

ΚΛΑΥΔΙΟΥ ΓΑΛΗΝΟΥ
Α Π Α Ν Τ Α.

CLAVDII GALENI
OPERA OMNIA.

EDITIONEM CVRAVIT
D. CAROLVS GOTTLOB KÜHN
PROFESSOR PHYSIOLOGIAE ET PATHOLOGIAE IN
LITERARVM VNIVERSITATE LIPSIENSI PVBLICVS
ORDINARIVS ETC.

TOM. XVIII. PARS II.

LIPSIÆ
PROSTAT IN OFFICINA LIBRARIA CAR. CNOBLOCHII
1830.

MEDICORVM GRAECORVM
O P E R A
QVAE EXSTANT.

EDITIONEM CVRAVIT
D. CAROLVS GOTTLOB KÜHN
PROFESSOR PHYSIOLOGIAE ET PATHOLOGIAE IN
LITERARVM VNIVERSITATE LIPSIENSI PVBLICVS
ORDINARIVS ETC.

VOL. XVIII. PARS II.

CONTINENS

CLAVDII GALENI T. XVIII.

45674

LIPSIÆ

PROSTAT IN OFFICINA LIBRARIA CAR. CNOBLOCHII

1830.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΓΑΛΗΝΟΥ ΕΙΣ ΤΑΥΤΟ
ΥΠΟΜΝΗΜΑ Α.

Ed. Chart. VIII. [583.]

Ed. Bas. V. (117.)

α'.

[583] Τὸν ἰητρὸν δοκεῖ μοι ἄριστον εἶναι πρόνοιαν
ἐπιτηδεύειν.

Ὅτι μὲν οὖν ἀντὶ τῆς προγνώσεως ἔρηκε τὴν πρόνοιαν
ἀντικρὺς δῆλον· ἐπιφέρων γοῦν φησι, προγινώσκων γὰρ καὶ
προλέγων παρὰ τοῖσι νοσέουσιν. ἐδέξοιτο δὲ ἀντὶ τοῦ προσι-
μίου κατὰ τοῦτο τὸ σύγγραμμα, καίτοι γε οὐ πάντι προσι-

HIPPOCRATIS PROGNOSTICON
ET GALENI IN EUM LIBRUM
COMMENTARIUS I.

I.

*Medicum providentiae studio incumbere optimum esse
michi videtur.*

Pro praenotione dixisse providentiam perspicuum est.
Subjungit namque, *praenosces enim et praedicens apud
aegros.* At huic operi praefationem praetexnit necessa-
riam, quamquam non admodum utatur praefationibus, ob

Ed. Chart. VIII. [583. 584.]

Ed. Bas. V. (117. 118.)

μίοις χρωμένω, διὰ τινος ὡς εἰκὸς ἰατροὺς τῶν κατ' αὐτὸν
οἶοι καὶ νῦν εἶσι τῶν μεθοδικοὺς ἑαυτοὺς ὀνομαζόντων, ἰα-
τροῦ μὲν ἔργον εἶναι φάσκοντες ἦτοι φυλάττειν τὴν οὖσαν
ὑγίαν, ὡς ἐπὶ τῶν ὑγαινόντων ἢ ἀναλαμβάνειν τὴν διεφθα-
μένην, ὡς ἐπὶ τῶν νοσούντων. μάντιώς δὲ τὸ προλέγειν
τὸ γενησόμενον. ἐπιδείκνυσιν οὖν ὁ Ἱπποκράτης διὰ τοῦ
προοιμίου χρήσιμον ἰατρῷ τὸ προγινώσκειν ὑπάρχειν, εἰς
τρία κεφάλαια (118) τὸν λόγον ἀνάγων, ἐν μὲν, ὅτι τοὺς
νοσοῦντας εὐπειθεσιτέρους ἔξει τοῖς ὑφ' ἑαυτοῦ προσταττο-
μένοις, δεύτερον δὲ ὅτι προειδὼς τὰ συμβησόμενα τοῖς
κάμνουσιν, ἐκ πολλοῦ πρὸς αὐτὰ παρασκευάσεται [584]
καὶ τρίτον, ὅτι θανάτου τῶν νοσούντων αὐτὸς ἀναίτιος
ὑπολειφθήσεται. βούλεται δ' οὐδὲν ἥτιον ὑπάρχειν αὐτῷ
τοῦτο, τὸ καὶ τῆς ὑγείας αἴτιον νομίζεσθαι. προσχωόμεν
οὖν ἤδη ταῖς ῥήσεσιν, ἐξ ὧν ἕκαστον τῶν εἰρημένων κεφα-
λαίων κατασκευάζει.

quosdam ut par est medicos, qui illius saeculo extiterunt,
quales et nunc sunt qui sese methodicos nominant, asse-
runtque medici officium esse aut praesentem tueri sanita-
tem ut bene valentibus aut ut aegrotantibus deperditam
restituere, vatis vero praedicere futura. Itaque Hippo-
crates hac praefatione demonstrat pernilem medico prae-
notionem esse ad tres praecipuas causas oratione deducta:
prima quod aegrotos mandatis suis magis obsequentes ha-
biturus sit: secunda, quod qui praeviderit aegrotantibus
eventura, multo se ante tempore adversus ea apparaverit:
tertia, quod mortis aegrotantium auctor ipse non aesti-
matus fuerit. Vult autem haud id minus ipsi esse ac
sanitatis causam aestimari. Jam itaque verbis mentem
adhibeamus, quibus praecipuas illis causas adstruit.

Ed. Chart. VIII. [584.]

Ed. Bas. V. (118.)

β.

Προγινώσκων γὰρ καὶ προλέγων παρὰ τοῖσι νοσέουσι τὰ
 τε παρόντα καὶ τὰ προγεγονότα καὶ τὰ μέλλοντα ἔδε-
 σθαι, ὁκόσα τε παραλείπουσιν οἱ ἀσθενέοντες ἐκδιηγέ-
 μενος, πιστεύουσ' ἂν μᾶλλον γινώσκειν τὰ τῶν νοσούντων
 πρήγματα· ὥστε τολμῶν ἐπιτρέπειν τοὺς ἀνθρώπους σφίας
 ὧν τοὺς τῷ ἱατρῷ.

Τὸ πρῶτον τῶν κτηλαίων ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ κατα-
 σκευάζει, τολμῶν γάρ σκων τοῖς ἀνθρώποις ἐπιτρέπειν ἑαν-
 τοὺς τῷ ἱατρῷ, διὰ τὴν τῆς προρρήσεως ἐπιτυχίαν. ἔπεται
 γὰρ ταύτῃ τὸ πιστεύεσθαι γινώσκειν τὸν ἱατρὸν ἀκριβῶς
 ἅπαντα τῶν νοσούντων τὰ πρήγματα, τουτέστιν ὅποια τίς
 ποιεῖ τούτοις ἢ κατασκευὴ τοῦ νοσήματος ὑπάρχει, ὥστ'
 εἶναι τὸ συνεχὲς τῆς ἀποδείξεως ὧδε πως περαινόμενον. ὁ
 ἱατρὸς ἐξ ὧν προλέγει πιστεύεται γινώσκειν τὴν φύσιν τοῦ
 νοσήματος. ὁ πιστευόμενος γινώσκειν τὴν φύσιν τοῦ νοσή-
 ματος εὐπειθεστέρους ἔχει τοὺς κάμνοντας. ὁ τοὺς κάμνον-
 τας εὐπειθεστέρους ἔχων μᾶλλον ἰᾶται τὰς νόσους. ὁκόσα
 τε παραλείπουσιν οἱ ἀσθενέοντες ἐκδιηγέμενος, παραλεί-

II.

*Praenosfens enim ac praedicens apud aegrotos et praesen-
 tia et praeterita et futura, quaeque aegri praetermittunt
 exponens, res utique aegrotantium magis agnoscere cre-
 detur, adeo ut sese homines medico committere audeant.*

Primam rationem hoc loco constituit, dicens, *audere
 magis homines sese medico credere propter praedicendi
 certitudinem.* Ob eam namque medicus certo putatur res
 omnes aegrotantium ad unguem nosse, hoc est qualifnam
 sit morbi quo tenentur constitutio. Est autem demonstra-
 tionis structura ejusmodi. Medicus ex his quae praedicat
 hanc sibi fidem conciliat, ut morbi naturam novisse videat-
 ur. Ille de quo concepta talis opinio est, aegros magis
 obsequentes habet. Cui magis aegri parent, is facilius
 morbos curat. *Et quae illi praetermittunt exponit. Prae-*

Ed. Chart. VIII. [584.]

Ed. Bas. V. (118.)

πουνσιν οἱ ἀσθενούντες οὐχ ἂ μὴδ' ὅλως ἐπίστανται, καθάπερ ἐνιοὶ τῶν ἐξηγητῶν γράφουσι, τοὺς ἐν τῷ βάθει τοῦ σώματος τόπους πεπονθότας ἢ τὰς αἰτίας τε καὶ διαθέσεις αὐτῶν· ἀλλὰ τῶν μὲν αἰτίων τὰ προκαταρκτικὰ λεγόμενα μόνον, τῶν δὲ περὶ τὸ σῶμα συμπτωμάτων τὰ φαινόμενα, οἷον ἐρυθρὰ τὰ μῆλα τοῖς περιπνευμονικοῖς, ἕνα γὰρ τῶν τοιούτων παραλείπουσι· τούτων μὲν οὖν ὅσα κατὰ τὴν διήγησιν οἱ κάμνοντες οὐκ εἶπον, ἐὰν ἀκούσωσι παρὰ τῶν ἰατρῶν, εὐλόγως αὐτοὺς θαυμάζουσι. τίνι δὲ μεθόδῳ χρῶμενοι τοῦτο πράξωμεν ἐπιδείξω τοῦ λόγου προϊόντος.

γ'.

Τὴν δὲ θεραπείην ἄριστ' ἂν ποιέοιτο, προειδὼς τὰ ἐσόμενα ἐκ τῶν παρόντων παθημάτων. ὑγιᾶς μὲν γὰρ ποιέειν ἅπαντας τοὺς ἀσθενέοντας ἀδύνατον. τοῦτο γὰρ τοῦ προγινώσκειν τὰ μέλλοντα ἀποβήσεσθαι κρέσσον ἂν ᾔην.

termittunt aegri non ea quidem quae prorsus ignorant, ut interpretum quorundam sententia est, nempe locos imo in corpore affectos aut earum causas et dispositiones, sed potius ex causis quidem antecedentes tantum, quas προκαταρκτικὰς appellant, e corporis autem symptomatis ea quae conspicua sunt; veluti genae rubrae in peripneumoniciis; horum enim quaedam praetermittunt. Quorum aliqua a medicis recenferi si aegri audierint, quae ipsi inter narrandum omiserant, eos merito admirantur. Quod qua ratione fieri possit progressu sermonis explicabo.

III.

Curationem autem optime instituet qui ex praesentibus affectibus futuros praeviderit; sanos etenim omnes aegrotos efficere nemo potest. Id enim foret praestantius quam futura praenoscere.

Ed. Chart. VIII. [584. 585.]

Ed. Bas. V. (118.)

Τὴν δευτέραν χρεῖαν ἐνταῦθα διαξέρεται τῆς προ-
γνώσεως. ἐκ γὰρ τοῦ γινώσκειν ἀκριβῶς τὴν διάθεσιν τοῦ
κάμνοντος ἔνια μὲν κωλύσει τῶν εἰωθότων αὐτῇ παθημά-
των ἀκολουθεῖν, ἐνίων δὲ κωλύσει τὸ μέγεθος. ἅπασι δὲ
κοινῇ καλῶς ἀντιτάσσεται προπαρασκευαζόμενος, ὡς ἀγαθὸς
κυβερνήτης, μέλλοντος ἔσεσθαι χειμῶνος.

δ.

[585] Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσιν οἱ μὲν
πρὶν ἢ καλέσαι τὸν ἰητρὸν, ὑπὸ ἰσχύος τῆς νόσου κατε-
χόμενοι, οἱ δὲ καὶ ἐσκαλεσάμενοι παραχρῆμα ἐτελεύτησαν,
οἱ μὲν ἡμέρην μίην ζήσαντες, οἱ δὲ ὀλίγῳ πλεονα χρό-
νον, πρὶν ἢ τὸν ἰητρὸν τῇ τέχνῃ πρὸς ἕκαστον νοῦσημα
ἀνταγωνίσασθαι· γνόντα οὖν χρὴ τῶν παθέων τῶν τοιου-
τέων τὰς φύσεις, ὁκόσον ὑπὲρ τὴν δυνάμιν εἰσι τῶν
σωμάτων· ἅμα δὲ καὶ εἴ τι θεῖον ἔνεστιν ἐν τῇσι νοῦ-
σοισι καὶ τουτέου τὴν πρόνοιαν ἐκμανθάνειν. χρὴ δὲ
τὰς διαφορὰς τῶν νοσημάτων αἰεὶ τῶν ἐπιδημοίωντων τα-

Usus praecognitionis secundum hoc loco explicat:
nam explorato diligenter aegrotantis affectu, alios quidem
affectus isti succedere solitos vetabit, aliorum vero magni-
tudinem imminuet. Breviter omnibus strenue adversabi-
tur, multo jam ante instructus, perinde ac bonus guber-
nator imminente tempestate.

IV.

Quum vero homines intereant, alii quidem vi morbi prius
quam medicum arceffant detenti, alii vero etiam vo-
cato medico repente, hi intra primum diem, illi post
plures aliquot dies moriuntur, prius quam medicus ad-
versus singulos morbos arte resistat, debet utique me-
dicus morborum ejusmodi naturas cognoscere, quantum
corporis vires exsuperent, simulque et si quid in morbis
divinum insit, hujus providentiam ediscere. Debet au-
tem differentias morborum assidue in vulgus grassantium

Ed. Chart. VIII. [585.]

Ed. Bas. V. (118.)

χέως ἐνθουμέσθαι καὶ μὴ λανθάνειν τῆς ὥρης τὴν κα-
τάστασιν. οὕτω γὰρ ἂν θαυμάζοιτό τε δικαίως καὶ ἡ-
τρός ἀγαθὸς ἂν εἴη. καὶ γὰρ οὓς οἷόν τε περιγίνεσθαι,
τούτους εἴ τι μᾶλλον δύναται ἂν ὀρθῶς διαφυλάσσειν ἐκ
πλείονος χρόνου προβουλευόμενος πρὸς ἕκαστα καὶ τοὺς
ἀποθανουμένους τε καὶ σωθησομένους προγινώσκων τε
καὶ προαγορεύων, ἀνάτιος ἂν εἴη.

Ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ τὰ προειρημένα δύο κεφάλαια τῆς
κατὰ τὴν πρόγνωσιν χρείας εἴ τι κατασκευάζει. τὸ δὲ τρί-
τον αὐτοῖς προσέθηκεν, ἀνάτιον εἶναι λέγων τὸν ἰατρὸν,
εἰὰν τοῖς σωθησομένοις τε καὶ τεθνησομένοις προλέγῃ· νε-
κρίσκον γοῦν τις ἰατροῦς ἐναγχος ἀρξάμενον νοτίζεσθαι συγ-
κοπτικῶς ἀγνοήσας εἰς βαλανεῖον εἰσήγαγεν, εἰδ' ἰδρώτων
πολλῶν γενομένων ἐγγεγῆθη μὲν ὥς ἐστοχασμένος ἀκριβῶς
τοῦ καιροῦ, μικρὸν δὲ ὕστερον ἀποθανόντος πρὸς τῶν
οἰκείων ὥς αὐτὸς ἀποκτείνας ἐνεκαλεῖτο. ἄλλοι μὲν οὖν

*cito animadvertere nec temporis statum ignorare. Sic
enim eum omnes merito admirabuntur et medicus opti-
mus censebitur. Namque et eos qui servari possunt
multo etiam melius servare poterit, longe ante singu-
lorum curationem praemeditatus et eos qui tum obituri
mortem, tum evasuri sint si praeviderit, praedixeritque,
omni prorsus culpa vacabit.*

Hac oratione duos, quos ante explicavimus praecog-
nitionis usus, denuo confirmat: atque tertium insuper ad-
jecit, medico neminem vitio daturum, si eos qui mortem
evasuri sunt et obituri praedixerit. Nuper enim ex me-
dicis quidam adolescentem cui jam madores, quales in
animi deliquiis sunt, toto corpore prodire coeperant,
ignarus in balneum intromisit. Deinde quum sudor co-
piosus provenisset, ipse sibi vehementer gratulatus est,
quasi lavandi opportunum tempus optime conjectasset.
Verum juvenis ipse non multo post obiit, ejusque affi-

Ed. Chart. VIII. [585.]

Ed. Bas. V. (118.)

τοῦδε τὴν διήγησιν ἐποησαμένην τοῦ προαμίου, πλὴν τοῦ κατὰ τὸ θεῖον σημαίνοντος, διὰ βραχυτάτων, ὅπερ εἶδος ἐξηγήσεως λόγων ἀρμόττει τοῖς πεπαιδευμένοις μὲν τὰ πρῶτα, σπεύδουσι δὲ ἐπὶ τὸ χρήσιμον τοῦ βιβλίου. τοῖς δὲ γε ἥτοι λέξεως Ἑλληνικῆς ἀήθεσιν ἢ καὶ τοῖς τῆς ἐν λόγοις ἀκολουθίας ἀμαθείσιν ἢ τῶν μὲν χρησιμωτάτων μὲν ἀμελοῦσι, διατρίβουσι δὲ καὶ νῦν ἐκόντες ἐν τοῖς σοφιστικωτέροις τῶν λόγων, ἕτερος ἰδιαιτερος ἐξηγήσεως ἐστὶ τρόπος, ὁ διὰ μακροτέρων περαινόμενος, ὃν ὑπερβαίνειν ὅλον ἔξεστι τοῖς ἐπὶ τὸ χρήσιμον σπεύδουσιν ἐπιλείψαι τὸ μεταξὺ τοῦ βιβλίου, μέχρι περ ἂν ἐπ' ἐκείνην ἀφίκωνται τὴν ὁῆσιν, ἥς ἡ ἀρχὴ σκέπτεσθαι δὲ ὧδε χρὴ ἐν τοῖσι ὅξισι νοουήμασι. τὸν ἡγετὸν δοκεῖ ἄριστον εἶναι πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν. οὐ κατὰ τὸ κοινὸν ἔθος τῶν Ἑλλήνων ὁ Ἱπποκράτης δοκεῖ κεχρησθαι τῷ τῆς προνοίας ὀνόματι. τὴν γὰρ τοι φρονίδα καὶ τὴν ἐπιμέλειαν οὕτως ὀνομάζουσιν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ ὁ Εὐριπίδης ἐδήλωσεν εἰπών·

nes medicum de caede postea accusarunt. Hactenus praefationem excepta tantum divini significatione brevissime interpretati sumus; quod quidem interpretandi genus iis convenit, qui prima jam callent voluntque statim ex libro fructum capere. At qui linguae Graecae ignari sunt vel orationis consequentiam non intelligunt vel optima quidem negligunt, in sophisticis autem etiam nunc avide versantur, alius magis convenit interpretationis modus, qui longioribus verbis absolvitur, quem tamen totum illis licet qui compendio utilitatem quaerunt praetermittere, si quae in hujus libelli medio scripta sunt praetereant usque ad haec verba. Sunt autem haec in acutis morbis consideranda. Medico providentiae studium, ut mihi quidem videtur, optimum est. Non videtur Hippocrates communi Graecorum more usus esse providentiae vocabulo. Hoc enim nomine curam et sollicitudinem significant, quomodo etiam videtur hoc versu Euripides usurpasse:

Ed. Chart. VIII. [585. 586.]

Ed. Bas. V. (118. 119.)

ἡ δὲ καὶ θνήσκουσ' ὁμῶς

πολλὴν πρόνοιαν εἶχεν εὐσχήμως πεσεῖν.

καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ προνοεῖσθαι ῥῆμα κατὰ πάσας τὰς ἐγκλίσεις ἄπειρον τῷ πλήθει παρὰ τοῖς Ἑλλησὶν ἐστὶν ἐπὶ τοῦ φροντίζειν τινὸς ἢ προπαρασκευάζειν αἰετὶ τὸ συμφέρον λεγόμενον· ἀλλὰ καὶ τὸ προνοῖα τὸν κόσμον διοικεῖσθαι, τοῦτο δὴ τὸ πολυθρύλητον πρόβλημα, ταῦτόν ἐνδείκνυται σημαίνον· ὁ δὲ γε Ἴππο- [586] κράτης οὐχ οὕτως, ἀλλὰ γε ἀντὶ τῆς προγνώσεως εἶπε τὴν πρόνοιαν, ἐμοὶ δοκεῖν οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' ἀπὸ τινος κοινοῦ σημαινομένου κατ' ἀμφοτέρας τὰς προσηγορίας. ἀπὸ γάρ τοι τοῦ νοῆσαι τὰ πράγματα πρὶν ἔσεσθαι τὸ τε προνοῆσαι ῥῆμα παρ' Ὀμήρῳ καὶ τὸ τῆς προνοίας ὄνομα γέγονε παρὰ τούτῳ, ἀπ' αὐτοῦ δὲ τούτου καὶ τὸ προγνῶναι καὶ ἡ (119) πρόγνωσις. ὅσα μὲν οὖν αἰσθητὰ εἰσι φύσει, τῷ λογισμῷ δ' αὐτὰ θεωρεῖμεν πρὸ τοῦ θεάσασθαι, προνοεῖν ταῦτα δεόντως ἂν

At illi jam moriens tamen

Sollicita multum est condecenter ut cadat.

Quin etiam providere verbum secundum omnes modos infinitas habet apud Graecos significationes. Significat enim et curam habere et quod utile sit ante praeparare. Sed et vulgatum illud problema, mundum προνοῖα, providentia, gubernari, eandem significationem habet. Verum Hippocrates non hoc modo, sed τὴν πρόνοιαν pro praecognitione usurpavit, nec id quidem uti mihi videtur simpliciter, sed ex significato quodam, quod communiter utrique appellationi inest. Siquidem verbum προνοεῖσθαι atque item τῆς προνοίας, hoc est providentiae, nomen ab Homero inventa sunt, ἀπὸ τοῦ νοῆσαι τὰ πράγματα πρὶν ἔσεσθαι, hoc est quod res ante quam fiant videamus. Eandem vero originem habent τὸ προγνῶναι καὶ ἡ πρόγνωσις, hoc est praecognoscere et praecognitio. Quaecunque igitur natura quidem sub sensum cadunt, prius autem quam ipsa oculis intueamur, ratione inquirimus, haec me-

Ed. Chart. VIII. [586.]

Ed. Bas. V. (119.)

ἐπιποιμεν, ἐνδεικνύμενοι διὰ τοῦ ῥήματος τὸ πρὶν ἔσεσθαι νοεῖν. διὰ τοῦτο καὶ τῶν πραγμάτων τὰ μὲν ἑξαίφνης ἀκούσια καὶ ἀπρονόητα, τὰ δὲ ἐκ τοῦ βουλευέσθαι μετὰ προνοίας λέγουσι πεπραχθαι. τοιοῦτον γοῦν ἐστὶ καὶ τὸ παρὰ τῷ Σόλωνι· δικάζειν δὲ τὴν βουλὴν τὴν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ φόνου καὶ τραύματος καὶ πυρκαϊᾶς ἐκ προνοίας καὶ φάρμακον ἐάν τις ἀποκτείνῃ θούς. καὶ μέντοι καὶ παρὰ τοῖς ῥήτορσι τοῖς παλαιοῖς παμπόλλη χρῆσις ἐστὶ τῶν τοιούτων ὀνομάτων τε καὶ ῥημάτων ἐν οἷς τὰ κατὰ πρόνοιαν ἀντιδιαίρουνται τοῖς ἀνεν τοῦ προβουλευέσθαι γιγνόμενοις, οἷον ἄκων εἴ τις ἐπήρωσεν ἢ εἰ θυμωθεὶς ἐπάταξεν, οὐ γὰρ ἐκ προνοίας γεγονέναι ταῦτά φασιν. εἰ δὲ προβουλευσάμενος ἐκ πολλοῦ καὶ προδιασκεψάμενος ὅπως πραχθεῖν τοῦργον ἐποίησεν, ἐκ προνοίας ἤδη τοῦτο πεπραχθαι λέγουσι. κοινὸν οὖν τοῦτο ἤδη σημαίνεται παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἐκ τοῦ τῆς προνοίας ὀνόματος ἀγαθῶν τε καὶ κα-

rito προνοεῖν, hoc est praevidere, dicimus, verbo ipso indicantes τὸ πρὶν ἔσεσθαι νοεῖν, id est quod ea ante quam sint videamus. Quocirca et res eas, quae derepente fiunt, ἀκούσια καὶ ἀπρονόητα, id est invito et improvise, quae autem consulto ἐκ προνοίας factas esse dicant. In eadem perro significatione sumptum est quod a Solone dicitur, iudices autem Areopagitae cognoscant de caede, vulnere, incendio ἐκ προνοίας, hoc est providentia consultoque perpetratis, deque eo, qui exhibito medicamento homicidium fecerit. Sed antiquos etiam rhetoras videas nominibus verbisque istiusmodi frequentissime usos, apud quos quae ἐκ προνοίας facta sunt, illis quae nullo ante inito consilio provenere opponuntur. Veluti si quis nolens aliquem mutilaverit aut iratus percusserit. Haec enim non ἐκ προνοίας, hoc est providentia consultoque facta esse dicunt. Si autem aliquis multo ante meditatus rationem secum inierit, qua facinus auderet, admiseritque ἐκ προνοίας, jam factum id fuisse loquuntur. Est igitur τῆς προνοίας nomen apud Graecos commune rebus bene maleque

Ed. Chart. VIII. [586.]

Ed. Bas. V. (119.)

κῶν ἔργων, οὐχ ὡς ἐνιοὶ νομίζουσιν, ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν μόνων εἶωθε λέγεσθαι. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ πρόβλημα, πότερον τύχῃ ἐνὶ τὰ κατὰ τὸν κόσμον διοικεῖται ἢ προνοίᾳ, κατὰ τὸ κοινὸν εἴρηται σημαίνοντον, ὡς δῆλον ἐκ τῆς πρὸς τὴν τύχην ἀντιθέσεως. ἐνιοὶ δ' οὐ τύχην, ἀλλὰ τὸ αὐτοματὸν ἀντιδιαρροῦνται τῇ προνοίᾳ, ταῦτόν σημαίνοντες ἑκάτερα τῇ προσηγορίᾳ. καὶ μέντοι καὶ λέγεται πολλάκις ὑπὸ τῶν φιλοσόφων ὁ κόσμος διοικεῖσθαι τῇ τοῦ βελτίστου προνοίᾳ, προστιθέντων αἰτιῶν τῇ τοῦ βελτίστου, διότι τὸ τῆς προνοίας ὄνομα κοινὸν ἐπίστανται, χείρονός τε καὶ βελτίονος. εἰπερ οὖν ἡ πρόνοια κατὰ τοῦτο τὸ κοινὸν εἴρηται, δῆλον ὡς ἀπὸ τοῦ πρὶν ἔσεσθαι νοεῖν ὠνόμασται. τὴν αὐτὴν δὲ καὶ τὸ τῆς προγνώσεως ὄνομα γένεσιν ἔσχηκεν. ὅσα γὰρ αἰσθητὰ κατὰ τὴν ἑαυτῶν ὑπάρχοντα φύσιν ἐκ τινῶν σημείων ἂν εὐρίσκωμεν, εἰκότως ταῦτα προνοεῖν φάμεν, ὡς εἰ καὶ πρὸ τοῦ θεάσασθαι νοεῖν ἔφαμεν. καὶ μοι δοκεῖ ἡ ἀντιθέτως λεγομένη τῇ τύχῃ, πρόνοια μὴ εἰρη-

gestis nec, ut aliqui putant, in bonis tantum solet usurpari. Nam hoc ipsum problema quo quaeritur mundusne fortuna gubernetur, an ἐκ προνοίας, hoc est providentia secundum communem significationem dictum est, id quod ex fortunae oppositione patet. Quamquam sunt qui non fortunam, sed casum τῇ προνοίᾳ adversum statuant, idem plane utroque nomine significantes. Praeterea saepe dicitur a philosophis mundam τῇ τοῦ βελτίστου προνοίᾳ gubernari. Addunt autem τοῦ βελτίστου, id est optimi, propterea quod providentiae nomen boni malique commune esse intelligunt. Itaque si τῆς προνοίας nomen hoc modo commune sit, perspicuum est ἀπὸ τοῦ πρὶν ἔσεσθαι νοεῖν inditum illi nomen fuisse. Est vero τῆς προγνώσεως, hoc est praecognitionis, origo eadem. Nam quae cum sensibus apprehendere possimus, signis tamen quibusdam investigamus, merito talia προνοεῖν, hoc est praevidere dicimus, perinde ac si diceremus ea nos videre animoque concipere prius quam oculis subjiciantur et spectentur. Mihi vero videtur eam πρόνοιαν, quae fortunae ex adverso opponi-

Ed. Chart. VIII. [586. 587.]

Ed. Bas. V. (119.)

σθαι κατὰ τὸ κοινὸν σημαίνονμενον. ἡ γὰρ οὕτως λεγομένη πρόνοια τῶν ἀγαθῶν λέγεται μόνον. ἡ γὰρ τοῦ παντός πρόνοια οὐκ ἐστὶ κακῶν ἔργων καὶ διὰ τοῦτο τῶν κατὰ τοὺς τρεῖς χρόνους ἡ πρόγνωσις ἐστίν, οὐ μόνον τῶν κατὰ τὸν μέλλοντα. πάντες δ' οὐδὲν ἥτιόν ἐστι θαυμασιός, ὅς ὥς ὄντα τὰ γεγονότα λέγοι, μὴ θεασάμενος, τοῦ τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι λέγοντος, οὕτω δὲ καὶ ὁ τὰ νῦν πρατιόμενα πρὶν θεάσασθαι λέγων οὐδὲν ἥτιον ἐκείνων ἀγαθός ἐστι πάντις. τοῦτο οὖν καὶ αὐτός ὁ Ἱπποκράτης ἐνδείξατο λέγων. προγινώσκων γὰρ καὶ προλέγων, παρὰ τοῖσι νοσέουσιν τὰ τε παρόντα καὶ τὰ προγεγονότα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. τῆς αὐτῆς γοῦν τέχνης ἐστὶ καὶ τὰ προγεγονότα μὴ θεασάμενον εἰπεῖν ὥς ἐγένετο καὶ τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. τῇ χρεῖα δ' ἀλλήλων πάμπολυ διαφέρει. τῶν μὲν γὰρ ἔσεσθαι μελλόντων ἡ πρόγνωσις χρησιμωτάτη. τῶν δ' ἤδη γεγονότων ἀχρήσιτος μὲν εἰς τὰ ἄλλα. μόνῳ δὲ τῷ [587] δεῖξαι βουλομένῳ τὴν ἑαυτοῦ τέχνην ἰατρῷ χρησίμην τετύχηκεν οὕσα. ταῦτα μὲν οὖν εἰ καὶ μὴ τῆς ἰα-

tur, non habere communem illam significationem. Talis enim πρόνοια bonorum tantum est, quando universi πρόνοια malum opus esse non potest. Est igitur rerum secundum tria tempora, non tantum futuri praecognitio. Nec verò minus laudis meretur vates, qui praeterita quae non viderit perinde ac si nunc essent recenset, quam qui futura praedicat. Sed et qui ea dicit, quae nunc fiunt, prius quam viderit, nulla in re illis inferior vates est. Id quod ipse Hippocrates his verbis indicavit: nam qui praecognoscit et aegris praedicat, quae praesentia sunt, quae praecessere quaeque futura sunt. Itaque ejusdem artis est praeterita, quae nunquam videris dicere, quemadmodum facta sint et praesentia futuraque exponere. Usu tamén permultum inter se differunt. Est enim futurorum praecognitio utilissima, praeteritorum autem cum ad alias quidem res inutilis sit, illi modo, qui artem suam ostentare cupit, utilis esse potest. Caeterum quae hactenus a me dicta sunt etsi minime ad artem medicam pertinent,

Ed. Chart. VIII. [587.]

Ed. Bas. V. (119.)

τρικῆς τέχνης ἐστὶν ἴδια, τῆς γοῦν ἐξηγήσεώς ἐστιν οἰκεία, τὰ σημαίνοντα τῶν ἐν τοῖς συγγράμμασιν ὀνομάτων ἐξαπλοῦσης. ἐκ περιτιτοῦ δ' ὡς πρὸς τὴν ἐξήγησιν καὶ πρὸς ἄλλο τι χρήσιμά ἐστιν, ὅσα λέγουσιν ἔνιοι τῶν ἐξηγητῶν, εἰς τὸ τοῦ συγγραφέως ἥθος, ὥσπερ κἀνταῦθα τὸ μέτριον ἐπαινοῦντες ἐν τῷ φάναι, δοκεῖ μοι ἄριστον εἶναι. δυνατὸν γὰρ αὐτῷ φασιν εἰρηκέναι τὸν ἱητρὸν ἄριστόν ἐστι πρόνοϊαν ἐπιτηδεύειν. ὁ δὲ κἀνταῦθα τὸ δοκεῖ μοι προσέθηκε, καίτοι μέλλων ἀποδείξεις γράφειν τῆς ἀποφάσεως. αἱ δ' οἱ περὶ τὸν Ἡρόφιλον εἰρήκασι διορίζοντες τὴν πρόγνωσιν τῆς προρρήσεως, οὐ μόνον ἄχρηστά ἐστιν ἢ ἀνοικεῖα τὰ σημαίνοντα, ἀλλὰ καὶ σοφιστικὰ καὶ ψευδῆ. καίτοι δοκοῦσί γε διαφορὰς πραγμάτων διδάσκειν, οὐ σημαίνοντα νομοθετεῖν, ἁμαρτάνοντες ἐν αὐτῷ τούτῳ πρώτον, ὅτι ἀγνοοῦσι περὶ σημαινομένων ποιούμενοι τὸν λόγον, οὐ περὶ πραγμάτων φύσεως ἱατρικῇ χρησίμων· ἡ γὰρ τοι γνώσις ἡ κατὰ τὸ τῆς προγνώσεως ὄνομα περιεχομένη λέγεται μὲν ὡς τὰ πολλὰ κατὰ τὸ βέβαιον, ἐστὶ δ' ὅτε μὴν, εἰ καὶ

non sunt tamen ab enarratione aliena, quae nominum significationes exponit. At vero illa quae interpretum plerique de auctoris moribus prodidere, ut aliqua in re utilia sint, enarrationis modum excedunt, veluti quum hoc loco ejus modestiam commendant, quod dixerit sibi videri optimum esse. Ajunt enim eum sic dicere potuisse. Medico providentiae studium optimum est. Ipse tamen addidit sibi videri, quamvis id ipsum postea demonstraturus esset. Verum quae Herophilus de discrimine praecognitionis et praedictionis differuit, non modo nihil utilitatis habent et improprie dicta sunt, sed etiam sophistica sunt atque falsa. Atqui ipse rerum differentias se tradere, non novas significationes comminisci arbitratur. Qua in re hoc primum ille quidem peccat, quod ignoret se de nominum significatione, non de natura rerum quae ad medicinam conferunt differere. Siquidem cognitio quae in praecognitionis nomine continetur, ut plurimum in re certa stabilique solet usurpari, quae tamen si quid etiam

Ed. Chart. VIII. [587.]

Ed. Baf. V. (119.)

λείπει τι πρὸς τὸ βεβαιότατον αὐτῇ, καὶ τόθ' ὡσαύτως ὀνομάζεται. διόπερ ἐνίοτε καὶ μετὰ προσθήκης λέγουσιν οἱ διηγούμενοι τὰ κατ' αὐτὴν, ἔστιν ὅτε μὲν ἀκριβῇ γινῶσιν, ἐνίοτε δὲ ἀσφαλῇ, καὶ ποτε βεβαίαν ἢ καὶ διηνεκῇ προσαγορεύοντες, ἐξ αὐτῆς τῆς προσθήκης ἐνδεικνύμενοι τὸ μὴ σημαίνεσθαι τὸ βέβαιον αἰὲ πρὸς τοῦ τῆς γνώσεως ὀνόματος. οὕτως οὖν καὶ ἡ πρόγνωσις ἐστὶ διττῇ· βεβαία μὲν, ὅτι μετὰ τὸν χειμῶνα γενήσεται τὸ ἔαρ, εἰδ' ἐξῆς θέρος, εἶτα φθινόπωρον, οὐ βεβαία δὲ ἐν οἷς ὁ Ἄρατος ἔγραψεν ἐπὶ τῆς σελήνης·

*Εἰ δὲ κέν οἱ κεράων τὸ μετήρορον εὖ ἐπινεύοι,
Δεῖ δέχθαι βορέω, ὅτε δ' ὕπτιά εἰσι, νότιοιο.*

οἷς τὸ πολὺ μὲν γὰρ οὕτως ἀποβαίνειν τετήρηται, γίνεται γε μὴν ἔσθ' ὅτε καὶ οὐχ οὕτως. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἡρόφιλον ἡγοῦνται τὴν μὲν πρόγνωσιν τὸ βέβαιον ἔχειν, τὴν προῤῥῆσιν δὲ οὐκέτι. πολλὰ γὰρ τῶν προῤῥηθέντων οὐ γίνεσθαι φασιν, ὥσπερ δυναμένου τινὸς προειπεῖν ἄνευ τοῦ προγνώ-

aliquando illi deest, quo minus certissima sit, ne tum quidem nomen amittit. Itaque qui eam exponunt, aliquando eum adjuncto vel exactam vel certam vel firmam vel etiam perpetuam cognitionem appellant; ex adjuncto ipso indicantes non semper certam rem cognitionis nomine designari. Est igitur et praecognitio gemina certa quidem, ut post hiemem futurum ver deinde aestatem, postea autumnum, non certa autem eorum, quae de luna scripsit Aratus:

*Si bene promineant sublimia cornua,
Vim Boreae exspectes, austrum resupina ciebunt.*

Sic enim ut plurimum evenire observatum est, sed tamen aliter nonnunquam accidit. Existimat autem Herophilus praecognitionem quidem certam esse, praedictionem vero non item. Dicit enim multa praedici, quae non eveniunt. Quasi vero praedicere aliquis ea possit, quae non ante

Ed. Chart. VIII. [587.]

Ed. Bas. V. (119.)

και ἢ ἄλλο τι τὸ διὰ τῆς φωνῆς ἐρμηνευόμενον, ὃ τι μὴ
 τὸ κατὰ τὴν ψυχὴν γινωσκόμενον. εἰ δ' οὐ γινωσκόμενον
 ἐθέλοιεν ὀνομάζειν αὐτὸ, πάντως γέ δοξαζόμενον ἐροῦσιν, ὡς
 προηγήσασθαι κατὰ τὴν ψυχὴν τοῦ προλέγοντος, εἰ καὶ μὴ
 πρόγνωσιν, ἀλλὰ προδοῦξασιν. οὐ μὴν ὀνομάζουσιν γε προδό-
 ξασιν οἱ Ἕλληνες, ὥσπερ οὐδ' οἱ περὶ τὸν Ἡρόφιλον αὐ-
 τοῖ, καίτοι πλείστα βαρβαρίζοντες. ἡ νομοθετήτισαν οὖν
 λέγισθαι τι προδοῦξασιν ἕτερόν τι τῆς προγνώσεως ἅμα τῷ
 καὶ τοὺς ἀνθρώπους πείσαι παραδεξασθαι τὴν νομοθεσίαν
 αὐτῶν, ἡ τοῦτο πράξαι μὴ δυνάμενοι τὰ σημανόμενα τῶν
 ὀνομάτων ὡς εἴθισται νοεῖτωσαν. εἴθισται δὲ καὶ τὴν ὡς
 τὸ πολὺ περὶ τῶν μελλόντων εἶσθαι ἐλπίδα καὶ τὴν ἀσφα-
 λῇ καλεῖσθαι πρόγνωσιν. ἀγαθῶν δὲ ἰατρῶν ἐστὶν ἔργον
 οὐ τὰ τοιαῦτα ζητεῖν, ἀλλ' ὅπως ἂν ὁ προλέγων τὰ συμβη-
 σόμενα τοῖς κάμνουσι πλειστάκις μὲν ἐπιτυγχάνει, ὀλιγάκις
 δὲ ἀποτυγχάνει. φωνὴ μὲν γὰρ μία ἐστὶν ἡ ὡς ἐπὶ τὸ
 πολὺ, παμπόλλη δὲ τοῖς πράγμασιν ὑπάρχει διαφορὰ κατὰ

cognoverit aut aliquid voce enunciare, quod animo prius
 non perceperit. Quod si nolint cognitum appellare, uti-
 que δοξαζόμενον, id est existimatum vocabunt, ita tamen
 ut primum in animo extiterit praedicentis, atque si non
 praecognitionem, at certe προδοῦξασιν, hoc est si dicere li-
 ceat, praexistimationem, quo tamen nomine ut Graeci
 nunquam nisi videntur, sic nec ipse Herophilus, etiam si plu-
 rimum barbare loquatur. Itaque vel nomen istud προδο-
 ξάσεως imponat, quod aliquid a praecognitione diversum
 significet simulque hominibus persuadeat, ut novum hoc
 nomen recipiant vel si efficere id non potest, significationes
 nominum intelligat et longo jam usu receptas admittat.
 Usitatum vero receptumque est spes quae de futuris ut
 plurimum habetur et eam quidem certam vocari praecog-
 nitionem. Verum non decet praestantem medicum disqui-
 rendis ejusmodi rebus distineri, sed rationem potius inire,
 qua praedicens aegris futura, saepe vera dicere et raro
 aberrare possit. Haec quidem vox una est, qua dicitur

Ed. Chart. XII. [587. 588.]

Ed. Bas. V. (119. 120.)

τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥτιον· εἰ γοῦν τις ἐν εἴκοσι προορήσῃ
ἀπαξ ἀποτύχη, τοῦ μὲν διηνεκοῦς ἀφήμαρται, ἀμείνων δὲ
ἔστι τοῦ δις ἀποτυχόντος κακείνος τοῦ τρις, ὥστε γὰρ πάλιν
ἐκείνος τοῦ τετρακίς, καίτοι γὰρ πάντες κοινὸν ἐσχήκασι
τὸ τυχεῖν ὡς τὸ πολὺν. τὰς μὲν δὴ τοιαύτας διδασκαλίας
ἐξ ὧν ἂν τις ὀρμώμενος ἐτέρου μᾶλλον ἐπιτυχάνει προσέ-
σθαι δεῖ, τὰς δ' ἐν τοῖς σημαινομένοις περιεργίας ἀποτρέ-
πεσθαι τε καὶ φεύγειν, ὡς Πρόδικος, ὁ τηλικούτος σοφιστὴς
ἀσπαζόμενος, ἐπαχθεὶς τοῖς πεπαιδευμένοις ἐγίνετο καὶ
ἐσκώπετο συνεχῶς ὑπὸ τοῦ παρὰ τῷ Πλάτῳ Σωκράτους,
καίτοι γὰρ τᾶλλα ἐπαινούμενος· ἴσως δὲ κακῶς ἐποίησα
τὴν ἀρχὴν μνημονεύσας τῶν περὶ τὸν Ἡρόφιλον, ἀμεινον
γάρ ἐστι δηλοῦν τᾶληθῇ ὅτι τὰχιστα τοῖς σπεύδουσιν ἐπὶ
τὰ τῆς τέχνης ἔργα καὶ μὴ κατατρίβειν αὐτοὺς (120)
διτιῶς, ἐν μὲν χρόνῳ διδάσκοντα τοὺς λήρους τῶν σοφι-
στῶν, ἐτέρῳ δ' [588] ἐξελέγχοντα· κάλλιον οὖν μοι δοκεῖ

ut plurimum, sed quae res plurimas magis minusque diffe-
rentes et multiplices comprehendat. Si quis enim ex
viginti praedictionibus unam modo falsam proferat, verum
quidem perpetuo non dixit, attamen illi praestat, qui his
aberravit atque iste illi, qui ter, ut et is rursus illo qui
quater male praedixit longe verior est. Inter se tamen
omnes conveniunt, sic rem ut plurimum cecidisse, quo-
modo praedixerant. Multaque praecepta ejusmodi ex quibus
verius altero praedicere quis potest, amplecti et tractare
convenit, inutile autem supervacaneumque illud de nomi-
num significationibus studium averfari et fugere, quod
Prodiens ille tantus sophista quia plus aequo amplexatus
est, doctorum omnium odium in se concitavit, atque apud
Platonem scommatis a Socrate saepissime laecellitur, vir
alioqui multum celebris et laudatus. Sed ego fortasse
réprehenfione dignus fim, qui statim ab initio Herophilii
mentionem fecerim. Siquidem his qui ad artis operam
festinant, veritatem quam celerrime exponere praestat nec
ipfos decet sophistarum nugas partim exponendo, partim

Ed. Chart. VIII. [586.]

Ed. Bas. V. (120.)

διὰ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων αὐτὰ τὰ χρήσιμα μόνον διελ-
θεῖν, ἐξετάσαι δὲ αὐτοῖς ἐπὶ σχολῇς πλείονος ἐν ἑτέρᾳ
πραγματείᾳ καὶ διασκέψασθαι περὶ τῶν ὑπὸ Ἡροφίλου πρὸς
τὸ προγνωστικὸν Ἱπποκράτους ἀντειρημένων. ὅκοσα τε
παραλείπουσιν οἱ ἀσθενέοντες ἐκδιηγούμενος πιστεύουσιν ἂν
μᾶλλον γινώσκουσιν τὰ τῶν νοσούντων πρήγματα. ἔδει τοὺς
ἐξηγεῖσθαι τι τῶν τοιούτων ἐπιχειροῦντας ἔργῳ πρότερον
ἐπιδειξαμένους αὐτοὺς τολμᾶν οὕτω γράφειν. ἔτοιμον γὰρ
ὁ βούλεται τις γράφαι, δύσκολον δὲ δεῖξαι τοιαύτην θεω-
ρίαν, ἐξ ἧς ἐπιτεύχεται, πολλὰ παρὰ τοῖς κάμνουσι λέγων,
οὐ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν προγεγονό-
των, οἷς αὐτὸς οὐ παρεγένετο, καὶ τῶν νῦν ὄντων περὶ
τοὺς κάμνοντας, ἃ μὴτε ἤκουσε παρ' αὐτῶν μηδέπω μὴτ'
οἶδεν αὐτὸς, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς ἐν οἷς ἐροῦμεν, εἰκότως ἂν
εἴημεν πιστοὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῖς προαποδεδειγμένοι τὸ τῆς
θεωρίας ἀληθές. ὅπως δὲ μὴ δις ἀναγκαζοίμην περὶ τῶν
αὐτῶν γράφειν ἐν τε τῇ τοῦ προοιμίου νῦν ἐξηγήσει καὶ

etiam refellendo remorari. Itaque commodissime facturus
videor, si his commentariis utilia tantum persequar, po-
stea vero alio opere, quum plus erit otii, quae Herophi-
lus contra Hippocratis prognosticum conscripsit examinem
atque explorem. Et quae illi praetermittunt exponit,
creditur aegrotantium res rectissime intelligere. Qui ali-
quid ejusmodi explicare conantur, eos non prius decet
animum ad scribendum appellere quam opere id ipsum
demonstrarint. Est enim facile cuivis quod voles scribere,
sed difficile admodum est rationem viamque ejusmodi ex-
plicare, ut qui aegrotantibus non modo praedicat futura,
verum etiam praeterita refert, quibus dum fierent non
intererat, atque illa similiter quae nunc aegro accidere,
quae nec ab illo intellexit nec ipse vidit magna ex parte
verax sit. Sed scriptis quidem nostris fides haud temere
adhiberi potest, ut qui re ipsa quam vera sit haec con-
templatio ante comprobaverimus. Verum ne quae scripta
sunt a nobis in hujus praefationis expositione, postea quum

Ed. Chart. VIII. [588.]

Ed. Bas. V. (120.)

μετὰ ταῦτα ἐν τῇ τῶν κατὰ μέρος ἄμεινον εἶναι μοι δο-
κεῖ φυλάττειν ἅπαντα τὰ τοιαῦτα ταῖς μελλούσαις ἡμῖν
γενήσεσθαι τῶν κατὰ τόδε τὸ βιβλίον ἱατρικῶν ῥήσεων ἐξη-
γήσει, καὶ μάλιστα ὅτι μὴδ' ἐποίησέ τις αὐτὸ τῶν ἐξη-
γησαμένων τὸ βιβλίον ἀναγκαιοτάτον ὑπάρχον. ὁ γὰρ ἀξιοῖ
τὸν ἱατρὸν ἀσκεῖν ὁ Ἱπποκράτης, ὅσον ἐπὶ τοῖτοις παρα-
λέλοιπε μὴ δείξας ὅπως ἐχρῆν τῶν προγεγονότων ἢ παρόν-
των μὲν, οὐκ ἐγνωσμένων δὲ δι' αἰσθήσεων ἡμῖν τὴν πρό-
γνωσιν ποιεῖσθαι. ἅμα δὲ καὶ εἴ τι θεῖον ἔνεστιν ἐν τῇσι
νοῦσοισι, καὶ τούτου τὴν πρόνοιαν ἐκμανθάνειν, τί ποτ'
ἐστὶ τὸ θεῖον, οὐ κελεύων ποιεῖσθαι τὴν πρόγνωσιν διαπε-
φώνηται τοῖς ἐξηγησαμένοις τὸ βιβλίον. ἔνιοι μὲν γὰρ
οἴονται διὰ θεῶν τινα ὀργὴν γίνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις
νοσήματα καὶ λέγουσὶ γε μαρτυρεῖν τῆς δόξης ταύτης παρὰ
τῶν γραφάντων τὰς καλούμενας ἱστορίας ἄνευ λόγων, μη-
κέτ' ἐπιδεικνύντες, εἰ τῆς δόξης ταύτης μετέιχεν ὁ Ἱππο-
κράτης, ὅπερ ἦν ἔργον ἀγαθῶν ἐξηγητῶν. οὐ γὰρ ἀπλῶς
πρόκειται λέγειν ἐν ταῖς ἐξηγήσεσιν ὅ τι περ ἂν ἡμῖν ἀλη-

particulatim singulas sententias interpretabimur denuo scri-
bere compellamur, optime facturus videor, si de his om-
nibus dicere supersedeam donec medica vocabula quae
hoc in libro passim habentur enarrem, eoque potissimum
quod quum apprime necessarium id sit nemo ex inter-
pretibus praestitit. Quid enim sit in quo Hippocrates me-
dicum exerceri cupit, hoc quidem loco praetermisit nec
ostendit quoque praeterita aut praesentia quidem, sed quae
nullo sensu agnoverimus, praecognoscere oporteat. *Simul-
que praevidere si quid in morbis divinum instet.* Quidnam
divinum hoc sit quod Hippocrates vult praevideri, non
convenit inter hujus libri interpretes. Sunt enim qui ar-
bitrentur ira aliqua deorum homines morbo corripī, cujus
rei faciunt quidem ex historicis fidem, sed nullam rationem
adducunt, nec probant eam mentem Hippocrati fuisse,
quod tamen bonus interpret facere debuisset. Neque enim
interpreti protinus dicendum est quicquid ipsi verum esse

Ed. Chart. VIII. [588.]

Ed. Bas. V. (120.)

θεὸς εἶναι δοκῇ, ἀλλὰ τὸ κατὰ τὴν τοῦ συγγραφέως γνώμην, καὶ ψευδὲς ἢ φαίνεται γοῦν ὁ Ἱπποκράτης οὐδὲ καθ' ἐν τῶν ἑαυτοῦ συγγραμμάτων εἰς θεοὺς ποτε ἀναφέρειν αἰτίαν νοσήματος, ὅς γε καὶ τοὺς βλητοὺς καλουμένους, οὓς ἀπὸ τινος ὀρμηθέντες οὕτως ὠνόμασαν οἱ παλαιοὶ, διήλθεν ἐν τῷ περὶ διαίτης ὀξείων. τοῦτο μὲν οὖν τὸ σύγγραμμα τῶν ὁμολογουμένων γνησίον ἐστίν· ἐν δὲ τῷ περὶ ἱερῆς νόσου καὶ πλείω γέγραπται πρὸς ἔλεγχον τῶν οἰομένων ὑπὸ θεῶν γίνεσθαι τὰ νοσήματα. μήτ' οὖν οἰόμεθα τὴν ἐπιληψίαν θεῖον εἶναι νόσημα μηδὲ τὸν ἔρωτα· καὶ γὰρ καὶ τοῦτόν τινες ὑπολαμβάνοντες ἀληθῆ μὲν ἔγραψαν ἱστορίαν, ὡς Ἐρασίστρατος ἐφώρασε, δι' ἔρωτα τὸν τοῦ βασιλέως ἀρρώστοῦντα νιόν, θεῖον δ' οὐκ ἐδίδαξαν οὐθ' ὑπὸ Ἐρασιστράτου καλούμενον οὐθ' ὑπὸ Ἱπποκράτους οὐθ' ὑπ' ἄλλου τινὸς ἱατροῦ τὸν ἔρωτα· τοὺς δ' ἤτοι καταλεπτυνομένους ἢ ἀχροοῦντας ἢ ἀγρυπνοῦντας ἢ καὶ πυρέξαντας ἐπὶ προφάσεσιν ἐρωτικάς ἐν ἐκείνῳ τοῦ λόγου τῷ κεφαλαίῳ περιλαμβάνουσιν οἱ παλαιοὶ, καθὼδ' περὶ τῶν προκαταρχόντων

videtur, sed quod cum auctoris sententia congruat, etiam si fortasse falsum est, dicere oportet. Atqui Hippocrates nullo prorsus in libro visus est morbi causam ad Deos retulisse, quippe qui tum libro de vieta in morbis acutis, de quo certe nullus dubitat, quin germanus sit, cur quos Graeci vocant βλητοὺς, id est numine percussos, veteres sic appellarint exposuerit, tum libello quem de sacro morbo scripsit, plura contra eos dixerit qui morbos a diis immitti arbitrantur. Quamobrem nec epilepsiam nec amorem sacros esse divinosque morbos putamus. Nam hi quidem quibus amorem ejusmodi esse visum est, veram quidem historiam recitant regis filium prae amore aegrotasse, idque ab Erasistrato deprehensum fuisse. Non tamen ostendunt Erasistratum aut Hippocratem aut alium quemvis medicum amorem divinum nuncupasse. Verum eos qui prae amore vel emaciati sunt vel pallent vel vigilant vel etiam febriçant sub eo libri capite veteres comprehendunt, quo de antecedentibus causis tractatur. Quae quum

Ed. Chart. VIII. [588. 589.]

Ed. Bas. V. (120.)

αἰτίων διεξέρχεται. πλεόνων γὰρ ὄντων ἐν τούτοις γενῶν, ἐν ἑξ αὐτῶν ἐστὶ καὶ ἡ λύπη. λυποῦνται δὲ οἱ μὲν ἀποθανόντων τέκνων ἢ οἰκειῶν ἢ συγγενῶν ἢ φίλων, οἱ δὲ προσδοκῶντες ἑαυτοὺς ἢ μόνους παθεῖν ἢ καὶ τὴν πατρίδα πᾶσαν ἀνάστατον ἔσεσθαι, λυποῦνται δὲ καὶ οἱ φιλοχρήματοι χρημάτων στερούμενοι καὶ οἱ φιλότιμοι τιμῆς καὶ τῶν ἄλλων ὡς ἕκαστος. ἐκ τούτων οὖν εἰσι καὶ οἱ δι' ἔρωτα λυπούμενοι θεῖον οὐδὲν πεπονθότες, ἀλλ' ἀνθρώπινον πάθος, εἰ μὴ ἄρα τις οὕτω πείθεται τοῖς μυθολογουμένοις, ὡς νομίζειν ὑπὸ δαίμονός τινος μικροῦ καὶ νεογενοῦς λαμπάδας ἔχοντος καιομένας εἰς τοῦτο ἄγεσθαι τὸ πάθος ἐνίοις τῶν ἀνθρώπων. ὁ δὲ τὸ τῶν κρισίμων γένος ἡμερῶν εἰπὼν εἶναι θεῖον ἑαυτοῦ τι πάθος ὡμολόγησεν, οὐ μὴν Ἱπποκράτους γε τὴν γνώμην ἔδειξεν, οὔτε γὰρ ἀπλῶς ὅσα ἀγνώστους ἢ παραλόγους ἔχει τὰς αἰτίας, θεῖα προσαγορεύομεν, ἀλλ' εἶπερ ἄρα θαυμαστὰ μόνον. [589] οὗθ' Ἱπποκράτης ἡγνῶει τὰς αἰτίας τῶν κρινουσῶν ἡμερῶν, ὡς ἐν τοῖς περὶ

genere plures sint, inter eas moeror annumeratur. Moesti autem sunt alii ob mortem liberorum, familiarium, cognatorum aut amicorum, alii quod se solos malo affectum iri aut totius etiam patriae everisionem metuant. Moeror quoque pecuniarum cupidos corripit si pecuniam perdant, similiter ambitiosos si honorem, atque alios eodem modo. Sunt autem et qui propter amorem moerore afficiuntur, nihil quidem divini perpeffi, sed humanitus affecti. Nisi forte quis fidem adhibeat fabulis et credat a parvo quodam et recens nato daemone ardentes faces gestanti homines aliquos in hunc affectum trahi. Qui autem dies decretorios divinum illud esse asseruit, animum quidem suum explicavit, mentem tamen Hippocratis non exposuit. Non enim quaecunque incognitas aut ab omnium opinione multum diversas habent causas, simpliciter divina nuncupamus, sed forsitan admiranda dumtaxat recte dici possunt. Neque vero Hippocrates dierum decretoriorum causas ignoravit, sicut a nobis in libris quos de ipsis edidi-

Ed. Chart. VIII. [589.]

Ed. Bas. V. (120.)

κρισίμων ἡμερῶν ὑφ' ἡμῶν ἐπιδέδεικται. ὅπερ οὖν εἶπον
 ἔμπροσθεν ὡς οὐ χρηὴ μνημονεύειν ἐν τοῖσδε τοῖς ὑπομνή-
 μασι τῶν μοχθηρῶς εἰρημένων πάντων, ἀλλ' ὅσα πιθανοῦ
 τινος ἔχεται διὸ καὶ τὰ κακῶς ὑπὸ Ἡροφίλου γεγραμμένα
 πρὸς τὰς Ἱπποκράτους προγνώσεις ἀνεβαλλόμεν ἐπισκέψα-
 σθαι· τοῦτο καὶ νῦν καὶ καθ' ὅλον τὸν ἐφεξῆς λόγον αὐ-
 τὸς τε ποιήσω καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀξιῶσω πράττειν, ὡς
 μὴ μέμφεσθαι μοι παραλιπόντι πολλὰ τῶν τοῖς ἐξηγηταῖς
 εἰρημένων μοχθηρῶς. εἰ δ' ἐπιμελῶς ἀναγνώσονται τὰ πρὸς
 ἡμῶν εἰρημένα, θυγήσονται καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἐκεῖνα δοκι-
 μάζειν. ἔασαντες οὖν ἤδη τοὺς ληρήσαντας ὑπὲρ τοῦ θείου
 πειραθῶμεν αὐτοὶ κατὰ τὴν Ἱπποκράτους γνώμην εὑρεῖν τὸ
 λεγόμενον. ὅτι μὲν οὖν ἐν τι τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν τέχ-
 νην εἶναι χρηὴ τὸ θεῖον τοῦτο καὶ μὴ μόνον ἐπηνῆσθαι τὴν
 γνώσιν αὐτοῦ πρὸς Ἱπποκράτους, ἀλλὰ καὶ δεδεῖχθαι, πρό-
 δηλον παντί. ληρώδης γὰρ ἂν εἴη συγγραφεὺς ἐπαινῶν
 πράγματος γνώσιν, ὃ μὴδ' ὅλως ἐδίδασκεν, ὥστε τῶν ὑφ' Ἱπ-
 ποκράτους γεγραμμένων ἐν τι καὶ τὴν τοῦ θείου πρόγνωσιν

mus, demonstratum est. Caeterum quod ante dixi non
 esse his commentariis omnia quae perperam dicta sunt
 inferenda, sed quae aliquam habent cum vero similitudi-
 nem, qua ego de causa adductus ea quae Herophilus in
 Hippocratis prognosticum falso objecit, discutere impraes-
 sentiarum nolui, id ipsum nunc quoque et toto hoc libro
 praestabo, aliosque qui in haec inciderint idem ut agant
 rogabo, ne mihi succenseant, quod multa ab interpretibus
 perperam dicta praetermittam. Quod si diligenter scripta
 nostra legant, de illis ipsi per se statuere et judicare po-
 terunt. Quamobrem omisiss illis qui de divino nugantur
 demus operam ut quid Hippocrates senserit reperiamus.
 Quod igitur divinum illud proflus ad medicam artem per-
 tineat nec cognitionem ipsius ab Hippocrate probatam
 modo esse, verum etiam proditam omnibus manifestum
 est. Ineptus enim sit omnino auctor ille oportet, qui rei
 alicujus cognitionem commendat, quam penitus non do-
 cuerit. Itaque scriptam esse ab Hippocrate divini ipsius

Ed. Chart. VIII. [589.]

Ed. Bas. V. (120.)

εἶναι χρή. λέγωμεν οὖν ἤδη θαρρόυντες οὐκ ἄλλο τι τοῦτ' εἶναι παρὰ τὴν τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς αἰέρος καταστασιν, ὑπὲρ ἧς ἐν ἀφορισμοῖς οὕτως ἔγραψεν· ἦν μὲν ὁ χειμὼν αὐχμηρὸς τε καὶ βόρειος γένηται, τὸ δ' ἔαρ ἔπομβρον καὶ νότιον, ἀνάγκη τοῦ θέρους τοὺς πυρετοὺς ὅξεις καὶ ὀφθαλμίας καὶ δυσεντερίας γίνεσθαι, μάλιστα τῇσι γυναιξὶ καὶ τοῖσιν ὑγρὰς ἔχουσι τὰς φύσεις. ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ἐφεξῆς γεγραμμένα προγνώσεις εἰσι τῶν ἐκ τῆς τοῦ περιέχοντος αἰτίας ἐν ἡμῖν γινομένων, ὑπὲρ ὧν ἐν μὲν τοῖς ἀφορισμοῖς ἐν κεφαλαίοις βραχέσιν ἐδίδαξεν, ἐν δὲ τοῖς τῶν ἐπιδημῶν βιβλίοις ἐπὶ πλεῖστον διῆλθεν, ἐν μέντοι τῷ προγνωστικῷ τῷδε παρέλιπε, καίτοι ταύτης τῆς θεωρίας ὄντια. βέλτερον οὖν ἦν ἐξηγητέον τὴν αἰτίαν τοῦ παραλιπεῖν τὸ περὶ θεῖον λέγειν τοῦ ψευδῶς ἐξηγεῖσθαι. δοκεῖ δὲ μοι διὰ μέγεθος τῆς πραγματείας μὴ προσθεῖναι τῷδε τῷ βιβλίῳ τὴν περὶ τῶν ἐπιδημῶν νοσημάτων διδασκαλίαν. συντελέσας οὖν αὐτὸ κατὰ τὴν τελευταίην ἔγραψε ταυτὶ, χρή δὲ καὶ τὰς φορὰς τῶν νοσημάτων ἀεὶ τῶν ἐπιδημούν-

præcognitionem necesse est. Audeamus igitur dicere id non esse aliud quam ambientis nos aëris constitutionem, de qua scripsit hunc in modum in aphorismis: *si hiems sicca septentrionales ventos habuit, ver autem austros et pluvias exhibet, necesse est aestate acutas febres, ophthalmias et dysenterias excitari maximeque in mulieribus et humidioribus natura corporibus.* Haec et quae postea scribuntur præcognitiones sunt eorum quae in nobis circumfusus aër suscitatur, de quibus brevissime quidem in aphorismis, multo autem copiosius in libris epidemion differuit. Quae tamen in hoc ipso prognostico prorsus omisit, quamvis ad praesentem speculationem pertinerent. Praestitisset igitur causam inquirere cur nihil de divino dixerit quam male interpretari. Sed mihi quidem videtur propter instituti operis magnitudinem huic libro morborum vulgariam disciplinam non inferuisse; namque illo jam absoluto haec ad extremum subjunxit: oportet autem perpetuo adventantes populares morbos protinus agnoscere

Ed. Chart. VIII. [589.]

Ed. Bas. V. (120. 121.)

των ταχέως ἐνθυμέσθαι καὶ μὴ λανθάνειν τῆς ὥρης τὴν κατάστασιν. ὅτι μὲν οὖν χρή γινώσκειν τὸν ἰατρὸν, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν εἰς τὰς προγνώσεις διαφερόντων, οὕτω καὶ τὸ περὶ τῆς τῶν ἐπιδημιῶν νοσημάτων γενέσεως ἐδήλωσεν, ἰδίαν δ' αὐτοῖς ἀνέθηκε διδασκαλίαν, ἐν ἀφορισμοῖς μὲν, ὡς εἴρηται, διὰ βραχείων κεφαλαίων διδάξας, ἐν δὲ τοῖς τῶν ἐπιδημιῶν ἐπὶ πλέον ἐξεργασάμενος, ὅθεν εἰκότως ἔνιοι τῶν ἐξηγητῶν ἐφεξῆς τῷδε τῷ βιβλίῳ τὰ τῶν ἐπιδημιῶν ἐξηγήσαντο καὶ ἡμεῖς οὕτω ποιήσομεν.

ε'.

Σκέπτεσθαι δὲ χρή ὧδε ἐν τοῖσιν ὁξέσι νοσήμασι· πρῶτον μὲν τὸ πρόσωπον τοῦ νοσέον- (121) τος, εἰ ὁμοίον ἐστι τοῖσι τῶν ὑγιαίνόντων, μάλιστα δὲ εἰ αὐτῷ ἔωντῷ, οὕτω γὰρ ἂν εἴη ἄριστον. τὸ δὲ ἐναντιώτατον τοῦ ὁμοίου δεινότερον.

nec ignorare temporis anni constitutionem. Quibus verbis ostendit medico, ut alia omnia quae ad praecognitionem maxime conducunt, sic morborum populariter vagantium generationem cognitam esse debere. Eam autem ipse seorsum docuit in aphorismis quidem compendiose, quemadmodum diximus, fusius autem multo in libris epidemion, eamque ob rem interpretum plerique merito post librum hunc epidemion libros enarrarunt, quos certe hac in re etiam imitabimur.

V.

Sunt autem haec in acutis morbis considerata: primum quidem an ejus qui aegrotat facies similis sit bene valentium, sed maxime an sibi ipsi; talis namque optima est. Pessima autem ea quae simili prorsus contraria est.

Ed. Chart. VIII. [590.]

Ed. Bas. V. (121.)

[590] "Ὅτι μὲν οὖν ὁ λόγος αὐτῷ περὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ γεγένηται σαφῶς ἐδήλωσεν. ἄρχεται δὲ τῆς διδασκαλίας ἀπὸ τῶν κατὰ τὸ πρόσωπον σημείων, ὡς ἂν πρώτων τε φαινόμενων καὶ μεγάλην ἐχόντων δύναμιν. ὅτι μὲν οὖν πρώτα φαίνεται ταῦτα πρόδηλον παντί· ὅτι δὲ καὶ μεγάλην ἔχει δύναμιν εἰς πρόγνωσιν ἐφεξῆς μαθήσῃ. πρῶτον δ' ἀναμνησθητέ μοι τοῦ κοινοῦ τῆς τέχνης ὅλης αὐτοῦ προοιμίου γραφέντος ἐν τῷ κατ' ἱητρείον ἢ ὁμοία ἢ ἀνόμοια ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῶν μεγίστων, εἶτα ἀπὸ τῶν ῥηίστων, ἀπὸ τῶν πάντη πάντως προερχομένων, ἃ καὶ ἰδεῖν τῇ ὄψει καὶ τῇ ἀφῇ καὶ τῇ ἀκοῇ καὶ τῇ γλώσσει καὶ τῇ γνώμῃ ἐστὶν αἰσθῆσθαι, οὐ γὰρ ἡ πρόγνωσις μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν ποιητέων ἔνδειξις ἀπὸ τούτων ἄρχεται. περὶ οὖν τῶν ποιητέων ἐν τοῖς τῆς θεραπευτικῆς εἴρηται μεθόδου γράμμασι· περὶ δὲ τῶν προγνώσεων ἐν ταυθοῖ σκόπει πάλιν ἀναμνησθεῖς ὡς οὐ τὰ μέλλοντα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ προγεγονότα καὶ τὰ νῦν ὄντα κατὰ τὸ σῶμα διὰ τινων σημείων εὕρισκεν ἐκ τοῦ προγνωστικοῦ

Dicturum se hoc libro de morbis acutis ostendit evidentissime; incipit autem a signis quae in facie conspiciuntur, quod ea tum cernantur primum tum vires magnas habeant. Ea quidem prima videri omnibus perspicuum est, quantum autem ad praesagiendum conferant, ex sequentibus intelliges. At primum in memoriam velim revoces ipsius praefationem universae arti communem, quae scripta est in libro cui titulus est κατ' ἱητρείον. An similia an dissimilia primum a maximis, deinde a facillimis ab iis quae ex toto et usquequaque accedunt et quae contueri licet visu, tactu, auditu, lingua et animo usurpare. Siquidem non modo praecognitio, sed etiam agendorum indicatio ab illis initium desumit. Ac de his quidem quae agere convenit dictum est in libris methodi medendi. De praecognitione autem hoc ipso libro videto, istud rursus memoria tenens, non futura modo, sed quae etiam praecessere, quaeque nunc in corpore sunt signis quibusdam investigare ad partem medicinae prognosticam

Ed. Chart. VIII. [590.]

Ed. Bas. V. (121.)

μέρους τῆς τέχνης ἐστίν. ἀλλὰ τὴν γε τῶν ἐνεστώτων γνώ-
σιν ἰδίᾳ προσηγορίᾳ καλεῖν εἰθίσιμεθα διάγνωσιν. ἐπισκέ-
πτεσθαι δὲ κελεύει τὸ πρόσωπον τοῦ νοσέοντος ἐξ ἀρχῆς
εἰ ὅμοιον ἢ ἀνόμοιον ἐστὶ τῷ τῶν ὑγιαίνοντων, ἔτι δὲ μάλ-
λον εἰ αὐτὸ ἑαυτῷ. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τὸ σημεῖον τῶν
Ἱπποκράτους δογμάτων ἐστίν, ὥς μὴ μόνον ἀπὸ τῆς κοινῆς
φύσεως πάντων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἰδίας ἐκάστου σκέπτεσθαι
πάντα κατὰ τὴν τέχνην. καὶ γὰρ ὅποτε παραβάλλειν ἡξίου
τὰ πεπονθότα μόρια τοῖς ὑγιαίνουσι, συνεβούλευε μὴ τὰ
ἄλλότρια καθορᾶν, ἀλλὰ τοῦ πεπονθότος αὐτοῦ. ἄριστον
μὲν οὖν ἐστὶ πρόσωπον ἀνθρώπου κάμνοντος ὅταν ὁμοιότα-
τον ἑαυτῷ διαμένη, χαλεπώτατον δὲ ὅταν ἐναντιώτατον γέ-
νηται. τὰ δὲ ἐν τῷ μεταξύ τοῦ ἀρίστου τε καὶ χειρίστου
οἷα σὸν ἔργον ἤδη σκοπεῖσθαι καὶ ἄκρων ἀφωρισμένων.
τὰ μὲν γὰρ καὶ ἐγγυτέρω τοῦ ἀρίστου βελτίω, τὰ δ' ἐγγυ-
τέρω τοῦ χειρίστου χείρω. μέσα δ' ἀμφοῖν ἐστὶ τὰ μη-
δετέρου πλέον ἀφιστάμενα. τὸ μὲν οὖν ἄριστον πρόσωπον
ἐνὶ κεφαλαίῳ περιλαβὼν ἐδήλωσε. τὸ γὰρ ὁμοιότατον τῷ

pertinere. Verumtamen praesentium rerum cognitionem
proprio nomine διάγνωσιν, hoc est dignotionem, appellare
consuevimus. Caeterum jubet Hippocrates aegri faciem
primum considerandam esse similisne sit an dissimilis ab
ea quam sani gerunt, praesertim vero an sibi ipsi. Hoc
enim ex placitis Hippocratis est, omnia non solum ex
natura quae communis est, sed etiam ea quae cuique est
peculiaris secundum artem expendenda esse. Namque ubi
praecepit affectas partes cum sanis comparare, non con-
sultuit aliorum inspiciendas esse, sed ejus ipsius qui morbo
correptus est. Itaque illius facies optima est quae sibi
ipsi quam simillima perseverat, pessima vero quae ab ea
longissime distat; quae vero in medio optimi pessimique
sunt, tibi jam incumbit definitis extremis qualesnam sint
indicare. Nam quae ad optimam magis accedunt meliores
sunt, quae vero ad pessimam peiores. Sunt autem inter
utramque mediae; quae ab una magis quam altera non
recedunt. Quare optimam faciem breviter complexus est

Ed. Chart. VIII. [590.]

Ed. Bas. V. (121.)

κατὰ φύσιν ἄριστον, τὸ δ' ἐναντιώτατον ὡς ἂν οὐδὲ σύν-
τροφον ἡμῖν ὑπάρχον. τὸ δὲ προγινώσκόμενον αὐτὸς ἐκ
τῶν κατὰ μέρος ἐδίδαξε γνωρισμάτων, ὧν ἕκαστον ἰδίᾳ προ-
χειριούμαι διὰ τῶν ἐφεξῆς γεγραμμένων.

στ.

Εἴη δ' ἂν τὸ τοιόνδε ρίς ὀξεῖα.

Τῶν κακῶν σημείων ἐν τῷ τοῦτο πρώτῳ ἔγραψε τὴν
ὀξεῖαν ρίνα, καὶ δ' ὡς πρὸς τὴν κατὰ φύσιν ἐκάστου πα-
ραβάλλοντα, καθότι προεῖρηται, σκοπεῖσθαι. τοῦ τε γὰρ σι-
μοῦ φῖσει φαίνεται πάντως ἢ ρίς. ἐαυτῆς ὀξύτερα, καθάπερ
καὶ τοῦ γρημποῦ καὶ δηλονότι καὶ τοῦ τὴν εὐθειαν ἔχοντος.
ἀλλὰ καὶ ὅτι μεμνημένον εἰς ὅσον ἀποκεχώρηκε τῆς κατὰ
φύσιν ἰδέας, εἰς τοσοῦτον μοχθηρὰν αὐτὴν εἶναι νομίζειν.
ὀξυνομένη δὲ ἢ ρίς ἐναργῶς ὁράται καὶ τοῖς ἐν χρονίᾳ νό-
σῳ καταλεπυνθεῖσι καὶ τοῖς ὑπὸ καμᾶτου τεταλαιπωρημέ-

et designavit: quae enim naturali quam simillima est
optima censetur: pessima vero quae maxime contraria est,
ut quae nobis non sit congenita. Quae vero ex his prae-
fagia habeantur, ipse ex particularibus notis ostendit, de
quarum singulis seorsum postea edisseram.

VI.

Fuerit autem ejusmodi nasus acutus.

Inter signa mala hoc unum primum, acutum nasum,
commemoravit. Sed illum cum eo qui cuique secundum
naturam est, quemadmodum ante diximus, conferre oportet.
Nam et qui natura simus est et qui aquilinus et qui
rectum etiam habet, illi prorsus nasus acutior videbitur.
Hoc autem perpetuo tenendum est, ut quantum ipse a
naturali forma recesserit, tanto deterior existimetur. Ap-
paret autem manifesto nasus acutior iis, qui ex diuturno
morbo maciem contraxerunt, item nimio labore accisis

Ed. Chart. XII. [590. 591.]

Ed. Bas. V. (421.)

νοις ἢ ὅπως οὖν ἐκλυομένοις ἢ λείποι ψυχροῦσι καὶ δὴ καὶ τοῖς τεθνεῶσιν ἅπασιν, ὥστ' εἰκότως ἂν τις ἐπιλογίσαιτο τῷ κοινῷ πάντων ἀνθρώπων χρώμενος λόγῳ, [591] μοχθηρὸν εἶναι τὸ σημεῖον ἐν κακῇ διαθέσει γινόμενον. ἥτις δέ ἐστιν ἡ διάθεσις αὕτη, καθ' ἣν ἡ ῥίς ὀξύνεται, δογματικῆς ἤδη θεωρίας ἔργον ἀναλογισμῷ μόνῳ φωραθῆναι δυναμένης. ἀναλογισμὸς δ' ἐστὶ λόγος ἐκ τοῦ φαινομένου ὁρμώμενος καὶ τοῦ ἀδήλου κατάληψιν ποιούμενος· ἐπιλογισμὸς δὲ ὁ κοινὸς καὶ συμφωνούμενος παρὰ πάντων λόγος. ἀλλὰ πρῶτον ἐπιλογιστικῶς τῶν εἰρημένων σημείων σκεψόμεθα ὑπὲρ ἐκάστου. πολὺ γὰρ ἁμεινόν ἐστι διὰ συμφωνουμένου καὶ κοινοῦ πάντων ἀνθρώπων λόγου ποιήσασθαι τὴν πρώτην διδασκαλίαν ἢ περὶ εὐθείας ἐπὶ τὸν ἀναλογισμὸν ἔρχεσθαι.

ξ'.

Ὁφθαλμοὶ κοῖλοι, κρόταφοι συμπεπτωκότες, ὦτα ψυχρὰ καὶ συνεσταλμένα καὶ οἱ λοβοὶ τῶν ὠτῶν ἀπεστραμμένοι καὶ τὸ δέσμα τὸ περὶ τὸ μέτωπον σκληρόν τε καὶ περικτετα-

aut alio quovis modo exsolutis aut animo deficientibus atque adeo mortuis omnibus. Ex quo non absurde possit aliquis communi omnium hominum ratione usus epilogismo concludere malum hoc signum esse, quoties in maligno aliquo affectu acciderit. Quatenam autem illa affectio sit, in qua natus aevitur, jam ad dogmaticam speculationem attinet, tantumque analogismo deprehendi potest. Analogismus vero ratio est, quae ab evidentia auspicatur rei obscurae faciens cognitionem. Epilogismus vero communis ratio est et omnium assensu conspecta. Sed primum epilogistice de singulis consideremus indiciis; rectius enim est ex confessa communique omnium hominum ratione facere principium doctrinae, quam statim inter initia ad analogismum venire.

VII.

Oculi concavi, tempora collapsa, aures frigidae et contractae et imis partibus inversae. Ad haec cutis circa

Ed. Chart. VIII. [591.]

Ed. Bas. V. (121.)

μένον καὶ καρφαλέον. ἔδν καὶ τὸ χρώμα τοῦ ξύμπαντος
προσώπου χλωρόν τε ἢ καὶ μέλαν ἔδν καὶ πέλιον ἢ μο-
λυβδῶδες.

Καὶ ταῦτα πάντα τὰ σημεῖα περὶ τὸ πρόσωπον γίνε-
ται, κατὰ τε τὰς χρονίας νόσους καὶ τοὺς καμάτους καὶ
τὰς λεπτοψυχίας καὶ πολὺ μᾶλλον ἔτι κατὰ τοὺς θανάτους.
εὐεπιλόγιστον οὖν ἔστι τὰ ἀνόμοια τοῖς κατὰ φύσιν κακοῦ
τινος εἶναι δηλωτικά, κειμένον γε τοῦ κατ' ἀρχὰς εὐθείως
ὁμολογουμένου, ὡς τὰ μὲν ἐναντιώτατα τοῖς κατὰ φύσιν
ἀλέθρια, τὰ δὲ ὅμοια σωτήριά ἔστι σημεῖα. ταῦτα μὲν οὖν
ἐπιλογιστικῶς ἡμῖν ὑπὲρ αὐτῶν εἰρησθῶ. σκεψώμεθα δ'
ἀκριβῶς ὑπὲρ ὅλης αὐτῶν τῆς φύσεως. γίνονται τοίνυν
αἱ τοιαῦται διαθέσεις ἥτοι διὰ τινὰ αἰτίαν συντήκουσάν τε
καὶ διαφθεύουσαν τὰ σαρκώδη μόρια τῶν ζώων ἢ δι' ἀρ-
ρώστIAN τῆς ἐμφύτου θερμοσίας μηκέτ' ἀποτείνεσθαι θυ-
ναμένης αὐτῆς ἐπὶ τὰ πέρατα τοῦ σώματος, ἀλλ' ἐν τοῖς
σπλάγχχνοις μόνοις ὀλίγης διασωζομένης. ἀκολουθεῖ δὲ τούτῳ

*frontem dura, intenta et arida, colorque totius faciei
niger aut etiam pallidus et lividus aut plumbeus.*

Et omnia quidem signa haec in diuturnis morbis et
laboribus et animi deliquiis et morte potissimum apparent
in facie. Licet autem facile epilogismo colligere, quae a
naturalibus dissimilia sunt, aliquid mali designare posito
eo, quod statim ab initio nemo non potest non fateri,
nimirum letalia esse quaecunque naturalibus adversissima
sunt, similia autem salutaria. Haec ergo de illis epilogi-
stice dicta sint a nobis. Jam vero universam eorum na-
turam diligenter expendamus. Proveniunt quidem ii affe-
ctus aut ab aliquo, quod exedit et carnosas animalium
partes absument, aut imbecillitate caloris nativi, qui ad
extremas usque corporis partes proferre se et exserere non
potest, sed solis in visceribus exigens remanet. Quo fit

Ed. Chart. VIII. [591.]

Ed. Bas. V. (121.)

δηλονότι καὶ τὸ μὴδ' αἵματος ἐτε μὴτε πνεύματος ἐπιρρῆν
τοῖς ἄκροις τοῦ σώματος, ὅσον ἔμπροσθεν ἐπερρῆει κατὰ
φύσιν ἐχόντων. διὰ τοῦτ' οἷν ἐν τῷ προσώπῳ φαίνεται
μεγίστη σαφῶς ἢ τοῦ κατὰ φύσιν ἐξαλλαγή. παρακειμένων
γὰρ ἀλλήλοις τῶν τε ὀστεῖνων μορίων καὶ τῶν ὑγροτέρων τε
καὶ σαρκωδῶν, εἰτα τῶν μὲν ὀστεῖνων διὰ τὸ γεῶδες τῆς
οὐσίας ὁμοίαν διαμερόντων, τῶν δὲ ὑγροτέρων καὶ σαρκω-
δῶν συντήκεσθαι τε ῥαδίως δυναμένων καὶ συμπύπτειν εἰς
ἑαυτὰ, διὰ τε τὴν ἔνδειαν τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ αἵματος
εὐφορωτάτη ἢ διάθεσις γίνεται. τῆς μὲν γὰρ ῥινὸς κατὰ
τὰ καλούμενα πτερύγια μόνα σαρκοειδῆς ἐστὶν ἡ οὐσία, τὸ
δ' ἄλλο πᾶν ὀστῶδες. εἰκότως οὖν ὅταν ἤτοι τετηκὼς ἢ
τὸ σαρκῶδες ἢ κενωθὲν συνίξησῃ, τὸ πέρασ αὐτῆς φαίνεται
λεπτόν· οὕτω δὲ καὶ ψυχθῇ σφοδρῶς, ὃ δὴ τοῖς ἀποθνή-
σκουσιν ἤδη συμβαίνει. πλουμένης γὰρ ἐν τῇ ψύξει τῆς
οὐσίας τῶν σαρκωδῶν μορίων ἰσχνὴ κατ' ἄκρας ἑαυτῆς εἰ-
κότως γίνεται. καὶ μὴν οὐκ ἄλλην τινα ὀξείαν ὀνομάζομεν
ῥίνα πλὴν τῆς κατὰ τὸ πέρασ ἰσχνῆς. οὕτως μὲν οὖν ἡ

ut tantum sanguinis spiritusque in extremas corporis par-
tes amplius non influat, quantum antea quum secundum
naturam se habebant, influebat. Eam igitur ob causam
facies a naturali permultum immutata manifesto cernitur.
Quum etiam partes tum osseae tum humidiores tum ear-
nosae sibi mutuo adiaceant ac osseae quidem quod ter-
rena earum substantia sit, sibi similes perpetuo existant,
humidiores autem atque carnosae absumi facillime possint
et spiritus atque sanguinis inopia in se ipsas concidere,
affectus evidentissimus est. Siquidem nasus tantum qua
alas habet carnosus est, reliquis autem omnibus partibus
osseus. Quare quum vel carnosae ejus portio contabuerit
vel vacuata conciderit, extrema sui parte non sine causa
tenuis apparet. Ad eundem quoque modum, si sit vehe-
menter etiam refrigeratus, sicut illis accidit qui vita fun-
cti sunt. Namque carnosae partes frigore densatae, haud
immerito summis partibus extenuantur. Nec vero alium
acutum nasum dicimus quam qui extrema parte tenuis

Ed. Chart. VIII. [591. 592.]

Ed. Bas. V. (121. 122.)

οἷς ὀξεῖα φαίνεται, κοῖται δὲ ὀφθαλμοὶ διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας, ἀλλ' ὅσα τῆς ἄκρας ῥινός εἰσιν ὑγρότεροί τε καὶ μαλακώτεροι, τοσούτω θάττον κοιλοῦνται. [592.] ἀλλὰ καὶ πνεύματος ψυχικοῦ παμπόλλου μετέχουσι καὶ θερμασίας οὐκ ὀλίγης, ὣν ἀπολειπόντων αὐτοὺς εἰκότως συστέλλονται. τοῦτο δὲ ἐστὶν ὀφθαλμῶν κοιλότης. οὕτω δὲ καὶ οἱ κρόταφοι συμπίπτουσιν, ὅτι μόνον τῆς ὅλης κεφαλῆς ἔχουσι μῦς, οὓς ὀνομάζουσι κροταφί- (122) τας. ἡ δ' ὅλη πᾶσα κεφαλὴ παντάπασιν ἄσαρκός ἐστιν, ὥτα δὲ ψυχρά καὶ συνεσταλμένα, διότι χονδρώδη καὶ ἄσαρκα καὶ ὀλίγαίμα ἐστὶ. τάχιστα οὖν καταψύχεται παρεσκευασμένα πρὸς τὸ πάθος ὑπὸ τῆς οἰκείας φύσεως. διὰ τίνος δὲ αἰτίαν ἀποστρέφεσθαι συμβαίνει τοὺς λοβούς αὐτῶν; ἢ ὅτι μαλακωτέραν ἔχουσι τὴν οὐσίαν, οὐχ ὥσπερ τὸ ἄλλο σῶμα, ὅπερ ἀκριβῶς λεπτός χόνδρος ἐστὶ, λεπτῷ δέρματι σκεπόμενος, ὥσθ' ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἔμπροσθεν αἰτίων οἱ λοβοὶ λεπτύνονται τε καὶ συστρέφονται καὶ ξηραίνονται καὶ πῆγνυνται. ταῦτα

est; hae quidem sunt acuti nasi causae. Oculi porro ab iisdem causis excavantur, sed tanto magis, quanto sunt extremo naso humidiores atque molliores. Quin et illi plurimum animalis spiritus et calorem non exiguum continent, quibus si quando destituantur, non praeter rationem contrahuntur. Id autem est oculorum cavitas. Ad eundem vero modum etiam tempora collabuntur, musculos enim ex universo capite sola habent, quos κροταφίτας, hoc est temporales appellant, quum reliquum omne caput carne prorsus careat. Aures porro frigent et contrahuntur, quod cartilagineae et sine carne sint, parumque sanguinis habeant. Itaque ocissime refrigerantur, ad affectum sua natura propensae. Verum quid causae est cur imae earum partes invertantur? An quod mollior sit illarum substantia quam reliquarum partium, quae non aliud sunt, quam tenuissima cartilago tenui cute obducta? Ob has quidem praedictas causas infimae aurium partes extenuantur, invertuntur, sicciores densioresque evadunt.

Ed. Chart. VIII. [592.]

Ed. Bas. V. (122.)

δὲ πάσχοντες ὀπίσω τείνονται μᾶλλον ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τῶν
 τῇ αἰσθησὶν αὐτοῖς παρεχόντων νεύρων. τὸ μὲν γὰρ σπᾶ-
 σθαι τοῖς ἱμαντώδεσιν ἅπασι ξηραϊνομένοις κοινόν. ἴδιον
 δ' ἐκάστῳ τῶν ἐν τῷ σώματι μορίων ἐπ' ἐκεῖνο τὸ μέρος
 διαστρέφεισθαι τε καὶ περισπᾶσθαι μᾶλλον, ἔνθα τῶν ἐμ-
 φυομένων αὐτῷ νεύρων ἐστὶν ἡ ἀρχή. θεάσασθαι γοῦν ἐστὶν
 ἐναργῶς τοῦτο καὶ κατὰ τοὺς δακτύλους. εἰάν μὲν ὁ ἐνδόν
 τένων ὑπὸ τινος αἰτίου ταθῇ, καμπτομένους τοὺς δακτύλους
 σαφῶς ἐστὶν ἰδεῖν, εἰάν δὲ ὁ ἔξωθεν, ἐκτεινομένους. διὰ δὲ
 τήνδε τὴν αὐτὴν ξηρότητα τε καὶ πῆξιν ὅλον τὸ δέρμα τὸ
 περὶ τὸ πρόσωπον πᾶν σκληρόν τε φαίνεται καὶ περιτετα-
 μένον, ἐναργέστερον δὲ ὁράται τὸ πάθος αὐτοῦ κατὰ τὸ
 μέτωπον, ὅτι σαρκοειδῆς οὐσία λεπτὴ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος
 ὑποβέβληται τῷ δέρματι. πάσχει δὲ ὑπὸ τῶν εἰρημένων
 αἰτίων ἡ σαρκώδης μᾶλλον φύσις τῆς δερματώδους. ἡ δὲ
 τῆς χροῖας μεταβολὴ μοχθηροτάτη μὲν ἐστὶν, ἡ ἐπὶ τὸ μέ-
 λαν, ὡς ἂν ἀποψυχομένου τοῦ αἵματος, ὥσπερ ὅταν ἐκτός
 ἐκχυθὲν θρομβωθῇ, μετριωτέρα δὲ ἡ ἐπὶ τὸ χλωρόν, εἰώ-

Deinde retrahuntur et quam maxime possunt ad originem
 nervorum recurrunt, a quibus sensum accipere. Convelli
 namque coriaceis omnibus exsiccatis commune est, ad
 partem autem illam reflecti potius et reverti. Unde nervi
 qui in ipsam inferuntur originem ducunt, primum est
 singularum corporis partium. Hoc namque etiam in digi-
 tis apertissime potest videri. Nam si tendo internus ali-
 qua de causa male affectus fuerit, videas aperte digitos
 inflecti, si vero externus, distendi. Est autem illa ipsa
 siccitas adstrictioque causa cur tota cutis faciei dura ten-
 saque sit. Quod tamen in fronte multo cernitur eviden-
 tius, quoniam illic caro admodum tenuis cuti subjecta est.
 Afficitur vero a praedictis causis multo facilius caro quam
 cutis. At vero coloris mutatio in nigrum quidem omnium
 pessima est, ut quae sanguine refrigerato proveniat. non
 aliter quam quum extra vasa effusus in grumos concre-
 vit. Quae vero ad eum sit colorem, quem Graeci χλωρόν

Ed. Chart. VIII. [592.]

Ed. Bas. V. (122.)

θασι δὲ οὕτως ὀνομάζειν αἱ παλαιοὶ ποτὲ μὲν τὸ ὠχρόν, ἐνίοτε δὲ ὡς οἱ πολλοὶ κράμβας τε καὶ θριδακίνας καλοῦσι χλωράς, ὅπερ χροῶμα μελάντερόν ἐστιν ἐρυθροῦ καὶ οἷον ἀρχὴ τις τοῦ μελαινέσθαι τε καὶ πελιδνοῦσθαι ψύξεως ἐργαζομένης αὐτὸ, καθάπερ καὶ τὸ μέλαν, ὥστ' εἰκότως καὶ τὸ πρόσωπον, ἐν ᾧ πάντ' ἐστὶ τὰ προειρημένα, προσαγορεύεται νεκρῶδες. καὶ τοῦτο ἐν μὲν τοῖς κεχροнисμένοις νοσήμασι πολλάκις ὁράται γιγνόμενον, ὀλιγάκις δ' ἐν ἀρχῇ. διὸ καὶ κινδυνωδέστατόν ἐστιν, ὡς ἂν μηδὲ τὴν ἀπὸ τοῦ χρόνου πρόφασιν ἔχον. ἐπὶ μακροῦ μὲν γὰρ χρόνῳ συντακῆναι τε τὸ σῶμα καὶ ψύχεσθαι τῶν ἀκρωτηρίων τινὰ θαυμαστὸν οὐδέν. ἐν ἀρχῇ δὲ καὶ μάλιστα ἐν ὀξεί νοσήματι πάντως ὀλέθριον, εἰ μὴ διὰ τινὰ αἰτίαν ἑτέραν ἢ τοῦτο γεγονὸς, ὁποῖαι δ' εἰσὶν αἱ τοῦτο ποιεῖν δυνάμεναι κατὰ τὴν ἐξῆς ῥῆσιν αὐτὸς ἐδίδαξε. νυνὶ δὲ ὁ χρόν' προσθεῖναι με παρακλειῖσθαι δοκοῦν ὑπ' αὐτοῦ πρότερον ἄκουσον. ὥπερ γὰρ ἐν τοῖς χρονίοις νοσήμασι τοιοῦτον γίνεσθαι πρόσωπον οὐκ

vocant, mitior multo est. Sic autem veteres vocare consueverunt alias pallidum, alias viride, quomodo multi brassicam et lactueam virides appellant, qui certe color nigrior est quam ruber et veluti initium quoddam nigritiei et livoris, a frigiditate sumit et color niger proveniens. Quamobrem haud temere facies his omnibus, quae dictae sunt foedata notis, letalis censetur. Atque in longis quidem morbis saepenumero per initia autem morborum raro talis evadit, eamque ob causam periculosissima est, ut quae temporis longitudini accepta referri non possit. Namque mora temporis longiore et corpus contabescere et extremas aliquot corporis partes refrigerari, non debet cuiquam mirum videri. In recenti vero morbo maximeque acuto omnino exitiale est, nisi forte talis aliam quandam ob causam evaserit; quae autem id efficere possint, ipse postea dicturus est. Nunc autem quod ab eo praetermissum videtur quodque adjiciendum a me est, prius ausculta. Nam quemadmodum per longos mor-

Ed. Chart. VIII. [592. 593.]

Ed. Bas. V. (122.)

ἐν εἴῃ μεγάλως ὀλέθριον, αὐτῶς οὐδ' ἐν ψυχρῷ χωρίῳ καὶ
χειμῶνι καὶ καταστάσει ψυχρῇ καὶ γεροντικῇ, καθάπερ ἐμά-
θόμεν ἐν ἀφορισμοῖς, ὥς ἐν τῇσι νούσοισιν ἥσπον κινδυ-
νεύουσιν οἷσιν ἂν οἰκείῃ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἡλικίης καὶ
τῆς ἑξίως καὶ τῆς ὥρης ἢ νοῦσος ἢ μᾶλλον ἢ οἷσιν ἂν μὴ
οἰκείῃ κατὰ τι τούτων ᾖ.

[593] Ἡ μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ τῆς νοίσου τοῦ προσώπου
τοιούτου ἢ καὶ μήπω οἷόν τε ἢ τοῖσιν ἄλλοις σημείοις
ζυντεκμαίρεσθαι, ἐπανερεῖσθαι χρὴ, μὴ ἡγρόπνηκεν ὁ ἄν-
θρωπος ἢ τὰ τῆς κοιλίης ἐξυγρασμένα εἴῃ ἰσχυρῶς ἢ
λιμῶδες τι ἔχη αὐτόν. καὶ ἦν μὲν τι τουιέων ὁμολογῇ,
ἥσπον νομίζειν δεινὸν εἶναι. κρίνεται δὲ τὰ τοιαῦτα ἐν
ἡμέρῃ τε καὶ νυκτὶ, ἣν διὰ ταύτας τὰς προφάσεις τοῦ
προσώπου τοιούτου ἢ. ἦν δὲ μηδὲν τούτων φησὶν εἶναι
μηδ' ἐν τῷ χρόνῳ τῷ προσηρημένῳ κασταστῇ, εἰδέναι
χρὴ τοῦτο τὸ σημεῖον θανατῶδες εἶναι.

hos faciem talem evadere non est admodum perniciosum,
ita nec in regione frigida et hieme et frigido caeli statu
et senili aetate, sicut in aphorismis didicimus, in morbis
minus periculi esse, qui naturae, aetati, habitui, tempori-
que anni magis congruunt, quam qui nulla in re cum
istis conveniunt.

VIII.

Itaque si principio morbi facies talis est et nondum potest
aliis ex notis ulla haberi conjectura, interrogare oportet,
an vigilia praecesserit, an ventris resolutio, an in-
edia. Ac si eorum aliquid fateatur, minus periculi
subesse arbitrandum est. An vero eas ob causas facies
talis evaserit, una die nocteque judicatur. Sin autem
negat quicquam horum praecessisse nec intra tempus
praedictum definit, signum hoc mortiferum esse dubi-
tandum non est.

Ed. Chart. VIII. [593.]

Ed. Bas. V. (122.)

Ὁλέθριον μὲν ἐσχάτως ἐστὶ καὶ ἀνιάτον νόσημα, καθ' ὃ νεκρῶδες εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τὸ πρόσωπον ἐγένετο χωρὶς τῆς ἔξωθεν αἰτίας. τούτου δ' ἥττον ἐστὶ κινδυνῶδες, εἰ διὰ τινὰ αἰτίαν προφανῇ, καθάπερ εἰ τύχοι διὰ σφοδρὰν ἀγρυπνίαν ἢ ἔνδειαν τροφῆς ἢ ῥεῦμα γαστροῦς. ἄμεινον μὲν γὰρ μὴδ' ὑπὸ τῶν τοιούτων αἰτίων ἐσχάτως καταλύεσθαι τὴν δύναμιν ἐν ἀρχῇ τοῦ νοσήματος. ἥττον δὲ ἐστὶ κινδυνῶδες, εἰ διὰ τι τούτων εἴη γεγονὸς, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν τοῦ νοσήματος κακοήθειαν. ἥτις δὲ ἐστὶν ἡ διάθεσις τοῦ σώματος, ἐν ἣ τοιοῦτόν ἀποτελεῖται τὸ πρόσωπον, εὐθὺς ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις ἤδη σοι φράσω σαφῶς διὰ βραχείων. ὅποταν ἀρρώστια τῆς καθεκτικῆς τοῦ ζῶον δυνάμεως εἰς ταῦτον ἀφίκηται λεπτότητι χυμῶν ἅμα θερμῷ πυρετῷ, διὰ μὲν τὴν ἀρρώστιαν ἀποκρίνεται τι συνεχῶς ἀόρατον ὑπὸ σμικρότητος ἔξω τοῦ δέρματος ὡσανεὶ λεπτομερῶν ἀπορρέόντων χυμῶν, ὃ δὲ πυρετὸς ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον ἐκδαπανᾷ μὲν τοὺς λεπτοτάτους χυμοὺς, ἐπιλεπτύνει δὲ τοὺς ἥττον τοιούτους, ὥς μὴ διαλείπειν τὴν κένωσιν, ἀλλ' ἐοικέναι συνεχέσιν

Periculosissimus morbus est et prorsus incurabilis, in quo statim a principio facies letalis nullam externam ob causam evasit. Si vero evidens aliqua causa, ut immoderata vigilia aut inedia aut alvi profluvium antecesserit, minus inest periculi. Nam praestaret quidem nec ab his causis vires per initia morborum tantopere exsolutas esse, at multo minus periculi fuerit ab aliqua ejusmodi causa quam a morbi malignitate exsolutas fuisse. Quae autem corporis affectio sit, quae primis diebus faciem tam deformem reddit, jam tibi aperte breviterque exponam. Quum retentrix, quae in animali est, facultas imbecilla extiterit, simulque humores tenues cum febre calida semper quidem aliquid, quod propter pravitatem oculis cerni non potest, effluentibus nimirum tenuibus humoribus extra cutem vacuatur, febris vero tenuissimos quidem humores etiam magis absument, crassiores autem extenuat, adeo ut mora nulla vacationi interponatur nec multum differat ab assiduis vomitibus aut profluviiis alvi aut im-

Ed. Chart. VIII. [593.]

Ed. Bas. V. (122.)

ἐμέτοις ἢ διαρροίαις γαστρὸς ἢ τῇ δι' οὖρων ἀμέτρῳ κενώ-
σει. πλὴν ἐκεῖναι μὲν αἱ κενώσεις αἰσθηταὶ καὶ ταύτῃ δια-
φέρουσιν. ἦν δὲ νῦν ἐγὼ διηγησάμην διὰ λεπτότητα τῶν
κενουμένων ἀόρατός ἐστιν. οὐκ οὐν οὐδὲ συνέστη ποτὲ τὸ
τοιούτον πρόσωπον ἐπὶ φλεγματώδει νοσήματι, καθάπερ
οὐδ' ἐπὶ πληθωρικῷ διὰ πλεονεξίαν αἵματος, ἀλλ' ἐνδειάν
τε μᾶλλον εἶναι δεῖ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κόπους τινὰς προη-
γεῖσθαι καὶ φροντίδας. ἐπὶ τοιούτῳ γὰρ ἀθροίζεται χυμὸς
πικρόχολος. εἰ δὲ καὶ τὸ χωρίον εἴη θερμὸν καὶ ἡ ὥρα
τοῦ ἔτους θερμὴ καὶ ἡ κατάστασις θερμὴ καὶ ξηρὰ, τότε
δὴ καὶ μᾶλλον ἔτοιμον αἰῶναι τοιαύτη διαθήσει, καὶ πολὺ
μᾶλλον, εἰ χολωδέστερος ὁ ἄνθρωπος εἴη φύσει. καὶ μὴν καὶ
ῥαδίως ἐνιοὶ διαφοροῦνται τε καὶ διαπνέονται καὶ οἱ τὸ
στόμα τῆς γαστρὸς ἔχοντες ἀσθενέες. ἅπερ εἰ καὶ αὐτὰ
συνέλθοι τοῖς προειρημένοις ἐτοιμώτατον, αἰῶναι τὸ τοιοῦ-
τον σῶμα τῇ τὸ νεκρῶδες πρόσωπον ἐργαζομένη διαθήσει.
τοῦτ' οὖν γινώσκων τις οὐκ εἰς πρόγνωσιν μόνον, ἀλλὰ καὶ
εἰς θεραπείας εὔρεσιν ὁδηγήσεται σκοπὸν ἔχων σιτηρίζειν

moderata per urinas vacuatione, nisi quod hae sensu de-
prehendi possunt, et in hoc quidem posita est eorum diffe-
rentia, illa autem de qua modo dixi propter eorum quae
vacuantur tenuitatem visum fugit. Nunquam ergo facies
talis contigit in morbo pituitoso, ubi nec in plethorico,
propter sanguinis redundantiam. Indigentiam potius in
corpore esse et labores curasque praecessisse oportet. Sic
enim aliquis plurimum biliosi humoris accumulatur. Si vero
regio praeterea calida est et tempus anni aestivum caeli-
que status calidus et siccus, tunc certe etiam facilius est
affectu isto prehendi, et multo adhuc magis si homo sua
natura ad bilem propensior est. Sunt autem et quorum
corpora resolvuntur atque diffillantur perfacile, sunt etiam
qui ventriculi os imbecillum habent, quae si cum supe-
rioribus concurrerint, eo affectu corripere facillimum est, a
quo letalis hic vultus nascitur. Itaque qui ista noverit,
non modo momentum magnum ad praecognoscendum, ve-
rum etiam ad curandam erit consequutus; scopum hunc

Ed. Chart. XII. [593. 594.]

Ed. Baf. V. (122. 123.)

τὴν δύναμιν εὐστομάχοις τροφαῖς. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὡς ὁδοῦ
τι πάρεργον οὐ σμικρὸν εἰρήσθω. περὶ δὲ τῶν ἔξωθεν αἰ-
τιῶν ἐπισκεπτέον ἀκριβέστερον. ἔστι δὲ ὧν μὲν αὐτὸς ὀνο-
μαστὶ ἐμνημόνευσε, λιμὸς, ἀγρυπνία καὶ διάρροια. προσ-
θεῖναι δ' ἔξεστί σοι καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, κένωσιν ἀμέτρου
αἵματος ἐκ ῥινῶν ἢ μήτρας ἢ αἰμορροΐδος ἢ τρυήματος ἢ
ὀπασσούν ἐτέρως. [594] ἔτι τε λύπην σφοδράν, ἐφ' αἷς
τισὶν αἰτίαις οὐσιγῇ. τάχα δ' εὐλογον ταύτην ὑπολαμβάνειν
εἰρήσθαι δυνάμει πρὸς Ἱπποκράτους ἐν τῇ τῆς ἀγρυπνίας
λόγῳ. γίνεται μὲν γὰρ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας ἀγρυπνία, γί-
νεται μὲν δὴ καὶ διὰ λύπην, ὡς ἐπὶ πλέον ἤκειν λύπης
ἀγρυπνίαν καὶ διὰ τοῦτο περιέχειν αὐτὴν εἰκότως λεχθήσε-
ται. οὕτω δὲ καὶ ἡ γαστήρ ἰσχυρῶς ὑπελθοῦσα παράδει-
γμα σοι πάσης ἀμέτρου κενώσεως ἔστω. τῷ γε μὴν ἐπιμε-
λῶς τοῖς (123) ἔργοις τῆς τέχνης ὁμιληκότι καὶ τρίβοντι
τῆς ἐκάστου τῶν πραγμάτων ιδέας ἐμφαίνεται πολλάκις ἡ
ποιήσασα τὸ πρόσωπον τοιοῦτον αἰτία. δύσρητα δ' αὐτῶν
ἔστι τὰ γνωρίσματα καὶ διὰ τοῦτο διδάσκειν αὐτὰ λόγῳ, καὶ

habens cibis ventriculo optimis, εὐστομάχους Graeci vocant,
vires confirmare. Verum ista quasi viae haud breve di-
verticulum dicta sint. Jam vero de externis causis accu-
ratius differendum. Sunt autem illae quas ego nomina-
tim recensui, inedia, vigilia et alvi resolutio. Quibus
addes, si libet, alia ipsis similia, ut immodicam sanguinis
e naribus aut utero aut haemorrhoidibus aut vulnere aut
alio quovis modo vacationem. Praeterea tristitiam mag-
nam quaecunque eam occasio invexerit. Sed hanc forte
sub vigiliis ab Hippocrate comprehensam non absurde
existimari possit. Namque ut alias ob causas, sic solent
etiam et multo quidem frequentius a tristitia excitari.
Quamobrem illam sub vigilia contineri recte dici potest.
Sic et alvus plurimum profluens omnis immoderatae va-
cationis exemplum est. Ac ille quidem qui diligenter
in artis operibus versatus est et in singularum rerum forma
multum tritus exercitatusque, causam saepenumero agno-
scit quae faciem ejusmodi induxerit, earum tamen notas

Ed. Chart. VIII. [594.] Ed. Bas. V. (123.)

εἰδῶσιν οἱ πολλοὶ τῶν ἱατρῶν ἀφίστανται. πρὸς ἡμῶν δ' εἴρηται πάντα κατὰ τὰς οἰκείας πραγματείας, ὥστε καὶ σὺ μαθὼν αὐτὰ δυνήσῃ ποτὲ καὶ αὐτοῖς εἰσελθὼν πρὸς ἀρρώστον ἀποφῆναι περὶ τῆς τοιοῦτον πρόσωπον ἐργασμένης αἰτίας, καὶ μᾶλλον εἰ καὶ προηγησαμένην ἄπασαν διαίταν εἰδείης τοῦ κάμνοντος, ἐπεσκεμμένος δ' ἔτι περὶ τῆς κράσεως εἴης αὐτοῦ, καὶ πολὺ μᾶλλον, εἰ καὶ τῆς τῶν ἀρτηριῶν κινήσεως ἐμπειρίαν ἔχῃς, ἔτι τε τῆς τοῦ πυρετοῦ ποιότητος. ὑποκείμεθα γάρ τις ἕνεκα παραδείγματος ὥρα θέρους ἐν καταστάσει θερμῇ καὶ ξηρᾷ χολώδης φύσει νεανίσκος ἐκ ταλαιπωρίας τε καὶ ἐνδείας καὶ λύπης ἠργμένος νοσεῖν. ἔστω δὲ αὐτοῦ καὶ ἡ θερμασία δάκνουσα σφοδρῶς τὴν ἀφὴν ἡμῶν, τὸ δ' οὖρον χολώδες, ὃ τε σφυγμὸς ἀρρώστιαν δυνάμεως ἐνδεικνύμενος, ὑπόπτειυσον τὸν τοιοῦτον ἐν τῇ προκειμένῃ κατὰ τὸν λόγον τόνδε γενήσεσθαι καταστάσει, δι' ἣν τὸ πρόσωπον νεκρῶδες ἐν τάχει ἔξει, μὴ φθάνον γε προσηκόντως τρέφεσθαι. μὴ τοίνυν ἔστω ταῦτα περὶ τὸν κάμνοντα μήτε προγεγονότα μήτε κατὰ τὴν πρώ-

verbis explicare difficile est, ob idque ex medicis permulti quamvis nossent, scripto tamen docere destiterunt. Nos autem omnes propriis locis, ubi eas tractari oportuit, explicavimus. Quas tu quoque si nosti, poteris aliquando ad aegrum accedens causas illi aperire, a quibus facies ejusmodi profecta est, maxime si nota tibi sit victus omnis ratio quam tenuit, atque insuper attenderis qualenam sit ipsius temperamentum et multo etiam facilius, si articularum motum et febris qualitatem habueris exploratam. Esto enim, exempli gratia, qui aestate calido siccoque caeli statu, aetate juvenis et natura biliosus ex labore et inedia et moerore coeperit aegrotare. Esto praeterea calor ejusmodi qui tactum nostrum vehementer mordicet, urina biliosa, pulsus denique virinum imbecillitatem prae se ferat, eum quidem sic affectum iri quemadmodum hic dicitur, faciemque mortiferam brevi habiturum existima, nisi prius opportune alatur. Age vero ista nec praecesserint in ae-

Ed. Chart. VIII. [594.]

Ed. Bas. V. (123.)

την καὶ δευτέραν ἡμέραν πεφνηότα. τῇ τρίτῃ δ' ἀφικομέ-
νω σοι φαινέσθω τὸ πρόσωπον, οἷον εἴρηται νῦν ὑφ' Ἰπ-
ποκράτους. εἰσθε τοῦτον ἐπὶ τινι τῶν ἔξωθεν αἰτίων οὕτω
πεπονθέναι. διάσκειναι οὖν παρὰ σαυτῷ τί ποτε μᾶλλον
αὐτῷ ἐνδέχεται γεγονέναι, πότερ᾽ ἐκκρισὶν τινα πολλὴν ἢ
ἀγρυπνίαν. ἐπ' ἐνδεία μὲν γὰρ οὐδ' ἂν ἐγένετο τοιοῦτον
ἀθρόως, ἄνεν τοῦ τὰ τε πρόηγησάμενα τῆς νόσου τοιαῦτα
ὑπάρχειν, οἷα λέλεκται, καὶ τὴν κρίσιν εἶναι τοιοῦτον οἷος
εἴρηται. εἰ μὲν οὖν κατὰ τὴν προτεραίαν αὐτὸς εἰρακῶς
εἴης αὐτόν, οἷδ' ἂν ἔλαθέ σε μέλλουσα γενήσεσθαι πολλή
τις ἐκκρισις αὐτομάτη. βεβαιότατα γὰρ αὐτῆς ἐστὶ τὰ γνω-
ρίσματα καὶ λέλεκται πρὸς ἡμῶν ἐν τε τοῖς περὶ κρίσεων
ὑπομνήμασι καὶ τῆς διὰ τῶν σφυγμῶν προγνώσεως, ὥστε
ἔξεστί σοι παραχρῆμά θεασαμένῳ τὸν ἄνθρωπον ἀποφῆνα-
σθαι σφόδρὰν ἀγρυπνίαν γεγονέναι. καὶ γὰρ δὴ καὶ τοὺς
ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ θεάσῃ ξηροὺς ἱκανῶς ἐπὶ ταῖς ἀμέτροις
αἰσθηταῖς κενώσεσιν οὐ γινομένους τοιοῦτους ὥσπερ ἐπ'
ἀγρυπνίᾳ. ὅψει δὲ καὶ τὰ βλέφαρα δυσχερῶς ἀνατεινόμενα

gro nec primo et secundo die apparserint, sed tertio ubi
ad eum accesseris, facies qualem nunc Hippocrates descri-
psit videatur. Scito hunc externam aliquam ob causam
sic affectum fuisse. Tecum igitur expende quid potius illi
accidere potuerit, magnane aliqua vacuatio an vigilia.
Namque ex inedia talis derepente non evaserit, nullo
ejusmodi morbum praecedente quale recensuimus nec ea
quam descripsi natura praeditus. Ac si quidem eum pri-
die videras, latere te non potuit magna sponte sua vacua-
tio ventura, quippe certissimae sunt ipsius notae et a no-
bis traditae libris de crisiibus, atque aliis in quibus doce-
tur, quae sit ex pulsibus praecognitio. Itaque quum pri-
mum videris hominem, constanter asseverare potes eum
maxime pervigilem fuisse. Siquidem oculos ejus permul-
tum siccos intueberis, quod ab immodicis vacationibus
quae sensibus usurpari possunt, sicut a vigilia provenire
non solet. Ad haec videbis palpebras vix attolli posse,

Ed. Chart. VIII. [594. 595.]

Ed. Bas. V. (123.)

καὶ τοιαύτην ἔχοντα τὴν ἰδέαν ἐν τῷ καταφέρεισθαι καὶ ἀσθήρικτα ὑπάρχειν, οἷα τοῖς κωματώδεσι γίγνεται. καὶ μὲν δὴ καὶ πρῶτόν σοι τότε φαινόμενον τοῦ κάμνοντος, ἔμπροσθεν δὲ οὐδ' ὅλως ἑωραμένου, τὰ τε τοιαῦτα γνωρίσματα καὶ τὰ τῶν σφυγμῶν ἐνδείξεται τινα διακρίσιν. ἐπὶ μὲν ἀμέτροις ἐκκρίσεισι σώζοντός τι καὶ ὀλίγον ἐστὶ γνώρισμα τῆς ἰδέας τοῦ δηλοῦντος αὐτὰς, ἐπὶ δὲ ταῖς ἀγρυπνίαις χορδῆς τεταμένης ἔμφασιν ἔχοντος. τῷ δ' ἐξ ἐνδείας μόνης εἰς τὴν εἰρημένην τοῦ προσώπου διάθεσιν ἀφικομένῳ, τῶν εἰρημένων γνωρισμάτων οὐδέτερον πάρεστιν, οὔτε τὰ τῆς ἐκκρίσεως οὔτε τὰ τῆς ἀγρυπνίας, ὥστε ἐκ συμβεβηκότων μᾶλ- [595] λον ἢ παρ' ἐξ οἰκείων σημείων ἐπ' ἐκείνων ἢ πρόγνωσις ἔσται σοι τοῦ δι' ἐνδειαν τροφῆς εἰς τοιαύτην αὐτὸν ἤχθαι διάθεσιν. εἰ δὲ μᾶλλον εἴαν ὁ πυρετός τὴν ιδιότητα τῆς διαφορητικῆς θερμοσίας ἀκριβῶς ἐπισκεπτομένῳ σοι μὴ προσβάλλῃ, ὡς εἴαν γε φαίνεται τοιαύτη, δι' ἐκείνην μᾶλλον ἢ τι τῶν ἔξωθεν ὑποπιτεῦναι ἰσχυρὸν οὕτω γεγονέναι τὸ πρόσωπον. χρονίζειν δὲ προσήκεν ἀπτόμενον

sed demitti et immotas manere, non aliter quam in vigili sopore, qui κῶμα a Graecis nuncupatur. Ac quamvis tunc primum et nunquam ante aegrum videris, tamen et ex notis ejusmodi atque etiam pulsibus poteris judicare. Si namque hanc faciem vacuatio immodica conciliavit, supererit procul dubio, etiamsi parvum id signum est, in pulsu aliquid quod ipsam prodatur. Sin autem vigiliae talem invexerunt, intentae chordae speciem feret. Cui vero ex inedia sola facies talis evasit, nulla ex praedictis signa adsunt, quae vel vacuationem vel vigiliam testari solent. Quare ex iis potius, quae accidere, quam ex propriis notis eorum quibus cibi abstinentia faciem hunc in modum affecit petenda praecognitio est, maxime si diligenter considerandi tibi caloris in halitum digerentis proprietatem febris non vehemens esse videatur. Nam si talis apparet, ab ea potius quam alia ulla externa causa faciem tam gracilem factam esse existimandum est. Decet

Ed. Chart. VIII. [595.]

Ed. Bas. V. (123.)

ὅλην τὴν χεῖρα περιβάλλοντα μὴ τῷ καρπῷ μόνῳ τοῦ κάμνοντος, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀνωτέρω μορίοις ἀκριβῶς προσέχοντα τὸν νοῦν, εἰ μὴ δοιμεῖα μόνον ἐστίν, ἀλλὰ συναναφέρει πολλὴν οὐσίαν ἅμα ἐαυτῇ σωματοειδῇ, καθάπερ τινὰ φλόγα διεξερχομένην, τὸ τε δέρμα τῆς σῆς χειρὸς ἢ ψαύεις τοῦ κάμνοντος δέρματος, ἐγκαταβαίνουσάν τε σαφῶς τῷ βάθει. τοιοῦτοι γὰρ εἰσιν οἱ τὸ προειρημένον πρόσωπον ἐργαζόμενοι πυρετοί. ταῦτα δ', ὡς ἔφην, δίσηρτα μὲν ἐστίν, οὐ μὴν ἄρρητά γε παντάπασιν οὐδὲ δυσδιάγνωστα τοῖς γυμνασθεῖσιν ἀμφοῦ αὐτά. καὶ πολλάκις ὑπ' ἐμοῦ τεθεαμένοις τὰ τοιαῦτα προλεγόμενα πάντα πολὺ τε μᾶλλον ἀσκοῦσι γνωρίζειν ἐπὶ τῶν ἔργων ἢ διὰ τῶν προγνωστικῶν ἐδιδάχθησαν πραγματειῶν. ἐκ μὲν τοῦ θιάσασθαι τὰ προλεγόμενα τὸ δυνατόν αὐτῶν ἔργῳ μεμαθηκότες, οὐ προαπογινώσκοντες δὲ ἃ ἐν ἀρχῇ φαίνεται δυσδιάγνωστα. διδύμους γὰρ ἀδελφούς ὁμοιοτάτους ἅπαξ ἢ δις θιασάμενος οὐ διαγιγνώσκει τις, τῶν δ' οἰκείων οὐδεὶς ἄγνοεῖ. ταῦτα μὲν οὖν εἰ-

autem tangentem duntius immorari, totaque manu aegri non modo brachiale, sed superiores etiam partes apprehendere, atque animum diligenter advertere, an non solum acris sit, verum etiam copiosam secum substantiam corpoream instar flammae evehat, quae et manus tuae, qua aegrum tangis, cutem pervadat et in imam quoque manum manifesto subeat et penetret. Febres enim a quibus praedicta facies inducitur ejusmodi sunt. Haec autem quemadmodum dicebam, doceri quidem difficulter possunt, non tamen nullo prorsus modo explicari aut ab exercitatis cognosci, atque ab illis etiam qui saepius ea me praefagientem viderunt, ac potissimum quibus curae fuit ea, quae ex prognosticorum commentariis didicerunt facto explorare. Qui sane quum vident ea evenisse quae praedicebantur, re ipsa intelligunt fieri illa posse nec animum interdum despondent, quin haec aliquando cognituri sint, quorum cognitio principio perdifficilis videbatur. Nemo enim geminos inter se simillimos fratres semel tantum atque iterum visos discernere potest, quos tamen nemo

Ed. Chart. VIII. [595.]

Ed. Bas. V. (123.)

ρήσθω μοι προτροπῆς ἕνεκα τῶν νέων καὶ μᾶλλον ὅσοι μὴ
 τεθέανται προλεγόμενα τὰ τοιαῦτα πάνθ' ὑφ' ἡμῶν. οἱ
 γὰρ μόνον ἀγρυπνίαν ἔχουσιν εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ ὅτι διὰ λυ-
 πὴν ἐπὶ τῷδέ τινι γεγεννημένην. οὐδὲ γὰρ ὁ Ἑρασίστρατος
 ἰδὼν κορώνας πετομένας ἢ κόρακας ἐφώρασε τὸν ἔρωτα
 τοῦ νεανίσκου, οὐ μὴν οὐδ', ὥς τινες ἔγραψαν, ἐρωτικὸν
 σφυζουσῶν ἦσθετο τῶν ἀρτηριῶν τοῦ νεανίσκου. οὐδεὶς γὰρ
 ἐστι σφυγμὸς ἴδιος ἔρωτος ἑξαίρετος, ἀλλ' ὥσπερ καὶ μοί
 ποτε ἐφάνη τῷ καρπῷ μὲν ἐπιβεβληκότι τοῦ νοσοῦντος τὴν
 χεῖρα, γυναικὸς δὲ τινος ὀφθεισῆς τῶν κατὰ τὴν οἰκίαν,
 αὐτίκα μέντοι ἀνώμαλός τε καὶ αἰάντος γινόμενος, ὀλίγω δὲ
 ὑστερόν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανελθὼν ἅμα τῷ διαχωρῆσαι
 τὴν ὀφθειῖσαν. ὁ γὰρ οὕτω τρεπόμενος σφυγμὸς κοινὸν
 ἐνδείκνυται παραχῶδες τι πάθος ἐν τῇ τοῦ κάμνουτος γεγο-
 νέναι ψυχῇ. τὸ δὲ παραχῶδες τοῦτο διακρίνειν προσήκει,
 διὰ τῶν ἅμα τούτῳ λεγομένων ἢ ὁρωμένων. καὶ γὰρ αὖ
 καὶ λεγομένων τινῶν εἰς ἀνωμαλίαν οἱ σφυγμοὶ τρέπονται,

domesticorum non dignoscit. Ista quidem a me dicta sunt,
 quo juvenes adhorter eos praesertim, qui me talia prae-
 dicentem non spectant. Nam non solum ad vigilias
 causam referre possunt, sed etiam ad tristitiam hac vel
 ista de causa contractam. Erasistratus enim non propterea
 juvenem amore captum deprehendit, quod cornices aut
 corvos volantes vidisset nec quod juvenis arterias, ut ple-
 rique scripsere, sensisset amatorium quiddam pulsantes,
 nullus enim pulsus est amori proprius et peculiaris, sed
 quemadmodum ego quoque aliquando comperi, posteaquam
 manum brachiali laborantis admovissem et ipse mulierem
 quandam inter alias domi vidisset. Nam confestim inae-
 qualis et inordinatus pulsus evasit, paulo autem postea-
 quam illa discessit, in statum rediit naturalem. Pulsus
 namque hoc modo immutatus, affectu aliquo in universum
 aegri animum perturbatum esse testatur. Quis vero ille
 sit, ex his quae cum ipso partim dicuntur partim vi-
 dentur investigare convenit. Nam dictis etiam quibusdam

Ed. Chart. VIII. [595. 596.]

Ed. Bas. V. (123.)

τῶν ἀρρώστων ταραττομένων ἐφ' οἷς ἤκουσαν. ἀλλὰ περὶ
 μὲν τούτων ἰδίᾳ μοι γέγραπται κατὰ μίαν πραγματείαν, ἣ
 περὶ τοῦ προγινώσκειν ἐπιγέγραπται, νυνὶ δὲ ἐπὶ τὸ προκεί-
 μενον ἐπανίσταται. ἦν δὲ τὸ προκείμενον ὅτι πολλὰ τῶν
 προγεγόνότων τε καὶ παρόντων ἰατρὸς δύναται παρὰ τοῖς
 κάμνουσι λέγων θαυμάζεσθαι, καθάπερ καὶ τὰ νῦν προκεί-
 μενά κατὰ τὸν νῦν λόγον, ἀγρυπνίαν, διάρροϊαν, λιμῶν.
 ἐνίοτε δὲ τὸ μὲν ἐν ἑξ αὐτῶν ἀφωρισμένως εἰπεῖν δύσκολον
 γίνεται. ὅτι δὲ ἐκ τῶν δυοῖν θάτερον ἢ ἐκ τῶν τριῶν γε
 πάντως ἐν τε δυνατόν ἐσται βεβαίως προγινῶναι. φέρει δὲ
 καὶ τοῦτο παρὰ τοῖς ἀκούσασιν ἔπαινον, ἐν ἐπερωτήσῃ τῆς
 προγνώσεως γινομένης ὥδε πως. ἄρ' αὖ γε δι' ἀγρυπνίαν σφο-
 δρὰν ἢ ἐνδειαν τροφῆς οὕτω λελεπνύνται; πολλὰκις μὲν γὰρ
 ὁμολογοῦσιν ἀμφοτέρω καὶ θαυμάζουσιν διτιπῶς τὸν ἰατρὸν,
 ἐνίοτε δὲ τὸ ἕτερον αὐτῶν ἀποκρίνονται θαυμάζοντες. εἰ
 καὶ οὕτω. [596] τοῦτ' οὖν ἐστὶ τὸ πρὸς Ἱπποκράτους
 εἰρημένον. ἐπανερεσθαι δὲ μὴ ἠγρύπνησεν ὁ ἄνθρωπος ἢ
 πολλὰ διεχώρησεν ἢ λιμῶνται. εἰτα τί φησι; καὶ ἦν μὲν

pulsus inaequales fiunt, aegris ob ea quae audierint per-
 turbatis. Sed de his quidem alio libro particulatim a me
 dictum est, qui de praecognoscendo inscribitur. Nunc ad
 institutum redeamus. Erat autem ejusmodi, medicum lau-
 dem magnam posse apud aegros consequi si multa quae
 ante facta sunt, quaeque adhuc fiunt exponat, sicut ea
 de quibus nunc dicebamus, vigiliam, alvi profluvium et
 famem. Sed eorum quidem unum determinate dicere
 difficile interdum est. Duorum vero alterum aut ex tribus
 omnino unum esse facile praesciri potest. Nam et ab
 audientibus laudatur is, qui praecognoscendi causa inter-
 rogat hunc in modum. Nonne quod nimium vigilaverit
 aut diutius cibo abstinuerit sic extenuatus est? Et saepe
 quidem utrumque annunt et medicum duas ob causas
 admirantur. Nonnunquam vero alterum tantum respon-
 dent et in hoc etiam admirantur. Hoc igitur est quod
 ab Hippocrate dicitur interrogandum esse in vigilia, an
 ventris magna resolutio an inedia praecesserit. Deinde

Ed. Chart. VIII. [596.]

Ed. Bas. V. (123. 124.)

τι τούτων ὁμολογῇ, ἥσπον δεινὸν εἶναι νομίζειν θεόντως. βέλτιον μὲν γὰρ ἦν οὕτως ἰσχυρὰν εἶναι τὴν δύναμιν, ὥς ὑπὸ μηδενὸς τῶν ἔξωθεν αἰτίων νικᾶσθαι. ἦτον (124) μέντοι δεινὸν, εἰ διὰ τι τούτων καὶ μὴ διὰ τὴν τοῦ νοσήματος κακοήθειαν ἡ τοσαύτη γίνεται σύντηξις. ἀλλ' ἐπειδὴ δυνατόν ἐστιν ἄμφω συνελθεῖν, αἰτίαν τε τινα τῶν ἔξωθεν, ὥς εἴρηται, λυποῦσαν τὸ σῶμα καὶ πυρετὸν συντηκτικόν, ὃ διορισμὸς σοι γινέσθαι διὰ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας τε καὶ νυκτός. εἰ μὲν γὰρ ἀπὸ μόνης τῆς ἔξωθεν αἰτίας εἴη γεγονὸς οἷον εἴρηται τὸ πρόσωπον, ἐπανορθώσεως ἐν ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ τεύχεται· εἰ δὲ ἀπὸ τῆς ἐν τῷ σώματι διαθέσεως, ἦτοι μενεῖ τοιοῦτον ἢ καὶ χειρόν ἐσται. παντὶ μὲν οὖν ἅπαντα φαίνεται θεόντως εἰρησθαι τῷ Ἰπποκράτει. διὰ τί δὲ εἴπεν, ἦν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου τοιοῦτον τὸ πρόσωπον ἢ καὶ μὴ πῶ οἷον τε τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισι συντεκμαίρεσθαι, ἐφεξῆς σκεπώμεθα. δυοῖν γὰρ θάτερον, ἢ ὥς οὐ γινομένων αὐτῶν ἐν ἀρχαῖς ἢ ὥς οὐδὲν βέβαιον δηλούντων, οὐχ οἷον τε ἐστὶ χρῆσθαι τοῖς τοιούτοις σημείοις εἰς τοὺς

quid ait? Ac si eorum aliquid fateatur, minus periculi subesse arbitrandum est. Praestaret enim vires tam validas esse, ut nulla externa causa dejici possint. Minus tamen mali fuerit ab aliqua earum, quam morbi malignitate faciem in tantum contabuisse. Quum vero et externa aliqua causa, ut dictum est, corpori infesta et febris quoque colligans simul esse et concurrere possint, die nocteque sequentibus id ipsum discernito. Nam si ab externa dumtaxat causa facies qualem descripsimus provenerit, diei noctisque unius spatio emendari potest: si vero eam corporis affectus excitarit, vel similis perseverabit aut deterior etiam evadet. Ista quidem omnia rectissime videtur dixisse Hippocrates. Cur vero dixerit: itaque si principio morbi facies talis est et nondum potest aliis ex notis ulla haberi conjectura, deinceps expendamus. Duorum enim alterum consequi necesse est, signis ejusmodi non posse res dubias explicari, vel quod non existant ab initio vel

Ed. Chart. VIII. [596.]

Ed. Bas. V. (124.)

τῶν ἀμφιβόλων διόρισμοίς. ἐγὼ τοίγυν φημὶ μήτε γίγνεσθαι διὰ παντὸς ταῦτα μήτ' εἰ γίγνοιτο βέβατον δηλοῦν. ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει κατὰ τὴν ἐξήγησιν αὐτῶν διδάξω διὰ τῆς ἐχομένης ῥήσεως ταύτης.

* Ἦν δὲ καὶ παλαιότερον ζόντος τοῦ νοσήματος ἡ τριταίου ἢ τεταρταίου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ἢ, περὶ τουτέων ἐπανερῆσθαι περὶ ὧν καὶ πρότερον ἐκέλευσα, καὶ τὰλλα σημεῖα σκέπτεσθαι, τὰ τε ἐν τῷ ζύμπαντι προσώπῳ καὶ τὰ ἐν τῷ σώματι καὶ τὰ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν.

Τὸ τῆς ἀρχῆς ὄνομα δηλοῖ μὲν καὶ τὴν πρώτην εἰσβολὴν τοῦ νοσήματος οὐδὲν οὐπω πλάτος ἔχουσαν, δηλοῖ δὲ καὶ τὴν εἰς τινὰ χρόνον ἐκτεταμένην οὐ πολὺν τοῦτον, ἔτι τε πρὸς τούτοις τὸν πρῶτον καιρὸν τοῦ νοσήματος, ἐφ' ᾧ καὶ δεύτερον ἀριθμοῦσι τὸν τῆς ἀναβάσεως καὶ τρίτον τὸν τῆς ἀκμῆς καὶ τέταρτον τὸν τῆς παρακμῆς. εἰπὼν οὖν

quod nihil certi denotent. Et mihi quidem videntur illa nec fieri perpetuo nec si fiant certo aliquid prodere. Quod ita se habere in horum quæ sequuntur verborum interpretatione docebo.

IX.

Si vero morbo jam vetustiore quam triduo aut quatrinduo facies talis est, tum ea quæ praecepi quaerere conveniet, tum signa etiam alia considerare, quæ et in tota facie et in corpore et in oculis.

Principii nomen tum primam illam morbi accessionem significat, quæ nullam prorsus habet latitudinem, tum eam etiam quæ ad aliquod temporis spatium, non tamen multum produeta est. Praeterea primum illud morbi tempus, a quo secundum numerant incrementum, tertium summum vigorem et quartum declinationem. Quare quum

Ed. Chart. VIII. [596. 597.]

Ed. Bat. V. (124.)

ὁ Ἱπποκράτης ὀλίγον ἔμπροσθεν· ἦν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ἢ, καὶ ἑκείνην μὲν αὐτὴν λέ-
 ξαν οὐκ ἐδήλωσε, τίς τῶν εἰρημένων τριῶν ἀρχῶν μνημο-
 νεύει. νυνὶ δὲ γράψας, ἦν δὲ καὶ παλαιότερου ἔontos τοῦ
 νοσήματος ἢ τριταίου ἢ τεταρταίου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον
 ἢ, δῆλος ἐγένετο περὶ τῆς κατὰ πλάτος ἀρχῆς προειρηκώς·
 αὕτη γὰρ μέχρι τῆς τρίτης ἡμέρας ἐκτείνεται. τῇ τε καὶ
 οὖν οἷς εἶπεν ἔμπροσθεν, προστιθέναι ἀξιοῦ τὸν ἀπὸ τῶν
 ἄλλων σημείων διορισμόν, ὅπερ ὧν εἰρήκει καὶ μὴ ποι οἶον
 τε τοῖσιν ἄλλοσι σημείοις συντεκμαιρεσθαι. καταλέγει δὲ
 ἐφεξῆς αὐτὰ διὰ τῶν ἐχομένων ῥήσεων τούτων

[597] Ἢν γὰρ τὴν αὐτὴν φεύγῃσιν ἢ δακρύωσιν ἀπροαιρέτως
 ἢ διαστρέφονται ἢ θάνατος θάτερον ἐλάσσων γίνηται ἢ τὰ
 λευκὰ ἐρυθρὰ ἰσχωσιν ἢ πέλια ἢ μέλανα φλεβία ἐν αὐ-
 τέουσιν ἔχωσιν ἢ λῆμαι ἔοντες φαίνωνται περὶ τὰς ὀφθαλ-
 μούς ἢ καὶ ἐναιωρεῦμενοι ἢ ἐξίσκοντες ἢ ἔγκοιλοι ἰσχυρῶς γι-

paulo ante Hippocrates dixisset: itaque si principio morbi
 facies talis est, illic quidem non ostendit, quodnam ex
 tribus illis principiis intelligat. Nunc autem quum scri-
 pserit: si vero in morbo vetere jam plus quam triduo aut
 quatrinduo facies talis est, manifeste indicavit verba se
 prius de illo fecisse, quod habet latitudinem; hoc enim
 ad tertium usque diem producitur. Tunc autem notis
 illis quarum antea fecit mentionem, vult alias quoque ab
 universo corpore adjungi, de quibus dixerat, et nondum
 potest aliis ex notis ulla haberi conjectura. Eas autem
 deinceps enumerat scribens hunc in modum.

X.

Si namque lumen refugiant aut sine voluntate illacry-
 ment aut pervertantur aut unus altero minor sit aut
 quae in his alba esse debent rubescant atque in iisdem
 venulae lividae vel nigrae sint aut sordes circum ocu-
 los appareant aut facti sublimiores sint vel promineant

Ed. Chart. VIII. [597.]

Ed. Bas. V. (124.)

νόμενοι ἢ αἱ βλεφαρίδες καμπύλαι ἢ ἰσχυραὶ αἰόλαι ἢ αἱ ὄψεις αἰχμαῶσαι καὶ ἀλαμπεῖς ἰστάμεναι καὶ τὸ πρόσωπον πέλιον καὶ φοβερὸν ἰδεῖν καὶ οἱ ὀδόντες πέλιοι γίνονται ἢ τὸ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου ἡλλοιωμένον ἢ ταῦτα πάντα κακὰ νομίζειν καὶ ὀλέθρια εἶναι.

Τὰ εἰρημένα συμπτώματα κοινὸν μὲν ἔχει τὸ παρὰ φύσιν εἶναι· διαφέρει δ' ἀλλήλων τῇ τὰ μὲν ἀπλῶς ἐναντία τοῖς κατὰ φύσιν ὑπάρχειν, ἔτι δ', ὡς αὐτὸς ἐμπροσθεν εἶπεν, ἐναντιώτατα· διὸ καὶ κατὰ τὸν κοινὸν ἐπιλογισμὸν ἅπαντα μὲν ὀλέθρια νομισθῆσονται, κατὰ δὲ τὴν παρότητα τῆς ἐναντιώσεως, ἥτιόν τε καὶ μᾶλλον ἔξει τοῦτο· τὰς γὰρ μὴν διαθέσεις ἐφ' αἷς γίνεται κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἀφ' Ἱπποκράτους δογμάτων ἀμεινὸν ἐστὶν ἐπισκέψασθαι· τὸ τοῖνον φεύγειν τὴν αὐγὴν, ὅπερ ἐστὶν ἀποστρέφεσθαι, δι' ἀσθένειαν γίνεται τῆς ὀπτικῆς δυνάμεως, ἐνίοτε μὲν ἐπὶ τῇ τῶν ὀργάνων διαθέσει καμνούσης, ὥσπερ ἐν ταῖς ὀφθαλ-

vel vehementer subsederint aut supercilia curva aut rigida maculosa aut visus squalidus et sine splendore et vultus lividus et ad speciem terribilis et dentes lividi fiant aut calor totius faciei immutatus sit, haec omnia mala esse et perniciofa existimandum est.

Quae recensuit symptomata commune quidem hoc habent quod praeter naturam sint. Differunt autem ab invicem quod alia iis quae secundum naturam sunt adversa tantum sint, alia vero quemadmodum ipse prius dixit adversissima. Quamobrem per communem epilogismum omnia quidem perniciofa esse putare oportet, prout vero magis minusve adversa fuerint, etiam magis minusve perniciofa esse. At vero affectus a quibus haec oriuntur expendere praestiterit, a placitis Hippocratis non recedentes. Itaque lumen refugere hoc est averfari ab imbecillitate facultatis videndi provenit, interdum quidem ob instrumentorum affectionem laborantis, quemadmodum in in-

Ed. Chart. VIII. [597.]

Ed. Bas. V. (124.)

μίας, ἐνίοτε δ' αὐτῆς καθ' αὐτήν, ἥνικα ὀλέθριόν ἐστι τὸ σημεῖον. οὕτω δὲ καὶ τὸ δακρύειν, ἔαν μὲν ἦτοι δι' ὀφθαλμίαν ἢ διὰ τι ῥεύμα καταφερόμενον ἐκ τῆς κεφαλῆς γίνηται, παρὰ φύσιν μὲν ἔσιν, οὐ μὴν θάνατόν γε σημαίνει πάντως, ἔαν δὲ δι' ἀρρώστειαν τῆς καθεκτικῆς δυνάμεως, ὀλέθριόν τε ἐστι καὶ θανατώδες. αἱ γε μὴν διαστροφαι τῶν ὀφθαλμῶν σπωμένων γίνονται τῶν κινούντων αὐτοὺς μυῶν, ὅπερ ἔαν μὲν αὐτῶν ἢ μόνον ἐκείνων πάθος, οὐδὲν ἄτοπον, ἔαν δὲ τῆς ἀρχῆς τῶν νέρων, ὅπερ ἐστὶν ἐγκέφαλος, ἰσχύτως ὀλέθριον. αἰσθάνονται γὰρ τῶν κατὰ τὴν ἀρχὴν παθημάτων οἱ πλησιάζοντες μύες πρότεροι τῶν ἄλλων, ἐνίοτε μὲν οἱ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὲρ, ὧν νῦν λέγει, ποτὲ δὲ καὶ οἱ κροταφῖται καλούμενοι, περὶ ὧν ἐν τῇ περὶ ἄρθρων ἐδίδαξε· καὶ μὴν τὸ γενέσθαι τινὰ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ κατὰ φύσιν ἐλάττω ὀλέθριον σύμπτωμα. νεκροῦσθαι γὰρ δηλοῖ τὴν διοικοῦσαν αὐτὸν δύναμιν. τὸ δὲ τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐρυθρὰ φαίνεσθαι, καθάπερ ἐν ὀφθαλμίαις τέ τισι καὶ τῶν μεθυσθέντων ἐνίοις, ἐνδεικτικόν ἐστι

inflammationibus oculorum, interdum vero, et tunc quidem exitiale signum est, per se ipsam affectae. Similiter et lacrymae si inflammatis oculis decidunt aut ex fluxione aliqua e capite oriuntur, contra naturam quidem est, non tamen prorsus mortiferum. Si vero ab imbecillitate re-tentricis facultatis, perniciosam atque letale est. Porro oculi pervertuntur convulsis a quibus moventur musculis, qui affectus si illorum tantum est, susque deque habendum, si vero principii nervorum, id est cerebri, extremam perniciem significat. Siquidem principii passiones proximi nervi ante alios sentiunt, modo quidem illi qui in oculis sita sunt, de quibus nunc loquitur, modo vero temporales, qui a Graecis κροταφῖται dicuntur, de quibus libro de articulis tractavit. Quin etiam alterum oculum minorem esse quam natura factus sit, symptoma mortiferum est, ut quod indicet eam qua regebatur facultatem periisse. Oculorum vero alba rubescere, quemadmodum per eorum inflammationes et plerisque temulentis accidit, magnam ce-

Ed. Chart. VIII. [597. 598.]

Ed. Basf. V. (124.)

τοῦτο τοῦ κατὰ τὸν ἐγκέφαλον καὶ μὲνιγγας πλήθους, ἔστι δὲ ὅτε καὶ φλεγμονῆς ἐν αὐτοῖς γεγεννημένης, ἑκατέρως γὰρ ἀποθλίβεται τὸ αἷμα πρὸς τὰς ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς φλέβας. διὸ ἐρυθρὸν φαίνεται τὸ λευκὸν ἐν αὐτοῖς μέρος, ὅπερ ἐστὶ τὸ περίξ τῆς στεφάνης ὀνομαζομένης, ἣν ἐμάθομεν ἐν ταῖς ἀνατομαῖς ἀπάντων τῶν κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν ὑμένων τε καὶ χιτώνων σύνδεσμον τινα οὔσαν. ἐμάθομεν δὲ ὡς τὸ τοῦ περικρανίου πέρας ἐπὶ ταύτην ἔξῃκει, μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ φλεβῶν. ὅτι δὲ διὰ ταῦτα ἔφη τὸ λευκὸν ἐρυθρὸν γίνεσθαι, σαφῶς ἐδήλωσε διὰ τῶν [598] ἐπιφερομένων εἰπῶν· ἦν πέλια ἢ μέλανα φλεβία ἐν αὐτοῖς ἔχουσιν, ἔστι δὲ τοῦτο πάντως ὀλέθριον. ἐρυθρὰ μὲν γὰρ φαίνεται τὰ φλεβία καὶ διὰ πλῆθος, ὡς ἔφην, ἢ τινα φλεγμονὴν τῶν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον. μελαίνεται δὲ καὶ πελιδνοῦται ψυχόμενα, ψύχεται δὲ νεκρούμενα καὶ διὰ τοῦτο ὀλέθρια δὴ τὰ τοιαῦτα χρώματα διὰ παντός ἐστιν. αἱ γὰρ μὴν λῆμαι γίνονται μὲν, ὡς ἴσμεν, καὶ διὰ τὸ τῶν ὀργάνων πάθος, ὡς ἐν ὀφθαλμιαῖς τε καὶ ἄλλως οὐδένα κίνδυνον δηλοῦσαι. γίνονται δὲ καὶ

rebri atque meningum plenitudinem prodil, ac nonnunquam etiam in illis excitatam inflammationem. Siquidem utroque in affectu sanguis ad oculorum venas truditur et proinde quae in illis alba esse debent rubra videntur. Est autem album oculorum pars ea quae vocatam coronam ambit, cui scimus ex anatome omnes oculi membranas tunicaeque conjunctas esse. Scimus vero et in eam membranae extremum quae calvariam ambit una cum venis quas continet excurrere. Quod autem ab his quoque candidum oculorum rubere intellexeris, ex iis quae subjunxit indicavit apertissime, atque si in iisdem venulae lividae vel nigrae sint, id quod omnium perniciosissimum est. Siquidem venae illae rubent vel a copia, sicut dicebam, vel cerebri inflammatione. Nigrae vero lividaeque fiunt quia refrigerantur. Refrigerantur autem quod in propinquo mors sit. Quare colores ejusmodi nunquam non exitiales sunt. At vero sordes circum oculos tum instrumentis ipsis affectis, et nunc quidem nihil habent periculi,

Ed. Chart. VIII. [598.]

Ed. Bas. V. (124. 125.)

διὰ ἀρρώστιαν τῆς διοικούνσης τὰ κατὰ τὸν ὀφθαλμὸν δυνάμεως φθαικῆς, ἀδυνατούσης ἐκπέπτειν τὴν τροφήν τῶν ὀφθαλμῶν. ἐδείχθη γὰρ ἡμιπέπτου τροφῆς ἡ λήμῃ περιττώμα. κατὰ μὲν οὖν τὰς ὀφθαλμίας διὰ τε τὸ πλῆθος τῆς παρὰ φύσιν ὑγρότητος καὶ διὰ τὸ πάθος τῶν ὀργάνων εἰκὸς ἐστὶ μὴ πέπτεσθαι καλῶς τὴν τροφήν αὐτῶν. ἔνθα δ' ἔνδεια σαφές ἐστὶ δηλούμενη διὰ τῆς κοιλότητος, ἡ μὲν ἀπὸ (125) τοῦ πλήθους αἰτία παντάπασιν οἴχεται, καταλείπεται δὲ ἡ τῆς δυνάμεως ἀσθένεια μόνη. καὶ οὐδ' ἡ τυχοῦσά τις αὕτη γέ, ἀλλ' ἰσχυρὰ πάνν, μηδὲ τὴν ὀλιγίστην τροφήν τῶν ὀφθαλμῶν ἱκανῶς πέπτειν ἰσχύουσα. οἷ γε μὴν ἐναιωροῦμενοι, τούτέστιν ἀστήρικτοι καὶ κινούμενοι διὰ παντὸς ὀφθαλμοὶ, γνώρισμά ἐστιν ἡ παραφροσύνης ἡ τρόμου τῶν περὶ αὐτοὺς μυῶν, ὧν ἑκάτερον ἐπὶ τῆς προκειμένης διαθέσεως ὀλέθριόν ἐστιν. αἱ τε γὰρ μετ' ἐνδείας παραφροσύναι χαλεπώταται καὶ οἱ διὰ ξηρότητα τῶν ὀργάνων τρόμοι παντάπασιν ἀνίατοι. καὶ μὴν καὶ τοὺς ἐξί-

ut inflammatis oculis aut alio morbi genere laborantibus tum ab imbecillitate naturalis quae oculum moderatur facultatis eorum alimentum concoquere non valentis excitari scimus. Ostensum enim est eas semicocti nutrimenti excrementum esse. Atqui inflammatis oculis tam propter humoris qui praeter naturam est copiam quam organa ipsa male affecta, eorum alimentum recte concoqui non posse haud absurdum videtur. Quum vero penuria quam cavitas prodit manifesta est, tunc ad copiam causa referri nullo modo potest, sola autem superest facultatis imbecillitas et ea quidem non levis, sed prorsus maxima, ut quae vel modicum oculorum nutrimentum concoquere non possit. Caeterum oculi sublimes qui hoc loco ἐναιωροῦμενοι ab Hippocrate dicuntur, hoc est instabiles et perpetuo motu agitati, delirium vel musculorum oculi tremorem designant, quorum utrumque in proposito affectu mortale est. Deliria namque gravissima sunt quae ob defectum proveniunt. Tremores item qui ab instrumentorum siccitate oriuntur prorsus sunt incurabiles. Praeterea promi-

Ed. Chart. VIII. [598.]

Ed. Bas. V. (125.)

σχοντας ὀφθαλμούς ἢ κοίλους ἰσχυρῶς γινομένους μέμφεται. τὸ μὲν οὖν τῶν ἐξίσχοντων σύμπτωμα καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ νοσήματος γίνεται καὶ μάλιστα τοῖς ἐμέσασιν ἐπὶ πολυφαγία τε καὶ πολυποσία. τὸ δὲ τῶν ἰσχυρῶς ἐγκοίλων οὐ γίνεται, διόπερ οὐδετέρου κατ' ἀρχὰς ἐμνημόνευσεν, ἥνικα ἔλεγε· ὅς ὀξεῖα, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι. τοῦτο μὲν ὅτι μὴδ' ὅλως ἐν τῷ νεκρώδει προσώπῳ φαίνεται ἐν ἀρχῇ. πῶς γὰρ ἂν ἅμα κοῖλοί τε καὶ ἐξίσχοντες εἶεν αἱ ὀφθαλμοί; τοῦτο δὲ ὅτι μὴδ' ὅλως γίνεται τήντεαῦτα καὶ δόξει γε τὸ κατὰ τοὺς ἐξίσχοντας ὀφθαλμοὺς μάχεσθαι τοῖς προειρημένοις. εἰρηκῶς γὰρ ἐπὶ τοῦ νεκρώδους προσώπου ῥῖνα ὀξεῖαν, ὀφθαλμοὺς κοίλους, εἴτα ἐπιδιοριζόμενος αὐτὰ τοῖς μετὰ τὴν τρίτην ὀρωμένοις οὐκ ὀρθῶς προσέθηκε τοὺς ἐξίσχοντας. ὁ δὲ μοι δοκεῖ γεγονέναι κατὰ τόνδε τὸν λόγον ὑπ' αὐτοῦ καὶ διηφράσω μεταβαλὼν ὅλην τὴν ῥῆσιν αὐτοῦ εἰς τοιάνδε λέξιν· ἦν δὲ καὶ παλαιότερου ἔontos τοῦ νοσήματος ἢ τριταίου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ἦ, περὶ τε τουτέων ἐπανερέσθαι, περὶ ὧν καὶ πρόσθεν ἐκέλευσα, καὶ ἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι, τὰ

nentes oculos vel qui vehementer subsederunt cavique sunt damnat. Prominent autem aliquando etiam principio morbi iis praefertim, qui post ciborum potusque ingluviem evomuerunt. Non tamen hanc ob causam multum subsidere solent. Quo factum est ut neque id neque illud initio adscripserit, quum dixit: *nasus acutus, oculi concavi*. Illud enim nunquam in letali vultu principio apparet, nam qui fieri potest oculos simul cavos esse et prominere? hoc vero tunc nullo modo effici potest. Sed forte quod de prominentibus oculis dixit, cum praecedentibus pugnare videbitur. Quum enim de letali vultu dixerit: *nasum acutum et oculos concavos*, deinde illa certius dijudicet et discernat iis quae tertium post diem apparent, non recte prominentes adjecit. Verum quid his verbis sensisse Hippocrates videatur, id jam ego immutatis hunc in modum ipsius verbis explicabo. Si vero morbo vetere jam plus quam triduo facies talis est tum ea quae praecepi quaerere conveniet tum signa etiam alia confide-

Ed. Chart. VIII. [598. 599.]

Ed. Bas. V. (125.)

τε ἐν τῷ σύμπαντι σώματι καὶ τὰ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς. ἔστι δὲ τὰ γινόμενα σημεῖα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὀλέθρια μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν τοιαύδε. φεύγειν τὴν αὐγὴν, δακρύειν, διαστρέφεσθαι, τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ἐλάττωνα γίνεσθαι θατέρου. τὰ λευκὰ μόρια κατ' αὐτοὺς ἐρυθρὰ φαίνεσθαι, φλέβας ἔχειν ἥτοι μελαίνας ἢ πελιδνὰς ἢ λήμας εἶναι ἐναιωρεῖσθαι τε ἢ ἐξίσχειν ἢ κοῖλους ἰσχυρῶς εἶναι, τοῦ τε προσώπου παντὸς ἡλλοιοῦσθαι τὸ χρῶμα. πάντα γὰρ ταῦτά ἐστιν ὀλέθρια καὶ ὃ τι περ ἂν αὐτῶν ἐπὶ τῷ προειρημένῳ γένηται προσώπῳ, τεκμήριον οὐ μικρόν ἐστι τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι θανάτου. κατ' αὐτὴν οὖν τὴν διάνοιαν δοκεῖ μοι συγκαταριθμεῖσθαι τοῖς ἄλλοις σημείοις, ὅσα τῷ νεκρῶδει προσώπῳ δύνανται συννύαρχεין καὶ τοὺς ἐξίσχοντας ὀφθαλμοὺς καὶ μὴ δυναμένους συννύαρχεין, ὅτι μὴ μόνον προκείμενον ἦν αὐτῷ τὰ τῷ νεκρῶδει σώματι [599] συννύαρχοντα λέγειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὀλεθρίων σημείων ὅσα κατὰ τὸ πρόσωπον φαίνονται ποιήσασθαι κατάλογον. ὥστ' εἰ μὴ μόνον ἐν, ἀλλὰ καὶ πλείω τῶν εἰρημένων δυνατὸν ἦν μὴ συννύαρχ-

rare, quae in reliquo corpore et in oculis apparent. Sunt autem haec in oculis signa post tertium diem letalia, lucem refugere, illacrymari, perverti, unum altero minorem esse, eorum alba videri rubra, venas habere vel nigras vel lividas, fordibus scatere, sublimes esse aut prominentes vel vehementer subsedisse, atque immutatum esse totius faciei colorem. Haec enim omnia mortifera sunt, quorum si aliquod in descripta facie emerferit, non parvum praebet futurae mortis argumentum. Isto quidem sensu etiam prominentes oculos una cum aliis signis, quae in letali vultu simul concurrere possunt, videtur mihi annumerasse, etiam si una cum aliis nequeant existere propterea quod non solum de his, quae simul in letali vultu concurrere possunt, dicere instituerit, verum alia etiam omnia mortalia quae in facie cernuntur signa recensere. Quare si non modo unam, sed etiam plura eorum quae enumeravit, non possunt simul in mortifero

Ed. Chart. VIII. [599.]

Ed. Bas. V. (125.)

ξαι τῷ νεκρώδει προσώπῳ, μηδεμίαν εἶναι μάχην ἐπὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ τῶν μοχθηρῶν ἀπάντων μεταβεβηκότος. οἷοι δ', ὡς ἔφην, ὁρθῶς εἶπε καὶ μὴ πῶ οἷον τε ἢ τοῖσιν ἄλλοις σημείοις συντεκμαίρεσθαι, σκοπεῖν ἤδη σοι ἐνὶ μὲν κεφαλαίῳ κοινῷ τῷδε· τῶν εἰρημένων ἕκαστον ἢ οὐ γίνεται κατ' ἀρχὰς ἢ οὐκ ἐξ ἀπαντός ἐστιν ὁλέθριον. ἰδίᾳ δὲ καθ' ἕκαστον ἐπισκοπούμενῳ σοι φανέεται τοῦτ' ἀληθέστατον. ἐκ πολυποσίας οὖν ἐνίοτε καὶ σφοδρῶν ἐμέτων ἐν ἀρχῇ τῶν νόσων συμβαίνει τὸ τὴν αὐγὴν φεύγειν, οὕτω δὲ καὶ τὸ θακρύνειν καὶ τὸ διαστρέφεσθαι ἢ ἐναιωρεῖσθαι ἢ ἐξέχειν ἢ τὸ τὰς φλέβας ἐρυθρὰς ἔχειν. ἢ δ' ἐπὶ τὸ πελιδνόν ἢ μέλαν χρῶμα μεταβολὴ τῶν φλεβῶν οὐκ ἐν ἀρχῇ γένοιτο ποτε, καθάπερ οὐδ' ὑπερβάλλουσα κοιλότης, οὐδὲ τὸ λημᾶν, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἥτοι τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν εἰς τὸ γενέσθαι δεῖται.

vultu convenire, non videtur secum Hippocrates pugnare, quippe qui ad doctrinam omnium signorum exitialium orationem jam converterit. Quod autem recte ab eo dictum sit, et nondum potest aliis ex notis ulla haberi conjectura, hac una brevi communique ratione adducta faciam ut intelligas. Omnia quæ dicta sunt aut non fiunt recente morbo aut non semper letalia sunt; id quod verissimum esse judicabis, si singula seorsum expenderis. Nam plerumque ex potu largiore et magnis vomitionibus aegri lucem quàm primum aegrotare coeperint refugiunt et illis aequè oculi illacrimant, pervertuntur, sublimes sunt aut prominent vel venas habent rubras. Atqui lividae aut nigrae per initia morbi venae nunquam evaserint nec similiter immensa illa cavitas nec sordes provenerint, ut quae dies ad minimum tres aut quatuor ad generationem requirant.

ια.

Σκοπεῖν δὲ ὧδε χρὴ πρὸς τούτοις καὶ τὰς ὑποφάσιαις τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. ἦν γὰρ τι ὑποφαίνεται τοῦ λευκοῦ τῶν βλεφάρων μὴ συμβαλλομένων μὴ ἐκ διαρροίης ἢ φαρμακοποσίης ἔοντι ἢ μὴ εἰθισμένῳ οὕτω καθεύδειν, γλαῦρον τὸ σημεῖον καὶ θανατῶδες σφόδρα.

Ἀπὸ τοῦ ὑποφαίνεσθαι ῥήματος τὴν ὑπόφασιν τοῦνομα πεποίηκεν, οὗ τὸ πληθυντικὸν αἱ ὑποφάσεις γίνεται, ἀφ' ὧν κατὰ διαίρεσιν Ἰωνικὴν αἱ ὑποφάσεις. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀρτεμίδωρον καὶ Διοσκουρίδην οὐκ οἶδα πόθεν ὀρμηθέντες ἔγραψαν ὑποφύσιαις μετὰ τοῦ υ. τὸ μὲν οὖν εἰρημένον ὑφ' Ἰπποκράτους δηλὸν ἐστίν· αὐτὸς γὰρ ἐξηγήσατο τί ποτε λέγει τὴν ὑπόφασιν εἰπὼν, ἦν γὰρ τι ὑποφαίνεται συμβαλλομένων τῶν βλεφάρων τοῦ λευκοῦ· ἀλλὰ καὶ διορισμὸν εἰς ἀκρίβειαν τοῦ λεγομένου προσέθηκεν αὐτὸς εἰπὼν, μὴ ἐκ διαρροίης ἢ φαρμακείης ἔοντι. προσυπακούειν δὲ καὶ

XI.

Sed et ipsas praeterea oculorum hypophasias per somnos in hunc modum contemplari oportet. Si namque palpebrae non committuntur, sed inter has ex albo oculorum aliquid apparet, neque id fluens alvus aut medicamentum expresserit nec aeger hoc modo dormire solitus sit, signum malum et admodum exitiale est.

A verbo ὑποφαίνεσθαι Hippocrates τὴν ὑπόφασιν nomen fecit, ejus pluralis est αἱ ὑποφάσεις, ex quo per divisionem Ionicam αἱ ὑποφάσεις. Sed nescio quid Artemidorum et Dioscoridem impulerit, ut ὑποφύσιαις cum v scriberent, quum quid ipse Hippocrates dicat perspicuum sit. Explicavit enim quid per ὑπόφασιν intelligat dicens, si namque palpebrae per somnum non committuntur, sed inter has ex albo oculorum aliquid apparet. Quod ut melius etiam intelligeretur, adjecit ad distinctionem: neque id fluens alvus aut medicamentum expresserit. Con-

Ed. Chart. VIII. [599.]

Ed. Bas. V. (125.)

ἡμᾶς ἀμεινόν ἐστι τῷδε καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐχόντων τοῖσδε τὴν αὐτὴν δύναμιν. ἐνὶ γὰρ κεφαλαίῳ περιλαβὼν ἂν τις εἴποι τὸ σύμπτωμα τοῦτο δι' ὑπόρρωστίαν γίνεσθαι τῆς κινούσης τὰ βλέφαρα δυνάμεως, ὅπερ ὀλεθριόν ἐστιν, ἐπειδὴν χωρὶς τῆς ἐξωθεν αἰτίας συστή. ταῦτα δ' εἶναι χρὴ δηλονότι τοιαῦτα τὴν φύσιν, ὥς καταλύειν τὴν δύναμιν, οἷον ἦτοι διαῤῥοίαν ἢ κἀθάρσιν ἐκκαθαίροντος φαρμάκου προσφορᾶς ἢ λύπην σφοδρὰν ἢ ἀγρυπνίαν ἢ ἔνδειαν τροφῆς ἢ αἰμοῤῥαγίαν πολλὴν ἢ τινα ἀπλῶς ἑτέραν κίνωσιν ἄμετρον· ὃ δ' ὀλίγον ἔμπροσθεν εἶπον, ὥς τῶν ὀλεθρίων ἀπάντων σημείων ποιεῖται τὸν κατάλογον, οὐ μόνον ὅσα πρὸς τῷ νεκρώδει προσώπῳ γίνεται, δῆλον ἐποίησεν ἐνταῦθα προσθεῖς μὴ ἐκ διαῤῥοίης ἢ φαρμακείης εἶναι. προειρήκει γὰρ ἐπὶ τοῦ νεκρώδους προσώπου τὸν διορισμὸν τοῦτον ἢ τὰ τῆς κοιλίης ἐξυγρασμένα ἰσχυρῶς. τὸ γὰρ ἐξυγρασμένον τοῦτο κοινόν ἐστι διαῤῥοίης τε καὶ φαρμακείης, ἀλλ' ἐπειδὴ πάλιν ἀφ' ἑτέρας ἀρχῆς ἀπάντων ποιεῖται τῶν ὀλεθρίων ση-

venit autem praeterea alia quoque omnia, quae pares cum istis vires habent, subaudire. Dicere enim aliquis omnia verbo uno complexus possit, ab imbecillitate palpebras moventis facultatis symptoma istud excitari. Quod sane quum nulla ipsum externa causa invexerit, perniciosum est. Haec autem procul dubio natura oportet esse ejusmodi, ut vires exsolvant, sicut alvi profluvium est aut purgatio per medicamentum aut tristitia ingens aut vigiliae aut alimenti penuria aut copiosa sanguinis profusio aut alia breviter immoderata vacuatio. Quod autem paulo ante dicebam recenferi ab eo signa omnia mortalia non ea tantum quae exitioso in vultu oriuntur, hoc loco ostendit evidentissime adjiciens istud nec alvi profluvio nec medicamento accidisse. Haec enim etiam prius in mortifero vultu exceptione usus erat, quum dixit, an ventris resolutio praecesserit. Resolvitur enim alvus tam profluvio quam medicamento. Quia vero rursus alio sumpto exor-

Ed. Chart. VIII. [599. 600.]

Ed. Bas. V. (125.)

μείων ἑξαρίθμῳ, εἰκότως ἐκάστῳ τοὺς οἰκείους προσδιο-
ρισμοὺς προστίθῃσιν.

ιβ'.

[600] Ἦν δὲ καμπύλον ἢ ῥικνὸν γένηται ἢ πέλιον ἢ
ὠχρὸν βλέφαρον ἢ χεῖλος ἢ ῥίς μετὰ τινος τῶν ἄλλων
σημείων, εἰδέναι χρὴ ἐγγὺς ἔοντα θανάτου. θαναιῶδες
δὲ καὶ τὰ χεῖλεα ἀπολνόμενα καὶ κρεμασμένα καὶ ψυχρά
καὶ ἔκλευκα γινόμενα.

Τὰ μὲν οὖν πλεῖστα τῶν ἀντιγράφων οὕτως ἔχει τὴν
ἀρχὴν τῆς ῥήσεως. Ἔνια δὲ ἀντὶ τοῦ καμπύλον τὸ ῥικνόν,
ἢ ἢ τὸ δηλούμενον ἐκ τῆς φωνῆς ταύτης. τὸ συνεσταλμέ-
νον ὁμοίως τοῖς κατεψυγμένοις ὑπὸ κρύους. τοῦτο μὲν οὖν
νεκρώσεώς ἐστι σημεῖον, ὥσπερ καὶ τὸ πελιδνόν. τὸ δὲ
καμπύλον τάσεώς τινος σπασμώδους ἢ παραλίσεως θατέρου
τῶν κλειόντων μυῶν τὸν ὀφθαλμόν. ἐκάτερα δ' ἐστὶν ὀλέ-
θρια μαρτυρούμενα πρὸς τῶν ἄλλων σημείων, ὅπερ ἐδή-

dio signa omnia exitialia recenset, recte singulis proprias
adhibet exceptiones.

XII.

*Si vero palpebrae aut labra aut nares una cum cujusdam
alterius signi accessione pervertantur aut livescant aut
palleant, mortem non longe abesse scito. Mortale vero
est et labra resoluta, suspensa, frigida albaque videri.*

In plurimis quidem codicibus sic habet hujus senten-
tiae initium. Aliqui vero non καμπύλον recurvum, sed
ῥικνὸν rigidum habent, ut hac voce contractum signifie-
tur, sicut a gelu vehementer refrigeratis accidere solet.
Hoc igitur extincti emortuique caloris signum est aequè
ac lividum. Perversum vero vel tensionis cujusdam con-
vulsoriae vel resolutionis unius aut alterius musculi qui
oculum claudit. Caeterum utrumque perniciosum est, si
aliorum etiam signorum testimoniis confirmentur, quod

Ed. Chart. VIII. [600.]

Ed. Bas. V. (125. 126.)

λωσεν εἰποῖν μετὰ τινος τῶν ἄλλων σημείων, ὥς οὐχ ἱκανὸν ἔν μόνον τῶνδε τὸν θάνατον δηλῶσαι.

ιγ'.

(126) Κεκλιμένον δὲ χρή καταλαμβάνεσθαι τὸν νοσέοντα ὑπὸ τοῦ ἰητροῦ ἐπὶ τὸ πλευρὸν τὸ δεξιὸν ἢ τὸ ἀριστερὸν καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν τράχηλον καὶ τὰ σκέλεα ὀλίγον ἐπικεκομμένα ἔχοντα καὶ τὸ ξύμπαν σῶμα ὑγρὸν κείμενον. οὕτω γὰρ καὶ οἱ πλείστοι τῶν ὑγιαίνόντων κατακλίνονται. ἀρισται δὲ εἰσι τῶν κατακλισίων αἱ ὅμοιαι τῇσι τῶν ὑγιαίνόντων.

Καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ τῷ κατάλογον εἶναι τῶν ὀλεθρίων σημείων ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ βιβλίου τῷδε παντί. φαίνεται γὰρ καὶ νῦν οὐκ ἄφ' ἐτέρας ἀρχῆς περὶ τῶν ἐν ὄλῳ τῷ σώματι σημείων ὁ ἀνὴρ διδάσκων, ἀλλὰ συνάπτων αὐτὰ τοῖς προειρημένοις. προειρηκώς γὰρ ἔμπροσθεν ἐπὶ τοῦ νεκρώδους προσώπου καὶ τὰ ἄλλα σημεία σκέπτεσθαι, τὰ

ipse ostendit dicens, una cum cujusdam alterius signi accessione, quasi unum ex his solum mortem non possit certo denunciare.

XIII.

Debet autem medicus aegrumprehendere in dextrum aut sinistrum latus jacentem, manibus collo cruribusque parum reductis et toto corpore humentem. Sic enim plurimi sani cubant. Cubare autem quo modo sani solent optimum.

Et hoc quidem argumentum est in hac tota libri parte mortifera signa recenseri. Ipse namque hoc etiam loco de signis quae toto corpore emergunt non sub alio titulo differere, sed ea cum prius enumeratis conjungere manifesto videtur. Quum enim antea letali in vultu admonisset alia insuper signa esse considerata, quae tum in

Ed. Chart. VIII. [600. 601.]

Ed. Bas. V. (126.)

τε ἐν τῷ σύμπαντι σώματι καὶ τὰ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν, ἐφεξῆς πάντα διεξέρχεται συνάπτων ἀλλήλοις. αὐτὸ δὲ τὸ δεῖν εὐρίσκεσθαι τὸν ἄρρῳστον ὑπὸ τῶν ἐπισκεπτομένων ἰατρῶν οὐχ ὑπτίον κείμενον, ὥσπερ τινὰ παρειμένον, ἀλλ' ἐπὶ θατέρου πλευροῦ, καθ' ὃ τι ἂν ὁ ἰατρός αὐτῷ προσεῖη, καὶ διὰ τοῦτό ἐστιν ἀγαθόν, ὅτι ῥώμην ἐνδείκνυται τῆς στήριξοῦς διὰ τῶν μυῶν τὸ σῶμα δυνάμεως, ὥσπερ αὖ πάλιν ἄρρῳστιαν, εἰ μὴ δύναιτο τὴν ἐπὶ τοῦ πλευροῦ κατάκλισιν φέρειν. αὐτὸς δ' Ἱπποκράτης προσέθηκε τῷ λόγῳ τὸν κοινὸν ἐπιλογισμὸν εἰπών· οὕτω γὰρ καὶ οἱ πλείστοι τῶν ὑγιαίνοντων κατακλίνονται, καὶ ὁῖον ὅτι μάλιστα κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ᾧ ὁ ἰατρός αὐτοὺς ἐπισκοπῇ. προσυπακοῦσαι γὰρ ἄμεινόν γε τῷ λόγῳ τοῦτο δυνάμει λεγόμενον ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν λέξιν ἐνθα φησὶ, κεκλιμένον δὲ χρὴ καταλαμβάνεσθαι τὸν νοσέοντα ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ. οὐ γὰρ ἀπλῶς εἶπεν ἐπὶ πλευρῷ χρῆναι κεκλίσθαι τὸν ἄνθρωπον, [601] ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ καταλαμβάνεσθαι κεκλιμένον οὕτως, προσέθηκε δὲ καὶ ταῖς χεῖρας καὶ τὸν τράχηλον καὶ τὰ σκέ-

universo corpore tum in oculis consisterent, de omnibus deinceps perpetua oratione differit. Quod vero ait aegrum a medicis qui eum invisunt non supino corpore seu re-solutis viribus jacentem, sed in alteram latus quo tempore medicus ad illum accesserit reperiri debere, signum quidem propterea bonum est quod robur facultatis significet, quae corpus per musculos firmat et stabilit, sicut e contrario imbecillitatis argumentum est, si in alterum latus jacere non possit. Porro autem Hippocrates communem addidit epilogismum, dicens hoc modo permultos fanos cubare. Quod quidem de tempore quo medicus ipsos invisit intelligendum esse perspicuum est. Imo vero id in hac oratione subaudire praestiterit, ut quod potestate ab eo dictum sit et sub his verbis comprehensum quibus ait, aegrum cubantem a medico deprehendi debere. Neque enim nude dixit hominem in latus cubare oportere, sed hoc modo jacentem a medico deprehendi. Addit autem: manibus collo cruribusque parum reductis. Sic enim plu-

Ed. Chart. VIII. [601.]

Ed. Bas. V. (126.)

λεα, ὀλίγον ἐπιτεκαμμένα ἔχοντα· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο σύν-
 θής ἐστι τοῖς πλείστοις τῶν ὑγιαίνόντων. καὶ μέντοι καὶ
 κατ' αὐτὸ τοῦτο τὸ προσθεῖναι τὸ πλεῖστοι, ἀνέμνησέ σε
 διορισμοῦ τινος ἑτέρου κεφάλαιον ἔχοντος εἰς πολλὰς προ-
 γνώσεις χρήσιμον, οὗ μεμνήσθαι σε δεῖ, καὶ παραλείπηται
 ποτε. τί δ' ἐστὶ τοῦτο καὶ δὴ φράσω. ὅσα τισὶ τῶν ἁρ-
 ρόιστων ἰδίως ὑπάρχει παρὰ τοὺς ἄλλους ἐξαίρετα, ταῦτ'
 οὐ χρή κατὰ τὸ πάρεργον ἐπισκοπεῖσθαι. ἐὰν μὲν γὰρ ὁρᾷς
 κατακείμενον αὐτὸν, ὡς οἱ πλείστοι τῶν ὑγιαίνόντων, ἀγάπα
 τὴν κατάκλισιν, ἐὰν δὲ ἐναντίως, οὐ χρή καταγινώσκειν εὐ-
 θέως ὡς κακοῦ τοῦ σημείου. προσαναπυθέσθαι δὲ μὴ
 σύνηθής ἐστι τὸ σχῆμα τοῦτο τῷ κάμνοντι. τὸ δὲ ὑγρὸν
 κεῖσθαι τὸ σῶμα πρὸς ἀντίθεσιν αὐτῷ λέγεται τοῦ τετα-
 μένου τὰ τέτταρα κῶλα, τουτέστι τὰ σκέλη, καὶ αἱ χεῖρες
 ὀλίγον ἐπιτεκαμφθῶσαν καὶ τὸ σῶμα τὸν αὐτὸν
 τρόπον κεῖσθαι, τῶν ὑπερβολικῶν σχημάτων ἕξαι καθεστη-
 κός. ὑπερβολικὰ δ' ὀνομάζεται σχήματα τὰ μετὰ μακρᾶς
 ἐκτάσεως ἢ κάμψεως ἥτοι τῶν κῶλων ἢ τῆς ῥάχεως, ἥς

timi sani cubare consueverunt. Caeterum quum plurimos
 adjecit, aliam tibi exceptionem significavit per quam mag-
 nus saepe est ad praecognoscendum usus, quaeque memo-
 ria tibi tenenda semper est, etiam si aliquando fuerit
 praetermissa. Quae autem illa sit jam dicam. Quae cui-
 vis aegro praeter caeteros propria et peculiaria sunt, illa
 haud perfunctorie contemplari convenit. Etenim si eum
 cubantem reperias quo modo sanorum plerique cubant,
 probandum: sin plane aliter, non protinus ut malum
 signum damnandum, sed num aeger hoc modo jacere so-
 litus sit interrogare conveniet. Quod autem corpore
 humentem jacere dixit, ad ejus differentiam qui artus
 quatuor distentos habet dixit, perinde ac si ita scripsisset;
 crura manusque parumper reducta sint, totumque corpus
 similiter jaceat, nulla extrema figura compositum. Dicun-
 tur autem extremae figurae, quae summam extensionem
 aut flexum habent, sive artuum sint sive spinalis medul-

Ed. Chart. VIII, [601.]

Ed. Bas. V. (126.)

μόριόν εἰσι καὶ οἱ κατὰ τὸν τράχηλον σπόνδυλοι. τὰ μὲν οὖν ὑπερβολικὰ σχήματα τεινομένων ἰσχυρῶς γίνεται τῶν νεύρων, ὡς ἐν τῇ περὶ κινήσεως μυῶν ἐπιδέδεικται λόγῳ. τὸ δ' ἐν τῇ μέσῃ τῶν ὑπερβολικῶν ἄνευ τάσεώς ἐστι, διὸ καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸ ὑγρὸν, τῶν ὑγρῶν σωματίων οὐ πεφυκότων τείνεσθαι.

ιδ'.

Ἵππιον δὲ κεῖσθαι καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν τράχηλον καὶ τὰ σκέλεα ἐκτεταμένα ἔχοντα ἥσσον ἀγαθόν.

Ἡ τοιαύτη κατάκλισις οὐκ ἐστὶν ὅλως ἀγαθὴ, διόπερ οὐδ' ἥσσον ἀγαθὴ. ἥ γὰρ μὴδ' ὅλως ὑπάρχει τὸ ἀγαθὴν εἶναι, πῶς ἂν αὕτη λέγοιτο προσηγόνοις ἥσσον ἀγαθὴ εἶναι; δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὸς ὡς οὐδ' ὅλως ἐστὶν ἀγαθὴ, λέγων ἐφεξῆς, εἰ δὲ καὶ προπετιῆς γένοιτο καὶ καταρρέοι ἀπὸ τῆς κλίνης ἐπὶ τοὺς πόδας, δεινότερόν ἐστιν. ὥσπερ γὰρ καὶ τῆς προειρημένης δεινῆς κατακλίσεως οὕσης, οὕτω περὶ αὐ-

lae cuius pars sunt ipsae colli vertebrae. Itaque extremae quidem figurae extensis supra modum nervis sunt, sicut in libello de motu musculorum ostendimus. Quae vero inter extremas media est tensionem non habet, atque idcirco eam humidam appellavit. Quippe humida corpora tendi natura non solent.

XIV.

Supinum vero jacere manibus collo cruribusque porrectis minus bonum.

Decubitus iste nullo modo bonus est, proinde nec minus bonus recte dici videtur. Nam qui bonus esse nullo modo potest, quomodo recte minus bonus esse dicatur? Quod autem nullo prorsus modo bonus sit, adscriptis deinceps verbis etiam ipse profitetur: quod si declivis est et a culcitra ad pedes delabitur, pejus. Sic enim hunc pejorem esse dixit, quasi malus esset qui ante dictus

Ed. Chart. VIII. [601. 602.]

Ed. Bas. V. (126.)

τῆς ἔφῃ ὡς δεινότερόν ἐστιν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τὴν κατάκλι-
σιν ταύτην ἐν τοῖς οὐδετέροις τίθεσθαι σημείοις, ἅπερ οὐδὲ
πρὸς ὑγίαν ἀξιόλογον ἔξει δύναμιν οὐδὲ πρὸς θάνατον,
ἀλλ' ἥτοι μέσα τελέως ἐστὶν ἢ σμικρά τις αὐτοῖς ἐστὶ ῥοπή
πρὸς τὸ ἕτερον, ὥστε τοὺς ἀμελέστερον ὑπὲρ αὐτῶν ἐρμη-
νεύοντας ἀμφοτέροις αὐτὰ παραβάλλειν δύνασθαι. ὅπερ
καὶ νῦν ἐποίησεν ὁ Ἱπποκράτης, ἥτιον μὲν ἀγαθὴν εἶναι
εἰπὼν τῆς προειρημίνης τὴν τοιαύτην κατάκλιναν, μοχθη-
ροτέραν δ' αὐτῆς τὴν ἐφεξῆς λεγομένην. ἀναμιμνήσκων καὶ
νῦν τοῦ διορίζεσθαι κατὰ πάντα τὰ τοιαῦτα, μὴ τι σὺν-
θές ἐστιν ὑπὲρ κατάκλιναν τῷ κάμνοντι. ἐὰν γὰρ καὶ τοῦτ'
εἴη καὶ μὴ πάνν τι φροντίσῃ τοῦ εἰσιόντος ἱατροῦ, τότε ἂν
οὐδ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν ὁρθῶς ὑπο-
λαμβάνοιτο κατακλίσεων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον. εἰ
δὲ μὴδ' ἐν τούτῳ τῷ σχήματι κατακλίνεται συνήθως, αἰδῶ
τε πολλὴν ἔχει πρὸς τὸν ἱατρὸν, οὐκ ἀγαθὸν τὸ σημεῖον,
ἔτι δὲ καὶ μᾶλλον, [602] εἰ καὶ φύσει τῶν αἰδημονεστέ-
ρων εἴη. διὰ ταῦτ' οὖν ἅπαντα τὴν τοιαύτην κατάκλιναν

est. Verum mea quidem sententia decubitus hunc inter
ambigua signa reponit, quae nec ad salutem nec ad per-
niciem magnopere pertinere possunt, sed vel exquirit
media sunt vel non multum in alterutram partem pro-
pensa adeo, ut qui de ipsis negligentius dicat cum am-
bobus ea possit comparare. Quod et hoc loco Hippocra-
tes fecisse videtur dicens decubitus ejusmodi minus
quidem eo, quem ante descripserat, bonum esse, sed tamen
illo pejorem alium de quo postea dicturus esset. Ubi et
hoc interea admonet, in omnibus ejusmodi distinguendum
esse num aeger supinus jacere consueverit. Nam si ita
res habeat nec magna illi cura sit ingredientis medici,
tunc ne medius quidem hic inter bonum malumque decu-
bitus recte censetur, sed potius inter bonos numerandus
venit. Sin autem aeger nec hoc jacere modo et medicum
revereri solitus est, haud bonum signum est, praesertim si
ipse natura pudoris multum habet. Quare talis jacentis
habitus quantum ad ipsum spectat, inter bonum malum-

Ed. Chart. VIII. [602.]

Ed. Bas. V. (126.)

ἐν μὲν τῷ μέσῳ θιτέον ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν ὅσον ἐφ' ἑαυτῇ, μεταπίπτειν δ' ἐφ' ἑκάτερα κατὰ τὴν φύσιν τοῦ κάμνοντος.

α'.

Εἰ δὲ καὶ προπετιῆς γίνωτο καὶ καταρῥόει ἀπὸ τῆς κλίνης ἐπὶ πόδας, δεινότερόν ἐστιν.

Ὡς περ ἡ ἐπὶ τὰς πλευρὰς κατακλίσεις ἔχεται τινος ἐπεργείας, οὕτως καὶ ἡ ἀνάρροπος ὑπτία, καθ' ὃν τρόπον ἅπαντες κατακλινόμεθα. διὸ καὶ ἐπὶ τῆς εἰτέρας τῶν πλευρῶν κατακλίνης νεκρὸν σῶμα, περιτραπήσεται πάντως ἥτοι πρὸς τὸ προηνές ἢ τὸ ὑπτιον σχῆμα, καθάπερ εἰ καὶ ἀνάρροπον αὐτὸ σχηματίσαις, ἐπὶ πόδας γὰρ οὕτως κατενεχθήσεται. εἰκότως οὖν ἔφη μοχθηρὸν εἶναι τὸ σημεῖον τοῦτο, νέκρωσιν τινα τῆς διοικούνσης τὸ σῶμα δυνάμεως ἐνδεκνύμενον.

que collocandus est, qui tamen in utramque partem pro natura ejus qui aegrotat concidere et transferri potest.

XV.

Quod si declivis est et a culcitra ad pedes delabitur pejus.

Ut jacere in latus aliquid adhuc roboris prae se fert, sic et supinus in summa lecti parte decubitus, quomodo omnes quoque cubamus. Proinde etiam si cadaver in latus alterum collocaveris, pronum tamen aut supinum omnino recidet, quemadmodum si summo quoque in lecto sublime statueris. In pedes namque etiam sic relabetur. Jure igitur signum hoc perniciosum esse dixit, quod facultatis corpus gubernantis interitum declaret.

Ed. Chart. VIII. [602.]

Ed. Basf. V. (126. 127.)

ιστ'.

Εἰ δὲ καὶ γυμνοὺς τοὺς πόδας εὐρίσκοιτο ἔχων, μὴ θερ-
μοὺς κάρτα ἔοντας καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν τραχήλον καὶ
τὰ σκέλεα ἀνωμάλως διερρόιμένα καὶ γυμνὰ κακόν. ἀλ-
υσμὸν γὰρ σημαίνει, τοῦτ' ἔστιν ἄκραν ἐν τῷ στομάχῳ
δυσφορίαν.

Ὁρθότατα διωρίσατο τὸν λόγον εἰπὼν, μὴ θερμούς
κάρτα ἔοντας. ἐν γὰρ τοῖς θερμοτάτοις πυρετοῖς ἅμα τοῖς
ἄλλοις μέρει καὶ τῶν ποδῶν διακαιομένων ἀναγκάζονται
γυμνοῦν αὐτοὺς οἱ κάμνοντες. εἰ δὲ μὴ τοιοῦτος ὁ πυρε-
(127) τὸς εἴη, τὸ γυμνοῦν τοὺς πόδας ἢ μαλακίας ἐστὶ
τοῦ νοσοῦντος ἢ ἄλως σημεῖον. εἰ δὲ καὶ τὰς χεῖρας ἅμα
τῷ τραχήλῳ καὶ τοῖς σκέλεσι φαίνοιτο μὴ κατὰ τρόπον
ἐσχηματισμένας ἔχων, ὡς ἔμπροσθεν εἶπεν, ἀλλὰ διερρόι-
μένα πως ἀνωμάλως εἴη ταῦτα τὰ μέρη, κακόν τὸ σημεῖον.
ἀλυσμὸν γὰρ ἔφη σημαίνεισθαι. τοῦτο δ' αὐτὸ τοῦνομα δη-
λοῖ τὸ δυσφορεῖν ἅπαντι σχήματι καὶ μεταβάλλειν ἄλλοτε εἰς

XVI.

*Si vero nudis etiam pedibus deprehendatur nec tamen
multum calidis et manus, collum cruraque inaequaliter
dispersa et nuda habeat, malum. Inquietudinem enim
significat, hoc est summam in stomacho molestiam.*

Rectissime exceptionem hanc sermoni adjecit: *nec ta-
men multum calidis*, siquidem in febribus calidissimis una
cum reliquis partibus etiam pedes peruruntur: quo fit ut
nudare se aegri cogantur. At si febris tanta non est, is
qui pedes nudat se vel mollem vel inquietum arguit. Si
vero manus, collum, cruraque non eo modo composita
habere videatur, sicut ante exposuit, sed ea inaequaliter
dispergat, signum malum est. Ait enim ex eo ἀλυσμὸν,
hoc est inquietudinem, significari. Quo quidem nomine
intelligit molestum gravemque esse omnem situm et sub-

Ed. Chart. VIII. [602. 603.]

Ed. Bas. V. (127.)

ἄλλο καὶ εἴ γε σου παρόντος, οἷς εἴρηται, κατακείμενος ὁ κάμων αὐτίκα μεταβάλλοι τὸ πρότερον σχῆμα πρὸς ἕτερον, ὅμα τῷ καὶ τὰ κῶλα διερῶμιμένα ἀνωμάλως ἔχειν ἢ καὶ τὴν τοῦ τραχήλου θέσιν, ἴσθι τοῦτον ἢ διὰ τὴν τοῦ στομάχου κάκωσιν ἢ δι' ἀρρώστιαν δυνάμειως ἀλύοντα, προσεπιλογιζόμενος κἀνταῦθα τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ, μὴ τις τῶν μαλακωτέρων εἴη καὶ πρὸς ἅπαν ἐτοιμῶς ἐνδιδόντων τε καὶ νικωμένων, εἰ καὶ μικρότατον ὑπάρχοι.

ἰς'.

Θανατώδες δὲ καὶ τὸ κεχνηότα καθείδειν αἰεί.

[603] Ἐπεὶ ἀτονίας καὶ τοῦτο σημεῖόν ἐστι τῶν κλειόντων μυῶν τὸ στόμα, καθάπερ ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐπὶ τῶν τὰ βλέφαρα συναγόντων ἐρῶμένη· ἡ γραφὴ μὲν οὕτως ἔχει καθότι γέγραπται νῦν ὑπ' ἐμοῦ καὶ τὰ τε παλαιὰ τῶν ἀντιγράφων οὐκ ἄλλην ἔχει, τινὰ δὲ, ὥστερ καὶ τὰ τῶν περὶ Διοσκουρίδην, οὐ ταύτην, ἀλλὰ τήνδε χαλεπὸν δὲ καὶ

inde mutari. Ac siquidem te praesente aeger eo quo dictum est modo cubans protinus se in aliam figuram invertat et artus praeterea collumque inaequaliter jactet, scito ipsam vel vitio oris ventriculi vel propter virium imbecillitatem sic inquietum esse, modo prius diligenter expenderis, num animo molli sit et delicato et vel levissima de causa statim remisso fractoque.

XVII.

Letale autem est etiam ore hianti assidue dormire.

Ex hoc quoque infirmos esse musculos testatur, qui os claudunt, quemadmodum paulo ante de his dictum est, qui palpebras committunt. Sic quidem scriptum fuit, quemadmodum nunc a me scriptum est, nec aliud habetur in vetustis exemplaribus. Aliqua tamen, ut ea quibus est usus Dioscorides, non eo modo, sed isto habent: *grave*

Ed. Chart. VIII. [603.]

Ed. Bas. V. (127.)

τὸ κεχηνῶτα καθεύδειν αἰεὶ, σημείων ἔχουσα σύνοδον δυοῖν, ἐνὸς μὲν τοῦ κεχηνῆναι αἰεὶ, δεύτερον δὲ τοῦ καθεύδειν αἰεὶ. τὸ μὲν οὖν δεύτερον ὅτι μοχθηρόν ἐστι, καὶ χωρὶς τοῦ κεχηνῆναι γίνηται, δεδήλωται πρὸς αὐτοῦ καὶ κατὰ τὸν ἀφορισμὸν ἐκείνον ἔνθα φησὶν, ὕπνος, ἀγρυπνίη, ἀμφοτέρα μᾶλλον τοῦ μετρίου γινόμενα κακόν. τὸ δὲ κεχηνῆναι πιθανώτερον μὲν ἐστὶν εἰρησθαι μετὰ τοῦ καθεύδειν. οὕτως γὰρ ὡς τὰ πολλὰ φαίνεται γινόμενον. εἰ δὲ καὶ χωρὶς τοῦ καθεύδειν τινι συμβαίῃη, πολὺ μείζονα τὴν κάκωσιν ἐνδείξεται.

 ιη'.

Καὶ τὰ σκέλεα ὑπτίου κειμένου ξυγκεκαμμένα εἶναι ἰσχυρῶς καὶ διαπεπλεγμένα.

Γράφεται γὰρ ἐκατέρως, διὰ τοῦ γ καὶ διὰ τοῦ χ, σημαίνει δὲ τὰ διεσιῶτα μέχρι πλείστου. καὶ εἴη ἂν ἄτοπος ἢ τοιαύτη κατάκλισις, ὡς παραφροσύνην ἐμφαίνειν, οὐδενός

autem est etiam ore hianti dormire semper. In qua duo simul junguntur signa, unum hiare semper, alterum dormire semper. Quod quidem malum esse, etiam si nullus hiatus sit, ex eo ipso aphorismo perspicuum fecit quo scribit: somnum atque vigiliam ambo mala esse, si modum excefferint. Sed verisimilius est hiatum illum oris inter dormiendum intelligi. Sic enim frequenter videtur fieri. Quod si quis non dormiens nihilominus hiet, malum certe multo majus indicabit.

 XVIII.

Eoque supino jacente crura multum contracta diffunctaque esse.

Participium quo utitur Hippocrates potest cum γ vel cum λ utroque modo scribi. Significat autem plurimum inter se distantia. Sed isto quidem modo decumbere perabsurdum est, adeo ut delirium portendat, quum nemo

Ed. Chart. VIII. [603.]

Ed. Bas. V. (127.)

γε οὕτως εἰθισμένον κοιμᾶσθαι, ὥσπερ οὐδ' εἰ περιπεπλεγμένα γράφοιτο· καὶ γὰρ οὕτως ἀλλόκοτος ἢ κατὰ κλισίαις, εἰν ὑπὸς τις κείμενος ἔχῃ τὰ σκέλη συγκεκαμμένα τε καὶ ἀλλήλοις περιπεπλεγμένα.

ιθ'.

Ἐπὶ γαστέρα δὲ κατακεῖσθαι ᾧ μὴ ξύνηθές ἐστι καὶ ὕγαιοντι οὕτω κοιμᾶσθαι, παραφροσύνην σημαίνει ἢ ὀδύνην τῶν ἀμφὶ τὴν κοιλίην τόπων.

Ἀναμιμνήσκει συνεχῶς ἡμᾶς τοῦ τοῖς ἅπασιν συνεξυμένῳ διορισμοῦ τοῦ κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ νοσοῦντος γινομένου· καὶ γὰρ καὶ τὸ νῦν ἐπὶ τὴν γαστέρα κατακεῖσθαι παρὰ τὸ ἔθος ἦτοι παραφροσύνην σημαίνει, καθάπερ ἐπὶ τῆς προειρημένης κατακλίσεως, ἢ ὀδύνην τινὰ τῶν ἐνταῦθά τινος μορίων. φαίνονται γὰρ οὐκ ὀλίγοι τῶν ὀδυνομένων τὴν γαστέρα τοῦθ' αἰρούμενοι τὸ σχῆμα.

sic jacere consueverit. Nec vero aliter judicandum, si περιπεπλεγμένα, hoc est implicata, scribatur. Nam et hic jacentis habitus longe a nostro more abhorret, ut quis supinus jacens contrahat crura sibi quæ invicem implicet.

XIX.

Pronum vero in ventrem cubare, si modo per sanitatem non assueverit, aut delirium aut partium ad ventrem attinentium dolorem designat.

Perpetuo nobis in memoriam reducit exceptionem illam quam rebus in omnibus adhibet, ut spectemus an sit consuetum. Nam nunc quoque in ventrem præter morem procumbere vel delirium quemadmodum et ante dictus decubitus portendit vel dolorem aliquem qui sitas illic partes quasdam fatiget. Est enim manifestum plurimis quibus dolor ventrem occupavit ejusmodi situm placere.

Ed. Chart. VIII. [603. 604.]

Ed. Bas. V. (127.)

κ.
 Ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι τὸν νοσέοντα τῆς νούσου ἀκμά-
 ζούσης πονηρὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασι, κά-
 κιστον δ' ἐν τοῖσι περιπνευμονικοῖσι.

[604] Αὐτοὶ λέγουσιν οἱ περιπνευμονικοὶ στενοχω-
 ρίας αἰσθάνεσθαι κατὰ τὸν θώρακα καὶ πνεύμονα πολλῆς
 ἐν ταῖς ὑπταῖς κατακλίσειν, εὐπνότεροι δὲ ἀνακαθίζον-
 τες γίνεσθαι. καταφέρεται γὰρ ὡς ἐπὶ τὴν ῥάχιν ἐπὶ ταῖς
 ὑπταῖς κατακλίσει τὰ κατὰ τὸ στέρνον μέρη τοῦ θώρα-
 κος, ὑφ' ὧν συμβαίνει στενοχωρεῖσθαι τε τὸν πνεύμονα καὶ
 μὴ δέχεσθαι τὸν ἱκανὸν αἶρα διὰ τῆς εἰσπνοῆς. ἐν δὲ
 τοῖς ἄλλοις νοσήμασιν ὅταν ἀκμάζη, τούτῳ γὰρ μάλιστα χρή-
 σε προσέχειν τὸν νοῦν ὡς οὐκ εἰκῇ προσειλημμένῳ, χαλε-
 πώτατόν ἐστιν ἀνακαθίζειν ἐθέλειν τὸν κάμνοντα. βοῦλον-
 ται γὰρ τηνικαῦτα μάλιστα κεκμηκότες ἀκίνητοι κεῖσθαι,
 καὶ ἐπεγείρη τις αὐτοὺς, ἄχθονται. τεκμαίρου τοίνυν ἦτοι

XX.

Quod si dum morbus viget aegrotus velit residere, hoc in omnibus quidem acutis morbis malum, in pulmonis vero inflammationibus pessimum est.

Qui pulmonis inflammatione laborant, queruntur angustia se magna in thorace et pulmone premi, si quando supini jaceant, facilius autem multo, si resideant, spiritum ducere. Supinis enim pectus quodammodo in spinam procumbit, eamque ob causam et pulmo majori in angustia est nec potest sufficientem aërem inspirando admittere. At per alios morbos dum vigent quidem illi, namque hoc non temere adjectum esse existimare debes, aegrum residere velle pessimum est. Etenim qui laborant, solent id maxime temporis immoti jacere, ac si quis eos excitet, indignari. Itaque si vigente morbo aeger sedere conabi-

Ed. Chart. VIII. [604.]

Ed. Bas. V. (127.)

γε ὑπὸ δυσπνοιᾶς σφοδρᾶς ἢ ἄλλος ἢ παραφροσύνης ἀνακα-
θίξιν ἐπιχειρεῖν τὸν κάμνοντα κατὰ τὴν ἀκμὴν τῆς νόσου.

κα'.

Ὀδόντας δὲ πρίειν ἐν πυρετοῖσιν ὁκόσοισι μὴ ξύνηθές ἐστιν
ἀπὸ παιδίου, μανικὸν καὶ θανάτωδες, ἀλλὰ προλέγειν ἀπ'
ἀμφοῖν κίνδυνον ἐσόμενον. ἦν δὲ καὶ παραφρονέων τοῦτο
ποιεῖ, ὁλέθριον γίνεται κάρτα ἤδη.

Σπασμωδῶς κινουμένων τῶν κροταφιδῶν τε καὶ μα-
σητήρων μυῶν αἱ κρίσεις τῶν ὀδόντων γίνονται, τισὶ μὲν
αὐτῶν μόνων πεπονθότων τῶν μυῶν ἦτοι ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ
γενέσεως ἢ κατὰ τινὰ ἑτέραν αἰτίαν ὕστερον, ἐνίοις δὲ τῆς
ἀρχῆς τῶν νευρῶν εἰς διάθεσιν ἀχθείσης τοιαύτην, ὑφ' ἧς
μάλιστα δύναται γίνεσθαι τῶν ἀπ' αὐτῆς πεφουκότων σπα-
σμοί. ἐννοῆσαι γὰρ σε χρὴ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐκάστου κατα-
σκευὴν τῶν μερίων ἰδίαν ἐκάστῳ γινομένην, ὑπὲρ ἧς εἴρη-
ται μὲν ἐν ἄλλοις ἐπὶ πλεόν· ἀρκέσει δὲ καὶ νῦν ὅσα εἰ-

tur, conñcito id vel a magna spirandi difficultate vel in-
quietudine vel delirio procedere.

XXI.

*Stridere autem dentibus nisi quis a puero consueverit,
insaniam et mortem portendit. Sed quantum quidem
ab utroque periculi immineat praedicendum. Si vero
etiam delirans hoc agat, id jam valde perniciosum est.*

Dentium stridor provenit musculis tum temporum
tum maxillarum convulsorie motis. Idque interdum ipsis
solis vel a prima generatione vel postea aliquam ob cau-
sam affectis, interdum vero nervorum principio in affectus
ejusmodi consortium eos trahente, unde qui ab ipso na-
scuntur nervi maxime convelli possint. Contemplari enim
et considerare oportet cujusque particulæ constructionem,
quam ab initio peculiarem obtinuit, de qua quoniam alibi
copiosius disputatum est, nunc uno verbo dixisse sufficiet

Ed. Chart. VIII. [604.]

Ed. Bas. V. (127.)

πεῖν ἐν τῷδε κελεύσαντα μεμνησθαι τοῦ λοιποῦ πρὸς τὸ μὴ θαυμάζειν ὅπως τῆς κοινῆς ἀπάντων νεύρων ἀρχῆς παθοῦσης ἄλλοτε ἄλλος μῶς ἤτοι τροπῶδης γίνεται ἡ σπασμῶδης. ὥπερ γὰρ ἐναργῶς ὁρῶμεν ἐνίοις μὲν σώμασιν ἀρίστην κατασκευὴν ὑπάρχουσιν σκελῶν, ἐνίοις δὲ χειρίστην εὐθὺς κατ' ἀρχάς, ὡς τοὺς μὲν ἀκύντατα θεῖν, τοὺς δὲ μόγις ἴστασθαι, καὶ κατ' ἄλλα μόρια τοῦ σώματος ὡσαύτως· σὺν δὲ καὶ τὸ βλάπτεσθαι ῥαδίως ἐπὶ μικραῖς προσφάσειν ἐνίους μὲν τὰ σκέλη, τινὰς δὲ ἄκρους πόδας ἢ ὀφθαλμούς ἢ κεφαλὴν ἢ τι τῶν ἄλλων εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἔπεται ταῖς κατασκευαῖς τῶν σωμάτων μοχθηραῖς. οὐδὲν οὖν θαυμαστόν ἐστι καὶ τῶν μῶν ἐνίοις μὲν ἀσθενεῖς οἱ τοὺς ὀφθαλμούς κινεῖντες, ἐνίοις δὲ οἱ τὰς γένυάς εἰσι, δι' οὓς οὐτοῦ μὲν ἢ αἰεὶ πρίνουσι τοὺς ὀδόντας ἢ ἐπὶ μικραῖς προσφάσειν. ἐκεῖνοι δὲ διὰ παντός κινεῖσι τοὺς ὀφθαλμούς. τὸ μὲν γὰρ φύσει πρίναι τοὺς ὀδόντας ὁμοίον ἐστὶ τῷ κατὰ τοὺς ὀφθαλμούς πάθει συγγενομένῳ τισιν, ὃ προσαγορεύουσιν ἵππον,

et monere ut reliqua diligenter pensitemus, ne mirari subeat, quomodo communi nervorum omnium principio musculus alias alius aut tremore corripiatur aut convulsione. Nam sicut manifesto cernimus aliis quidem corporibus crura optime composita esse, aliis vero statim ab ortu pessime, sic ut illi quidem ocissime currant, isti vero vix pedibus consistant, atque alias firmiter corporis partes, ad eundem modum quod vel levissima occasione in nonnullis crura prompte noxam sentiant, in aliis vero imi pedes aut oculi aut caput aut alia quaevis particula facile offendatur, id certe a primo naturae exordio ob vitiosam corporum constitutionem provenit. Non igitur mirum si ex musculis quoque nunc quidem illi qui oculos agunt, nunc vero quibus maxillae moventur quibusdam imbecilli sint, adeo ut horum quidem vitio vel semper vel exigua saltem de causa dentium fridor oriatur, illorum vero perpetuus sit oculorum motus. Dentibus enim a natura fridere persimile est affectioni illi oculorum quam ἵππον, hoc est equum appellant, una cum quibusdam ge-

Ed. Chart. XII. [604. 605.]

Ed. Bas. V. (127. 128.)

οὐ δυναμένων αὐτῶν ἐδραίων μεῖναι χρόνον οὐδένα, σα-
λευομένων δὲ αἰεὶ τρομωδῶς. τὸ δὲ ἐν ταῖς πυρετώδεσι νό-
σοις ἐπὶ τῷ τῆς ἀρχῆς πάθει γίνεσθαι τὸν σπασμὸν αὐ-
τοῖς ὁμοίον ἐστὶ πάλιν ἐκείνῃ τῇ κατασκευῇ τῶν κατὰ
τῶν ὀφθαλμῶν μυῶν, ἐφ' ὧν εἶπεν, (128) ἢ ἐναιωρούμενοι
φαίνονται. [605] κατὰ τινὰ μὲν γὰρ σώματα θάττον ἀπο-
λαμβάνουσι τῶν τῆς ἀρχῆς παθημάτων οἱ κατὰ τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς μύες, κατὰ τινὰ δὲ οἱ κροταφῖται καὶ οἱ μασητήρες.
εἰκότως οὖν ἔφη τὸ σύμπτωμα τοῦτο καὶ μανικὸν εἶναι
καὶ θανατιῶδες· μανικὸν μὲν ὡς εἰ καὶ παρακοπτικὸν ἰσχυ-
ρῶς εἰρήκει, θανατιῶδες δὲ διὰ τὴν τῆς ἀρχῆς βλάβην.
ἀλλ' ἐκεῖνό γε ζητήσεως ἄξιον, ὅπως εἰπὼν αὐτὸς εἶναι
μανικὸν αὐτὸ, μετὰ ταῦτά φησιν· ἦν δὲ καὶ παραφρονέων
τοῦτο ποιήη, ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίνεται. πρόδηλον γὰρ
ὡς εἴπερ ἀγγέλλει παραφροσύνην τὸ πρίειν τοὺς ὀδόντας,
οὐκέτι πᾶνσαιτ' ἂν, ἀλλὰ καὶ σφοδρότερον γένοιτο τῆς πα-
ραφροσύνης ἀφικνουμένης σὺν τῷ καὶ ἄλλους τινὰς μύας
εἰς τὴν αὐτὴν ἀχθῆναι τηνικαῦτα διάθεσιν. ἔοικεν οὖν ἡ

nitae et ex utero simul prodeuntē per quam ne temporis
quidem momento oculi firmari et quiescere nequeunt, sed
quasi tremantes perpetuo dimoventur. Caeterum per fe-
briles morbos eos male affecta sua origine convelli, per-
simile rursum est illi musculorum qui in oculis sunt con-
fructioni, de quibus dixit, aut facti sublimiores sint. Sunt
enim corpora quaedam in quibus oculorum musculi pro-
clivius affecta prima origine noxam participant, alia vero
in quibus temporum aut maxillarum. Quare rectissime
dixit symptoma hoc insaniam mortemque portendere. In-
saniam quidem perinde ac si maximam mentis desipientiam
dixisset; mortem vero, quia prima origo laesa sit. Sed
non absurde quaeri potest cur quum dixerit ab eo por-
tendi insaniam tamen subjungat, si vero etiam delirans
hoc agat, id jam valde perniciosum esse. Nam si dentium
stridor delirium denunciat ubi jam delirare coeperit, non
modo non desinet, sed etiam ingruet vehementius, prae-
sertim quum alios insuper quosdam musculos idem malum

Ed. Chart. VIII. [605.]

Ed. Bas. V. (128.)

διάνοια τοῦ λόγου τοιαύτη τις εἶναι· τὸ πρίειν τοὺς ὀδόν-
 τας οἷς οὐκ ἦν ἔθος ἐξ ἀρχῆς, παραφροσύνης ἐσομένης
 σύμπτωμά ἐστιν. εἰ μὲντοι ποτὲ ἐπ' ἄρρώστον ἀφικόμενος
 εὗροις αὐτὸν ἀμφοτέρω πασχόντα, παραφρονοῦντά τε καὶ
 πρίοντα τοὺς ὀδόντας, ἐγγὺς ἤδη τοῦτον ἦκειν ὀλέθρου
 τεκμαίρου, ὥστε κατὰ μὲν τὸν πρότερον λόγον, ὅτι οὐπω
 παραπαίων ἐπρὶςεν ὁ κάμνων τοὺς ὀδόντας, ἀπλῶς αὐτὸ
 τοῦτο προδηλοῦσθαι μόνον, ὡς παρακοπτικόν τέ ἐστι καὶ
 ὀλέθριον αὐτῷ τὸ σημεῖον. ἡνίκα δ' ἤδη παραφρονεῖ, σὺν
 τῷ πρίειν τοὺς ὀδόντας ὑπόχουν ἐνδείκνυται θάνατον. ἐδή-
 λωσε δὲ τοῦτο σαφῶς αὐτὸς ἐν τῷ προσθεῖναι τὸ ἤδη. ὅτι
 μὲν γὰρ ἐστι θανατῶδες τὸ σύμπτωμα καὶ κατὰ τὸν ἔμ-
 προσθεν εἰρήκει λόγον. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τό τε κάρτα καὶ
 τὸ ἤδη προσέθηκεν εἰπὼν, ὀλέθριον ἤδη κάρτα γίνεται,
 τουτέστι λίαν ὀλέθριον, ὅπερ ἐστὶν οὐκ εἰς μακρὰν, ἀλλὰ
 διὰ ταχέων τεθνήξεσθαι τὸν κάμνοντα.

pervaserit. Quamobrem quod ait sic intelligendum vide-
 tur. Dentium stridor qui praeter morem est, symptoma
 est futuri delirii. Quare si quando ad aegrum accesseris
 et delirantem stridentemque dentibus videris, jam morti
 propinquum esse conjicito. Verbis ergo prioribus quando
 scilicet aeger nondum delirans stridet dentibus, id solum
 simpliciter indicatur, insaniam nimirum mortemque signi-
 ficari. Quum vero jam delirat simulque stridet dentibus,
 haud procul abesse mortem. Id quod evidenter ipse osten-
 dit addens jam. Siquidem mortiferum hoc symptoma esse
 verbis etiam prioribus dixerat. Posterioribus autem addi-
 dit valde et jam dicens, valde jam perniciosum esse, hoc
 est admodum perniciosum, quod videlicet non multo post,
 sed perbrevis aeger interiturus sit.

κβ.

Ἐλκος δέ, ἦν τε καὶ προγεγονὸς τύχη ἔχων ἦν τε καὶ ἐν τῇ νούτῳ γένηται, καταμάνθάνειν χρή. ἦν γὰρ μέλλη ἀπόλλυσθαι ὁ ἄνθρωπος, πρὸ τοῦ θανάτου πελιδνὸν τε καὶ ξηρὸν ἔσται ἢ ὠχρὸν τε καὶ ξηρὸν.

Ξηρὸν μὲν ἔσται πάντως τὸ ἔλκος ἀρρώστια τῆς τροφῆς τοῦ σώματος δυνάμειος. χροῖα δὲ οὐδεμία διὰ παντὸς αὐτοῦ γενήσεται, ἀλλὰ παρὰ τε τὸ διαφερόντως ἔχειν τὰ σώματα πρὸς ἀλλήλα τοῖς χυμοῖς καὶ παρὰ τὸ ποσὸν τῆς βλάβης ὑπαλλαχθήσεται. τῶν μὲν γάρ χολωδῶν ἐπικρατούντων ὠχρὸν ἔσται τὸ χροῖμα, τῶν δὲ μελαγχολικῶν ἦτοι πελιδνὸν ἢ κατὰ τὸ ἕτερον τῶν σημαινόμενων χλωρὸν. ἐπιπομένῃ δὲ ἔμπροσθεν ὡς τὸ χλωρὸν ἐνίοτε μὲν σημαίνει ταῦτόν τῳ ὠχρῳ, ἐνίοτε δὲ τὸ οἷον ἰσθῆς τῇ χροῖα, καθ' ὃ σημαινόμενον εἰώθασι καὶ κράμβας χλωρὰς λέγειν οἱ ἄνθρωποι. οὕτω δὲ καὶ ἡ βλάβη πελιδνὸν μὲν ἢ μείζων ἐργάζεται (πλησίον γάρ ἐστι τοῦτο τοῦ μέλανος) ἐρυθρὸν δὲ καὶ

XXII.

Nec vero ignorandum an ulcere vel ante morbum vel in ipso morbo nato laboret. Nam si aeger moriturus est, lividum et ficcum aut pallidum ei ficcum ante evadet.

Siccum quidem omnino erit ulcus ob imbecillitatem corpus alentis facultatis. Color autem nunquam semper unus erit, sed eum partim quod plurimum corpora humoribus a se invicem differant, partim ob noxae magnitudinem immutari necesse est. Si namque humores biliosi exsuperent, color erit pallidus; si vero melancholici aut lividus aut altero τοῦ χλωροῦ significatu aeruginosus. Diximus vero antea idem nonnunquam τὸ χλωρὸν significare quod pallidum, aliquando vero colorem fere aerugini similem, quo quidem significatu etiam brassicam homines Graeci χλωρὰν dicere solent. Ad eundem modum ipsa quoque noxa major quidem colorem lividum, accedit enim is ad nigrum, minor vero rubrum atque pallidum

Ed. Chart. VIII. [605. 606.]

Ed. Bas. V. (128.)

χλωρόν ἢ ἐλάττων, διὸ καὶ τὴν τελευταίαν τῆς ῥήσεως ἐνιοί
μὲν οὕτως γράφουσιν, ἢ ὠχρόν τε καὶ ξηρόν, ἔνιοι δὲ ἐκεί-
νως, ἢ χλωρόν τε καὶ ξηρόν.

κγ.

[606] Περί δὲ χειρῶν φόρῃς τὰδε γινώσκουσιν χοή. ὁκό-
σοισιν ἐν πυρετοῖσιν ὀξείαι ἢ περιπνευμονίῃσι ἢ ἐν φρε-
νίτισι καὶ ἐν κεφαλαλγίῃσι πρὸ τοῦ προσώπου φερομένης
τὰς χεῖρας καὶ ὥσπερ μυίας θηρευούσας διὰ κενῆς καὶ
ἀποκαρφολογούσας καὶ προκύνδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀπο-
τιλλούσας καὶ ἀπὸ τοῦ τοίχου ἄχυρα ἀποσπώσας, πάσας
εἶναι κακὰς καὶ θανατωδεις.

Αἱ τῶν χειρῶν φοραὶ, τουτέστιν ἐνέργειαι τε καὶ κινή-
σεις αἷς εἶρηκε νῦν, ἐπὶ φαντασίᾳ γίνονται παραπλησίως τῇ
τῶν ὑποχρεμένων. ἐκεῖνοί τε γὰρ ὅσα κατὰ τὴν μεταξὺ
χώραν ὀρώσῃ τοῦ τε κρυσταλλοειδοῦς ὑγροῦ καὶ τοῦ περὶ
τὴν κόρην κραιοειδοῦς χιτῶνος, ἐκτὸς ὑποκείσθαι δοξάζου-
generat. Eamque ob rem plerique extremum sententiae
scribunt hoc modo ἢ ὠχρόν τε καὶ ξηρόν, id est aut pal-
lidum et siccum, alii vero ille ἢ χλωρόν τε καὶ ξηρόν.

XXIII.

Caeterum de manuum gestibus sic statuendum est. Quo-
ties in acuta febre aut pulmonis inflammatione aut in-
saniam aut capitis dolore aegrum videris manus ante fa-
ciem attollere et quasi muscas inani opera venari et
festucas capere atque floccos a vestibulis vel ab ad-
iuncto pariete, si qua minuta eminent vellere, ea omnia
mala esse et mortifera censendum.

Gestus manuum, hoc est actiones et motus, quos hoc
loco recensuit, eodem modo atque in his qui suffusione,
quam ὑπόχυσιν Graeci dicunt, laborant ab imaginatione
proveniunt. Cuncta enim quae inter crysallo similem
humorem et corneam quae pupillam ambit tunicam hi

Ed. Chart. VIII. [606.]

Ed. Bas. V. (128.)

σιν, ἐπειδὴ διὰ παντὸς εἰθίσθησαν ἐν τῷ κατὰ φύσιν ἔχειν ὁρᾶν τὰ πράγματα κατὰ τὸν ἔμπροσθεν ἑαυτῶν αἶρα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον οἱ νῦν οὔτοι, περὶ ὧν Ἰπποκράτης ἔγραψεν, ἐν πυρετοῖσιν ὀξέσι καὶ περιπνευμονίῃσι καὶ φρενίτισι καὶ κεφαλαλγίῃσι, ὁρᾶν δοκοῦσιν ὡς ἐκτὸς ὑποκείμενα τὰ κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἔνδον ἔοντα. δέδεικται γὰρ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ὀπτικὸν αὐγοειδὲς ὃν ἑαυτῷ συνομοιοῖ τὸ μεταξὺ τοῦ τε κρυσταλλοειδοῦς καὶ τῆς κόρης ὑγρὸν, λεπτὸν καὶ καθαρὸν ὑπάρχον. ὁμοιώτατον τῷ περιεχομένῳ κατὰ τὰ ὡὰ, ᾧ καὶ κατὰ τὰς ὀφθαλμίας χρώμεθα. δέδεικται δ' ὅτι καὶ διὰ τούτου τοῦ ὑγροῦ φέρεται τὸ πνεῦμα κατὰ τὴν κόρη τρηῖμα πρὸς τὸν αἶρα τὸν ἐκτὸς συμπαγὲς αὐτῷ γινόμενον. ἀλλὰ καὶ ὅτι τούτῳ τῷ αἶρι συμφωτισθέντι χρῆται καθάπερ ὀργάνῳ συμφύτῳ τοιούτῳ τὴν δύναμιν ὄντι ὁποῖον ἐν τῷ σώματι τὸ νεῦρόν ἐστιν. ἐπιδέδεικται καὶ τοῦτο κατὰ τοὺς ἰδίους τῆς ὀψεως λόγους, ὡς ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ περὶ ἀποδείξεως καὶ τῷ ἐβδόμῳ περὶ τῶν Ἰπ-

vident, foris posita esse arbitrantur, propterea quod dum recte valerent, omnia soliti semper erant in adverso aëre conspiciere. Illi vero de quibus nunc Hippocrates scripsit, eodem modo in febre acuta, pulmonis inflammatione, infania, quae Graecis φρενίτις dicitur et dolore capitis ea quae intra oculos sunt, quasi extra sint videre sibi videntur. Ostensum enim est spiritum illum quo videtur splendidum lucentemque assimilare sibi humorem illum, qui inter tunicam crystallo similem et pupillam medius continetur, tenuem procul dubio purumque et illi persimilem quem ovis inesse cernimus, quo etiam contra oculorum inflammationes utimur. Demonstratum vero aequè est spiritum ipsum per humorem hunc perque pupillae foramen in circumfusum nobis aërem, cui contiguum illud est, deferri. Quod vero etiam aëre isto pariter lucente utatur tanquam congenito instrumento, eandem prorsus vim habente, qualem in corpore nervus habet, demonstratum est, conscripta privatim de visu disputatione libro nimirum decimo tertio de demonstratione et septimo de pla-

Ed. Chart. VIII. [606.]

Ed. Bas. V. (128.)

ποκράτους καὶ Πλάτωνος δογμαίων ἔγραψα. λέλεκται δ' οὐκ ὀλίγα περὶ αὐτοῦ καὶ κατὰ τὸ δέκατον τῶν περὶ χρείας μορίων. ὥς οὖν διὰ τοῦ νεύρου τῶν κατὰ τὸν δάκτυλον εἰ τύχοι, τοῦ ποδὸς αἰσθάνεται παθημάτων ὁ ἐγκέφαλος, οὕτω καὶ διὰ τοῦ πέριξ αἶρος τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων ὁρατῶν, ὅσα γε σύμμετρον ἀφέστηκεν αὐτοῦ. τὰ τοίνυν ὑποχύματα κατὰ τοῦτο γίνεται τὸ ὑγρὸν ὃ παραπλήσιόν ἐστιν, ὡς ἔφην, τῷ λευκῷ τε καὶ λεπτῷ τοῦ αἵου, ὃ μεταξὺ κεῖται τῆς κόρης καὶ τοῦ κρυσταλλοειδοῦς. κατὰ τοῦτο δὲ καὶ τῶν ἀπεπτούντων ἐνίοις φαντασίαι παραπλήσιαι τοῖς ὑποχομένοις γίνονται. ὅπου γὰρ ἀντιστῇ τι μέλαν ὑγρὸν ἢ παχὺ κωλῶν ἔξω διεκπίπτειν τὴν ὀπτικήν αὐγὴν, ἐκεῖ φαντασίαι γίνονται κατὰ τὴν τοῦ συνεστῶτος ὑγροῦ φύσιν, ἐνίοτε μὲν οἷον τριχῶν τινων ἢ κρόκης ἢ στήμονος ἢ νήματος, ἐνίοτε δὲ κωνωπίων μελάνων ἢ μυιῶν παραπέτασθαι δοκούντων, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ φακοῖς ὁμοιον ἢ κέγχροις μέλασιν. οὕτως οὖν συμβαίνει κατὰ τοὺς ὀξείας πυρετοὺς καὶ κατὰ τὰς περιπνευμονίας, ἅγαν ἀναθυμειωμένων ἐπὶ τὴν κεφαλὴν

citis Hippocratis et Platonis. Quin etiam decimo de usu partium libro non pauca de ipso diximus. Itaque quemadmodum cerebrum affectus, verbi gratia, digiti pedis, per nervum sentit, sic per circumfusam aërem res visibiles foris positas quae longius quam par sit non distant. Ac suffusiones quidem in eo humore quem candidae tenuiorique parti ovi consimilem esse dicebamus, quique inter pupillam et alterum crystallo similem medius est excitantur. In eodem vero nonnullis etiam qui male concoxerunt imaginationes suffusis aut dissimiles oriuntur. Quum enim humor aliquis niger aut crassus medium sese opponens vetarit quominus visivus splendor foras exeat, illic nascuntur imagines pro natura impacti humoris. Si quidem interdum velut pilos quosdam vel tomentum vel stamen vel filum; interdum nigros culices aut muscas praetervolantes videre se imaginantur, aliquando vero alia lentibus miliisve nigris similia. Sic certe quidem accidit per febres acutas inflammationesque pulmonis ut sublati

Ed. Chart. VIII. [606. 607.]

Ed. Bas. V. (128. 129.)

τῶν ἐν τῷ σώματι χυμῶν, συναπelaύειν τῆς ἀναθυμιάσεως αὐτῶν τὸ κατὰ τὴν κόρην ὑγρὸν ἐκείνο τὸ καθαρόν. [607] ὅπῃ δ' ἂν καὶ ὅπως αὐτὸ θολωθῇ, τὰ προειρημένα γίνε-
ται φαντάσματα. κατὰ δὲ τὰς ἰσχυρὰς κεφαλαλγίας ὥσπερ οὖν καὶ κατὰ τὰς φρενίτιδας, διὰ τὸ πεπληρωῖσθαι τὴν κε-
φαλὴν, ἀφικνουμένων τε τῶν χυμῶν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν αὐτῶν συμπτωμάτων αἴτιον γίνεται. καὶ τὸ γε κρο-
κιδίζειν καὶ καρφολογεῖν εἰδυμένα τοῖς ἰατροῖς ἅπασι ῥή-
ματα, μάλιστα κατὰ τῶν φρενιτιζόντων λέγεσθαι τὴν θέ-
σιν ἐντεῦθεν ἔλαβεν. ἔνιοι γοῦν ἡρμήνευσαν ἡμῖν τὴν τε
(129.) τῶν κροκιδῶν καὶ τὴν τῶν ἀχύρων φαντασίαν, ἐν
αὐτῷ τε τῷ γίγνεσθαι καὶ μετὰ ταῦθ' ὕστερον ἀπομνημο-
νύσαντες. ἔστι δ' αὐτῶν ἡ διαφορὰ διττή. τινὲς μὲν γὰρ
ἐν αὐταῖς ταῖς αἰσθητικαῖς φαντασίαις τὸ παραφρονεῖν ἐκ-
τήσαντο, τῆς κριτικῆς δυνάμεως ἐρρώμενης, ἔνιοι δὲ καὶ
διὰ φρόνησιν ὑπερβάλλουσιν ὅμως, καίτοι πεπονθότες, ἐπὶ
βραχὺ τὴν κριτικὴν δύναμιν ἀντίσχον καὶ ἀνήνεγκαν, ὡς
ἐκνικῆσαι τε καὶ ἀπομαχέσασθαι καὶ παρακολουθῆσαι τοῖς

in caput humoribus, eorum vapore humor etiam ille pu-
rus quem pupilla complectitur, inficiatur. Quo autem
ipse modo locoque turbidus effectus fuerit praedictae
imagines oboriuntur. Verum in vehementi dolore capitis
et infania similiter illa eadem symptomata fiunt, partim
ob capitis repletionem, partim etiam quo humores in ocu-
los conscenderint. Et inde quidem verba illa a Graecis
medicis in phreniticis maxime usurpari solita κροκιδίζειν
atque καρφολογεῖν, quae significant tomentum et festucas
legere, originem acceperunt. Sed enim plerique nobis
tomentorum et stipularum ejusmodi imaginationem tum
interim dum fieret, tum postea quam facta esset, ejus
etiamnum memores exposuere. Habent autem duplicem
differentiam. Alii namque sensifica facultate laesa delira-
runt, incolumi salvoque judicio, alii vero sunt qui cum
judicio parum vacillarint, ob eximiam tamen qua prae-
diti sunt prudentiam, non multo post judicandi vim rece-
perunt et recuperarunt adeo, ut vincerent, profligarent

Ed. Chart. VIII. [607.]

Ed. Bas. V. (129.)

γγυνομένοις. αὐτοὶ τοίνυν ἐδήλωσαν ἡμῖν ἐπὶ τίσιν φαντά-
 σμασιν ἐκίνουν τὰς χεῖρας, ὡς Ἱπποκράτης ἔγραψεν. ἔξε-
 χειν γὰρ αὐτοῖς ἐδόκουν αἱ τῶν ἱματίων κροκύνες πολλα-
 χόθι καὶ τοῖς τοίχοις ἄχυρα προσκείσθαι, πολλάκις δὲ καὶ
 κάρφη πολλὰ κατὰ τὴν στρωμνὴν ἐπικεῖσθαι καὶ παραπέ-
 τασθαι ζῶα μικρὰ πλησίον τῶν ὀφθαλμῶν. ταῦτα μὲν οὖν
 θηρεύειν ἐπιχειροῦσι περιφέροντες τὰς χεῖρας, ὡς τι ληψό-
 μενοι. τὰ δ' ἄλλα ἔξέχειν φαινόμενα, τὰ μὲν ἀπὸ τῶν ἱμα-
 τίων ἀφαιρεῖν ἐπιχειροῦσι, τὰ δ' ἀποσπᾶν τοῦ τοίχου. χα-
 λειπαὶ δ' εἰσὶν εἰκότως αἱ ποιοῦσαι τὰ τοιαῦτα συμπτώματα
 διαθέσεις, ὡς ἂν τοῦ μὲν ὀξέος πυρετοῦ καὶ τῆς περιπνευ-
 μονίας καὶ τῆς κεφαλαλγίας διὰ μέγεθος χυμῶν ἐργασαμέ-
 νων αὐτὰ, τῆς δὲ φρενίτιδος διὰ τὸ κύριον τοῦ πεπονθό-
 τος μορίου· ταύτης μὲν γὰρ ὅλον τὸ γένος ὀλέθριον. οἱ
 πυρετοὶ δὲ καὶ αἱ περιπνευμονίαι καὶ αἱ κεφαλαλγίαι κατὰ
 τὸ μέγεθος, ὡς εἴρηται.

et intelligerent, quaecunque accidissent. Et illi quidem
 ipsi nobis indicarunt quibusnam visis manus movissent,
 sicut scribit Hippocrates. Vestium enim villi multis locis
 excedere illis videbantur et stipulae parietibus haerere,
 saepe vero etiam festucas plurimas per fragula sparsas
 cernere, atque ante oculos parva animalia praetervolare.
 Quae dum sectari et comprehendere conantur, circumfe-
 runt manus, alia vero quae ipsi eminere putant, partim a
 vestimentis tollere, partim ab adjuncto pariete avellere
 contendunt. Caeteram graves sunt merito affectus illi
 qui pariunt ejusmodi symptomata. Nam febris quidem
 acuta et pulmonis inflammatio et dolor capitis propter
 humorum abundantiam illa parit, insania vero propter
 affectae partis dignitatem. Haec enim toto genere pesti-
 fera est, febres autem et pulmonis capitisque dolores,
 sicut ante dictum est ob magnitudinem.

Ed. Chart. VIII. [607.]

Ed. Bas. V. (129.)

κδ.

Πνεῦμα δὲ πυκνὸν μὲν ἔὼν πόνον σημαίνει ἢ φλεγμονὴν ἐν τοῖσιν ὑπὲρ τῶν φρενῶν χωρίοις. μέγα δὲ ἀναπνεόμενον καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου παραφροσύνην δηλοῖ. ψυχρὸν δὲ ἐκπνεόμενον ἐκ τῶν ρινῶν καὶ τοῦ στόματος ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίνεται.

Ταύτην τὴν ῥῆσιν ὅλην ἐν τῷ τρίτῳ τῶν περὶ δυσπνοίας ἐξηγήσαι τελεώτατα, διὸ καὶ νῦν ἐρῶ μόνον τὰ κεφάλαια. πνεῦμα μὲν ὀνομάζει κατὰ τόνδε τὸν λόγον ὁ Ἱπποκράτης ὅλην τὴν ἀναπνοήν. φησὶ δὲ πυκνὴν αὐτὴν γινομίνην ἐνίοτε μὲν ἄλγημα σημαίνειν, ἐνίοτε δὲ τῶν κατὰ θώρακα μορίων φλόγωσιν, ἅπερ ἐστὶ καρδιά τε καὶ πνεύμων ὑπὲρ τὸ διάφραγμα τὴν θέσιν ἔχοντα, φρένας γὰρ καὶ διάφραγμα ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ ταυτό. ἐν μὲν οὖν τοῖς ἀλγήμασιν ἐδείχθη τούτῳ μικρὸν καὶ πυκνὸν γινόμενον τὸ πνεῦμα, κατὰ δὲ τὰς φλογώσεις πυκνὸν καὶ μέγα. ταύτας

XXIV.

Porro autem spiritus frequens quidem dolorem aut partis alicujus supra septum transversum inflammationem significat. Magnus vero et longo tempore inspiratus delirium ostendit. Quod si vero frigidus naribus et ore expiretur, id jam valde perniciosum est.

Totam hanc sententiam accuratissime libro secundo de spirandi difficultate explicavimus, proinde sola nunc capita persequar. Spiritum hoc loco Hippocrates totam respirationem appellat, quam quidem si frequens sit, interdum dolorem significare dicit, interdum vero inflammationem, quam φλόγωσιν Graeci nuncupant, partium quae intra thoracem continentur, cordis scilicet et pulmonis, quae sunt supra transversum septum collocata. Siquidem φρένας atque διάφραγμα idem Graeci veteres appellabant. Ac in doloribus quidem ostendit spiritum parvum frequentemque duci, in phlogosi autem, quam inflammationem

Ed. Chart. VIII. [607. 608.]

Ed. Bas. V. (129.)

γὰρ εἰώθασιν ὀνομάζειν φλεγμονάς. τὸ δ' ἀραιὸν πνεῦμα, τουτέστι τὸ διὰ πολλοῦ, μετὰ μεγέθους μὲν παραφροσύνην σημαίνει, μετὰ δὲ σμικρότητος σβέσιν τῆς ἐμφύτου θερμότητος. ἀλλὰ [608] ταύτην γε τὴν διάθεσιν ἐκ τοῦ συμβεβηκότος ἐδήλωσεν εἰπὼν· ψυχρὸν δὲ ἐκπνεόμενον ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ τοῦ στόματος ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίνεται. ὅτι δὲ τούτων τῶν δυσπνοιῶν ἐμνημόνευσε μόνον ἐν τῇ προγνωστικῇ τὴν διδασκαλίαν περὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων ποιούμενος· εἴτε τε κατὰ τὰ τῶν ἐπιδημιῶν, ὡς περὶ πλειόνων δυσπνοιῶν οὐσῶν ἐποιήσατο τὸν λόγον ἐν τῇ τρίτῃ περὶ δυσπνοίας ἐπιδέδεικται.

κ'.

Εὐπνοίαν δὲ χρὴ νομίζειν κάρτα μεγάλην δύναμιν ἔχειν εἰς σωτηρίην, ἐν ᾧ πᾶσι τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασιν, ὅκόσα ξὺν πυρετοῖσιν ἐστὶ καὶ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρησι κρίνεται.

interpretere, namque phlogosin veteres phlegmonas solent vocare, frequentem et magnum. Spiritus vero rarus, hoc est longis intervallis repetitus, cum magnitudine quidem delirium, cum pravitate vero extinctum calorem nativum prodit. Sed et hanc sane affectionem ex accidenti indicavit scribens. Quod si frigidus naribus et ore exspiretur, id jam valde perniciosum esse. Quod autem in prognostico de morbis acutis differens has tantum spirandi difficultates breviter exposuerit, libris autem epidemion de pluribus aliis fecerit mentionem, libro de difficultate spirandi tertio ostensum est.

XXV.

Spirandi vero facilitatem existimare oportet valde magnam vim ad salutem habere in omnibus acutis morbis quibus conjuncta febris est, quique diebus quadraginta judicantur.

Ed. Chart. VIII. [608.] Ed. Bas. V. (129.)

Τὴν κατὰ φύσιν ἀναπνοὴν εὐπνοίαν εἴρηκεν, ἐνδε-
κνυμένην μῆτε θώρακα μῆτε καρδίαν καὶ πνεύμονα μῆτε
τὰς φρένας ὀδυνηρόν τι πάθος ἔχειν, ἀλλὰ μηδὲ τῶν συνημ-
μένων αὐτοῖς μορίων τινά. κινούμενα γὰρ κατὰ τὰς ἀνα-
πνοὰς ὀδυναῖται καὶ αὐτὰ φλεγμαινοντά τε καὶ ὀπασοῦν
ἔχοντά τι πάθος ὀδυνηρόν. ἔστι δὲ ταῦτα κοιλία, σπλὴν,
ἥπαρ. ὅταν οὖν μῆτε τι τούτων πάσχη μῆτε θερμοσίας
πλῆθος ἢ τοσοῦτον, ὥς διακαίεσθαι τε καὶ φλέγεσθαι δοκεῖν,
ἀλλὰ μηδὲ τούναντίον, ὥς ἤδη σβέννυσθαι τὴν ἔμφυτον
θερμότητα, πῶς οὐκ ἂν τις φαίη τὸν κάμνοντα πολλὰς ἐλ-
πίδας ἔχειν σωτηρίας; ἐπὶ γε τῶν ὀξέων νοσημάτων, ἐφ'
ᾧ ἦτοι διὰ τὸ μέγεθος τῶν πυρετῶν ἢ διὰ τὴν ιδίως ὀνό-
μαζομένην φλεγμονὴν οἱ κίνδυνοι γίνονται. τὰ μέντοι χρό-
νια καὶ χωρὶς τούτων τῷ καταλύειν τὴν δύναμιν οὐκ ἀκίν-
δυνα. διὰ τοῦτ' οὖν ἐξέειλεν αὐτὰ τοῦ λόγου καὶ περὶ μό-
νων ἀπεφῆνατο τῶν ὀξέων. ὄντων δὲ τούτων διαιτῶν, ἐπειδὴ
τὰ μὲν ἀπλῶς τε καὶ πρῶτως ἐστὶν ὀξεία, τὰ δὲ ἐκ μετα-

Respirationem secundum naturam spirandi facilitatem
appellavit, ex qua nec thoracem nec cor nec pulmonem
nec praecordia nec ullam aliam partem quae ipsis connexa
sit, dolore vexari cognoscitur. Nam siue tententur phle-
gmone siue alio quovis dolorifico affectu teneantur, dolent
quum per respirationem moventur. Haec autem sunt
ventriculus, lien et jecur. Si quando igitur nulla earum
laborat nec caloris copia tanta est ut exuri atque ardere
videatur, nec contra penuria tanta ut jam extinguatur
nativus calor, quis non fateatur permultum aegro spei
esse ad recuperandam etiam ab acutis morbis sanitatem,
a quibus vel ob magnitudinem febris vel dictam proprie
phlegmonem pericula imminet? Diuturni sane morbi
quamvis horum expertes quia tamen vires dissolvunt, non
carent periculo eamque ob causam ipsos excepit Hippo-
crates, solosque acutos morbos nominatim expressit. Quo-
rum quum sit duplex differentia, sunt enim alii simplici-
ter primumque acuti, alii autem ex istis decidui sunt,

Ed. Chart. VIII. [608.]

Ed. Bas. V. (129.)

πιώσεως τούτων γίνεται, περί ἀμφοτέρων ἐδήλωσεν εἰπών. ὁκόσα σὺν πυρετοῖσιν ἐστὶ καὶ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρησι κρίνεται. τὸ μὲν οὖν σὺν πυρετοῖς προσθεῖς, ἵνα χωρίσῃ ταῦτα σπασμοῦ καὶ τετάνου καὶ χολέρας, ὅσα τ' ἄλλα χωρὶς πυρετῶν ἐστὶν ὀξεία. τὸ δὲ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρησι κρίνεσθαι, χάριν τοῦ συγκαταριθμῆσαι τοῖς ἀπλῶς τε καὶ κυρίως λεγομένοις ὀξέσι τὰ ἐκ μεταπτώσεως ὀξεία. γίνεται δὲ ταῦτα κατ' ἀρχὰς μὲν ὀξέως νοσησάντων, ὕστερον δὲ κατὰ τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτην ἡμέραν ἢ καὶ πρὸ αὐτῆς κρεθίντων οὐ τελείως, ἀλλ' ὥστε τι λείψανον τῆς νόσου μέχρι τῆς τεσσαρακοστῆς ἡμέρας ἐκταθῆναι. μετὰπτωσις μὲν γὰρ ἐν ταῖς ἑλλίπεσι κρίσεται γίνεται τῶν ὀξέων νοσημάτων οὐκ εἰς ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν χρονίων ἔνια, καὶ μάλιστα εἰς μαρασμὸν καὶ τεταρταῖον ἐμπύημά τε καὶ φθόην καὶ ὕδρωπας. ἀλλ' ὃ γε Ἱπποκράτης ἑξαίρει τοῦ παρόντος λόγου κακείνα. μόνοις τοῖς ἀπλῶς ὀξέσιν, ὅσα σὺν πυρετῶ γίνεται καὶ τοῖς ἐκ μεταπτώσεως αὐτῶν εἰς τεσσαρακοστὴν ἡμέραν ἀφικνουμένοις ἄριστον εἶναι σημεῖον ἀποφηνάμενος τὴν

utrumque ipse complexus est, scribens quibus conjuncta febris est, quique diebus quadraginta judicantur. Ubi conjunctam quidem febrem esse addidit, quo eos separaret a convulsione, distentione, cholera, atque alijs acutis morbis qui febris expertes sunt. Addidit vero et diebus quadraginta judicari, ut acutos morbos ex alijs deciduos, una cum his qui simpliciter et proprie acuti dicuntur, annumeraret. Sunt autem illi initio quidem acuti, postea vero decimo et quarto die vel etiam maturius crisin imperfectam experiuntur, atque ex ea reliquiae quaedam morbi ad diem quadragesimum supersunt. Morbi namque acuti qui imperfecte judicati fuere, non in eos modo, sed etiam in diurnos et maxime in marasum, quartanam, suppurationem, phthoem, atque hydropas degenerant. Sed hos tamen impraesentiarum Hippocrates excludit, asserens solis simpliciter acutis quibus conjuncta febris est, atque alijs pariter deciduis qui ad quadragesimum diem perveniunt, signum optimum esse spirandi facilitatem non au-

Ed. Chart. VIII. [608. 609.]

Ed. Baf. V. (129.)

εὐπνοίαν, οὔτε δὲ τοῖς ἀνεν πυρετῶν ὀξείσιν ἅπασιν οὔτε τοῖς χρονίοις, ὥστ' εἶναι τὰ πάντα τρία γένη τῶν νοσημάτων ἐν τῇ κατὰ χρόνον διαφορᾷ, ἐν μὲν τῶν ὀξείων τεσσαρεσκαίδεκα κρινόμενον ἡμέραις, [609] ἀντικειμένων αὐτῷ τῶν χρονίων, ἐπαμφοτερίζον δὲ καὶ οἶον ἐν μεθορίῳ τεταγμένον ἀμφοῖν ἄλλο τρίτον, οὗ πέρας ἐστὶ τῶν κρισίμων ἡμερῶν ἢ τεσσαρακοστή. ταῦτα μὲν οὖν ἐγὼ λέγω τοῖς ἐναργῶς φαινομένοις ἐπὶ τῶν νοσοῦντων ὁμολογοῦντα, καὶ ὅστις αὐτὰ ἐπ' ἐκείνων βασανίσει γινώσεται τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν οὕτως ἔχουσαν. ὅσοι δὲ καὶ τὸ ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρησι κρίνεσθαι τὰ ὀξέα νοσήματα λέγουσιν εἰρησθαι τὸν ἀριθμὸν τῶν κρισίμων ἡμερῶν διδάσκοντος ἡμᾶς τοῦ παλαιοῦ, πρὸς τῷ μὴ γινώσκειν ἃ μάλιστα ἐχρῆν αὐτοὺς ἐπίστασθαι καὶ τῶν λέξεων οὐκ ἀκούουσιν. εἰ γὰρ καὶ τὸ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραις κρίνεσθαι τὰ ὀξέα νοσήματα δηλωτικόν ἐστι τοῦ πλήθους τῶν κρισίμων ἡμερῶν ὅποσον ἐστὶ καὶ τὸ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέραις κρίνεσθαι τὸν ἀριθμὸν δηλώσει τῶν κρισίμων ἡμερῶν. ζήτησάτωσαν οὖν,

tem acutis omnibus qui febre carent nec item longis, itaque tria sunt omnia morborum genera temporum spatiis differentia: acutum quidem unum quod diebus quatuordecim judicatur, cui ex adverso oppositi sunt diuturni; tertium vero ambiguum et veluti in utriusque confinio positum, cujus extremus inter eos qui judicandi vi pollet quadragesimus dies est. Haec quidem in aegris tam manifesta sunt ut nemo illa non fateatur: quae si quis diligentius in illis expenderit, intelliget plane rem se isto habere modo. Caeterum qui dicunt antiquum illum virum, quum scribit acutos morbos diebus quatuordecim judicari, docere nos dierum judicantium numerum, non modo non noverunt quae maxime eos scire oportuit, sed ne dictiones quidem ipsas intelligunt. Si namque hoc ipsum diebus quatuordecim acutos morbos judicari designat dierum judicantium multitudinem, certe et quod nunc ait intra dies quadraginta judicari, dierum judicantium numerum significabit. Quaerant igitur an quod in

Ed. Chart. VIII. [609.]

Ed. Bas. V. (129. 130.)

ὥστερ ἐν ταῖς τεσσαρεσκαίδεκα ποιοῖσι, τὰς ἕως τῆς τεσσαρακοστῆς, οὕτω καὶ τὰς νῦν εἰρημένας τεσσαράκοντα περῆσαι.

κοτ.

(130) Οἱ ἰδρωῖτες ἀριστοὶ μὲν εἶσιν ἐν πᾶσι τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασιν, ὁκόσοι ἂν ἐν ἡμέρησί τε κρισίμοισι γίνωνται καὶ τελείως τὸν πύρετον ἀπαλλάξωσιν. ἀγαθοὶ δὲ καὶ ὁκόσοι διὰ παντός τοῦ σώματος γινόμενοι ἀπέδειξαν τὸν ἄνθρωπον εὐπειστότερον φέροντα τὸ νόσημα. οἱ δ' ἂν μὴ τουτέων τι ἐξεργάζονται οὐ λυσιτελεῖς. κακίστοι δὲ οἱ ψυχροὶ τε καὶ μούνον περὶ τὴν κεφαλὴν γινόμενοι καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὸν ἀσχέναν. οὗτοι γὰρ ξὺν μὲν ὀξεί πυρετῷ θάνατον προσημαίνουσι, ξὺν δὲ πρηγντέρῳ μῆκος νόσον. καὶ οἱ κατὰ πᾶν τὸ σῶμα ὡσαύτως γινόμενοι τοῖσι περὶ τὴν κεφαλὴν. οἱ δὲ κεγχροειδῆς καὶ μούνον περὶ τὸν τράχηλον γινόμενοι πονηροὶ. οἱ δὲ μετὰ σταλαγμῶν καὶ ἀτμίζοντες ἀγαθοί. κατανοεῖν δὲ χρὴ τὸ

quatuordecim diebus faciunt usque ad quadragesimum, idem in dictis quadraginta diebus efficere possint.

XXVI.

Sudores in omnibus acutis morbis optimi sunt, quum et diebus criticis proveniunt et febrem prorsus auferunt. Boni quoque qui toto corpore manant faciuntque ut homo facilius ferat morbum. Qui vero nihil eorum effecerint, haud quaquam commodi videntur. Pessimi autem sunt frigidi et qui circum caput tantum et faciem et cervicem oriuntur. Isti enim cum febre quidem acuta mortem, cum mitiori vero morbi longitudinem denunciant. Similiter et qui in toto corpore eodem, quo et in capite modo proveniunt. At qui milii instar prodeunt quique solo in collo emergunt mali sunt. Boni vero qui guttatim stillant et vaporem tollunt. Ceterum universalem sudorum rationem novisse oportet. Alii

Ed. Chart. VIII. [609.]

Ed. Bas. V. (130.)

σύνολον τῶν ἰδρώτων. γίνονται γὰρ οἱ μὲν δι' ἐκλυσιν
σωμάτων, οἱ δὲ διὰ συντονίην φλεγμονῆς.

Ἐπὶ μὲν τῶν ἀρίστων ἰδρώτων δύο γράψας γνωρίσματα
τὸ τρίτον παρέλιπεν, ὡς ἐξ ἀνάγκης ἐπόμενον οἷς εἶπεν.
ὅσοι γὰρ ἐν ἡμέραις τε κρισίμοις γίνονται καὶ τελείως τῶν
πυρετιῶν ἀπαλλάξωσι τὸν κάμνοντα, οὗτοι καὶ δι' ὅλου τοῦ
σώματός εἰσιν. ἐν δὲ τοῖς ἀγαθοῖς μὲν, οὐ μὴν ἀρίστοις
γε τὸ δι' ὅλου τοῦ σώματος γενέσθαι καὶ τὸ καθελεῖν τι
τῆς νόσου γράψας οὐδὲν ἔτι προσέθηκε περὶ τῶν κρισίμων
ἡμερῶν, ὡς ἐξ ἀνάγκης αὐτὸ πάλιν καὶ τοῦτον συνεπαρμένον
τοῖς ἀγαθοῖς ἰδρώσι. τρίτη δ' ἄλλη τάξις ἰδρώτων ἐστὶ
μετρίως κακῶν, ὑπὲρ ὧν εἶπεν. οἱ δ' αὖ μὴδ' ἐν ταῦταις
ἐργάζωνται οὐ λωσιτελέες, ταυτίσσι τὸ τε δι' ὅλου τοῦ σώ-
ματος γενέσθαι καὶ τὸ μὴ τὸν κάμνοντα ποιεῖν εὐπετέστε-
ρον φέρειν τὴν νόσον. αὐτῶν δὲ ταύτων εὐθελος οἱ χεί-
ρους μὲν εἰσιν οἱ μὴδέτερον ταύτων ἐργασάμενοι, μετρίω-
τεροι δὲ οἱ τὸ ἕτερον. αὐθις δὲ πάλιν αὐτῶν ταύτων οἱ

*namque ex solutis corporibus, alii vero propter phlegmo-
nes vehementiam solent excitari.*

Sudoris optimi duas notas scripsit, tertiam vero prae-
termisit, quasi necessario priores consequatur. Qui enim
tum criticis diebus fiunt tum aegre febrem prorsus ad-
imunt, toto prefecto corpore manant. Verum inter notas
boni quidem, non tamen optimi sudoris scribens eum toto
corpore prodire et partem aliquam morbi adimere, nihil
praeterea de diebus criticis adjecit, quasi id etiam neces-
sario sudores bonos concomitaretur. Porro alius ordo
tertius est sudorum qui medicae mali sunt, de quibus di-
xit, qui vero nihil eorum effecerint, haud quaquam com-
modi videntur, hoc est nisi toto corpore profluxerint et
aeger postea morbum facilius ferat. Perspicuum autem est
sudores illos quibus nihil tale acciderit deteriores esse,
quibus vero alterum tantum, meliores. Ex his rursus

Ed. Chart. VIII. [609. 610.]

Ed. Bas. V. (130.)

μὲν εὐπερέστερον φέρειν τὴν νόσον ἐργασάμενοι μετρωτέρως, καὶ μὴ δι' ὅλου τοῦ σώματος γίνονται. χεῖρους δ' οἱ βαρύτερον ἀποδείξαντες τὸ νόσημα καὶ εἰς ὅλον ἐκταθῶσι τὸ σῶμα. τοῦτοις μὲν οὖν ἅπασιν ὑπάρχει τοῖς ἰδρωσὶ θερμοῖς εἶναι καὶ διὰ τοῦτ' οὐδὲ κατὰ μίαν τῶν τριῶν τάξεων ἰδηλώσεν αὐτὸ, παραλείπεται ἐκθίσιμος [610] ὅσα τε ἐξ ἀνάγκης ἔπεται τισι καὶ ὅσα διὰ τῆς τῶν ἐφεξῆς λεγόμενων ἀντιθέσεως δηλοῦται. πᾶσι δὲ τοῖς προτεθημένοις κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἰδρῶσιν ἀντιτίθῃσι τοῖς ψυχροῖς εἰπὼν ὥδε· κακιστοὶ δὲ καὶ οἱ ψυχροὶ καὶ σὺν αὐτοῖς κακοῖς εἶναι φησὶν ὅσοι περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν αὐχένα γίνονται καὶ μὴ ψυχροὶ τυγχάνωσιν ὅντες, ἀπειλοῦσι γὰρ οὗτοι συγνοπῆν. εἰ δ' ἅμα τε περὶ ταῦτα γίνονται τὰ μέρη καὶ ψυχροὶ φαίνονται, χεῖριστοι πάντως εἰσὶν. οὐ γὰρ εἴτι μέλειν, ἀλλ' ἄρχεσθαι δηλοῦσιν ἤδη τὴν συγνοπῆν. ἐπιδιορίζονται δὲ τῇ σφοδρότητι τοῦ πυρετοῦ. εἰ μὲν γὰρ ὀξείς ὑπάρχουσι, θάνατον οἴσουσι πάντως οἱ τε ψυχροὶ, καὶ δι'

meliores illos esse, qui morbum reddunt tolerabiliores, quamvis toto corpore non diffuant, deteriores vero a quibus ingravescit morbus et si toto corpore sudetur. Ac omnes quidem si sudores calidi sunt, eamque ob causam dum tres eos ordines statueret, id ipsum non expressit, quippe qui ea quae necessario aliqua consequuntur quaeque facile ex eorum quae subjiciuntur oppositione intelligi possunt, praetermittere consueverit. Atqui sudoribus omnibus de quibus primum hoc in loco dixit frigidos opponit scribens ad hunc modum, pessimi autem sunt frigidi; atque simul cum illis malos esse commemorat qui circum caput tantum et faciem et cervicem oriuntur, etiam si frigidi non sint. Hi namque animi deliquium minitantur. Qui sane partibus etiam istis, si frigidi videantur, omnium pessimi sunt. Neque enim amplius futuram syncopen, sed jam incipientem ostendunt. Caeterum ex febris vehementia distinguuntur. Quippe si febris acuta est, tam frigidi illi sudores, etiam si toto e corpore

Ed. Chart. VIII. [610.]

[1018 00] Ed. Bas. V. (130.)

ὅλου γίνονται τοῦ σώματος, οἷ τε περὶ τὸν τράχηλον καὶ κεφαλὴν, αἱ καὶ θερμοὶ τόχοιεν ὄντες. εἰ δὲ καὶ πρῶτος ὁ πυρετός τις, θυήσεται ποτε πάσαι τοὺς μοχθήρους χυμοὺς ἢ δυνάμεις ἐν τῷ χρόνῳ μὴ φθάσασα προαναλωθῆναι τῇ τῶν πυρετῶν ὀξύτητι. περὶ μὲντοι τῶν κρισίμων ἡμερῶν οὐκ εἶ οὐδὲν εἶπεν ἐπὶ τῶν ἄλλων ἰδρώτων, καίτοι γε ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀρρίτων εἶπεν ἐν ἀρχῇ, διότι τε μέλλει δυνάμιν εἶνα τῶν κρισίμων ἐν τῷ περὶ αὐτῶν λόγῳ διδάσκειν, ἐν αὐτῇ τε τῇ ῥήσει συνενεδείξατο. μία γὰρ αὐτῶν ἐστὶν ἡ δύναμις πιστὴν ἐργάσασθαι τὴν κρίσιν, ἅν τε εἰς ἀγαθὸν ἔαν τε εἰς κακὸν τελευτήσῃ. γινώσκων δὲ χρητὴν τὴν τελευτὴν τῆς προκειμένης ῥήσεως ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Διοσκουρίδην γεγραμμένην κατὰ τῆςδε τῆς λέξεως· κάκιστοι ἰδ' οἱ ψυχροὶ καὶ μόνον περὶ τὴν κεφαλὴν γινόμενοι καὶ τὸν αἰχένα, οὗτοι γὰρ θάνατον σημαίνουσιν ἢ μῆκος χρόνου. ὁ δὲ ῥησὶ καὶ ἡ τοιαύτη γραφή συντομωτέρα μὲν ἐστὶ τῆς προτέρας, δύναμιν δὲ τὴν αὐτὴν ἔχει καὶ δεήσει προσθεῖ-

prodeant, quam alii qui cervicem tantum atque caput quamvis forte calidi occupant, certam perniciem afferunt. Sin autem mitis est poterunt tandem vires vitiosos humores spatio coquere, modo ne prius febris vehementia perfundantur. Nullam vero Hippocrates, quum de aliis sudoribus diceret, mentionem dierum criticorum fecit, de quibus tamen initio loquutus erat, cum optimos describeret, tum quod dierum judicantium vim proprio libro explicaturus esset, tum quod in hac ipsa quam interpretamur sententia epos non obscure subindicarit. Est enim eorum virtus una crisin fidam proferre, sive bonus sive malus exitus illam consequatur. Sciendam autem est propositae nobis sententiae extremum a Dioscoride scribi hunc in modum: pessimi autem sunt frigidi et qui circum caput tantum cervicemque oriuntur. Mortem enim aut longitudo morbi significant. Quo quidem modo perspicuum est omnia dici compendiosius quam alioqui supra scriptum est, vim autem utrinque eandem esse et interpreti-

Ed. Chara. VII. [610.] [116] Ed. Bal. VI. (139.)
 ναί τον ἐξηγητήν ὅπερ ἐπὶ τῆς προτέρας ἡδὴ γέγραπται,
 οὐκ αὖν ὅξαι πυρετῶ θάνατον, σὺν δὲ προημέρῳ μήκος νό-
 σος, ἐφ' ἧς δὲ τούτων γέγραπται τινα περὶ ἰδρώτων, ἃ
 οὐκ εἰσὶν ἐν ἅπασιν τοῖς ἀντιγράφοις, ἃ καλῶς ἄλλοι τὲ τι-
 νεροῖς εἶκον ὡς οὐχ Ἰπποκράτους καὶ οἱ περὶ τῶν Ἀρτεμ-
 ιδωρῶν τε καὶ Διοσκουρίδην, ὅτι καὶ ἰδρῶν ὡς οὐκ ἐστὶν
 ἰσχυρὸν ὡς νόσος ὅτι οὐ καὶ ἰδρῶν ὡς νόσος ὡς νόσος
 ἰσχυρὸν [116] ὡς νόσος καὶ ὡς νόσος ὡς νόσος καὶ
 Ἰπποχόνδριον δὲ ἄριστον μέν ἐστιν εἰ ἀνώδυνόν τε εἶναι καὶ
 μαλακόν τε καὶ ὁμαλόν καὶ ἐπὶ δεξιᾷ καὶ ἐπ' ἀριστερά.
 φλεγμῶν δὲ ἢ ὀδύνην παρέχον, ἢ ἐντεταμένον ἢ ἀνω-
 μάλως διακείμενον τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερά ἢ ἀριστε-
 ρὰ πάλιν πρὸς τὰ δεξιὰ, καὶ αὐτὰ πάντα φυλάσσεσθαι χρή.
 Ἐν δὲ μὲν λόγῳ βραχυτάτω περιλαβὼν αὖτις εἴποι τὸ
 τῷ κατὰ φύσιν ὁμοιωτάτῳ ὑποχόνδριον ἄριστον εἶναι, κατὰ
 μέρος δὲ αὐτοῦ διδάσκων ὁ Ἰπποκράτης τὰ γνωρίσματα τὸ
 μὲν πρῶτον αὐτῶν ἐκ τῶν οὐκ ὑποχόντων εἶπεν, ἃ δὲ κα-

attendendum id, quod priore modo jam expressum est, scili-
 cet cum febre quidem acuta mortem, cum mitiori vero
 morbi longitudinem. Adscribuntur postea nonnulla de
 sudoribus quae in omnibus codicibus non reperias et quae
 recte immutali tum vero Artemidorus et Dioscorides
 tanquam notitia eximere.

XXVII.

Optimum vero est, si hypochondria sine ullo sensu doloris
 aequaliter mollia in utraque parte sint. Sin autem
 phlegmone laborent aut dolorem afferant aut tensa sint
 aut dextrum a sinistro varium aut sinistrum a dextro et
 inaequale haec omnia vereri conveniet.

Perbrevis quidem oratione rem totam complectendo
 dici potest optime praecordia se habere, quae naturalibus
 quam simillima sunt. Verum Hippocrates sigillatim notas
 omnes persequitur, quarum primam ex his desumit, quae

Ed. Charc. VIII. [610. 611.]

Ed. Bas. V. (130.)

λείν πῶς ἐστὶ τοῖς νεωτέροις ἀποσυμβεβηκότα. τὰ δὲ ἐφεξῆς δύο γνωρίσματα τῶν συμβεβηκότων ἐστὶ τοῖς ὑποχονδρίοις. ἀνώδυνον μὲν οὖν ὑποχονδρίου ἐκ τοῦ μὴ συμβεβηκότος αὐτῷ λέλεκται, μαλθακὸν δὲ καὶ ὁμαλὸν ἐξ ὑπαρχόντων τινῶν. ἀλλὰ τὸ μὲν μαλθακὸν ἐκ τοῦ συμμετρου τῆς ἀντιβάσεως γνωρίζεται. τὸ γὰρ ἀντικείμενον αὐτῷ τὸ σφοδρῶς ἀντιβαῖνον σκληρὸν ἐστὶ. τὸ δ' ὁμαλὸν οὐ κατὰ μίαν μόνην τήνδε νοεῖται τῇ ποιότητι. [611] δύναται γὰρ ὁμοίως μὲν εἶναι μαλθακὸν ἅπαν, ἥτοι δὲ κατὰ τι μὲν ἀνώδυνον ὑπάρχειν, κατὰ τι δὲ ὀδυνώμενον, ἢ τὸ μὲν ἑαυτοῦ θερμότερον εἶναι, τὸ δὲ ψυχρότερον, ἢ τὸ μὲν ὑψηλότερον, τὸ δὲ ταπεινότερον. ὅθεν ἀντιπαθεῖς τῇ ἀρίστῃ καὶ ὁμαλῇ τὰ τοῦ χειρίστου καὶ ἀνωμάλου γνωρίσματα φησι, φλεγμαῖνον δὲ ἢ ὀδύνην παρέχον ἢ ἐντεταμένον ἢ ἀνωμάλως διακείμενον τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερά ἢ ἀριστερά πρὸς τὰ δεξιὰ. τὸ μὲν φλεγμαῖνον εἶπε καθ' ὅλον τοῦ ὑποχονδρίου. σημαίνει δὲ δηλονότι τοῦτο τὸ ῥῆμα τὸ φλεγμαῖναι, ὡς εἰ καὶ διακαίεσθαι καὶ φλέγεσθαι καὶ πυ-

non infunt quae recentiores medici ἀποσυμβεβηκότα solent appellare. Reliquas autem duas ab his quae praecordiis accidunt. Doloris namque expers esse sumptum ab eo est quod non accidit, molle vero et aequabile ab illis quae infunt; sed molle quidem ex moderato renixu cognoscitur. Huic enim contrarium quod scilicet vehementer renititur, durum est. Aequale vero non hac modo nota deprehenditur. Nam possunt quidem omnia aequae mollia esse, quae tamen vel aliqua parte doloris erunt expertia, alia vero dolore afficientur vel alio loco calidiora, alio frigidiora quam debeant aut sublimiora uno et altero magis depressa sunt. Quare optimo et aequali opponens notas pessimi atque inaequalis: *sin phlegmonē, inquit, laborent aut dolorem afferant aut tensa sint aut dextrum a sinistro aut sinistrum a dextro varium et inaequale.* Ubi quod dixit phlegmone laborare de hypochondrio intelligitur. Est autem phlegmone laborare idem quod uri, inflammari et succendi. Aequae vero et dolorem afferre de

Ed. Chart. VIII. [611.]

Ed. Bas. V. (130. 131.)

ροῦσθαι λέγοιτο. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τὸ τὴν ὀδύ-
νην παρέχον ἐφ' ὅλου λέγεται τοῦ ὑποχονδρίου, καθάπερ γε
καὶ τὸ τεταμένον, ἐφ' ὅλου γὰρ εἴρηται καὶ τοῦτο. τὸ ἀνω-
μάλως διακείμενον, ὅταν μὴ πᾶς ἔχῃ τὸ ὑποχόνδριον τὴν
αὐτὴν διάθεσιν ἢ κατὰ θερμασίαν ἢ κατὰ ψύξιν ἢ κατ'
ὀδύνην τε καὶ ἀνωδυνίαν ἢ κατ' ἰσχυρότητα καὶ χαλαρότητα
καὶ τάσιν. γίνεται γάρ ποτε τάσας ὑποχονδρίου χωρὶς (131)
τῆς ἰδίως ὀνομαζομένης φλεγμονῆς ἥτοι διὰ ξηρότητα τινα
σφοδρὰν οὐ μόνον τῶν κατ' αὐτὸ μορίων, ἀλλὰ καὶ τῶν
κατὰ τὸν ὑπεξωκτὰ τὰς πλευρὰς ὑμένα καὶ τὰς φρένας, ἢ
διὰ τὰς μετ' ὅρκου φλεγμονὰς αὐτῶν τῶν κατὰ τὸ ὑποχόν-
δριον μυῶν, ἔξω τῆς ἰδίως ὀνομαζομένης φλεγμονῆς καθε-
στῶσης, ἥτις ἐστὶν ὄγκος ὀδυνηρός.

κη'.

Ἡ δὲ καὶ σφυγμὸς ἐντεῖν ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, θόρυβον ση-
μαίνει ἢ παραφροσύνην, ἀλλὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπικατιδεῖν

toto dicitur hypochondrio, quemadmodum et tensum, quod
de ipso etiam toto dictum est. — Dicitur vero inaequaliter
affectum esse, quoties totum hypochondrium eandem non
habet vel caloris vel frigoris vel doloris vel indolentiae
vel gracilitatis vel laxitatis vel tensionis affectionem. Ten-
ditur enim plerumque hypochondrium, ut tamen proprie
dieta phlegmone nulla sit, idque vel ob insignem quan-
dam siccitatem non ipsius modo hypochondrii, sed etiam
membranae costas succingentis et septi transversi vel quod
musculi hypochondrii phlegmone, quae tumorem excitet
nec tamen proprie phlegmone sit, quae dolorificus tumor
est afficiantur.

XXVIII.

Quod si in praecordiis pulsus quoque insit, perturbationis
vel delirii indicium est. Verum oculos eorum intueri

Ed. Chart. VIII. [611.]

Ed. Bas. V. (131.)

χρη τῶν τοιούτων. ἦν γὰρ αἱ ὄψεις πυκνὰ κινέονται, μανῆναι τούτους ἐλπὶς.

Εὐρίσκεται μὲν ἐν τισι τῶν ἀντιγράφων οὐ σφυγμός, ἀλλὰ παλμός γεγραμμένος. ἐμάθομεν δὲ ὅτι τὸ σύμπτωμα τοῦτο διὰ πνεῦμα γίνεται φυσῶδες, ἀλλ' ἐν τοῖς πλείστοις γέγραπται σφυγμός. ἦτοι γε ὡς συνῶν ταῖς μεγάλαις φλεγμοναῖς ἢ καὶ τῆς κατὰ ῥάχιν ἀρτηρίας τῆς μεγάλης ἢ αἰσθητῆς κίνησις τῷ κάμνοντι, ὥς που καὶ τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν εἶπεν ὁ ἀνὴρ· ὅταν ἡ φλέψ ἢ κατ' ἀγκῶνα σφύξῃ, μανικός καὶ ὀξύθυμος. εὐδηλος γάρ ἐστι καὶ ταῦτα τὸ σφίζειν ἐπὶ τῆς μεγάλης οὐτῶ καὶ σφοδρᾶς κινήσεως τῶν ἀρτηριῶν ἐπιφέρων, ὡς καὶ πρὸ τοῦ τὴν ἀφὴν ἐπιβάλλειν αὐταῖς αἰσθητὴν εἶναι τὴν κίνησιν, ἐνίοτε μὲν αὐτῷ τῷ πάσχοντι μόνῳ, ἐνίοτε δὲ καὶ τοῖς ἔξωθεν ὁρῶσιν. ὁ τι δ' ἂν ἢ τούτων τῶν συμπτωμάτων οὐκ ἀγαθόν ἐστι σημείον. καὶ γὰρ ἡ μεγάλη ἀρτηρία τῶν κυριωτάτων μορίων ὑπάρχει καὶ ἡ γαστήρ καὶ τὸ ἥπαρ, ὥσπερ γε καὶ τὸ διά-

oportet. Si namque crebro moveantur, expectanda insania est.

In quibusdam exemplaribus non pulsus, sed palpitatio scribitur. Eam autem a flatulento spiritu generari comperimus. Verum plurima pulsus scriptum habent sive ille sit, qui magnas inflammationes comitatur, sive ille aegro sensibilis motus arteriae magnae quae spiritum perreptat, ut vir ille dixit libro secundo epidemion: *quum vena quae in cubito est pulsaverit, insanum furibundumque est.* Certum enim est pulsus etiam ab eo appellari magnum illum et vehementem arteriarum motum, quem vel solus aeger vel qui illi assistunt non ad-mota etiam manu manifesto percipiunt. Sed quidquid horum acciderit non bonum signum est, siquidem tum magna arteria tum ventriculus tum jecur atque ipsum adeo transversum septum inter partes principes habentur, quorum

Ed. Chart. VIII. [612.]

Ed. Bas. V. (131.)

ἐνείη ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, τὸν ἐν τῷ βάθει τοῦ ὑποχονδρίου
 γινόμενον παλμόν ἢ σφυγμόν ἐκ τῆς ἐνείης φωνῆς ἐνδείξα-
 σθαι βουλευθέντες αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπικα-
 ιδεῖν χρή τῶν τοιούτων. ἦν γὰρ αἱ ὕψεις πυκνὰ κινέων-
 ται, μαρτυρεῖν τοίτοις ἐλπίς. ἐπειδὴ θόρυβον ἢ παραφρο-
 σύνην ὑπὸ τοῦ συμπτώματος ἔφη δηλοῦσθαι, διορίζεται νῦν
 καὶ διδάσκει πηνίκα μὲν παραφροσύνη, πηνίκα δὲ θόρυβος
 ἔσται μόνον. ὁ διορισμὸς δ' ἀπὸ τῆς τῶν ὀφθαλμῶν κινή-
 σεως, οὗς σὲ νῦν μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν νο-
 σήμασιν, ἐφ' ὧν ὑποπτεύεις ἔσσεσθαι παραφροσύνην, ἀκριβῶς
 ἐπισκέπτου. τὸ γὰρ ἀστήρικτον αὐτῶν ἐκείνης ἐστὶ δηλω-
 τικόν. ἐνταῦθα δὲ οἷχ' ἀπλῶς ἔφη παραφροσησάμενον τὸν ἄν-
 θρωπον, ἀλλὰ μαρτυρεῖσθαι σφοδρὰν τινα παραφροσύνην ἐπὶ
 τῶν εἰρημένων σημείων γενήσεσθαι δηλῶν. ὅτι δὲ ἡ πυκνὴ
 κίνησις τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ὑποψίαν τῆς παραφροσύνης βε-
 βαιοῖ δῆλον οἰμαί σοι καὶ τῶν ἤδη λεγομένων ἐπινοεῖν,
 ἥνίκα τοὺς περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς μύας ἐλέγμεν αἰσθάνεσθαι
 πρῶτως τῶν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον παθῶν. αὐτὸς δὲ ὁ ἐγκέ-
 φαλος ἐπὶ διαφράγματι καὶ στόματι κοιλίας πάσχει, καθότι

fas quoque insit. Quippe eo verbo palpitationem aut pul-
 sum qui in ima praecordiorum sede fiat, designare voluit.
 Verum oculos eorum intueri oportet. Si namque crebro
 moveantur, expectanda infania est. Nam cum eo sym-
 ptomate perturbationem vel delirium portendi dixisset,
 nunc distinguit et docet, quando delirium, quando pertur-
 batio consequatur. Est autem distinctio ab oculorum motu,
 quos non nunc medo, sed aliis omnibus in symptomatis
 a quibus delirium fore metuis diligentissime contemplare.
 Ipsum enim instabiles illi praesagiunt. At hoc loco non
 solum simpliciter delirium, sed infaniam expectandam
 esse pronuntiavit, indicans ab his notis vehemens delirium
 venturum. Quod autem creber oculorum motus delirii
 inspicionem confirmet, potes, ut ego arbitror, facile ex his
 colligere, quae modo retulimus quum musculos affectiones
 cerebri primos sentire ostenderemus. Cerebrum vero ipsum
 cum ab aliis nervosis partibus tum a septe transverso et

Ed. Chart. VII. [612.]

Ed. Bas. V. (1314.)

καπὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς νευρώδεσι. ἐξ ἐκείνου γὰρ ἀπάντων
τῶν νεύρων πεφυκότων, ὅσα μόρια πλείωσιν αὐτῶν ἢ μεγί-
στων μετέχει, ταῦτα εἰκότως εἰς συμπάθειαν ἄγει τὴν ἐαν-
τῶν ἀρχήν.

καθ'.

Οἰδημα δὲ ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ σκληρόν τε εἶναι καὶ ἐπώδυνόν,
κάκιστον μὲν, εἰ παρὰ πᾶν εἴη τὸ ὑποχονδρίον· εἰ δὲ
εἴη ἐν τῷ ἐτέρῳ μέρει, ἀκινδυνότερόν ἐστιν ἐν τῷ ἐπ' [616]

Οἰδημα μὲν οὖν εἶωθε καλεῖν τὸν παρὰ αὔσιν ὄγκον
ἀπάντα τῶν νεωτέρων ἰατρῶν ἕνα μόνον οὕτως ὀνομαζόν-
των ὄγκον, ὅς ἐν τῷ πρῶτῳ ἀνώδυνός τε καὶ μαλακός ἦ-
ναι δὲ πάλιν ἰδίως ὀνομαζοῦσι φλεγμονὴν οἱ νεώτεροι, ταύ-
την Ἰπποκράτης συνδέτω λέξει σκληρόν καὶ ἐπώδυνον οἰ-
δημα καλεῖ· τὸ γὰρ τῆς φλεγμονῆς ὄνομα κατὰ τῆς φλο-

ore ventriculi afficitur. Quum enim ab eo nervi omnes
oriantur, quae partes nervos plures aut maximos reci-
piunt, illae principium suum in consortium mali hand
sine ratione pertrahunt.

XXIX.

At vero tumor in hypochondrio durus et dolorificus pesti-
mus est, si totum hypochondrium occuparit. Sin autem
alteram tantum partem pervaserit, periculi minus habet
qui sinistram.

Hippocrates οἰδημα, quo nomine hic est usus, nos
tumorem vertimus, vocare consuevit tumorem omnem
praeter naturam. Medici vero recentiores unum tantum,
qui si comprimatur, nullum dolorem infert et mollis est.
Rursum quam illi proprie appellant phlegmonem, eam
Hippocrates composita dictione durum et dolorificum tu-
morem vocat. Namque phlegmones nomine pro phlogosi

Ed. Chart. VIII. [612. 613.]

[Ed. Bas. V. (134.)]

χάσιως ἔλεγεν. εὐδὴλόν δ' ὅτι ἢ τοιαύτη διαθεσις ἐν ὑπο-
 χονδρίῳ γινόμενη χείρων μέν ἐστιν ἐν τοῖς διξιοῖς διὰ τὸ
 ἥπαρ, ἐπιμεκτέρα δὲ ἢ ἐν τοῖς ἀριστεροῖς διὰ τὸν σπλῆνα
 χειρίστη δὲ ἢ ἐν ἀμφοτέροις ἅμα γινόμενη.

X.

Σημαίνει δὲ τὰ τοιαῦτα οἰδήματα ἐν ἁρσὴ μὲν κίνδυνον
 τοῦ θανάτου ὀλιγοχροτίου ἔασι δὲ.

[613] Τὰ εἰρημένα καθ' ὑποχόνδριον οἰδήματα σκληρὰ
 καὶ ἐπώδυνα, τὰ πρὸς τῶν νεωτέρων ἰατρῶν ἰδίως ὀνομα-
 ζόμενα φλεγμονὰς κίνδυνόν φησι σημαίνειν θανάτου ταχέως
 ἐσομένου· τοῦτο δὲ, εἰ μὴ καὶ τῶν ἔνδον τι συνεπεπόν-
 θους ψεύδός ἐστι· τὰ δ' ἔνδον ἴσμεν ὅτι τὸ θ' ἥπαρ ἐστι
 καὶ ἡ φαστὴρ καὶ ὁ σπλήν καὶ τὸ περιτόναιον, αἷς οὗ γέ-
 μυς οἱ καθ' ὑποχόνδριον φλεγμῆνατες οὐχ ἱκανοὶ θάνατον
 ἐπέτρεχεν, εἰ μὴ τι ἄρα ποτὲ σπανίως ἦτοι διὰ μέγεθος
 ὑπερβαλλούσης φλεγμονῆς ἢ δι' ἀρρώσταν δυνάμειος ἢ καὶ

ntebatur. Perspicuum autem est hujusmodi affectum in
 praecordiis excitatum parte quidem dextra propter jecur
 deterius esse, sinistra vero mitius propter lienem,
 simul vero in utroque latere consistentem pessimum.

XXX.

Verum tumores ejusmodi per initia quidem nati mortem
 brevi futuram significant.

Scribit Hippocrates tumores illos duros et dolorem
 cientes, quos recentiores medici proprio nomine phlegmo-
 nas appellant, qui praecordia occupare dicebantur, mor-
 tem brevi futuram portendere. Quod sane falsum est,
 nisi internarum quoque partium aliqua simul affecta fue-
 rit. Internas vero esse novimus jecur, ventriculum, lie-
 nem et septum transversum. Musculi namque praecordio-
 rum phlegmone obfessi tollere hominem e vita non pos-
 sunt, nisi, quod raro accidit, vel phlegmones magnitudo

Ed. Chart. VIII. [613.]

Ed. Bas. V. (131. 132.)

τῶν ἰατρῶν κακῶς θεραπευόντων ἢ τοῦ κάμνοντος ἀμαρτάνοντος, συγκεχυμένως οὖν καὶ ἀδιορίστως ταύτην τὴν ῥῆσιν ἔγραψεν.

Ἡ δὲ ὑπερβάλλη ἔκασιν ἡμέρας ὅ τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ εἶδημα μὴ καθιστάμενον, εἰς διαπύησιν τρέπεται.

Ἀπαντες οἱ παρὰ φύσιν ὄγκοι διαφοροῦμένων τῶν ἐργαζομένων αὐτοὺς χυμῶν θεραπεύονται καὶ καθίστανται. πρόδηλον οὖν ὡς ἐπειδὴν μὴ καθιστῶνται, διαμένουσιν οἱ χυμοὶ καὶ πάντως ἐν τῷ χρόνῳ μεταβολὴ τις ἔσται αὐτῶν κατὰ ποιότητα, ποτὲ μὲν ἐπὶ τὸ σπηεδονῶδες, ὅταν ὡς ἐν νεκρῷ σώματι μηδὲν εἰς τὴν πέψιν αὐτῶν ἢ φύσιν ὑπ' ἀρρώστιας ἐνεργῇ, ποτὲ δὲ ἐκείνης ἰσχυροῦσης εἰς πῦον ἢ μεταβολὴ γίνεται. δεόντως οὖν εἶπεν ὁ Ἱπποκράτης, εἴαν μῆτε καθ- (132.) ἴσθηται τὰ φλεγμαίνοντα καὶ ὁ πυρετὸς ἔχη αὐτὰ, εἰς διαπύησιν τρέπεται. παυσάμενον γὰρ τοῦ πυρε-

eximia fuerit vel vires admodum imbecillae vel perperam curetur a medicis vel ipse etiam aeger deliquerit, Proinde confuse et indistincte scripta haec sententia est.

XXXI.

Si vero febris vigesimum diem superet, nec tumor interea confidat, in suppurationem vertitur.

Omnes praeter naturam tumores resolutis a quibus fiunt humoribus, curantur atque confidunt. Quare si non confederint humores procul dubio remanent, eosque tandem secundum qualitatem immutari necesse est et vel putrescere, si natura veluti in morticino corpore, nullam eorum concoctionem prae imbecillitate moliatur aut, si illa valida est, in pus converti. Quamobrem rectissime dixisse videtur Hippocrates: si partes phlegmone laborantes non resederint simulque febris detineat, in pus mutari. Sedata

Ed. Chart. VIII. [613.] Ed. Bas. V. (132.)
 τοῦ, σκοπεῖσθαι χρη-μή τις σκιρτάδης φλεγμονῇ γίνηται.
 πολλάκις γάρ εἰωθεν οὕτω συμβαίνειν, ὅταν τῶν ἰσχυραμέ-
 νων αὐτὴν χυμῶν τὸ μὲν λεπτομερέστερον διαπνευσθῇ, τὸ
 δὲ παχὺ εἴη καὶ γλίσχρον ἐν αὐταῖς ἐμπλασθῇ ταῖς κατὰ
 λεπτὸν εὐρυχωρίαις τῶν οὕτω παθόντων σωμάτων. διὰ τι
 δὲ τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν ὅρον ἔθετο τῆς τῶν τοιούτων ἀπο-
 στημάτων ἐκπυήσεως ἐν τῷ περὶ τῶν κρωίμων ἡμερῶν
 ἐροῦμεν λόγῳ κατὰ τὸ δεύτερον ὑπόμνημα.

λβʹ.

Γίνεται δὲ τοιούτοις ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ καὶ αἵματις
 ῥῆξις ἐκ τῶν ρινῶν καὶ κάρτα ὠφέλει, ἀλλ' ἐπανερωτῆν
 χρὴ, εἰ τὴν κεφαλὴν αἰγέουσιν ἢ ἀμβλυώτεουσιν, ἣν γάρ
 τι τοιούτων εἴη, ἐνταῦθα ἂν ῥέποι.

Ὅτι τῶν καθ' ὑποχόνδριον φλεγμονῶν ἀδιορίστως ἐμνη-
 μόνευσε καὶ διὰ τῆσδε τῆς ῥήσεως φαίνεται διοριζόμενος
 αὐτός. αἰμορραγίας γὰρ ἐπ' αὐτῶν γίνεσθαι εἰσιν ἐκ

namque febre videndum ne phlegmone aliqua scirrholes
 oboriat. Sic enim plerumque accidere solet, quum tes-
 tuarior quidem humorum portio, qui phlegmonem excita-
 runt, in ambientem evanuerit; crassa vero lentaque in ipsis
 affectorum corporum majoribus spatiis minutatim impacta
 est. Cur vero vigesimum diem talium abscessuum suppu-
 rationis terminum statuerit, dicemus libro de diebus cri-
 ticeis secundo.

XXXII.

Accidit autem his in primo circuitu etiam sanguinis e
 naribus profluvium, et plurimum confert, interrogare vero
 oportet an capite doleant aut hebetes sentiant oculos.
 Si quid enim eorum adfit, illuc fertur.

Quod quidem de praecordiorum phlegmonis indistincte
 loquutus sit ex his etiam verbis perspicuum est, quibus
 eas ipse distinguit. Nam et in ipsis sanguinis e naribus

Ed. Chart. VIII. [613, 614.]

Ed. Bas. V. (132.)

ρίνων, ὡφέλεισθαι τε πάνν πρός αὐτῶν, ὅπερ ἐπὶ τῶν καθ' ἡμέραν τε καὶ σπλήνα φλεγμονῶν συμβαίνει μάλιστα, περὶ ὧν ἀλλαγῶν καὶ τὸ κατ' ἕξιν αἰμορραγεῖν ἐπαινεῖ καὶ τὸ ἀνάπαλιν δὲ μέμφεται διδάσκων αὐτοῦ, τί δὴ ποτε λέγει τὸ ἀνάπαλιν, [614] οἷον τὸ ἐπὶ σπληνὶ μεγάλῳ αἷμα ἐκ δεξιῶν μυκτῆρος ῥεῖν. αἰμορραγίας ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ γίνεσθαι φησι, τῶν κρισίμων ἡμερῶν δηλονότι, καὶ γέγραπται διπλῶς ἡ λέξις, ἐνικῶς τε καὶ πληθυντικῶς. ἐνικῶς μὲν ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ, πληθυντικῶς δὲ ἐν τῇσδε πρώτῃσδε περιόδοιςιν. εἰ μὲν οὖν ἐνικῶς εἴη γεγραμμένον, ἐβδομαδικὴν ἐνδείκνυνται περίοδον, εἰ δὲ πληθυντικῶς, ἐγχωρεῖ μὲν καὶ τὴν ἐβδομαδικήν. ἐνίοις γὰρ αἰμορραγία κατὰ τὴν δευτέραν ἐβδομάδα γίνεται, μᾶλλον δ' ἀκουστέον ὅτι τὰς κατὰ τετράδα περιόδους ἐν τῇ τοιαύτῃ γραφῇ. οἱ πλείστοι μὲν γὰρ αἰμορραγοῦσιν ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις ἑπτὰ, κατὰ δὲ τὴν ἐνάτην καὶ ἑνδεκάτην ἑλίγοι. σπανιώτατοι δὲ οἱ ἐν τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ. τῆς δ' ἄνω ῥοπῆς τῶν χυμῶν, ἐφ' ἣ

profluvia dicit evenire et inde juvari plurimum. Quod certe illis praeferunt inflammationibus accidit, quae jecur et lienem occupant. In quibus etiam alibi sanguinis κατ' ἕξιν, hoc est e directo, fluxionem commendant, eam autem quae ἀνάπαλιν, hoc est e contrario, fit, vituperat exponens quid per τὸ ἀνάπαλιν intelligat, sicut quum in magno liene sanguis e dextra nare diffluit. Scribit autem in primo circuitu, dierum videlicet criticorum, sanguinis accidere fluxiones, quod duobus scribitur modis, singulari atque plurali numero: singulari quidem in primo circuitu, plurali vero in primis circuitibus. Si numero singulari scriptum esset, septenarium circuitum indicat, sin pluraliter, potest quidem et septenarius ipse significari: quibusdam enim secunda etiam septimana sanguis fluit: verumtamen quaternarii circuitus videntur potius intelligendi. Siquidem plurimis sanguis profluit primis septem diebus, paucis nono atque undecimo, paucissimis decimo quarto. Porro quod sursum humores ferantur, ex quo sanguinis

Ed. Chart. VIII. [614.] Ed. Bas. V. (132.)
 τὰς αἰμορροῖας γίνεσθαι συμβαίνει, προστίθῃσι σημεῖα τὸ
 τε κεφαλὴν ἀλγεῖν καὶ τὸ ἀμβλυώτευν. ἀλλ' ἐν τοῖς ἐξῆς
 τελειώτερον ὑπὲρ αὐτῶν διεξέρχεται, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡμεῖς
 ὅλον ἐξεργασόμεθα τὸν περὶ αἰμορροῖας λόγον.

λγ'.

Μᾶλλον δὲ τοῖσι νεωτέροισι πέντε καὶ τριήκοντα ἔτιων τὴν
 τοῦ αἵματος ῥῆξιν χρὴ προσδέχεσθαι, τοῖς δὲ γεραιότε-
 ροις τὴν ἐκπύησιν.

Τὸν ἀπὸ τῆς ἡλικίας διορισμὸν εἰς τὴν τῆς αἰμορρο-
 ρίας πρόγνωσιν διδάσκει· μᾶλλον γὰρ ἐλπίζειν ἔσεσθαι χρὴ
 τὴν αἰμορροῖαν ἐπὶ τῶν νεωτέρων πέντε καὶ τριάκοντα
 ἔτιων, ἐν ταύτῃ τε γὰρ αἷμά τε πλεῖστόν ἐστι καὶ ἡ δύνα-
 μὴς ἰσχυροτάτη καὶ ἡ θερμότης θαυράλη.

fluxiones fieri solent notas adjicit, tum capitis dolorem
 tum oculorum hebetudinem. Sed de his postea absolu-
 tius differet, quo loco nos etiam disputationem omnem de
 sanguinis fluxione absolvemus.

XXXIII.

Verum potius in junioribus qui trigesimum quintum annum
 agunt, sanguinis profluvium expectandum, senioribus
 vero suppuratio.

Docet quomodo ex aetate fluxio sanguinis praevideri
 possit. Sperandas videlicet magis esse sanguinis fluxiones
 in junioribus, qui quinque et triginta annos agunt. Si-
 quidem id aetatis tum sanguinis plurimum est tum vires
 valentissimae tum calor exuberans.

Ed. Chart. VIII. [614.]

Ed. Bas. V. (132.)

Τὰ δὲ μαλθακὰ τῶν οἰδημάτων καὶ ἀνώδυνα καὶ τῷ δακτύλῳ πιεζόμενα καὶ ὑπέκοντα χρονιωτέρας τὰς κρίσεις ποιεῖται καὶ ἥσσον ἐκείνων δεινότερά ἐστι.

Ταῦτά ἐστιν ἃ καλοῦσιν ἰδίως οἱ νεώτεροι τῶν ἱατρῶν οἰδήματα, περὶ ὧν ἐνίοτε μὲν ἀρχοῦνται λέγοντες οἱ παλαιοὶ, τὰ δὲ μαλθακὰ τῶν οἰδημάτων, ἐνίοτε δὲ καὶ τὰ ἀνώδυνα προστιθέασιν, ὅποτε γέ μὴν αὐτὸ παραληφθεῖν, ὥς συνεκφαίνοντο τοῖς μαλθακοῖς ὑπερβαίνουσιν, ἀνώδυνα γὰρ ἐστὶ τὰ μαλθακά. τὴν δ' ὁ Ἱπποκράτης οὐ τοῦτο προσέθηκε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπέκοντα καὶ αὐτὸ περιεχεσθαι δοκοῦν ἐν τῷ μαλθακῷ. πλὴν εἰ τὰ βοθροῦμενα κατὰ τὴν πίεσιν ἐνδείκνυται νῦν, ὅπερ οὐχ ἀπλῶς ὅπασι συμβέβηκε τοῖς εἰκόνσι, γίνεται δὲ ταῦτα τοῦ δέρματος οἰδισκομένου, διότι δὲ ἐστὶ φλεγματικὰ πάντα τὰ τοιαῦτα, διὰ τοῦτο καὶ χρονίζει καὶ ἥττον ἐπιφέρει κινδύνους. χρονίζει μὲν οὖν ὅτι ψυχρότερα, θερμῷ γὰρ αἱ πέψεις γίνονται. ἥττον δὲ

XXXIV.

Tumores vero molles et doloris expertes quique digito dum premuntur cedunt, multo tardius judicantur, suntque minus quam illi perniciosi.

Isti sunt quos recentiores medici oedemata proprie appellant, quos quum veteres nominare volant, hoc tantum dicunt tumores molles, interdum vero addunt doloris expertes; quod si quando omiserint, id tanquam a molli subindicatum omittunt. Mollia namque non cient dolorem. Hippocrates autem non istud modo sed et cedentes addidit, ratus mollis etiam nomine ista omnia comprehendere. Nisi forte quae compressu cavantur nunc intelligat, id quod non omnibus simpliciter accidit, quae cedunt, sed a quibus cutis ipsa intumuit. Quia vero omnes ejusmodi tumores pituitosi sunt, ideo et diutius perseverant et minus habent periculi. Ac diuturniores quidem sunt, quia frigidiores. Calore namque concoctio

Ed. Chart. VIII. [614. 615.]

Ed. Bas. V. (132.)

ἐστὶ κινδυνώδη, διότι καὶ ἀνώδυνα. καταλύουσι γὰρ αἱ
ὀδύνηαι τὴν δύναμιν.

λη.

[615] Ἦν δὲ ὑπερβάλλοι τὰς ἐξήκοντα ἡμέρας ὃ τε πυρετὸς
ἔχων καὶ τὸ οἴδημα μὴ καθιστάμενον, ἔμπουν ἔσεσθαι ση-
μαίνει καὶ τοῦτο καὶ τῷ ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ κατὰ τὸ αὐτό.

Ἐμπροσθεν μὲν ἐπὶ τῶν φλεγμονωδῶν οἰδημάτων ὡς
ἂν θερμότερων ὄντων, εἰ μὴθ' ὃ πυρετὸς παύοιτο μετὰ τὴν
εἰκοστὴν ἡμέραν, ἔφη τὰς ἐκπυήσεις ἔσεσθαι. νυνὶ δὲ περὶ
τῶν ψυχροτέρων τὴν ἐξηκοστὴν ὅρον τίθεται τῆς ἐκπυή-
σεως. εἴη δ' ἂν καὶ ἕτερα ἅπαντα μεταξὺ τούτων, τὴν πε-
σσαρακοστὴν ἡμέραν ὅρον ἔχοντα. τὸν γε μὴν σύμπταντα λό-
γον ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἁπάντων εἰς τὸν περὶ τῶν κρισί-
μων ἡμερῶν τόπον ἀνεβαλλόμεν, οὐ μόνον δὲ τὰ κατ' ὑπο-
χόνδριον οἰδήματα χρονίζοντα διαπυήσειν φησὶν, ἀλλὰ καὶ

perficitur. Minus vero periculosi, quia nihil habent do-
loris. Dolor enim vires exfolvit.

XXXV.

Quod si febris ultra sexagesimum diem detineat et tumor
interim non resideat, in suppurationem vertendum esse
indiciū est nec eum quidem modo, sed illum similiter
qui in reliquo ventre constiterit.

Prins dixerat in oedematis phlegmonosis ut quae ca-
lidiora sint futuram suppurationem, si febris post vigesi-
mum diem non desierit; nunc vero in frigidioribus sup-
purationis terminum sexagesimum diem statuit. Sunt au-
tem et alii quidam inter istos medii, quorum terminus est
quadragesimus dies. Sed de his quidem omnibus, donec
de diebus decretoriis tractemus, dicere distuli. Caeterum
non eos modo tumores qui diutius in praecordiis immo-
rantur, in pus vertendos dicit, verum illos etiam qui in

Ed. Chart. VIII. [615.]

Ed. Bal. V. (132.)

τὰ κατὰ τὴν ἄλλην κοιλίαν, ὥς καὶ τῶν ὑποχονδρίων κατὰ
 τι σημαίνονμενον ἐκ τῶν τῆς κοιλίας μερῶν ὄντων.

λοτ'.

Ὅκόσα μὲν οὖν ἐπώδυνά τε ἔστι καὶ σκληρὰ οἰδήματα καὶ
 μεγάλα σημαίνει κίνδυνον θανάτου ὀλιγοχρόνιου ἔσεσθαι.
 ὁκόσα δὲ μαλθακά τε καὶ ἀνώδυνα καὶ τῷ θακτύλῳ πιε-
 ζόμενα ὑπείκει, χρονιώτερα ἐκείνων.

Πλεῖον οὐδὲν ἐν τῇδε τῇ ῥήσει διδάσκει τῶν προειρη-
 μένων, πλὴν ὅτι προσέθηκε τοῖς ἐπώδυνοις τε καὶ σκληροῖς
 οἰδήμασι τὸ μέγεθος. ὅπερ ἡμεῖς ἔμπροσθεν εἰρήκαμεν,
 ἥνίκα ἐλέγομεν οὐδὲν ἔχειν κινδυνώδες τὰς τῶν ἐν ὑποχον-
 δρίῳ φλεγμονὰς μυῶν, εἰ μὴ τι πᾶν σφόδρα μεγάλα γε-
 νηθεῖεν.

reliquo ventre confiterint, quasi secundum aliquam signi-
 ficationem etiam praecordia inter ventris partes cen-
 seantur.

XXXVI.

Itaque qui tumores dolorem cient et duri magnique sunt,
 mortis periculum haud longe abesse significant. Qui
 vero molles sunt et expertes doloris et digito compressi
 cedunt, illis diuturniores existunt.

Nihil praeterea his verbis docet quam quod docue-
 rat superioribus, nisi quod dolorem cientibus et duris ad-
 jecit magnitudinem, quam nos etiam ante adjeceramus,
 quum diceremus musculorum hypochondrii inflammationes
 nihil prorsus afferre periculi, nisi supra modum magnae
 fuerint.

Ed. Chart. VIII. [615. 616.]

Ed. Bas. V. (132. 133.)

λζ'.

Τὰς δὲ ἀποστάσεις ἥσσον τὰ ἐν τῇ γαστρὶ οἰδήματα ποιέ-
ται τῶν ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν, ἥκιστα δὲ τὰ ὑποκάτω
τοῦ ὀμφαλοῦ ἐς ἀποπύησιν τρέπεται.

Τῶν μὴ διαφορηθέντων οἰδημάτων ἐκπνήσεις οὐ μό-
νον θᾶσσον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον γίνονται κατὰ τὸ ὑποχόνδριον,
ὅτι θερμότερόν ἐστι τὸ χωρίον. ὅσα δ' ἂν ἀποχωρῇ τοῦδε
πρὸς τὰ κάτω καὶ τοῦ θᾶττον καὶ τοῦ μᾶλλον ὑφαίρει. καὶ
διὰ τοῦτο τὸ κάτω τοῦ ὀμφαλοῦ σπανίως ἐκπνέσκειται.

λη'.

(133) Αἵματος δὲ ῥῆξιν μάλιστα τῶν ἀνωτάτω τόπων
προσδέχεσθαι χρῆ.

[616] Ἐν ἐνίοις μὲν ἀντιγράφοις ἡ ῥῆσις γέγραπται
μετὰ τοῦ καὶ συνδέσμου. συνεπιδείκνυνται δὲ τὴν ἐκ τῶν
ῥινῶν αἰμορροαγίαν οὐ μόνον ἐπὶ τοῖς ὑποχονδρίοις, ἀλλὰ

XXXVII.

*Qui vero ventrem occupant tumores non tam abscessus
faciunt, quam qui consistunt in praecordiis. Minime
vero omnium qui sub umbilico sunt in suppurationem
vertuntur.*

Tumorum qui digesti non sunt suppurationes non
modo citius, sed etiam magis in hypochondrio contingunt,
propterea quod calidior locus ille sit, a quo quicunque
longius ad infernas partes recedunt, etiam serius minus-
que suppurant. Quare qui sub umbilico est, raro in pus
convertitur.

XXXVIII.

*Sed sanguinis profluvium e supernis partibus maxime ex-
spectare oportet.*

In quibusdam exemplaribus adscripta est conjunctio
et, per quam significatur sanguinis e naribus effluvium non
affectis modo praecordiis, verum aliis etiam partibus in-

Ed. Chart. VIII. [616.]

Ed. Bas. V. (133.)

καὶ τοῖς κατωτέρω γενέσθαι. ἐνίοις δ' ἄνευ τοῦ καὶ συν-
 δέσμον. ἐνδείκνυται μὲν καὶ τούτοις, ἀλλ' ἦτιον. ἀλλ' ἐνίοις
 μὲν χωρὶς τοῦ μάλιστα κατὰ τοιάνδε λέξιν· αἵματος δέ
 ῥῆξιν τῶν ἀνωτάτω τόπων προσδέχεσθαι χρή. τὰ κατωθεν
 ἐκείνων· οὐ βούλεται φέρειν αἰμορροαγίας. ἔστι δὲ τὸ ἀλη-
 θές ἐπὶ μὲν τῶν κατὰ τὸν ὀμφαλὸν γίνεσθαι τὰς αἰμορ-
 ροαγίας, αὐτῶν δὲ τούτων ἐπὶ μὲν τοῖς ἄνω μᾶλλον, ἐπὶ δὲ
 τοῖς ἀνωτάτω μάλιστα· λεχθήσεται δὲ καὶ περὶ αἰμορρο-
 αγίας αὐτῶ κατὰ τῶν ἐξῆς, ἥνικα καὶ ἡμεῖς ἀναλαβόντες
 ὅλον τὸν λόγον ἐροῦμεν τελεώτερον.

λθ'.

Ἀπάντων δὲ χρή τῶν οἰδημάτων χρονιζόντων τῶν περὶ
 πάντα τὰ χωρία ὑποσκέπτεσθαι τὰς ἐκπνήσιας.

Ἐπὶ κεφαλαίῳ περιλαβὼν εἶρηκεν ἃ καὶ διὰ τῶν ἐμ-

ferioribus futurum. Sunt autem quae conjunctionem et
 non habeant, quod illis quoque, sed minus significat. In
 aliis vero exemplaribus adverbium *maxime* non habetur,
 sed hunc in modum legitur: *sed sanguinis profluvium e*
superiis partibus expectare oportet. Neque enim tumor-
 es qui infernas partes occuparunt censet sanguinis flu-
 xiones excitare. Sic autem veritas habet, a tumoribus
 qui umbilicem circumstant, sanguinis fluxiones contingere,
 sed si illi quidem in superioribus partibus consistent, ma-
 gis, si vero in supremis, maxime. Dicet autem etiam postea
 de sanguinis profluvio, quo sane loco disputationem om-
 nem retexemus et absolvemus.

XXXIX.

Omnium autem tumorum, qui diutius istis in partibus man-
 serint, suppurationes contemplari oportet.

Uno verbo complexus est omnia quae sigillatim ante

Ed. Chart. VIII. [616.]

Ed. Bas. V. (133.)

προσθεν ἐδήλωσε κατὰ μέρος, ὥστε οὐδὲν δεῖν νεωτέρας ἐξηγήσεως τῇ ῥήσει.

μ'

Τὰ δὲ διαπνήματα ὧδε χρὴ σκέπτεσθαι τὰ ἐντεῦθεν. ὁκόσα μὲν ἔξω τρέπεται ἄριστά ἐστιν, μικρά τε ἔόντα καὶ ὡς μάλιστα ἐκκλίνοντα ἔξω καὶ ἐς ὄξυ ἀποκυρτούμενα. τὰ δὲ μεγάλα τε ἔόντα καὶ πλατέα καὶ ἥκιστα ἐς ὄξυ ἀποκρυφούμενα κάκιστα.

Ὅτι μὲν οὖν ὅταν ἄθροον τὸ πῦον συστῇ, πεττομένου τινὸς ὄγκου τῶν παρὰ φύσιν ἐμπυήματά τε καὶ διαπνήματα καλεῖ τὸ τοιοῦτον σύμπτωμα, πρόδηλόν σοι γενήσεται, πάντα τοῦτον ἀναγνόντι τὸν λόγον αὐτοῦ, καθ' ὃν περὶ τῶν ἐν ὑποχοδρίοις οἰδημάτων ἐποιήσατο τὴν διδασκαλίαν. ἄθροίζεται δὲ τὸ καθ' αὐτὸ πῦον ἐνίοτε μὲν ὑπὸ τῷ δέρματι, πολλάκις δὲ τῷ βάθει κατὰ διττὴν αἰτίαν· ἢ τῷ τὸ διαπνήσαν μόνον ἐντὸς τοῦ περιτοναίου τὴν διάθεσιν ἔχειν

explicaverat, proinde non eget hic locus nova interpretatione.

XL.

Porro suppurationes quae ab ipsis prodeunt expendes hac modo. Quae foras quidem abscedunt, tum quae parvae sunt et permultum prominent atque in acutum attolluntur optimae sunt. Magnae vero et latae nec in acutum fastigiatæ pessimæ.

Quod quidem Hippocrates quum pus universum tumore aliquo præter naturam concocto collectum fuerit, symptomata ejusmodi ἐμπυήματα atque διαπνήματα, hoc est suppurationes appellet, facile intelliges, si totam eam sententiam perlegeris, qua ipse de præcordiorum tumoribus differuit. Ceterum puris in eo fit abscessio, interdum quidem sub cute, sæpe vero in profundo, idque geminam ob causam, quod vel pars quæ suppurat intra

Ed. Chart. VIII. [616. 617.]

Ed. Bas. V. (133.)

ἢ τῷ κῶν μὴς ὁ πεπονθὼς ἦ, τὸ πῦον ὑπὸ τι τῶν ἀμφι-
 σμάτων αὐτοῦ καταλαμβάνεσθαι, μὴ φθάσαν εἰς τὴν ἐκτὸς
 χώραν ἀφικέσθαι διὰ γλισχρότητα ἢ πάχος ἢ τὴν τοῦ πε-
 ριέχοντος χιτῶνος πυκνότητα. σπεύδει μὲν γὰρ ἡ φύσις
 ἐκκρίναι τὸ πῖον ἀπωσαμένη τῶν πεπονθότων σωμαίων·
 καὶ τυγχάνει τούτου πολλάκις, ὅταν εὐτοχήσῃ πόρων ἐπι-
 τηδείων εἰς ἐκκρίσιν, οἷον ὀχετῶν τινων. οὐ μὴν αἰεὶ γε
 τούτων ἐπιτυγχάνουσα συνῶθει τὸ πῦον εἰς τὰς παρακειμέ-
 νας χώρας, καὶ ὅταν μικραὶ τυγχάνωσιν οὔσαι, ὑποδέρει τὸ
 περιέχον αὐτὰς σκέπασμα, τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν εὐρύνουσα.
 δῆλον οὖν ὅτι τῶν οὕτω διαπρησάντων ἐπιεικέστερά ἐστι
 τὰ τὴν ῥοπὴν ἔξω καὶ οὐκ ἔσω ποιησάμενα καὶ τούτων αὐ-
 τῶν ὅσα μὴ πολὺν ἐπιλαμβάνει τόπον εἰς τὸ πλάτος ἐκτε-
 νόμενα· [617] συνεσταλμένα δὲ, ὅταν πρὸς τινα κορυφὴν
 ἀνατείνηται κωνοειδῇ τῇ σχήματι γινόμενα. ταῦτα δὲ ἅμα
 μὲν ἐνδείκνυται ῥώμην τῆς ὠθούσης ἔξω τὸ πῦον δυνάμει,
 ἅμα δὲ σὺ πολὺ διαφθείρει μέρος ὧν διαβιβρώσκει σωμα-
 των. εἴτε δ' εἰς ὅξυ ἀποκνυτούμενα εἴτ' εἰς ὅξυ ἀποκορυ-

peritoneum posita sit vel pus ipsum etiam si musculus sit
 qui laborat, sub involucris ejus detineatur, nec possit foras
 propter lentorem aut crassitiem aut tunicae, quae ipsum
 comprehendit, densitatem egredi. Siquidem natura pus
 excernere et ab afflictis partibus abigere nititur, idque
 per saepe illa efficit, quum idoneos ad excernendum me-
 tus ceu canales quosdam nacta fuerit. Verum quum ta-
 les non semper habeantur, in propinqua spatia pus pro-
 pellit, quae si exigua fuerint, integumentum eorum ero-
 dit, quodque illi subest spatium dilatat. Ex his igitur
 quae hoc modo suppurant, illa multo leviora esse perspi-
 cuum est, quae foras et non intro abscedunt, tum quae
 non magnum occupant locum nec late extenduntur, sed
 ita contracta sunt, ut in fastigium tendant et coni figu-
 ram repraesentent. Haec autem et robustam esse facultatem
 ostendunt quae pus foras propellit et non magnam corpo-
 rum quae exedunt partem corrumpunt. Verum si hoc
 loco scriptum sit ab Hippocrate εἰς ὅξυ ἀποκνυτούμενα siue

Ed. Chart. VIII. [§17.]

Ed. Bas. V. (133.)

φρούμενα γεγραμμένον εἶη, δῆλον ὅτι μία καὶ ἀμφοτέρως τὰς λέξεις ἐστὶ καὶ ἡ αὐτὴ διάνοια.

μα.

Ὅκοσα δὲ εἶσω ῥηγνύται ἄριστα ἐστὶν ἃ μὴδὲν τῷ ἔσω χωρίῳ ἐπικοινωνεῖ, ἀλλ' ἐστὶ προσεσταλμένα καὶ ἀνώδυνα καὶ πᾶν τὸ ἔσω χωρίον ὁμόχροον φαίνεται.

Οὐχ ἀπλῶς ἐστὶν ἄριστα τὰ τοιαῦτα τῶν ἐμπνημάτων, ἀλλὰ τῶν εἶσω ῥηγνυμένων ἄριστα, ἐπεὶ τοι χεῖρω ταῦτα ἐστὶ τῶν ἐκτὸς ῥηγνυμένων. αὕτη τε γὰρ ἡ ῥῆξις εἰς πολλῶν κυριώτερα μέρη γίνεται τοῦ καθ' ἵποχόνδριον δέρματος, εἰ τε φάρμακον οὐχ ὁμοίως ἐπιθεῖναι δυνάμεθα θεραπευτικόν, ὅταν εἶσω συρράγῳσιν, ἢ τ' ἐκκρίσις τοῦ πύου διὰ τῶν ἐντέρων γινομένη δάκνει καὶ ζυεῖ ταῦτα καὶ δυσεντερίαν ἐργάζεται καὶ εἴ ποτε κατὰ τὴν νῆστιν ἢ τὰ λεπτὰ τῶν ἐντέρων γένοιτο, τῇ τῆς τροφῆς ἀναδόσει λυμαίνεται, κατὰ δὲ

εἰς ὃν ἀποκορυφούμενα, palam est idem ab utroque significari.

XLI.

Quae vero interius rumpuntur optimae quidem illae sunt, quibus cum externo spatio communicatio est. Sunt autem ea contracta et doloris expertia, totaque loci facies exterior concolor apparet.

Suppurationes istae non sunt simpliciter optimae, sed inter eas optimae quae interius exteriusque rumpuntur. Siquidem deteriores illae sunt his quae foras exeunt. Namque illa in multo nobiliores praecordiorum cute partes eruptio fit. Praetereaque curent medicamenta intus ruptis aequè admoveere non possumus et pus dum per intestina vacuatur, ea mordet et abradit dysenteriamque concitat. Ac si forte per jejunum aut tenuia intestina feratur, cibi in corpus digestionem vitiat, si vero per

Ed. Chart. VIII. [617.]

Ed. Baf. V. (133.)

τὴν γαστέρα καὶ τῇ πέψει. πρόδηλον οὖν ὡς χείριστα πάντων ἐστὶν ὅσα πρὸς ἀμφοτέρους ἐρῶα γη τοὺς τόπους, ἔδω τε καὶ ἔξω· διπλασιάζεται γὰρ οὕτω τὸ κακόν. ἔδω τε γὰρ καὶ οἶον ἀρχὴν ἀναθρέψεως οὐδεμίαν ἢ φύσις ἔχει τότε τοῦ περιποιήσασθαι τοῖς ἐρῶα γόσιν, οὐδ' οἶον ἐπ' ἐδάφει τινὶ, βέβαια θεμέλια βάλλεσθαι τῆς σαρκώσεως.

 μβ'.

Τὸ δὲ πῦον ἄριστον λευκὸν τε εἶναι καὶ ὁμαλὸν καὶ λεῖον καὶ ὡς ἥκιστα δυσῶδες, τὸ δὲ ἐναντιώτατον τουτέου κακίστον.

Ὅτι μὲν ὡς ἥκιστα δυσῶδες εἶναι προσήκει τὸ πῦον ἀντικρὺς δῆλον. ἡ γὰρ ὑπερβάλλουσα δυσωδία σήψεώς ἐστιν, οὐ πέψεως σημεῖον. ὅτι δὲ καὶ λευκὸν, ἔαν μὲν τὴν γένεσιν αὐτοῦ μάθοις, ἐπιστήσει σε ὁ λόγος ἐπὶ τοῖς προαποδεδειγμένοις ἐτέρωθεν. ἅπαντα γὰρ ἐν ἅπασιν ἀποδεικνύειν ἀδολεσχίας ἐστὶ μᾶλλον ἢ διδασκαλίας ἴδιον. ἔστι δὲ τὰ

ventriculum, etiam ipsi concoctioni detrimentum affert. Itaque perspicuum est eas omnium pessimas esse, quae in partem utramque, tum internam tum externam, erupere. Sic enim geminatum malum est. Nullam namque tunc habet natura sedem nullumque, ut ita loquar, principium renutritionis, quo ruptis possit opitulari et veluti in solo quodam firma jacere regenerandae carnis fundamenta.

 XLII.

Est autem pus optimum quod album aequale laeveque est et minime foetidum; quod autem e contrario se habet, deterrimum est.

Quod quidem pus minime foetidum esse oporteat, manifestum est. Namque immensus foetor putredinis potius quam concoctionis nota esse solet. Quod vero etiam album esse debeat, si generationem ejus noveris, ex iis, quae alibi demonstrata sunt, intelliges. Omnia siquidem omnibus locis demonstrare, futilia potius dicentis est quam

Ed. Chart. VIII. [617. 618.]

Ed. Bal. V. (133.)

δι' ἐτέρων πραγματειῶν ἀποδεδειγμένα ταυτί. κατὰ μὲν γὰρ τὴν περὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων βίβλον, ὅτι μία τις ἐστὶν αὐτῶν καὶ ἀλλοιωτικὴ δύναμις, ἥτις καὶ τὴν ἐν γαστρὶ καὶ τὴν ἐν ἥπατι ἐργάζεται πέψιν, μεταβαλλομένης τῆς τροφῆς, ἐν ἥπατι μὲν εἰς αἷμα, κατὰ δὲ τὴν κοιλίαν εἰς ἐπιτηδεῖον αἵματι χυμὸν, ὅτι τε τῶν τοῦ ζώου μορίων ἕκαστον εἰς τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἄγει τὸν αὐτῷ πλησιάζοντα χυμὸν. ἡ γὰρ ἐσχάτη πέψις ἐν τῷ προστίθεσθαι τε καὶ ἐξομοιοῦσθαι τὸ τρέφον τῷ τρεφομένῳ γίνεται. δῆλον οὖν ὅτι προπαρασκευάζεται χρόνῳ πλείονι πρὸς ταύτην τὴν ὁμοίωσιν. ἐλέχθη δὲ καὶ ἐν τοῖς περὶ σπέρματος ὡς ἐν τοῖς τῶν ἀγγείων χυμῶσιν, ὑφ' ὧν οἱ ὄρχεις τρέφονται, [618] πολλάκις φαίνεται ἐναργῶς προμεταβεβλημένον ἤδη τὸ αἷμα πρὸς τὴν τοῦ σπέρματος γένεσιν. οὐ γὰρ οὐδ' αὐτοὺς τῶν ἀγγείων τοὺς χυμῶνας εἰκὸς ὑπ' ἄλλου τινὸς τρέφεσθαι καὶ καλοῦσιν ἔνιοι τῶν ἰατρῶν τὴν τοιαύτην ὑγρότητα θορώδη. διὸ καὶ τὸ σπέρμα αὐτὸ θορόν ὀνομάζουσι καὶ μάλιστα ὅσοι τὴν δύναμιν αὐτοῦ σπέρμα καλοῦσιν, οὐ τὴν σωματικὴν οὐσίαν.

docentis. Sunt autem haec aliis demonstrata libris, ut libro quidem de facultatibus naturalibus, earum unam alteratricem esse, quae alimentum tum in ventriculo tum in jecinore concoquit, in hoc quidem ipsum in sanguinem convertens, in illo vero succum ex alimento gignens sanguini faciendo accommodum; praeterea singulas animalis partes in suam naturam succum ipsis proximum convertere. Novissima enim concoctio nutrientis appositione cumque eo quod alitur, assimilatione perficitur. Quamobrem quo similitudo ista concilietur, non est dubium multo illud ante tempore praeparari oportere. Diximus autem etiam in libris de semine in vasorum tunicis ex quibus testes nutrimentum hauriunt, saepenumero sanguinem jam ante in semen commutatum manifesto videri. Neque enim ipsas vasorum tunicas alio quodam nutriri verisimile est. Et eum quidem humorem ex Graecis medicis nonnulli *θορώδη* appellant, atque ob id semen etiam ipsum *θορόν* vocant, illi praesertim qui σπέρματος, hoc

Ed. Chart. VIII. [618.]

Ed. Bas. V. (133. 134.)

ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτι τὰς φλεγμονὰς ἐργάζεται τὸ κατασκήψαν
αἷμα τοῖς φλεγμήνασι μορίοις, ὡς ἐν ἀρχῇ μὲν (134) αὐτὰ
μόνα τὰ ἀγγεῖα πληρῶσαι τε καὶ διατείνειν· μετὰ ταῦτα δὲ
καὶ τὰς παρακειμένας αὐτοῖς κενὰς χώρας, πολλὰς καὶ μι-
κρὰς οὖσας καθ' ἕκαστον μόριον, ἐν τῷ περὶ τῶν παρὰ φύ-
σιν ὄγκων δέδεικται. λείλεκται δὲ καὶ τῷ περὶ τῆς ἀνωμά-
λου δυσκρασίας· τοῦτο γοῦν τὸ αἷμα κατὰ μικρὰ μόρια
παρέσπαρμένον τοῖς φλεγμαίνουσι μορίοις, ὡς ἂν ἔξω τῶν
ἰδίων ἀγγείων γεγεννημένον, ἐπανελθεῖν μὲν εἰς τὴν ἀρχαίαν
φύσιν οὐκ ἐτι δύναται. μεταβάλλεται δὲ καὶ σήπεται, καθότι
καὶ πάνθ' ὅσα θερμαίνεται σφοδρότερον ἐν ἄλλοτρίῳ χω-
ρίῳ. ἐὰν μὲν οὖν ἐπὶ πλείστον ἢ ἔξεσθηκὸς τῆς οἰκείας
ἐνκρασίας τὸ ἔμφυτον θερμὸν, ὡς ἐν ἀψύχῳ σώματι σήπε-
ται τὸ αἷμα. διασώζοντος δ' αὐτοῦ τινα δύναμιν, ἐπίμικτός
τις αὐτοῦ ἢ μεταβολὴ πρὸς τε τῆς παρὰ φύσιν αἰτίας καὶ
τῆς κατὰ φύσιν ἀποτελεῖται. σηπούσης μὲν τῆς παρὰ φύ-
σιν αἰτίας, πειτούσης δὲ τῆς κατὰ φύσιν. ὁποῖρα δ' αὖ-

est feminis nomine non corpoream quidem substantiam,
sed ipsius vim facultatemque significari volunt. Enimvero
phlegmonas quoque ostendimus sanguine in partes phle-
gmone laborantes decumbente excitari, qui primum qui-
dem ipsa solum vasa repleat et distendat, mox vero etiam
vicina ipsis inania spatia, quae singulis in partibus plu-
rima exiguaeque sunt occupet. Sunt autem ea a nobis
demonstrata libello de tumoribus praeter naturam et di-
ctum aequè de illis in eo, quem de inaequali intemperie
scripsimus. Sanguis igitur ille qui in partibus phlegmone
afflictis per minimas particulas dispersus est, redire qui-
dem in priorem naturam non potest, ut qui extra vasa
sua sit, immutatur autem et putrescit, non aliter quam
omnia quae alieno in loco vehementius incallescunt. Ita-
que si natus quidem calor a propria temperie plurimum
recesserit, sanguis ut in morticino corpore putrescit. Sin
autem ille vim adhuc aliquam retinet, mixta quaedam
sanguinis mutatio fit, partim quidem ab ea quae praeter
naturam partim vero ab ea, quae secundum naturam causa

Ed. Chart. VIII. [618.]

Ed. Bas. V. (134.)

τῶν μᾶλλον κρατῆσει, καὶ ἐκείνην αὐτὴν ἐξ ἀνάγκης καὶ τὰ γνωρίσματα προσέρχεται, τὰ τε τῆς χροῆς καὶ ὁσμῆς καὶ συστάσεως. ἐκ δὲ τούτων, ὡς ἔφη, ἀποδεδειγμένων ἐν εἰρηραῖς πραγματείαις ἀκόλουθόν ἐστι συλλογίσασθαι τὸ καλῶς μεταβεβλημένον εἰς πῦον αἷμα. πρῶτον μὲν μὴ σεσηφθαι, μᾶλλον δὲ πεπεφθαι, δεύτερον δὲ ὀννεμφαίνεσθαι μὲν τι τῆς παρὰ φύσιν ἐν αὐτῷ σηπεδότος, ὀλίγον δ' εἶναι τοῦτο καὶ, καθάπερ Ἱπποκράτης εἶπεν, ὡς ἥκιστα δυσώδες. τὸ γὰρ ὡς ἥκιστα ταῦτόν σημαίνει τῷ ὡς ἐλάχιστα· πρὸς τοῦτοις δηλονότι καὶ τὴν χροῶν αὐτοῦ παραπλησίαν εἰκὸς ἐστι γίνεσθαι τῷ σπέρματι, λευκὴν μὲν, οὐ μὴν ἀκριβῶς γε τοιαύτην ὅποια τῆς χιόνος ἐστίν. εἰς γὰρ τὴν τῶν στερεῶν σώματων ἄγεται χροῶν ὑπὸ τῆς φύσεως ἀκριβῶς μὲν τὸ σπέρμα, μετρίως δὲ τὸ πῦον, ἐπεὶ δὲ τῷ μὲν σπέρματι τῆς παρὰ φύσιν αἰτίας οὐδὲν μέμικται, τῷ πύρ δ' οὐκ αἰεὶ μὲν ἴσον, ὡς ἐρρέθη, μέμικται δ' οὖν τι πάντως, ἔξω τῶν οὐκ αἰσίων ὀργάνων γενομένου τοῦ αἵματος. αὕτη μὲν οὖν ἡ αἰ-

est. Quarum ut illa putrefacit, sic istae concoquit. Earum vero utraque praevaluerit, protinus indicia tum in colore tum in odore tum in substantia necessario consequuntur. Quum ergo ista alijs commentariis, quemadmodum dixi, demonstrata sint, consequens est an recte sanguis in pus versus sit ratione investigare. Cujus sane rei primum testimonium est, quod non computruerit, sed potius concoctum sit; secundum quod tametsi notae quaedam putredinis praeter naturam conceptae in eo appareant, leves istae quidem sint et, sicut ait Hippocrates, minimum foeteat. Nam quod ipse dixit ὡς ἥκιστα, significat idem quod ὡς ἐλάχιστα. Ad haec colore ipsum decet esse femini per simile nec tamen tam exacte candidum quam nix ipsa videtur. Siquidem tum femini tum puri natura colorem solidorum corporum inducit, sed illi quidem exquisitum, huic vero ad certum quendam modum. Nulla namque in semine causa praeter naturam est, quae ipsum afficiat, in pure autem ut non semper vis ejus par, sicut diximus, ita certe aliquid prorsus inest, quum sanguis

Ed. Chart. VIII. [618.]

Ed. Baf. V. (134.)

τία τοῦ λευκὸν γίνεσθαι τὸ σπέρμα καὶ τὸ πῦον. ὁμοιοῦται γὰρ πως τοῖς στερεοῖς σώμασι καὶ τὸ πῦον, ἅπερ ἐστὶν οἷ τε τῶν ἀγγείων χιτῶνες καὶ τὰ νεῦρα καὶ οἱ σύνδεσμοι καὶ οἱ ὑμένες, οἷ τε χόνδροι καὶ τὰ ὀστά. ἡ δ' αὐτὴ καὶ τοῦ τὸ ὑφίσταμενον ἐν τοῖς οὖροις λευκὸν ὑπάρχειν αἰτία. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τῷ πύῳ τὴν γένεσιν ἀνάλογον ἔχει, μεταξὺ τεταγμένην ἐκείνου τε καὶ τῶν κατὰ φύσιν χυμῶν. ὅσον γὰρ τῆς τροφῆς ἐν τῇ τοῦ αἵματος γενέσει τὴν ἀπὸ τῆς φύσεως ἐνέργειαν ἐξέφυγε, τοῖς οὖροις ὑφίσταται, οὐθ' ὡς τὸ αἷμα μεταβληθὲν ὑπ' αὐτῆς οὐθ' ὡς τὸ πῦον τῆς παρὰ φύσιν αἰτίας ἐν τῇ γενέσει μεταλαβόν.

extra sua vasa jaceat. Et haec quidem causa est, cur et semen et pus alba fiant. Nam pus quoque solidis etiam corporibus quodammodo assimilatur, quae sunt vasorum tunicae, nervi, ligamenta, membranae, cartilaginee et ossa. Est vero eandem etiam ob causam candidum quod in urinis subsidet. Habet enim puri similem originem, nimirum illius et humorum qui secundam naturam sunt mediam. Quidquid enim alimentum dum in sanguinem verteretur, naturae actionem declinavit, subsidet in urinis non immutatum quidem a natura, sicut sanguis, nec tamen ut pus a causa praeter naturam in ipsa generatione vitiatum.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΓΑΛΗΝΟΥ ΕΙΣ ΤΑΥΤΟ
ΥΠΟΜΝΗΜΑ Β.

Ed. Chart. VIII. [619.]

Ed. Bas. V. (134.)

α'.

[619] Οἱ δὲ ὕδρωπες οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νοσημάτων πάν-
τες κακοί. οὗτε γὰρ τοῦ πυρὸς ἀπαλλάσσουσιν, ἐπώδυ-
νοί τ' εἰσι κάτα καὶ θανατώδεις. ἄρχονται δὲ οἱ πλεῖ-
στοι μὲν ἀπὸ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος, οἱ δὲ ἀπὸ
τοῦ ἥπατος.

Κατὰ μὲν τὴν ἀρχὴν τοῦ συγγράμματος αὐτὸς ἔφη,
σκέπτεσθαι δὲ ὧδε χρὴ ἐν τοῖς ὀξέσι νοσήμασι, πρῶτον μὲν

HIPPOCRATIS PROGNOSTICON
ET GALENI IN EUM LIBRUM
COMMENTARIUS II.

L

*Hydripes ex acutis morbis omnes mali, neque enim fe-
brem solvunt et cum dolore sunt vehementi ac letales.
Incipiunt autem plurimi ab ilibus et lumbis, quidam
vero a jecore.*

Dixerat Hippocrates initio hujus libri; sunt autem
haec in acutis morbis consideranda, primum quidem an

Ed. Chart. VIII. [619.]

[688] Ed. Bas. V. (134.)

τὸ πρόσωπον τοῦ νοσούντος, εἰ ὁμοίον ἐστὶ τοῖσι τῶν ὑγια-
νόντων. ὅθεν ἔμοι φασιν οὐ περὶ τοῦ νεκρώδους προσώ-
που μόνον ὡς ἐν ὀξεί νοσήματι, ἀλλὰ περὶ τῶν ἐξῆς ἀπέν-
των γεγονέναι τὸν λόγον αὐτῷ, μηδὲ τὸ κατὰ τὴν τελευταίην
τοῦ συγγράμματος εἰρημένον ἀναγνόντες ἔνθα φησί· ταῦτα
δὲ λέγω περὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων καὶ ὅσα ἐκ τούτων γί-
νεται, καὶ μέντοι καὶ φαίνεται περὶ τε τῶν ἐμπυημάτων
εἰρηκῶς ἔμπροσθεν οὐ μόνον ἐκείνων ὅσα κατὰ τὴν εἰκο-
στὴν ἡμέραν ῥήγνυσθαι πέφυκεν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὴν
τριακοστὴν τε καὶ τεσσαρακοστὴν καὶ ἑξηκοστὴν ἀφικομένων,
ἔτι τε πρόσθεν ὑπὲρ τῶν ἄχρι τῆς τεσσαρακοστῆς ἡμέρας
ἐκτεινομένων νοσημάτων, ἔνθα φησὶν εὐπνοίαν δὲ καὶ κατὰ
νομίξειν μεγάλην δύναμιν ἔχειν εἰς σωτηρίαν, ἐν ἅπασι τοῖ-
σιν ὀξέσι νοσήμασι, ὅκοντα σὺν πυρετοῖς τὲ ἐστὶ καὶ ἐν
τεσσαράκοντα ἡμέρησι κρίνεται. καὶ νῦν ἄντικρυς εἶπεν,
οὐ περὶ πάντων ὑδρώπων ποιούμενος τὸν λόγον, ἀλλ' ὅσοι
περ' αὐτῶν ἐκ τῶν ὀξέων νοσημάτων γίνονται. καὶ περὶ
μὲν τῶν ἐμπύων τε καὶ φθινωδῶν καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς ἐρεῖ

aegri facies similis sit, bene valentium. Ex quo plerique
existimarunt non de mortifera facie tantum in acuto morbo
contracta, sed etiam de reliquis omnibus institutam ab
eo disputationem fuisse. Sed non legere, arbitror, quod
ipse extremo libro subjunxit his verbis: haec autem dico
de morbis acutis atque aliis omnibus qui ex ipsis habent
originem. Attamen et de suppurationibus loquutum esse
constat, non iis modo quae vigesimo die abrumpi debent,
verum illis etiam quae ad trigesimum, quadragesimum et
sexagesimum diem producuntur, atque item de morbis
qui usque ad quadragesimum diem differuntur, ubi ait:
spirandi vero facilitatem existimare oportet valde magnam
vim ad salutem habere in omnibus acutis morbis quibus
conjuncta febris est, quique diebus quadraginta judicantur.
Et nunc quidem non de omni specie aquae inter cutem,
sed ea dumtaxat quae acuto morbo supervenit, dicturum
se manifesto posfitetur. Quin etiam de purulentis et tabi-

Ed. Chart. VIII. [619. 620.]

Ed. Bas. V. (134.)

καὶ πρὸς τούτοις ἔτι καὶ περὶ τεταρταίων ὁμολογουμένων
καὶ τούτων χρονίων νοσημάτων. οἱ γοῦν ἐν ταῖς ὀξείαις νο-
σηματίαις ὑδρωπές, οἳ πάντες εἰσὶ κακοὶ μῆτε τὸν πυρετὸν
παύοντες, ὀδυνηροὶ τε διαμένοντες, αὐτὸς εἶπεν. ἐδίδαξε δὲ
καὶ τὰς γενέσεις αὐτῶν, ἥπατος μὲν ἀντικρυς ὀνομαστὶ μνη-
μονεύσας, ἐν δὲ κοινῇ λόγῳ τῶν ἐν τοῖς κενεῶσι μέρων,
ἅπερ ἐστὶ νῆστις καὶ μεσεντερίου, ἔντερά τε λεπτά. προσα-
γορεύει γὰρ εἰκὸς εἶσθαι αὐτὸν ἐκεῖνα τὰ μέρη κενεῶνας,
ὅσα μετὰ τῆς τε τοῦ θώρακος ἐσχάτης πλευρᾶς ἐστὶ καὶ
τοῦ τῆς λαγόνος ὀστοῦ. [620] καὶ γὰρ τοὶ καὶ κενὸν ἅπαν
φαίνεται τοῦτο τὰ χωρία, εἰ παραβάλλοις αὐτὸ τοῖς ἀνω-
θεν αὐτοῦ μέρεσι καὶ κάτωθεν ὁστώδεσιν ὑπάρχουσιν ἀμ-
φοτέρους. ἐστὶ δὲ καὶ λαπαρόν ἅπαν τοῦτο τὸ μέρος, ὅταν
γέ μὴ πρὸ ὀλίγου τις ἐμπεπλησμένος ᾖ σιτίῳ τε καὶ πο-
τῶν καὶ μοι δοκεῖ καὶ ὁ ποιητὴς αὐτὰ ταῦτα τὰ μέρη
τοῦ σώματος ὀνόμαζεν λαπαράς. ὑδρωπῶν μὲν οὖν ἅπαν-
των ἡ κοινὴ γένεσις ἀποτυχία τοῦ τῆς αἱματώσεως ἔργου

dis atque insuper de quartanis postea dicet, quos sane morbos nemo est qui diuturnos non esse fateatur. Ita-
que aquam omnem inter cutem quae acuto morbo super-
venit malam esse dixit, ut quae nec febrem disentiât et
dolorem perpetuo excitet. Ejus autem ortum etiam ostene-
dit, dum et jecoris nominatim facit mentionem et illas
quae in ilibus continentur partes uno communi vocabulo
complectitur, quae sunt jejunum, laces tenniaque inté-
stina. Namque verisimile est omnes eas partes ab Hippo-
crate κενεῶνας appellari, quae inter extremam thoracis
costam et coxendicis ossa continentur. Siquidem inanis
tota illa regio videtur, si tam cum infernis quam cum
superis partibus utrisque ossibus contuleris. Est vero etiam
pars illa tota gracilis, modo quis non parum ante cibum
potumque sumpserit. Haecque ipsas propterea partes poeta
λαπαράς, nam λάπαρον gracile significat, vocare videtur.
Enimvero omnis inter cutem aqua vitio sanguificationis
opere aequè provenit. Tanquam enim in ventre cibi co-

Ed. Chart. VIII. [620.]

Ed. Bas. V. (134.)

γίνεται. καθάπερ γὰρ καὶ ἐν γαστρὶ πέττεται τὰ σιτία, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐν ἥπατι καὶ φλεψὶν ἢ ἐν τῇ κοιλίᾳ προπεφθεῖσα τροφή. καὶ μέντοι καὶ ὡς ἐν τῇ κοιλίᾳ ποτὲ μὲν ἥτιον ἀποινυγχάνεται τὸ τῆς πέψεως ἔργον, ἔστιν ὅτι δὲ μᾶλλον, οὕτω καὶ τῷ ἥπατι. πάσχει γὰρ τὸ ἥπαρ ἐνίοτε μὲν αὐτὸ καθ' αὐτὸ πρῶτον, ὥσπερ καὶ ἡ γαστήρ, ἐνίοτε δὲ κατὰ συμπαθείαν ἐτέρων μορίων. εὐδὴλον οὖν ὅτι τὰ πάντα συμπαθοῦντα ἀλλήλοις ἢ τῷ γειννιᾷ ἢ τῷ κοινω- νίαν ἔχειν μεγάλην κατὰ τὰ ἀγγεῖα καὶ νεῦρα πάσχει. οὕτω τοίνυν καὶ τὸ ἥπαρ διὰ τε φλεβῶν μεγάλων συνηῇθαι φαί- νεται καὶ σπληνὶ καὶ γαστρὶ καὶ ἐντέροις, ἢ τε θέσις αὐ- τῶν οὕτω πλησίον ὡς ἓνα μὲν ἄπτεσθαι, τινὰ δὲ ὀλίγου δεῖν ψαύειν αὐτοῦ. σπληνὸς μὲν οὖν οὐκ ἐμνημόνευσεν ὁ Ἱπποκράτης, ἐπειδὴ περὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων ὁ λόγος ἦν αὐτῷ. φαίνεται δὲ τοῦτο τὸ σπλάγχχον, ὅταν ἐν χρονίοις νοσήμασι σκιρῶδῃ λάβῃ διάθεσιν, εἰς συμπαθείαν τε τὸ ἥπαρ ἄγειν, ἰδέrous τε δι' ἐκείνου μέσου τῷ παντὶ σώματι κατασκευάζειν. ἥπατος δὲ καὶ τῶν κενεῶνων μέμνηται καὶ

quantur, sic in jecinore et venis alimentum, quod prius in ventriculo concoctionem adeptum fuerat. Quin etiam sicut in ventriculo plus minusve vitiata concoctio est, ita et in jecinore. Nam ut venter, sic etiam jecur nunc per se primum, nunc ex consensu cum aliis partibus afficitur. Est autem evidens omnia quae mutuo sese afficiunt vel propter vicinitatem vel quod magnum inter se habeant per vasa et nervos commercium affici. Sic quidem jecur cum liene, ventriculo et intestinis, magnis venis connecti videtur, ac praeterea illis esse tam vicinum, ut ex his aliqua annexa, aliqua propemodum contigua sint. Verum Hippocrates nullam lienis mentionem fecit, quod ipse de morbis acutis dicere proposuerit. Apparet tamen id viscus, si quando in veteri morbo scirrholam aliquam affectionem contraxerit, tum jecur ipsum similiter afficere, tum ejus occasione hydropas in corpore universo excitare. Meminit autem jecinoris et partium inanum et aquarum

Ed. Chart. VIII. [620.]

Ed. Bas. V. (134. 135.)

διδάσκει τὰς διαφορὰς τῶν ἐπ' αὐτῶν γινομένων ὑδέρων,
οἷς διὰ τῆς ἐξῆς λέξεως ἔσται δῆλον.

β.

(135) Οἷσι μὲν οὖν ἀπὸ τῶν κενεῶνων καὶ τῆς ὀσφύος
αἱ ἀρχαὶ γίνονται τῶν ὑδρώπων, οἱ τε πόδες οἰδέουσι
καὶ διάρροια πολυχρόνιοι ἴσχευσιν, οὔτε τὰς ὀδύνας λύον-
σαι τὰς ἐκ τῶν κενεῶνων τε καὶ τῆς ὀσφύος, οὔτε τὴν
γαστέρα λασπᾶσθουσιν.

Τὸ μὲν οὖν οἰδεῖν τοὺς πόδας ἀπάντων κοινὸν ὑδέ-
ρων ἀμέλει καὶ τοῖς ἐφ' ἥπατι συνεδρεῖται αὐτὸ φησὶ. γι-
νώσκομεν δ' ὅτι καὶ τοῖς ἐπὶ σπληνὶ καὶ ἀπλῶς ἅπασιν τοῖς
ἄλλοις. τὸ δὲ τῆς διάρροίας ἴδιον ἐξαίρετόν ἐστι τοῖς ἐπὶ
κενεῶσιν ὑδέρουσιν, ὅσοι τῆς νήσιεως ἢ τοῦ μεσεντερίου
φλεγμαινόντων γίνονται. μάλιστα γὰρ δὴ τοῖς ἀκρατεῖς
αἱ γλέβες εἰσὶ, δι' ὧν ἔλκει τὸ ἥπαρ εἰς αὐτὸ τὴν τροφὴν,

inter cutem, quas illae pariunt, differentias exponit, id
quod erit ex iis quas sequuntur dilucidum.

II.

Quibus ergo ab ilibus et lumbis principia fiunt hydropum,
pedes tument et diarrhoeae diuturnae detinent, quae
neque dolores ex ilibus ac lumbis abortos solvunt neque
ventrem molliunt.

In omni specie aquae inter cutem aequae tument pe-
des. Nam id quoque Hippocrates evenire dicit, ubi vitio
jocinoris provenit. Quod autem etiam si a liene oriatur
atque aliis item omnibus ut verbo uno dicamus, idem
malum contingat, certo compertum nobis est. At ventris
profluvium proprium peculiareque est ejus aquae inter
cutem quam inanes partes jejuno intestino vel mesenterio
phlegmone laborantibus excitarint. His enim maxime
imbecillae venae sunt, quibus jecur ad se trahit alimen-

Ed. Chart. VIII. [620. 621.]

Ed. Bas. V. (135.)

ὥστ' οὐδ' ὑπηρετεῖν τῷ σπλάγχνῳ πρὸς τὴν ἀνάδοσιν, οὔτε μένειν ἐν τῇ νήσει καὶ τοῖς λεπτοῖς ἐκτέροις τὴν τροφήν. καὶ εἰ ἀρρώστουντα τύχη βαρυνόμενα πρὸς αὐτῆς, ὡθεὶ κάτω παραχρῆμα πᾶσαν αὐτήν, καὶ αὕτη τῆς διαρροίας αἰτία. καὶ ἤδη καὶ διαφθείρεσθαι τὴν τροφήν ἀφροΐζεσθαι τε πολὺν τὸ χολῶδες εἰκὸς ἐστὶ διὰ τὴν τῶν φλεγμαινόμων μορίων θερμότητα. δῆξιν οὖν οὐ σμικρὰ γίνεται διὰ ταῦτα τοῖς ἐντέροις, ἐρεθίζουσα πρὸς τὴν ἀπόκρισιν τῶν περιεχομένων ἐν αὐτοῖς, καὶ αὕτη πάλιν αἰτία δευτέρα τῆς διαρροίας ἐστίν. εἰκότως δ' αὐτὰς γησιν οὔτε τὰς ὀδύνας παύειν οὔτε λαπαίτειν, τοντίεσι κενοῦν καὶ προστέλλειν τὰ τῆς γαστρὸς οἰδήματα, δηλῶν [621] καὶ τούτοις ὅτι μετ' ὀδύνης ἐκκρίνουσιν, ὅτι τε τὸ ὑπογάστριον ὅλον αὐτοῖς εἰς ὄγκον ἔξαιρείται. τὰς μὲν γὰρ ὀδύνας ἀναγκαῖον ἐστὶ γίνεσθαι διὰ τε τὰς φλεγμονὰς καὶ τὰς δῆξεις. τὴν γαστέρα δ' ὅλην ἔξαιρεσθαι τῶν ἐντέρων πληρουμένων πνεύματος φυσώδους, οὐ τὴν μὲν γένεσιν εὐλογόν ἐστιν ἔπεσθαι ταῖς

tum adeo ut nec visceri ad digestionem subserviant nec alimentum in jejuno et tenuibus intestinis morari possit. Quae si infirma quoque fuerint gravata alimento, id omne confestim deorsum propellunt. Et haec fluxus ventris causa est. Sed et nutrimentum corrumpi et plurimum excrementi biliosi acervari, propter partium quae phlegmone torquentur caliditatem verisimile est et inde quidem vehementer morderi intestina et irritari ad excretionem eorum quae in ipsis continentur. Est autem haec altera fluxus ventris causa. Sed cum quidem haud temere nec dolores sedare nec ventrem subducere dixit, nam verbum λαπαίτειν, quo usus est Hippocrates, significat vacuare et ventris tumorem ad aequalitatem redigere, ex quibus etiam verbis ostendit eos, qui sic affecti sunt, cum dolore reddere alvi excrementa et imum ventrem totum ipsis intumuisse. Quippe dolores excitari necesse est tum propter phlegmonas tum propter morsus. Ventrem autem totum intumescere, quod intestina flatuloso spiritu plena sint, ex

Ed. Chart. VIII. [621.]

Ed. Bas. V. (135.)

ἀπεψίαις. τὸ δὲ οὐ μένειν ἔνδον ἀρόστιά τῆς περισταλ-
τικῆς δυνάμεως τῶν ἐντέρων γίνεται.

γ.

Ὅκοσοισι δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος οἱ ὕδρωπες γίνονται, βῆχες
τε καὶ θυμὸς ἐγγίνεται αὐτίοισι καὶ οὐδὲν ἀποπτύουσιν
ἄξιον λόγου καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι καὶ ἡ γαστήρ οὐ δια-
χωρεῖ, εἰ μὴ σκληρά τε καὶ πρὸς ἀνάγκην καὶ περὶ τὴν
κοιλίην γίνεται οἰδήματα, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιᾷ, τὰ δὲ ἐπὶ
ἀριστερᾷ ἰστάμενά τε καὶ καταπαυόμενα.

Θυμὸν εἶρηκε νῦν τὴν προθυμίαν ἣν ἴσχουσι πρὸς τὸ
βῆττειν, ἐρεθιζόμενοι μὲν ὥς πρὸς τὸ σύμπτωμα, παρα-
χρῆμα δὲ αὐτοῦ παυόμενοι καὶ μόνον ἀρχῆς τοῦ βῆττειν
πειρώμενοι. ὁ γὰρ τοῦ ἥπατος ὄγκος ἐγκείμενος ταῖς φρεσὶ
στενοχωρίαν ἐργάζεται τῷ πνεύμονι. παραπλησίως οὖν δια-
θέσεως γινομένης τῇ κατὰ τὰς ὄντως αὐτῷ στενοχωρίας,

cruditatibus, ut est rationi consentaneum, originem ducente.
Quod autem intus non moretur, propter imbecillitatem
retentricis facultatis intestinorum accidit.

III.

Quibus vero ab hepate hydropes fiunt, tussis et tussendi
cupiditas ipsis innascitur, nihilque effatu dignum ex-
spuunt ac pedes tument venterque non dejicit, nisi et
dura et ad necessitatem et circa ventrem tumores pro-
deunt, qui partim ad dextra partim ad sinistra tum
consistunt tum desinunt.

Quod Hippocrates θυμὸν dixit, nos cupiditatem verti-
mus, ad tussim propensionem significat, ad quam illi tan-
quam adversus symptoma irritantur, sed confestim vix
etiamnum tussire aggressi conquiescunt. Nam jecinoris mo-
les transverso septo incumbens, pulmōni parit angustiam.
Quae quidem affectio quum verae illi angustiae similis sit,

Ed. Chart. VIII. [621.]

Ed. Bas. V. (135.)

δι' ας φλεγμοίων τε καὶ καταρροϊζόμενος ἐκ τῆς κεφαλῆς πάσχει. προθυμοῦνται μὲν βῆττειν, ἐλπίζοντες ἐκ τοῦ κενῶσαι τὸ λυποῦν ἰάσασθαι τὴν στενοχωρίαν. ἀρξάμενοι δὲ αὐτοῦ παραχορῆμα παύονται διὰ τῆς πείρας αὐτῆς εἰς γνῶσιν ἀκριβεστέραν ἀφικνούμενοι τῆς διαθέσεως, αἰσθανόμενοι τε σφῶν αὐτῶν ὅτι μάτην ἤλπισαν. ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις αὐτὴ καθ' αὐτὴν ἐπάγει βῆχα, τὰς ἐμφράξεις τοῦ πνεύματος ἐκκαθαίρουσα, καὶ ἡμεῖς μὴ προαιρώμεθα βῆττειν ὥστ' ἐργῶδες εἶναι πολλάκις ἀντισχεῖν τε καὶ κωλύσαι τὸ σύμπτωμα. νῦν οὖν ὁπότε διὰ τὴν στενοχωρίαν ἐπὶ τὸ βῆττειν οἱ κάμνοντες ἔρχονται μάτην, ὡς ὀνησόμενοι τι τὴν ἐκ τῆς φυσικῆς δυνάμεως ὑπηρεσίαν οὐκ ἔχοντες αὐτίκα παύονται. διὰ ταῦτα μὲν γὰρ ἡ προθυμία γίνεται τοῖς οὕτω κάμνονσι τοῦ βῆττειν. ἀπολείπει δ' αὐτοὺς ἐν τάχει τοῦ ὄρου, ὡς ἂν μηδὲν ἀποπτύοντας ἄξιον λόγου. ἀλλὰ τοσοῦτον ὅσον εἰς τὰς τραχείας ἀρτηρίας ὀρρώδες τε καὶ λεπτόν ἐκ τῶν περιεχόντων ἀγγείων τὸ ὀρρώδες αἷμα συνθλίβεται διὰ τὴν ἰδρωτὸς τινοῦ. ταῦτ' οὖν οἱ ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὑδρωπεῖς

qua pulmo tum phlegmone occupatus tum distillatione, ex capite obrutus premitur, idcirco tussire quidem affectant, sperantes eo quod molestum est vacuato angustiae se mederi posse. Verum protinus ut coepere desistunt, experientia ipsa affectum suum certo agnoscens et ex se ipsis intelligentes frustra se eam spem concepisse. Sed et ipsa per se natura nobis etiam non molientibus tussim sollicitat, ut saepe difficile sit resistere et ne accadat prohibere. Nunc igitur quando ob angustiam frustra aegri tussiculas movent, tanquam malum aliqua ex parte levaturi, tamen facultatis naturalis auxilio destituti, protinus desinunt. Siquidem aegros eam ob rem tussendi cupiditas incessit, sed diu tussis non detinet, quod nihil dictu dignum exspniant, sed quantum modo serosi tenuisque humoris ex vasis serosum sanguinem continentibus in asperam arteriam, sudoris cujusdam instar, exprimitur. Et his quidem notis aqua inter cutem a jecinore orta distinguitur a praedictis. Praeter has autem aliud etiam discri-

Ed. Chart. VIII. [621. 622.]

Ed. Bas. V. (135.)

ἀφορίζονται τῶν πρσιερημένων, ἔτι τε τῇ βραχύτητι καὶ τῇ σκληρότητι τῶν ὑπερχομένων κάτω. διαρεθίζονται γὰρ ἐκείνοι πεπονθότων αὐτοῖς ἦτοι τῶν ἐντέρων ἢ τοῦ μεσεντερίου. τοῖς δ' ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὑδερνῶσιν, ὡς ἂν ἀπαθῶν ὄντων τούτων, οὔτε διαφθειρομένης τῆς τροφῆς οὔτε βαρυνομένων ὑπ' αὐτῆς τῶν μορίων, ἔρρόνται γὰρ καὶ οὐ γίνονται διάρρῳαι, μένει πλεῖον αὐτόθι τὰ τῆς τροφῆς λείψανα, τὸ μὲν τι διαπέμποντα πρὸς τὴν ἐντὸς τοῦ περιτοναίου χώραν, τὸ δέ τι καὶ τῇ φλεγμονῇ τοῦ ἥπατος οἶον ἐξοπτώμενα, καὶ μέντοι καὶ τὸ δέρμα πᾶν αὐτοῖς, ὡς ἂν ὑπὸ φλεγματώδους αἵματος τρεφόμενον, οἰδαλῆον τε γίνεταί καὶ εἰ πίσεις αὐτὸ τῷ δακτύλῳ, παραχρῆμα μὲν φαίνεται κοῖλον, ὀκίγον δ' ὑστερον εἰς τὴν ἔμπροσθεν ἐπανερχόμενον κατὰστασιν. οὐ μὴν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς αἷμα τῇ μεταπτώσει τῆς ὀξύτητος εἴωθε γίνεσθαι τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' οἱ μὲν πόδες οἰδίσκονται πρῶτοι, πορρώτατῳ τῶν θερμοτάτων μορίων ὄντες. [622] ἐπαναβαῖνον δὲ τὸ σύμπτωμα καὶ περὶ τὴν κοιλίαν πᾶσαν τὴν αὐτὴν ἐργάζεται διάθεσιν, ὥστε εἰ πίσεις τὸ οἰδημα δακτύλῳ κοιλαινέσθαι τε καὶ οἶον βοθροῦ-

men est a paucitate siccitateque eorum quae infra de-
clinantur. Illi enim affectis scilicet vel intestinis vel me-
senterio crebro irritantur. Quibus vero jecoris vitio
aqua inter cutem provenit, tanquam non male affectis illis
partibus nec corrupto alimento nec gravatis ab eo mem-
bris, valent enim, venter non fluit, sed illic diutius ali-
menti reliquiae immorantur, partim ad intima peritonaei
spatia immiffae, partim vero a jecinoris phlegmone quo-
dammodo adnatae. At vero etiam cutis universa, quod
pituitoso sanguine alta sit, tumet, ac si digito eam com-
presseris, extemplo cavatur parumque postea ad pristinam
aequalitatem redit. Quod tamen non accidit statim, ut
morbus ex acuto degeneravit, sed pedes primum, ut qui-
a calidissimis partibus absunt longissime, tumorem contra-
hant, a quibus sursum conscendens malum, totum etiam
ventrem similiter occupat adeo ut si tumorem digito pre-

Ed. Chart. VII. [622.]

Ed. Bas. V. (135.)

σθαι τὸν τόπον, εἰς ὀλίγον ὕστερον εἰς τὴν ἐμπροσθεν ἐπανέρχεσθαι κατάστασιν. ὅπερ Ἱπποκράτης εἶπε καὶ περὶ τὴν κοιλίην οἰδήματα γίνεται ἰσχυμένά τε καὶ καταπανό-
μενα. δύναται δ' ἂν εἰρηκέναι τοῦτο καὶ περὶ τῆς πρώτης γενέσεως αὐτῶν εἶναι. καὶ γὰρ ἀρχόμενα συνίστασθαι καθ-
ίστανται πολλάκις, ὥς δοῦναι τινὶ πεπαῦσθαι τελείως αὐτά.
μετὰ ταῦτα δὲ αὖθις ἐπαίρεται καὶ πάλιν δὲ καθίστανται
καὶ αὖθις πάλιν ἐπαίρεται. προσελθόντος δὲ τοῦ χρόνου μέ-
νει μῆκεν καθιστάμενα. διαφέρει γε μὴν ταῦτα τῶν προτι-
θημένων ἐν ταῖς κενῶσι, τῷ κοιλαινεσθαι πιεζόμενα, φλε-
γματικὴν ἔχοντα τὴν φύσιν, οὐκέτι φυσᾷδι πνεύματι κα-
θώπερ ἐκεῖνα γινόμενα.

δ.

Κεφαλὴ δὲ καὶ χεῖρες καὶ πόδες ψυχρὰ ἰόντα κακὸν τῆς
τε κοιλίης καὶ τῶν πλευρῶν θερμῶν ἰόντων.

mas, locus ipse cavus qualique defossus appareat, deinde paulo post in priorem sedem reverti videatur. Id quod Hippocrates dixit scribens: atque circa ventrem tumores prodeunt qui consistunt et desinunt. Quamquam hoc etiam possit ab eo dictum esse de primo ipforum ortu. Nam quando emergere incipiunt plerumque confidunt, ut prorsus defuisse videantur, deinde vero exsurgunt denuo rursumque confidunt atque iterum postea renovantur. Verum temporis spatium permanent nec amplius fidunt. Verum isti ab illis differunt, quos ab inanibus prodire diximus, quod ab humore pituitoso, non autem a flatuoso spiritu, sicut illi geniti compressu excavantur.

IV.

Quod si caput et manus pedesque frigeant ventre et lateribus calentibus, malum.

Ed. Chart. VIII. [622.]

Ed. Baf. V. (135. 136.)

Ἐν μὲν τοῖς χρονίοις νοσήμασι καὶ μάλιστα χειμῶνος καὶ γέρουσιν οὐ μόνον ἐν ταῖς εἰσβολαῖς τῶν πυρετῶν, ἀλλ' ἐπισημασίας ὀνομάζουσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς διαλείμμασιν οὐδὲν θαυμαστόν ἐστι περιψύχεσθαι τὰ πέρατα τοῦ σώματος, ἄσαρκά θ' ὑπάρχοντα φύσει καὶ πορρώτατα κείμενα τῶν σπλάγχων. ἀλλ' ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ περὶ τῶν χρονίων νοσημάτων οὐκ ἔστιν ὁ λόγος αὐτῷ. τὸ τοίνυν ἐν τοῖς ὀξείσι καταψύχεσθαι ταῦτα τὰ μέρη κατὰ τὴν ἐναντίαν διάθεσιν ὡς τὸ πολὺ γίνεται τῆς ἐν τοῖς χρονίοις ἐργαζομένης τὸ σύμπτωμα τοῦτο. κατ' ἐκεῖνα μὲν γὰρ οὐκ ἔξι- (136) κνέται μέχρι τῶν ἄκρων τοῦ ζώου μορίων ἢ ἔμφυτος θερμότης ὑπ' ἀρρώστιας. ἐν δὲ τοῖς ὀξείσι διὰ μέγεθος τῆς τῶν σπλάγχων φλεγμονῆς ὀλίγον μέντοι τῆς αἱματώδους οὐσίας εἰς ὅλον ἤκει τὸ σῶμα. πλεῖστον δὲ αὐτῆς ἐν τοῖς φλεγμαίνουσι κατακλείεται καὶ διὰ τοῦτο τὰ μέσα μέρη τοῦ σώματος, ἅπερ ἐστὶ θώραξ τε καὶ γαστήρ, ἱκανῶς φαίνεται θερμά. γίνεται γε μὴν ἐνίοτε ἐν τοῖς ὀξείσιν ἐπισημασία μετὰ ῥίγους ἢ ψύξεως οὐ μόνον τὰ πέρατα τοῦ σώματος,

In longis morbis per hiemem praesertim et senibus non solum in principiis accessionum, ἐπισημασίας Graeci vocant, verum etiam quum morbus intermisit, si extremas corporis partes, quae et minime carnosae sunt et longissime absunt a visceribus, refrigerantur, non debet mirum videri. Sed quum hoc libro Hippocrates non agat de morbis longis, necesse est aliam quandam subesse causam, cur in acutis morbis partes istae refrigerant, illi contrariam, quae per veteres morbos partibus his frigiditatem inducit. In longis quidem morbis natus calor propter imbecillitatem non potest usque ad ultimas animalis partes devenire. In acutis vero ob magnitudinem phlegmone quae viscera opprimuntur, paucus admodum sanguis in corpus universum permeat, sed plurimus in partibus phlegmone affectis intercluditur. Quamobrem mediae corporis partes thorax et venter multum calidae sentiuntur. At prehendit tamen aliquando in acutis accessio, quum horrore aut refrigeratione tanta, ut non extremum modo corpus, sed

Ed. Chart. XII. [622. 623.]

Ed. Bas. V. (136.)

ἀλλὰ αὐτὸ καὶ τὸ περὶ θώρακα καὶ τὴν γαστέρα δέρμα ψυχρὸν ἐργαζομένη. αὕτη μὲν οὐδὲν ἐνδείκνυται κατὰ τὰ σπλάγχνα φαῦλον. ὅταν δὲ μερόντων θερμῶν τῶν κατὰ πλευράς τε καὶ τὴν γαστέρα μορίων ἢ καὶ τοῦ κατὰ φύσιν ἐν θερμοτέρων γεγεννημένων ψύχῃται τὰ τοῦ σώματος ἄκρα μόρια, μέγεθος φλεγμονῆς ἐνδείκνυται κατὰ τὰ σπλάγχνα καὶ τάχα βέλτιόν ἐστιν ἀκοῦσαι τὸ θερμῶν ἐόντων ἐπὶ τῇ κοιλίᾳ καὶ τῶν πλευρῶν οὕτως εἰρημένον, ὥς ἐπιφανέστερον αὐτῶν τεθερμασμένων ἢ ὁπότε κατὰ φύσιν εἶχον. ἴσμεν δ' ὅτι καὶ ὁ καλούμενος λειπυρίας πυρετὸς ἐκ τῆς τοιαύτης ιδέας ἐστίν.

ε'.

Ἄριστον δὲ καὶ ὅλον τὸ σῶμα θερμὸν τε εἶναι καὶ μαλθακὸν ὁμαλῶς.

[623] Χειρίστην προειρηκὼς κατάστασιν νοσήματος εἶναι, ὅταν τῶν μέσων τεθερμασμένων καταψύχῃται τὰ πέρατα τοῦ σώματος, ἀντιπαραβάλλειν νῦν αὐτῇ τὴν ἀρίστην

ipsa etiam thoracis ventrisque cutis inalgescat. Verum haec nullum in visceribus vitium arguit. Si vero partes quae lateribus et ventre continentur calidae permaneant vel etiam quam natura esse solebant calidiores evaserint, corpus autem extremum refrixerit, viscera jam ingenti phlegmone detineri indicium est. Praesliterit autem fortasse quod dixit Hippocrates, ventre et lateribus calentibus sic accipere, ut haec longe calidiora, quam cum se haberent secundum naturam, intelligantur; cujusmodi febrem illam esse novimus, quae a Graecis λειπυρίας dicitur.

V.

Optimum vero totum corpus calidum et molle aequaliter esse.

Quum pessimo in statu morbum esse dixerit, quando medio corpore calente extrema algent, nunc ei ex adverso optimum qui nobis contingere potest, comparat, in

Ed. Chart. VIII. [623.]

Ed. Bas. V. (136.)

ἐν ἡμῖν, ἐν ᾗ θερμὸν ὁμαλῶς ἐστὶν ὅλον τὸ σῶμα μετὰ τοῦ καὶ μαλθακὸν ὁμαλῶς εἶναι, τὸ γὰρ ὁμαλὸν ἀμφοτέρων ἐστὶ κοινόν. ὁμαλῶς μὲν οὖν θερμὸν γίνεται τὸ σῶμα καὶ κατὰ τοὺς διακατεστάτους τῶν πυρετῶν, ἀλλὰ δακνῶδές τε καὶ ξηρόν φαίνεται κατὰ τὰς τοιαύτας διαθέσεις οὐ μαλακόν, εἰ δὲ ἅμα τε μαλακὸν εἴη καὶ θερμὸν ὁμαλῶς, ἀρίστην ἐνδείκνυται διάθεσιν τοῦ σώματος.

σι'.

Στρίψεσθαι δὲ χρὴ ῥηϊδίως τὸν ἀλγέοντα καὶ ἐν τοῖσι μετεωρισμοῖσιν ἐλαφρόν εἶναι.

Κεφάλαιον μὲν ἀπάσης προγνώσεώς ἐστι τῶν τεθνησμένων καὶ σωθησομένων ἢ παραβολὴ τῆς τοῦ νοσήματος ἰσχύος πρὸς τὴν τοῦ κάμνοντος δύναμιν. ἰσχυροτέρου μὲν γὰρ ὄντος τοῦ νοσήματος τεθνήσκει πάντως ὁ ἄνθρωπος. εἰ δ' ἀσθενέστερον εἴη τῆς τοῦ κάμνοντος δυνάμεως, οὐκ ἂν ἀποθάνοι μηδενὸς ἁμαρτηθέντος καὶ τοῦτο τὸ κεφάλαιον

quod totum corpus calidum aequaliter est atque etiam aequaliter molle. Aequaliter enim amborum commune est. Nam calidum quidem aequaliter corpus est vel in ardentissimis febribus, at tunc non molle, sed mordicans et aridum manifesto videtur. Quod si molle simul et calidum aequaliter sit, testatur corporis optimam esse affectionem.

VI.

Oportet autem eum qui laborat, facile converti et in assurgendo alacrem esse.

Totius quidem praecognitionis eorum qui ex morbo vel interire vel servari debent caput est magnitudinis morbi cum aegri viribus comparatio. Morbo siquidem praevalente aeger nullo modo effugere mortem possit. Sin autem vires illi sunt morbo superiores, modo nulla in re peccet, nunquam intereat. Id quod ipse illo etiam

Ed. Chart. VIII. [623.]

Ed. Bas. V. (136.)

καὶ τὸν αὐτὸς ἔγραψε κατὰ τὸν ἀφορισμὸν οὗ ἡ ἀρχὴ συν-
τεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ καὶ τὸν νοσέοντα, εἰ ἐξαρκέσει τῇ
διαίτη πρὸς τὴν ἀκμὴν τῆς νούσου. τὸ μὲν οὖν κεφάλαιον
τοῦτο τῆς προγνωστικῆς θεωρίας ἐστίν. οὐσῶν δὲ δυνάμεων
τριοῶν κατὰ γένος ἐπὶ τρισὶν ἀρχαῖς, ἐγκεφάλῳ καὶ καρδίᾳ
καὶ ἥπατι, διὰ τῶν ἐντεργειῶν ἐκάστης αὐτῶν ἢ τ' ἀρρώστια
καὶ ἢ ῥώμη γνωρίζεται. ἐντεργεῖται δὲ τῆς μὲν κατὰ τὸν
ἐγκεφάλου ἀρχῆς αἱ μὲν ἡγεμονικαὶ κατὰ τὴν μνήμης γίνον-
ται καὶ διαλογισμούς, αἱ δ' ὑψηλτικαὶ κατὰ τὰς αἰσθη-
σεις καὶ τὰς καθ' ὁρμὴν κινήσεις, τῆς δὲ κατὰ τὴν καρ-
δίαν αἱ διὰ τῆς τῶν ἀρτηριῶν κινήσεως, τῆς δὲ κατὰ τὸ
ἥπαρ αἱ περὶ τὸ αἷμα καὶ τοὺς χυμούς. εἰς ταῦτ' οὖν τὰ
κεφάλαια τῆς προγνωστικῆς θεωρίας τεκνομένης, ὅ τι περ
ἂν ὑφ' Ἱπποκράτους ῥηθῇ σημεῖον, ἐπισκοπεῖσθαι τίνος ἐστὶ
γένους· οἷον καὶ νῦν ἐστὶ τοῦ ῥαδίως στρέφεσθαι τὸν κῆ-
μνοντα καὶ διανιστάμενον ἑλαφρόν· ἐαυτῷ φαίνεσθαι. γνω-
ρίσματα γάρ ἐστι ταῦτα τῆς καθ' ὁρμὴν κινούσης τὸ σῶ-

aphorismo prodidit, cujus initium est, *conjectandum
vero est an victus aegro sufficiat ad summum morbi vigo-
rem.* Haec igitur est prognosticae considerationis summa.
Verum quum tres genere facultates sint in tribus positae
principiis, cerebro, corde et jecinore, eorum tum infirmi-
tatem tum robur ex singularum actionibus deprehendes.
Sunt autem ab illo quidem quod in cerebro est principio
proficiscentes actiones aliae principes quae in memoria et
ratiocinatione versantur, aliae vero ministrae, quae sen-
tiendo et secundum appetitum movendo perficiuntur. Eman-
ant autem ab eo quod in corde est, motus illi quos ar-
teriae edunt. Ad hoc autem cujus jecur sedes est, san-
guis et humores pertinent. Itaque quum in haec summa
capita prognostica contemplatio sit divisa, videndam etiam
atque etiam est, ad quod genus singula signa, quae Hip-
pocrates tradiderit, referre oporteat; veluti hoc de quo
sermo nunc habetur, eum qui laborat facile converti et
dum assurgit se alacrem sibi videri. Sunt enim haec

Ed. Chart. VIII. [623.]

Ed. Bas. V. (136.)

μα δυνάμεως. ἴσμεν δ' ὅτι καθ' ὁρμὴν ἢ κατὰ προαίρεσιν ἢ βούλησιν ὀνομάζειν οὐδὲν εἰς τὰ παρόντα διαφέρει· τοῦτου τοῦ γένους ἦν καὶ τὰ περὶ τῆς κατακλίσεως ἔμπροσθεν εἰρημένα κατὰ τὴν ῥῆσιν, ἥς ἡ ἀρχὴ κεκλιμένον δὲ χρὴ καταλαμβάνεσθαι τὸν νοσέοντα. δείκνυσι μὲν γὰρ ὅτι ἡ τοιαύτη καιάκλισις ὥσπερ καὶ ἡ ἀνάστροφος ἐνεργούντων γίνεται τῶν μυῶν. ὀνομάζειν δὲ αὐτὴν εἰώθασι τονικήν. εἴρηται δὲ περὶ αὐτῆς ἐπιπλέον ἐν τοῖς περὶ μυῶν κινήσεων. ἔλγε δὲ καὶ ὁ Διοκλῆς οὕτω τὰ σώματα τῶν ζώων συνέστηκεν ἐκ τοῦ φέροντος καὶ τοῦ φερόμενου. φέρον οὖν ἐστὶν ἡ δύναμις, φερόμενον δὲ τὸ σῶμα. καθάπερ οὖν οἱ βασιτάζοντες φορτίον ἤτοι βαρυνόμενοι πρὸς αὐτοῦ κινούνται μόλις ἢ κοῦφον εἶναι νομίζοντες ἀλύπως φέρουσιν, οὕτω καὶ ἡ δύναμις ἡ μὲν ἰσχυρὰ ῥαδίως τὸ βάρος τοῦ σώματος φέρει, ὡς μηδὲν εἰς τὰς κινήσεις τοῦ σώματος βλάπτεσθαι, ἡ δ' ἀσθενὴς βαρυνομένη μόλις ἐξαίρει τὰ μέρη τοῦ σώματος.

virtutis, quae secundum appetitum corpus movet, testimonia. Nec vero hic interest secundum appetitum vel secundum electionem aut voluntatem dicere. Erant autem ejusdem generis et illa quae ante dixit de decubitu, quorum initium est: *caeterum medicus debet aegrum apprehendere in dextrum aut sinistrum latus jacentem*. Ostendit enim hunc jacentis habitum et illum aequae qui rectus est annitentibus musculis fieri. Hanc autem musculorum actionem tonicam solent appellare, de qua plurima diximus in libro de musculorum motu. Dicebat autem et Diocles animalium corpora ex ferente et eo quod fertur constare. Facultas quidem ipsa est quae fert, corpus autem id quod fertur. Tanquam igitur illi qui onus portant vel oppressi pondere, vix moveri possunt vel leve esse ducentes sine molestia ferunt; sic facultas, siquidem robusta est, corporis pondus facile sustinet, ut nihilo segnius deteriusque moveatur, si vero infirma est, vix potest corporis partes pondere oppressa attollere.

Ed. Chart. VIII. [624.]

Ed. Bas. V. (136.)

ζ'.

[624] Εἰ δὲ βαρὺς ἑὸν φαίνοιτο τό τε ἄλλο σῶμα καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἐπικινδυνότερόν ἐστιν.

Ἐπιχειροῦντι κινεῖσθαι τὰς κατὰ προαίρεσιν ἐνεργείας ἢ τῶν μορίων βαρύτης καταφανῆς γίνεται, σκελῶν μὲν ἐν τῷ διανίστασθαι καὶ βαδίζειν ἢ καὶ μεταφέρειν ὅλως αὐτὰ πειρᾶσθαι κατακείμενον, οὕτω δὲ καὶ χειρῶν ἐν τῷ λαμβάνειν τι καὶ μεθιέναι καὶ μεταφέρειν ἐπιχειρεῖν, ὡσαύτως καὶ τῶν κατὰ τράχηλον καὶ ῥάχιν ἐν τῷ μετασχηματίζειν ἐπιχειρεῖν τὸ σῶμα κατὰ ταῦτα τὰ μέρη. καὶ μέγιστόν γε τοῦτ' ἐστὶ καὶ κυριώτατον ἀρρώστιας δυνάμεως σημεῖον ἢ βαρύτης τῶν μορίων οὐ πάσης, ὡς εἴρηται πρόσθεν, ἀλλὰ τῆς κατὰ μόνον τὰ νεῦρα καὶ τοὺς μῦς.

η'.

Εἰ δὲ καὶ πρὸς τῷ βάρει οἱ ὄνυχες καὶ οἱ δάκτυλοι πελιδνοὶ γίνονται, προσδόκιμος ὁ θάνατος παραντίκα.

VII.

Sin autem tum reliquum corpus tum manus pedesque graves esse videantur, majus periculum est.

Quum aeger voluntarias actiones obire conatur, partium gravitas tunc se manifesto prodit. Crurum quidem aegro surgere cupiente vel ambulare vel ipsa etiam dum jacet transferre. Et manuum ad eundem modum, quum accipere aliquid et dimittere et loco movere contendit. Aequè vero et colli et spinæ dum molitur per has partes corpus in alium habitum invertere. Est autem maximum et præcipuum imbecillæ virtutis argumentum partium gravitas, non omnis quidem, ut ante dictum est, sed ejus modo quæ in nervis et musculis residet,

VIII.

Res vero proxima jam periculo est, si præter gravitatem ungues digitique lividi evaserint.

Ed. Chart. VIII. [624.]

Ed. Bas. V. (136.)

Δέδεικται μὲν δι' ἐτέρων ἡμῖν ὅπως ἀλλήλαις αἱ διοικούσαι τὸ ζῶον δυνάμεις συναπόλλυνται καὶ ὥς ἄχρῃ οὐ ἡτισοῦν αὐτοῖν διασώζεται, ἥ ἢ πάντως ὁ ἄνθρωπος. εἰρηκῶς οὖν ὁ Ἰπποκράτης γνωρίσματα τῆς καταλυομένης δυνάμεως, ὑφ' ἧς οἱ μύες κινεοῦνται, νῦν αὐτοῖς προστίθῃσιν ἐτέρας δυνάμεως σβεννυμένης ἴδια γνωρίσματα. τὸ γὰρ πελιδνοῦσθαι σημεῖον τοῦ σβέννυσθαι τὴν ἔμφυτον θερμασίαν, ἣτις ἀπὸ καρδίας ὀρμάται. διὰ τοῦτο τοιγαροῦν οὐχ ἀπλῶς θάνατον ἔφησε δηλοῦν τὴν πελιδνότητα προσγινομένην τῷ βάρει τοῦ σώματος, ἀλλὰ παραχρῆμα καὶ οὐκ εἰς ἀναβολὴν ἔσεσθαι τοῦτο, ἐπειδὴ τῶν δυνάμεων ἀμφοτέρων νεκρουμένων φαίνεται τὰ γνωρίσματα.

θ'.

Μελαινόμενοι δὲ παντελῶς οἱ δάκτυλοι καὶ οἱ πόδες ἥσσον ὀλέθριοι τῶν πελιδνῶν εἰσιν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι χρή. ἦν γὰρ εὐπετίως φέρων φαίνεται τὸ κακὸν ἢ καὶ ἄλλο τι τῶν περιεσθηκότων σημείων πρὸς

Quod quidem facultates quae vitam animalis moderantur simul intereant et quamdiu earum aliqua restat, superstitem prorsus esse hominem, alibi a nobis demonstratum est. Itaque post adducta exsolutae virtutis testimonia, per quam muscoli moventur, nunc illis adscit alterius facultatis exstinctae peculiare notas; lividitas enim exstincti caloris nativi, qui a corde proficiscitur, signum est. Quare non simpliciter ex lividitate ad corporis gravitatem accedente mortem portendi dixit, sed confestim et absque mora id futurum, quod jam utriusque facultatis emortuae manifesta signa appareant.

IX.

Pedes autem digitiue penitus nigri minus perniciosi sunt lividis. Sed et alia signa considerare convenit. Nam si aeger malum leviter ferre videatur atque signum aliquod salubre praeterea se ostendet, morbum in abscessum

Ed. Chart. VIII. [624. 625.] Ed. Bas. V. (136. 137.)
 τουτέοισι τοῖσι σημείοισιν ὑποδεικνύει τὸ νοῦ- (137) σημα
 ἔς ἀπόστασιν τρέπεσθαι ἐλπίς, ὥστε τὸν μὲν ἄνθρωπον
 περιγενέσθαι, τὰ δὲ μελανθέντα τοῦ σώματος ἀποπεσεῖν.

Οὐχ ἥσσον ὀλέθριοι τῶν πελιδνῶν ἐχρῆν εἰπεῖν, ἀλλ'
 ὡς ἐνίοτε μὲν οὐδ' ὅλως, ἐνίοτε δὲ ἐσχάτως εἰσὶν ὀλέθριοι.
 καὶ ἴσως ἂν τις ὑπενόησεν ἀγνοεῖν αὐτὸν τοῦτο διὰ τὸ μὴ
 κυρίως χρῆσθαι τῇ λέξει. προσθεῖς δὲ ἐξῆς τὸν διορισμὸν
 καὶ διδάξας σαφῶς ἐκάτερον ὧν εἶπον, εὐδελός ἐστι γινώ-
 σκων μὲν τὸ ἀληθές, οὐκ ἀκριβῶς δὲ ἐρμηνεύσας. ἐνίοτε
 γὰρ ἀποσκήμ [625] ματος λόγῳ μελαίνεται τι μόριον, ἐνίοτε
 δὲ καὶ νεκρώσεως. ὅπως δὲ ἂν τις αὐτὸ τοῦτο διαγνοῖη,
 σαφῶς ἐδήλωσεν. ἦν γὰρ εὐπετῶς φέρων φαίνεται τὸ κακόν,
 τουτέστιν εὐθόρως ὁ κάμνων ἔχῃ, καὶ τι ἄλλο σημεῖον αὐ-
 τῷ παρῇ τῶν σωτηρίων, ἀποσκήμματα ἐστίν· εἰ δὲ τὰ ἐναν-
 τία, νέκρωσις.

*versum iri spes est, ex quo homo quidem incolumis eva-
 det, partes autem corporis quae nigredinem contraxere
 decident.*

Non erat dicendum minus perniciosos esse lividis,
 sed interdum quidem nullo modo, interdum vero maxime
 perniciosos esse. Quod tamen Hippocratem ignorasse forte
 aliquis suspicabitur propterea, quod dictione non proprie
 usus sit. Verum quum ipse postea distinctionem adjecerit
 et aperte declaraverit utrumque eorum, quae dixi, palam
 est cognitam quidem ab eo veritatem fuisse nec tamen
 diferte expressam. Nigrescit enim pars aliqua alias flu-
 xione in eum decumbente, alias vero extincto in ea ca-
 lore. Quod quomodo deprehendi possit manifesto osten-
 dit. Nam si malum leviter ferre videatur, hoc est facile
 aeger toleret, unaque aliud salutiferum signum accedat,
 defluxio est, sin autem contra eveniat, demortuam partem
 esse indicium est.

ι.

"Ορχεις δὲ καὶ αἰδοῖα ἀνεσπασμένα πόρους ἰσχυροὺς ση-
μαίνει καὶ κίνδυνον θανατώδεα.

Φαίνεται τοῖς οὖννωμένοις ἀνασπώμενα ταῦτα τὰ μό-
ρια, καθάπερ καὶ τοῖς ἀποθνήσκουσι, καὶ λόγον ἔχει. νε-
κρουμένης γὰρ ἤδη τῆς ζωτικῆς δυνάμεως καὶ διὰ τοῦτ'
αὐτὸ ἀποτείνεται μέχρι τῶν περάτων τοῦ σώματος ἀδυνα-
τούσης, ὀκλαζούσης δὲ καὶ ἐπὶ τὴν ἑαυτῆς ἀρχὴν συναγο-
μένης, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἔπεσθαι καὶ τὰ μόρια τῇ δυνάμει
καὶ συνέρχεσθαι τε καὶ συνάπτεσθαι πρὸς τὰ μέσα τοῦ
σώματος. ὅτι δὲ καὶ οἱ πόροι συστολὴν ἐργάζονται τῆς δυ-
νάμεως εἰς ἑαυτὴν ἐμάθομεν ἤδη πολλάκις, ὥστε εἰκότως
καὶ οἱ ἐκείνους ἀνασπᾶσθαι τὰ μόρια πρὸς τὴν ἀρχήν.

ια.

Περὶ δὲ ὕπνων, ὥσπερ καὶ κατὰ φύσιν ξύνηθες ἡμῖν ἐστι,
τὴν μὲν ἡμέρην ἐργηγορέναι χρή, τὴν δὲ νύκτα καθεύ-

X.

*Testes et pudenda retracta vehementes dolores et mortis
periculum significant.*

Videntur partes istae tum dolore excruciatas tum
etiam morientibus convelli. Neque id fieri sine ratione.
Siquidem eum facultas vitalis deperit nec se potest eam
ob rem ad extremas corporis partes extendere, sed per-
turbata se ad suum principium recipit, necesse est una
cum ipsa facultate partes quoque intro se referre et me-
diis corporis partibus adjungi. Quod autem et dolores
efficiant ut se facultas in se ipsam contrahat saepe jam
didicimus, ut non amplius dubitandum sit etiam ob do-
lorem partes ad principium retrahi.

XI.

Somnum inire oportet eodem modo quo per naturam con-
suevimus, ut interdiu quidem vigilia, noctu vero somnus

Ed. Chart. VIII. [625.]

Ed. Baf. V. (137.)

δειν. ἦν δὲ εἴη τοῦτο μεταβεβλημένον, κάκιον. ἥκιστα δ' ἂν λυπέοιτο, εἰ κοιμῶτο τὸ πρῶτ' ἐς τὸ τρίτον μέρος τῆς ἡμέρας. οἱ δ' ἀπὸ τουτέου τοῦ χρόνου ὕπνοι πονηρότεροί εἰσιν.

Οὐ μόνον ὀρθῶς ἀπεφάνηται περὶ τῶν κατὰ τοὺς ὕπνους σημείων, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰτίαν προσέθηκεν αὐτοῖς, εἰς μὲν τὸ κατὰ φύσιν ἀναφέρων ὅσα χρηστὰ, τὰ δὲ ἐναντία διότι παρὰ φύσιν εἰσὶ, διὰ τοῦτο μεμψάμενος. οὕτω δὲ καὶ κατὰ τὸ ἔθος ἔχει. τὸ μὲν γὰρ σύνηθες ἀγαθόν, τὸ δὲ ἀσύνηθες μοχθηρόν. ἀλλ' ἐπὶ τῶν Ἱπποκράτους χρόνων οὐκ ἄλλο μὲν ἦν τὸ κατὰ φύσιν, ἄλλο δὲ τὰ ἔθη, νυνὶ δ' ἐμπαλιν οἱ πλοῖσιτοι ὀρθῶσιν ἐν ἄλλοις. τέ τισι καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους, τῆς μὲν ἡμέρας κοιμώμενοι, νύκτωρ δὲ ἐγρηγορότες. ἐπὶ τούτων οὖν ὥς ἂν παρὰ φύσιν εἰδισμένων ζῆν οὐκ ἀληθὴς ἐστὶν ἡ εἰρημένη πρὸς Ἱπποκράτους διδασκαλία. κυριώτερον γὰρ ἐν γε τοῖς νῦν χρόνοις ἐστὶ τὸ ἔθος τῆς

accedat. Quod si contra fiat, malum est. Verum minus incommodi attulerit, qui matutino tempore ad tertiam diei partem, deterior autem qui ab eo tempore invadit.

Non solum recte de signis quae ex somno haberi possunt Hippocrates dixit, verum causam etiam ipsorum adjecit, omnium quidem quae profunt causam ad naturalem habitum referens, contraria autem eam ob rem dam-nans, quod praeter naturam sint. Est autem et consue-tudinis eadem ratio. Consuetum enim bonum, malum vero quod praeter consuetudinem est. Verum Hippocratis saeculo non aliud secundum naturam erat et aliud ex con-suetudine. Nunc cum in aliis quibusdam tum in somno praepostere divites agunt qui interdiu quidem dormiunt, noctes vero insomnes ducunt. Ergo in illis ut qui prae-ter naturam vivere consueverint, non est verum quod nunc ab Hippocrate docetur. Consuetudo enim istis qui-

Ed. Chart. VIII. [625. 626.]

Ed. Bas. V. (137.)

φύσεως, οὐκ ἐπὶ τῶν πλουσίων γυναικῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγων.

ιβ.

Κάκιστον δὲ μὴ κοιμᾶσθαι μήτε τῆς νυκτὸς μήτε τῆς ἡμέρας· ἥ γὰρ ὑπὸ ὀδύνης τε καὶ πόνων ἀγρυπνίη ἢ παραφροσύνη ἐστὶ ἀπὸ τούτου τοῦ σημείου.

[626] Τὸ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς κοιμᾶσθαι τοῖς κατατεινομένοις ὑπὸ τινος ὀδύνης τε καὶ πόνου γίνεται καὶ τοῖς ἀρχομένοις παραφρονεῖν. ἀγρυπνίας γὰρ ἐστὶ καὶ αὕτη ποιητικὴ, διὰ ξηρότητα τῆς κατὰ τὸν ἐγκέφαλον κράσεως.

ιγ.

Διαχώρημα δὲ ἄριστόν ἐστι τὸ μαλθακόν τε καὶ ξυνεσθηκὸς καὶ τὴν ὥρην, ἣν περ καὶ ὑγιαίνουντι ὑπεχώρει, πλήθος δὲ πρὸς λόγον τῶν εἰσιόντων. τοιαύτης γὰρ ἐούσης τῆς διεξόδου ἢ κάτω κοιλίη ὑγιαίνει ἄν.

dem temporibus non modo in divitibus mulieribus, sed viris etiam non paucis majoris est quam natura momenti.

XII.

Pessimum autem est si somnus neque noctu neque interdiu corripit. Id enim a dolore laboreque provenit aut delirii futuri nota est.

Neque interdiu neque noctu dormiunt, qui dolore aliquo divexantur, quique delirare incipiunt. Nam et delirium ob siccum cerebri temperamentum vigilias solet excitare.

XIII.

Alvi excrementum optimum est, quod reddit venter molle concretum, eodem fere tempore quo secunda valetudine assuevit, modoque conveniens his quae assumuntur. Talis enim dejectio inferiorem ventrem valere ostendit.

Ed. Chart. VIII. [626.]

[1558 Ed. Bas. V. (157.)]

Ἀπὸ συστάσεως καὶ ποσότητος καὶ χρόνου, καθ' ὃν
ἐκκρίνεται τὰ διαχωρήματα, τὴν διάγνωσιν ἐπισημαίνομεν τῶν
ἀρίστων διαχωρημάτων, οὐ μὴν τῶν γε κακίστων ἀπὸ τού-
των μόνων, ἀλλὰ προσέθηκεν αὐτοῖς τὰ τε ἀπὸ τῆς χροῆς
γνωρίσματα καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ὁσμῆς ἐπὶ τε πρὸς τοῦτοις
τοῦ κατὰ τὴν ἀπόκρισιν συνεξυγμένου ὁσφου. συστάσιν
μὲν οὖν ἔχει τὴν κατὰ φύσιν, ὅσα μὴτε σκληρὰ πάντεώς
ἔστιν ὡς λιθώδη μὴθ' ὑγρὰ τελείως ὡς δύνασθαι διαρρεῖν,
ἀλλὰ μέχρι τοσούτου μαλακὰ μέχρι τοῦ μένειν ἐπὶ συνε-
στῶτα· ἔστι δ' αὐτῶν καὶ τὸ πλῆθος ἀνέλογον τῶν ἐδη-
δεσμένων καὶ ὁ χρόνος ἐν ᾧ κενοῦνται συνήθης τῷ κά-
μνοντι. προσκείσθω δὲ αὐτὴ καὶ ἡ χροιά καὶ ἡ ὁσμή φυ-
λαττέσθω τῶν κατὰ φύσιν, ἀπερ' αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης οὐ
προσέγραψεν ὡς ἐξ ὧν εἶπε παρὰ φύσιν ἐπισημαί σοι δυ-
ναμένω καὶ ταῦτα, συνήθεις γὰρ αὐτῷ τοῦτο πολλάκις εἰδεί-
ξαμεν ὃν ἐκ τῶν ἐναντίων ἐνδείκνυσθαι τὰ ἐναντία, παρα-
λείποντι τὰς προσηγορίας αὐτῶν· ὁρμαίνεται δὲ τὴν κάτω
κοιλίαν εἶπεν, ὡς πρὸς τὸν θώρακα παραβάλλον, ἵνα ἀκού-

Dejectionem optimam ab excrementorum concretionem
et modo et tempore quo reddi solent iudicat. Pessimam
vero non ab his quidem solis, sed a colore etiam et odore
et sono insuper quem dum excernitur emittit. Concretio-
nem igitur habent, eam quidem quae secundum naturam
est, quaecunque nec prorsus dura sunt, velut lapidea, nec
admodum liquida ut diffluere possint, sed eatenus mollia
ut adhuc compacta permaneant. Est autem et eorum
modus his quae assumpta sunt, conveniens ac tempus
etiam quo aeger excernere consuevit. Adsint quoque et
color et odor qualis secundum naturam esse solet, quae
et si Hippocrates diferte non expresserit, facile tamen po-
tes ex his notis quas praeter naturam esse dixit intelli-
gere. Id enim illi familiare esse saepe a nobis ostensum
est, ut ex contrariis contraria quorum nomina praetermi-
serit, indipet. Porro inferiorem ventrem valere dixit, ad
differentiam pectoris ut nomine inferioris ventris tum
ipsum ventriculum tum jejunum reliquaque intestina om-

Ed. Chart. VIII. [626.]

Ed. Bas. V. (137.)

σωμεν αὐτὴν τε τὴν γαστέρα καὶ τὴν νῆστιν ἅμα τῷ μετ' αὐτὴν ἐντέρω παντὶ κάτω κοιλίῃ. οὐ μὴν εὐθέως παρὰ φύσιν ἔχειν αὐτὴν ἐνδείξεται τὰναντία διαχωρήματα. τοῦτο γὰρ οὐτ' αὐτὸς εἶπεν οὐτ' ἄλλως ἀληθές· ἐγχωρεῖ γοῦν ὑγιαίνειν μὲν τὰ κατὰ τὴν κάτω κοιλίαν. ἦτοι δ' ἐξ ἥπατος ἢ σπληνὸς εἰς αὐτὴν τι συρρέον ἀλλοιοῦν οὐ μόνον τὸ χρῶμα τὸ κατὰ φύσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν σύστασιν καὶ τὴν ὁσμὴν τῶν διαχωρουμένων. ὑπαλλαχθήσεται δ' ἐνίοτε καὶ τὸ πλήθος αὐτῶν ἐπιμιξία τῶν καταρρέοντων ὑγρῶν, οὐ φυλαχθήσεται δὲ οὐδ' ὁ συνήθης χρόνος τῆς ἀποκρίσεως. τὸ μὲν οὖν ὁμοιότατον τῷ κατὰ φύσιν διαχωρήματι γινώρισμά ἐστιν οὐ μόνον τοῦ τὴν κάτω κοιλίαν ὑγιαίνειν, ὅπερ εἶπεν αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ τοῦ μηδὲν ἐκ τῶν εἰρημένων σπλάγχχνων καταρρεῖν εἰς αὐτὴν, τὸ δὲ παρὰ φύσιν ἔχον ἔσθ' ὅτε μὲν αὐτὰ μόνα τὰ κατὰ τὴν κοιλίαν ἐνδείκνυνται πεπονθέναι, πολλάκις δὲ καὶ τῶν ἄλλοθεν εἰς αὐτὴν συρρέοντων ἔχει γινώρισματα. καὶ πολυειδῆ γε ταῦτα τῷ τὸ ἥπαρ οὐ μόνον ἑαυτοῦ τινα περιτώματα καὶ ἰχώρας καὶ χυμοὺς παρὰ

nia audiamus. Verumtamen si forte aliter reddita sit dejectio, non est protinus judicandum praeter naturam esse. Id enim nec ipse censet nec est alioqui verum. Valere siquidem potest venter inferior et tamen ex jecore aut liene aliquid in eum deferri, a quo non ipse modo color qui secundum naturam est, verum etiam concretio odorque excrementorum vitatur. Quin et modus eorum saepe non servabitur, inmixtis aliis qui affluunt humoribus. Unde fieri quidem potest ut nec illo etiam tempore ea reddat alvus quo allueverat. Itaque alvi dejectio naturali quam simillima non ventrem modo inferiorem optima sanitate frui ostendit, sicut ipse dixit, sed nihil etiam ex illis visceribus in ipsam regurgitare. At quae contra naturam est, significat quidem aliquando ventrem dumtaxat affectum esse, saepe vero confluentis in eum aliunde humoris notas habet. Et varia quidem ejusmodi dejectio est, propterea quod jecur non sua modo excrementa et saniem humoresque quos praeter naturam continet, in

Ed. Chart. VIII. [626. 627.]

Ed. Basf. V. (137. 138.)

φύσιν εἰς τὴν γαστέρα παραπέμπειν, ἀλλὰ καὶ τοῦ σώματος ὅλου. συνάπτεται γὰρ ἡ γαστήρ δι' αὐτοῦ. πᾶσι τοῖς τοῦ ζώου μορίοις καὶ δέχεται δι' ἐκείνου τὰ περιττώματα αὐτῶν, ἐνίοτε μὲν ὡς ἀποσκήματα τὸ σῶμα ἐκκαθαίροντα σῶμα, ἐνίοτε δὲ μορίον ἐνὸς ἢ δυοῖν ἢ πλειόνων ἅμα, πολ- λάκις δὲ ὡς συμπτώματα δηλωτικὰ τῶν παθημάτων ἡτοῦ τοῦ σῶματός σώματος ἢ μορίου τινὸς ἢ τινων. προσέχω- μεν τοίνυν ἐφεξῆς τοῖς λόγοις αὐτοῦ περὶ τούτων διδά- σκουσιν.

[627] Ἦν δὲ εἴη ὑγρὸν τὸ διαχώρημα, συμφέρει μῆτε τρύζειν μῆτε πυκνόν τι εἶναι καὶ κατ' (138) ὀλίγον ὑπο- χωρεῖν. κοπιῶν γὰρ ἄνθρωπος ὑπὸ τῆς συρρεχέος ἐξανα- στάσεως ἀγρυπνοῖ ἄν. εἰ δὲ ἀθρόον πολλάκις διαχω- ρεῖ, κίνδυνος λειποθυμῆσαι.

ventrem refundit, sed universi etiam corporis. Nam per ipsum venter omnibus corporis partibus annexus est, per- que ipsum eorum excrementa recipit, alias quidem de- cumbentis in eum fluxionis modo totum corpus expur- gantia, alias vero ab una parte aut duabus aut pluribus simul prodeuntia, saepe vero tanquam symptomata, quae vel corporis totius vel partis alienius aut etiam plurium affectus testentur. Jam ergo animum iis quae deinceps de istis docet advertamus.

XIV.

Verum si alvi excrementum liquidum est, id nec stridere nec crebro et paulatim excerni expedit. Fessus enim homo ex continua exsurrectione succumbens insomnis fit, si vero affatim saepe dejiciat, defectus animi pericu- lum est.

Ed. Chart. VIII. [627.]

Ed. Bas. V. (138.)

τοιαῦτα ὅτε μὲν διὰ τὸ μὴ γεγενῆσθαι τὴν ἐκ τῆς κοιλίας εἰς
 ἥπαρ ἀναδύσιν ἢ διὰ τὸ καταρρόγηκεναι τι τῶν ἐξ ἥπατος ἢ
 σπληνὸς περιτιτωμάτων εἰς αὐτήν, ὕγρον ἔσται τὸ διαχώρημα
 πρόσθιον· ἀλλ' ἐρχομένη μὲν τὸ τοιοῦτον ἀγαθὸν μὲν ὑπάρ-
 χει, εἰν' ἐκαταίρηται τὸ ἥπαρ ἢ ὁ σπλήν· καὶ τὸ σύμπαν
 σῶμα δὲ ὑγιαινει· οὐκ ἀγαθὸν δ', ὅταν ἐν συμπτώματος
 λόγῳ γίνηται τῆς ἀναδόσεως ἀτυχηθείσης ἢ τῶν ἐξ ἥπατος
 ἰόντων εἰς γαστέρα, διαθέσεως οὐκ ἀγαθῆς ἔχοντων γνω-
 ρίσματα. διορισμὸς δὲ τούτων ἔστιν, εἰ μὴ γε τρύξει· γέ-
 γραπται δὲ καὶ μετὰ τοῦ σίγμα καὶ χωρὶς τοῦ σίγμα τοῦ-
 νομα καθ' ἑκατέραν γραφήν ἀπὸ τοῦ γινομένου ψόφου
 πεποιημένον· ἔτα τε εἰ μὴ πάντως καὶ κατ' ὀλίγον διάχω-
 ραίης· τὰ γὰρ οὗτω διαχωραίνετα συμπτώματος λόγον ἔχει,
 τὰ δὲ διὰ χρόνον πλείονος ἀθροάτερα πολλὰκις ἀγαθῆς
 ἐκπύσεως γνωρίσματα· ἔστιν τῆς φύσεως ἀποσταθεμένης τὰ
 περιττὰ κατὰ πλῆθος ἢ ποιότητα ἢ τὸ σύμπαν ζῶον ἢ ἐν
 τι μόριον αὐτοῦ κενούσης ἢ καθαιρούσης. ὀνομάζω δὲ κέ-

reg Nemo est qui dubitet defectionem liquidam fore,
 quam vel ex ventre in jecur digestum non est alimentum
 vel ex jecinore aut liepe humoris aliquid excrementitii in
 ipsum confluxerit. Sed commodum quidem id esse potest,
 si aut jecur aut lien ex universum corpus per jecur ex-
 purgetur: incommodum autem, si id velut symptoma ac-
 cident, non probe digesto cibo vel humoribus qui a jeci-
 nore in ventrem dilabuntur vatio aliquo infectis. Ea au-
 tem ipse discernes si non strideat, quod Hippocrates τρύ-
 ξειν dixit, quod quidem et cum σ et sine eo scribi potest,
 estque verbum, utrovis scribatur modo, a sono qui editur,
 effectum. Ad haec si non cumulate et paulatim descende-
 rit. Nam quae sic exeunt rationem habent symptomatis.
 Quae vero longiori mora interposita cumulate excernun-
 tur, saepenumero utiliter externi solent, quum natura ea
 modo aut qualitate superflua deponit, aut totum animal
 vel aliquam ipsius familiarem portionem vacuat sive ex-
 purgat. Voco autem familiarium quidem vacationem,

Ed. Chart. VIII. [627.]

Ed. Bas. V. (138.)

νασιν τὴν τῶν οἰκείων, ὅταν ὑπερβάλλῃ τῷ πλήθει. κά-
θαρσιν δὲ τὴν τῶν ἀλλοτρίων κατὰ ποσότητα. συνακολουθεῖ
δὲ καὶ ἄλλα τινὰ τοῖς τοιοῦτοις διαχωρήμασιν, ὧν ἐμνημό-
νευσεν ὁ Ἱπποκράτης εἰπὼν κοπιῶν γὰρ ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ
τῆς συνεχοῦς ἐξαναστάσεως ἀγρυπνοίῃ ἄν. καὶ μὲν δὴ καὶ
τὸ πολὺ πολλάκις ἐκκρίνειν ὡς καταλυτικὸν τῆς δυνάμεως
μῆμφεται. καὶ γὰρ σπανίως ποτὲ γίνονται ἐκκρίσεις ἀγαθαὶ
τοιαῦται. τὸ γὰρ καταλύεσθαι τὴν δύναμιν οὐκ ἀγαθὸν ὃν
αὐταῖς συνέξενται, καθάπερ καὶ ταῖς κρετικαῖς μὲν, ἀμέ-
τροις δ' αἰμορροαγίαις.

ιε.

Ἀλλὰ χρὴ κατὰ τὸ πλήθος τῶν εἰσιόντων ἱποχωρεῖν δις
ἢ τρις τῆς ἡμέρης καὶ τῆς νυκτὸς ἅπαξ. πλεῖστον δ'
ὑπείω τῷ πρῶτῳ ὥσπερ κατὰ φύσιν σύνηθές ἐστι τῷ
ἀνθρώπῳ.

quando copia exsuperant, purgationem vero eorum quae
sunt aliena qualitate. Caeterum ejusmodi dejectionibus
alia quaedam superveniunt, quae his verbis declaravit
Hippocrates. Labor enim qui hominem crebro e cubili
surgentem fatigat, vigilias inducit. Quin etiam plurima
saepe excernere non probat, quod inde vires exsolvantur.
Raro enim ejusmodi vacuationes frugiferae sunt, quibus
scilicet viriam resolutio, quae nunquam bona fuit, con-
juncta est, aequae ac immoderatis, etiam si criticae fuerint,
sanguinis eruptionibus.

XV.

Sed oportet pro assumptorum copia aut bis aut ter inter-
diu dejicere et noctu semel. Sed mane plurimum ut
naturalis homini consuetudo est.

Ed. Chart. VIII. [627. 628.]

Ed. Bas. V. (138.)

Τοῦτο μὲν καὶ πρόσθεν ἐγεγράφη. βέλτιον δ' ἦν αὐτὸν εἰρηκέναι νῦν τὸν περὶ τῶν κριτικῶν μὲν, ἀθρόως δὲ ἐκκρινομένων λόγον, ὃν ἐγὼ διῆλθον ἄρτι. μέμφομαι δὲ ὡς περιττὰ τὸ δις ἢ τρίς τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἅπαξ ὅσα τ' ἄλλα πρὸς τούτοις ἔγραψεν. ἥρκει γὰρ μόνον εἰπεῖν, ὥσπερ σύνηθες ἦν τῷ ἀνθρώπῳ κατὰ τὴν τελευταίαν τῆς ῥήσεως ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένον, ἐν τισι μὲν ἀντιγράφοις μετὰ τοῦ ὑπέιτω, κατ' ἕνια δὲ καὶ χωρὶς τοῦτου κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, πλεον ὑπὸ τὸ πρωὶ ὥσπερ σύνηθες ἦν τῷ ἀνθρώπῳ. [628] διαφέρει δὲ οὐδὲν ἢ οὕτως ἢ ἐκείνως γεγράφθαι, φυλάττεται γὰρ ἑκατέρως ἄριστον εἶναι τὸ συνηθέστατον.

ιστ'.

Παχύνεσθαι δὲ χρὴ τὸ διαχώρημα πρὸς τὴν κρίσιν ἰούσης τῆς νόσου.

Et hoc quidem ante scripserat. Verum praeftaret ipsum de iis quae critice quidem, sed cumulate excernuntur hoc loco dixisse idem quod ego modo dixi. Nec vero probare possum quod scripsit: *bis aut ter interdiu et semel noctu* et quae postea subjunxit, quia superflua sint. Satis enim erat id modo dixisse, quod est positum ab eo in fine sententiae, ut homini consuetudo erat, quod quidem in quibusdam codicibus scriptum invenitur cum verbo ὑπέιτω in aliis vero absque eo hunc in modum, πλεον ὑπὸ τὸ πρωὶ ὥσπερ σύνηθες ἦν τῷ ἀνθρώπῳ, id est *plus matutino tempore ut homini consuetudo erat*. Verum nihil interest hoc an illo modo scriptum sit, servatur enim utrobique eadem sententia, optimum id esse cui maxime assuevimus.

XVI.

Crassiores autem fieri dejectiones oportet procedente ad crisis morbo.

Ed. Chart. VII. [628.]

Ed. Bas. V. (138.)

Παχύνεται δηλονότι τὸ ὑδατῶδες καὶ λεπτόν, οὐ τὸ παχὺ καὶ σκληρόν. ὥστ' ἂν εἴη ὁ λόγος αὐτῷ περὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς ὑγρὰ διαχωρούμενων· ἴδιον δὲ τοῦτο βραχυλογίας παλαιᾶς καὶ μάλιστα σύνηθες Ἱπποκράτους, τὸ διὰ τῶν ἀντικειμένων ἐνίοτε συνενδείκνυσθαι τίνα παραλείποντι μνημονεύειν αὐτῶν ὀνομασί.

 ις'.

ὑπόπνυρόν δὲ ἔστω καὶ μὴ λίγν' δυσῶδες.

Ἐπρεπε τοῦτον τὸν λόγον κατὰ τὴν ἀρχὴν εἰρησθαι τῆς περὶ τῶν διαχωρημάτων διδασκαλίας, ὡς γενέσθαι τὴν ῥῆσιν τοιαύτην. διαχώρημα δ' ἄριστόν ἐστι μαλθακὸν τε καὶ συνεσιγῶδες καὶ τὴν ὥρην, ἥνπερ καὶ ὑγαιάνοντι ὑπεχώρει. πλήθος δὲ πρὸς λόγον τῶν εἰσιόντων, ὑπόπνυρόν δ' ἔστω καὶ μὴ λίαν δυσῶδες, ἵνα, ὡς ἔφην ὀλίγον ἔμπροσθεν, τὴν τε σύστασιν αὐτοῦ καὶ τὸ πλήθος καὶ τὸν καιρὸν τῆς ἀποκρίσεως ἔτι τε τὰς ποιότητας ἀμφοτέρως, τὴν τε ὀρα-

Crassius quidem esse oportet id quod aquosum dilutumque non quod crassum durumque erat. Itaque de iis nunc loquitur, qui incipiente morbo liquida deiciunt. Verum id antiquae brevitatis est et maxime Hippocrati familiare, ut quae ipse nominatim non exprefferit, per opposita nonnunquam significet.

 XVII.

Sit etiam subfulva neque admodum graveolens dejectio.

Decebat haec principio dicta esse, quum de alvi excrementis differebat et hunc in modum scribere. Excrementum optimum est, quod reddit venter molle, concretum, eodem fere tempore quo secunda valetudine assuevit, modoque conveniens his quae assumuntur, atque item subrufum nec foedi multum odoris. Ut quemadmodum ego dicebam, ipsorum concretionem et modum et vacuationis tempus et utrasque qualitates, quae tum visu tum odore

Ed. Chart. VIII. [628.]

Ed. Bas. V. (138.)

τὴν καὶ τὴν ὀσφραντὴν, ἣ διωρισμένος. ὅτι δὲ τὸ κατὰ φύσιν ὑπόπυρρον ἐστὶ δεχόμενον τὴν ἐξ ἥπατος εἰς γαστέρα καταρρέουσαν χολήν, σύμμετρον μὲν τῇ ποιότητι, ὀλίγην δὲ τῇ ποσότητι, πρόδηλόν τε ἐστὶ καὶ πᾶσιν ἰατροῖς ὁμολογούμενον. εἰ γὰρ ἀκρατος ἡ χολὴ καταρρέῃ, ξανθὸν ἢ πυρρὸν ἐργάζεται, μὴ δ' ὅλως ἀφικνουμένης αὐτῆς εἰς τὰ ἐντέρα ὥς ἐπὶ τῶν ἰκτεριῶντων λευκὸν ἐστὶ τὸ διαχώρημα.

ση.

Ἐπιτήδειον δὲ καὶ ἔλμυνθας στρογγύλας συνέξιναι μετὰ τοῦ διαχωρήματος πρὸς τὴν κρίσιν ἰσότητος τῆς πύθου.

Ὅταν δὲ καὶ ταύτας ἡ φύσις ὅμα τοῖς ἄλλοις περιτοῖς ὡθῇ κάτω, βέλτιόν ἐστὶν ἥπερ ἄνω. καὶ ὅταν ἄλλοις ἐπιφαίνεται, λόγῳ συμπτώματος. εἴρηται δὲ ἐπὶ πλείον ἐν τοῖς περὶ κρίσεων ὑπομνήμασιν ἡ διαφορὰ πᾶσα τῶν κρίσιμως ἐπιφαينوμένων.

sentiuntur, simul definiret. Quod vero secundum naturam se habens excrementum subrufum sit, bilem quae a jecinore in ventrem confluit, qualitate quidem moderatam et quantitate exiguam excipiens, medicis omnibus apertum confessumque est. Nam si meracior vel copiosior affluxerit, flavum aut rufum efficit. Sin autem nullo modo feratur in intestina, id quod descendit album erit, sicut in iis cernitur, qui regio morbo laborant.

XVIII.

Sed et lumbricos teretes morbo iudicium subeunte una cum excrementis prodire utile fuerit.

Quando una cum reliquis excrementis lumbricos quoque istos natura deorsum pellamdat, melius est quam si per superiora rejiciat et simul cum aliis se prodant, ut symptomata. Verum fusius in libris qui de crasibus conscripti sunt differentiam omnem eorum quae critice proveniunt exposuimus.

Ed. Chart. VIII. [629.]

[Ed. Basl. V. (138.)]

[629] Δεῖ δὲ ἐν παντὶ τῷ νοσήματι λαπαρὴν τὴν κοιλίην εἶναι καὶ εὐογκον.

Τὸ μὲν λαπαρὴν ἀντίκειται τῷ τεταμένῳ ἢ πεπληρωμένῳ, τὸ δ' εὐογκον τῷ ἐκτετηκνύαν, ἵνα τὸ μὲν πρότερον ὑπὲρ τῶν ἐν αὐτῇ περιεχομένων διδάσκη, τὸ δὲ δεύτερον ὑπὲρ αὐτῆς τῆς κοιλίας, ὡς εἰ καὶ οὕτως εἶπε. δεῖ δὲ ἐν παντὶ νοσήματι συμμέτρως μὲν κενὴν εἶναι τὴν κοιλίην, εὐογκον δὲ κατὰ τὴν ἑαυτῆς οὐσίαν καὶ μὴ λεπτήν.

Υδαρὲς δὲ κάρτα ἢ λευκὸν ἢ χλωρὸν ἢ ἐρυθρὸν ἰσχυρῶς ἢ ἀφρώδες διαχωρεῖν, πονήρᾳ ταῦτα πάντα.

Τὸ μὲν οὖν ὑδαρὲς ἀπεψίας ἐστὶ σημεῖον, τὸ δὲ λευκὸν, ὡς εἴρηται πρόσθεν ἤδη, τοῦ μὴ κατιέναι τὴν ὥχραν χολὴν ἐξ ἥπατος εἰς τὰ κατὰ γαστέρα χωρία, τὸ δὲ χλω-

XIX.

In omni autem morbo ventrem mollem esse et proba mole donatum oportet.

Molle intento aut pleno modice tumidum emaciato opponitur, ut primum quidem eorum quae intra ventrem, alterum autem ventris ipsius habitum declaret, perinde ac si ita loquutus esset. In omni morbo vacuum iusto modo ventrem esse oportet, ipsum autem sua substantia modice tumidum nec nimis extenuatum.

XX.

At valde aquosum aut album aut ex viridi pallidum aut vehementer rubrum aut spumans dejicere, mala haec omnia.

Quod descendit perliquidum cruditatis signum est; albidum autem sicut dictum jam ante est, nihil pallidae bilis a jecinore in partes ad ventrem attinentes descendisse

Ed. Chart. VIII. [629.]

Ed. Bas. V. (138, 139.)

ρόν ισχυρῶς, ἐπειδὴ δύο σημαίνει τὸ χλωρόν, ὡς καὶ τοῦτο εἴρηται πρόσθεν, κατὰ μὲν τὸ ἕτερον τῶν σημαινόμενων τὴν ὠχρὰν χολὴν παμπόλλην μεμίχθαι δηλώσει, κατὰ δὲ τὸ ἕτερον τὴν ἰώδη. τὸ δὲ ἀφρωδὲς ποιεῖ μὲν πνεῦμα φυσῶδες ὑγρῷ θυσλύτῳ μεμίχθαι, ποιεῖ δὲ θέρμης ἐστὶ πολλῆς σημεῖον. ὁρᾶται γοῦν κατὰ τῶν ἐκτὸς οὕτω γιγνομένων ἐν μὲν τῇ θαλάσῃ, διὰ τὰς τῶν ἀνέμων ἐμβολὰς, ἐπὶ δὲ τῶν ἐφομένων λεβήτων διὰ τὴν πολλὴν θερμασίαν.

κα.

Ἔτι δὲ ποτηρόν καὶ σμικρόν τε εἶν καὶ γλίσχρον καὶ λευκόν καὶ ὑπόχλωρον καὶ λεῖον.

Διττὴν ἰδέαν ἐν τῷδε τῷ λόγῳ διδάσκει διαχωρημάτων, ἀμφοτέρων μὲν ὑπὸ συντήξεως γινομένων, δια- (139) φερόντων δὲ κατ' ὅσον ἢ μὲν μικρὰ καὶ γλίσχρα καὶ λευκὴ διαχώρησις πιμελῆς τετηκυίας ὑπὸ πυρώδους μὲν θερμότη-

significat. Quod vero colorem eum habet, quem χλωρόν dicunt, quoniam id duorum colorum, sicut ante diximus, nomen est, altera quidem significatione pallidam bilem affatim immixtam esse, altera vero aeruginosam denotat. Porro spumans alias quidem spiritum flatuosum humori vix solubili mixtum esse, alias vero caloris copiam ostendit. Nam in rebus etiam externis sic fieri animadvertimus, in mari quidem ob ventorum impetus, in lebetibus autem, qui aliquid coquunt, a multo calore.

XXI.

Sed malum quoque est et exiguum et glutinosum et album et subpallidum et laeve.

Duas hoc loco excrementorum species explicat, quarum utraque quidem ex colliquatione provenit, differunt autem inter se quod exigua et glutinosa et alba dejiciuntur, pinguedine a calore quidem igneo, sed non admodum

Ed. Chart. VIII. [629. 630.]

Ed. Bas. V. (139.)

της, οὐ μὴν κακὰ θοὺς γε σφοδρῶς γίνεται, ἢ δὲ ὑπό-
 χλωρος καὶ λεῖα πιμελῆς μὲν ἔστι καὶ ἡδὲ συντετηκνίας,
 ἀλλ' ἦτοι διὰ θερμασίαν ἢ αὐτῆς τῆς πιμελῆς παλαιᾶς τε
 καὶ οἷον ἡμισαποῦς ὑπαρχούσης. ὁρᾶται γοῦν κακίος οὐχ
 ἢ πιμελὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ στίαρ μεταβάλλοντα ἐν τῷ
 χρόνῳ τὸ πρόσθεν ἑαυτῶν χρῶμα καὶ σαφῶς ὑπόχλωρα γι-
 νόμενα. εἰ δὲ γε τὸ ὑπόχλωρον ὑπὸ τῆς ἰώδους χολῆς εἴη
 γεγεννημένον, ἔστι γὰρ, ὡς ἐδείχθη, δεύτερον καὶ τοῦτο τῆς
 χλωρᾶς φωνῆς σημαινόμενον, ἰσχυρᾶς συντήξεως ἔσται ση-
 μεῖον. λεῖον δὲ γίνεται πᾶν ὀτιοῦν τῶν ἐκκρινόμενων τοῦ
 σώματος ἢ διὰ τὸ ὁμαλὴν πέψιν ἔχειν, ὥστε μηδὲν αὐτοῦ
 διαπεφυγῆναι μέρος τὴν ἐκ τῆς φύσεως ἀλλοίωσιν [630]
 ἢ διὰ ἰσχυρὰν σύντηξιν, ὡς μηδὲν ἐνταῦθα μόριον τῆς ὕλης
 ἀπαθὲς ὑπολειφθῆναι. ὥπερ οὖν ὅσα χρηστὰ, βελτίω ταῦτ'
 ἔστιν ὁμαλῶς φαινόμενα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅσα μο-
 χθηρὰ χεῖρω καὶ ταῦτα πάντ' ἔστιν ὁμαλῶς ὄντα τοιαῦτα.
 δι' ὅλων γὰρ ἑαυτῶν ἑκάτερα φαίνεται, τὰ μὲν τὸν τῆς φύ-
 σεως κόσμον δεδευμένα, τὰ δὲ τὸ τῆς μοχθηρίας αἰσχος.

maligno, liquata, subpallidum autem et laeve id quod
 excernitur est, pinguedine quidem etiam liquata, sed vel
 propter calorem longe vehementiorem vel quod pinguedo
 ipsa vetus sit et quodammodo semiputris. Nam non ipsa
 modo pinguedo, verum etiam seivum temporis spatio pri-
 stinum suum colorem mutare et subpallida fieri manifesto
 videntur. Ac si quidem id quod descendit subpallidum
 fuerit propter aeruginosam bilem, nam ut ostendimus id
 alterum est τοῦ χλωροῦ significatum, maximam prodit col-
 liquationem. At vero laeve fit, quidquid extra corpus
 emitti potest vel quod aequaliter coctum sit, ita ut nulla
 ejus pars naturae alterationem effugerit vel a tam vehe-
 menti colliquatione ut nulla humoris qui illic sit portio
 intacta remanserit. Itaque sicut omnia quae bona sunt,
 censentur meliora, si bona aequaliter sint; eodem modo
 quaecunque mala sunt, ut sunt aequaliter mala, sic pejora
 videntur. Eorum enim utraque per se tota cernuntur,
 illa quidem naturae ornamentis insignita, haec vero prae-

Ed. Chart. VIII. [630.]

Ed. Bas. V. (139.)

τὸ δὲ γλίσχρον ὅτι μὲν πολλάκις ἐπὶ τῶν πλεῖον ἤδη τεθερ-
μασμένων γίνεται πρόδηλον. ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ τῶν ἰδεσμά-
των ποιότης ἀπεργάζεται τοιούτους χυμούς. ἀλλ' οὔτοι μὲν
ὅταν ἐπὶ τὴν ἔκκρισιν ὁρμήσωσιν, οὐκ εἰσὶν ὀλίγοι, τὸ δὲ
κατ' ὀλίγον ἐκκρινόμενον γλίσχρον ἀπονεχώρηκε μὲν τού-
των, ὠκείωται δὲ συντήξει μετρίαις. ἐνίοτε δὲ αἱ σφοδραὶ
συντήξεις αἰσρόας γλίσχρας ἐργάζονται διαχωρήσεις. ἀλλ'
αἱ τοιαῦται πάντως εἰσὶ δυσώδεις καὶ ταύτη διορίζονται τῶν
ὤμων χυμῶν οὐκ ὄντων δυσωδῶν.

κβ.

Τουτέων δὲ θανατωδέστερα ἂν εἴη τὰ μέλανα ἢ λιπαρὰ ἢ
πέλεια ἢ ἰώδεα καὶ κόκκομα.

Τὰ μέλανα μὲν ὑπὸ μελαίνης χολῆς ἀκράτῳ χρώζεται,
τὰ πελιδνὰ δὲ μετρίαις τε καὶ μετρίως ἐπιμιγνυμένης αὐ-
τοῖς γίνονται τοιαῦτα. λιπαρὰ δὲ διαχωρεῖται συντηχομέ-

malignitate turpia atque foeda. Quod vero glutinosum
aliquid saepe evadat, immodice excalefactum perspicuum
est. Nonnunquam vero etiam ciborum qualitas succos
tales efficit. Sed hi quidem haud exigui vacuantur. Quod
vero glutinosum exiguum excernitur, non est quidem ge-
neris ejusdem, sed ad modicas colliquationes accedit. Quam-
quam interdum vehemens etiam colliquatio permulta glu-
tinsa excrementa pariat. Sunt autem tales foedi prorsus
odoris eoque discernuntur a crudis humoribus qui nullam
habent odoris foeditatem.

XXII.

His autem alvi excrementis magis letalia fuerint nigra
aut pingua aut livida aut aeruginosa aut foetida.

Quae nigra dejiciuntur ab atra bile immodica colorem
ejusmodi contraxere. Sin autem ea et modica et modice
iis permixta fuerit, evadunt livida. Pingua autem ex-

Ed. Chart. VIII. [630.]

Ed. Baf. V. (139.)

νης πιμελῆς· ὑπὸ πυρώδους θερμασίας. τὰ δὲ κάκοςμα
σηπεδόνος ἐστὶ γινώρισμα.

—κγ'.

Τὰ δὲ ποικίλα χρονιώτερα μὲν τουτέων, ὀλέθρια δὲ οὐδὲν
ἦσσαν. ἐστὶ δὲ τὰ τοιαῦτα ξυσματώδεα καὶ χολώδεα καὶ
αἵματώδεα καὶ πρασοειδέα καὶ μέλανα ποτὲ μὲν ὁμοῦ
διεξερχόμενα ἀλλήλοισι, ποτὲ δὲ κατὰ μέρος.

Τὰ ποικίλα πολλὰς εἶναι διαθέσεις ἐνδείκνυνται, διό καὶ
χρόνον δεῖται πρὸς τὴν πέψιν. πολλῶν γὰρ οὐσῶν διαθέ-
σεων εἰκὸς μὲν εἶναι τινὰς ἐξ αὐτῶν χρονίας· εἰ δὲ μὴ,
ἀλλὰ πάντως γε πρὸς τὴν φύσιν. δεῖ οὖν ὥσπερ ἀνταγω-
γισταῖς πολλοῖς διαγωνιζομένην ἀναλίσκειν πλείονα χρόνον.

—κδ'.

Φῦσας δὲ ἀνεῦ ψόφου μὲν καὶ περδῆσιος διεξέναι ἄριστόν
ἐστὶ, κρέσσον δὲ καὶ ξὺν ψόφῳ διελεθεῖν ἢ αὐτοῦ ἀντι-

cernuntur colliquata pinguedine ab igneo calore. Quae
vero foetent, putredinem arguunt.

XXIII.

Ubi vero varia excrementa rejiciuntur, longioris quidem
morbi notae sunt nec tamen minus habent periculi. Sunt
autem ea strigmentosa et biliosa et sanguinea et porra-
cea et nigra, eaque alias universa, alias particulatim
alvus effundit.

Varia multiplices affectus subesse produnt. Quare
temporis spatium requirunt ad concoctionem. Quando
inter tam multos affectus aliquos diuturnos esse verisimile
est, si non ex se, at certe quod ad naturam, quam quidem
ut contra multos adversarios depugnantem plurimum tem-
poris insumere oportet.

XXIV.

Optimum autem est flatum absque sono et crepitu exire,
sed eum tamen praestat cum sono prodire quam ibi

Ed. Chart. VIII. [630. 631.]

Ed. Bas. V. (139.)

λέεσθαι. καίτοι καὶ οὕτω διελθοῦσα σημαίνει ἢ [631]
 πονέειν τι τὸν ἄνθρωπον ἢ παραφονέειν, ἣν μὴ ἔκων ὁ
 ἄνθρωπος οὕτω τὴν ἀφίσιν τῆς φύσεως ποιήσεται.

Τὰς φύσας ἔνιοι μὲν ἐκκρίνουσι μετὰ ψόφου μηδὲν
 ἀπαισχυνόμενοι, τινὲς δὲ ἀποθανεῖν ἂν ἔλαιντο μᾶλλον ἢ
 τοῦτο πράξαι. τούτους μὲν οὖν ὅταν ἀκούοντων πολλῶν
 προΐωνται φῦσαι, εἰδέναι δεῖ δυοῖν θάτερον, ἢ μὴ παρακο-
 λουθεῖν τοῖς πραττομένοις ἢ διὰ τὸ μέγεθος ὁδύνης κατη-
 ναγκάσθαι πράξαι τι τῶν ἀβουλήτων. ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων
 ὅσοι μηδ' ὅλως φροντίζουσι τῶν παρόντων, οὐδὲν μὲν ση-
 μαίνειν αἰτοπον ὑποληπτέον τὴν μετὰ ψόφου φῦσαν· ἄμεινον
 δὲ εἶναι καὶ ἐπὶ τούτων ἄνευ ψόφου. πάντως γὰρ ἥτοι
 πλήθος ἐνδείκνυται τοῦ φυσώδους πνεύματος ἢ στενοχωρίαν
 τῶν ὀργάνων, ὅταν δὲ τὸ πνεῦμα μὴ πάνυ πολὺ ᾖ, τὰ δ'
 ὄργανα δι' ὧν ἐκκρίνεται χαλαρὰ τελέως ᾖ· χωρὶς ψόφου
 τοῖς τοιούτοις ἢ τῆς φύσεως ἀπόκρισις γίνεται.

*revolvi. Et sic quidem prodiens hominem vel dolore
 affligi vel delirare arguit, nisi ipse fortassis de industria
 crepitum emittat.*

Flatum aliqui cum crepitu nulla verecundia expellunt,
 alii vel mortem perpeti malint quam pedere. Istos ergo
 si quando crepitum plurimis audientibus ediderint, scire
 oportet duorum alterum, vel ad ea non advertere quae
 agunt vel propter doloris magnitudinem adigi ut quae
 nolint faciant. Quod spectat ad alios quibus eorum qui
 praesentes sunt nulla cura est; non oportet putare aliquid
 sinistri ex crepitu portendi, sed utilius tamen esse in iis
 quoque absque sono flatum elabi. Ille enim vel spiritus
 flatuosi copiam vel vasorum angustiam designat. Si vero
 flatus nec nimium abundat et vasa per quae fertur ad-
 modum ampla sunt, in his ipse solet sine crepitu egredi.

Ed. Chart. VIII. [631.]

Ed. Bas. V. (139.)

κε΄.

Τοὺς δὲ ἐκ τῶν ὑποχονδρίων πόρους τε καὶ τὰ κυρτώματα, ἣν ἢ νεαρὰ καὶ μὴ σὺν φλεγμονῇ, λύει βορβορυγμὸς ἐγγενόμενος ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, καὶ μάλιστα μὲν διεξιῶν ξὺν κόπρῳ τε καὶ οὖρῳ καὶ φύσῃ. εἰ δὲ μὴ καὶ αὐτὸς διαπεραιωθεὶς, ὠφελείη δὲ καὶ ὑποκαταβάς ἐς τὰ κάτω χωρία.

Κυρτώματα τῶν ὑποχονδρίων ὠνόμασεν ἃ διὰ τῶν ἐμ- προσθεν οἰδήματα προσηγόρευσεν. ἔστι δὲ ταῦτα πάντες οἱ παρὰ φύσιν ὄγκοι. χωρὶς μὲν φλεγμονῆς οὗτοι γινόμενοι πνευματώδεις καὶ μάλισθ' ὅταν ὥσι πρόσφατοι. λύεσθαι δὲ φησι βορβορυγμοῦ ἐπιγενομένου κατὰ τὸ ὑποχόνδριον. ὁ γὰρ τοιοῦτος ψόφος οὐ μόνον πνεύματος ἔστι σημεῖον, ἀλλ' ἰγρῶ σύμμιγους καὶ σώματι στερεῶ. ὅταν οὖν ἦτοι διεξέλθῃ κάτω τὸ φυσώδες τοῦτο πνεῦμα φῦσα γενόμενον ἢ μὴ διεξελθὼν ὑποκαταβῇ κάτω πρὸς τι τῶν κάτω χωρίων, ἀπαλλάττει τὸ ὑποχόνδριον ἀμφοτέρων τῶν συμπτω-

XXV.

Dolores tumoresque praecordiorum qui recentes sunt et sine inflammatione sonus in praecordiis excitatus dissolvit, magisque si cum stercore et urina excessit; sin autem ipse non excesserit, at prodest tamen ad inferiores partes evolutus.

Quae hypochondriorum κυρτώματα dixit, ea sunt quae ante οἰδήματα appellavit. Sunt autem illa omnes praeter naturam tumores, qui si absque inflammatione sint, solo flatu distenduntur, maxime quando recentes sunt. Eos autem dissolvi dixit sonitu in praecordiis excitato. Is enim non modo flatus indicium est, sed eum etiam humeri corporique solido permixtum esse ostendit. Itaque flatuosus ille spiritus in flatum versus sive deorsum excedat sive non excedens ad inferiores aliquas partes descendat, utrumque symptoma, et dolorem et tumorem,

Ed. Chart. VIII. [631. 632.]

Ed. Bas. V. (139. 140.)

μάτων, τῆς τ' οὔνης καὶ τοῦ οἰδήματος. ἔτι δὲ μᾶλλον εἰ καὶ σὺν οὖρῳ καὶ κόπρῳ κενωθείη. καταλείπει γὰρ οὐδὲν ἔτι περιττὸν ἢ τοιαύτη κένωσις ἐν τοῖς ὑποχονδρίοις.

κοτ'.

Τὸ δὲ οὖρον ἄριστόν ἐστιν, ὅταν λευκὴ τε εἴη ἢ ὑπόστασις καὶ λεῖη καὶ ὁμαλὴ παρὰ πάντα τὸν χρόνον, ἔστ' ἂν κριθῇ ἢ νοῦσος. σημαίνει γὰρ ἀσφάλειάν τε καὶ νούσημα ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι. εἰ δὲ διαλείποι καὶ ποτὲ μὲν καθαρὸν οὖρόν, ποτὲ δὲ ὑφίστηται τὸ λευκὸν καὶ λεῖον, χρονιωτέρα γίνεται ἢ νοῦσος καὶ ἥσσον ἀσφαλῆς.

[632] Ὡστερ ὀλίγον ἔμπροσθεν ἔφη, ἐκ μὲν τῶν κατὰ προαίρεσιν ἐνεργειῶν γνωρίζεσθαι μίαν δύναμιν, ὅπως ἔχη ῥώμης τε καὶ ἀρρώστιας, ἣν τῆς ἀνωθεν ἀρχῆς ἔλεγεν ὑπάρχειν, ἣν ἔδειξα δι' ἐτέρων ἐν ἐγκεφάλῳ καθιδρυμένην. οὕτω δὲ κῦν (140) ἄλλης δυνάμεως φυσικῆς ὁ Ἱπποκράτης σημεῖα τὰ μὲν ἤδη διήλθεν, τὰ δὲ καὶ κατὰ τὸν νῦν

praecordiis adimit, magisque si cum urina et stercore vacuetur. Talis enim vacuatio nihil prorsus superflui in praecordiis relinquit.

XXVI.

Optima autem urina est, in qua per totum morbi curriculum donec ipse judicatus sit, subsidet album, laeve et aequale. Securitatem enim et brevitatem morbi pollicetur. Si vero modo liquida et pura est, modo habet quaedam subsidentia alba atque laevia morbus longior erit et minus securus.

Sicut paulo ante dixi facultatis unius quam ipse supremi principii dicebat esse, quamque ego aliis commentariis in cerebro constitutam ostendi robur aut imbecillitatem significari per voluntarias actiones, ita nunc Hippocrates alterius facultatis naturalis notas partim jam ex-

Ed. Chart. VIII. [632.]

Ed. Bas. V. (140.)

ἐνέστιώτα λόγον διεξέρχεται· καλεῖται δὲ ἡ δύναμις, περὶ
 ἧς φημι προκείμεναι τὸν λόγον, ἀλλοιοτική τε καὶ πεπτική.
 τὰ μὲν οὖν τῆς κατὰ γαστέρα δυνάμεως σημεῖα διὰ ὑπερ-
 χομένων ὀσημέραι γνωρίζεται, τὰ δὲ τῆς καθ' ἡπάρ τε καὶ
 φλέβας ἐκ τῶν οὖρων. ἔστι γὰρ καὶ ἐν τούτοις ἐναργέστατα
 τὰ σημεῖα τὰ μὲν ἀκριβοῦς πέψεως, τὰ δὲ ἑλλιπούς, τὰ δὲ
 καὶ τελείως ἀποτρύχανομένης, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς κατὰ γα-
 στέρα. πρὸς τοῦτοις ἔξωθεν ὥσπερ ἐκτὶ συνεκκρίνεται τινα
 γνωρίσματα διαθέσεων ἑτέρων, οὕτω κἀνταῦθα. τὴν μὲν οὖν
 ἀρχὴν τῆς διδασκαλίας ὁ Ἱπποκράτης ἀπὸ τῶν τῆς πέψεως
 γνωρισμάτων ἐποίησατο, συνάψει δ' αὐτοῖς ἐφεξῆς τὰλλα.
 πρῶτον οὖν καὶ ἡμεῖς λέγωμεν ἃ πρῶτον διηλθὲν ἐκείνος,
 ἐν τῇ προκειμένη ταύτῃ ῥήσει τὰς ὑποστάσεις τῶν οὖρων
 σκέπτεσθαι κελεύων, εἰ λευκαὶ καὶ λεῖαι καὶ ὀμαλαὶ πᾶσαι
 τυγχάνουσιν οὕσαι καὶ μὴ ποτὲ μὲν τοιαῦται, ποτὲ δὲ ἑτε-
 роῖαι. γίνεται γὰρ καὶ τοῦτο συνεχέστατα. καὶ τις οὐρή-
 σας ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν ἄμεμπτον ἕτερον οὐρήσει
 κατὰ τὴν ἐξῆς νύκτα μεμπτόν, εἴτ' αὖθις ἄμεμπτον ἐπὶ τῆς

plicavit, partim vero praesenti oratione exponit. Vocatur
 autem virtus ea de qua nunc agitur alteratrix atque con-
 coctrix. Ac signa quidem illius quae ventrem regit, per
 ea quae alvus deiecit quotidie deprehenduntur; ejus autem
 quae in jecinore et venis est ex urinis. Habent enim et
 illae apertissimas notas concoctionis vel exquisitae vel non
 perfectae vel etiam penitus nullae, non aliter quam quae
 e ventre prodeunt. Ad haec ut illinc externi alterius
 affectus signa quaedam, sic inde simul exeunt. Fecit igitur
 Hippocrates docendi initium a signis concoctionis ac ipsis
 deinde alia adjunget. Verum de illis primum dicamus,
 quae ipse in proposita sententia prima complexus est. Ju-
 bet ea quae subsident in urinis contemplari an alba, lae-
 via et aequalia cuncta sint et an modo talia modo di-
 versa. Id enim accidere solet frequentissime. Et quidam
 secunda die probam urinam reddidit, qui sequenti nocte
 vitiosam fecit, rursus die tertia mane vitio carentem, de-

Ed. Chart. VIII, [632.]

Ed. Bas. V. (140.)

τρίτης ἡμέρας ἔωθεν, εἴθ' ἐσπέρας μεμπτόν. ἐκ μὲν δὴ τῶν
 τοιούτων οὖρων ἐμφαίνεται τὸ μὲν τι πεττώμενόν τε καὶ
 κραιτούμενον ὑπὸ τῆς φύσεως τῶν ἐν τοῖς ἀγγείοις χυμῶν,
 τὸ δὲ ἀπεπτούμενον. εἰ δὲ μηδαμοῦ παρεμπίπτῃ τῷ πε-
 πεμμένῳ τὸ ἀπεπτον, ἄριστον οὖρόν ἐστι τὸ τοιοῦτον. εἰ
 μὲν οὖν ὑπόστασιν ἔχει, λευκὴν τε εἶναι χρὴ ταύτην καὶ
 ὁμαλὴν καὶ λείαν διὰ παντός τοῦ χρόνου μέχρι λύσεως τοῦ
 νοσήματος ὁμοίως γινομένην. εἰ δ' οὐκ ἔχει, πάντως μὲν
 ἔξει τινὰ νεφέλην λευκὴν, ἐξ ἀνάγκης δὲ καὶ τῇ χροιά συμ-
 μέτρως ὥχρον ἐστὶ καὶ τῇ συστάσει μεταξὺ τοῦ λεπτοῦ
 καὶ ὑδατώδους καὶ τοῦ παχείος, ὁποῖόν ἐστι τὸ τῶν ὑποζυ-
 γίων. ἀλλὰ τὰ μὲν οὐδ' ὅλως ἔχοντα τὰς ὑποστάσεις οὖρα
 τοῖς λεπτοῦς πᾶν διητημένοις γίνεται, τὰ δὲ πολλὴν τοῖς
 ἁδρῶς, τὰ δ' ὀλίγην τοῖς συμμέτρως. ἔτι δ' ἐν μὲν τοῖς
 χολώδεσι νοσήμασιν ἐπὶ τὸ ξανθότερον ῥέπει κατὰ τὴν
 χροάν, ἐν δὲ τοῖς ἐξ ὠμῶν χυμῶν γινομένοις ἐπὶ τὸ λευ-
 κότερον. ὑπόστασιν δὲ τὰ μὲν ἐπὶ τοῖς ὠμοῖς χυμοῖς ἴσχει

inde vesperi malam emisit. Urinae quidem ejusmodi ali-
 quam humorum qui vasis continentur portionem conco-
 ctam esse et evictam a natura testantur, aliam vero ca-
 rere coctione. Si vero inter coctas urinas nulla cruda
 inciderit, ea demum optima urina est. Quod si ex ea
 aliquid desidet, album et laeve et aequale perpetuo esse
 oportet, donec morbus integre solutus sit. Sin autem
 nihil desideat, utique nubes quaedam alba pendebit, quam
 quidem necessario tum colore modice pallidam esse decet,
 tum substantia mediam inter tenuem et aquosam et cras-
 sam qualem jumenta excernunt. Verum urinae quae nulla
 prorsus habent sedimenta iis contingunt, qui tenuiter ad-
 modum victitant; quae vero multa habent iis qui libera-
 liter; quibus vero pauca insunt iis qui moderato victu
 utuntur. Praeterea in biliosis morbis quod subsidet, flavum
 magis est, in iis autem quos crudi humores pariunt, ma-
 gis ad album vergit. Porro urinae quae ex crudis humo-
 ribus proveniunt quam plurimum habent sedimenti, quae

Ed. Chart. VIII. [632. 633.]

Ed. Bas. V. (140.)

δαψιλῇ, τὰ δ' ἐπὶ τοῖς χολώδεσιν ἢ οὐδ' ὅλως ἢ παντά-
 πασιν ἐλαχίστην, ἀλλ' ἱκανόν ἐστὶν αὐτοῖς ἐναιώρημα ἔχειν.
 ὀνομάζω δὲ ἐναιώρημα τὸ παχύτερον μὲν καὶ λευκότερον ἐν
 οὖρῳ μῆτ' ἐπιπολῆς αὐτοῦ μῆτ' ἐν τῷ πυθμένι τοῦ ἀγ-
 γείου, κατὰ δὲ τὴν μεταξὺ χώραν ἐναιωρούμενον ἥτοι μέ-
 σον ἀκριβῶς ἢ κάτω μᾶλλον ἢ ἄνω. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα
 σύνηθές μοι καλεῖν ἐναιωρήματα. πρὸς Ἱπποκράτους γε μὴν
 καὶ ταῦτα νεφέλαι προσαγορεύονται, τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν
 ἔχουσαι περὶ τὸ οὖρον ἣν αἱ ὄντως νεφέλαι πρὸς τὸν αἶρα.
 καὶ γὰρ καὶ ταῦτα τοῦ περὶξ ἐαυτῶν ὑγροῦ παχύτερα κα-
 κεῖναι τοῦ αἵρος· πολλάκις οὖν, ὡς ἔφην, ἐφίσταται τι τοῖς
 οὔροις ἄνωθεν, ὅπερ ἐγὼ νεφέλην ἰδίως ὀνομάζειν εἶωθα.
 ταυτὶ μὲν οὖν ἐγνώσθω τέ σοι καὶ μνημονεύεσθω πρῶτα,
 μετὰ δὲ ταῦτα πρόσεχε τὸν νοῦν ὡς ἔγραψεν ὁ Ἱπποκρά-
 της. [633] τὸ γὰρ διὰ παντός ὑπόστασιν οἷαν εἴρηκε
 ποιούμενον οὖρον ἀσφάλειάν τε σημαίνει, τοῦτέστιν ἀκίν-
 δυνον εἶναι τὸ νόσημα καὶ τελέως λυθησόμενον ὡς μηκέτι
 ὑποστρέφειν. καὶ πρὸς ταῦτοις ἔτι ταχέϊαν αὐτοῦ γενέσθαι

vero ex biliosis, aut nihil prorsus aut certe perexiguum,
 ut quibus satis sit, si suspensa quaedam, quae Graece ἐναιω-
 ρήματα dicuntur, contineant. Sic autem appello quod
 crassius et albidius non in superficie quidem aut fundo
 vasis, sed medio spatio vel exquisitè medianum vel supra
 magis quam infra perpendet in urina. Haec quidem ego
 ἐναιωρήματα appellare soleo. Vocantur autem haec quo-
 que ab Hippocrate nubes, ut quae ita ad urinam se ha-
 beant, quemadmodum verae nubes ad aërem. Siquidem
 illa circumfuso humore istae aëre crassiora sunt. Ac saepe
 quidem aliquid in urinis sursum adscendit, quod ego pro-
 prie nubem consuevi nominare. Haec ergo primum in-
 telligas et memineris, deinde his mentem adhibe quae
 Hippocrates scripsit. Urina enim quae perpetuo sedimen-
 tum habet, quale descripsit, tum securitatem pollicetur,
 hoc est nihil periculi esse in morbo et integre solutum
 iri, ut nunquam postea revertatur; tum morbum prope-

Ed. Chart. VIII. [633.]

Ed. Bas. V. (140.)

τὴν λύσιν, ὡς εἰ καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν ἢ καὶ τὴν
 ἔχαστην αὐτῇ νύκτι φανέν ὁμοιον διαμένει κατὰ τε τὴν
 δευτέραν ἡμέραν καὶ νύκτι, τῆς πρώτης περιόδου τῶν κρι-
 σίμων ἡμερῶν οὐκ ἂν ἐξωτέρῳ προέλθοι τὸ νόσημα. λέγει
 δὲ ταῦτα δηλονότι περὶ τῶν πυρετιῶδων νοσημάτων οὐ τῶν
 ὅσα γε χωρὶς πυρετῶν ἦτοι κατὰ τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὰς
 μήνιγγας ἢ κατὰ τὸν θώρακα τε καὶ πνεύμονα συνίσταται
 δι' ἄλλων σημείων γνωρίζομενα, εἴτε ἐπιεικῇ τε καὶ ταχυ-
 κρίσιμά ἐστιν εἴτε κινδυνώδη τε καὶ χρόνια. διὰ τί δὲ τὴν
 ὑπόστασιν τῶν οὔρων λευκὴν εἶναι χρή ἔμπροσθεν ἐν τῷ
 περὶ πύου δέδεικται λόγῳ κατὰ τὸ τέλος τοῦ πρώτου τῶνδε
 τῶν ὑπομνημάτων.

κζ'.

Εἰ δὲ εἴη τὸ τε οὔρον ὑπέρυθρον καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτοῦ
 ὁμοίᾳ ὑπερύθρῃ τε καὶ λεῖν, πολυχρονιώτερον μὲν τοῦτο
 τοῦ προτέρου γίνεται, σωτήριον δὲ κάρτα.

diem finem habiturum adeo ut si primo die et proxime
 eum sequenti nocte ac secundo etiam die nocteque primi
 judicantium dierum circuitus similis perseveret, intra id
 tempus morbus sit conquieturus. Caeterum haec Hippo-
 crates dicit de morbis quibus adjuncta febris est, non de
 iis qui sine febre consistunt vel in cerebro et ejus mem-
 branis aut in thorace et pulmone, quod eos aliis indicis
 an salutaris brevesque, an periculosi et longi sint, depre-
 hendamus. Cur autem id quod in urinis residet album
 esse oporteat, in fine primi horum commentariorum, quum
 de pure ageretur, ostendimus.

XXVII.

At si fuerit et urina subrubra et sedimentum ejus simile
 subrubrum et laeve, haec quidem diuturnior priore fit,
 sed admodum salutaris.

Ed. Chart. VIII. [633.]

Ed. Bas. V. (140.)

Ὅταν αἷματος ὀρῶδες συναπέρχεται τῷ οὐρῳ, φαίνεται μὲν καὶ κατὰ τὴν χροῶν ὑπέρνυθρον, ἐνδείκνυται δὲ περισσίσαν αἵματος οὐκ ἀκριβῶς κατεργασμένου· διότι μὲν οὖν τοῦ χρηστοτάτου τῶν χυμῶν ἐστὶν ἡ πλεονεξία, διὰ τοῦτο ἀκίνδυνον ὑπάρχει. διότι δὲ ὑγροτέρου τε καὶ ὀρῶδεστερου τοῦτον ὄντος, διὰ τοῦτο χρήζει πίψεως. εἶπερ οὖν ἐκ τῶν χρόνων οἱ πεπασμοὶ γίνονται, δεόντως τὸ τοιαῦτο οὖρον χρονιωτέραν ἔσεσθαι παρὰ τὸ πρότερον ἐνδείκνυται τὴν λύσιν τοῦ νοσήματος.

κῆ.

Κριμνώδεις δ' ἐν τοῖσιν οὖροισιν ὑποστάσεις πονηραὶ, τουτέων δὲ εἰσὶ κακίους αἱ πεταλώδεις. λεπταὶ δὲ καὶ λευκαὶ κάρτα γλαῖραι, τουτέων δὲ εἰσὶ κακίους αἱ πιτυρώδεις.

Κρίμνα καλεῖται τὰ τοῖς ἀλφίτοις ἐμφερόμενα τῆς πεφρυγμένης κριθῆς μόρια μεγάλα, διαπεφυγῶτα δηλονότε τὴν ἐν τῇ μύλῃ κατεργασίαν ἀκριβῇ. τοιαῦτα τοίνυν ὅταν

Quam serum sanguinis simul cum urina elabitur, apparet quidem ea subrubra, verum sanguinem non probe confectum redundare significat. Itaque quod humor ille redundat qui omniam optimus est, idcirco caret periculo; quia vero is humidior atque serosior est, ob id concoqui debet. Quare si tempus ad concoctionem necessarium est, haud immerito ejusmodi urina serius solutum iri morbum quam prior ostendit.

XXVIII.

Malum vero si urinarum sedimenta tanquam farinam crassiores repraesentent, pejus autem si quasi bracteolas. Tenuia quoque atque alba sunt admodum vitiosa; omnium autem pessimum si quod subsidet furfuraceum est.

Κρίμνα significant partes reficcati hordei grandiusculas reliquae farinae permixtas, quae scilicet exacte frangi conficique a mola non potuerunt. Itaque si quando ejus-

Ed. Chart. VIII. [633. 634.]

Ed. Bas. V. (140.)

ἐμφέρεται ταῖς ὑποστάσεσι τῶν οὔρων, οὐκ ἀγαθόν ἐστι σημεῖον. ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἀλφίτοις τὸ μὴ καταθραυσθὲν εἰς ἄκρως λεπτὰ μόρια γίνεται κρίνον, ἐν δὲ τοῖς οὔροις οὐ δήπου τῶν σιτίων τι συναναδοθὲν ἔμεγεν ἔτι σκληρόν, ἀλλ' ἐξ ὑπεροπτήσεως αἵματος παχέος ἢ συντηγομένων ἀνωμάλως τῶν σαρκῶν γίνεται ταῦτα. τὸ δὲ ἀνωμάλως ἐστίν, ὅταν ὑπὸ πυρετώδους θερμασίας ὅσον μὲν ἀπαλόν τέ ἐστι καὶ νεοπαγὲς τῆς σαρκὸς, εἰς ἰχώρα ἀναλυθῇ, τὸ σκληρόν δὲ τοῖς πεφρυγμένοις ὑπὸ ταγήνου παραπλησίως συστῇ ξηρανθὲν. [634] πρῶτον μὲν γὰρ ἡ νέα καὶ ἀπαλὴ πιμελὴ τήκεται κατὰ τοὺς τοιούτους πυρετοῖς, εἰδ' ἡ σκληροτέρα καὶ παλαιότερα, καὶ μετὰ ταύτην αἱ νέαι καὶ ἀπαλαὶ σάρκες, εἰδ' αἱ σκληραὶ καὶ παλαιαί, καὶ τούτων ἐφεξῆς ἥδη τὰ στερεὰ μόρια τοῦ σώματος, ὧν πάλιν ἀνωμάλως συντηγομένων πεταλώδη μόρια τοῖς οὔροις συνεκκρίνεται. διὸ καὶ χεῖρω τὰ τοιαῦτά ἐστιν οὔρα τῶν τὰ κριμνώδη μόνον ἔχόντων. ἕτεραι δ' εἰσὶν ὑποστάσεις λεπταί, τουτέστιν οὐκ ἔχουσαι πάχος, ἀλλ' ὡς ἂν εἴποι τις ἀφρῶ παραπλήσια.

modi sublidere in urina videbuntur, non est bonum signum. Nam in farina quidem id crassius est, quod in subtiles admodum partes confractum non est, in urinis vero non si quid cibi una cum reliquo digestum non fuit, id etiam durum est, sed crasso sanguine vehementer affato aut carne inaequaliter contabescente, ejusmodi evadunt. Fit autem id inaequaliter quum a febrili calore quidquid carnis molle est et recens in tenuem humorem solvitur, durum autem perinde ac quae in sartagine torrentur, arefactum constitit. Primum enim nova et mollis pinguedo per has febres colliquatur, deinde quae durior est et vetustior, mox recens mollisque caro et secundum hanc dura et vetus et postea jam solidae corporis partes. Quibus rursum inaequaliter contabescentibus una cum urinis bracteolis similia exeunt. Quare urinae ejusmodi peiores sunt quam in quibus id quod sublidet tanquam farinam crassiorem praesentat. Desident vero et in urinis alia tennia, hoc est crassitie carentia et quae aliquis spumae assimilare pos-

Ed. Charit. VIII. [634.]

Ed. Bas. V. (140. 144.)

εὐθέως δ' εἰσὶν αἱ τοιαῦται καὶ λευκαί, διότι δέχονται δι' ὅλων ἐαυτῶν τὴν τοῦ περιέχοντος φύσιν μᾶλλον τῶν παχέων. ἡ γένεσις δ' αὐταῖς ἐκ φυσώδους πνεύματος ἀναμειγμένου δυσλύτως ἡμιπέπτω περιττώματι χυμῶν. ἴδιον γάρ ἐστιν αὐτῶν τῶν τελείως πεπερμένῳ ὃ καλεῖται εἶσθα ὁμαλές. γίνεται δὲ τὸ τοιοῦτον, ὅταν ὁμοιομερές ὑπάρχει πᾶν, ὡς ἰὸ γε μεμιγμένον εἰς τοῖον σῶματι διάφορα τὰ μέρη κατὰ τε τὴν σύστασιν ἔχει καὶ τὴν χροάν. αὐτῶν δὲ τῶν ἀνωμάτων τὰ κατὰ σμικρὰ μέρη τῶν κατὰ μεγάλα τὴν ἀνομαλίαν (141) ἔχοντων ἐστὶ χεῖρω. τὰ μὲν γὰρ κατὰ μεγάλα μεγάλην τινὰ ῥώμην τῆς φύσεως ἐνδείκνυνται, τοσαύτην ὅσον πέρ ἐστι τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας ἀκριβοῦς κατεργασμένης, τὰ δὲ κατὰ σμικρὰ νικᾶσθαι πρὸς τῆς ὅλης τὴν δύναμιν ἐμφάνει καὶ ὅλον μάχην τινὰ ἔχειν ἐν αὐταῖς ἰσοσθενῇ. τοῦτο μὲν δὴ κοινὸν ἐπὶ πάντων ἐστὶ τῶν ἀνωμάτων. αἱ δὲ κατὰ μέρος ἐν αὐταῖς διαφοραὶ παρὰ τε τὴν τοῦ πεφθέντος ἀρετὴν γίνονται καὶ τὴν κακίαν τοῦ μὴ

fit. Illa autem protinus etiam alba sunt, propterea quod multo magis quam crassa circumfusi aëris splendorem per se tota admittant. Ortum autem illae habent a flatuoso spiritu qui cum semicocto humorum excremento, indissolubili modo remixtus est. Nam quod ille aequale vocare solet iis modo convenit, quae perfectam adeptae sunt concoctionem. Id autem fit quum universa similium partium existunt. Quod enim cum diverso corpore mixtum est, habet utique partes tum substantia tum colore differentes. Verum ex iis quae inaequalia sunt, pejora censerī debent quae exiguis portionibus quam quae majoribus inaequalitatem habent. Haec enim magnum esse robur naturae ostendunt et tantum, quanta est moles substantiae perfecte elaboratae. Illa vero quae in minutis partibus est, vires a tota vinci testantur et velut aequali pugna cum ipsa contendere. Est id quidem omnium quae inaequalia sunt commune. Differentiae vero quae particulatim esse possunt, partim ex humoris qui concoctus est bonitate, par-

Ed. Chart. VIII. [634.] Ed. Bas. V. (141.)
 πεφθέντος. ἐπὶ δὲ ταῖς εἰρημέναις οὖν τρισὶ διαφοραῖς τῶν
 ὑποστάσεων ἄλλην τετάρτην λέγει τὴν πιτυρώδη χεῖρω τῆς
 τρίτης, ὡς· ἂν καὶ αὐτὴν ἐνδεικνυμένην ὁμοίως τῇ τε πρώτῃ
 καὶ τῇ δευτέρᾳ τὴν θερμοσίαν τοῦ πυρετοῦ φλογώδη καὶ
 συντηκτικὴν, ἣν οὐκ ἔχρῃν τετάρτην, ἀλλὰ τρίτην γεγράφθαι.

καθ'.

Νεφέλαι δὲ ἐμφερόμεναι τοῖσιν οὖροισι λευκαὶ μὲν ἀγαθαί,
 μελαίναι δὲ φλαῦραι.

Περὶ τῶν ἐν ταῖς ὑποστάσεσι διαφορῶν εἰπὼν ἐξῆς
 ἐπὶ τὰς νεφέλας μετέβη δηλώσας ὅτι τὸ ἐναιώρημα νεφέ-
 λην ὀνομάζει τῇ προσθήκῃ τοῦ ἐμφερόμεναι ῥήματος, ὡν
 ὅτι τὰς μελαίνας εἰκότως μέμφεται δῆλον, εἰ γε δὴ τὸ μέ-
 λαν ἢ διὰ ψύξιν ἰσχυρὰν γίνεται, καθ' ὃν λόγον καὶ τὸ αἵ-
 μα μελαίνεται θρομβούμενον, ὅσα τε νεκροῦται ψυχθέντα
 τελείως ἢ δι' ὑπερβάλλουσιν θερμοσίαν. καὶ γὰρ αὖ καὶ τὸ

tim ejus qui concoctus non est vitio sumuntur. Post has
 porro tres sedimentorum differentias aliam quartam recen-
 set, furfuraceam, tertia deteriore. Nam ipsa aequae ac
 prima et secunda caloris febrilis ardentis atque colliquantis
 testimonium est, eamque non quartam, sed tertiam collo-
 catam esse oportuit.

XXIX.

*Nubes vero quae in urinis efferuntur albae quidem bonae,
 nigrae vero malae sunt.*

Postquam subsidentium in urinis differentias exposuit,
 transit ad nubeculas, quo quidem nomine ea quae pendent
 in urinis, ἐναιωρήματα Graeci dicunt, significare manifesto
 videtur ex eo verbo quod adjecit. Quarum nigras quidem
 merito damnari certum est, si modo nigrum vel a vehe-
 menti frigidity fiat, quomodo sanguis in grumos concre-
 tus et quaecunque summe refrigerata intereunt, in atrum

Ed. Chart. VIII. [634. 635.]

Ed. Bas. V. (1410)

αἷμα μελαίνεται καϊόμενον, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα σύμπαντα σώματα, καὶ οἱ πολλῶ χρόνῳ διατρίψαντες ἐν ἡλίῳ θειογῶ μέλανες γίνονται.

λ'.

Ἔστ' ἂν δὲ πυρρὸν τε εἴη τὸ οὔρον καὶ λεπτόν, σημαίνει τὸ νόσημα ἄπεπτον εἶναι.

[635]. Τὸ κατὰ φύσιν οὔρον μετρίως ἐστὶν ὠχρόν, ὡς ἂν ἐκ τοῦ πεφθέντος ὑγροῦ γεγονὸς ὀλίγον τι τῆς ξανθῆς χολῆς προσετέληστος, ὅταν δὲ ᾗτοι πλεῖον ἢ αὐτῇ τοῦ δέοντος ἢ ἀκρατος ἰσχυρῶς οὔσα προσαναμιχθῇ τῷ οὔρῳ, πυρρὸν φαίνεται. ἔαν οὖν πρὸς τῷ τοσούτῳ εἶναι κατὰ χροῖαν, ἔτι καὶ λεπτόν εἴη κατὰ τὴν σύστασιν, ἄπεπτον εἶναι σημαίνει τὸ νόσημα. χρὴ γὰρ ὥσπερ ἐν τῇ χροῇ μετρίως ὠχρόν ἔφαμεν εἶναι δεῖν τὸ κατὰ φύσιν οὔρον, οὕτω καὶ κατὰ τὴν σύστασιν ἔχειν μετρίως, μὴθ' οὕτω λεπτόν ὑπάρχον ὡς ὕδωρ μὴθ' οὕτως γεγονὸς παχὺ, ὡς εὐκέναι τοῖς

vertuntur vel ab immodico calore. Nam et ipse quoque sanguis exustus nigrescit aequè ac alia omnia corpora quique in aestivo sole moram diu traxere nigri evadunt.

XXX.

Quoad autem urina fulva fuerit et tenuis, crudum esse morbum significat.

Naturalis urina modice pallida est, ut quae ex humore concocto secreta sit et parum flavae bilis receperit. Cujus sane si plus affluat quam convenit vel sincera admodum urinae misceatur, urina rufa fit. Si ergo praeter ejusmodi colorem etiam consistentiae tenuitas accedat, morbum crudum esse ostendit. Nam ut colore eam modice pallidam esse debere dicebamus, quae secundum naturam se habet, ita et consistentia mediocri praeditam esse decet, nec instar aquae tenuem nec tam crassam, ut jumentorum

Ed. Chart. VIII. [635.]

Ed. Bas. V. (141.)

τῶν ὑποζυγίων. εἴρηται δὲ τελείως ἅπαντα περὶ τῆς τῶν οὔρων φύσεως τε καὶ διαφορᾶς ἐν τοῖς περὶ κρίσεων ἐκείθεν οὖν αὐτὰ μαρτάνειν ὅστις ὄντως ἐραστής ἢ προγνωστικῆς θεωρίας. ἐν γὰρ ταῖς ἐξηγήσεσιν ὁ σκοπὸς ἐστι σαφεῖς ἐργάσασθαι τὸ δοκοῦν ἀσαφῶς εἰρησθαι. τὸ δὲ καὶ διακρίναι τίνα μὲν αὐτῶν ὥς ἀληθῶς εἴρηται, τίνα δὲ οὐ, καὶ προσθεῖναι τὰς ἀποδείξεις ἑκατέρους, ἐκ περιουσίας γίνεται.

λα'.

Ἦν δὲ καὶ πολυχρόνιον εἴη τὸ νόσημα, τὸ δὲ οὔρον τοιοῦτον εἶν, κίνδυνος μὴ οὐ δυνήσεται ὁ ἄνθρωπος διαρκέσαι, εἴτ' ἂν πεπανθῇ τὸ οὔρον.

Ἐὰν ἐπὶ πλείονα χρόνον ἄπεπτον διαμείνῃ τὸ νόσημα, κίνδυνος ἀπολείσθαι τὸν ἄνθρωπον, εἰ μὴ τι ἄρα τὴν ἀντέχουσαν τῷ νοσήματι δύναμιν ἰσχυροτάτην ἔχει· δῆλον οὖν ὅτι κἀνταῦθα τὸ κατὰ τοὺς ἀφορισμοὺς εἰρημένον μεμνη-

urinae similis videatur. Enimvero omnem urinarum naturam differentialque in libris de crifibus absolute explicavimus, ex quibus ille ea discat, qui prognosticae disciplinae cupiditate tenetur. Nam interpretationis scopus is esse debet, ut quae obscure dicta videntur perspicua fiant, iudicium vero interponere quatenam vere et quae falso dicta sint et singulis demonstrationem adhibere ex abundanti est.

XXXI.

Si vero et morbus longus sit et urina talis, periculum est ne sufficere homo non possit, quoad concocta sit urina.

Si longiori tempore morbus crudus perseveret, periculum est ne aeger intereat, nisi robustissima sit illi natura quae morbo repugnet. Perspicuum igitur est id esse revocandum in memoriam quod in aphorismis ipse pro-

Ed. Chart. VIII. [635.]

Ed. Bas. V. (141.)

μένος ἐπίσκεψαι, πηλίκη μὲν ἐστὶν ἡ ῥώμη τῆς δυνάμεως, ὀπόσης δὲ πέψεως, δεῖται τὸ νόσημα, καὶ εἰ ὁ κάμνων ἐξ-
αρκέσει μέχρι τῆς ἀκμῆς αὐτοῦ.

λβ'.

Θανατώδεστερα δὲ τῶν οὖρων τὰ τε δυσώδεα καὶ ὕδατώ-
δεα καὶ μέλανα καὶ παχέα.

Τὰ ὕδατώδη λεπτὰ μὲν τὴν σύστασιν ἐστὶ, λευκὰ δὲ
τὴν χροάν, ἀπειρίαν μὲν ἐσχάτην ἐνδεικνύμενα τῶν χυμῶν,
ἀρρώστειαν δὲ τῆς φυσικῆς δυνάμεως. περὶ δὲ τῶν δυσωδῶν
ἀπάντων εἴρηται πρόσθεν, ὥσπερ γε καὶ περὶ τῶν μελαινο-
μένων. ταῦτα μὲν οὖν αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ καὶ σὺν ἀλλήλοις
ἐστὶ θανατώδη· τὰ δὲ παχέα πρότερον αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ καὶ
ταῦτα θανατώδη νομιστέον ἢ συμπλέξαι χρὴ τοῖς προειρημέ-
νοις αὐτὰ καὶ τοῖς μέλασιν ἄξιόν ἐστιν ἐπισκέψεως. ὅσα
τοῖνυν ἡμεῖς εἶδομεν ἀκριβοῶς παραφυλάξαντες ἐροῦμεν, ἵνα
ἐξ αὐτῶν τις ὁρμώμενος ἅμα μὲν ἐπίστηται τὸ ἀληθές, ἅμα
δὲ καὶ τὴν βελτίω τῶν ἐξηγήσεων ἔλῃται. τὰ μέλανα τῶν

didit, considerandumque quantum sit robur facultatis et
quantam postulet morbus concoctionem. Itemque an ae-
ger ad summum vigorem morbi sufficiet.

XXXII.

*At magis letales sunt urinae foetidae et aquosae et nigrae
et crassae.*

Aquosae urinae tenuem quidem consistentiam habent,
colorem vero album. Indicant autem humorum maximam
cruditatem et coctricis facultatis imbecillitatem. De foe-
tidis atque nigris antea diximus. Et hae quidem tam per
se quam cum aliis mortiferae sunt. Sed de crassis jure
quaeri potest an eas quoque per se exitiales esse putan-
dum sit, an cum praecedentibus et nigris conjungere oport-
teat. De quo quidem ea dicemus quae nobis diligenter
explorata cognitaque sunt, ut qui ad ea attenderit et ve-
ritatem intelligat et meliorem interpretationem sequatur.

Ed. Chart. VIII. [635. 636.]

Ed. Bas. V. (141.)

οὐρων ὅσῳ περ ἂν ἡ παχύτερα, τοσούτῳ χεῖρω παρεφνύ-
 ξαμεν ὄντα. [636] τὰ δὲ τῆς κατὰ φύσιν χροῆς μὴ ἐκ-
 στάντα παχέα διτιτὴν ἔχοντα τὴν ἐκβάσιν, ἐνίοτε μὲν ἐπὶ
 ὀλέθρον, ἐνίοτε δὲ εἰς ὑγίαν ὑπόγνον τελευτοῦντα, καθάπερ
 καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν παρὰ φύσιν, ὡς ἂν ἐκκαθαίρηται δι'
 αὐτῶν τὸ σῶμα. δῆλον δ' ὅτι παχέα πρὸς αὐτοῦ λέλεκται
 τὰ πάνυ σφόδρα τοιαῦτα. τὰ γὰρ ἀπλῶς παχύτερα τῶν
 κατὰ φύσιν οὐ πάντως ἐστὶν ὀλέθρια.

 λγ'.

"Ἔστι δὲ τοῖσι μὲν ἀνδράσι καὶ τῇσι γυναιξὶ τὰ μέλανα τῶν
 οὐρων κάκιστα, τοῖσι δὲ παιδίοισι τὰ ὑδατώδεα.

Ἐν πάσαις μὲν ταῖς ἡλικίαις ὀλέθρια τὰ τε μέλανα
 τῶν οὐρων ἐστὶ καὶ ὑδατώδεα, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἀκμαζόν-
 των τὴν πρώτην ἔχει τάξιν, ὡς ἐν ὀλεθρίοις, τὰ μέλανα,
 ἐπὶ δὲ τῶν παιδίων τὰ ὑδατώδη. λέλεκται γὰρ ἔμπροσθεν
 αὐτοῦ τὰ ἐναντιώτατα τοῖς κατὰ φύσιν ὀλεθριώτατα ὑπάρ-

Urinas nigras quo fuerint crassiores, tanto deteriores esse
 observavimus. Crassas autem quae colorem naturalem re-
 tineant, alias in perniciem alias in salutem non longo
 tempore desideratam redditas esse, perinde ac alia plurima
 quae praeter naturam sunt, quod per ea corpus expurge-
 tur. Caeterum crassas ab illo dictas esse manifestum est
 quae etiam atque etiam crassae sunt. Nam quae simplici-
 ter crassiores sunt naturalibus, non sunt prorsus mortiferae.

 XXXIII.

*Sunt autem viris quidem et mulieribus urinae nigrae de-
 terrimae, pueris vero aquosae.*

In omni aetate letales sunt urinae nigrae et aquosae,
 verum in aetatis flore inter perniciosas primum locum
 tenent nigrae, in aetate autem puerili aquosae. Dictum
 enim antea est omnia quae naturalibus adversissima sunt

Ed. Chart. VIII. [636.]

Ed. Bas. V. (141.)

χειν. ἐναντιώτατα δὲ ἐστὶν ἐπὶ τῶν παίδων οὐχ οὕτως
τὰ μέλανα τοῖς κατὰ φύσιν ὥς τὰ λεπτά. κατὰ φύσιν γὰρ
αὐτοῖς ἐστὶν οὐρεῖν παχέα τε καὶ πολλήν ὑπόστασιν ἔχοντα.
τοῖς δ' ἀκμαζουσὶ καὶ λεπτότατα καὶ ὀλίγην ὑπόστασιν ἔχον-
τα γίνεται, διόπερ ἐπ' αὐτῶν ἐστὶν ὀλεθριώτατα τὰ μέλανα
τῶν οὐρῶν. ἐπὶ δὲ τῶν παιδίων καὶ δι' ἄλλην αἰτίαν ὀλέ-
θρια τὰ ὑδατώδη. τὰχιστα γὰρ ἐπ' αὐτῶν πέττεται πάν-
τα διὰ θάμην τῆς ἀλλοιωτικῆς δυνάμεως, αἱ πέψεις δὲ
παχύνουσιν οὐκ οὐρα μόνον, ἀλλὰ καὶ διαχωρήματα τοῖς
εὐπετιοῦσι κατὰ γαστέρα. καὶ πτύσματα περιπνευμονικοῖς
τε καὶ πλευριτικοῖς καὶ φλέγματα ἐν κατάρροισ καὶ κορύ-
ξαις καὶ λήμῳ ἐν ὀφθαλμίαις καὶ πῦον ἐν ἔλκεσιν. ἐὰν
οὖν φαίνεται τοῖς παισὶ τὸ οὐρον ὑδατώδες ἐπὶ πλεονα-
χρόνον παραμένον, ὥς μηδεμίαν μεταβολὴν ἴσχειν ἐπὶ τὸ
παχύτερον, ὀλέθριον γίνεται τὸ σημεῖον.

detrerrima esse. At in pueris non tam nigrae urinae quam
tenuēs ab iis diffident, quas secundum naturam excer-
nunt. Excernunt enim ipsi secundum naturam crassas et
in quibus multa sedimenta sunt. Qui vero aetate florent,
tenuissimas et parum sedimenti habentes. Quare urinae
in istis nigrae praecipue mortiferae sunt, in pueris vero
et aliam quidem ob causam exitiales sunt aquosae. Om-
nia enim ipsi concoquunt celerrime ob robur alteratricis
facultatis. Concoctio vero non urinas modo, sed etiam
alvi excrementa iis, qui cruditate laborant, in crassat et
sputa similiter peripneumonicis, pleuriticisque et pituitam,
quae catarrhum atque gravedinem committit, et sordes in
inflammationibus oculorum et pus in ulceribus. Itaque si
diu in pueris aquosa urina permanet, nec ullam crassitiem
comparat, mortiferum signum est.

Οκίσσοι δ' ἂν οἶρα λεπτὰ καὶ ὥμὰ οὐρέωσι πολὺν χρόνον, ἢ ἄλλα ὡς περιέσομένοισι σημεῖα ἦ, τουτέιοισιν ἀπόστασιν δεῖ προσδέχεσθαι ἐς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία.

Ἀληθέστατα καὶ τοῦτ' εἴρηται τῷ Ἱπποκράτει. τὰ μὲν γὰρ δυσπεπιότερα τῶν νοσημάτων, ὡς ἂν ἐπὶ πα- (142) χυτέροις καὶ ψυχροτέροις γινόμενα χυμοῖς, εἰς ἀπόστασιν εἴωθε κρίνεσθαι, τὰ δὲ ἐπὶ θερμαῖς καὶ λεπταῖς ἐκκρίσειν. ὅταν οὖν ποτε χρόνω πλείονι παραμένη τὰ οὖρα μὴ πέτ- τόμενα, διορίζεσθαι χρὴ πότερον οὐκ ἔξαρκέσει τῷ μήκει τοῦ νοσήματος ὃ κάμνων ἢ δι' ἀπόστασιν κριθήσεται. ὁ διορισμὸς δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων σημείων γενήσεται. τὰ μὲν γὰρ ὀλέθρια θάνατον δηλοῦσι, τὰ δὲ ἐπιεικῇ σωτηρίαν. αἶ γε μὴν ἀποστάσεις ἐν μὲν τοῖς πάνυ χρονίζουσιν ἐς τὰ κάτω χωρία γίνονται διὰ τε τὴν ψυχρότητα [637] καὶ τὸ πάχος τῆς ὕλης καὶ τὴν τῆς δυνάμεως ἀρρώστιαν, κατὰ κνίας διὰ τὸν χρόνον, ἐν δὲ τοῖς ὀξυτέροις παρ' ὧτα, καὶ

XXXIV.

Qui urinas tenues et crudas mejunt multo tempore si que caetera ut superfuturis signa sint, his abscessum ad loca infra septum transversum expectare oportet.

Hoc quoque verissime dictum est ab Hippocrate. Morbi enim qui aegerrime concoquantur, propterea quod ex crassiore et frigidiorē humore originem habent, plerumque per abscessum judicantur, quos vero calidus et tenuis humor excitavit, per vacnationem. Itaque quum urina incocta diu permanet, discernendum an aeger ferendo longo morbo sufficiet, an per abscessum judicabitur. Id autem alia signa distinguunt. Mortifera namque interitum portendant. Bona vero sanitatem pollicentur. At vero abscessus in vetustis quidem multum morbis tum propter frigiditatem crassitiemque humoris tum naturae imbecillitatem longo jam spatio fatigatae in inferioribus partibus oriuntur, in acutioribus vero juxta aures. In his enim

Ed. Chart. VIII. [637.]

Ed. Bas. V. (142.)

γὰρ καὶ οἱ χυμοὶ τούτοις ἥττον εἶσι παχεῖς καὶ ἡ θερμα-
σία πολλή καὶ ἡ δύναμις εὐρωστοτέρα. τὰ δὲ μεταξύ τού-
των νοσήματα τὰς ἀποστάσεις ἐπαμφοτεριζούσας ἔχει. καὶ
οὐδὲν ἐστὶν ὅσον ἐπὶ τῷ χρόνῳ ζητεῖν ἄνω μᾶλλον ἢ κάτω
ῥέψουσιν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἄλλων σημείων διορίζεσθαι προσήκει.

λέ'.

Καὶ τὰς λιπαρότητας δὲ τὰς ἄνω ἐφισταμένας ἀραχνοειδέας
μέμφεσθαι, ξυντήξεως γὰρ σημεῖα.

Οἷόν τι τοῖς λιπαροῖς ζωμοῖς ψυχομένοις ἐφίσταται τὸ
καλούμενον ὑπὸ τῶν πολλῶν γραῦς, τοιοῦτον καὶ τοῖς ἐκ
τῆς συντήξεως οὖροις, ὑπὲρ ὧν νῦν ἐποιήσατο τὸν λόγον
αὐτὸς καὶ τὴν αἰτίαν προσθείς.

λοτ'.

Σκοπεῖν δὲ χρηὴ τῶν οὖρων ἐν οἷσιν αἱ νεφέλαι, ἥν τε ἄνω
ἥν τε κάτω ἔωσι καὶ τὰ χρώματα ὁκοῖα ἴσχουσι. καὶ

et humor minus crassus et caliditas multa et virtus robu-
stior est. Qui vero horum medii morbi sunt, abscessus
indifferentes committunt nec in iis ex tempore conjectura
esse potest, sursumne an deorsum potius erumpent, sed ex
aliis signis id oportet dijudicare.

XXXV.

Quin pinguedines supra innatantes araneosae improban-
dae; colliquationis enim signa sunt.

Veluti in summo pinguis jussculi refrigerati superstat,
quod a multis crusta dicitur, sic et in urinis quae conta-
bescente corpore redduntur, quarum nunc et mentionem
fecit et causam etiam adjunxit.

XXXVI.

Spectare autem oportet urinarum nubeculas sursumne an
deorsum fuerint et quales hae habeant colores; et quae

Ed. Chart. VIII. [637.]

Ed. Bas. V. (142.)

τὰς μὲν κάτω φερομένας ξὺν τοῖσι χρώμασιν οἷσιν εἴρηται, ἀγαθὰς εἶναι νομίζειν καὶ ἐπαινέειν, τὰς δὲ ἄνω ξὺν τοῖσιν χρώμασιν, οἷσιν εἴρηται κακὰς εἶναι καὶ μέμφεσθαι τὰς τοιαύτας.

Ὅτι τὰ πρὸς ἑμοῦ κατὰ τὰ περὶ κρίσεων ὑπομνήματα πολλάκις ἐναιωρήματα λελεγμένα καλεῖν αὐτὸς εἶωθε νεφέλας, ἐδήλωσε καὶ διὰ τῆς ῥήσεως οὐκ ἀσαφῶς. ἀλλαχοῦ γε μὴν αὐτὸς ἐναιώρημα γονοειδὲς εἴρηκεν, ὥς εἶναι δυοῖν θάτερον, ἥτοι γενικωτέρου πράγματος ὄνομα τὸ ἐναιώρημα τὴν τομὴν ἔχοντος, εἷς τε τὰς νεφέλας καὶ τὰ γονοειδῆ, ἣ μῆδέποτε τὰς νεφέλας ἐναιωρήματα καλεῖσθαι πρὸς αὐτοῦ. ὅτι δὲ πάντα τὰ τοῖς οὔροις ἐμφερόμενα κάτω χρηστὰ καὶ ὅσα περ ἂν ὑφίστην κάτω, τοσούτω βελτίω γίνεται, λέλεκται δυνάμει πρόσθεν, ἥνικα ἐλέγομεν ἀναμεμίχθαι τοῖς τοιούτοις ἐνίοτε φυσῶδες πνεῦμα. τὸ τοίνυν ἀκριβῶς πεπεμμένον καὶ διακεκριμένον ὁμαλές τε καὶ ὁμοιομερές ὄν, ὥς ἂν οὐδὲν ἔχον πνεύματος, εἰς τὸν πνυθμένα καταφέρεται τοῦ τὸ οἶρον

deorsum cum qui dicti sunt coloribus feruntur, eas esse bonas censere ac laudare; quae vero sursum cum dictis coloribus, eas parvas esse, talesque improbare decet.

Quod ea quae ego in libris de crisi- bus enaeoremata saepe vocavi, Hippocrates nubeculas appellare solitus sit, his etiam verbis aperte declaravit. Ipse tamen alio loco enaeoremata geniturae similia dixit; itaque duorum alterum dicendum est, aut ἐναιώρημα generalioris cujusdam rei nomen esse, quae in nubeculas et alia geniturae similia dividatur, aut si id non est, nubeculas ἐναιωρήματα ab eo nuncupari. At vero omnia quae in urinis deorsum feruntur tanto esse meliora, quanto magis deorsum subsiderint, tacite videmur antea innuisse, quum diceremus nonnunquam cum talibus remixtum esse flatuosum spiritum. Itaque quod perfecte concoctum, secretum, aequale simileque est, id certe quoniam nihil flatus habet, in fun-

Ed. Chart. VIII. [637. 638.]

Ed. Bas. V. (142.)

ἀγγείου περιέχοντος, ὅσον δ' ἐπίμικτόν ἐστιν αἰρώδει τινὶ καὶ αἰμώδει φύσει, τοῦτο κουφίζομενον ὑπ' ἐκείνης, ἀνάλογον τῇ ποσότητι τοῦ κουφίζοντος, ἥτιόν τε καὶ μᾶλλον ἀναφέρεται.

λζ'.

Μὴ ἐξαπατάτω δὲ σε ἦν τι ἡ κύστις νούσημα ἔχουσα τῶν οὖρων τοιαῦτα ἀποδιδῶ. οὐ γὰρ τοῦ ὅλου σώματος σημεῖόν ἐστιν, ἀλλ' αὐτῆς καθ' ἑαυτήν.

[638] Κάλλιστα καὶ τοῦτο προδέγραψεν ἀναμινήσκων ἡμᾶς, ὃ τάχ' ἂν ἐνίοτε παρελίπομεν ἐπὶ τῶν νοσοῦντων διορίσασθαι· καὶ χρὴ δηλονότι καὶ περὶ τῶν διαχωρουμένων κατὰ γαστέρα μεμνήσθαι τοῦ νῦν εἰρημένου διορισμοῦ. κοινὸν μὲν γὰρ ἀμφοτέραις ταῖς ἐκκρίσεσιν τό τε τοῦ παντός σώματος ὑποδέχεσθαι τὰ περιττώματα ταῦτα καὶ τὸ τῶν μορίων ἐκείνων δι' ὧν ἐκκρίνεται. συμβέβηκε δὲ κατὰ φύσιν ἐχόντων ἡμῶν τὰ μὲν τοῦ παντός σώματος ἐκκαθαίρεσθαι περιττώματα δι' οὖρων, τὰ δὲ τῶν κατὰ γασ-

dum vasis urinarii descendit; quod vero magis est aërenum et vaporosum, id eam ob causam levius sursum magis minusque fertur, pro modo ejus a quo sublevatur.

XXXVII.

Ne vero te fallat si vesica aliquo morbo laborans hujusmodi urinas reddat; non enim totius corporis, sed ipsius per se indicium est.

Hoc etiam pulcherrime scripsit Hippocrates admonens nos ejus quod aliquando forte in aegris non animadvertimus. Neque id quidem in excrementis etiam quae alvus effundit negligendum est. Est enim utrique vacuationi commune ut a toto corpore haec excrementa suscipiant et ab iis partibus per quas illa vacuantur. Accidit autem nobis omnibus dum quidem valemus, excrementa totius corporis per urinas expurgari, partium autem ad ventrem

Ed. Chart. VIII. [638.]

Ed. Baf. V. (142.)

στέρα συνεκκρίνεσθαι τῇ κόπρῳ, παρὰ φύσιν δὲ ἐχόντων τοῖς μὲν οὖροις συνεκκρίνεσθαι τινα τῶν ἐν νεφροῖς καὶ κύστει νοσημάτων γνωρίσματα, τῇ δὲ κόπρῳ τοῦ παντός σώματος. οὐκ ὀλιγάκις γοῦν ἐπὶ τῶν οὐρησάντων πυώδη, ζήτησις ἐγένετο πόθεν ἦκει τὸ πῦον. οὕτω δὲ καὶ πεταλώδη ποτὲ οὐρηθέντα τὴν αὐτὴν ζήτησιν ἔχει. καὶ δριμύα δὲ καὶ δυσώδη καὶ χολώδη τὰ αὔρα πολλάκις μὲν ἐγένετο διὰ κύστιν τε καὶ νεφρούς· οὐκ ὀλιγάκις δὲ καὶ διὰ τὸ πᾶν σῶμα, τουτέστι τὴν ἐν ὅλῳ τῷ ζῳῷ πεπτικὴν δύναμιν τῶν χυμῶν, ἥτις, ὡς ἐδειξάμεν, οἷον ἐστὶαν καιομένην καὶ πηγὴν ἔχει τὸ ἥπαρ. ἐνίοτε δὲ καὶ ταύτης αὐτῆς μηδὲν πεπονθυίας ἐκκαθαίρεται διὰ νεφρῶν καὶ κύστεως ὅλον τὸ ζῶον, ἢ μορίων τινῶν τῶν ἐν αὐτῷ τινα περιττώματα ταῖς φλεψὶν ἐμπίπτοντα ἐκκαθαίρομένου τοῦ αἵματος ὑπὸ τῶν νεφρῶν συνεκκρίνεται, καθότι καὶ ἀποστήματα πολλαχόθι γινόμενα δι' οὖρων ἐκκρίνεται.

attinentium una cum stercore descendere, quum vero male habemus, cum urinis quidem testimonia aliqua morborum qui renes et vesicam tenent simul exire, cum stercore vero totius corporis. Itaque non raro de iis quaesitum est, qui purulenta eminxerunt, unde pus ipsum veniret. Quaeritur aequè de urinis, in quibus quasi bracteolae cernuntur, item de acribus et foetidis et biliosis. Id enim plerumque vitio vesicae et renum contingit, non raro autem totius corporis, hoc est facultatis in toto animali succos concoquentis, [cujus, sicuti ostendimus, velut focus ardens et fons jecur est. Quamquam interdum illa ipsa nullo modo affecta totum animal per renes et vesicam expurgatur aut partium ejus aliquarum excrementa quaedam in venas delapsa, purgato a renibus sanguine simul vacuantur, sicut et abscessus pluribus locis geniti per urinas abeunt.

Ed. Chart. VIII. [638.]

Ed. Bas. V. (142.)

λη'.

Ἐμετός δὲ ὠφελιμώτατος ὁ φλέγματός τε καὶ χολῆς ξυμμεμιγμένος ὡς μάλιστα, καὶ μὴ παχὺς κάρτα μήτε πολὺς ἐμείσθω. οἱ γὰρ ἀκρητέστεροι κακίους εἰσὶ.

Καὶ διὰ ταύτης τῆς λέξεως ἐδήλωσεν ὁποῖόν τι καλεῖ τὸ ἄκρατον, ἀντιτιθεὶς αὐτῷ τὸ μεμιγμένον. δηλωτικὸν δ' οὐχ ἥκιστα καὶ αὐτὸ τοῦνομά ἐστι τοῦ πρὸς αὐτοῦ σημαίνοντος. καὶ γὰρ οἶνον ἄκρατον εἶναι λέγομεν ὃ μὴ μέμικται τὸ ὕδωρ ἢ παντάπασιν ὀλίγον μέμικται, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ἄκρατόν ἐστί τε καὶ λέλεκται πρὸς τῶν Ἑλλήνων, ὅταν αὐτὸ καθ' αὐτὸ μόνον ἀμιγῆς ἐτέρας οὐσίας ὑπάρχη. τὴν γοῦν ξανθὴν χολὴν ποτὲ μὲν ἐστὶν ἰδεῖν παχεῖάν τε καὶ ἀκρῶς ξανθὴν, ἐμουμένην τε καὶ κάτω διερχομένην, ἣν δὴ καὶ λεκιθῶδη προσαγορεύουσιν ἔνιοι, πολλάκις δὲ ὑγρότεράν καὶ ἥτιον ξανθὴν, ἣτις ἰδιαίτερον ὠχρὰ προσαγορεύεται, μεμιγμένον ἔχουσα δι' ὅλης ἑαυτῆς φλεγματοῦδη χυμὸν λεπτὸν ἢ ὑδατῶδές τι περίττωμα. βούλεται τοίνυν ὁ

XXXVIII.

Vomitum autem utilissimum bile et pituita quam maxime permixtus, neque admodum crassus neque multus vomatur. Sinceriores enim deteriores sunt.

Aperte hic exposuit quid vocet purum, ut cui mixtum opposuerit, quamquam satis per se nota est hujus nominis significatio. Vinum enim purum esse dicimus cui aut nulla aut perexigua mixta est aqua. Et alia aequae omnia pura sunt et dicuntur a Graecis, quum ipsa per se sola sunt et cum nullo altero mixta. Flavam ergo bilem videmus aliquando et per vomitum et per alvum dejici crassam et admodum flavam, quam plerique vitellinam nuncupant, saepe vero liquidiores minusque flavas, quae proprie pallidae appellantur, habentem pituitosum succum tenuem aut aquosum aliquod excrementum per se totam remixtum. Neutrum igitur succum vult Hippocrates pu-

Ed. Chart. VIII, [638. 639.]

Ed. Baf. V. (142.)

Ἱπποκράτης μηδέτερον τῶν χυμῶν ἄκρατον φαίνεσθαι, μεμίχθαι δ' ἀλλήλοις πως αὐτοῖς. ὁ μὲν γὰρ χολώδης ἄκρατος πολλὴν τὴν θερμασίαν, ὁ δὲ φλεγματώδης τὴν ψύξιν ἐνδείκνυται. καὶ μέντοι καὶ παχυτέροις ὑπάρχει τοῖς ἀκράτοις εἶναι, τῷ μὲν φλεγματώδει διὰ ψύξιν οἷον ἐπιπεπηγόντι, τῷ δὲ χολώδει διὰ τὴν τῆς θερμασίας ὑπερβολὴν ἐξικμασμένῳ τε καὶ οἷον πεφρυγμένῳ. δύο γὰρ αἷτια ταῦτα ἐναντία τῶν παχυνομένων ἐστὶ, τὸ θερμὸν πάνυ καὶ τὸ ψυχρὸν, ἐξικμάζον μὲν τὸ θερμὸν, πηγνύον δὲ τὸ ψυχρὸν.

λθ'.

[639] Εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμούμενον πρασοειδὲς ἢ πέλιον ἢ μέλαν, ὃ τι ἂν ἢ τουτέων τῶν χρωμάτων, νομίζειν χρὴ πονηρὸν εἶναι.

Περὶ μὲν οὖν τοῦ πελιδνοῦ καὶ μέλανος χρώματος εἴρηται πρόσθεν. τοῦ πρασοειδοῦς δὲ νῦν πρώτως ἐμνη-

rum videri, sed eos quodammodo secum mixtos esse. Nam qui pure biliosus est, insignem calorem, pituitosus vero frigiditatem significat. Sed et qui puri sunt, hisdem videntur etiam crassiores esse. Pituitosus enim ob frigiditatem quasi concrevit. Biliosus vero a vehementia caloris aridus et quasi torridus efficitur. Hae namque duae causae sunt contrariae eorum quae crassescunt, calor et frigiditas immodica, quarum hic quidem exsiccat, illa vero compingit.

XXXIX.

Si vero quod vomitur porraceum aut lividum aut nigrum fuerit, quisquis horum colorum fuerit, eum malum esse existimare oportet.

De livido et nigro colore diximus antea. Nunc autem primum porracei mentionem fecit, qui nomine qui-

Ed. Chart. VIII. [639.]

Ed. Bas. V. (142. 143.)

μό- (143) νευσεν, οὐκ ἔχοντες μὲν οἰκῆιον ὄνομα, συγχρω-
 μένου δὲ τῇ τῶν πράσων προσήγορία, εἰ μὴ ἄρα τις ἔμ-
 παλιν ἀπὸ τοῦ πρασοειδοῦς χρώματος ὠνομάσθαι φαίη τὸ
 πράσον, οὐκ ἀπὸ τοῦ πράσου τὸ πρασοειδές. ἐπὶ τινῶν μὲν
 γὰρ εὐδῆλος ἡ παραγωγή τῶν ὀνομάτων, ὥς γνωρίζεσθαι
 τὰ τε πρωτότυπον ὑπὸ γραμματικῶν ὀνομαζόμενον καὶ τὸ
 παρηγμένον ἐπὶ αὐτοῦ, καθάπερ ἐπὶ τοῦ γαλακτοειδοῦς χρώ-
 ματος, ἐπὶ τινῶν δὲ οὐ δῆλον. ἔξεστι γὰρ λέγειν οὐκ ἀπὸ
 τοῦ φοίνικος ὠνομάσθαι τὸ φοινικοῦν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ φοινι-
 κοῦ τὸν φοίνικα, καθάπερ γὰρ καὶ τὸ κυανὸν οὐκ ἀπὸ τοῦ
 κυανοῦ μᾶλλον ἢπερ τὸ κυανεὺν ἀπ' ἐκείνου. καὶ ἡ ὥχρα
 δὲ καὶ τὸ ὥχρον χρώμα τῆς αὐτῆς ἐστὶ συστειχίας. ὥχραν
 δὲ εἴρηκα οὐ τὴν ὀξυνομένην φωνήν, ὥσπερ ἂν εἴποι τις
 ὥχρον μὲν εἶναι τὸν νεανίσκον, ὥχραν δὲ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ
 τὴν παροξυνομένην. ἐστὶ γὰρ εἰδὸς τι γῆς ὥχρα καὶ μά-
 λιστα ταύτης ἡ Ἀττικὴ καλλίστη. ταυτὶ μὲν οὖν ἅπαξ εἰ-
 ρήσθω μοι. αἰεὶ γὰρ μέμνησο τοῦ σπουδαζειν ἐπὶ τοῖς ὀνό-
 μασι τοσοῦτον, ὅσον εἰς σαφῆ δῆλωσιν ὧν λέγομεν ἐξ αὐτῶν

dem proprio caret, a porris autem ipsum mutuatur; nisi
 forte quis e contrario dicat porrum a porraceo, non a
 porro porraceum nuncupatum fuisse. Nam in quibusdam
 derivatio nominum tam manifesta est, ut quod primitivum,
 sicut vocant grammatici, quodque ab eo derivatum sit, du-
 bitari non possit, veluti in lacteo colore. In aliis vero
 non item perspicuum est. Dici namque potest phoeniceum
 non a phoenice nuncupationem sortitum esse, sed phoeni-
 cem a phoeniceo. Atque cyanum non magis a cyaneo
 quam cyanem ab illo esse vocatum. Sic apud Graecos
 ὥχρα et color quem ipsi ὥχρον appellunt. Dico autem
 ὥχραν non accentu in ultima acuto, ut quum dicunt
 adolescentem ὥχρον et mulierem ὥχραν esse, sic enim
 pallidum significat, sed in penultima. Est enim ὥχρα ter-
 rae quoddam genus, in quo Attica praecipue excellit. Sed
 haec quidem semel a me dicta sint. Semper autem me-
 mineris ut eatenus vaces dictionibus, quatenus ea quae

Ed. Chart. VIII. [639.]

Ed. Bas. V. (143.)

ἐστὶν ὀνήσασθαι. τὸ δ' ἐπέκεινα τοῦδε περιττὸν ἡγοῦ,
τὸν χρόνον εἰς τὴν τῶν βελτιόνων σπουδὴν κατατιθέμενος.
γίνεται δὴ τις ἐν τῷ σώματι, καθάπερ ὥχρ᾽ αὐτὴν κατὰ
φύσιν ἐχόντων, οὕτω καὶ πρασοειδὴς ἑτέρα παρὰ φύσιν.
καὶ φαίνεται αὕτη πολλάκις μὲν ἐν αὐτῇ τῇ γαστρὶ γεννω-
μένη, διὰ τινων ἀπεψίαν ἐδεσμάτων ἢ λαχάνων, ὅποια καὶ
τὰ τεῦτλά εἰσι καὶ τὰ κρόμμυα καὶ αἱ κράμβαι. φαίνεται
δ' ἐνίοτε καὶ χωρὶς τοῦτο τοιοῦτό τι προσενηνέχθαι τῷ
λόγῳ τοῦ νοσήματος ἐν ταῖς φλεψὶ γεννᾶσθαι καὶ καταρ-
ρεῖν ἥτοι γε εἰς τὴν ἄνω κοιλίαν ἢ εἰς τὴν κάτω, θερμο-
σίαν γέ τινα ἐν τῷ σώματι παρὰ φύσιν δηλοῦσα καὶ περιτ-
τώματος ιδιότητα τοιούτου τὴν κράσιν, οἷος ὁ τῶν εἰρημέ-
νων λαχάνων ἐστὶ χυμός.

μ'.

Εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐμείν,
κάρτα ὀλέθριον τοῦτο ἤδη γίνεται.

dicuntur facilius ex ipsis intelligas. Si quam autem prae-
terea operam hac in re impenderis, superflue infumptam
putato, in studiis autem melioribus tempus impende. Sane
ut in corpore bene habente pallida bilis nascitur, sic in
eo quod praeter naturam affectum est, porracea alia ge-
neratur. Ea autem saepe quidem in ipso ventre fieri ob
cruditatem aliquorum ciborum aut olerum videtur, qua-
lia sunt betae, caepae atque brassicae. Interdum vero
ejusmodi assumpto per morbos in venis gignitur et defluit
modo in summum modo in imum ventrem, ostendens pro-
cul dubio calorem aliquem in corpore praeter naturam
esse et excrementi speciem ita temperati, ut succus ole-
rum quae diximus.

XL.

Si vero omnes idem homo colores vomat, id admodum
exitiale jam est.

Ed. Chart. XII. [639. 640.]

Ed. Bas. V. (143.)

Εἴτε περὶ τῶν προειρημένων χρωμάτων τοῦ πρασοει-
δοῦς καὶ πελιδνοῦ καὶ μέλανος εἴρηται τὸ πάντα εἴτε καὶ
περὶ τῶν ἄλλων σὺν αὐτοῖς, ὅποσα χρώματά ἐστι παρὰ
φύσιν ἑκατέρως ὀλεθριώτατόν ἐστιν, ἐνδεικνύμενον πολλὰς
ἐν τῷ σώματι χαλεπὰς εἶναι διαθέσεις.

μα'.

Τάχιστον δὲ θάνατον σημαίνει τὸ πέλιον τῶν ἐμεσμάτων,
εἰ ὅζοι δυσώδες.

[640] Σηπεδόνα γὰρ ἐνδείκνυται μετὰ νεκρώσεως τὸ
τοιούτον, εἰ γε μεμνήμεθα τῶν προειρημένων.

μβ'.

Πάσαι δὲ αἱ ὑπόσαπροι καὶ δυσώδες ὀδμαὶ κακαὶ ἐπὶ
πᾶσι τοῖσιν ἐμουνόμεναισιν.

**Hi γὰρ ἂν διαθέσει μιχθῇ σηπεδῶν, χείρων αὐτῇ ἑαυ-
τῆς φαίνεται,*

Si quod omnes dixit ad praedictos colores porra-
ceum, lividum, nigrumque referre velis, sive ad alios etiam
qui praeter naturam incidunt, certe utroque modo perni-
ciosissimum est, quod plures in corpore graves esse mor-
bos indicetur.

XLI.

*Celerrimam autem mortem prodit vomitio livida, si gra-
viter oleat.*

Talis enim putredinem una cum extinctione signifi-
cat, si eorum sumus memores quae ante dicta sunt.

XLII.

*Omnes autem supputridi foedique odores in omni vomitu
mali sunt.*

Nam si cuivis affectui accedat putredo, is deterior
quam sit evadet.

μγ'.

Πτύελον δὲ χοῇ ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ἀλγήμασι τοῖσι περὶ τὸν πνεύμονα καὶ τὰς πλευρὰς ταχέως τε ἀποπτύεσθαι καὶ εὐπειτέως,

Τὸ μὲν ταχέως ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου δηλοῖ, τὸ δὲ εὐπειτέως, ἀντὶ τοῦ ῥαδίως τε καὶ ἐτοιμῶς οἱ Ἕλληνες λέγουσι. συμβαίνει δὲ τοῦτο ταχέως τε καὶ ἀπόνως ἀναπτύσσονται. τὸ γὰρ τοι ταχέως γίνεσθαι διπλὸν ἐστὶ, τὸ μὲν ἕτερον ὅλου τοῦ νοσήματος τὸν πρῶτον καιρὸν ἐνδεικνύμενον, τὸ δὲ ἕτερον τὸν ἐν ταῖς ἐνεργείαις ἐξενγμένον χρόνον. εὐπειτῆς γὰρ ἀναγωγή πτύελου, τουτέστιν ἐτοίμη τε καὶ ῥαδία γίνεται, μὴτ' ὀδύνης ἰσχυρᾶς οὔσης κατὰ τὸν θώρακα (διακόπτει γὰρ αὕτη καὶ καταπαύει μεταξὺ, πρὶν ἐκτελεσθῆναι γινομένην ἐν τῇ τοῦ θώρακος ἐνέργειαν), ἀλλὰ μὴδ' ἀσθενοῦς ὑπαρχούσης τῆς δυνάμεως, ὁκλάζει γὰρ καὶ αὕτη μεταξὺ κατὰ τὴν ἐνέργειαν, ὥς ἡμιτελὲς ἀπολιπεῖν τὸ ἔργον. αὐτὸ τε τὸ ἀναγόμενον εἰάν μὲν ἰσχυρῶς ἢ γλίσχρον,

XLIII.

At sputum in omnibus doloribus pulmonem et costas obsidentibus celeriter ac facile expui oportet.

Cito, hoc est per initia morbi. Leviter vero significat facile prompteque. Id autem contingit iis qui cito et sine difficultate excreant. Nam cito fieri geminum est, ex eo namque vel totius morbi primum tempus designatur vel spatium illud quo ipsa actio perficitur. Sputum enim leviter, hoc est prompte et facile educitur, quando neque dolor ullus vehemens thoracem affligit, siquidem hic interpellat nec permittit thoracem opus quod adhuc agit, absolvere, neque imbecilla est facultas; nam ipsa quoque medio in opere desistit, opusque imperfectum relinquit. Quod autem educitur si admodum lentum est, ita partibus adhaerescit ut inde non possit eximi ac saepe sublatum intra pulmonis fistulas glutinis modo adhaerens detinetur,

Ed. Chart. VIII. [640.]

Ed. Bas. V. (143.)

ἐμπλάττεται δυσσπολύτως τοῖς μορίοις, ἀναφερόμενόν τε πολλάκις ἐνίσχεται πρόσκολλώμενον ταῖς σήραγγι τοῦ πνεύμονος· ὥσπερ γέ και, ἐὰν ἱκανῶς ἢ παχὺ δυσχερῶς ἀναφερόμενον, ἐν χρόνῳ τε πλείονι κακοπαθεῖν ἀναγκάζει καὶ πού καὶ σφηνοῦται κατὰ τινὰς τῶν στενοχώρων ὁδῶν, ὅθεν καὶ τὸ πνιγῆναί τισι συνέβη. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ λεπτόν ἱκανῶς, ὡς ὑδατῶδες εἶναι μόγις ἀναπτύεται, περιορῶν ἐν κύκλῳ τῷ πνεύματι. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ πρῶτον αἷτιον τῆς ἀναγωγῆς, ὅπερ καὶ προσέχες ὀνομάζουσι. διττὸν γάρ τὸ πρῶτον αἷτιον, ὡς ἐν τοῖς περὶ αἰτίων λόγοις διήρηται, τὸ τε φαῦλον τῆς ὕλης καὶ τὸ τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως ἔχον. ἡ μὲν οὖν ἀρχὴ τῆς κινήσεως ἐπὶ τῶν βητιόντων ἐκ τῆς τὸν θώρακα κινούσης δυνάμεώς ἐστιν. ἐδείχθη γάρ τοῦτο ἐν ταῖς τῶν συμπτωμάτων αἰτίαις. ἡ συστολὴ δὲ αὐτοῦ βίαιος γινομένη τὴν ἔξω φορὰν τοῦ πνεύματος ἐργάζεται σφοδράν. ἡ δὲ ταύτης σφοδρότης ἐαυτῇ συναναφέρει τὰ κατὰ τὰς σήραγγας τοῦ πνεύμονος, αἱ πὲρ εἰσιν ἀρτηριαὶ τραχείαι. ὅταν μὲν οὖν ὁ τε θώραξ ἐνεργῇ ῥωμαλέως τό τε ἐν ταῖς σήραγγι τοῦ πνεύμονος ὑγρὸν ὑπάρχη μειρίως

sicut etiam quod crassum valde est nec nisi magna difficultate attollitur, tum longiorem affectum necessario inducit tum in angustis quibusdam viis sic intercluditur ut quosdam ad suffocationem adegerit. Sed et quod tenue multum est, quia aquosum sit, aegre expuitur, circum spiritum diffuens. Est enim haec prima educendi sputi causa, quam etiam continentem vocant; duplex namque prima causa est, sicut in libris de causis divisa fuit, scilicet humoris vitium atque id quod principium motus habet. Est autem principium motus in his qui tussunt ab ea facultate quae thoracem movet, sicut a nobis demonstratum est in libris de symptomatum causis. Hujus autem vehemens compressio spiritum violenter foras abire compellit. Sic vero ille abiens ea secum ducit, quae in pulmonis fistulis, quae asperae arteriae sunt, continentur. Itaque si thorax robustus est et humor, qui fistulis pulmonis inest, modice crassus, facile expuitur; sin autem neutrum

Ed. Chart. VIII. [640. 641.]

Ed. Bas. V. (143.)

παχὺ, ῥαδίως ἀναπτύσσεται, μηδ' ἕτερον δ' ὄντος τοιούτου χαλεπῶς καὶ μόγεις. εἰ δὲ τὸ μὲν εἴη τῶν εἰρημένων αἰτίων, τὸ δ' οὐκ εἴη μεταξὺ τοῦ ἀρίστου τρόπου καὶ τοῦ χειρίστου, τὴν κένωσιν τοῦ πτυέλου συμβήσεται γίνεσθαι. καὶ ὅπως δὲ παρὰ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον ἐπιτετάσθαι τι ἕκαστον τῶν αἰτίων ἢ ἐκλύεσθαι, τινὲς μὲν αὐτῶν ῥᾶον, τινὲς δὲ χαλεπώτερον ἀναπτύσσουσιν. [641] τί μὲν οὖν ἐστὶ τὸ εὐπετέως ἀναπτύεσθαι δοκῶ μοι δεδεῖχθαι σαφῶς τε ἅμα καὶ ἀληθῶς. εἰ δ' ἀληθὲς ἐστὶ τοῦτο, καθάπερ οὖν καὶ ἔστιν, ἀληθὲς ἂν εἴη καὶ τὸ ταχέως. οὐ γὰρ τὸν ἐξευγμένον χρόνον αὐταῖς ταῖς βηξίν, ἀλλὰ τὸν πρῶτον τοῦ νοσήματος σημαίνει καιρὸν, ὑπὲρ οὗ καὶ κατὰ τοὺς ἀφορισμοὺς εἶπεν· ἐν πλευριτικοῖσι πτυέλον αὐτίκα ἢ ἐπιφαίνεται ἀρχομένου, βραχύνει. ὥς εἰ γέ τις ἐπὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐνιργείας ἀκούσειεν εἰρηῆσθαι τὸ ταχέως, ὅπερ ἐδείχθη καὶ τῷ εὐπετέως περιεχόμενον, διττῶς ἀμαρτήσεται τῷ τὸν μὲν τῶν χρόνων ἀναξίως εἰρηῆσθαι δις ὑπ' αὐτοῦ, τὸν δ' ἕτερον, οὐ καὶ τοῖς ἀφορισμοῖς ἐμνημόνευσε, παραλελειφθαι, καίτοι μεγίστην ἔχοντα δύναμιν. ὅτι δ' οὐ διὰ ταῦτα μό-

adlit, aegre et cum magna difficultate. Quod si altera causa est, altera vero abest, sputum medio inter optimum pessimumque modo vacuabitur. Atque ut semel dicam, prout causa aliqua magis minusve vehemens aut languida fuerit, quidam facilius, alii difficiliter excreant. Itaque quid sit leviter excreare, videor mihi dilucide et vere ostendisse. Quod si verum est, ut certe est, verum quoque est etiam cito. Non enim temporis spatium tussi conjunctum, sed primum morbi tempus significat, de quo etiam in aphorismis dixit: *in pleuriticis sputum si cito appareat incipiente morbo, eum brevem fore ostendit*. Nam si quis de tempore, quo ipsa actio obitur, cito dictum esse intelligat, quod quidem in adverbio, leviter, designari ostendimus, geminum errorem committet, tum quod bis tempus ab eo indecore dictum sit, tum quod alterum, cujus etiam in aphorismis fecit mentionem, praetermissum sit, vires alioqui magnas habens. Quod autem non propter

Ed. Chart. VIII. [641.]

Ed. Bas. V. (143.)

νον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ συνεχῶς εἰρημένα κατὰ τὴν ἐξῆς ῥῆ-
σιν οὕτως ἀκούειν δεῖ δειχθῆσεται σοι διὰ τῆς καὶ ἐκεί-
νην αὐτὴν ἐξηγήσεως.

μδ.

Ἑυμμεμιγμένον τε φαίνεσθαι τὸ ξανθὸν ἰσχυρῶς τῷ πτυέλῳ.

Τὸ ἰσχυρῶς ἐπὶ τὸ Ἑυμμεμιγμένον, οὐκ ἐπὶ τὸ ξανθὸν
φέρεσθαι χρὴ, ὡς εἰ καὶ οὕτως εἴρητο. φαίνεσθαι δὲ χρὴ
τὸ ξανθὸν συμμεμιγμένον ἰσχυρῶς τῷ πτυέλῳ. τό γε μὴν
ἰσχυρῶς αὐτῷ τῷ λίαν καὶ μάλιστα σημαίνει ταῦτόν. ὀλίγον
μὲν οὖν εἶπεν ἔμπροσθεν, ἔμετος δὲ ὠφελιμώτατος φλέγμα-
τός τε καὶ χολῆς συμμεμιγμένος μάλιστα. νυνὶ δὲ ἐπὶ τῶν
πτυομένων τὸ ἰσχυρῶς προσέθηκεν. ὅτι δὲ ὀρθῶς ἐξηγη-
σάμεθα τῆς ἐξῆς ῥήσεως ἀκούσας μαθήσῃ.

haec modo, sed etiam ea quae deinceps scripta sunt, sic
intelligere oporteat, planum tibi fiet quum locum illum
enarrabo.

XLIV.

Et valde commixtum sputo flavum apparere.

Vehementer ad permixtum, non ad flavum referendum
est, quasi hoc modo dixisset: et flavum illi permixtum
vehementer videri. Porro vehementer idem significat
quod valde et maxime. Ipse quidem prius dixerat: vo-
mitum si quis inciderit, utilissimum esse, si maxime mix-
tus esset bile et pituita, hoc autem loco de sputis dixit
vehementer. Quod autem id recte interpretati simus, ex
sequenti sententia intelliges.

μέ.

(144) Εἰ γὰρ πολλῷ ὕστερον μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὀδύνης ἀναπτύοιτο ξανθὸν ἐὼν ἢ πυρρὸν ἢ πολλὴν βῆχα παρέχον καὶ μὴ ἰσχυρῶς συμμεμιγμένον κάκιον γίνεται.

Κατὰ ταύτην τὴν ῥῆσιν ὑπεσχόμεν ἀποδείξωμεν ἀμφοτέρως τὰς ἔμπροσθεν ἐξηγήσεις ἀληθεῖς, τὴν τε τοῦ ταχέως καὶ τὴν τοῦ ἰσχυρῶς διάνοιαν. ἐπὶ γὰρ τοι τὰναντία μεταβάς, ὥς εἶπατε, τῷ μὲν ταχέως ἀντέθηκε τὸ εἰ γὰρ πολλῷ ὕστερον μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὀδύνης ἀναπτύοιτο, τῷ δὲ συμμεμιγμένον ἰσχυρῶς τὸ μὴ ἰσχυρῶς συμμεμιγμένον ἀντέθηκε καὶ τῷ εὐπετέως πτυομένῳ τὸ πολλὴν βῆχα παρέχον. τὸ γὰρ ἀνωδύνως τε καὶ ταχέως ἀναφερόμενον ὀλίγης δεῖται βηχός. εἰρήται γὰρ μοι πρόσθεν ἄμεινον εἶναι μεμίχθαι πως ἀλλήλοις τὰ κενούμενα καὶ μηδὲν εἰλικρινῶς ἄκρατον ἐκκρίνεσθαι. λέλεκται δὲ καὶ περὶ τοῦ δεῖν ἐμφαίνεσθαι ταχέως ἐν πλευριτικαῖς τὰ πτύσματα, κατὰ τε τὰ περὶ κρίσεων καὶ τῶν ἀφορισμῶν ὑπομνήματα.

XLV.

Si namque multo post doloris initium flavum exspuatur aut fulvum aut quod multam tussim excitet, neque valde commixtum, deterius est.

Pollicitus eram me hoc loco demonstraturum utramque interpretationem adverbiorum cito et vehementer veram esse. Nam ad contraria, sicut solet, transiens adverbio cito opposuit; nam si multo postquam dolor coeperit excreet et permixto vehementer quod non vehementer permixtum est et leviter excreato quod multam tussim excitat. Nam quod sine difficultate citoque effertur, exiguum tussim requirit. Ego enim ante ostendi longe praeferre mixta quodammodo secum esse ea quae vacuantur, nihilque sincerum et purum vacuari. Dictum etiam a me est in libris de crisiis et commentariis, quos scripsi in aphorismos, de eo quod expediat pleuriticis cito exspuere.

Ed. Chart. VIII. [642.]

Ed. Bas. V. (144.)

μστ.
[642] Τό τε γάρ ξανθόν ἄκρητον ἰὸν κινδυνῶδες, τὸ δὲ
λευκὸν καὶ γλίσχρον καὶ στρογγύλον ἀλυσιτελές.

Οὐκ ἄλλο τι νῦν λέγει τοῦ πρόσθεν εἰρημένον. τὸ γάρ
μὴ συμμεμιγμένον ἄκρατόν ἐστι, καὶ γίνεται ξανθὸν μὲν
διὰ τὴν ξανθὴν δηλονότι χολήν, λευκὸν δὲ καὶ γλίσχρον
καὶ στρογγύλον διὰ φλέγμα κατωπτημένον. ἐπιδέδεικται δὲ
ἡμῖν πολλάκις ὡς τὰ κατασκήπτοντα μέλεσι τισι ρεύματα
καὶ φλεγμονὰς καὶ ἐρυσιπέλατα καὶ οἰδήματα καὶ σκίρδους
καὶ καρκίνους ἐργαζόμενα, παρὰ τὰς διαφορὰς τῶν ἐπικρα-
τούντων ἐν αὐτοῖς χυμῶν, εὐήθη τε καὶ κακοήθη γίνεται.
τὰ μὲν γάρ αἱματώδη καὶ φλεγματώδη μέτρια, τὰ δὲ τῆς
ξανθῆς ἢ μελαίνης χολῆς χαλεπά. διαβρωτικά μὲν γάρ ἐστιν
ἄμφω τῶν σωμάτων καὶ τοῦτ' αὐτοῖς κοινόν. ἴδιον δὲ ἕκα-
τέρου τοῦ μὲν τῆς ξανθῆς χολῆς τὸ πυρετοῦς ὅξεϊς ἐπι-
φέρειν, τοῦ δὲ τῆς μελαίνης τὸ δύσλυτον ἐργάζεσθαι τὴν
διάθεσιν. ἅτε γὰρ παχὺς ὢν καὶ γεώδης ὁ χυμὸς οὗτος

XLVI.

*Flavum enim si sincerum fuerit, periculosum, album au-
tem et viscidum et rotundum inutile.*

Non aliud hic dicit quam quod antea dixerat. Nam
quod permixtum non est, purum est. Et flavum quidem
fit propter flavam bilem, album vero et lentum et rotun-
dum ab adusta pituita. Saepe enim ostendimus fluxiones
in partes aliquas decumbentes, quae phlegmonas et ery-
sipelata et oedemata et scirrhus et caneros excitant, pro
humorum varietate qui in ipsis superant, faciles et ma-
lignas evadere. Nam sanguineae atque pituitosae modera-
tae sunt, quas autem flava aut atra bilis parit, molestae.
Earum enim utraque corpora aequè exedit; verum hoc
flava bilis habet peculiare, quod febres acutas invehat;
atra autem quod contumacem affectum generet. Illa enim

Ed. Chart. VIII. [642.]

Ed. Bas. V. (144.)

ἐμφράττειται τοῖς ὑποδεξαμένοις μέλεσιν αὐτὸν, ὡς δυσέκνιπτον εἶναι.

μζ.

Κακὸν δὲ καὶ χλωρὸν εἶναι κάρτα καὶ ἀφρώδες.

Εἴρηται πολλάκις ὅτι τὸ χλωρὸν ἐπὶ τε τοῦ ὠχροῦ λέγειν εἴωθε καὶ τοῦ καλουμένου πρὸς τινων ἰώδους. ὀπότερον δ' αὐτῶν ἄκρως ἢ τοιοῦτον, ὅτι χαλεπὸν ἐστὶν οὐδὲν ἐτι δέομαι λέγειν, εἰρηκῶς ἤδη περὶ πάντων τῶν ἀκράτων χυμῶν. πλὴν γὰρ τοῦ αἵματος, ὅστις ἂν ἄκρατος ἦ, μοχθηρὰν ἐνδείκνυται διάθεσιν, ἐπὶ θερμότητι φλογώδει τὴν γένεσιν ἔχων, ὃ μὲν ξανθὸς ἐξοπτωμένης αὐτῆς τῆς ὀρρώδους ὑγρότητος, ἥς ἐπιμεγνυμένης ὠχρὸς ἐφαίνεται, ὃ δ' ἰώδης ἐξ ὑπεροπτησεως ταύτης. ὃ δὲ μέλας ἦτοι τῆς αὐτῆς ὑπεροπτηθείσης, ἥπερ δὴ κακίστη τε καὶ διαβρωτικωτάτῃ γίγνεται μέλαινα χολή ἢ τοῦ παχέος αἵματος ὁμοίως

crassa nimirum et terrena partibus, quae ipsam exceperint, adeo impingitur, ut aegre detergeri possit.

XLVII.

Malum autem et quod viride admodum et quod spumosum est.

Quod nos pallidum vertimus, Hippocrates Graece χλωρὸν dixit; de quo saepe dictum est et pallidum et quod a quodam aeruginosum vocatur, significare; quorum utrumque si supra modum tale est, dicere quod malum sit non est necesse, quum jam de omnibus puris humoribus disse-ruerim. Omnis enim purus humor excepto sanguine vitium quoddam subesse testatur, quippe qui ab inflammato calore ducat originem, flavus enim humore ipso seroso torrefacto, pallidus immixto, aeruginosus vehementer torrido generatur. Niger vero aut eodem supra modum torrefacto, qui sane tunc nigra bilis pessima et exedentissima evadit, aut crasso sanguine aequae resiccato aut propter ex-

Ed. Chart. VIII. [642. 643.]

Ed. Bas. V. (144.)

ξηρανθέντος ἢ λόγῳ νεκρώσεώς τε καὶ ψύξεως. ταῦτ' οὖν
 χρὴ μεμνημένον σε μὴ πολλάκις ἀξιοῦν ἀκούειν ὑπὲρ τῶν
 αὐτῶν τὰ αὐτά. τὸ γε μὴν ἀφρώδες πτύελον, εἴρηται γὰρ
 καὶ τοῦτ' ἐπὶ τέλει τῆς ῥήσεως, ἐκ φλεγματικῆς τε ἅμα καὶ
 ἀερῶδους οὐσίας ἔστι συμμιγές. ἐκ τούτων γὰρ καὶ ἡ γέ-
 νεσις ἔστιν ἀφρῶ παντὶ, κατὰ μὲν τὴν θάλατταν ὑπὸ
 βιαίας ἀνέμων ἐμπτώσεως εἰς πολλὰ καὶ μικρὰ μόρια θραυ-
 μένου τοῦ ὕδατος, ἐπὶ δὲ τῶν ἐφομένων διὰ τὸ πλῆθος τῆς
 θερμασίας. κοινὸν δ' ἐν ἀμφοῖν ἔστι γενεσις πομφολύγων
 πολλῶν τε καὶ μικρῶν. γίνονται δ' αὗται δύσλυτοι, μάλι-
 στα μὲν ἀμφοῖν συνελθόντων, αἶρος τε θολεροῦ καὶ ὀμιχλώ-
 δους ὑγροίητος, γλίσχρον ἐχούσης τε καὶ παχύ. τὸ γὰρ
 λεπτὸν ὑγρὸν οἷόν περ ἔστι τὸ ἀκριβῶς ὕδωρ, ὅταν αἶρα
 περιλάβῃ καθαρὸν, οὐ στέγει μέγρι πλείονος, ἀλλ' αὐτίκα
 ῥαγισῶν τῶν πομφολύγων εἰς τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀναθεῖν
 ἐπιτρέπει· διὰ τοῦτο καὶ κατὰ τὴν θάλατταν ἀφρὸς ἐν τά-
 χει λύεται. [643] τὸ δὲ παχύ καὶ γλίσχρον ὑγρὸν, ὅταν,
 ὡς εἴρηται, θολερὰν καὶ ὀμιχλώδη τινὰ οὐσίαν ἔνδον ἑαν-
 τοῦ κατακλείσῃ, μέγρι πλείστου κατέχει, μῆτ' ἐκείνης ἐπει-

inctionem atque frigiditatem provenit. Itaque horum
 te memorem esse decet nec velle debes ut eadem tibi
 saepius iisdem de rebus dicantur. Caeterum sputum quod
 spumofum est, hoc enim in extrema continetur sententia;
 ex pituitosa et aërea substantia secum mixtis componitur.
 Omnis enim spuma his constat, in pelago quidem aqua
 ipsa in minutas partes discissa vi et impetu ventorum, in
 iis vero quae elixantur a caloris copia. Utraque autem
 bullas plurimas et exiguas gignit et quae haud facile dis-
 solvuntur, praesertim si aër turbidus simulque nebulosus
 humor lentoris aliquid et crassitiei habens concurrerint.
 Humor namque tenuis, qualis vera aqua est, si aërem pu-
 rum conceperit, eum non potest diu continere, sed pro-
 tinus ruptis bullis sinit in suum locum se recipere. Quo
 fit ut in mari spuma cito solvatur. Verum crassus et len-
 tus humor si turbidam, ut dictum est, et nebulosam sub-
 stantiam intra se concluderit, longo spatio continet, quam

Ed. Chart. VIII. [643.]

Ed. Bas. V. (144.)

γομένης ἄνω, καθάπερ καὶ ὁ καθαρὸς αἷρ, αὐτὸ τε δύσρηκτον ὑπάρχον. ὥσπερ γὰρ ἡ γένεσις ταῖς πομφόλυξιν ἐξ ὑγρᾶς οὐσίας γίνεται, κατακλειούσης ἔνδον ἐαυτῆς αἶρα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἡ λύσις αὐταῖς ἐν τῷ ῥαγῆναι τὴν ὑγρὰν οὐσίαν ἐστί. ῥήγνυται μὲν οὖν ῥαδίως ὑπὸ τῆς ἄνω φορᾶς τοῦ λεπτοῦ πνεύματος, οὐ ῥήγνυται δὲ, ὅταν μήτε λεπτὸν ἢ μήτ' ἄνω φέρηται. τοιοῦτον δ' ἐστὶ τὸ ὀμιχλῶδες, οὔτε ἀναθέον εἰς ὕψος οὔτε λεπτὸν ὄν, ἀλλ' ἱκανῶς ὑγρὸν, ὡς βασιτάζειν δύνασθαι τὸ περιταθὲν ὑγρὸν ἐν αὐτῷ. διὰ τοῦτ' οὖν οὐδ' ὅταν ὕδωρ ἔψηται δύσλυτος γίνεται πομφόλυξ, ἀλλ' ἐπειδὰν ἢ παχὺς ἢ λιπαρὸς ὁ χυμὸς, ἐξ οὗ τό τε γεννώμενον πνεῦμα φουσῶδες τε καὶ ἀτμῶδες ἐστὶ, τό τ' ἐπιπολῆς τοῦ λέβητος ὑγρὸν ἐλατῶδες τε καὶ λιπαρὸν καὶ γλίσχρον. οὕτως οὖν ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ κατὰ τὰ τῶν ζώων σώματα γεννᾶσθαι τὸν ἀφρόν. οὐ γὰρ δὴ σφοδρὰς γέ τινας ἀνέμων, ὥσπερ ἐν τῇ θαλάττῃ, καταιγίδας ὑπολαβεῖν ἐγγωρεῖ, θερμασίαν μέντοι πυρώδη, συντήκουσάν τε ἅμα καὶ

nec ipsa sicuti purus aër sursum ferri conetur et ille aegre abrumpi possit. Nam veluti bullae ipsae ex humida substantia aërem intra se comprehendente excitantur, sic eadem disrupta exsolvuntur. Rumpitur vero facile spiritu tenui sursum abeunte, non rumpitur autem si ille nec subtilis est nec sursum rapitur. Talis autem nebulosus est, quippe qui nec sursum conscendat nec tenuis sit, sed multum humidus, ut circumfusum ipsum humorem sustinere queat. Eam quidem ob rem bullae, quae in aqua, dum ipsa coquitur, emergunt, haud difficulter dissipantur, sed quas pinguis et crassus humor suscitaverit, ex quo spiritus qui prodit flatuosus vaporosusque est, tum humor qui desuper in lebetes superstat, oleagineus, pinguis atque lentus. Itaque in corporibus etiam animalium spumam eodem modo generari necesse est. Neque enim existimandum est vehementes ventorum procellas tanquam in mari sic in animantium corporibus ingruere posse, calorem tamen igneum posse qui et consumat et spiritum flatuosum

Ed. Chart. VIII. [643.]

Ed. Baf. V. (144.)

πνεῦμα φυσῶδες ἐργαζομένην, μονονοῦ καὶ αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπὶ πολλῶν ἐστὶν ἀρρώστων θεάσασθαι. ταῦθ' ἡμῖν μὲν αὐτάρκως εἰρήσθω. καὶ σοὶ δὲ μνημονεύεσθω περὶ γενέσεως ἀφρώδων, εἴτ' ἐπὶ πτυσμάτων εἴτε διαχωρημάτων εἴτ' οὖρων, ἐφίσταται γάρ ποτε καὶ τούτοις ἡ καλουμένη πομφόλυξ πρὸς τὸ μηκέτι ποθεῖν αὐθις ἀκούειν ὑπὲρ τῶν αὐτῶν.

μῆ.

Εἰ δὲ εἴη οὕτως ἀκριτον, ὥστε καὶ μέλαν φαίνεσθαι, δεινότερόν ἐστι τοῦτο ἐκείνων. κακὸν δὲ κῆν μηδὲν ἀνακαθαίρηται μηδὲ προῖη ὁ πνεῦμων, ἀλλὰ πλήρης ἐὼν ζέη ἐν τῷ φάρυγγι.

Εἴρηται πρόσθεν ἤδη περὶ τῶν ἀκράτων ἀπάντων κοινῇ καὶ περὶ τῶν μελάνων ἰδίως τι, καὶ εἰ μὴ μέμνησαι τῶν εἰρημένων, αὐθις ἀνάγνωθι τὰ αὐτά. βέλτιον καὶ τοῦτο τοῦ πολλάκις ἐμὲ γράφειν περὶ τῶν αὐτῶν τὰ αὐτά.

pariat, quem vel ipsis etiam oculis in multis aegris licet usurpare. Haec quidem nos satis superque diximus. Tu vero memoriae manda quomodo vel sputa vel quae alvus reddit vel urinae spumam contrahant, nam in his quoque bullae quas diximus superstant, ne postea audire denuo eadem desideres.

XLVIII.

At si adeo sincerum fuerit, ut et nigrum appareat, hoc deterius est. Malum quoque si nihil expurgetur neque projiciat pulmo, sed plenus in gutture ferveat.

Diximus ante in universum de puris omnibus et quaedam etiam speciatim de nigris. Quorum si te oblivio ceperit, ea denuo relege, quod quidem ipse commodius feceris quam si ego eadem saepius iisdem de rebus scribam.

Ed. Chært. VIII. [643. 644.]

Ed. Bas. V. (144. 145.)

Κορύζας δὲ καὶ πταρμούς, ἐπὶ πᾶσι τοῖσι περὶ τὸν πνεύ-
 μονα νοσήμασι καὶ προγεγονέναι καὶ ἐπιγενέσθαι κακὸν,
 ἀλλ' ἐν τοῖσιν ἄλλοις νοσήμασι τοῖσι θανατωδεστά-
 τοιςιν οἱ πταρμοὶ λησιτελοῦσι.

(145) Τὸ διὰ τῶν ῥινῶν ἐκκρινόμενον ὑγρὸν λεπτὸν
 καὶ ἄπεπτον ὀνομάζειν εἰώθασι κόρυζαν πάντες οἱ παλαιοὶ
 ἰατροὶ, καθάπερ τὸ δι' ὑπερώας τοιοῦτο κατάρρουν. καὶ
 θαυμάζω γε πῶς ὁ Ἱπποκράτης οὐ τοὺς κατάρρους, ἀλλὰ
 τοὺς πταρμούς ταῖς κορύζαις προσέθηκεν. αἱ μὲν οὖν κό-
 ρυζαι καθ' ἓνα λόγον εἰσὶ μοχθηραὶ τοῖς τοιούτοις ἐπιγι-
 νόμεναι νοσήμασιν, οἱ κατάρροι δὲ κατὰ δύο. καὶ λέλεκται
 πολλάκις ἡμῖν ἔμπροσθεν ἓνα μὲν μοχθηρὰ κατὰ [644]
 συμβεβηκὸς ἐν τοῖς κακοῖς ἀριθμεῖσθαι σημείοις, ἄλλα δ'
 ἄντικρυς· αὐτὸ δὴ τοῦτο μόνον εἶναι σημεῖα μοχθηρὰ, μη-
 δὲν μὲν αὐτὰ κακὸν ἐργαζόμενα, δηλοῦντα δὲ τινα χαλεπὴν
 διάθεσιν, ἐφ' ἣ γέγονεν. ἄλλα δὲ πρὸς τούτοις εἶναι τρίτα

XLIX.

*In omnibus autem morbis qui pulmonem exercent, malum
 est gravedines atque sternutamenta praecessisse et conse-
 qui. In aliis vero maxime exitialibus morbis sternuta-
 menta utilia sunt.*

Humorem illum tenuem et crudum qui per nares
 excernitur veteres omnes medici gravedinem vocare con-
 sueverunt; uti et similem ubi per palatum descendit, ca-
 tharrum *destillationem* appellant. Sed miror quomodo Hip-
 pocrates non *destillationem*, sed *sternutamenta* cum grave-
 dine conjunxerit. Ipsa quidem gravedo uno modo nocere
 solet, si his morbis supervenerit, *destillatio* vero gemino.
 Et dictum saepe a nobis ante est nonnulla noxia per ac-
 cidens inter mala signa numerari, alia autem nihil aliud
 quam mala esse signa ut quae noxam nullam inferant, sed
 gravem quendam affectum a quo prodierint, testentur, alia
 vero esse ab his tertia utroque modo mala et sicut signa

Ed. Chart. VIII. [644.]

Ed. Bas. V. (145.)

τὰ κατ' ἄμφω μοχθηρὰ καὶ ὡς σημεῖα καὶ ὡς αἷτια· ση-
 μεῖα μὲν, ὅταν ὑπὸ χαλεπῶν γένηται διαθέσεων, αἷτια δέ,
 ὅταν αὐτὰ πάλιν ἐτέρας ἐργάζεται μοχθηρὰς διαθέσεις.
 ἐπιγίνονται μὲν οὖν κατάρροι καὶ κόρυζαι τοῖς περὶ τὸν
 πνεύμονα νοσήμασι, θερμούς αἱμούς δεχομένης τῆς κεφαλῆς.
 ἀδικεῖται δὲ οὐχ ὑπ' ἀμφοτέρων ὁ πνεύμων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν
 κατάρρων μόνων. ἔξω γὰρ ἐκκρίνεται τὸ διὰ τῶν ῥινῶν
 φερόμενον ἐν ταῖς κορύζαις, διὸ δὴ καὶ χεῖρους εἶσιν οἱ
 κατάρροι τῶν κορυζῶν. οὐκ οἶδ' ὅν ὅπως ἐν τῷ προκει-
 μένῳ λόγῳ παρελείφθησαν ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους, εἰ μὴ τι
 ἄρα συνεπινοεῖν ἡμᾶς ἀξιοῖ ταῖς κορύζαις αὐτούς. ἴσως δέ
 ἐν ἀρχῇ πρὸς τοῦ βιβλιογράφου παρελείφθησαν. μυρία γὰρ
 ὄρω καὶ νῦν γινόμενα τοιαῦτα. κορύζας μὲν οὖν καὶ κατάρ-
 ρους αἰὶ χρόνι νομίζειν οὐκ ἀγαθὰ σημεῖα, προγινόμενους
 μὲν ὡς ἂν πληροῦντας τὸν πνεύμονα κακοχυσίας, προήκον-
 τος δὲ τοῦ νοσήματος ἐπιφαίνομένους, ὡς ἂν τὴν τε τοῦ
 πνεύμονος διάθεσιν ἐνδεικνυμένους μεγάλην, ὑπ' αὐτῆς τε
 τὴν κεφαλὴν βεβλάφθαι σημαίνοντας. οἳ γε μὴν πταρμοὶ

et tanquam causas: signa quidem, quum gravis aliquis
 affectus ea excitaverit, causas vero, quum ab his rursus
 malignus alius affectus oritur. Itaque destillationes et gra-
 vedines morbis pulmonis superveniunt, ubi caput calidos
 vapores susceperit, laedunt autem pulmonem non ambae
 quidem, sed sola destillatio. Quod enim ex gravedine de-
 scendit, per nares foras exit. Quare destillationes grave-
 dinibus deteriores sunt. Itaque non video cur illas Hip-
 pocrates in proposita sententia praetermiserit, nisi quis
 eas velit sub gravedine comprehensas esse. Forte vero
 qui primus librum hunc transcripsit eas omisit. Nam sex-
 centa hoc modo depravata nunc video. Gravedines igitur
 et destillationes non est putandum bona unquam signa esse,
 ut quae si quidem praecesserint, pulmonem vitioso humore
 impleant, sin autem trahente jam morbo supervenerint,
 tum pulmonis vehementem affectum prodant tum ab eo
 offensum esse caput testentur. At vero gravedinem ster-

Ed. Chart. VIII. [644.]

Ed. Bas. V. (145.)

ταῖς κορυφαῖς ἔπονται τὰ πολλὰ, καὶ μὲν δὴ καὶ σείοντες σφοδρῶς ὅλον τὸν θώρακα λυμαίνονται τι καὶ τὸν πνεύμονα. ἐν μέντοι τοῖς ἄλλοις νοσήμασιν οὐ συνεισβάλλοντες οὐδέποτε, καθάπερ οὐδ' ἄλλο οὐδὲν σύμπτωμα, προήκουσι δὲ ἐπιφαινόμενοι, σωτηρίαν σημαίνουσι, καὶ θανατώδης ὅσον ἐπὶ τοῖς ἄλλοις σημείοις ἢ νόσος ὑπάρχει. πέψειώς τε γὰρ εἰσι γνωρίσματα καὶ ῥώμης τῆς κατὰ τὸν ἐγκέφαλον ἀποκριτικῆς δυνάμεως, ὑφ' ἧς εἰς τὴν ῥῖνα τῶν φυσωδῶν πνευμάτων ἐκκρινομένων ἅμα τισὶν ὑγρότησιν, ἐνίοτε μὲν αἰσθηταῖς τε καὶ σαφέσιν, ἐνίοτε δὲ ἀμυδραῖς τε καὶ δυσοράτοις οἱ πταρμοὶ γίνονται.

ν'.

Αἷματι δὲ ξυμμεμυγμένον μὴ πολλῷ πτύελον ξανθὸν ἐν τοῖσι περιπνευμονικοῖσιν ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς νόσου πτυόμενον περιεσθηκὸς καὶ κάρτα ὠφελεῖ. ἐβδομαίῳ δὲ ἔοντι ἢ παλαιότερῳ ἥσσον ἀσφαλές.

nutamenta saepenumero consequuntur. Sed haec quidem pulmonem etiam aliquo modo offendunt propterea, quod thoracem totum vehementer concutiant. Nunquam autem illa si simul cum quovis morbo invaserint, uti nec aliud ullum symptomata, salutaria esse possunt, si vero procedente morbo supervenerint, securitatem pollicentur, etiam si eum letalem esse alia signa declarent. Sunt enim concoctionis argumenta et cerebri facultatem expultricem robustam esse ostendunt, quae dejectis in nares flatuosis spiritibus cum quadam humiditate interdum quidem sensu perceptibili et manifesta interdum obscura et insensibili ster-nutamenta commovet.

L.

Sputum vero flavum mixtum cum paucis sanguine in peripneumonicis si inter initia edatur, salutare est et valde confert, si vero septimo die vel etiam serius procedat, securitatis minus est.

Ed. Chart. VIII. [644. 645.]

Ed. Baf. V. (145.)

Κοινὸς καὶ οὗτος ὁ λόγος ἐστὶν ἐπὶ πασῶν φλεγμονῶν ἤδη πολλάκις ἡμῖν ἐν πολλοῖς εἰρημένος, ὡς τοῦ κατασκήψαντος εἰς τὰ φλεγμαίνοντα μόρια χυμοῦ διῷδρουται τὸ λεπτότερον, ὅταν ἡ περιέχουσα τὸ φλεγμαῖνον ἐπιφάνεια μὴ πυκνὴ τὴν φύσιν ὑπάρχῃ, καθάπερ τοῦτ' ἐκτὸς δέρμα. καὶ διὰ τοῦτο ἂν τε κατὰ τοὺς πόρους τῆς ῥινὸς ἢ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἢ τὸ στόμα φλεγμονὴ γένηται τις, ἀπορρέουσιν αὐτῆς ὑγρότητες λεπταί, παραπλήσιαι τοῖς ἐπὶ τῶν ἐλκῶν ἰχώρσιν. οὕτως οὖν καὶ ὁ πνεύμων φλεγμῆτας ἀποκρίνεται τινὰς ὑγρότητας εἰς τὰς ἐντὸς ἐαυτοῦ κενὰς χώρας, αἱ πέρ εἰσιν αἱ τῶν τραχειῶν ἀρτηριῶν, αἵτινες ὑπὸ τῶν βηχῶν ἀναφερόμεναι πτύονται, τὰ γνωρίσματα φέρουσιν τοῦ τὴν περιπνευμονίαν ἐργαζομένου ρεύματος. ἐκείνου γάρ εἰσιν ὅσον ὀρρός τις. [645] ἔσονται τοιγαροῦν, ἐὰν μὲν χολώδης ἱκανὸς ὁ χυμὸς εἴη, ξανθαὶ μόνον, ἐὰν δὲ αἱματώδης, ἐρυθραί, ἐὰν δὲ ἐξ ἀμφοῖν μικτὸς, ἐρυθραὶ τε ἅμα καὶ ξανταί. αὐταὶ μὲν οὖν αἱ ὑγρότητες ἀγαθαί. βραχὺ δὲ ἀπολείπονται αὐτῶν, καθ' ὧς ἀναπτύσσουσιν εἰλικρινὲς αἷμα, καὶ τάχα τινὰ

Communis omnium inflammationum sententia haec est, quam jam saepe multis in locis usurpavimus; omnis humoris, qui in aliquam partem decumbens phlegmonem commiserit, portionem tenuiorem exsudare, modo ne quod partem phlegmone obsessam contegit, tam densum natura sit quam exterior haec cutis densa est. Et eam quidem ob causam siue narium meatus siue oculos siue os phlegmone occupaverit, tenuis humiditas ab ea delabatur, haud dissimilis a sanie quae ex ulceribus manat. Sic pulmo phlegmone prehensus humiditatem quandam in integra sua spatia, quae asperae arteriae sunt, effundit, eamque tussi sublatam excreat, indicium fluxionis ejus quae peripneumoniam excitavit. Est enim illius veluti serum. Itaque si admodum biliosus humor est, ea flava tantum erit, si vero sanguineus, rubra; sin autem ex utroque mixtus, rubra simul et flava. Ista quidem humiditas bona est. Ab ea vero non longe abest sincerus sanguis per sputa emissus.

Ed. Chart. VIII. [645.]

Ed. Bas. V. (145.)

καταπληξεται τὸ σημεῖον, ὥσπερ ὅταν ἔλκος ἐν πνεύμονι γένηται ῥαγέντος ἀγγείου· καὶ γὰρ καὶ τότε πτύουσιν αἵματος. ἀλλὰ καὶ τὸ κατὰ τινὰς τῶν περιπνευμονικῶν ἐπιφαινόμενον αἷμα πάντεώς ὀλίγον ὁμοιον γίνεται τῇ κατὰ διαπήδησιν ὀνομαζομένῃ πρὸς τῶν ἱατρῶν αἵματος πτύσει. γίνεται γὰρ καὶ τοῦτο τὸ σύμπτωμα κατασκήψαντος μὲν αἵματος εἰς τὸ στόμα λεπτοῦ τὴν σύστασιν, ἀραιῶν δὲ τῶν οὐλῶν ἱπαρχόντων, ὥς μὴ στέγειν αὐτό. καὶ μέντοι κατὰ τὴν φάρυγγα δι' αἰτίαν τὴν αὐτὴν γίνεται ποτε τοιαύτη τις ἔκκρισις αἵματος ὀρρώδους. οὐδὲ οὖν ἀποπὸν ἔστιν οὐδὲν, ὅταν ἐν τῷ πνεύμονι γένηται τι τοιοῦτον. διαγνώσῃ δ' αὐτὸ ῥαδίως ἔα τε τῆς συστάσεως τοῦ αἵματος καὶ αὐτοῦ τοῦ πλήθους. οὔτε γὰρ παχὺ τὴν σύστασιν ἔστι τὸ οὕτως ἀναπτύμενον οὔτε πολὺ. χρὴ δὲ μὴ παραμένειν τὸ σύμπτωμα μέχρι τῆς ἐβδόμης ἡμέρας, ἀλλὰ μάλιστα ἐντὸς τῆς πρώτης τετραδος ἀλλοιωθῆναι πεττόμενον· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ πάντως γε πρὸ τῆς ἐβδόμης. εἰ δὲ διαμένει τοιοῦτον ὅλον ἔξ ἀρχῆς ἦν, εὐδην ὥς εἰς χρόνον πλείονα δηλοῖ τὸ νόσημα προῆξειν.

Sed hoc tamen signum formidabile aliquas ob causas forte videbitur, ut quum ulcus rupto vase in pulmone est; nam tunc quoque sanguinem excreant. Quin etiam quibusdam peripneumonicis sanguis admodum exiguus efferri videtur eodem prorsus modo ac si per diapedesin, quam medici vocant, rejiceretur. Id enim symptoma provenit, ubi sanguis quidem substantia tenuis in os profluxerit, gingivae vero rarefactae sunt, ut eum continere non possint. Nonnunquam vero eandem ob causam etiam ex gutture serosus sanguis aequè prorumpit. Ergo si et pulmone idem contingat, non debet absurdum videri. Verum id facile discernes tum ex sanguinis consistentia tum ipsius multitudine. Hic enim neque crassus neque multus est, qui ita excreatur. Non oportet autem symptoma ad diem septimum perseverare, sed praecipue quidem intra primos quatuor dies mutari et concoqui, sin minus, at certe ante septimum. Quod si qualis ab initio erat, perduret, non est dubium quin ostendat morbum longius tempus habitu-

Ed. Chart. VIII. [645.]

Ed. Bas. V. (145.)

ὅπου γὰρ οὐδέπω μέχρι τῆς ἐβδόμης ἤρξατο πέπτεσθαι, χρονιωτάτην ἔσεσθαι ὁλοῖ τὴν τελείαν πέψιν. ἐν δὲ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μὲν καὶ τῶν ἄλλων ἀτόπων εἴωθε συμπίπτειν, ὅσα τε διὰ τὸν κάμνοντα καὶ τοὺς ὑπηρετοῦντας αὐτῷ, τὰ τε ἄλλως ἔξωθεν ἀδοκῆτως γινόμενα συμβαίνει· καὶ μέντοι καὶ διὰ τὸν ἱατρὸν αὐτὸν ἐνίοτε, καὶ τούτων μηδὲν γένηται, κίνδυνός ἐστι πρὸ τοῦ πεφθῆναι τὸ νόσημα καταλυθῆναι τὴν δύναμιν· καὶ διὰ τοῦτο οὖν ἦν τον ἀσφαλὲς φησι διαμένειν τὰ τοιαῦτα πτύσματα μέχρι πλείονων ἡμερῶν.

καὶ.

Πάντα δὲ τὰ πτύελα κονηρὰ ἐστίν, ὅκόσα ἂν τὴν ὀδίην μὴ πύην· κάκιστα δὲ τὰ μέλανα, ὡς διαγέγραπται· τὰ παύοντα δὲ τὴν ὀδύνην πάντων ἀμείνω ἀναπτύόμενα.

Κοινὸς καὶ οὗτος ὁ λόγος ἐστὶν ἐπὶ πάντων τῶν ἐκκρυνομένων ἐκ τοῦ σώματος, ὑπὲρ οὗ καὶ κατὰ τὰ ἄλλα βιβλία

rum. Ubi enim usque ad septimum diem nullum principium coctionis accedit, longo utique post spatio integram concoctionem fore indicium est. Atqui spatio in tanto quum multa sinistre accidere solent vel aegri errore vel eorum qui ipsi serviunt vel ab externis etiam rebus, quae praeter spem eveniunt vel aliquando ab ipso etiam medico tum vero periculam est, quamvis nihil eorum intervenerit, ne prius quam morbus concoctus sit, vires exsolvantur. Has quidem ob causas scribit minus securitatis esse, si sputa ejusmodi in plures dies porrigantur.

LI.

Omnia autem sputa mala sunt, quae dolorem non sedant; pessima vero nigra, ut descriptum est; omnium autem quum excreantur optima quae dolorem sedant.

Et haec quidem sententia ad omnia aequè pertinet, quae e corpore excernuntur, quam cum in libris aliis

Ed. Chart. VIII. [645. 646.]

Ed. Bas. V. (145. 146.)

καὶ κατὰ τοὺς ἀφορισμοὺς εἶπεν αὐτὸς ὡς τὴν εὐφορίαν
 μάλιστα θεάσασθαι χρή. πολλάκις γὰρ ἴσχυσεν ἡ φύσις
 νικῆσασα τὴν μοχθηρὰν διάθεσιν ἐκκαθάραι τὸ σῶμα·
 καὶν τούτῳ καταπλήττονται πολλοὶ θεώμενοι τὴν κακίαν τῶν
 ἐκκρινομένων, οὐκ εἰδότες εἴτε συμπτώματος λόγῳ γίγνεται
 τὸ τοιοῦτον εἴτε τῆς φύσεως ὠθοῦσης ἔξω τὰ μοχθηρὰ.
 κατὰ μὲν οὖν τοὺς ἀφορισμοὺς τὴν τῆς εὐφορίας προσηγο-
 ρίαν ἔγραψε μόνην· ἐνταυθοῖ δὲ τὴν ἀνωδυνίαν ἐνεδείξατο,
 δι' ἣν ἐπαινεῖ τὰ παύοντα τὴν ὀδίνην πτύσματα. μετ' ὀλί-
 γον δὲ πάνθ' ἐξῆς ἔρει τὰ γνωρίσματα τῶν ἐπὶ τὸ βέλτιον
 ἰόντων νοσημάτων, ἃ τῷ τῆς εὐφορίας ὀνόματι περιέλαβε.
 καὶ μέντοι καὶ κατωτέρω κελεύει τῶν εἰρημένων ὑπ' αὐτοῦ
 σημείων ἀπάντων ἀκριβῶς ἐξητακέναι τὰς δυνάμεις, ὅπως
 ἀλλήλοις αὐτὰ παραβάλλον τις ἱκανὸς εἴη στοχάζεσθαι
 (146) τὸ μέγεθος τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρόν τε καὶ βέλτιον ὄλου
 τοῦ σώματος ῥοπῆς, [646] οἷον περ καὶν τῷδε τῷ λόγῳ
 τῷ νῦν ἡμῖν προκειμένῳ πεποίηκεν αὐτός. εἰ γὰρ ἐπὶ τοῖς
 πτυέλοις αἱ ὀδύναι μὴ λύονται, οὐκ ἀγαθὸν τὸ σημεῖον. οὐ

tum in aphorismis ipse citavit; spectandum inquiens quam
 facile aeger ferat. Nam saepe natura potuit prava affe-
 ctione superata corpus expurgare; idque multis terrorem
 incutit, qui quum excretorum pravitatem intueantur, in-
 certi sunt, an symptomatis modo vacuatio illa contingat,
 an natura vitiosos humores pellente. Sed in aphorismis
 quidem facile ferre tantum dixit, hic vero dolorem non
 sentire, ob quod sputa illa maxime commendat, quibus
 ipse dolor tollitur. Paulo autem postea notas omnes mor-
 borum qui leviores fiunt, ordine recensabit, quas sub
 ferendi facilitate complexus est. Deinde vero jubet dili-
 genter expendi omnium, quae ipse persequutus est, signo-
 rum vires, ut qui ea inter se contulerit intelligat quan-
 tum vel in melius corpus profecerit vel versum sit in
 deterius. Quod et ipse in hac sententia quam nunc ex-
 plicamus effecit. Nam si sputo dolores non levantur,
 haud bonum signum est. Nec id tamen novisse satis est,

Ed. Chart. VIII. [646.]

Ed. Baf. V. (146.)

μὴν ἀρκέσει γέ σοι μόνον τοῦτο γινῶναι πρὸς ἀκριβῆ τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι πρόγνωσιν, ἀλλὰ θεάσασθαι χρὴ καὶ τὰ ἄλλα συμπτώματα· τοῦτο γὰρ ἐνεδείξατο τῶν μελάνων πτυσμάτων μνημονεύσας. ὄντος γοῦν τοῦ κοινοῦ σημείου τοῦ μὴ παύεσθαι τὴν ὁδύνην, εἰ μὲν ὥχρον εἴη τὸ ἐκπνύμενον ἢ ἐρυθρόν, ἥσόν ἐστι κινδυνώδες· εἰ δὲ μέλαν, ὀλεθριώτατον. ὥσθ' ἅπαντα ἐπισκεψάμενος, οὐ μόνον τὰ εἰρημένα, κεφάλαιον ἐν ἑξ' αὐτῶν ἀθροίσαις ἀκριβοῦς προγνώσεως. καὶ αὐτὸς δὲ ἐφεξῆς ὁ Ἱπποκράτης ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν σημείων ἔγραψε κατάλογον ἀναμιμνήσκων τῶν προειρημένων.

νβ'.

Ὅκόςα δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐκ τούτων τῶν χωρίων μὴ παύεται μήτε πρὸς τὰς τῶν πτυέλων καθάρσεως μήτε πρὸς τὴν τῆς κοιλίης ἐκκόπρῳσιν μήτε πρὸς τὰς φλεβοτομίας τε καὶ διαίτας καὶ φαρμακείας, εἰδέναι δεῖ ἐκπυήσουσα.

ut futura optime praeſagias, ſed alia quoque ſymptomata conſideranda veniunt, quod ipſe procul dubio ſignificavit de ſputis nigris faciens mentionem. Itaque quum dolo-rem non deſinere commune ſignum ſit, ſi pallidum quidem aut rubrum fuerit, quod excreatur, minus habet periculi, ſin autem nigrum, pernicioſiſſimum eſt. Quare ſi non praedicta modo, ſed etiam univerſa ſpectaveris, ex iſtis facultatem optime praefagiendi conſequeris. Quin et ipſe Hippocrates ſigna omnia tam bona quam mala poſtea deſcripſit, repetitis iis de quibus ante dixerat.

LII.

Quicumque vero dolores ex his locis neque per ſputorum expurgationes neque per alvi dejectionem neque per venae ſectiones et victus rationes et purgationes ſedantur, eos ſuppurationem concitatu-ros eſſe ſciendum eſt.

Ed. Chart. VIII. [646.]

Ed. Bas. V. (146.)

Ὅσα τῶν ἀλγημάτων ἐκ τῶν κατὰ θώρακα καὶ πνεύμονα χωρίων οὐ παύονται πρὸς τὰ βοηθήματα, καὶ τοῦτ' ἔχει μόνον ἄτοπον, οὐδενὸς ὀλεθρίου συνόντος ἑτέρου γνωρίσματος, ἐκπυῆσαι αὐτὰ προσδοκῶν. μέσα γάρ πῶς ἐστὶ ταῦτα τῶν τε λυομένων ἐν τάχει καὶ τῶν ἀνιάτων.

γγ.

Τῶν δὲ ἐμπυημάτων ὅκόσα μὲν ἔτι χολώδεος ἐόντος τοῦ πτυέλου ἐκπυῖσκεται, ὀλέθρια κάρτα, ἣν τε ἐν μέρει τὸ χολώδες τῷ πύρι ἀναπτύχεται ἣν τε ὁμοῦ.

Τῶν ἐν τοῖς φανεροῖς μέρεσι τοῦ σώματος ἐκπυῖσκόντων ὅσα τοιαῦτ' ἐστίν, ὥς ἐν μέρει μὲν τινι πῦρον ἔχειν, ἐν μέρει δ' εἶναι τὸ λοιπὸν ἄπεπτον καὶ λεπτὸν, οὐδὲν εὐϊάτὸν ἐστίν. εἰ δὲ καὶ πρὸς τῷ μηδέπω τὸ πῦρον ἔχειν ἔτι καὶ κακὴ θείῃ τι σημεῖον αὐτοῖς συνείη, πολὺ μᾶλλον ἐστὶ μοχθηρὰ. τούτων δὲ πολὺ μᾶλλον ὑποληπτέον εἶναι μοχθηρὰ τὰ κατὰ τοὺς κρυφίους τόπους γινόμενα. δηλοῦται

Omnes dolores pectoris et pulmonis qui remediis non cedant et in quibus id modo malum apparet, neque aliud mortiferum signum accedit, vomicas aliquas pollicentur. Medii enim illi quodammodo sunt inter eos qui cito desinunt et eos qui discuti non possunt.

LIII.

Quaecunque purulenta etiamnum bilioso quidem existente sputo suppurant, admodum exitiosa, sive biliosum illud sputum separatim sive cum pure expuatur.

Quae in manifestis corporis partibus suppurationes excitantur, si seorsum pus et reliquum humorem crudum tenuemque seorsum contineant, non facile iis curatio adhiberi potest. Si vero nec quidquam puris confectum sit et malignum aliquod signum praeterea accedat, multo deteriores sunt. Has vero etiam malignitate superant illae, quae principes partes occuparunt. Est enim infestantis

Ed. Chart. VIII. [646. 647.]

Ed. Bas. V. (146.)

γὰρ ἀγριώτατος τις ὢν ὁ λυπῶν χυμὸς, ὅπου τῆς φύσεως ἐνδεξαμένης ὅπως ἔχει τῆς εἰς τὸ πέττειν παρασκευῆς, οὐδὲν ὅλως εἶξεν αὐτῆς.

νδ.

Μάλιστα δὲ, ἣν ἄρξεται χωρεῖν τὸ ἐμπύημα ἀπὸ τουτέου τοῦ πτυέλου ἐβδομαίου ἔοντος τοῦ νουσήματος ἢ παλαιότερου.

[647] Καὶ τοῦτο κοινὸν ἀπάντων ἐστὶ τῶν ἐν ταῖς κρίσιμοις ἡμέραις γινομένων. εἰς γὰρ τὸ βέβαιον τῆς προγνώσεως ἢ κρίσιμος συντελεῖ. πότερον δ' ἀγαθὸν ἐστὶν ἢ κακὸν τὸ γινόμενον, ἐξ ἄλλων τεκμηρίων ἢ διάγνωσις. εἴαν τε γὰρ ἰδρῶς γένηται κατὰ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν, εἴαν τε διαχώρησις γαστρὸς, εἴαν θ' αἰμορροαγία, βελτίονα μὲν ἐργασάμενα τὸν κάμνοντα, τῶν ἀγαθῶν ἐστὶ σημεῖων, χείρω δὲ τῶν κακῶν. καὶ πιστῶς γε δηλοῖ τούτων ἑκάτερον, οὐχ ὥς εἰ κατ' ἄλλην ἡμέραν ἐγένετο. γέγραπται δὲ μοι περὶ

humoris ferocissimi indicium, si cum natura accinctam se ad concoctionem ostendat, ipsi tamen nullo modo ille cesserit.

LIV.

Maxime vero si ab hoc sputo septimo aut vetustiore prodeunte morbi die suppuratio procedere coeperit.

Hoc etiam aequè omnibus commune est, quae diebus decernentibus proveniunt. Dies namque decernens praecognitionem facit certiore. At bonumne an malum sit quod evenit, aliis argumentis deprehendes. Nam si sudor die septimo provenierit si ve alvus descenderit si ve profluxerit sanguis, bona signa sunt, si ex his aeger melius habet, si vero deterius, mala sunt. Et horum quidem utrumque certissimum est, incertum alioqui, si alio die accidisset. Verum de his copiose differui in libris de

Ed. Chart. VIII. [647.]

Ed. Bas. V. (146.)

τούτων ἐπὶ πλείστον ἐν τε τοῖς περὶ κρίσιμων ἡμερῶν καὶ τοῖς περὶ κρίσεων, ἐν οἷς χρὴ προγεγυμνάσθαι τὸν βουλό-
μενον ἀκριβῶς παρακολουθῆσαι τοῖς ὑφ' Ἱπποκράτους εἰ-
ρημένοις.

καί.

Ἐλπίς δὲ τὸν τοιαῦτα πύοντα ἀποθανεῖσθαι τεσσαρεσκαί-
δεκαταῖον, ἣν μὴ τι αὐτέῳ ἐπιγένηται ἀγαθόν.

Ἔργω τὴν τούτων ἀλήθειαν μεμαθήκατε, προλέγοντος
ἐμοῦ πειραθέντες, ὥστε προσέχειν ὑμᾶς χρὴ τὸν νοῦν τοῖς
λεγομένοις ὑφ' Ἱπποκράτους, μὴ τοιαῦτα νομίζοντας αὐτὰ
ταῖς δυνάμεσιν ὑπάρχειν, ὅποια τοῖς πολλοῖς τῶν ἱατρῶν
γέγραπται μέχρι γραμμάτων καὶ λόγων τὸ πιθανὸν ἔχοντα,
τοῖς δ' ἐπὶ τῶν νόσων ἔργοις ἐλεγχόμενα. πρὸς γὰρ τοι
τὸν εἰρημένον ὑπ' αὐτοῦ σκοπὸν, ὄντα μέσον ἀπάντων τῶν
ἄλλων κακῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἀποβλέπων, δυνήσῃ προλέγειν
τὴν ἡμέραν ἐν ἣ τέθνησκειται τις. ὑποκείσθω γὰρ ὁ κάμνων

diebus criticis et de crisi-
bus, in quibus primum exercita-
tum esse oportet eum, qui capit ea quae Hippocrates di-
xit optime assequi.

LV.

Eum autem qui talia exspuerit, mortem decimo quarto
die obituum spes certa est, nisi ipsi aliquid interea
boni obtigerit.

Vos re ipsa horum veritatem comperistis, me prae-
dicentem experti. Quare debetis diligenter animum his
advertere, quae dicit Hippocrates, nec putare illa paria
iis esse, quae plerique medici scripserunt, quae intra li-
teras quidem et verba verisimilitudinem habent, sed facto
ipso in morbis falsa esse deprehenduntur. Namque si ad
scopum respicias, quem ille inter omnia alia bona atque
mala medium proposuit, poteris diem praedicere, in quo
aliquis morietur. Esto enim exspuerit aeger die septimo

Ed. Chart. VIII. [647.]

Ed. Bas. V. (146.)

ἐβδομαῖος ἐπινκῶς τὸ πνῶδες οὐ μὴν μόνον οὐδὲ δι' ὅλης
 ἡμέρας ἐφεξῆς, ἀλλ' ἦτορ σὺν αὐτῷ τὸ χολῶδες ἢ μόνον
 ἐκεῖνο χωρὶς τοῦ πνῶδους. ἔστω δ' αὐτῷ καὶ τᾶλλα πάντα
 μέσα ἀπὸ τε τῆς ἡλικίας καὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς ὥρας
 καὶ τῆς χώρας καὶ τῆς οἰκείας δυνάμεως, ὥς μήτε ἰσχυρο-
 τάτην εἶναι τὴν δύναμιν μήτ' ἀσθενεστάτην. ὁσαύτως δὲ
 καὶ τὴν κρᾶσιν αὐτοῦ τοῦ κάμνοντος μήτε τὴν εὐκρατοτά-
 την εἶναι μήτε τὴν δυσκρατοτάτην. οὕτως δὲ καὶ ὥραν
 καὶ χώραν καὶ κατάστασιν καὶ ἡλικίαν τοῦ κάμνοντος ἐν
 τῷ μέσῳ τετάχθαι τῶν ἀρίστων τε καὶ χειρίστων ὑποθώ-
 μεθα. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον ἐκάστου γένους σημείων
 ὑπάρχειν ὑποκείσθαι τῷ κάμνοντι τὰ μέσα. τοῦτον ἔλπιζε
 τεθνήξασθαι τεσσαρεσκαίδεκαταῖον, ὥς ταύτης μέσης οὔσης
 προθεσμίας τοῦ θανάτου. προσγενομένων δὲ σημείων ἀγα-
 θῶν μὲν ἐπὶ πλεονα χρόνον ἔκταθήσεσθαι τὴν προθεσμίαν
 τοῦ θανάτου, κακῶν δὲ θᾶπτον ἢ τεσσαρεσκαίδεκαταῖον
 τεθνήξασθαι. τίνα δὲ ἐστὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τίνα τὰ κακὰ
 διήλθεν αὐτὸς ἐφεξῆς τὰ μὲν ὀνομαστί, τὰ δὲ ἐπὶ κεφαλαίων.
 ἀλλὰ σύ γε μηδὲ περὶ τούτων ἀκούσης ἀπλῶς, ὥς ὁμοτίμων

purulentum nec quidem sincerum nec toto die sequenti,
 sed vel cum illo biliosum vel ipsum solum sine purulento.
 Sint vero et alia omnia in ipso media, aetas, natura,
 anni tempus, regio et vires nec robustissimae nec debi-
 lissimae. Similiter temperamentum nec temperatissimum
 nec intemperatissimum. Ac tempus anni aequè et regio-
 nem et aëris constitutionem et aegri aetatem inter optima
 pessimaque ponamus. Sic vero et signa cujusque generis
 in aegro media statuuntur. Eum die decimo quarto peri-
 turum existima, est enim terminus hic mortis utrinque
 medius. Verum si alia signa accesserint, bona quidem
 terminum mortis ulterius producant, mala vero mortem
 ante diem quartum et decimum accelerant. Quatenam vero
 bona sint et quatenam mala ipse postea tum nominatim
 tum per capita recensuit. Quibus omnibus ne putes pa-
 res esse vires, sed tu memor eorum quae ipse scripsit,

Ed. Chart. VIII. [647. 648.]

Ed. Bas. V. (146.)

ἀπάντων, ἀλλ' ἀναμνησθεῖς ὧν αὐτὸς ἔγραψε καὶ ὧν ἡμεῖς προσεθήκαμεν εἰς τε τὸν ἀριθμὸν αὐτὸν ἀπόβλεπε καὶ τὴν δύναμιν. ὅπου μὲν αὐτὸς εἶπε σωτήριον κάρτα καὶ ὀλέθριον κάρτα τῆς πρώτης τοῦτο δυνάμεως τιθεῖς, τὸ μὲν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, τὸ δὲ ἐν τοῖς κακοῖς. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅπου τὸν θάνατον ὑπόγυον ἔφησεν ὑπάρχειν ἢ θανατωδίστατον προσέγραψεν, οὐχ ἀπλῶς εἶπε θανατώδη. καὶ μὲν δὴ κατὰ τῶν ὑγίεινῶν σημείων, ὅταν εἴπῃ μεγάλην δύναμιν ἔχειν εἰς σωτηρίην, καὶ πάλιν, ἀσφάλειάν τε γὰρ σημαίνει καὶ τὸ νόσημα ὀλιγοχρόνιον, ἢ τι τοιοῦτον προσέθηκε. [648] τὰ δὲ ἀπλῶς θανατώδη καὶ πάλιν ἀπλῶς περιεστηκότα λεγόμενα μέσης ἐστὶ τάξεως ἀμφοτέρω κατὰ τὴν ἐαυτῶν φύσιν. ἔξ ἑκατέρω δὲ τούτων ὅσα παραβλητικῶς εἶπεν ἥτοι θανατωδέστερα ἢ περιεστηκότερα ἢ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον ἑκατέροις προσέθηκεν. εἰς μὲν γὰρ ἐπιφανῆ τι τοῖς κατὰ τὴν πέμπτην ἢ ἑβδόμην ἡμέραν εἰρημένους ὀλεθρίους πτύσμασι τῶν τῆς πρώτης τάξεως κακῶν σημείων, οὐκ ἂν οὐδ' εἰς τὴν ἐνδεκάτην ἡμέραν ὁ κήμων ἐξίκοιτο καὶ μᾶλλον

quaeque nos annotavimus et numerum ipsum et facultatem observa. Ac primo quidem in ordine id colloca, quod ille valde salutare et valde exitiale dicit, quorum illud inter bona, hoc vero inter mala refertur. Similiter ubi proximam esse mortem dixit, aut perniciosissimum adiecit nec simpliciter dixit perniciosam. Quin et in signis salutaribus quum scribit magnam vim habere ad salutem et rursus securitatem brevitatemque morbi pollicetur aut aliquid ejusmodi adiecit. Quae vero simpliciter mortifera vel rursus simpliciter salutaria dicuntur, haec pro natura sua medio in ordine censentur. Quae vero in eorum confinio posita per comparisonem protulit, ea vel perniciosiora vel salutaria dixit aut magis et minus utrisque addidit. Nam si cum mortiferis illis sputis quae septimo die produsse diximus, malum aliquod primae classis signum se proferat, nemo utique aeger est, qui vel ad undecimum diem pervenire possit, maximeque si illa uno plura

Ed. Chart. VIII. [648.]

Ed. Bas. V. (146. 147.)

εἰν ἐνὸς πλείω γένηται ταῦτα. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰν τῶν ἱκανῶς ἀγαθῶν ἐπιφανῇ τινα, μέχρι τῆς τρίτης ἐβδομάδος ἐκταθήσεται τὸ νόσημα. μιχθέντων δ' ἀλλήλοις ὀλεθρίων τε καὶ περιεστηκότων ἢ τῶν μᾶλλον ἐν ἑκατέρῳ τῷ γέ- (147) νει τοῖς ἥτιον ἢ ὅπως οὖν ἄλλως. ἐπὶ μὲν τοῖς πλείοσι τε καὶ ἰσχυροτάτοις ἀγαθοῖς σημείοις ἐλπίς τὸν κάμνοντα πλείονα ζήσεσθαι χρόνον, ἐπὶ δὲ τοῖς ἐναντίοις ἐλάττονα. κατὰ ταῦτα δὲ κἂν ἦτοι γέρων ἢ ἀσθενὴς τὴν δύναμιν ἢ ἐν ὥρᾳ καὶ χώρᾳ καὶ καταστάσει μοχθηρᾷ καὶ δυσκράτῳ νοσῇ τις, ἐπιταθήσεσθαι τοῦ θανάτου τὸ τάχος προσδοκᾷν, μεγίστην πάλιν ἔχειν ἐν τούτοις ἰσχὺν ἡγούμενος τὸν ἀπὸ τῆς δυνάμεως σκοπόν.

νοτ'.

Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἀγαθὰ τάδε εὐπετέως φέρειν τὸ νόσημα εὐπνοῦν εἶναι τῆς ὀδύνης ἀπηλλάχθαι, τὸ τε πτύελον ῥηϊδίως ἀναβήσσειν, τὸ τε σῶμα ὁμαλῶς φαίνεσθαι θερμόν τε καὶ μαλθακόν καὶ δίψαν μὴ ἔχειν, οὐρά τε καὶ

fuerint. Ad eundem vero modum si quaedam multum bona signa apparent, morbus prorogabitur in tertiam septimanam. Quod si et mortifera et salutaria mixta secum fuerint aut ea quae in utroque genere plus habent virium cum iis quae imbecilliora sunt aut alio quovis modo; si plura quidem valentioraque sint bona signa, spes aliqua est aegrum tempus vitae longius habiturum, sin autem contra acciderit, interituum citius. Aequè si senex est aut imbecillus aeger aut tempus anni et regio et aëris constitutio prava atque distemperata, maturius mortem expectabis. In quo crede plurimum valere illam quae a viribus sumitur indicationem.

LVI.

Sunt autem haec bona morbum ipsum non difficulter ferre, ex facili spirare, dolorem sedatum esse, facile excreare, corpus aequaliter molle et calidum, fitis nulla, urinae,

Ed. Chart. VIII. [648.]

Ed. Bas. V. (147.)

διαχωρήματα καὶ ὕπνου καὶ ἰδρωῶτας, ὡς διαγέγραπται ἕκαστα εἰδέναι ἀγαθὰ ἔοντα ταῦτα καὶ ἐπιγενέσθαι. οὕτω μὲν γὰρ ἀπάντων τούτων ἐπιγινομένων οὐκ ἂν ἀποθά- νοι ὁ ἄνθρωπος. ἦν δὲ τὰ μέντοι αὐτέων ἐπιγίνοιτο, τὰ δὲ μὴ, οὐ πλείονα χρόνον ζήσας ἢ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέ- ρας ἀπόλοιτ' ἂν ὁ ἄνθρωπος· κακὰ δὲ τὰναντία τούτων δυσπετέως φέρειν τὴν νοῦσον, πνεῦμα μέγα καὶ πυκνὸν εἶναι, τὴν ὀδύνην μὴ παύεσθαι, τὸ πτύελον μόλις ἀνα- βήσσειν, διαψῆν κάρτα, τὸ τε σῶμα ὑπὸ πυρὸς ἀνωμά- λως ἔχεσθαι καὶ τὴν μὲν κοιλίην καὶ τὰς πλευράς θερ- μὰς εἶναι ἰσχυρῶς, τὸ δὲ μέτωπον καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ψυχρούς. οὗρα δὲ καὶ διαχωρήματα καὶ ὕπνου καὶ ἰδρωῶτας, ὡς διαγέγραπται, ἕκαστα εἰδέναι κακὰ ἔοντα. οὕτως γὰρ εἰ ἐπιγίνοιτό τι τῶ πτύελῳ τού- τέων ἀπόλοιτ' ἂν ὁ ἄνθρωπος πρὶν ἢ ἔς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας ἀφικέσθαι ἢ ἐναταῖος ἢ ἐνδεκαταῖος. οὕτως οὖν συμβάλλεσθαι χρὴ ὡς τοῦ πτύελου τούτου θανατώδους ἔοντος μάλα καὶ οὐ περιάζοντος τὸν νοσέοντα ἐς τὰς τεσ-

dejectiones, somni, sudores quales a nobis dicti sunt; singula intelligere bona succedere. Haec enim omnia si supervenerint, aeger ex toto tutus est. Quod si alia quidem ex his apparent, alia autem non; is quartum decimum diem non evadet, quin intra illum pereundum sit. Mala vero his contraria sunt, si morbum non facile sustinet, si spiritus magnus et frequens est, si dolor non desinit, si sputum difficulter edit, si valde sitit, si corpus a calore inaequaliter affectum est, si ventre et lateribus vehementer calentibus, frons, manus, pedesque refrixerunt, si urinae et dejectiones et somni et sudores quales descripsimus provenierint, haec omnia mala esse sciendum est. Nam si aliquod ex his cum sputo se ostenderit, certa mors est nono vel undecimo die priusquam aeger ad decimum quartum proveniat. Ista igitur ratio conjecturae debet esse in hoc sputo, quod admodum mortiferum est nec ad diem decimum quartum per-

Ed. Chart. VIII. [648. 649.]

Ed. Bas. V. (147.)

σαρεσκαίδεκα ἡμέρας. τὰ δὲ ἐπιγινόμενα κακά τε καὶ ἀγαθὰ ἐνυλλογιζόμενον ἐκ τούτων χρη τὰς προρρήσιας προλέγειν· οὕτω γὰρ ἂν τις ἀληθεύοι μάλιστα.

Ἐντεῦθεν ἄρχεται τοῦ καταλόγου τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν σημείων, ὑπὲρ ὧν ἔμπροσθεν εἴρηται· καὶ διὰ τοῦθ' ὑπερβάς αὐτὰ τὰ ἐξῆς προχειριοῦμαι. πρὸς μὲν οὖν τὸ περιγενέσθαι πάντων δεῖ παρόντων τῶν ἀγαθῶν, πρὸς δὲ τὴν ἀπώλειαν ἀρκεῖ καὶ ἐν παρεῖναι τῶν κακῶν, μόνου τοῦ θάττον καὶ βράδιον ἀπολέσθαι ἐκ τοῦ πλείω ἢ ἐλάττω ἀγαθὰ ἢ κακὰ παρεῖναι δηλουμένου.

vξ.

[649] Αἱ δ' ἄλλαι ἐκπνήσεις ῥήγνυνται αἱ πλείσται, αἱ μὲν εἰκοσταῖαι, αἱ δὲ τριηκοσταῖαι, αἱ δὲ τεσσαρακονθήμεροι, αἱ δὲ πρὸς τὰς ἐξήκοντα ἡμέρας ἀφικνέονται.

ducit aegrotantem atque bona malaque signa quae superveniunt, reputantem ex ipsis praesagire oportet; sic enim verissime praesagias.

Hic incipit bona malaque signa recensere, de quibus ante dictum est; quare his omiſſis reliqua quae sequuntur aggrediar. Ergo ut servetur quidem aeger, omnia bona signa adesse necesse est. At si vel unum malum sit, certa mors esse potest, quae maturiusne an serius occupatura sit, ex multitudine vel paucitate bonorum aut malorum indicatur.

LVII.

At aliae suppurationes rumpuntur, plurimae vigesimo die, aliae trigesimo, aliae quadragesimo, aliae ad sexaginta dies perveniunt.

Ed. Chart. VIII. [649.]

Ed. Bas. V. (147.)

Ἀσαφές ἐστὶν ὁποίας ἄλλας λέγει. δυνατόν μὲν γὰρ ἐστὶ καὶ περὶ τῶν ἐν ἑτέροις μέρεσι γινομένων ἐκπυήσεων τὰν λόγον αὐτὸν ποιεῖσθαι, καταλιπόντα θώρακα καὶ πνεύμονα, περὶ ὧν ἄχρι δεῦρο διείλεκται, δυνατόν δὲ καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς μὲν τοῖς ὀργάνοις, ἀλλ' οὐχ ὁμοίων ἐκπυήσεων ταῖς προειρημέναις, ἐνδέχεται δὲ καὶ περὶ ἀμφοτέρων. ἔπει δὲ οὐχ ὁμοίων ταῖς προειρημέναις εἶπον, ἐξηγήσασθαι χρὴ τοῦτο. φημὶ γὰρ οὐ περὶ πασῶν ἐκπυήσεων αὐτὸν, ἀλλὰ τῶν, ὡς αὐτὸς εἶπε, χολῶδες ἔχουσῶν τι μεμιγμένον, ἄχρι δεῦρο ποιεῖσθαι τὴν διδασκαλίαν, οὐδὲ τούτων ἀπασῶν, ἀλλ' ὅσαι κατὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ἐρῶράγησαν. ἔστι δὲ τοῦτο σπάνιον. αἱ πλείους γὰρ εἰκοσταῖαι ῥήγνυνται, τινὲς δὲ καὶ μέχρι πλείονος ἀφικνοῦνται χρόνου, περὶ ὧν νῦν διέρχεται. διαφοραὶ δὲ πασῶν εἰς δύο κοιναί, δι' αἷς καὶ τῷ χρόνῳ παραλλάττονσιν ἀλλήλων, ἔκ τε τοῦ πάσχοντος μορίου καὶ τοῦ πλεονάζοντος χυμοῦ. τὰ μὲν γὰρ θερμότερα καὶ μαλακώτερα μόρια θάττον ἐκπνύσκειται, τὰ ψυχρότερα δὲ καὶ σκληρότερα βραδύτερον. οὕτω δὲ καὶ τῶν

Incertum est quas alias intelligat. Potest enim de vomiciis nunc dicere quae aliis in partibus excitantur, relicto thorace et pulmone de quibus haecenus differuit vel de ipsis etiam dicere potest quae iisdem in partibus consistunt, sed a praedictis dissimiles sunt. Forte vero etiam de utrisque loquitur. Sed quum dissimiles a praedictis dixerim, id oportet interpretari. Dico enim non de omnibus suppurationibus eum, sed de iis, ut ipse dixit, quae habeant permixtam bilem haecenus fecisse doctrinam, nec de his quidem omnibus, sed quae circa septimum diem ruptae sunt. Verum id perrarum est. Siquidem plurimae vigesimo rumpuntur et quaedam etiam tardius, de quibus nunc verba facit. Differentiae autem omnium duae communes sunt, quibus a se invicem etiam spatio discrepant, scilicet ab affecta parte et redundante humore. Partes enim quae calidiores sunt et molliores maturius suppurant, frigidiiores autem sicciioresque tardius. Sic et humores

Ed. Chart. VIII. [649.]

Ed. Baf. V. (147.)

χυμῶν οἱ μὲν θερμότεροι θάττον, οἱ δὲ ψυχρότεροι βραδύτερον. αὗται μὲν αἱ κατὰ τὴν τοῦ πράγματος οὐσίαν εἰσι διαφοραὶ, προσέρχονται δὲ ἔξωθεν αἱ παρὰ τὴν ἡλικίαν, τε καὶ τὴν φύσιν, ὥραν τε καὶ χώραν καὶ κατάστασιν, ἔτι δὲ καὶ δυνάμει τοῦ κάμνοντος. ἐν ἀπάσαις δ' αὐταῖς οἱ μὲν θερμότεροι χυμοὶ θάττον, οἱ δὲ ψυχρότεροι βραδύτερον ἐκπυῖσκονται. ταῦτα μὲν οὖν κοινῇ περὶ πασῶν ἐκπυήσεων ἐπίστασθαι καλόν. ἔμοι δὲ δοκεῖ νῦν εἰ περὶ τῶν κατὰ τὸν θώρακα καὶ τὸν πνεῦμονα διέρχεσθαι.

νῆ'.

Ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐμπυήματος ἔσεσθαι λογιζόμενος ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ὁ πρῶτον ἄνθρωπος ἐπύρεξεν, εἴ ποτε αὐτὸν πρῶτον ὄϊγος ἔλαβε καὶ εἴ φαίῃ ἀντὶ τῆς ὀδύνης βάρους αὐτῷ γεγενῆσθαι ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ἤλγε. ταῦτα γὰρ ἐν ἀρχῇσι γίνεται τῶν ἐμπυημάτων. ἔξ οὖν τούτων τῶν χρόνων τὴν ῥῆξιν χρὴ προσδέχεσθαι τῶν ἐμπυημάτων ἔσεσθαι ἐς τοὺς χρόνους τοὺς προειρημένους.

calidi citius, frigidi serius. Has quidem differentias ipsa rei substantia subministrat, quibus accedunt externae ab aetate, natura, tempore anni, regione et aëris constitutione et praeterea aegri viribus. In illis autem omnibus humores quidem calidiores promptius, frigidiores autem pigrius in suppurationem vertuntur. Haec quidem omnibus suppurationibus communia novisse operae pretium est. Mihi vero videtur de iis adhuc dicere, quae thoracem et pulmonem occuparunt.

LVIII.

Spectare autem oportet principium suppurationis et numerare ab eo die quo primum homo febricitavit aut si rigor eumprehendit aut si pro dolore gravitatem sibi factam esse dixerit, in eo quo dolebat loco. Haec enim per initia fiunt suppurationum. Ex his igitur temporibus ruptionem oportet spectare suppurationum ad praedicta tempora fore.

Ed. Chart. VIII. [649. 650.]

Ed. Bas. V. (147. 148.)

Ἐν τι τῶν ὁμολογουμένων ἐστὶν ἅπασι σχεδὸν τοῖς ἰατροῖς, ἐπειδὴ καὶ φαίνεται σαφῶς, ὡς ὅταν αἱ κατὰ τὰ κύρια μέρη φλεγμοναὶ μὴ διαφορηθῶσιν ὑπὸ τῶν βοηθημάτων, ἀλλ' ἐκπνίσκωνται, ῥίγος γενέσθαι τηνικαῦτα καὶ πυρετὸν ἐπ' αὐτῷ. δέδεικται δὲ ἐν τοῖς περὶ ῥίγους λόγοις ὡς ἡ δριμύτης τοῦ γενομένου πύου δάκνουσα καὶ διαβιβρώσκουσα τὰ παρακείμενα σώματα ῥίγος ἐργάζεται παραπλησίως τοῖς δριμέσι φαρμάκοις. ὧν ἐνίοτε πρόσθεν ἐχθέντων ἔλκεσι κακοήθεσιν ἢ τινι σπηκεδονώδει διαθεσεί ῥιγῶσαι τε [650] καὶ πυρέξαι συνέπεσεν. ἀκολουθεῖ δὲ τῷ τοιούτῳ ῥίγει πυρετός. ἀμέλει καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἀμφοτέρων ἐμνημόνευσε καὶ προτέρου γε τοῦ πυρετοῦ, λέγων, ἀπὸ τῆς ἡμέρης ἧς τὸ πρῶτον ὁ ἄνθρωπος ἐπύρεξεν, οὐκ ἐκείνην ἐρηνεύων τὴν ἡμέραν, ἥτις ὅλον τοῦ νοσήματος ἐγένετο πρώτη, ἀλλὰ καθ' (148) ἣν τὸ ῥίγος ἅμα τῷ πυρετῷ συνέπεσεν, ἑναργῶς σφοδροτέρῳ δηλονότι τοῦ πρόσθεν ὄντος γενομένου. ἀλλὰ καὶ βάρους αἰσθησις γίνεται τηνικαῦτα τοῖς κάμνουσι τοῦ κατὰ πολλὰ καὶ σμικρὰ μόρια παρεσπαράμένου τοῖς φλε-

Id unum medici omnes confitentur propterea quod manifesto cernatur, phlegmonas omnes quae principes partes tenent, nisi praesidiis digerantur, sed in suppurationem vertantur, horrorem, ῥίγος Graeci dicunt, et secundum hunc febrem excitare. Demonstratum autem est eo in libro qui περὶ ῥίγους scriptus est, nascentis puris acrimoniam mordentem et exedentem vicina corpora horrorem producere, eo modo quo solent acria medicamenta. Quae si aliquando malignis ulceribus aut affectui cuidam carioso adhibeantur, horrorem febremque invehunt. Febris autem horrori illi semper succedit. Sed Hippocrates quidem utriusque meminit et febrem priorem nominavit scribens: ab eo die quo primum febricitavit aeger non eum quidem diem significans, qui totius morbi primus fuit, sed quo horror febrisque multo sane quam quae praecessit vehementior, prehenderunt. Quin et aegri tunc gravitatem manifesto sentiunt, quod humor qui per cor-

Ed. Chart. VHL. [650.]

Ed. Bas. V. (148.)

γμαίνουσι σώμασι χυμοῦ μετὰ τὴν εἰς πῦρον μεταβολὴν ἀθροισζομένου, πρὸς τινὰ μίαν χώραν κενὴν συνεχῇ τῷ φλεγμαίνοντι παντί. ἐκ τούτων οὖν, φησὶ, τῶν χρόνων ἐν οἷς ταῦτα πρῶτον ἐγένετο, προσδέχεσθαι χρὴ τὰ μὲν εἰκοσταῖα, τὰ δὲ τριακοσταῖα, τὰ δὲ τεσσαρακοσταῖα, τὰ δὲ ἑξηκοσταῖα ῥήγνυσθαι τῶν ἐμπυημάτων. ἃ δ' εἶπε γνωρίσματα τρία τὸν ἀριθμὸν ἔστι, βάρος καὶ ὄγκος καὶ πυρετὸς τοῦ πρόσθεν, ὡς ἔφην, σφοδρότερος πολλῶ.

νθ'.

Εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμπύημα ἐπὶ θάτερα μῦνον, στρέφειν τε καὶ καταμανθάνειν χρὴ τοιούτοις μὴ τι ἔχῃ ἄλγημα ἐν τῷ ἐτέρῳ πλευρῷ, καὶ ἦν θερμότερον ἢ τὸ ἕτερον τοῦ ἐτέρου καὶ κατακλινομένου ἐπὶ τὸ ὑγιαῖνον πλευρὸν, ἐρωτᾶν εἴ τι αὐτῷ δοκέει βάρος ἐκκρέμασθαι ἐκ τοῦ ἄνωθεν. εἰ γὰρ εἴη τοῦτο, ἐπὶ θάτερόν ἐστι τὸ ἐμπύημα ἐπὶ ὁμοῖον ἂν πλευρὸν βάρος ἐγγίνηται.

pora phlegmone laborantia multis et exiguis partibus sparsus erat, posteaquam in pus versus est, in vacuum aliquod spatium parti omni, in qua phlegmone est, continuum abscedat. Itaque ab his diebus in quibus haec primum acciderunt expectandum est suppurationes ruptum in, alias die vigesimo, alias trigesimo, alias quadragesimo, alias autem sexagesimo. Indicia autem quibus illi cognoscantur, tria sunt, gravitas, horror et febris praecedente, uti dixi, multo vehementior.

LIX.

Si vero suppuratio fuerit in altero latere solum et vertere et condiscere oportet in his num aliquem habeat dolorem in altero latere et an alterum altero sit calidius et aegro in latus sanum decumbente, interrogare ipsum si quod ei pondus desuper impendere videatur. Si enim hoc fuerit, in altero latere suppuratio est, in quo pondus affuerit.

Ed. Chart. VIII. [650.]

Ed. Bas. V. (148.)

Ὅτι διαφράττουσιν ὑμένες τὸν θώρακα διήκοντες ἀπὸ τοῦ στήθους μέχρι τῆς ῥάχews, ὥς δύο ποιεῖν αὐτοὺς κοι-
 λότητας, ἐν ταῖς ἀνατομαῖς ἐμάθομεν. ὅθεν οὐδὲ κοινῶν εἶ
 τὰ κατὰ τὸ ἕτερον μέρος ἐμπυήματα τοῖς κατὰ θάτερον,
 ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἐντὸς τοῦ περιτοναίου. κατ' ἐκείνο μὲν γὰρ
 ἐν κύκλῳ πᾶσι τοῖς ἐντέροις περιρρεῖ τὸ πῦον, ἐνταῦθα δ'
 οὔτε τὸ κατὰ τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ θώρακος εἰς τὰ ἀριστερὰ
 δύναται μετελθεῖν οὔτ' ἐμπαλιν ὅσον ἐν τοῖς ἀριστεροῖς
 ἐστὶν εἰς τὰ δεξιὰ μεταρρύνῃναι. διὰ ταῦτ' οὖν ἀξιοῖ κα-
 ταμανθάνειν, εἴτε ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἔχει τὸ πῦον
 ὁ κάμνων εἴτε κατὰ τὸ ἕτερον μόνον. ἐν μὲν γὰρ ταῖς
 περιπνευμονίαις εἰς ἐμπύημα τρεπομέναις κατ' ἄμφω μάλ-
 λον ἢ κατὰ θάτερον ἀθροίζεται τὸ πῦον, ἐν δὲ ταῖς πλευ-
 ρίτισι κατὰ τὸ ἕτερον μέρος μᾶλλον, οὐ κατ' ἄμφω. διὰ-
 γνῶσις δὲ τοῦ πεπονθότος ἐκ τε τοῦ τῆς θερμασίας δια-
 φόρου. θερμότερον γὰρ ἐστὶ τὸ πεπονθὸς καὶ τοῦ κατα-
 κλινόμενον τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τὸ ἀντικείμενον πλευρὸν αἰ-
 σθάνεσθαι βάρους ἐγκειμένου τῷ ὑψηλοτέρῳ μέρει. δῆλον

Exploratum habemus per anatomen membranas a pe-
 ctore ad spinam protensas thoracem distinguere sic, ut
 geminos sinus producant. Quo fit ut vomicae, quae al-
 teram partem infestant, reliquam pervadere non possint,
 uti fieri in illis solet, quae intra peritoneum consistere.
 Siquidem in eo pus circum omnia intestina diffunditur,
 hic autem nec a dextra thoracis parte ad sinistram nec
 rursus quod in sinistra continetur in dextram permeare
 potest. Quare praecipit ipse ut sciatur an pus utraque
 in parte sit, an modo in altera. Namque ubi peripneu-
 monia in suppurationem convertitur, pus vel utraque in
 parte vel in altera colligitur, per pleuritides autem alte-
 ram potius partem quam ambas occupat. Caeterum latus
 affectumprehenditur tum ex caloris differentia, in quo
 enim malum est, id calidius est, tum quod homo in op-
 positum latus decumbens, pondus in superiori parte sen-

Ed. Chart. VIII. [650. 651.]

Ed. Bas. V. (148.)

γὰρ ὅτι τὸ πῦον ἡθροισμένον ἐν τούτῳ τῷ μέρει τὴν τοῦ
βάρους αἰσθησιν ἐργάζεται.

Ξ.

[651] Τοὺς δὲ ξύμπαντας ἐμπύους γινώσκειν χρή τοῖσι-
δε τοῖς σημείοις. πρῶτον μὲν εἰ ὁ πυρετὸς οὐκ ἀφίη-
σιν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡμέρην λεπτὸς ἴσχει, τὴν δὲ νύκτα
πλείων καὶ ἰδρωῖτες πολλοὶ ἐπιγίνονται, βηχὸς τε θυμὸς
ἐγγίνεται αὐτέοις καὶ ἀποπτύνουσιν οὐδὲν ἄξιον λόγου.
καὶ οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ ἐγκοίλοι γίνονται, αἱ δὲ γνάθοι ἐρυ-
θήματα ἴσχουσι, καὶ οἱ μὲν ὄνυχες τῶν χειρῶν γρυποῦν-
ται, οἱ δὲ δάκτυλοι θερμαίνονται καὶ μάλιστα ἄκροι. καὶ
ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα γίνονται καὶ σιτίων οὐκ ἐπιθυ-
μεοῦσι καὶ φλύκταιναι γίνονται ἀνὰ τὸ σῶμα.

Ὅσοι πῦον ἀθρόον ἔχουσιν ἐνδον τοῦ σώματος, εἴτ'
οὖν ἐτι περιεχόμενον ἐν τῷ φλεγμαίνοντι μορίῳ πρόσθεν
εἴτε καὶ μετὰ τὸ ῥαγῆναι, δυνατόν ἐστίν ὀνομάζεσθαι τού-

tiat. Nam dubium non est quin pus illa in parte col-
lectum ponderis sensum invehat.

LX.

At purulentos omnes hisce signis cognoscere oportet. Pri-
mum quidem si febris non dimittit, verum interdum te-
nuis detinet, noctu vero major, et multi sudores oboriun-
tur, tussesque et tussendi cupiditas ipsis inest et nihil
effatu dignum exspuunt, oculique cavi fiunt, malas ru-
bores obsident et ungues quidem manuum adunci eva-
dunt, digiti vero summi maxime incalescunt et in pedi-
bus tumores fiunt et cibos non appetunt et phlyctaenae
per totum corpus nascuntur.

Qui pus cumulatum intra corpus habent live adhuc
in parte phlegmone laborante detinetur prius quam ipsa
rumpatur, live etiam jam rupta suppuratione effusum est,

Ed. Chart. VIII. [651.]

Ed. Bas. V. (148.)

τους ἔμπνους. ἀλλ' εἰδίσταται παρὰ τοῖς ἰατροῖς μόνους ἢ μάλιστα τοῖς κατὰ θώρακα καὶ πνεύμονα τὸ τοιοῦτον ἔχοντας πάθος ἔμπνους ὀνομάζεσθαι. περιέχεται δὲ μετὰ τὴν ῥῆξιν ἐν τῇ μεταξὺ θώρακος τε καὶ πνεύμονος χώρᾳ τὸ πῦον τοῦτο καὶ εἰ μὴ διὰ ταχέων ἀναπτυσθεῖν, φθινωδῶς ἀπόλλυνται, πυρέττοντες λεπτιῶς μὲν, αἰεὶ δὲ πῶς αὐξανομένης τῆς θερμασίας εἰς νύκτα· καὶ γίνεται τοῦτο πᾶσι τοῖς ἐκτικαῖς πυρέττουσιν, οὐ τῷ τῆς διαθέσεως λόγῳ τῆς νυκτὸς αὐξανούσης αὐτοῖς τὸν πυρετὸν, ἀλλὰ κατὰ τι συμβεβηκός, ὅπερ ἐστὶ τοιοῦτον ἐν τοῖς καλουμένοις ἐκτικαῖς πυρετοῖς, αὐτὰ τοῦ ζώου τὰ στερεὰ μόρια διάπυρα γίνεται. κατὰ τοῦτ' οὖν αὐτὸ αἰεὶ παραπλήσιος ὁ πυρετὸς ἐν ἐαυτῷ μένει τὴν θερμασίαν ἔχων, οἷαν περ ἢ τίτανος ἀμυδρὰν τοῖς ἀπιομένοις. ὅταν γοῦν φάγῃσι τε καὶ πίωσιν, ὁμοίον τι συμβαίνει τοῖς γινομένοις κατὰ τὴν τίτανον ὕδατι βραχεῖσαν, ὥστε τοὺς ἀπιομένους ἔξωθεν αἰσθάνεσθαι πολὺ θερμότερον τοῦ κάμνοντος. ἔδειξα δὲ τοῦτο πολλάκις ὑμῖν ἐπὶ τῶν ἀρρώστων, ἄλλοι' ἄλλῳ καιρῷ θρέψας τοὺς οὕτω

dici quidem recte possunt ἔμπνoui, hoc est suppuratione affecti, verum apud medicos receptum est eos dumtaxat aut potissimum ἔμπνους appellari, quibus in thorace et pulmone affectus iste consisterit. Porro post ruptionem pus illud in medio thoracis pulmonisque spatio continetur ac nisi protinus excreetur, aegros tabe consumit. Hi autem leviter quidem febricitant, attamen calor noctu incrementum accipere videtur. Id quod omnibus accidere solet, qui febre hectica prehenſi sunt, non quod nox febrem ipsis affectus ergo adaugeat, sed ex aliquo accidenti quod est ejusmodi in iis febribus quae hecticae nuncupantur, partes ipsae animalis solidae ignem fervoremque concipiunt. Febris itaque sibi similis perpetuo manet, ejusque calor ut et calcis ad tactum obtusus est, cibo autem sumpto et potu multo evadit vehementior, sicuti calx cui affusa aqua est, quod quidem manifesto illi sentiunt, qui manum admoverint. Hoc autem saepe vobis in aegris ostendi, qui febre illa correpti erant, diversis temporibus

Ed. Chart. VIII. [651.]

Ed. Bas. V. (148.)

πυρέξαντας, ἵνα πεισθῇτε διὰ τὴν τροφήν γίνεσθαι τοῦτ' αὐτοῖς, οὐ τῷ τῆς διαθέσεως λόγῳ. ἐναργῶς γὰρ φαίνεται συμμεταπίπτειν ἡ πυρετώδης θερμάσις τοῖς καιροῖς τῆς τροφῆς, αὐτίκα μὲν ἐπὶ ταῖς προσφοραῖς τῶν σιτίων αὐξανόμενη σφοδρотаίη τε ἐαυτῆς φαινομένη κατὰ τὴν ἀνάδοσιν αὐτῶν, διὰ δὲ τὴν ἀρρώστιαν τῆς δυνάμεως ἰδρῶτες ἐπιγίνονται συνεχεῖς, διαγορουμένης τῆς ἀναδοθείσης τροφῆς. ἀλλὰ καὶ βῆσαι, φησὶ, θυμὸς αὐτοῖς γίνεται, τουτέστι προθυμία, καὶ ἀναπτύουσιν οὐδὲν ἄξιον λόγου. εἰ γὰρ ἔπτυνον, σὺν ἂν ἔμπνοι διεμενον. αἰτία δὲ τοῦ μηδὲν ἀναπτύειν ἄξιον λόγου τριττὴ· τοῦ πύου μὲν αὐτοῦ ἡ γλισχροῦτης καὶ πάχος, τοῦ δὲ περιέχοντος ὑμένος τὸν πνεῦμονα πυκνότης, ἀρρώστια δ' ἐπὶ τοῖς τῆς τοῦ κάμνοντος δυνάμεως. ἀλλὰ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ, φησὶν, ἔγκοιλοι γίνονται, κοινόν τι τοῦτο τῶν χρόνιων ἀπάντων πυρετῶν καὶ μάλιστα τῶν ξηραίνοντων ἐπιφανῶς. ἐρυθραίνονται τε τὰ μῆλα διὰ τὴν ἐν τῷ πνεύμονι θερμότητα καὶ διὰ τὰς βῆχας. ἄμφω γὰρ ταῦτα θερμαίνει, τό τε πρόσωπον καὶ ὅλην τὴν κεφαλὴν. ἀπὸ τε

cibum ipsis exhibens, ut crederetis id a cibo, non a morbo procedere. Cornitur enim evidenter febrilis calor ad cibi tempora inclinari et nutare, quippe qui dum ipse cibus sumitur, incrementum, dum digeritur in corpus se ipso vehementior fieri videatur. Caeterum propter imbecillitatem virium sudores frequenter oriuntur, per halitum abeunte alimento quod digestum fuit. Quin etiam tussis et tussendi cupiditas infestant et pene nihil exspuunt. Nam si spuerent, non essent purulenti. Quod autem nihil prope sputi rejiciant, causa triplex est, lentor et crassities ipsius puris, densitas membranae quae pulmonem complectitur et praeterea virium aegrotantis imbecillitas. Sed et oculos dicit cavos fieri, id quod febribus omnibus inveteratis commune est et iis maxime quae vehementer exsiccant. Malae quoque rubent a calore pulmonis et tussi. Haec enim ambo tum faciem tum caput universum excalescunt. Ad haec vapores in eas feruntur ex fluxione, quae in

Ed. Chart. VIII. [651. 652.]

Ed. Bas. V. (148.)

τοῦ κατασκήψαντος εἰς τὸν πνεύμονα ρεύματος, ἀτμῶν ἀνα-
 φερομένων εἰς αὐτά. οἱ δ' ὄνυχες γρυποῦνται τῶν στήρι-
 ζουσῶν αὐτοὺς ἐκατέρωθεν σαρκῶν ἐκτετακμένων. [652]
 οἱ μὲν οὖν δάκτυλοι καίτοι καταψυχόμενοι τοῦπίπαι ἐπὶ
 τῶν χρονίως νοσούντων ὅμως ἐν πᾶσι τοῖς ἐκτικαῖς πυρε-
 τοῖς θερμοὶ διαμένουσιν, ἐπειδὴ κατελήφασιν οὗτοι τὰ στε-
 ρεὰ μάλιστα μόρια τοῦ σώματος· κατὰ γὰρ μὴν ἄκρους ἐαυ-
 τοὺς ἐναργέστερον φαίνονται θερμότεροι, οὐκ ἐκ τῶν ἑξω-
 μερῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἑνδον, ἔνθα τὸ σαρκῶδες αὐτῶν ἐστι.
 καὶ ἡ αἰτία πρόδηλος, εἰ γὰρ μεμνήμεθα τῶν ἐπὶ ταῖς προσ-
 φοραῖς εἰρημένων. ἔνθα γὰρ ὑγρότης ἢ δαψιλεστέρα σα-
 φέστερον ἐν τούτοις χωρίοις ἢ θερμασία φαίνεται. προή-
 κοντός γὰρ μὴν τοῦ χρόνου καὶ οἱ πόδες αὐτῶν οἰδίσκονται,
 τῆς τοῦ σώματος ὅλου νεκρώσεως ἐκεῖθεν ἀρχομένης, ὥς ἂν
 πορρώτατοι κειμένων μορίων τῆς ἀρχῆς. τήνικαῦτα ἤδη καὶ
 ἀνόρεκτοι γίνονται, νεκρουμένης δηλονότι τῆς ὀρεκτικῆς δύ-
 νάμεως ἅμα ταῖς ἄλλαις· καὶ φλύκταιναί τινες ἐπιγίνονται
 διαβρωτικῶν ἰχώρων ἀθροιζομένων ἐν σώματι. τοιαύτην

pulmonem decubuit. Fiunt autem adunci ungues absum-
 pta qua firmanur utrimque carne. Digiti vero quamvis
 per omnes veteres morbos refrigerentur, attamen in om-
 nibus febribus hecticis calidi permanent, propterea quod
 illae solidas corporis partes maxime occuparunt. Et hi
 sane extrema sui parte non extra quidem, sed intra ubi
 ipsorum caro est, sentiuntur manifesto calidiores. Cujus
 rei perspicua protinus causa est, si eorum quae de exhi-
 bitione cibi diximus, recordamur. Nam quo loco plus
 est humiditatis, illic etiam calor copiosius exuberat. Porro
 in pedibus morbo trahente tumores excitantur, quod ab
 illis primum totius corporis incipiat interitus, ut a par-
 tibus longissime a principio distantibus. Jam tum ipsis
 concidit appetitus, extincta scilicet una cum aliis appe-
 tendi facultate. Pustulae etiam aliquae oriuntur, rodenti
 sanie in corpore coacervata. Sic enim eas libro secundo

Ed. Chart. VIII. [652.]

Ed. Bas. V. (148. 149.)

γὰρ αὐτῶν ὁ Ἱπποκράτης ἐδίδαξε τὴν γένεσιν εἶναι ἐν τῷ
 δευτέρῳ τῶν ἐπιδημιῶν ἡνίκα φησὶν· ἐπιγίνονται (149)
 μὲν ἐν τῷ δέρματι ἰχῶρες, ἐγκαταλαμβανόμενοι δὲ θερμαί-
 νονται. οἱ γὰρ ἰχῶρες οὗτοι τὸ μὲν ἄλλο τοῦ δέρματος ὅσον
 μακρότερόν ἐστι διεξερχόμενοι κατὰ τὸ ἔξω πέρας αὐτοῦ
 πυκνότερον ὃν ἴσχονται. διίστάσι δὲ τοῦτο καὶ ἀφιστάσιν
 ἀπὸ τοῦ ἐνδον ἀθροιζόμενοι τε κατ' αὐτὸ τὰς φλυκταίνας
 ἐργάζονται.

ξά'.

Ὀκόσα μὲν οὖν ἐγχερονίζει τῶν ἐμπνημάτων ἔχει τὰ σημεῖα
 ταῦτα καὶ πιστεύειν αὐτέοισι χρὴ κάρτα. ὀκόσα δὲ ὀλι-
 γοχρονιά ἐστιν, ἐπισημαίνεσθαι τουτέων ἦν τι ἐπιφαίνη-
 ται οἷα καὶ τοῖσιν ἐν ἀρχῇσι γινομένοισιν ἅμα δὲ καὶ
 ἦν τι δυσπνούστερος ἢ ὁ ἄνθρωπος.

Καλῶς εἶπε πιστεύειν χρῆναι τοῖς τῶν χρονιζόντων
 ἐμπνημάτων σημείοις. οὕτω γὰρ ἐστὶν ἰσχυρὰ τὴν δύναμιν,

epidemion Hippocrates docuit generari, hunc in modum
 scribens: sanies quidem in cute supervenit, illic autem de-
 tenta incalcescit. Haec enim sanies quum rarissimam cutis
 partem pertransierit, in extima ipsius superficie, quae den-
 sior est, impingitur, hanc autem illa ab illa interna cute
 dirimit et sejungit atque in ea collecta pustulas suscitatur.

LXI.

Quaecunque igitur diuturnae sunt suppurationes ista ha-
 bent signa et iis admodum fidendum est; quae vero
 pauci sunt temporis, his signis deprehendere oportet,
 si quid eorum appareat, qualia et iis quae inter initia
 fiunt; simul autem et si aliquanto difficilius spiret homo.

Recte dixit veterum suppurationum signis fidem ad-
 hibendam esse. Nam vires tantas habent, ut nullam du-

Ed. Chart. VIII. [652.]

Ed. Bas. V. (149.)

ὡς μηδεμίαν ἀμφιβολίαν ἑαυτοῖς ἀπολείπεσθαι. τὰ δ' ὀλιγοχρόνια γνωρίζεσθαι διὰ τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων· ἦν δ' ἐκεῖνα, τὸ ῥίγος καὶ ὁ πυρετός καὶ τὸ βάρος εἴτε τι τῶν ἐπὶ τοῖς χρονίοις εἰρημένων ἤδη φαίνοιτο καὶ εἰ δυσπνούστερος ὁ κάμνων γένοιτο παρὰ τὸ πρόσθεν, ἀνάγκη γὰρ τοῦτο συμβαίνειν διὰ τὴν στενοχωρίαν τοῦ πνεύμονος, ὅταν καταλάβῃ τὰς κενὰς χώρας τοῦ θώρακος τὸ πῦον.

ξβ'.

Τὰ δὲ ταχύτερον αὐτέων καὶ βραδύτερον ῥηγνύμενα τοῖσδε γινώσκειν χρή· ἦν μὲν ὁ πόνος ἐν ἀρχῇσι γένηται καὶ ἡ δύσπνοια καὶ ἡ βῆξ καὶ ὁ πτυελισμὸς διατείνει ἐς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας ἔχων, προσδέχεσθαι τὴν ῥῆξιν ἢ καὶ ἔτι ἔμπροσθεν. ἦν δὲ ἡσυχέστερος ὁ πόνος εἷη καὶ τᾶλλα πάντα κατὰ λόγον, τουτέοισι προσδέχεσθαι τὴν ῥῆξιν ἐς ἕσπερον, προσγίνεσθαι δὲ ἀνάγκη καὶ πόνον καὶ δύσπνοιαν καὶ πτυελισμὸν πρὸ τῆς τοῦ πύου ῥήξεως.

bitandi ansam relinquant. Quae vero breves sunt, aliis ante dictis cognoscuntur, nempe horrore, febre et gravitate et iis praeterea, quae jam de longis explicata sunt; ad haec si aeger spiritum difficilius quam ante trahat. Id enim necessario accidit propter pulmonis angustiam, quam pus vacua thoracis spatia occupans parit.

LXII.

At ex his quae celerius aut tardius rumpuntur, his signis cognoscere oportet; si dolor quidem per initia oriatur et spirandi difficultas ac tussis et sputatio perseverans ad vigesimum diem obsideat, expectare ruptionem vel etiamnum prius oportet, si vero quietior sit dolor et pro hujus ratione caetera omnia istis expectare ruptionem posterius. Praeterea vero et dolorem et dyspnoeam et sputationem ante puris eruptionem oboriri necesse est.

Ed. Chart. VIII. [653.]

Ed. Bas. V. (149.)

[653] Ἐξ ὧν ὅτι βραγῆναι κίνδυνός ἐστι τὸ διαπνέ-
σκόμενον, ἔνεστί σοι προγινώσκειν ἐκ τούτων καὶ ὅτι θάτ-
τον. ἔστι δὲ ταῦτα πόνος καὶ δύσπνοια καὶ βῆξ καὶ πτυε-
λισμός. ἔὰν μὲν οὖν συνεχῇ τε γίνηται καὶ ἰσχυρὰ, ταχέϊαν
ἔσεσθαι σημαίνει τὴν ῥῆξιν, ἔὰν δὲ μήτε συνεχῇ μήτε ἰσχυ-
ρὰ, χρονιωτέραν. ἀνάγκη δὲ διαβιβρωσκομένου τοῦ περικει-
μένου τῷ πῦρ σώματος ὑπὸ τῆς δριμύτητος αὐτοῦ, πόνον
μὲν γενέσθαι δι' αὐτὸ τοῦτο, βῆχα δὲ καὶ πτυελισμόν ἐχῶ-
ρός τινος ἤδη λεπτοῦ διεξερχομένου τὸ περιέχον σῶμα.
δυσπνοοῦσι δὲ καὶ δι' ὅλην μὲν τοῦ νοσήματος τὴν κατὰ-
στασιν, ἐξαιρέτως δὲ διὰ τὴν προσγινομένην ὀδύνην.

ξγ'.

Περιγίνονται δὲ τούτων μάλιστα μὲν οὓς ἂν ἀφῇ ὁ πυρε-
τὸς αὐθημερόν μετὰ τὴν ῥῆξιν καὶ σιτίων ταχέως ἐπι-
θυμέωσι καὶ δίψης ἀπηλλαγμένοι ἔωσι, καὶ ἡ γαστήρ σμι-
κρά τε καὶ ξυνεστηκότα ὑποχωρή, καὶ τὸ πῦρον λευκόν

Ex hisdem notis quae vomicae ruptionem periculofam
esse ostendunt, intelliges etiam an ferius erumpere debeat.
Sunt autem istae: dolor, spiritus difficultas, tussis et screa-
tus. Quae quidem si et perpetuo et vehementer infestant,
cito futuram solutionem portendunt. Si vero nec per-
petuo nec vehementer urgent tardius. Caeterum dum
puri vicinum corpus ipsum acrimonia eroditur, "dolorem
excitari necesse est, sanie autem aliqua jam tenui per
corpus id in quo conclusum pus est, transeunte, tussim et
screatum. Spiritum autem illi difficulter trahunt quum
per totam morbi constitutionem, quum maxime propter
recens obortum dolorem.

LXIII.

Superfunt autem ex his potissimum, quos febris eodem post
ruptionem die dimiserit. et qui cibos celeriter appetant
et siti liberati sint; et venter tum exigua tum compacta
deficiat et pus album et laeve et ejusdem coloris sit et

Ed. Chart. VIII. [653.]

Ed. Bas. V. (149.)

τε καὶ λεῖον ὁμόχροον ἢ καὶ φλέγματος ἀπηλλαγμένον καὶ ἄτερ πόνου τε καὶ βηχὸς ἰσχυρῆς ἀνακαθαίρεται. ἄριστα μὲν οὖν οὕτως καὶ τάχιστα ἀπαλλάσσουνται. ἦν δὲ μὴ, οἷσιν ἂν ἐγγυτάτω τούτων γίνονται. ἀπόλλυνται δὲ οἷσιν ἂν ὃ τε πυρετὸς αὐθημερόν μὴ ἀφείη, ἀλλὰ δοκέων αὐτέους ἀφείναι, αὐθις φαίνεται ἀναθερμαίνόμενος, καὶ δίψαν μὲν ἔχῃ, σιτίων δὲ μὴ ἐπιθυμέσῃ, ἢ κοιλίῃ ὑγρῇ ἢ καὶ τῷ πύον χλωρὸν καὶ πέλιον πτύη ἢ φλεγματώδες καὶ ἀφρώδες. ἦν ταῦτα πάντα γίνηται, ἀπόλλυνται. ὅκοσοις δ' ἂν τούτων τὰ μὲν ἐπιγένηται, τὰ δὲ μὴ, οἱ μὲν αὐτέων ἀπόλλυνται, οἱ δὲ ἐν πολλῷ χρόνῳ περιγίνονται, ἀλλ' ἐκ πάντων τῶν τεκμηρίων τῶν ἔόντων ἐν τούτοις σημαίνεσθαι καὶ τοῖσιν ἄλλοιςιν ἅπασιν.

Οὗτος ἅπας ὁ λόγος ὁ ἀπὸ ταύτης τῆς λέξεως ἀρχόμενος ὅλος ἐστὶ σαφὴς τοῖς μεμνημένοις τῶν ἔμπροσθεν εἰρημένων. ὑπερβὰς οὖν αὐτὸν ἐπὶ τὰ συνεχῇ μεταβήσομαι.

a pituita liberum et citra dolorem et tussim vehementem expurgetur. Sic quidem optime et celerrime liberantur, sin minus, hi quibus proxima his contigerint. Intereunt vero quos et febris eodem die non dimiserit, sed quum videntur dimisisse, iterum recalescens appareat et sitim quidem habuerint, cibos vero non appetiverint et alvus liquida fuerit, pusque ex viridi pallidum et lividum expuerint aut pituitosum aut spumosum. Si haec omnia contigerint, intereunt. At quibus ex his quaedam accesserint, quaedam non, ipsorum quidam intereunt, quidam etiam multo post tempore superstites evadunt. Verum ex omnibus signis quae adsunt tum in his tum in aliis omnibus conjecturam facere oportet.

Tota haec sententia ab hac dictione incipiens plane perspicua est iis qui quae ante dicta sunt memoria tenent. Quare ea omissa ad reliqua progrediar.

Ed. Chart. VIII. [653. 654.]

Ed. Basf. V. (149.)

ξδ.

Οκόσοισι δὲ ἀποστάσεις γίνονται ἐκ τῶν περιπνευμονικῶν νοσημάτων παρὰ τὰ ὧτα καὶ ἐκπύουσι ἐς τὰ κάτω χωρία καὶ συριγγοῦνται, οὗτοι περιγίνονται.

Τὸ συριγγοῦνται μόνον ἀσαφές ἐστίν ἐν ταύτῃ τῇ ῥήσει κατὰ μεταφορὰν εἰρημένον. αἱ γάρ τοι σύριγγες αἱ κυρίως ὀνομαζόμεναι, ταῦτα δὴ τὰ μουσικῶν ὄργανα, προμήκεις ἔχουσι κοιλότητος· αἷς ὅταν ἐν τοῖς τῶν ζώων σώμασιν ὁμοίαι παρὰ φύσιν γεννῶνται, διὰ τῆς αὐτῆς προσηγορίας δηλοῦνται. δοκεῖ δὴ μοι καὶ νῦν ὁ Ἱπποκράτης διὰ τὸ τῆς διεξόδου πρόμηκες κεχρησθαι τῇ συριγγοῦνται ῥήματι. [654] τὸ δὲ σίμπαν τοῦ λόγου κεφάλαιόν ἐστι περὶ τῶν ἐπιγινομένων τοῖς περιπνευμονικοῖς ἀποστάσεων, ἐνίοτε μὲν εἰς τοὺς ὑπὸ τοῖς ὠσὶν ἀδένας, ἐνίοτε δὲ εἰς τὰ κάτω τοῦ θώρακος χωρία.

LXIV.

Quibuscunque ex peripneumonicis morbis abscessus ad aures fiunt et ad inferiores partes suppurant fistulamque gignunt, hi superstites evadunt.

Fistulae solum nomen in hac sententia obscurum est, dicitur autem per metaphoram. Nam quae fistulae proprie vocantur, illae, inquam, quibus utuntur musici, longos habent sinus; quibus si qui similes in corporibus animantium oriantur, eodem designantur nomine. Et mihi quidem Hippocrates propter viae, qua pus fertur, longitudinem fistulae nomen videtur usurpasse. Est autem totius sententiae caput de abscessibus qui peripneumonicis superveniunt, interdum in adenas qui sub auribus sunt, interdum in partes thoraci subjectas.

ξέ'.

ὑποσκέπτεσθαι δὲ χρὴ καὶ τὰ τοιαῦτα ὧδε, ἣν ὁ τε πυρε-
τός ἐστι καὶ ἡ ὀδύνη μὴ πεπαυμένη ἢ καὶ τὸ πτύελον μὴ
ἐκχωρήῃ κατὰ λόγον μηδὲ χολαῖδες αἱ τῆς κοιλίης δια-
χωρήσεις μηδὲ εὐλτοὶ τε καὶ ἄκρητοι γίνονται καὶ μηδὲ
τὸ οὖρον κάρτα πουλύ τε καὶ παχύ καὶ πολλὴν ὑπόστα-
σιν ἔχον. ὑπερετεῖται δὲ περιστηκῶς ὑπὸ τῶν λοιπῶν
πάντων τῶν περιστηκόντων σημείων, τουτέοισι χρὴ τὰς
τοιαύτας ἀποστάσεις ἐλπίζειν ἔσεσθαι.

Τὰς προειρημένας ἀποστάσεις ὅπως ἂν τις προγινώ-
σκει διδάσκει διχῇ τεμαῖν τὸν λόγον. ὡς τὸ μὲν πρῶτον
(150) αὐτοῦ μέρος εἶναι διδασκαλίαν τοῦ γενήσεσθαι τὴν
ἀπόστασιν, τὸ δὲ δεύτερον διορίζεσθαι, πότερον ἄνωθεν τοῦ
θώρακος εἰς τοὺς ὑπὸ τοῖς ὠσίν ἀδέναις ἢ κάτω τῶν φρε-
νῶν. ἀρξόμεθα οὖν καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ προτέρου μέρους, ἐν
ᾧ κεφάλαιόν ἐστι δύσπεπτον μὲν εἶναι τὸ νόσημα, μὴ μὲν-
τοι θανατῶδες, οὔτε γὰρ εἰάν εὐπεπτον ἦ, δι' ἀποστάσεως,

LXV.

*Ista vero hunc in modum consideranda sunt. Si febris
detineat, neque dolor sedatus sit neque sputum ex ra-
tione procedat neque biliosae alvi dejectiones neque so-
luta faciles neque sinceræ fiant neque urina admodum
multa et crassa et copiosum habens sedimentum. Ob-
servatur autem superstes futurus ab omnibus reliquis sa-
lutaribus signis, his oportet tales abscessus futuros sperare.*

Docet quomodo ante dicti abscessus praevideri possint
divisa in duas partes demonstratione, quarum priore qui-
dem futurum abscessum ostendit, posteriore vero distin-
guit suprane thoracem in adenas, qui sub auribus sunt,
an sub transverso septo debeat excitari. Et nos igitur
priorem partem tractemus, in qua hoc caput est, morbum
aegre quidem concoqui posse, nec tamen esse mortiferum.
Nam si facile concoquatur, non per abscessum, sed per

Ed. Chart. VIII. [654.]

[.380]

Ed. Bas. V. (150.)

ἀλλ' ἤτοι δι' ἐκκρίσεως ἢ κατὰ βραχὺ λυθήσεται πεπανθὲν. οὔτε ἂν ὀλέθριον ὑπάρχη, γενήσεται τις ἀπόστασις ἀγαθή. μέσον οἶν· αὐτὸ χρητὴν τῶν τε ἐπιεικῶν εἶναι καὶ τῶν ὀλεθρίων. ὅθεν εἰκότως ὁ Ἱπποκράτης ἔνια μὲν αὐτῶν τῶν γνωρισμάτων ἔγραψεν ἐκ τῶν κακῶν σημείων, ἔνια δὲ ἐκ τῶν ἀγαθῶν, ἃ κατὰ μέρος ἤδη σοι δίδειμι, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ πρώτου ποιησάμενος, ὑπὲρ οὗ πρώτου κατὰ λέξιν οὕτως φησὶν· ἦν ὁ πυρετὸς ἔχη, τουτέστι κατείληφε τὸν ἀνθρώπον, ὥς εἰς ἀπυρεξίαν μηδέποτε ἀφικνεῖσθαι καὶ ἡ ὁδὸς μὴ πεπαυμένη ἦ· παυσάμενης γὰρ αὐτῆς οὐκ ἀποστάσεως ἐστὶ χρεία τις ἔτι πρὸς τὴν λύσιν, ὥς ἐπιεικοῦς τοῦ νοσήματος ὄντος. καὶ τὸ πτύελον, φησὶ, μὴ ἔγχωρῃ κατὰ λόγον, οὐδὲ γὰρ ὅλως ἀποστάσεως δεηθήσεται τὸ νόσημα· διὰ τῶν πτυσμάτων αἰεὶ ἐκκαθαιρόμενον, εἴτ' ἐφεξῆς μηδὲ χολώδεις αἱ τῆς κοιλίης διαχωρήσιες. εἴρηται γὰρ σοι καὶ πρόσθεν ὥς ἐν τοῖς χολώδεσι νοσήμασιν αἱ ἀποστάσεις οὐ γίνονται. χρητὴν γὰρ ὦμην καὶ παχεῖαν εἶναι τὴν τῶν χυμῶν ὕλην, ἣν εἰς τὸ χρόνον πλείονα ἐκπέσῃ τὸ νόσημα καὶ μὴ δι' ἐκκρίσεως, ἀλλ' ἤτοι δι' ἀποστάσεως ἢ μόνης πίψεως

vacuationem aut paulatim concoctus desinet, si vero mortiferus est, non potest ullus abscessus bonus exoriri. Itaque illum inter faciles et perniciosos medium esse oportet, eamque ob rem Hippocrates notas alias quidem bonas, alias vero malas assignavit, quas ego jam tibi figillatim exponam a prima exorsus, quam ille initio proposuit his verbis: *si febris detinet*, id estprehendit hominem, ut integrum nunquam corpus dimittat. *Et si dolor finitus non est*; hic enim si cessavit, utique abscessu non est opus, quo morbus placidus et facilis abigatur. Atque *si sputum*, inquit, *bono modo non editur*, neque enim oportebit abscessum ex eo morbo fieri, quem sputa perpetuo repurgant. Scribit deinde: *si alvus biliosa non descendit*. In morbis enim biliosis non nasci abscessus ante tibi ostendimus. Siquidem humores crudos et crassos esse oportet, ut in longum tempus porrigatur morbus nec vacuatione, sed vel abscessu vel sola concoctione remedium inveniat.

Ed. Chart. VIII. [654. 655.]

Ed. Bas. V. (150.)

ἰαθῇ. τὸ δὲ ἐφεξῆς τῷδε τινὲς μὲν οὕτω γράφουσι· μηδ' εὐλυτοὶ καὶ ἄκρητοι γίνονται, ὥσπερ ἔφη, μηδὲ χολώδεις αἱ τῆς κοιλίης διαχωρήσεις, οὕτω μηδὲ εὐλυτοὶ καὶ ἄκρητοι γίνονται, τοῦ μὲν ἄκρητου πρὸς τὰς ἀμίκτους τῶν ἄλλων χυμῶν τινι ἀναφερομένου διὰ τὸ μίαν ἔχειν αὐτὰς ποιότητα τὴν τῶν χολωδῶν, τοῦ δὲ μηδ' εὐλυτοὶ πρὸς τὸ πλήθος τῶν ἐκκρίσεων, ὥς εἴτε καὶ χολώδεις εἴεν καὶ εὐλυτοὶ δι' ἐκκρίσεως μᾶλλον ἢ δι' ἀποστάσεως ἐσομένης τῆς κρίσεως. ἔνιοι δὲ ἐναντίως γράφουσι τὴν λέξιν ὧδε· μηδὲ χολώδεις αἱ τῆς κοιλίης διαχωρήσεις εὐλυτοὶ δὲ καὶ ἄκρητοι γίνονται· εὐλύτους μὲν εἶναι βουλόμενοι τὰς συμμέτρως ὑπερχομένας, ἀκρήτους δὲ τὰς ὑδατώδεις καὶ ἀμίκτους. ἐρρέθη γὰρ ἔμπροσθεν ὡς τὸ ἄκρητον ἐπὶ τῆς ἀμίκτου λέγεται ποιότητος. [655] ἀποφύσας οὖν ὁ Ἱπποκράτης, φασὶ, τὰς χολώδεις διαχωρήσεις ἐπὶ τῶν ἀκράτων, ὅπερ ἐστὶν ἀμίκτους καὶ οἷον ἄκρας κατὰ μίαν ποιότητα, δηλὸς ἐστὶ τὰς ὑδατώδεις λέγων, αἵπερ ἀπεπτοὶ εἰσι καὶ διὰ τοῦτο χρόνου δέονται πρὸς τὴν πέψιν, ἐν ᾧ καὶ αἱ ἀποστάσεις

Quod autem postea sequitur, alii scribunt hunc in modum: *nec solutu facilis nec sincera descendit*; ut quemadmodum dixit: *nec biliosa, sic nec solutu facilis nec sincera descendat*. Interpretantur autem sinceram, quae nullius alterius humoris est particeps, propterea quod unam modo qualitatem habeat, quae biliosis inest; facilem autem solutu de copia vacuationis intelligunt, adeo ut si alvus biliosa sit et solutu facilis, crisis per vacuationem potius quam per abscessum exspectari debeat. Alii vero contra scribunt hunc in modum: *si alvus non biliosa, sed solutu facilis et sincera descendit*, solutu quidem facilem appellantes, quae modo convenientia reddit, sinceram vero aquosam atque impermixtam. Diximus enim antea impermixtam qualitatem sinceram vocari. Itaque, ajunt illi, quum Hippocrates alvum biliosam a sincera, hoc est immixta et una tantum qualitate insigni sejunxerit, non est dubium quin aquosam, quae cruda sane est et spatium, quo abscessus creari solent, ad concoctionem requirit, in-

Ed. Chart. VIII. [655.]

Ed. Bas. V. (150.)

γίνονται. τὰ μὲν γὰρ ὀξέα δι' ἐκκρίσεων μᾶλλον εἴωθε κρῖ-
νεσθαι, τὰ δὲ χρονίζοντα δι' ἀποστάσεως. ἀλλὰ περὶ μὲν
τῆς ἐν ταῖς εἰρημέναις γραφαῖς διαφοράς ἐνεστὶ σοι καὶ
αὐθις ἐπισκέψασθαι κατὰ πολλὴν σχολήν. ἐν δὲ τῷ παρόντι
τὴν ὅλην τοῦ λόγου σύνοψιν, ὡς εἰς τὰ τῆς τέχνης ἔργα
λαβεῖν ἐξ αὐτῆς τὸ χρησιμώτατον, ἐγὼ σοι δίδειμι. πρόκει-
ται μὲν οὖν αὐτῷ τεκμηρᾶσθαι τι περὶ τῶν εἰς ἀπόστασιν
ὀρμησάντων νοσημάτων. εἶναι δὲ ταῦτα χορὴ πάντως μὲν ἐξ
ὤμων καὶ παχέων χυμῶν, οὐ μὴν ὀλεθρίων γε. τὰ γὰρ
τοιαῦτα χρονίζοντα ποιῆσθαι δεῖ τὰς ἀποστάσεις, εἴ γε μὴ
κατὰ σύμπεψιν, οὕτω γὰρ ὀνομάξεν ἔθος ἐστὶ τοῖς ὑφ' Ἰπ-
ποκράτους ἢ λύσις αὐτῶν γενέσθαι φθάσει. γνώρισμα δὲ σοι
τῆς πέψεως ἔσται τὸ οὖρον αὐτὸ τε πολὺ γινόμενον, ὑπόστα-
σιν τε πολλὴν ἔχον. ὃ δ' ὑπόστασις ἔστι πολλή, τοῦτο πάντως
ἔστι καὶ αὐτὸ παχύτερον τοῦ κατὰ φύσιν. εἰκότως οὖν ἐγένετο
διττὴ γραφὴ κατὰ λέξιν, ἐνίων μὲν οὕτω γραψάντων, μηδ'
οὖρον πολὺ τε καὶ παχὺ καὶ ὑπόστασιν ἔχον πολλήν, ἐνίων
δὲ μηδ' οὖρον πολὺ κάρτα καὶ ὑπόστασιν πολλήν ἔχον.

telligat. Morbi namque acuti potius per vacuationem,
longi vero per abscessum judicari consuevere. Verum
utriusque lectionis differentiam potes rursus in ocio ex-
pendere. Nunc autem tibi totius sententiae argumentum,
quo usum quem ad medendum praestat, consequaris, bre-
viter proponam. Instituit quidem Hippocrates morbos,
qui in abscessus vertuntur, praesagire. Sed hos quidem
humoribus crudis, crassisque constare necesse est nec ta-
men mortiferis. Hi enim si diutius trahant, abscessus
committunt, nisi prius per concoctionem, quam σύμπεψιν
Hippocratis sectatores nuncupare solent, solvatur. Caete-
rum concoctionis testimonium erit urina copiosa et quae
plurima habet subsidientia. At in qua multa subsidunt,
naturalis utique crassior est. Quare locus hic haud temere
gemino scriptus est modo. Sic enim quidam scripsere:
*si urina nec admodum multa nec crassa est nec plurima
habet sedimenta. Alii vero ita: si urina nec admodum
multa est nec plurima habet sedimenta.*

ξοί.

Γίνονται δὲ αἱ μὲν ἐς τὰ κάτω χωρία οἷσιν ἂν περὶ τὰ ὑποχόνδρια τοῦ φλέγματος τι ἐγγίνηται, αἱ δὲ ἄνω οἷσιν ἂν τὸ μὲν ὑποχόνδριον λαπαρόν τε καὶ ἀνώδυνον διατελέῃ· δύσπνοον δὲ τινα χρόνον γενόμενον παύσεται ἄτερ φανερῆς προφάσεως ἄλλης.

Προφάσεις εἶωθεν ὀνομάζειν ὁ Ἱπποκράτης τὰς φανεράς αἰτίας. ὅταν οὖν ἐξαίφνης γενομένη δύσπνοια κατὰ τὰς προειρημένας διαθέσεις ἐξαίφνης πάλιν παύσεται καὶ τὸ γενέσθαι καὶ τὸ παύσασθαι χωρὶς φανερᾶς αἰτίας ἔχουσα, τὴν ἐπὶ κεφαλὴν ῥοπὴν ἐνδείκνυνται τῶν χυμῶν, ὥσπερ πάλιν τὴν ἐπὶ τὰ κάτω θερμασία τις ἐν τοῖς ὑποχονδρίοις ἐπιφανῆς. οὐ γὰρ δὴ τὸν χυμὸν γε τὸν φλεγματικὸν ἡγεῖσθαι χρὴ νῦν ὑπ' αὐτοῦ λέγεσθαι, κατὰ τὴν λέξιν ἐν ἧ φησιν, οἷς δ' ἂν κατὰ τὸ ὑποχόνδριον τοῦ φλέγματος ἐγγίνηται. πολλῶ γὰρ ἄμεινον ἀκούειν ἐπὶ τῆς παρὰ φύσιν θερμασίας τῆς φλογώδους εἰρηῆσθαι τὸ φλέγμα. γίνεται δὲ

LXVI.

At oboriuntur abscessus hi quidem ad inferiores regiones quibus circa hypochondria phlegmatis aliquid affuerit, illi vero ad superiores quibus hypochondrium molle et doloris expers permanserit; et quum difficultas spirandi aliquamdiu facta citra aliam evidentem causam quieverit.

Evidentes causas Hippocrates προφάσεις solet appellare. Itaque si quando oborta repente in his affectibus spirandi difficultas rursus subito conquiescit, atque ut coepit, sic etiam sine evidenti causa desinit, humores in caput repere ostendit, sicut rursus in partes inferas descendere testatur calor aliquis in praecordiis aperte excitatus. Sic enim interpretari oportet nec putare pituitosum humorem designari τοῦ φλέγματος nomine, quo usus est Hippocrates hoc loco, scribens istum in modum: quibus aliquid phlegmatis circa hypochondria adsit. Siquidem magis convenit τὸ φλέγμα calorem praeter naturam conceptum signi-

Ed. Chart. VIII. [655. 656.]

Ed. Bas. V. (150.)

αὕτη δὲ ἐρυσιπέλας ἢ τὴν ιδίως ὀνομαζομένην φλεγμονήν.
εἰ δέ γε τοῦναντίον εἴη λαπαρόν μὲν καὶ ἀνώδυνον τὸ ὑπο-
χόνδριον. ἢ δ' ἄνω ῥοπή τῶν χυμῶν ὑπὸ τῆς προειρη-
μένης δυσπνοίας δηλουμένη τὴν ἀπόστασιν γενήσεσθαι ἄνω
προσδέχον.

§§.

[656] Αἱ δὲ ἀποστάσεις αἱ ἐς τὰ σκέλεα ἐν τῇσι περι-
πνευμονίῃσι τῇσιν ἰσχυροῦσί τε καὶ ἐπικινδύνοισι λυσιτε-
λέες μὲν πᾶσαι ἄρισται δὲ αἱ τοῦ πτύελου ἐν μεταβολῇ
ἤδη ἐόντος γινόμεναι. εἰ γὰρ τὸ οἴδημα καὶ ἡ ὀδύνη γί-
νυτο, τοῦ πτύελου ἀντὶ ξανθοῦ πυώδους γινόμενου καὶ
ἐκχωρέοντος ἕξω, οὕτως ἂν ἀσφαλέστατα ὃ τε ἄνθρωπος
περιγίνοιτο καὶ ἡ ἀπόστασις ἀνώδυνος τάχιστα ἂν παύ-
σαιτο. ἦν δὲ τὸ πτύελον μὴ ἐκχωρήῃ καλῶς, μηδὲ τὸ
οὖρον ὑπόστασιν ἀγαθὴν ἔχον φαίνοιτο, κίνδυνος χυλὸν
γενέσθαι τὸ ἄρθρον ἢ πολλὰ πράγματα παρασχεῖν.

ficare. Hunc autem vel erysipelas vel proprie dicta phleg-
mone accendit. Si vero contra acciderit et praecordia
quidem gracilia dolorisque expertia sint, humores autem
sursum efferantur, id quod praedicta spirandi difficultas
declarat, in superioribus partibus abscessum exspecta.

LXVII.

At abscessus qui ad crura fiunt peripneumoniciis tum ve-
hementibus tum periculosis, omnes sane utiles sunt.
Optimi vero qui quum sputum in mutatione jam est,
fiunt. Si namque et oedema et dolor suboriat, ac
sputum pro flavo purulentum sit, ac foras prodeat, ita
securissime et homo superstes evadet et abscessus citra
dolorem celerrime sedabitur. At si sputum non probe
excernatur neque urina bonum sedimentum habere videā-
tur, periculum est claudum fieri articulum aut multum
molestiarum exhibiturum.

Ed. Chart. VIII. [656.]

Ed. Bas. V. (150. 151.)

Ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν περιπνευμονιῶν ἀποστάσεις εἰς τὰ σκέλη γίνεσθαι πάντως μὲν ἀγαθόν ἐστιν, εἴ γε δὴ παντὸς μᾶλλον ἀληθές ὑπάρχει τὸ κατὰ τὸ δεύτερον τῶν ἐπιδημιῶν ὑπὲρ τῶν ἀγαθῶν ἀποστάσεων εἰρημένον, ὡς ἄρυσται πασῶν εἰσιν αἱ μάλιστα κάτω καὶ πορρόωτάτω τῆς νόσου, μᾶλλον δὲ ὅταν ἅμα πέψῃ γίνωνται. καὶ γὰρ καὶ τοῦτ' ἐπήνεσεν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπιδημιῶν εἰπὼν· πεπασμοὶ ταχύτητα κρίσιος ἀσφάλειαν ὑγιεινὴν σημαίνουσιν. ἐνδείκνυται δὲ τὴν πέψιν ἢ τε μεταβολὴ τοῦ πτυέλου καὶ ἢ κένωσις ἀλυπὸς τε καὶ δαυιλὴς γινομένη. τοῦτο γὰρ ἐδήλωσεν εἰπὼν· ἔτι τοῦ πτυέλου ἐκχωρέοντος ἔξω, εἰ δὲ καὶ χωρὶς τοῦ πεφθῆναι τὴν νόσον, ἀπόστασις εἰς (151) τὰ σκέλη γένοιτο, ῥίψαιτο μὲν ἂν καὶ οὕτως ἐκ τοῦ κατὰ τὴν περιπνευμονίαν κινδύνου τὸν ἄνθρωπον. αὐτὸ δὲ τὸ ἄρθρον εἰς ὃ κατέσκηψε, δυσίαιτον ἔξει τὸ ἀπόσκημμα καὶ τάχ' ἂν ἐνίστε χολωθεῖη κατὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος. εἴρηται δ' αὐτῷ πάλιν ἐντανθοῖ οὐχ ἔν τῆς ἀπεψίας σημείον, ὥσπερ τῆς πέψεως, ἀλλὰ προσέθηκε τοῖς πτύσμασι καὶ τὴν ἀπὸ

Per vehementes peripneumonias aliquid in crura abscedere, bonum quidem certe est, si modo verissimum est, quod libro secundo epidemion de bonis abscessibus dicitur; illos omnium optimos censerī, qui deorsum et longissime a morbo discedunt, praesertim si cum his concoctio accessit. Id namque ipse libro primo epidemion commendavit his verbis: *concoctiones iudicii celeritatem et tutam valetudinem pollicentur*. Est autem concoctionis argumentum sputi mutatio et facilis largaque vacuatio; id enim ipse declaravit scribens: *et sputum faras prodeat*. Si vero etiam minime cocto morbo abscessus in cruribus oriatur, ille quidem hominem a periculo eximet, quod peripneumonia minabatur, at articulus in quem humor procubuit, curatu prorsus difficilem abscessum sustinebit et ex eo forte homo ipse interdum claudicabit. Caeternum Hippocrates hoc loco non unam cruditatis sicuti concoctionis notam designavit, sed praeter sputa etiam urinas

Ed. Chart. VIII. [656.]

Ed. Bas. V. (151.)

τῶν οὐρῶν διάγνωσιν. ἐπ' αὐτῶν γε μὴν τοῖν κακοήθων πτυσμάτων οὐκέτι προσέθηκε τὸ μὴ πεπεφθαι, καίτοι γε ἀντέκειτο τοῦτο τῷ πεπαίνεσθαι· μόνον δ' ἤρκεσθη τῷ μὴ ἐκχωρεῖν, ἱκανὸν εἶναι γνώρισμα αὐτὸ τῆς κακοηθείας τοῦ νοσήματος ὑπολαβὼν, ὡς τὸ γε πτύεσθαι μόνον ἢ πέττεσθαι μόνον οὐδέτερον ἱκανόν. ὅτι καὶ πτύεται πολλάκις αὐτάρκως ἐτι ἀπέπτου τοῦ νοσήματος ὅκτος, καὶ πέττεται μὲν ἐνίοτε τὸ νόσημα, πτύεται δ' οὐκ αὐτάρκως τὸ πτύε-
λον· ποτὲ μὲν ἐπ' ἀρρώστια τῆς κινούσης τὸν θώρακα δυ-
νάμεως, ἐνίοτε δὲ διὰ πάχος ἢ γλισχροτήτα τοῦ πτυέλου, καὶ ποτὲ δι' ἀμφοτέρω συνελθόντα, τὴν τε τῆς δυνάμεως ἀρρώστιαν καὶ τοῦ πύου τὴν ποιότητα. χρη τοίνυν καὶ πε-
πέφθαι τὸ νόσημα καὶ πτύεσθαι καλῶς τὰ πτύελα κατὰ τὰς ὑγιάζεσθαι μελλούσας διαθέσεις. κατὰ μέντοι τὰς ἐναν-
τίας ἱκανὸν γνώρισμα καὶ τὸ μὴ πτύεσθαι μόνον. ἐκ πε-
ριουσίας δ' ἂν ἐν αὐταῖς ταῖταις ἢ διαγνώσις γένοιτο τῆς κακοηθείας τοῦ νοσήματος, εἰ σὺν τῷ μὴ πτύεσθαι καλῶς μηδὲ κενούσθαι τὰ κατὰ τὸν πνεύμονα καὶ θώρακα, προσείη

in testimonium citavit. Enimvero ipse pernicioſa ſputa deſcribens non dixit minime cocta eſſe, etiam ſi illa concoctis opponerentur, ſed tantum dixit non extuſſiri, ratus id ſatis magnum eſſe maligni morbi argumentum. Neque enim ſatis eſt dumtaxat extuſſiri vel dumtaxat concoqui, quoniam et multum ſaepe crudo adhuc morbo extuſſitur et nonnunquam morbus concoquitur nec tamen ſputi ſatis prodit, ſive ob imbecillitatem facultatis thoracem moventis ſive ob craſſitiem et lentorem ſputi, quae duae etiam cauſae aliquando poſſunt concurrere. Itaque per eos affectus ex quibus ſecunda valetudo ſperatur, decet et concoctum eſſe morbum et optime ſputa edi. In contrariis autem affectibus abunde id modo ſit ad cognitionem, ſputum non extuſſiri. Verum ex abundanti illi iidem affectus maligni poterunt judicari, ſi praeterquam quod ſputum non probe rejicitur nec quae pulmonem et thoracem infeſtant, evacuantur, accedant etiam aliqua

Ed. Chart. VIII. [656. 657.]

Ed. Bas. V. (151.)

τινὰ καὶ τῆς ἀπεψίας τοῦ χυμοῦ γνωρίσματα. πρόδηλον γὰρ ὅτι χαλεπωτέρα μὲν ἐστὶν ἢ διάθεσις, ἐφ' ἧς οὔτε πτύουσιν ἢ τ' ἀπεψία διαμένει· μετριοτέρα δὲ καθ' ὧν πέττεται μὲν, οὐχ ἱκανῶς δ' ἀποπτύουσιν οὐδὲ καθαίρονται τελέως. [657] ὅτι δ' εἰς ἄρθρα μάλιστα τὰς ἀποστάσεις γίνεσθαι συμβέβηκεν, ὅπερ καὶ ταῖς ἐπιδημίαις ἔγραψεν, ἐδήλωσε κἀνταῦθα κατὰ τὸ πάρεργον εἰπὼν, κίνδυνος γενέσθαι χολὸν τὸ ἄρθρον. αἰτία δὲ τῶν τοιούτων ἀποστάσεων ἡ ἐνρυχωρία τῶν ἁρθρῶν ἐστίν, ὑποδεχομένη τὰ κατασκήπτοντα ρεύματα. δύναται δέ τι καὶ ἡ κίνησις αὐτῶν συντελεῖν. πρὸς γὰρ τὰ κινούμενά τε καὶ θερμαινόμενα ῥᾶον ἀφικνοῦνται πάντες αἱ χυμοί.

ξή'.

*Ὡν δ' ἀφανίζονται καὶ παλινδρομέουσιν αἱ ἀποστάσεις τοῦ πνεύλου μὴ ἐκχωρέοντος, τοῦ τε πυρετοῦ ἔχοντος, δεινόν· κίνδυνος γὰρ μὴ παραφρονήσῃ καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος.

crudi humoris testimonia. Est enim evidens affectum illum graviolem esse, in quo nec aegri spuunt et cruditas perseverat, mitiorem vero ubi coctio quidem est, sed non quantum expedit exscreatur nec integra purgatio succedit. Quod vero maxime in articulos abscessus ejusmodi decumbant, quod et in epidemiis ipse scripsit, hoc loco obiter significavit, dicens: *periculum esse ne articulus elaudicaret*. Est autem horum abscessuum causa articulorum amplitudo irruentes fluxiones excipiens. Ad hoc autem potest etiam eorum motus conducere. Siquidem ad partes motas et calentes promptius humores omnes confluunt.

LXVIII.

Si vero dispareant abscessus et intro recurrant sputo non prodeunte et febre obsidente, grave; periculum enim est ne deliret et intereat homo.

Ed. Chart. VIII. [657.]

Ed. Baf. V. (151.)

Τὸ ἀφανισθῆναι τινα τῶν παρὰ φύσιν ὄγκων εἰπεῖν οὐ ταῦτον σημαίνει τῷ παύσασθαι φάναι. γενικώτερον μὲν γὰρ τι δηλοῖ τὸ παύσασθαι, τὸ δὲ ἀφανισθῆναι τοῦ διὰ τάχους παύσασθαι καὶ οἶον ἐξαίφνης, ἐστὶ δηλωτικόν. ἐνίοτε μὲν οὖν γίνεται τοῦτο διὰ λεπτότητα χυμοῦ καὶ ἀραιότητα μορίου καὶ τοῦ περιέχοντος ἡμᾶς αἵρος θερμότητα καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ προσαχθέντος φαρμάκου καὶ τῆς τοῦ κάμνοντος δυνάμεως τὴν ῥώμην. εἰάν γὰρ ἅμα πάντα συνέλθοι τὰ εἰρημένα, διαφορηθήσεται τάχως ὁ παρὰ φύσιν ὄγκος. ὡς τὰ πολλὰ δὲ τὸ ἀφανίζεσθαι τὰ τοιαῦτα εἶωθε συμβαίνειν μεταρρέοντων τῶν ἐργαζομένων αὐτὰ χυμῶν ἥτοι γε εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους ὅθεν ὥρμησαν, ὅπερ ἰδίως ὁ Ἱπποκράτης ὀνομάζει παλινδρομεῖν, ἢ καὶ τινας ἄλλους ἐν τῷ βᾶθει τοῦ σώματος ὄντας. ὡς οὖν ὑπὸ τῶν ἐναντιωτάτων αἰτίων τὸ ἀφανίζεσθαι τοὺς παρὰ φύσιν ὄγκους γινόμενος, ἐναντιωτάτην ἔχει καὶ τὴν τελευτήν. ἥτοι γε ἀπαλλαγὴν ταχίστην ἐνδεικνύμενον τῶν λυπούντων ἢ χειρίστην διάθεσιν ἐπανερχομένων αὐτῶν ἐπὶ τὰ κύρια μέρη. ταῦτα μὲν

Non idem est tumores praeter naturam subsedisse et finitos esse. Etenim finitos esse generalius quiddam significat, subsedisse vero cito desistere et quasi derepente. Quod fieri quidem solet propter humoris tenuitatem, partis raritatem, circumfusi nobis aëris caliditatem, admoti medicamenti potentiam et aegri virium robur. Haec enim omnia si concurrerint, tumor, qui praeter naturam ortus est, protinus digeretur. At illi ut plurimum subsidunt, humoribus, qui eos pariunt, refluentibus in eadem loca unde venerant, id quod Hippocrates παλινδρομεῖν, reverti, proprie appellat, vel in quaedam alia, quae imo in corpore habentur loca. Itaque quemadmodum a causis maxime contrariis tumores praeter naturam subsidunt, sic etiam maxime contrarios exitus sortiuntur. Siquidem ex eo constat vel infesta omnia prorsus discussa esse vel affectus acerbioris metum imminere, vitiosis humoribus in principes partes remeantibus. Et haec quidem cunctis

Ed. Chart. VIII. [657.]

Ed. Bas. V. (151.)

οὐν κοινὰ πασῶν ἀποστάσεων. ὁ διορισμὸς δὲ κοινὸς μὲν καὶ αὐτὸς ἐστὶ τῶν ἀφανιζομένων, ἐπισκιάσθαι δὲ χρὴ τὰλλα σημεῖα καὶ μάλιστα τὰ τῶν πεπονθότων μορίων οἰκεία. νυνὶ δὲ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων ὁ ἴδιος εἴρηται διορισμὸς πρὸς Ἰπποκράτους ἔχόμενος δηλονότι τῶν κοινῶν. ἔφη γοῦν οὕτως, ἣν δὲ ἀφανίζονται αἱ ἀποστάσεις τοῦ πνεύλου μὴ ἐκχωρέοντος τοῦ πυρετοῦ τε ἔχοντος, δεινόν. δῆλον γὰρ ὅτι εἰς τὸ βάθος ἀπεχώρησαν εἰς τόπους κυρίους, ὥς εἴ γε διαφορήθησαν, οὐτ' ἂν ἐπύρετον ἔτι καὶ ῥαδίως ἔπτυνον. εὐλογον οὖν ἐστὶν ἐπὶ τὸν πνεύμονα τοῦτοισι πᾶν ὑποχωρῆσαι τὸ ῥεῦμα, διὸ καὶ παραφρονεῖν αὐτοὺς εἰκὸς ἐστίν, ἐπεὶ καὶ τοῦτο ἐν τε τῶν ἐπὶ πνεύμονι τὰ τοιαῦτα πάθη πάσχοντι συμβαινόντων ἐστίν. ὅτι δὲ δυσπνοοῦντες τεθνήξονται παρέλιπεν εἰπεῖν, εἰδὼς αὐτὸ νοηθησόμενον ἡμῖν ἐκ τῶν προσηρημένων.

abscessibus communia sunt. Sed et discriminis ratio illis quoque communis est, qui subsidunt. Verum praeter haec alia quoque signa spectare convenit, ea praefertim quae sunt affectis partibus peculiariora. Id autem nunc Hippocrates speciatim in instrumentis ad respirationem pertinentibus docuit distinguere, ex formula videlicet, quae ad omnes aequè spectat. Scribit autem hunc in modum: *si quae etiam abscessere subsidunt, sputo non exeunte et manente adhuc febre malum est.* Nam minime dubium est, quin corpus in imum ad partes nobiles se receperint. Si enim per halitum digesti essent, febris quoque nulla esset et facile expuerent. Quare probabile est fluxionem totam in pulmonem revertisse, unde futurum etiam delirium rationi videtur consentaneum; quum id unum ex illis sit, quae sic affecto pulmone accidere consueverunt. Quod autem spiritum difficulter trahentes morituri sint, non dixit, quippe qui sciat id nos facile ex praedictis cognituros esse.

Ed. Chart. VIII. [658.]

Ed. Baf. V. (151.)

ξθ'.

[658] Τῶν δ' ἐμπύων τῶν ἐκ τῶν περιπνευμονικῶν νοσημαίων οἱ γραιτέροι μᾶλλον ἀπόλλυνται, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ἐμπυημάτων οἱ νεώτεροι μᾶλλον ἀποθνήσκουσι.

Γραιτέρους οὐχ ἀπλῶς τοὺς γέροντας, ἀλλὰ παραβλητικῶς ἢ συγκριτικῶς ἢ ὅπως ἂν τῷ φίλον ὀνομάζειν ἀκουστέον ἐστὶν ὥς πρὸς νέους. οἱ μὲν γὰρ ἤδη προήκοντες ἱκανῶς κατὰ τὴν ἡλικίαν οὐδὲ ἕξ ἐνὸς νοσήματος μᾶλλον τῶν νεωτέρων διασώζονται. τοὺς δὲ μεταξὺ τούτων τε καὶ τῶν ἀκμαζόντων, οἵπερ εἰσὶν οἱ μεσαιπόλιοι τε καὶ ὠμογέροντες ὀνομαζόμενοι, διασωζομένους ἐστὶν ἰδεῖν ἐνίοτε μᾶλλον τῶν ἀκμαζόντων, ὥσπερ αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης ἐδίδαξεν ἐπὶ τε τῶν ἐν τοῖς ὡσὶ φλεγμονωδῶν διαθέσειν καὶ νῦν ἐπὶ τῶν ἐκπεριπνευμονίας ἐμπύων. ἐν μὲν γὰρ τούτοις, ἐπειδὴ διὰ τὸ πύειν ἡ ἰασίς ἐστὶν ἰσχυρὰς δυνάμεως δεομένη, διὰ τοῦτο μᾶλλον οἱ νεώτεροι τῶν πρεσβυτέρων διασώζονται.

LXIX.

At suppuratorum ex peripneumonicis morbis seniores magis intereunt, ex caeteris autem suppurationibus juniores potius moriuntur.

Seniores accipere oportet non simpliciter senes, sed per collationem vel comparisonem aut si aliter appellare libet, cum iis qui adhuc aetate juvenili sunt. Nam qui annis jam multum proveci sunt, ex nullo morbo facilius quam natu minores servantur. At qui inter hos et florentes aetate medii sunt, quibus dimidia canities et eruda senectus est, Graeci μεσαιπολίους atque ὠμογέροντας vocant, a morbo interdum facilius quam aetate florentes liberari videmus, sicut ipse Hippocrates docuit, quum in phlegmonosis aurium affectibus tum isto loco de suppurationibus, quas pulmonum morbi invexere. Nam quia in his curatio, quae exspuendo perficitur, vi magna indiget, propterea juniores potius quam seniores evadunt. Ex cae-

Ed. Chart. VIII. [658.]

Ed. Bas. V. (151. 152.)

κατὰ δὲ τὰ ἄλλα συμβαίνει φθάνειν ἀποθανεῖν τοὺς νεωτέρους ἐπὶ τοῖς πότοις τε καὶ πυρετοῖς, ὅπερ αὐτοὺς εἶπεν ἐπὶ τῶν ὥτων. οἱ γὰρ πυρετοὶ καὶ αἱ παραφροσύναι ἥσων αὐτοῖσιν ἐπιγίνονται καὶ τὰ ὦτα διὰ τοῦτο φθάνει ἐκπυθεῖντα. οἱ δὲ νεώτεροι, φησὶ, πρὶν ἐκπυηθῆναι τὸ οὖς οἱ πολλοὶ ἀπόλλυνται. ἐπεὶ ἦν γε θυγῆ πῦον ἐκ τοῦ ὠτός, ἐλπίς περιγενέσθαι. καπὶ τῶν ἄλλων οὖν ἐμπυημαίων καὶ αὐτὸν τὸν τοῦ διαπύσκεσθαι χρόνον οἱ νεώτεροι φθάνουσιν ἀποθνήσκειν ὑπὸ μεγέθους τῶν πυρετῶν καὶ τῆς ὀδύνης.

οἱ.

(152) Αἱ δὲ ξὺν πυρετῷ γεόμεναι ὀδύναι περὶ τὴν ὀσφύν τε καὶ τὰ κάτω χωρία, ἣν τῶν φρενῶν ἀπικνύονται, τὰ κάτω ἐκλείπουσαι ὀλέθριαί καὶ ἄρτα. προσέχειν οὖν δεῖ τὸν νόσον τοῖσιν ἄλλοις σημείοισιν, ὡς ἦν τι καὶ τῶν ἄλλων σημείων πονηρὸν ἐπιφαίνηται, ἀνέλπιστος ὁ ἄνθρωπος. ὁκόσοι δὲ τῶν ἐμπύων καίονται, οἷσιν ἂν μὲν καθαρὸν τὸ πῦον ἢ καὶ λευκὸν καὶ μὴ δυσῶδες, σώζονται· οἷσι δὲ

teris vero juniores magis periclitantur, ob dolores et febres, quae, ut ipse ait, ex aurium suppurationibus nascuntur. Febres enim et deliria illis minus accidere solent, eamque ob rem in suppurationem aures vertuntur. At quibus aetas juvenilis est, prius saepe intereunt quam auris suppurare potuerit. Nam si pus ex aure profluat, spes salutis est. Et ex aliis quoque suppurationibus eo tempore quo suppurant, juniores potius prae magnitudine febrium et doloris intereunt.

LXX.

At qui cum febre fiunt dolores circa lumbos et inferos locos, si septum transversum attingant, infera relinquentes, exitiales sunt admodum. Adhibere igitur animum oportet caeteris signis, ut si quod aliorum signorum parvum appareat, desperatus homo est. Quicunque vero suppuratorum uruntur, quibus purum quidem pus sit et album nec foetidum, ii servantur; at quibus

Ed. Chart. VIII. [658. 659.]

Ed. Bas. V. (152.)

ὑφαιμόν τε καὶ βορβορώδεις ἀπόλλυνται. εἰ δὲ ἀναίσσων-
τος τοῦ νοσήματος ὥς πρὸς τὰς φρένας τᾶλλα σημεῖα
μὴ πονηρὰ ἐπιγίνηται, ἔμπυον ἔσεσθαι πολλαὶ ἐλπίδες
τοῦτον.

Τὸ τῶν φρενῶν ἄπτεσθαι τινὲς μὲν ἐπὶ τοῦ παραφρο-
νεῖν ἤκουσαν, ὥς εἰ καὶ οὕτως εἶπεν· αἱ δὲ ζῶν πυρετῇ
ὀδύναι γινόμεναι περὶ τὴν ὀσφύν τε καὶ τὰ κάτω χωρία,
εἰάν ἐπαναβᾶσαι παραφροσύνην ἐργάζωνται χαλεπαί. τινὲς
δ' ἄμεινον τούτων τὸ μόριον τοῦ σώματος φρένας εἰρη-
σθαί φασιν, ὃ δὴ καὶ διάφραγμα προσαγορεύεται. μαρτύ-
ριον δὲ τῆς ἀληθείας τοῦ λόγου τὸ κατὰ τὴν τελευταίην τοῦ
λόγου εἰρημένον, ἔνθα φησὶν, ἔμπυον γενέσθαι πολλαὶ ἐλπί-
δες τοῦτον. βούλεται γὰρ [659] ἀνελθόντος τοῦ νοσήμα-
τος ἐπὶ τὸν θώρακα, δυοῖν θάτερον ἢ εὐθὺς ἀπολέσθαι
τὸν ἄνθρωπον ἢ εἰ εἰς τὰ βέλτιστα προάγοι, πάντως γοῦν
ἔμπυον ἔσεσθαι· διορίζεται δὲ ταῦτα τοῖς ἄλλοις σημείοις.

*subcruentum et caenosum pereunt. Si vero resiliente ad
septum transversum morbo et caetera signa non prava
superveniant, suppuratum hunc fore multa spes.*

Transversum septum occupare aliqui pro delirare in-
terpretati sunt, perinde ac si hunc in modum scripsisset:
si dolor cum febre ilia et infernas partes divexans sur-
sum adscendat et delirium excitet, acerbum est. Sed me-
lius alii qui particulam corporis Hippocratem φρένας δι-
xisse ajunt; quae sane etiam διάφραγμα, transversum se-
ptum, appellatur. Et hanc quidem sententiam plane con-
firmat quod sub finem dicitur, id spem magnam futurae
suppurationis ostendere. Namque morbo in thoracem con-
scendente, censet vel hominem repente interiturum vel si
spes melior effulget, suppurationem prorsus perpessurum
esse. Verum id ex aliis signis distinguendum. Nam si

Ed. Chart. VIII. [659.]

Ed. Baf. V. (152.)

εἰ μὲν γὰρ εἴη μὴ πονηρὰ, γένοιτο ἂν ἔμπυος· εἰ δὲ καὶ τι
μοχθηρόν ἐπιφανείη, τεθνήσκειται πάντως.

οἱ.

Κύστιες δὲ σκληραὶ τε καὶ ἐπώδυνοι δεινὰ μὲν παντελῶς
καὶ ὀλέθριοι, ὀλεθριώταται δὲ ὁκόσαι ξὺν πυρετῷ συνε-
χεῖ γίνονται. καὶ γὰρ οἱ ἀπ' αὐτέων τῶν κύστιων πόνοι
ικανοὶ ἀποκτείνειν. καὶ αἱ κοιλίαι οὐ διαχωρεύουσιν ἐπὶ
τῶν τοιούτων καὶ ἐν τούτῳ χρόνῳ εἰ μὴ σκληρόν τι καὶ
πρὸς ἀνάγκην.

Εἰρηταί μοι πολλάκις ὥς τὸ τῆς φλεγμονῆς ὄνομα κατὰ
τῆς φλογώσεως ὃ Ἱπποκράτης ἐπιφέρει, λόγῳ δηλῶν ἦν ὃ
Ἐρασιστράτος τε καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ὀνομάζουσι μὲν προση-
γορίᾳ φλεγμονήν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ νῦν εἶπε, κύστιες δὲ
σκληραὶ καὶ ἐπώδυνοι. διὰ τί δὲ τὰς τοιαύτας ἔφη χαλε-
πὰς εἶναι διαθέσεις καὶ μάλιστα ὅταν ὁ πυρετὸς ὀξύς ᾖ,
σαφῶς αὐτὸς ἐδήλωσε τὸ τε μέγεθος αἰτιασάμενος τῶν πό-

non mala sunt, excitabitur suppuration, si vero aliquod
malum intervenit, mors minime dubia esse potest.

LXXI.

*At vesicae et durae et dolentes graves omnino ac exitia-
les, sed exitiosissimae quaecunque cum febre continua
fiunt. Etenim qui ab ipsis vesicis dolores prodeunt in-
terimere sufficiunt et alvi in talibus ac eo tempore nihil
nisi durum ac ad necessitatem excernunt.*

Dictum saepe a me est Hippocratem phlegmones no-
men pro phlogosi usurpare, verbo ipso indicare eam quam
Erasistratus et ejus sectatores uno nomine phlegmonem ap-
pellant, ut et nunc ipse utique accepit. Verum cur ve-
sica dura et dolens affectus ejusmodi tam graves invehat,
praesertim si febris acuta supervenerit, id ipse aperte in-
dicavit, in magnitudinem doloris et suppressas alvi deje-

Ed. Chart. VIII. [659.]

Ed. Bas. V. (152.)

νων καὶ τὴν τῶν διαχωρημάτων καὶ τῶν οὖρων ἐπίσχειν. ἐπέχεται δὲ διὰ τὴν στενοχωρίαν τοῦ ἀπενθυσμένου καὶ τὴν ὀδύνην τῆς κύστεως. ἀφίστανται γὰρ οἱ κάμνοντες τῆς ἐνεργείας, ὅταν εὐθέως ἀρχομένης αὐτῆς ὀδυνᾶσθαι συμβῇ, καὶ τοῦτο κοινὸν ἀπάντων τῶν πόνων ἐστὶ. τὸ γε μὴν ὀδυνᾶσθαι ποτὲ μὲν αὐτῶν τῶν ἐνεργούντων ὀργάνων φλεγμαινόντων, ἐνίοτε δὲ τῶν συνεχῶν αὐτοῖς γίνεται. οὕτω γοῦν ἀναπνέοντες ἀλγοῦσιν ἐπὶ φλεγμονῇ σπληνὸς ἢ γαστροῦς ἢ ἥπατος τε καὶ τῶν ἐν ὑποχονδρίῳ μυνῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἀναγκάζονται δυσπνοεῖν εἶδει δυσπνοίας ἐκείνῃ, καθ' ὃ μικρὸν καὶ πυκνὸν γίνεται τὸ πνεῦμα. εἴρηται δὲ καὶ ταύτης τῆς δυσπνοίας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπασῶν ἐκάστης ἡ αἰτία κατὰ τὸ περὶ τῆς δυσπνοίας πρῶτον.

οβ'.

Λύει δὲ οὖρον πυῶδες οὖρηθ' ἐν λευκῇ καὶ λεῖνῃ ἔχον ὑπόστασιν.

ctiones causam referens. Hae autem tum propter recti intestini angustiam tum ob vesicae dolorem supprimuntur. Namque ubi alvum aegri reddere aggrediantur, si repente dolorem excitari contigerit, ipsi ab opere desistunt, id quod est omnibus doloribus commune. Dolor autem ob phlegmonem instrumentorum, quae actionem edunt aut partium ipsis annexarum provenire solet. Sic enim quibus phlegmone lienem aut ventrem aut jecur et praecordiorum musculos obsedit, respirando dolorem sentiunt, eamque ob rem spirandi illa difficultate necessario laborant, quae spiritum parvum et frequentem trahit. Hujus autem dyspnoeae causam et aliarum aequae omnium reddimus libro de spirandi difficultate primo.

LXXII.

Solvit autem urina purulenta micta album et laeve habens sedimentum.

Ed. Chart. VIII. [659. 660.]

Ed. Bas. V. (152.)

“Ὅταν ἡ τῆς κύστεως φλεγμονὴ πεφθῇ, συρρέουσιν εἰς τὴν ἔσω χώραν αὐτῆς οἱ πεφθέντες χυμοὶ καὶ συνεκκρίνονται δηλονότι τοῖς οὖροις τὸ γνῶρισμα τῆς ἀγαθῆς πέψεως ἐν ταῖς ὑποστάσεσιν ἔχοντες.

θγ’.

“Ἦν δὲ μήτε τὸ οὖρον μηδὲν ἐνδιδοίῃ μήτε ἡ κύστις μαλαθᾷσαιτο, ὃ τε πυρετὸς ξυνεχὴς ἦ, ἐν τῇσι πρώτῃσι περιόδῳσι τοῦ νοσήματος ἐλπίς τὸν ἀλγέοντα ἀπολέσθαι.

[660] Τὸ μὲν μήτε τὴν κύστιν μαλαχθῆναι καὶ τὸν πυρετὸν διαμένειν εὐδηλον· τὸ δὲ οὖρον μηδὲν ἐνδοῦναι τῶν ἀσαφῶς εἰρημένων ἐστίν. εἴωθε γὰρ ἐπὶ τε τῶν διαθέσεων καὶ τῶν συμπτωμάτων φέρειν τοῦτομα, καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες οἱ μετ’ αὐτὸν ἐνδοῦναι τὴν φλεγμονὴν καὶ τὸν ὄγκον καὶ τὴν σκληρότητα καὶ τὴν τάσιν καὶ τὴν ὀδύνην λέγοντες. οὐ μὴν τό γε οὖρον ἐνδοῦναί τις εἶπεν. ἴσως οὖν ἀπὸ τῶν προειρημένων ὁ Ἱπποκράτης μετήνεγκε

Concocta phlegmone quae vesicam affecerat, in internum ipsius spatium concocti humores confluant et cum urinis procul dabio excernuntur, probae concoctionis notas ubi subsederint prae se ferentes.

LXXIII.

Si vero neque quidquam urina concesserit neque vesica mollescat et febris continua sit, ne in primis morbi circuitibus aeger intereat metus est.

Urinam quidem non esse molliorem effectam et febre perseverare perspicuae sunt significationis. Sed οὖρον μηδὲν ἐνδοῦναι, *urinam nihil remittere*, obscure profecto dictum est. Id namque verbum in ipsis affectibus et symptomatibus usurpare consuevit, ut et alii post eum omnes qui phlegmonem, tumorem, duritiem, tensionem et dolorem remitti dicunt. Sed nemo unquam dixit urinam remitti. Ergo fortassis Hippocrates ab istis verbum hoc

Ed. Chart. VIII. [660.]

Ed. Bas. V. (152.)

τὴν προσηγορίαν ἐπὶ τὸ οὖρον, ἵνα τὴν ἐπὶ τὸ βέλτιον αὐ-
τοῦ μειάστασιν οὕτως ἀκούσωμεν. ὅπερ εἰ συγχωρηθεῖη
καὶ τὴν ἐξ ἐπισχέσεως κένωσιν εἰρησθαι πρὸς αὐτοῦ δυνα-
τόν ἐστιν, ἵνα συνεπινοήσωμεν ἐπὶ τῆς φλεγμαινούσης κύ-
στεως ἐπισχέσθαι τὸ οὖρον. εἴωθε γὰρ καὶ τοῦτο ἐνίοτε
συμβαίνειν, ὁπότε καὶ δεινῶς ὀλέθριόν ἐστι τὸ νόσημα καὶ
σπανίως ἐξ αὐτοῦ διασώζονται. αὕτη μὲν ἡ γραφή τῆς ῥή-
σεως ἐν ἄλλοις τέ τισὶν ἐστι καὶ τοῖς κατὰ τὸν Ἀρτεμίδωρόν
τε καὶ Διοσκουρίδην ἀντιγράφοις. ἐν ἑτέροις δὲ ἡ λέξις οὕτως
ἔχει· ἦν δὲ μήτε οὖρον ἢ μηδὲν μὴτ' ἐνδιδόη ὁ πόνος, ὥστε
μηδὲν ἔχειν ζήτημα μὴδ' ἀμφίβολον εἶναι τὸ λεγόμενον.

οὐδ'.

Ὁ δὲ τρόπος οὗτος ἄπτεται τῶν παιδίων μάλιστα τῶν ἑπταε-
τέων, ἕως ἂν ἐς τὰ πεντεκαίδεκαταῖα γένωνται.

Διὰ τὰς ἀκαίρους τε καὶ πολλὰς ἐδωδὰς ἀθροίζεται
πλεῖστος ὁ καλούμενος ὠμὸς χυμὸς ἐν τοῖς τῶν παιδίων σώ-

translulit ad urinam, ut sic eam meliorem affectam esse
intelligeremus. Quod si admiserimus, ille utique potuit
urinae ante suppressae vacationem significasse, ut simul
cum vesicae phlegmone urinam quoque suppressam fuisse
intelligamus. Sic enim interdum evenire solet. Sed mor-
bus hic tunc summam habet perniciem et raro ex eo ser-
vantur aegri. Hoc quidem modo scriptum habent tum
pleraque alia exemplaria tum ea quibus Artemidorus et
Dioscorides usi sunt. In aliis autem hunc in modum:
*at si nec urinae quidquam sit nec dolor remissus est, ut
nihil quaeri nec de aliquo dubitari possit.*

LXXIV.

*Hic autem modus potissimum attingit septennnes pueros,
donec ad decimum quintum annum pervenerint.*

Propterea quod intempestive et multum pueri come-
dunt, plurimum crudi humoris cumulant, qui quum per

Ed. Chart. VIII. [660.]

Ed. Bas. V. (152.)

μασιν. οὗτος οὖν διὰ τῶν νεφρῶν ἔκκαθαιρόμενος ὁσημέ-
ραι καὶ μέντοι καὶ διὰ τῶν οἰρητήρων εἰς τὴν κύστιν ἀθροί-
ζόμενος ἐνίοτε μὲν λίθους ἐν αὐτῇ γεννᾶσθαι ποιεῖ, πολ-
λάκις δὲ καὶ φλεγμονὰς, ὅταν ποτὲ ἢ κύστις τύχῃ σφοδρό-
τερον ὑπὸ τῆς συνεχοῦς τῶν τοιούτων χυμῶν διεξόδου
κακωθεῖσα.

renes quotidie expurgetur et per ureteras dimissus in ve-
sicam coacervetur, modo calculos in ea parit, saepe vero
phlegmonas, ubi vesica assiduo ejusmodi humorum transito
vehementius divexata fuerit.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΓΑΛΗΝΟΥ ΕΙΣ ΤΑΥΤΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ Γ.

Ed. Chart. VIII. [661.]

Ed. Baf. V. (153.)

α'.

[661] (153) Οἱ δὲ πυρετοὶ κρίνονται ἐν τῇσιν αὐτέ-
σιν ἡμέρησι τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν τε περιγίνονται οἱ ἄν-
θρωποι καὶ ἐξ ὧν ἀπόλλονται.

Δύο πραγματείας ἔχετε, πρὸς ὑμᾶς γὰρ λέγω τοῦτο τοὺς
ἐταίρους, ὅσοι κατηναγκάσατέ με μὴ προηρημένον ἐξηγήσεις
γράψαι τῶν Ἱπποκράτους συγγραμμάτων, ἐν αἷς ἅπαντα περὶ

HIPPOCRATIS PROGNOSTICON ET GALENI IN EUM LIBRUM COMMENTARIUS III.

I.

*Febres diebus numero iisdem judicantur, ex quibus ho-
mines tum servantur tum etiam intereunt.*

Duos libros habetis, hoc enim vobis dico, o sodales,
qui me nihil tale meditantem coëgistis commentarios in
libros Hippocratis scribere, in quibus cuncta de criticis

Ed. Chart. VIII. [661.]

Ed. Bas. V. (153.)

τε κρίσιμον ἡμερῶν εἴρηται καὶ κρίσεων. ἴστε δὲ ὅτι καὶ αὐτὰς οὐκ ἐκδοθησόμενας, ἀλλ' ὥσπερ ὑμῖν μόνοις ἐσομένας ἔγραψα. συνέβη δ' ἐκπεσεῖν αὐτὰς καὶ παρὰ πολλοῖς εἶναι, καθάπερ καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν ἡμῖν γεγραμμένων. ὅθεν οὐδ' ἐξηγεῖσθαι προηρούμην ἐν ὑπομνήμασιν οὐδὲν τῶν Ἰπποκράτους βιβλίων. ὅσα γὰρ εἰς τὴν τέχνην χρήσιμα παρ' αὐτοῦ μαθεῖν ἔδει, γέγραπται μοι κατὰ πολλὰς πραγματείας ἅμα ταῖς οἰκείαις ἐξηγήσεσιν. ἐπεὶ δ' ἐνίαι τῶν λέξεων ἀσαφέστερον εἰρημέναι μοχθηρὰς ἐξηγήσεως ἔτυχον, ὥς ἀρέσκειν ὑμῖν μηδένα τῶν γραφάντων ὑπομνήματα, βέλτιον δὲ αὐτῶν στοχάζεσθαι τῆς Ἰπποκράτους γνώμης ἐδόκουν ὑμῖν ἐγὼ, διὰ τοῦτό με καὶ διὰ γραμματίων ἡξιώσατε παρασχεῖν ὑμῖν ἅπερ ἐν ταῖς διὰ λόγων συνουσίαις ἠκούσατε. τοῦτ' αὐτὸ καὶ γὰρ προεῖπον ὑμῖν, ὥς ἀναγκαῖον ἔσται τὰς ἐξηγήσεις ἀνωμάλους ἔσεσθαι ἥτοι μὴ πάσας ὁμοίως ἐξηγουμένου μου τὰς λέξεις, ἀλλὰ τελεώτερον μὲν, ὑπὲρ ὧν οὐδαμόθι τῶν ἡμῶν πραγματειῶν ἐμνημόνευσα. διὰ κεφαλαίων δὲ περὶ τῶν ἤδη τελείως ἐν ἐκείναις διηλθον, ἵνα μὴ πολλάκις ὑπὲρ

diebus et erisibus explicata sunt. Et hos quidem scitis a me, non ut ederentur, sed in gratiam tantum vestram conscriptos esse. Exciderunt tamen illi et in manus multorum pervenerunt, sicut et pleraque alia a nobis scripta. Quamobrem non institueram commentarios ullos in libros Hippocratis componere. Nam quae ab eo discere expediebat ad artem utilia, ea saepe multis in locis adduxi et interpretatus sum. Sed quum sententias aliquot obscuriores plerique perperam interpretati sint et neminem ex iis probetis, qui commentarios edidere, ego autem vobis viderer melius assequi Hippocratis mentem, ideo efflagitatis, ut illa mandarem literis quae vos aliquando ex studiorum nostrorum colloquiis audiveratis. Hoc ego vobis praefatus sum propterea, quod necesse est inaequales esse nec omnes sibi similes sententiarum enarrationes. Nam de quibus nihil prorsus a nobis dictum est aliis voluminibus, illa accuratius explicare convenit, quae autem iam sunt in illis tradita, de his dicere compendiosius, ne saepe

Ed. Chart. VIII. [661. 662.]

Ed. Baf. V. (153.)

τῶν αὐτῶν πραγμάτων ἀναγκαζώμεθα γράφειν. ἐπεὶ τοίνυν ἅπαντα τὸν περὶ κρίσεων ἡμερῶν λόγον, ὡσάντως δὲ καὶ τὸν περὶ κρίσεων τρισὶ τισι πραγματείαις διηλθον, ἐνταυθοῖ μόνα τὰ κεφάλαια τῶν ἐκεῖ γεγραμμένων ἀναμνήσαι τὴν ἀρχὴν ἐνθένδε ποιησάμενος. ἡ γὰρ κατὰ τὰ νοσήματα κρίσεις ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς δικα- [662] στηρίοις μετενέγκται, σημαίνουσα τὴν ὀξύρροπον ἐν νόσῳ μεταβολὴν γινομένην κατὰ τέσσαρας τρόπους. ἡ γὰρ ἀπαλλάττονται τῶν νοσημάτων εὐθέως ἢ μεγάλην μεταβολὴν ἐπὶ τὸ βέλτιον ἴσχουσιν ἢ ἀποθνήσκουσιν εὐθέως ἢ χεῖρους γίνονται πολλῶ. τὰς μὲν οὖν πρώτας δύο κρίσεις ἀπλῶς ὀνομάζουσι κρίσεις, τὰς δὲ δευτέρας δύο τὰ πολλὰ μὲν ἅμα προσθήκη κακὴν κρίσιν ἢ μοχθηρὰν κρίσιν ἢ τι τοιοῦτον τῷ τῆς κρίσεως ὀνόματι προστιθέντες, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ χωρὶς προσθήκης ἀπλῶς. ἐμάθετε δὲ καὶ ὡς αἱ κρίσεις ἅπασαι μετὰ τινος φανεράς γίνονται κενώσεως ἢ ἀποσιτάσεως. ἐν γὰρ τῷ σπανίῳ παιδίᾳ μόνα δι' ὑπνῶν βαθέων καὶ μακρῶν ὀξείας ἐποίησαντο μεταβολὰς ὡς ἐπὶ τὸ βέλτιον, ὥς ἔνιοι μὲν

pius iisdem de rebus scribere compellamur. Itaque quum jam omnem de diebus criticis disputationem atque jam de crisi- bus aliquot libris absolverimus, hic summa tantum capita eorum quae illic scripta sunt, recensebo. Inde autem exordiar. Iudicii seu crisis quod morbi subeunt appellatio a causis, quae in foro aguntur, translata est et subitam illam quae morbo accidit mutationem significat. Est autem illa quadruplex. Nam vel morbus repente solvitur vel multo mitior evasit vel statim interficit vel multo factus est deterior. Sed duas quidem priores crises appellant simpliciter crises, reliquis autem saepe addunt aliquid, malam aut pravam crisin aut alio simili nomine appellant. Interdum vero simpliciter crisin vocant nec quidquam adjiciunt. Scitis autem etiam cunctas crises cum insigni aliqua vacuatione aut abscessu provenire. Soli namque pueruli raro admodum ex somno profundo longoque mutationem in melius adepti sunt, sed eam quidem

Ed. Chart. VIII. [562.]

Ed. Bas. V. (153.)

ἀξιούσι καὶ αὐτὰς ὀνομάζειν κρίσεις, ἔνιοι δὲ οὐ συγχωροῦ-
σιν, ἡμέρας δὲ κρίσιμους καλοῦσιν, ἐν αἷς αἱ τοιαῦται με-
ταβολαὶ πισταὶ τε ἅμα καὶ πλείσται γίνονται. κατὰ γὰρ
τὰς ἄλλας ἡμέρας οὔτε πιστὰς ὁρῶμεν γινομένας τὰς κρί-
σεις οὔτε πολλὰς. κατενόησε δ' οὐ πρῶτος μόνον, ἀλλὰ καὶ
μάλιστα τὴν τῶν κρίσιμων ἡμερῶν φύσιν ὁ θαυμάσιος Ἰπ-
ποκράτης ἐνεδείξατό τε τὴν αἰτίαν τῆς γενέσεως αὐτῶν, ἣν
καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ περὶ τῶν κρίσιμων ἡμερῶν πραγματείᾳ
διήλθομεν, ἰσχυροτέραν μὲν ἐπιδεικνύντες εἶναι περίοδον
ἡμερῶν κρίσιμων τὴν ἐβδόμην, δευτέραν δὲ τῇ δυνάμει
τὴν τετράδα γινομένην ἐκ τοῦ δίχα τμηθῆναι τὴν ἐβδόμην,
σημαίνεσθαι δὲ τὰς μελλούσας ἔσεσθαι κρίσεις ἐν ταῖς ἐβ-
δομαδικαῖς περιόδοις ὑπὸ τῶν τετράδων. τὴν μὲν γὰρ τε-
τάρτην ἡμέραν τῆς ἐβδόμης εἶναι δηλωτικὴν, τὴν ἐνδεκάτην
δὲ τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης· ὀνομάζει δ' αὐτὰς ὁ Ἰπποκρά-
της ἐπιδήλους καὶ θεωρητάς. ἀριθμεῖσθαι δὲ τὰς μὲν ἐβ-
δομάδας τοιῶδε τρόπον γε βούλεται, δύο μὲν ἐφεξῆς ἀλλήλων
τὰς πρώτας κατὰ διάξευξιν, ἔπισθαι δ' αὐταῖς τὴν τρίτην

ut plerique crisis nomine dignantur, sic alii crisin appel-
lari nolunt. Dies autem criticos vocant in quibus mu-
tationes ejusmodi minime dubiae et quam plurimae pro-
veniunt, in aliis vero diebus crises certas et frequentes
non videmus evenire. Nec primus quidem modo, verum
etiam excellenter dierum criticorum naturam admirandus
ille Hippocrates deprehendit, eorumque causam demon-
stravit, quam et nos in libris de diebus criticis explicavi-
mus. Illic autem a nobis ostensum est septimum dierum
criticorum circuitum reliquis valentiorum esse et ab eo
secundum esse facultate quaternarium, quod in duo septi-
mus dividatur; crises vero per circuitus septenarios futu-
ras a quaternariis indicari. Quartum namque diem indi-
cem esse septimi, undecimum decimi quarti. Hos autem
Hippocrates indices et contemplabiles appellat. Censet
autem hoc modo hebdomadas numerandas esse, duas qui-
dem priores sibi proximas per disjunctionem, tertiam au-

Ed. Chart. VIII. [662.]

Ed. Bas. V. (153.)

κατὰ συνάφειαν. διάζευξις μὲν οὖν ἐστίν, ὅταν ἐφ' ἑτέραν
 ἡμέραν ληξάσης τῆς προτέρας ἐβδομάδος ἢ μετὰ ταύτην
 ἀφ' ἑτέρας ἀρξῇται. συνάφεια δὲ ὅταν ἡμέρα μία κοινὴ
 τῶν ἐβδομάδων ἀμφοτέρων γένηται τελευτώσης μὲν εἰς αὐ-
 τὴν τῆς προτέρας, ἀρχομένης δὲ τῆς δευτέρας ἀπ' αὐτῆς.
 καὶ διὰ τοῦτο τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν ἐσχάτην εἶναι τῆς τρί-
 τῆς ἐβδομάδος, ὡς εἴ γε καὶ αὐτὴ κατὰ διάζευξιν ἡριθμεῖτο,
 τὴν πρώτην καὶ εἰκοστὴν ἡμέραν, οὐ τὴν εἰκοστὴν ἰσχυρο-
 τέραν ἔχουσαν εἶναι, φαίνεται δ' οὐχ οὕτω γινόμενον. ἡ γὰρ
 εἰκοστὴ καὶ πλεῖστα καὶ βεβαίως ὁράται κρίνουσα. τριῶν
 οὖν ἐβδομάδων τὰς εἴκοσιν ἡμέρας συμπληρουσῶν, εἴτα τῆς
 τετάρτης ἐβδομάδος ἀρχομένης κατὰ τὴν εἰκοστὴν πρώτην
 ἐκ τῶν ἐφεξῆς τριῶν ἐβδομάδων, εἴκοσιν ἡμερῶν συμπλη-
 ρουμένων, εἰκότως ὁ Ἱπποκράτης τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέ-
 ραν, οὐ τὴν τεσσαρακοστὴν δευτέραν κρίσιμον εἶναι φησιν.
 οὕτως δὲ καὶ τὴν ἑξηκοστὴν καὶ τὴν ὀγδοηκοστὴν, οὐ τὴν
 ἑξηκοστὴν τρίτην οὐδὲ τὴν ὀγδοηκοστὴν τετάρτην. αὕτη
 μὲν οὖν σοι τῶν ἐβδομαδικῶν περιόδων ἢ συναρίθμησις, ἢ

tem quae has consequitur, per connexionem. Est autem
 disjunctio, quum hebdomas prior in diem unum definit
 et quae illam proxime sequitur ab altero incipit. Con-
 nexio autem est quum dies unus utrique hebdomadi com-
 munis est, sic ut in eundem prior definat et ab eodem
 posterior incipiat. Et hanc ob causam diem vigesimum
 statuit extremum tertiae hebdomadis. Nam si per disjunc-
 tionem haec quoque numeraretur, oporteret utique vi-
 gesimum primum diem facultate praestare vigesimo. At
 non ita rem se habere deprehenditur. Nam vigesimus et
 plurimum et certo videtur judicare. Itaque quum tres
 hebdomadae viginti dies contineant, deinde quarta a vige-
 simo primo die incipiat et tres quae sequuntur viginti
 dies complectantur, haud temere Hippocrates diem qua-
 dragesimum judicare dixit, non autem quadragesimum se-
 cundum. Similiter et sexagesimum et octogesimum, non
 sexagesimum tertium nec octogesimum quartum. Hi qui-
 dem in modum septenarii circuitus enumerantur. Caele-

Ed. Chart. VIII. [662. 663.]

Ed. Bas. V. (153.)

δὲ κατὰ τετραδάς ἀκολουθοῦς τῆσδε. τεμνομένης γὰρ ἐκάστης ἑβδομάδος εἰς τὰς ἐν αὐτῇ δύο τετραδάς ἡ τετάρτη μετὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ νοσήματος ἡμέρα τελευτὴ μὲν ἔσται τῆς πρώτης τετραδος, ἀρχὴ δὲ τῆς δευτέρας. ἡ δὲ ἐφεξῆς τῆσδε τρίτη τετρας ἀπὸ τῆς ὀγδόης ἡμέρας ἄρξεται, διότι καὶ ἡ δευτέρα τῶν ἑβδομάδων ὥστε συμβήσεται τὴν ἐνδεκάτην ἡμέραν τελευτὴν μὲν εἶναι τῆς τρίτης τετραδος, ἀρχὴν δὲ τῆς τετάρτης. ἡ δὲ πέμπτη τετρας ἀπὸ τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης ἡμέρας ἄρξεται, διότι καὶ ἡ τρίτη τῶν ἑβδομάδων ἀφίξεται τοιγαροῦν εἰς τὴν ἑπτακαίδεκάτην αὐτῆς τὸ τέλος, [663] ἥτις ἔστι πάλιν κοινὴ τῶν δύο τετραδων τῆς πέμπτης καὶ τῆς ἕκτης, εἰς ᾧς ἡ τρίτη τῶν ἑβδομάδων ἐτμήθη καὶ οὕτως εἰκοστὴ τοῦ νοσήματος ἡμέρα τέλος μὲν τριῶν ἑβδομάδων, ἕξ δὲ τετραδων. αὗται μὲν οὖν αἱ κατὰ περιόδους εἰς κρίσιμοι, παρεμπίπτουσι δὲ αὐταῖς καὶ ἕτεραι κατὰ τὰς ὀξείας νόσους, ὧν τὴν αἰτίαν τῆς παρεμπιπτόσεως ἐν τοῖς περὶ κρίσιμων ἡμερῶν εἶπον. εἰς δὲ αὗται τρίτη καὶ πέμπτη καὶ ἑνάτη. παρεμπίπτει δὲ

rum ipsis divisio, quae per quaternarios fit, respondet. Nam si singulas hebdomadas in duos, quos continent quaternarios secueris, quartus ille a primo quo morbus invaluit dies finis quidem erit primi quaternarii, ab eo autem secundus incipiet. Mox qui hunc sequitur tertius quaternarius ab octavo die inchoabit, quia secunda hebdomas ab eo ducit initium. Quare fiet ut dies undecimus finis quidem tertii quaternarii, origo autem tertii sit. At quintus quaternarius principium habebit a decimo quarto die, quod tertia etiam hebdomas ad eum perveniat. Ipse igitur decimo septimo die finem accipit, qui dies rursus duobus quaternariis, quinto sextoque, communis est, in quos tertia hebdomas divisa erat. Sic vigesimus morbi dies finis trium hebdomadum et sex quaternionum est. Hi quidem dies sic per circuitus distincti judicant. Verum in ipsos etiam alii per morbos acutos incidunt, cujus rei causam exposui in libris de diebus criticis. Sunt autem hi tertius, quintus, nonus. Incidit

Ed. Chart. VIII. [663.]

Ed. Baf. V. (153.)

ποτε καὶ ἡ ἔκτῃ κακὴ κρίσιμος οὖσα, τῷ τε μετὰ συμπτωμάτων ἐνίοτε ποιεῖσθαι τὴν κρίσιν ἐπισφαλῶν, εἰς τε τὴν καλουμένην ὑπέρκρισιν ἐκπίπτειν, καὶ μέντοι καὶ τῷ μὴ τελέως ἀπαλλάττειν τῶν νοσημάτων, ἀλλ' ἑλλιπῶς ἢ εἴ ποτε καὶ τελέως ὑποστροφὰς πάντως ποιεῖσθαι. εἴρηται δὲ καὶ ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ ἐν τοῖς περὶ κρίσεων ἡμερῶν ὑφ' ἡμῶν, ἃ σύμπαντα σχεδὸν Ἱπποκράτης ἔγραψεν ἄλλοτε καὶ ἄλλο βιβλίον, ὑπ' ἐμοῦ δ' εἰς ἓν ἡθροίσται κατὰ τὴν περὶ κρίσεων ἡμερῶν πραγματείαν ἅμα τῷ καὶ διορισθῆναι τὰ μὴ διορισμένα καὶ τελέως ῥηθῆναι τὰ δοκοῦντα ἑλλιπέστερον ὑφ' Ἱπποκράτους γεγράφθαι. τῷ μὲν οὖν θέλοντι προγινώσκειν ἀκριβῶς ἀναγνωστέον ἐστὶ τὰς δύο πραγματείας ἐκείνας, τὴν τε περὶ κρίσεων ἡμερῶν καὶ τὴν περὶ κρίσεων. ἐν δὲ τῷ παρόντι τὴν λέξιν μόνην ἐξηγήσασθαι πρόκειται τῶν εἰρημένων ὑφ' Ἱπποκράτους κατὰ τὸ προκείμενον βιβλίον, ἐξ ὧν τε περιγίνονται οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐξ ὧν ἀπόλλυνται. τὸ μὲν ἐξ ὧν ἦτοι τῶν κρίσεων ἢ τῶν ἡμερῶν λέγει καὶ βέλτιον μὴ τῶν ἡμερῶν ἀκούειν, ἀλλὰ τῶν

autem inter eos interdum etiam sextus, malus profecto iudex tum quod aliquando cum periculo plenis symptomatis iudicet tum quod ὑπέρκρισιν quam vocant inducat; tum quod non plane, sed imperfecte morbos dissolvat aut si quando perfecte solverit, recidivas prorsus excitet. Sed de his et aliis plerisque dictum a nobis est in libris de diebus criticis, quae quidem fere omnia his et illis libris Hippocrates scripsit; nos autem in unum librum qui dies criticos explanat congeessimus, simulque quae non erant explicata explicavimus; et perfecte ea sumus persequenti quae ab Hippocrate minus absolute scripta esse videbantur. Itaque qui volet certo praesagire, libros illos legat oportet, qui tum de diebus criticis tum de crisi- bus compositi sunt. Hic enim tantum instituimus eorum, quae ab Hippocrate hoc in libello dicta sunt, sensum enarrare. Quod ergo scriptum est, ex quibus homines tum servantur tum etiam intereunt vel de crisi- bus vel de diebus criticis dicitur. Verum commodius est non de diebus,

Ed. Chart. VIII. [663.]

Ed. Bas. V. (154.)

(154) κρίσεων. εἰ γὰρ καὶ ὅτι μάλιστα δυνατόν ἐστι καπὶ τῶν ἡμερῶν λέγεσθαι τὸ ἐξ ὧν, ἀλλὰ πρώτως ταῖς κρίσεσιν ὑπάρχει καὶ δι' ἐκείνας καὶ ταῖς ἡμέραις. τὸ δὲ ἐκ τούτων ἦτοι περιγενέσθαι τὸν ἄνθρωπον ἢ ἀπόλλυσθαι δηλωτικόν ἐστι τοῦ τὴν κρίσιν ὀνομάζειν αὐτὸν ἐπὶ πάσης τῆς ὀξυρρόπου μεταβολῆς, οὐ μόνης τῆς ἐπὶ σωτηρίαν.

β'.

Οἱ τε γὰρ εὐηθέστατοι τῶν πυρετῶν καὶ ἐπὶ σημείων ἀσφαλεσιότατον βεβῶτες τεταρταῖοι παύονται ἢ πρόσθεν, οἱ τε κακαηθέστατοι καὶ ἐπὶ σημείων δεινोटάτων γινόμενοι τεταρταῖοι κτείνουσιν ἢ πρόσθεν.

Εὐήθεις ἄνθρωποι λέγονται μὲν καὶ οἱ κακοήθεις ἐν ὑποκρίσει τινί, καθάπερ καὶ ὁ πύθνηκος καλλιᾶς. λέγονται δὲ καὶ οἱ ἐπαινετὸν ἔχοντες τὸ ἦθος. ἀλλὰ τοῦ μὲν πρώτου παμπόλλη χρῆσις ἐστὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι, τοῦ δὲ δευτέρου σπανιωτέρα. λέγουσι δ' οὖν ποτε καὶ οὕτως οὐ τὸν

sed de crisi bus intelligere. Nam quamquam id vel maxime possit ad dies referri, primum tamen crisi bus ipsis convenit et per eas diebus. Quod autem dictum est ex his homines servari aut interire, ostendit plane crisi n ab eo vocari repentinam omnem mutationem, non eam modo quae salutem attulit.

II.

Nam et mitissimae febres et quae in securissimis incedunt signis, die quarto aut ante desinunt; maxime vero malignae et quae cum gravissimis fiunt signis, quarto vel prius interficiunt.

Dicuntur autem mites homines etiam maligni simulatione quadam, sicuti simia formosa. Dicuntur autem et ii, qui bonis moribus praediti sunt. Sed prima quidem significatio apud Graecos frequens est, secunda autem minus est usitata. Nec vero τὸν εὐήθη solum hoc usurpant

Ed. Chart. VIII. [663. 664.]

Ed. Baf. V. (154.)

εὐήθη μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐήθειαν ἐπὶ τῆς εὖ τὸ ἦθος ἔχουσης διαθέσεως. Δείναρχος μὲν οὖν ἐν τῷ πρὸς Δάωνα οὕτως εἶπε· διοικῶν δὲ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ Κεφαλίων μειρακιωδέστερον καὶ φύσει χρηστὸς ἦν καὶ εὐήθης. ὁ δὲ Δημοσθένης ἐν τῷ κατ' Αἰσχίνου τοῖς δικασταῖς διαλεγόμενος ἔφη· νῦν δὲ διὰ τὴν ὑμετέραν εὐήθειαν καὶ πραότητα εὐθύνας δίδωσι καὶ ταῦτα ὀπηνίκα βούλεται. Πλάτων δὲ ἐν τῷ τρίτῳ τῆς πολιτείας φησὶν· εὐλογία ἄρα καὶ εὐαρμοστία καὶ εὐσχημοσύνη καὶ εὐρυθμία καὶ εὐήθεια ἀκολουθεῖ. οὐχὶ ἄνοιαν οὔσαν ὑποκοριζόμενος τὴν καλουμένην εὐήθειαν, [664] ἀλλὰ τὴν ὡς ἀληθῶς εὖ τε καὶ καλῶς τὸ ἦθος κατεσκευασμένην διάνοιαν. οὕτως οὖν καὶ τὸν εὐήθη κατὰ τὸν Εὐθύδημον εἶπεν ἐπὶ τοῦ τὸ ἦθος ἔχοντος ἀπλοῦν καὶ κεκοσμημένον καὶ ὡς ἐθαύμασεν, οὗτός ἐστι νέος τε καὶ εὐήθης. ἀρκεῖ ταῦτα παραδείγματος ἕνεκεν πρὸς τὸ γινῶναι σε τὴν τῶν Ἑλλήνων συνήθειαν ἐπὶ τε τῷ τῆς

modo, sed et ipsam τὴν εὐήθειαν, pro illa animi affectione accipiunt, quae mores optime compositos habet. Siquidem Dinarchus in oratione quam in Daonem habuit, sic ait: *fortunas autem suas Cephalion juveniliter administrans natura probus erat et simplex.* Demosthenes autem in oratione contra Aeschinem, his verbis iudices alloquitur: *nunc vero ob vestram simplicitatem et facilitatem quaestiones, etiam quando libet, exercet.* At Plato libro tertio de republica ait: *honestus igitur sermo et congruentia et condecencia et concinnitas consequentia sunt simplicitatis et bonitatis morum.* Neque nunc eam dico simplicitatem bonitatemque, quam amentiam revera existentem nos specioso nomine sic vocamus, tanquam a bonis moribus manet, sed eam dico bonitatem, quae ob id ita dicta est, quasi mentem recte beneque constitutam habeat. Sic et in Euthydemo τὸν εὐήθη accepit pro eo, qui mores habet simplices et honestos, his verbis: καὶ ὡς ἐθαύμασεν οὗτός ἐστι νέος τε καὶ εὐήθης. Satis ejusmodi exemplorum est, ex quibus intelligas Graecos τῆς εὐηθείας et

Ed. Chart. VIII. [664.]

Ed. Bas. V. (154.)

εὐηθείας ὀνόματι καὶ τοῦ εὐήθους κατὰ διττὸν σημαίνον-
 μενον γεγεννημένην· καὶ νῦν ὁ Ἱπποκράτης κατὰ τὸ ἕτερον
 αὐτῶν εἶπε τοὺς πυρετοὺς εὐηθεστάτους ἐν ἴσῳ τῷ ἐπιει-
 κesiάτους καὶ ἀπλουσιάτους καὶ μηδὲν ἔχοντας κακότητες.
 καὶ ὅταν τὰ τῆς ἀσφαλείας σημεῖα παρῇ, τῆς πρώτης τε-
 τραδὸς οὐκ ἂν ἐξωτέρῳ προέλθοιεν, ἀλλ' ἦτοι κατ' αὐτὴν ἢ
 θάσσον παύσονται. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ κα-
 κοήθεις πυρετοὶ καὶ μετὰ σημείων ὀλεθρίων γενόμενοι τε-
 ταρταῖοι κτείνουσιν ἢ πρόσθεν. εὐδηλὸς οὖν ἐστὶ καὶ τὴν
 τρίτην ἡμέραν ἐν ταῖς κρισίμοις τάττων ἐν τῷ φάναι· τε-
 ταρταῖοι παύονται ἢ πρόσθεν. οὕτω δὲ καὶ τῷ πρώτῳ
 τῶν ἐπιδημιῶν ἐγίνωσκεν, ἐν ταῖς κρισίμοις ἡμέραις πρώ-
 την γράψας τὴν τρίτην. ἀσφαλέστατα δὲ σημεῖα λέγει τὰ
 κατὰ μέρος ἐξηγημένα πρὸς αὐτοῦ μεγάλως, ὧν καὶ μετ'
 ὀλίγον ὀνομαστὶ μνημονεύσει παραδείγματος ἕνεκα.

εὐήθους nominibus gemina significatione uti solitos. Et
 nunc quidem Hippocrates εὐηθεστάτους πυρετοὺς dixit pro
 mitissimis, simplicissimis et nullam morum pravitatem ha-
 bentibus. Quae sane si praeterea signa ex quibus securi-
 tas sperari solet accesserint, ultra priores quatuor dies
 haud porriguntur, sed vel quarto ipso die vel etiam ma-
 turius definunt. Si vero malignae fuerint et signa habue-
 rint exitialia, quarto aequae die vel ante eum occidunt.
 Itaque inter criticos dies etiam tertium censeri perspicuum
 est, quum dicit quarto die vel etiam ante quartum desi-
 nere. Id quod illi etiam libro primo epidemion visum
 est, tertium diem inter criticos dies primum enumeranti.
 Porro signa ipse securissima intelligit, quae particulatim
 maxime commendavit et quorum paulo postea nomina pro-
 feret et pro exemplo citabit.

Ed. Chart. VIII. [664.]

Ed. Bas. V. (154.)

γ.

Ἡ μὲν οὖν πρώτη ἔφοδος αὐτέων οὕτω τελευτᾷ, ἥ δὲ δευτέρῃ ἐς τὴν ἐβδόμην περιάγεται, ἥ δὲ τρίτῃ ἐς τὴν ἐνδεκάτην, ἥ δὲ τετάρτῃ ἐς τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτην, ἥ δὲ πέμπτῃ ἐς τὴν ἑπτακαίδεκάτην, ἥ δὲ ἕκτῃ ἐς τὴν εἰκοστὴν. αὗται μὲν οὖν ἐκ τῶν ὀξυτάτων νοσημάτων διὰ τεσσάρων εἰς τὰς εἴκοσιν ἐκ προσθέσιος τελευτῶσιν.

Πολλάκις εἰρημένην εὐρήσεις παρὰ τοῖς Ἑλλησιν ἔφοδον πολεμίων ἢ ληστῶν, ἀφ' οὗ νῦν οὕτως Ἰπποκράτης μετηγήνοχε τὴν προσηγορίαν ἐπὶ τὰς τῶν κρισίμων ἡμερῶν περιόδους. τὰ δ' ἐφεξῆς πάντα καὶ καθ' ἑαυτὰ μὲν εἶσι σαφῇ καὶ πολὺ δὲ μᾶλλον τοῖς μεμνημένοις ὧν ἄρτι προεῖπον.

δ.

Οὐ δύναται δὲ ὅλησιν ἡμέρησιν οὐδὲν τουτέων ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως, οὐδὲ γὰρ ὁ ἐνιαυτός τε καὶ οἱ μῆνες ὅλησιν ἡμέρησι πεφύκασιν ἀριθμεῖσθαι.

III.

Primus itaque earum insultus sic definit, secundus ad septimum perducitur, tertius autem ad undecimum, quartus ad decimum quartum, quintus ad decimum septimum, sextus ad vigesimum. Hi ergo insultus ex acutissimis morbis per quatuor ad viginti ex additione terminantur.

Saepe scriptum invenies apud Graecos ἔφοδον, incursum hostium aut latronum, a quo nunc Hippocrates similitudine quadam nomen hoc transtulit ad circuitus dierum criticorum. Reliqua omnia cum per se nota sunt, tum maxime illis, qui eorum quae modo dixi meminere.

IV.

Neque vero horum quidquam integris diebus exacte numerari potest. Neque enim annus neque menses integris diebus numerari solent.

Ed. Chart. VIII. [664. 665.]

Ed. Bas. V. (154.)

Ἐπειδὴ τὰς τρεῖς ἑβδομάδας εἰς τὴν εἰκοσὴν ἡμέραν περιήγαγε, διὰ τοῦτ' ἔφη οὐ δύναται πλήρῃσιν ἡμέραις ἀριθμεῖσθαι τὰ τοιαῦτα. μηδὲ γὰρ τὸν ἐνιαυτὸν μηδὲ τοὺς μῆνας ὅλαις ἡμέραις ἀριθμεῖσθαι καὶ ἀληθῶς γε αὐτὰ εἴπεν. ὁ μὲν γὰρ ἐνιαυτὸς οὐ τριακοσίων ἐξήκοντα πέντε μόνον ἡμερῶν ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τετάρτου μέρους ἡμέρας, ἔτι δὲ πρὸς αὐτῷ μορίου τινὸς ἑγγύς πως ἑκατοστοῦ. τῶν μηνῶν δὲ ἕκαστος ἐλάττων μὲν ἐστὶ τριάκοντα ἡμερῶν, μείζων δὲ ἐννέα καὶ εἴκοσιν. ὠνομάζετο δὲ καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς Ἑλλήσι μῆν, ὡς καὶ νῦν ἔτι κατὰ πολλὰς [665] τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ὁ μεταξὺ χρόνος δυοῖν συνόδοιν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ὅστις βούλεται τὸν χρόνον τοῦτον ἀκριβῶς ἐκμαθεῖν ἅμα ταῖς οἰκείαις ἀποδείξεσιν ὀπηλίκος ἐστίν, ὅλον ἔχει βιβλίον Ἰππάρχῳ γεγραμμένον, ὥσπερ γε καὶ περὶ τοῦ ἐνιαυσίου χρόνου σύγγραμμα ἡμέτερον. οὕτως οὖν καὶ τὴν ἑβδομάδα φησὶν ὁ Ἱπποκράτης, καὶ δῆλον ὅτι καὶ τὴν τετράδα μὴ εἶναι τελείων ἡμερῶν, ἀλλ' ἐνδεῖν τι μόριον τηλικούτον, ὡς τὰς τρεῖς ἑβδομάδας εἴκοσιν ἡμέρας περιγρά-

Quoniam tres hebdomadas vigesimo die conclusit, ob id dixit haec non posse diebus integris numerari. Nam nec annum nec menses dies integros habere, id quod ab eo verissime proditum est. Siquidem annus non trecentorum modo et sexaginta quinque dierum est, verum etiam tertiam diei partem continet et praeterea fere centesimam. Mensis autem unusquisque minor quidem est triginta diebus, sed vigesimum annum excedit. Vocabatur autem a veteribus Graecis μῆν *mensis*, ut et plurimae nunc in Graecia civitates faciunt, tempus illud medium inter duas solis atque lunae coitiones, quod si quis volet per proprias demonstrationes expendere quantum sit, librum habet integrum ab Hipparcho scriptum, ut et alium a me de anno. Et hoc quidem modo Hippocrates hebdomada accepit. Perspicuum vero est nec quaternionem quidem absolutis constare diebus, sed deesse portionem tantam, ut tres hebdomadas dies viginti absolvant. Horum autem

Ed. Chart. VIII. [665.]

Ed. Bas. V. (154.)

φεισθαι. τὸς δὲ εἰσιν ἡ αἰτία τούτων πεπειράμεθα ἡμεῖς εἰπεῖν ἐν τῷ τρίτῳ τῶν κρίσεων ἡμερῶν, οὐδενὸς τῶν ἐμ-
προσθεν οὐδ' ἐπιχειρήσαντος εἰπεῖν.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῷ αὐτέῳ τρόπῳ κατὰ τὴν αὐτὴν
πρόσθεσιν ἡ μὲν πρώτη περίοδος τεσσαρῶν καὶ τριή-
κονθ' ἡμερῶν, ἡ δὲ δευτέρη τεσσαράκοντα ἡμερῶν,
ἡ δὲ τρίτη ἑξήκοντα ἡμερῶν.

Οὗ τοῦτο λέγει νῦν ὁ Ἱπποκράτης ὅτι μετὰ τὴν εἰ-
κοστὴν ἡμέραν ἄχρι τῆς τριακοστῆς τετάρτης οὐδεμία παρ-
εμπίπτει κρίσιμος. ἑαυτῷ τε γὰρ οὕτω μάχεται, μεταξὺ
τινῶν ἡμερῶν κρίνουσῶν ἐν ἐπιδημίαις μεμνημένος, τὰ τε
φαινόμενα κατὰ τοὺς ἀρρώστους, ἐξελέγχει τὸν λόγον αὐτοῦ,
ἀλλ' ἐπειδὴ τριῶν ἑβδομάδων ἄχρι τῆς εἰκοστῆς ἡμέρας
ἐφεξῆς ἀλλήλων ἡριθμημένων οὐχ ἡ αὐτὴ γέγονε σύνθεσις.
ἡ μὲν γὰρ δευτέρα διεξέυχθη τῆς πρώτης καὶ κατὰ τοῦτο

causam in tertio de diebus criticis libro conati sumus
ostendere, quum tamen nemo antea vel aggressus sit de
ea dicere.

V.

Postea vero eadem ratione juxta eandem additionem pri-
mus circuitus est quatuor et triginta dierum, secundus
quadraginta dierum, tertius sexaginta dierum.

Non id dicit Hippocrates hoc loco nullum diem cui
judicandi vis insit medium inter vigesimum et trigessimum
quartum intervenire. Nam et ipse secum pugnaret, qui
medios quosdam dies judicantes in epidemiis recensuit et
quae manifesto aegris usu venire videntur, ipsum falsi
convincerent. Sed quia tres hebdomades quae mutuo
sefe consequentes vigesimo die concluduntur, non eodem
componuntur modo, namque secunda disjuncta est a prima

Ed. Chart. VIII. [665.]

Ed. Bas. V. (154. 155.)

εἰς τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτῃν ἡμέραν ἐτελεύτησεν· ἡ τρίτη δὲ ταύτῃ συνήφθη καὶ κατὰ τοῦτο τὴν εἰκοστὴν ἔσχε τέλος. διὰ τοῦτο καὶ τὴν μετὰ τὴν εἰκοστὴν ἑβδομάδα ὁμοίως προΐεναι βουλόμενος, ὥς ἐκ δυοῖν μὲν διεξυγμένων, τῆς τρίτης δὲ συνημμένης εἰκοσὶν ἡμέρας συμπληροῦσθαι, τὴν μὲν τεσσαρακοστὴν ὅρον ἔσχατον ἔθετο τῶν δευτέρων τριῶν ἑβδομάδων· ἐν αὐταῖς δὲ ταῖς (155) δυοὶ περιέγραψε τὸν ὅρον τὴν τριακοστὴν τετάρτην καὶ κατὰ τοῦτο ταύτης ἐμνημόνευσε πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς, καὶ κατὰ γὰρ τὸν αὐτὸν λόγον αἱ μετὰ ταῦτα τρεῖς ἑβδομάδες εἰς τὴν ἐξηκοστὴν περιάγονται, καὶ τὴν ὀγδοηκοστὴν δὲ κρίνουσαν οἶδεν, οὐ τὴν πρὸ ἐν τοῖς τῶν ἐπιδημιῶν. οὕτως αἱ τρεῖς ἑβδομάδες εἰκοσὶν ἡμερῶν ἀριθμὸν συμπληροῦσι καὶ γίνεται τοῦτο τῶν δύο μὲν τῶν πρώτων κατὰ διάσειξιν ἐν αὐταῖς ἀριθμουμένων, ὥς εἰς τὴν ιδ' ἡμέραν τελευτᾶν· τῆς τρίτης δὲ συναπτομένης τῇ δευτέρᾳ, ὥς καὶ ταύτην εἰς τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν περιέχεσθαι.

et eam ob rem die decimo quarto desinit; tertia vero illi connexa est et propterea finem capit vigesimo. Idcirco et illas quae vigesimum diem sequuntur hebdomadas eodem modo procedere volens ita, ut ex duabus quidem disjunctis, tertia vero connexa viginti diebus absolvantur, diem quidem quadragesimum trium posteriorum hebdomadum terminum extremum posuit; ipsis autem duabus terminum circumscripsit quartum et trigessimum diem; eamque ob causam ipsum ante quadragesimum nominavit. Fit autem similiter ut tres quae postea veniunt hebdomades ad sexagesimum devolvantur. Sed et octogesimum, non octogesimum quartum in observatione vulgarium morborum judicare vidit. Sic tres hebdomades numerum viginti dierum complectuntur, quod fit duabus quidem primis per disjunctionem computatis, ut intra diem decimum quartum definant, tertia autem connexa secundae, ut et ipsa die vigesimo concludatur.

Ed. Chart. VIII. [665. 666.]

Ed. Bas. V. (155.)

στ.

Τουτέων δ' ἐν ἀρχῇσιν ἔστι χαλεπώτερον προγινώσκειν τὰ μέλλοντα ἐν πλείστῳ χρόνῳ κρίνεσθαι. ὁμοιότατα γὰρ αἱ ἀρχαὶ εἰσιν αὐτέων. ἀλλὰ χρὴ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρης ἐνθυμέεσθαι καὶ καθ' ἑκάστην τετράδα προστιθεμένην ἐπισκέπτεσθαι καὶ οὐ λήσει ὅπῃ τρέφεται τὸ νόσημα.

[666] Κἀνταῦθα πάλιν ἐπὶ ἀμφοτέρων ἔταξε τὸ κρίνεσθαι τῶν τ' ἐπ' ἀγαθῷ καὶ τῶν ἐπὶ κακῷ τὴν μεταβολὴν ποιουμένων καὶ φησιν ἐν ἀρχῇ τῶν νοσημάτων ὅσα μὲν ὀλιγοχρονίως μέλλει διακριθῆσεσθαι, ῥάστην εἶναι τὴν διάγνωσιν αὐτῶν εἰς ὃ τι τελευτήσῃ, καθάπερ ὀλίγον ἔμπροσθεν ἔφη περὶ τῶν ἐν τῇ πρώτῃ τετράδι μελλόντων κρίνεσθαι. τῶν τε γὰρ πυρετῶν αὐτῶν ὃ μὲν ἀπαλλάττεσθαι μέλλων ἐπιεικέστερός ἐστιν, ὃ δ' ἀναιρεῖν τὸν κάμνοντα κακοηθέστατός ἐστιν, ὅσα τε σύνεστιν ἑκατέρῳ σημεία τὰ μὲν ἐν τῷ προτέρῳ πάντ' εἶναι κάλλιστα, τὰ δ'

VI.

At per horum initia difficilior est eos praenoscere, qui intra longissimum tempus judicari debeant, similia namque sunt eorum principia. Verum a primo die animadvertendum est et ad quemque quaternarium additum considerandum nec latebit quo se versurus sit morbus.

Hoc etiam loco rursus nomen crisis mutationi utrique accommodavit, ex qua aeger tum melius tum etiam deterius habet. Dicit autem per initia morborum facile intelligi quemnam illi qui intra paucos dies judicari debent, exitum habituri sint. Id enim ipse paulo ante ostendit, de illis differens qui primo dierum quaternione judicandi sunt. Nam quae discuti debet febris mitior est, quae vero vitam aegro ademptura est, solet esse malignissima. Quin etiam signa quae utramque comitantur, omnia quidem in illa optima, in hac autem pessima sunt. Ex quo fit ut

Ed. Chart. VIII. [666.]

Ed. Bas. V. (155.)

ἐν τῷ δευτέρῳ χεῖριστά. συμβήσεται γὰρ οὕτω μηδέτερον αὐτῶν ὑπερβῆναι τὴν τετάρτην ἡμέραν, ἐπειδὴ μεμαθήκαμεν αἰεὶ γίνεσθαι τὴν κρίσιν ἥτοι τῆς φύσεως ἐπικρατούσης τοῦ νοσήματος ἢ νικηθείσης ὑπ' αὐτοῦ. τῶν μὲν οὖν ἐπιεικεστάτων νοσημάτων ἢ φύσις τάχιστα κρατεῖ· νικᾶται δὲ ὑπὸ τῶν χαλεπωτάτων τάχιστα. κατὰ τοῦτ' οὖν ἐναντιώτατα μὲν ἀλλήλοις ἔστι τὰ διὰ ταχέων κρινόμενα, παρὰ πλησία δὲ τὰ παμπόλλου χρόνου δεόμενα πρὸς τὴν λύσιν. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς ὀλιγοχρονίοις ὑπεροχὴ μεγάλη ποιεῖ μὲν τῆς φύσεως ἔστι, ποτε δὲ τοῦ νοσήματος, οὕτως ὅταν μηδέτερος ὑπερέχῃ μεγάλως οὐδέτερου, ἀλλ' ὥσπερ ἀνταγωνισταὶ τινες ἰσοῤῥόποι διαμάχονται, χρόνου δεῖ πλείονος εἰς τὴν θυτέρου νίκην, οὕτω καὶ τοὺς παλαιόντας οἱ παλαστρικῆς ἔμπειροι διαγινώσκουσιν. εἰ μὲν ὑπεροχὴν θεάσονται πολλὴν, αὐτίκα νικήσειν τὸν ἕτερον ἐλπίζοντες, εἰ δὲ μηδέτερος ὑπερέχει μεγάλως, ὅτι μὲν ἐν χρόνῳ πλείονι διαπαλαίσουσι βεβαίως εἰδότες, ὅστις δ' ὁ νικήσων ἔσται μηδέπω γινώσκοντες. ἀλλ' ἐν τῷ χρόνῳ προϊόντι καὶ τοῦτο

nentra diem ultra quantum prorogetur. Id enim certo compertum habemus, iudicia semper vel vincente natura morbum vel victa a morbo contingere. At morbos natura facile superat mitissimos, eadem saevissimis protinus succumbit. Sic quidem maxime a se invicem dissident morbi qui brevi iudicantur. His autem respondent et illi quibus longa mora quo solvantur necessaria est. Nam sicuti in brevibus morbis interdum natura, interdum morbus longe excellit, ita quum neque illa neque hic multum praevalent, sed veluti adversarii quidam robore inter se aequales dimicant, etiam tempore opus est longiori ad alterius victoriam. Sic eos qui luctantur dignoscunt illi, qui artis palaestricae periti sunt. Eum quidem extemplo victurum sperantes, quem multo validiorem adspexerint, aut si neuter viribus longe praecellit, certi longam inter eos fore luctam. Necdum tamen ipsi compertum habent uter victoriam consequetur. Verum id quoque postea qui

Ed. Chart. VIII. [666.]

Ed. Bas. V. (155.)

πρότεροι τῶν ἰδιωτῶν καταμανθάνουσιν, ὡς ἂν καὶ τῶν
 μικρῶν ὑπεροχῶν ὄντες διαγνωστικώτεροι. ὃ γὰρ ὁ τεχνί-
 τής ἀτέχνου διαφέρει μάλιστα, τουτέστιν αὐτὸ τὸ μικρῶν
 αἰσθάνεσθαι διαφορῶν. ἀλλ' ἐπεὶ τινες, οὐδ' ὅλως εἶσιν
 αἰσθηταὶ διὰ σμικρότητα τῶν τοιούτων οὐδ' ὁ τεχνίτης
 ἐστὶ γνωριστικός. ὅταν οὖν πρῶτον αἰσθηταὶ γένωνται,
 τήνικαῦτα γνωρίζονται. διὰ τοῦτ' οὖν ὁ Ἱπποκράτης ἐκέ-
 λευσε καθ' ἑκάστην τετραδα διασκοπεῖσθαι τὴν μεταβολήν.
 οὐ γὰρ λήσει ὅπη τρέφεται, τουτέστι πότερον εἰς ὑγίαν τε
 καὶ σωτηρίαν τοῦ κάμνοντος, ἐπικρατησάσης τῆς φύσεως ἢ
 κρατηθείσης ἐπὶ θάνατον. τουτὶ μὲν τοῦ λόγον τὸ κεφάλαιον.
 ὅπως δ' ἂν τις αὐτὸ πράττοι κάλλιστα, διὰ τῶν
 περὶ κρίσεων ὑπ' ἐμοῦ γεγραμμένων ἐστὶ σοι μαθεῖν.

ζ'.

Γίνεται δὲ καὶ ἡ τῶν τετρατάων κατάστασις ἐκ τοῦ τοιού-
 του κόσμου.

e plebe primi sunt intelligunt; ut qui ea, quae vel mini-
 mo excedunt promptissime discernant. Eo siquidem po-
 tissimum peritus artis ab imperito differt, quod vel minima
 rerum discrimina persentiat, quarum tamen aliquae cum
 propter sui parvitatem nullo modo sensibus percipi possint,
 etiam ejus, qui peritus artis est cognitionem effugiunt,
 mox autem, ubi eadere sub sensum possunt, tum demum
 veniunt in notitiam. Quamobrem Hippocrates jussit eas
 quae singulis mensibus accidunt mutationes animadvertere,
 nam te non latebit, quo se vertet, hoc est salutemne et
 incolumitatem aegri natura utique vincente, an ad inter-
 itum, eadem succumbente. Hoc quidem est sententiae
 caput. Quod qua ratione consequi quis possit discere pot-
 es ex nostris quos de crisiis scripsimus commentariis.

VII.

Fit autem quartanarum constitutio ex hujusmodi con-
 cinnitate.

Ed. Chart. VIII. [666. 667.]

Ed. Bas. V. (155.)

Ἡγνόνηται καὶ τοῦτο τοῖς πλείστοις καὶ διὰ τοῦτο θαυμάζουσιν ἐκ μαντικῆς τὴν τινος οἶονται προλέγεσθαι πολλάκις ὑφ' ἡμῶν, ὡς οὔτε τις τεταρταῖον ἔχων πυρετὸν ἀπαλλάγησεται μεθ' ἡμέρας, εἰ τύχοι πεντεκαίδεκα, καίτοι γε ἐπὶ τῶν τριταίων οὐ θαυμάζουσι τὴν πρόρρησιν. ἔστι δὲ κοινὸς ἀμφοῖν ὁ λόγος. ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν συνεχῶν πυρετῶν ἀριθμοῦμεν ἀπάσας ἐφεξῆς τὰς ἡμέρας εἰς πρόγνωσιν τῆς ἐσομένης κρίσεως, οὕτως ἐπὶ τῶν διαλειπόντων τὰς ἐπισημασίας, [667] ἵν' ὅπερ ἐπὶ τῶν συνεχῶν ἡ ἐβδόμη τῶν ἡμερῶν, τοῦτ' ἐπὶ τῶν διαλειπόντων ἡ ἐβδόμη περιόδος ἐργάσῃται. κατὰ τοῦτό γε τοι ὁ ἀκριβὴς τριταῖος ἐν ἐπὶ ἀ περιόδοις, οὐχ ἡμέραις ἐπτά κρίνεσθαι πέφυκε. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅπερ ἡ τετάρτη τῶν ἡμερῶν ἀπ' ἀρχῆς ἀριθμοῦντι πρὸς τὴν ἐβδόμην ἔστι, τοῦθ' ἡ τετάρτη περίοδος ὡς πρὸς τὴν ἐβδόμην περίοδον. ἐπίδηλος μὲν γὰρ ἡ τετάρτη τῶν ἡμερῶν ἔστι τῆς ἐβδόμης, ἐπίδηλος δὲ καὶ ἡ τετάρτη περίοδος τῆς ἐβδόμης περιόδου. λέλεκται δὲ καὶ περὶ τῶν τοιούτων ἀπάντων ἐν τοῖς περὶ κρίσεων. ὅθεν ἀρκέσει νῦν ἀκηκοέ-

Ignorant et id permulti, eamque ob rem admirantur et nos saepe ex divinatione quadam praedixisse existimant eum, qui quartana febre laboraret, post dies, exempli gratia, quindecim minime a febre liberum fore. Atqui in tertianis id praefagiri febribus haud dignum ducunt admiratione, quum tamen sit utriusque febris ratio eadem. Nam veluti in febribus continuis dies omnes consequentes numeramus, quo certo crisin futuram possimus praevidere, sic in intermittentibus accessiones, ut quod in continuis septimus dies potest, idem in intermittentibus septimus circuitus valeat. Quare exquisita tertiana septem circuitibus, non diebus solet judicari. Quin etiam quam habet quartus a primo dies ad septimum rationem, eandem prorsus et quartus circuitus ad septimum circuitum. Quartus namque dies index est septimi et quarta quoque periodus septimam monstrat. Est autem de his omnibus dictum in libris de crilibus, proinde id modo sufficiet

Ed. Chart. VIII. [667.]

Ed. Bas. V. (155.)

ναὶ τὸ γε τοσοῦτον, ὥς καὶ τῶν τεταρταίων πυρετῶν αἱ κρίσεις κατὰ τὸν ἀριθμὸν γίνονται τῶν περιόδων, οὐ τῶν ἡμερῶν ἐκ τοιούτου τοῦ κόσμου. κόσμον εἶρηκε τὴν τάξιν τῶν κρινουσῶν ἡμερῶν. ὥσπερ γὰρ ἀκοσμίας ἰδίον ἐστὶν ἡ ἀταξία, οὕτως ἡ τάξις τοῦ κόσμου. κατὰ τοῦτό γε τοι καὶ τόδε τὸ πᾶν ὠνόμασαν οἱ ἄνθρωποι κόσμον, ἐπεὶ δὴ τέταται τὰ κατ' αὐτόν· ἐν μέσῳ μὲν αὐτῶν τῆς γῆς κειμένης, ἔξωθεν δὲ ταύτης περικεχυμένης τῆς θαλάττης, περιέχοντος δὲ ταύτην ἄερος, ἐκείνον δὲ αἰθέρος, εἴτ' οὐρανοῦ πᾶσι τοίτοις κύκλῳ περιβεβλημένου. καὶ μὲν δὴ καὶ αἱ κινήσεις τῶν μὲν ἀπλανῶν ἀστέρων τί δεῖ καὶ λέγειν εἰς ὅσον ἤκουσι κόσμον, διὰ παντὸς ὡσαύτως ἔχουσαι; τῶν πλανωμένων δ' εἰ μὴ καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰσὶν ἴσαι, τὸ γε τεταγμένον ἔχουσιν ἐν ἴσας χρόνον περιόδοις, ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς τόπους τοῦ ζωδιακοῦ διεξερχομένων αὐτῶν.

intelligere, febrium quartanarum iudicia non dierum numero, sed circuituum exerceri. Porro per concinnitatem eandem dierum judicantium ordinem intellexit. Ut enim inconcinnitatis proprium est inordinatio, sic concinnitatis proprius ordo est. Unde et hoc universum κόσμον appellarunt, propterea quod omnia quae eo continentur, ornata sortita sunt concinnitatem. Terra quidem sita in medio ipsique exterius circumfuso mari, aëre vero ipsum undique ambiente et hunc rursus aethere, deinde vero caelo haec omnia circulo comprehendente. Sed et ipsae fixarum stellarum motiones quid attinet dicere quantum habeant ornamenti? quippe quae perpetuo eadem sint, errantium vero siderum motus etiam si quotidie aequales non sint; at certi sunt et definiti aequalibus temporum intervallis dum semper eadem zodiaci loca percurrunt.

η.

Τὰ δὲ ἐν ἑλαχίστῳ χρόνῳ μέλλοντα κρίνεσθαι, εὐπετέστερα προγνώσκεσθαι. μέγιστα γὰρ τὰ διαφέροντά ἀπ' ἀρχῆς αὐτέίοισιν ἔστιν. οἱ μὲν γὰρ περιεσόμενοι εὐπνοοὶ τε καὶ ἀνώδυνοί εἰσι καὶ κοιμώμενοι τὰς νύκτας τὰ τε ἄλλα σημεῖα ἔχουσιν ἀσφαλέστατα. οἱ δὲ ἀπολλύμενοι δύσπνοοι γίνονται, ἀλλοφάσσοντες, ἀγρυπνέοντες, τὰ τε ἄλλα σημεῖα κάκιστα ἔχοντες.

Τὸ μὲν εὐπετέως ἐρρέθη καὶ πρόσθεν ἐτοιμῶς τε καὶ ῥαδίως σημαῖνον, τὸ δ' εὐπετέστερα ῥάονα δηλονότε λέγει καὶ πρὸς τὴν διάγνωσιν ἐτοιμότερα. πρὸ ὀλίγου μὲν οὖν εἶπεν, οἳ τε γὰρ εὐηθέστατοι τῶν πυρετῶν καὶ ἐπὶ σημείων ἀσφαλεστάτων βεβῶτες τεταρταῖοι παύονται ἢ πρόσθεν. ἀλλὰ νῦν γε ἐπανέλαβεν αὐτὸ χάριν τοῦ διὰ παραδειγμάτων (156) ἐνδείξασθαι σαφέστερον ὅποια τὰ σημεῖα τὰ κάλλιστα ἔστιν. αὐτὸς γοῦν ἐπιφέρων φησὶν, οἱ μὲν γὰρ περιεσόμενοι εὐπνοοὶ καὶ ἀνώδυνοι καὶ κοιμώμενοι τὰς νύκτας,

VIII.

Qui vero brevissimo tempore judicandi sunt, facilius praenoscuntur; maxime namque ab initio inter se dissident. Qui enim superfuturi sunt, facile spirant, dolore vacant, noctu dormiunt, aliaque securissima habent signa. Qui vero pereunt, difficile spirant, delirant, vigilant, caeteraque signa habent pessima.

Hippocrates etiam ante usus est verbo εὐπετέως, quod prompte et facile significat; nunc quod dicit εὐπετέστερα, utique faciliora significat et cognitu promptiora. Dixerat ergo paulo ante; febres enim simplicissimae et signis securissimis comitatae quarto die vel etiam ante desinunt. Id quod ipse nunc repetiit, quo evidenter doceat exemplis quatenam optima signa sint. Ait enim: nam qui morbum evasuri sunt tum ex facili spirant tum vacant dolore tum noctu dormiunt. At qui moriuntur, difficiliter spiri-

Ed. Chart. VIII. [667. 668.]

Ed. Bas. V. (156.)

οἱ δ' ἀπολούμενοι δύσπνοοι, ἀλλοφάσσοντες, ἀγρυπνέοντες. εἰθ' ἑκατέρῳ τῷ λόγῳ προσέθηκε, τῷ μὲν πρώτῳ καὶ τὰλλα σημεῖα ἔχοντες ἀσφαλέστατα, τῷ δὲ δευτέρῳ καὶ τὰλλα σημεῖα κάκιστα ἔχοντες, ἐπιδεικνύμενος σαφῶς ὅτι παραδειγμάτων ἕνεκεν ἐμνημόνευσεν ἐξ ἑκατέρου τοῦ γένους τῶν σημείων. εἰκότως δὲ καὶ τοῦτο προσέθηκε τῷ λόγῳ. μέγιστα γὰρ τὰ διαφέροντα αὐτοῖσιν ἀπ' ἀρχῆς ἐστίν, ὅπερ εἴρηται μοι καὶ πρόσθεν, ὥς παμπόλλη τίς ἐστίν ἡ διαφορὰ πρὸς ἄλληλα τῶν μελλόντων ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ κρίνεσθαι νο-
 [668] σημάτων ἐπ' ὀλέθρῳ τε καὶ σωτηρίᾳ, καθάπερ τῶν εἰς πλείστον χρόνον ἐκτεινομένων, ὅτι παραπλήσια κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐστὶ τὰ σημεῖα. τὸ δὲ ἀλλοφάσσοντες, εἴρηται γὰρ καὶ τοῦτο τοῦνομα κατὰ τὴν ῥῆσιν, οὐ πάνν τι σύνηδες ὅν ἦτοι τοὺς παραφρονοῦντας ἢ τοὺς μεταρρήπτοῦντας ἑαυτοὺς, ὅπερ ἐστὶν ἀσωμένους, ἐνδείκνυνται. βέλτιον δ', ὅσον ἐξ αὐτῆς τῆς φωνῆς οἶόν τε τεκμαίρεσθαι, τὸ πρότερον, ἢ ἡ γεγενημένον τοῦνομα τὸ ἀλλοφάσσοντες ἐκ τῶν ἄλλοτε φάσκειν ἄλλα. τινὲς δὲ ἀπὸ τοῦ μεταβάλλειν ἄλλοτε εἰς ἄλλο σχῆμα

tum trahunt, delirant, vigilant. Deinde utrique adjecit sententiae, priori quidem: *aliaque signa habent securissima*; alteri vero: *et reliqua signa possident pessima*. Ex quibus plane ostendit se quo exempla proferret signorum utriusque generis meminisse. Hoc autem etiam recte videtur adjecisse: *siquidem ab illis statim ab initio quam maxime dissident*, de quo et a me dictum antea est, nempe morbos illos permultum a se invicem differre, qui dies intra paucos mortis vel salutis judicium subire debent, sicut eorum qui tempus in longum protrahunt, signa esse similia. Caeterum delirant, Hippocrates dixit, dictione apud Graecos haud multum usitata. Significat autem vel eos, qui delirant vel qui huc et illuc sese disiciunt, quos aliter ἀσωμένους appellant. Sed prior quantum ex ipsa voce licet conjicere, magis probanda est interpretatio, ut verbum ἀλλοφάσσειν ab alia atque alia loquendo derive-

Ed. Chart. VIII. [668.]

Ed. Bas. V. (156.)

τὰ φάη, τουτέστι τοὺς ὀφθαλμοὺς, γεγονέναι φασὶ τὴν προσ-
ηγορίαν.

θ'.

Ὡς οὖν τουτέων οὕτω γιγνομένων συμβάλλεσθαι χρή κατὰ
τε τὸν χρόνον κατὰ τε τὴν πρόσθεσιν ἐκάστην, ἐπὶ τὴν
κρίσιν ἰόντων τῶν νοσημάτων.

Ὡς περ ὅσα περὶ τῆς πρώτης τετραδος εἶπε κατὰ τὴν
ἀρχὴν ἐπανάλαβε μετὰ τοῦ πρόσθεῖναι καὶ παραδείγματα,
κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον αὖθις ἐν τῇδε τῇ ῥήσει διέρχεται
τὰ κατ' ἐκείνην αὐτῷ προγεγραμμένα, δι' ἧς φησιν· ἀλλὰ
χρή ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἐνθυμεῖσθαι καὶ καθ' ἐκάστην
τετράδα προστιθεμένην ἐπισκέπτεσθαι, καὶ οὐ λήσει ὅπη
τρέψεται.

ι'.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τῇσι γυναιξίν αἱ κρίσεις ἐκ
τῶν τόκων γίνονται.

tur. Alii vero quod subinde oculos huc illuc circumfe-
rant, deductum esse verbum prodidere.

IX.

*His igitur sic contingentibus conjectare oportet tum ex
tempore tum ex unaquaque additione, morbis ad crisin
prodeuntibus.*

Quemadmodum omnia quae ante de primo quater-
nione dixerat, repetiit, adjectis etiam exemplis sic denuo
tractat hoc loco eadem, quae illic scripta sunt, ubi dicit:
verum a primo statim die diligenter animum attendere
convenit et quaterniones singulos qui accesserint obser-
vare, nec te latebit quo se morbus vertet.

X.

*Ad eundem vero modum etiam mulieribus crises a partu
contingunt.*

Ed. Chart. VIII. [668.]

Ed. Basf. V. (156.)

Καθ' ἣν ἂν ἡμέραν ἀποκνήσῃ, ἡ ἀρχὴ τῆς ἐξαριθμώσεως γινέσθω σοι, μὴ καθ' ἣν ἤρξατο πυρεῖταιν. ἐνταῦθα γοῦν ἦτοι περὶ δευτέραν ἢ τρίτην ἡμέραν ἄρχονται μετὰ τὸν τόκον, ἀφ' ἧς ἀριθμοῦσιν οἱ πολλοὶ τὴν ἐσομένην κρίσιν. ἔχει δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἀφ' ἧς ἀποκνήσει τὴν συναρίθμωσιν δεῖ γενέσθαι τῶν ἡμερῶν. ὁπότ' οὖν ταῦτα ἅπαντα περὶ τῶν κρίσεων ἡμερῶν ἐπὶ κεφαλαίων διεῖλθεν ὁ Ἱπποκράτης, ἀναμνήσαι σε βούλομαι τοῦ πολλάκις ἐν πολλοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένου. τὸ δ' ἐστὶ τοιοῦτο ὅτι τῶν ζητουμένων ἕνα μηδὲν εἰς τὰ τῆς τέχνης ἔργα συμβαλλόμενα λογικὴν ἔχει τὴν σκέψιν. ἡ μὲν γὰρ χρεῖα τῆς προγνώσεως ἐστὶν ἐν τῷ γινῶναι τὴν ἡμέραν ἐν ἣ κριθήσεται τὸ νόσημα, τὸ δὲ εἴτε ὀξὺ κλητέον εἴτε κάτοξυ τὸ τοιοῦτον εἴτε χρόνιον εἴτε ὀξὺ παρηυξημένον εἴτε κατὰ μετέπτωσιν ὀξὺ, περὶ ὀνομάτων ἐστὶ μᾶλλον ἢ περὶ πραγμάτων ζητεῖν. εἰ δὲ καὶ περὶ πραγμάτων ἐθέλοι τις εἶναι τὴν τοιαύτην ζήτησιν, ἀλλ' οὕτω γε περὶ τοιούτων πραγμάτων ἐστὶν, ἐξ οἷων ἂν τις ὀρμώμενος ἢ προγνοίῃ τὸ γενησόμενον ἢ θεραπεύσειεν ὀρ-

A quo die mulier pepererit, ab eo numerare incipias, non a quo coepit febricitare. Nam aliquae secundo tertiove die postquam pepererint, in febrem incidunt, atque ab eo plerique futuram crisin enumerant. Verum res seculus habet, quum oporteat a die quo foetum edet, enumerationem exordiri. Sed quum haec omnia de diebus criticis Hippocrates breviter persequutus sit, subiit mihi admonere te ejus rei, de qua saepe me differentem audivisti, est autem ejusmodi. Utique nonnulla de quibus quaeritur, nihil prorsus ad artis opera conferre, sed logicam habere speculationem. Est enim is praecognitionis usus diem certo nosse, quo morbus judicabitur, qui acutusne vocandus sit, an peracutus, an longus, an acutus productus, an acutus commutatus, de nominibus potius litigare est quam res contemplari. Quas tamen quaestiones si quis etiam de rebus esse contenderit, at non de illis certe sunt, quae vel ad praecognitionem vel ad rectam

Ed. Chart. VIII. [668. 669.]

Ed. Bas. V. (156.)

θῶς, ὑποκείσθω γοῦν ἡμῖν προεγνώσθαι ἀληθῶς τὸν νο-
σοῦντα κατὰ τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν ἀπαλλαγῆσθαι τοῦ νο-
σήματος· εἴτα γενομένου τοῦ πράγματος ὡς ἡλπίσθη τὸν
μὲν τινα λέγειν ὅξυ νόσημα γεγονέναι τῷ ἀνθρώπῳ, τινὰ δ'
οὐκ ἐπιτρέπειν ὅξυ προσαγορεύειν αὐτὸ, πέρας γὰρ εἶναι
τῶν ὁξέων τὴν ἰδ' ἡμέραν. [669] εἰθ' αὐτοὺς πάλιν ἀλ-
λήλοις διαφέρεισθαι, τοῦ μὲν τίνος, ἐπειδὴ τῶν ὁξέων ἐξέπε-
σεν ἡ νόσος, ἀντικρὺς αὐτὴν ὀνομάζοντος χρόνιον, εἶναι
γὰρ οὐδεμίαν ἄλλην τρίτην διαφορὰν ἀπὸ χρόνου ποσότητος
ἐν τοῖς νοσήμασιν ὑποληπτέον, εἰτέρου δὲ ἐκ μεταπτώσεως
ὅξυ τὸ τοιοῦτον νόσημα καλοῦντος, ἄλλου δ' οὐχ ἀπλῶς
οὕτως, ἀλλὰ παρηυξημένον ἐπ' ὀλίγον ὅξυ καλοῦντος. ἵνα
γοῦν τις ἀκούσῃ πρῶτον μὲν ἐκ τίνων πιθανῶν ἕκαστος
τῶν διαφανούντων ὁρμαῖται, διακρίνῃ δ' ἐφεξῆς ὅστις ἄμει-
νον αὐτῶν ἢ χεῖρον γινώσκει, κατατρίψει μὲν οὐκ ὀλίγον
χρόνον, ὀνήσεται δ' οὐδὲν εἰς τὴν τέχνην. οὕτως δὲ καὶ
ὅστις μὲν οἶδε προγινῶναι κατὰ τὴν εἰκοστὴν ἐβδόμην λυ-

curationem pertinent. Pone enim certo praecognitum esse
a nobis aegrum vigesimo die morbo solutum iri; deinde
quum res secundum spem venerit, aliquem dicere aegrum
acuto morbo conflictatum fuisse, alium autem non ferre
morbum hunc acutum nuncupari; acutos namque morbos
die decimo quarto desinere. Deinde inter se contendere
et ab altero quidem morbum plane longum vocari, quod
acutorum fines excefferit; neque enim aliam ullam arbi-
trandum esse tertiam in morbis differentiam, quae a tem-
poris modo petatur. Ab altero autem morbum hunc acu-
tum commutatum appellari; ab alio vero acutum produ-
ctum dici; alium vero non sic plane, sed acutum parum
productum nominare. Si quis ergo jam cupit audire sin-
gulorum rationes, quibus illi inter se dissidentes opinio-
nem suam tuentur et postea judicare quis melius pejusve
sentiat, non parvam quidem temporis jacturam faciet nec
interim ulla in re artem ipsam promovebit. Similiter qui
praevidere potest morbum vigesimo septimo die discussum

Ed. Chart. VIII. [669.]

Ed. Bas. V. (156.)

θησόμενον τὸ νόσημα, μὴ δύναται δ' ἀποφαιнесθαι πότε-
 ρον ὅξυ κλητέον ἢ χρόνιον ἢ παρνηξημένον ὅξυ ἢ ἐκ μετα-
 πτώσεως ὅξυ, βέβλαπται τε πρὸς τὴν τέχνην οὐδὲ οὗτος
 οὐδέν. ἄριστον μὲν γάρ ἐστιν ἐν ταῖς κατὰ χρόνον διαφο-
 ραῖς τῶν νοσημάτων τοσοῦτον αὐτῶν ὑπολαμβάνειν εἶναι
 τὸν ἀριθμὸν, ὅσος περ καὶ τῶν κρινουσῶν περιόδων, ὡς εἶ-
 ναι τὸν μὲν ὀλιγοχρονιώτατον ἐν τῇ πρώτῃ τετράδι περι-
 γραφόμενον, ἐφεξῆς δὲ τούτῳ τὸν κατὰ τὴν δευτέραν, εἰθ' ἑ-
 ξῆς τὸν κατὰ τὴν τρίτην, εἰτα τὸν κατὰ τὴν τετάρτην καὶ
 μετὰ τοῦτον τὸν κατὰ πέμπτην, ἐφεξῆς δὲ τούτῳ τὸν κατὰ
 τὴν ἕκτην, ἥτις εἰς τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν ἀφικνεῖται. μετὰ
 δὲ ταύτην ἐκλίεσθαι μὲν τὰς τετράδας, ἐβδομαδικὰς δὲ γί-
 νεσθαι κρίσεις. εἰτα καὶ ταύτας ἐκλύεσθαι τοῦ χρόνου
 προϊόντος, ὡς δι' εἴκοσιν ἡμερῶν τὰς λύσεις τῶν νοσημά-
 των ἀποτελεῖσθαι καὶ μετὰ ταῦτα εἰς ἀριθμὸν μεταβαίνειν
 μηνῶν. διότι γὰρ προθεσμίαι χρόνων εἰσὶ τοῖς νοσήμασιν,
 ὡς τὰ μὲν ὀξέα, τὰ δὲ χρόνια λέγεσθαι. ἀλλ' ἔνεκα σαφοῦς
 διδασκαλίας πολλάκις οὕτως ὀνομάζομεν, εἰθ' ὑπὸ τῶν πρα-
 γμάτων αὐτῶν ἀναγκάζομεθα μεταξὺ πάλιν αὐτῶν ἕτερα

iri, non tamen decernere acutusne vocandus sit, an lon-
 gus, an acutus productus, an acutus commutatus, nulla
 ille quidem in re minus est ad artem aptus. Convenit
 enim maxime tot numero esse morborum penes tempus
 differentias, quot circuitus sunt judicandi facultate prae-
 diti, ut morbus ille brevissimus sit, qui primo quaternione
 concluditur; post eum, qui secundo; deinde qui tertio,
 mox qui quarto, demum qui quinto; deinceps autem qui
 sexto, id quod die accidit vigesimo; postea vero quater-
 niones aboleri et crises esse hebdomadicas et eas quoque
 progressu temporis tandem supprimi, ut per viginti die-
 rum spatia morbi solvantur et tandem in mensium nume-
 rum transire. Sunt enim definita duo morborum tempora,
 ut vel acuti vel diuturni dicantur. Verum quo clarius
 intelligamur, hoc modo perlaepe appellamus. Deinde res
 ipsae nos cogunt inter eos ponere alios medios, qui per

Ed. Chart. VIII. [669.]

Ed. Bas. V. (156.)

τιθέναι τὰ ἐκ μεταπτώσεως ὀξεία καὶ ποιεῖν τρεῖς τὰς πά-
 σας διαφορὰς, αὐτοῖς δὲ τούτων ἑκάστην τέμνειν, οἷον εὐ-
 θὺς ἐπὶ πρώτων τῶν ὀξέων τὸ μὲν ἀπλῶς ὀξὺ, τὸ δὲ κάτοξυ
 πρὸς αὐτοῦ τοῦ Ἱπποκράτους ὠνόμασται, κάτοξυ μὲν τὸ
 τῆς ἐβδόμης ἡμέρας οὐκ ἔξωτέρω προϊὼν, ἀλλ' ἦτοι κατ'
 αὐτὴν ἢ καὶ πρωϊαίτερον κρινόμενον, ὀξὺ δὲ τὸ μέχρι τῆς
 τεσσαρεσκαιδεκάτης ἐκτεινόμενον. εἴτα καὶ τούτῳ πάλιν
 αὐτῷ βραχὺ τι προστιθέμενον ὀρῶντες ἀπορούμεθα, προση-
 γορίαν ἰδίαν οὐκ ἔχοντες θέσθαι τῷ κατὰ τὴν ἑπτακαιδε-
 κάτην ἡμέραν κρινόμενῳ νοσήματι, καθάπερ οὐδὲ τῷ κατὰ
 τὴν εἰκοστὴν τῆς καλουμένης σωρευτικῆς ἀπορίας κατὰ τὸ
 πρᾶγμα φαινομένης, ὥστ' ἐνίοτε πιθανὸν ἡμῖν δοκεῖ τὴν
 εἰκοστὴν ἡμέραν ὅρον θέσθαι τῶν ὀξέων, οὐ τὴν τεσσαρεσ-
 καιδεκάτην οὐσης καὶ ἄλλης οὐ μικρᾶς ἀπορίας κατὰ τὸ
 πρᾶγμα. τὸ γὰρ ὀξὺ νόσημα μετὰ μεγέθους τινὸς νοεῖται
 καὶ συνεχείας πυρετοῦ. τὸ γάρ τοι μὴ τοιοῦτον εἶ γε καὶ
 περὶ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἡμέραν ἢ καὶ θᾶττον λυθείη,

commutationem acuti sunt et differentias omnes triplices
 facere et rursus earum singulas dividere, ut inter acu-
 tos primos, ne longe abeas, alius simpliciter acutus, alius
 peracutus etiam ab ipso Hippocrate nuncupatur. Quorum
 hic quidem dicitur, qui ultra diem septimum non proce-
 dit, sed vel illo ipso die vel etiam maturius judicatur,
 ille vero, qui in diem decimum septimum protrahitur;
 cui si morula etiam aliqua accesserit, ut crisis in diem
 septimum et decimum differatur, haesitamus quonam
 morbum hunc nomine appellemus, quum proprio carea-
 mus, et illum aequae ejus judicium die vigesimo exercetur,
 ut hac in re dubitatio illa, quam sortiticam vocant, oria-
 tur. Quo fit ut interdum probabile esse putem acutis
 morbis vigesimo potius quam decimo quarto finem sta-
 tuere. Est autem et alia non parva super hac re dubi-
 tatio. Morbus enim acutus non sine febris magnitudine
 et assiduitate animo concipitur, quando eum, qui non est
 ejusmodi, non ita censemus nuncupandum, etiam si decimo

Ed. Chart. VIII. [669. 670.]

Ed. Bas. V. (156. 157.)

τῆς αὐτῆς προσηγορίας οὐκ ἀξιοῦμεν. αὐταὶ μὲν οὖν αἱ διαφοραὶ καὶ τοιαῦται περὶ τῶν ὀξείων νοσημάτων εἰς τῆς προθεσμίας, ἄλλαι δὲ περὶ τῶν μετὰ τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν κρισίμων, εἰς πλάτος ἱκανὸν ἐκτεταμένων. κακείνων δ' εὐλογον οἶμαι τὰ μὲν ἄχρι τῆς τεσσαρακοστῆς ἡμέρας προδιόντα κατὰ τινα διαφορὰν ἰδίαν τίθεσθαι, τὰ δὲ ἀπὸ τούτων ἄχρι μηνῶν ἐπὶ κατ' ἄλλην διαφορὰν. ὥστε γε καὶ τὰ ἐνιαύσια κατ' ἄλλην αὖ πάλιν καὶ ταῦτα καὶ (157) πρὸς γε τούτοις εἰ τὰς συναριθμήσεις ἐτῶν οὐ μηνῶν ἔχοντα, ὅπερ οὖν ἀεὶ λέγω τὰ μὲν τοιαῦτα παραλειπτέον ἐστίν, ἀσκητιὸν δὲ αὐτὸν ἱκανὸν εἶναι προγινώσκειν, ὅποτε λυθῇσεται τὸ νόσημα. [670] φαίνεται γοῦν ὁ Ἱπποκράτης ἐφ' ἐνὸς εἵδους νοσήματος, ὃ καλεῖν εἴωθεν ἐμπύημα, τοῖς μὲν αὐτῶν τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν ὄρον τῆς ῥήξεως τιθέμενος, ἐνίοις δὲ τὴν τριακοστὴν ἢ τεσσαρακοστὴν ἢ ἑξηκοστὴν ἐπιτρέψας οἷν τὰς προσηγορίας ἑτέροις ἐπ' αὐτῶν τίθεσθαι τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα δεινοῖς αὐτὸς σπούδαζε προγινώσκειν εἰς ἥντινα τῶν προειρημένων ἡμερῶν ἢ προθεσμία τῆς

quarto die aut celerius etiam discussus fuerit. Hae quidem sunt et tot praefiniti acutorum morborum finis differentiae. Sunt vero et aliae dierum post vigesimum, quibus inest iudicandi vis, qui et ipsi magnam habent latitudinem. Arbitror autem maxime convenire ut qui ad diem usque quadragesimum perveniunt, peculiarem quandam differentiam constituent et secundum hos aliam, qui in septimum mensem porriguntur. Similiter autem et annuos in alia esse differentia et illos praeterea, quos annorum non mensium spatiis dimetimur. Sunt autem haec, uti ego semper admonui, praetermittenda et danda sedulo opera ut tempus, quo solvendus morbus est, sciamus praesagire. Perspicuum enim est Hippocratem in uno morbi genere, quod ille suppurationem solet appellare, ruptionis diem statuere interdum vigesimum, aliquando trigesimum aut quadragesimum aut sexagesimum. Itaque alios quidem qui optime id callent, finito nomina ut volent iis indere et discere praesagire, quonam die vomicia

Ed. Chart. VIII. [670.]

Ed. Bas. V. (157.)

ρήξεως ἀφίξεται. τοῦτο δὲ εὐρήσεις διὰ δυοῖν ὥσπερ ὀ-
γάνων ἐμπειρίας τε καὶ λόγου, τῆς μὲν ἐμπειρίας ἐν καὶ
δεύτερον ἐμπύημα διδαξάσης ἐρῶντος, ἐκάτερον ἰδίᾳ προ-
θεσμία τοῦ λόγου δὲ γινώσκοντος τὴν τε τῆς ὕλης τῶν ἐμ-
πυημάτων οὐσίαν, τὰ τε δραστικὸν αἷτιον αὐτῆς, τὰ τε
τούτῳ συνεργοῦντα. θεασάμενος γάρ τις τὸ πρῶτον ἐμπύη-
μα κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν, εἰ τύχοι, ῥαγὲν, ὑπὸ
τοῦ τοιοῦδε χυμοῦ γεγονὸς, οἷον ὅτι μετρίως ψυχροῦ καὶ
καθ' ὥραν ὡσαύτως μετρίως ψυχρὰν, ἡλικίαν τε καὶ χώραν
καὶ φύσιν ὅλου τοῦ σώματος καὶ τοῦ πεπονθότος μορίου
καὶ πάλιν ἕτερον θεασάμενος ἐξηκοσταῖον διερῶντος, ἐπὶ
ψυχροτέροις ἅπασιν τοῖς προειρημένοις, εἴτ' εἰ οὕτως ἔτυχεν
εἰκοσταῖον ἐπὶ θερμότεροις. ἐκ τούτων ὁρμώμενος ἱκανὸς
ἔσται περὶ τῶν ἄλλων ἐμπυημάτων στοχάζεσθαι, σκοποῖς
μὲν χρώμενος τοῖς ἐμπείρως ὁραθεῖσι, παραβάλλων δὲ ἐκεί-
νοις τὰ νῦν γινόμενα κατὰ θερμότητα καὶ ψύξιν αὐτῶν τε
τῶν μεταβαλλομένων χυμῶν καὶ τῆς ἀλλοιούσης αὐτοὺς αἰ-
τίας δραστικῆς, ἥτις ἐστὶ τὸ ἐμφυτον θερμὸν, ὅσα τ' ἄλλα

rumpi debet. Id autem tibi duo, veluti quaedam instru-
menta indicabunt, experientia et ratio. Quarum illa qui-
dem docet unum atque alterum empyema, certo utrum-
que tempore disruptum fuisse. Haec vero et materiae,
quae committit empyema, substantiam intelligit tum cau-
sam quae ipsam efficit quaeque una cum illa agunt. Nam
qui consideravit primum empyema, quod die, ut exempli
gratia dicamus, quadragesimo ruptum est, ab humore pa-
rum frigido et tempore similiter et aetate et regione et
natura totius corporis, partisque affectae moderate frigi-
dis ortum habuisse et rursus alterum vidit ruptum die
sexagesimo, quum essent omnia supradicta calidiora, et
aliud fortassis die vigesimo adaperit fuisse, quod essent
calidiora, si haec sequatur, potest aliorum omnium em-
pyematum conjecturam facere, scopos quidem illos atten-
dens, quos per experientiam observavit, conferens autem
cum ipsis eum qui nunc est calorem et frigus non hu-
morum modo, qui alterationem subeunt, verum etiam

Ed. Chart. VIII. [670.]

Ed. Bas. V. (157.)

ταύτη συνεργεῖ κατὰ χώραν καὶ ὥραν καὶ κατάστασιν. αὐ-
 τῆς δὲ τῆς δραστηκῆς αἰτίας τὸ μέγεθος ἔκ τε τῆς ἡλικίας
 τεκμαιρόμενος ἔτι τε τῆς ἰδίας φύσεως αὐτοῦ καὶ τοῦ μο-
 ρίου καθ' ὃ συνέβη τὴν ἐκπύησιν γίνεσθαι καὶ τῶν ἄλλων
 σημείων, ὅσα ῥώμην τε καὶ ἀρρώστιαν ἐνδείκνυνται τῆς κατὰ
 τὰς ἀρτηρίας τε καὶ φλέβας δυνάμεως. ὁ γὰρ μηδὲν τού-
 των ἐπιστάμενος, ἀλλὰ περιμένων ἔκ παρατηρήσεως διδα-
 χθῆναι περὶ πάντων τῶν ἐμπνημάτων ἑτῶν εἰς τοῦτο χι-
 λίων χρόνος οὐκ ἔξαρκεῖσι, ὥσπερ αὖ πάλιν ὁ πρὸς τὴν
 ἔμφυτον ἀποβλέπων θερμοσίαν ὁπόση τις ἐστὶ καὶ ταύτη
 παραβάλλων τὴν φύσιν τῶν πεφθισομένων χυμῶν ὁδὸν ἔχει
 τῆς εὐρέσεως οὗ ζητῶν τυγχάνει πράγματος. οὗτος οὖν
 ἐστὶν ὁ δυνάμενος ἐξ ὧν οἶδε καὶ περὶ ὧν οὐκ οἶδε τεκμαι-
 ρεσθαι τεχνικῶς. οὗτος ἔρει μόνος ὡς περὶ μὲν τὴν εἰκο-
 στὴν ἡμέραν ἐκπυήσει τόδε τι, περὶ δὲ τὴν τριακοστὴν τόδε
 τι καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως οὐδὲν ἔτι προστιθέναι δεό-
 μενος, εἴτ' ὅξυ χρὴ καλεῖν εἴτε χρόνιον εἴτ' ἐκ μεταπτώ-

agentis causae, quae quidem calor ipse natus est, a qua
 illi alterantur, tum ea aestimans, quibus ipsa juvatur, re-
 gionem, anni tempus, caelique statum, ipsius vero cau-
 sae agentis magnitudinem perpendens tum ex aetate tum
 ex propria ipsius natura et partis in qua obortum est
 empyema tum signis aliis, quae robur et imbecillitatem
 facultatis in arteriis venisque sitae testantur. Qui enim
 nihil eorum novit, sed exspectat donec omnium empye-
 matum cognitionem per observationem sit consequutus, vix
 illi annorum mille tempus sufficiet, sicut is rursus qui
 nativum calorem quantus est considerat et cum eo con-
 fert humorum, qui concoqui debent, naturam, viam se-
 quitur ad inveniendum id, quod investigat, compendio-
 sam. Ille quidem ipse est qui ex his quae novit potest
 eorum etiam quae non novit artificiose facere conjectu-
 ram. Ille solus dicet, hoc quidem circa diem vigesimum,
 illud circa trigesimum suppuraturum esse, et de aliis ad
 eundem modum, nihil praeterea additurus, an acutum
 hunc morbum an longum an ex commutatione acutum

Ed. Chart. VIII. [670. 671.]

Ed. Bas. V. (157.)

σεως ὁδὸν τὸ νόσημα. ταῦτα γὰρ ἔργον ἐστὶ διακρίνειν, οὐκ ἰατρῶν νηΐ Δία περὶ τὰ τῆς τέχνης ἔργα σπευδόντων, ἀλλὰ σοφιστῶν λόγοις σχολαζόντων, καὶ διὰ τοῦτο περὶ μὲν τῶν τριούτων προβλημάτων ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου καθήμενοι σέμνως πᾶν καταντλοῦσι λόγοις οἱ πολλοὶ τοὺς μαθητάς. ὁποῖον δὲ τι γενήσεται τῷ κάμνοντι μᾶλλον αὐτοὺς λέληθεν ἢ τῆς θαλάττης χοαί. ἕτεροι δ' ἔμπαλιν ἱκανοὶ μὲν εἶσι καὶ διαγινῶναι τὰ νοσήματα καὶ προγινῶναι τὰ γενησόμενα, λέγειν δ' οὐδὲν ἔχουσιν εἰς τὰ λογικὰ ζητήματα, καὶ ταύτης τῆς αἰτίας ἄλλοι μὲν ἰατροὶ νομίζονται παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, ἕτεροι δὲ σοφισταὶ καὶ λογιατροί· καλοῦσι γὰρ αὐτοὺς οὕτως· καὶ θεάσωνται τινα βιβλίον ἀναγινώσκοντα καὶ λόγῳ χρώμενον εἰς ἑρμηνείαν τῶν χρησίμων φαρμάκων, ὑποπτεύουσι τοῦτον ἐκ τῶν λογιατρῶν εἶναι.

 ια'.

[671]. Κεφαλῆς δὲ ὀδύναι ἰσχυραὶ τε καὶ ξυνεχεῖς ζὺν πυρετῷ ἢ μὲν τι τῶν θανατωδέων σημείων προσγίγνοιτο, ὀλέθριον

vocare oporteat. Haec enim non medici quidem dijudicant, qui artis opera persequuntur, sed sophistae potius, qui tempus et operam in verbis inaniter collocant, proindeque multi in alto sedentes solio venuste admodum de hujusmodi problematis differentes discipulos suos fabulis perfundunt, qui autem casus aegrum maneat magis quam maris congios ignorant. Alii rursus valent quidem et discernere morbos et futura praesagire, de logicis vero quaestionibus dicere non possunt. Quo fit ut alii quidem apud homines habeantur medici, alii vero sophistae et λογιατροί: sic enim eos appellant: atque si quem viderint in libro legentem et rationem in explicandis utilibus medicamentis adhibentem, eum statim ex logiatis aliquem esse suspicantur.

 XI.

Capitis autem dolores et vehementes et continui cum febre, si quod certe letalium signorum praeterea accesserint,

Ed. Chart. VIII. [671.]

Ed. Bas. V. (157.)

κάρτα· εἰ δὲ ἄτερ τῶν τοιούτων σημείων ἡ ὀδύνη ὑπερβάλλοι εἴκοσιν ἡμέρας, ὃ τε πυρετὸς ἔχοι, ὑποσκέπτεσθαι χρὴ αἵματος ῥῆξιν διὰ ῥινῶν ἢ ἄλλην τινὰ ἀπόστασιν ἐς τὰ κάτω χωρία. ἔστ' ἂν δὲ καὶ ἡ ὀδύνη ἢ νεαρὰ, προσδέχεσθαι χρὴ ὡσαύτως αἵματος ῥῆξιν διὰ ῥινῶν ἢ ἐκπύησιν, ἄλλως τε καὶ ὀδύνη περὶ τοὺς κροτάφους τε καὶ τὸ μέτωπον ἦ.

Ἀτακτότερον ἡρμηνεύεται χρησιμώτατον εἰς πρόγνωσιν ὄν πρᾶγμα. κατὰ τάξιν δ' ἂν οὕτως ῥηθείη. κεφαλῆς δὲ ὀδύνηαι ἰσχυραὶ τε καὶ συνεχεῖς σὺν πυρετῷ εἰ μὲν τι τῶν θανατωδῶν σημείων προσγένηται, τελέως ὀλέθριον· εἰ δ' ἔξ ὧν ἔμαθες ἐλπίζοις τι περὶ τοῦ νοσοῦντος ὡς σωθησομένου, κατ' ἀρχαῖς μὲν ἄχρι τῆς ἐβδόμης ἡμέρας αἰμορροαγίαν διὰ ῥινῶν προσδέχου, προελθόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ τοῦτο μὲν εἴ. πῦον δ' ἂν ἔλθῃ διὰ ῥινῶν ἢ δι' ὧτων ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ κάμνοντος. εἰ δὲ ἄχρι τῶν εἴκοσι ἡμερῶν ἔκτα-

rit, exitiosum admodum; si vero sine ejusmodi signis dolor vigesimum diem superet et febris detineat, sanguinis e naribus eruptionem aut alium quendam abscessum ad inferas partes expectare oportet. Verum quoad dolor recens fuerit, eodem modo sanguinis ex naribus eruptionem aut suppurationem expectare convenit cum alias tum si dolor circa tempora et frontem fuerit.

Hoc quidem inordinate expositum est, cujus tamen maxima est in praesagiendo utilitas. Sic autem poterit ordinate dici. Capitis dolores vehementes et continui cum febre, si quidem aliquod mortiferum signum praeterea accesserit, supra modum perniciosi sunt. Verum si ex his quae didicisti speras aegrum tandem convaliturum, principio quidem usque ad diem septimum sanguinem per nares fluxurum existima, morbo vero veterascente, etiam hoc idem quamquam et pus per nares vel aures commode excerni potest. Sin autem capitis dolor etiam vigesimo

Ed. Chart. VIII. [671.]

Ed. Bas. V. (157.)

θείη τὸ σύμπτωμα τῆς κεφαλαλγίας, εἴτε καὶ τότε τὴν αἱμορροαγίαν σπανιωτέραν ἔλπιζε, μᾶλλον δὲ ἐκπύησιν ἢ ἀποστασιν εἰς τὰ κάτω χωρία προσδέχου. κατ' ἐκείνον δὲ τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἂν τὴν αἱμορροαγίαν ἐλπίσης, αὐξήσει σου τὴν ἐλπίδα κατὰ τοὺς κροτάφους τε καὶ τὸ μέτωπον ὁδύνη σφοδρὰ παραμένουσα.

ιβ'.

Μᾶλλον δὲ χρὴ προσδέχεσθαι τοῦ αἵματος μὲν τὴν ῥῆξιν τοῖσι νεωτέροισι πεντεκαιτριήκοντα ἔτεων, τοῖσι δὲ γεραιτέροισι τὴν ἐκπύησιν.

Ἀπὸ τῆς ἡλικίας ὃ διορισμὸς εἰς τὸ μᾶλλον ἐλπίζειν διὰ ῥινῶν αἱμορροαγίαν. ἡ δ' αἰτία πρόδηλος εἰρημένη πολ-
λάκις, ὥς ἡ μέχρι πέντε καὶ τριάκοντα ἔτων ἡλικία πλεῖ-
στον αἷμα γεννᾷ. πρόσσεσι δὲ καὶ τοῦτο καὶ τὸ θερμότε-
ρόν τε καὶ χολωδέστερον εἶναι ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ τὸ αἷμα.
λέλεκται δὲ καὶ πρόσθεν εἰς τὰς ὑπὸ τῆς φύσεως γενομέ-

die detinet, tunc quoque tametsi rarius sanguinis proflu-
vium contingere potest, at frequentius suppuratio aut abs-
cessus in partibus inferis oriuntur. Caeterum quo tem-
pore futuri profluvii sanguinis suspicio est, fidem tibi
majorem faciet vehemens dolor tempora frontemque ob-
fidens.

XII.

*Magis autem expectanda est sanguinis quidem eruptio ju-
nioribus quinque et triginta annis, at senioribus sup-
puratio.*

Nota est ab aetate an sanguinis per nares proflu-
vium sperari magis debeat. Causa autem evidens est et
saepe ante dicta, aetatem videlicet, quae annis quinque
et triginta inferior est, sanguinem affatim gignere, atque
etiam tum aetatis sanguinem esse calidiorem et biliosiore.
Id quod supra etiam diximus ad eruptiones sanguinis quas

Ed. Chart. VIII. [671. 672.]

Ed. Bas. V. (157. 158.)

νας αίμορραγίας τὸ τοιοῦτον ἐπιτήδειον ὑπάρχειν· ἐπὶ δὲ τῶν γεραιτέρων τῶν περαιτέρω τῶν τριάκοντα καὶ πέντε ἔτων μᾶλλον προσδοκῆσαι τὴν ἐκπύησιν.

ιγ'.

Ὡτὸς δὲ ὀξεῖη ὀδύνη ξὺν πυρετῷ ξυνεχῆι τε καὶ ἰσχυρῷ δεινόν. κίνδυνος γὰρ παραφρονῆσαι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπολέσθαι. ὥς οὖν τουτέου τοῦ τρόπου σφαλεροῦ ἔοντος ταχέως δεῖ προσέχειν τὸν νόον καὶ τοῖσιν ἄλλοισι σημείοις πᾶσιν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρης.

[672] (158) Οὐδέποτε γίνεται ὀδύνη σφοδρὰ ἐπὶ τῶν φαινομένων τούτων ὥτων, οὐτ' εἰ καὶ γένοιτο κίνδυνος ἀκολουθήσει, μήτ' αὐτοῦ τι τοῦ μορίου κύριον ἔχοντος μήτε κυρίῳ τινὲ συνεχοῦς ὄντος. ἀλλ' εἰώθασιν ὠταλγίας ὀνομάζειν, ὅταν ἐν τῷ βάθει κατὰ τὸν ἀκουστικὸν πόρον ἡ τῆς ὀδύνης αἰσθησις γένηται. τηνικαῦτα γὰρ αὐτὸ πάσχει τὸ ἀκουστικὸν ὀνομαζόμενον νεῦρον, οὐ διὰ μακροῦ συνά-

per se natura molitur accommodatissimum esse; at vero in senioribus qui triginta quinque annos exceſſerunt, suppuratio magis exſpectanda eſt.

XIII.

Auris dolor acutus cum febre continua et vehementi gravis. Periculum enim eſt hominem delirare ac interire. Proinde quum hic motus minime tutus ſit, cito mentem advertere oportet etiam aliis ſignis, a primo ſtatim die.

Nunquam magnus dolor externam hanc viſuque conſpicienam auriculam invadit, nec ſi quando invaſerit, periculi quidquam habet, quod et particula haec nullius pene dignitatis ſit nec ulli principi parti continua eſſe videatur. At aurium dolores Graeci ὠταλγίας dicunt, vocari ſolitum eſt, quum in imo meatu audiendi doloris ſenſus excitatus fuerit. Tunc enim nervus ipſe, quem auditorium appellant, afficitur, qui cum cerebro non parum

Ed. Chart. VIII. [672.]

Ed. Bas. V. (158.)

πτον τῷ ἐγκεφάλῳ. εἰκότως οὖν ἀπόλλυνται πολλοὶ κατὰ τὰς σφοδρὰς ὠταλγίας εἰς συμπάθειαν ἐρχομένου τοῦ ἐγκεφάλου, διὸ καὶ παραφρονοῦσι τῶν καμνόντων ἔνιοι καὶ μέντοι καὶ ἀποθνήσκουσιν αὐτῶν τινες ἐξαίφνης ὃν τρόπον οἱ ἀπόπληκτοι, ὅταν ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον ἀφίκηται ἀθρόως τὸ τὴν ὠταλγίαν ἐργαζόμενον ῥεύμα.

ιδ'.

Ἀπόλλυνται δὲ οἱ μὲν νεώτεροι τῶν ἀνθρώπων ἑβδομαῖοι καὶ ἔτι θάσσον ὑπὸ τοῦ νοσήματος τουτέου, οἱ δὲ γεραίτεροι πολλῷ βραδύτερον. οἷ τε γὰρ πυρετοὶ καὶ αἱ παραφροσύναι ἥσσον αὐτέοισιν ἐπιγίγνονται καὶ τὰ ὦτα διὰ τοῦτο φθάνει ἐκπύσκεισθαι. ἀλλὰ ταύτησι μὲν τῇσιν ἡλικίῃσιν ὑποστροφῇ τοῦ νοσήματος ἐπιγινόμεναι ἀποκτείνουσι τοὺς πλείστους. οἱ δὲ νεώτεροι πρὶν ἐκπυῆσαι τὸ οὗς ἀπόλλυνται. ἐπὶν γε ῥυῆ τὸ πῦον λευκὸν ἐκ τοῦ ὠτός, ἐλπίς περιγενέσθαι τῷ νέῳ, ἣν τι καὶ ἄλλο χρηστὸν αὐτέῳ ἐπιγίνεται σημεῖον.

cohaeret adeo, ut plurimi non praeter rationem prae vehementia doloris aurium interierint, cerebro in doloris consortium perducto. Quare multi aegri et delirant et derepente quidam etiam moriuntur, perinde atque apoplectici, ubi fluxio, quae dolorem aurium concitabat, cerebrum confertim pervaserit.

XIV.

Intereunt autem ex hoc morbo juniores quidem homines septimo die aut etiam citius, seniores vero multo tardius. Nam et febres et deliria minus eis superveniunt, auresque ob eam causam suppuratio praeoccupat. Verum his quidem aetatibus succedentes morbi reversiones plurimos enecant. Juniores vero priusquam auris suppurarit intereunt. Quum quidem pus album ex aure fluxerit, juniorem superfuturum spes est, si quidem ei aliud quoddam ei bonum signum supervenerit.

Ed. Chart. VIII. [672.]

Ed. Bas. V. (158.)

Τοῖς νέοις τῶν ἀνθρώπων οἳ τε πυρετοὶ καὶ αἱ παραφροσύναι μᾶλλον γίνονται διὰ τὸ χολῶδες καὶ θερμὸν τῆς κράσεως. εἰκότως οὖν ἀπόλλυνται θάσσον ἢ ἐκπυῖσκονται τὰ ὄτα. τοῖς δὲ πρεσβύταις ὅσον μὲν ἐπὶ τούτοις ἥττον ὑπάρχει κινδυνεύειν. καὶ ὑποσιροφαὶ δὲ αὐτοῖς γίνονται τῶν παθημάτων, ὅτι μὴ τελέως ἐκπέττεται διὰ τὴν ψυχρότητα τῆς κράσεως ὃ τὴν ὁδύνην ἐργαζόμενος χυμός. τὰ δ' ἄλλα τῆς ῥήσεως ἱκανῶς ἐστὶ σαφῆ.

ιε'.

Φάρυγξ δὲ ἐλκουμένη σὺν πυρετῷ δεινὸν, ἀλλ' ἦν τε καὶ ἄλλο σημεῖον ἐπιγίνηται τῶν προκεκριμένων πονηρῶν εἶναι προλέγειν, ὥς ἐν κινδύνῳ ἔontos τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἐλκουμένη φάρυγξ σημεῖόν ἐστι κακοχυνμίας διαβρωτικῆς. αἴτιον δὲ δυσκολίας οὐ σμικρᾶς διὰ τὸ μετὰ πόνου καταπίνειν. ἐπιβλέπειν οὖν χρὴ καὶ τὰ ἄλλα σημεῖα πρὸς ἀκριβεστέραν γνῶσιν τοῦ γενησομένου. κοινὸν δὲ ἐπὶ

Juvenes vehementius febricitant et in furorem facilius vertuntur] propter biliosum calidumque temperamentum. Quare haud praeter rationem celerius moriuntur quam aures suppurent. Senibus haec quidem minus affe-runt periculum. Morbus vero reverti solet, quoniam humor, qui parit dolorem, non absolute concoquitur propter temperamenti frigiditatem. Reliqua satis manifesta sunt.

XV.

Fauces autem exulceratae cum febre grave, sed si quod aliud etiam signum fuerit ex his quae ante prava esse judicata sunt, hominem in periculo versari praedicendum.

Fauces ulceratae mali succi erodentis indicio sunt; eademque non parvum exhibent negotium, propterea quod nonnisi aegre transglutire possunt. Itaque quo sit eventus magis absoluta cognitio, oportet notas alias con-

Ed. Chart. VIII. [672. 673.]

Ed. Bas. V. (158.)

πάντων ἔδωκε σοὶ παράγγελμα, μάλιστα δ' ἐπὶ τῶν μὴ ἀκριβῶς ἀρίστων μῆτε χειρίστων. ἐφ' ὧν καὶ αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης εἶωθεν ἀξιούν συνεπισκέπτεσθαι καὶ τᾶλλα σημεῖα.

ιστ'.

[673] Αἱ δὲ κυνάγχαι δεινόταται μὲν εἰσι καὶ τάχιστα ἀναιρούσιν, ὁκόσαι μὴτ' ἐν τῇ φάρυγγι μηδὲν ἔκδηλον ποιέουσιν μὴτ' ἐν τῷ αὐχένι, πλεῖστον δὲ πόνον παρέχουσι καὶ ὀρθόπνοϊαν. αὗται γὰρ καὶ αὐθημερόν ἀποπνίγουσι καὶ δευτεραῖαι καὶ τριταῖαι καὶ τεταρταῖαι.

Ἔστι φάρυγξ τὴν προκειμένην χώραν στομάχου τε καὶ λάρυγγος ὀνομάζει δῆλόν ἐστι καὶ ὧν νῦν ἔγραψεν, ἐκείνας τὰς κυνάγχας δεινότητος εἶναι λέγων, ὅσαι μὴτ' ἐν τῇ φάρυγγι μῆτε κατὰ τὸν αὐχένα διάθεσιν τινα παρὰ φύσιν ἐνδείκνυνται, κατὰ χροιάν τε καὶ θερμότητα καὶ ὄγκον. αὐχένα μὲν γὰρ τὸν τράχηλον λέγει, φάρυγγα δὲ τὴν ἐν

templari. Hoc autem praeceptum habet in omnibus notis commune, sed in his maxime, quae inter bonas et pessimas medio se habent modo. In quibus etiam ipse Hippocrates alia quoque signa consideranda censet.

XVI.

Anginae gravissimae quidem sunt et celerrime interimunt quaecunque neque in faucibus neque in cervice quidquam conspicuum faciunt, plurimum vero dolorem exhibent et orthopnoeam; hae namque et eodem die et secundo et tertio et quarto strangulant.

Hippocrates φάρυγγα haud dubie appellavit spatium illud quod ante gulam gutturque situm est. Id quod vel ex hoc loco perspicuum est, ubi scribit, anginas illas faevissimas esse, ex quibus neque in faucibus neque in cervice vel color vel calor vel tumor praeter naturam apparet. Siquidem per αὐχένα collum intelligit, φάρυγγα

Ed. Chart. VIII. [673.]

Ed. Bas. V. (158.)

τῷ διανοῖξαι τὸ στόμα καὶ πιλῆσαι τὴν γλῶσσαν κάτω φαινομένην εὐρυχωρίαν, ἐν ᾗ τὰ δύο στόματά ἐστι, τὸ τε τοῦ στομάχου καὶ τὸ τοῦ λάρυγγος. ὅταν οὖν ἐν μηδετέρῳ τούτων ἐπίδηλον ᾗ τι παρὰ τὸ κατὰ φύσιν, ἡγεῖσθαι χρὴ τῶν ἔνδον τοῦ λάρυγγος σωμάτων εἶναι φλεγμονήν, ἐφ' ᾗ πνίγονται. στενῆς δ' οὔσης φύσει τῆς ὁδοῦ τοῦ πνεύματος ἀναγκαῖόν ἐστι πνίγεσθαι κλειομένης αὐτῆς τελείως διὰ τὴν φλεγμονήν τῶν περιεχόντων σωμάτων. ἀναγκάζονται τοιγαροῦν ὀρθοῦντες τὸν τραχήλον ἀναπνεῖν ὑπὲρ τοῦ διοῖξαι καὶ ἐπὶ βραχὺ τὸν πόρον. αἱ γὰρ ὑπτίαι κατακλίσεις ἀποκλείουσιν ἐσχάτως αὐτὸν καταπιπτόντων μᾶλλον τῶν πρόσω σωμάτων, ὡς ἐπὶ τοὺς τοῦ τραχήλου σπονδύλους. διὰ τε οὖν τοῦτο καὶ ὅτι φλεγμαίνουσιν οἱ κατὰ τὸν λάρυγγα μύες εἰκότως ὀδυνῶνται.

ιζ'.

Ὅκοσαι δὲ τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίως πόνον παρέχουσιν, ἐπαίρονται δὲ καὶ ἐν τῇ φάρυγγι ἐρυθρήματα ποιοέουσιν,

autem vocat eam capacitatem, quae adaperto ore lingua-
que depressa cernitur. In qua duo ostia, unum gulae,
alterum gutturis apparent. Itaque si nec in faucibus nec
in cervice aliquid praeter naturam se videndum praebet,
corpus aliquod eorum, quae intra guttur habentur, pu-
tare oportet phlegmone affectum esse, quae spiritum eli-
dit. Cujus quum perangusta naturaliter via sit, si eam
phlegmone circumpositorum corporum prorsus occludat,
strangulari necesse est. Quamobrem coguntur aegri recta
cervice spiritum trahere, quo vel tantillum meatum pate-
faciant. Supinus enim decubitus eum penitus obturat,
prioribus corporibus in colli vertebrae plus justo procum-
bentibus. Et eam quidem ob causam quodque gutturis
musculi inflammatione tententur, haud temere dolore
cruciantur.

XVII.

Quaecunque vero in caeteris quidem similiter dolorem ex-
hibent, tument autem et in faucibus tumores excitant,

Ed. Chart. VIII. [673. 674.]

Ed. Bas. V. (158.)

ὀλέθριαί μὲν κάρτα, χρονιώτεραι δὲ μᾶλλον τῶν πρόσθεν,
ἣν τὸ ἐρύθημα μέγα γένηται.

Δευτέρας διαφορᾶς μέμνηται κυνάγχης, ἐν ᾗ συνεπαί-
ρειται μὲν τὰ κατὰ τὸν αὐχένα καὶ ἡ φάρυγξ ἐρυθραίνεται.
πονοῦσι δ' ὁμοίως τοῖς προειρημένοις, οὐ μὴν ὀρθόπνοιά
τις αὐτοῖς ἔστιν, ὅπερ ἔστιν οὐ δύσπνοοῦσι σφοδρῶς, ὅτι
μηδὲ φλεγμαίνουσιν ἰσχυρῶς οἱ κατὰ τὸν λάρυγγα μύες.
εἰκότως οὖν αὐτὰς ὀλεθρίους εἶναι φησιν, οὐ μὴν ὁμοίως
ταῖς πρὸ αὐτῶν ἀναιρεῖν ὀξύταται.

ιη'.

[674] Ὅσοοισι δὲ ξυνεξαίρεθῃ ἡ φάρυγξ καὶ ὁ αὐχὴν,
αὗται χρονιώτεραι καὶ μάλιστα ἐξ αὐτέων περιφεύγουσιν,
ἣν ὅ τε αὐχὴν καὶ τὸ στῆθος ἐρύθημα ἔχῃ καὶ μὴ πα-
λινδρομέῃ τὸ ἐρυσίπελας εἶσω.

*admodum exitiales, prioribus tamen diuturniores, si in-
gens rubor fuerit.*

Alteram anginae differentiam exponit, in qua et cer-
vix intumescit et fauces rubent. Nec tamen minor hos
quam illos dolor exercet, nisi quod recta cervice spirare
non coguntur, hoc est non magna premuntur spirandi dif-
ficultate, quod musculi gutturis non vehementi phlegmone
nrgeantur. Recte ergo has quidem pestiferas esse dicit,
attamen non esse tam praecipitem, ut a prioribus pestem.

XVIII.

*Quibuscunque vero fauces et cervix simul rubuerint, hae
anginae diuturniores sunt et ex ipsis maxime evadunt si
et cervix et pectus ruborem habeat, neque intro erysi-
pelas recurrat.*

Ed. Chart. VIII. [674.]

Ed. Bas. V. (158. 159.)

Τρίτην ταύτην διαφορὰν ἐρμηνεύει κυνάγχης, ἣν ἐνιοὶ διὰ τοῦ σ γράμματος ὀνομάζουσι συνάγχην, οὐ διὰ τοῦ κ κυνάγχην. ἐφ' ἣ γὰρ ἰσχυρῶς μὲν πνίγονται, φαίνεται δ' οὐδὲν οὔτε φλεγμονώδεις οὔτ' ἐρυσιπελατώδεις ἦτοι κατὰ τὸν τραχήλον ἢ τὴν φάρυγγα, κυνάγχην διὰ τοῦ κ τὴν τοιαύτην διάθεσιν ὀνομάζουσιν. ἀλλ' ὅπερ αἰεὶ λέγω φαίνεται καὶ ὁ Ἱπποκράτης ποιῶν, οὐ μικρολογούμενος ἐν ὀνόμασιν, ὡς δ' ἂν ἐπέλθοι καλῶν. ἀμείλει καὶ γέγραπται (159) κατὰ τινα τῶν παλαιῶν ἀντιγράφων ἢ ἀρχὴ τῆς ῥήσεως διὰ τοῦ σ γράμματος, αἱ δὲ συνάγγαι, ὧ καὶ δῆλον ὡς οὐδὲν ὠφελεῖ τὸ περὶ τοῦ κ καὶ σ διαφέρεισθαι, καθάπερ οἱ νεώτεροι πράττουσι τῶν ἱατρῶν. ὅπου γὰρ ὁμολογεῖται τὸ πρᾶγμα, σκαιὸν ἐστὶ τὸ περὶ τῶν ὀνομάτων ἐρίζειν. ὡμολόγηται δὲ τὸ πρᾶγμα τοῖς γινώσκουσι τὰ τῆς τέχνης ἔργα. τῶν γὰρ ἰσχυρῶς πνιγομένων ὡς ἀνακαθίζειν ἀναγκάζεσθαι χεῖριστα διάγουσιν οἱ σφοδρῶς μὲν ὀδυνώμενοι, μηδὲν δὲ ἔχοντες ἐν τῷ τραχήλῳ καὶ τῇ φάρυγγι σύμπτωμα. τούτων

Tertiam hanc anginam proponit, quam Graecorum plerique synanchen, non autem cynanchen appellari volunt. Nam quod Hippocrates ait eos suffocari et dolere nihilque vel phlegmones vel erysipelatis simile neque in cervice neque in faucibus videri, id cynanchen vocant. Sed quod ego perpetuo testatus sum Hippocrates manifeste facere videtur, non est de nominibus scrupulose sollicitus appellat, ut succurrit. Et scriptum sane est in vetustis aliquot exemplaribus sermonis hujus initium, quem de anginis instituit, hunc in modum, αἱ δὲ συνάγγαι. Ex quo perspicuum est quam sit inutile de κ et σ literis, quemadmodum recentiores medici faciunt, litigare. Nam quando de re convenit, absurdum est contendere de nominibus. At vero res ipsa iis manifesta est, qui artis opera intelligunt. Siquidem eorum, quos tanta suffocatio premit, ut residere cogantur, pessime illi affecti sunt, qui quum acerbissimo dolore vexentur, nihil tamen in cervice et faucibus prae se ferunt, quod praeter naturam

Ed. Chart. VIII. [674.]

Ed. Bas. V. (159.)

δ' ἐφεξῆς οἱ μὴ δυσπνοοῦντες μὲν, ὀδυνώμενοι δὲ σφόδρα μετα τοῦ συνεξῆρθαι μὲν αὐτοῖς τὸν τράχηλον, ἐρυθροτέραν δὲ φαίνεσθαι τὴν φάρυγγα. τρίτοι δ' ἐπ' αὐτοῖς εἰσι περὶ ὧν κατὰ τὴν προκειμένην ῥῆσιν ὁ Ἱπποκράτης διηλθεν, οἱ μῆτε ὀδυνώμενοι σφοδρῶς μῆτε δυσπνοοῦντες, ἀπαθοῦς μὲν αὐτοῖς διαμένοντος τοῦ λάρυγγος ἥτοι δ' εἰς τὴν φάρυγγα τοῦ ρεύματος ἢ εἰς τὸν τράχηλον ἢ εἰς ἄμφω ταῦτα τραπέντος. ἔσται δὲ τοῦπῖπαν τὸ ρεῦμα τοῦτο χολωδέστερον, ὡς ἥτοι ἄντικρυς ἐρυσίπελας ἢ φλεγμονὴν ἐρυσιπελατωδὴ ποιεῖν, ὅθεν καὶ αὐτὸς ἔφη, εἰ μὴ παλινδρομῇ τὸ ἐρυσίπελας εἶσω. φλεγματοῦδες δὲ εἴ ποτ' αὐτοῖς γένοιτο τὸ οἶδημα, τάχιστα θεραπεύεται καὶ τὴν ἀρχὴν οὐδὲ τῶν ὀξέων ἐστὶ τὸ τοιοῦτον πάθημα. τὰ δ' ἄλλα τῆς ῥήσεως δῆλα.

ιθ'.

Ἦν δὲ μῆτε ἐν ἡμέρησι κρισίμοισιν ἀφανίζεται τὸ ἐρυσίπελας μῆτε φύματος ξυστραφέντος ἐν τῷ ἔξω χωρίῳ

accidisse videatur. Secundum hos qui non spirant quidem difficulter, sed graviter dolent, simulque cervicem intumescere, faucesque habent plurimo rubore perfusas. Deinde vero isti, de quibus hoc loco Hippocrates verba fecit, qui nec magnopere dolent nec difficilem habent respirationem, nulla in re affecto gutture, sed universa fluxione vel in fauces vel in cervicem vel in utrumque decumbente. Hanc autem fluxionem prorsus biliosam esse necesse est, ut repente aut erysipelas aut phlegmonem erysipelati similem excitare possit. Qua de re ipse dixit, nec se erysipelas intro recipiat. Si quando vero oedema phlegmonodes obortum fuerit, celerrime curatur neque vero ab ipsis etiam primordiis morbus hic acutus est. Caetera manifesta sunt.

XIX.

Si vero neque diebus criticis evanescat erysipelas neque tuberculum ad exteriorem partem conversum sit neque

Ed. Chart. VIII. [674. 675.]

Ed. Bas. V. (159.)

μήτε πῦρον ἀποβήσῃ ρηιδίως τε καὶ ἀπόνως ἔχειν δοκέει,
θάνατον σημαίνει ἢ ὑποσιροφὴν τοῦ ἐρυθήματος.

Τὸ μὲν ἄνευ φύματος ἢ πτυσμάτων εὐπετῶς ἀναγομέ-
νων ἀφανισθῆναι τὸ ἐρυσίπελας ἢ τὸ ἔρευθος, ἑκατέρως γὰρ
γέγραπται, πρόδηλον ὅπως ἔσται μοχθηρόν. τὸ δὲ μήτ' ἐν
ἡμέρησι κρισίμοις ἄξιον ἐπισκέψασθαι πότερον οὕτως ἀκου-
στέον ἐστὶν ὡς ἂν ἐν κρισίμοις ἡμέραις ἀφανίζηται, μηδε-
νὸς ἐσομένου μοχθηροῦ σημείου. αὐτῷ ἢ οὐ, ἐξηγήσαντο γὰρ
[675] αὐτὸ οὕτω τινές, ἢ συνάψαι χρὴ τοῦτο τοῖς ἐφεξῆς
ὡς κακεῖνα βουλομένου τοῦ Ἰπποκράτους ἐν ἡμέρᾳ γίνε-
σθαι κρισίμῃ χάριν τῆς βεβαίας πίστεως, ὅπερ ἀληθέστε-
ρόν ἐστιν. ἐὰν γὰρ ἐν κρισίμοις ἡμέραις ἢ μετὰστασις εἰς
τὸν πνεύμονα γένηται, παλινδρομοῦντος ἕσω τοῦ ἐρυσιπέλα-
τος, οὐ διαφορομένου κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν, οὐ μό-
νον οὐκ ἀγαθόν ἐστι τὸ τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ μέγιστον κακόν,
ἐκ τοῦ τῆς ἡμέρας πιστοῦ τὸ βέβαιον τῆς κακίας προσ-
λαμβανόμενον. εἰ δὲ μετὰ τοῦ φῦμα μὲν ἐκτὸς γενέσθαι,

*pus extuffiat, facileque ac sine dolore habere videatur,
mortem significat aut ruboris reversionem.*

Quam noxium sit erysipelas vel ruborem, utroque
enim modo scriptum est, sine tuberculo aut sputis facili-
bus aboleri, perspicuum est. Quod autem dicit nec in
diebus criticis dijudicandum videtur, an hoc modo intel-
ligi debeat, ut diebus criticis aboleatur, sive nullum adsit
signum malum, sive aliquod adsit, sic enim aliqui inter-
pretati sunt, an id sequentibus conjungere oporteat, quasi
illa velit Hippocrates in die critico fieri, quo plus sit in
illis fiducia. Haec mihi videtur verior esse opinio. Nam
si criticis in diebus materia in pulmonem transferatur,
recurrente intro erysipellate non discusso per exteriorem
cutem, non modo non bonum est, sed ingens etiam ma-
lum quod ex fiducia, quam ex ipso die haberi oportuit,
malitiam suam multo magis confirmarit. Si vero et tu-

Ed. Chart. VIII. [675.]

Ed. Bas. V. (159.)

ῥαδίως δ' ἀποβήττειν, ἀπόλλυται τὸ ἐρυσίπελας ἢ τὸ ἐρύθημα, τήνικαῦτα θάνατον οὐκ εἶ προσοδοκᾶν χρητῶν κάμνοντι γενέσθαι.

κ'.

Ἀσφαλέστερον δὲ τὸ οἶδημα καὶ τὸ ἐρύθημα, ὥς μάλιστα ἔξω τρέπεσθαι. ἦν δὲ ἐς τὸν πνεύμονα τράπηται, παράνοιάν τε ποιεῖ καὶ ἔμπυοι ἐξ αὐτέων τινὲς γίνονται ὥς τὰ πολλά.

Καὶ ταῦτα καὶ τὰ τούτων ἐφεξῆς δῆλα τοῖς μεμνημένοις τῶν ἔμπροσθεν.

κά'.

Οἱ δὲ γαργαρεῶνες ἐπικίνδονοι καὶ ἀποτάμνεσθαι καὶ ἀποσχάζεσθαι καὶ καίεσθαι, ἔστ' ἂν ἐρυθροὶ τε ὥσι καὶ μεγάλαι· καὶ γὰρ φλεγμοναὶ ἐπιγίνονται τούτοις καὶ αἱμορροαγίαι. ἀλλὰ χρητῶν τὰ τοιαῦτα τοῖσιν ἄλλοις μηχανήμασι κατισχναίνειν πειράσθαι ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ.

berculum quidem foras prodeat et facile extulsiat, ipsumque erysipelas ruborve evanescat, tunc nihil minus quam aegri mortem sperare convenit.

XX.

At securius est tumorem et ruborem quam maxime foras verti; quod si ad pulmonem vertatur et dementiam parit et ex his nonnulli suppurati plerumque evadunt.

Et haec et quae postea sequuntur nota sunt iis, qui praecedentia meminere.

XXI.

Gurguliones vero periculose inciduntur et scarificantur et uruntur quamdiu rubri et magni fuerunt. His enim inflammationes et sanguinis eruptiones succedunt. Sed hos aliis machinamentis eo tempore extenuare conandum.

Ed. Chart. VIII. [675.]

Ed. Bas. V. (159.)

όκόταν δὲ ἀποκριθῇ ἤδη πᾶν, ὃ δὴ σταφυλὴν καλέουσι, καὶ γένηται τὸ μὲν ἄκρον τοῦ γαργαρεῶνος μεῖζόν τε καὶ περιφερές, τὸ δὲ ἀνωτέρω λεπτότερον, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἀσφαλὲς διαχειρίζειν. ἄμεινον δὲ καὶ ὑποκενώσαντα τὴν κοιλίην τῇ χειρουργίᾳ χρῆσθαι, ἣν ὃ τε χρόνος ξυγχωρεῖ καὶ μὴ ἀποπνίγεται ὁ ἄνθρωπος.

Προγνωστικῷ θεωρήματι μέμικται θεραπευτικόν τι μικρόν, οὗ χωρὶς οὐχ οἶόν τε ἦν ἀσφαλῶς διδασχθῆναι τὸ προγνωστικόν. τοὺς γάρ τοι γαργαρεῶνας εἰ φλεγμαίνοντας ἀποτέμνοις ἢ ἀποσχάσεις, ἀκολουθήσουσιν αἱ αἰμορροαγίαι τε καὶ φλεγμοναί· ὅταν δ' ἀποκριθῇ ὃ δὴ σταφυλὴν καλοῦσι καὶ γένηται τὸ μὲν ἄκρον τοῦ γαργαρεῶνος μεῖζόν τε καὶ περιφερές, τὸ δ' ἄνω λεπτότερον, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἀσφαλὲς διαχειρίζειν καὶ μάλιστα τῆς κοιλίας προϋπελθούσης θαυσιῶς εἴτ' οὖν αὐτομάτως εἴτε κατὰ πρόνοιαν τοῦ ἱατροῦ.

est. Ubi vero separatum jam fuerit id totum quod unam vocant et summa quidem gurgulionis pars et major et rotunda; superior autem et tenuior extiterit, per id tempus manum admoveere tutum est. Praestat autem et alvo subducta manus hac uti chirurgia, si et tempus sinat et non suffocetur aeger.

Hippocrates praefagiendi theorema exponens, aliquid etiam inferuit quod ad curationem pertineret, sine quo non poterat tuto praefagium explicari. Gurgulionem inflammatum si dissecueris vel scarificaris, sanguinis profusiones et phlegmonae consequuntur. Quum vero id, quod unam appellant, separatum est, parsque ima gurgulionis crassior rotundaque, superior autem gracilis evasit, tunc manu aliquid audere tutum est, maxime si vel sponte vel medici cura alvus cita antecesserit.

κβ'.

Ὅκοσοισι δ' ἂν οἱ πυρετοὶ παύονται μήτε σημείων γινόμενων λυτηρίων μήτε ἐν ἡμέρησι κρισίμοισι, ὑποστροφὴν προσδέχεσθαι χρὴ τουτέοισιν.

[676] Ὅταν μηδέτερον ὧν εἶπε γένηται, τότε χρὴ προσδέχεσθαι τὴν ὑποστροφὴν, οὐχ ὅταν τὸ ἕτερον μὲν αὐτῶν γένηται, τὸ δὲ ἕτερον μή. τὰ γὰρ ἀλόγως ῥαστωνήσαντα φιλυπόστροφα, καὶ ἐν ἡμέρησι κρισίμοις γένηται τοῦτο. δῆλον δ' ὅτι ταῦτ' ἀλόγως ῥαστωνῆσαι λέγοιτ' ἂν, ὅσα μήτε μετὰ σημείων λυτηρίων μήτ' ἐν κρισίμοις ἡμέραις ἔδοξε πεπαῦσθαι.

κγ'.

Ὅστις δ' ἂν τῶν πυρετῶν μηκύνῃ περιεστικῶς διακειμένου τοῦ ἀνθρώπου μήτε ὀδύνης ἐχούσης διὰ φλεγμονὴν τινα μήτε διὰ πρόφασιν ἄλλην μηδεμίην ἐμφανέα, τουτέω προσδέχεσθαι ἀπόστασιν, μετ' οἰδήματός τε καὶ ὀδύνης εἰς τι τῶν ἄρθρων καὶ οὐχ ἥσσον τῶν κάτω.

XXII.

Quibus autem febres cessant neque apparentibus solutionis signis neque in diebus criticis, iis recidiva expectanda est.

Quum neutrum adest eorum quae dixit, tunc recidivam timere convenit, non quum unum adest, alterum deest. Nam quae sine ratione desierunt, reverti solent, etiam si diebus criticis desierint. Perspicuum autem est ea dici sine ratione desinere, quae et sine bonis signis nec in diebus criticis finita esse videntur.

XXIII.

Quaecunque vero febris longior fiat affecto ad salutem homine neque dolore detinente ob inflammationem aliquam neque ob ullam aliam evidentem causam, huic abscessus cum tumore et dolore ad articulum aliquem maximeque in inferioribus partibus expectandus est.

Ed. Chart. VIII. [676.]

Ed. Baf. V. (159. 160.)

“Α διὰ τῶν ἔμπροσθεν εἶπε κατὰ μέρος περὶ πρώτων μὲν τῶν καθ’ ὑποχόνδρια, δευτέρων δὲ τῶν κατὰ θώρακα καὶ πνεύμονα, ταῦτα νῦν ἐπαναλαβὼν ἀπεφώνητο καθόλου. τριτῆς γὰρ οὕσης τῆς αἰτίας τοῦ μηκύνειν τοὺς πυρετοὺς ἢ διὰ τι μόριον πεπονθὸς δυσίατως ἢ διὰ χυμοὺς ὠμοὺς καὶ παχεῖς καὶ ἀπέπτους ἢ διὰ τι τῶν ἡμαρτημένων, εἰ μὴτε μόριον ἢ πεπονθὸς ἢ ἄλλο τι μηδὲν αἷτιον ἦτοι τοῦ κάμνοντος ἀμαρτιάνοντος ἢ τῶν θεραπευόντων αὐτὸν ἢ διὰ τι τῶν ἔξωθεν, οἷον ὥραν, χώραν, κατάστασιν, οἴκησιν, μοχθηρὰν, ὀχλήσεις, φροντίδας, λύπας, λείπεται (160) τοῦτον ἐπὶ χυμοῖς ὠμοῖς καὶ δυσπέπτοις μηκύνειν. τοὺτους οὖν εἶωθεν ἡ φύσις εἰς τὴν τῶν ἀκυρωτέρων μορίων ἀποτίθισθαι χώραν, ὅταν μὴ δυνηθῇ δι’ ἐκκρίσεως ἔξω τοῦ σώματος ἀπώσασθαι. λέλεκται γὰρ ἤδη πολλάκις ὡς οἱ θερμότεροί τε καὶ λεπτότεροι τοῦ σώματος χυμοὶ πρὸς τὰς ἐκκρίσεις εἰσὶν ἐπιτηδεύοντες, τοὺς δ’ ὠμοὺς καὶ παχεῖς ἦτοι δι’ ἀποστάσεως ἢ κατὰ σύμπεψιν ἡ φύσις ἰᾶται, καὶ

De quibus ante dixit particulatim, primum quidem his qui in praecordiis oriuntur, deinde vero illis, qui in pectore et pulmone consistunt, nunc universum differit. Nam quum tribus de causis febres omnes longae sint, aut propter aliquam partem male affectam difficulterque curabilem aut propter humores crudos, crassos et incoctos, aut errorem aliquem commissum, si nec pars male affecta est nec ulla alia subest causa, quam vel aegri vel famulorum error attulerit, vel aliquid eorum, quae exterius posita sunt, ut tempus anni, regio, temporis constitutio, habitatio mala, molestiae, curae, tristitia, consequens est febrem non aliam ob causam diutius trahi quam quod eam humores crudi concoctuque difficiles pariant. Hos ergo natura solet in aliquam ignobilium partium capacitatem deponere, quando vacuatione extra corpus propellere non potest. Jam enim alias saepe diximus calidiores tenuioresque corporis humores ad vacuationem esse quam aptissimos, crudos autem et crassos naturam vel per abscessum vel per concoctionem curare solitam. Est autem

Ed. Chart. VIII. [676.]

Ed. Bas. V. (160.)

αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ κατὰ σύμπεψιν ἔκκρισις τίς ἐστι δι' οὐ-
ρων γινομένη τὰ πολλὰ, σπανίως δὲ ποιεῖ καὶ κατὰ γαστέρα.

καθ'.

Μᾶλλον δὲ γίνονται καὶ ἐν ἐλάσσονι χρόνῳ αἱ τοιαῦται ἀπο-
στάσεις τοῖσι νεωτέροισι τριήκοντα ἔτεων.

Εἴρηται πολλάκις, ὥς αἱ μὲν ἐκ τῶν θερμότερων χυ-
μῶν νόσοι μετὰ τῆς τοῦ κάμνοντος δυνάμεως ἰσχυροτέρας
δι' ἔκκρισεως κρίνονται. ταύταις δὲ εἰσιν ἐναντία διαθέ-
σεις, ἐφ' ὧν ἢ τε δύναμις ἀσθενής, οἳ τε χυμοὶ ψυχροί,
μὴτ' ἔκκρισει μὴτ' ἀποστάσει κρίνόμεναι, ἀλλ' ἦτοι δια-
φθεύουσαι τοὺς κάμνοντας ἢ χρόνῳ παμπόλλῳ μόλις περ-
τόμεναι. μέσαι δ' ἀμφοῖν εἰσιν αἱ δι' ἀποστάσεως κρίνό-
μεναι, καθ' ἃς τῶν εἰρημένων ἀντιθέσεων δυοῖν τὸ μὲν
ἕτερον ἐκ τῆς ἑτέρας ἐστὶ, τὸ δὲ ἕτερον ἐκ τῆς λοιπῆς. αἱ
μὲν γὰρ ἀντιθέσεις αἱ δύο κατὰ μὲν τὴν τῶν χυμῶν φύσιν
ἐστὶν ἡ ἑτέρα, κατὰ δὲ τὴν δύναμιν ἡ ἑτέρα, καθ' ἑκάτε-

ea concoctio vacuatio quaedam, quae ut plurimum per
urinas, rarius autem per alvum succedit.

XXIV.

Magis autem oboriuntur et breviori tempore hujusmodi
abscessus annis triginta junioribus.

Dictum saepe est morbos, qui a calidioribus humori-
bus ortum habent, si vires aegri validae sunt, vacuatione
judicari. Sunt autem his contrarii, quum et vires imbe-
cillae sunt et humores frigidi nec per vacuationem aut
abscessum solvuntur, sed vel aegros perimunt vel longissimo
temporis spatio vix tandem concoquuntur. Medii vero
exsunt, qui abscessu finiuntur. Inest illis ex propositis
duabus oppositionibus alterum quidem ab una, alterum
vero a reliqua. Duas enim diximus esse oppositiones,
unam ex humorum natura, alteram ex viribus desumptam.
In quarum utraque duo inter se opponuntur. In humo-

Ed. Chart. VIII. [676. 677.]

Ed. Basl. V. (160.)

ρον δὲ αὐτῶν ἀλλήλοις ἀντίκεινται δύο, κατὰ μὲν τὴν τῶν
χυμῶν οἱ θερμοὶ τοῖς ψυχροῖς, κατὰ δὲ τὴν τῆς δυνάμεως
ἢ ἀσθενῆς τῇ ἰσχυρᾷ. [677] εἰ μὲν οὖν οἱ χυμοὶ θερ-
μοὶ τύχωσιν ὄντες, οὐ χρή τὴν δύναμιν ὑπάρχειν ἰσχυράν,
εἰ μέλλει γενήσεσθαι τις ἀποστάσις. εἰ δὲ ψυχροὶ, δυνά-
μειος ἰσχυρᾶς αὐτοῖς δεῖ πρὸς τὰς ἀποστάσεις. ἡ διάγνωσις
δὲ τῆς δυνάμεως ἡ μὲν οἰκειοτάτη καθ' ἐκάστην αὐτῶν εἴ-
ρηται πρόσθεν ἀπὸ τῶν ἐνεργειῶν, ἡ δὲ ἀπὸ τῆς ἡλικίας
κατὰ νεότητά τε καὶ γῆράς ἐστι, περὶ ἧς νῦν ὁ Ἱπποκρά-
της διορίζειται καὶ φησι, μᾶλλον δὲ γίνεσθαι καὶ θᾶσσον
τὰς τοιαύτας ἀποστάσεις τοῖς νεωτέροις ἐτῶν τριάκοντα, τοῖς
δὲ τούτων πρεσβυτέροις, οὐ μὴν ἤδη πω γέρουσιν ἥττον τε
γίνονται καὶ χρόνῳ πλείονι. τοῖς δὲ γέρουσιν ἥκιστα γί-
νονται, μεμνημένων ἡμῶν τῆς ἀρχῆς ὅλου τοῦ λόγου, καθ'
ὃν ὁ Ἱπποκράτης εἶπεν, ὅστις δ' ἂν τῶν πυρετῶν μηκύνῃ,
περιεστικῶς διακειμένου τοῦ ἀνθρώπου, μήτε ὀδύνης ἐχού-
σης διὰ φλεγμονὴν ἢ δι' ἄλλην τινὰ πρόφασιν ἐμφανέα.
τούτων οὖν ἡμᾶς ἀναμνηστικῶς εἶπεν τὰς τοιαύτας ἀποστά-
σεις ἔσεσθαι τοῖς νεωτέροις μᾶλλον.

ribus quidem calidi frigidis, in viribus autem infirmæ et
valentes. Itaque si humores calidi sunt, non oportet vi-
res esse robustas, si fieri abscessus debet: si vero frigidi
robustas vires ad generationem abscessus necessario requi-
runt. Caeterum vires qua ratione dijudicentur antea
quidem per maxime propria signa ab actionibus desumpta
explicatum est, nunc autem ab ætate cognoscendas pro-
ponit Hippocrates juvenili et senili. Dicitque juniores
triginta annis hujusmodi abscessibus magis obnoxios esse
atque in his celerius perfici. Seniores autem istis, nec-
dum tamen senes minus seriusque corripiri. Senibus au-
tem eos minime omnium accidere. Qua in re meminisse
illa oportet, quæ sermonis istius initio Hippocrates pro-
loquutus est. Si febres longæ, sed tamen salubres sine
dolore remanent, quem vel inflammatio vel alia manifesta
causa attulerit. Quæ ille nobis in memoriam revocans,
dixit ejusmodi abscessus in junioribus magis fieri solitos.

ὑποσκέπτεσθαι δὲ χρὴ τουτέοισιν εὐθέως περὶ τὰ τῆς ἀποστάσιος, ἣν εἰκοσὶν ἡμέρας ὁ πυρετὸς ἔχων ὑπερβάλλῃ.

Καὶ διὰ τῶν ἔμπροσθεν ἤδη περὶ τῶν χρονιζόντων νοσημάτων διαλεγόμενος ἐμνημόνευσε τῆς κ' ἡμέρας ὡς ἄχρι ταύτης, μηδέπω χρονίων ὑπαρχόντων αὐτῶν. εἴρηται δὲ πρόσθεν ἡ αἰτία τοῦ μὴ δύνασθαι τινα βέβαιον ὄρον ἔναθῆσθαι νοσημάτων ὀξέων, ὥστ' οὐδὲν θαναμαστόν ἐστιν ἐν τεσσαρεσκαίδεκά τε λέγειν αὐτὸν ἡμέραις κρίνεσθαι τὰ ὀξέα τῶν νοσημάτων, αὐθὶς τε τῆς εἰκοστῆς μνημονεύειν. καὶ γὰρ καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς ἀφορισμοὺς ἐνθα, τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτην ἡμέραν ὄρον ἔσχατον ἔθετο τῆς κρίσεως τῶν ὀξέων νοσημάτων, ἐμνημόνευσε καὶ τῆς ις'. ἔστι δ' ἀρχὴ μὲν ἐκεῖνον τοῦ ἀφορισμοῦ τὰ ὀξέα τῶν νοσημάτων, κρίνεται ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσι, τελευταίη δὲ θεωρητὴ πάλιν ἡ ις'. αὕτη γάρ ἐστι τετάρτη μὲν ἀπὸ τῆς ιδ', ἐβδόμη δὲ ἀπὸ τῆς ια'.

XXV.

Suspectandum vero his statim de abscessu est, si viginti dies febris detinens superet.

Et jam antea differens de longis morbis diem vigesimum nominavit, quasi ipsi non ante diem hunc longi existerent. Nos autem causam prius reddidimus quare non possit certus morborum acutorum terminus assignari. Itaque minime mirum est Hippocratem interdum dicere acutos morbos die quarto decimo judicari et rursus vigesimi facere mentionem. Nam et in ipsis aphorismis ubi dixit acutos morbos die ad summum quarto decimo iudicium subire, meminit etiam decimi septimi. Est autem initium quidem illius aphorismi: morbi acuti quarto decimo die judicantur. Finis autem: est vero et decimus septimus contemplandus; quippe qui quartus est a quarto decimo, septimus autem ab undecimo.

Ed. Chart. VIII. [677. 678.]

Ed. Bas. V. (160.)

κατ'.

Τοῖσι δὲ γεραιτέροισιν ἥσσαν γίνονται, πολυχρονιωτέρου
 ἔοντος τοῦ πυρετοῦ.

Διόντως, ἐπειδὴ καὶ τοῖς ἀποστάσει τινὶ μέλλουσι κρί-
 νεσθαι τὴν δύναμιν τόνον ἔχειν τινὰ προσήκει καὶ μὴ
 παντάπασιν εἰς ἐσχάτην αἰονίαν καταπεπτωκέναι. διὰ τοῦτ'
 οὖν εἰς ὅσον ἂν ἡλικίας προήκοιεν τὰς ἀποστάσεις ἥττον
 γενέσθαι συμβαίνει, τοῖς γέρουσι δὲ οὐχ ἥττον, ἀλλ' ἡμι-
 στα. γυνὶ δ' οὐ τοὺς γέροντας ἀπλῶς εἶπεν, ἀλλὰ τοῖσι
 τριάκοντα ἔτεσι παραβάλλων, γεραιτέρους ὠνόμασε τοὺς τού-
 των πρεσβυτέρους. ὅτι δ' οὕτω χρῆται τῇ τοῦ γεραιτέρου
 προσηγορίᾳ καὶ διὰ τῶν ἔμπροσθεν ἐδείχθη καὶ διὰ τῶν
 ἐξῆς οὐδὲν ἥττον φανέϊται.

κζ'.

[678] Χρὴ δὲ καὶ τὴν μὲν τοιαύτην ἀπόστασιν προσδέ-
 χεσθαι συνεχέος ἔοντος τοῦ πυρετοῦ· ἐς δὲ τεταρταῖον
 καταστήσεσθαι, ἣν διαλείπη τε καὶ καταλαμβάνη πεπλα-

XXVI.

Senioribus autem minus fiunt, quum febris diuturnior existit.

Recte, nam si morbus in abscessum verti debet, ne-
 cesse est aliquod virium robur esse nec ipsas ad extremum
 concidisse. Itaque quanto aegri aetate proveciores erunt,
 eo minus ad generandum abscessum apti videbuntur. Se-
 nes autem non minus, sed omnium minime. Caeterum
 hoc loco non dixit simpliciter senes, sed comparans cum
 triginta annis, qui hoc excedunt seniores vocavit. Quod
 autem senioris nomen ad hunc modum usurpet supra
 demonstratum est et in sequentibus aequè patebit.

XXVII.

*Hujusmodi autem abscessus expectandus est, quum febris
 continua est, in quartanam vero cessuram, si et inter-*

Ed. Charl. VIII. [678.]

Ed. Bas. V. (160.)

νημένον τρόπον καὶ ταῦτα ποιῶν τῷ φθινοπώρῳ προς-
πέλασση

Εἴρηται καὶ τοῖς περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν πυρετῶν, ὡς ἐπὶ τῶν μελαγχολικῶν χυμῶν γίνονται τεταρταῖον. λέλεκται δὲ καὶ περὶ τῆς γενέσεως τοῦ χυμοῦ τοῦδε, διτιτῆς ὑπαρχούσης, ἔκ τε τοῦ παχέος αἵματος, ὅπερ ἀνάλογόν ἐστιν ἐν ταῖς φλεβῇ, τῇ κατὰ τοὺς πύθους τῶν οἴνων τρυγί καὶ τῆς ξανθῆς ὑπεροπιτηθείσης. αὕτη μὲν οὖν ἡ μέλαινα χολή τὰ ἄλλα κακοήθης ἐστὶ καὶ διαβιβρώσκει τὰ μόρια καθ' ἅπερ ἂν τύχῃ πλείων ἀθροισθεῖσα. ἡ δ' ἑτέρα μέλαινα προμετέρα τε ταύτης ἐστὶ καὶ μάλιστα ἐπειδὴν μήπω τύχῃ κεχρονικυῖα κατὰ τὸ ζῶον ἢ τινι θερμασίᾳ πλείονι καὶ παρὰ φύσιν ὠμοληκυῖα. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων ὅταν ὁ πυρετὸς ἢ συνεχὴς, ὅπερ ἐστὶ μὴ πανόμενος εἰς ἀπυρεξίαν, εἰς τὰς προειρημένας ἀποστάσεις τρέπεται χρονίζων. εἰάν δὲ διαλείπῃ, καὶ τοῦτ' αὐτὸ μάλιστα γίνεται κατὰ τὴν τελευτην τοῦ θέρους, εἰκόσ' ἐστὶ μεταπεσεῖν τὴν νόσον εἰς

*miserit et erratico modo prehenderit, atque haec faciens
ad autumnum accesserit.*

Dictum est etiam in libris, qui sunt scripti de februm differentiis, quartanas ab humore melancholico excitari. Dictum quoque est hujus humoris originem geminam esse, partim ex crasso sanguine, qui in venis existens similitudinem habet cum vini faece in doliis defidenti, partim vero ex bile flava supra modum exusta. Et haec quidem nigra bilis cum multis nominibus maligna est, tum partes etiam erodit in quibus redundarit. Illa vero mitior est, praesertim si in corpore animalis non diu manserit nec illam plurimus praeter naturam calor accenderit. Quum igitur haec ita se habeant, si febris continua est, id est si nunquam integrum corpus dimittit, illa veterascens vertitur in supra dictos abscessus. Sin autem intermittit, idque aestate desinente, verisimile est morbum

Ed. Chart. VIII. [678.]

Ed. Basf. V. (160. 161.)

τεταρταίαν περίοδον. ὅσον γὰρ ἂν τῶν χυμῶν ζέσαν ὥρα
 θέρους ἐν συνεχείᾳ πυρετοῖς ἐτελείηται εἰς μελαίναν χο-
 λήν, ἐσβέσθῃ τρόπον τινὰ καὶ κατὰ τοῦτο τῆς πυρετώδους
 θερμότητος ὁ κάμνων ἀπηλλάγη καὶ μάλισθ' ὅταν ἰδρωῖτες
 ἐπιγίνωνται. ἀλλ' ἐὰν μὴ φθάσῃ πως ἡ φύσις ἐκκρίνασα
 τὴν οἶον τέφραν τῶν ὑπεροπτηθέντων χυμῶν, αὕτη πάλιν
 μένουσα κατὰ τὸ σῶμα καὶ θερμαινομένη τινὰ σηπεδονώδη
 διάθεισιν ἐπικτᾶται καὶ τοῦθ' ὅταν αὕτῃ γένηται ζέσασα
 πυρετὸν ἡγείρεν. ἐφ' ᾧ πάλιν ἰδρωῖτος γενομένου συνδιέ-
 πνευσε τούτῳ τὸ ζέσαν τῆς μελαίνης, εἴτ' αὖθις ἕτερον
 ὑπόλειμμα ζέσαν αὖθις ἕτερον ἀνήγειρε πυρετόν. αὖτ' οὖν
 μή πω μίαν ἔχοντος παντός τοῦ σώματος διάθεισιν, ἀλλ' ἐν
 τισὶ μὲν μορίοις κινουμένης εἴτε τῆς μελαίνης, ἐν τισὶ δ'
 ἀκινήτου κειμένης, ἐν ἄλλοις δὲ σήπομένης ἢ ζεῖν ἀρχομέ-
 νης, ἀτάκτους ἀναγκαῖόν ἐστι γίνεσθαι τοὺς (161) πυρε-
 τοὺς. ὅταν δὲ ἐν ἀπάσαις ταῖς φλεψὶν ἡ αὕτη διάθεισις
 γένηται κρατούσης τῆς μελαίνης ὁ τεταρταῖος συνίσταται
 πυρετὸς καὶ μάλισθ' ὅταν εἰς τὸ φθινόπωρον ἐκ τοῦ θέ-

in febrem quartanam mutatum iri. Nam qui humores
 postquam aestate ferbuerunt, per continuas febres versi
 sunt in atram bilem, extincti sunt quodammodo eamque
 ob causam sentit aeger febrilem calorem levatum esse et
 maxime posteaquam sudores eruperint. Verum si natura
 illum veluti cinerem humoris supra modum exusti non
 propere vacuarit, ille rursus manens in corpore et con-
 calefactus, magnam quandam propensionem ad putredinem
 acquirit, quam simul atque nactus est, fervidus febrem
 excitavit, deinde sudore iterum oborto in ambientem eva-
 nuit quidquid atrae bilis ferbuerat. Rursum aliae reli-
 quiae concepto fervore aliam febrem denuo suscitant.
 Quoniam igitur non est una corporis universi dispositio,
 sed nonnullis quidem in partibus atra bilis adhuc mōve-
 tur, in aliquibus vero immobilis manet, in aliis autem
 putrescit aut effervere incipit, inconstantes febres oriri
 necesse est. Quum vero venas omnes atra bilis abundans
 aequè afficit, febris quartana provenit, eo praesertim tem-

Ed. Chart. VIII. [678. 679.]

Ed. Bas. V. (161.)

ρους ἢ μεταβολὴ γινομένη τῆς μὲν ἔσω φορᾶς τε καὶ δια-
πνοῆς ἐπίσχη τοὺς χυμοὺς, ἔσω δ' ἀποστρέφῃ πρὸς τὸ βά-
θος ἦντινα διάθεσιν ὁ χειμὼν διαδεξάμενος, ὥς ἂν ἐπι-
τείνων διὰ τὸ κρύος τὴν ἔσω φορὰν τῶν χυμῶν, ἄλλοι πάλιν
ἐτέρας μεταβολῆς γινομένης ἐπὶ τὸ θερμότερον, ἐν ᾧ κατέ-
λαβε νόσημα, φυλάττει τὸ σῶμα.

κῆ.

Ὡςπερ δὲ τοῖσι νεωτέροισι τῶν τριήκοντα ἐτίων αἱ ἀπο-
στάσεις γίνονται, οὕτως οἱ τεταρταῖοι μᾶλλον τοῖσι τριη-
κονταετίοι καὶ γεραιτέροισι.

[679] Περὶ τῆς καθ' ἡλικίαν μεταβολῆς εἴρηται μὲν
ἐπὶ πλεον ἐτέρωθι, διὰ κεφαλαίων δὲ νῦν εἰπεῖν ἀρκέσει,
τὰ μὲν παιδία πλεῖστον ἔχει τὸν τοῦ αἵματος χυμόν. καὶ
μόνον γε τοῦτον εἶχεν ἂν, ὅσον ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν ἡλικίαν
κράσει. πολλὰ δ' ἐσθλόντα καὶ μέντοι καὶ ἀτακτότερα
ὑπάρχοντα, ὑποτρέφει τι καὶ τῶν καλουμένων ὤμων χυμῶν.

pore, quo aestas in autumnum commigrans humores ex-
tra ferri et transpirare prohibet, sed introrsum potius re-
pellit. Ac siquidem affecto corpore hiems sequens, ut
quae recursum humorum ad interna suo frigore adjuvet,
etiam calorem alium majorem invehit et corporis aegritu-
dinem quam deprehendit conservat.

XXVIII.

Quemadmodum autem junioribus triginta annis abscessus
fiunt; ita quartanae magis his qui triginta sunt anno-
rum et senioribus.

De mutatione aetatis dictum est alibi copiosius. Nunc
satis erit summatim dicere. Pueruli plurimum habent
sanguinis eumque solum humorem si aetatis temperamen-
tum spectemus, deberent possidere. Verum quum et affa-
tim et sine ordine cibos ingerant, aliquos etiam humores
crudos reponunt. Quum vero ad adolescentiam pervene-

Ed. Chart. VIII. [679.]

Ed. Bas. V. (161.)

ὁπόταν δ' εἰς τὴν τῶν μεираκίων ἡλικίαν ἀφίκηται, τινὰ μὲν ἤδη καλῶς διαιτᾶται, βελτίονος ἀγωγῆς εὐτυχήσαντα καὶ οὗτοις αὐτοῖς αἷμα πλεονάζει μόνον, ἔνια δὲ τῶν μεираκίων πολὺ χεῖρον ἢ οἱ σμικροὶ παῖδες. καὶ τοίνυν ὅσῃ ταῦτα συνεχῶς τε αἷμα καὶ σφοδρῶς ἀθροίζοντα πλήθος ὤμων χυμῶν. τοῖς ἐφεξῆς δὲ τῇδε τῇ ἡλικίᾳ καὶ μάλιστα τοῖς κακῶς διαιτωμένοις ὁ πικρόχολος ὑποτρέφεται χυμὸς, ὥστε πλεονάζειν τούτοις οὐχ αἷμα μόνον, ἀλλὰ καὶ κῆτον, ὥσπερ ὠχρὰ τε καὶ ξανθὴ χολή προσαγορεύεται καὶ γίνεται τοῦτο τισὶ μὲν ἄχρι τριάκοντα ἐτῶν, ἐνίοις δὲ ἄχρι πέντε καὶ τριάκοντα. πρῶτος μὲν γὰρ ὅρος ἐστὶ τῆς ἐπὶ τὸ ψυχρὸν μεταβολῆς ὁ τῶν λ' ἐτῶν, ἔσχατος δὲ ὁ τῶν πέντε καὶ τριάκοντα. πολλοῖς δὲ ἐν τῷ μεταξὺ διὰ τε τὴν ἐξ ἀρχῆς φύσιν, ὅσα τε κατὰ τὰς περιστάσεις ἢ ἐτῶν ἢ προαιρέσεων διαφορὰς ὑπαλλάττεται, τὴν ἀκμαστικὴν ἡλικίαν περιέγραψε· διὰ τοῦτο οὖν καὶ ὁ Ἱπποκράτης ἐνίοτε μὲν τοῦ τριακοσιοῦ μνημονεύει καθάπερ ἄρτι, πολλάκις δὲ πέμπτου καὶ

rint, aliqui ex his melius educati victu utuntur bono eamque ob causam solus sanguis in illis redundat. Alii verò longe pejorem quam parvi pueri rationem victus sequuntur. Quare cumulata humorum crudorum copia assiduis et vehementibus morbis conflictantur. Aetate vero sequenti biliosus humor gignitur, his potissimum qui pravis cibis victitarunt adeo, ut non modo sanguis redundet, sed humor etiam ille, qui et pallida et flava bilis nuncupatur. Id autem fit usque ad annum trigessimum vel usque ad trigessimum quintum. Est enim primum advenientis frigoris initium annus trigessimus, extremum trigessimus et quintus. Multis vero medii inter hos annus tum propter naturam ab ipso ortu contractam tum propter alia omnia, quae circumstantiis aut consuetudinum vel studiorum varietate adolescentiam immutant, caloris in frigus mutationem primi attulere. Et hanc quidem ob causam Hippocrates plerumque trigessimum dicit, ut hoc loco saepe trigessimum quintum nominat. Neque enim

Ed. Chart. VIII. [679.]

Ed. Bas. V. (161.)

τριακοστοῦ. τῷ γὰρ ἄλλως ἄλλοις γίνεσθαι μεταβολὰς οὐχ οἷον τε ὁρίσαι βεβαίως ἐν ἑφ' ἅπασιν μέτρον κοινόν. ἀλλὰ τούτου μὲν αἰεὶ μοι μέμνησο λελεγμένου καὶ πρόσθεν ἐν τῷ τρίτῳ περὶ κρισίμων ἡμερῶν λόγῳ, μεμνημένος γε μὴν αὐτοῦ καὶ προσθεὶς τοῖς προειρημένοις οὐ χαλεπῶς εὐρήσεις τὴν αἰτίαν ὧν κατὰ τήνδε τὴν ῥῆσιν ὁ Ἱπποκράτης ἔγραψεν. ὥσπερ γὰρ ἐν ταῖς ὥραις τοὺς ἐν τῷ θέρει θερμανθέντας ἐπὶ πλέον χυμούς καὶ ὥς ἂν εἴποι τις ζέσαντας ἀναγκαῖον ἦν γεννῆσαι τὸν μελαγχολικὸν χυμὸν, ὃν διαδεξάμενον ἡθροισμένον ἐν τῷ σώματι τὸ φθινόπωρον, ἅτε ψυχρὸν ὃν οὐκ ἐπιτρέπει διαπνεῖν ὁμοίως ἐκτὸς οὐδὲ κενουῖσθαι ῥαδίως, οὕτως ἐν ταῖς ἡλικίαις ἢ παρακμῇ. ὅσον γὰρ ἐν τῇ ἀκμῇ ζέσαν τῶν χυμῶν εἰς μέλαιναν χολὴν μετέβαλε, τοῦτο δυσκόλως αὕτη διαφοροῦσα τοὺς τεταρταίους μᾶλλον ἐργάζεται πυρετούς, καὶ χρόνον γε πλείονος δεῖται τοῖς κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην πρὸς τὸ καθαρθῆναι τὸ σῶμα τῆς τοιαύτης χολῆς, ὅθεν ἄχρι τοῦ γήρως ἐν τῷ μεταξὺ τὰ μελαγχολικὰ πάντα νοσήματα τοῖς μὲν μᾶλλον πλεονάζει,

certo constitui potest unus omnium communis modus, quod aliae aliis mutationes incidant. Verum hujus tu mihi, de quo etiam prius dictum est in libro tertio de diebus criticis, perpetuo recordare. Quod si feceris et praecedentibus conjunxeris, non erit difficile eorum causam quae hoc loco scripsit Hippocrates reperire. Nam quemadmodum in ipsis anni temporibus necesse est humores plus justo per aetatem excalesfactos atque ut ita dicam fervefactos in atram bilem converti, quam in corpore coacervatam autumnus exeipiens, quoniam frigidus est, non patitur aequè diffuari nec facile vacuari, ita et in aetatibus declinatio. Quae totum illum humorem qui per vigorem aetatis fervens in atram bilem transiit, difficulter exhalans, multo est ad febres quartanas propensior. Et illi quidem qui hanc aetatem degunt, longè majus spatium ad vacuationem hujusmodi humoris desiderant. Quamobrem dum ab ea ad senectutem itur, quidam magis, alii autem minus morbis omnibus melancholicis scatent, ut

Ed. Chart. VIII. [679. 680.]

Ed. Bas. V. (161.)

τοῖς δ' ἦτον ἐλέφαντες, καρκίνοι, λέπραι, μελαγχολίαι καὶ τεταρταῖοι πυρετοί.

κθ'.

Τὰς δὲ ἀποστάσεις εἰδέναι χρὴ τοῦ χειμῶνος μᾶλλον γινομένης χρονιώτερόν τε παυομένης ἥσούν τε παλινδρομοῦσας.

Τρεῖς ἀποφάσεις ἐποίησατο περὶ τῶν ἀποστάσεων ὁ Ἱπποκράτης κατὰ τὸν ἐνεστώτα λόγον, μίαν μὲν καὶ πρώτην ὅτι γίνονται μᾶλλον ἐν χειμῶνι, δευτέραν δ' ὅτι χρονιώτερον παύονται, καὶ τὴν τρίτην ὅτι παλινδρομοῦσιν ἦτον. [680] ὅτι μὲν οὖν ἐν τῷ χειμῶνι γίνονται μᾶλλον ὁ πλεονάζων ἐν αὐτῷ χυμὸς ἐνδείκνυται. λέλεται γὰρ ἤδη καὶ πρόσθεν ἐκκρίσεισι μὲν τοὺς θερμούς, ἀποστάσει δὲ τοὺς ψυχροὺς κινεῖσθαι χυμούς. ὅτι δὲ καὶ χρονιώτερον παύονται, τὴν τε τοῦ χυμοῦ φύσιν αἰτιατέον ἐστὶ καὶ τὴν τοῦ περιέχοντος ψυχρότητα. διαφορηθῆναι μὲν γὰρ δεῖ πάντως τὸν κατασκήψαντα χυμὸν, ἵνα θεραπευθῇ τὸ ἀπό-

elephantis, cancris, lepris, melancholiis et febribus quartanis.

XXIX.

Scire autem convenit abscessus hieme magis contingere, tardiusque cessare et minus recurrere.

Tres de abscessibus enunciationes hac oratione Hippocrates confecit. Quarum prima est, eos potissimum per hiemem excitari. Secunda tardius desinere. Tertia minus reverti. Quod quidem magis hieme generentur, humor in ipsa exsuperans indicat. Dictum enim etiam ante fuit calidos excerni, frigidos autem abscedere. Quod autem tardius desinant, ad naturam humoris et ambientis frigiditatem causa referenda est. Namque necesse est humorem digerī, qui abscessit, ut ipse abscessus curetur.

Ed. Chart. VIII. [680.]

Ed. Bas. V. (161.)

στημα. δυσδιαφορητότεροι γὰρ εἰσιν οἱ παχεῖς καὶ ψυχροί, καὶ μάλιστα ὅταν ἢ καὶ τὸ περιέχον ψυχρόν. διὰ δὲ τὰς τοιαύτας αἰτίας καὶ παλινδρομοῦσιν ἦτιον, ἐπειδὴ κίνησιν τινὰ τοῖς παλινδρομοῦσι προσεῖναι χρὴ, δυσκίνητοι δ' οἱ ψυχροί.

λ'.

Ὅστις δ' ἂν ἐν πυρετῷ μὴ θανατώδει φησὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγέειν ἢ καὶ ὀφθαλμοὺς τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι, εἰ καὶ καρδιωγμὸς τοιούτῳ προσγένηται, χολώδης ἔμετος παρέσται. ἢν δὲ καὶ ρίγος προσγένηται καὶ τὰ κάτω μέρη τοῦ ὑποχονδρίου ψυχρὰ ἔχῃ, καὶ θαῖσσον ἔτι ὁ ἔμετος παρέσται. ἢν δὲ τι πῖψις ἢ φάγη ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον, κάρτα τοῦτο ταχέως ἐμείται.

Περὶ τῶν αὐτομάτως γινομένων ἐμέτων κρίσεως λόγῳ διδάσκει νῦν ὁ Ἱπποκράτης. ἔστι δ' αὐτῷ πρῶτος μὲν διορισμὸς ἀπὸ τοῦ μὴ θανατώδες εἶναι τὸ νόσημα, κέκληκε δὲ ἤδη περιεστηκὸς οὐκ ὀλιγάκις τὸ τοιοῦτον. δεύτερον δὲ

Atqui difficillime digeruntur crassi frigidique, praesertim si ambiens frigidus est. Sed et frigidi haud facile moventur, quas quidem ob causas etiam reverti non solent.

XXX.

Quicumque vero in febre non letali dixerit caput dolere aut etiam prae oculis tenebrosum quiddam apparere aut oris ventriculi morsus accesserit, ei biliosa vomitio aderit; si vero etiam rigor accesserit et inferiores hypochondrii partes frigidas habuerit et adhuc citius vomitus aderit; at si quid sub id tempus biberit aut ediderit, id perquam celeriter evomet.

De vomitibus sponte per crisin excitatis nunc differit Hippocrates. Quae in re geminam adhibet distinctionem. Primam quidem ne sit letalis morbus, quem Hippocrates non raro antea morbum salubrem appellavit. Secundam

Ed. Chart. VIII. [680.]

Ed. Bas. V. (161. 162.)

ἀπὸ τοῦ τὴν κεφαλὴν ἀλγοῦντι τῷ κάμνοντι προσφαίνεσθαι
 τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὀφρυνῶδες, ὅπερ σημαίνει τὸ μέλαν
 ἐξ ἀναθυμιάσεως χολῆς ξανθῆς ἀκράτου γενόμενον. αὐτὴ
 γὰρ ἐπὶ πλεον̄ θερμανθῆῖσα καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ὑπεροπτη-
 θεῖσα, μέλαιναν ἀναθυμιάσιν, οἷον λιγύν̄ τινα πρὸς τὴν
 κεφαλὴν ἀναπέμπει, δι' ἣν αἱ κεφαλαλγίαι γίνονται. ὅσον
 δ' ἂν αὐτῆς ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφίχεται, θολερώτερον
 ἐργάζεται τὸ κατ' αὐτοὺς ὑγρὸν, λαμπρὸν φύσει καὶ καθα-
 ρὸν ὑπάρχον, ὡς γίνεσθαι τινα καϊάστασιν ὁμοίαν τῇ περὶ
 τὸν καθαρώτατόν τε καὶ φανότατον αἶρα, δεχόμενον ἐξαί-
 φνης εἰς ἑαυτὸν ἥτοι καπνώδη τινα ἢ λιγυνώδη μελανό-
 τητα. ταύτης οἷν τῆς ἀναθυμιάσεως αἰσθανόμενον τὸ ἀπ'
 ἐγκεφάλου παραγενόμενον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὀπτικὸν πνεῦ-
 μα, καθάπερ ἐπὶ τῶν ὑποχρεομένων τὴν φαντασίαν ὣν εἴ-
 πεν ὀφρυνῶδων ἀποτελεῖ· γινομένης δ' ἐνίοτε καὶ τῶν κατὰ
 τὸν πνεύμονα τόπων ἀναθυμιάσεως τοιαύτης, διακρίνομεν
 αὐτὴν τῆς ἀπὸ στομάχου τῇ καρδιαλγίᾳ. πνεύμονα μὲν γὰρ
 οἱ τοιοῦτοι χυμοὶ λανθάνουσιν ἥτοι (162) δυσαίσθητον ἢ

vero ut aeger capitis dolore vexatus nigra quaedam, quae
 Hippocrates ὀφρυνῶδη dixit, ante oculos versari putet. Id
 quod accidit flava bile sincera vaporem emittente. Haec
 enim ubi supra modum incaluerit et, ut ita loquar, su-
 peradusta fuerit, atrum quendam vaporem non dissimilem
 fuligini exhalat in caput, a quo capitis dolores prove-
 niunt. Quod autem ex eo pervenit in oculos id humo-
 rem, quem hi splendentem purumque naturā continent,
 offuscat adeo, ut purissimo et splendidissimo aëri, qui sit
 repente prae fumo aut fuligine obscuratus, similis esse
 videatur. Quem vaporem ille videndi spiritus, qui a ce-
 rebro in oculos proficiscitur hauriens, nigra illa, quae
 dixit Hippocrates, sicut per suffusiones imaginatur. Sed
 quum vapor ille possit etiam ex pulmone efferri, cordis
 dolore discernimus ab eo, quem ventriculus mittit. Hi
 namque humores pulmonem latent, quod vel non facile
 ipse sentiat vel nullam prorsus possideat sentiendi vim.

Ed. Chart. VIII. [680. 681.]

Ed. Bas. V. (162.)

παντελῶς ἀναίσθητον ὄντα. τὸ δὲ τῆς γαστρὸς στόμα, κα-
λεῖται δὲ τοῦτο, ὡς ἴσμεν, καὶ καρδία διὰ τὸ μέγεθος ὧν
ἔχει νέρων αἰσθητικῶν, οὐδὲν λανθάνει τῶν κατ' αὐτό. δα-
κνόμενον οὖν ὑπὸ τοῦ πικροχόλου χυμοῦ τὸν καλούμενον
οὕτω καρδιαγμὸν ἐργάζεται, διὸ καὶ χολώδης ἔμετος αὐτοῖς
γίνεται. τοιοῦτον γὰρ καὶ ὁ Θουκυδίδης ἐδήλωσεν, ἔνθα
φησὶ, καὶ ὅποτε ἐς τὴν καρδίαν ἐστῆριξε, ἀνέστρεφέ γε αὐ-
τὴν καὶ ἀποκαθάρσεις χολῆς, ὅποσαι παρὰ τῶν ἱατρῶν
ὠνομασμέναι εἰσὶν ὑπέσαν. τὸ γὰρ ἀνέστρεφεν ἐπὶ τῆς
πρὸς ἔμετον ὁρμῆς εἶπεν, εὐθὺς γε καὶ καρδίαν ὀνομάσας
τὸ στόμα τῆς γαστρὸς. διὸ δὴ καὶ τὰς δῆξεις αὐτοῦ καρ-
διαγμούς τε καὶ καρδιαλγίας ὀνομάζουσιν. [681] ἐτέρωθι
δ' Ἰπποκράτης ἔγραψεν ὡς τὸ κάτω χεῖλος τὸ αὐτὸ ἐπι-
σημαίνει τοῖς οὕτως ἔχουσιν οὐχ ἡσυχάζον, ἀλλὰ διασειώμε-
νόν πως, ἐπειδὴ δακνόμενος ὑπὸ τῆς χολῆς ὁ ἔνδον τοῦ
στομάχου χιτῶν τὴν τοιαύτην τὸ χεῖλος λαμβάνει κίνησιν.
ἐμάθομεν γὰρ ἐκ τῆς ἀνατομῆς ἓνα τοῦτον ὅλον εἶναι τὸν
χιτῶνα συνεχῇ κατὰ πᾶν ἑαυτῷ τῆς δ' ὅλης γαστρὸς καὶ
τοῦ στομάχου καὶ γλώττης καὶ οὐρανίσκου καὶ ὑπερώας ὅλου

At vero ventriculi os, quod etiam cor dici neminem fu-
git, propter nervorum quos habet sentientium magnitudi-
nem nihil non percipit quod in ipso est. Itaque de-
morsum ab humore bilioso cordis dolores invehit, unde
et bilis vomitus procedunt. Id enim etiam Thucydides
indicavit scribens hunc in modum: *atque ubi inhaesit
cordi ipsum subvertit et subsequutae sunt bilis vacuationes,
quas medici prodidere.* Nam quod ait cor subversum
fuisse, de illo vomendi conatu intellexit. Ecce autem et
cor vocant ventriculi os, propterea quod illius morfus
cordis dolores dici solitum est. Scripsit autem alio in
loco Hippocrates in his, qui isto affecti sunt modo idem
a labro inferiore non quieto, sed motu vehementer agi-
tato indicari. Namque interna ventriculi tunica a bile
demorsa talis in labro motus concitatur. Didicimus enim
ex anatome hanc totam tunicam omni ex parte continuam
esse tum universo ventriculo tum gulae; tum linguae tum

Ed. Chart. VIII. [681.]

Ed. Bas. V. (162.)

τε τοῦ στόματος. οὗτος οὖν αὐτός ἐστιν ὁ καὶ τὰ χεῖλη διασειῶν, ὅταν ὑπὸ δριμείας χολῆς ἡθροισμένης ἐν τῷ στόματι τῆς γαστρὸς δάκνηται. πέφυκε γὰρ οὗτος ὁ χυμὸς ἐπιπολάζειν ὑπὸ κουφότητος καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τὸν στόμαχον ἀνέρχεται, καταλιπὼν τὸν πυθμένα τῆς γαστρὸς, ἐμείναι τε ῥαδίως. ἂν δὲ καὶ ῥίγος ἐπιλάβῃ τῆνικαὐτὰ τὸν ἄνθρωπον, ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον ὁ ἐμετός οὐ θάττον μόνον, ἀλλὰ καὶ πλείονος ἐστὶ χολῆς, εἰωθότις ὡς τὰ πολλὰ τοῦ ῥίγους ἐμετὸν χολῆς ἐργάζεσθαι, καθότι καὶ τῷ περὶ αὐτοῦ δέδεικται λόγῳ. καὶ μὲν δὴ καὶ εἰ πῆ τι καὶ φάγη κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὁ ἄνθρωπος, ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον ἐμείναι ταχέως, ἐπεὶ δὴ συνδιαφθείρεται τὰ ληφθέντα κατὰ τὴν γαστέρα χολῇ.

λα΄.

Τουτέων δὲ οἷσιν ἂν ἄρξῃται ὁ πόνος τῇ πρώτῃ ἡμέρῃ γίνεσθαι, τεταρταῖοι πιεζέονται μάλιστα καὶ πεμπταῖοι. ἔς δὲ τὴν ἑβδόμην ἀπαλλάσσονται. οἱ μὲντοι πλείονες αὐτῶν ἄρχονται μὲν πονέεσθαι τριταῖοι, χεῖμαζονται δὲ

palato tum toti ori. Haec igitur est quae labra motu exagitat, si quando ab acri bile in ore ventriculi collecta mordeatur. Solet enim is humor prae levitate emergere. Eamque ob causam relicto ventriculi fundo in os ipsius conscendit et vomitu facile educitur. Quod si tunc etiam horror hominem invaserit, ille bilem multo non modo citius, verum etiam abundantius evomet. Horror enim saepe vomitum bilis provocat, quemadmodum in libro, qui de ipso scriptus est, ostendimus. Si vero aliquid sub hoc tempus aeger ederit vel biberit, multo etiam celerius vomet, quod illa quae sumpta sunt, bilis in ventriculo contenta corrumpat.

XXXI.

Quibus autem horum inceperit dolor primo die fieri, ii quarto die premuntur maxime et quinto, at septimo liberantur. Quin eorum plerique tertio die dolere inci-

Ed. Chart. VIII. [681.]

Ed. Bas. V. (162.)

μάλιστα πεμπταῖοι, ἀπαλλάσσονται δὲ ἐναταῖοι ἢ ἐνδεκα-
ταῖοι. οἳ δ' ἂν ἄρξωνται πεμπταῖοι πονέεσθαι καὶ ἄλλα
κατὰ λόγον αὐτέοισι τῶν πρόσθεν γίνονται, ἐς τὴν τεσ-
σαρεσκαίδεκάτην κρίνεται ἡ νοῦσος.

Τρεῖς διαφορὰς εἶρηκε κατὰ χρόνον ἀλγήματος κεφα-
λῆς καὶ τρεῖς προθεσμίας τῆς κρίσεως αὐτῶν. πρώτη μὲν
οὖν ἐστὶ διαφορὰ τῆς κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ νοσή-
ματος, ἀρχομένης τῆς κεφαλαλγίας, δευτέρα δὲ τῆς κατὰ τὴν
τρίτην, τρίτη δὲ τῆς κατὰ τὴν ε'. ἀπάσαις γε μὴν αὐταῖς
κοινόν ἐστιν εἰς τὴν ζ' πως ἡμέραν, ἀφ' ἧς ἤρξαντο τελευ-
τᾶν. ἡ μὲν οὖν κατὰ τὴν πρώτην ἀρχαμένη τὴν ἐβδόμην
ἔχει αὐτὴν κρίσιμον, ἡ δὲ κατὰ τὴν τρίτην, ὅσον ἐπὶ τῷ
τῆς ἐβδομάδος ἀριθμῷ τὴν δεκάτην. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐστὶν αὕτη
κρίσιμος, εἰς τὴν θ' ἢ ἐνδεκάτην ἡ κρίσις ἀφικνεῖται τῆς
ἐβδομαδικῆς προθεσμίας ἥτοι πρωϊότερον ἢ ὀψιότερον
ἡμέραν μίαν. καὶ μοι μέμνησθαι πάλιν ὅτι καὶ τῆς θ' ἡμέ-
ρας ὡς κρινούσης ἐμνημόνευσε νῦν καθάπερ καὶ πρόσθεν,

*piunt, jactantur autem maxime quinto, verum nono aut
undecimo liberantur. Qui vero quinto die dolere coe-
perit et caetera pro ratione prioribus ipsis accidunt, ad
decimum quartum diem judicatur morbus.*

Tres doloris capitis in tempore differentias expressit
totidemque prae scripsit dies in quibus singulae judicantur.
Quarum prima est doloris capitis primo die, quo coepit
morbus, invadentis. Secunda tertio. Tertia autem quinto.
Horum quidem dolorum omnium commune est die fere
septimo postquam corripuerint desinere. Ergo qui primo
inchoavit, septimum habet decretorium, qui tertio coepit,
decimum, si numerum quidem septenarium spectemus. At
quia decimus non solet judicare, nono vel undecimo ju-
diciū fiet, uno scilicet die celerius vel tardius definito
illo per hebdomadas tempore. Velim autem memineris
adductum esse hoc loco diem nonum ut judicantem,

Ed. Chart. VIII. [681. 682.]

Ed. Bas. V. (162.)

ὡς ἔδειξα, τῆς τρίτης, οὐ κατὰ τετράδων ἢ ἑβδομάδων περιόδον ἔχουσῶν τὸ κρίνειν, ἀλλὰ τῷ λόγῳ παρεμπιπτουσῶν, ὡς ἐν τοῖς περὶ κρίσεων ἐδείχθη. καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ τρίτη διαφορὰ τῆς κεφαλαλγίας ἢ κατὰ τὴν πέμπτην ἡμέραν ἀρχομένη ἄχρι τῆς ιδ' ἐκτείνεται, διὰ τὸ μὴ πάνυ θερμὴ τις εἶναι καὶ κατεπείγουσα. δηλοῖ δὲ ἐκ τοῦ κατὰ τὴν ε' ἡμέραν ἄρξασθαι καὶ διὰ τὸ τῆς ἑβδομάδος προστεθείσης ταῖς πρώταις πέντε τὰς πάσας γίνεσθαι ιβ', κρίσιμον δὲ οὐκ εἶναι τὴν ιβ', οὐ μὴν οὐδὲ προλαβεῖν οἷον τ' ἐστὶ τὴν μίαν ἡμέραν. ἐδείχθη γὰρ τοῦτο τῶν ὀξύτατα κινουμένων ἰδίων. εἰκότως οὖν εἰς τὴν ιδ' ἐξέπεσε.

ιβ'.

[682] Γίνεται δὲ ταῦτα τοῖσι μὲν ἀνδράσι καὶ τῇσι γυναιξίν ἐν τοῖσι τριταίοις μάλιστα. τοῖσι δὲ νεωτέροις γίνεται μὲν καὶ ἐν τούτοις, μᾶλλον δὲ καὶ ἐν τοῖσι ξυνεχεστέροις πυρετοῖς καὶ ἐν τοῖσι γνησίοις τριταίοις.

quemadmodum et prius, sicut ostendi, tertium, non quod hi dies ex quaternis septenisve circuitibus vim judicandi possideant, sed quod ratio in hunc ordinem eos inferat, sicut in libris de diebus decretoriis demonstravimus. At vero tertia doloris capitis differentia die quinto exorians ad quartum decimum protenditur propterea quod nec caliditas magna est nec vehementia. Perspicuum autem est, quod quum dolor die quinto prehenderit et prioribus illis quinque diebus septem alii accedant, omnes effici duodecim, diem vero duodecimum non esse decretorium nec vero posse judicium die uno maturius fieri. Hoc enim acutissimis morbis proprium esse ostensam est. Jure itaque ad quartum decimum pervenit.

XXXII.

Ista autem viris quidem et mulieribus in tertianis maxime contingunt. Junioribus vero fiunt quidem et in his, verum magis et in perassiduis febribus et in legitimis tertianis.

Ed. Chart. VIII. [682.]

Ed. Bas. V. (162.)

Τοῖς μὲν ἤδη τελείοις, ἐφ' ὧν εἴωθε φέρειν τὴν τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν προσηγορίαν, ἐν πᾶσι τοῖς τριταίοις πυρετοῖς γίνεται τὰ τοιαῦτα διὰ τὸ χολωδιστάτην εἶναι τὴν ἡλικίαν. ἐν δὲ τοῖς νεωτέροις αὐτῶν οὐκ ἐν πᾶσιν, ἀλλ' ἐν μόνοις ταῖς ἀκριβέσι τριταίοις, οἵπερ εἰσὶ χολωδέστατοι. γίνεται δὲ καὶ τοῖς ὀξυτάτοις νοσήμασι, χολωδέστατα γὰρ καὶ ταῦτα, καὶ δῆλον ὅτι καὶ τοῖς τελείοις πολλῷ μᾶλλον. ἀκόλουθον γὰρ ὃν τοῦτο τοῖς προειρημένοις, οὐκέτι προσέγραψεν ὡς καὶ πρὸς ἡμῶν νοεῖσθαι δυνάμενον.

 λγ'.

Οἷοι δὲ ἂν ἐν τοιουτοτρόπῳ πυρετῷ κεφαλὴν ἀλγέουσιν ἀντὶ μὲν τοῦ ὀρφνωδὲς τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι ἀμβλυωγμὸς γίνεται ἢ μαρμαρυγαὶ προφαίνονται, ἀντὶ δὲ τοῦ καρδιώσσειν ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ ἢ ἐπὶ δεξιᾷ ἢ ἐπ' ἀριστερὰ ζυντείνεται τι μῆτε ζὺν ὀδύνη μῆτε σὺν φλεγμονῇ, αἷμα δὲ διὰ ρινῶν τουτέοισι ρυῖναι προσδόκιμον, ἀντὶ τοῦ ἐμέτου, μᾶλλον δὲ καὶ ἐνταῦθα τοῖσιν νέοις

His quibus aetas integra est, quos Hippocrates viro-
rum et mulierum nomine solet designare, haec eveniunt
per omnes febres tertianas propter bilem quae tum ae-
tatis copiosissima est. Natu vero minoribus non per om-
nes, sed exquisitas dumtaxat quae biliosissimae sunt. Fiunt
autem et per morbos acutissimos, nam et illi sunt ma-
xime biliosi. Et multo quidem magis in ipso aetatis vi-
gore. Id quod non est adscriptum, quia et ex praece-
dentibus consequitur et facile a nobis intelligi potest.

 XXXIII.

At quibus per huiusmodi febrem caput dolentibus pro te-
nebris ante oculos apparentibus visus hebetudo contingit,
vibrantesque splendores obversantur et pro oris ventri-
culi morsu in hypochondrio ad dextra aut ad sinistra
aliquid contenditur neque cum dolore neque cum inflam-
matione, iis pro vomitu sanguinem e naribus fluxurum
expectandum est. Magis vero et hic juvenibus sangui-

Ed. Chart. VIII. [682.]

Ed. Bas. V. (162. 163.)

τοῦ αἵματος τὴν ῥῆξιν προσδέχεσθαι, τοῖσι δὲ τριηκοντα-
 έτεσι καὶ γεραιτέροισιν ἦσσαν, ἀλλὰ τοὺς ἐμέτους τού-
 τοισι προσδέχεσθαι.

Τοιοῦτότροπον εἶρηκε πυρετὸν ὃν κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ
 λόγου διὰ τῆσδε τῆς λέξεως ἐδήλωσεν, ὅστις δ' ἂν ἐν πυ-
 ρετῷ μὴ θανατῶδει φησὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγίειν. τοῦτ' οἶν
 κοινὸν ἀμφοτέροις φυλάξας τοῖς πυρετοῖς, κοινὸν αὐτοῖς εἶ-
 ῥεσθαι τὸ κριθῆναι δι' ἐκκρίσεως ἔφη, τὸ ἴδιον δ' ἐκατέ-
 ρῳ προσέθηκεν ἐν τῷ τῆς ἐκκρίσεως εἶδει, χολῶδῃ μὲν
 ἐμετον τῷ προτέρῳ, αἰμορροαγίαν δ' ἐν τῷ δευτέρῳ. τὰ δὲ
 τούτων δηλωτικὰ σημεῖα τῷ μὲν προτέρῳ τὰ τε φανταζό-
 μενα θεάματα ὀφρυνώδη καὶ τὸν καρδιωγμὸν, τῷ δὲ δευτέ-
 ρῳ ἀμβλυωπίαν τε καὶ μαρμαρυγὰς καὶ σύν- (163) τασιν
 ἐν ὑποχονδρίῳ χωρὶς ὀδύνης καὶ φλεγμονῆς γνωρίσματα
 μέγιστα τῆς ἄνω ῥοπῆς τῶν χυμῶν. εἰρήκει δὲ καὶ ἔμπρο-
 σθεν αἰμορροαγίας ἐπομένας κρισίμως ταῖς καθ' ὑποχόνδριον
 φλεγμοναῖς καὶ μᾶλλον τοῖς νεωτέροις, ἐφ' ὧν αἷμα πλεονά-

*nis eruptionem expectare oportet; at trigesimum annum
 agentibus aut etiam senioribus minus, sed his vomitio-
 nes expectandae.*

Per febrem ejusmodi intelligit illam, quam initio
 hujus sermonis designavit his verbis: *si cui in febre non
 letali caput dolet.* Quod quidem febri utrique commune
 retinens, hoc insuper illis commune dicit esse, judicari
 vacuatione. Verum utrique peculiarem quandam vacua-
 tionis speciem assignavit. Priori quidem vomitum bilio-
 sum, alteri vero sanguinis profusionem. Et priori quidem
 notas vomitum indicantes, spectra quaedam mente con-
 cepta et dolorem cordis; alteri vero oculorum hebetudi-
 nem, splendores, tensionem praecordiorum citra dolorem
 et inflammationem, maxima profecto humoris sursum ad-
 scendentis documenta. Est autem prius quoque dictum ex
 inflammationibus praecordiorum sanguinem decretorie pro-
 fundi solitum, praesertim junioribus, in quibus sanguinis

Ed. Chart. VIII. [682. 683.]

Ed. Bas. V. (163.)

ζει καὶ αὐθις αὐτό τε τοῦτο νῦν προσέγραψε καὶ ὡς οἱ χολώδεις ἔμετοι τοῖς ἀκμάζουσι γίνονται. κατὰ δὲ τὸ πρῶτον τῶν ἐπιδημιῶν καὶ δακρύειν ἀκουσίως ἔφη τοὺς μέλλοντας αἰμορροῦσθαι ἐκ ῥινῶν. [683] ταῦτ' οὖν συνθεὶς πάντα εἰ τε προσθεὶς αὐτοῖς ἃ δὲ ἑτέρων εἶπεν, αἰὲν προγνώσῃ γενησομένην αἰμορροαγίαν καὶ μάλιστ' εἰς ἐναργῶς σοι φανήσεται ποτε τὸ κατὰ τοὺς σφυγμοὺς σημεῖον ἐκκρίσεως, ὃ πανταχοῦ προηγείται τῶν κρισίμων αἰμορροαγιῶν.

λδ'.

Τοῖσι δὲ παιδίοισι σπασμοὶ γίνονται, ἣν ὁ πυρετὸς ὁξὺς ἦ καὶ ἡ γαστήρ μὴ διαχωρῇ καὶ ἀγρυπνέωσι τε καὶ ἐκπλεγέωσι καὶ κλανθμυρίζωσι καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλωσι καὶ χλωρὸν ἢ πέλιον ἢ ἐρυθρὸν ἴσχωσι. γίνεται δὲ ταῦτα ἐξ ἐτοιμοτάτου μὲν τοῖσι παιδίοισι τοῖσι νεωτάτοισιν ἐς τὰ ἐπὶ ἔϊεα, τὰ δὲ πρεσβύτερα τῶν παιδίων καὶ οἱ ἄνδρες οὐκέτι ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ὑπὸ τῶν σπασμῶν ἀλίσκονται, ἣν μὴ τι τῶν σημείων προσγένηται τῶν ἰσχυ-

abundantia est. Quod et ipse nunc denuo adjecit atque etiam vomitus biliosos esse in ipso aetatis vigore. Sed et primo libro epidemion invitos illacrymare dicit, quibus sanguis per nares exiturus est. Quae omnia si componas atque his praeterea adjungas quae sunt ab eo libris aliis prodita, futurum sanguinis profluvium nunquam non praesagies et maxime si vaccinationis signum, quod pulsus exhibent, quodque semper decretorias sanguinis profusiones praecedit, eo tempore deprehenderis.

XXXIV.

At vero pueris convulsiones accidunt si febris acuta fuerit et venter non dejiciat et vigilant et perterreantur et ejulent et colorem immutent et ex viridi pallidum aut lividum aut rubrum induant. Haec autem puerulis quidem recens natis ad septimum usque annum promptissime eveniunt. Adultiores autem pueri et viri non jam per febres convulsionibusprehenduntur, nisi vehementis-

Ed. Chart. VIII. [683.]

Ed. Bas. V. (163.)

ροτάτων τε καὶ κακίστων, οἷά περ ἐπὶ τῇσι φρενίτισι γί-
νεται.

Περὶ σπασμῶν αὐτῶ ὁ λόγος νῦν ἐστίν οὐ τῶν ἐν ἐνὶ
μέρει τοῦ σώματος γινομένων, ἀλλὰ τῶν ὅλον αὐτὸ κατα-
λαμβανόντων, οἷτινες ἐπὶ μὲν τῶν παιδίων ἐτοιμότατα γί-
νονται καὶ μᾶλλον ἐπὶ θηλαζόντων. οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ δι'
αὐτὸ τὸ γάλα καὶ μᾶλλον ὅταν ἡ λίαν παχὺ καὶ ὅτι πλεί-
στη τε χρῶνται καὶ ἀκαίρῳ τροφῇ μηδὲν εἰδότες τῶν κατὰ
τὸν βίον ἄλλο πλὴν τοῦ ἐσθίειν· πᾶν γὰρ τὸ νεογῶδες αὐ-
τῶν γένος ἀσθενές ἐστι, τριῶν γὰρ οὐσῶν κατὰ γένος δυ-
νάμεων, ἐφ' ὧν διοικεῖται τὸ σῶμα, ταῖς δυοῖ μὲν εἰσιν
ἰσχυρότερα τὰ παιδία τῶν ἄλλων, ἀσθενέστερα δὲ τῇ μιᾷ
τῇ-κατὰ τὰ νεῦρα, διὸ καὶ σπᾶται μὲν ἐτοιμότατα. πάλιν
δὲ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανέρχεται ῥαδίως. τοῖς δὲ τελείοις
οὔτε γίνεται ῥαδίως οὔτε καθίσταται τὰ σπασμώδη πάθη
διὰ τὴν ἰσχὺν τῆς κατὰ τὰ νεῦρα δυνάμεως. γίνεται μὲν

*simorum ac pessimorum signorum quae phrenitidi ob-
oriuntur quoddam accesserit.*

Nunc de convulsionibus edisserit, non illis quidem
quae partem modo unam occupant, sed quae totius cor-
poris sunt. Excitantur autem hae in pueris promptissime,
sed praesertim lactantibus, cum alias ob causas tum ma-
xime propter lac ipsum eoque magis quo crassius extite-
rit tum quod multo atque intempestivo utantur alimento,
quippe qui non aliud ex his, quae in vita aguntur, no-
rint quam manducare. Est enim illis omne genus ner-
vosum infirmum. Nam quum tres existant facultates qui-
bus corpus regitur, duas quidem pueri quam aliis magis
validas possident, unam autem quae per nervos est, habent
imbecilliozem. Et eam quidem ob causam facillime con-
velluntur, rursumque in statum naturalem haud difficulter
redeunt. At quibus jam aetas integra est, neque facile
convulsio supervenit, neque discedit propter robur in

Ed. Chart. VIII. [683.]

Ed. Bas. V. (163.)

οὖν σπασμὸς καὶ χωρὶς πυρετῶν ἐν ταῖς σφοδραῖς πάνυ ψύξεσι καὶ πλήθει χυμῶν ἀπέπτων τε καὶ παχέων, ἔτι τε γλεγμαναῖς ἐν νέφροισι καὶ τένουσιν, ὅταν εἰς συμπαθειαν ἄγωσι τὴν ἀρχήν. ἀλλὰ νῦν ὁ λόγος αὐτῷ περὶ τῶν ἐν πυρετοῖς γινομένων σπασμῶν ἐστίν, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς ὑπέθετο διελθεῖν προγνώσεις, ἐπὶ τε τῶν ὀξέων νοσημάτων καὶ ὅσα τούτων μεταπιπτόντων γίνεται. τοὺς μὲν οὖν ἐν τοῖς τοιούτοις νοσήμασι σπασμοὺς ἐπὶ τῶν ἠϋξημένων ἐκείνα τὰ σημεῖα δηλοῖσει τὰ μάλιστα ταῖς χαλεπαῖς ἐπιφαινόμενα φρενίτισι καὶ μάλιστα ὅσα διαστρεφόμενων γίνεται τῶν ἐν τῷ προσώπῳ μορίων ἢ ὀδόντων προιομένων ἢ ὀφθαλμῶν ἀσθηρίκιων ἢ διεστραμμένων. ἐπὶ δὲ τῶν παίδων ἀρκεῖ καὶ τὸ ἀγρυπνῆσαι μόνον. ἐνίοτε δὲ καὶ φοβηθῆναι σφοδρῶς, ὅπερ ὠνόμασεν ἐκπλαγῆναι καὶ τὸ κλαῦσαι μετ' ἐντάσεως σφοδροτέρως καὶ τὸ τὴν γαστέρα μὴ διαχωρῆσαι. ταῦτα μὲν οὖν ὡς αἷτια. σημεῖα δὲ τοῦ σπασθῆσθαι πρὸς τοῖς τοιούτοις αἰτίοις τὰ παρὰ φύσιν χρώματα δη-

nervis litae facultatis. Fit igitur convulsio etiam citra febrem a vehementi admodum refrigeratione et copia crudorum crassorumque humorum, praeterea nervorum atque tendinum inflammationibus, si quando malum ad ipsum principium adscenderit. Caeterum hoc loco verba ipse facit de convulsionibus, quae per febres generantur, sicuti ab initio instituerat praesagiendi rationem tam in acutis morbis quam aliis, qui ex ipsis degenerant, explicare. Convulsiones igitur quae talibus in morbis proveniunt, in adultis quidem notae illae testantur potissimum, quae per graves phrenitidas apparent, sed maxime partium faciei tortu aut fridore dentium aut oculorum mobilitate vel inversione produntur. In pueris vero vigilare modo satis est. Interdum vero et supra modum timuisse, quod Hippocrates Graece ἐκπλαγῆναι, hoc est expavisse, dixit similiter et flevisse magna cum vehementia et alvum non descendisse. Haec quidem causarum rationem obtinent. Praeter has vero causas futurae convulsionis signa sunt colores praeter naturam ex quibus humorum pravitas, qui

Ed. Chart. VIII. [683. 684.]

Ed. Bas. V. (163.)

λοῦντα τῶν χυμῶν τὴν μοχθηρίαν, ἐφ' οἷς εἶωθε σπᾶσθαι. χλωρὸν μὲν γὰρ ἢ πελιδνὸν μοχθηρὸν τῇ ποιότητι δηλοῖ τὸν χυμὸν, ἐρυθρὸν δὲ πλῆθος αἵματος ἐνδείκνυται.

λε'.

[684] Τοὺς δὲ ἀπολλυμένους τε καὶ περιεσομένους τῶν παιδίων καὶ τῶν ἄλλων τεκμαίρεσθαι τοῖσι ζύμπασι σημείοισιν, ὥς ἐφ' ἐκάστοισιν διαγέγραπται.

Τοῦτο καὶ πρόσθεν εἶρηκε καὶ νῦν ἀναμνησκει καὶ μετ' ὀλίγον αὖθις ἐρεῖ, διότι χρησιμώτατόν ἐστι, καὶ ὁμῶς οὐκ ἀκούουσιν αὐτοῦ πολλοὶ τῶν ἱατρῶν, ἀλλ' ἐνίοτε θεασάμενοί τι τῶν κακῶν σημείων, ἐφ' ὧν συνέβη ζῆσαι τὸν ἄνθρωπον, ἐπιγυαλοῦσιν ὡς ψευσαμένῳ, καθάπερ αὖθις ἀγαθῶν φανέντων, ἀπολλυμένου τοῦ κάμνοντος, οὐκ ἀληθεύειν φασὶ τὸν Ἱπποκράτην μηκέθ' ὁρῶντες ὡς ἐνίοτε μὲν ὑπὸ πολλῶν ἀγαθῶν σημείων ἐν νεκῷ κακὸν ἰσχυρὸν, ἐνίοτε δὲ ἐμπαλιν ὑπὸ πολλῶν κακῶν ἐν ἀγαθῷ τὸ ἰσχυρὸν.

convulsionem adferre solent, declaratur. Nam pallidus quidem aut lividus humorem maligna imbutum qualitate significat, ruber vero sanguinis abundantiam patefacit.

XXXV.

Morituros autem et superfuturos tum pueros tum alios ex omnibus signis conjicies, prout in singulis singula descripta sunt.

Hoc etiam supra dixerat et nunc repetit et paulo post rursus dicet. Quare non parum habet utilitatis. Verum tamen plerique medicorum id parvi pendunt, qui si quando signum aliquod malum conspexerint et aegrum postea incolumem evasisse, Hippocratem falsi insimulant; eundem rursus, si visus aliquot bonis indiciis aeger mortem obierit, non vera loquentum vociferantur, nequaquam animadvertentes signum unum malum etiam valentissimum a multis salutaribus superari et multas contra exitiales notas uni bonae vel maximae praepollere.

λοτ'.

Ταῦτα δὲ λέγω περὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων καὶ ὅσα
ἐκ τούτων γίνονται.

Καὶ τοῦτο καθάπερ καὶ τὸ πρότερον ἔγραψεν Ἱππο-
κράτης ἀπομαντευσάμενος τῆς ἀμελείας τε ἅμα καὶ προπε-
τείας τῶν ἀναγνωσομένων αὐτοῦ τὰ βιβλία καὶ ζητησόντων
αὐν, ὅπως ἐν αὐτῷ μνημονεῖεν τεσσαρακοστῆς τε καὶ ἑξήκο-
στῆς ἡμέρας, ἐμπύων τε καὶ ὑδερικῶν καὶ τεταρταίων πυ-
ρετῶν. ὅπου γὰρ καὶ γράψαντος αὐτοῦ σαφῶς ὅτε μὴ περὶ
μόνον τῶν ὀξέων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκ μεταπτώσεως τούτων
εἰς χρόνου μῆκος ἐκτεινομένων ὁ λόγος αὐτῷ γέγονεν, ὅμως
τοιαῦτα ζητοῦσε, τί ποτ' ἐξεπράξαντ' αὐν, εἰ μὴ τοῦτ' ἐποίησε.

λς'.

Χρὴ δὲ τὸν μέλλοντα ὀρθῶς προγινώσκειν τοὺς περιοσμέ-
νους καὶ τοὺς ἀποθανομένους, ὅσοις τε αὐν μέλλῃ πλέονας

XXXVI.

*Haec autem dico et de morbis acutis et caeteris quae ex
his oriuntur.*

Istam quoque sicut et superiorem sententiam Hippo-
crates adscripsit, divinans fore quosdam qui et negligenter
et inconsiderate libros suos lecturi essent et quaesituri,
quamobrem in isto fecisset quadragesimi et sexagesimi diei
ac suppuratorum et aqua inter cutem laborantium febrium-
que quartanarum mentionem. Nam quum ipse aperte scri-
pserit se non modo de acutis, verum etiam aliis, qui ex
horum mutatione vetustatem acquirunt, verba habuisse,
qui tales nihilominus quaestiones agitant, facturi videren-
tur, si hoc ipse non expressisset?

XXXVII.

*Oportet autem qui recte praecogniturus sit superstites futu-
ros et morituros et quibus plures dies et quibus paucio-*

Ed. Chart. VIII. [684. 685.]

Ed. Bas. V. (163.)

ἡμέρας παραμένειν τὸ νόσημα καὶ ὅσοισιν ἂν ἐλάσσους,
τὰ σημεῖα ἐκμανθάνοντα πάντα, διακρίνειν λογίζομενον
τὰς δυνάμεις αὐτέων πρὸς ἀλλήλας, ὥσπερ διαγέγραπται
περὶ τε τῶν ἄλλων καὶ τῶν οὖρων καὶ τῶν πτυέλων, ὅταν
ὁμοῦ πῦόν τε ἀναβήσῃ καὶ χολήν.

Ὅτι μὲν αἰεὶ χρὴ πάντα θεάσασθαι τὰ σημεῖα καὶ μὴ
πιστεύειν ἐνὶ καὶ διὰ τῶν ἔμπροσθεν εἶπεν, ἀλλὰ νῦν γε
προσέθηκε τὸ χρησιμώτατον τοῦ λόγου. φησὶ δ' εἶναι
τοῦτο τὸ τὰς δυνάμεις ἐκλογίσεσθαι τῶν σημείων, οὐχ ἀπλῶς
οὐδὲ ταύτας, ἀλλὰ μετὰ τοῦ παραβάλλειν ἀλλήλαις. ἔστι
[685] μὲν γὰρ ἓνα τῶν σημείων καὶ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ
μοχθηρὰ, μᾶλλον τε καὶ ἥτιον, ὧν τὰς δυνάμεις ἐκμετρεῖ-
σθαι χρὴ τοῖς ῥήμασιν, οἷς καὶ πρόσθεν ἐδείκνυνεν, ἢ θανα-
τῶδες εἰπὼν ἢ θανατωδέστερον ἢ ὀλέθριον κάρτα, καὶ πού
προσθεῖς τὸ ἤδη, καπὶ τῶν ἀγαθῶν πάλιν ὁμοίως ἢ σω-
τήριον ἢ περιεστηκὸς ἀπλῶς ἢ μεγάλην δύναμιν ἔχον ἢ καὶ
μετὰ τοῦ κάρτα. πλέον γάρ ἐστι τὸ φάναι τὸ κάρτα με-

*res permanfurus est morbus, eum signa omnia ediscen-
tem ac eorum vires inter se conferentem discernere
quemadmodum praescriptum est, ac de caeteris tum
urinis tum sputis, ubi una pus ac bilem extuffit.*

Quod signa omnia considerare oporteat nec uni ad-
hibere fidem, etiam ante dictum est. Verum hoc loco
adjecit quod est in primis ad hanc rem utile. Id autem
est, ut ait, signorum vires expendere, nec id quidem modo,
verum etiam inter se comparare. Sunt enim pleraque
signa, quae ex se mala magis minusque sunt, quorum vi-
res metiri oportet verbis, sicut et ante prodidit. Vocat
enim vel perniciosum vel perniciosius vel oppido quam
perniciosum et alicubi jam adjicit. Similiter quum bona
signa recenset aut salutiferum appellat aut simpliciter sa-
lutare aut magnam vim habens aut oppido quam magnam.
Plus enim est dicere oppido quam magnam vim habere ad

Ed. Chart. VIII. [685.]

Ed. Bas. V. (163. 164.)

γάλην δύναμιν ἔχειν εἰς σωτη- (164) ρίαν, τοῦ ψιλοῦ καὶ
μόνου τοῦ μεγάλην δύναμιν ἔχειν. ἀλλὰ νῦν γε πρὸς ἀλ-
λήλας φησὶ χρῆναι παραβάλλειν τὰς δυνάμεις, οὐ τῶν ὁμο-
γενῶν μόνων σημείων, οἷον ἀγαθῶν πρὸς ἀγαθὰ καὶ κακῶν
πρὸς κακὰ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀγαθῶν πρὸς κακὰ. διὰ γὰρ τῆς
παραβολῆς ταύτης καὶ τὰ παρὰ λόγον γινόμενα ἠνίξατο.
πρῶτον μὲν γὰρ γνωριουμένῳ ὅτι παρὰ λόγον ἐγένετο, δεύ-
τερον δὲ οὐ καταπλαγησόμεθα, καὶ τρίτον ἐπισκεψόμεθα
διὰ τί γέγονεν ἢ τί δηλοῦν πέφυκεν. εἴρηται μὲν οὖν ἅπαντα
ταῦτα κατὰ τὰς ἡμετέρας πραγματείας καὶ μάλιστα τὴν
περὶ κρίσεων. οὐ χεῖρον δὲ καὶ καὶ νῦν ἔνεκα παραδεί-
γματος ἀναμνησαί τινων ἀπὸ κοινῆς ἀρχῆς ἀρξαμένων
ἀπάσης τῆς προγνωστικῆς τέχνης. ἐπισκέπτεσθαι γὰρ σε
χρὴ πρῶτον ἀπάντων εἶθ' ἐν ἑξαιρέτως πέπονθε μῶριον
εἴτε τῶν ἐν τοῖς ἀγγείοις χυμῶν ἔστι τὸ νόσημα. δεύτερον
δὲ κατὰ τίνα μάλιστα δύναμιν ὁ κίνδυνός ἐστι τῷ κάμνοντι.
προεῖρηται δ' ὅτι τρεῖς εἰσιν. εἶθ' ἐξῆς τὰ τῆς δυνάμεως
ἐκείνης ἀγαθὰ τε καὶ κακὰ γνωρίσματα. φέρε γὰρ ἀπαθῆ

salutem quam nude et solum vim habere magnam. At
nunc porro censet inter se conferendas esse signorum vi-
res, non eorum modo, quae sunt ejusdem generis, ut
bona cum bonis et mala cum malis, sed etiam bona cum
malis. Per hanc enim contentionem illa etiam innuit,
quae praeter rationem eveniunt. Siquidem primum nosse
conveniet, id praeter rationem accidisse. Deinde non
terreri. Postea dijudicare unde acciderit aut quid natum
sit designare. Quae omnia quamquam persequuti sumus
in libris nostris et maxime in his, qui de crisi-
bus scripti sunt, attamen non erit inutile, si quaedam exempli gratia
repetamus, a communi principio totius artis prognosticae
exorſi. Ante omnia considerare oportet an pars una prae-
cipue male affecta sit, an vitium sit humorum qui intra
vasa continentur. Deinde a qua potissimum facultate pe-
riculum aegro impendat. Has autem tres esse dictum
est. Mox quas bonas malasve notas facultas illa prae se

Ed. Chart. VIII. [685.]

Ed. Bas. V. (164.)

μὲν εἶναι τὴν ἀπ' ἐγκεφάλου δύναμιν, ἀπαθὴ δὲ καὶ τὰ μό-
ρια τοῦ σώματος, ἐπὶ τοῖς χυμοῖς δὲ μόνοις σηπομένοις,
ἔχοντας τὴν ὑπόθεσιν ὅλου τοῦ νοσήματος, ὅπερ ἐστὶ πυρε-
τώδους ὄντος. εἶτε τούτων οὕτως ἐχόντων ἀπ' ἀρχῆς φαί-
νεσθαι πάντα ἐν τοῖς οὖροις ἀγαθὰ σημεῖα, τοῦτον τὸν
ἄνθρωπον ἀδύνατον ἀποθανεῖν, ὥστε καὶ ἐπιφαίνεται τι
σύμπτωμά φοβερόν, οὐ μόνον οὐ καταπληγὴς, καθάπερ
πολλοὶ τῶν ἱατρῶν, ἀλλὰ καὶ κρίσεως αὐτὸ μηνυτικὸν ἡγήσῃ.
καὶ γὰρ ὀδυνῶνται κεφαλὴν καὶ παρανοοῦσι καὶ βλέπουσιν
ὄρανώδη τε καὶ ξανθὰ καὶ ἀμβλυώτερον καὶ καρδιαλοῦσι
καὶ δυσπνοοῦσιν, ὑποχόνδριά τε συντείνονται λόγῳ κρίσεως,
αὐτῆς δὲ διαχωρήματα κακοήθη καὶ πτύσματα, καὶ τινες
ἔμετοι γινόμενοι καὶ μόρια μελαινώμενα καὶ σηπόμενα καὶ
νεκρούμενα τὸν ἄνθρωπον ἀποφαίνει κατὰ πάντα βελτίῳ.
καὶ γὰρ εὐπνότεροι καὶ εὐρεκτότεροι καὶ εὐῖπνότεροι καὶ
ἀνωδυνώτεροι καὶ κατὰ τὰς ἀναστάσεις κουφότεροι καὶ τὸ
σύμπαν εὐφορώτεροι, πολλάκις ἐπὶ ταῖς τοιαύταις ἀποκρί-
σεις οἱ κάμνοντες ἐγένοντο, φανερώς ἐνδείκνυμένων τῶν

ferat. Pone enim illam, quae a cerebro est, facultatem
innocuam existere, partes item corporis carere vitio, sed
ex putrescentibus solis humoribus excitatum totam ejus-
modi morbum, hoc est febrem, sustinere. Deinde his ita
se habentibus omnia in urinis bona signa ab initio videri.
Hic quidem ut intereat fieri non potest. Itaque si quod
formidolosum symptoma intervenerit, non modo non ter-
rebre, sicut medicorum vulgus, sed etiam crisin ab eo
nunciari existimabis. Namque per crisin capitis dolore
tentantur, delirant, nigra flavaque intuentur, hebescent
oculi, cordis dolor invadit, spiritus vix trahitur, disten-
duntur praecordia. Deinde vero dejectiones pessimae spu-
taeque et vomitus consequentes, ad haec partes nigrescen-
tes, putrescentes et emortuae hominem reddunt prorsus
meliozem. Nam et spirandi facilitatem et appetentiam
aegri recuperant, melius dormiunt, minus sentiunt dolo-
ris, surgunt alacrius, atque ut uno dicam verbo, saepe
post ejusmodi vacationes levius omnino habent. Qua in

Ed. Chart. VIII, [685. 686.]

Ed. Baï. V. (164.)

κενουμένων ἐκκαθαίρεισθαι τὸ σῶμα, τῆς φύσεως ἐκ παρα-
δόξου τὴν ἔμπροσθεν ἦταν ἀναμαχομένης. ἅπαντα δὲ
ταῦτα δυνάμει προείρηται καὶ διώρισται κατὰ τὸ βιβλίον
τοῦτο καὶ μόνα τὰ παρὰ τῶν σφυγμῶν αὐτοῖς γε χρὴ προσ-
θεῖναι γεγραμμένα πρὸς ἡμῶν ἐν τῇ περὶ τῶν σφυγμῶν
πραγματείᾳ σαφῶς πάντα, μηδαμῶθεν παρακειμένων Σφγι-
γὸς αἰνιγμάτων, οἷα μυρία γεγράφασιν οἱ περὶ τὸν Ἀρχι-
γένην. ταῦτ' οὖν ἅπαντα πρόχειρα τῇ μνήμῃ φυλάττων
ἐπίβλεπε παραβάλλων ἀλλήλοις. ἐξ αὐτῶν γὰρ δυνήσῃ προ-
λέγειν καὶ τὰ παραλειπόμενα πρὸς τῶν ἀρρώστων, ἐνίοτε
μηδ' αὐτοῖς τοῖς οἰκείοις αὐτῶν ἀκριβῶς γινωσκόμενα, ὥς
ἐμὲ πολλάκις ἐθεάσασθε τοῦτο μὲν ἐπὶ τῶν πριόντων τοὺς
ὀδόντας εἰπόντα [686] φύσει το σίμπτωμα τοῦθ' ὑπάρ-
χειν αὐτοῖς, ὥς νομίσαι τοὺς ἀκούοντας οἰκείους, οὐκ ἐξ
ιατρικῆς, ἀλλ' ἀπὸ μαντικῆς τέχνης γεγονέναι τὴν πρόρρη-
σιν. ἐνίοτε δ' ἐπὶ τῶν κοιμωμένων παρηνεωγμένοις τοῖς
ὀφθαλμοῖς, ὅτι καὶ τοῦθ' ὑπάρχει φύσει. καὶ τινος ἐπὶ
τὰ στέρνα κατακειμένου καὶ τοῦτο ἀναγκαῖον ὑπάρχειν αὐτῷ

re expurgari corpus ea quae vacuantur manifesto osten-
dunt, natura praeter opinionem ea profligante, a quibus
prope vieta ante videbatur. Haec vero cuncta libro isto
potestate praedicta sunt et definita atque eas modo, quae
a pulsibus sumuntur, notas oportet adjicere. Quas omnes
in libris de pulsibus aperte explicavimus, nullis usquam
propositis Sphingis aenigmatibus, qualia Archigenes sex-
centa conscripsit. Haec igitur omnia memoria prompta
complectens considera et inter se comparato. Ex his enim
poteris illa etiam quae aegri omittunt praedicere, quae
interdum ne ipsi quidem domestici plane cognoverunt;
veluti me saepenumero dicentem vidistis de his quidem
qui dentibus stridebant, per naturam sic stridere solitos
adeo, ut qui me ex domesticis audirent, id non quidem
per artem medicam, sed per vaticinationem praedictum
fuisse arbitrarentur. Interdum vero de his, qui oculis
apertis dormiebant, hoc quoque secundum naturam esse.
Et de quodam, qui in ventrem jacebat, talem decubitum

Ed. Chart. VIII. [686.]

Ed. Bas. V. (164.)

φύσει. γυναικὸς δὲ τινος ὥφθη ποθ' ἡμῖν εἰσελθοῦσιν ὁ
δεξιὸς ὀφθαλμὸς ὑπερέχειν θατέρου πολλῶν δὴ τινι, περὶ ἧς
ἔφην, ἔμπροσθεν τῆς νόσου γεγονέναι τὴν προπέτειαν. ἐπ'
ἄλλου δὲ κοιλότητα τῶν κροτάφων μεγίστην, ὁρώμενου κα-
κείνου πρῶτον τότε, κατὰ φύσιν ὑπάρχειν ἔφην αὐτὴν, ἄλ-
λου δὲ ὑφαίμους τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶναι φύσει. παρυσπα-
σμένον δ' ἐφ' ἐτέρου τινὸς μέρος ὀφρύων ἢ ὀφθαλμῶν ἢ
χειλῶν εἶπον. ἓνα δὲ καὶ πρὸ τοῦ νόσήματος ἐκ τινος
ἔξωθεν αἰτίας γεγονέναι, καὶ μὲν δὴ καὶ διαλείποντα σφυ-
γμὸν ἑτεροσφυζίαν τε καὶ τοιαῦθ' ἕτερα φύσει τισὶν ὑπάρ-
χειν ἔφην, ἀγνοούμενα καὶ τοῖς κάμνουσιν αὐτοῖς ἐνίοτε καὶ
σωθέντων αὐτῶν, ὥφθησαν παραμένοντα φωνάς τε τραχείας
ἢ βραγχώδεις ἢ κλαγγώδεις τῷ μὲν φύσει, τῷ δὲ πρὸς τῆς
νόσου γενομένης, περὶ ὧν ἐπὶ πλέον ἐν τῇ περὶ τοῦ προ-
γινώσκειν πραγματείᾳ διεληλυθώς οὐδὲν δέομαι ἐπαναλαμ-
βάνειν νῦν, ἀλλὰ τὸ κεφάλαιον ἀρκεῖ τῆς τῶν τοιούτων εὐ-
ρέσεως εἰπόντα καταπαῖσαι τὸν λόγον. ὅταν γὰρ ἐκ τῶν

necessario illi esse a natura. Sed et cujusdam mulieris
ad quam ego adibam, dexter oculus altero visus est multo
prominentior, de qua dixi priusquam morbus hic invade-
ret, procidentia laborasse. In alio ingentem temporum
cavitatem adspiciens, hanc quoque illi naturalem esse ju-
dicavi. Aliorum vero rubentes sanguine oculos secundum
naturam se habere. Convulsam vero in alio, supercilli
partem aut oculorum aut labrorum etiam ante morbum
fuisse externam aliquam ob causam. Quin etiam pulsam
intermittentem et varium aliaque ejusmodi dixi quibus-
dam secundum naturam esse, quae aliquando ne ipsi qui-
dem aegri sciebant, sed videbant, posteaquam pristinae
sanitali restituti erant, perseverare: vocem item asperam
aut rancam aut clangosam, huic quidem secundum naturam
esse, in illo vero ex morbo natam fuisse. De quibus
quum ego abunde differuerim illo libro, quem de prae-
cognitione edidi, non est necesse rursus hoc loco dicere,
sed summo explicato capite per quod inveniri haec pos-
sunt, finem dicendi faciam. Nam ubi omnibus aliis ex

Ed. Chart. VIII. [686.]

Ed. Bas. V. (164.)

ἄλλων ἀπάντων ἀκίνδυνον φαίνεται τὸ νόσημα, τὸ τοιοῦτον φοβερόν σύμπτωμα φύσει παρεῖναι γίνωσκε ἢ πάντως γε πρὸ τῆς νόσου γεγονέναι διὰ φανεράν τινα αἰτίαν, ὥστε καὶ ἔμοι καὶ Ἰπποκράτει πιστεύσαντες ἐπισκέπτεσθε, καθότι προεῖρηται, τὰς τῶν σημείων δυνάμεις ἐκλογιζόμενοι, καθάπερ, φημί, προεῖπεν. αὐτὸς γὰρ τοῦ παραδείγματος ἐμνημόνευσεν, ὅταν ὁμοῦ τε πῦον ἀναβήσῃ καὶ χολήν. εἴρηται δ' αὐτῷ τοῦτο καὶ γὰρ τὴν ῥῆσιν ἐκείνην ἧς ἡ ἀρχὴ τῶν δὲ ἐμπυημαίων ὅσα μὲν εἰς χολώδεος ἰόντος τοῦ πτυέλου ἐκπύσκονται, ὀλέθρια κάρτα εἴτ' ἐν μέρει τὸ χολώδες τῷ πύῳ ἀναπτύοιτο εἴτε ὁμοῦ. κατὰ ταύτην γὰρ τὴν ῥῆσιν ἠξίωσε θεωρεῖν ἀκριβῶς ἅπαντα τὰ τῷ κάμνοντι συννύχοντα καὶ διηλθὲν γε ἓν αὐτῶν, τῶν μὲν ἀγαθῶν οὕτως ἀρξάμενος. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἀγαθὰ ταῦτα εὐπετέως φέρειν τὸ νόσημα, εὐπνοον εἶναι τῆς ὀδύνης ἀπηλλάχθαι, τὸ πτύελον ῥηϊδίως ἀναβήσσειν. εἴτα ἐφεξῆς αὐτὰ διελθὼν πάντα τῶν κακῶν αὐθις ἀρχόμενός φησι. κακὰ δὲ τὰ ἐναντία τούτων δυσπετέως φέρειν τὸ νόσημα πνεῦμα μέγα καὶ πυ-

notis morbum periculo vacare deprehenderis, existima symptoma illud formidolosum secundum naturam esse aut certe evidentem aliquam ob causam ante morbum genitum esse. Itaque et mihi et Hippocrati adhibentes fidem considerate, uti supra dictum est, et signorum, inquam, vires quemadmodum ipse praemonuit expendite. Quod enim ait, quando simul pus bilemque extulsit, pro exemplo adductum est. Id autem scriptum ab eo fuit quo loco ait hunc in modum, inter suppurationes vero illae valde perniciosae sunt, quae sputo adhuc bilioso suppurant, sive biliosum sputum atque pus a se invicem separata, sive etiam mixta excreentur. His enim verbis censuit omnia diligentissime expendenda esse, quae in aegro simul concurrunt, quorum aliqua et bona quidem recensuit, ubi scribit: sunt autem haec bona, morbum ipsum non difficulter ferre, ex facili spirare, dolorem sedatum esse, facile excreare. Quibus omnibus enumeratis sic incipit de malis dicere. Mala vero his contraria sunt, si morbum non

Ed. Chart. VIII. [686. 687.]

Ed. Bas. V. (164.)

κνόν εἶναι, τὴν ὀδύνην μὴ παύεσθαι, τὸ πτύελον μόγις ἀναβήσσειν, διψῆν κάρτα, τὸ σῶμα ὑπὸ τοῦ πυρός ἀνωμάλως ἔχεσθαι. αὕτη σοι καὶ ἡ τῶν μοχθηρῶν σημείων ἀρχὴ τῆς διδασκαλίας ἔμπροσθεν ὑπ' αὐτοῦ γεγενημένης κατὰ τὴν προειρημένην ἐπὶ τῶν πτυσμάτων ὧν ἔγραψε ὑπόθεσιν. ὥς οὖν, φησὶν, ἐπὶ τούτων εἶπον, οὕτως ἐπὶ πάντων πράττε μὴδὲν παραλείπων, ἀλλὰ κατὰ μέρος ἐκλογιζόμενος ἐκάστου σημείου τὴν δύναμιν, εἰθ' οὕτως παραβάλλων ἀλλήλοις αὐτά.

λη'.

[687] Χρὴ δὲ καὶ τὰς φορὰς τῶν νοσημάτων τῶν αἰ ἐπιδημεόντων ταχέως ἐνθυμεῖσθαι καὶ μὴ λανθάνειν τὴν τῆς ὥρης κατάστασιν.

Eis τὸ προγνῶναι τὰ γενησόμενα τοῖς κάμνουσι συμπτώματα, μέγιστον συντελεῖ καὶ ἡ τῶν ἐπιδημούντων νοσημάτων γνῶσις, ἥδη τε ἐνεσιῶτα καὶ μέλλοντα ἔσεσθαι. διείλεται δ' αὐτὸς ἐν κεφαλαίοις βραχέσι κατὰ τοὺς ἀφο-

facile suslinet, si spiritus magnus et frequens est, si dolor non definit, si sputum difficulter edit, si valde sitit, si corpus a calore inaequaliter affectum est. Hoc quidem initium est de malis signis prius institutae ab eo disputationis, in qua sputa pro exemplo, sicuti dictum est, subiecit. Ergo, ait, quod in his feci idem agas in reliquis nullo signo praetermisso, sed sigillatim expensa cujusque facultate, deinde illorum inter se contentionem facito.

XXXVIII.

Quin etiam morborum semper in vulgus grassantium impetus et tempestatis constitutionem cito animo concipere oportet.

Ut nosse possis ventura aegris symptomata ante quam fiant, maxime conducit popularium morborum cognitio, non eorum modo qui jam grassantur, sed qui etiam grassaturi sunt. Est autem ipse brevibus sententiis complexus in

Ed. Chart. VIII. [687.]

Ed. Bas. V. (164. 165.)

ρισμούς, τὰ τε καθ' ὥραν ἐκάστην πλεονάζοντα καὶ τὰ τῇ παρούσῃ τε καὶ προγεγονυῖα καταστάσει συνεπόμενα. τοῦ μὲν γὰρ ἥρος ἔφη πλεονάζειν τὰ μελαγχολικὰ καὶ τὰ μαρινὰ καὶ τὰ ἄλλα ἐφεξῆς ὅσα κατέλεξεν, ἃ τε τοῦ ἥρος εἰσιν ἴδια καὶ τῶν ἄλλων ὥρων, ὅταν δηλονότι φυλάττωσι τὰς οἰκείας φύσεις. εἰ δὲ μὴ φυλάττωιεν, ἐπιδημήσειν φησὶν ἕτερα νοσήματα, τῇ γενομένῃ κατασιάσει προσήκοντα· καὶ τούτων ἐδίδαξε τίνα μὲν ἐξ ὑστερου γενήσεται, τίνα δὲ εὐ- (165.) θὺς ἅμα τῇ πρώτῃ καταστάσει. περὶ μὲν οὖν τῶν ὑστερον ἐπιγινομένων ὧδὲ πως ἐδίδαξεν· ἦν μὲν ὁ χειμὼν αὐχμηρὸς καὶ βόρειος γένηται, τὸ δὲ ἔαρ ἔπομβρον καὶ νότιον καὶ τὰ ἄλλα ὅσα τούτων ἐφεξῆς φησι· περὶ δὲ τῶν ἐν αὐταῖς ταῖς παρούσαις καταστάσεσιν, ἐν οἷς φησι· τῶν δὲ καταστάσεων τοῦ ἐνταυτοῦ τὸ μὲν ὅλον οἱ αὐχοὶ τῶν ἐπομβρίων εἰσὶν ὑγιεινότεροι καὶ τὰλλα ὅσα τούτων ἐφεξῆς. ἐν ἀφορισμοῖς μὲν οὖν διὰ κεφαλαίων ἐδίδαξε περὶ τῶν ἐπιδημίων νοσημάτων, ἐν δὲ τοῖς τῶν ἐπιδημιῶν βιβλίοις ἐπὶ τὰ κατὰ μέρος ἤκειν. ὁπόση δ' ἐστὶ καὶ τούτων αὐτῶν

aphorismis, tum qui singuli anni temporibus frequentius nascuntur, tum quos vel praesens vel praeterita tempestas parit. Dixit enim vere frequentes esse affectus atrae bilis et insanias atque alia, quae deinceps connumeravit, quae et verno tempori propria sunt, atque aliis in temporibus oriuntur, si suam servarint naturam. Quam quidem si non servarint, adventare dicit morbos alios praecedenti tempestati congruentes. Et eorum quidem quinam postea nascituri sint, qui vero simul cum prima ipsa tempestate prodeant, explicavit. De his quidem sic prodidit, qui postea oriuntur: *si hiems sicca septentrionales ventos habuit, ver autem austros et pluvias exhibet*, et reliqua quae deinceps scripta sunt. De his autem qui ipsa tempestate adhuc vigente excitantur sic ait: *et anni tempestatibus salubriores in totum sunt siccae quam pluviae* et alia quae deinceps ab eo scribuntur. Itaque in aphorismis quidem compendiose populares morbos persequutus est, libris autem epidemion de ipsis particulatim differuit.

Ed. Chart. VIII. [687.]

Ed. Bas. V. (165.)

ἡ χρεια, καὶ τοι δοκούντων ἐν τοῖς καθόλου περιέχεσθαι, λεχθήσεται κατὰ τὰ τῶν ἐπιδημιῶν ὑπομνήματα, τούτοις ἀκολουθῶς γραφησόμενα. νυνὶ δὲ τὸ κεφάλαιον ἐρῶ τῆς ὅλης προγνώσεως, ὑπὲρ οὗ τὸν λόγον ὁ Ἱπποκράτης ἐποίησατο κατὰ τὴν προκειμένην ῥῆσιν. οἷς γὰρ εἶρηκε σημείοις ἐν τῷ προγνωστικῷ τούτῳ βιβλίῳ τῶν νοσημάτων αὐτῶν ἰδίοις, τούτοις ἀξιοῖ προστίθεσθαι τὰ διὰ τὸ περιέχον γινόμενα. φέρε γὰρ ὄφθαί τινα σημεῖα κατὰ τὸν λόγον τοῦ νοσήματος αἰμορραγίας, εἶναι δὲ καὶ τὴν ὥραν ἐαρινὴν, ἔτι μᾶλλον ἐλπίς ἔσεσθαι τὴν αἰμορραγίαν. εἰ δὲ καὶ ἡ παροῦσα κατάστασις εἴη θερμὴ καὶ ὑγρὰ, πολλῷ δὴ μᾶλλον καὶ ἡ τῶν προγεγεννημένων δυοῖν ἢ τριῶν ὥρῶν κατάστασις, εἰ αἵματος εἴη γεννητικὴ, ἔτι καὶ μᾶλλον ἐλπίς ἔσεσθαι τὴν αἰμορραγίαν ὥσπερ οὖν ὁ λόγος ἐπὶ τῆς αἰμορραγίας, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων. ἀρκέσει δὲ εἰπεῖν ἐν ἔτι παράδειγμα γενησομένων ἰδρώτων. ἐν καύμασιν ἀνδράσιν

Quorum librorum quanta sit utilitas, etsi quodammodo in his, quae universim scripta sunt, videntur contineri, exponam in ipsis epidemion commentariis, quos ego statim post istos aggrediar. Nunc totius praecognitionis argumentum breviter proponam, de quo Hippocrates sermonem hoc loco facere instituit. Nam praeter notas ipsorum morborum proprias, quas in hoc de praecognitione libro descripsit, habendam etiam censet rationem aëris ambientis. Pone enim apparuisse notas quasdam, si ita ratio morbi ferat, profusionis sanguinis, esse vero et tempus vernum, multo certe magis expectanda sanguinis profusio est. Si vero praesens etiam tempestas calida humidaque est, multo sane magis et duorum triumve anni temporum constitutiones generando sanguini idoneae praecesserint, fluxuri sanguinis spem multo adhuc firmiorem habemus. Caeterum quod dicimus de profusione sanguinis, reliquis etiam omnibus convenit. Ac dictum satis esse videbitur, si unum exemplum de futuris sudoribus adduxero. Per aestus siccos febres ut plurimum sine sudore sunt, si vero

Ed. Chart. VIII. [687. 688.]

Ed. Bas. V. (165.)

πυρετοὶ ἀνιδρώτες τὰ πλεῖστα, τοῖσι δὲ ἐπὶ ψεκάσιν ἰδρω-
τικώτεροι γίνονται. δῆλον οὖν ὅτι πρὸς τοῖς ἄλλοις σημείοις
ὅσα τοῦ νοσήματός ἐστιν ἴδια, δηλωτικὰ γεννησομένων ἰδρώ-
των ἔτι καὶ τοῦ περιέχοντος ἢ κατάστασις προσερχομένη
τὴν ἐλπίδα τοῦ γεννησομένου βεβαιωτέραν ὑπογράφει.

λθ'.

[688] Εὖ μέντοι χρὴ εἰδέναι περὶ τῶν τεκμηρίων καὶ
τῶν ἄλλων σημείων καὶ μὴ λανθάνειν ὅτι ἐν παντὶ ἔτεε
καὶ πάσῃ ὥρῃ τὰ τε κακὰ κακὸν σημαίνει καὶ τὰ χρη-
στὰ ἀγαθόν.

Οὐ παρὰ τοῖς ἰατροῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ῥή-
τορσιν ἐξήιγεται τίποτε διαφέρει σημείου τεκμήριον, οὐκ ἐν
σημαινομένοις μόνον, ὡς ἄλλοτε, τοῦ προβλήματος ἔχοντος
τὴν σύστασιν, ἀλλὰ καὶ πραγμάτων ἐφαπτομένου. χρὴ γὰρ
εὐρεῖν τινα φῖσιν διττὴν πραγμάτων, ἀφ' ὧν οἱ μὲν ἰατροὶ
προγινώσκουσιν, οἱ δὲ ῥήτορες ἀποδεικνύουσιν ἢ πείθουσιν.

cum aestu minutula pluvia decidit, sudores facilius eli-
ciuntur. Itaque perspicuum est si praeter alias notas, quae
sunt morbi propriae venturum sudorem prodentes, alia
etiam a caeli statu testimonia acceperint, futurae rei ex-
spectationem longè haberi certiore.

XXXIX.

*Probe sane nosse oportet de certis indiciis ac caeteris
signis nec ignorare quod quovis anno et quavis anni
tempestate mala malum et bona bonum denunciant.*

Quaesitum est non modo a medicis, sed etiam a rhe-
toribus, quid inter τεκμήριον et σημείον interesset, quibus
duobus nominibus usus est hoc loco Hippocrates, nos au-
tem argumenta et notas vertimus, quae quidem quaestio,
ut alia quaepiam, non solum ea quae significantur inquī-
rit, verum etiam de rebus ipsis est. Namque invenienda

Ed. Chart. VIII. [688.]

Ed. Bas. V. (165.)

ἐπὶ μὲν οὖν τῶν εἰς τὰς ἀποδείξεις λαμβανομένων, εἴτ' ἐπι-
στημόνικας οὕσας εἴτε πιθανὰς, ἢ διαφορὰ μὲν μία ἐστὶν
ἀναγκαῖα τε καὶ διὰ παντὸς ἔχουσα τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ
ἐπόμενον, ἐξ ὧν ἡ πρότασις σύγκειται. ἄλλη δ' οὐκ ἀναγ-
καίως οὐδὲ διὰ παντὸς, ἀλλ' ὡς τὸ πολὺ μόνον. ἔτι δὲ
κατ' ἄλλην διαφορὰν ἡ μὲν ἐκ τηρήσεως ἐστὶν ἐμπειρικῆς,
ἡ δὲ ἐξ ἀκολουθίας λογικῆς, ὅπερ ἐστὶν ἐνδείξεις. αὕτη μὲν
ἐστὶ τῶν πραγμάτων ἡ διαφορὰ. τοῖς δ' ὀνόμασιν ἐπ' αὐ-
τῶν οὐχ ὁμοίως ἐχρήσαντο πάντες, ἀλλ' οἱ γε χαριέστεροι,
παρήμει γὰρ ἐκὼν τοὺς ἄλλους, ἐπὶ μὲν τῇ προτέρᾳ τομῇ
κατὰ τοῦ διηλεκτῶς μὲν ἐν ὅτι οὖν δηλοῦντος ἀξιοῦσι χρῆ-
σθαι τῇ τοῦ τεκμηρίου προσηγορίᾳ, σημεῖον δ' ὀνομάζουσι
τὸ ἕτερον, ἐπὶ δὲ τῇ δευτέρᾳ τὸ μὲν ἐκ τηρήσεως σημεῖον,
τὸ δ' ἐξ ἐνδείξεως τεκμήριον. ὅτι μὲν οὖν οὕτω χρῶνται
τοῖς ὀνόμασιν οἱ Ἕλληνες οὐκ ἰατροῖς μόνον ἐπίστασθαι
χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ κείνοις ὅσοις τῇ τέχνῃ προσήκει τὸ ἑλλη-

est gemina rerum natura, ex quibus medici quidem prae-
lagiant, rhetores vero demonstrant aut persuadent. Eo-
rum quidem quae ad demonstrationem assumuntur, sive
illa certam afferat scientiam sive probabilis sit, una qui-
dem differentia est, alia necessaria esse atque ad ea alte-
rum semper consequi ex quibus propositio componitur,
alia vero neque necessario neque semper, sed ut plurimum
concludere. Altera vero quod quaedam per empiricam
observationem, quaedam per consequentionem logicam, hoc
est demonstrationem, ostendunt. Hoc quidem est in ipsis
rebus discrimen. His autem non omnes similiter nomina
indiderunt, sed qui loquuntur disertius, alios enim lubens
omitto, in prima quidem differentia id, quod perpetuo
aliquid ostendit, τεκμήριον nuncupari volunt, alterum vero
σημεῖον appellant. In secunda vero quod ab observatione
est, σημεῖον, quod autem per demonstrationem concludit,
τεκμήριον. Ac quod nominibus quidem Graeci hoc modo
utantur, non solum medicis conducit scire, sed etiam om-
nibus quos ex arte decet Graece loqui. Quod autem

Ed. Chart. VIII. [688.]

Ed. Bas. V. (165.)

νίζειν. ὅτι δὲ εἰς τε τὰς ἀποδείξεις καὶ τὰς προγνώσεις ἢ εἰρημένη διαφορά τῶν πραγμάτων ἐγνώσθαι χρησιμώταται πρόδηλον εἶναι παντὶ νομίζω. τὸ γε μὴν ἀμφοτέρω τὴν ἐαυτῶν ἀεὶ διαφυλάττειν δύναμιν, ὅσα τε ἀγαθὸν τε δηλοῖ καὶ ὅσα τι κακὸν, ἄξιον ἐπισκέψεώς ἐστιν. ἐν γοῦν τοῖς ἀφορισμοῖς αὐτὸς εἶπεν, ἐν ταῖς νούσοις ἥττον κινδυνεύουσιν οἱ νοσέοντες, οἷς ἂν οἰκείῃ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς ἕξιος καὶ τῆς ὥρης ἢ νοῦσος ἢ μᾶλλον ἢ οἷσιν ἂν μὴ οἰκείῃ κατὰ τι τουτέων. τοῦτ' οὖν πρὸς τὸ νῦν εἰρημένον οὐ διαφέρεται, κακὸν μὲν γὰρ τι σημαίνειν ἔφη τὰ κακὰ διὰ παντὸς, οὐ μὴν ὅτι γε ὡσαύτως ἢ οὐχ ὡσαύτως ἔτι προσέγραψεν, ὃ εἰρημένος ἀφορισμός. οὐδέτερον δὲ μετατίθῃσιν εἰς τὴν ἐναντίαν φύσιν, ἀλλ' ἥττον καὶ μᾶλλον ὑπάρχειν αὐτοῖς τοῦτό φησι, παρὰ τε τὰς φύσεις καὶ τὰς ἡλικίας καὶ τὰ ἄλλα ὅσα κατέλεξεν, ὥστε κατὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν ἐναντία λέγοιτο πρὸς Ἱπποκράτους, κατ' ἐκείνο δὲ μᾶλλον, ὅταν εἶπῃ τοῖσι μὴ κατὰ λόγον κουφίζουσιν οὐ δεῖ πιστεύειν οὐδὲ φοβεῖσθαι λίην τὰ μοχθηρὰ

ejusmodi rerum discrimen novisse maxime et ad demonstrandum et ad praefagiendum expediat, arbitror omnibus esse perspicuum. At vero utraque eandem semper habere vim, siue bonum significant siue malum, jure videtur disquirendum. Ipse enim scripsit in aphorismis: *morbos minus periculosos esse, qui magis cum natura, aetate, habitu corporis, annique tempore consentiunt, quam qui nihil habent cum aliquo horum affinitatis.* Quod sane ab hoc non discrepat, quod modo dixit. Namque mala aut malum perpetuo designare nec tamen aut aequae aut non aequae adjectum est in eo quem citavimus aphorismo. Nentrum autem in contrariam transit naturam, verum id magis minusque utrique eorum inesse dicit pro ratione naturae et aetatis, atque aliorum omnium quae recensuit. Itaque non videtur hac in re Hippocrates sibi contrarius esse. At eo loco magis secum pugnare videatur, ubi scribit: *non esse admodum his fidendum, quae morbum sine ratione leviores exhibent nec valde metuenda mala, quae*

Ed. Chart. VIII. [688. 689.]

Ed. Bas. V. (165.)

γινόμενα παρὰ λόγον· τὰ γὰρ πολλὰ τῶν τοιουτέων ἐστὶν ἀβέβαια καὶ οὐ πάντῃ τι διαμένειν οὐδὲ χρονίζειν εἴωθε. διὰ τοῦτο γοῦν αὐτὸ προσέγραψεν ἐν τῷ προγνωστικῷ τὴν νῦν ἡμῖν προκειμένην ῥῆσιν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς συμπτώμασι γίνεται τις μετάπτωσις ἔκ τε τῶν πονηρῶν εἰς ἀγαθὰ καὶ τῶν ἀγαθῶν εἰς πονηρά. τῶν δὲ σημείων οὐδὲν εἰς τοῦναντίον μεταπίπτειν πέφυκεν, ἀλλ' ἥτιον μὲν καὶ μᾶλλον ἥτοι κακὸν τι σημαίνειν ἢ ἀγαθόν, [689] οὐ μὴν ἀγαθὸν μὲν νῦν, αὐθις δὲ κακόν, ἢ κακὸν μὲν νῦν, αὐθις δ' ἀγαθόν. ὅσα γοῦν ἐν τοῖς οὖροις εἶπεν εἶναι κακὰ σημεία, ταῦτ' οὐκ ἂν ποτε ἀγαθὰ γένοιτο, καθάπερ οὐδὲ τῶν ἀγαθῶν οὐδὲν κακόν. οὕτως δὲ καὶ ὅσα περὶ τῶν πτυσμάτων ἢ διαχωρημάτων ὡς ἀγαθῶν ἢ κακῶν εἴρηκεν οὐδὲν εἰς τοῦναντίον μεταπίπτει. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον οὐδὲ ὅσα περὶ τὸ πρόσωπον εἶπε γίγνεσθαι σημεία κατὰ χρόαν ἢ ὄγκον ἢ σχῆμα καὶ περὶ κατακλίσεων δὲ καὶ τοῦ πελιδνοῦσθαι καὶ μελαίνεσθαι μόριον ἢ ὅτιοῦν ἄλλο τοιοῦτον πάσχειν. ἅπαντα γὰρ διασφαλττει τὴν οἰκίαν δύναμιν οὐ

praeter rationem oborta sunt, horum enim pleraque sunt incerta nec permanere diuque perseverare solita. Et eam quidem ob causam videtur hanc quam nunc explicamus in prognostico inferuisse sententiam. Namque symptomata et ex malis quodammodo fiunt bona et ex bonis mala. Signa vero nunquam in contrariam naturam vertuntur, sed majoris minorisque mali aut boni testimonia sunt. Nec tamen quod nunc bonum est, postea malum erit, aut quod nunc malum postea bonum. Ergo quae in urinis mala esse signa docuit, nunquam bona evadent, uti nec bona fient unquam mala. Sic quae sputa aut alvi excrementa bona vel mala esse dixit, nunquam in contrarium degenerant. Ad eundem modum nec quas notas in facie descripsit ex colore aut tumore aut figura nec quae dixit de jacentium habitu nec quae de livore et nigredine partis aut ullo alio ejusmodi affectu. Cuncta enim vim propriam retinent, non parem quidem magnitudine, quippe

Ed. Chart. VIII. [689.]

Ed. Bas. V. (165.)

κατὰ τὸ μέγεθος δηλονότι, προεῖρηται γὰρ ὅτι τὸ μᾶλλον
δέχεται καὶ ἥτιον, ἀλλὰ κατὰ γένος, ἐπεὶ μήτε τῶν ἀγα-
θῶν οὐδὲν εἰς τὸ τῶν κακῶν μεταπίπτει γένος, ἐκείνων τε
οὐδὲν εἰς τὸ τῶν ἀγαθῶν. ὅταν γε δηλονότι μετὰ τῶν
οἰκείων ἐξετάζεται διορισμῶν, οὐ μὴν ἐπὶ γε τῶν συμπτω-
μάτων οὕτως ἔχει. καὶ γὰρ δυσπνοοῦσιν ἔνιοι καὶ παρα-
φρονοῦσι καὶ ὑποχόνδριον ἀνασπῶνται καὶ μαρμαρυγὰς ὀρεῖν
οἶονται καὶ τινα ὀρφνώδη προφαίνεσθαι κρίσεως λόγῳ, καὶ
μὴν καὶ καρδιαλγείν καὶ χεῖλος τὸ κάτω σείεσθαι καὶ πα-
ρωτίδας καὶ τινα ἑτέραν ἀπόστασιν ἔχειν. ἅπαντα γὰρ
φαίνεται ταῦτα ποτὲ μὲν, ὥς εἴρηται, κρίσεως λόγῳ γινόμενα,
ποτὲ δὲ αὐξανομένοις νοσήμασιν ἐπόμενα, καθὸ καὶ κείνο
δεόντως εἴρηται πρὸς αὐτοῦ. τὰ κρίσιμα μὴ κρίνοντα τὰ
μὲν θανατώδεα, τὰ δὲ δύσκριτα· διώριστα δ' ἡμῖν ὑπὲρ
ἀπάντων τῶν τοιούτων ἐν ἄλλοις τέ τισι καὶ τοῖς περὶ
κρίσεων, ὥστε μηδὲν εἰς τὸ προγινώσκειν ἐνδεῖν καὶ διὰ
τοῦτο, ὅπερ αἰεὶ συμβουλευέω καὶ νῦν διελθεῖν οὐκ ὀκνήσω.

dictum ante fuit illa intendi atque remitti, sed eandem
genere. Namque nihil quod bonum sit, in malorum genus
migrat nec horum quidquam in bonorum genus desciscit,
si modo propriae distinctiones in dijudicando adhibeantur.
Verum non sic habet in symptomatis. Nam plerique et
magna cum difficultate spirant et insaniunt et praecordio-
rum contractionem sentiunt et splendores cernere se pu-
tant et atra quaedam oculis observari per crisin. Ad haec
cordis dolor corripit, labrum inferius crebro agitur motu,
parotides aut alii quidam abscessus proveniunt. Haec enim
omnia partim ut dictum est, vis ipsa ratioque crisis pro-
ducit, partim vero incrementibus morbis succedere viden-
tur. Quare haud absurde id quoque dictum ab illo fuit:
*quae judicandi vi praedita non judicant alia mortem,
alia difficilem crisin minari.* Verum haec omnia cum aliis
quibusdam in libris tum in his, quos de crisi-
bus scripsimus, tam sunt aperte a nobis explicata, ut jam nihil ad
praecognitionem deesse videatur. Quamobrem quod ego
semper consilium do, nunc etiam dare non pigebit. In

Ed. Chart. VIII. [689.]

Ed. Bas. V. (165. 166.)

πρῶτα μὲν καὶ μάλιστα σπουδάζειν φημί μαθεῖν ὅσα τῆς
 ἱατρικῆς ἐστὶν ἔργα· τὰ δ' ἄλλα ὅσα τοιαῦτα τινὰ μὲν ἐν
 φωνῇ καὶ σημαινόμενον τὴν ζήτησιν ἔχοντα, τινὰ δὲ λογικῆς
 ἐχόμενα θεωρίας, ὕστερόν ποτε καὶ κατὰ πολλὴν σχολὴν
 μεταχειρί- (166) ζεσθαι, καθάπερ καὶ νῦν ἐπὶ τῶν ση-
 μαινόμενων ἐκ τε τοῦ τεκμήριον ὀνόματος καὶ τοῦ σημείου.
 ἐπειδὴ γὰρ ὅσον ἐστὶ χρήσιμον εἰς τὴν τέχνην εἴρηται μοι,
 προσθήσω τι καὶ τῆς τούτων ἐξηγήσεως ἐχόμενον, ἕτερον
 ὧν ἔμπροσθεν εἶπον. ἐστὶ δὲ τοῦτο τοιόνδε· τῶν κρίσι-
 μων συμπτωμάτων ἐγχωρεῖ κατηγορεῖσθαι τὸ σημεῖον ὄνομα,
 τὸ μὲντοι τεκμήριον οὐκ ἐγχωρεῖ. μόνα γὰρ ἐκείνα σημεῖα
 τε ἅμα καὶ τεκμήρια καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες, ἐξ ὧν ἔνεστι
 τεκμήρασθαι τι περὶ τῆς σωτηρίας ἢ ἀπωλείας τοῦ κά-
 μνοντος, ἃ περιλαβὼν ἂν τις ἐνὶ κεφαλαιῷ φαίη γνωρίσματ'
 εἶναι τῶν διοικουσῶν τὸ σῶμα δυνάμεων, ὅπως ἔχωσιν ἀρ-
 ρωστίας ἢ ῥώμης, ἐν οἷς δηλονότι καὶ τὰ τῆς ἀπεψίας τε
 καὶ τῆς πέψεως σημεῖα. τῶν δὲ κρίσιμων συμπτωμάτων
 οὐδὲν ἔχει τοιαύτην φύσιν· ἀλλ' ὅτι μὲν ἔσται κρίσις δη-

primis quidem potissimumque ediscendis medicae artis ope-
 ribus studium impendendum esse censeo, alias vero ejus-
 modi de voce et significatione quaestiones, quaeque logi-
 cam habent contemplationem, postremo et magno in otio
 tractanda. Quemadmodum hoc etiam loco facimus de
 nominum τεκμηρίου atque σημείου significatione. Quum
 enim quidquid ad artem videtur conducere exposuerim,
 aliam nunc a priore afferam istorum interpretationem.
 Est autem ejusmodi. In symptomatis quae vim habent
 judicandi, licet aliquando τοῦ σημείου nomen damnare,
 verum τὸ τεκμήριον non licet. Nam illa tantummodo a
 Graecis σημεῖα simul et τεκμήρια vocantur, ex quibus sa-
 lus aegri aut pernicies certa est. Quae si quis uno no-
 mine complecti velit, dicet esse facultatum, quibus cor-
 pus gubernatur testimonia quam imbecillae sint aut robu-
 stae, inter quae etiam cruditatis coctionisque signa con-
 tinentur. At nulla symptomata quae judicandi vim possi-
 dent, tali praedita sunt natura, sed futuram quidem

Ed. Chart. VIII. [689. 690.]

Ed. Bas. V. (166.)

λοῦται πρὸς αὐτῶν, ὥσπερ ὅτι δι' ἐκκρίσεως ἢ ἀποστάσεως, ἔτι τε πρὸς τούτοις διὰ τινος ἐκκρίσεως ἢ ἀποστάσεως οἶον αἰμορροαγίας ἢ ἐμέτων ἢ παρωτίδων. εἴτε δὲ ἀγαθὴ γενή-
σοιτο κρίσις ἢ κακὴ, διὰ τῶν τοιούτων σημείων οὐκ ἔνεστι τεκμήρασθαι. φαίνονται γὰρ οὐδὲν ἥττον ἢ εἰς ἀγαθὸν ἢ εἰς κακὸν αἱ τοιαῦται κρίσεις ἅπασαι τελευτῶσαι. καὶ διο-
ρισμὸν αὐτῶν ἐδίδαξεν ἡμᾶς βεβαιότατον οὐκ ἐκ συμπτω-
μάτων τινῶν γινόμενον, ἀλλ' ἐκ σημείων τε καὶ τεκμηρίων
τινῶν. πεπασμοὶ γὰρ, φησὶ, ταχύτητα κρίσεως, ἀσφάλειαν
ὑγιεινῇν σημαίνουσιν. ὡμὰ δὲ καὶ ἄπεπτα ἢ ἐς κακὰς ἀπο-
στάσεις τρεπόμενα ἢ ἀκρισίας ἢ χρόνους ἢ πόνους ἢ θα-
νάτους [690] ἢ τῶν αὐτέων ὑποστροφάς. ὥσθ' ὅτι μὲν
ἔσται κρίσις ἐκ τῶν κρίσιμων συμπτωμάτων, ἃ δὲ καὶ ση-
μεῖα κρίσιμα καλεῖν ἐγχωρεῖ, προγινῶναι δυνατόν ἐστιν, εἴτε
δὲ εἰς ἀγαθὸν εἴτ' εἰς κακὸν αὕτη τελευτήσῃ, διὰ τῶν πε-
πασμένων ἢ γινώσις, ἐν οἷς πάλιν οὐ τοῦ γενήσεσθαι κρί-
σιν ἢ δῆλωσις, ἀλλὰ τοῦ σωθήσεσθαι τὸν ἄνθρωπον ἢ
τεθνήξεσθαι. ἔστω δέ σοι καὶ ἡδε πρὸς ταῖς εἰρημέναις

crisin per excretionem vel abscessum ostendunt et prae-
terea excretionis vel abscessus speciem, veluti sanguinis
profusionem aut vomitus aut parotidas. An vero bona
crisis erit, an mala fieri non potest, ut per haec signa
intelligas. Namque crises ejusmodi bonum aequae ac ma-
lum exitum consequuntur. Verum enim vero certissimam
dijudicandi rationem nos docuit non ex quibusdam sym-
ptomatis, sed notis atque argumentis: *concoctio enim,*
inquit, cito futuram crisin et tutam valetudinem pollice-
tur: cruda vero atque incocta, quaeque in malos versa
sunt abscessus aut nullam aut seram crisin vel dolores vel
mortem vel eorum recidivas minitantur. Itaque fore
quidem crisin ex judicantibus symptomatis, quae etiam
judicantes notas licet appellare, praesciri potest, an vero
bene an male cedet, ex his quae concocta sunt, sumenda
cognitio est. Sed haec rursus futuram crisin non produnt,
salutis autem aut interitus documenta praebent. Ista qui-
dem est praeter supra dictas nominum interpretatio, una

Ed. Chart. VIII. [690.]

Ed. Baf. V. (166.)

ἐμπροσθεν ἐξηγήσεις τῶν προσηγοριῶν, ἅμα χρησίμοις πράγμασιν εἰς τὴν τέχνην εἰρημένη. μέμνησο δὲ ὅτι καὶ τὰ κρίσιμα σημεῖα συμπτώματά ἐστι τῷ γένει δηλοῦντα τὰς ἐσομένας ἐκκρίσεις ἢ ἀποστάσεις. αὗται δὲ τοῦ λῦσαι τὴν νόσον ἢ καταλῦσαι τὴν δύναμιν αἷτια μὲν πρῶτως, κατὰ συμβεβηκὸς δὲ καὶ σημεῖα γίνονται.

μ'.

Ἐπεὶ καὶ ἐν Λιβύῃ καὶ ἐν Δήλῳ καὶ ἐν Σκυθίῃ φαίνεται τὰ προγεγραμμένα ἀληθεύοντα σημεῖα.

Οὐ κατὰ τὴν ἑαυτῷ συνήθη βραχυλογίαν τὸν περὶ τῶν χωρῶν ἐποίησατο λόγον. ἐνὴν γὰρ αὐτῷ τῇ πρὸ ταύτης ῥήσει δύο συλλαβὰς προστιθέντι μηδὲν ἔτι δεῖσθαι ταύτης· προσθεῖς οὖν αὐτὰς ἐγὼ δείξω ἐναργῶς ὁποῖός τις ἂν ὁ λόγος ἐγγόνει. εὖ μέντοι χρη εἰδέναι περὶ τῶν τεκμηρίων καὶ σημείων καὶ μὴ λανθάνειν ὅτι ἐν παντὶ εἶει καὶ πάσῃ ὥρῃ καὶ χώρῃ τὰ τε κακὰ κακὸν τι σημαίνει καὶ τὰ χρη-

cum iis, quae ad artem conducunt explicata. Nec vero te lateat notas etiam vim judicandi habentes genere symptomata esse, quae futuras excretiones aut abscessus denunciant. Hae autem causae quidem primum sunt abigendi morbi aut exsolvendarum virium; per accidens vero etiam inter signa censentur.

XL.

Quandoquidem et in Libya et in Delo et in Scythia prius scripta signa vera esse comprobantur.

Dicens de regionibus non est usus ea qua solet brevitate. Nam si priori sententiae duas modo syllabas adjecisset, non fuisset necesse hanc adscribere. Ego vero illas addam quo plane intelligatis qualis fuisset oratio. Nec vero latere quemquam debet, sed certo tenendum est et argumenta et rerum notas mala quidem malum, bona vero bonum cum in omni anno tum in omnibus anni

Ed. Chart. VIII. [690.]

Ed. Bas. V. (166.)

στὰ ἀγαθόν. ἐν ταύτῃ τῇ ῥήσει τὸ χάρις προσθεῖς ἐδειξά-
σοι περιττὴν εἶναι τὴν νῦν προκειμένην ῥῆσιν. οὐδὲν γὰρ
ἄλλο δι' αὐτῆς ἐδιδάχθη ἢ τὰ σημεῖα τὰ τε ἀγαθὰ καὶ
τὰ κακὰ ταῦτόν ἑαυτοῖς σημαίνειν ἑκάτερα ἐν ἀπάσῃ ὥρῃ,
κἂν θερμὴ κἂν ψυχρὰ κἂν εὐκρατος ᾖ. Λιβύης μὲν γὰρ
ὡς θερμῆς, Σκυθίας δὲ ὡς ψυχρᾶς, Δήλου δ' ὡς εὐκράτου
καὶ μέσης ἀμφοῖν, ἔνεκα παραδείγματος ἐμνημόνευσεν.

μα'.

Εὖ γοῦν χρὴ εἰδέναι ὅτι ἐν τοῖς αὐτοῖσι χωρίοισιν οὐδὲν
δεινὸν τὰ πολλαπλάσια αὐτῶν ἐπιτυγχάνειν, ἢν ἐκμαθῶν
τις αὐτὰ κρίνειν τε καὶ λογίζεσθαι ὁρθῶς ἐπίστηται.

Ὅπερ ἡμεῖς ἐμπροσθεν εἰρήκαμεν πού κατὰ τὴν τοῦ
λόγου χρείαν, τοῦτο νῦν ἔγραψεν ὁ Ἱπποκράτης, ὅτι τῷ κα-
λῶς ἐκμαθόντι τὰς δυνάμεις τῶν σημείων ὑπάρξει, κἂν εἰ
μὴ διὰ παντὸς ἀκριβοῶς προγινώσκειν τὰ γενησόμενα, τὸ

temporibus tum regionibus designare. Cui sententiae in-
ferens regionum nomen superflua esse proposita nunc verba
tibi aperte ostendi. Haec enim non aliud docent quam
utraque signa tam bona quam mala aliquid sui simile
indicare in omni regione, sive calida sive frigida sive
temperata sit. Africam enim tanquam calidam, Scythiam,
ut frigidam, Delum pro temperata et inter utramque me-
dia exempli causa adduxit.

XLI.

*Probe itaque sciendum est quod in his regionibus longe
plura his assequi haud arduum sit si quis ea cognitione
complexus recte tum judicare tum recte ratione colli-
gere sciat.*

Quod nos prius quodam loco diximus, prout oratio
postulare videbatur, id nunc Hippocrates ipse adscripsit;
qui recte calluerit signorum vires, si non perpetuo possit
futura certo praeſagire, multa tamen saepius vera dictu-

Ed. Chart. VIII. [690. 691.]

Ed. Bas. V. (166.)

γοῦν ἐπιτυχάνειν πολλαπλάσιον τῶν ἀποτυγχανομένων, ἐν
 ᾧ δὴ καὶ βελτίων ἕτερος ἐτέρου τῶν ὁτιοῦν προγινώσκον-
 των ἐστὶ. [691] τὸ μὲν γὰρ μηδέποτε ἀμαρτάνειν μεῖζον
 ἢ κατ' ἄνθρωπον, τὸ δ' ὡς ἥκιστα τεχνίτου μόνου. πολ-
 λῆς δὲ οὔσης καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο διαφορᾶς ὁ μὲν ἐν τοῖς
 εἴκοσιν ἅπαξ ἀποτυγχάνων οὐκ ὀλίγῳ τινὶ βελτίων ἐστὶ
 τοῦ κατὰ δέκα διαμαρτάνοντος ἅπαξ, αὐτοῦ δὲ τοῦτον πάλ-
 λιν ὁ ἐν τοῖς ἑκατὸν ἅπαξ ἀποτυγχάνων, ὥσπερ γε καὶ τοῦ-
 του πάλιν ὁ ἐν τοῖς διακοσίοις. οὐκ οὖν ὀρθῶς ἡμᾶς ἐρω-
 τῶσιν οἱ ἐμπειρικοὶ τί ἢ τῶν ὡς τὸ πολὺ θεωρημάτων ἐκ
 τῆς τοῦ λόγου προσθήκης ἀδιάπτωτόν τε καὶ διηνεκὲς ἐποίη-
 σάμεθα. εἰτ' οὐκ ἔχοντες δεῖξαι δοκοῦσιν ἐλέγχειν, ὡς ἐκ
 περιττοῦ τὸν λόγον προστιθέντας. εἰ γὰρ μὴ διηνεκῶς,
 ἀλλὰ πλεονάκεις γ' ἐκείνων, τοῦ τέλους τῆς τέχνης τυγχάνο-
 μεν, ὥσπερ ἐν τῷ προγινώσκειν τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι
 τοῖς κάμνουσιν, οὕτω καὶ τῷ θεραπεύειν αὐτούς.

rum esse quam secus eveniat atque praedixerit. Qua
 quidem in re alter alteri praesagiendo excellit. Quippe
 nunquam errare supra hominem est, rarissime autem so-
 lius est artificis. Sed in hoc quidem magna etiam est di-
 versitas. Nam qui vigesima modo praedictione aberrat,
 non parum illi praestat qui decima quaque semel fallitur
 atque is rursus illi ipsi, qui centesima quaque semel dum-
 taxat, decipitur, quemadmodum et hic rursus ab illo vin-
 citur, qui ducentesima. Itaque non recte videntur em-
 pirici nos percontari, ecquod tandem theorema magna ex
 parte verum rationis accessione firmum perpetuumque effe-
 cimur. Quod quum ostendere non possimus, sibi videntur
 convicisse adjectam frustra a nobis fuisse rationem. Nos
 enim quamvis non perpetuo, saepius tamen quam illi ut
 futura praesagiendo, sic aegros curando finem artis con-
 sequitur.

μβ'.

Ποθέειν δὲ χρὴ οὐδενὸς νοσήματος ὄνομα ὃ τι μὴ τυγχάνει ἐνθάδε γεγραμμένον, πάντα γὰρ ὁκόσα ἐν τοῖσι χρόνοισι τοῖσι προειρημένοισιν κρίνεται, γνώσῃ τοῖσι αὐτέοις σημείοις.

Τοῦτό μοι δοκεῖ προσθεῖναι κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ λόγου, διότι περὶ τῶν ὀξέων νοσημάτων καὶ ὅσα ἐκ τούτων γίνεται τὴν διδασκαλίαν ἔφησε πεποιῆσθαι κατὰ τοῦτο. μεμνημένος οὖν ὅτι τὰ μὲν πλείστα τῶν εἰρημένων ὑπ' αὐτοῦ σημείων ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν ἀπλῶς εἴρηται κατὰ πάντων κοινῇ τῶν νοσημάτων, ὀλίγα δ' ἐπ' ἐνίων ἀφορισμένων, ἀνέμνησε καὶ ἡμᾶς αὐτοῦ μετὰ τοῦ προσθεῖναι τὸ μηδὲν παραλείφθαι κατὰ τὸν λόγον, ὃ τάχα ἂν ἡμεῖς ᾤθημεν εἶναι ψευδές· ἐπειδὴ τινῶν μὲν ἐμνημόνευσεν ὀνομαστὶ, τινῶν δ' οὐ. τοῦτο γὰρ αὐτὸ δηλοῖ, μὴ μάτην ὑπ' αὐτοῦ γεγονέναι μηδ' ἄνευ τινὸς αἰτίας, ἀλλ' ἐπειδὴ παρὰ τὰ ἄλλα διδασκαλίας ἔξαιρέτου τινὰ τῶν νοσημάτων ἔδειτο,

XLII.

At nullius morbi nomen quod hic scriptum non sit expendendum est. Omnes enim qui in praedictis temporibus judicantur, iisdem signis cognosces.

Hoc mihi videtur extremo libro adjecisse propterea quod in isto de morbis acutis atque aliis qui ab ipsis nascuntur se differuisse professus est. Itaque memor pleraque signa tam bona quam mala simpliciter a se propolita fuisse, ut morbis omnibus communia, pauca autem certis quibusdam morbis assignata, id nobis revocavit in memoriam: simulque addidit nullum prorsus praetermissum fuisse. Quod forte nobis falsum esse videatur, quum nonnullos quidem ipse nominatim exprefferit, alios autem minime. Hoc enim non temere nec nullam ob causam sic factum ab eo fuisse declarat. Nam quia morbi quidam praeter caeteros peculiarem disciplinam postulare videbantur, ideo mentionem illorum nominatim fecit, alii vero

Ed. Chart. VIII. [691.]

Ed. Bas. V. (166.)

διὰ τοῦτο αὐτῶν ἐμνημόνευσεν ἰδίᾳ. τὰ δ' ἄλλα πάντα τὰ
 παραλελειμμένα τοῖς κοινοῖς ὑποπέπτωκε σημεῖοις εὐθέως
 γε τοῦτο πρῶτον ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένον, ὃ προσαγορεύουσι,
 νεκρῶδες πρόσωπον ἐπὶ παντὸς νοσήματος ὀξέως, ὀλέθριον
 ἀληθῶς εἴρηται. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον ὅσα περὶ κατα-
 κλίσεως ἔγραψεν ἢ ἀναπνοῆς ἢ ὕπνου ἢ ἀγρυπνίας ἢ τῶν
 ἄλλων, ὅσα κοινὰ πάντως ἐστὶ τῶν ἐν τοῖς προγεγραμμένοις
 χρόνοις κρινομένων. οὐ γὰρ δὴ γε περὶ τῶν χρονίων αὐτῶ
 τὸ σύγγραμμά ἐστιν, ἀλλ' ὡς αὐτὸς εἶπεν, ὀξέων τε καὶ τῶν
 ἐκ τούτων γινομένων, ὧν καὶ τοὺς χρόνους αὐτὸς ἐδήλωσεν,
 ἐπ' ἐνίων μὲν εἰκοστὴν ἡμέραν, ἐπ' ἐνίων δὲ τεσσαρακοστὴν
 ἢ ἑξηκοστὴν ὄρον θέμενος.

omnes quorum nomina tacuit, sub communibus signis
 comprehenduntur. Et ne longe abeas, quae primum ab
 eo depicta est mortifera, ut vocant, facies in omni morbo
 acuto recte dicitur perniciosa esse. Aequè vero et omnia
 quae scripta sunt de jacentium habitu, de respiratione, de
 somno, de vigilia et aliis, quae passim omnibus in mor-
 bis accidunt, qui antedictis temporibus judicantur. Neque
 enim de longis morbis scriptus ab eo liber est, sed quem-
 admodum ipse dixit, acutis et qui ab his prodeunt. Quo-
 rum spatia ipse quoque explicavit, nonnullis quidem ex-
 tremum diem vigesimum, aliis vero quadragesimum aut
 sexagesimum praescribens.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΓΜΩΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑ Α.

Ed. Chart. XII. [151. 152.]

Ed. Bas. V. (524.)

[151] (524) Προοίμιον. *Πρὸ τῆς τῶν κατὰ μέρος ἐξηγήσεως ἄμεινον ἀκηκοέναι καθόλου περὶ πάσης ἐξηγήσεως, ὡς ἔστιν ἡ δύναμις αὐτῆς, ὅσα τῶν ἐν τοῖς συγγράμμασιν ἔστιν ἀσαφῆ, ταῦτ' ἐργάσασθαι σαφῆ. τὸ δ' ἀποδείξαι τι τῶν γεγραμμένων [152] ὡς ἀληθές ἢ ὡς ψεῦδος ἐλέγξαι, καὶ εἰ κατηγορήσῃ τις σοφιστικῶς ἀπολογήσασθαι, κενώριται μὲν ἐξηγήσεως, εἴθισται δὲ γίνεσθαι πρὸς ἀπάντων ὡς εἰπεῖν τῶν γραφόντων ὑπομνήματα. καὶ*

HIPPOCRATIS DE FRACTURIS LIBER ET GALENI IN EUM COMMENTARIUS I.

Praefatio. Ante singularium explanationem omnem universalium explicationem percepisse praestiterit, quod sit ipsius vis quaecunque in operibus obscura sunt ea dilucida reddere; quiddam autem eorum quae scripta sunt ut verum demonstrare vel ut falsum refellere, ut si quis captiose arguerit eum patrocinari, ab explanatione dissidet. Consuevit tamen fieri ab omnibus, ut dixi, commentarios scribentibus. Id certe explanatorem medio-

Ed. Chart. XII. [152.]

Ed. Bas. V. (524.)

νῇ Δία οὐδὲν κωλύει καὶ τούτου μετρίως ἀπτεσθαι τὸν ἐξηγητήν. τὸ δ' ἀγωνίζεσθαι τελείως ὑπὲρ τῶν τοῦ γράφοντος δογμάτων ἐκπέπτωκε τὸν ὅρον τῆς ἐξηγήσεως. οὐ πρὸς τοῦτον οὖν τὸν σκοπὸν, ἀλλὰ πρὸς τὸν εἰρημένον ἀποβλέπων ἐγὼ προσθήσω ταῖς ὄντως ἐξηγήσεσιν ἐκάστοτε βραχεία τῆς πίστεως ἕνεκα τῶν εἰρημένων. οὔσης μέντοι καὶ κατὰ ταύτην τὴν ἐξήγησιν διαφορᾶς διττῆς, ὅτι καὶ τὸ ἀσαφές αὐτὸ διττὸν ἐστίν, ἅμεινον εἶναι μοι δοκεῖ καὶ περὶ τούτου προειπεῖν, εἰρήσεται δὲ καὶ αὐτὰ ταῦτα διὰ βραχείων, οἷον ἐπιτομή τις, ὣν ἰδίᾳ λέλεκται διὰ μακροτέρων ἐν τῷ περὶ ἐξηγήσεως ὑπομνήματι. δέδεικται δὲ ἐν ἐκείνῳ τὸ μὲν ὄντως ἀσαφές αὐτὸ δι' ἑαυτὸ τοιοῦτον ὑπάρχον, τὸ δὲ ἐν αὐτῷ πρότερον τὴν γένεσιν οὐκ ἔχον, ἐπειδὴ τῶν ἀκούοντων τοῦ λόγου διαφοραὶ πάμπολλαι τυγχάνουσιν οὔσαι κατὰ τὸ προπαιδεύεσθαι καὶ γεγυμνάσθαι περὶ λόγους ἢ παντάπασί γε ἀγυμνάστους ὑπάρχειν, εἶναι τε φύσει τοὺς μὲν ὀξεῖς τε καὶ συνετοὺς, τοὺς δὲ ἀμβλεῖς καὶ ἀσυνέτους. αὐτίκα γοῦν ἐν αὐτῷ τῷ προκειμένῳ βιβλίῳ τῷ περὶ τῶν κα-

criter attingere nihil prohibet. Sed de auctoris decretis plane contendere, id explanationis terminum excedit. Quum itaque non ad hunc, sed ad commemoratum scopum ego inspiciam, ubique his veris explanationibus concifa fidei faciendae gratia ex his quae pronuntiata sunt adjiciam. Verum quum duplex sit hujus explanationis differentia, quodque id ipsum obscurum duplex etiam existat, de hoc quoque aliquid praefari praestantius esse mihi videtur. At quae in commentario de explanatione seorsum productionibus verbis enunciata sunt, haec ipse tamquam epitome quaedam perpauca enunciabuntur. Illic enim monstratum est aliud quidem revera obscurum esse quod per se tale existit; aliud vero quod in se prius ortum non habet, idque praecipue quum permultae sint auditorum differentiae tum prout prius sermonibus eruditi sunt et exercitati vel omnino rudes; tum prout natura perspicaces sunt et prudentes vel hebetes et imprudentes. Jam primum ergo hoc in proposito libro de fracturis im-

Ed. Chart. XII. [152.]

Ed. Bas. V. (524.)

ταγμάτων, ἔνθα μὲν φησιν ὁ Ἱπποκράτης ῥητέον οὖν ὁκό-
 σας ἂν ἐθέλει τῶν ἀμαρτιάδων τῶν ἰητρῶν τὰς μὲν διδά-
 ξαι, τὰς δὲ ἀποδιδάξαι, τὴν ἀσάφειαν ἔχει αὐτὴ δι' ἑαυτὴν
 ἢ λέξις, οὐ προσδεχομένην ἡμῶν εἶναι τινὰς ἀμαρτίας, ὥς
 διδάξαι χρή, τοιοῦτόν ἐστι κακὲν· καὶ ἡ ἀνάτασις τοῦ ἄρ-
 θρου κέκλασται ἐν τούτῳ τῷ σχήματι. τὸ γὰρ ἐκτεταμέ-
 νης τῆς χειρὸς σχῆμα κεκλασμένον, φησὶν, ἔχει τὸ ἄρθρον
 τὸ κατ' ἀγκῶνα. δοκεῖ δὲ τοῦτ' ἄτοπον εἶναι κεκλάσθαι
 φάναι τὸ εὐθύ. τὸ μὲντοι λελεγμένον οὕτως· εἰ τοῦ βρα-
 χίονος τὸ γιγγλυμοειδὲς ἐν τῇ τοῦ πήχεος βαθμίδι, ἐν τοιου-
 τέῳ τῷ σχήματι ἐρεῖδον, ἰθυωρήν ποιεῖ τοῖσιν ὁστέοις
 τοῦ πήχεος καὶ τοῦ βραχίονος, ὥς ἐν εἴῃ τὸ πᾶν. εἰ μὲν-
 τοι τις εἴωρακεν ὁποῖόν ἐστι τῶν ὁστέων ἐκάτερον, ὑπὲρ ὧν
 ὁ λόγος ἐστίν, οὐδεμίαν ἀσάφειαν ἔχει. τῷ δ' ἀγνοῦντι
 τῆς κατ' ἀγκῶνα διαρθρώσεως τὴν φύσιν ἀσαφὴς εἰκότως
 ἢ λέξις φαίνεται. δοκεῖ δέ μοι βέλτιον εἶναι καὶ τὰ τοιαῦτα
 πάντα ἐξηγεῖσθαι, διὰ τὸ τοὺς πλείστους τῶν ἀναγινωσκόν-
 των τὸ βιβλίον ἀμαθεῖς ἀνατομῆς εἶναι. τὰ μὲντοι μηδὲν

moremur, ubi pronunciavit Hippocrates: dicendum igitur
 de medicorum erroribus de manus natura, quos tum do-
 cere tum dedocere velim. Obscuritatem habet per se
 hic textus, quum minime nos probemus quosdam esse
 errores quos docere oporteat. Hujusmodi etiam illud est:
 praeterea extensio articuli hoc in habitu curvata est. Ex-
 tensi namque brachii figuram curvatam, inquit, ad cubi-
 tum habet articulus; videtur autem et hoc absurdum, id
 curvari dicere quod rectum est. Item illud ab eo ita
 prolatum: nam si ita collocetur imum caput humeri, quod
 cardinis modo in cubiti sinum incumbit. Hoc in habitu
 humeri et cubiti ossibus rectitudinem conciliat, ac si to-
 tum unum sit. Sed si quis inspexerit quale sit utrum-
 que ossum de quibus est sermo, nullam habet obscuritatem.
 At articulationis cubiti naturam ignorantibus haec obscura
 jure conspicitur oratio. Mihi autem melius esse videtur,
 etiam hujusmodi omnia explicare: quod qui librum hunc
 legunt, eorum plurimi anatomes imperiti sunt. Quae vero

Ed. Chart. XII. [152. 153.]

Ed. Bas. V. (524.)

ἐχόντων τοιοῦτον παρέρχεσθαι προσήκει, τοσοῦτον προει-
πόντα περὶ αὐτῶν ἔτι τοῖς ἀναγνώσομένοις τὸ βιβλίον, ἔαν
τινα λέξιν ὧν ἐξηγησάμην ἀσαφὲς ἔχειν τι νομίσῃς, ἐπίσκα-
ψαι μὲν πρῶτον εἰ μὲν τὸ βιβλίον ἡμάρτηται σου παραβάλ-
λων τε καὶ ἀντέξετάζων τοῖς ἀξιολύστοις ἀντιγράφοις· εἴτ'
ἂν ὀρθῶς ἔχειν φαίνεται, δευτέρον τε καὶ τρίτον ἀνάγνωθι
τὴν αὐτὴν λέξιν προσέχων ἀκριβῶς αὐτῇ τὸν νοῦν. ἐγὼ γὰρ
ὅταν μὲν παρὼν παρόντι συναναγινώσκω τι βιβλίον, ἀκρι-
βῶς στοχάζεσθαι δύναμαι τοῦ μέρους τῆς ἐξηγήσεως, ἀπο-
βλέπων ἐκάστοτε πρὸς τὴν τοῦ μανθάνοντος ἔξιν. ὅταν δὲ
γράψω πᾶσιν, οὔτε τοῦ ἄριστα παρεσκευασμένου οὔτε τοῦ
χειρίστα στοχάζομαι. τὸ μὲν γὰρ τοῖς πλείστοις ἀσαφὲς
ἔσται, τὸ δὲ ἀνιᾶται χρονίζοντας ἐν τοῖς σαφέσιν. ἄριστον
οὖν ἡγοῦμαι τῶν μέσων ἔξιν ἐχόντων στοχάζεσθαι· τούτου
δὲ ἀποτυχάνων ἐπὶ τοὺς ἐκτικωτέρους ἐπόπτειν μᾶλλον.
οὐδὲ γὰρ ὅλως [153] ὑπομνήμασιν ἐντυχάνειν ἀξιῶ, τοὺς
κατωτέρους τῆς μέσης ἔξεως, οἷς ἀγαπητόν ἐστι παρὰ δι-

nihil quidquam tale continent, ea me praetermittere con-
sentaneum est, tantum de his etiamnum hunc librum le-
cturis prolocutum, si aliquam dictionem textuum quos
explicaverim quiddam abditum habere censueris, inspi-
ciendum in primis tibi esse an liber tuus erroribus sca-
teat cum exemplaribus fido dignis conferendus et exami-
nandus. Tum si recte habere videatur, eandem dictionem
et secundo et tertio legito, ipsique explore mentem ad-
hibe. Ego siquidem quum praesentem cum praesenti lego
librum, ad unguem explanationis modum possum conjicere,
passim addiscentis ingenium inspiciens. At quum omnibus
scribo, neque quid maxime idoneum exigit ingenium con-
jicio. Nam illud plerisque obscurum erit, hoc iniquo
animo ferunt qui in rebus claris immorantur. Optimum
igitur cenfeo, quid ingenium mediocre postulet conjicere.
Quod ubi non succedit, magis ad id spectare quod prae-
stantius est. Neque enim omnino commentarios legendos
puto, quibus ingenium inferius est mediocri quibuscum

Ed. Chart. XII. [153.]

Ed. Bas. V. (524. 525.)

δασκάλων ἀκούσασι πολλάκις τὰ αὐτὰ κατ' ἄλλην καὶ ἄλλην
λέξιν ἐρμηνεύμενα συνιέναι τῶν λεγομένων.

α'.

Ἐχρῆν τὸν ἱητρὸν τῶν ἐκπτώσιων τε καὶ καταγμάτων ὡς
ἰδυτάτας τὰς κατατάσεις ποιέεσθαι.

(525) Ἐνιοι τῶν λόγων εἰ μὴ καὶ προὔργου τι δι-
δάσκουσιν, ἀλλὰ μόρια γε τῆς ἐξηγήσεως εἶναι πέπεισται.
τοιοῦτοί εἰσι καὶ οἱ τὰς διαφόρους ἐπισημαινόμενοι γραφὰς,
ὁποῖόν τι καὶ νῦν ὑπάρχει περὶ τὴν προκειμένην λέξιν, ἐνίων
μὲν γραφόντων ἔχρῆν τὸν ἱητρὸν, ἐνίων δὲ χωρὶς τοῦ κατ'
ἀρχὴν εἰ χρῆν τὸν ἱητρὸν. ἔστι γὰρ ἀμέλει καὶ τοῦτο σύνη-
θες τοῖς Ἀττικοῖς, ὧν τῇ διαλέκτῳ χρῆται κατὰ τι καὶ ὁ
Ἱπποκράτης, ὡς ἀποφήνασθαι τινὰς αὐτὴν ἀρχαίαν Ἀτθίδα.
ἔμοι δὲ καθ' ἕτερον ἰδίᾳ γράμμα μικρὸν ἢ φρονῶ περὶ τῆς
Ἱπποκράτους διαλέκτου δεδήλωται καὶ νῦν ἀρκεῖ προειπεῖν
ἐν ἀρχῇ τῆς ἐξηγήσεως ὡς τὰ τοιαῦτα πάντα παραλείψω,

bene agitur, si postquam de doctoribus eadem saepius au-
dierint, aliis atque aliis verbis explanata percipiunt.

I.

*Medicum oportet tum luxationum tum fracturarum inten-
siones quam rectissimas facere.*

Nonnulli textus etiam si nihil doceant quod sit magni
momenti, eos tamen explanationis particulas esse credi-
tum est: tales sunt qui diversas scripturas notant. Hujus-
modi quidquam et nunc in proposita oratione existit.
Medicum oportet nonnullis quidem scribentibus, nonnul-
lis vero citra principium, medicum oportet. Id enim
profecto etiam consuetum est Atticis, quorum linguam
aliquantulum ita usurpat Hippocrates ut ipsam pristinam
esse Atticam quidam profiteantur. At in altero libello
quae de Hippocratis idiomate iudicia feramus, ea seor-
sum declarata sunt. Atque nunc in explanationis exordio

Ed. Chart. XII. [153.]

Ed. Bas. V. (525.)

μητ' ἀναγκαῖα μέρη τῆς προκειμένης πραγματείας ὄντα μέγεθος τε τοῖς ὑπομνήμασιν ἄμετρον παρεξόντα τῶν ἐκπτώσεων τε καὶ καταγμάτων, ὥς ἰδυτάτας τὰς κατατάσεις ποιεῖσθαι. οὐκ ἐπιτώσεις μόνον καὶ ἐκπτώματα καλεῖ τὰς τῶν ὀστέων ἐκ τῆς ἰδίας χώρας μεταστάσεις ἄνευ τοῦ καταγῆναι γινομένης, ἀλλὰ τούτοις τοῖς ὀνόμασι τὰς τε ἐξαρθρώσεις καὶ τὰ ἐξαρθρώματα προστίθῃσι. περὶ δὲ τῶν καταγμάτων ἄξιον ἐπισημῆνασθαι τοσοῦτον, ὥς πλειστάκις ὀνομάζων οὕτως αὐτὰ, σπανιάκις δὲ πού γραψας ἄγμος τὴν ἐπιγραφὴν ἐποιήσατο κατὰ τὸ σπάνιον. ὅθεν ἐνιοὶ φασιν οὐδὲ διηρηθῆναι πρὸς Ἱπποκράτους αὐτοῦ τὰ σύγγράμματα, γραφῆναι δὲ ἐν ὅλῳ ἄμφω προσκειμένου τῷ νῦν ἡμῖν προκειμένῳ βιβλίῳ τοῦ περὶ ἄρθρων ἐπιγεγραμμένου, θιαυρεθῆναι δὲ ὕστερον ὑπὸ τινος εἰς δύο διὰ τὸ μέγεθος, ἥνικα δὲ ἦν ἐν ἄμφω, κοινὸν καὶ τὸ ἐπίγραμμα αὐτοῖς εἶναι τὴν κατ' ἐνηγεῖον φωνήν. καὶ τούτου δ' αὐτοῦ πειρῶνται φέρειν μαρτυρίαν κακῶς, ὅτε ἐν εἶναι σύγγραμμα τὸ κατ' ἐν-

fatis est praenunciasse, me hujusmodi omnia praetermissurum, quum propositae tractationis necessariae non sint partes et immensam commentariis molem advectura sint. Tum luxationum tum fracturarum extensiones quam rectissimas facere. Non solum prolapsiones et procidentias vocat ossium e propria sede secessus citra fracturas factos, sed et his nominibus tum luxationes tum exarticulationes addidit. De fracturis autem id notatu dignum est, Hippocratem ut qui ipsas saepius *κατάγματα* nominat, parcius vero *ἄγμος* scripsit, eo vocabulo quod rarius usurpavit hujus operis inscriptionem fecisse. Unde nonnulli proferrunt, haec opera ab ipso Hippocrate minime separata fuisse, sed ambo unicum solum conscriptum esse, quum liber de articulis inscriptus huic nobis nunc proposito vicinus adhaereat; postea prae mole duos in libros a quodam divisum fuisse, atque ubi unum ambo constituerunt, communem etiam titulum ipsis inscriptum esse de officina medici. Atque hujus rei ipsi testimonium ferre male co-

Ed. Chart. XII. [153. 154.]

Ed. Baf. V. (525.)

τρεῖον παλαιὸν ἄνδρα λέγοντες, τοῦ Ἱπποκράτους τοῦ Γνω-
σιδίκου υἱέως· οὐ γὰρ δὴ τὸ νῦν γε οὕτως ἐπιγεγραμμένον
βιβλίδιον μικρὸν, ὅπερ ὁ μέγας Ἱπποκράτης ἔγραψεν, ὃς
ἔδοξεν ἐν αὐτοῖς "Ελλησιν ἄριστος ἰατρός τε καὶ συγγρα-
φεύς· ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ τῶν κατ' ἱητρεῖον [154] πρατι-
μένων ἐν τούτοις δύο βιβλίοις ὁ λόγος αὐτῷ γίνεται, διὰ
τοῦτ' ἐπιγραφῆναι κατ' ἱητρεῖον αὐτὰ φασι, διὰ ταῦτ' οὐδὲ
τοῦτο καὶ τὴν τῆς διδασκαλίας τάξιν οὐκ ἀκριβῶς ἔχειν. ἐν
τε γὰρ τούτῳ τῷ βιβλίῳ τῷ περὶ τῶν καταγμάτων ἔξαρ-
θρημάτων τινῶν μνημονεύειν αὐτὸν κἀν τῷ μετ' αὐτὸ περὶ
τῶν ἔξαρθρημάτων ἀναμεμίχθαι τινὰ περὶ καταγμάτων οὐκ
ὀλίγον λόγον. οἷς δ' οὐ διηρησθαι πρὸς τινος, ἀλλ' ἐξ ἀρ-
χῆς δύο γεγράφθαι δοκεῖ τὰ βιβλία, κατὰ τὸ πλειστοδυνα-
μοῦν φασιν. οὕτω γὰρ νομίζουσιν αὐτοὶ τὰς ἐπιγραφὰς αὐ-
τῶν πεποιῆσθαι, κἀντεῦθεν ἀρξάμενοι μακρὸν ἀποτείνουσι
λόγον, ἀποδεικνύντες τὰ πλεῖστα τῶν βιβλίων αὐτοῦ κατὰ
τοῦτον ἐπιγεγράφθαι τὸν τρόπον. ἐγὼ δ' εἰ μὲν αὐτὸς
Ἱπποκράτης ἔγραψεν ὑφ' ἐν ἧ οὐχ ὑφ' ἐν ἀμφοτέρα τὰ

nantur asserentes nimirum a prisco viro primo Hippo-
crate Gnosidici filio unum opus esse de officina medici.
Non enim certe praesentem parvum libellum ita inscri-
ptum magnus Hippocrates scripsit, qui maximus inter
Graecos et auctor et medicus habitus est. Sed quia de
iis quae in medici officina fiunt in his duobus libris ipsi
oratio est, propterea narrant inscriptos fuisse de officina
medici, proindeque etiam doctrinae ordinem exquisitè non
servari. Nam et hoc in libro de fracturis ipsum quarum-
dam luxationum mentionem fecisse, et in sequenti de ar-
ticularum luxatis quaedam non pauca de fracturis inseruisse.
Verum quibus praestet hosce libros non ab aliquo sejun-
ctos, sed a principio duos scriptos fuisse ab iis in quibus
magis versantur, inscriptum nomen dedisse pronunciant.
Sic enim opinantur ipsi eorum inscriptiones fecisse, inde-
que auspicati prolixam orationem ducunt ostendentes plu-
rimos ipsius libros hac ratione inscriptos esse. Equidem
an in unum contulerit ipse Hippocrates ambo haec opera

Ed. Chart. XII. [154.]

Ed. Bas. V. (525.)

βιβλία λέγειν οὐκ ἔχω, δεικνύειν δ' ἐπαγγέλλομαι τοῦ λόγου προϊόντος οἰκειότατα τῆς διδασκαλίας εἶναι τοῖς τε ἑξαρθρήμασι, περὶ ὧν κατὰ τοῦτο τὸ βιβλίον ἔγραψε πρὸς τὰ κατὰγματα, τοῖς τε κατὰγμασιν, ἃ καὶ τὸ περὶ ἄρθρων ἐδίδαξε, πρὸς τὰ κατ' ἐκείνο τὸ σύγγραμμα περὶ διαρθρημάτων εἰρημένα. διὰ τί δὲ ἐν τῇδε τῇ νῦν προκειμένη τῶν ἐκπτώσιων τε καὶ καταγμάτων εἶπεν ὑπαλλάξας τὴν τάξιν τοῦ λόγου, δεῖον εἶπεν καταγμάτων τε καὶ ἐκπτώσιων, ὥς ἂν περὶ τῶν πρώτων διδάσκων καταγμάτων, ἓνα λόγον ἔχω φάναι τοιόνδε· καὶ γὰρ καὶ Ἰπποκράτει πολλάκις εὖρεῖν ἔστι καὶ πᾶσι τοῖς παλαιοῖς ὅσοι δεινότατοι λέγειν τὸ τοιοῦτον ἐρμηνείας εἶδος. ἴσως μὲν οὐ τῇ τάξει τῶν διδαχθησομένων, ἀλλὰ τῇ τῆς τάξεως ἁρμονίᾳ προσεχόντων τὸν νοῦν· μᾶλλον δὲ οὐδὲ φροντιζομένων ὅλως ἄκρας τάξεως ἐν τοῖς τοιούτοις λόγοις, ὥς ἰδυτάτας τὰς κατατάσεις ποιῆσθαι τῶν κώλων. ἐν οἷς ἑξαρθρήματα γέγονεν ἢ κατὰγματα τὰς κατατάσεις ἐν τοῖς ἰδυτάτοις σχήμασιν ἄξιοι ποιῆσθαι, διὰ τί μὲν χρὴ κατείνειν αὐτὰ μὴ προσθεῖς ἐνταῦθα, περὶ

an non, dicere non habeo. Procedente autem oratione ostensurum me polliceor fracturas doctrinae cognitione, luxationibus, de quibus hoc in opere scripsit, esse conjunctissimas; item luxationes fracturis quas in libro de articulis docuit, juxta ea quae in illo opere de luxationibus dicta sunt. Cur vero in proposito nunc textu tum luxationum tum fracturarum protulerit, permutato orationis ordine, quum scriptis mandare debuerit, tum fracturarum tum luxationum, ut qui primum de fracturis doceat hanc unam rationem proferendam habeo. Etenim tum ab Hippocrate multoties et a cunctis majoribus quicunque eloquentissimi fuerunt, talem eloquutionis ideam comparatam fuisse constat. Fortassis igitur non dicendorum ordinem, sed ordinis concentum animadverterunt; imo vero exquisitum ordinem in hujusmodi orationibus prorsus neglexerunt: extensiones quam rectissimas facere. In quibus membra luxata aut fracta sunt, extensiones quam rectissimo habitu figurari praecipit; sed an ipsa ex-

Ed. Chart. XII. [154.]

Ed. Bas. V. (525.)

δὲ τοῦ σχήματος, ἐν ᾧ προσήκει τοῦτο γίνεσθαι, μακρὸν ἀποτείνας λόγον. ἔξῃν δ' οὖν αὐτῷ διδάξαντι τὸ ἀληθὲς ἐν τῷ πράγματι σιωπῆσαι περὶ τῶν ἐτέρως δοξαζόντων. ἄλλα γὰρ οὐκ ἐπὶ τοῦδε τοῦ λόγου μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἐγνώσθαι κάλλιον ἐνίοις μὲν αὐτῶν γίγνεσθαι διὰ τῶν κεφαλαίων μόνων, οἳ δὴ καὶ βραχύτατοι τοῦ λόγου εἶσιν, ἐνίοις δὲ τούτοις ἐναντιωτάτους κατὰ διεξοδὸν ἐρμηνεύεσθαι χωρὶς μηδενὸς ὅλως παραλειπομένου τοῦ δυναμένου λεχθῆναι χρησίμως, τοὺς δ' ἄλλους ἅπαντας ἐν τῷ μεταξὺ τούτων τετάχθαι, τοὺς μὲν ἐν τῷ βραχυτάτῳ, τοὺς δὲ ἐν τῷ μακροτάτῳ προχωροῦντας, ὥσπερ αὖ πάλιν ἐτέρους περὶ τὸ μέσον ἑλλείπεσθαι βραχὺ παραχωροῦντας. ἐφ' ἑκατέροις οὖν ἔργον ἐστὶν ἀναγινώσκειν ἕκαστον αὐτῶν, ὡς ἂν ἔχη αὐτὸς ἥτοι προαιρέσεως ἢ σχολῆς, οὔτε τοῖς διὰ βραχυλογίαν ἀσαφέστερον γράψασιν οὔτε τοῖς διὰ σαφήνειαν ἐπὶ πλεόν ἐκτείνασι μεμφόμενον. οὐ γὰρ ἐκείνοις χρὴ νομοθετεῖν καὶ ταῦτα μηδὲν ἀνύειν μέλλοντα, τὸ δ' ἑαυτοῦ

tendi debeant hic non apposuit. De habitu vero in quo membra collocari deceat, dum extensio celebratur, longa oratione pertractat. Licebat igitur ipsi in opere rei veritatem docenti eos qui secus sentirent silentio praetermittere. Enimvero non hac in oratione solum, sed etiam in ceteris omnibus honestius est agnoscere, orationum nonnullas quidem esse quae summam res proferunt atque hae profecto sunt brevissimae; nonnullas vero his maxime contrarias quae res fusa lateque explicant; nulla omnino praetermissa quae utiliter enunciari valeat. Ceteras vero ad omnes his interjectas esse: has quidem ad brevissimas, illas longissimis propius accedere; quemadmodum rursus alias a medio distare paululum secedentes. Utriusque igitur generis singulas pro arbitrio et otio legere opus est. Eos autem minime accusare qui ob breviloquentiam obscurius scribunt neque eos qui perspicuitatis studio productius feruntur. Non enim lex illis imponenda est, quum haec nullum profectum allatura sint, sed accipere

Ed. Chart. XII. [154. 155.]

Ed. Bas. V. (525.)

πρόσφορον ἕκαστον λαμβάνειν εἰδότες τοὺς σκοποὺς τῆς διδασκαλίας οὐ τοὺς αὐτοὺς ὄντας ἅπασιν τοῖς βιβλίοις. αὐτίκα γέ τοι ὅτι μὲν τὰ δύο, τὸ τε περὶ ὃ τι τῶν καταγμάτων καὶ τὸ περὶ τῶν ἐξαρθρημάτων, διεξοδικῶς ἐρμηνεύεται, τὸ μοχλικὸν δὲ τὴν αὐτὴν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον διδασκαλίαν, ὅσον ἐπὶ τοῖς πράγμασι διὰ τῶν κεφαλαίων μόνων. ἔστι δὴ ἡ μὲν κατὰ διεξοδὸν ἐρμηνεία πρὸς σαφήνειαν ἐπιτήδειος, ἡ δὲ διὰ τῶν κεφαλαίων εἰς μνήμην. [155] οὗτος μὲν ὁ λόγος ἅπαξ εἰρημένος ἔμοι ἀεὶ συμμνημονεύσθω, περὶ δὲ τῶν πραγμάτων ὧν διδάσκει τοῦντεῦθεν ἡδὴ διερχομένῳ μοι πρόσεχε τὸν νοῦν ἀκριβῶς. αὐτὸς μὲν γὰρ ὕστερον ἀπορεῖ διὰ τίνα χρὴ κατατείνειν πρότερον, εἴτε διαπλάττειν μέλλοις τὸ κατεαγὸς ὅστοῦν εἴτ' ἐμβάλλειν τὸ ἐξηρθρηκός. ἔμοι δὲ νῦν φαίνεται καιρὸς αὐτῷ σαφηνείας ἔχοντι σκοπὸν τῆς ἐξηγήσεως, εἰς ἣν ὅτι μέγιστον ἡ τάξις τοῦ λόγου συντελεῖ, πάντων ὁμολογούντων οὐδὲν μὲν δεκνύειν αὐτὸς, ὥσπερ οὐδ' ὅτι τοῖς ἐξηγουμένοις ὅτιοῦν ὁ σκοπὸς οὐ τῆς τάξεως μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ μέτρου τῶν κατα

debet unusquisque quod sibi utile sit intuitus doctrinae scopos non omnibus libris eisdem esse. Verbi gratia quod hi duo libri tum de fracturis tum de luxationibus copiose quidem se docturos denuncient, summam vero vectarius, qui eandem ac ceteri doctrinam complectuntur. Quod ad res spectat, idem summam agit. Est autem oratio copiosa ad perspicuitatem idonea, compendiosa vero ad memoriam. Haec oratio a me semel enunciata tuae memoriae perpetuo infideat. Jam vero mihi de rebus quas docet posthac differenti accurate mentem adhibe. Ipse namque postea quaerit, an sive fractum os componendum sive luxatum in suam sedem collocandum sit, extendere prius oporteat. Mihi autem nunc se prodit occasio, ipsi perspicuitatem explanationis scopum habenti, ad quam orationis ordo quam plurimum confert rerum omnium consentanearum nihil quidem denunciare ipse. Non ordinis dumtaxat, verum etiam modi singularum omnium oratio-

Ed. Chart. XII. [155.]

Ed. Bas. V. (525.)

μέρος πάντων λόγων ἡ σαφήνεια ἐστίν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ δι' ἄλλο τι γράφομεν ἐξηγήσιν. ἐπεὶ τοίνυν ἐδιδάξαμεν ἐν τοῖς περὶ μυῶν κινήσεως ἰδικώτατον μὲν ὡς πρὸς τὰ ἄλλα μόρια τοῦ σώματος, κοινώτατον δὲ ὡς πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς εἶναι τὸ συνιζάνειν εἰς ἑαυτοὺς, ἀνάλογον σειραῖς τε καὶ χορδαῖς καὶ σχοινίοις. ὥσπερ γὰρ ταῦτα διατείνομεν, ἐπειδὴ τῶν περάτων ἑκάτερον λαβόμενοι πρὸς τοῦναντίον ἔλκομεν, ἑασάντων δὲ καὶ τεθέντων αὐτὰ συστέλλεται, οὕτω καὶ οἱ μύες εἰς ὅστωιν ἐμπεφυκότες ἑκατέρῳ τῷ πέρατι τὰς μὲν συμφύσεις εἰς αὐτὰς ἀνάλογον ἔχουσι ταῖς διὰ τῶν χειρῶν γινομέναις λαβαῖς, ἀντισπώμενοι δ' ὑπ' αὐτῶν εἰς τοῦναντίον τὸ μέσον τῶν περάτων, ὅπερ ἐστίν, ὅλον αὐτὸ τὸ σῶμα τεταμένον ἴσχουσι. καὶ διὰ τοῦτο ὅποτε τις αὐτῶν ὅλας τὰς ἵνας ἐγκαρσίως διακόψη, διίσταται τὰ μέρη πλείστον ἀπ' ἀλλήλων ἐλκόμενα, τὸ μὲν ἄνω πρὸς τὴν τοῦ μυὸς ὅλην κεφαλὴν, τὸ δὲ κάτω πρὸς τὴν τελευτήν, ἐνθα καταφύεται τῷ δευτέρῳ κατὰ τὸ κῶλον ὅστω μετὰ τὴν διάρθρωσιν. ὅταν οὖν ἄνευ τοῦ τετμηῆσθαι τὸν μὺν ἐκπέσῃ

num est perspicuitas. Non enim alia de causa explicationem scribimus. In libris igitur de motu musculorum docuimus maxime quidem proprium ipsis esse, prout ad reliquas corporis partes referuntur, maxime vero commune, prout ad sese invicem in se ipsos subsidere exemplo simili lori, chordae aut funis. Quemadmodum enim haec distendimus, ubi utrisque extremorum prehenfis in contrarium attrahimus, quibus dimissis ac positis ipsa contrahuntur: sic etiam musculi in ossa utrisque extremis inserti connexiones quidem suas iis quae manibus fiunt prehesionibus consimiles fortiantur. Ab ipsis autem attracti ad contrarium extremorum medium, quod est universum ipsum corpus extensum detinent. Quamobrem quum quis eorum omnes fibras transversim interciderit, partes vulneratae plurimum a se invicem diducuntur, illa quidem sursum ad totum musculi caput, haec vero deorsum ad caudam, ubi alteri ossi in membrum inseritur post articulationem. Quum igitur articulatum os citra musculi

Ed. Chart. XII. [155.]

Ed. Bas. V. (525. 526.)

τῆς ἰδίας ἔδρας τὸ διηρθρωμένον ὅστω ἢ κατ' ἐκεῖνο τὸ (526) μέρος, εἰς ὃ τὴν ἔκπτωσιν ἐποιήσατο καταπεφυκῦα τελευτὴ τοῦ μυός, ὡς ἂν εἰς αὐτὸν ὅλου συντρέχοντος αὐτοῦ καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν κεφαλὴν ἀνελκομένον συνανασπᾶται συμφυῆς αὐτῷ τοῦ κόλου μόριον, ὅπερ ἔστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ κατὰ τὴν διάρθρωσιν ὅστω, τῆς δ' ἀνασπώμενης συνανασπᾶται καὶ τὸ σύμπαν ὅστω.

Ἐν τούτῳ δὴ τῷ παθήματι συμβαίνει τὴν κεφαλὴν τοῦ ταπεινοτέρου κατὰ τὴν διάρθρωσιν ὅστω τῆς ἀρχομένης θέσεως ὑψηλοτέραν γίνεσθαι, ὥστε ἀδύνατον αὐτὴν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν οἰκείαν ἔδραν πρὶν κατατείναντα τὸ σύμπαν ὅστω μεταστῆσαι κάτω τοσοῦτον, ὅσον ὑψωθῇ παρὰ φύσιν. αὕτη μὲν οὖν ἡ αἰτία τοῦ κατατείνεσθαι δεῖσθαι πρότερον ὅσα τῶν ὀστέων ἐξηρθρῇσιν. ὅτι δὲ καὶ τὰ συντριβέντα δεῖται κατατάσεως, ἐνθένδε ἂν μάλιστα μάθοις· ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἐξηρθρῶσάντων ἐμβαλεῖν χρὴ τὸ ἐξηρθρωκός, οὗτος ἐπὶ τῶν καταγέντων διαπλάσαι τὸ πεπονθός, ὥστε

tenfionem a propria fede exciderit vel illam in partem, ad quam inferta musculi canda luxationem fecerit, ut qui totus ad eundem concurrat et ad proprium caput attrahatur pars membri ipsius cui nectitur simul revellitur, quod caput est ossis, quod in articulationem inferitur, quo contracto os quoque contrahitur.

A.

B.

Praecifarum musculi partium Ossis caput a musculo contracto retractio. altius sublatum.

Hoc autem in affectu accidit caput ossis, quod in articulatione subjectum est, in obsequenti fede sublimius collocari. Quare fieri non potest, ipsam in propriam sedem restitui, priusquam protenso toto osse deorsum tantum compellatur, quantum praeter naturam se extulit. Haec igitur causa datur qua ossa luxata prius protendenda sunt. Quod autem et contrita ossa protensiones desiderant, inde maxime didiceris. Quemadmodum in luxatis restituumendum est quod excidit, sic in fractis quod affectum est

Ed. Chart. XII. [155. 156.]

Ed. Bas. V. (526.)

ψαύειν ἀλλήλων τὰ πέρατα τῶν μελῶν τοῦ συντριβέντος. ἔστι μὲν γὰρ τὸ κάταγμα διαφθορὰ τῆς ἐν ὀστέῳ συνεχείας, ὥσπερ τὸ ἔλκος τῆς ἐν σαρκί. πέρας δὲ ἑκατέρω τῆς ἰσσεύσεως ἔστι τὴν ἐξ ἀρχῆς ἔνωσην ἀνακτήσασθαι. ἀδύνατον δὲ τοῦτο χωρὶς τοῦ κατ' εὐθὺ τεθῆναι τὰ μέρη τοῦ κατὰ γέντος ὀστοῦ. καλεῖται δὲ διάπλασις ἡ πρῶξις αὕτη. εἰ μὲν οὖν εἴη μικρὸν τὸ κάταγμα, φυλάττει τὴν θέσιν τὴν οἰκείαν ἑκατέρου τῶν τοῦ παθόντος ὀστοῦ μορίων, εἰ δ' ὅλον συντριβῇ τὸ ὀστοῦν, ἀναγκαῖον ἐν ταῦδε παραλλάττειν αὐτοῦ τὰ μέρη, τὰ μὲν εἰ οὕτως ἔτυχε πρόσω, τὰ δ' ὀπίσω μεθιστάμενα, καὶ τὰ μὲν εἰς δεξιὰ, τὰ δὲ εἰς [156] ἀριστερά. διὸ ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ἑκατέρωθεν περιλαμβάνοντες τὸ κῶλον τὸ μὲν εἰς τὸ πρόσω μεθιστάμενον διωθοῦμεν ὀπίσω, τὸ δ' εἰς τοῦπίσω μετάγομεν πρόσω, καὶ τὰ μὲν εἰς τὰ ἀριστερὰ πρὸς τὰ δεξιὰ μεθιστώμεν. ὅσα δ' εἰς τοῦτο μετέστη τὸ χωρίον ἐπὶ θάτερον μετάγομεν, ὥς ἅπαντα ἀλλήλοις τὰ μέρη τοῦ συντριβέντος ὀστοῦ πρὸς τῶν χειρῶν τοῦ διαπλάττοντος ἐπὶ τὰναντία παράγεσθαι.

componendum, ita ut contriti membri extrema se tangant. Est enim fractura continuitatis in osse corruptio, quemadmodum ulcus in carne. Utrique autem extremum sanationis est ab initio unitatem reducere. Hoc autem fieri non potest, nisi fracti ossis partes e regione collocentur. Haec autem operatio conformatio vocatur. Itaque si exilis fractura fuerit, utrimque affecti ossis partium sedem propriam tuebitur; si vero universum os contritum sit, ejus partes inter se mutuo cedere necesse est; has quidem si ita fors tulerit, in anteriorem, illas vero in posteriorem regionem; alias quidem in dextram, alias in sinistram luxari. Quamobrem ambabus manibus utrumque membrum prehendentes, quod in anteriorem luxatur, in posteriorem impellimus; quod in posteriorem, in anteriorem compellimus; quod in sinistram discedit, in dextram trudimus; quod hanc in regionem prolapsus est, in alteram deducimus, ita ut omnes contriti ossis partes per manus componentes in contrarias partes mutuo urgeantur. Itaque dum

Ed. Chart. XII. [156.]

Ed. Bas. V. (526.)

κίνδυνος οὖν ἐν τούτῳ παραθραυσθῆναι τινὰς ἑξοχὰς τοῦ καταγέντος. οὐ γὰρ δὴ ἀκριβῶς οὕτως ἑκάτερον τῶν περὶ τῶν γίγνεται λεῖον, ὥς ὑπὸ τῶν μαχαιρωτῶν προΐονων. οἱ μὲν γὰρ ὀδοντωτοὶ καλούμενοι καὶ αὐτοὶ τραχίτητας ἐργάζονται.

Διὰ τοῦτ' οὖν ἀπάγοντες ἀλλήλων τὰ μὲν ἄνω, τὰ δὲ κάτω μέρη τοῦ κατάγματος ἐπὶ τὴν διάπλασιν ἀφικνούμεθα, διειδότες ἐν τῷ προάγειν ἀλλήλοις τὰ παρηλλαχότα περιεθραῦσθαι τινὰς ἑξοχὰς αὐτῶν. ἔστι δὲ τοῦτο πάντως, ἔαν ἐγχερίμπτοιτο ἀλλήλοις. οὕτως γὰρ αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης ὠνόμασε τὰ μέλη τῶν διαπλαττομένων ὀστέων, ὅταν εἰς τὴν οἰκίαν ἄγῃται χώραν. ἵνα οὖν τὰ διεστιῶτα παρόγῃται, τὸ μὲν ἄνω χρῆ τῶν μερῶν ἔλκειν, τὸ δὲ κάτω καὶ ποιοῦσιν ἤδη οὕτως πάντες οἱ ἰατροὶ ποτὲ μὲν ταῖς χερσὶ μόναις τῶν ὑπηρετῶν ἐπιτρέποντες, ἔστι δ' ὅτε καὶ βρόχους ἐπι-

haec fit operatio, periculum est, ne quaedam fracti ossis eminentiae perfringantur. Non enim certe ita exacte utrumque os extremum laeve redditur, ut a gladiis ferris similibus. Qui namque dentati vocantur, hi asperitates efficiunt.

C.

Fracti ossis alternatio et asperitas.

D.

Serra cultraria.

E.

Serra dentata.

Quamobrem fracti ossis partes in diversa mutuo, illa sursum, haec deorsum deducentes ad se invicem accedimus, caventes in adducendo partes immutatas in se invicem aliquas ipsarum eminentias confringi. Hoc autem prorsus accidit, quum ossa sub aliis alia condantur. Sic enim Hippocrates ossium quae conformantur partes nominavit, quum in propriam regionem reducuntur. Ut igitur quae sejunctae introducuntur partes; alteram quidem sursum, alteram vero deorsum attrahere oportet, quod jam omnes medici ita faciunt; rem quidem interdum solis ministrorum manibus committentes, interdum vero laqueos inji-

Ed. Chart. XII. [156.]

Ed. Bas. V. (526.)

βαλλόντες, ὅταν εὐτονωτέρας ἀντιτάσεως χρήζωσιν. ὅτι μὲν οὖν ἀπὸ κατατάσεως ἄρχεσθαι προσήκει τὴν θεραπείαν τῶν ἑξαρθρημάτων τε καὶ καταγμάτων ἐπιδέδεικται. ὅτι δ' οὐκ ἐν τυχόντι σχήματι ποιητέον αὐτὴν ἐστὶ, λεκτέον ἐφεξῆς, καὶ πρῶτόν γε ὅτι τεττάρων ἐνεργειῶν οὐσῶν ἐν τῇ καταγμάτων θεραπείᾳ, τάσεως, διαπλάσεως, ἐπιδέσεως, ἀποθέσεως, ἐν κοινὸν ἐν πάσαις δεῖ εἶναι σχῆμα. διαπλάττεται μὲν γὰρ ἐν τῷ κατατείνεσθαι, διαπλασθέντι δ' εὐθέως ἐπιδεῖσθαι δεῖται, φυλαττομένου τοῦ σχήματος ἐν ᾧ διαπλάσθη. τοῦτο δ' αὖ πάλιν αὐτὸ φυλάττεσθαι χρὴ κατὰ τὴν ἀπόθεσιν. μεταβληθέντος γὰρ ἔνια μὲν τῆς ἐπιδέσεως μέρη χαλαρὰς ἔξει τὰς ἐπιβολὰς τῶν ὀθονίων, ἔνια δὲ θλίβουσας. αἱ μὲν οὖν χαλαραὶ συγχωροῦσαι κινεῖσθαι τοῖς ὀστοῖς διαφθείρουσι τὴν διάπλασιν, αἱ θλίβουσας δὲ πόνον ἐργαζόμεναι φλεγμονὰς γεννῶσιν. ὅτι μὲν οὖν ἐν εἶναι δεῖ σχῆμα κοινὸν τῶν εἰρημένων τεττάρων ἐνεργειῶν ἐπιδέδεικται. τούντεῦθεν δ' ἐπισκεψόμεθα τίσι προσέχοντασ σκο-

cientes, quum contraria vehementi contentione opus habeant. Quod igitur ab extensione tum luxationem tum fracturarum curationem incipere deceat demonstratum est. Quod vero ipsa extensio non in temeraria figura facienda sit, deinceps dicendum. Atque illud in primis quum in fracturarum curatione quatuor sint operationes, extensio, conformatio, deligatio et depositio, unum in omnibus habitum esse communem oportet. Conformatio quidem in extensione fit. Quod conformatum est, id quam primum deligandum conservato membri habitu, quo conformatum est. Hunc ipsum rursus tueri oportet per depositionem. Translatæ siquidem nonnullæ deligationis partes laxas fasciarum injectiones habebunt, nonnullas vero prementes. Laxæ quidem ossibus moveri concedentes conformationem corrumpunt; prementes vero dolorem excitantes inflammationem procreant. Quod igitur unum habitum esse oporteat, quatuor enunciatis operationibus communem demonstratum est. Deinde vero speculemur, quibus

Ed. Chart. XII. [156. 157.]

Ed. Bas. V. (526.)

ποῖς εὐρεῖν χρή τοῦθ', ὅτι τεινόντων μὲν ἄριστον σχῆμα τὸ χωρὶς μεγάλης τάσεως εἰς διάτασιν ἄγειν τὰ κεχωρισμένα τῶν ὁστών, ἐν ἀποθείσει δὲ τὸ ἀνωδυνώτατον. ἔσται δ' ἀμφότερα δι' ἐκείνου τοῦ σχήματος, ὅτι περ ἂν ἐπ' εὐθείας τείνη τὰς ἵνας τῶν μυῶν. ἐπ' εὐθείας δὲ τείνει τὰ καθ' ἓν τι μέρος τοῦ κόλου φυλάττοντα τὸν ὅλον μῦν. ἵνα γὰρ ἐκ μὲν τῶν ἐνδον ἔχη τὴν ἐκφυσιν, οὕτως δ' αὐτὴν ἐνσχηματίσεις, ὥς τὰ μέσα μὲν αὐτοῦ κάτωθεν ἔχειν τοῦ κόλου, τὸ πέρας δ' ἔσωθεν, ἢ τὰ μέσα μὲν ἄνωθεν, ἔσωθεν δὲ τὸ πέρας ἄγεσθαι, ἐλιπτόμενος ἐν τῷδε περὶ τὸ κῶλον ἐπὶ πλέον ἐκτείνεται.

[157] Ἐὰν μὲν οὖν ἐν τούτῳ τῷ σχήματι κατατείνῃς αὐτὸν, ὥς ἱκανῶς διαστῆσαι τὰ μέρη τοῦ καταγέντος ὁστοῦ, καὶ σφοδρῶς ὀδυνήσεται καὶ κινδυνεύσει διασπασθῆναι. καὶ μέντοι καὶ διεσπασθῆσαν ἤδη μύες ἐκκειμένης

scopis incumbentes hunc habitum invenire deceat, quod tendentium quidem optimus habitus sit, qui citra magnam tensionem ossa separata in continuitatem ducit; quum continetur ille qui minime laedit, utrumque praestat, qui ita figurat, ut musculorum fibrae directae intenduntur. Directae autem intenduntur, quum ab ima membri parte universus musculus collocatur: nam si musculus qui suum initium habet a parte interiori ita collocetur, ut medius ab interiori parte membri extremus ab exteriori vel sic ut medius a superiori, extremus ab interiori situs sit. Hoc pacto circa membrum in cochleam serpens magnam vim requirit, quum intenditur.

A.

B.

Musculorum directio.

Musculorum distortio in sapi-
nae manus figuratione.

Itaque si hoc modo figuratum musculus extendas, dum fracti ossis partes abunde diducantur, vehementer dolebit, magno cum periculo ne convellatur. Constat enim intensionis vi convulsos interdum musculos fuisse; quare

Ed. Chart. XII. [157.]

Ed. Bas. V. (526.)

τάσεως, ὃ δὴλον ὡς ἐν καὶ ταυτόν ἐστιν ἀνωδυνώτατόν τε ἅμα καὶ τοὺς μύας ἀδιαστρόφως φυλάττον σχῆμα, ὅπερ Ἰπποκράτης ἐδήλωσε σαφῶς, ἐρηρεῖσθαι κατὰ τοῦ πῆχεως ὅλην τὴν χεῖρα, μήτε ἐκτεταμένην ἄκρως μήτε κεκαμμένην, ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τούτων. ὅτι δ' ἄριστον τοῦτο τὸ σχῆμα αὐτὸς ἐδίδαξε. πρῶτον μὲν γὰρ ἐπειδὴ τὸ τοῦ πῆχεως ὅστοῦν μακρότερόν ἐστι τοῦ τῆς κηρκίδος ἔδρας καὶ στήριγμα βέβαιον αὐτοῖς ἔσται. οἱ δὲ μύες οἱ μὲν κατὰ τὸν ἔνδον κόνδυλον τοῦ βραχίονος ἐκφυόμενοι τὰς κάτω τελευτὰς ἔξωθεν ἔχουσι τῆς ὅλης χειρὸς, οἱ δ' ἐκ τοῦ κατὰ τὸ ἐκτὸς ἔσωθεν. οὗ δ' ἦν μὲν ἢ τ' ἀρχὴ καὶ ἢ τελευτὴ κατὰ τῶν ἐντὸς μερῶν ἢ τῆς ὅλης χειρὸς, τούτου καὶ τὰ ἄλλα σύμπαντα μόρια καὶ διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὅλος ὁ μῦς. ὥσπερ γε καὶ ἡ τελευτὴ καὶ ὅλος ὁ μῦς οὗτος ἔξωθεν ἐστὶν ὅλου τοῦ κόλπου. καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ πεῖρα δεικνυσιν ἀνωδυνώτατον εἶναι τοῦτο τὸ σχῆμα. τῶν δ' ἐφ' ἑκάτερον τοῦδε τὸ μὲν ὑπτίον ἐπὶ πλεῖστόν τε διαστρέφει τοὺς μύας, ὀδυνηρότερόν τε φαινόμενον δεικνύται, τὸ δὲ πρηνὲς ἐλάττονα μὲν τὴν διαστροφὴν, ἐλάττονα δὲ καὶ τὴν ὀδύνην ἐρ-

eundem habitum esse constat, qui 'minime laedit et qui musculos nullo modo perversos continet, quod aperte Hippocrates expressit volens, brachium cubito tantum inniti, non ex toto curvatum aut extantum, sed in medio inter haec collocatum. Quem habitum ipse docuit optimum esse, primo quod cubiti os longius est radii sede, ipsumque firmiter sustinet, deinde quia muscoli qui oriuntur ab interiori tuberculo humeri, extrema habent ab interiori parte totius brachii, qui ab exteriori incipiunt, ab interiori finiuntur. Cujus autem musculi initium et finis ab interiori parte sunt totius brachii hujus et reliquae omnes partes et propterea totus ipse musculus. Similiter cujus extrema ab exteriori parte sunt et ipse totus ab exteriori parte est totius membri. Quin et experimentum indicat, hunc habitum minime laedere; ex duobus vero quibus hic interjicitur supinus, musculos plurimum per-

Ed. Chart. XII. [157.]

Ed. Bas. V. (526.)

γάζεται. εἴρηται σοι δυνάμει πάντα τὰ περὶ τοῦ σχήματος
τῆς χειρὸς, ἃ διὰ μικρῶν Ἱπποκράτης ἐφεξῆς διδάσκει, λέ-
ξει διεξοδικῇ καὶ σαφεῖ χρώμενος, ὥς ὀλίγα πάνν κατ' αὐ-
τὴν ἐξηγήσεως δεῖσθαι καὶ μάλιστα τοῖς πεπαιδευμένοις τὴν
ἐν παισὶ παιδείαν ἢ παρὰ διδασκάλους ἀνεγνωκόσιν τὸ βί-
βλιον, ὅσπερ δὴ καὶ γράφεται τὰ ὑπομνήματα.

β'.

Αὐτὴ γὰρ ἡ δικαιοτάτη φύσις.

Ὡς εἰ καὶ οἰκειοτάτη εἶπεν. ὅταν γὰρ ἐκάστῳ πρά-
γματι τὸ οἰκεῖον φυλάττεται, δικαίως ἔχει τε καὶ διοικεῖται
τοῦτο. τὸ δ' ἄλλο οἰκεῖον ἐν σώματι παρὰ τὸ κατὰ φύσιν
οὐδ' ἐπινοῆσαι ῥᾶδιον. ὅταν οὖν ἐκάστῳ μορίῳ καὶ σχή-
ματι καὶ χρώματι καὶ μεγέθει ὑπάρχῃ τὸ οἰκεῖον, ἄριστα
δείκνυνται.

vertit minusque dolori est. Habes de brachio figurando
summatim omnia quae latius deinceps Hippocrates docebit,
ea ratione usus quae perfecte planeque rem exponit, ita
ut paucis omnino opus sit ad ea exponenda, iis praefer-
tim qui imbuti sunt puerilibus disciplinis vel apud docto-
res librum legerunt, quibus sane commentaria scribuntur.

II.

Ea namque justissima est natura.

Ac si dixerit maxime proprium. Quum enim uni-
cuique rei quod proprium est servatur tum ea iuste se res
habet tum administratur. Quid autem aliud in corpore
proprium est, quam quod secundum naturam fit, non fa-
cile intelligitur. Quum ergo unicuique partī et figurae
et colori et magnitudini inest proprium, optime afficiuntur.

γ.

Ἦν δέ τις ἐγκλίνη τῇ ἢ τῇ ἐπὶ τὸ προηνὲς ῥέπειν. ἐλάσ-
σων γὰρ ἢ ἀμαρτὰς ἢ ἐπὶ τὸ ὑπτιον.

(527) Δυοῖν σχημάτοις ἐμνημόνευσεν, ὑπτίου τε καὶ
προηνούς, ᾧ λέγεται μὲν κατὰ τοῦ σώματος ὅλον, λέγεται δὲ
καθ' ἐνὸς αὐτοῦ μορίου τῆς χειρός. ὅλον μὲν οὖν τὸ σῶμα
κεισθαι [158] προηνὲς λέγομεν, ὅταν ἡ μὲν γαστήρ κάτω-
θεν, ἄνωθεν δὲ ἡ τὸ νῶτιον. ὑπτιον δὲ ἔμπαλιν, ὅταν ἄνω-
θεν μὲν ἡ γαστήρ, κάτωθεν δὲ τὸ νῶτιον, ὧν καὶ νῦν αὐτὸς
μνημονεύσας σχημάτων ἐνεδείξατο τὸν λόγον αὐτῷ περὶ τῆς
χειρὸς ἰσόμενον. οὐ γὰρ δὴ τὸ ὅλον σῶμα κατεαγέει τις
ἢ ἐξηρθρημέναι δύναται. διὰ τί δὲ ἐπὶ τὸ προηνὲς αὐτὴν
ῥέπειν ἄμεινόν ἐστιν, ὅταν γέ τις σφαλὲῖς ἀμάρτη τοῦ εὐ-
θείος, αὐτὸς ἐν τοῖς ἐξῆς ἐδίδαξεν.

III.

*Quod si quis in hanc vel illam partem propendeat, prae-
stat in pronam tendere. Levius enim pronam eam in
partem peccatum est, quam in supinam.*

Duos habitus supinum et pronum commemoravit, qui
et universo corpori attribuuntur; attribuuntur quoque
uni ipsius parti, veluti manui. Totum igitur corpus pro-
num jacere dicimus, quum venter quidem inferne, dor-
sum vero superne jacet; contra vero supinum, ubi supine
quidem venter, inferne vero dorsum; quorum habituum
etiam ipse memor orationem de brachio se habiturum in-
dicavit: non enim certe totum corpus ab aliquo frangi
aut luxari potest. Sed causam cur praestet manum ipsam
in pronum quam supinum habitum propendere, ubi quis
deceptus rectum non assequatur, ipse in sequentibus edocuit.

Ed. Chart. XII. [158.]

Ed. Bas. V. (525.)

Οἱ μὲν οὖν μηδὲ προβουλεύσαντες οὐδὲν ἑξαμαρτάνουσι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. αὐτὸς γὰρ ὁ ἐπιδεόμενος τὴν χεῖρα ἀπορέγει οὕτως ὑπὸ τῆς δικαίης φύσεως ἀναγκαζόμενος.

Οἱ ἰατροὶ, φησὶν, οἱ μηδὲν προδιασκευάμενοι περὶ τοῦ κατὰ φύσιν ἐν τῇ χειρὶ σχήματος, ὡς τὸ πολὺ βέλτιον θεραπεύουσι τῶν μοχθηρῶ λογισμῶ χρωμένων. αὐτὸς γὰρ ὁ ἐπιδεῖσθαι μέλλων ιδιότης τὴν χεῖρα παρέχει τῷ ἱατρῷ κατὰ τὸ ἀνωδυνώτατον σχῆμα διδασκόμενος ὑπὸ τῆς φύσεως, ἣν καὶ νῦν δικαίαν ὠνόμασεν, ὡς ἂν τὸ προσῆκον, ὅπερ ἐστὶν οἰκεῖον, εὐρίσκουσιν ἑκάστῳ μορίῳ κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς γένεσιν καὶ τὴν μετὰ ταῦτα διοίκησιν ἐν ἀπάσῃ τῇ ζωῇ. αὐτὸς γὰρ ὁ ἐπιδεύόμενος τὴν χεῖρα ἀπορέγει. τὸ ἀπορέγειν τινὲς μὲν ἤκουσαν ἐν ἴσῳ τῷ ὀρέγειν, τουτέστι παρέχειν τῷ ἱατρῷ, τινὲς δὲ ἐπὶ τοῦ ἀποκωλύειν τὸν ἀβελτέστερον ἱατρὸν ἐπὶ τοῦναντίον ἀπάγειν. φύσει γὰρ ἅπαντες ἄνθρωποι τὸ ἀνωδυνώτατον αἰροῦνται σχῆμα καθ' ἑκά-

IV.

Qui igitur praevisio consilio nihil prospiciunt, plerumque nihil peccant. Qui namque deligatur, ipse iuxta natura coactus manum ita porrigit.

Medici, inquit, qui ante naturalem brachii habitum nihil attendunt, plerumque melius curant quam qui male ratiocinantur. Idiota enim qui alligandus est medico brachium porrigit figuratum, quemadmodum minime laedat instructus a natura, quam nunc iuxtam dixit, quippe quae generationis initio et postea in tota vita degenda οἰκεῖον, id est convenientem singulis partibus habitum invenit. Ipse enim qui deligabitur brachium porrigit. Vocabulum porrigit ἀπορέγει dixit, quod nonnulli accipiunt pro ὀρέγει, id est porrigit medico; nonnulli pro ἀποκωλύει, hoc est non permittit, ut medicus indoctior membrum in contrarium convertat. Omnes enim homines natura singulas partes figurant, quemadmodum minime laedant: quem ha-

Ed. Chart. XII. [158.]

Ed. Bas. V. (527.)

στον τῶν μορίων. αὐτὸ δὲ τοῦτο δείκνυσιν ὁ Ἱπποκράτης ἰδιότατον εἶναι. παρέχουσί τε οὖν ἑαυτοὺς οἱ κάμνοντες ἐν τούτῳ μετασχηματίζοντων τε τῶν ἰατρῶν εἰς ἕτερον ἀγανακτῆσουσιν, ἀντετείνοντές τε καὶ οὐ συνεπόμενοι διὰ τὴν ὀδύνην καὶ τοῦτό φασιν ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους δεδηλωσθαι διὰ τοῦ ἀπορέγειν ῥήματος. ὁπότερον δ' ἂν ᾗ κεκρημένος αὐτῶν τὸ πρᾶγμα ταῦτόν ἑκατέρως διαμένει. τῶν γὰρ ἰατρῶν ὅσοι μοχθηρῶς σοφίζόμενοι κακῶς σχηματίζουνσι τὴν χεῖρα, βελτίους εἰσὶν οἱ ἰδιώται τὸ ἀνώδυνον αἰρούμενοι σχῆμα. ἀπορέγει γὰρ οὕτως ὑπὸ τῆς δικαίας φύσεως ἀναγκαζόμενος. ἔνιοι μὲν κοινὸν ἀμφοῖν εἶναι νομίζουσι, μένοντος δὲ τοῦ διδασκομένου πράγματος, ὅπως ἂν τις ἀκούῃ, τὸ ζητεῖν ἐπὶ πλεον ὑπὲρ τῶν τοιούτων περιττόν. ἄχρηστά τε γὰρ ἅμα καὶ δύνατά τοῦπίπαν ἐστὶν εὐρίσκεισθαι τὰ κατὰ τὰς ἀμφιβόλους λέξεις εἰρημένα, διὸ καὶ παρατρέχειν αὐτὰ χρή τὸν τοῦ χρόνου φειδόμενον ὥς ἐχρῆν εἰς τὰ χρήσιμα μᾶλλον ἀναλίσκειν αὐτόν.

bitum indicat Hippocrates esse maxime rectum. Porrigunt igitur aegri se ipsos ita figuratos atque aegre ferunt, ubi aliter a medicis collocentur, renitunturque atque ob dolorem docenti non parent. Hoc autem volunt Hippocratem significasse verbo ἀπορέγει. Sed utrovis modo acceperit, res eadem manet. Nam idiotae, quum ita brachium collocent, quemadmodum minime laedat, praestantiores sunt medicis, qui quum sibi sapientes videantur, male hoc figurant. Sunt et qui ad utrumque referant, sic a iusta natura coactus brachium porrigit. Sed quum proposita res servetur, quomocunque verbum id accipiat, supervacaneum est in his amplius insistere: inutilia enim sunt et inventu facilia quae ambiguis verbis traduntur. Quare illi omittenda sunt qui tempori parcat, quum in iis quae utilia sunt id consumere magis conveniat.

Ed. Chart. XII. [158. 159.]

Ed. Bas. V. (527.)

Οἱ δὲ ἰητροὶ σοφισόμενοι δῆθ' ἐστὶν οἱ ἁμαρτάνουσιν.
 σπουδὴ μὲν οὖν οὐ πολλή· χεῖρα κατεαγυῖαν χειρίσαι καὶ
 παντὸς δὲ ἰητροῦ, ὡς ἔπος εἰπέειν.

Σοφισομένους εἶρηκε τοὺς σοφὸν μὲν τι δοκοῦντας εὐ-
 ρίσκειν, ἁμαρτάνοντες δὲ καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ [159] τὰ τοῖς
 ἰδιώταις ἅπασι καλῶς γινωσκόμενα φυλάττοντας.

στ.

Ἀναγκάζομαι δὲ πλείω γράφειν περὶ αὐτέου, ὅτι οἶδα ἰη-
 τροὺς σοφοὺς δόξαντας εἶναι ἀπὸ σχημάτων· χειρὸς ἐν
 ἐπιδέσει, ἀφ' ἧν ἁμαθίας αὐτέους ἐχρῆν δοκέειν εἶναι.
 ἀλλὰ γὰρ πολλὰ οὕτω ταύτης τῆς τέχνης κρίνεται· τὸ
 γὰρ ξενοπρεπὲς οὐπω ξυνιέντες εἰ χρηστὸν, μᾶλλον ἐπαι-
 νέουσιν ἢ τὸ ξύνηθες, ὃ ἤδη οἶδασιν ὅτι χρηστὸν, καὶ τὸ
 ἀλλόκοτον ἢ τὸ εὐδηλον.

V.

Qui vero medici sapientes sibi videntur, hi sunt nimirum
 qui peccant. Arduum igitur opus non est, manum fra-
 ctam tractare, idque cuius prope dixerim medico pro-
 clive est.

Sophistas intelligit eos qui sapienter aliquid sibi in-
 venisse videntur, errantes tamen atque idcirco non ob-
 servantes quod recte omnes idiotae cognoverunt.

VI.

Verum ea de re cogor plura scribere, quod medicos esse
 noverim, qui in deligatione ex manus figuris se sapien-
 tes esse duxerunt; ex quibus eosdem potius ignaros esse,
 ac aestimari par erat: alia enim multa hujus artis ita
 judicantur. Quod enim exoticum est nec dum constat
 utrum sit utile, consueto, quod jam non utile esse no-
 runt, anteponunt, quodque alienum est magis laudant
 quam quod probe notum est.

Ed. Chart. XII. [159.]

Ed. Bas. V. (527.)

Αὐτὸς ἐνεδείξατό σοι διὰ τῶν ἐφεξῆς ἀπάντων, ἃ ἐστὶν ἀσαφῆ, διὰ τί μικρὸν ἐποίησατο τὸν περὶ τοῦ σχήματος τῆς χειρὸς λόγον, καίτοι γε οὔτε δυσάρεστον οὔτε μακρὸν ὄντα κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν. εὐρήσεις δὲ εὐθέως ἐκ τούτου καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ μὴ πάντῃ τεταγμένην αὐτῷ γεγονέναι τὴν διδασκαλίαν. αἰεὶ γὰρ ἕκαστος ἡμῶν περὶ τοῦ κατεπείγοντος ἀπάντων πρῶτον ποιεῖται τὸν λόγον. ἐπεὶ τοίνυν ἐγνωσκειτο μὲν ὀρθῶς τοῖς κατ' αὐτὸν ἰατροῖς ὡς χρὴ τὸν ἰατρὸν κατὰτασιν ἡγεῖσθαι τῆς συμπάσης θεραπειᾶς τῶν ἐξαρθρωμάτων τε καὶ καταγμάτων, ἡγνοεῖτο δὲ τὸ κατὰ φύσιν σχῆμα, διὰ τοῦτο περὶ πρῶτον τοῦδε τὸν λόγον ἐποίησατο, καὶ πολὺ γε μᾶλλον ἔτι διότι τὰ χεῖριστα τῶν σχημάτων ἐνιοὶ τῶν ἰατρῶν αἰρούμενοί προ τοῦ βελτίστου μοχθηροῖς λόγοις ἐαντούς τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπειδού. εἰ μὲν ἀπλῶς ἡγνόουν, διδασκαλίας ἂν αὐτοῖς ἀληθοῦς ἔδει· ἐπεὶ δ' οὐ μόνον ἡγνόουν, ἀλλὰ καὶ προσειλήφεσαν οἴησιν γνώσεως, ἀναγκαῖον ἐγένετο τῷ Ἱπποκράτει πρότερον ἐκκόψαντι τήνδε καὶ καθαρὰν ἐργασαμένῳ τὴν ψυχὴν, οὕτως ἀληθῶς εἰς αὐτὴν ἐντιθέναι τὴν τῶν ἀληθῶν ἐπιστήμην.

Ipfemet tibi ostendit in fequentibus quae omnia obscura funt, cur sermonem de figurando brachio dilatavit, quamquam locus per fe nec difficilis est nec ita multa verba defiderat, ex quo protinus caufam invenies, quamobrem in iis quae tradidit ordinem omnino exquisitum non fervarit. Quisque enim prius de eo quod magis urget verba facit. Ergo quia medici ejus feculi pro comperto habebant ad omnem tam comminuti quam prolapsi offis curationem extensione opus effe, fed ignorabant quinam habitus fecundum naturam effet, idcirco de hoc in primis egit. Ac multo adhuc magis, quia medici quidem optimo deterrium habitum anteponentes, pravis rationibus eam rem fibi ipsis atque aliis perfuadebant. Quodfi ignari omnino fuiffent, oportebat verum ipfos docere. At quum non solum ignari effent, fed etiam cognitionem fibi vindicarent, necesse fuit Hippocratem id primo convellere, deinde animum jam purum vera fcientia instruere.

Ed. Chart. XII. [159. 160.]

Ed. Bas. V. (527.)

ζ.

Ῥητέον οὖν ὁκόσας ἐθέλω τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἱητρῶν τὰς μὲν ἀποδιδάξαι, τὰς δὲ διδάξαι περὶ τῆς φύσεως τῆς χειρός.

Ἀποδιδάξαι μὲν θέλει τὰς μὴ νομιζομένας τοῖς ἱατροῖς ἁμαρτίας εἶναι, κατ' ἀλήθειαν δ' οὔσας, διδάξαι δὲ τὰς νομιζομένας μὲν εἶναι, μὴ οὔσας δέ.

η'.

Καὶ γὰρ ἄλλων ὁστέων τῶν κατὰ τὸ σῶμα διδάγμα ὁδὲ ὁ λόγος ἐστίν.

Εἰκότως φησὶ κοινὸν εἶναι πολλῶν καὶ ἄλλων ὁστέων τῆς ἰάσεως δηλονότι τὸν λόγον τοῦτον. οἱ γὰρ σκοποὶ πρὸς οὓς ἀποβλέποντας εὐρίσκειν χρὴ τὸ κατὰ φύσιν ἐν ἐκάστῳ σχήματι κοινοὶ πάντων εἰσὶν, ὡς εἴρηται πρόσθεν ὑφ' ἡμῶν, [160] δύο ὄντες, ὃ τε τῆς ἀνωδυνίας καὶ ὃ τῆς εὐθύτητος. εὐρίσκεται δὲ ὃ μὲν τῆς ἀνωδυνίας ἐκ τῆς πείρας, ὃ δὲ

VII.

Pronunciandum igitur quinam medicorum errores de manus natura tum docere tum dedocere velim.

Dedocere quidem vult eos errores quos medici revera non esse statuant, eos vero docere quos esse arbitrantur, qui tamen non sunt.

VIII.

Etenim aliorum quoque corporis ossium doctrinam haec complectitur oratio.

Jure pronunciat hanc orationem multorum ac ceterorum ossium curationi nimirum communem esse. Scopi namque ad quos qui spectant, eos invenire oportet naturalem uniuscujusque partis figuram, communes sunt omnibus, qui duo sunt, doloris vacuitas et rectitudo. Illa

Ed. Chart. XII. [160.]

Ed. Bas. V. (527. 528.)

τῆς εὐθύτητος ἐκ τῆς θέσεως τῶν μερῶν, ἣν ἐξ ἀνατομῆς διδασκόμεθα.

θ'.

Τὴν μὲν οὖν χεῖρα, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἔδοκεε τις καταδῆσαι καταπρηνέα ποιήσας, ὁ δ' ἠνάγκαζεν οὕτως ἔχειν ὥσπερ οἱ τοξεύοντες, ἐπὴν τὸν ὤμον ἐμβάλλωσι, καὶ οὕτως (528) ἔχουσιν ἐπέδει, νομίζων ἐκείνη εἶναι τοῦτο αὐτῇ τὸ κατὰ φύσιν καὶ μαρτύριον ἐπήγετο τὰ τε ὁστέα ἅπαντα τὰ ἐν τῷ πῆχει, ὅτι ἰθυωρίην κατ' ἄλληλα εἶχε τὴν τε ὁμόχροϊαν, ὅτι αὐτὴ καθ' ἐαυτὴν τὴν ἰθυωρίην ἔχει. οὕτω καὶ ἐκ τοῦ ἔξωθεν μέρος καὶ ἐκ τοῦ ἔσωθεν. οὕτω δὲ ἔφη καὶ τὰς σάρκας καὶ τὰ νεῦρα πεφυκέναι καὶ τὴν τοξικὴν ἐπήγετο μαρτύριον, ταῦτα λέγων καὶ ταῦτα ποιέων σοφὸς ἔδοκεεν εἶναι. τῶν δὲ ἄλλων τεχνέων ἐπελελήθη καὶ ὁκόσα ἰσχυρῶς ἐργάζονται καὶ ὁκόσα τεχνήμασιν, οὐκ εἰδὼς ὅτι ἄλλο ἐν ἄλλῳ τὸ κατὰ φύσιν σχῆμά ἐστι καὶ

quidem doloris vacuitas experimento, haec vero rectitudo ex partium positura invenitur, quam ex anatome discimus.

IX.

Ergo manum, de qua nobis sermo, quidam in pronum devincire augurabatur. Hic autem coëgit manum statui sagittariorum habitu, quum sagitta ferientes humerum conjiciunt, atque ita habentem devinxit, hunc esse ratus naturalem ejus habitum. Cujus rei testimonium adstruebant tum cubiti ossa omnia, quod inter se rectitudinem haberent, tum partium aequabilitatem, quod ipsa per se eandem directionem prae se ferret, idque tam exterioribus quam interioribus partibus. Ita quoque et carnes et nervos a natura productos esse dicebat. Sagittariam quoque artem in testimonium adducebat. His tum dictis tum factis sapiens esse sibi videbatur. Ceterarum vero artium oblitus erat, quae et robore virium aut artificio opus suum moliuntur, nescius alium in alio esse habitum.

Ed. Chart. XII. [160.]

Ed. Bas. V. (528.)

ἐν τῷ αὐτέῳ ἔργῳ ἕτερα τῆς δεξιῆς χειρὸς σχήματα κατὰ φύσιν ἐστὶ καὶ ἕτερα τῆς ἀριστερῆς, ἣν οὕτω τύχη· ἄλλο μὲν γὰρ σχῆμα ἐν ἀκοντισμῷ κατὰ φύσιν, ἄλλο δὲ ἐν σφενδόνησιν, ἄλλο δὲ ἐν λιθοβολήσιν, ἄλλο ἐν πυγμῇ, ἄλλο ἐν τῷ ἐλιννύειν. ὁκόσας δ' ἂν τις τέχνας εὔροι, ἐν ἧσιν οὐ τὸ αὐτὸ σχῆμα τῶν χειρέων κατὰ φύσιν ἐστὶ καὶ ἐν ἐκάστη τῶν τεχνέων, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἄρμενον, ὃ ἂν ἔχῃ ἕκαστος, καὶ πρὸς τὸ ἔργον, ὃ ἂν ἐπιτελέσασθαι θέλῃ, σχηματίζονται αἱ χεῖρες. τοξικὴν δὲ ἀσκέοντι εἰκὸς τοῦτο τὸ σχῆμα κράτιστον εἶναι τῆς ἐτέρης χειρὸς.

Χρὴ καὶ τῶν τοιούτων ἅπαξ πον μνημονεῦσαι, καὶ ἡμῖν οὕτως πραχθήσεται. τῶν δοξοσόφων δὲ τις ἱατρῶν ἐπανορθώμενος ὡς ᾤετο τὴν προκειμένην λέξιν, ὡς οὐκ ὀρθῶς ἔχουσιν ἔγραψεν ὡδί· τὴν οὖν χεῖρα, περὶ ἧς ὁ λόγος, ἐνδεικνύμενος ἡμῖν δηλονότι τὴν ἑαυτοῦ παιδείαν, ἣν ἐπαυδέυετο παρὰ γραμματικοῖς τε καὶ ῥήτορσιν, ὡς ἀγνοεῖν τὸ

secundum naturam. Quin et in eodem opere, si fors ita tulerit, alias esse dextrae manus figuras secundum naturam, alias sinistrae. Alius enim est habitus secundum naturam in jaculatione, alius in funditoris jactu, alius in lapidatione, alius in pugillatu, alius in quiete. Quas-cunque vero artes quis investigaverit, in iis non eadem secundum naturam manuum figura est. Sed in una-quaque arte et ad idoneum instrumentum quod habet quisque et ad opus quod perficere intendit manuum figurae accommodantur.

De his quoque semel aliquando meminisse oportet, quam rem nos minime praeteribimus. Quidam ex iis medicis qui sapientes habentur praeposita verba ergo brachium de quo sermo tanquam mendosa jure suo corrigens Graece ita scripsit, τὴν οὖν χεῖρα περὶ ἧς ὁ λόγος ἦν, adjecto verbo ἦν, hoc est erat, suo animo ostentans disciplinam qua fuerat a grammaticis rhetoribusque eruditus,

Ed. Chart. XII. [160. 161.]

Ed. Bas. V. (528.)

συνηθέστατον εἶδος τῆς ἐρμηνείας, ἅπασιν τοῖς παλαιοῖς ἐλλειπτικῶς δηλονότι γιγνόμενόν ἐστι τὸ πλήρες, ὃ δὲ προσυπακούειν ἡμᾶς τοιόνδε. τὴν οὖν χεῖρα, περὶ ἧς ὁ λόγος, ἦν ἔδωκε τις καταδῆσαι πρηνέα ποιήσας· ὥς τὸ πολὺ μὲν ἐν τῷ προσήκοντι σχήματι τὴν χεῖρα παρέχουσι τοῖς ἰατροῖς οἱ ἰδιῶται, τινὲς δὲ αὐτῶν ὑπὸ περιεργίας τὸν μὲν φυσικὸν σκοπὸν ὑπερβαίνουσιν, ὅστις ἦ, τὸ ἀνώδυνον, πρηνὲς τοῦτο εἶναι νομίζοντες βέλτιον. οὐ μὴν ὑπτίαν γέ τις ἰδιώτης ἰατρῷ παρέχει τὴν χεῖρα, πάνυ γὰρ ἀποκεχώρηκε τοῦ ἀνωδύνου τοῦτο τὸ σχῆμα. τῶν ἰατρῶν δ' ἐνιοὶ δι' ἀμαθίαν ἅμα καὶ δοξοσοφίαν προσίενται ποτ' αὐτὸ καὶ διὰ τοῦτο παραπλησίως τοῖς τοξεύουσι τὴν ὅλην χεῖρα σχηματίζονται, οἱ μὲν ἀκρι- [161] βῶς ὑπτίαν, οἱ δὲ ὀλίγον δεῖν οὕτως ἔχουσαν. ἐπεὶ δ' οὖν ἀμαρτάνοντες οὐ κατὰ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀποτεταμένην οὐδ' ἦν λογισμὸς αὐτῶν ἦν ὁ Ἱπποκράτης ἔγραψε τοιῶσδε. τῶν σχηματισάντων ὅλην τὴν χεῖρα παραπλησίως τοῖς τοξεύουσιν τὰ ὁστά κατ' εὐθὺ

ita ut ignoret modum praecise loquendi omnibus antiquis usitatum. Erit autem plena oratio, si perficiatur hoc modo, ergo brachium, de quo sermo erat, quidam vinciendum dedit pronum. Idiotae plerumque medicis brachium porrigunt convenienter figuratum, sed horum quidam nimium curiosi recedentes ab eo quod naturaliter propositum esse debet, id autem fuit doloris carentia, pronum habitum eligunt, utpote quem commodiorem existiment. Nullus tamen idiota medico brachium porrigit resupinatum: multum enim abest hic habitus ab eo qui minime laedit. Quem aliqui medici et ob inscitiam et ut sapientes videantur, interdum non admittunt, atque ea de causa sagittariorum exemplo brachium universum collocant, quidam penitus resupinatum, quidam non multum ab huiusmodi habitu recedens. Peccant igitur non modo in hanc partem, sed quod extentum figurent. Quos Hippocrates prodidit ea ratione moveri, quod ubi totum brachium sagittariorum exemplo figuretur, ossa diriguntur et totius

Ed. Chart. XII. [161.]

Ed. Bas. V. (528.)

γίνεται καὶ ὁμόχροια τῶν τῆς ὅλης χειρὸς μελῶν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν πιθανώτατά ἐστι καὶ ἀπ' ἀλλήλων ἐρχόμενα, τὸ δὲ καὶ τὰς σάρκας καὶ τὰ νῦρα τοῖς ὁστοῖς ὡσαύτως ἐν τούτῳ τῷ σχήματι τὴν κατ' εὐθὺ θέσιν ἅπασιν τοῖς ἑαυτῶν μέρεσι φυλάττειν οὐκ ἐτ' ἀληθές. εἰ δέ γ' ἦν οὕτως ἀληθές οὐκ ἀπίθανον ἂν ἦ μόνον, ἀλλὰ καὶ βεβαιότατον γνώρισμα τοῦ κατὰ φύσιν εἶναι τὸ τοιοῦτον σχῆμα. ταῦτα μὲν οὖν ἀνεκτὰ εἰ. τὴν δὲ τοξικὴν ἐπάγεσθαι μαρτύριον ἀνόητον ἐσχάτως ἐστὶ καὶ βέλτιον ἢ μηδ' ὅλως αὐτὸ λελέχθαι πρὸς Ἱπποκράτους ἢ μετὰ σπουδῆς ἐλελέχθαι. τὰ γὰρ ἐσχάτως ἡλίδια καταφρονεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἐλέγχεσθαι προσήκει. τὸν γε διὰ τῶν γραμμάτων ἐλεγχον, ὡς τὸν γε κατὰ τὸν βίον, ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων οὐδ' ἐγὼ κωλύω γίνεσθαι, καὶ μάλιστα ὅταν ὁ τὰ τοιαῦτα φλυαρῶν πείσῃ τοὺς ἀκούοντας ἑαυτῷ τὴν θεραπείαν ἐπιγράψαι τοῦ κάμνοντος. συμβαίνει γε μὴν ἀντιλέγειν ἡμῖν ἐνίοτε καὶ διὰ γραμμάτων ἡλιδίαις δόξαις, ὅταν πολλοὺς ἴδωμεν ὡς ἀληθεῖσιν αὐταῖς πεπεισμένους, ὅπερ καὶ νῦν ὁ Ἱπποκράτης

brachii superjectae cutis partes aequantur. Sed haec valde probabilia sunt et se vicissim consequuntur. Illud revera non sic habet, carnem et nervos eo habitu perinde atque ossa in recto situ omnibus partibus servari: quod si ita res haberet, non modo probabiliter, sed firmissime demonstrarent huiusmodi habitum naturalem esse. Verum haec tolerabilia sunt; transferre autem huc sagittariorum exemplum existimari debet prorsus fatuum satiusque fuit eos ab Hippocrate nullo modo commemorari quam acerrime refelli. Nam quae prorsus stulta sunt deridenda magis sunt quam a scriptoribus confutanda; non tamen prohibeo quo minus, dum viventes agunt, redarguantur, ac praesertim ubi qui haec nugatur audientibus persuadet, ut sibi hominis curationem committant. Fit etiam interdum ut nos quoque in scribendo stultis opinionibus contradicamus, ubi multos videmus illis credere quasi verae sint, quod nunc accidit Hippocrati qui nihil esse commune

Ed. Chart. XII. [161.]

Ed. Bas. V. (528.)

ἐπαθεν ἐπιδεικνύς, οὐδὲν εἶναι κοινὸν ἐπιδέσει τε καὶ το-
 ξικῇ. τὰ δὲ περὶ τῶν ὀστέων τε καὶ τῶν νέρων καὶ τῶν
 σαρκῶν τῆς εὐθύτητος, ὡς εἰ καὶ μηδὲνα δι' αὐτῶν ἐλέγξειν
 ἔμελλε, κατὰ πρῶτον ἦν λόγον ἀναγκαῖα πρὸς τὴν τοῦ βελ-
 τίστου σχήματος εὗρεσιν, οὗ κεφάλαιόν ἐστιν ἐπιλογιστι-
 κῶς μὲν ἡ ἀνωδυνία· καὶ γὰρ τοῖς ἰδιώταις τοῦτο δῆλον·
 ἀναλογιστικῶς δὲ καὶ κατ' αὐτὴν τοῦ πράγματος τὴν φύσιν
 ἢ τῶν μορίων εὐθύτης, ὅπερ οὐκέτ' ἰδιώτῃ δῆλον, ἀλλὰ μό-
 νοις τοῖς ἀνατομικοῖς. ὧν δ' ἐφεξῆς λέγει, τὰ πλεῖστα σαφῇ
 τέ ἐστι καὶ οὐδ' ἔχοντα ζητήματα, διὸ παρίρχεσθαι μὲν
 ἐμοὶ προσήκει τὰ τοιαῦτα πάντα, τοῖς δὲ ἀναγινώσκουσι
 τὸ βιβλίον ἐγχρονίζειν τε καὶ μὴ παρατρέχειν. ὁ δὲ ἡνάγ-
 καζεν οὕτως ἔχειν, ὅκωσπερ οἱ τοξεύοντες, ἐπὴν τὸν ὤμον
 ἐμβάλωσιν. ἀσαφές ἐστι καὶ ἄδηλον ὅπερ εἴρηται. διὰ τοῦτο
 τινες ὑπέλαβον μὲν αὐτὸν οὕτως εἰρηκέναι τὴν λέξιν. ἐπειδὴ
 τῆς χειρὸς ἀποτεينوμένης ἐμβαίνει τοῦ βραχίονος ἢ κεφαλῇ,
 τῇ κοιλότητι τοῦ τῆς ὠμοπλάτης αὐχένος οὐκ ἐμβεβηκυῖα,

sagittariis et vincientibus ostendit. Quae vero afferuntur
 de ossibus, nervis et carne recto statu collocandis, quam-
 vis nullum per haec fuisset Hippocrates reprehensurus,
 per se necessaria fuerant ad optimum habitum invenien-
 dum, cujus caput est, si argumentum ex signo colligamus,
 doloris carentia; id enim neque ipsos idiotas latet, verum
 si rei causam naturamque spectemus, rectus partium sta-
 tus qui idiotis non item patet, sed illis dumtaxat qui
 incidendis corporibus operam dederunt. Quae ab Hippo-
 crate subjiciuntur maxima ex parte plana sunt nec quid-
 quam habent quod in quaestionem vocetur. Quare uni-
 versa haec mihi praetereunda, quod non accidit iis qui
 librum legunt, quibus longiore tempore sunt consideranda.
 Quod inquit, hic autem coegit ipsum collocari modo sa-
 gittariorum, quum humeri caput conjiciunt, obscurum est
 et incertum. Quocirca nonnulli verbum conjiciunt, quod
 dixit ἐμβάλλωσι, propterea scriptum ab Hippocrate existi-
 mant, quod extento brachio humeri caput in sinum cer-
 vicis, quae in lato scapularum osse est, conjiciatur, in

Ed. Chart. XII. [161. 162.]

Ed. Bas. V. (528.)

πρότερον ὅποτε καθείτο. παράκειται γὰρ μόνον καὶ ψαύσει τηνικαῦτα, ἅπερ αὐτὸς εἶπεν ἐν τῇδε τῇ λέξει. ὁμιλεῖ δὲ ὁ βραχίων τῷ κοίλῳ τῆς ὠμοπλάτης πλαγίως, ὅποτε παρὰ τὰς πλευρὰς ἢ παρατεταμένη ἢ χεῖρ. ἔνιοι ἐκ μεταφορᾶς οὕτως εἰρησθαί φασιν ἀπὸ τῆς ἐμβολῆς τῶν νηῶν, ἃς ποιοῦνται καταδῦσαι βουλόμενοι τὰς ἐναντίας. ὅταν γὰρ ἀποσιμώσαντες τὴν πρῶραν ἐπιτηδεῖαν ἐργάσωνται πρὸς τὸ σφοδρῶς ἐρῶραγεῖσαν ἐφ' ἑτέραν εἰ καὶ μάλιστα κατὰ τὸ πλάγιον ὅλην αὐτὴν διαλῦσαι τε καὶ καταδῦσαι, παρεσκευάσθαι φασὶν ὥς εἰς ἐμβολὴν τηνικαῦτα. καὶ παρὰ τοῖς κωμικοῖς δὲ τὰ προτεινόμενα τοῦ σώματος ὥς εἰς ἐμβολὴν παρεσκευάσθαι λέγεται, καθότι καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἐδήλωσεν εἰπών·

Χωρεῖ ἐπὶ γραμμὴν λορδὸς ὥς εἰς ἐμβολήν.

αἱ δ' ἐφεξῆς τῇδε λέξεις ἅπασαι σαφεῖς εἰσι τοῖς προσέ-
[162] χουσι τὸν νοῦν ἄχρι τῆς ὑπογεγραμμένης·

quem antea non conjiciebatur, quum brachium demissum erat. Tunc enim juxta erat dumtaxat et contingebat, quam rem his verbis expressit: versatur humerus in lato scapularum osse transversus, ubi brachium juxta latus extenditur. Censent alii ἐμβάλλωσιν dixisse Hippocratem translatione usum a navium impetu. ἐμβολή Graece dicitur, ubi datur opera ut naves hostium mergantur, quandocumque signo dato prora aptatur ad navem alteram perfringendam, potissimum a latere totamque dissolvendam ac submergendam. Tunc quasi paratum esse ad ἐμβολήν, id est ad impetum faciendum, ajunt. Item apud comicos porrecta membra dicuntur ad ἐμβολήν, id est ad impetum faciendum parata, quod Aristophanes ostendit, quum inquit:

Χωρεῖ ἐπὶ γραμμὴν λορδὸς ὥς ἐμβολῇ.

id est recta accedit incurvus quasi ad impetum faciendum paratus. Quae subdit omnia, si animadvertantur, manifesta sunt usque dum inquit:

Τοῦ γὰρ βραχίονος τὸ γιγγλυμοειδὲς ἐν τῇ τοῦ πήχεος
βαθμίδι ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἐρεῖδον ἰθυωρίην ποιεῖν
τοῖσιν ὁστέοισι τοῦ πήχεος καὶ τοῦ βραχίονος, ὥς ἐν εἰῇ
τὸ πᾶν.

Ὁ λόγος οὖν αὐτὸς ἐστὶ πρὸς τοὺς ὑποδοῦντας ἐκτε-
ταμένην τὴν χεῖρα οὕτως πᾶσαν ὥς ἐπὶ τῶν τοξενόντων ἡ
ἀρι- (529) στερά διάκενται. λέγει γὰρ ὅτι πρὸς μὲν ἐκεί-
νην τὴν ἐνέργειαν εἰκότως ἐδέησεν ἐκτεταμένην αὐτὴν ἐν
τῷ τὴν νευρὰν ὀπίσω πρὸς τῆς δεξιᾶς ἔλκεσθαι μὲν, τὸ δὲ
τόξον ὅλον ἐπὶ τῆς αὐτῆς χώρας ὑπὸ τῆς ἀριστερᾶς κρα-
τούμενον ἀκλινές. ἔὰν γὰρ τῆς νευρᾶς ὑπὸ τῆς δεξιᾶς ἔλ-
κομένης σφοδρῶς ὀπίσω συνναπενεχθῇ τὸ σύμπαν τόξον, ἡ
τοῦ βέλους εἰς τοῦπίσω φορὰ κωλυθήσεται, δεομένη ἀπὸ
στερεωτάτης καὶ μετατεταμένης ἀφίεσθαι τῆς νευρᾶς. ὅσον
μὲν οὖν αὐτῆς τῆς ἐσχάτης τάσεως ὑφῆ, τοσοῦτον καὶ τῆς
ἀφέσεως ἡ βία μειωθήσεται. προομολογουμένου δὲ τούτου

X.

*Toxicam exercenti hanc alterius manus figuram optimam
esse consentaneum est. Hoc enim habitu humeri cardo
cubiti sinui incumbens cubiti et humeri ossibus rectitu-
dinem efficit, ac si unum totum esset.*

Scribit nunc adversus eos qui universum brachium
intentum devinciunt, sicuti sagittarii sinistrum continent.
Ait enim ad id agendum jure opus fuisse brachio extento,
quum nervus dextra tenditur versus partem posteriorem;
totus vero arcus in eadem regione continetur a sinistra,
ne in alteram partem inclinetur. Nam si nervus dextra
valide in posteriorem partem intentus totum arcum secum
adducat, ductio sagittae in posteriorem partem impedi-
tur, ut quae debeat a valido nerve contentoque emitti.
Ergo quantum ex ultima contentione remittitur, tantum
demitur de emissionem sagittae, quod quum in confesso sit

Ed. Chart. XII. [162.]

Ed. Bas. V. (529.)

τὴν αἰτίαν Ἱπποκράτης προστίθῃσιν οὕσαν τοιάνδε. τοῦ γὰρ βραχίονος τὸ γγγλυμοειδὲς ἐν τῇ τοῦ πήχεος βαθμίδι ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἐρεῖδον ἐπ' εὐθείας μὲν ἐργάζεται τὸ τοῦ βραχίονος ὀστέον καὶ τὸ τοῦ πήχεος, ἀκλινῇ δὲ φυλάττει τὴν ὅλην χεῖρα. τὸ γγγλυμοειδὲς δὲ βραχίονος ὀνομάζει τὸ κάτω πέρας, ὃ διαρθροῦται πρὸς τὸν πήχυν, ἐπειδὴ καὶ οἱ γγγλυμοὶ τὰ μὲν τινα κοῖλα, τὰ δὲ ἐξέχοντα κεκτημένοι τοῖς μὲν κοίλοις ὑποδέχονται τὰς ἐξοχὰς τῶν πλησιαζόντων, τοῖς δὲ ὑπερέχουσιν εἰς τὰς ἐκείνων ἐμβαίνουνσι κοιλότητας. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ κάτω τοῦ βραχίονος εἰς κυρτὴν περιφέρειαν τελευτῶν ἐξοχαῖς κυκλωτέρεσιν ἐκατέρωθεν ἐχομέναις ὁμοιότατά ταῖς κατὰ τὰς τραχηλίας ὀνομαζομέναις. αὕτη μὲν ταύτῃ τῇ τραχηλῶδει περιφερείᾳ σιτηρίζεται κατὰ τὰς ἐν τῷ πήχει κοιλότητας· ἐπὶ δὲ τοῖς πέρασιν αὐτῆς ἔχων βαθμίδας, τὴν μὲν ἐν τοῖς πρόσωι μέρεσι, τὴν δὲ εἰς τοῦπίσω, δέχεται καθ' ἑτέρας αὐτῶν ἐξοχὰς τοῦ πήχεως ὁμοίας κορώναις.

Hippocrates causam adjungit hujusmodi: nam si ita collocetur imum humeri caput, quod cardinis modo in sinum cubiti conjicitur, efficit ut humeri atque brachii ossa dirigantur et brachium totum sine inclinatione servetur. Vocat autem γγγλυμοειδὲς imum caput humeri, quod cardinis modo cum cubito committitur, quandoquidem cardines, Graece γγγλυμοί, et quosdam sinus habent et quosdam processus sinibus recipiunt eorum cum quibus committuntur processus, processibus in ipsorum sinus inferuntur. Similiter imum caput humeri in gibbum ambitum desinens duo a lateribus tubercula exigit, unde similitudo trochleae fit. Haeret autem homini ambitu trochleam referente in sinibus cubiti. Extremus hic ambitus et a priori et a posteriori parte cavum habet, in utroque se insinuant cubiti processus rostro similes.

A.

B.

C.

Totius brachii extensio.

Ossis brachii cardinamentum seu trochlearis rotundatio.

Sinus cubiti sigmatoides.

Ed. Chart. XII. [162. 163.]

Ed. Bas. V. (529.)

Ὁ γὰρ πῆχυς ὅμοιως τῷ σ στοιχείῳ τὸ ἄνωθεν αὐτοῦ
 πέρας ἔχων, καθ' ὃ τῷ βραχίονι διαρθροῦται, περιλαμβάνει
 τε τὴν τραχηλοειδῆ περιφέρειαν τοῦ βραχίονος ὀλίγου δεῖν
 ὄλην. ὅταν οὖν οὕτως ἔχη σχήματος ἢ χεῖρ, ὥς ὀρθὴν γω-
 νίαν ἐργάσασθαι τὸ τοῦ βραχίονος ὁστοῦν πρὸς τὸ τοῦ πῆ-
 χεως, αὐτὸς τε πάλιν ὅταν ἡσυχάζοντος ἐκείνου περὶ τὴν
 κυρτότητα κινῆται, πρόσω μὲν φερόμενος κάμπτει τὴν κατ'
 ἀγκῶνα διαρθρῶσιν, ὀπίσω δὲ ἐκτείνει, κατὰ μὲν τὴν ἐσχά-
 την καμπὴν ἢ πρόσω τοῦ πῆχεως κορώνη τῇ κατὰ τοῦτο
 κοιλότητι τοῦ βραχίονος ἐμβαίνει, κατὰ δὲ τὴν ἔκτασιν ἢ
 ὀπισθεν αὐτὸ πάλιν ἐγκαταβαίνει τῇ κατὰ τοῦτο τεταγμένη
 βαθμίδι· μείζων οὖσα μείζονι καὶ διὰ τοῦτ' ἐπὶ πλείστον
 ἐκτείνειν τε καὶ κάμπτειν ὄλην τὴν χεῖρα δυνάμεθα, μὴ
 δυνηθέντες οὕτω πράττειν εἰ μηδεμίαν εἶχεν ὁ βραχίων
 κοιλότητα. τοιαύτην τοιγαροῦν φύσιν ἐχούσης τῆς κατ'
 ἀγκῶνα διαρθρώσεως, ἐγγώνιον μὲν λαβούσης σχῆμα τῆς
 [163] ὅλης χειρὸς, οὕτως δ' Ἱπποκράτης ὀνομάζει τὴν ἐπ'

Siquidem cubiti caput superius C literam refert, qua
 cum humero committitur, accipitque humeri ambitum qui
 trochleam refert fere totum, ubi brachium sic collocatur,
 ut cubitus atque humerus rectum angulum ostendant. At
 rursus ubi humero quiescente cubitus circa gibbum ejus
 ambitum moveatur, si in priora feratur, cubiti commissa-
 ram flectit. Si in posteriora tendit, in maximo quidem
 flexu prior cubiti processus in humeri cavum, quod a
 priori parte est, conjicitur; in extensione posterior proces-
 sus in posterius cavum, quod quum majus sit, majorem pro-
 cessum accipit. Quare plurimum extendere et curvare to-
 tum brachium possumus, quod nullo quidem modo con-
 tingeret, si nullum cavum in humero fuisset. Quum
 hujusmodi ergo sit cubiti junctura, ubi totum brachium
 ad rectum angulum figuretur, ita ut humerus et cubitus
 rectum angulum ostendant, quem habitum Hippocrates
 solitus est appellare ἐγγώνιον, ambitus trochleam referens
 medius haerent cavo cubiti, quod C literam repraesentat.

Ed. Chart. XII. [163.]

Ed. Bas. V. (529.)

ὀρθὴν γωνίαν σχέσιν τοῦ βραχίονος, πρὸς τὸν πῆχυν ἢ τραχηλώδης κυρτότης μέση στηρίζεται κατὰ μέσης τῆς σιγμοειδοῦς τοῦ πήχεως κοιλότητος. ἐν δὲ ταῖς ἐκτάσεσι τῆς ὅλης χειρὸς ὀπίσω φερόμενον τοῦ πήχεως ἢ κατὰ τριτοκοράνη τῆς κινήσεως ἡγῆται. ἴσταιται δὲ τότε καὶ παύεται πρῶτον, ὅταν ἐξηγηται πρὸς τὴν ἐνταῦθα κοιλότητα τοῦ βραχίονος. συμβαίνει δ' ἐν τούτῳ τὴν μὲν διάρθρωσιν ἐκτείνεσθαι, τοῦ δὲ βραχίονος τὸ γιγγλυμοειδὲς ἐν τῇ τοῦ πήχεως ἐρηρεῖσθαι βαθμίδι. καλεῖ γὰρ οὕτως ὁ Ἱπποκράτης οὐ μόνον ταύτην, ἀλλὰ καὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας κοιλότητας, αἷς ἐμβαίνουσιν ἐξοχαί τινες ὀστέων.

ια'.

Καὶ ἡ ἀνάκλασις τοῦ ἄρθρου κέκλασται ἐν τούτῳ τῷ σχήματι. εἰκὸς οὖν οὕτως ἀκαμπτότατόν τε καὶ τετανώτατον εἶναι τὸ χωρίον καὶ μὴ ἥσασθαι μηδὲ ξυνδιδόναι, ἐλκομένης τῆς νευρῆς ὑπὸ τῆς δεξιῆς χειρὸς. καὶ οὕτως ἐπὶ πλείστον μὲν τὴν νευρὴν ἐλκύσει, ἀφήσει δὲ ἀπὸ στερεωτάτου καὶ ἀθροωτάτου. ἀπὸ τῶν τοιούτων γὰρ ἀφε-

At ubi totum brachium extenditur, cubitus in posteriorem partem fertur et processus, qui ab ea parte est, motui praeest, cessat autem quiescitque quum primum ad humeri cavum quod ea parte est pervenit. Quo fit ut commissura extendatur et imum humeri caput cardinis modo sinu cubiti innitatur. Vocat autem Hippocrates *βαθμίδα* non modo humeri sinum, sed ceteros omnes in quibus recipiuntur ossium processus.

XI.

Atque eo habitu recurvata fit articuli reflexio. Ergo consentaneum est sic locum istum minime flecti plurimumque tendi, neque superari neque concedere dum a dextra manu nervus trahitur, sicque nervum quidem quam plurimum trahet, validissimo et celerrimo impetu jaculari. Ab hujusmodi namque sagittarum emissionibus

Ed. Chart. XII. [163.]

Ed. Bas. V. (529.)

σίῳ τῶν τοξευμάτων ταχέϊαι καὶ αἱ ἰσχυρές καὶ τὰ μήκη
γίνεται. ἐπιδέσει δὲ καὶ τοξικῇ οὐδὲν κοινόν.

Τῶν τῆς χειρὸς σχημάτων τὸ μὲν ἐκτεταμένης αὐτῆς
ἀποτελούμενον ἐναντίον ἐστὶ τῷ κεκαμμένης γιγνομένῳ τὸ
ὑπτίας τῷ πραοῦς. ταῦτα μὲν οὖν ἔσχατα καὶ οἶον ὑπερ-
βολῶν καὶ τέταρα σχήματα, δύο δ' ἄλλα μέσα, τὸ μὲν
ἐσχάτης ἐκτάσεώς τε καὶ κάμψεως, ὅπως ἔφην, Ἰπποκρά-
της ἐγγώνιον ὀνομάζει, τὸ δ' ὑπτίου τε καὶ πραοῦς, ἐν ᾧ
τὸν πῆχυν ὑποτετάσθαι φησὶ τῇ κηκίδι. ὥσπερ οὖν τοῦτο
προσαγορεύει δίκαιόν τε καὶ εὐθὺ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον
καὶ τὸ καλούμενον ἐγγώνιον, ἐν ᾧ τὸν βραχίονα πρὸς τὸν
πῆχυν ἐπ' ὀρθὴν ἐργάζεται γωνίαν. ἀλλ' εἵπερ εὐθὺ τοῦτ'
ἐστίν, ἀκόλουθον καλεῖν οὐκ εὐθὺ τὸ τῆς χειρὸς ἐκτεταμένης
γιγνόμενον. εἰ δ' οὐκ ἔστι τοιοῦτον σχῆμα, κεκλασμένον ἂν
εἴη πρὸς τοῦκτὸς δηλονότι, καθάπερ γε καὶ ἀνάκλασθεῖη
πρὸς τοῦπίσω τὸ τοῦ πῆχεως ὁστοῦν εἰς τοσοῦτον, ὥς ἤδη
γωνίαν ἐργάσθαι πρὸς τὸ τοῦ βραχίονος, ὥσπερ ἤδη καὶ

celeres tum vehementiae tum altitudines concitantur.

Deligatio vero et arti sagittandi nihil commune datur.

Ex modis quibus brachium figuratur extensio flexui
contraria est, supinus habitus prono. Hi ergo extremi
sunt et quasi quatuor habituum excessus; duo alii medii
sunt, unus quidem inter extremum flexum et extensionem,
quem Hippocrates, ut dixi, ἐγγώνιον appellat; alter inter
pronom et supinum, sub quo ait cubitum radio subjici.
Igitur sicut hunc iustum et rectum dicit, sic etiam illum
qui ἐγγώνιος dicitur, sub quo humerus cum cubito ad
rectum angulum collocatur. Quodsi hic habitus rectus
est, sequitur ut ubi brachium extenditur non debeat re-
ctus appellari. Si rectus non sit, certe erit in exterior-
em partem recurvatus, quemadmodum si in posteriorem
partem ita recurvetur os cubiti, ut cum humero angulum
ostendat: quod jam nonnullis accidisse perspectum est,

Ed. Chart. XII. [163. 164.]

Ed. Bas. V. (529.)

ὅπται τισι γιγνόμενον, οὗς ἀναγκαῖον ἔχειν ἱκανῶς βαθεῖαν τὴν ὀπίσω κοιλότητα τοῦ βραχίονος, εἰς ἣν ἐγκαταβαίνει τὸ τοῦ πήχεως ἢ κατὰ τοῦτο κορῶνῃ. καὶ εἴπερ ἦν ἡ κοιλότης αὕτη βαθυτάτη πᾶσιν ἡμῖν, ἐγκάμπτομεν ἂν εἰς τοῦπίσω τὴν χεῖρα, καθάπερ ἔφην, ἐν οἷς ἐπὶ βραχὺ τοῦτο συμβαίνει οὐκ ἐχούσης αὐτοῖς τὸ ἀκριβές κατὰ φύσιν μέτρον τῆς ὀπισθεν βαθμίδος, ἀλλ' ἐπὶ πλέον ἐκλειυμένης.

ιβ'.

Τοῦτο μὲν γὰρ εἰ ἐπιδήσας ἔχειν τὴν χεῖρα οὕτω ἔμελλε, πόνους ἂν ἄλλους πολλοὺς προσετίθει μείζονας τοῦ τρώματος, τοῦτο δ' εἰ συγκάμψαι ἐκέλευε, οὔτε τὰ ὀστέα οὔτε τὰ νεῦρα οὔτε αἱ σάρκες ἔτι ἐν τῷ αὐτέῳ ἐγγίνοντο, ἀλλὰ ἄλλη μετεκοσμεῖτο, κρατέοντα τὴν ἐπίδεσιν. καὶ τί ὄφελος τοξικοῦ σχήματος; καὶ ταῦτα ἴσως [164] οὐκ ἂν ἐξημάρτανε σοφισόμενος, εἰ εἶα τὸν τετρωμένον αὐτὸς τὴν χεῖρα παρασχέσθαι.

quibus necesse est posterius humeri cavum abunde altum esse, in quod se inserit posterior cubiti processus. Quodsi hujusmodi cavum nobis omnibus altissimum esset, flectere in posteriorem partem brachium possemus, ut dixi, de iis quibus aliquantulum id licet, utpote qui posterius cavum non secundum naturam penitus habent, sed nimis sinuatum.

XII.

Enimvero si quis deligatam manum ita figuratam continere desideret, longe alios plerosque dolores vulnere majores propagaturus est. Quod si manum flectere jubeat, neque ossa neque nervi neque carnes amplius eodem habitu consistent, imo superata deligatione alio transmutabuntur. Ecquid opus est sagittariorum habitu? Quare fortassis non peccaret sophista, si permetteret vulneratam ipsam manum porrigere.

Ed. Chart. XII. [164.]

Ed. Bas. V. (529. 530.)

Τὴν ἐκτεταμένην ὁ ἐπιδήσας χεῖρα πάντως μὲν ἂν, φησὶν, ἢ οὕτως ἔχουσιν ἐφύλαττεν ἢ συνεχώρησεν οὕτω κάμψαι. καθ' ἕτερον δ' ἔβλαψε τὸν κάμνοντα, φυλαττομένου μὲν τοῦ σχήματος τῷ διηνεκεῖ τῆς ὀδύνης, μεταβληθέντος δὲ τῷ διαφθείρεσθαι τὴν χεῖρα τῆς ἐπιδέσεως, ἢ σκοπὸς μὲν ἐστὶ φυλάττεσθαι τὴν διάπλασιν ὑπὸ τῶν περιβεβλημένων ὀθονίων ἀθλίπτως κρατουμένην, ἐν δὲ τῷ μεταβάλλειν τὸ σχῆμα τούναντίον ἂν ἐγένετο τὴν μὲν ἐπιδεσιν μηκέτι κρατεῖν τοῦ κατάγματος, ἄγεσθαι δ' αὐτὴν καὶ συμμεταφέρεσθαι μετασχηματιζομένοις τοῖς τε νεύροις καὶ τοῖς μυσὶν, οὓς σάρκας ὠνόμασε διδάσκων ἡμᾶς τὴν οὐσίαν αὐτῶν. αἱ γὰρ αἰσθηταὶ σάρκες αὗται κατ' (530) ἐπικράτειαν ὠνομασμέναι τῶν ἀπλῶν σαρκῶν οἱ μύες εἰσὶν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς ἕνας ἐκ τῆς τῶν νεύρων καὶ συνδέσμων σχίσσεως. ὁ γὰρ τοι μῦς ὅλος ὑπὸ τῆς φύσεως γεννᾶται ταῖς ἕνεσι ταύταις ἐπιπηγνυμένης ἐν κύκλῳ τῆς ἀπλῆς σαρκὸς, καὶ αὕτη τοῦ μύος ἐστὶν ἡ ἰδίᾳ οὐσία. φλέβας γὰρ καὶ ἀρτηρίας εἰς ἑαυτὸν ὑποδέχεται τοῦ τρέφεσθαι τε καὶ ζῆν ἕνεκεν, ὥσπερ καὶ τὰλλα πάντα μόρια. τὸ δὲ ἴδιον

Qui intentum brachium devincit omnino, inquit, vel ita contineri jubet vel curvari sinit, utrumvis fecerit, aegrotantem laedit: nam si in eodem habitu contineatur, dolor assidue urget, sin aliter figuretur, depravatur brachium sub vinculo, quod eo spectat ut membrum sicuti compositum ab injectis fasciis contentum sine ullo pressu tueatur. At si aliter figuretur, contrarium accidet, nempe ut fractura vinculo non contineatur, sed moveatur transferaturque una cum nervis habitum mutantibus musculisque quos carnem vocavit, eorum nobis naturam ostendens. Sunt enim muscoli caro sentiendi vim habens a simplici carne, ex qua maxime constant, caro nominati, per quos fibrae distribuuntur a nervis ac ligamentis diductae. Creatur enim totus musculus a natura ejusmodi fibris contentus, quibus caro simplex undique concrescit, atque haec est propria musculi natura, per quem venae et arteriae discurrunt, ut non secus ac ceterae partes alatur et vi-

Ed. Chart. XII. [164.]

Ed. Bas. V. (530.)

σῶμα τοῦ μυῶς αἱ ἑνὲς εἰσι τὴν ἀπλὴν περιφνομένην σάρκα ἔχουσαι. πλείστη μὲν οὖν αὕτη περιφύεται κατὰ τὰ μέσα μέρη τῶν μυῶν, ἐλάττων δ' αἰεὶ καὶ μᾶλλον ἐγγὺς τῆς ἀρχῆς τε καὶ τελευτῆς, διὸ καὶ νευρωδέστεροι μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα, σαρκωδέστεροι δὲ ἐν τοῖς μέσοις αὐτῶν εἰσιν οἱ μύες.

υγ.

Ἄλλος δ' αὖθις τῶν ἱατρῶν ὑπτίην τὴν χεῖρα δοὺς οὕτως κατατείνειν ἐκέλευε καὶ οὕτως ἔχουσαν ἐπέδει, τοῦτο νομίζων τὸ κατὰ φύσιν εἶναι, τῷ τε χροῖ σημανόμενος καὶ τὰ ὁστέα νομίζων κατὰ φύσιν εἶναι οὕτως, ὅτι φαίνεται τὸ ἐξέχον ὁστέον τὸ παρὰ τὸν καρπὸν, ἧ ὁ σμικρὸς δάκτυλος κατ' ἰθυωρίην εἶναι τοῦ ὁστέου, ἀφ' ὁκοίου τε τὸν πῆχυν οἱ ἄνθρωποι μειρέουσιν ταῦτα τὰ μαρτύρια ἐπήγετο, ὅτι κατὰ φύσιν οὕτως ἔχει καὶ ἐδόκεεν εὖ λέγειν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐὰν ὑπτία ἢ χεῖρ κατατείνοιτο, ἰσχυρῶς ποιοίη ἄν. γνοίη δ' ἄν τις τὴν ἐαυτοῦ χεῖρα κατατεί-

vat; proprium vero musculorum corpus fibrae sunt quae simplici carne cinguntur, plurimum quidem mediis musculis, tum subinde minus praefertimque in initio ac fine ipsorum. Quocirca extremi musculi nervosi magis sunt, medii vero carnosii.

XIII.

Alius porro medicus supinam manum praebens extendere imperabat, eoque habitu devinciebat eum naturalem esse ratus, tum ex cutis planitie conjecturam faciens tum quod ossa secundum naturam sic se habere existimaret, ex eo quod os ad manus juncturam juxta parvum digitum e directo illius offis situm, ex quo homines ulvam metiuntur. Atque his argumentis eum esse naturalem habitum contendebat rationique consentanea loqui videbatur. Verum hic habitus si supina manus extendatur, vehementer doluerit. Noverit autem quivis eum habitum propria manu ita extensa dolorem excitare. Et-

Ed. Chart. VIII. [164. 165.]

Ed. Bas. V. (530.)

νας, ὡς ἐπαύδουνον τὸ σχῆμα, ἐπεὶ καὶ ἀνὴρ ἥσων κρέσσονα διαλαβὼν οὕτως ἐν τῇσιν ἑαυτοῦ χερσίν, ὡς κλάται ὁ ἀγκὼν ὑπὲρ, ἄγοι ἂν ὅπη ἐθέλοι. οὕτε γὰρ εἰ ξίφος ἐν ταύτῃ τῇ χειρὶ ἔχοι ἂν ὁ τι χρῆσαιτο τῷ ξίφει· οὕτω βίαιον τοῦτο τὸ σχῆμα ἔστι, τοῦτο δὲ εἰ ἐπιδήσας τις ἐν τούτῳ τῷ σχήματι ἐὼν· μέζων μὲν πόνος εἰ περιόι, μέγας δὲ καὶ εἰ κατακείμετο. τοῦτο δὲ εἰ συγκαμπῆναι τὴν χεῖρα, ἀνάγκη συνάγειν τοὺς μύας καὶ τὰ ὀστέα ἄλλο σχῆμα ἔχειν. ἡγνόμεν δὲ καὶ τὰδε τὰ ἐν τῷ σχήματι χωρὶς τῆς ἄλλης λύμης. τὸ γὰρ ὀστέον τὸ παρὰ τὸν καρπὸν ἐξέχον τὸ κατὰ τὸν σμικρὸν δάκτυλον τοῦτο μὲν τοῦ πήχεως ἔστι, τὸ δ' ἐν τῇ συγκαμπύει ἐὼν ἀπὸ ταύτων τὸν πήχυν οἱ ἄνθρωποι μετρεοῦσι, τοῦτο δὲ τοῦ βραχίονος ἢ κεφαλῆ ἔστιν.

[165] Ἐάν τις ὑπὲρ σχηματίσῃ τὴν χεῖρα, δόξει τὴν ἐνδον κεφαλὴν τοῦ βραχίονος, ἣν καὶ κόνδυλον ὀνομάζουσι, τὸ ἄνω πέρασ εἶναι τοῦ πήχεος, ἐπειδὴ κατ' εὐθύ

enim vir imbecillior robustiorem ita manibus suis comprehensum, ut cubiti flexura supina reflectatur, quocunque volet deduxerit. Neque enim si gladium hac manu teneat, eo uti poterit, usque adeo violenta ista figura est. Ad haec si quis deligatam manum eo habitu sinat, major quidem dolor ubi obambulaverit; magnus etiam ubi decubuerit sentietur. Quod si quis manum flectat, musculos contrahi et ossa aliam habere figuram prorsus necesse est. Quin et praeter cetera perniciofa hujus habitus incommoda haec ignorabat. Os enim ad manus juncturam juxta parvum digitum prominens, hoc quidem ad cubitum pertinere, illud vero in cubiti flexura quo ulnam homines metiuntur, id humeri caput esse.

Si quis supinam manum figuraverit, videbitur humeri caput ab interiore parte, quod Graece κόνδυλος, id est tuberculum, nominatur, esse caput superius cubiti,

Ed. Chart. XII. [165.]

Ed. Bas. V. (530.)

πως εἶναι φαίνεται τῷ κάτω πέρατι τῷ κατὰ τὸν καρπὸν ἔξεχοντι, κατὰ τὸν μικρὸν δάκτυλον, οὐ μὴν ἅπαντές γε τὸν πῆχυν ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸν βραχίονα κονδύλου μετροῦσιν, ἀλλ' εἰσὶ γάρ τινες οἱ προσηκόντως ἀπὸ τοῦ ὀλεκράνου, ὅπερ καὶ ἀγκῶνα καλοῦσιν, ἄρχονται τῆς μετρούσεως. ὁ δ' Ἱπποκράτης εἰπὼν ἀπὸ τουτέιου οἱ ἄνθρωποι τὸν πῆχυν μετρέουσιν ἐμφαίνειν εἰκεν ἦτοι πάντας ἢ τοὺς πλείους ἐντεῦθεν μετρεῖν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὅπως ἂν ἔχη ἐκεῖ περιττὸν ζητεῖν. ἐκείνου δὲ μεμνησθαι προσήκει τοῦ τὸ κάτω πέρας τοῦ πήχεως τὸ πρὸς τῷ καρπῷ κατ' εὐθὺ γίγνεσθαι τῷ ἄνω πέρατι κατὰ φύσιν σχηματισάντων τὴν χεῖρα, τὸ μὲν κοῖλον αὐτῆς ἐκ τῶν ἔνδον μερῶν ποιησάντων, τὸ κυρτὸν δὲ ἐκ τῶν ἔξωθεν. συνυπάρχει δ' ἐν τούτῳ τῷ σχήματι καὶ τὸ τὸν μικρὸν δάκτυλον ὑποκείσθαι κάτωθεν, ἄνωθεν δὲ ἐπικείσθαι τὸν μέγαν.

 ιδ'.

Ὁ δὲ ὥτε τοῦτο ὁστέον εἶναι τοῦτο τε καὶ ἐκεῖνο, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι.

quum quodammodo e regione se ostendat capitis inferioris, quod in prima palmarum parte exstat a parte minimi digiti. Non tamen omnes cubitum metiuntur ab humeri tuberculo, sed sunt qui metiri incipiant, idque recte a cubiti eminentia, quam Graeci ὀλέκρανόν dicunt et ἀγκῶνα. At Hippocrates quum dixit unde cubitum metitur, significare videtur vel omnes vel plerosque inde metiri. Quomodo autem sese res habeat, hic quaerere supervacaneum est. Illud meminisse oportet, quod inferius cubiti caput situm in prima palmarum parte e regione superiori capiti respondet, ubi secundum naturam brachium figuretur, ut scilicet curva pars interior sit, gibba exterior. In quo habitu sit ut minimus digitus ab inferiori parte subjiciatur, pollex a superiori infidat.

 XIV.

Hic vero idem os esse tum hoc tum illud existimabat, itemque multi alii.

Ed. Chart. XII. [165.]

Ed. Bas. V. (530.)

Οὐχ οὕτως εἶρηκε τὸ αὐτὸ εἶναι τοῦτό τε καὶ κεῖνο, ὡς αὐτόν τινα λέγομεν ἑαυτῷ τὸν αὐτὸν ὑπάρχειν, οἷον τὸν Τελαμώνιον Αἴαντα τῷ Διακίδῃ, ἀλλ' ὅτι τοῦ αὐτοῦ ὀστέου πέρας ἑκάτερον ὑπολαμβάνει εἶναι, τουτέστι τοῦ πήχεος.

ιε'.

Ἔστι δὲ ἐκείνῳ τῷ ὀστέῳ τὸντο ὁ ἀγκὼν καλεόμενος, ὃν ποτὶ στηριζόμεθα.

Ὡς ἐπὶ τῆς προγεγραμμένης ῥήσεως ἔφην αὐτὸν εἶρηκέναι τὸ αὐτὸ καὶ νῦν οὕτως ἀκούειν σε προσῆκεν, ὅτι τοῦ αὐτοῦ ὀστέου μόρια τότε πρὸς τῷ καρπῷ καὶ τὴν ἔνδον ἑξοχὴν τῆς κατ' ἀγκῶνα διαρθρώσεως ἐνόμιζον εἶναι.

ιστ'.

Οὕτως οὖν ὑπτίην ἔχοντι τὴν χεῖρα τοῦτο μὲν τὸ ὀστέον διεστραμμένον φαίνεται, τοῦτο δὲ τὰ νεῦρα ἀπὸ τοῦ καρ-

Non ita pronunciavit idem os esse tum hoc tum illud, ut aliquem eundem sibi ipsi existere dicimus, veluti Ajacem Telamonium eundem ac Aeacidem; sed quod utrumque ossis extremum conficiat ejusdem esse cubiti.

XV.

Quod autem os cubiti gibbus vocatur cui nimirum innititur, idem quod illud est.

Ut in præsripto textu dixi ipsum pronunciasse dictionem idem, sic in præsenti re intelligere consentaneum est quod ejusdem ossis partes et eam quae juxta carpum posita est et eam quae interiorē articulationis cubiti extremitatem efficit, idem esse arbitrentur.

XVI.

Sic igitur supinam manum habenti hoc quidem os perversum apparet, partim vero ipsi nervi, qui a manus jun-

Ed. Chart. XII. [165. 166.]

Ed. Bas. V. (530.)

ποῦ τείνοντα ἐκ τοῦ εἴσω μέρος καὶ ἀπὸ τῶν δακτύλων, ταῦτα ὑπτίην ἔχοντι τὴν χεῖρα διεστραμμένα γίνεται. τείνει τε γὰρ ταῦτα τὰ νεῦρα πρὸς τὸ τοῦ βραχίονος ὀστέον, ὅθεν ὁ πῆχυς μετρεῖται. αἷται τοσαῦται καὶ τομαῦται αἱ ἁμαρτιάδες καὶ ἄγνοιαι τῆς φύσιος τῆς χειρός. εἰ δ', ὡς ἐγὼ κελεύω, χεῖρα καταγυῖαν κατατείνειοις, ἐπιτρέψει μὲν τὸ ὀστέον ἐς ἰθὺ, τὸ κατὰ τὸν [166] σμικρὸν δάκτυλον τὸ ἐς τὸν ἀγκῶνα τείνον, ἰθυωρίην δὲ ἔξει τὰ νεῦρα τὰ ἀπὸ τοῦ καρποῦ πρὸς τοῦ βραχίονος τὰ ἄκρα τείνοντα. ἀναλαμβάνομένη δὲ ἡ χεὶρ ἐν παραπλησίῳ σχήματι ἔσται, ἐν ᾗ περ καὶ ἐπιδεομένη, ἄπονος μὲν ὁδοιποροῦντι, ἄπονος δὲ κατακειμένῳ καὶ ἀκάματος.

“Οταν ὅσπου τινος ἡ μὲν ἢ τοῦ νεύρου τὴν μὲν ἀρχὴν ἐκ τῶν ἔνδον μερῶν εἶναι τοῦ κόλου συμβαίνει, τὴν τελευτὴν δὲ ἦτοι γε ἐκτὸς ἢ ἐκ τῶν κάτω μερῶν, διέστραπται δηλονότι τὸ μόριον τοῦτο. καλῶς οὖν ἔφη διέστραπται πάντα ταῦτα, τῆς ὅλης χειρός ὑπτίας σχηματισθείσης. αὐτίκα

ctura et digitis interiore parte praeceptum supina manu distorquentur. Hi namque nervi ad os brachii, unde cubitum metimur, tendunt. Hi saepe tanti ac tales sunt de natura manus errores ac ignorantiae. Si quis autem, prout ego jubeo, fractam manum extendat, is quidem os quod ad parvum digitum est et ad cubiti flexuram tendit, in directum convertet, nervique a manus carpo ad brachii extrema tendentia rectitudinem habituri sunt. Manus vero dum appensa continetur, eodem habitu quo deligata est collocabitur, ita ut ne deambulanti quidem dolorem ullum aut decumbenti laborem ac defatigationem afferat.

Quum accidit ut ossis cujuscumque vel nervi vel musculi initium sit ab interiori parte membri, finis vel ab exteriori vel ab inferiori, constat partem hanc perversam esse. Recte igitur dixit omnia haec perverti, ubi totum brachium resupinetur. Ac ne longius exempla petamus,

Ed. Chart. XII. [166.]

Ed. Bas. V. (530. 531.)

γέ τοι τὰ νεῦρα τὰ ἐπὶ τὴν ἐντὸς χώραν ἀφικνούμενα τῆς ἄκρας χειρὸς ἐμβάλλει τῷ πῆχει περὶ τὴν ὅλην κεφαλὴν τοῦ βραχίονος. ἂν οὖν ὑπτιαν ἐργαζώμεθα τὴν χεῖρα, συμβήσεται τὴν μὲν ἀρχὴν τῶν νεύρων τῶν κατὰ τὸν πῆχυν ἐκ τῶν ἔνδον εἶναι μερῶν, τὴν τελευτήν δὲ ἐκ τῶν ἄνω (531) μερῶν. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν μυῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ κατὰ τὸν πῆχυν ὁστοῦ. πάντων γὰρ τούτων ἐκ τῶν ἔνδον μερῶν εἰσιν αἱ ἀρχαὶ καὶ κατὰ τὸν κόνδυλον τοῦ βραχίονος, ἱκανοὶ δ' ἦσαν καὶ οἱ μύες μόνοι διαστραφέντες ἱκανὴν ὀδύνην ἐργάσασθαι, διὰ τοῦτο δὲ καὶ φλεγμονήν. εἰ δ' ὥς Ἱπποκράτης ἀξιοῖ τὴν χεῖρά τις σχηματίσειεν, οἱ ἐκ τῶν ἔνδον μερῶν τοῦ πῆχεος ἀρχόμενοι μύες ὅλοι κείσονται κατὰ τὰ ἔνδον, οἳ τ' ἐκ τῶν ἐκτὸς ἐνταῦθα καὶ οὗτοι τετάσσονται, καθάπερ γε καὶ οἱ ἄνωθεν ἐν τούτῳ τῷ μέρει φυλαχθήσονται δι' ὅλου τοῦ κόλου. ἐν δὲ τοῖς ὑποκάτω τοῦ πῆχεος οὐδ' ἔστιν ὅλως μῦς. εἰ δέ σοι μέλει τῶν περὶ τὸν πῆχυν ἀπάντων μυῶν ἐπίστασθαι τὴν θέσιν, ἐκ τοῦ πρώτου τῶν ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων μαθήσῃ. ἔχεις δ'

nervi qui ab interiori parte feruntur ad manum cum cubito junguntur circa totum humeri caput. Fiet itaque resupinato brachio, ut nervorum qui cubito alligantur initia ab interiori parte collocentur, fines a superiori. Idem accidet musculis et ipsius cubiti ossi; horum enim omnium initia ab interiori parte sunt juxta tuberculum humeri. Poterant autem per se musculi, quum pervertebantur, abunde dolorem excitare atque ea de causa inflammationem. Si quis autem brachium figuraverit, ut Hippocrates jussit, musculi qui ab interiori parte cubiti oriuntur toti ab interiori parte cubiti siti erunt, qui ab exteriori, in hac similiter continebuntur: quemadmodum qui a superiori positum a superiori tuebuntur in universo membro. Ab inferiori autem cubiti parte nullus situs est omnino musculus, sed si cubiti musculorum omnium situm cognoscere tibi curae est, ex primo libro de incidendorum corporum ratione addiscere poteris; tum ex musculis

Ed. Chart. XII. [166.]

Ed. Bas. V. (531.)

αὐτοὺς καὶ τῇ τῶν μυῶν ἀνατομῇ γεγραμμένους, ἐν ᾧ βε-
βλίω συντομώτερον ἢ ἐν ταῖς ἀνατομικαῖς ἐγχειρήσεσιν ἀπάν-
των τῶν ἐν τῷ σώματι μυῶν φύσις ἐρμηνεύεται.

ιζ'.

Καθίκνυσθαι δὲ χρὴ τὸν ἄνθρωπον οὕτως, ὅπως ἢ τὸ ἐξέ-
χον τοῦ ὀστέου πρὸς τὴν λαμπροτάτην τῶν παρεουσέων
αὐγέων, ὥς μὴ λάθῃ τὸν χειρίζοντα ἐν τῇ κατατάσει εἰς
ικανῶς ἐξίδυνται. τοῦ γε μὴν ἐμπείρου οὐδ' ἂν τὴν χεῖρα
λάθοι ἐπαγομένην τὸ ἐξέχον ψανόμενον.

Εἴτε κατακλίνειν εἴτε καθίζειν ἐκ τοῦ καθίκνυσθαι δη-
λοῦται, προσυπακούειν αὐτῷ χρὴ τὸ ἕτερον αὐτῶν. εἴτε
γὰρ τὴν ῥώμην ἀποβλέπων τοῦ κάμνοντος καὶ τὸ μέγεθος
τοῦ κατάγματος, ἐνίοτε μὲν καθήμενον, ἐνίοτε δὲ κατακεί-
μενον ἐπιδήσεις τὸν ἄνθρωπον. ὁπότερον δ' ἂν ἔχῃ σχῆμα

incidendis, ubi musculorum omnium natura ad compen-
dium confertur magis quam in libro de incidendorum
corporum ratione.

XVII.

Hominem autem collocari sic oportet, ut quae pars offis
prominet praestantium luminum splendidissimo obversa
sit, ut in extensione manu operantem lateat, num satis
sit in directum constituta. Non enim profecto periti
artificis admotam manum os prominens contactu latere
potest.

Sive decumbere sive sedere verbo καθίκνυσθαι, hoc
est collocari, declaretur, eorum alterum utrum ipso intel-
ligendum est. Si namque tum virium robur tum fractu-
rae magnitudinem recipias, interdum quidem decumben-
tem, interdum vero sedentem hominem deligaveris. At
utervis figuratus habitus prostantium luminum splendorem

Ed. Chart. XII. [166. 167.]

Ed. Bas. V. (531.)

πρὸς τὴν λαμπρότητα τῶν παρουσῶν αἰγῶν, βλέπειν χρὴ τὸ πεπονθὸς μέρος, ὅπως εὐκατάσκειτον εἶη.

ιη.

[167] Τῶν δὲ ὀστέων τοῦ πήχεος, ὧν μὴ ἀμφοτέρα κατέγγε, ῥάων ἢ ἱησις, ἣν τὸ ἄνω ὀστέον τειρωμένον εἶη, καίπερ παχύτερον ἔον, ἅμα μὲν ὅτι τὸ ὑγιὲς ὑποτεταμένον γίνεται ἀντὶ θεμελίου, ἅμα δ' ὅτι εὐκρυντότερον γίνεται, πλὴν εἰ τὸ ἐγγὺς τοῦ καρποῦ. παχείη γὰρ ἡ τῆς σαρκὸς ἐπίφυσις ἢ ἐπὶ τὸ ἄνω. τὸ δὲ κάτω ὀστέον ἄσαρκόν καὶ οὐκ εὐκρυνπτὸν καὶ κατατάσιος ἰσχυροτέρης δέϊται.

Ὅτι δύο εἰσὶν ὀστᾶ τοῦ πήχεος ἐδήλωσεν εἰπὼν ὧν μὴ ἀμφοτέρα· οὔτε γὰρ ἐφ' ἑνὸς οὔτε ἐπὶ τριῶν ἢ καὶ πλειόνων εἰώθασιν λέγειν οἱ Ἕλληνες τὴν ἀμφοτέρα φωνήν. τῶν δὲ δύο τούτων ὀστέων τὸ μὲν ὑποτεταγμένον ἰδίως ὀνομάζεται πῆχυς, ὃ δὴ καὶ μακρότερόν ἐστι, τὸ δὲ ἐπικείμενον

fortiatur, pars affecta perspicienda est, ut eam chirurgus facile speculetur.

XVIII.

Offium cubiti, quum utrumque fractum non est, facilior est curatio. Si os superius sauciatum fuerit, etiam si crassius id existat, partim quidem quod ei pro fundamento subtendatur, partim vero quod facilius occultetur, nisi juxta manus juncturam sauciori coniungat. Crassa namque carnis est epiphysis quæ superiore parte adnascitur. Os vero inferius neque carnem habet neque facile latet atque vehementiore extensione indiget.

Quod duo sint ossa cubiti his verbis declaravit: quum utrumque fractum non est. Neque enim Graeci sub una, neque sub tribus aut pluribus dictionibus ἀμφοτέρα, sive utraque proferre consueverunt. Ex his autem duobus ossibus quod subtenditur proprie cubitus nominatur, quod

Ed. Chart. XII. [167.]

Ed. Bas. V. (531.)

κερκίς. σαφὴς δ' οὐχ οὗτος μόνος ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστόν εἰσιν ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ καὶ μόνον δεῖσθαι σαφηνείας λέγω ἃ νῦν ἐξηγοῦμαι, ὥστ' παρὰ ταῦτά σοι δόξειεν ἀσαφὲς εἶναι, σκέψαι δὲ μὴ τὸ ἀντίγραφον ἡμαρταί. κατωρθωμένου δὲ αὐτοῦ καὶ ἅπαξ ἀναγνούς τι μὴ νοήσης, ἀλλὰ δευτέρον γε καὶ τρίτον ἐπα-
ναλαμβάνων αὐτὸ πάντως μαθήσῃ τὸ λεγόμενον.

ιθ'.

Ἦν δὲ τοῦτο μὴ ξυντριβῇ, ἀλλὰ τὸ ἕτερον, φανλοτέρη ἢ κατάτασις ἀρκέη· ἦν δὲ ἀμφοτέρω κατεγγῇ, ἰσχυροτάτης κατατάσιος δεῖται. παιδίου μὲν γὰρ ἤδη εἶδον κατατα-
θέντα μᾶλλον ἢ ὡς ἔδει. οἱ δὲ πλεῖστοι ἤσπον τεί-
νονται ἢ ὡς δεῖ.

Τὴν ἀπλουστίαν καὶ ἄνευ μεγάλης πραγματείας φαν-
λοτέραν εἶπεν. οὐ γὰρ μόνον τὸ μοχθηρὸν ἐκ τοῦ φαύλου
δηλοῦται παρὰ τοῖς παλαιοῖς, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπλοῦν.

sane longior existit; quod vero incumbit, rarius. Plana
autem est non solum haec oratio, sed etiam ceterae fere
omnes quae hoc in libro sunt. Quae nunc enuncio, ea
sola explanationem desiderant. Quare si quid praeter haec
obscurum esse tibi videatur, jam explora, quum exemplar
mendis erraverit, quo probe correcto, si quid semel le-
ctum non comprehenderis, idem insuper tum secundo
tum tertio relegens propositum omnino percipies.

XIX.

Ubi non hoc, sed illud fuerit comminutum, satis faciet
simplicior vis in intendendo, ubi utrumque extendere
valentius oportet. Puerum jam vidi plus iusto inten-
sum. Sed plerique minus quam res postulat extenduntur.

Simpliciore et sine magno negotio factam extensio-
nem leviolem seu φανλοτέραν pronunciavit. Non enim
vitiatum dumtaxat φαύλου dictione, sed et leve et simplex
apud veteres significatur.

κ'.

Χρὴ δ', ἐπὴν τείνωσι, τὰ θέναρα προσβάλλοντα διορθοῦν.

Τὰ ἐξέχοντα τῶν χειρῶν ὀνομάζουσι θέναρα παρὰ τὸ θείνειν, ὥς ἐνιοὶ βούλονται τῶν χαιρόντων ἐτυμολογίας. τούτοις γὰρ τοῖς ἐξέχουσι παίομεν ὅσαπερ ἂν παίωμεν. ἐνιοὶ δὲ οὐ πάντα τὰ ἐξέχοντα τῆς χειρὸς καλεῖσθαι φασιν, ἀλλὰ μόνα τὰ ὑπὸ τοῖς μεγάλοις δακτύλοις.

κα'.

[168] Ἐπεὶτα χρίσαντα κηρωτῇ μὴ πάνυ πολλῇ, ὥς μὴ περιπλή τὰ ἐπιδέσματα, οὕτως ἐπιδεῖν.

Δύο χρεῖαι τῆς ἐπιδέσεώς εἰσιν· ἡ μὲν ἑτέρα τὰ καλῶς ὑφ' ἡμῶν ἀλλήλοις παρατεθέντα μέρη τοῦ καταγέντος ὅσπου κρατεῖν ἀσφαλῶς, ἡ δ' ἑτέρα δεξάμενα τὰ ὀθόνια

XX.

Distentione vero facta distenta volis manuum admotis dirigenda sunt.

Quae manuum partes prominent, eas volas, θέναρα ἀπὸ τοῦ θείνειν, a percutiendo deducta nominant, ut nonnulli volunt qui veris verborum originibus student. Nam quaecunque percussimus his prominentibus partibus percussimus. Nonnulli vero non omnes prominentes manus partes sic vocari profitentur, sed eas solas quae magnis digitis subjiciuntur.

XXI.

Deinde illito cerato non admodum copiose, ut ne fasciae circumfluitent, ita devinciendum est.

Duo sunt deligationis usus; alter quidem est ossis fracti partes a nobis inter se probe compositas tuto continere, alter vero quae lintea liquorem vel medicamen-

Ed. Chart. XII. [168.]

Ed. Bas. V. (531.)

τὸν χυμὸν ἢ τὸ φάρμακον, ὅπερ ἀναφλεγμαντότατον εἶναι δοκιμάσωμεν, ἐπιχειρῶμενον αὐτὸ φυλάττειν ἀεὶ τοῖς πεπονθόσι μέρεσιν. ἔνιοι μὲν γοῦν τοῖς ἐμπλαστοῖς χρῶνται φαρμάκοις, ἐμπλάττοντες ὀθονίοις αὐτὰ καὶ μετὰ τὴν ἐπίθεσιν ἔξωθεν ἐπιδοῦντες, ἔνιοι δὲ χυμῷ τινι τῶν ἐπιτηδείων εἰς τοῦτο, καθάπερ οἶνω τε μόνῳ καὶ σὺν ἑλαίῳ καὶ πολλάκις τινὲ τῶν ὑγρῶν φαρμάκων, οἷα πέρ ἐστιν ἡ τοιαύτη κηρωτὴ διττῶς σκευαζομένη, ποτὲ μὲν ἦτοί γ' ἐν ῥοδίνῳ τηχομένου τοῦ κηρωτοῦ ἢ ἐν ἑλαίῳ, ποτὲ δὲ πίττης τι προσλαμβάνουσα ξηρᾶς, ἣν δὴ καὶ πισσηρὰν ὀνομάζουσι κηρωτὴν. τὰ δ' ὑγρά φάρμακα καὶ σύστασιν ἔχει καὶ πάχος, οἷον περ καὶ ἡ ὑγρὰ κηρωτὴ. γίγνεται δὲ τηχομένων ἐν ἑλαίῳ τῶν ἀφλεγμάντων ἐμπλάστων, ὑπὲρ ὧν εἴρηται μὲν τι καὶ ἐν τοῖς περὶ τῶν ἀπλῶν φαρμάκων δυνάμεως, ἐπὶ πλέον δ' ἐν τε τῇ θεραπευτικῇ μεθόδῳ πραγματεία καὶ τῇ περὶ συνθέσεως φαρμάκων δυνάμεως. ὁ δ' οὖν Ἱπποκράτης ὑγρά μὲν κηρωτῇ κέχρηται. πολὺ μὲν γὰρ ἀφλεγμαντότερα τῆς

tum exceperint quod inflammationis prohibitorium esse exploraverimus, affectis partibus imposita tueri. Itaque nonnulli quidem emplasticis medicamentis utuntur ipsa linteis inducentes, a quorum impositione foris fascias adhibent. Nonnulli vero humorum ad id idoneorum aliquem ingerunt, quale vinum vel per se vel cum oleo; et saepe liquidorum medicamentorum aliquod, quale ceratum est quod duobus modis praeparatur. Interdum quidem cera vel in aqua rosacea vel oleo liquatur; interdum vero picis aridae portio adjicitur, quam piceum ceratum nominant. Sed liquida medicamenta tum concretionem tum crassitudinem sortiuntur, cujusmodi liquidum ceratum existit. Fiunt autem et ex emplastris inflammationem prohibentibus in oleo liquatis, in quibus tum in libris de simplicium medicamentorum facultatibus proditum est tum ac liberalius in operibus methodi medendi et in operibus de compositorum medicamentorum facultatibus. Hippocrates igitur liquido cerato usus est, quod multo magis

Ed. Chart. XII. [168.] Ed. Bas. V. (531. 532.)
 σκληρᾶς ἢ ὅπως ἂν τις ὀνομάζειν ἐθέλοι. τοῦ δὲ ποσοῦ
 καὶ τὴν χρῆσιν αὐτῆς ἐδήλωσε τὸν σκοπὸν εἰπὼν μὴ πάνυ
 πολλῇ, ὥς μὴ περιπλήξῃ τὰ ἐπιδέσματα. τὸν δ' ἀντικείμε-
 νον ὄρον οὐκ ἐδήλωσεν ὥς ἡμῶν νοούντων. ἔστι δ' αὐτὸς,
 ὥς οὐδ' οὕτως ὀλίγη κηρωτῇ χρῆσθαι προσῆκεν, ὥς φθά-
 σαι ξηρανθῆναι τὰ τῶν ἐπιδέσμων ὀθόνια, πρὶν ἐπιλύεσθαι
 διὰ τρίτης. ἄξιον δ' ἐπισκέψεώς ἐστι διὰ τί κηρωτῇ κε-
 λεύει νῦν χρῆσθαι. καίτοι γε ἐν οἷς ἐξέσχεν ὁστοῦν τοῦ
 δέρματος οἷνῳ χρώμενος αὐστηρῶ μέλαν. δοκεῖ δὲ μοι
 φρονεῖν μὲν ὥσπερ γενναιοτέρου βοηθήματος εἰς τὰ τοιαῦτα
 τοῦ οἴνου, παραλείπειν δ' αὐτὸν ἐπὶ τῶν ἄλλων καταγμά-
 των, ἐν οἷς οὐκ ἐγυμνώθη τι τῶν συντριβέντων ὁσίων διὰ
 τὸ πολλῆς ἐπιμελείας δεῖσθαι τὴν χρῆσιν. εἰ μὴ γὰρ συνε-
 χῶς ἐπιβρέχοιτο, μεγίστη γί- (532) νεται βλάβη ξηρανομέ-
 νων τῶν ὀθονίων. ἐπιβρέχειν δὲ συνεχῶς καὶ μάλιστα νύ-
 κτωρ οὐκ ἐθέλουσιν οἱ πλείστοι τῶν ὑπηρετουμένων τοῖς
 κάμνουσιν. ἀλλ' ἐπεὶ περ εἰς τὰ ἔσχατα νοσήματα αἱ
 ἔσχαται θεραπείαι εἰς ἀκριβεῖν κράτισται, διὰ τοῦτ' ἐφ'

inflammationem coërcet quam quod durum est aut quod-
 cunque quis aliud nominare voluerit. Modum autem
 utendi hujusmodi cerato scopum his verbis declaravit,
 non admodum copiose ut ne fasciae circumfluitent, con-
 trarium vero terminum non declaravit, tanquam nobis
 intelligentibus. Is autem est ne ita pauco cerato uti de-
 ceat, ut fasciarum lintea siccescant, priusquam tertio quo-
 que die solvantur. At cur imperat nunc uti cerato, spe-
 culatione dignum est. Nam in quibus os cutem excedit
 austero vino nigro usus est. Mihi autem videtur vinum
 excogitasse ad haec tanquam nobilius praesidium, ipsum
 vero in aliis fracturis omisisse, in quibus contritorum os-
 sium nullum nudatum est, quod vini usus diligentiam po-
 stulet. Nisi enim assidue infundatur, maxima exsiccato-
 rum ossium oboritur laesio. Qui enim laborantibus infer-
 viunt, eorum plurimī continuo ac noctu praesertim vinum
 infundere nolunt. Verum quia extremis morbis extrema
 remedia omnino sunt optima, propterea in quibus os pro-

Ed. Chart. XII. [168. 169.]

Ed. Bas. V. (532.)

ὧν ἐξέσχειν ὁστοῦν οἶνον χρῆσθαι κελεύει, ἔνθα δὲ χρῆται τῷ οἶνῳ, περὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ τὰ πλείω, 'νυνὶ δ' ἀρκεῖ τό γε τοσοῦτον εἰπεῖν, ὥς ἐπειδὴ τὰ ἄλλα κατάγματα καὶ χωρὶς οἶνου δύναται θεραπεύεσθαι, μόνῃ τῇ κηρωτῇ χρωμένων ἡμῶν, οὐκ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐπ' αὐτῶν προσφέροντας ἀμαρτεῖν ὁπότε μέγα διὰ τὴν τῶν ὑπηρετουμένων ἀμέλειαν. ἔνθα δὲ μέγας ὁ κίνδυνος, ἐνταῦθα καὶ αὐτοὶ μὲν ἐκόντες οἱ ὑπηρεταὶ ταλαιπωρεῖσθαι προαιροῦνται καὶ ἡμῖν δὲ παρακαλοῦσι πείθονται. καὶ μέντοι καὶ συνεχέστερον ἐπιφαινόμεθα τοῖς τοιούτοις διὰ τὸ τοῦ κινδύνου μέγεθος ἐνίοτε καὶ παραμένοντες ὅλης νυκτός, ὅταν μὴ σφόδρα θαρρόμεν τοῖς ὑπηρεταῖς τὰ κελευόμενα πράξαι πάντα καλῶς.

 κβ'.

[169] Ὅπως μὴ κατωτέρω ἄκρην τὴν χεῖρα ἔξει τοῦ ἀγκῶνος, ἀλλὰ σμικρῶ καὶ ἀνωτέρω, ὥς μὴ τὸ αἷμα ἐς ἄκρον ἐπιρρέη, ἀλλὰ ἀπολαμβάνηται.

minet, vinum usurpare jubet. At ubi vino utitur, de ipsius facultate plura dicturi sumus. Nunc autem sufficit illa tantum enarrasse, quum aliae fracturae etiam absque vino solo cerato nobis utentibus curari potuerint, non necesse esse in his curandis qui vinum admovent, eos interdum ob ministrorum negligentiam graviter peccare. Tunc autem magnum incumbit periculum, tunc etiam ipsi ministri se labores exantlare constituunt, atque nobis imperantibus parent nec non etiam his frequentius adsumus et interdum ob periculi magnitudinem universam noctem immoramur, quum ministris imperata omnia probe peragere non admodum confidimus.

 XXII.

Ut ne summa manus cubiti flexu inferior, imo paulo etiam superior collocetur, quo sanguis minime ad imum extremum defluat, sed revocetur.

Ed. Chart. XII. [169.]

Ed. Baf. V. (532.)

Ὅτι μὲν οὖν οὕτως σχηματίζεσθαι προσήκει τὸν πῆ-
χυν ὥς ὑποιετάσθαι μὲν τῇ κερκίδι, γωνίαν δὲ ὀρθὴν ἐρ-
γάζεσθαι πρὸς μὲν τὸ τοῦ βραχίονος ὅστιον ἔμπροσθεν εἴ-
ρηται. δυναμένου δὲ τούτου γίνεσθαι καὶ κατωτέρω τῆς
ἄκρας χειρὸς, ὥς πρὸς τὸν ἀγκῶνα, καὶ ἀνωτέρω, εἰκότως
ἐπιδιωρίσαιο καὶ περὶ τοῦδε, κελύσας ἀνωτέρω βραχὺ τὴν
ἄκραν τοῦ ἀγκῶνος χεῖρα ἔχειν. ἴσμεν γὰρ τὰ κατὰ ῥόπα
σχήματα ῥευμάτων αἷτια γιγνόμενα τοῖς πέρασι τῶν κώλων
καὶ διὰ τοῦθ' ὥς οἱ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας περιπατήσαντες,
οἱ δ' ἁλωτέρᾳ πως ἔχοντες τὰ σκέλη πρὸ παντός ποιοῦν-
ται, νύκτωρ αὐτὰ σχηματίζειν ὑψηλότερα τοῦ ὅλου σώματος.
οὕτως οὖν καπὶ τῆς ὅλης χειρὸς ὁ Ἱπποκράτης κελεύει φυ-
λάττεσθαι μὲν τὸ κατὰ ῥόπον σχῆμα, μεταδιώκειν δὲ τὸ
ἀνὰ ῥόπον. καὶ ἐπὶ πλέον δ' αὐτὴν ὑψηλοτέραν ἐκέλευσε
τοῦ ἀγκῶνος ἴσχειν, εἰ μὴ καὶ τοῦτο τὸ σχῆμα τοῖς ἐν αὐτῇ
χρονίζουσιν ὀδύνην παρεῖχεν, ὅλη τε τῇ χειρὶ καὶ μάλιστα
τοῖς προσθίοις τοῦ βραχίονος μυσίν. ὅτι μὲν οὖν ὀδυνῶ-
δὲς ἐστὶν ἢ πειρὰ σε διδάξει. τὴν δ' αἰτίαν τῆς ὀδύνης

Quod igitur cubitum ita figurari deceat ut radio sub-
jiciatur et angulum rectum ad os humeri efficiat, supe-
rius enunciatur. Quum autem hoc fieri possit et in-
feriori summæ manus ut et ad cubiti flexum superiori
regione posita merito hoc quoque definivit, quum impe-
ravit summam manum cubiti flexu paulo superiorem ha-
bere. Novimus enim deorsum propendentes figuras sum-
mis membris fluxionum causas effici. Propterea quemad-
modum et qui totum diem obambulant et quibus crura
calidiora sunt omnino existimant ipsa noctu universo cor-
pore sublimiora componere. Itaque sic imperat Hippocra-
tes deorsum propendentem figuram vitari, sursum vero
tendentem sectari. Quodsi ipsam manum cubiti junctura
multo sublimiorem figurari jussisset, hujusmodi habitus
aegris in ipso diu morantibus universæ manui dolorem
excitaret, potissimumque anterioribus humeri musculis.
Itaque hunc habitum dolorificum esse docebit experientia,
doloris vero causam musculorum flexuræ cubiti articula-

Ed. Chart. XII. [169.]

Ed. Bas. V. (532.)

ἡ φύσις τῶν κινούντων μυῶν τὴν κατ' ἀγκῶνα διάρθρωσιν ἐπιδείξεται. εἰσὶ γὰρ οἱ κατὰ τὸ πρόσω τε καὶ τῶν ἔνδον μερῶν τοῦ βραχίονος, οὓς ὅταν κάμπτωμεν τὸν πῆχυν ἐπὶ τὴν ἰδίαν κεφαλὴν ἀνασπῶντες καὶ τείνοντες ἄνω συνανασπῶμεν καὶ συνανατείνομεν ἑαυτοῖς ὅλον τὸν πῆχυν, εἰς ὅσον ἐμπεφύκασι τοῖς κάτω μέρεσιν ἑαυτῶν, ὥς μὴ τὸ αἷμα ἐς ἄκρον ἐπιρῶν, ἀλλ' ἀπολαμβάνηται ἐς ἄκρην. τοῦτο ἀναφέρειν ἐχρῆν πρὸς τὸ μὴ κατωτέρω τοῦ ἀγκῶνος ἄκραν τὴν χεῖρα ἔχειν. διὰ μέσον δὲ ἀμφοῖν εἴρηται τὸ, ἀλλὰ μικρῶ ἄνωτέρω, ὥς εἶναι τὸν ὅλον λόγον τοιοῦτον. ὅπως δὲ μὴ κατωτέρω ἄκραν τὴν χεῖρα ἔξει τοῦ ἀγκῶνος, ὥς μὴ τὸ αἷμα ἐς ἄκρον ἀπολαμβάνηται, ἀλλὰ σμικρῶ ἄνωτέρω.

 κγ'.

Ἐπεῖτα ἐπιδεῖν τῷ ὀθονίῳ τὴν ἀρχὴν βαλλόμενος κατὰ τὸ κάτηγμα.

tionem moventium natura demonstrabit. Hi namque sunt tum ab anterioribus tum interioribus humeri partibus, quos ubi flectimus, ad proprium caput contrahuntur et sursum tenduntur, cumque ipsis totus cubitus simul contrahitur ac sursum versus tenditur, in quem suis imis partibus inferuntur. Ne sanguis ad extremum defluat, sed revocetur. Hic textus ad illum referendus est, ne summa manus cubiti flexu inferior collocetur. In utrisque autem medio haec inferuit, imo paulo etiam superior, ut tota oratio sit hujusmodi: ut ne summa manus cubiti flexu inferior, imo paulo etiam superior collocetur, quo sanguis non ad imum extremum defluat, sed revocetur.

 XXIII.

Postea linteo deligare capite supra fracturam injecto.

Ed. Chart. XII. [169. 170.]

Ed. Bas. V. (532.)

Τὸ τὴν ἀρχὴν βάλλεσθαι τε καὶ μὴ βάλλεσθαι κατὰ τὸ κάταγμα διττῶς γίγνεται, ποτὲ μὲν κατὰ τὸ μῆκος τοῦ κόλου νοούτων ἡμῶν αὐτὸ, ποτὲ δὲ καὶ κατὰ τὸ πλάτος. ὄροι δὲ τοῦ κατὰ τὸ μῆκος βαλλομένην τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐπιδέσμου τὸ τὴν πρώην αὐτοῦ περιβολὴν ἐν κύκλῳ γιγνομένην ὅλον σκεπάσαι τὸ κάταγμα. εἰ δ' ἦτοι τοσοῦτον ἀνωτέρω περιβάλλοις, ὥς μὴδ' ὅλως ψαῦσαι τοῦ συντριβέντος ἢ κατωτέρω πάλιν αὖ τοσοῦτον, ὥς μὴδ' ὅλως ἄψασθαι, τοῦτ' ἂν ἀληθῶς εἴποι τις μὴ κατὰ τὸ κάταγμα τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐπιδέσμου. οὕτως μοι νόει κατὰ τὸ κά- [170] ταγμα βάλλεσθαι τε καὶ μὴ βάλλεσθαι τὴν ἀρχὴν τῶν ὀθονίων, κατὰ τὸ πλάτος δὲ, ἐπεὶ δ' ἂν αὐτὴν πρώτην ἐπίδεσιν ἐπίδεσμός ἦτοι γε τῇ τοῦ κατάγματος ἢ ἑξωτερῶ ποιήσεται. ἐνταῦθα μὲν οὖν ὁ Ἱπποκράτης ὡς πρὸς τὸ μῆκος τοῦ κόλου βλέπων ἀπεφώνηκε τὴν ἀρχὴν βάλλεσθαι κατὰ τὸ κάταγμα, τοντέστι μῆτε ταπεινότεραν μὴδ' ὑψηλότεραν αὐτοῦ. δηλοῖ δὲ ἐξ ὧν ἐπιφέρων εἶπεν· ἐπὴν δὲ περιβάλλῃ

Haec sententia, ad fracturam caput injici et non injici duobus fit modis: interdum quidem nobis ipsam secundum membri longitudinem accipientibus, interdum vero et secundum latitudinem. Termini autem injiciendi fasciae caput in longitudinem sunt, hic primam fasciae circumvolutionem in orbem factam universam fracturam operire. Quodsi vel tantopere superius injicias, quam ut fracturam nullo modo contingat vel rursus tanto inferius, quam ut ad ipsam accedat. Hoc fasciae caput fere quis affere poterit non supra fracturam injectum. Sic mihi intellige supra fracturam injici et non injici caput linteorum, sed in latitudinem, quum scilicet primam deligationem fascia quadantenus fracturae aut exterius fecerit. Hic igitur Hippocrates tanquam ad membri longitudinem spectans fasciae caput supra fracturam injici denunciavit, hoc est neque fracturae inferius, neque sublimius. Quae prodidit per ea quae his verbis infert, quum, inquit, ubi supra fracturam bis terve circumvolveris, sur-

Ed. Chart. XII. [170.]

Ed. Bas. V. (532.)

κατ' αὐτὸ δις ἢ τρίς, ἐπὶ τὸ ἄνω δεδεσθαι ἐπιδῶν. ἐν δὲ τῷ κατ' ἱητρεῖον, ἐνθα φησὶ τὴν ἀρχὴν βάλλεσθαι μὴ κατὰ τὸ ἔλκος, ἀλλ' ἐνθα καὶ ἐνθα. πρὸς τὸ τοῦ κόλου πλάτος ἀναφέρων εἶπεν, ὡς δηλοῖ πάλιν κἀνταῦθα τὸ ἐνθα ἢ ἐνθα. ταύταις γὰρ ταῖς φωναῖς οἱ Ἕλληνες χρῶνται εἰς πλάτος δηλοῦντες. ἐν πολλοῖς δὲ τῶν ἀντιγράφων ἡ λέξις οὕτως ἔχει· ἀρχὴν βάλλεσθαι μὴ ἐπὶ τὸ ἔλκος, ἀλλὰ ἐπὶ τὸ ἄμμα.

κδ'.

Ἐρείδων μὲν οὖν, μὴ πιέζων δὲ κάρτα.

Τὴν συμμετρίαν τῆς ἐπιβολῆς τῶν δεσμῶν ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ διδάσκει. χρὴ γὰρ ἐρηρεῖσθαι μὲν αὐτοὺς εἰς τοσοῦτον, ὡς φυλάττειν ἀκίνητον τὰ κεχωρισμένα πέρατα τῶν ὀστέων, οὐ μὲν οὕτως γε πεπιέχθαι σφοδρῶς, ὡς ὀδύνην παρέχειν τῷ κάμνοντι. πᾶσα γὰρ ὀδύνη χρονίζουσα καὶ μάλιστα ἐκθλίψεως αἰτία φλεγμονῆς γίγνεται. σκοποὶ μὲν οὗτοι τῆς τῶν ἐπιδέσμων πιέσεως, ἀκριβῶς δ' αὐτῶν

sum intuitus deligato. At in libro de medicatrina, huc, inquit, fasciae caput non super ulcus injiciendum, sed huc aut illuc. Ad membri latitudinem referens pronuntiavit, ut iterum declarat his verbis, huc aut illuc. His enim vocibus Graeci utuntur ad latitudinem spectantes. In multis autem exemplaribus textus sic habet: fasciae caput injici non ad ulcus, sed ad nodum refertur.

XXIV.

Sic ut firmet quidem, non tamen vehementer comprimat.

Docet hoc loco vinculi moderationem; id siquidem insidere debet eatenus dum fracti ossis extrema immobilia tueatur, non tamen ita arctari ut dolorem afferat laboranti. Quilibet enim dolor, quum perseverat, praesertim si ex compressione est, inflammationem concitat. Haec igitur spectari debent in fasciis coarctandis quae initio

Ed. Chart. XII. [170.]

Ed. Bas. V. (532.)

στοχάζεσθαι κατ' ἀρχὰς μὲν οὐχ οἷόν τε, πολλάκις δ' ἐπι-
 δήσας δυνατόν. πρόσέχων γὰρ τὸν νοῦν ἀκριβῶς τῷ ποσῷ
 τῆς τάσεως ἣν ἐποιήσω περιβάλλων τὸν ἐπίδεσμον εἴτ' ἐρω-
 τήσας τὸν ἐπιδούμενον, ὁποίας αἰσθάνεται τῆς περιβολῆς
 τῶν ὀθονίων, ἐκ δευτέρου περιβάλλων ἴσως προτέρω, ἐκλῦ-
 σαι δεῖ τὴν τάσιν ἢ ἐπαυξῆσαι· θλίβεσθαι μὲν γὰρ εἰπόν-
 τος πρόδηλον ὥς ἐκλῦσαι προσῆκεν. οὕτω δὲ εἶναι χαλαρὸν
 εἰπόντος, ὥς μηδ' ὅτι περίκειται γινώσκειν ἐπαυξῆσαι. καὶ
 μέντοι καὶ πρὶν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τὸ κατάγμα σχόντος ἄρχε-
 σθαι τῆς ἐπιδέσεως, ἐνεστί σοι προγυμνάσασθαι, παιδάριον
 ὑγιὲς ἐπιδέσαντι πολλάκις· ἀλλὰ τῷ πυνθάνεσθαι τὰς ἀρ-
 τίως εἰρημένους πεύσεις. ἐτοιμότερος γὰρ οὕτως ἔσῃ πρὸς
 τὰς ἐν τοῖς κατάγμασι ἐπιδέσεις, ἔτι κακείνο προσεννοῶν, ὅτι
 τῶν σωμάτων ὅσα μὲν ἰσχυρὰ καὶ σκληρότερα βιαιοτέρας
 ἀνέχεται τῆς πίεσεως, ὅσα δ' ἀσθενῆ καὶ μαλακὰ τῆς ἀνει-
 μένης ταῦτα χρήζει.

ad unguen conjicere non licet; licet autem ubi saepius
 devinxerimus: nam diligenter animadvertentes modum ad-
 stringendi, quum vinculum injecimus, interrogantesque
 hominem qualem circumdatam fasciam sentiat, iterum ae-
 que ac primo injicientes laxare vel adstringere oportet,
 liquidem premi se dixerit, procul dubio laxare; sin vin-
 culum ita laxum affirmet ut injectum minime sentiat ad-
 stringere. Licet autem prius quam eum alligemus, quem
 fractura male habet, exerceri, sanum puerum saepius
 vinciendo, sed cum eo ut percontemur quae paulo ante
 interroganda proposuimus: sic enim promptiores erimus
 ad fracturas deligandas. Illud enim perspicere oportet,
 quod quaecunque corpora robustiora sunt ac duriora, vin-
 culum sustinent arctius adstrictum; quae vero infirmiora
 sunt et molliora, lenius adstringi debent.

Ed. Chart. XII. [170. 171.]

Ed. Bas. V. (532. 533.)

κε'.

Ἐπὴν δὲ περιβάλλῃ κατὰ τὸ αὐτὸ δις ἢ τρίς ἐπὶ τὸ ἄνω νε-
μέσθω ἐπιδέων, ἵνα αἱ ἐπιρροαὶ τοῦ αἵματος ἀπολαμβά-
νωνται καὶ τελευτησάτω κῆδι.

Αὐτὸς εἶπε τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἄνω πρῶτον κελεύει τὴν
νομὴν τῶν ὀδονίων ποιεῖσθαι. βούλεται γὰρ τὰς ἐπιρροὰς
τοῦ αἵματος κωλύεσθαι τῶν ἄνω μερῶν τοῦ κόλου. [171]
κατὰ δὲ τὴν εἰρημένην ἐπίδεσιν οὐ μόνον ἀπείργεται τὸ
ἐπιρροέον, ἀλλὰ καὶ τὸ περιεχόμενον ἐν τοῖς περὶ τὸ κατάγμα
μέρεσιν ἐκθλίβεται. ἡ μὲν οὖν ἐπιρροή μίαν ὁδὸν ἔχει τὴν
ἄνω- (533)θεν κάτω, ἡ δ' ἐκθλίψις ἀμφοτέρας, τὴν τ'
ἄνωθεν κάτω καὶ τὴν κάτωθεν ἄνω. καὶ γὰρ εἰς τὸ κάτω
τοῦ κόλου δυνατόν ἐκθλίψαι τι καὶ εἰς τὸ ἄνω. καὶ συμ-
βουλεύει γε ἀμφοῖν ἐστοχάσθαι δύο κελεύων ἐπιδέσμοις χρῆ-
σθαι· τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν ἔχουσιν ἀμφοτέροις ἀπὸ τοῦ
πεπονθότος, ὡς κατὰ μῆκος σκοπούντων, ἐντεῦθεν δὲ τοῦ
προτέρου μὲν ἄνω, τοῦ δευτέρου δὲ κάτω νεμομένου. βέλτιον

XXV.

*Ubi super eandem fracturam bis terve fasciam circumje-
ceris, qui deligat, ad superiora distribuatur, quo sangui-
nis affluxus intercipiatur, illicque desinat.*

Ipse causam dixit qua primum imperat fasciarum dis-
tributionem sursum fieri. Vult enim sanguinis affluxum
a superioribus membri partibus prohiberi. Commemorata
vero deligatione non solum qui affluit sanguis coercetur,
verum etiam qui fracturae partes obsidet exprimitur. Ita-
que sanguinis affluxus unam viam sortitur superne deor-
sum, expressio utramque tum superne deorsum tum inferne
sursum. Etenim aliquid exprimi potest et ad inferiorem
et ad superiorem membri partem. Et consulit sane utris-
que operam dare; quum duabus uti fasciis imperat, utris-
que ab affecta parte principium habentibus habita longi-
tudinis ratione; hinc priore quidem sursum, secunda vero
deorsum distributa. Praestat enim partis affectae sangui-

Ed. Chart. XII. [171.]

Ed. Bas. V. (533.)

γὰρ ἐκθλίβεσθαι τὸ αἷμα τοῦ πεπονθότος μορίου πρὸς τε τὰ ὑπερκείμενα μέρη τοῦ σώματος καὶ τὸ σῶμα ἅπαν, ἐπειδὴ τὸ ἄκρον ἑλαττόν ἐστιν ἢ ὥστε δεῖξασθαι χωρὶς βλάβης δαψιλῇ χυμὸν, ὅπου μετὰ τὸν πρῶτον ἐπίδεσμον ἐκθλίβοντα τοῦ πεπονθότος μορίου τὸ αἷμα πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς χειρὸς, ἐὰν ὁ δευτέρος βιαίτερον σφίγῃ, φλεγμονὴ γίνεται κατὰ τε τὸν καρπὸν καὶ τοὺς δακτύλους. διὰ ταῦτα τοιγαροῦν ἄνω πρῶτον ἐκπιέξειν χρή, μάλιστα μὲν εἰ οἷόν τε πᾶν τὸ λυπηῖσιν, εἰ δ' ὑπολείποιτό τι σμικρὸν, ἐκθλίβειν τοῦτο εἰς κάτω διὰ τοῦ δευτέρου τῶν ἐπιδέσμων· εἰ δὲ βιαίτερος αὐτοῦ τὴν γνώμην ὅλην παρακολουθήσας τῇ περὶ τῆς ἐπιδέσεως διδασκαλίᾳ.

κοτ'.

Χρὴ δὲ μὴ μακρὰ εἶναι τὰ πρῶτα ὀθόνια.

Προσηκόντως εἶπε τοῦτο· τῶν γὰρ πρώτων ὀθονίων ἀρχομένων μὲν ἀπὸ τοῦ κατάγματος, ἄνω δ' ἀναφερομένων

nem ad superjacentes membri partes atque ad totum corpus exprimi. Quandoquidem extremum minus est quam ut citra noxam copiosum humorem recipere queat. Ubi post primam fasciam quae partis affectae sanguinem ad manus initium exprimit, si altera vehementius adstringatur, ad carpum et digitos inflammatio oboritur. Quas ob res in primis sursum exprimendum est, maxime quidem, si fieri queat, quidquid infestat. Si quid vero paululum relictum fuerit, id altera fascia injecta deorsum excludendum est. Totam hanc sententiam perfectius intelliges in sermone de ratione vinciendo.

XXVI.

At prima linthea minime longa esse oportet.

Decenter pronunciavit: quum enim primae fasciae a fractura incipiant et sursum ferantur ibique definant, quas

Ed. Chart. XII. [174.]

Ed. Bas. V. (533.)

κάνταῦθα τελευτώντων ἀναγκαῖον ἔλαττον γίνεσθαι τὸ μῆ-
κος, οὐ τὰ δεύτερα μέλη λαμβάνειν, ἐφ' ὧν κελεύει κάτω
πρώτον ἀπὸ τοῦ κατάγματος ἀφικνουμένους ἄνω πάλιν ἵ-
ναι πρὸς τὸν αὐτὸν τόπον, ἔνθα τοῦ πρώτου τῶν ἐπιδέ-
σμων τὸ τέλος ἐποιησάμεθα.

κζ'.

Τῶν δὲ δευτέρων ὀθονίων τὴν μὲν ἀρχὴν βάλλεσθαι ἐπὶ
τὸ κάτηγμα.

Κατὰ λόγον ἐντεῦθεν γὰρ ἐκθλῖψαι βούλεται τὸ πλεόν
τοῦ αἵματος.

κη'.

Περιβαλὼν δὲ ἅπαξ ἐς τὸ αὐτό.

Ἄπαξ κελεύει περιβάλλειν τοῦ δευτέρου τῶν ὀθονίων
τὴν ἀρχὴν οὐ δις ἢ τρις, ὡς τοῦ προτέρου. βούλεται

quam secundas paucioris esse longitudinis necesse est prio-
res excepturas, in quibus vult iterum deorsum primo a
fractura prodeuntes sursum rursus ad eum locum proce-
dere, ubi primae fasciae finem fecimus.

XXVII.

*Secundarum vero fasciarum caput quidem supra fracturam
injiciendum est.*

Consulto, inde namque vult liberalius exprimi san-
guinem.

XXVIII.

At semel eodem involvatur.

Semel secundae fasciae caput circumjicere consulit,
non bis terve ut prioris. Vult enim sursum magis quam
deorsum ob commemoratam causam, sursum magis quam

Ed. Chart. XII. [171. 172.]

Ed. Bas. V. (533.)

γὰρ ἄνω μᾶλλον ἢ κάτω τὸ περιεχόμενον ἐν τοῖς περὶ τὸ κάταγμα μέρεσιν ἐκθλίβεσθαι κατὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν.

κθ'.

[172] Ἔπεστα νεμέσθω ἐς τὸ κάτω καὶ ἐπὶ ἥσσον πιέζων, ἐπὶ μείζον διαβιβάσκων.

Ἦτιον σφίγγεσθαι τὸ κῶλον ὑπὸ τοῦ δευτέρου τῶν ἐπιδέσμων βούλεται δι' ὧς εἶπεν αἰτίας. οὐ μὴν οὐδὲ πυκνάς τὰς περιβολὰς τῶν ὀθονίων ποιεῖσθαι συμβουλευόντων τοῦ προτέρου τῶν ἐπιδέσμων αὐτάρκως ἐργασαμένου τὴν ἐκ τῆς πυκνότητος χρείαν.

λ'.

Ὡς ἂν αὐτέφ' ἱκανὸν γένηται τὸ ὀθόνιον ἀναπαλινδρομῆσαι κεῖθι, ἵνα περὶ τὸ ἕτερον ἐτελεύτησεν.

Ὁ μὲν οὖν Ἱπποκράτης ἐπιδέσμοις δύο χρῆται πρὸ τῆς τῶν σπληνῶν ἐπιβολῆς, ἄλλοι δὲ τινες ἐχρήσαντο τρι-

deorsum id excludi, quod proximis fracturae partibus obductum est.

XXIX.

Tum deorsum demittatur, lenius adstringatur, atque ex majori intervallo circumdetur.

Minus adstringi membrum iussit a secunda fascia ob causas propositas, quin et ejus circuitus non ita spissos adhiberi, quum id opis quod spissi afferunt circuitus a priori fascia satis afferatur.

XXX.

Ut possit relata ad partem qua prior desinit pervenire.

Hippocrates antequam pannos superimponat binas fascias adhibet. Alii vero ternis utuntur, una quae a fra-

Ed. Chart. XII. [172.]

Ed. Bas. V. (533.)

σιν, ἐνὶ μὲν ἐκ τοῦ κατάγματος ἄνω νεμομένῳ, καθάπερ ὁ Ἱπποκράτης ἐκέλευσε, δευτέρῳ δὲ ἐκ τοῦ κατάγματος κάτω καὶ τρίτῳ κάτωθεν ἄνω κατ' ἀμφοτέρων ὁμοῦ τῶν προτέρων ἐλισσομένων. καὶ μέντοι καὶ τῶν τριῶν ἐπιδέσμων ὁ δεύτερος αὐτοῖς ἐστὶ βραχύτερος ἑκατέρου τῶν λοιπῶν, ἐκεῖνοι δ' ἀλλήλοις ἴσοι διὰ τὸ τὸν μὲν πρῶτον αὐτῷ τε τῷ κατάγματι περιβάλλεσθαι δις ἢ τρίς, ἐλίσσεσθαι τε περὶ τὸ κῶλον περιβολαῖς πυκνοτέραις, τὸν δὲ δεύτερον ἅπαξ μὲν τῷ κατάγματι περιβάλλεσθαι, τὰς δὲ περιβολὰς ἔχειν ἀραιότερας· τὸν δὲ τρίτον κατ' ἀμφοῖν μὲν περιβάλλεσθαι. διὰ δὲ τὴν ἀραιότητα τῆς νομῆς οὐ γίγνεσθαι μακρότερον τοῦ πρώτου, ἀλλ' ὅτι τοὺς εἰρημένους τρεῖς ἐπιδέσμους οἱ δύο περιέχουσιν ἐν ἑαυτοῖς, οὓς Ἱπποκράτης ἔγραψε, δῆλόν ἐστι, καὶ ἐγὼ μὴ λέγω, τοῦ δευτέρου τῶν ἐπιδέσμων εἰς δύο χρείας ὑπηρετοῦντος, ἃς ἐκεῖνοι διελόντες ἐνὶ μὲν ἐχρῶντο πρὸς τὴν ἐκ τοῦ κατεαγότος ἐπὶ τὸ κάτω νομὴν, ἑτέρῳ δὲ εἰς τὴν ἐντεῦθεν ἄνω πρὸς τὸ τοῦ πρώτου τῶν ἐπιδέσμων πέρας.

ctura incipiens sursum tendat, quemadmodum Hippocrates praecepit; altera quae a fractura deorsum, ac tertia quae ab inferiori parte sursum per priorem utramque in cochleam serpat. Verum hi secundam fasciam duabus prioribus breviorē injiciunt, illas vero inter se aequales propterea quod prima fascia super fracturam ipsam iterum ac tertio circummeat membrumque ipsum spissiori ambitu complectatur; secunda semel super fracturam voluta ex majori intervallo circumdetur; tertia super utramque obvolvatur et quia minus spisse circumagitur, primae longitudinem non excedat. Sed constat, etiam me tacente tres positas fascias duabus quas Hippocrates prodidit contineri, quum secunda duplicem usum praestet, quem illi partiti sunt, unam injicientes, quae a fractura procederet ad partem inferiorem, alteram quae hinc sursum, qua prima finiebatur.

λα'.

Ἐνταῦθα μὲν οὖν τὰ ὀσθόνια ἐπ' ἀριστερὰ ἢ ἐπὶ δεξιὰ ἐπι-
 δεδέσθω ἢ ἐπὶ ὁκότερα ἂν ζυμφέρῃ πρὸς τὸ σχῆμα τοῦ
 κατάγματος καὶ ἐφ' ὁκότερα ἂν περιρρέπειν ζυμφέρῃ.

Ἐν τοῖς κατάγμασι τῶν ὀστέων ἡ ῥοπή τῆς διαστροφῆς
 ἐνίοτε μὲν ἐπὶ τὸ ἀριστερόν, ἐνίοτε δ' ἐπὶ τὸ δεξιὸν γίγνε-
 ται τοῦ κώλου. χρὴ τοίνυν τῶν πρώτων δύο ἐπιδέσμων ἐξ
 ὑπεναντίου ποιεῖσθαι τὴν ἐπίδεσιν, ἀρχομένου μὲν ἐξ ἐκεί-
 νου τοῦ μέρους, εἰς ᾧ τὸ κῶλον ἐνέκλινε, περιρρέοντα δ' ἐπὶ
 τοῦναντίον· οὕτως γὰρ ἰσόρροπον ἀπεργασθήσεται τὸ κα-
 τεαγὸς ὅστουν. τοῦτ' οὖν ἔστιν ὃ λέγει νῦν Ἰπποκράτης
 κελεύων ἡμᾶς τὴν νομὴν τῆς ἐπίδεσεως πρὸς τὸ σχῆμα τοῦ
 κατάγματος ποιεῖσθαι, ὅπερ ἔστι περιρρέπειν ἐπὶ τὰναντία
 τῆς ἐκτροπῆς αὐτῶν.

λβ'.

[173] Μετὰ δὲ ταῦτα σπλήνας κατατείνειν χρὴ κεχρισμένους
 κηρωτῇ ὀλίγῃ· καὶ γὰρ προσηνέστερον καὶ εὐθετώτερον.

XXXI.

*Attrahere vero fascias in hoc casu vel a dextra debemus vel a
 sinistra, prout ab hac vel illa parte ad fracturae habitum
 atque inclinationem in hanc vel illam regionem confert.*

Ossa quae sub fracturis pervertuntur modo in dex-
 tram membri partem, modo in sinistram declinantur. Quo-
 circa priores duae fasciae attrahi a contraria debent, ab
 ea scilicet orsae in quam membrum convertitur atque in
 contrariam inclinatae. Si enim fractum os aequè in utram-
 que partem inclinabit, atque hoc est quod nunc ab Hip-
 pocrate proponitur, quum praecipit, ut fracturae habitum
 intuiti fasciam circumagamus, hoc est ut ad contrariam
 partem atque fractura inclinat fasciam adducamus.

XXXII.

*Post haec panni superduntur modico cerato inuncti, siqui-
 dem leniores sunt et stabiliores.*

Ed. Chart. XII. [173.]

Ed. Bas. V. (533.)

Οἱ σπληνες στήριγμα τῶν πρώτων δυοῖν ἐπιδέσμων εἶ-
 σιν, οὓς ἰδίως ὑποδεσμίδας ὀνομάζει, ἐπιβάλλεται δ' αὐτοῖς
 ἐναντίως. ἐκείνοι μὲν γὰρ ἐγκάρσιοι περὶ τὸ κῶλον ἐλίτ-
 τονται, κατὰ μῆκος δὲ οἱ σπληνες ἐπιτείνονται, τὴν πρώτην
 τὴν ἐκ δυοῖν ὀθονίων ἐπίδεσιν ὅλην καταλαμβάνοντες. κε-
 χρήσθαι δ' αὐτοὺς ὀλίγη κηρωτῇ κελεύει· περιρρύνετες γὰρ
 ἀσθήρικτοι γινόμενοι διὰ τὸ πλῆθος αὐτῆς, ὥσπερ καὶ διὰ
 τὴν ὀλιγότητα τὴν ἀρχὴν οὐδὲν ἐνωθήσονται τοῖς ὑποδέ-
 σμοισιν. ἔστι γὰρ ὥσπερ τι πρὸς ἐκείνοις αὐτοῖς ἢ κηρω-
 τῇ φαίνεται δὲ καπὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὅσα κόλλη συν-
 δεῖται τὸ μέτριον αὐτῆς ἄριστον. ἐπὶ δὲ τῶν σπληνῶν καὶ
 θλίψεις γίνεται ξηρῶν τ' ἐπιτεθειμένων τῶν ὀθονίων, ὅπερ
 ἀντίκειται τὸ προσηνέστερον, ὥσπερ γε καὶ τῷ εὐθετώτερον
 ἀντίκειται τὸ διὰ τὸ πλῆθος τῆς κηρωτῆς ἀνέδραστον. εἰ-
 κότως οὖν ἔφη, καὶ γὰρ προσηνέστερον καὶ εὐθετώτερον. ἐκ
 μὲν τοῦ μῆδ' ὅλως κεχρήσθαι τῇ κηρωτῇ τοῦ σπληνός, ἀπολ-
 λυμένου τοῦ προσηνοῦς, ἐκ δὲ τοῦ πλέον ἢ χρὴ τοῦ εὐθέτου,
 τὸ γὰρ πλῆθος τῆς κηρωτῆς ὀλισθόν αὐτῆς ἐργάζεται.

Panni duas fascias priores fulciant quas proprie ὑπο-
 δεσμίδας vocat. Injiciuntur autem contraria ratione ac
 fasciae: illae enim serpunt circa membrum transversae,
 panni vero in longitudinem dantur, universum vinculum
 ex binis prioribus fasciis excipientes. Jussit autem cerato
 modice inungi: fluerent enim ubi cerati copia laborent,
 non secus ac si paulum inungerentur, quod subjectis fa-
 sciis minime coirent; exhibet enim ceratum vicem glutin-
 antis. Constat autem in aliis quae glutine colligantur
 modum esse optimum. Panni igitur comprimunt, ubi sicci
 imponantur, cui opponitur quod inquit leniores, sicut et
 quod dicit stabiliiores. Illis contrarium est qui ob cerati
 copiam non haerent. Jure itaque ait, si quidem leniores
 sunt et stabiliiores; namque ubi panni nullo pacto cerato
 inunguntur, non amplius lenes sunt; ubi plures justo
 uncti sunt, non amplius stabiles, labuntur enim copia
 cerati.

λγ'.

(534) Ἐπειτα οὕτως ἐπιδείν τοῖσιν ὀθονίοισιν ὡς ἐναλλάξ, ὅτε μὲν ἐπὶ δεξιὰ, ὅτε δὲ ἐπ' ἀριστερά· καὶ τὰ μὲν πλείω κάτωθεν ἀρχόμενος ἐς τὸ ἄνω ἄγειν. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἄνωθεν ἐς τὸ κάτω.

Αἱ μὲν ὑποδεσμίδες οὐκ ἐναλλάξ ἀλλήλαις εἶχον τὴν νομὴν, ἀλλ' ἐπὶ τούναντίον ἀμφοτέραι τῆς εἰς τὸ παρὰ φύσιν ἐκτροπῆς ἐπανῆγον τὸ κῶλον. οἱ δὲ μετὰ τοὺς σπλήνας ἀπόδεσμοι σκοπὸν ἔχοντες, ὅλον μὲν τὸ κῶλον ἀποδεῖν, ἅπασαν δὲ τὴν ἐπίδεσιν ὁποῖαν παρέλαβον φυλάττειν ἔμπανιν ἀλλήλοις ποιοῦνται τὴν νομὴν, ὃ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν μέρος, ὃ δ' ἐπὶ θάτερον ἐλιττόμενος, ὡσαύτως δὲ κάτω μὲν ὁ ἕτερος, ἄνω δὲ ὁ ἕτερος. οὕτως γὰρ μάλιστα φυλάξουσιν τὴν ἐπίδεσιν οἷαν παρέλαβον φυλάττειν ἔμπανιν ἀλλήλοις. διόπερ αἱ μὲν ἐπὶ τὰ δεξιὰ τε καὶ ἀριστερά κατὰ πᾶν ἴσαι γιγνέσθωσαν, αἱ δ' ἄνω καὶ κάτω μὴ πολὺ μὲν ἀλλήλων ὑπερεχέτωσαν. ὁμῶς δ' οὖν ἢ κάτωθεν ἄνω πλεονεκτεῖται.

XXXIII.

Hi fasciis alligandi sunt inter se diversis, aliis a dextra parte, aliis a sinistra plurimum ab inferiori parte sursum ductis, aliquatenus a superiori deorsum.

Fasciae quae primo dabantur non circuibant inter se adversae, sed utraque membrum quod perversum erat a contrario habitu ad naturalem restituebat, sed quae pannis superinjiciuntur cum eo pertineant, ut membrum universum alligent tueanturque vinculum universum, quale exceperint, adversae inter se procedunt, atque una quidem a dextra parte, altera a sinistra circumagitur, similiter altera a superiori, altera ab inferiori. Sic enim quum inter se adversae sint vinculum quale acceperint potissimum servabunt. Quare quatenus a dextra parte vel sinistra procedunt, junctura ex toto fit aequalis; quatenus vero a superiori vel inferiori feruntur, altera non longe alteram excedit. Saepius tamen circenit quae ab inferiori

Ed. Chart. XII. [173. 174.]

Ed. Bas. V. (534.)

ἀσφαλέστερον γὰρ τοῦτο διὰ τὴν ὀλίγον ὕστερον εἰρημένην αἰτίαν, ἥνικα εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κόλου τὸ αἷμα συνεβούλευσεν ἐκθλίβειν ἀπὸ τοῦ κατάγματος.

λδ'.

Τὰ δὲ ὑπόξηρα ἀκίεσθαι τοῖσι σπλήνεσι κυκλοῦντας. τῷ δὲ πλήθει τῶν περιβολέων μὴ πᾶν ἀθρόον ξυνδιορθοῦντα, ἀλλὰ κατὰ μέρος.

[174] Τὰ πέρατα τῶν κόλων στενότερον ἔχει τὸ εὖρος, ἅπερ ὑπόξηρα καλεῖ. ταῦτ' οὖν αὐτῶν τὰ μόρια κελεύει περιβόλαια σπληνῶν ἐγκαρσίων πληροῦν ἅμα ταῖς τῶν ἐπιδεσμιῶν ἐπιβολαῖς πλεόνεσιν ἐνταῦθα γιγνομέναις οὐκ ἀθρόως ἐργαζόμενον τοῦτο. ποιήσεις γὰρ οὕτως ἀνώμαλον τὴν ἐπίδεσιν, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ τὸ ἐνδεὲς ἀναπληροῦντα.

λε'.

Προσπεριβάλλειν δὲ χρὴ χαλαρὰ καὶ περὶ τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε.

parte sursum tendit: hoc liquidem tutius est ob causam quae paulo supra posita est, ubi iussit sanguinem a fractura depelli ad summum membrum.

XXXIV.

Quae extremitate tenuantur pannis aequanda sunt in orbem datis, qui ubi ea dirigimus, non subito, sed paulatim plurimi obvolvendi sunt.

Tenuantur membrorum extrema, quae dixit ὑπόξηρα. Has igitur partes circumdatis pannis transversis compleri voluit et pluribus fasciae circuitibus cingi, cum eo ut quod tenuius est non subito, sic enim vinculum inaequale redderes, sed paulatim impleatur.

XXXV.

Laxeque circa primam palmae partem variis locis vinciendi.

Ed. Chart. XII. [174.]

Ed. Baf. V. (534.)

Συμφλεγμαίνειν μὲν εἴωθεν ἅπαντα τὰ πλησιάζοντα μέρη τοῖς πεπονθόσι. τὰ δὲ πέρατα τῶν κώλων μᾶλλον, ὅτι μικρὰ καὶ ἄσαρκα τελείως ἐστὶ καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἐπιρρόδουσαν ἐκ τῶν περὶ τὸ κάταγμα χωρίων ὕλην ἐπιπόνως ἐπιδέχεται. παρηγορεῖν οὖν αὐτὰ βούλεται τῇ τῆς κηρωτῆς ἐπιθέσει, ἣν ὁπότε ψιλὴν ἄνευ τοῦ σκεπάσαι τινὶ βέλτιον ἢν ἐπιβάλλειν αὐτοῖς, οὐδ' ἑτέροις ἐπιδέσμοις χρῆσθαι κατ' αὐτῶν ἀστήρικτον ἔχουσι τὴν ἀρχὴν καὶ τελευτὴν καὶ διὰ τοῦτο περιρρόδουσομένοις ἐν τάχει. συνεχρήσαντο οὖν τοῖς ὅλον τοῦ κατάγματος ἐπιδέσμοις, οὓς χαλαροὺς εἰκότως ἐπιβάλλει μὴ μέλλοντάς γε δυσχερείας παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μίαν μόνην τὴν κάλυσιν τῆς φλεγμονῆς, κρατήματος γὰρ μηδενὸς χρῆται τὸ κατεαγός.

λοτ'.

Πληθὺς δὲ τῶν ὀθονίων ἱκανὸν τὸ πρῶτον αἱ δύο μοῖραι.

Solent juxta vitiatam sedem loca omnia inflammatione affici ac praecipue membrorum extremitates, quoniam parvae sunt et minime carnosae et idcirco materiam a locis qui juxta fracturam sunt descendentem non recipiant citra noxam. Eas igitur levare constituit cerati inunctione, quod non expedit per se membris imponi sine ullo tegmento, sine aliis fasciis. Nam quum caput et finem haberet sine aliquo fulcro, cito caderet; idcirco usus est fasciis totius fracturae quas jure laxas injicit, ut nullam afferant molestiam, sed id unum dumtaxat efficiant, ut inflammationem arceant: non enim admoventur ad id quod fractum est continendum.

XXXVI.

Quod ad linteorum multitudinem pertinet duas partes primo abunde est superdare.

Ed. Chart. XII. [174.]

Ed. Bas. V. (534.)

Κατὰ τὴν πρώτῃν ἀπασῶν ἐπίδεσιν πᾶσαν ἀξιοῖ τὸ πλῆθος τῶν ὀθονίων ἔλαττον ὑπάρχειν, ἥς οὐ δεησόμεθα προϊόντιος τοῦ χρόνου. ἐδίδαξε γάρ σε πηλίκᾳ χρόνῳ πλείστοις ὀθονίοις χρῆσθαι μικρὸν ὕστερον. ἐπεὶ δὲ τὸ πλῆθος τῶν ὀθονίων ἐκ τε τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ μήκους τῶν ἐπιδέσμων τε καὶ σπληνῶν αὐξάνεται ζητήσεις ὥς ποτέρα μείζους ἢ πλείους κελεύει σοι ποιεῖν τοὺς ἐπιδέσμους ἐπὶ προσήκοντι τῷ χρόνῳ, καὶ μέντοι καὶ πηλίκον εἶναι προσήκει ἕκαστον. τὸ μὲν οὖν πλάτος τε καὶ μήκος αὐτὸς ὥρισεν ἐν τῷ κατ' ἰητρείον εἰπὼν, τριῶν ἢ τεττάρων πήχεων μὲν μήκος, δακτύλων δὲ πλάτος οὐδὲ νῦν εἰπεῖν παρέλειπε. δύο γὰρ ὑποδεσμίδας ἀξιοῖ ποιεῖσθαι δι' ὅλης τῆς ἐπιδέσεως. τοὺς γε μὴν σπλήνας ὅτι τριπλήχεις ἢ τετραπλήχεις εἶναι προσήκει καὶ τοῦτ' αὐτὸς ἐδίδαξεν. ἀριθμὸν δ' αὐτὸς εἰκὸς εἶναι τοσοῦτον, ὅσον δ' ἂν αὐτάρκως περιλαμβάνῃ τὸ κῶλον. οἱ δ' ἔξωθεν ἐπίδεσμοι κατὰ τῶν σπληνῶν ἐπιβαλλόμενοι δύο μὲν εἰς τὰ πολλὰ γενήσονται, κάτωθεν μὲν

Ad universam vinculum quod primum omnium damus, censet paucioribus linteis opus esse quam procedente tempore futurum sit; docuit enim paulo infra quo tempore plurimis uti fasciis conveniat. Sed quum linteorum multitudo et fasciarum et pannorum numero longitudineque augeatur, quaeret quis num idoneo tempore majora an plura lintea injici velit; quin et quanta singula esse debeant. Porro longitudinem et latitudinem fasciarum definivit in libro de officina medici quum inquit: quod vero ad longitudinem et latitudinem pertinet, impleant trium, quatuor, quinque aut sex, longitudinem quidem cubitorum, latitudinem vero digitorum. At neque numerum nunc silentio praeteriit; ex fasciis enim quae primae injiciuntur duas dari jussit per universum vinculum; pannos item duplices triplicesque superinjiciendos esse ibi quoque explicavit, quos esse voluit tot numero ut complecti queant univrsam membrum. Sed fasciae quae super pannos dantur plerumque duae sint, quarum

Ed. Chart. XII. [174. 175.]

Ed. Bas. V. (534.)

ἄνω τὴν φορὰν ποιούμενος ὁ ἕτερος αὐτῶν, ἄνωθεν δὲ κάτω πάλιν ὁ ἕτερος. ἐγχωρεῖ γε μὴν καὶ τρεῖς καὶ τέτταρας αὐτοὺς ποιεῖν, ἀλλ' ἡμεῖς ἀεὶ δυοῖν χρώμεθα. πρὸς τοὺτους οὖν τις ἀποβλέπων τοὺς σκοποὺς εὐδὴλον ὅτι στοχάζεται κατ' ἀρχὰς μὲν ταῖς δύο μοίραις τῶν ὀθονίων χρῆσθαι. καθ' ὃν [175] δ' ἂν χρόνον ἀφλέγμαντον ἢ τὸ πεπονθὸς μέρος ταῖς τρισίν. ἐν μὲν οὖν τῷ κατ' ἰητρεῖον, ὡς ἔφην, ὥρισε τὸ μῆκος τῶν ἐπιδέσμων ἀξιούντος αὐτοῦ τριῶν ἢ τεττάρων εἶναι πῆχεων τῶν ἰδίων δηλονότι τοῦ ἐπιδέσμον. γελοῖον γὰρ εἰ τύχῃ παιδίον δυοῖν ἢ τριῶν ἐτῶν οὕτω μακροῖς ὀθονίοις ἐπιδησόμενος ὡς ἀνδρὸς τελείου τεττάρων πῆχεων εἶναι τὸ μῆκος ἢ τὸν τέλειον, οὕτως βραχεῖσιν ὡς τριῶν ἢ τεττάρων εἶναι τῶν τοῦ παιδίου, κατὰ μέντοι τοῦτο βιβλίον οὐχ ὥρισε τὸ μῆκος τῶν ἐπιδέσμων, ὥσπερ οὐδὲ τὸ πλάτος ἡμῖν ἀπολείπων στοχάζεσθαι. δῆλον γὰρ ὅτι πρὸς τὸ μέγεθος τοῦ κατάγματος ἀρμοττομένους ἡμᾶς εὐρίσκειν χρὴ τὸ μῆκος τῶν ἐπιδέσμων, ἀεὶ μὲν τῆς ἐπιδέσεως, ὡς αὐτὸς ἐκέλευσε, προσλαμβάνουσας πολὺ τοῦ ὕγιους,

una ab inferiori parte sursum tendat, altera a superiori deorsum. Has etiam licet et ternas et quaternas impo-
nere. Nos autem binis, ubique utimur. Igitur qui in
haec incumbet duas linteorum partes initio, sed quo tem-
pore vitiat locus inflammatione vacat, tres dandas esse
conjiciat. In libro itaque, ut diximus, de officina medici
fasciarum longitudinem definivit jubens ut superinjician-
tur longae ternos vel quaternos cubitos, nimirum hominis
qui devincitur. Nam ridiculum esset puerum exempli causa
bimum vel trimum fasciis ita longis alligare, ut robusti
hominis quaternos cubitos aequent vel ad robustum ita
breves adhibere, ut quaternos pueri cubitos impleant. Sed
in hoc opere fasciarum longitudinem non statuit, sicut
neque latitudinem ea nobis conficienda relinquens. Con-
stat autem fracturae magnitudine inspecta inveniri a nobis
longitudinem fasciarum, quum, ut ipse imperavit, debeat
vinculum semper plurimum integrae partis comprehendere.

Ed. Chart. XII. [175.]

Ed. Bas. V. (534.)

οὐκ ἀεὶ δὲ ταῦτό, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέγεθος, ὡς ἔφη, τοῦ κα-
τάγματος. εἰ δὲ δις ἢ τρις αὐτῷ τῷ κατάγματι περιβάλ-
λιν χρῆ, μετὰ δὲ ταῦτα πυκναῖς ταῖς περιβολαῖς χρώμενον
ἄνευ τελευτῆσαι πολὺ τοῦ ὑγιоῦς ἐπιβάλλοντα. τηλικούτον
δηλονότι προσήκει τὸ πρῶτον ὀθόνιον ὑπάρχειν, ὡς ἔξαρ-
κέσαι ταῖς πρώταις περιβολαῖς ταῖς εἰρημέναις. ὡσαύτως
δὲ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους ἐπιδέσμους τὸ μῆκος αὐτάρκες γι-
γνέσθω, ὡς ταῖς ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμέναις λέξεσιν ἀρκέσαι.
τό γε μὴν πλάτος τῶν ἐπιδέσμων ἐξ ὧν εἴρηκεν αὐτὸς σκο-
πῶν εὐρήσεις. ἡρμόσθω μὲν γάρ, φησὶ, πεπιέχθω δὲ μή·
τὸ δ' ἡρμόσθαι τὸ οἶον ἐστηρίχθαι δηλοῖ. τοῦτο δ' ἐστὶν
μὴ πάνυ πλατέων παρεσκευάσθαι τῶν ὀθονίων, ὅρυσσονται,
γὰρ ἐν ταῖς περιβολαῖς τὰ τοιαῦτα, ἐπεὶ ἄλλως γε τὸ πλα-
τύτερον ὀθόνιον, ὡς ἂν πλείονα τόπον περιλαμβάνον ἀσφα-
λέστερον κρατεῖ τὰ κατεαγότα μόρια τῶν ὀστέων καὶ ὅσον
ἐπὶ τοῦτο κάλλιστος ἂν ἦν πλατύτατος ὁ ἐπιδέσμος. ἀλλὰ
γὰρ ἐπειδὴ ὅρυσσόμενος ὁ τοιοῦτος, ἐν οἷς ἂν παραθῇ τοῦτο
πάθῃ μέρεσιν ἑαυτοῦ χαλαρώτερος γιγνόμενος, ἀπόλλυσι

Haec non convenit eadem ubique, sed pro magnitudine
fracturae, ut diximus. Quodsi iterum aut tertio super
fracturam circumagenda prima fascia est, postea crebris
circuitibus voluta non prius finienda quam integrae sedis
plurimum complexa fuerit, plane debet ita longa sumi,
ut propositis ab Hippocrate circuitibus sufficiat. Eadem
ratione et aliarum fasciarum longitudo tanta sit, ut suffi-
ciat descriptis ab ipso vinculis. Porro fasciarum latitudi-
nem comperies, si ad ea quae ipse docuit respexeris; in-
quit enim fulciantur, non tamen cogantur. Significat
autem fulciri quasi haerere. Quod fiet ubi fasciae non
ita latae parentur, hae siquidem rugant quum circum-
aguntur. Nam alioquin latior fascia ut quae plurimum
amplectatur fracti ossis partes firmitus continet. Atque
hac de causa latissima fascia ex usu maxime est. Verum
quia quae talis est rugas contrahans, quum super affectas
partes est obvoluta, laxior fit et quae subjecta sunt minus

Ed. Chart. XII. [175.]

Ed. Bas. V. (534. 535.)

τὴν ἀσφαλῆ λαβὴν τῶν ὑποκειμένων σωμάτων, διὰ τοῦτο
 χρὴ μὴ πᾶν πλατὺν ὑπάρχειν αὐτόν. αὐξανέσθω δὴ σοι
 τὸ τοῦ ὑποδέσμου πλάτος ἄχρις ἂν ἐνδέχεται, ὥς μηδέπω
 γίνεσθαι χαλαρὸν αὐτοῦ τὸ μέρος, διὸ καὶ τὰ τοιαῦτα
 πάντα κάλλιον ὁ τετριμμένος πράξει. στοχαστικοὶ γὰρ οἱ
 σκοποὶ καὶ οὐδεὶς τοιοῦτος, οἷον ἐν τῷ γράφειν τε καὶ ἀνα-
 γινώσκειν. διὰ τί δὲ πλείοσιν ὀθονίοις (535) ὕστερον χρῆ-
 σθαι κελεύει, τήνικαῦτα ἀκούσῃ ὅταν ἐπὶ τὴν ῥῆσιν ἐν ἣ
 ταῦτα γράφει παραγενώμεθα.

λζ'.

Σημεῖα δὲ τοῦ καλῶς ἰητρευμένου ταῦτα καὶ ὄρος ἐπιθεο-
 μένου εἰ ἐρωτῆσθαι αὐτὸν εἰ πεπιέκται καὶ εἰ φαίη μὲν
 πεπιέχθαι, ἡσυχῶς δὲ καὶ μάλιστα εἰ κατὰ τὸ κάτηγμα
 φαίη. τοιαῦτα τοίνυν φάναι χρὴ πεπρηγμένα διὰ τέλους
 τὸν ὀρθῶς ἐπιθεόμενον.

Ἐπεὶ δὲ στοχαστικοῖς, οὐκ ἐπιστημονικοῖς σκοποῖς οὐδὲ
 ἡμᾶς χρησομένους ἐν ταῖς τῶν ὀθονίων περιβολαῖς, διὰ

fideliter continet, idcirco expedit non ita latam imponere,
 sed eatenus ejus latitudinem augere, quare nulla pars
 laxatur. Quamobrem experiens haec omnia melius prae-
 stabit: ejusmodi enim observationes conjecturales sunt,
 neque scriptura comprehendi aut lectione possunt. Ob
 quam vero causam plures fascias dari postea velit, tunc
 intelliges quum ad eum locum pervenerimus.

XXXVII.

Hinc autem cognosces recte hominem curatum esse ac ter-
 minum deligandi, ubi num prematur rogaveris; atque
 is responderit se premi quidem, sed leviter, idque prae-
 sertim qua fractura est. Haec itaque sic habere necesse
 est fateatur qui recte est alligatus.

Quoniam ea quae nos spectamus in fasciis obvolven-
 dis intelligit non comprehendi scientia, sed conjectura, ex

Ed. Chart. XII. [175. 176.]

Ed. Bas. V. (535.)

τοῦτο σημείοις ἀσφαλέσι κρίνειν ἀξιοῖ τὸ καταρθωμένον τε καὶ διημαρτημένον αὐτοῖς. ἐὰν μὲν ἱκανῶς θλίβηται πρὸς τῶν ἐπιδέσμων ὁ κάμνων, ἐν τάχει λύσαντες ἄμεινον ἐπιδήσομεν, ἐὰν δὲ χαλαρώτεραι τοῦ προσήκοντος αἱ περιβολαὶ τῶν ὀθονίων ὦσι, μὴ πάνυ πολὺν ἀναμένωμεν χρόνον· ἡ μὲν γὰρ ἰσχυρὰ θλίψις ὀδύνην τε καὶ φλεγμονὴν καὶ ποτε καὶ νέ- [176] κρωσιν ἐπιφέρει κατὰ τὸ τοῦ κώλου πέρας. ἡ χαλαρὰ δὲ ἐπιβολὴ τῶν ὀθονίων ἀκίνδυνος μὲν εἰς ταῦτα, διαστρέφεσθαι δὲ ἐπιτρέπει τῷ κώλῳ ἐπὶ τὸ κάταγμα. κατεπιείγει τοιγαροῦν ἡ σφοδρὰ θλίψις, ὥς ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ κατεπιθεῖν ἀναγκάζειν, οὐ μὴν γε ἡ χαλαρὰ· μίαν μὲν γὰρ ἀναμένει πάντως. δύναιτο δ' αὖ ποτε καὶ τὰς δύο δια τοῦτο γοῦν. ἐρωτᾷν ἀκριβῶς χρὴ τὸ ἐπιδεδεμένον, ὁποίας τινὸς αἰσθάνεται τῆς τῶν ὀθονίων ἐπιβολῆς, ἵνα ἐξ ὧν ἀποκρίνεται διαγινώσκωμεν τι περὶ τῆς κατὰ τὴν ἐπίδεσιν ἐπαγορθώσεως. προσήκον δὲ, φησὶ, κατὰ τὸ κάταγμα δεῖν ἀποκρίνεσθαι τὸν ἐπιδεδεμένον αἰσθάνεσθαι μᾶλλον ἢ περ κατὰ τὰ ἄλλα μέρη τοῦ κώλου τῆς ἐκ τῶν ὀθονίων ἐπιδέσεως.

certis indiciis judicandum censet quae recte injectae fuerint, quae male. Quodsi homo abunde sub fasciis urgeatur, celerrime solventes aptius deligabimus; sin fasciarum circuitus iusto laxiores fuerint, non patiemur diutius sic habere: nam quae arctius adstringuntur dolent, inflammantur et interdum etiam extrema parte emoriuntur, quae laxius prorsus ejusmodi periculo vacant, sed non prohibent membrum quo minus qua fractura est depravetur. Urget igitur arctior junctura sic ut necesse sit eodem die solvere et rursus deligare; quae laxior est non item, potest enim unum diem et interdum alterum sustineri. Hac igitur de causa diligenter rogare eum qui alligatus est convenit, qualem sentiat fasciarum circuitum, ut ex iis quae respondet aliquid de fasciis emendandis intelligamus. Debet enim, inquit, respondere qui alligatus est, sentire se vinculum arctius juxta fracturam, quam aliis partibus ipsius membri. Ea enim sedes inter eas

Ed. Chart. XII. [176.]

Ed. Bas. V. (535.)

αἰσθητικώτερόν τε γὰρ τοῦτο τῶν θλιβέντων ἐστὶ, διότι τε πέπονθεν ἡμεῖς τε μᾶλλον ἐπέσαμεν ἑνταῦθα τὸν ἐπίδεσμον, ὡς ἂν βουλόμενοι τὸ πᾶν αἷμα ἐκθλίβειν, ἐφ' ἑκατέρου τοῦ κώλου πόρῳ τοῦ κατάγματος, οὕτω γὰρ ἔμελλεν ἀφλέγμαντον ἔσεσθαι τὸ πεπονθός.

λη'.

Σημεῖα δὲ ταῦτα τῆς μετριότητος, τὴν μὲν ἡμέρην ἢ ἂν ἐπιδεδῇ καὶ τὴν νύκτα δοκεῖται αὐτὸς ἑαυτῷ μὴ ἐπὶ ἥσ-
σον περιέχθαι, ἀλλ' ἐπὶ μᾶλλον. τῇ δ' ὑστεραίῃ οἰδη-
μάτιον ἔλθειν ἐς χεῖρα ἄκρην μαλθακόν μετριότητος γὰρ
σημεῖον τῆς πίεσιός σου.

Ἐπειδὴ τὸ κῦρος τῆς ἐπιδέσεως ἐν τῷ ποσῷ τῆς πί-
σεώς ἐστίν, ὑφίσταται δὲ τὸ ποσὸν τοῦδ' ὑπαλλάσσεσθαι
διὰ τὴν ἐν μαλακότητι τε καὶ σκληρότητι διαφορὰν τῶν μο-
ρίων, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ διὰ τὸ τινὰ μὲν σώματα φύσει
δυσαἰσθητα, τινὰ δὲ εὐαἰσθητα ὑπάρχειν, εἰκότως ἐκ πολ-

quae adstringuntur acerrime sentit, quod et aegra sit et
fascia a nobis magis compressa, utpote qui operam dede-
rimus ut sanguis universus a fractura longe ad utramque
membri extremitatem exprimeretur, siquidem hac via fu-
turum sit ut quod vitiatum est ab inflammatione defendatur.

XXXVIII.

Moderationis autem indicia sunt, si eodem die ac nocte
quo deligatus fuerit ipse sibi videatur non levius, sed
valentius adstringi; postridie vero tumor in manu oria-
tur mollis ac parvus. Indicant hae vinculum fuisse abs-
te moderate adstrictum.

Quum adstringendi modus in vinciendo omnium ma-
xime momentum habeat, quumque hic variari consueverit,
tam quod quaedam partes mollitie ac duritie inter se di-
ffent, quam quod alia corpora hebetioris sensus natura
sunt, alia acrioris, merito contendit ex pluribus notis

Ed. Chart. XII. [176.]

Ed. Bas. V. (535-)

λῶν σημεῖων πειράται τὴν ἀσφάλειαν τῶν θεραπευομένων πορίζεσθαι. διὰ τοῦτ' οὖν οὐκ ἤρκεσεν αὐτῷ μόνα τὰ ἐκ τῆς ἐρωτήσεως, ἀλλὰ καὶ τοῖς μορίοις αὐτοῖς ἀξιοῖ προσέχειν ἡμᾶς καὶ μάλιστα γὰρ τοῖς πέρασιν αὐτῶν. οἰδημάτιον γὰρ ἔσεσθαι φησὶν, εἰ μὴ συμμέτρως πιέσωμεν ἐν ἄκρῃ τῇ χειρὶ κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν μαλθακὸν, ὅπερ ἐστὶ τὸ εἶκον, εἰ πιέζομεν αὐτὸ, τοὺς δακτύλους ἐπιβάλλοντες, ὥς εἴ γε τοῦτο τὸ οἰδημάτιον ἢ μὴδ' ὅλως εὐροιμεν ἢ σκληρὸν εἶδέναι χρὴ σαφῶς, ἐνδεέστερον μὲν πεπιέχθαι τὸ κάταγμα, μὴδ' ὅλως εὐρεθέντος ἐπὶ μᾶλλον γὰρ τεθλίφθαι σκληροῦ φανέντος. εὐδὴλον γὰρ ὅτι τῶν ἐκθλιβομένων χυμῶν ὑπὸ τῆς ἐπιδέσεως ἐπὶ τὸ πέρασ τοῦ κώλου πολλῶν γιγνομένων, πληρωθήσεται τὸ ἄκρον αὐτοῦ καὶ θλιβόμενον τοῖς δακτύλοις οὐχ ὑπεῖξει. καὶ τοῦτ' ἔσται σοι σημεῖον σφοδρᾶς πιέσεως, ὥσπερ γὰρ καὶ εἰ μὴδ' ὅλως οἰδήσειεν ἢ ἄκρα χεὶρ, ἔσται σοι καὶ τοῦτο τεκμήριον τοῦ μὴδ' ὅλως ἐκτεθλίφθαι τε πρὸς τῆς ἐπιδέσεως. ἀνάλογον μὲν γὰρ αἰὲν τῷ πόσῳ τῆς πίεσεως τὸ ποσὸν τῶν ἐκθλιβομένων γίνεται χυμῶν.

securitatem aegrotantium investigare. Atque hac de causa non contentus sola posuisse indicia quae ex interrogatione sumuntur inspiciendas etiam nobis ipsas partes existimat, potissimum extremas. Inquit enim ubi moderate adstrinxerimus, futurum postridie in manu parvum tumorem mollem, hoc est cedentem, si superdatis digitis prematur. Quare si tumor hic vel nullus appareat vel durus, plane scire licet vinculum, ubi nullus apparet, non satis fuisse adstrictum, ubi durus, nimis arctatum. Constat enim extremum membrum succis sub vinculo ad ipsum transmissis quum multi sint, impleri digitisque pressum non cedere. Idque tibi indicio erit vinculi valentius adstricti, non secus atque ubi manus nullo modo tumeat, conjicere poteris nihil fuisse sub vinculo expressum. Namque adstringendi modo modus eorum quae exprimuntur perpetuo respondet et huic modus tumoris. Quare non immerito renititur tumor in extremitate membri; atque ingens est,

Ed. Chart. XII. [176. 177.]

Ed. Bas. V. (535.)

ἀναλόγως δὲ τούτῳ τὸ ποσὸν ὃν τοῦ οἰδήματος, ὥστ' εἰκότως ἀντίτυπον μὲν καὶ μέγα τὸ κατ' ἄκρον τὸ κῶλον οἰδήμα γίγνεται, σφοδρῶς θλιψάντων τὸ κατεαγὸς αὐτοῦ μέρος. εἰκον δὲ καὶ μικρὸν ἀτρεῖμα πιεσάντων, ὥσπερ εἰ καὶ μηδ' ὅλως πιέσαιμεν, οὐδ' ὅλως ἔσται τὸ οἰδήμα. πρόδηλον οὖν ὡς μέγαλον μὲν ἀντιτύπον φανέντος οἰδήματος ἐν ἄκρῃ τῇ χειρὶ κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν ἀντικωλυτέον ἐστὶ καὶ κα-[177] ταντλητέον ὕδατι πολλῷ θερμῷ παραχέοντας δαψιλές ἔλαιον ἐπιθετέον τε μετρίως πιέζοντας. εἰ δὲ μηδ' ὅλον εἴη γεγονὸς οἰδήμα κατὰ τὴν δευτέραν ἡμέραν, ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ἐπιλύσας δῆσεις εὐτονώτερον, εἰ δὲ μέτριον εἴη γεγονὸς οἰδημάτιον, ὃ μὲν οὖν Ἱπποκράτης καὶ τοῦτο διὰ τρίτης λύει, ἐγὼ δὲ εἰς τὴν τετάρτην ἡμέραν ἀναβαλλόμενος ἐνίοτε μὲν καὶ πέμπτην μάλιστα ἐν χειμῶνι χεῖρον οὐδὲν εὖρον γιγνόμενον.

λθ'.

Τελευτώσης δὲ τῆς ἡμέρης ἐπὶ ἥσσον δοκείτω πεπιέχθαι, τῇ δὲ τρίτῃ χαλαρά σοι δοκείτω εἶναι τὰ ἐπιδέσματα, κῆν

ubi comminuta pars ejus fortiter fuerit adstricta; cedit atque exiguus est, ubi leviter; non secus autem, ubi non adstringitur, nullus tumor excitatur. Ergo evidentissimum est, ubi postridie in manu tumor magnus sit et renitatur, membrum solvi protinus debere perfundique multa aqua calida, cui oleum copiose fuerit adjectum rursusque alligari modice adstrictum; ubi postero die nullus tumor appareat, tertio resolvi et acrius alligari. Quodsi tumor modicus fuerit, Hippocrates tertio die resolvit, nos usque ad quartum, interdum quintum diem trahentes, hieme potissimum nihil vidimus deterius accidisse.

XXXIX.

Labente jam die minus adstrictas fascias sentiat, sed tertio die paene resolutas. Scire autem licet, siquid ho-

Ed. Chart. XII. [177.]

Ed. Bas. V. (535.)

μὲν τι τούτων τῶν εἰρημένων ἐλλίπη, γινώσκειν χρὴ ὅτι χαλαρωτέρη ἐστὶν ἐπίδεις τοῦ μετρίου· ἦν δέ τι τῶν εἰρημένων πλεονάζη, χρὴ γινώσκειν ὅτι μᾶλλον ἐπιέχθη τοῦ μετρίου καὶ τουτέοισι σημαινόμενος τὸ ὕστερον ἐπιδέων ἢ χαλᾶν μᾶλλον ἢ πιέζειν.

Οὐ μὰ Δία, καθάπερ οἶονται τινες, ἐκ τῆς τάσεως μακροτέρων γιγνομένων τῶν ὀθονίων ἢ ἐπίδεις ἐν τῷ χρόνῳ χαλαρωτέρα φαίνεται, ἀλλ' ὅτι προστέλλεται τὸ κῶλον ἰσχνούμενον, ὅταν ὀρθῶς ἐπιδέηται, καὶ τοῦτ' ἐναργῶς φαίνεται διὰ παντὸς ἐπὶ πάντων τῶν καταγμάτων, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης δηλώσει.

μ'.

Ἀπολύσαντα δὲ χρὴ τριταῖον ἔοντα κατατεινόμενον καὶ διορθωσάμενον, κῆν μετρίως τὸ πρῶτον ἐτεινυήκεις ἐπιδήσας· ταύτην τὴν ἐπίδειν χρὴ ὀλλῶ μᾶλλον ἢ ἐκείνην πιέσαι. βάλλεσθαι δὲ χρὴ τὰς ἀρχὰς κατὰ τὸ κάτηγμα, ὥσπερ καὶ τὸ πρότερον· ἦν μὲν τοῦτο πρότερον ἐπιδέης,

rum quae proposuimus absit, vinculum non satis arctatum; si quid superet, fuisse iusto plus adstrictum. Haec itaque indicia intuitus deinceps vel laxius alligabis vel arcte magis.

Relaxantur fasciae non mehercule, ut nonnulli putant, quod intensae tempore longiores appareant, sed quod membrum extenuatum contrahatur, ubi recte fuerit alligatum, quod evidenter in omni fractura perpetuum conspicitur, quemadmodum et ipse Hippocrates ostendet.

XL.

Tertio die postquam extenderis atque direxeris, solvere membrum oportet. Quod si primis diebus moderate devinxeris, paulo magis fascias adstringes. Deligare autem incipies a fractura, quemadmodum prius: nam si hanc partem prius devinxeris, materiam inde ad utram-

Ed. Chart. XII. [177.]

Ed. Bas. V. (535, 536.)

ἐξαρείεται ἐκ τούτου οἱ ἰχῶρες ἐς τὰς ἐσχατίας ἐνθα καὶ ἐνθα. ἦν δέ τι ἄλλο πρότερον πιέξης, ἐς τοῦτο ἐξαρείεται ἐκ τοῦ πιεχθέντος, ἐς πολλὰ δ' εὐχρηστον τὸ συνιέναι· οὕτως οὖν ἄρχεσθαι μὲν αἰεὶ χρή τὴν ἐπίδεσιν καὶ τὴν πίεσιν ἐκ του- (536) τέου τοῦ χωρίου. τὰ δ' ἄλλα κατὰ λόγον, οἷς ἂν προσωτέρω ἀπὸ τοῦ κατάγματος ἀγάγῃς ἐπὶ ἥσسون τὴν πίεσιν ποιέεσθαι. χαλαρὰ δὲ παντάπασιν μηδέποτε περιβάλλειν, ἀλλὰ προσπεπιτωκότα. ἔπειτα δὲ πλείοσιν ὀθονίοισιν χρή ἐπιδεῖν ἐκάστην τῶν ἐπιδεσίων. ἐρωτώμενος δὲ φάτω ὀλίγω μᾶλλον οἱ πεπιέχθαι ἢ τὸ πρότερον καὶ μάλιστα φάτω κατὰ τὸ κάτηγμα· καὶ τὰ ἄλλα δὲ κατὰ λόγον καὶ ἀμφὶ τῷ οἰδήματι καὶ ἀμφὶ τῷ πονέειν καὶ ἀμφὶ τῷ ῥηίζειν κατὰ λόγον τῆς προτέρης ἐπιδέσιος γινέσθω. ἐπὴν δὲ τριταῖος ἢ, χαλαρωτέρω οἱ δοκείτω εἶναι τὰ ἐπιδέσματα, ἔπειτα ἀπολύσαντα χρή αὐθις ἐπιδῆσαι ὀλίγω μᾶλλον πιέζοντα καὶ ἐν πᾶσι τοῖσιν ὀθονίοισιν οἷσι περ ἤμελλεν ἐπιδεῖσθαι καὶ ἔπειτα πάντα αὐτὸν ταῦτα καταλαβέτω, ἅπερ καὶ ἐν τῇσι πρώτῃσι περιόδοισιν τῶν ἐπιδεσίων.

que membri extremitatem depelles; sin aliam prius adstrinxeris, inde ad fracturam adduces, quod intellexisse pertinet ad multos locos. Sic ergo ordiri semper vinculum debet, atque hunc locum primum adstringere, alios vero proportionem. Quo enim longius a fractura procedit, eo lenius arctari; nunquam vero ex toto laxari, sed adhaerere; post haec adjiciendae fasciae sunt, quotiescunque devincimus. Rogatus autem homo respondeat adstringi se paulo magis quam ante, praesertim qua fractura est atque alibi pro ratione. Tumeat item membrum, urgeatur, levetur pro ratione prioris juncturae. Abhinc tertio die sentiat fascias relaxari. Tum solvere convenit, ac rursus deligare paulo arctius omnibus fasciis injectis quibus utendum erit. Post haec laboranti omnia eveniant quae in superioribus alligandi circuitibus exposita sunt.

Ed. Chart. XII. [178.]

Ed. Bas. V. (536.)

[178] Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν εἰ ὅσον προσήκει πιέζειν οὐ πιέσομεν ὀδυνωμένου τοῦ κάμνοντος ἐπὶ τῇ πληγῇ, πάντων δὲ καλῶς γεγεννημένων ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ἀνωδυνώτερον ἔχοντες τὸν ἄνθρωπον αὐξήσομεν τὴν τάσιν, οὐ μὴν οὐδὲ νῦν, εἰς ὅσον ἡ διάθεσις ἀπαιτεῖ. τοῦτο γὰρ ἐὰν ὀρθῶς πάντα γένηται, κατὰ δὲ τὴν πέμπτην ἡμέραν ὑπάρξει, διὸ καὶ τοῖς ὀθονίοις πλείστοις χρῆσθαι την-καῦτα καὶ τῇ τάσει τελεωτάτῃ μεμνημένων ἡμῶν, ὡς ἀπάντων τῇ προσηκούσῃ τάξει γιγνομένων ὁ λόγος οὗτος αὐτῷ περαίνεται, ὡς εἴ γε διὰ τὸ πλημμεληθὲν ἐν τῷ μεταξὺ μηδέπω τελῶς ἀφλέγμαντος ἡ χεὶρ εἴη τῇ πέμπτῃ τῶν ἡμερῶν, οὐδ' ἡμεῖς χρησόμεθα τοῖς ὀθονίοις πᾶσιν. ἡ μὲν γὰρ ἀσφάλεια τῆς τῶν κατεαγόντων ἐπιδέσεως καὶ τοῦ πλήθους τῶν ὀθονίων, ὡς αὐτὸς ἔφη γίνεται, μάλιστα δ' αὐτῇ χρῶμεθα κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ προσεσταλμένον μὲν ἱκανῶς φαίνεται τὸ περὶ τὸ κάταγμα χωρίον, αὐτὸ δὲ τὸ συντετριμμένον ὁστιοῦν χαλαρὸν καὶ εὐπαράγωγον εἰς κατόρθωσιν. ἐὰν οὖν ποτε συμβῇ μὴ γενέσθαι τοῦτο κατὰ τὴν πέμπτην ἡμέραν, ἀναμενοῦμεν ἑτέραν περιόδον λύσεως

Si primo die homine propter fracturam dolente, quantum adstringendum est, non adstrinxerimus uti, omnibus recte factis tertio die dolor remittatur, arctius aligamus, neque tunc quoque quantum res postulat: hoc siquidem quum omnia recte procedunt quinto die convenit. Quare tunc plurimis fasciis utemur et quantum res exigit adstrictis non obliti hoc ab ipso praecipi, uti omnia convenienti ordine sequantur. Nam si propterea quod aliquid interim peccatum sit, brachium nondum quinto die ex toto inflammatione vacet, neque nos fasciis omnibus utemur. Exhibet quidem fasciarum multitudo, ut ipse ait, vinculi firmitatem. Potissimum vero ea utemur, quo tempore desedit locus qui circa fracturam est et ipsam os quod perfractum est laxius effectum est et facilius tractatur ut componi possit. At si quando hoc quinto die non cedit, differemus in alium circuitum qui ad diem

Ed. Chart. XII. [178.]

Ed. Bas. V. (536.)

εἰς τὴν ἑτέραν ἐβδόμην ἀφικνουμένην δηλονότι. διὰ τρίτης γὰρ ἀξιοῦ λύειν καὶ μετεπιθεῖν, ἄχρῃς ἂν εἰς νάρθηκας ἐμβάλλῃ τὸ κατάγμα χάριν τοῦ καταντλεῖν ὕδατι θερμῷ κενώσεως ἕνεκα τῶν ἐν τῷ κατεαγῶτι μορίῳ χυμῶν, ὅσοι λεπτοὶ καὶ ὀρρώδεις εἰσὶ διαπνέεσθαι θεόμενοι. ἅμα δὲ καὶ παρηγορητικὸν ὀδύνης τοῦτο καὶ κνήσεως ἱατικόν, ὥς ὅταν γέ μῃτε κνήσεως αἰσθάνηται μῃτε ὀδύνης ὁ ἄνθρωπος ἅπαντά τε τὰ λελεγμένα σημεῖα τοῦ περαίνεσθαι καλῶς τὰ περὶ τὸ κατάγμα φαίνεται, καὶν διὰ τετάρτης λύσης, οὐδὲν βλάβεις καὶ μάλιστα χειμῶνος, ἔτι δὲ μᾶλλον ἀνθρώπους ἀγροίκους ἀλουτεῖν εἰθισμένους τὰ πολλά. τοὺς δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰωθότας λοίεσθαι καὶ μᾶλλον εἰ οἷς τοῦτο ποιεῖν, οὐ χρεὶ διὰ μακροῦ λούειν, ἔτι δὲ μᾶλλον εἰ καὶ μαλακόσαρκοι φύσει τύχοιεν εἶναι.

μα'.

Ἐπὴν δὲ τριταῖος γένηται, ἐβδομαῖος δὲ ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπιδέσιος, ἣν ὀρθῶς ἐπιδέχεται, τὸ μὲν οἶδημα ἐν ἄκρῃ τῇ

septimum perveniet. Jubet enim donec ferulae ad fracturam dentur, tertio quoque die solvi ac rursus deligari ea de causa, ut aqua calida infundatur ad educendos succos in comminuta parte existentes qui tennes sunt et feri naturam habent digestionemque requirunt; et simul etiam ad leniendum dolorem et pruriginem finiendam. Itaque ubi nec dolor nec prurigo hominem exerceat atque indicia illa omnia se ostendant, ex quibus recte fracturam habere cognoscimus, etiam si quarto quoque die solves, nihil laedes, hieme potissimum, atque adeo magis homines agrestes, qui lavari fere non consueverunt, sed eos qui quotidie lavari solent et qui praesertim bis id facient, convenit non longo interposito spatio resolvere, ac praecipue ubi carne fuerint molliori.

XLI.

Inde ubi ad tertium diem ventum erit, qui septimus est a primo, quum injectum vinculum fuit, si recte alligatus

Ed. Chart. XII. [178. 179.]

Ed. Bas. V. (536.)

χειρὶ ἔσται, οὐδὲ τοῦτο λίην μέγα. τὸ δ' ἐπιδεόμενον
χωρίον ἐν πάσῃσι τῇσιν ἐπιδέσσειν ἐπὶ τὸ λεπτότερον
καὶ ἰσχνότερον εὐρεθήσεται. ἐν δὲ τῇ ἐβδόμῃ καὶ πάνυ
λεπτὸν καὶ τὰ ὀστέα τὰ κατεηγότα ἐπὶ μᾶλλον κινεύμενα
καὶ εὐπαράγωγα ἐς κατόρθωσιν. καὶ ἦν ἡ ταῦτα τοιαῦτα,
κατορθώσαντες χρὴ ἐπιδῆσαι ὡς ἐς νάρθηκας, ὀλίγω
μᾶλλον πιέσαντας ἢ τὸ πρότερον, ἦν μὴ πόνος τις πλείων
ἢ ἀπὸ τοῦ οἰδήματος τοῦ ἐν ἄκρῃ τῇ χειρὶ. ἐπὶ δ'
ἐπιδέσεως τοῖσιν ὀθονίοισι τοὺς νάρθηκας περιθεῖναι χρὴ
καὶ περιλαβεῖν ἐν τοῖσι δεσμοῖσιν ὡς χαλαρωτάτοισιν,
ὁκόσον ἡρεμέειν ὥστε μηδὲν συμβάλλεσθαι ἐς τὴν πίεσιν
τῆς χειρὸς τὴν τῶν ναρθήκων πρόσδεσιν. μετὰ δὲ ταῦτα
ὅ τε πόνος αἷ τε ῥαστῶναι αἱ αὐταὶ γενέσθωσαν, αἵπερ καὶ
ἐν τῇσι πρώτῃσι περιώδοισι τῶν ἐπιδεσίων. ἐπὶ δὲ
τρίτῳ ἔων φῆ χαλαρὸν εἶναι, τότε [179] ἔπειτα χρὴ
τοὺς νάρθηκας ἐρείσασθαι, μάλιστα μὲν κατὰ τὸ κάτωμα,
ἀτὰρ καὶ τᾶλλα κατὰ λόγον, εἵπερ καὶ ἡ ἐπίδεσις ἐχά-
λα μᾶλλον ἢ ἐπέξε. παχύτατον δὲ χρὴ εἶναι τὸν νάρ-
θηκα, ἢ ἐξέστη τὸ κάτωμα, μὴ μὲν πολλῶ. ἐπιτηδεύειν

fuerit, tumor in manu apparebit, isque non admodum
magnus; locus item cui vinculum injicitur, quotiescun-
que deligabitur, tenuior et gracilior conspicietur, septimo
autem die tenuissimus; atque ossa perrupta tractabun-
tur facilius magisque ducentur, ut dirigantur. Quodsi
haec ita habeant, dirigere oportet alligareque ac feru-
lis excipere, pauloque amplius quam ante adstringere,
nisi si tumor qui in manu est majorem dolorem afferat.
Ubi vero fascias injeceris, imponendae ferulae sunt su-
perque fasciae alligandae admodum laxae, sic ut cir-
cumdatae ferulae contineantur nec quidquam brachium
adstringant. Quo facto prematur offensus eodem modo
et relevetur atque in prioribus vinciendo circuitibus. At
ubi ad tertium diem perveniens laxum vinculum sentiat,
necesse est ferulae magis arctentur, potissimum qua fra-
ctura est, atque alibi pro ratione: siquidem ipsum vin-
culum laxum potius erat quam adstrictum. Pleniores

Ed. Chart. XII. [179.]

Ed. Bas. V. (536. 537.)

δὲ χρὴ μάλιστα μὲν κατ' ἰσχυρίην τοῦ μεγάλου δακτύλου, ὥς μὴ κείσεται ὁ νάρθηξ, ἀλλὰ τῇ ἢ τῇ, μηδὲ κατὰ τὴν τοῦ μικροῦ δακτύλου ἰσχυρίην, ἥ τὸ ὀστέον ὑπερέχειν ἐν τῷ καρπῷ, ἀλλὰ τῇ ἢ τῇ. ἦν δὲ ἄρα πρὸς τὸ κάτηγμα συμφέρει κείσθαι κατὰ ταῦτά τινας τῶν νάρθηκων βραχυτέρους αὐτοὺς χρὴ τῶν ἄλλων ποιέειν, ὥς μὴ ἐξικνέωνται πρὸς τὰ ὀστέα τὰ ὑπερέχοντα παρὰ τὸν καρπὸν, κίνδυνος γὰρ ἐλκώσιος καὶ νεύρων ψιλώσιος. χρὴ δὲ διὰ τρίτης ἐρείδειν τοῖσι νάρθηξιν πᾶν ἡσυχῇ οὕτω τῇ γνώμῃ ἔχοντας, ὥς οἱ νάρθηκας φυλακῆς εἵνεκα τῆς ἐπιδέσιος προσκείμενται, ἀλλ' οὐ τῆς πίεσιος εἵνεκεν ἐπιδέωνται. ἦν μὲν οὖν εὖ εἰδῆς ὅτι ἱκανῶς τὰ ὀστέα ἀπιδυνταὶ ἐν τῇσι προτέρησιν ἐπιδέσεσιν καὶ μήτε κνησμοὶ τινες λυπέωσι μήτε τις ἑλκωσις μηδεμίᾳ ὑποπτεύεται εἶναι, ἔἴαν χρὴ ἐπιδεδέσθαι ἐν τοῖσι νάρθηξιν, ἔστ' ἂν ὑπὲρ εἰκόσιν ἡμέρας γίνηται· ἐν τριήκοντα δὲ μά- (537) λιστα τῇσι συμφύσεσσι κρατύνεται ὀστέα τὰ ἐν τῷ πῆχει τὸ ἐπίπαν.

autem adhibendae ferulae sunt ab ea parte, qua fractura exstat, non multo tamen. Videndumque est ne e regione pollicis collocentur, sed hinc vel hinc, neque item e regione minimi digiti qua os in prima palmarum parte excedit, sed hinc vel hinc. Verum si fractura omnino ferulas requirit, his locis brevissimae super accommodandae, sic ut ad ossa quae in prima palmarum parte exstant maxime pertineant; periculum enim esset ne ulcus fieret et nervi nudarentur. Debemus autem ferulas arctare tertio quoque die paululum omnino id spectantes, quod eo nomine imponuntur ut vinculum tueantur, non ut adstringant. Quod si optime perspexeris ossa sub prioribus vinculis abunde fuisse directa, neque locum prurigo aliqua infestat neque ulla exulcerationis suspicio est, ultra vigesimum diem finito alligatas ferulas manere: nam plerisque ad summum triginta diebus brachii ossa conservent.

Ed. Chart. XII. [179.]

Ed. Bas. V. (537.)

Εἰ τοιοῦτον ἐδυνάμεθα ποιῆσαι τὸ κατεαγὸς ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, ὅποιον εἰς τὰ πολλὰ κατὰ τὴν ἐβδόμην γίνεται, τοὺς νάρθηκας ἀναγκαῖον περιεβάλλομεν. ἔπει δέ, ὡς εἶπεν αὐτός, ἐν τῇ ζ' πάνυ λεπτὸν φαίνεται, δι' οὗ ῥήματος ἐδήλωσε τὸ καὶ τῆς ὑγιεινῆς αὐτὸ καταστάσεως ὡς εἶχε πρότερον ἰσχνότερον γίνεσθαι, διὰ τοῦτο κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν αὐτῷ περιτίθῃσι τοὺς νάρθηκας ἐπιμελέστατα δηλονότι διαπλάσας νῦν τὸ κῶλον, ὡς ἂν καὶ τῶν ὀστέων μὲν χαλαρῶν. εἰ δὲ χρεια τῶν νάρθηκων ἔστιν, ἥπερ δὴ καὶ τῶν σπληνῶν ἔμπροσθεν εἴρηται, κρατεῖσθαι τὸ κατεαγὸς ὀστοῦν. ἔπει δὲ συμφῦναι πρὸς ἑαυτὸ καθάπερ ἡ σὰρξ οὐ δύναται διὰ τὴν φυσικὴν ξηρότητα, ὅλον δεσμός τις ὦν ὁ πῶρος αὐτῶν γίνεται περιφυόμενος τοῖς χεῖλεσι τοῦ κατάγματος. ἡ γένεσις δ' αὐτῷ τὸ ἐξ αὐτοῦ τοῦ συντριβέντος ὀστοῦ τῆς τροφῆς περίττωμα· καὶ ὅταν γε μὴ καλῶς ὁ κάμνων ἢ διαιτώμενος ἢ καὶ πληθωρικός ὑπάρχων, πολὺ τοῦτο τὸ περίττωμα, ὃ προχεόμενον ὅλους διαβρέχει τοὺς ἐπιδέσμους αἵματι παχεῖ παραπλήσιον. ὅσον οὖν αὐτοῦ κατὰ τὴν ἔγχυσιν ἐπὶ τοῖς χεῖλεσι τῶν τοῦ κατεαγότος ὀστοῦ

Si tertius dies fractum os nobis daret, quale fere septimus exhibet, necessario ad ferulas veniremus, sed quia, ut ipse dixit, septimo die πάνυ λεπτόν, id est tenuissimum apparet, quo vocabulo significavit gracilius fieri, quam quum erat in pristino statu salubri, idcirco die eodem ferulas circumponit, tunc scilicet membrum diligentius componens, utpote quum ossa laxiora sint; eo autem ferulae pertinent, quo et pannos ante diximus, nempe ut fractum os contineant; at quum ossa ob siccitatem naturalem nequeant carnis modo coalescere, callo circa fracturae oras incremente quasi quodam vinculo circumdantur. Hic autem creatur de eo quod superat ex ipso fracti ossis alimento; quod si laborans vel non idoneo victu utatur vel plenus sit, id quod superat copiosius est effusumque fascias totas veluti crasso sanguine madefacit. Quidquid igitur ex eo dum effunditur circa fracturae oras

Ed. Chart. XII. [179. 180.]

Ed. Bas. V. (537.)

μερῶν ἐπιπαγῇ, τοῦτο τῷ χρόνῳ μεταβαλλόμενον ὑπ' αὐ-
 τοῦ τοῦ ψαύοντος ὁστοῦ παραπλήσιον αὐτῷ γίγνεται καὶ
 καλεῖται πῶρος. ἐὰν οὖν σείηται καὶ διακινήται τὰ χεῖλη
 τοῦ κατάγματος, ἢ τε πίσεις αὐτοῦ κωλυθήσεται καὶ διὰ
 τοῦτο καὶ ἢ τοῦ κατάγματος πῶρωσις γε καὶ γένεσις. ὅποιον
 γὰρ τι τοῖς ἐνουμένοις ξύλοις ἐστὶν ἢ κόλλη, τοιοῦτον τοῖς
 συντριβομένοις ὁστοῖς ὁ πῶρος. εἰκότως οὖν ἡσυχίας ἀκρι-
 βῶς δεῖται τὰ διὰ πῶρον κολλώμενα κατάγματα· σεισθεὶς
 γὰρ ὁ πηγνύμενος πῶρος διαλύεται παραπλησίως τῇ τὰ
 ξύλα συναγούσῃ κόλλῃ καὶ τῷ πηγνυμένῳ γάλακτι. ταύτην
 οὖν αὐτῷ τὴν ἡσυχίαν ἢ τ' ἀκριβεστέρα πίσεις ἐκ τῶν ἐπι-
 δέσμων καὶ ἢ τῶν ταῦτα κρατούντων ἔξωθεν γίγνεται. κρα-
 τεῖ δ' αὐτὰ τό τε πλήθος τῶν ὀθονίων καὶ οἱ νάρθηκας.
 τὰ δ' ἐφεξῆς ἅπαντά εἰσι σαφῇ τοῖς προσέχουσι τὸν νοῦν·
 κελεῖει γὰρ εἴ ποῦ [180] τι χαλαρὸν γίγνοιτο τῆς δέσεως
 ἐπισφίγγειν διὰ τρίτης τοὺς νάρθηκας, οἳ μέντοι λύνει ὅλην
 τὴν ἐπίδεσιν, εἰ μὴ κνησιῶν ὁ ἄνθρωπος τύχῃ σφοδρῶς ἢ
 καὶ τινα ἔλκωσιν ὑποπτεύοιμεν. ἢ δ' αἰτία τοῦ κατ' ἀρχὰς
 μὲν μᾶλλον, ὕστερον δ' ἥττον κνησιῶν ἢ κένωσις ἐστὶ τοῦ

concrefcit, tempore ab offe cui haeret mutatur et fimile
 ipfi redditur callusque nominatur. Ergo fi fracti offis
 orae agitentur dimoveanturque, prohibebitur quo minus
 adfrictum maneat, atque idcirco creari callus et aggluti-
 nari non poterit. Quod enim gluten lignis efficit quae
 glutinantur, id callus praestat offibus fractis. Jure igitur
 summa quiete opus est ad fracturas quae callo debent so-
 lidari: nam fi agitetur coactus callus, dissolvitur perinde
 ac gluten quo ligna cohaerent et coactum lac; summam
 vero hanc quietem praebent fasciae adfrictae et quae su-
 perdata continent; porro continent fasciarum multitudo
 ac ferulae. Quae deinceps sequuntur omnia plana sunt
 his qui animum adjungunt: praecepit enim ut sicubi vin-
 culum laxetur, ferulae tertio quoque die arctentur, non
 tamen resolvatur tota junctura, nisi homo ingenti pruri-
 gine vexetur vel exulcerationis alicujus suspicio sit. Pru-
 rit autem fractura initio magis, deinde minus, quoniam

Ed. Chart. XII. [180.]

Ed. Bas. V. (537.)

πεπονθότος μορίου· κνησιῶσι γὰρ ὑπὸ τῶν ἐξερχομένων περιττωμάτων ἀτμωδῶν, δακνόμενοι μετρίως, ὥς ὅταν γέ σφοδρῶς δάκνωνται μετ' ὀδύνης αὐτοῖς ἤδη τὸ κνησιῶν ὑπάρχειν. ὅταν οὖν κενὸν μόριον, ἢ οὐδὲν γεννᾷ περιττωμα τοιοῦτον ἢ παντάπασιν ἐλάχιστον.

 μβ'.

Ἀτρεκέες δὲ οὐδέν· μάλα γάρ τε καὶ φύσις φύσιος καὶ ἡλικίη ἡλικίης διαφέρει.

Οἷχ ἀπλῶς εἰπὼν ἡλικίαν ἡλικίας διαφέρειν, ἀλλὰ προσθεὶς τὸν σύνδεσμον ἐπιδείκνυται καὶ ἄλλας αἰτίας εἶναι, δι' αἷς οὐ πάντα τὰ τοῦ πήχεως κατάγματα τριάκονθ' ἡμέρας κρατύνεται, τινὰ δὲ ἥτιον· ἀλλ' ἔστιν ἢ τε τοῦ ἔτους ὥρα καὶ χώρα καὶ φύσις τοῦ θεραπευομένου σώματος, ἢ τε τοῦ ἔτους κατάστασις αὐτοῦ καὶ δίαίτα καὶ ὁ τρόπος τῆς δέσεως. θάττον γάρ κρατύνεται, τουτέστιν ἀσφαλῶς παροῦται διὰ τε τὴν ὕλην ἐξῆς ὁ πῶρος γίγνεται συμμέτρως

vitiata pars exhauritur: excitatur enim prurigo a vaporibus qui ab eo quod superest profusi leviter mordent. At ubi acrius mordeant, prurigini jam dolor jungitur. Igitur quando pars inanis est, nihil omnino tale superat vel certe minimum.

 XLII.

Nihil autem perpetuum est; multum enim et aetas ab aetate distat.

Non dixit simpliciter differre aetatem ab aetate, sed adjecta conjunctione indicat alias etiamnum causas esse cur non omnes brachii fracturae triginta diebus confanescant, sed quaedam paucioribus. Sunt enim in causa anni tempus, regio, natura aegrotantis, anni temperatio, ratio victus et vincendi modus. Nam citius confervescunt, hoc est callo firmanitur et ob materiae ex qua callus oritur quantitatem ac qualitatem moderatam et ob robur vi-

Ed. Chart. XII. [180.]

Ed. Bas. V. (537.)

ἔχουσιν ἐν ποσότητί τε καὶ ποιότητι καὶ διὰ τὴν ῥωμὴν
 τῆς πηγνυούσης αὐτὴν δυνάμεως. εἰς χρόνον δὲ ἐκπίπτει
 πλείονα διὰ τε τὴν ἔνδειαν τῆς ὕλης· ὁ γὰρ ἐν ἐλάττω
 χρόνῳ δι' εὐπορίας τῆς ὅλης αἱ δυνάμεις ἐργάζονται, τοῦτ'
 ἐν πλείονι δι' ἀπορίαν. ἔστι δ' ὅτε καὶ διὰ πλῆθος ἄμε-
 τρον. ἀποκλύζεται γὰρ ὁ πηγνύμενος πῶρος ὑπὸ τῆς ἐπιρ-
 ρεύσεως ἔνδοθεν ὑγρότητος, ὅταν ἢ πολλή τε ἅμα καὶ συνε-
 χής· ἔστι δὲ τὸ μὲν πάχος τῆς ὕλης ἐπιτηδειότερον εἰς τὸ
 παγῆναι τε καὶ γενέσθαι πῶρον. ἢ δ' ὑγρότης ὅταν ὑδα-
 τώδης ἔσθι καὶ λεπτή καὶ τὴν σύστασιν ἀνεπιτηδείου εἰς
 πῶρου σύστασιν. ὅτι δὲ ἡ δύναμις ἢ μὲν ἰσχυρὰ θᾶττον
 ἐργάζεται τὸ ἐαυτῆς ἔργον, ἢ δὲ ἀσθενεστέρα βραδύτερον
 οὐδὲ λόγου δεῖται. διὰ ταῦτα μὲν ἐν διαφόροις χρόνοις αἱ
 παρώσεις γίνονται τοῖς συντετριμμένοις ὁστοῖς, αὐτὰ δὲ
 ταῦτα τὰ νῦν λεγόμενα διὰ τὰς ἔμπροσθεν εἰρημινὰς αἰ-
 τίας ὑπαλλάττεται· καὶ γὰρ πλείων καὶ ἐλάττων ὕλη καὶ
 παχυτέρα καὶ λεπτοτέρα γίγνεται διὰ τε τὴν ἐξ ἀρχῆς
 ἐκάστου κρᾶσιν καὶ διὰ τὴν ἐπίκτητον, ἐν ᾗ θεραπεύεται
 χρόνῳ κατάγμασιν, ἔτι τε δίαιταν ἣν διαιτῶνται καὶ τρόπον

rium ipsam cogentium. Diutius autem trahitur ex mate-
 riae inopia; quod enim breviori tempore ob materiae co-
 piam vires efficiunt, id longiori praestant ob inopiam et
 interdum etiam ob copiam immodicam. Callus enim con-
 crescens abluitur humore qui ab interiore parte fluit, ubi
 multus sit et continetur. Porro materia crassa commode
 spissescit et in callum vertitur; humor autem ubi aquosus
 fuerit et habitu tenuis spissando callo maxime est alienus.
 Vires quoque quum valent mature suo munere fungi; sero,
 quum imbecillae sunt. Nihil attinet dicere quibus de
 causis callus diverso tempore fractis ossibus circumdatur.
 Haec autem ipsa quae nunc dicuntur ob causas prius po-
 sitas mutantur, quoniam materia et plus et minus abun-
 dat et crassior est ac tenuior ob temperamentum tam
 uniuscujusque naturale quam adventitium ipsius fracturae
 eo tempore quo curatur, atque item ob victus rationem

Ed. Chart. XII. [180. 181.]

Ed. Baf. V. (537.)

ἐπιδέσεως ἦν ἐπιδοῦνται, τὴν θ' ἡλικίαν καὶ τὴν ὥραν καὶ τὴν χώραν, ἐξ ὧν ἀπάντων καὶ ἡ δύναμις ἦτοι γ' ἀσθενῆς ἢ ἰσχυροτέρα γίγνεται.

μγ'.

Ἐπὴν δὲ λύσης, ὕδωρ θερμὸν καταχέαι χρὴ καὶ μετεπιδῆσαι ἥσπον μὲν ὀλίγω πιέσαντα ἢ τὸ πρόσθεν, ἐλάσσοσι δὲ τοῖσιν ὀθονίοισιν ἢ τὸ πρότερον, καὶ ἔπειτα διὰ τριτῆς ἡμέρης λύσαντα ἐπιθεῖν, ἐπὶ μὲν ἥσπον πιέζοντα, ἐπὶ δὲ ἐλάσσοσι τοῖσιν ὀθονίοισιν.

Ἡῦξησεν ἀπ' ἀρχῆς καὶ πλήθος τῶν ὀθονίων καὶ τὴν πίεσιν ἄχρι τῆς τῶν ναρθήκων [181] ἐπιδέσεως. ἐκείνους δὲ ἐπιθεῖς κατὰ τὴν ζ' ἡμέραν ἄλυτον ἐφύλαξε τὸ κῶλον ἄχρι τῆς κ', οἷον κρηπίδα βεβαίαν βάλλεσθαι βουλόμενος τῇ πωρώσει. γιγνομένης δ' αὐτῆς οὐκέτ' ἐν ἡσυχίᾳ παντελῶς φυλάττει τὸ κάταγμα· προσήκει γὰρ ἀνατρέφειν τὸν πῶρον, ὅταν ἀσφαλῶς ῥιζωθῇ, τὸ δ' ἀνατρέφειν γίγνεται τῇ χορη-

qua homo utitur et ob modum quo deligatur; praeter haec aetatem, tempus anni, regionem, ex quibus omnibus validiores vires sunt aut infirmiores.

XLIII.

Ubi solveris, aqua calida perfundio et rursus alligato fasciis lenius quam ante adstrictis, paucioribus item quam ante injectis; inde tertio quoque die solvens, rursus laxioribus fasciis et paucioribus devincito.

A primo die usque dum ad ferulas veniat et fasciarum numerum auget et arctius adstringit; eas autem imponens septimo die membrum non solvit usque ad vigesimum, statuere quasi firmam basin volens calli producendi, quo circumdato fracturam penitus immobilem non amplius tuetur; nutrire enim callum oportet, ubi altius radices egit. Nutritur autem quum materia in ipsum derivatur,

Ed. Chart. XII. [181.]

Ed. Bas. V. (537.)

γία τῆς ὕλης, ἣν ὥσπερ ἀποστρέψαμεν ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τοῦ πεπονθότος εἰς ἕτερα μόρια τοῦ σώματος, οὕτω νῦν χρὴ προσκαλεῖσθαι καταχέοντας ὕδωρ θερμόν· καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ παντάπασιν αὐτὴν ἐκωλύομεν ἐπὶ τὸ πεπονθὸς ἔρχεσθαι, τῷ πλήθει τῶν ὀθονίων καὶ τῇ πίεσει αὐτὴν νῦν οὐ προσήκει κωλύειν ἐπιρρῆν ἀφαιροῦντας κατὰ βραχὺ τῶν ὀθονίων, ἅμα τῷ καὶ τὴν πίεσιν κωλύειν.

μδ.

Ἐπὴν δὲ, ὅταν τοῖσι νάρθηξι δεθῇ, ὑποπτένης τὰ ὅστέα μὴ ὀρθῶς κεῖσθαι ἢ ἄλλο τι ὀχλήν τὸν τειρωμένον, λίσσαι ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ χρόνου ἢ ὀλίγω πρόσθεν καὶ αὐθις μετεπιδῆσαι.

Τὰ μὲν ἔμπροσθεν αὐτῷ λέλεκται πάντων κατὰ λόγον γιγνομένων. ἐπεὶ δὲ καὶ ὀδύνης τινὸς αἰσθησις γιγνομένη καὶ τῆς ἐλκώσεως φόβος, ὑποψία τοῦ μὴ καλῶς διαπεπλάσθαι τὸ κάταγμα καὶ κίνησις σφοδρὰ κατὰ τινὰ συντυχίαν

quam sicuti ab initio avertimus ab affecta sede ad alias corporis partes; ita nunc evocare debemus aqua calida perfusa; quin et initio fasciis multis atque adstrictis quominus ad vitiatum locum conflueret ex toto ipsam prohibuimus; nunc paulatim numero demimus pressumque laxamus, quum non expediat prohibere ne confluat.

XLIV.

Quodsi alligatis ferulis suspicio sit ne ossa recte concurrerint vel aliud quidpiam infestet, ubi dimidium temporis praeterierit vel paulo ante solvere oportet et rursus devincire.

Superiora dicta sint quum omnia recte procedant; namque ubi sit sensus aliquis doloris vel exulcerationis suspicio aut vereamur ne fractura male composita sit aut casu aliquo interveniente membrum motum sit, solvere

Ed. Chart. XII. [181.]

Ed. Bas. V. (537. 538.)

ἐν τῷ κόλῳ γιγνομένη λύειν μὲν ἀναγκάζει πρὸ τῆς κ' ἡμέρας τὴν ἐπίδεσιν, αὐτο τοῦτο προδιωρίσατο μὴ τις οἰηθεὶς διηνεκὲς εἶναι τὸ παρηγγελμένον ὑπ' αὐτοῦ πρόσθεν ἅπαντα μέχρι τῆς κ' ἡμέρας τὰ κατάγματα φυλάττειν τελέως ἀκίνητα. πρὸς γὰρ τὸ κατεπείγον ἀεὶ χρὴ τὸν ἰατρὸν ἴστασθαι καὶ μὴ καθάπερ νόμον ἀπαράβατον φυλάττειν τὰ κελευσθέντα πράττεσθαι κατὰ λόγον προβαινόντων ἁπάντων.

μέ.

Διαίτα δὲ τουτέοισιν οἷσιν ἂν μὴ ἔλκεα ἐξ ἀρχῆς γένηται ἢ ὅστιά ἐξω ἐξίσχει, ἀρκέει (538) ὑποφαύλη, ἐνδεέστερον δὲ χρὴ διαιτᾶν ἄχρι ἡμερέων δέκα, ἅτε ἤδη καὶ ἐλινύοντας.

Τὸ φαῦλον οἱ παλαιοὶ σχεδὸν ἅπαντες εἰώθασι πολλαῖς ἀντὶ τοῦ τυχόντος καὶ ἀπλοῦ λέγειν, ὃ τὸ ἀκριβὲς ἀντίκειται καλούμενον, ὑπὸ τῶν Ἰωνίων σκεθρόν. ὥσπερ οὖν τὴν ἀκριβῆ διαίταν ὀνομάζει σκεθρὰν, οὕτω τὴν ἐναντίαν

vīculum ante vigesimum diem cogimur. Id autem ipsum definivit, ne quis existimet perpetuum esse quod supra imperavit, fracturam quamlibet usque ad vigesimum diem servandam esse penitus immobilem. Semper enim pugnare medicus debet adversus id quod magis urget, neque obligare se praeceptis tanquam legi quam contemnere nefas sit, quum omnia praeter rationem eveniunt.

XLV.

Quibus initio cutis non abrumpitur neque os cute excedit, idonea est ratio victus prope quaevis; minus tamen cibi sumant usque ad decimum diem, praesertim quum quiescant.

Φαῦλον vocabulum solent veteres Graeci fere omnes usurpare, quum significare volunt simplex aut quodvis; huic opponitur exquisitum, quod Iones σκεθρόν appellant. Sicut igitur exquisitam victus rationem σκεθρὰν vocat,

Ed. Chart. XII. [181. 182.]

Ed. Bas. V. (538.)

αὐτῇ φαύλῃ. καὶ κατὰ τοῦτο καὶ νῦν τὴν μετρίως ὑποφαύλῃν ἐκάλεσεν, ἥτις ἐστὶν ἡ μετὰ τῆς ἀπλῆς φαύλης καὶ τῆς ἀκριβοῦς. ἀκριβεῖ μὲν οὖν διαίτη διαίτῃ τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἔχοντας μεθ' ἑλκους τὸ κάταγμα, καὶ μάλιστα εἰ προκύπτει τοῦ δέρματος ἔξω τοῦ συντριβέντος ὁστοῦ. ἀπλῇ δὲ, τουτέστι τῇ ἐπιτυχοῦσῃ, τοὺς ἐν ἀκινδύνῳ καθεστῶτας. ὑποφαύλῃ δὲ καὶ μέσῃ τοὺς κάταγμα ἔχοντας ἐν ταῖς πρώταις ἡμέραις διαίτῃ. τὸν δ' ὅρον τῶν πρώτων ἡμερῶν ἐποίησατο τὴν ε', οὐχ ὥς [182] οὐδέ ποτ' ἂν πρωϊότερον ἢ ὀψιότερον εὐλόγως ἡμῶν παραλλαξάντων τὴν διαίταν, ἀλλ' ὥς ἐπὶ πολὺ συμβαῖνον οὕτως. διὰ τοῦτο δὲ μέσῃ χρῆται διαίτῃ, διότι μήτε κίνδυνος μέγας ἐστὶν ὥς ἐπὶ τῶν γυμνωθέντων ὁστέων μήθ' οὕτως ἀκίνδυνος ἢ διάθεσις, ὥς ἐπὶ τῶν ἑλκος ἔχόντων ἀπλοῦν ἐν σαρκώδει μορίῳ χωρὶς ὁστοῦ πάθους. τοῖς μέσως οὖν ἔχουσι τῶν ἀκινδύνων τε καὶ κινδυνωδῶν μέσῃν εἰκότως ὀρίζει καὶ διαίταν ἄλλως τε καὶ ὅτι μέχρι τῆς ε' ἡμέρας οἱ συντετριμμένοι τὴν χεῖρα τελῶς ἀργοῦσιν, ὅπερ ἐλινύειν οἱ Ἴωνες ὀνομάζουσιν. εὐλο-

ita huic contrariam φαύλῃν; atque hac ratione nunc eam quae prope quaevis sit ὑποφαύλῃν dicit; quae media est inter quamvis simpliciter et exquisitam. Exquisitam victus rationem imperat quibus initio praeter ossis fracturam carnis quoque vulnus accessit, ac praecipue quum ex fracto osse aliquid cute excedit, simplicem, id est quamvis, illis qui omnino periculo vacant; prope vero quamvis mediamque quibus os fractum est primis diebus, quorum terminum constituit decimum, non quod non interdum maturius, interdum serius mutare victum liceat, sed quod plerumque ita accadat. Utitur autem media victus ratione propterea quod neque ita magnum periculum est, sicut quum ossa nudantur, neque ita res tuta, sicut cum intacto osse caro simpliciter vulneratur. Merito igitur his qui mediū sunt inter eos qui periculo vacant et eos qui periclitantur, mediam victus rationem indicit, praesertim quum usque ad decimum diem, quibus brachium fractum est ex toto quiescant, quod Iones ἐλινύειν dicunt. Itaque

Ed. Chart. XII. [182.]

Ed. Bas. V. (538.)

γον δ' ἐστὶ τῶν κινουμένων τοὺς ἡσυχάζοντας ἀκριβέστερον
 διαιτᾶσθαι. μετὰ τὴν ἑ οὖν τῶν πλείστων περιεχομένων
 ἀνειλημμένης τῆς χειρὸς εἰκότως ἄχρη τῆς ἡμέρας ἐκείνης
 μέσον εἶδος διαίτης συμβουλεύει παραλαμβάνειν, ἥδη δὲ
 καὶ ἐλινύοντας. ὡς τὰ πολλὰ μὲν ἐπὶ χρόνου τὰττουςι τὸ
 ἥδη, λέγουσι δ' αὐτὸ καὶ τοῖς περὶ τινων πίστευσιν, ὡς εἰ
 τις οὕτως εἶπεν, ἀλλὰ καὶ διὰ τόδε πιστευτέον τῷδε καὶ
 ποιητέον τόδε· καθ' ὃ καὶ νῦν ὁ Ἱπποκράτης φαίνεται κε-
 χρημένος, ἵν' ὁ λόγος ἢ τοιοῦτος, διαίτη μετρίῳ χρηστέον
 ἄχρη τῆς δεκάτης ἡμέρας, διὰ τε τὰ ἄλλα καὶ ἥδη διότι
 παντάπασιν ἡσυχάζει κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον.

 μστ'.

Καὶ ὅσοισιν ἀπαλοῖσιν χρῆσθαι, ὅκοσα τῇ διεξόδῳ μετρίο-
 τητα παρέχουσιν.

par est exquisitiori victu sustinendos esse quiescentes quam
 qui moventur. At quum a decimo die plerique suspenso
 brachio inambulent, merito praecipit ut in eum usque
 diem medio victus genere utantur, praesertim quum quie-
 scant. Quod praesertim vertimus Hippocrates habet ἥδη,
 quod plerumque tempus notat; sed adjicitur etiam ad ali-
 quid comprobandum, ut si dicamus et ob alia et ἥδη
 hoc praesertim propter haec credendum huic, faciendum
 hoc est, quomodo videtur nunc ab Hippocrate usurpatum,
 sic ut oratio talis sit: mediocri victu utendum usque ad
 decimum diem et alia de causa et praesertim quum homo
 interim ex toto conquiescat.

 XLVI.

Adhibeantque ex obsoniis mollibus quaecunque modice ad-
 modum dejiciunt alvum.

Ed. Chart. XII. [182.]

Ed. Bas. V. (538.)

Ἡ πτισάνη δηλονότι ἢ τεύτλῳ ἢ μαλάχῃ ἢ ἀτραφάξει, εἴτε καὶ βλίτῳ καὶ κολοκύνθῃ καὶ τῶν ἰχθύων τοῖς ἀπαλοσάρκοις.

μζ.

Οἶνου δὲ καὶ κρεοφαγίας ἀπέχεσθαι.

Ἐδίδαξεν αὐτὸς τῆς ἀκριβοῦς διαίτης εἶδος καὶ τὸ τῆς ἀπλῶς ὑποφαύλης, ἣν νῦν ἄχρι τῆς δεκάτης ἡμέρας κελεύει ποιεῖσθαι. ἡ μὲν γὰρ μετ' οἶνου τε καὶ κρεοφαγίας φαύλη τέ ἐστι καὶ τυχοῦσα, ἡ δ' ἐπὶ χυλῷ μόνης πτισάνης ἢ μελικράτου καὶ χρηστῇ καὶ ἀκριβῆς. ἡ μέση δ' ἀμφοῖν ἐστὶν ἣν ἐν τῇ πρὸ ταύτης λέξει διηλθεῖν εἰπὼν, καὶ ὅψοισιν ἀπαλοῖσι χρῆσθαι, ὅσα τῇ διεξόδῳ μετριότητα παρέχουσιν.

μη.

Ἐπεὶτα μέντοι ἐκ προσαγωγῆς ἀνακομίζεσθαι. οὗτος ὁ λόγος ὥσπερ νόμος κεῖται δίκαιος περὶ κατηγμάτων ἰήσιος.

Ptisanam videlicet, betam aut malvam, atriplicem, five blitum vel cucurbitam et pisces teneros.

XLVII.

Sed a vino et carne sibi temperent.

Docuit ipse exquisiti victus rationem et ejus qui quisvis est et ejus qui prope quivis quam nunc praecipit usque in decimum diem servari: nam quum aeger carnem edit et vinum potat, victus simplex est et quivis; sed quum solo ptisanæ cremore et mulla vivit, victus tenuis est atque exquisitus. Inter utrumque est ille quem proxime indicavit, quum inquit, adhibeantque ex obsoniis mollibus quaecunque alvum modice dejiciunt.

XLVIII.

Tum paulatim se reficiant. Oratio haec lex justa fertur de curatione fracturae.

Ed. Chart. XII. [182. 183.]

Ed. Bas. V. (538.)

Ἀνακομίζεσθαι, τουτέστιν ἀνατρέφεσθαι, τὸν ἔχοντα κά-
ταγμα μετὰ ταύτην συμβουλεύει. τὸ δὲ [183] ἐκ προσα-
γωγῆς ἀντίκειται τῷ ἀθρόως, σημαῖνον τὸ κατὰ βραχύ.
μέμφεται γὰρ τὸ κατὰ πολὺ καὶ ἑξαπίνης πληροῦν ἢ κενοῦν
ἢ ὀτιοῦν ἄλλο ποιεῖν.

μθ'.

Ὡστε χειρίζειν χρὴ, ὥστε ἀποβαίνειν ἀπὸ τῆς δικαίης χει-
ρίσιος. ὅ τι δ' ἂν μὴ οὕτως ἀποβαίῃ, εἰδέναι χρὴ ὅτι
ἐν τῇ χειρίζει τι ἐνδεές πεποιήται ἢ πεπλεόνασται.

Τὴν ἅπαν τὸ οἰκεῖον ἀποδιδούσαν τῷ κάμνοντι καὶ
μηδὲν παραβαίνουσαν ὠνόμασε δικαίαν· χειρίζειν δὲ ἦτορ
τὴν χειρουργίαν εἶπεν ἢ πᾶσαν ἀπλῶς τὴν οἶον μεταχειρίσιν
ἀπάντων πραγμάτων. οἱ γὰρ Ἕλληνες οὐκ ἐκεῖνα μόνον
μεταχειρίζεσθαι λέγουσιν ἅ ταῖς χερσὶ περιλαμβάνουσιν,
ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅ τι περ ἂν πράττωσιν.

Reficiant dixit ἀνακομίζεσθαι, quo vocabulo nihil
aliud significat quam ut cui comminutum os est postea
recreetur. Scribit autem ἐκ προσαγωγῆς, hoc est paula-
tim, cui contrarium est repente; damnat enim quod subito
plurimum implet aut demit vel quid aliud praestat.

XLIX.

Quare danda opera est ut iusta curatione adhibita res
bene procedat; ubi autem non sic procedit, scire licet
aliquid curationi defuisse aut superasse.

Iustam vocavit eam quae laboranti omne id praebet
quod ei convenit et nihil praetermittit; curationem vero
quam χειρίζειν dixit, vel pro chirurgia vel pro universa
simpliciter rerum omnium admotione accipit. Graeci enim
μεταχειρίζεσθαι dicunt non solum quae manibus prehen-
dunt, sed quaecunque tractant.

ν.

Ἐτι δὲ τὰδε χρὴ προσϋνιέναι ἐν τούτῳ τῷ ἀπλῷ τρόπῳ, ἃ οὐ κάρτα ἐπιμελέονται οἱ ἰητροὶ, καίτοι πᾶσαν μελέτην καὶ πᾶσαν ἐπίδεδιν οἷά τε διαφθείρειν ἐστὶ μὴ ὀρθῶς ποιούμενα.

Ἀπλοῦν τὸν τρόπον ὀνομάζει κατάγματός τε καὶ ἔξαρθρήματος, ἐφ' οὗ μὴθ' ἔλκος ἐγένετο μήτ' ὅστουν ἐγυμνώθη μήτ' αὐτὸ τὸ κατεαγὸς ὅστουν πολυειδῶς συνειρίβη, ὅνπερ δὴ τρόπον κατάγματος οἱ νεώτεροι προσαγορεύουσιν ἀλφιτηδόν, ὥσθ' ἕκαστον μὲν, ὡς εἶπον, οὐχ ἀπλοῦν εἶναι, μόνον δ' ἀπλοῦν ἐκεῖνο ἐφ' οὗ μηδὲν ἄλλο προσεγένετο τῷ κατάγματι σύμπτωμα, οὕτως δ' ὅτι χρῆται τῷ ὀνόματι σαφῶς ἐνδείκνυται κατ' αὐτὸ τοῦτο βιβλίον, οὐ μετὰ ταῦτα πάννυ πολλὰ γράφων ἰδίως. εἰ δ' ἂν τὰ ὀστέα κατέαγεν ἀπλῷ τρόπῳ τοῦ κατάγματος τὸ ἀμάρτημα γίγνεται μικρὸν μὲν τῇ φαντασίᾳ, τῷ γε μὴν πάντ' ἀκριβῶς ἀθροῦντι μέγιστον δὴ τῇ δυνάμει. διαφθεύρεται γοῦν ἢ ἔμπροσθεν ἐπι-

L.

Illud praeterea animadvertere in hoc simplici modo convenit, quod medici non admodum attendunt; quamquam si non recte fiat, corrumpere curam omnem omnemque vincendi rationem potest.

Simplicem modum fracti ossis et prolapsi vocat ubi non accedit ulcus, non nudatur os, neque quod perfringitur in multas partes comminuitur, quod fracturae genus recentiores a farina ἀλφιτηδόν appellunt, ita ut nullus ex propositis modis simplex sit, sed ille dumtaxat ubi fracturae nullus alius casus adjicitur: sic autem a se usurpari vocabulum ἀπλοῦν, id est simplex, apte ostendit paulo infra in hoc ipso libro, ubi proprie eam rem agit. Quod si ossa simplici fracturae modo perfringantur, peccatur videturque id peccatum leve; si quis tamen diligenter simul omnia aestimet, maximum momentum habet, id enim si committatur, priorem curam universam corrumpit:

Ed. Chart. XII. [183. 184.]

Ed. Bas. V. (538.)

μέλεια πᾶσα παροφθέντος αὐτοῦ, καὶ τοῦτό τί ποτ' ἐστὶν ἐφεξῆς σε διδάξει. γράφεται δὲ καὶ ἑτέρως ἢ αὐτὴ λέξις ὡδί πως, καίτοι πᾶσα μελέτη καὶ πᾶσα ἐπίδεσις οἷα τε διαφθείρεσθαί ἐστι μὴ ὀρθῶς ποιευμένη, ἵνα τὴν ἐπιμέλειαν αὐτήν, ὅταν κατὰ τι πλημμεληθῇ, φαίνεται μεμφομένη ὡς ἱκανὴν διαφθεῖραι τὰ περὶ τὸ πεπονθὸς μέρος ὀρθῶς κεχρισμένα.

ναΐ.

Ἦν γὰρ τὰ μὲν ὀστέα ἄμφω καταγῇ ἢ τὸ κάτω μῦνον, ὃ δὲ ἐπιδεδεμένος ἐν ταινίῃ τινὶ τὴν χεῖρα ἔχῃ ἀναλελαμμένος, τυγχάνῃ δὲ ἢ ταινίῃ κατὰ τὸ κάτηγμα πλείστη ἐοῦσα, ἐνθεν δὲ καὶ ἐνθεν ἢ χεῖρ ἀπαιωρέηται, τοῦτο ἀνάγκη τὸ ὀστέον εὐρεθῆναι διεστραμμένον ἔχοντα πρὸς τὸ ἄνω μέρος.

[184] Ἀξιοῖ σε προσεπιβλέπειν ἀκριβῶς ὅποια τις ἢ ἀνάλυσις ἐσται τῆς ὅλης χειρὸς, ὅταν ἤδη περιέρχεται καὶ μηκέτι κατακείμενος ὁ ἄνθρωπος ᾗ, τουτέστι μετὰ τὴν

quid autem hoc sit in sequentibus ostendet. Scribitur item aliter eadem oratio sic, quamquam si non recte fiat, corrumpi omnis cura omnisque vincendi ratio potest; ubi curam ipsam, quum aliquid peccatur, damnare videtur ut quae corrumpere possit quaecunque ad laborantem particulam recte adhibita sunt.

LI.

Quod si utroque osse comminuto vel eo quod subjectum est tantum, deligatum brachium mitella suspendetur, eaque plurima circa fracturam detur; partes vero hinc atque hinc suspensae sint, necesse est os ad superiora perverti.

Diligenter voluit animadvertendum esse qua ratione totum brachium suspendatur, quum homo jam ingreditur et non amplius cubat, hoc est a decimo die. Ante liqui-

Ed. Chari. XII. [184.]

Ed. Bas. V. (538. 539.)

δεκάτην ἡμέραν. ἔμπροσθεν μὲν γὰρ ὡς τὸ πολὺ κατέκειτο τῆς χειρὸς ἀποκειμένης σχηματισμὸν ἔμπροσθεν ἑμαθες, ὑψηλότερον δὲ ἐχούσης ἑμβράχυν τὸ ἄκρον αὐτῆς. ὁποῖα δὲ ἤδη περιέρχεται, καθάπερ εἰθισται γίνεσθαι, τοῦ τραχήλου ταινίαν ἑξαμμένου οὕτω πλατεῖαν, ὡς ὅλον ἐπ' αὐτῇ (539) ὀχεῖσθαι τὸν πῆχυν τὴν ταινίαν τινα περιβάλλειν, ἀλλ' ὁμαλῶς ἀποτείνειν ἅπαντι τῷ πῆχει, μηδὲν ἑαυτοῦ ὄντι μέρος ἀστήρικτον, ἀφ' οὗ τῷ συμφύτῳ μέρει ῥέπον τὸ τοῦ πῆχεος ὁστοῦν κυρτωθήσεται πρὸς τὸ κάτω καὶ διαστραφήσεται. πρὶν μὲν γὰρ παθεῖν συνεχὲς ὅλον ὑπῆρχε, διαφθαρείσης δ' αὐτοῦ τῆς ἐνώσεως, ἥνικα συνειρίβη, δύναται τότε τὸ μὲν ἕτερον τῶν μερῶν αὐτῶν στηριζέσθαι κατὰ τῆς ὑποτεταμένης ταινίας, τὸ δ' ἕτερον ἅτε μηκέτι συνεχὲς ὄν ἐκείνῳ ῥέπον εἰς τὸ κάτω διαστρέφεσθαι. δύναται δὲ καὶ αὐτῶν μέρος ἐνίοτε διὰ τὸ μοχθηρῶς ὑποτετάσθαι τὴν ταινίαν, τὸ μὲν ἕτερον πέρασ ὑπ' αὐτῆς ὀχούμενον ὑψηλὸν διαμένειν, τὸ δ' ἕτερον ὑπορρέον κάτω διαστρέφεσθαι ταύτη. κατὰ τέτταρας οὖν τρόπους ἡ ταινία μοχθηρῶς

dem plerumque cubabat brachio, quemadmodum supra ostensum est, ita figurato ut manus paulo sublimior haberetur; sed quum jam inambularet, ut fieri consuevit, brachio ex cervicibus suspensio mitellam adhiberi praecipit sic latam ut brachium universum sustineat totumque aequaliter amplectatur, neque ullam partem ejus relinquat, quam non fulciat, quo fieret ut brachii os a parte cum qua jungitur deorsum inclinaret ac depravaretur; nam priusquam vitaretur, totum perpetuum erat. Corrupta autem ejus unitate, ubi perruptum est, potest altera ejus pars a subjecta mitella sustineri; altera vero pars, ut quae non amplius cum illa continetur, deorsum inclinata perverti. Potest item ex eadem parte, ubi non recte mitella subjiciatur, altera extremitas ab hac elata sursum ferri, altera deorsum inclinata perverti. Quatuor igitur modis mitella brachio male subjicietur, primo ubi fractu-

Ed. Chart. XII. [184.]

Ed. Bas. V. (539.)

ὑποβλήσεται τῷ πήχει, πρῶτον μὲν ἐπειδὴ ἐπ' αὐτῆς μόνης ὀκῆται τὸ κατεαγὸς αὐτὸ, τὸ δὲ ἐκατέρωθεν αἰωρῆται. δεύτερον δὲ ὅταν ἐστηρικμένων ἀκριβῶς τῶν περάτων τοῦ πήχεος τῇ ταινίᾳ, τοῦ τε ἄνω πρὸς τῷ ἀγκῶνι καὶ τοῦ κάτω πρὸς τῷ καρπῷ τὸ μέσον ἀστήρικτον ἦ. τρίτον δὲ καὶ τέταρτον ποτὲ μὲν τῶν πρόσω τοῦ πήχεος μόνον ἀνεχομένων ὑπὸ τῆς ταινίας, ποτὲ δὲ τῶν ὀπίσω μόνων τούτων τῶν τεττάρων τρόπων τοὺς δύο μὲν ἔγραψεν, ὥπερ καὶ μάλιστα διαστρέφουσι τὸ κῶλον, τοὺς δύο δὲ παρέλιπε καὶ τοῖς ῥηθεῖσι συνεπινοεῖσθαι δυναμένους. ὧν δ' οὖν εἶπεν ὁ ἕτερος ἐν τῇ προκειμένῃ νῦν ἡμῖν διδάσκεται λέξει, καθ' ἣν ἀξιοῖ πρῶτον μὲν ἐπὶ τῶν ἥτοι ἀμφοτέρω τὰ ὅστιά τοῦ πήχεος καταγόντων ἢ τὸ κάτωθεν ὅπερ ἰδίως ὀνομάζεται πῆχυς ἀκούειν ἡμᾶς τῶν λεγομένων· ἀλλὰ τοῦτο μὲν κοινὸν ἀμφοτέρων τῶν τρόπων, ὑπὲρ ὧν ποιήσεται τὸν λόγον, ἴδιον δ' ἐκατέρου τοῦ μὲν προτέρου τοῦ νῦν διδασκομένου τὴν ὑποβεβλημένην τῷ πήχει ταινίαν στενωτέραν οὔσαν ὥς ὑποτείνεσθαι μὴ δύνασθαι παντὶ τῷ κῶλῳ, μόνον ὀχεῖν ἐφ' ἑαυτῷ τὸ κάταγμα, τοῦ δὲ δευτέρου πάλιν ὥς μόνον τὸ

ram solummodo sustinet, partes autem hinc atque hinc suspensae manent; secundo ut extremae brachii partes et supra a cubito et infra a manu diligenter mitella fulciuntur, medium non suspenditur; tertio et quarto ubi interdum prior brachii pars, interdum posterior mitella excipitur. Ex his quatuor modis binos dumtaxat scripsit, qui maxime membrum pervertunt; reliquos binos praeteriit ut qui ex enarratis intelligi possint. Eorum duorum quos scripsit alternum propositis verbis ostendit, ubi censet in his quibus utrumque brachii os fractum sit vel tantum id quod subjectum est cubitus proprie nuncupatur, intelligendum esse primum ex propositis modis; sed commune, id est duobus modis de quibus verba faciet; proprium vero est utriusque prioris quidem, quem nunc indicat, subjecta brachio mitella angustiori, quam ut totum membrum complectatur fracturam solummodo fulcire; alterius

Ed. Chart. XII. [184.]

Ed. Baf. V. (539.)

κατεαγὸς ἀσπόμενον αἰωρεῖσθαι τῶν ἐκατέρωθεν ἀνελιγμένων. διαστρέφεισθαι δὲ φησι κατὰ μὲν τὸν πρότερον ἄνω τὴν χεῖρα, κατὰ δὲ τὸν δεύτερον τρόπον κάτω διὰ τῆς ἐφεξῆς διδάσκει ῥήσεως. ὅτι δὲ κατὰ τὸν πρότερον ἄνω διὰ τῆςδε, βασιζομένου γὰρ ὑπὸ τῆς ταινίας τοῦ κατεαγότος μέρους τῆς χειρὸς, ἐκατέρωθεν δὲ τῶν ἄλλων ῥεπόντων κάτω διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔδραν ἀσφαλῆ, συμβήσεται πωρωθῆναι τὸ πρὸς τῆς ταινίας ὀχούμενον ὑψηλότερον. ἐν ᾧ δ' ἂν σχήματι πωρωθῇ τὸ κῶλον, ἐκεῖνο φυλάττει τοῦ λοιποῦ χρόνου παντός, ὥστε πολλάκις ἡμᾶς ἀναγκάζεσθαι πάλιν ἐπ' ἀρχὴν ἄγειν τὰ οὕτω διαστραφέντα κατατείνοντας μὲν τὸ κῶλον, ἐργασαμένους δ' αὐθις αὐτὸ τὸ ἐξ ἀρχῆς κάταγμα, περὶ οὗ καὶ πρόσθεν εἶπον, ὡς δ' οἷδ' ὅπως μὲν ἐνοῦται, συνδιαιτᾶται δ' ὑπὸ τοῦ περιφύντος αὐτοῦ πώρου. τοῦτον οὖν ἐν τῇ κατατάσει διασπᾶσαντες αὐθις ἐν τῷ προσήκοντι σχήματι τὴν πώρωσιν ἐργασόμεθα τοῦ κατάγματος. ὅτι δ' οὐχ ἐνοῦται πάντως τὰ συντριβόμενα τῶν ὀστέων ἐνεστί σοι θεάσασθαι καὶ τῶν ἄλλων ζώων. καὶ

rursus utramque membri extremitatem sustinere fractura tantum non fulta. Depravari autem inquit priori modo brachium in superiorem partem conversum, sed in inferiorem altero modo quem subdet proximis verbis: priorem qui sursum versus pervertit nunc proposuit. Nam quum brachium qua fractum est a mitella sustineatur partibus quae utrimque sunt deorsum inclinatis; quum non sit cui firmiter innitantur, accidet ut quod a mitella excipitur altius excitatum callo glutinetur. Eum vero habitum quo membrum callo solidetur in posterum perpetuo servabit. Quare saepius necessarium est quae sic perversa sunt a nobis de integro abrumpi, extento membro rursus fracturam qualis initio fuerat reddentibus, quam supra diximus nullo modo coalescere, sed alligari a callo qui circumdatur. Hunc igitur extendendo dissolvimus rursusque operam damus ut callus increascit fractura convenienter figurata. Videre autem licet in aliis animalibus comminuta

Ed. Chart. XII. [184. 185.]

Ed. Bas. V. (539.)

γὰρ ὕῳν ἡμέρων ἀγρίων τε καὶ [185] βοῶν, αἰγῶν τε καὶ προβάτων, ἔτι τε ἀλεκτρούονων καὶ ἀλεκτρονίδων, ἔάν ποθ' εἴρης ἐπὶ συντρίμματι πεπωρωμένων ὁστοῦν, εὐρήσεις δὲ πολλὰ, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εὔρομεν, ἔάν σοι τούτου μελέτη, πῶρον ἀποξίσας ὅψει παρακείμενα μὲν ἀλλήλοις τὰ χεῖλη τοῦ κατάγματος, οὐ μὴν ἠνωμένα τε καὶ συμπεφυκότα καθάπερ ἐπὶ τῶν τραυμάτων ἢ κολλωμένη σὰρξ ἐνοῦται. διὰ τί δ' εἰ μὲν ἄμφω τὰ τοῦ πῆχεος ὁστὰ καταγῇ, ὃ τε ἴδιος ὀνομαζόμενος πῆχυς καὶ τὸ ἕτερον ὃ καλοῦσι κερκίδα συμβαίνει μεγίστην γίνεσθαι τὴν διαστροφὴν τοῦ κώλου κατὰ τὸ κατάγμα τῆς ἀναλήψεως πλημμεληθείσης. εἰ δὲ τὸ ἕτερον μόνον τὸ τοῦ πῆχεος, ἦτιον. εἰ δὲ τὸ τῆς κερκίδος μόνον, οὐδ' ὅλως γίνεσθαι διαστροφὴν ἐπὶ τῆς μοχθηρᾶς ἀναλήψεως, οὐχ ἀπλῶς εὐρήσεις ὧν αὐτὸς εἶπέ σοι μεμνημένον, φησὶν, ὃ ἔστιν ὁ πῆχυς ἀντὶ θεμελίου γίγνεται τῷ κατεαγόντι καὶ κωλῖει τὴν διαστροφὴν αὐτοῦ. ἄνευ μέντοι τῆς κερκίδος, ὅταν ἀπαθῆς μένη, συναπευθύνει μὲν πῶς ἑαυτοῦ τὸν πῆχυν, ὅταν ὀρθῶς ἐπιδεδῇ. τελέως δ' ἀδιά-

ossa omnino coalescere, ut in sue, apro, bove, capra, ove, gallo, gallina. Si quando invenies, invenies autem saepe, quemadmodum et nos fracturae oras callo inter se glutinatas, ubi hoc tibi curae sit, callum deradens conspiciens fracturae oras se contingere, non tamen coaluisse solidatasque esse eo modo, quo in vulneribus glutinata caro coalescit. At cur, ubi utrumque brachii os comminutum sit et quod proprie cubitus vocatur et quod radius, accidat ut membrum adeo pervertatur, si in suspendendo aliquid peccetur; sed minus, si alterum tantum, cubitus scilicet; ac si radius per se nihil omnino depravetur, non magno negotio comperies, si eorum quae ipse retulit memineras, quia quod subjectum est, inquit, fundamenti vicem praestat ei quod abruptum est atque ipsum depravari non patitur. Sed radius ubi intactus sit cubitum quodammodo secum dirigit, si recte vinculum adhibeatur; tueri autem ipsum a depravatione ex toto non valet ubi ali-

Ed. Chart. XII. [185.]

Ed. Bas. V. (539.)

στροφον οὐ δύναται φυλάξαι, πλημμεληθείσης τῆς ἀναλήψεως, ἐπειδὴ κάτωθεν ὑποτεταγμένος ὁ πῆχυς οὐδὲν ἔχει στηρίξον ἑαυτὸν, ὅτι μὴ τὴν ἐπίδεσιν.

υβ'.

Ἦν δὲ κατεηγότων τῶν ὀστέων οὕτως ἄκρην τε τὴν χεῖρα ἐν τῇ ταινίᾳ ἔχει καὶ παρὰ τὸν ἀγκῶνα, ὃ δὲ ἄλλος πῆχυς μὴ μετέωρος ἦ, οὗτος εὗρεθήσεται τὸ ὀστέον ἐξ τοῦ κάτω μέρους διεστραμμένον ἔχων.

Τὸν δεύτερον τρόπον ἐνταῦθα διδάσκει ὑπ' ἐμοῦ τετάρων ὀλίγων ἔμπροσθεν εἰρημένων ὑπεναντίως ἔχοντα τῷ πρώτῳ· ὑπ' ἐκείνου μὲν γὰρ ἐπὶ τῆς ταινίας μόνον ἐβαστάζετο τὸ κάταγμα. νυνὶ δὲ τῶν ἄλλων ἀπάντων βασταζομένων μερῶν τοῦ πῆχεος οὐ βαστάζεται μόνον ἐκείνο, καθ' ὃ τὸ κάταγμα γέγονεν. ὥσπερ οὖν ἐπὶ τῆς ἔμπροσθεν εἰρημένης ἀναλήψεως, ἐπειδὴ τὸ μὲν ὀχούμενον ὑπὸ τῆς ταινίας τοῦ κώλου μέρος, ἐνθα τὸ κάταγμα ὑπάρχει, ὑψηλότερον ἦ,

quis error sit in suspendendo, quandoquidem cubitus subjectus nihil habet quo fulciatur praeter vinculum ipsum.

LII.

Sin ossibus sic fractis mitella manum dumtaxat et articulum cubiti excipiat, reliquum vero brachium suspensum sit, depravatum inclinabitur deorsum.

Ex quatuor modis quos paulo supra declaravi secundum hic tradit, qui primo contrarius est: siquidem in priori mitella solam fracturam sustinebat; in hoc quum cetera sustineantur sola fractura sine fulcro est. Quemadmodum igitur in priori suspendendi ratione, ubi fractura quum sola a mitella sustineretur sublimior fuit, reliquae vero partes utrimque humiliores jure dixit depravari brachium totum in superiorem partem conversum, ita nunc

Ed. Chart. XII. [185.]

Ed. Bas. V. (539.)

τὸ δ' ἄλλο πᾶν ἐφ' ἑκατέρου ταπεινότερον εὐλόγως ἔφη διαστρέφεσθαι πρὸς τὸ ἄνω τὸν ὅλον πῆχυν. οὕτω τοίνυν, ἐπειδὴ τὸ κάταγμα μόνον οὐκ ὀχεῖται, ταπεινωθήσεται τοῦτο τὸ μέρος τοῦ κώλου μόνον ὑπορρέον εἰς τὸ κάτω καὶ ταύτη κυρτωθῆναι συμβήσεται τὸν πῆχυν καὶ διὰ τοῦτο πόρρωθεν τὸ διεστραμμένον εἰς τὸ κάτω φέρεσθαι. ἡ μὲν οὖν ὅλη διάνοια τῆς προκειμένης ῥήσεως εἴρηται μοι. γραφαὶ δ' εὐρίσκονται δύο κατὰ ταῦτα ἐναντιώταται μὲν, ὥς ἂν τῷ δόξειεν αὐταῖς ταῖς φωναῖς μόναις, προσέχοντι δὲ τὸν νοῦν ὁμολογούσαις μὲν ἀλλήλαις κατὰ τὰ δηλούμενα πράγματα. μετέωρον τοίνυν πῆχυν οἱ μὲν τὸν ἀστήρικτον ἀκούουσιν ἐπὶ μόνου τοῦ ἀέρος ὀχοῦμενον, οἱ δὲ τὰναντίον ἅπαν ἐπὶ τῆς ταινίας ἐστηριγμένον, ὥς τοῦ μὴ τοιούτου ῥέποντός γε κάτω καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ταπεινότερον γυγνομένον, ὅπερ ἐστὶν ἐναντίον τῷ μετεώρῳ. εἰκότως οὖν αἱ γραφαὶ μαχόμεναι μὲν ἀλλήλαις ἐγένοντο κατὰ τὴν λέξιν, ὁμολογοῦσαι δὲ κατὰ διάνοιαν. τῆς γὰρ μετεώρου φωνῆς ἐπ' ἐναντία σημαινόμενα πρὸς τῶν ἐξηγητῶν ἀχθείσης εἰκότως οἱ μὲν ἄνευ

quum ea tantum membri pars qua fractura est non sustineatur, deprimetur et deorsum versus inclinabitur, quo fiet ut brachium in eam partem curvetur, atque ea de causa ubi callus circumdatus fuerit perversum deorsum spectet. Exposuimus igitur universam propositae orationis sententiam. Legitur autem scripta duobus modis, si vocem spectemus, maxime inter se contrariis, re tamen, si animadvertantur, inter se minime discrepantibus. Itaque brachium suspensum nonnulli intelligunt quod a mitella non excipitur, sed solum in aëre suspenditur; alii contra omne id quod a mitella sustineatur, utpote quum in inferiora minime inclinetur, neque fiat ob id humilius, quod suspensio contrarium est. Merito igitur scripturae verbis inter se pugnant, sententia conveniunt; namque haec vox μετέωρον, hoc est suspensum, quum apud expositores contraria significet, a quibusdam eorum citra negationem scribitur, reliquum vero brachium suspensum; ab aliis negatione adjecta, reliquum vero brachium

Ed. Chart. XII. [185. 186.]

Ed. Bas. V. (539. 540.)

τῆς ἀποφάσεως ἔγραψαν, ὁ δ' ὅλος πῆχυς μὴ μετώρου ἢ κατὰ τὸ δοκοῦν καθ' ἑκάτερα τῆς μετώρου φωνῆς σημαινόμενα ἀπευθύνοντες τὴν γραφὴν.

νγ'.

[186] Χρὴ οὖν ἐν ταινίᾳ πλάτος ἐχούσῃ μαλθακῇ τὸ πλεῖστον τοῦ πῆχεος καὶ τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς ὁμαλῶς αἰωρεῖσθωι.

Ἐν ταύτῃ τῇ ῥήσει καὶ περὶ τῶν παραλελειμμένων δυοῖν ἀναλήψεων ἐνεδείξετο. λέγω δ' ἀναλήψεις δύο κοινὸν μὲν ἐχούσας τὸ κατ' ἄκρον τὸν πῆχυν ὑποτετάσθαι τὰς ταινίας, ἴδιον δὲ ἑκατέρας τὸ κατὰ τὸν καρπὸν μόνον ἢ κατὰ τὸν ἀγκῶνα. προειρηκὼς γὰρ ἐπὶ τῆς κατὰ τὸ σίντριμμα μόνον ὑποβεβλημένης ταινίας ἔτι τὸ τῆς κατ' ἄμφω τὰ πέρατα καὶ μετὰ ταῦτα γράψας τὴν νῦν προκειμένην ῥῆσιν, ἐν ἣ κελεύει τὸ πλεῖστον τοῦ πῆχεος καὶ τὸν καρπὸν ὁμαλῶς ἐστηρίχθαι κατὰ τῆς ταινίας, εὐ-

non suspensum verba; ut illis videtur, accommodantibus ad utramque significationem vocabuli μετώρου, hoc est suspensi.

LIII.

Debet ergo brachium suspendi per mitellam latam mollemque multum brachii cum prima palmarum parte aequaliter sustinentem.

Duas hic indicat suspendendi rationes quas praeterierat. Eas inquam duas quarum commune est extremam brachii partem sustinere; proprium autem utriusque vel eam quae a cubiti commissura vel eam quae a manu tantum. Exsequutus enim eam suspendendi rationem, ubi mitella solummodo fracturam excipiebat, atque alteram ubi utramque extremitatem; deinde subiiciens verba proxime posita in quibus praecipit ut plurimum ex brachio cum prima palmarum parte mitella aequaliter sustineatur;

Ed. Chart. XII. [186.]

Ed. Bas. V. (539.)

δηλός ἐστι καὶ τὰς ὑπολοίπους δύο μεμφόμενος ἀναλήψεις
οὐκ ἐχούσας ὃ κελεύει μάλιστα ἔχειν. οὐδετέρω γὰρ αὐτῶν
τὸν καρπὸν ἅμα καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ πήχεος ὁμαλῶς στη-
ρίζει, οὐ μὴν ἥξει ἐν ταύταις ἰδίας διδασκαλίας, μάλιστα
μὲν, ὡς ἔφην, ὅτι συνεπινοοῦνται ταῖς εἰρημέναις, ἔπειτα δὲ
καὶ διότι μικρὰ παντάπασί τισιν ἢ ἀπ' αὐτῶν γίγνεται
βλάβη, τῆς ἐπιδέσεως ἀμέμπτως ἐχούσης· αἱ γὰρ τοι προει-
ρημέναι δύο ἀναλήψεις διὰ τοῦτ' ἦσαν ἱκανῶς μοχθηραὶ,
διότι τὸ κάταγμα τοῖς ἐκατέρωθεν αὐτοῦ μέρεσιν ἐναντίως
διέκειτο, ποτὲ μὲν ἄνω μόνον ὑπὸ τῆς ταινίας ἀνασπώμενον
οὐδενὸς ἄλλου μορίου κατ' αὐτῆς ἐστηριγμένου, ποτὲ δὲ κά-
τω μόνον.

reliquas duas suspendendi rationes evidenter reprehendit,
quum non habeant id quod maxime requiri vult: liqui-
dem neutra primam palmae partem et plurimum ex bra-
chio aequaliter fulcit, non tamen propria eas hic expressit,
praecipue, ut dixi, quod intelligi ex superioribus possint,
tum quod levem omnino noxam afferant, ubi nihil in
deligando peccetur. Duae enim superiores suspendendi
rationes ea de causa plurimum erant alienae, quod fra-
ctura contineretur contrario modo atque ejus partes utrim-
que, quum interdum sola a mitella attolleretur nulla ejus
particula fulta, interdum sola deorsum converteretur.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΓΜΩΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑ Β.

Ed. Chart. XII. [187.]

Ed. Bas. V. (540.)

α.

[187] Ἦν δὲ ὁ βραχίων καταγῆ.

Τινὲς μὲν τῶν ἐξηγησαμένων τὸ βιβλίον, ὡς κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον, ὠνόμαζον πῆχυν ἐνίοτε μὲν ὅλον τὸ μόριον, ὃ μεταξὺ τῆς κατὰ καρπὸν τε καὶ ἄγκῳνα διαρθρώσεως ἐστίν, ἐνίοτε δὲ τοῖν κατ' αὐτὸν δυοῖν ὅστοιν τὸ μακρότερον οὕτως αὐτὸν ὀνομάζειν βραχίονά φασι τὸ μεταξὺ ἐόν.

HIPPOCRATIS DE FRACTURIS LIBER ET GALENI IN EUM COMMENTARIUS II.

I.

Et ubi humerus perfringatur.

Testantur nonnulli ex iis qui librum hunc exponunt, Hippocratem, ut supra πῆχυν vocavit, modo eam partem totam quae inter manum et cubiti articulum est, modo cubitum qui e duobus ossibus longior est, ita nunc humerum appellare βραχίονα, nempe id os quod a cubiti

Ed. Chart. XII. [187. 188.]

Ed. Bas. V. (540.)

τῆς κατ' ὁμῶν τε καὶ ἀγκῶνα τὸ περιεχόμενον ὁστοῦν ἐν αὐτῷ, τινὲς δὲ τὰ μόρια μὲν οὕτως αὐτὸν ὀνομάζειν φασὶ τὰ μεταξὺ τῶν διαρθρώσεων, οὐ μὴν αὐτὰ γε τὰ ὁστέα. σύνηθες γὰρ εἶναι καὶ ἡμῖν οὕτως λέγειν, ἐπλήγη τὴν κεφαλὴν ὅδε τις [188] ἢ τὴν γένυν ἢ τὴν ῥίνα καὶ ἐν αὐτῷ μόνῳ τῷ δέρματι συσιτῇ τὸ γινόμενον ἐκ τῆς πληγῆς πάθημα, καὶ συνδιατεθῇ τι τῶν ἔνδον οἶον ὑμένα μὲν ἢ νεῦρον ἢ ἀρτηρίαν ἢ φλέβα. καὶ τοίνυν ὅταν φῶμεν ἠλκῶσθαι τὸν βραχίονα, δηλοῦμεν τῇ λέξει τῇδε· γεγενῆσθαι πάθος ἐν βραχίονι τὸ καλούμενον ἔλκος. ἐπεὶ δ' ἐν τῷ λόγῳ τοῦ ἔλκους ἡ σὰρξ περιέχεται, καὶ μὴ διὰ τῆς ἰδίας αὐτῆς προσηγορίας καλέσωμεν, ἀλλὰ γε διὰ τοῦ ἔλκους ἐπεδειξάμεθα. τὴν γὰρ ἐν τῇ σαρκὶ διαίρεσιν ἔλκος ὀνομάζομεν, ὥστε ἐν τῷ φάναι Διωνος, εἰ οὕτως ἔτυχεν, ἠλκῶσθαι τὸν βραχίονα, δηλοῦσθαι τὴν ἐν τῷ βραχίονι σάρκα. κατὰ τὸν αὐτὸν οὖν τρόπον ἐν τῷ φάναι καταγέντα τὸν βραχίονα καὶ ἔλκοῦσθαι φασὶ κατ' ἐκεῖνο τὸ μόριον ὁστοῦν πεπονθέναι τὸ πάθος ὃ προσαγορεύεται κάταγμα. τοῦτο μὲν οὖν ἐν

articulo pertinet ad humeri caput. Alii non ipsa ossa, sed partes quae inter articulos sunt volunt iis vocabulis nuncupari, quod consueverimus ita loqui, ille in capite plagam accepit vel in malis aut naso et ubi plaga cutem tantum violavit et ubi altius aliquid laesit, puta musculi membranam, nervum, arteriam aut venam; quin quum humerum exulceratum dicimus, ostendimus humero id mali incidisse quod ulcus vocatur. At quum definitione ulceris caro contineatur, quamvis nominatim non explicetur, ulceris tamen vocabulo notatur: carnis enim divisionem appellamus ulcus, sicut quum dicimus, Dionis, exempli causa, humerum esse exulceratum, carnem humeri significemus. Eadem ratione quum fractum humerum dicimus, significari volunt os hujus partis eo vitio teneri quod fractura nuncupatur. Sed controversia haec de nominibus ac significationibus nullo modo ad fracturae curationem pertinet. Neque enim quidquam officit aut prod-

Ed. Chart. XII. [188.]

Ed. Bas. V. (540.)

ὀνόματι καὶ σημαينوμένῳ τὴν ἀμφισβήτησιν ἔχει, μήτ' ὠφελοῦν μήτε βλάπτειν ἡμᾶς εἰς τὴν τοῦ κατάγματος ἰασιν. ἃ δὲ ἐφεξῆς λέγει διδασκαλία τῆς ἰάσεώς ἐστιν, ἣν ποιῆσθαι προσήκει συντριβέντος τοῦ βραχίονος, ὥς μὲν ἔμοι φαίνεται, σαφὲς οὖσα πᾶσα, καθάπερ καὶ ἄλλα τὰ πρόσθεν, ὅσα περὶ τοῦ πήχεος ἔγραψε· καὶ γὰρ κακείνων πλὴν ὀλιγίστων λέξεων ἦν σαφῇ προστιθέντα δι' ἣν εἰς τὴν ἐκάστου τῶν κελευομένων ὑπ' αὐτοῦ πράττεσθαι τὸ τῆς αἰτίας ἐμηκύναν μὲν τὸν λόγον ἔξω μὲν ὄντα τοῖ κατὰ τὸ κύριον σημαίνοντος τῆς ἐξηγήσεως, εἰθισμένον δ', ὥς ἔφην, τοῖς ἐξηγηταῖς· ἀλλὰ καὶ τούτους αὐτοὺς τοὺς λογισμοὺς ἐτέρωθεν διὰ βραχέων αὐτοῦ εἰρηκότος οὐδ' ἐνταῦθα τὴν εὐρεσιν αὐτῶν ἡμεῖς προσεθήκαμεν, ἀλλὰ τὴν τάξιν ὑπελλάξαμεν. ἐπὶ δὲ τοῦ νῦν προκειμένου παντός καὶ ὁ λόγος σαφὲς ἐστὶ καθ' ἑαυτὸν ἐξεταζόμενος καὶ τὴν αἰτίαν ἐκάστου τῶν λεγομένων ἔχει προειρημένην ἐν τοῖς περὶ τοῦ πήχεος λόγοις, ὑπὸ γὰρ τὰ καθόλου συμβουλευόμενα κατ' ἐκείνον ἐπάγεται καὶ ταῦτα, πρῶτον μὲν τὸ σχῆμα τῆς ὅλης χειρὸς, εἰδ' ἢ κατὰστασις, εἰδ' ἢ διάπλασις, ἔφ' ἢ θέσις ἐσχάτη καὶ ταῦτ'

est. Quae vero in sequentibus docet, qua ratione curare fractum humerum conveniat ostendunt. Cuncta autem, ut mihi videtur, plana sunt, non secus atque alia quae supra de brachio tradidit: ea enim paucis admodum verbis exceptis clara erant. Longius autem lapsi sumus, quum causam adjecerimus, cur singula praecipit: quae res etsi expositionis fines excedat, fieri tamen, ut retuli, ab omnibus exppositoribus consuevit; at quum hae rationes alibi paucis ab ipso ostendantur, neque nos hic eas tanquam auctores adjecimus, sed ordinem mutavimus. Totus autem nunc propositus sermo, si per se examinetur considereturque, perquam facilis est; adde quod ratio singulorum quae tractantur fuit in sermone de brachio explicata. Ad communia enim praecepta quae ibi tradita sunt haec quoque referuntur, primum de universo brachio figurando; tum de extendendo, de componendo; postremo

Ed. Chart. XII. [188.]

Ed. Bas. V. (540.)

ἦτοι γε εἴη διαφορά τις ἢ ἀνάληψις. ἐπὶ προεγνωσμένοις οὖν τούτοις εἴ τι παραπίπτει βραχὺ μὴ σαφές ἐξηγησόμεθα διὰ τῶν ἐξῆς.

β'.

*Ἦν μὲν τις ἀποτανύσας τὴν χεῖρα ἐν τούτῳ τῷ σχήματι διατείνῃ, ὃ μῦς τοῦ βραχίονος κατατεταμένος ἐπιδεθῆσεται. ἐπὶ δ' ἐπιδεθείς ξυγκάμψῃ τὸν ἀγκῶνα, ὃ μῦς τοῦ βραχίονος ἄλλο σχῆμα σχήσει.

Τῷ κατὰ τὴν λέξιν εἰρημένῳ λόγῳ προσθεῖναι χρὴ τὰ λεγόμενα πρόσθεν, ὥς ἐπειδὴν ἄλλο σχῆμα λάβῃ μετὰ τὴν ἐπίδεσιν ὃ μῦς τοῦ βραχίονος, ἔνια μὲν αὐτοῦ θλιβήσεται μέρη βιαίως ὑπὸ τῶν ἐπιδέσμων, ἔνια δὲ χαλαροὺς καὶ περιρρέοντας αὐτοὺς ἔξει καὶ συμβήσεται διὰ μὲν τὰ θλιβόμενα μόρια φλεγμονὴν γενέσθαι, διὰ δὲ τὸ χαλαρὸν τῆς ἐπιδέσεως διαστραφῆναι τὸ κῶλον, ὥστ' οὐ χρὴ μεταβάλλειν τὸ σχῆμα τῆς χειρὸς, ἀλλ' αὐτὸ αἰεὶ φυλάττειν ἐξ ἀρχῆς

de continendo ac suspendendo, quae continendi species est. His itaque habitis, si quid se offeret quod breve sit et non planum, in sequentibus aperiemus.

II.

Si brachium exténdatur eoque sic figurato intensio adhibeatur, humeri lacertus intentus alligabitur; atque ubi qui deligatus est cubitum curvet, humeri lacertus habitum mutabit.

Propositae orationi illud adjicere oportet quod antea dictum est, scilicet ubi humeri lacertus ab injecto vinculo aliter figuretur, futurum esse ut alias ejus partes vehementer vinculum comprimant, aliis laxius sit atque delabatur. Compressae item partes inflammatione tentantur, sed relaxatis vinculis membrum pervertatur. Quare brachii habitus nullo modo variandus est, sed perpetuo ut supra demonstratum est a principio ad finem servandus.

Ed. Chart. XII. [188. 189.]

Ed. Bas. V. (540.)

ἄχρη τέλους, ὥς καὶ πρόσθεν ἐρρέθη. εἰ δ' αὖ πάλιν ἐμφυλάττης, ἐν ᾧ κατατείναις ἐπιδέσεις οὐδὲν μὲν οὔτε χαλαρόν ἐσται τῆς ἐπιδέσεως οὔτε βιαίως θλίβον. αὐτὸ δὲ σχῆμα μοχθηρόν ὑπάρχον, ὥς ἐδείχθη πρόσθεν, ὀδύνην τε παρέξει καὶ δι' ἐκείνην φλεγμονήν.

γ.

[189] Δικαιοτάτη οὖν βραχίονος κατατάσις ἥδε. ξύλον πηχυαῖον ἢ ὀλίγω βραχύτερον, ὅποιοι οἱ στείλαιοι εἰσι τῶν σκαφίων, κρεμάσαι χρὴ ἐνθεν καὶ ἐνθεν σειρῇ δήσαντά. καθίσαντα δὲ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ ὑψηλοῦ τινος τὴν χεῖρα ὑπερκεῖσθαι, ὥς ὑπὸ τῇ μασχάλῃ γένηται ὁ στείλαιος ἔχων ξυμμέτρως, ὥστε μόλις δύνασθαι καθικνεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον. μικροῦ δέοντα μετέωρον εἶναι. ἔπειτα θέντα τι ἄλλο ἐφεδρον καὶ ὑποθέντα σκύντινον ὑποκεφάλαιον ἢ ἐν ἡ πλείω, ὅπως ξυμμέτρως σχοίῃ ὕψιος τοῦ πήχεος πλαγίου πρὸς ὀρθὴν γωνίην. ἄριστον μὲν σκότος πλατὺ καὶ μαλθακὸν ἢ ταινίην πλατεῖην ἀμφιβάλλοντα τῶν

At contra si ille habitus servetur in quo extantum membrum devinctum est, vinculum quidem nullo loco arctius erit aut laxius, sed ipse habitus, qui vitiatum sit, ut supra declaravimus, dolorem atque idcirco inflammationem afferet.

III.

Iustissima itaque intensio ad humerum sic adhibetur. Lignum quod cubitum aequet vel paulo brevius sit, qualia sunt ligonum manubriola, habena ab utraque parte alligatum suspenditur. Homo autem sublimiori alicui sedi infidet brachiumque super manubriolum imponit, sic ut id in alam indatur ea moderatione, ut ille vix confidere possit nihilque propius sit quam ut suspendatur. Tum aliquid aliud paretur, cui brachium inhaereat scorteo pulvino superdato uno vel pluribus ita ut ad eam altitudinem perveniat, ut cubitus ad rectum angulum collocetur. Commodissime autem lorum molle la-

Ed. Chart. XII. [189.]

Ed. Bal. V. (540, 541.)

μεγάλων τι σταθμίων ἐξαρτῆσαι, ὃ τι μετρίως ἔξει κα-
τα- (541) τείνειν, εἰ δὲ μὴ, τῶν ἀνδρῶν ὅστις ἐρῶμένος
ἐν τούτῳ σχήματι τοῦ πήχεος παρὰ τὸν ἀγκῶνα κατα-
ναγκάζεται εἰς τὸ κάτω.

Ὅτι τῇ φύσει δικαιοσύνης ἐστὶ τὸ οἰκεῖον νέμειν ἐκά-
στω οὐ κατὰ νόμον, ἀλλὰ τὸ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἐν τε
τοῖς κατὰ φιλοσοφίαν ἐπιδέδεικται λόγοις. εἴρηται δὲ διὰ
τῶν ἔμπροσθεν ἤδη καὶ πρὸς γε τούτῳ λέλεκται δίκαιον εἶ-
ναι σχῆμα τὸ φυλάττον ἐκάστου τῶν ἐν τῷ κώλῳ μορίων
τὴν οἰκεῖαν θέσιν. ἐδείχθη δὲ ταῦτὸ τοῦτο καὶ ἀνωδυνώ-
τατον εἶναι τῶν ἄλλων ἀπάντων ὅπερ ἐστὶν ἐν τε τῇ χειρὶ
τοῦ βραχίονος ἐν ὀρθῇ γωνίᾳ τὴν πρὸς τὸν πῆχυν ἐργαζό-
μενον σχέσιν. ἐν τούτῳ δὴ τῷ σχήματι καταστήσαντα τὴν
ὅλην χεῖρα κελεύει τὸν μὲν ἀνθρώπον καθίζειν, παραθεῖναι
δ' αὐτῷ ἔμπροσθεν ξύλον ἐγκάρσιον τηλικούτον τε καὶ τοιοῦ-
τον ἡλικόν τε καὶ ὅποιον τῶν σκαφείων εἶδὸν οἱ στελαιολοί.
σκαφίας δὲ δηλονότι κέκληκα δι' ὧν σκάπτομεν τὴν γῆν

*tumque seu lata habena circumdatur, atque inde magni
ponderis aliquid suspenditur, quod extendere convenien-
ter possit aut invicem hujus robustus aliquis in inferio-
rem partem cogit cubito cum humero ad rectum angu-
lum figurato.*

Ostenſum eſt in libris de philoſophia naturae juſti-
tiam in eo conſiſtere, ut quod unicuique convenit diſtri-
buat, non lege aliqua, ſed ſuoſte nutu, quod jam ſupra
quoque dictum eſt. Dictum eſt inſuper, eum eſſe juſtum
habitum qui aptum ſitum uniuſcujuſque particulae mem-
bri tuetur. Demonſtratum eſt etiam hujusmodi habitum
minime omnium laedere; hic autem in brachio eſt ubi
cubitus cum humero ad rectum angulum collocetur. Toto
itaque brachio ſic figurato praecipit hominem federe; juxta
ipſum vero a priori parte poni lignum tranſverſum, quale
ac quantum eſt ligonis manubriolum. Ligones vero ap-
pellat σκάφια, quibus terram fodimus, Graeci σκάπτειν di-

Ed. Chart. XII. [189.]

Ed. Bas. V. (541.)

ἐν οἷς εἰσι καὶ αἱ καλούμεναι δίκελλαι, σμινύας δ' αὐτάς
 ὀνομάζουσιν οἱ Ἀττικοί. βούλεται δὲ τὸ παρατεταμένον ξύ-
 λον μὲν εἶναι ἀκίνητον, ὥς μήτε ἀνωτέρω μήτε κατωτέρω
 μεθίστασθαι κατὰ τὴν χειρουργίαν. ἔξεστι δὲ τοῦτο σει-
 ραῖς αὐτοῦ δεθέντος ἐξ ἑκατέρου τῶν περάτων, ἃς σειραῖς
 ἐνῆφθαι χρὴ πρὸς ὑψηλὸν τι χάριν τοῦ κρέμασθαι τὸν
 στελαιόν. ὑποβάλλειν οὖν πρόσθεν αὐτοῦ τὸν θεραπευόμε-
 νον ἀξιοῖ τὴν χεῖρα, τοῦτο δ' ἔσται κατὰ τὴν μασχάλην ἐν-
 ταθέντος ἐγκαρσίου τοῦ στελαιου. τὸν δ' ἄνθρωπον αὐτὸν
 οὐ καταγείς ὁ βραχίων κελεύει καθίζειν οὕτως ὑψηλόν, ὥς
 μικροῦ δεῖν μετώρον εἶναι. καθίζειν μὲν οὖν αὐτὸν προσ-
 τάττει βουλόμενος αὐτὸν ἔξαρκέσαι τῇ χειρουργίᾳ καὶ μὴ
 κάμνειν ἑστῶτα. μὴ ταπεινὸν δὲ τοῦτο πράττειν, ἀλλ' ὥς
 ἂν τις μάλιστα καθήμενος ὑψηλότερος γένηται. καὶ διὰ
 τὸν ἰατρὸν μὲν ὅπως ὀρθῶς ἐνεργοῖτο καὶ μὴ ἐπὶ πλεῖστον
 ἀναγκάζοιτο νεύειν κάτω. χειριζομένῳ δ' αὐτῷ βέλτιον οὕτω
 καθῆσθαι· πεφύνασι γὰρ ἐν ταῖς κατατάσεσι τῆς χειρὸς οἱ
 κάμνοντες ὀδυνώμενοι καὶ συνακολουθοῦντες τοῖς κατατεί-

cunt, his adnumerantur etiam bipalia, Attici *μηνυὰς* vo-
 cant. Vult autem hujusmodi lignum quod juxta colloca-
 tur immobile reddi, sic ut dum manus admovetur nec
 fursum feratur nec deorsum, quod continget si ab utroque
 extremo habenis vinciatur, quae ad aliquid sublimis reli-
 gantur ut lignum inde suspendatur. Praecipit ut aeger
 brachium ante super ipsum imponat, hoc est ut lignum,
 transversum alae subjiciatur; tum is cujus humerus fra-
 ctus est sedeat ita sublimis ut parum absit quin suspenda-
 tur. Sedere autem aegrum jubet, ut vires dum manus
 adhibetur sufficiant, neque propterea quod stet convellan-
 tur, neque in humiliori sedili hominem collocant, sed
 quam maxime potest alto, quum sedet et ob ipsum me-
 dicum ut rectus agere possit, neque plurimum cogatur
 deorsum inclinari; et ob aegrotantem ipsum cui magis
 expediat ita sedere. Solent enim quibus brachium exten-
 ditur prae dolore ducentem sequi atque attolli nec in ea-

Ed. Chart. XII. [189. 190.]

Ed. Bas. V. (541.)

νοῦσιν, ἐπανατίθεσθαι τε καὶ μηκέτι φυλάττειν ἀκριβῶς τὴν
 ἐξ ἀρχῆς ἔδραν. ἐν τούτῳ δὲ συμβαίνει τὴν κατάτασιν
 ἐκλύεσθαι. ὅπως οὖν μὴ γίγνοιτο τοῦτο καὶ τὸν ἔσχατον
 ὄρον τῆς ὑψηλῆς καθήσεως τὸν [190] πεπονθότα σχημα-
 τίζει μετέωρον, εἰ βραχὺ μετεωρισθῇ, στήσεται. τοῦτο δὲ
 ποιήσας οὐτ' αὐτὸς ἑαυτὸν οὔτε τοὺς ἄλλους λήσεται, μὴ
 λαθὼν δὲ ῥαδίως αὐθις ἐπὶ τὸ πρῶτον σχῆμα πρὸς τὸ τῶν
 ἄλλων ἀχθήσεται καὶ αὐτὸς ἐφ' ἑαυτό. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅτι
 τοῖς μὲν οἷτω καθημένοις ἐπὶ τὸ στήναι βραχυτάτη μετα-
 βολή, τοῖς ταπεινοῖς δὲ παμπόλλη, ὥστε καὶ τὴν ἐκ τοῦ με-
 ταβάλλειν τε τῆς καθέδρας σχῆμα βλάβην ἐσομένην ἐλαχι-
 στήν μὲν γίνεσθαι τοῖς ὑψηλοῖς καθημένοις, μεγίστην δὲ
 τοῖς ταπεινοῖς. εὐδὴλον οὖν ὅτι διὰ τοῦτο χρῆται καὶ τῷ
 πλαγίῳ ξύλῳ κατὰ τὴν μασχάλην, ἵνα μὲν κατατεινομένης
 τῆς χειρὸς ἀκολουθῶν ὁ ἄνθρωπος ἐκλύῃ τὴν τάσιν, ὅπερ
 ἡμεῖς εἰώθαμεν ἄνευ ξύλου πολλάκις ἐργάζεσθαι διὰ βρόχων
 περιβεβλημένων τῇ μασχάλῃ. χρὴ δὲ δηλονότι τῶν βρόχων
 τούτων τὰ πέρατα τείνεσθαι πρὸς τοῦπίσω, καθάπερ πάλιν
 ἐτέρων βρόχων περιθέσει διατεινόμεν ἐφ' ἑκάτερον τὸ κα-

dem sede penitus qua collocati sunt a principio perma-
 nere, quo fit ut intensio remittatur. Hoc igitur cavens
 imperat ut homo sedeat quantum maxime potest sublimis
 et prope suspendatur, ac si paulum attollatur stet. Quod
 ubi eveniat, neque ipsum aegrotantem, neque alios late-
 bit; atque ubi non lateat, parvo negotio rursus vel ab
 aliis vel per se ipsum in priorem sedem restituetur; quin
 ubi homo ita sedens stabit paulum mutabitur; plurimum
 vero ubi humilior fuerit collocatus. Quare ex sessionis
 mutatione minimum laeduntur qui sublimiori infident se-
 dili, plurimum qui humiliori. Constat itaque transversum
 lignum ab Hippocrate ea de causa sub alam demitti, ne
 brachio ab inferiori parte intenso aeger sequatur atque
 intensiorem solvat, quod nos sine ligno soliti sumus sae-
 pius facere per laqueos alae circumdatos, quorum extrema
 versus posteriorem partem extendenda sunt; non secus

Ed. Chart. XII. [190.]

Ed. Baf. V. (541.)

τεαγὸς ὁστοῦν, ὅταν ἡ διὰ τῶν χειρῶν κατατάσις ἐνδεεστέ-
 ρα τοῦ προσήκοντος ἦ. ταύτης δὲ ποτε μόγις ἐλπίς εἰς
 ἀνύσειν τὸ δέον, ὥσπερ ἐπὶ τῶν παιδίων οὐδεμία χρεῖα βρό-
 χων, ἔτι δὲ μᾶλλον οὐδ' ὀργάνων ἐχόντων ἄξονας, οἷς
 περιβάλλοντες τὰ πέρατα τῶν βρόχων ἰσχυροτέραν ἐργαζό-
 μεθα τὴν ἀντίτασιν καὶ μάλιστα γε τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς
 ἀντιτάσεως ἐπὶ τῶν ἐξαρθρημάτων χρώμεθα. τοῦ δὲ νῦν
 ἀξιουμένου γίγνεσθαι τρόπου κατατάσεως οἷόν τι καὶ τοῦτ'
 ἔστιν, ἐστηρίχθαι βούλεται τὸν πῆχυν ἐπὶ τινος, ὃ οὗτος
 ὠνόμασεν ἑφεδρον, τουτέστιν ἐπὶ τινος τοιούτου ἐφ' οὗ κα-
 θεζόμενος ἐδραίως ἐπικειμένων αὐτῷ σκυτίνων ἐπικεφα-
 λαίων εἴτ' ἐξάπτεται κατὰ τὸ κάτω πέρας τοῦ βραχίονος, τὸ
 κατ' ἀγκῶνα τῶν βάρους ἐχόντων τι σωμάτων. αὐτὸς δ'
 εἶπε τῶν σταθμίων τι, ταῦτα δὲ ἔστιν οἷς χρώμεθα συνήθως
 ἐξ ὕλης χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ μολύβδου γεγονός· καὶ μέν-
 τοι καὶ ὡς ἱμάντα χρὴ πλατύνειν καὶ μαλθακὸν ἢ ταινίαν εὐ-
 τονον δηλονότι περιβεβληθῆαι τῷ κάτω πέρατι τοῦ βρα-
 χίονος, ἐξ οὗ τῶν σταθμίων ἡ ἐξάρτησις ἔσται.

etiam aliis laqueis circumligatis fractum os in diversa de-
 ducimus, ubi intentio quae per manus adhibetur imbecil-
 lior sit quam oporteat. Verum si hanc credamus per se
 posse effectum praestare, ut in puerili corpore, non opus
 est amplius laqueis et multo minus machinamentis habentibus
 axes, ad quos extremos laqueos alligantes valentius
 in diversa contendamus, quo extendendi modo ad luxata
 potissimum utimur. In ea autem extendendi ratione quam
 nunc probat praecipit ut brachium rei cuiquam haereat,
 quam ipse vocat ἑφεδρον, hoc est huiusmodi quidpiam cui
 firmiter infideat scorteis pulvinis subiectis; deinde ab imo
 humero juxta cubiti articulum grave aliquod corpus sus-
 pendatur, quae pondera σταθμίων nuncupavit. Haec sunt
 quibus uti consuevimus ex ferro, aëre aut plumbo con-
 fectis; praeterea lorum molle, latum vel habena valida
 imo humero circumdetur unde pondera suspendantur.

Ed. Chart. XII. [190.]

Ed. Bal. V. (541.)

δ'.

Ὁ δὲ ἰητροὺς ὀρθὸς μὲν εἶναι χειριζέτω τὸν ἕτερον πόδα ἐπὶ ὑψηλοτέρου τινὸς ἔχων. κατορθώσας δὲ τοῖσιν θένασαι τὸ ὀστέον, ῥηϊδίως δὲ κατορθώσεται. ἀγαθὴ γὰρ ἡ κατάτασις, ἣν τις καλῶς παρασκευάσεται. ἔπειτα ἐπιδείτω τὰς τε ἀρχὰς βαλλόμενος ἐπὶ τὸ κάτηγμα καὶ τᾶλλα πάντα ὥσπερ πρότερον παρηγνέθη χειριζέτω καὶ ἐρωτήματα ταῦτα ἐρωτάτω καὶ σημειοῖσι χρῆσθαι τοῖσιν ἀντέοισιν, ἣν μετρίως ἔχη ἢ οὐ. καὶ διὰ τρίτης ἐπιδείτω καὶ ἐπὶ μᾶλλον πιεζέτω.

Ὡς ἐδραιώτερον αἰρεῖται τοῦτο σχῆμα τῷ χειρουργοῦντι, καθάπερ ἐν τῷ κατ' ἰητρείων ἡξίωσε γράψας· ἐστεῶτα δὲ δεῖ ἐπ' ἀμφοτέρων βεβεῶτα ἐξ ἴσου τῶν ποδῶν ἅλῃς δρῆν γε τῷ ἑτέρῳ ἐπιβεβεῶτα μὴ τῷ κατὰ τὴν δρωσαν χεῖρα.

IV.

Debet autem medicus curare stans altero pede super quam re sublimiori collocato; componere autem os prominentioribus palmarum partibus. Facile autem componitur; ea enim extendendi ratio optima est, si quis convenienter ipsam adhibeat; post fascias injicere a fractura orsus, reliqua vero omnia ut antea jussus est exsequi eademque de homine requirere; tum ex iisdem indicis intelligere moderata necne sint; ac tertio quoque die solvere et rursus deligare arctiusque adstringere.

Eligit hunc chirurgici habitum tanquam firmiorem, idem in opere de officina medici praecepit, quum inquit: stantem vero oportet pariter ambobus pedibus bene insistere, sed agere altero insistentem, at non ejus partis cujus manus agit.

ε.

Καὶ ἐβδομαῖον ἢ ἑνὰ ταῖον ἐν νάρθηξι δησάτω· καὶ ἦν ὑπο-
πτεύσῃ μὴ καλῶς κεῖσθαι τὸ [191] ὅστέον, μεσηγὺ του-
τίου τοῦ χρόνου λυσάτω καὶ εὐθετησάμενος μετεπιδη-
σάτω.

“Ὅπερ ἐπὶ τοῦ πήχεος εἴρηκεν ἔμπροσθεν ἀξιῶσας
προσυπακούειν ὅτι τοῦτο καὶ νῦν ἀξιῶ κατὰ λόγον πάντων
ἀποβαινόντων ἐν ταύτῃ τοῦ χρόνου τῇ προθεσμίᾳ τοὺς νάρ-
θηκας ἐπιβάλλειν, ἀλλ’ ἐπὶ μὲν τοῦ πήχεος ἐβδομαῖον ἀπλῶς
ἐκέλευσε νάρθηξι δεσμεῖν, ἐπὶ δὲ τοῦ βραχίονος τῷ καλου-
μένῳ παραδιαζευκτικῷ συνδέσμῳ τὴν ἐρμηνείαν ἐποίησατο.
φησὶ μὲν ὡς ἐβδομαῖον ἢ ἑνὰ ταῖον ἐν νάρθηξι δησάτω. διὰ
γὰρ τὸ μέγεθος τῶν περὶ τὸν βραχίονα μυῶν ἐν πλείονι
χρόνῳ τελείως ἰσχνὰ καὶ δευσὰ γίνεται τὰ περὶ τὸ κάταγμα
μόρια. τοιούτων δὲ ὄντων αὐτῶν ἐδείχθη καιρὸς εἶναι τῆς
τῶν νάρθηκων ἐπιθέσεως.

V.

*Dein septimo aut nono die ferulas alligare, quodsi vereat-
ur ne recte ossa concurrerint, interea solvere dirigens-
que rursus devincire.*

Quod in superioribus qua de brachio supplendum esse
existimavi, idem nunc existimo, scilicet quum omnia commode
respondeant, eo tempore ferulas imponendas esse. Verum
ubi de brachio egit, septimo die simpliciter iussit ferulas
circumdari; in sermone vero de humero conjunctionem
quam disjunctentem appellamus usurpavit: ait enim septimo
aut nono die ferula alligare, eo quod in humero ob mu-
sculorum quibus continetur magnitudinem, quae circa fra-
cturam sunt diuturniori tempore ex toto gracilia fiant la-
xaeque. Ubi vero talia essent ostendimus opportune tunc
ad ferulas venire.

Ed. Chart. XII. [191.]

Ed. Bas. V. (541. 542.)

στ'.

Κρατύνεται δὲ μάλιστα βραχίονος ὁστέον ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρησιν. ἐπὴν δὲ ταύτας ὑποβάλῃ, λύειν χρὴ καὶ ἐπὶ ἥσσον πιῖν τοῖσιν ὀδονίοισιν καὶ ἐπὶ ἐλάσσοσιν ἐπιθεῖν. δίαιταν δὲ ἀκριβεστέραν τινὰ ἢ τὸ πρότερον διατᾶν καὶ πλείω χρόνον, τεκμαί- (542) ρεσθαι δὲ πρὸς τοῦ οἰδήματος τοῦ ἐν ἄκρῃ τῇ χειρὶ τὴν ῥώμην ὀρῶν.

Τὸ διὰ πόρον 'συνδεῖσθαι τὰ κεχωρισμένα μέρη τοῦ συντριβέντος ὁστοῦ κρατύνεσθαι κέκληκεν, ὡς καὶ πρόσθεν ἐπὶ τοῦ πήχεος. ὅσῳ δὲ μεῖζον ἐστὶ τὸ τοῦ βραχίονος ὁστοῦν τοσούτω δηλονότι καὶ ὁ χρόνος αὐτῷ τῆς πωρώσεως μακρότερος γίνεται. τὰ δ' ἄλλα πάντα διὰ τῶν ἐπὶ τοῦ πήχεος εἰρημένων ἐστὶ δῆλα, μηδεμιᾶς οὖν ἐξηγήσεως δεόμενα.

ζ'.

Προσξυνιέναι δὲ χρὴ καὶ τὰδε, ὅτι βραχίων κυρτὸς πέφυκεν ἐς τὸ ἔξω μέρος καὶ διαστρέφεσθαι φιλεῖ, ἐπὴν μὴ

VI.

Humeri os fere quadraginta diebus confervet. Quos ubi excefferit, solvere oportet et pauciores fascias dare leviusque arctatas, ac diutius uti victu magis exquisito quam antè. Intueri autem manus tumorem et vires.

Confervere κρατύνεσθαι dixit, intelligit ubi fracti ossis partes callo firmantur, ut in superioribus etiam quae de brachio. Quo autem grandius est humeri os, eo longiori tempore per callum glutinatur. Reliqua omnia ex iis quae dicta sunt de brachio plana sunt; nulla igitur opus est explanatione.

VII.

Illud etiam ignorare non oportet quod humerus natura ab exteriori parte gibbus est et perverti facile solet, ubi

Ed. Chart. XII. [191.]

Ed. Bas. V. (542.)

καλῶς ἰητρεύηται. ἀτὰρ καὶ τὰλλα πάντα ὅστέα εἰς ὅπερ πέφυκε διεστραμμένα, ἐς τοῦτο καὶ ἰητρευόμενα φιλέει διαστρέφεσθαι ἐπὴν κατεαγῇ. χρὴ τοίνυν, ἐπὴν τοιοῦτό τι ὑποπτεύηται, ταινίῃ πλατείῃ προσεπιλαμβάνειν τὸν βραχίονα κύκλῳ περὶ τὸ στήθος περιδίδοντα καὶ ἐπὴν ἀναπαύεσθαι μέλλῃ μεσηγὺ τοῦ ἀγκῶνος καὶ τῶν πλευρῶν σπληνὰ τίνα πουλύπτυχον πτύξαντα ὑποτιθέναι ἢ ἄλλο τι ὃ τουτέῳ ἔοικεν. οὕτω γὰρ ἂν ἰθὺ τὸ κύρτωμα τοῦ ὀστέου γένοιτο. φυλάσσεσθαι μέντοι χρὴ ὅπως μὴ ἢ ἄγαν ἐς τὸ ἔσω μέρος.

Τὰ κατὰ τὴν ῥῆσιν ὅλην ἄχρι τῆς τελευτῆς τοῦ κατὰ τὸν βραχίονα λόγου πάντ' ἔστι σαφῇ· καὶ γὰρ τὴν αἰτίαν αὐτὸς εἶπε τῆς ἐπὶ τούτῳ διαστροφῆς καὶ τὴν ἐπανόρθωσιν ἐκ τῆς ἐπὶ τὰναντία περιῶρόπῃς. ἐδίδαξε καὶ τὸν πολύπτυχον σπληνα καὶ μεταξὺ τῶν πλευρῶν τε καὶ τοῦ ἀγκῶνος ἐκέλευσε τιθέναι χάριν τοῦ τὸν βραχίονα μὴ ψαύειν τῶν πλευρῶν, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ χώρῳ οὔσης, καὶ εἰς ἐκείνην ὠθούμενον ὑπὸ τῆς τῷ στήθει προσαγωγῆς αὐτὸν ται-

male curetur. Quin et alia assa omnia quae naturaliter aliqua parte gibba sunt, ubi comminuta curantur, facile ab ea pervertuntur. Ergo ubi tale quidpiam timetur, lata fascia humerum excipiens in orbem circa pectus agatur et quum quiescere humerum oporteat, pannus multiplex implicitus inter cubitum et latus subjiciatur vel quidpiam hujus generis aliud: hac enim via os gibbum dirigetur. Est autem cavendum ne nimis in interiorem partem convertatur.

Quae in sermone de humero usque ad finem scribuntur omnia clara sunt; namque ipse causam exponit cur in exteriorem partem convertatur et quo pacto in contrariam coactum dirigi debeat. Jussit autem ut multiplex pannus inter latus et cubitum demitteretur, ne humerus attingat latus, sed in medio spatium sit, quo compulsus habena ad pectus adducente minime depravetur, quum

Ed. Chart. XII. [191. 192.]

Ed. Baf. V. (542.)

νίας ἀδιάστροφον γίνεσθαι, τῆς φυσικῆς αὐτοτέρας εἰς τὴν
ἔξωθεν χώραν ἐκτροπῆς ἐπανορθουμένης ὑπὸ τῆς ἔσω ῥοπῆς.

ἦ.

[192] Πούς δὲ ἀνθρώπου ἐκ πολλῶν καὶ μικρῶν ὀστέων
ξύγκειται, ὥσπερ καὶ χεὶρ ἄκρη.

Ἀναλογία τίς ἐστὶ τοῖς τῆς χειρὸς ὅλης μέρεσι πρὸς
τὰ τοῦ σκέλους· ὁποῖον μὲν γὰρ ἐν τῇ χειρὶ βραχίων ἐστὶ,
τοιούτον ἐν τῷ σκέλει μηρός· ὁποῖος δὲ ἐν ἐκείνῃ πῆχυς,
ἐν σκέλει κνήμη. καὶ δὴ τὸ λοιπὸν μέρος ἢ ἄκρα χεὶρ ἀνά-
λογόν ἐστὶ ποδὶ, περὶ ὃν οὐδὲν ἴδιον ὄνομα τοιούτον ἔχομεν
ἄκρας χειρὸς, ὁποῖον πούς ἐστὶ χωρὶς τοῦ σκέλους. εἰκό-
τως οὖν καὶ πόδα μὲν ἀπλῶς εἶπε μὴ προσθεῖς ἄκρον.
χεῖρα δὲ οὐκέθ' ἀπλῶς ἀνόμασεν, ἀλλ' ἄκραν προσέθηκε.
ταῦθ' ἡμῖν ὑπὲρ τῆς τῶν ὀνομάτων χρήσεως αὐτάρκως εἴ-
ρηται. περὶ δὲ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἐφεξῆς λέγομεν.

natura in exteriorem partem spectans ad interiorem con-
versus dirigitur.

VIII.

*Pes hominis ex multis minutisque ossibus constat, quem-
admodum et manus.*

Similitudinem quandam habent inter se totius cruris
et brachii partes. Qualis enim est humerus in brachio,
tale est in crure femur; quale item in brachio est id quod
est inter cubitum et manum, tale in crure id quod inter
genu est et pedem; reliqua vero pars, scilicet manus, pedi
respondet. Ceterum manus apud Graecos proprium no-
men habet distinctum a toto brachio, sicut pes qui
nomen habet distinctum a toto crure. Quare Hippocrates
merito pedem simpliciter πόδα vocavit, ἄκρον vocabulo non
adjecto; manum vero non uno verbo expressit, sed χεῖρα
dixit, quod brachium significat, ἄκραν adjiciens, quo extre-
mum notatur. Sed satis dixi de usu nominum, venio ad

Ed. Chart. XII. [192.]

Ed. Bas. V. (542.)

ἀκόλουθος μὲν ἦν οἷς ἔμπροσθεν διηλθεν ὁ περὶ τῆς ἄκρας χειρὸς λόγος. ὁ δ' οὐ περὶ ταύτης μόνης, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ ποδὸς ἅμα διδάσκει καὶ πλείω λόγον ὑπὲρ ἐκείνου ποιεῖται, διότι πλείονος ἐπιμελείας δεῖται. φησὶν οὖν ἐκ πολλῶν καὶ μικρῶν ἅμφω συγκεῖσθαι τὰ μόρια, προστιθέντες δ' ἡμεῖς εἰπόμεν ἂν καὶ σκληρῶν· ἀμύελά τε γάρ ἐστι καὶ ἥκιστα σθηραγγώδη, λιθιδίοις ἐοικότα μικροῖς. ἐστὶ δ' ὅλης τῆς χειρὸς ἀνάλογια πρὸς ὅλῳ τῷ σκέλει, οὕτως καὶ τοῖς ἄκροις αἰτῶν. ὁποῖος μὲν γάρ ἐστιν ἐν χειρὶ καρπὸς, τοιοῦτος ἐν ποδὶ ταρσὸς, ὁποῖον δὲ μετακάρπιον ἐν χειρὶ, τοιοῦτον τὸ πεδίον ἐν ποδὶ. περὶ δὲ τῆς τῶν δακτύλων ἀναλογίας, καὶ ἐγὼ μὴ λέγω, δῆλον. ἔξωθεν δὲ τῶν εἰρημένων ἐστὶν ἐν τῷ ποδὶ τὰ κατὰ τὴν πτέρναν ὅσῃ, διὸ καὶ τοῦ ποδὸς ὁ λόγος αὐτῷ γίγνεται μακρότερος ἥπερ τῆς ἄκρας χειρὸς. οἷα μὲν γάρ πρὸς ἐκείνην αὐτῷ κοινὰ πρῶτον διηλθεν, ὅσα δὲ ἴδια προσέθηκεν ἐκείνοις ἐφεξῆς· ὁ μὲν οὖν καρπὸς ἐξ ὀκτῶ πάντων ὀστέων σύγκειται, τὸ δὲ μετακάρπιον ἐκ τεσσάρων, ἕκαστος δὲ τῶν δακτύλων ἐκ τριῶν, ὥς

res. Iis quae superius tractavit proximus erat sermo de manu; ipse vero non tantum agit de hac, sed etiam de pede, sermonemque de ipso dilatat quod maiorem diligentiam requirat. Dicit ergo utramque partem ex multis minutisque ossibus constare; nos autem adjungimus et duris, quandoquidem medulla carent, cava minimum sunt et a lapillis parvis non abhorrent. Simile igitur est totum brachium toti cruri, atque itidem unius extremum extremo alterius, qualis enim in manu primae palmae pars est, tale est in pede id quod inter talos est et plantam; tum qualis in manu palma, talis planta in pede est. Similitudo autem quae inter digitos est vel me tacente clara est; praeter haec in pede sunt ossa juxta calcem, atque idcirco de pede plura verba fecit quam de manu; quae quidem pes habet communia quoque ipsius manus primum enarrat, deinde illa subdit, quae proprie ad pedem pertinent. Primam igitur palmae partem complent octo ossa, palmam quatuor; at singuli digiti ternis ossibus continen-

Ed. Chart. XII. [192. 193.]

Ed. Bas. V. (542.)

εἶναι τὰ πάντα τῆς ἄκρας χειρὸς ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. τὰ γὰρ μὴν τοῦ ποδὸς αὐτῶν μὲν τῶν δακτύλων εἰς τεσσαρακάδεκα· δύο γὰρ ὅσῳ μέγας ὁ δάκτυλος αὐτοῦ ἔχει, τὸ δὲ πεδίον ἐκ πέντε σύγκειται, καὶ διὰ τοῦτ' ἀμφοτέρων τῶν μορίων ἔννεακαίδεκά ἐστιν ὅσαπερ ἐν ἄκρᾳ χειρὶ μετακάρπιον τε καὶ δακτύλων. ἐνὶ μὲν γὰρ ἀπολείπεται τὸ μετακάρπιον ὅσῳ τοῦ πεδίου, ἐνὶ δὲ οἱ δάκτυλοι τῆς χειρὸς ὅσῳ πλεονεκτοῦσι τῶν ἐν τῷ ποδί. καὶ διὰ τοῦτο συναμφοτέρα συναμφοτέροις ἴσον ἔχει τὸν ἀριθμόν· λοιπὸν ἐν χειρὶ μὲν ὁ καρπὸς ἐξ ὀκτῶ τῶν πάντων ὀστέων ἐστιν, ἐν ποδί δὲ τὰρσὸς ἅμα τῇ πτέρνῃ τε καὶ ἀστραγάλῳ τῶν πάντων ὀκτῶ. τοῦ γὰρ τῆς πτέρνης ὅσῳ μεγίστου ὄντος ἀπάντων τῶν ἐν ἄκροισι ἀμφοτέροις τοῖς κώλοις ὑπεστηριγμένου τε τῷ ἀστραγάλῳ καὶ τῇ κνήμῃ καὶ σχεδὸν ὅλον τὸ σῶμα βαστάζοντος, ὁπόταν ὀρθοὶ στῶμεν, ἐν [193] δὲ τοῖς πρόσω μέρεσι συνηρθρωμένου πρὸς τὸ κυβοειδές, ὥσπερ γὰρ καὶ τοῦ ἀστραγάλου κεφαλὴ πρὸς τὸ σκαφοειδές, οἷς ἀμφοτέροις ἄλλα τε περιδιήρθρωται τὰ κατὰ τὸν τὰρσὸν τοῦ ποδὸς μάλιστα

tur ut in universum ossa manus septem sint et viginti, sed in pede quatuordecim sunt digitorum: nam magnus digitus ex binis constat, planta ex quinis. Quocirca in utraque parte sunt decem et novem. Totidem in manu palmam et digitos explent, quum planta uno osse palmam excedat, ac digiti manus pedis digitos aequae uno osse exsuperent; quocirca si utraque pars ad utramque conferatur idem erit ossium numerus. Restant in manu ossa octo quae primam palmarum partem constituunt; in pede autem ea pars quae inter talos et plantam sita est cum calce ac talo, quae omnia ossibus octo continentur. Calcis autem os omnium quae in utriusque extremitate sunt maximum sustinet talum et crus ac prope corpus fert universum, ubi stamus; a priori autem parte committitur cum osse quod a cubi similitudine κυβοειδές appellatur, perinde atque tali caput cum eo osse quod quia scapham repraesentat σκαφοειδές dicitur. Cum utroque horum junguntur alia ossa quae partem potissimum inter talos et plantam

Ed. Chart. XII. [193.]

Ed. Bas. V. (542.)

κείμενα· καὶ εἴπερ τις ἐθέλει καὶ τὸν ἀστράγαλον ἄκρον τῷ σκέλει προσνέμειν, ὃ αὐτὸς ἀριθμὸς ἔσται τῶν ὀστέων ἐν ἑκατέρῳ πέρατι τῶν κώλων, ὥστε τρόπῳ διδασκαλίας οὐκ αὐτῇ τῶν πραγμάτων τῇ φύσει διαφέρεισθαι τοὺς ζ' καὶ κ' εἶναι λέγοντας ὅστ' αὖ πρὸς τοὺς στ' καὶ κ' εἰπόντας. εἰ μὲν γὰρ προσνέμοις ἄκρῳ τῷ σκέλει τὸν ἀστράγαλον ζ' καὶ κ' ἔσται. χωρὶς δὲ ἐκείνου τὰ πάντα τοῦ ποδὸς στ' καὶ κ' ὅστ' αὖ γίνεται. διὰ τοῦτ' οὖν ὀρθῶς προσεῖπε· ποὺς δὲ ἀνθρώπου ἐκ πολλῶν καὶ μικρῶν σύγκεται ὅστων, ὥσπερ καὶ χεὶρ ἄκρῃ, τὸν μὲν λόγον ποιούμενος ὡς πρὸς εἰσαγομένους καὶ ἀνατέμνηκός, ἀναμνησκὼν δὲ ὧν ἐμάθομεν εἰς τὰ παρόντα χρησίμων· σὺ γὰρ δὴ τοῦτο μόνον εἰδέναι προσῆκεν, ὡς ἐκ πολλῶν καὶ σκληρῶν καὶ μικρῶν ὀστέων ἑκάτερον ὧν εἶπομεν σύγκεται. προσαναμνησθαι δὲ χρὴ καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος ἑκάστου καὶ τὴν πρὸς τὰ πλησιάζοντα σχέσιν, ὅπερ ὀνομάζεται θέσις, ἢ ὅταν ἐκ τῆς ἰδίας χώρας κινήθῃ τοῦ τῶν ἐν τοῦτοις τοῖς μέρεσιν ὀστέων ἐτοίμως αὐτῷ καταντῶμεν.

explent. Si quis autem vellet talum extremo cruri red-
dere, idem erit ossium numerus in utriusque membri ex-
tremitate, ita ut docendi modo non natura ipsa rerum
inter se discrepent, qui viginti septem et qui viginti sex
ossa pedis esse affirmant. Erunt enim viginti septem, ubi
talus non adnumeretur cruris ossibus, sed sine hoc viginti
sex. Recte igitur scribit, pes hominis ex multis minutis-
que ossibus constat, quemadmodum et manus. Agit enim
cum his qui prima elementa didicerunt et incidendis cor-
poribus operam dederunt, in memoriam revocans quae
perceperunt ad hunc locum facientia. Quum non solum
scire conveniat propositarum partium utramque ex multis
duris minutisque ossibus constare, sed meminisse etiam
habitus et magnitudinis singulorum et qua ratione cum
proximis connectantur, quod θέσις, id est positionem vo-
cant, ut ubi aliquod ex ossibus quae his partibus sita sunt
suo loco movetur prompte restituamus.

Ed. Chart. XII. [193.]

Ed. Bas. V. (542. 543.)

θ'.

Κατάγνυται μὲν οὐ πᾶν τι τᾶντα τὰ θασέα, ἣν μὴ ξὺν τῷ
 χρωτὶ τιτρωσκομένῳ ὑπὸ ὀξείας τινὸς ἢ βαρέως· τὰ μὲν
 οὖν τιτρωσκόμενα ἐν ἑλκοσίῳ μέρει εὐρήσεται ὡς χρὴ
 ἰητρεῖν.

Χρῶτα καλοῦσιν οἱ Ἴωνες, ὃ ἦν τοῦ σώματος ἡμῶν
 σαρκῶδες, ἐν ᾧ μάλιστα γένηται τὸ δέρμα καὶ οἱ μύες εἰσιν,
 ἐφεξῆς δὲ οἱ ὑμένες καὶ σπλάγχνα. τὸ δὲ τῶν ὀστέων γένος
 οὐκ ὀνομάζουσι χρῶτα, καθάπερ οὐδὲ τοὺς χόνδρους, οὐδὲ
 τοὺς συνδέσμους. οὕτως οὖν καὶ Ὀμήρος φαίνεται τῇ προση-
 γορίᾳ χρώμενος ἐν οἷς φησιν·

Ἄει τῶν ἔσται χρῶς ἔμπεδος ἢ καὶ ἀρείων.
 καὶ ἔμπαλιν·

(543) Ὡς ἂν μὴ κλαίονσα κατὰ χροᾶ καλὸν ἰάπτῃς.
 ὁ τοίνυν προσεῖπεν ἐπὶ τῶν προειρημένων μορίων, ἅπερ ἦν
 πούς τε καὶ ἄκρα χεῖρ οὐ πᾶν τι κατάγνυσθαι φησὶ τὰ

IX.

*Ossa haec fere non rumpuntur nisi acuta vel gravi qua-
 piam re carnosae partes vulnerentur. De vulneratis
 autem dicemus ubi ulcerum curationem persequemur.*

Carnosas partes χρῶτα nuncupavit, quo vocabulo Io-
 nes vocant quicquid in nostro corpore carnosum est, cujus
 generis praecipue sunt cutis et muscoli, tum viscera; ossa
 vero cartilaginem et ligamenta χρωτὸς vocabulo non signi-
 fificant. Ad hoc etiam exemplum videtur usurpari ab Ho-
 mero, quum cutem χρῶτα vocat his versibus:

Ἄει τῶν ἔσται χρῶς ἔμπεδος ἢ καὶ ἀρείων.
 Et iterum:

Ὡς ἂν μὴ κλαίονσα κατὰ χροᾶ καλὸν ἰάπτῃς.

Propositarum igitur partium ossa ait fere non perfringi
 sine ulcere. Illud enim, nisi carnosae partes vulnerentur

Ed. Chart. XII. [193. 194.]

Ed. Bas. V. (543.)

ὅστις χωρὶς ἔλκους· τῷ γὰρ σὺν χρωτὶ τιτρωσκομένῳ τὸ αὐτὸ σημαίνει τῷ μεθ' ἔλκους, οὐδὲ διάφορον οἶεται κατὰ τὸν ἐνεστῶτα λόγον ἔλκους εἶπεν ἢ τραύματος. ὀλίγιστον δὲ ἐστὶν ἐν ἄκροις τοῖς κώλοις. τὸ γὰρ σαρκῶδες, ὥσπερ πλείστον ἐν βραχίονι τε καὶ μηρῷ, τοῦτ' οὖν τὸ ὅλον ἐτοιμῶς πάσχει προσπεσόντος τινὸς ἔξωθεν ἄκρα χειρὶ καὶ ποδὶ τοῦ δυναμένου κατάξαι τι τῶν ἐν αὐτοῖς ὀστέων. αἰτίαι γὰρ εἰσι γοῦν γενικώταται τέσσαρες ὀστέων κατάγματος ἥτοι θλάσαι τι δυνάμενον ἰσχυρῶς ἐμπεσόν. ἔστι δὲ ὁῦλον ὅτι χρὴ τὸ τοιοῦτον σῶμα σκληρὸν μὲν κατὰ τὴν οὐσίαν, οὐ σμικρὸν δὲ κατὰ τὸν ὄγκον ἢ διατεμνόμενον τὸ δέρμα μόνον ἢ τι τῶν μετ' αὐτὸ τὸ μέχρι τῶν ὀστέων, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ὅστις· καὶ καλεῖ γ' ἔδραν αὐτὸς τὸ τοιοῦτον πάθημα τῶν ὀστέων ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ [194] τραυμάτων καὶ μέντοι καὶ καθαλλόμενοι τινες ἀφ' ὑψηλοῦ διέκλασαν ἥτοι τῆς κνήμης ὀστοῦν ἢ τὸ τοῦ μηροῦ ξηροτέρων αὐτοῖς καὶ οὐ πάνυ πυκνῶν ὄντων. ἴδομεν δὲ καὶ κατὰ παλαιστράν κατάγμα γιγνόμενον κατὰ περίκλασιν. οὕτω

idem sibi vult quod sine ulcere. Nihil autem interest quod ad hunc locum attinet, ulcusne an vulnus nominetur; atqui carnosa pars extremis membris minima est, plurima autem in humero et femore. Ea igitur tota facile laeditur, ubi externum aliquid super manum vel pedem incidat quod frangere aliquid possit ex ipsorum ossibus. Abrampitur autem os quatuor de causis maxime generalibus: super ipsum enim vehementi impetu incidit aut aliquid conterendi vim habens quod plane necesse est natura durum esse et mole non exiguum aut aliquid quod non tantum cutem et quae inter cutem sunt et ossa, sed haec quoque secare possit, quem morbum Hippocrates in libro de vulneribus capitis ἔδραν appellat, nonnulli etiam ob saltum ex altiori loco fregerunt tibiae vel femoris os quod sicciora his essent et non ita densa, videmus item in palaestra comminui os κατὰ περίκλασιν, hoc est ubi

Ed. Chart. XII. [194.]

Ed. Basf. V. (543.)

γὰρ ἂν τις ἐρμηνεύσειε σαφῶς, ὥσπερ καπὶ τοῦ συντριβέν-
τος τὴν κνήμην, μετὰ τῆς περόνης ἅμα τραύματι μεγάλῳ
γυμνωθέντων τῶν ὀστέων. συνέβη γὰρ ἐκεῖνο γενέσθαι τὸ
κάταγμα τῆς κνήμης ἐγκαρσίας ὑποβεβλημένης τῷ τοῦ πα-
λαιόντος κώλῳ καταναγκαζομένων αὐτῆς κάτω τῶν περῶτων
ἀμφοτέρων παραπλησίον συμβαίνοντος τῷ γυγνομένῳ, ὥσπερ
περὶ τὰ κλώμενα ξύλα κατὰ προαίρεσιν ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν.
ἐπιτιθέντες γὰρ αὐτὰ καθ' ἑκάτερου μηροῦ λοξὰ καπὶ τῶν
χειρῶν ἑκάτερον τὸ ἄκρον ἰσχυρῶς ἀναγκάζοντες κάτω κατὰ
τὸ μέσον αὐτῶν ὀρῶμεν ῥηγνύμενά.

Ὡσπερ οὖν οὔτε μέγα ξύλον οὔτ' εὐτονον, ἀλλὰ καὶ
σμικρὸν καὶ ἄρῳστον ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ κλῶμεν, οὕτως
ἐπειδὴν ὀστοῦν ἀσθενὲς ἢ φύσει κατὰ τὰς εἰρημένας ἐνερ-
γείας διακλᾷται μέσον τοιούτων. — ἀλλ' ὁ τοιοῦτος τρόπος
τῶν παλαισμάτων ἐν ἄκροις τοῖς κώλοις ὀστέων, οὔθ' ὅταν
ἀφ' ὑψηλοῦ πηδῇσαντες ἢ καταφερόμενοι τηρήσουσιν ἐπὶ
τῆς γῆς ἢ βιαίως τὸν πόδα διασπῶντες, μᾶλλον γὰρ ἐν ταῖς

tibia una cum sura perfringitur et praeter fracturam vul-
nus quoque magnum accedit atque ossa nudantur quod
fracturae genus accidit, quum luctantis membrum cruri
ipso transversum subjicitur atque utrumque ejus extremum,
tam quod a genu quam quod a pede est, deorsum versus
cogitur. Evenit hujusmodi tale lignis quae nos de indu-
stria rumpimus; imposita enim super utrumque femur ob-
liqua et manibus ab utroque extremo in inferiorem par-
tem coacta effringi media videmus.

A.

Quemadmodum igitur neque magnum lignum, neque
validum, sed parvum et infirmum hac ratione frangitur,
ita quum os infirmum natura fuerit, medium sub propo-
sitis palaestrae generibus perrumpitur. At ossa quibus
extrema membra continentur sub hujusmodi palaestrae ge-
neribus sive ex superiori loco saltantes deorsum ferantur
et in terram incidant, sive pes vehementer convellatur,
non facile rumpuntur: his enim ictibus franguntur liga-

Ed. Chart. XII. [494.]

Ed. Bas. V. (543.)

τοιαύταις πληγαῖς οἱ σύνδεσμοὶ τῶν ὀστέων ἤπερ αὐτὰ κα-
τάγνυται. τοῦτο δ' αὐτοῖς συμβαίνει καὶ διὰ τὴν σμικρό-
τητα μὲν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν σκληρότητα μᾶλλον, οὐ μὴν
οὐδὲ τοῖς ἔξωθεν αὐτοῖς ἐπιπιόντων σφοδρῶς δύναται τι
ῥαδίως συντρίψαι μὴ σκληρότερόν τε τῶν ὀστέων ὑπάρχον,
ἄξιόλογον δὲ τῷ μεγέθει. τὸ δὲ τοιοῦτον οὐδὲ τοῦ θέρμα-
τος φεῖδεται, καθάπερ οὐδ' ὅταν ὁξὺ τὸ τιτροῦσκον ἦ· καὶ
γὰρ καὶ τοῦτο φθάνει προδιατέμνον ἅ τοῖς ὀστοῖς ἐπίκει-
ται, πρὶν ἐντυχεῖν αὐτοῖς ὅπερ εὐλόγως ἔφη μὴ πάνσι τι
κατάγνυσθαι τὰ ὅσα ταῦτα χωρὶς ἔλκουσ. ἀλλ' ἐπεὶ μέλλει
περὶ τῶν μετ' ἔλκουσ καταγμάτων ἰδίῳ ποιείσθαι τὴν δι-
δασκαλίαν, ἐν τοῖς ἑφεξῆς εἰς ἐκείνο τοῦ βιβλίου χωρίον
ἀνέβαλε καὶ τὸν περὶ τούτων λόγον.

β.

Ἦν δὲ τι κινηθῇ ἐκ τῆς χώρης ἢ τῶν δακτύλων ἔκθρον ἢ
ἄλλο τι τῶν ὀστέων τοῦ ταρσοῦ καλεομένου ἀναγκάσειν
μὲν χρὴ εἰς τὴν ἰώντου χώρην ἕκαστον, ὥπερ καὶ τὰ ἐν
τῇ χειρὶ εἴρηται.

menta ossium magis quam ipsa ossa. Cujus causa est eo-
rum non tam exiguitas quam durities, sed neque externa,
quum magna vi superincidunt, possunt haec ossa facile
perfringere, nisi duriora illis sint et grandia; at quod tale
est neque carnem inviolatam relinquit, quemadmodum nec
ictus ab acuta re; nam et hic priusquam attingat ossa
quae ipsis superinjecta sunt discutit; quare merito dixit
ossa haec fere non abrumpi sine ulcere. Sed quoniam in
sequentibus seorsum de fracturis aget, quibus carnis quo-
que vulnus accedit, haec ad eum hujus libri locum re-
servavit.

X.

Si quid erumpat ex digitorum articulis vel aliud quid-
piam ex iis ossibus quibus continetur pars pedis quae
inter talos ad plantam est compellere singula in suam
sedem oportet, quemadmodum in manu.

Ed. Chart. XII. [194. 195.]

Ed. Bas. V. (543.)

Οὐχ ὡς προειρηκώς τι περὶ τῶν ἐν τῇ χειρὶ συνισταμένων ὁσίων εἶπε τὸ, ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τῇ χειρὶ, ἀλλ' εἰ καὶ οὕτως εἴπῃ· ἀναγκάζειν μὲν χερὶ εἰς τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῷ ποδί, κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον χερὶ καὶ πᾶ ἐν αἷ χειρὶ. γέγραπται δὲ ἐν αἰσὶ μὲν ἀναγκάζειν, ἐν τισὶ δὲ καταναγκάζειν εἴρηται. σημαίνει δ' ἡ λέξις τοῖον, εἰ εἶπε μὲν τιθέντα ἐν τῇ οἰκείᾳ χώρᾳ τὸ κινηθὲν ὁστοῦν. κινεῖται δὲ ἀπορρόηγνυμένων τῶν συναπτόντων αὐτὰ πρὸς τὰ πλησιάζοντα συνδέσμων, ἀλλὰ οὔτε πάντες οἱ περιέχοντες ἐγκύκλιος σύνδεσμοι τὸ κινηθὲν ὁστοῦν ἀπορρόηγνυνται. σπάνιον γὰρ ἀκριβῶς τὸ τοιοῦτον καταλιπὸν ἅπασαν τὴν ἑαυτοῦ χώραν τὸ βλαβὲν οὕτως ἀναπηδᾶν πρὸς τὸ δέγμα καὶ μάλιστα οἷς ἐστὶ χαλαρὸν, ὥστε γε σύντομον ἀνθίσταται τὴν ἑαυτοῦ φορὰν τοῦ κινηθέντος ὁστοῦ. διὰ τοῦτο οὖν οὐδὲ [195] εἰς τὸ κάτω τοῦ ποδὸς ἔωθε τὰ πολλὰ τὸ κινηθὲν ὁστοῦν ἐξίσχειν, ὅτι σκληρὸν καὶ παχὺ τὸ ταύτης δέγμα τὸ καλούμενον ἴχνος· ἀλλὰ καὶ διότι τὰ πλήγιοντα τοῦπίπαι ἐν τῶν ἄνω μερῶν ἐμπίπτει τῷ ποδί.

Quod ait, quemadmodum in manu, accipiendum est non quasi aliquid praefatus sit de ossibus quae in manu sita sunt, sed quasi ita scripserit, singula ossa pedis in suam sedem compellenda sunt, id quod etiam fieri debet in manu. Compellere autem Hippocrates dixit ἀναγκάζειν vel ut alia exemplaria habent καταναγκάζειν, quod idem sibi vult ac si dicat, os suo loco restituere. Movetur autem ubi ligamenta per quae cum proximis annectitur ab-rumpuntur, non tamen ab-rumpuntur omnia ligamenta quae prolapsum os in orbem comprehendunt; raro enim id ex toto accidit. In quo casu os quod ita laeditur suam sedem relinquens ad eam prorumpit, praesertim quibus ea laxior est, ita ut os quod prolabitur parum renitatur. Ea vero de causa fere non solet os quod movetur in inferiorem partem pedis ex-cidere, quia cutis quae pedi subjecta est, ἴχνος Graece dicitur, crassa est et dura, adde quod quae pedem ferunt plerumque a superiori parte su-

Ed. Chart. XII. [195.]

Ed. Bas. V. (543.)

μόνος οὖν οὗτος εἰς τὸ κάτω μέρος ἐκστήσεται τὸ κινηθὲν ὅσπου, ὅταν ἀφ' ὑψηλοῦ τινος ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ λίαν τραχεῖς ἑξοχὰς ἢ ὀξείας ἔχοντα πηδήσεται. τὰ μὲν οὖν πάντοθεν ἀπολυθέντα τελῶς, ὁκόταν τῆς ἑαυτοῦ χώρας εἴτε κάτω τοῦ ποδὸς εἴτ' ἄνωθεν χωρήσειε χαλεπώτερόν ἐστιν εἰς τὴν οἰκίαν ἐμβαλεῖν χώραν. εἰ δέ γε καὶ σπανίως τυχηθεῖη τινὰ τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ τὸ φυλάξαι γε τὴν χώραν αἰεὶ χαλαρόν. ἔνθα γὰρ ὅσπου πάλιν σφοδρότερον κινήθῃ, κλήσεται τοὺς κρατοῦντας αὐτὸ συνδέσμονς, οὐκ ἔχοντα δὲ ἐκ μέρους μὲν ἐχόμενα φυλαττομένων ἡμῶν τῶν συνδέσμων, ἐκ μέρους δ' ἀπολειμμένα καθάπερ ἂν ἀπορρήγῃσιν εἰ προκύπτειν ἔωθε, διατείνοντας οὖν ὅλον τὸν πόδα καταναγκάζειν αὐτὸν προσήκει.

ια.

Καὶ ἰητρεύειν δὲ κηρωτῇ καὶ σπλήνεσιν καὶ ὀθονίοισιν, ὥσπερ καὶ τὰ κατήγματα, πλὴν τῶν ναρθήκων. τὸν μὲν αὐτὸν τρόπον πιεζεῖντα, διὰ τρίτης δὲ ἐπιδέοντα. ὑπο-

per ipsum cadunt. Ergo hac una via os quod suo loco movetur in inferiorem partem excidet, scilicet quum a superiori loco quis saltaverit super rem aliquam quae eminentias habeat admodum asperas acutasve. Quaecunque igitur undique prorsus resoluta sunt, ubi sua sede mota in superiorem vel inferiorem pedis regionem veniunt, aegre reconduntur; si quando autem quod raro accidit recondantur, semper magno negotio in sua sede servantur. Namque ubi os rursus vehementer moveatur, nihil erit quod ipsum contineat; utpote solutum ligamentis quibus alligabatur; quae si non fuerint ex toto abrupta, sed aliqua ex parte integra, sicut evenit quibus procidere solet, distendentes totum pedem urgebimus.

XI.

Tum cerato mederi pannis fasciisque non secus, atque ubi frangitur, excepto quod emittendae ferulae sunt, eodemque modo adstringere ac tertio quoque die alligare. Is

Ed. Chart. XII. [195.]

Ed. Bas. V. (543.)

κρινέσθω δὲ ὁ ἐπιδεόμενος παραπλήσια οἷάπερ καὶ ἐν τοῖσι κατήγμασι καὶ περὶ τοῦ πεπιέχθαι καὶ περὶ τοῦ χαλαρὰν εἶναι.

Ὅποιαν ἐπὶ τῶν καταγμάτων ἐκέλευσε θεραπείαν, τοιαύτην ἀξιοῖ σε ποιεῖσθαι καὶ νῦν ἐπὶ τῶν ἐν ἄκροις τοῖς κώλοις κινηθέντων ὀστέων· καὶ γὰρ ἀπὸ διατάσεως ἄρξασθαι χρὴ χάριν τοῦ καλῶς διαπλάσαι τὰ κεκνημένα τῶν ὀστέων καὶ μετὰ τὴν διάπλασιν ἐπιδοῦντα τῶν αὐτῶν ὑποστοχάζεσθαι σκοπῶν. ἀφλέγμαντόν τε μὲν γὰρ εἶναι βουλόμεθα τὸ μόριον ἐσφίγγχθαι τε καὶ διακρατεῖσθαι τὸ πεπλασμένον ὅσπου ὑπὸ τῶν ὀθονίων. ἐδεῖχθη δ' ἐμπροσθεν ταῦτα οὐ δυνάμενα γενέσθαι καλῶς ἄνευ τοῦ τὸ μὲν ἐν τοῖς πεπονθόσι μορίοις αἷμα πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ κώλου καὶ τὸ πέρας ἐκθλίβεσθαι, κωλύεσθαι δ' ἐπιρρῆϊν ἄλλο. πρὸς ταῦτα δ' οὖν, εἴ τι μεμνήμεθα, σκοποῦντες εὖρομεν ἅπασαν τὴν κατάγματικὴν ἐπίδωσιν ἣν κελεύει ποιεῖσθαι πλὴν τῶν ναρθήκων, ἐπειδὴ τοῦ μέρους ἡ φύσις οὐ προσίεται τὴν τούτων

autem qui devincitur similiter atque in fracturis adstringi se respondeat vel laxari.

Qualem curationem ad fracturas tradidit, talem nunc ad ossa quae extremis membris moventur praecipit adhiberi. Primo si quidem extendere convenit, ad hoc ut ossa quae prolapsa sunt in suam sedem compellantur; tum ubi reposita fuerint, devincire consilio ad idem directo. Propositum enim est membrum ab inflammatione tueri et sub linteis adstringere continereque os quod restitutum est. In superioribus autem ostensum est haec nullo modo recte fieri posse, nisi sanguis, qui in affecta sede subsistit, ad summum atque imum membrum depellatur, prohibeaturque quominus alter concurrat. Haec itaque si in memoria habeamus spectantes universam vinciendi rationem fracturis idoneam inveniemus, quam hic utendam dixit, nisi quod ferulae non debent circumdari, quandoquidem loci

Ed. Chart. XII. [195. 196.]

Ed. Bas. V. (543. 544.)

ἐπιθεσιν. ὁμαλήν γὰρ εἶναι δεῖ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν με-
ρῶν οἷς μέλλομεν νάρθηκας, οὐ μὴν τοισῶντος ἔστιν ὁ ταρ-
σὸς τοῦ ποδός.

ιβ'.

(544) Ὑγιὴ δὲ γίνεται ἐν εἴκοσιν ἡμέρησι τελέως ἅπαντα
πλὴν ὁκόσα κοινωνεῖ τοῖσι τῆς κνήμης ὁστέοισι καὶ αὐ-
τῇ τῇ ἴξει. συμφέρι δὲ κατακεῖσθαι τοῦτον τὸν χρόνον·
ἀλλὰ γὰρ οὐ τολμέουσιν ὑπερορῶντες τὸ νόσημα, ἀλλὰ
περιέρχονται πρὶν ὑγιᾶς γενέσθαι. διὰ τοῦτο καὶ οἱ
πλείστοι οὐκ ἐξυγιαίνουσι τελέως, ἀλλὰ πολλάκις ἐπιβάλ-
λιν αὐτοὺς ὁ πόνος ὑπομιμνήσκει εἰκότως· ὅλον γὰρ τὸ
ἄχθος τοῦ σώματος οἱ πόδες ὀχεύουσιν. ὁκόταν οὖν μῆ-
πω ὑγιᾶς [196] ἔοντες ὁδοιπορέουσι φλαύρως ξυναλ-
θασσεται τὰ ἄρθρα κινηθέντα. διὰ τοῦτο ἄλλοτε καὶ
ἄλλοτε ὀδυνῶνται τὰ πρὸς τῇ κνήμῃ, τὰ δὲ κοινωνήοντα
τοῖσι τῆς κνήμης ὁστέοισιν μείζω τε τῶν ἑτέρων ἔστι
καὶ κινηθέντων τούτων πολυχρονιωτέρα ἢ ἄλθαξις. ἴησις
μὲν οὖν ἡ αὐτῇ.

natura eas non palitur; nam partes quibus ferulae inji-
ciendae sunt aequae planae esse debent, cujusmodi non est
ea pars pedis quae inter talos et plantam sita est.

XII.

Omnia haec viginti diebus perfecte ad sanitatem perducun-
tur, nisi quae cum cruris ossibus junguntur vel ex ejus
regione sita sunt. Interim vero jacere convenit, non
tamen id sustinent qui morbum parvi faciunt, sed in-
grediuntur prius quam convalescant, eoque fit ut pleri-
que non bene sanentur, sed subinde languoris sensu ali-
quo tententur, atque id quidem non injuria. Ferunt
enim pedes onus corporis totius. Ubi ergo nondum
convalescerunt, si ambulant, articuli qui moti sunt male
confirmantur, atque hac de causa subinde ossa dolent
quae cruri junguntur. Porro quae cruris ossibus jun-
guntur ceteris majora sunt et quum moventur, longiori
tempore confirmantur, sed medendi ratio eadem est.

Ed. Chart. XII. [196.]

Ed. Bas. V. (544.)

Λέγει τῆς ὅλης κνήμης εἶγε καὶ τὸ κατὰ τὴν ἴξιν αὐτὸ σημαίνει τὸ κατ' εὐθὺ πολλάκις ἐν πολλοῖς εἰρημένον, ἀλλὰ καὶ κατωτέρω τρις ἐφεξῆς κέχρηται τῷ ὀνόματι περὶ κνήμης διαλεγόμενος ἐν τῇ ῥήσει· τοῦ γὰρ μηροῦ ἡ κεφαλὴ ὑπερ-
χέει τὸ ὑπερθεῖν τοῦ σώματος αὕτη τε ἔσωθεν πέφυκε τοῦ
σκελούς καὶ οὐκ ἔξωθεν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ ἀντικνημίου
ἴξιν, ἅμα δὲ τὸ ἄλλο ἡμῖν τοῦ σώματος γειτονεῖται μᾶλλον
ταύτῃ τῇ ἴξει, ἀλλ' οὐχὶ τῇ εἴσωθεν. ἅμα δὲ ὅτι παχύτε-
ρον τὸ ἔσω τοῦ ἔξωθεν, ὡς καὶ τὸ ἐν τῷ πήχει τὸ κατὰ
τὴν τοῦ μικροῦ δακτύλου ἴξιν, λεπτότερον καὶ μακρότερον.

ιγ'.

Ὅθονίοισι δὲ πλείοσι χρῆσθαι καὶ σπλήνεσιν.

Εἰθίοθη ὡς κατὰ χώραν μένειν τὰ ἐμβληθέντα τῶν
ὀστέων καὶ τοῖς ὀθονίοις καὶ τοῖς σπλήνεσι χρῆσθαι καὶ μά-
λιστα ὅταν ναρθήκων ἐπίδεσιν οὐκ ἐφίεται τὸ χωρίον ἀνώ-
μαλον ὑπάρχον.

Cruris ossa intelligit tam suram quam tibiam, volens
autem significare e regione κατ' ἴξιν dixit, quam loquun-
tionem saepius variisque in locis usurpavit, sed et paulo
inferius eadem ter ex ordine utitur de crure pertractans
quum ait: femoris enim caput superius corpus fert; id
autem ab interiori cruris parte situm est, at non ab ex-
teriori, sed e regione tibiae, tum quia pars altera corpo-
ris e regione huc propius accedit, quam ad exterius os.
Adde quod os interius plenius est quam exterius, non
secus atque in brachio, ubi os quod e regione minimum
digitum spectat tenuius est et longius.

XIII.

Plurimis autem fasciis plurimisque pannis utendum est.

Ut ossa quae reposita sunt suo loco maneant, solent
tum fasciis tum pannis circumdari, praesertimque quum
loci inaequalitas alligari ferulas non finit.

ιδ'.

Καὶ ἐπὶ πᾶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπιδέειν, πιέζειν δὲ ὥσπερ καὶ τᾶλλα πάντα ταύτῃ μάλιστα ἢ ἐκινήθῃ καὶ τὰς πρώτας περιβολὰς τῶν ὀθονίων κατὰ ταῦτα ποιεέσθαι.

Ἐμπροσθεν ἐκέλευσεν ἡμᾶς ἐν ταῖς ῥοπαῖς τῶν κατεγόντων, ἵν' εἰ μὲν ἐπὶ τῇ δεξιᾷ ῥέποιεν εἰς τὰ ἀριστερὰ περικρέποιμεν, εἰ δ' εἰς ἐκείνα, πρὸς τὴν δεξιὰν ἐπανάγωμεν, ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὸν πόδα τοῦπίπαν ἰσοῤῥόπον ποιεῖσθαι χρὴ τὴν ἐπίδεσιν, ἐπειδὴ τὰ τῆς ἰδίας χώρας ἐξιστάμενα τῶν ὀστέων οὐκ εἰς τὰ πλάγια ποιεῖται τὴν ῥοπὴν, ἀλλ' εἰς τὸν ἄνω τόπον ἢ τὸν κάτω.

ιε'.

Ἐν δὲ ἐκάστη τῶν ἀπολυσίων ὕδατι πολλῷ θερμῷ χρέεσθαι. ἐν πᾶσι δὲ πολλὸν ὕδωρ θερμὸν καταχέειν τοῖσι κατ' ἄρθρα σίνεσιν. αἱ δὲ πιήζεις καὶ αἱ καλᾶσιες ἐν τοῖσιν αὐτέοισιν χρόνοις τὰ αὐτὰ σημεῖα δεικνύοντων

XIV.

Fere autem hinc atque hinc vincire convenit adstringereque sicut cetera omnia, ea parte potissimum qua os prolapsum est primumque ibi fascias circumagere.

In prioribus imperavit ut fractum os in aliquam partem convertatur, si ad dextram inclinet, ut ad sinistram adducatur; si ad hanc spectat, urgeatur ad dextram. At ubi alligare pedem oportet, in neutram partem debet vinculum inclinari, quum ossa quae sua sede excidunt non ad latera, sed ad superiorem partem convertantur.

XV.

Quotiescunque vinculum solvitur, multa aqua calida fovendum. In omnibus autem qui juxta articulos sunt affectibus liberaliter calida aqua perfundenda est. Quod ad laxandum vel adstringendum pertinet, iisdem temporibus

Ed. Chart. XII. [196. 197.]

Ed. Bas. V. (544.)

ἅπερ ἐπὶ τοῖσιν πρόσθεν καὶ τὰς μετ' ἐπιδέσιας ὡσαύτως
 χρὴ ποιεῖσθαι. ὑγιᾶς δὲ τελέως [197] οὗτοι γίνονται
 ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρησι μάλιστα, ἣν τολμᾶσι κατακεί-
 σθαι. ἣν δὲ μὴ, πάσχουσι ταῦτα ἅ καὶ πρότερον καὶ
 ἐπὶ μᾶλλον.

Ἐνθα πρᾶννεν μὲν ὀδύνην, χαλάσαι δὲ τὴν τάσιν βού-
 λεται τῶν σωμάτων, ἔνταῦθα πλεονὶ χρῆσθαι καταντλήσει
 θερμοῦ ὕδατος, ἔστι δὲ μάλιστα ἐν τοῖς κατ' ἄρθρα τοιαῦτα
 πάθήματα· νευρωδέστερά τε γὰρ καὶ ὀστωδέστερα ταῦτα
 τὰ μόρια. θλίβεται οὖν ὑπὸ τοῦ φλεγμαίνοντος καὶ μᾶλλον
 αἰσθάνεται τῆς ὀδύνης, ὅτι νευρωδέστερα εἶναι· σίνεσιν δ'
 εἶπε τὰ οἷον βλάμματα, διότι καὶ τὸ βλάπτεσθαι σίνεσθαι
 καλεῖ.

ιστ'.

Ὅσοι δὲ πηδήσαντες ἀφ' ὑψηλοῦ τινος ἐστηριζάντο τῇ πτέρ-
 νῃ ἰσχυρῶς, τουτέοισι δι' ὅστανται μὲν τὰ ὀστεῖα, φλεβία

*eadem indicia se ostendant quae in superioribus; resol-
 vere item et rursus deligare similiter expedit. Hi au-
 tem quadraginta diebus ex toto convalescunt, praefer-
 tim si jacere sustinent; sin minus, in eadem mala inci-
 dunt quae superius posita sunt atque etiamnum graviora.*

Quum leniendus dolor est et corpora quae adstricta
 sunt laxanda, tunc praecipit ut multa calida aqua per-
 fundatur; id potissimum accidit in affectibus articulorum,
 quum hae partes ossibus magis et nervis contineantur.
 Comprimuntur igitur cum inflammatione et magis dolo-
 rem sentiunt, quod magis nervosae sint. Appellavit au-
 tem affectus σίνεα, quoniam affici σίνεσθαι dicit.

XVI.

Quicunque ex superiori loco saltantes calci vehementer in-
 sistunt, his ossa diducuntur, venae sanguinem effundunt,

Ed. Chart. XII. [197.]

Ed. Bas. V. (544.)

δ' ἐκχυμαῖνται ἀμφιθλασθείσης τῆς σαρκὸς ἀμφὶ τὸ ὀστέον, οἷδμα δ' ἐπιγίνεται καὶ πόνος πούλκις· τὰ γὰρ ὀστέον τοῦτο οὐ μικρὸν ἔστι καὶ ὑπερέχει μὲν ὑπὸ τὴν ἰθνωρίην τῆς κνήμης.

Ἐκχυμοῦσθαι τὰς φλέβας εἶπε σημῆναι βουλόμενος ἐκχεῖσθαι τὸν ἐν αὐταῖς περιεχόμενον ἔσω χυμὸν, ὅπερ ἐστὶ τὸ αἷμα. γίγνεται δὲ τοῦτο θλασθέντος αὐτοῦ τοῦ χιτῶνος· ὅσα γὰρ θλάσσεται σώματα τὴν φυσικὴν ἔνωσιν ἀπόλλυται κατὰ πολλὰ μέρη καὶ μικρὰ διασπώμενα, καθ' ἃ καὶ περιεκχεῖται τὸ αἷμα. τοῦτο οὖν τὸ ἐκχυθὲν αἷμα δέχονται μὲν αἱ περιεχόμεναι χώραι τὴν φλέβα, δεξάμεναι δὲ οὐ φυλάσσουσιν οἷον ἰδέξαντο, μελαίνεται μὲν γὰρ ἐν τῷ χρόνῳ, καθάπερ εἰ κάκτος ἐκχυθὲν ἐχρόνιτε, καὶ γίνεται πάθος ὃ καλεῖται θρόμβωσις, ἔξ οὗ παθήματος ἐγγενομένου τῷ αἵματι, θρόμβος μὲν ἤδη τὸ αἷμα καλεῖται καὶ ἔστι. μέλαν δὲ γίγνεται τῇ χροῇ καὶ σήπεται ἐντεῦθεν μοχθηρῶς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐχ οἷον τε χαλεπώτατα συμπίπτειν τοῖς ἐκχύ-

carne circa os attrita, tumor magnus oritur et dolor. Hoc enim os exiguum non est exstatque e regione sub tibia.

Ἐκχυμοῦσθαι dixit venas significare volens effundere succum quem continent, nempe sanguinem. Quod fit quum colliditur earum tunica; corpora enim quae colliduntur naturalem unitatem amittunt, quum pluribus exiguisque partibus divellantur quibus sanguis suffunditur. Hunc igitur effusum sanguinem recipiunt loca quae venam cingunt. Quibus non servatur qualis recipitur, tempore liquidem nigrescit, perinde atque ubi extra corpus effusus diu manet; concrescit insuper, quam rem Graeci θρόμβωσιν appellant. Hinc factum est ut sanguis propterea quod concrescat, θρόμβος jam et dicatur et sit; prius autem nigrescit, deinde redditur admodum putris. Atqui non possunt gravissima haec accidere sanguini qui a venis in corpore funditur: namque ubi natura vincit, hunc non

Ed. Chart. XII. [197. 198.]

Ed. Bas. V. (544. 545.)

μασιν, ἴν' ὅταν ὑπὸ τῆς φύσεως κρατεῖται μεταβάλλη, καθάπερ καὶ ἄλλο κατὰ τὰς πετρομένους φλέγμονας αἷμα, καὶ γίγνεται πῦρ. ἵνα δὲ κρατήσῃ τοῦ αἵματος ἡ ἐν τούτῳ φύσις, ἐστοχάσθαι χρὴ δυοῖν τούτοις, ἐτέρου μὲν ὥς μὴ φλεγμῆναι τὰ σώματα καὶ ὅπως τοῦτο γίνεται πρότερον ἐμύθομεν, ἐτέρου δὲ τοῦ διαρρίσθαι τὸ παρεκκεχυμένον αἷμα. τοῦτο οὖν στοχαζόμενος ὁ Ἱπποκράτης κατὰ μέρος ἐφεξῆς πάντα συμβουλεύει. διίσταται δὲ, ἔφη, τὰ ὅστιά τῶν οὕτω πηδησάντων ἀπορρήγνυμένων δηλονότι τῶν συμφυόντων αὐτὰ συνδέσμων, ὥσπερ ἁλίαν ἐμπροσθεν ὑπὲρ τῶν κατὰ τὸν ταρσὸν ἐλέγομεν. ἔξενκται δὲ τῇ πτέρνῃ κατὰ τὸ ἄνω μέρος ὁ ἀστράγαλος. ἐμπροσθεν δὲ τὸ καλούμενον κυβοειδές, ὥσπερ γε καὶ τῷ ἀστραγάλῳ κατὰ τὰ πρόσω μέρη συνήρθρωται τὸ (545) σκαφοειδές [198] ὀνομαζόμενον ὁστοῦν καὶ τούτοις ἀμφοτέροις τῷ τε κυβοειδεῖ καὶ τῷ σκαφοειδεῖ τὰ τοῦ ταρσοῦ τέτταρα. δέδεικται δὲ ὑπὲρ τούτων ἀπάντων τῶν ὀστέων τῶν τε κατὰ πόδα καὶ ἄκραν χεῖρα κατὰ τὸ περὶ τῶν ὀστέων ὑπόμνημα.

secus mutat atque alium qui in inflammatione suppurante continetur vertitque in pus. Ad hoc autem ut partium natura sanguinem superet duo observanda sunt: alterum ne inflammatio corpori superveniat, id qua ratione fiat supra habuimus; alterum ut sanguis qui effusus est repellatur. In haec itaque incumbens Hippocrates omnia quae subjiciuntur praecepta sigillatim tradit. Diducuntur, inquit, ossa his qui ita saltant abruptis nimirum ligamentis quibus ipsa nectebantur, sicut paulo supra de ea parte quae inter talos et plantam est dicebamus. Jungitur autem cum calce a superiori parte talus; a priori id os quod a cubi similitudine Graece κυβοειδές vocatur, sicuti cum talo a priori parte id ossis committitur quod a scaphae similitudine σκαφοειδές Graece nominatur; cum utroque autem horum, scilicet cum eo quod cubum et cum eo quod scapham refert, quatuor ossa quae inter talos et plantam sunt committuntur. Omnia autem haec ossa tam manus quam pedis in commentario de ossibus expolita sunt.

ις'.

Κοινωνεῖ δὲ φλεψὶ καὶ νεύροις ἐπικαίρουσιν, ὁ τένων δὲ ὀπίσθιος τούτῳ προσήρηται τῷ ὁστέῳ. τούτους χρὴ ἰητρεῦειν μὲν κηρωτῇ καὶ σπλήνεσι καὶ ὀθονίοισιν. ὕδατι δὲ θερμῷ πλείστῳ τουτέοισιν χρῆσθαι καὶ ὀθονίοισι πλείοσιν· ἐπὶ τουτέοισι δεῖ καὶ ἄλλως ὥς βελτίστων καὶ προσηνεστάτων.

Τῷ τῆς πτέρυγος, φησὶν, ὁστέῳ κοινωνεῖ μὲν νευρα μεγάλα, τοῦτο γὰρ αὐτὸ νῦν δηλοῖ τὸ ἐπικαίρα· καθάπερ δὲ καὶ φλέβες οὐ μικραί. συμπέφυκε δὲ ὀπίσθιος τένων ὁ ἐκ τῶν κατὰ τὴν γαστροκνημίαν μυῶν γενόμενος. εἴρηται δὲ καὶ περὶ τούτων αὐτάρκως ἐν ταῖς ἀνατομικαῖς ἐγχειρήσεσι καὶ τῇ τῶν μυῶν ἀνατομῇ· καὶ χρὴ ταῦτά γε ἀκριβῶς μεμαθηκέναι τὸν ἀκολουθεῖν βουλόμενον οἷς νῦν ὁ Ἱπποκράτης διδάσκει.

XVII.

Conjungitur autem venis et nervis grandioribus, posterior-que chorda huic offi innectitur. Hos igitur curare oportet cerato, pannis fasciisque, ad haec calidam aquam large infundere fasciarumque numerum augere, tum altis uti optimis praefidiis ac maxime lenibus.

Conjungitur, inquit, os calcis nervis quos nominat ἐπικαίρους, id est grandiores, tum venis non parvis. Innectitur item huic offi posterior chorda quae diducitur a musculis qui siti sunt in parte cruris quae carnosa a posteriori parte prominet. De his autem abunde diximus tam in eo libro qui de corporum quam in eo qui de musculorum incidendorum ratione est. Ea autem tenere ad unguem debet qui assequi vult quae nunc ab Hippocrate traduntur.

Ed. Chart. XII. [198.]

Ed. Bas. V. (545.)

ἐν.

Καὶ ἦν μὲν τύχη ἀπαλὸν τὸ δέρμα φύσει ἔχων τὸ ἀμφὶ τῇ πτέρνῃ ἔαν οὕτως· ἦν δὲ παχὺ καὶ σκληρὸν οἷα μετεξέτεροι ἴσχουσι, κατατέμνειν χρὴ ὁμαλῶς καὶ διαλεπτύνειν μὴ διατρῶσκοντα.

Τῶν προειρημένων παθημάτων περὶ τὴν πτέρναν τε καὶ κατὰ τὰ συνεχῇ μόρια γενομένων κίνδυνός ἐστιν ὁδύνας τε μεγάλας ἀκολουθήσειν καὶ φλεγμονὴν οὐ σμικράν. ὁστώδη τε γὰρ τὰ χωρία καὶ οὐκ ἐκ τῶν ἐπιτευχόντων ὁστών, ἀλλ' ἐκ πάντων μικρῶν συνηρθρωμένα, ὥστε ἔαν καὶ βραχεία τινα γένηται φλεγμονῆς μεγάλας ὁδύνας ἔσσεσθαι διὰ τὴν θλίψιν. ὁ δ' ἐμφυόμενος τῇ πτέρνῃ τένων ἀξιόλογος ὢν τὸ μέγεθος, εἰ φλεγμὴν, κίνδυνον ἔξει σπασμῶν. καὶ μὴν καὶ νεῦρα κατὰ τὸ μόριον τοῦτο μέγала τέτακται ψάλλοντα τῶν ὁστών, ὡς καὶ τοῦτ' ἔμαθες ἐν τῇ τῶν νεύρων ἀνατομῇ. ταῦτα οὖν ἄλλα τῆς θεραπείας ἀπάσης ἠκριβῶσθαι χρὴ κατὰ τε τὴν τῆς διαίτης λεπτότητα καὶ

XVIII.

Quod si cutis quae calcem tegit naturaliter tenera est, relinquenda est, quomodo se habet; si dura et crassa, qualis in quibusdam conspicitur, aequaliter succidenda est atque extenuanda, non tamen vulneranda.

Propositis vitiis circa calcem atque adjunctas partes periculum est ne ingens dolor atque inflammatio non modica superveniat; hujusmodi enim partes ossibus continentur, non quibuslibet, sed valde minutis inter se commissis, ita ut vel levis inflammatio magnum dolorem possit comprimendo excitare; chordae vero qua calci a posteriori parte innectitur, quum grandior sit, ubi inflammatur, periculum erit ne nervorum dissentio superveniat; quin et cum hac parte junguntur multi nervi qui ossa contingunt, quod in libro de incidendis nervis ostendimus. Reliqua igitur universa curatio diligentem animadversionem requirit et quod ad victum tenuem pertinet et quod ad

Ed. Chart. XII. [198. 199.]

Ed. Bas. V. (545.)

τὸ πλῆθος τοῦ καταπλουμένου θερμοῦ, καὶ μέντοι καὶ τὸ δέρμα τὸ κάτω ὃ προσαγορεύουσιν ἵχνος ἐπὶ πολλοῦ χρη. σύμμετρον δὲ ἐφ' ὧν σκληρόν ἐστιν ὅρον τοῦ βάθους τῆς τομῆς ποιούμενος τὴν σκληρότητα. τυλοῦται γὰρ ἐπ' ἐνίων, ὡς μηδ' ἐπὶ βραχὺ προχεῖν αἵματος, ἢν μὴ μέχρι βάθους ἱκανοῦ καθιῇ τις τὴν σμίλην. αὐτὸ μὲν δὴ τοῦτο αὐτοῦ προσήκει τέμνειν τὸ μέρος ὃ οὔτε προχεῖ τι τοῦ αἵματος, ἐκείνου δὲ φεῖδεσθαι καθὼς τέμνομεν εὐθείως αἱμάσσεται· καὶ γὰρ ὀδυνᾷται τεμνόμενον. ἐκεῖ δὲ οὐχ ἀπλῶς τέμνειν, ἀλλ' ὁμαλῶς τὸ σκληρόν τοῦ δέρματος. ἔχοις δ' ἂν τρεῖς σκο- [199] ποὺς τοῦ τέμνειν ὁμαλῶς, κατὰ μὲν τὸ μήκος τῆς τομῆς, ἕτερον δὲ τὸ βάθος καὶ τρίτον καὶ τὸ μεταξὺ διάστημα. χρη γὰρ ἴσας τε τῇ μήκει καὶ πλάτει τὰς τομὰς ἀλλήλαις τέμνειν, ἴσον τε διεστηκνίας ὥσπερ ἅπαν ὁμοίως τὸ ἵχνος ἀλύπως ἐπεκτείνεται κατὰ τὸν τῆς φλεγμονῆς κατ- ρόν. ἴσμεν γὰρ ὅτι τε τὰ φλεγμαίνοντα πάντα γίγνεται καὶ ὡς αἱ τάσεις ὀδύνας τε γεννῶσι καὶ φλεγμονὰς αὖξουσιν καὶ σπασμούς ἐπικαλοῦνται. ὡς οὖν ἡ πολλὴ κατάντλησις ὑδα-

modum calidae aquae perfundendae, sed et cutis quae pedi subjecta est ἵχνος Graece dicitur, incidenda est magna cum moderatione; ubi dura est, altitudo plagae debet duri- tiei altitudinem aequare: occallefcit enim quibusdam, ita ut ne paululum quidem sanguinis fundat, nisi scalpellus alte admodum demittatur. Illa igitur secanda est quae sanguinem non fundit, quae vero statim cruentatur relin- quenda est: nam si fecetur, dolet. At neque in illa quae dura est quovis modo, sed aequaliter incidere convenit id quod ex ipsa cute durum est. Spectare autem tria debet qui aequaliter incidit, primo longitudinem sectionis, deinde altitudinem, tertio intervallum. Sectiones autem aequae longae atque altae sint oportet et aequae inter se distantes, ut universa cutis quae pedi subjecta est sine tormento in- flammationis tempore similiter distendatur. Constat autem omnem inflammationem distendere, quodque distenditur dolere, atque idcirco inflammationem augeri et nervorum distensionem excitari. Quemadmodum igitur liberalis aquae

Ed. Chart. XII. [199.]

Ed. Bas. V. (545.)

τος θερμοῦ παραχέομένου δαψιλοῦς ἐλαίου τὴν τάσιν ἐκλύου-
σα μεγάλως ὀνίνησιν, οὕτως καὶ τὰς τομὰς ἐπενόησε ποιεῖ-
σθαι τοσοῦτον κατιούσας εἰς τὸ βάθος, ὥς μηδέπω τιτρώ-
σκειν τὸ ἔναιμον τοῦ δέρματος, ἐπινενοῆσθαι χρησίμως
αὐτῷ τὰς ἀμυχὰς, ὅπου καπὶ τῶν ἄλλων μορίων, ὅταν γε
μεγάλως φλεγμαίνῃ, σχάζειν ἀναγκαζόμεθα τὸ δέγμα, τοῦτο
μὲν κενοῦντις τι τῆς περιουσίας τοῦ κατὰ τὴν φλεγμονὴν
αἵματος, τοῦτο δὲ καὶ δι' ἀναπνοὰς ἐργαζόμενοι καὶ προσέτι
τὴν τάσιν ἐκκλίνοντες ἦν ἐκ τῆς φλεγμονῆς ἔσχεν. ἐπὶ δὲ
τοῦ ποδός, ἐπειδὴ καὶ μᾶλλον ἐπὶ τὸ σχάζειν τὸ δέγμα πα-
ραγενησόμεθα, καὶν μηδέπω φλεγμαίνῃ, διότι σκληρότατον
ὄν, ἐφ' ὃ γε τοιοῦτόν ἐστιν οὐ δύναται προσεπεκτείνεσθαι
κατὰ τὰς φλεγμονάς· αὐτό τε οὖν ὀδυνήσεται τεταμένον
ἰσχυρῶς, θλάσεται δὲ τῇ περιτάσει τὰ ὑποκείμενα καὶ μά-
λιστα τὸν συμπεφυκότα τένοντα πλάτος ἐκ μιᾶς ἀπονευρώ-
σεως ἐνὸς τῶν κατὰ τὴν γαστροκνημίαν μυῶν ἔχει τὴν γέ-
νεσιν. εἰάν περ οἷν οὗτος εἰς ὀδύνην τε καὶ φλεγμονὴν
ἀφίκηται, κίνδυνος ὅλα τῷ μυτ' παραθεῖναι τὰ αὐτά. τοῦτο

calidae perfusio cui oleum copiose sit adjectum saluberrima
est, ita etiam secandam cutem dixit scalpello eatenus alte
dimisso ut haec minime cruentetur. Utiliter autem exco-
gitavit hujusmodi sectionem, quandoquidem in aliis par-
tibus, ubi vehementer inflammantur, cogimur cutem scal-
pello exasperare, partim educentes aliquid ejus sanguinis
qui in inflammatione superat, partim expirationem effi-
cientes, partim laxantes quae sub inflammatione distende-
bantur. At in pede inflammatione nondum orta festinabi-
mus ad cutem incidendam, eo quod durissima sit; ubi vero
talis est nequit sub inflammatione amplius extendi; quam-
obrem dolebit haec et vehementissime premet intensione
quadam proximas partes, praecipueque latam chordam
quae illi juncta est cujusque intium est ex fine unius ex
musculis sitis in posteriori parte cruris quae carnosa pro-
minet. Igitur ubi haec dolore atque inflammatione ten-
tetur, periculum est ne totus musculus eadem sentiat; id

Ed. Chart. XII. [199.]

Ed. Bas. V. (545.)

δ' εἰ γένοιτο καὶ σπασμὸν ἀκολουθήσειν εἰκός. διὰ ταῦτ' οὖν ἅπαντα τέμνειν μὲν, ὥς εἴρηται, προσήκει τὸ ἵχνος, ἐξῆς δὲ λεπτύνειν, ὥς ἔφην, τουτέστι λεπτὸν ἐργάζεσθαι. γένοιτο δ' ἂν τοῦτο τῆς μὲν σκληρότητος αὐτοῦ μαλαττομένης, τοῦ δὲ πλήθους καθαιρομένου. γενήσεται δ' ἄμφω ταῦτα κατανιλούντων ἔλαιόν τε καὶ ὕδωρ θερμὸν οὐκ ὀλίγον· εἴτ' ἐπὶ τῇ καταντλήσει πρὸ τῶν ἐπιδέσμων ὑπολειφόντων ἔλαιον μηδεμίαν ἔχον στήψιν.

ιδ'.

Ἐπιδεῖν δὲ ἀγαθῶς οὐ παντὸς ἀνδρός ἐστι τὰ τοιαῦτα· ἦν γάρ τις ἐπιδέη, ὥσπερ καὶ τὰ ἄλλα τὰ κατὰ τὰ σφυρὰ ἐπιδεῖται, ὅτε μὲν περὶ τὸν πόδα ἐπιβαλλόμενος, ὅτε δὲ περὶ τὸν τένοντα, αἱ ἀποσφίγξεις αὗται χωρίζουσι μὲν τὴν πτέρνην, ἣ τὸ θλάσμα ἐγένετο.

Τῷ μὲν ἀγαθῶς ἀντὶ τοῦ καλῶς οὗτός τε καὶ οἱ ἄλλοι παλαιοὶ πολλάκις εἰρήκασιν. ἀξιοῖ δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν

si accidat nervorum distensionem sequi verisimile est. Ob haec itaque omnia cutem quae sub pede est secare, ut dictum est, convenit; deinceps ut retulit, extenuare, hoc est tenuem reddere. Id autem fiet, si molliatur ipsius durities et multitudo exhaustiatur. Ad haec ambo valet oleum et aqua calida, si copiose infundatur; a perfusione vero priusquam vinculum detur, olei quod nullam adstringendi vim habeat inunctio.

XIX.

Haec bene alligare non cujusvis est. Nam si quis vinciat eo modo quo cetera circa talos vinciuntur, fascia modo ad pedem data, modo ad ipsam chordam, circumactae fasciae compressio calcem qua ictus fuit expellet.

Dictionem bene ἀγαθῶς dixit, saepe enim ab aliis veteribus ita usurpatur. Praecipit autem ut vitia quae

Ed. Chart. XII. [199. 200.]

Ed. Baf. V. (545. 546.)

πτέρναν ἐπιδεῖν τῷ καταγματικῷ τρόπῳ μεμφόμενος τοὺς οὕτως ἐπιδούοντας, ὡς ἐπιδεῖν εἰθίσμεθα πολλάκις ἕνεκα τοῦ κρατῆσαι τι τῶν ἐπικειμένων αὐτοῖς φαρμάκων ἢ κατὰ πλάσμάτων ἢ καὶ τινας ἐπιβροχάς. ἔστι δ' ὁ τρόπος τῆς ἐπιδέσεως ᾧ μέμφεται τοιόσδε.

Τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐπιδέσμου λοξῆς ἀνατεταμένης κατὰ τὸ σφυρὸν ἢ νομῇ τῆς ἐπιδέσεως γίνεται πρὸς τὸ κάτω τοῦ ποδὸς ἔμπροσθεν τοῦ προπετοῦς τῆς κνήμης πέρατος ὃ καλοῦσιν ἀστράγαλον. ἔντεϋθεν δὲ πάλιν ὑποστρε- [200] ψάντων ἐγκαρσίως ὑπὸ τὸ τοῦ ποδὸς ἵχνος ἐπίδεσμος ἀχθεῖς καὶ διελθὼν ὅλον τὸν πόδα μέχρι τῆς ἀντικειμένης χώρας αὐτῆς ἀνάγεται λοξὸς, ἔκ τῶν κάτω τε καὶ πρόσω μερῶν τοῦ ἀστραγάλου ψαύων αὐτοῦ, καθάπερ καὶ πρόσθεν τε κατήγετο τῇ αὐτῇ χρωμένων τῇ νομῇ συντυχεῖν ἀναγκαῖον ἔστι κατὰ τὸ πρόσω τοῦ πο- (546) δὸς ἑαυτῷ τὸν ἐπίδεσμον γενέσθαι τὸ σχῆμα παραπλήσιον τῷ χ γράμματι. κἀντεϋθεν κύκλῳ κατὰ τὸ σφυρὸν ἐλιχθέντα παραγενέσθαι πάλιν ἐπ' ἐκείνον τὸν τρόπον, ὅθεν ἤρξατο καὶ οὕτως ἐκ δευτέρου τὰς αὐτὰς ἔχειν περιβολὰς αἷς διηλθον, ὡς ἐπὶ τὴν

circa calcem sunt vinciantur ea ratione qua fracturae eos reprehendens, qui eo modo deligant, quo deligare saepius consuevimus, ut medicamenta seu cataplasmata, seu quaedam ex perfusione madentia ea parte teneantur. Vinciendi modus quem damnat sic se habet.

A.

A initium fasciae etc.

B.

A initium fasciae etc.

Fascia ab altera parte talorum orsa obliqua fertur a priori parte extremi cruris, qua talus exstat quem ἀστράγαλον vocant; inde transversa sub pede demittitur, eoque circumdato usque ad contrariam partem obliqua rursus inferne rursus procedit ad priorem partem tali, eique injicitur, quemadmodum ante. At ubi ita circumbeat, necesse est in priori parte pedis sibi occurrat et χ literam repraesentet; inde in orbem circa talos data eo redeat, unde incepit, sic autem iterum circumagitur ita ut eodem

Ed. Chart. XII. [200.]

Ed. Bas: V. (546.)

ἀρχὴν αὐθις ἀνελθεῖν, εἴτ' ἐντεῦθεν εἰς τε τὸ τρίτον ἐλ-
χθέντα κατὰ τὴν αὐτὴν νομὴν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἀφικέσθαι
πάλιν ἐντεῦθεν τε περὶ τὸ σφυρόν. ἐνιοὶ δ' ὅταν ἐλίσσωσι
τὴν ὑπὸ τὸ ἴχνος ἐγκαρσίαν οὐκ εὐθέως ἀνάγουσι λοξὸν ἐπὶ
τὸ σφυρόν ἄνω τὸν ἐπίδεσμον, ἀλλὰ κυκλοτερώς πρῶτον
ἐλτίττουσιν ἐπὶ τὸν ταρσόν, ὥσπερ γε καὶ τὸ σφυρόν. ἐνιοὶ
κυκλοτερώς ὡς διαλαμβάνεσθαι τὰς λοξὰς ὑπὸ τῶν κυκλοτε-
ρῶν. αἱ μὲν οἷν συνήθως γιγνόμεναι περιβολαὶ τῶν ἐπι-
δέσμων ἐνταῦθα μύες εἰσὶν. ἐν δὲ τοῖς προκειμένοις πά-
θεισι τοιαῦται, διότι μήτε προσυποβάλλεται τι πρὸ τῶν
ἐπιδέσμων ἕτερον οἷ τῆς κρατήσεως ἐν ἐκείνῃ ἐπίδεσις γί-
γνεται μήτ' ἀπαθὴς ἐστὶν ἡ πτέρνα, καθάπερ ἐπ' ἐκείνων,
ἀλλ' αὕτη πρώτη πέπονθεν, ὥστε ὁ προειρημένος τρόπος
τῆς ἐπιδέσεως ἐπὶ τὴν πτέρναν ἐκθλίβειν τὸ αἷμα χωρίζει
αὐτὴν τὴν ἐπίδεσιν. χρὴ δὲ τὸ ἐναντίον τούτου γίνεσθαι
τῆς ἐπιδέσεως ἐκ τῆς πτέρνης παραπλησιάζοντα χωρία τὸ
αἷμα διωθουμένης, ὅπερ ὁ καταγματικὸς τρόπος τῆς περι-
βολῆς τῶν ὀθονίων ἐργάζεται μόνος, ὡς ἔμπροσθεν ἐμάθο-
μεν· ἐκείνῳ τοιγαροῦν καὶ νῦν κέχρηται.

revertatur; tertioque similiter voluta rursus ad suum ini-
tium redit, atque inde rursus circa talos porrigitur. Ve-
rum alii ubi transversam sub pede fasciam dederunt, non
protinus obliquam sursum attrahunt ad talos, sed ante per
superiorem partem pedis in orbem ipsam adducunt, quem-
admodum alii in orbem circa talos; sic ut obliqui circui-
tus ab iis qui in orbem sunt comprehendantur. Hae qui-
dem vincendi rationes usitatae sunt, ubi muscoli sint,
sed ad proposita vitia minime accommodantur, quod ante
fascias nihil imponatur quod illis continendum sit, neque
calx vitio vacet, sicut in eo casu qui illas requirit, sed
primo laesus sit. Quare proposita vincendi ratio, quum
ad calcem sanguinem exprimat, ipsum expellit, at con-
trarium fieri debet: sanguis enim a calce ad partes quae
juxta sunt per vinculum expellendus est, quam rem ea
dumtaxat vincendi ratio praestat quae ad fracturas per-
tinet, quam supra demonstravit; eadem igitur nunc utitur.

Ed. Chart. XII. [200.]

Ed. Baf. V. (546.)

κ'.

Καὶ οὕτω κίνδυνος σφακελίσαι τὸ ὀστέον τὸ τῆς πτέρυγος.

Τὴν ὅλην τῆς οὐσίας ἐκάστου μορίου φθορὰν ὀνομάζουσιν οἱ παλαιοὶ σφακελὸν, ἀλλὰ ἐν τῇ μὲν τῶν σαρκώδων μορίων καὶ ἄλλοις ὀνόμασι χρῶνται. λέγει οὖν αὐτὸς καὶ σαπρὰν σάρκα καὶ μυδῶσαν καὶ σηπομένην καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὀνόματα. κατὰ δὲ τοῦ φθειρομένου δι' ὅλης αὐτῆς οὐσίας ὀστοῦ σφάκελον ἐπιφέρει. συμβαίνει δὲ τοῦτο τὸ πάθημα τοῖς ὀστοῖς, ὅταν ἡ παρακειμένη σὰρξ αὐτοῖς μοχθηροῦς ἰχώρας γεννῶσα καὶ διαβρέξασα τούτοις αὐτὰ διασῇψῃ.

κα'.

Καίτοις ἦν σφακελίση, τὸν αἰῶνα πάντα ἱκανὸν ἀντισχεῖν τὸ νόσημα.

Φανερώτερον νῦν εἰρηκέναι τὸν ὅλον βίον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἔστιν ὁ λόγος αὐτοῦ τοιοῦτος· ἂν ποτε ἡ πτέρνα

XX.

Atque hoc pacto periculum est ne os calcis corrumpatur.

Corrumpatur dixit σφακελίσαι; nam quum pars ex toto corrumpitur, veteres dicere id vitium solent σφάκελον, quod ubi carnosus partibus accidit aliis nominibus appellant. Vocat item Hippocrates carnem quae putrescit σαπρὰν, μυδῶσαν, σηπομένην atque aliis etiamnum vocabulis. At ubi os ex toto corrumpitur, σφάκελον usurpat, quod vitium ossibus accidit, ubi a superjecta carne perniciofa sanies profluit, quae haec ipsa irrigando corrumpit.

XXI.

Quod ubi corrumpitur, morbus aevum durat.

Apertius dixisset totam aetatem hominis. Habet autem ipsius oratio hanc mentem: si quando calx corrup-

Ed. Chart. XII. [200. 201.]

Ed. Bas. V. (546.)

σφακελίση, ἀνίατον γίνεται τὸ πάθημα καὶ παραμένει τῷ βίῳ παντὶ ἢ ἐξ αὐτοῦ κάκωσις.

κβ'.

[201] Καὶ γὰρ τὰλλα ὅσα μὴ ἐκ τοιούτου τρόπου σφακελίζει, ἀλλ' ἐν κατακλίσει μελανθείσης τῆς πτέρνης ὑπ' ἀμελείης τοῦ σχήματος ἢ ἐν κνήμῃ τρώματος γινομένου, ἐπικαίρου καὶ χρονίου καὶ κοινοῦ τῇ πτέρνῃ ἢ ἐν μηρῷ ἢ ἐπὶ ἄλλῳ νοσήματι ὑπτιασμοῦ χρονίου γινομένου, ὅμως καὶ τοῖσι τοιούτοισι χρόνια καὶ ὀχλώδεα καὶ πολλάκις ἀναρῶνγνύμενα, ἣν μὴ χρηστῇ μὲν μελέτῃ θεραπευθῇ, πολλῇ δ' ἡσυχίῃ, ὥστ' ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου σφακελίζοντα κινδύνους μεγάλους τῷ σώματι παρέχει πρὸς τῇ ἄλλῃ λύμῃ.

Οὐ μόνον, φησὶν, ἐκ τῶν προειρημένων διαθέσεων εἴωθε κακοῦσθαι τὸ τῆς πτέρνης ὅστοῦν, ἀλλὰ καὶ ταῖς χρονίαις ἐπικλίσεσιν, ὥς ὑπτιασμοὺς ὠνόμασεν, ἀμελῶς κει-

patur, casus curationem non recipit, quodque ex eo sequitur malum totam aetatem hominis durat.

XXII.

Nam alioquin ubi calx hoc modo non corrumpitur, sed quod nigrescat, quia dum homo jacet negligenter habitus sit vel quia crus jam diu grave vulnus acceperit, quod calx etiam sentit, vel vitiati femoris aut alterius affectus causa diu jacuerit; diuturna tamen res est et molesta. Tum subinde recrudescit nisi summa diligentia et longa quiete attendatur. Quare quaecunque hoc modo corrumpuntur praeter aliam noxam corpori summum quoque periculum afferunt.

Calcis os, inquit, non modo ex propositis affectibus vitari solet, sed ex eo quod calx diu jacnerit, quam rem ὑπτιασμόν dixit, nigrescit saepe quando negligenter fuerit

Ed. Chart. XII. [201.]

Ed. Bas. V. (546.)

μένη μελαίνεται πολλάκις ἢ πτέρνα. τοιαύτη δὲ θείσις ἐστὶν ὅταν ἐπὶ σκληροῦ τε καίηται καὶ μὴ συνεχῶς ἐπαίρηται, μηδ' αἰεὶ θερμαίνομένη τε καὶ πύλουμένη πρὸς τῶν ὑποκειμένων. διότι αἰρεθεῖς μεταποιεῖν τροχίσκον ἐξ ἐρίου μαλακοῦ, καλοῦσι δὲ ἔνιοι τρόφιον αὐτὸν ἀνάλογον τῷ μεγέθει τῆς πτέρνης ἔχοντα τὴν ἐντὸς ἑαυτοῦ κοιλότητα, καθ' οὗ κυκλίσκου στηρίζομεν οὕτως τὴν πτέρναν, ὥς αἰρεῖσθαι τὸ κάτωθεν αὐτοῦ μέρος, ὅπως ἄθλιπτός τε ἅμα καὶ διαπνεύμενος καὶ ἀθέρμαντος φυλάττοιο.

κγ'.

Καὶ γὰρ πυρετοὶ ὑπεροξέες, ζυνεχές, τρομώδεις, λυγγώδεις, γνώμης ἀπτόμενοι καὶ ὀλιγήμεροι κτείνοντές τε.

Ἐν τῇ σφακίῳ τῆς πτέρνης ταῦτα γίνεσθαι φησιν, οὐ διότι τὸ ὅσοιυν αὐτῆς διαφθείρεται· τούτῳ γὰρ οὐδὲν τῶν ἄνω συνυπάρχει κατὰ τὸν αἰτὸν λόγον ἰδίαν ἔχοντι περιγραφὴν ἐπὶ τε τὰ περὶ αὐτῆς σώματά τε ψαύοντα καὶ

collocatus. Id autem evenit ubi super quapiam re dura continetur, neque subinde attollitur, sed iis quae subjecta sunt continenter calefit premiturque. Quocirca attollendus est mutandusque orbiculus ex lana molli, quem nonnulli ex Graecis τρόφιον dicunt. Ejus autem cavum respondere debet magnitudini calcis; quo orbiculo ita calx fulcitur ut imum ejus attollatur, ne comprimatur, ne incaleseat, ne exspirare prohibeatur.

XXIII.

Sequuntur enim febris acutae admodum continentesque cum tremore, singultu, mentis alienatione, quae paucis diebus hominem praecipitant.

Haec fieri inquit ubi calx corrumpitur, non ea de causa quia os alienatur: ipsum enim si per se circumscribatur nullam superiorum partium afficit, sed quia ad partes quae ipsum cingunt ipsique alligantur ejus vitium

Ed. Chart. XII. [201.]

Ed. Bas. V. (546.)

τὰ συμπεφυκότα μεταλαμβάνειν τοῦ κατ' αὐτὴν παθούς.
 διὰ τοῦτο καὶ τῶν ἄνω τοῦ σώματος μερῶν αἱ κακώσεις
 γίνονται. ὁ γοῦν τένων ὁ συμφυόμενος αὐτῇ φλεγμῆνας
 εὐδὴλον ὅτι καὶ τοὺς κατὰ γαστροκνημίας μῦς ὅλους εἰς
 συμπάθειαν ἄξει τὴν γένεσιν ἐξ αὐτῶν ἔχων. εἰ δ' ἐκεῖνοι
 πάθοιεν οἱ μῦες, ἔτοιμον ἦδη καὶ τοῖς εἰς τούτους δια-
 σπειρομένοις παθεῖν, ὥσπερ γε καὶ ταῖς ἀρτηρίαις· ἀλλὰ
 διὰ μὲν τὰς ἀρτηρίας ἡ καρδία συμπαθοῦσα, διὰ δὲ τῆς
 τῶν νεύρων οὐσίας ὁ ἐγκέφαλος. οὐσῆς οὖν τῆς καρδίας
 αὐτῆς τοῦ ἐμφύτου θερμοῦ πηγῆς, τοῦ δ' ἐγκεφάλου καθ'
 ἑαυτὸν μὲν ἔχοντος τὸ λογίζεσθαι, διὰ δὲ τῶν μυῶν κινεῖν
 τὰ μῶρια τὰς προαιρετικὰς ὠνομασμένας κινήσεις ἀκόλου-
 θὸν ἐστὶ, πυρετὸν μὲν γίνεσθαι διὰ τὴν καρδίαν, παρα-
 φροσύνας δὲ διὰ τὸν ἐγκέφαλον, τρόμους τε καὶ σπασμούς
 διὰ τοὺς μῦας, λύγγας δὲ διὰ τὸν στόμαχον, ἐπειδὴ πλέον
 μετέχει νεύρων.

pertinet, idcirco superiores quoque corporis partes lae-
 duntur. Chorda igitur quae calci annectitur, ubi inflam-
 matione teneatur, musculos quidem posterioris partis cru-
 ris quae carnosa prominet propter consortium afficiet,
 quum ab ipsis oriatur. Quibus musculis affectis nervi qui
 per eos distribuuntur prompte laedentur, quemadmodum
 et arteriae per quas cor noxas sentit, sicut per nervos
 cerebrum. Sed quoniam cor innati caloris fons est, ce-
 rebrum vero per se rationis domicilium habet et per mu-
 sculos partes movet motu quem voluntarium dicunt, con-
 sequens est ut propter cor febris oriatur, mentis alienatio
 propter cerebrum, tremor nervorumque distensio propter
 musculos, singultus propter stomachum, qui plurimum ner-
 vosus est.

Ed. Chart. XII. [202.]

Ed. Baf. V. (546. 547.)

κδ.

[202] Γένοιτο δ' ἂν καὶ φλεβῶν αἰμορρόων πελιώσεις, ναυσιώσεις καὶ γαγγραινώσεις ὑπὸ τῆς πείσιος, γένοιτο δ' ἂν ταῦτα ἔξω τοῦ ἄλλου σφακελισμοῦ. ταῦτα μὲν οὖν εἴρηται οἷα τὰ ἰσχυρότατα θλάσματα γίνεται, ταῦτα μὲντοι πλεῖστα ἡσυχαιῶς ἀμφιθλάται καὶ οὐδεμίῃ πολλῇ σπουδῇ τῆς μελέτης, ἀλλ' ὁμῶς ὀρθῶς γε δεῖ χειρίζειν. ἐπὶ μὲντοι ἰσχυρὸν δόξῃ εἶναι τὸ ἔρεισμα, τὰ τε εἰρημένα ποιεῖν χρή.

Αἰμορρόους μὲν φλέβας ὀνομάζει τὰς μεγάλας, ἐπειδὴ διαιρουμένων αὐτῶν αἰμορροαγίαι γίνονται μὴ συμβαίνουσαι κατὰ τὰς μικράς. ὀλίγον τε γὰρ ἐπὶ τούτων ἐκχέεται τὸ αἷμα καὶ ταχέως περιπήγνυται τοῖς χείλεσι τῆς διαίρεσεως ὃ βλαβήσεται. ναυσιώσεις ὠνόμασεν ἰδίως ἀπὸ τῶν ναυτιῶντων καὶ διὰ τοῦτ' ἐμούντων ποιήσας τοῦνομα. ναυσίαν γὰρ τὴν ναυτίαν ὀνεμάζουσιν οἱ Ἴωνες καὶ σχεδὸν ὅς ἐμπροσθεν ἐκχυμώσεις ἐκάλεσε, ταύτας νῦν ναυσιώ- (547)

XXIV.

His accedunt venarum sanguinem fundentium livor, nausea, gangraena. Causa compressio est. Possunt haec alioquin incidere, etiamsi nihil corrumpatur. Hactenus de iis quae superveniunt, ubi ictus vehemens admodum fuerit. Pleraque tamen leviter colliduntur, neque ita magnum studium et diligentiam exigunt, sed curari nihilominus recte debent. Quodsi casus videatur asperior, fulcire oportet aliaque efficere quae proposui.

Sanguinem fundentes intellexit venas grandiores, quandoquidem his divisus sanguis effunditur, quod exiguis venis non accidit. Parum enim ab his sanguis profluit celeriterque circa noxam in oris plagae concrevit. Nauseae nomen dixit a nausaeantibus atque ea de causa vomentibus, quam appellavit ναυσίωσιν, quum Iones ναυτίαν, id est nauscam, sic appellent; ac fere quod ante dixit χυμώσεις vocat nunc ναυσιώσεις ubi venae sanguinem exspunt et

Ed. Chart. XII. [202.]

Ed. Bas. V. (547.)

σεις εἶπεν, ὅταν αἱ φλέβες ἀποπτύουσιν τε καὶ οἷον ἐμοῦσιν ἐξ αὐτῶν αἷμα βαρύνόμεναι διὰ τε τὴν σφῶν αὐτῶν ἀσθένειαν, ἣν ἐκ τοῦ φλεγμαίνειν ἴσχουσι καὶ διὰ τὸ πλῆθος τε καὶ κακίαν αὐτοῦ τοῦ αἵματος. πρόδηλον γὰρ ὡς ἐν τῇ τοιαύτῃ διαθήσει διαφθείρεται. γαγγραινώσεις δὲ φλεβῶν εἶπε τὰς δι' ὑπερβολὴν τῆς φλεγμονῆς αὐτῶν ἀκολουθούσας νεκρώσεις, τὰ δὲ πάντα φησὶ διὰ τὴν μοχθηρὰν ἐπίδεσιν, ἥς καὶ αὐτῆς ἐστὶ δύο κεφάλαια, τὸ τε χωρισθῆναι τὴν πτέρναν ὑπ' αὐτῆς γυμνὴν γιγνομένην καὶ τὸ θλιβῆναι σφοδρῶς τὰ δεξιόμενα τὰς ἐπιβολὰς τῶν ὀθονίων μόρια. μελέτης δὲ πρόδηλον ὅτι τῆς ἐπιμελείας λέγει κατὰ σύνηθες τοῦτο τοῖς Ἰωσι καὶ πολλάκις ἐπὶ τούτῳ σημαινόμενου καὶ αὐτὸς ἐχρήσατο τῇ προσηγορίᾳ.

κέ.

Καὶ τὴν ἐπίδεσιν τὴν πλείστην ποιέεσθαι ἀμφὶ τὴν πτέρνην περιβάλλοντα ἄλλοτε πρὸς τὰ ἄκρα ποδὸς ἀντιπεριβάλλοντα, ἄλλοτε πρὸς τὰ μέσα, ἄλλοτε πρὸς τὰ περὶ τὴν κνήμην. προσεπιδεῖν δὲ καὶ τὰ πλησίον πάντα καὶ

quasi vomunt, oppressae tum sua imbecillitate quam inflammatio attulit, tum multo vitiosoque sanguine quem constat sub hujusmodi affectibus vitari. Gangraenam vocavit quum venae ex ingenti inflammatione emoriuntur. Quorum omnium causam esse affirmat alienam vincendi rationem quae duplex caput habet, unum quod calcem non comprehendit, sed nudum relinquit; alterum quod partes quas complectitur arctius adstringit. Diligentiam expressit vocabulo μελέτης: sic enim ab Ionibus appellari solet et ab ipso saepius nominatur.

XXV.

Fasciamque maxima ex parte ad calcem dare et modo circa extremum pedem, modo circa medium, modo etiam circa crus obvolvere; tum quae his proxima sunt hinc

Ed. Chart. XII. [202. 203.]

Ed. Bas. V. (547.)

ἐνθεν καὶ ἐνθεν, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται, καὶ ἰσχυρὴν μὲν μὴ ποιέεσθαι τὴν πίεσιν.

Τὴν ἐναντίαν ἐπίδεσιν ἐπαινεῖ τὴν τοῖς πολλοῖς συνήθη, ἣν ἔμπροσθεν ἐμέμψατο, καθ' ἣν ἐκ τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ ποδὸς ἐπὶ τὴν φλέβα ἐκτείνεται τὸ αἷμα. προσήκει γὰρ ἐξ ἐκείνης τὰ ἄλλα τὴν περιουσίαν τῶν χυμῶν πτέρυγης ἐπιδομένης, ὥς ἐπὶ τῶν καταγμάτων ἔμπροσθεν ἐπέδειξε καὶ τὰς πλείστας ἐπιβολὰς τῶν ὀθονίων αὐτῆς λαβούσης καὶ ἰσχυρὴν μὲν μὴ ποιεῖσθαι τὴν πίεσιν.

κστ'.

[203] Ἐν πολλοῖσι δὲ τοῖς ὀθονίοισιν.

Εἴρηται μοι καὶ πρόσθεν ὅτι τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἐπιδέσεως ἢ τῇ πίεσει κτελεύει ποιεῖν ἢ τῷ πλήθει τῶν ὀθονίων ἐργάζεσθαι τὴν ἀσφάλειαν οὕτως τῆς τάσεως ἰσχυρῶς.

atque hinc omnia comprehendere, quemadmodum supra ostensum est, neque arcte admodum alligare.

Vinciendi rationem probat contrariam illi quam supra damnavit quaeque apud multos in usu est, sub qua sanguis ex aliis partibus pedis ad calcem transmittitur. Debemus enim superantes succos a calce ad alias partes depellere hunc vincientes, quomodo supra ad fracturas docuit fasciamque maxima ex parte ipsi obvolventes, non tamen minus arctantes.

XXVI.

Sed linteorum numerum augere.

In superioribus etiam indicavimus Hippocratem velle ut vinculi firmitatem vel fasciarum numero moliamur vel arctius adstringendo.

κς'.

Ἀμεινον δὲ καὶ ἑλλέβορον πιπίσκειν αὐθήμερον ἢ τῇ ὕστε-
ραιῃ, ἀπολύσαι δὲ τριταῖον καὶ αὐθις μετεπιδῆσαι.

Οὐ μόνον ἔνεκα τοῦ κενῶσαι τὸ περίττωμα δίδωσιν ἑλ-
λέβορον, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀντισπάσεως χάριν. εὐδηλον γὰρ ὅτι
τὸν λευκὸν δίδωσιν ὃς ἐμέτους κινεῖ φθάνων εἰς τὴν ἄνω
γαστέρα ἐξ ὅλου τοῦ σώματος ἐπισπᾶσθαι, πλὴν εἰς τὰς
τῶν ἐντέρων ἑλικας αὐτὸν κατενεχθῆναι. ὅτι δὲ τὸν λευ-
κὸν ἑλλέβορον δίδωσι καὶ ὧν ἐπιφέρει δῆλον. ἐφεξῆς μὲν
γὰρ φησιν, ἀλλ' εἰ μὲν ἀπύρετος ᾗ, φαρμακεύειν ἄνω χρὴ,
ὥσπερ εἴρηται. τὸ μὲν δὴ κενοῦσθαι τὰ περιττὰ τῶν οὐ-
τως ἐχόντων, ἀντισπᾶσθαι δὲ πρὸς τὰναντία μόρια τῶν πε-
πονθότων τοὺς χυμοὺς, ὅτι μεγάλως ὠφελεῖ δῆλον. εἰ δὲ
δὲ ἑλλεβόρου λευκοῦ τοῦτο ποιητέον, οὐκέτι δῆλον. εἴωθε
γὰρ ἐνίοτε πνίγειν, ὅταν χυμοὺς παχεῖς ἢ γλίσχρους ἐν αὐ-
τῷ πολλοὺς τὸ σῶμα περιέχει, διὸ καὶ προδιαλύομεν αὐτοὺς

XXVII.

*Praestat veratrum eodem die epotum vel certe posteriori,
praeterea tertio die resolvere et rursus deligare.*

Veratrum potui praestat, non eo nomine tantum ut
quae supersunt purget, sed et in aliam partem avertat.
Constat autem dari ab Hippocrate album quod vomitum
excitat et a toto corpore materiam in ventriculum avocet,
priusquam ad intestinorum sinus deducatur. Quod autem
album intelligi debeat plane licet ex sequentibus colli-
gere. Inquit enim, sed si homo vacat febre, per supe-
riora convenit purgare, sicut dictum est. Quod igitur ea
quae superant utiliter educantur, quodque ad contrariam
partem atque affecta est materiam depellere magnum mo-
mentum habeat evidentissime apparet; at num albo ve-
ratro moliri id expediat nondum est manifestum: strangu-
lare enim interdum solet, ubi redundat in corpore glu-
tinofus succus aut crassus. Quocirca hic prius dissipari

Ed. Chart. XII. [203.]

Ed. Bas. V. (547.)

τῇ λεπτυνούσῃ διαίτῃ χρώμενοι, περὶ ἧς ὅλον ἔχεις ἡμέτερον ὑπόμνημα. τὸ τοίνυν διδόναι τὸν ἐλλέβορον ἄνευ τοῦ προδιαιτῆσαι σφαλερὸν, ἀδήλου γε ὄντος ἐπὶ πολλῶν ὁποίους ἔχει τὸ σῶμα χυμούς. ἴσως οὖν ἐπὶ τῶν τότε σωμάτων ἀκινδύνως ἐχρῆτο τῷ λευκῷ ἐλλεβόρῳ διὰ τὴν διαίταν ὣν ἐθεράπευεν ἀνθρώπων, οὐκ ἀπολαυστικὴν καὶ ἀργὸν οὔσαν, ἀλλ' ἐν πόνοις μὲν πολλοῖς, ἐδέσμασι δὲ ὀλίγοις, ὥς μὴ πάχος ἀθροίζεσθαι χυμῶν. ἴσμεν γὰρ ὅτι τοὺς τοιοῦτους ἀργίαι τε καὶ πλησμοναὶ γεννῶσιν. εἰ δὲ καὶ τὴν ἰσχὺν ἐννοήσεις τῶν τότε σωμάτων ἐκ τῆς εἰρημένης διαίτης γιγνομένην, ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτῷ συγχωρήσεις ἐλλέβορον αὐτοῖς διδόναι, δυναμένων γε τῶν τότε ἀνθρώπων ἀντέχειν πρὸς τὰς τῶν ἐμέτων ταλαιπωρίας.

κῆ.

Σημεῖα δὲ τάδε ἦν παλιγκοταίνειν ἢ οὔ. ἐπὴν μὲν τὰ ἐκ χυμώματα τῶν φλεβῶν καὶ τὰ μελάσματα καὶ τὰ ἐγγύς

debet victu extenuandi vim habente; de quo totum librum composuimus. Fallacissimum ergo est veratrum dare antequam corpus victu praeparetur, quum saepius non facile sit ut quales corpori super sint succi dignoscantur. Hippocratis saeculo veratrum album fortasse tuto solvebatur ob rationem victus eorum hominum qui curabantur. Qui vitae genus non otiosum sequebantur aut intemperans, sed laboriosum paucisque alimentis erant contenti, sic ut crassos succos nulla ratione contraherent. Neque enim nos latet fieri hos quum otio tum abundantia. Quod si vim aestimaveris corporum ejus saeculi quam ex ejusmodi victu comparabant, magis adhuc dari veratrum permiseris, quum quae vomitus affert incommoda ferre homines illi facile potuerint.

XXVIII.

Ex eo autem intelligitur futurum necne sit ut hi affectus recrudescant. Namque ubi sanguis a venis transfusus

ἐκείνων ὑπερυθρα γίνεται καὶ ὑπόσκληρα, κίνδυνος πα-
λιγοκτῆσαι.

[204] Τὰ κακοήθη παθήματα παλίγκοτα καλεῖται καὶ τὸ παλιγοκταίνειν τὸ οἷον πάλιν κακοηθεύεσθαι. σημεῖα δὲ σε διδάσκει τῆς κακοηθείας τῶν προκειμένων ὑπὲρ ὧν ὁ λόγος, ἅτινα σημεῖα τὸ κεφάλαιον ἔχει φλεγμονῆς γένεσιν, ἢ ἀντὶ παντὸς ἐφυλάττετο μὴ γενέσθαι. πάσης οὖν φλεγμονῆς ἐρυθρότερόν τε καὶ σκληρότερον ἐργαζομένης τὸ δέρμα, τούτων οὐδ' ἕτερον χρὴ γενέσθαι κατὰ τὰ πεπονθότα μόρια. μαλακὰ δὲ εἶναι καὶ ὑπόχλωρα τὰ ἐκχυμώματα δεῖ. βούλεται γὰρ ἐκπυῖσκειν αὐτὰ χωρὶς φλεγμονῆς, ὥστε τοῦ μὲν μὴ φλεγμαίνειν ἐστὶ σημεῖον, εἰ μαλακότης μὲν ὑπάρχει τοῖς μέλεσιν, ἐρυθρότης δὲ οὐχ ὑπάρχει. τοῦ δὲ μὴ ἐκπυῖσθαι τὸ οἶδ' ἕτερον ἔχειν χρωμα, μῆτε τὸ ἐρυθρόν μῆτε τὸ μέλαν. τὸ μὲν γὰρ ἐρυθρόν φλεγμαίνειν αὐτὰ, τὸ δ' ὅλως ἤδη μέλαν μῆτε κρατεῖσθαι μῆτε πέττεσθαι ὑπὸ τῆς φύσεως, ἀλλὰ γέ θρόμβος τὸ αἷμα. τοῦτο γὰρ αὐτῷ συμβαίνει χρο-

nigrities et quae his proxima sunt subrubicunda sunt et subdura, periculum est ne recrudescant.

Malos affectus qui recrudescunt vocat παλίγκοτα παθήματα et παλιγοκταίνειν dicit quasi mala rursus fieri. Docet autem quibus indiciis cognoscantur propositi affectus, quando futurum est ut rursus mali fiant, quae indicia ad supervenientem inflammationem spectant, quam in primis cavit ne oriretur. Quaelibet igitur inflammatio rubicundiores durioresque cutem efficit, quorum neutrum opus est affectis partibus. Mollis enim esse debet ac subviridis sanguis a venis transfusus, hunc enim voluit citra inflammationem suppurare. Quare si membrum molle sit et non rubeat, inflammationem abesse demonstrabit. Suppurantis sanguinis indicium erit carentia utriusque coloris, ruboris scilicet et nigritiei. Nam ubi ruber est, inflammari, ubi ex toto niger est, neque superari, neque concoqui se a natura denunciant, sed concretum esse. Hoc enim ipsi accidit,

Ed. Chart. XII. [204.]

Ed. Bas. V. (547.)

νιζομένῳ, κὰν ἐντὸς τοῦ σώματος ἐκχυθῇ, κἀνταῦθα μὲν οὐδέποτε ἐκπύσσεται, κατὰ δὲ τὸ σῶμα κρατούσης μὲν τῆς φύσεως εἰς πῦρον μεταβάλλει, μὴ κρατούσης δὲ σήπεται τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ ἐκτὸς ἢ καὶ μᾶλλον, ὅτι θερμόν ἐστι τὸ χωρίον ἐν ᾧ περιέχεται.

καθ'.

Ἄλλ' ἦν μὲν ἀπύρετος ἦ, φαρμακεύειν ἄνω χρὴ, ὥσπερ εἴρηται, καὶ ὅσα μὴ ξυνεχῇ πυρεταίνηται· ἦν δὲ ξυνεχῇ πυρεταίνηται, μὴ φαρμακεύειν. ἀπέχειν δὲ σιτίων καὶ ῥοφημάτων, ποτῶ δὲ χρῆσθαι ὕδατι καὶ μὴ οἴνῳ, ἀλλὰ ὀξυγλυκεῖ.

Σύνηθες αὐτῷ τὸ φαρμακεύειν οὐκ ἐπὶ πάσης προσφορᾷς φαρμάκων λέγειν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς τῶν καθαιρόντων μόνης. ἐκέλευσε δὲ νῦν ἐλλέβορον αὐθιμερόν ἢ τῇ ὑστέρῃ διδόναι, πρὶν ἄρξασθαι φλεγμαίνειν δηλονότι τὰ μύρια καὶ πυρέττειν τὸν ἄνθρωπον. εἰ δὲ πυρετῆναι φθάσειεν, εἰ δὲ

ubi diutius extra venas maneat, etiam si in corpore contineatur, siquidem in eo casu nunquam in pus vertitur. Contra si natura in corpore superet, vertitur in pus; si ea vincatur, putrescit non secus ac ubi extra corpus est, atque adeo magis, quum in calido loco retineatur.

XXIX.

Sed si homo vacat febre, vomitu purgetur, sicut dictum est; idem convenit si febris sit, sed non continua. Ubi ea non intermittat, abstinendum a purgatione, a cibo et sorbitione, aqua potui danda, vitandum vinum, sed non ὀξυγλυκές.

Purgare φαρμακεύειν dixit. Consuevit enim Hippocrates usurpare id vocabulum non ubi quaevis medicamenta adhibet, sed solum ubi purgantia. Praecipit autem ut veratrum eodem die detur vel posteriori priusquam inflammatio in affectis partibus oriatur atque homo febri-citet. Sed si febris praevenierit, siquidem levis est, ve-

Ed. Chart. XII. [204. 205.]

Ed. Baf. V. (547. 548.)

ἐπιεικῶς ὁμῶς ἐπιδιδόναι τὸν ἑλλέβορον, ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἀπυ-
ρέτω τολμῶμεν διδόναι, εἰ σφοδρῶς, οὐδὲ δίδωσιν, ἀλλὰ καὶ
σφοδροτάτως διαίτῃ, μήτε σιτία μήτε ῥοφήματα προσφέ-
ρων ἐπὶ ποιοῦ τε μόνου διαιτῶν οὐκ οἶνου δηλονότι, τοῦτο
γὰρ εὐδηλον, εἰ καὶ μηδὲν αὐτῷ ἐγεγράφει, κωλύων (548)
διδόναι τὸν οἶνον, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ καλουμένου ὀξυγλυκέος ἢ καὶ
μελικράτου. τούτοις γὰρ χρῆται ποιοῖς ἐν τῇ λεπιοτάτῃ
διαίτῃ καὶ τρίτῃ πρὸς αὐτοῖς ὀξυμέλιτι, ὃ διὰ μέλιτος καὶ
ὄξους σκευάζεται. τὸ δ' ὀξυγλυκὲς γλυκυτάτων κηρίων ἐστὶν
ἀπόβρεγμά τε καὶ ἀφέψημα, καθάπερ ἔτι καὶ νῦν γίνεταί
κατὰ τὴν Ἑλλάδα τρόπῳ τῷδε, κηρίον ἐκθλίψαντες τὸ μέλι
βάλλουσιν εἰς λέβητα καθαρὸν ὕδαρ ἔχοντα, κᾶπειτα ἐψή-
σαντες, ἄχρις ἂν ἱκανῶς αὐτοῖς δόξῃ τὰ κηρία τὴν ἐν αὐ-
τοῖς ὑγρότητα πᾶσαν ἐναποτεθεῖσθαι τῷ ὕδατι, κατατίθεν-
ται καὶ φυλάττονται καὶ χρῶνται τοῦ θέρους, ὡς ἂν ἀδίψῳ
πόματι κεραννύντες ὕδατι ψυχρῷ. τούτῳ τοίνυν τῷ ὀξυ-
γλυκεῖ χρῆσθαι καὶ ὁ Ἱπποκράτης κελεύει. χρῆσθαι δ' ἂν
[205] καὶ μελικράτῳ μὴ παρόντος αὐτοῦ, οὐ μὴν ὀξυμέ-

ratro nihileminus utitur, nos vero neque integro homine
dare veratrum audemus, si vehemens, non utitur; sed
maximam abstinentiam imperat, non cibo, non sorbitione
utens solam potionem adhibet, neque hanc vini, quod, li-
cet nusquam potuisset, fugiendum esse manifestum erat.
Permittit autem ut aeger ea potione utatur quae dicitur
ὀξυγλυκὲς vel etiam mulsa: haec enim potui praebeat in
tenuissimo victu et tertium ad haec oxymel quod ex
mulsa et aceto constat, sed ὀξυγλυκὲς favos habet dulcissi-
mos maceratos atque incoctos, sicut etiam nunc in Hellade
componitur, cujus ratio est: favi expresso melle in ollam
conjiciuntur in qua pura aqua sit; tum infervent, donec
omnem prorsus humorem in aqua posuisse videantur. Is
autem humor reponitur servaturque et aestivo tempore
bibitur ad sitim tollendam frigida aqua dilutus. Hac ergo
potione nunc utitur Hippocrates, si ea non est, sumere
mulsam licet. Sed oxymel ubi nervosae partes vitatae

Ed. Chart. XII. [205.]

Ed. Bas. V. (548.)

λιτί γε συμφέρει χρῆσθαι πεπονθότων νευρωδῶν μορίων. ἄπτεται γὰρ αὐτῶν τὸ ὄξος, ὥς ἡ τε πείρα διδάσκει καὶ αὐτός σοι ἐδήλωσεν· ἀλλ' ἐφ' ὧν ἐστὶν ὀξυμέλιτος χρεῖα ἐδίδαξέ σε κατὰ τὸ περὶ διαίτης ὀξέων, ὃ τινές μὲν ἐπιγράφουσι πρὸς τὰς κνιδίας, οὐκ ὀρθῶς, ἔνιοι δὲ περὶ πτισάνης, οὐδ' οὗτοι καλῶς.

λ'.

Ἦν δὲ μὴ μέλλῃ παλιγοταίνειν, τὰ ἐκχυμώματα καὶ τὰ μελάσματα καὶ τὰ περιέχοντα ὑπόχλωρα γίνεται καὶ μὴ σκληρά.

Ἦδη ταῦτα δεδήλωται δυνάμει δι' ἐκείνης τῆς λέξεως ἐν ἣ φησὶν, ἦν μὲν τὰ ἐκχυμώματα τῶν φλεβῶν καὶ τὰ μελάσματα καὶ τὰ ἐγγύς ἐκείνων ὑπέρυθρα γίνεται καὶ ὑπόσκληρα, κίνδυνος παλιγοτῆσαι· τῷ γὰρ ὑπόσκληρά τε καὶ ὑπέρυθρα ἀντικείμενα νῦν γράφει τὰ ὑπόχλωρα καὶ μὴ σκληρά. γίνεται μὲν τὰ μὲν ὑπόχλωρα κατὰ μικρὸν ὑποστρεφομένου καὶ γενομένου τοῦ πύου· τὰ δὲ μὴ σκληρά,

sint, alienum est, aceto enim tentantur, quam rem et usus docuit et ipse demonstravit. Quibus vero idoneum sit oxymel ostendit in libro de ratione victus in morbis acutis quem male nonnulli inscribunt in Cnidas sententias; nonnulli de ptisana, neque etiam hi recte.

XXX.

Sed si nullum periculum est ne recrudescent, sanguis suffusus, nigrities, proximae partes subvirides sunt citra duritiem.

Vis horum verborum exposita est in eo sermone ubi inquit: namque ubi sanguis a venis transfusus, nigrities et quae his proxima sunt subrubicunda sunt et subdura, periculum est ne recrudescent. Illis enim sive subrubicundis et subduris nunc opponit subvirides et sine duritie. Fiunt enim subvirides ubi paulatim in pus vertuntur, duritie

Ed. Chart. XII. [205.]

Ed. Bas. V. (548.)

διότι μὴ φλεγμαίνει μεγάλως τὰ μόρια. τοῦτο γὰρ ἦν τὸ αἷτιον καὶ τοῦ μεταβάλλειν εἰς πῦον τὸ παρεγκεχυμένον αἷμα.

λα'.

Ἀγαθὸν τοῦτο τὸ μαρτύριον ἐν πᾶσιν ἐκχυμώμασιν τοῖσι μὴ μέλλουσιν παλιγκοταίνειν.

Ἀγαθὸν μὲν εἶπεν ἐν ἴσῳ τὸ ἀσφαλὲς καὶ βέβαιον καὶ ἀληθὲς καὶ διηλεκές. μαρτύριον δ' ἀντὶ τοῦ σημείου, ἐπειδὴ μαρτυρεῖ καὶ πιστοῦται τὴν δόξαν ἡμῶν, ἣν ἐν τῷ προκειμένῳ γράμματι διδάσκει νῦν ὁ Ἱπποκράτης, φησὶ δ' οὐ μόνον ἐπὶ τῶν κατὰ τὴν πτέρναν ἐκχυμωμάτων ἀσφαλὲς τὸ εἰρημένον σημεῖον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων ἀπάντων εἰκότως. οὐ γὰρ ἐκ τῆς τῶν τῆδε μορίων ἐνδείξεως, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἐκχυμώματος ἐγνώσθη. κίνδυνος μὲν οὖν οὐκ ἴσῳ ἢ κακοήθεια τῶν ἐκχυμωμάτων ἐπάξει· κατὰ γὰρ τὴν τῶν μορίων φύσιν ἐν οἷς γίνεται διαφορὰ τις αὕτη προσέρχεται, τὴν γε μὴν γένεσιν οὐκ ἐκ τῶν μορίων, ἀλλ' ἐκ

carent, propterea quod inflammatio non est admodum vehemens; id enim causa fuit, quamobrem effusus sanguis verteretur in pus.

XXXI.

Quod idoneum testimonium est, ubicunque sanguis transfunditur, metuendum esse ne malum recrudescat.

Idoneum dixit ἀγαθόν, quasi certum, stabile, verum, perpetuum testimonium posuit pro signo, siquidem testis est nobisque opinionem facit eorum quae ab Hippocrate propositis verbis traduntur. Inquit igitur positum indicium certum esse ubi sanguis suffunditur, non solum in calce, sed in ceteris partibus etiam, idque jure quum non ex partium indicatione, sed ex ipso sanguine transfuso intelligatur. Malus autem transfusi sanguinis affectus non par affert periculum; differt enim pro natura partium quibus suffunditur. Provenit tamen periculum non

Ed. Chart. XII. [205. 206.]

Ed. Bas. V. (548.)

τοῦ μὴ διαπνύσκεσθαι τὸ παρεγκεχυθὲν αἷμα λαμβάνει. οὐ διαπνύσκεται δὲ φλεγμονῆς μεγάλης ἐπιγινομένης, ἥτοι διὰ τὴν μοχθηρίαν τῆς ἐπιδέσεως ἢ διὰ τὴν τῶν χυμῶν κακοήθειάν τε καὶ πλῆθος, ἣν ὁ μὲν ἐπηγόρθου τῇ διὰ τῆς φαρμακείας κενώσει, ἡμεῖς δὲ τῇ φλεβοτομίᾳ. καὶ θαυμάζω πῶς οὐκ ἄρκεῖται ταύτῃ μόνῃ, καίτοι γινώσκων τε καὶ χρώμενος ἐπὶ τῶν τοιούτων αὐτῇ. λέγει γοῦν ἐν τῷ περὶ ἄρθρων αὐτός· ὁπόταν τὰ περὶ ταῖς πλευραῖς θλάσματα θεραπεύει σὺν τοῖς ἄλλοις οἷς ἀξιῶ ποιεῖν καὶ τόδε, φλέβα τε τὴν κατ' ἀγκῶνα τέμνεσθαι.

ιβ'.

Ὅσα δὲ σὺν σκληρύσμασι πελιοῦται κίνδυνος μὲν μελανθῆναι.

[206] Καὶ τὸ κατὰ τῆς γῆς ἐκχέομενον αἷμα ποτὲ μὲν ἄχρῃ πολλοῦ διαμένει, ποτὲ δὲ ξανθότερον γίγνεται, ποτὲ δὲ ἐπὶ τὸ μελάντερον τρέπεται, καὶ ποτε σαφῶς γίγνεται μέλαν. εἰκὸς μὲν οὖν καὶ διὰ τὸ ὑπερέχον ἥτοι γ'.

ex iis partibus, sed ex sanguine suffuso qui in pus non vertitur. Quominus in pus vertatur prohibet ingens inflammatio vel sub aliena vinciendi ratione orta vel ob succos qui aut copia sui male habent aut corrupti sunt. Quibus Hippocrates succurrit purgatione per medicamenta, nos per venae sectionem; miramurque ipsum hac sola contentum non fuisse, quum hoc praesidium noverit atque ad huiusmodi casus adhibuerit. Siquidem in libro de articulis inter alia quibus opus esse censet ad costas collisas, venam incidi in cubito jubet.

XXXII.

Sin durae sunt et livent, nigritie periclitantur.

Sanguis etiam qui super terram funditur interdum diutius conservatur, modo magis flavus fit, modo in nigriorem, modo in evidenter atrum convertitur. Verisimile autem est ab aëre in quo continetur sereno, nebuloso, hu-

Ed. Chart. XII. [206.]

Ed. Bas. V. (548.)

αἶθριον ἢ ζοφῶδες ὃν ἢ ὑγρὸν ἢ ξηρὸν ἢ θερμὸν ἢ ψυχρὸν εἰς διαφόρους ἀφικνεῖσθαι χροιάς αὐτό. τὴν δ' οὖν μεγίστην αἰτίαν τῆς τῶν χρωμάτων ἀπαλλαγῆς ἐξ αὐτῶν λαμβάνων διαφερόντως, ὡς ἐκάστη τῶν ἀνθρώπων ἢ τοῖς μὲν μελαγχολικώτερον ἐστι, τοῖς δὲ φλεγματοδέστερον ἢ ὕδατοδέστερον ἢ τῆς ξανθῆς ἢ ὠχρεᾶς οὐκ ὀλίγον ἔχον χολῆς οὕτως οὖν καὶ τοῖς τῶν ζώων σώμασιν, ἐπειδὰν ἐκχυθῇ τῶν φλεβῶν εἰς διαφόρους ἀφικνεῖται χροιάς, ὅταν γε μὴ κρατῇται καὶ μεταβάλληται πρὸς τῶν περιεχόντων αὐτὸ σωμάτων εἰς πῦον. εἰκὸς οὖν ἐνίοτε κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν πελιδνὸν φαίνεσθαι, διότι τὸ μὲν πελιδνὸν σῶμα μεταξὺ τοῦ τ' ἀκριβοῶς μέλανός ἐστι καὶ τινος τῶν εὐανθῶν, ὅποια μάλιστα ἐστὶν ἐρυθρόν τε καὶ ξανθόν, ὅπερ καὶ αὐτὸ χρῶμα. λέγω δὲ τὸ πελιδνὸν ἐκ τῶν εὐανθῶν εἰς τὸ μέλαν ἀφικνουμένων συμπίπτειν εἴωθεν ἢ ἐκ τοῦ μέλανος ἐπὶ τὸ λευκόν, ὅταν ἐκπυῖσκηται. πολλάκις γοῦν ἰδεῖν ἐστι τὰ τε ὡς μεμελασμένα κατὰ τὴν εἰς πῦον μεταβολὴν ἀρχομένην πελιδνὰ φαίνοντα. κατὰ βραχὺ τε τοῦ μέλανος μὲν ἀποχωροῦντα,

mido, sicco, calido aut frigido varie colorari. Praecipua vero causa varietatis colorum consistit in ipso sanguine qui varius est, sicut in singulis hominibus conspicitur vel ad atram bilem magis vel ad flavam seu pallidam vel ad pituitam accedens vel etiam aquosus. Id quod illi etiam accidit in animalium corporibus, namque a venis transfusus in varios colores convertitur et ubi non superetur et ubi a partibus quae ipsum continent in pus vertatur. Merito autem hoc tempore lividus apparet. Color enim lividus illis interjectus est qui nigri penitus sunt et qui floridum colorem habent, qualis praesertim est rubicundus et flavus. Sed et hic color lividus, inquam, a colore florido recedens ad nigrum accedit, qui apparere etiam solet ubi quae nigra sunt dum suppurant inalbescent. Saepe enim videre licet quae nigra sunt quum incipiunt verti in pus livida se ostendere; tum paulatim nigritie amissa ad ignis colorem accedentia albidiora evadere, est

Ed. Chart. XII. [206.]

Ed. Bas. V. (548.)

πρὸς δὲ τὴν τοῦ πυρὸς χροῖαν ἐρχόμενα λευκότερα γίνονται. τεφρώδης γάρ ἐστιν ἡ τοῦ πυρὸς χροῖα. νῦν οὖν ὁ Ἱπποκράτης διδάσκει σε διορισμὸν ἐπὶ τοῖς ἐκχυμώμασιν ὁφθεῖσι πελιδνοῖς· ἐὰν μὲν γὰρ κατὰ σκληρότητα, αὐτοῖς τοῦθ' ὑπάρχει, φλεγμαίνει τὰ μόρια, χωρὶς δὲ σκληρότητος ἀφλέγμαντον διαμένει. τὰ μὲν οὖν ἀφλέγμαντα τὴν φύσιν ἐρῶσθαι δηλοῖ καὶ τὸ τῶν φλεβῶν ἐκκεχυμένον αἷμα πεφθῆσεσθαι καὶ πῦον ἔσεσθαι, τὰ δὲ φλεγμαίνοντα ἀρρώστειαν τῆς φύσεως διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν φλεγμαινόντων μορίων καὶ διὰ τὸ πλῆθος τοῦ περιεχομένου κακοχύμου μὴ πέττειν τὸ ἐκχύμα μῆτε ἐκπνέσκειν. λείπεται οὖν αὐτὸ μελανθῆναί τε καὶ διαφθαρεῖναι.

λγ'.

Τὸν δὲ πόδα ἐπιτηδεύειν χρὴ ὅπως ἀνωτέρω τοῦ ἄλλου σώματος ἔσται τὰ πλεῖστα ὀλίγον. ὑγιῆς δ' ἂν γένοιτο ἐν ἑξήκοντα ἡμέρησιν, εἰ ἀτρεμέοι.

enim pus cinerei coloris. Indicat ergo Hippocrates nunc discrimen in eo sanguine qui transfusus lividum se ostendit. Nam si cum duritie sic appareat, partes inflammatione tenentur; si sine duritie, inflammatione vacant. Quae inflammatione carent naturam robustam demonstrant et sanguinem concoquendum esse et in pus vertendum; at inflammatio naturae infirmitatem indicat quae ob inflammatarum partium imbecillitatem et multitudinem mali succi subsistentis transfusum sanguinem nec concoquere potest nec in pus vertere. Sequitur itaque ut nigrescat et corrumpatur.

XXXIII.

Pedem vero expedit ita collocare ut reliquo corpore plerumque paulo sublimior habeatur; sanescit autem sexaginta diebus, si quiescat.

Ed. Chart. XII. [206. 207.]

Ed. Basf. V. (548. 549.)

Εἰς μὲν τὸν ταπεινότερον πόδα τὸ ἐκ τοῦ σκέλους ἐπιρρέον αἷμα γεννήσει φλεγμονήν, εἰς δὲ τὸν ὑψηλότερον οὐδὲν μὲν ἐπιρρέει καὶ διὰ τοῦτο πάντως αὐτὸν ὑψηλότερον θετέον, οὐ μὴν πολλῶ γε. προσέρχεται γὰρ ὁδύνη τῇ τοιαύτῃ θέσει χρονιζομένη, τὰ δ' ὁδυνώμενα φλεγμαίνει. ὅρος γοῦν τῆς ὑψώσεως τοῦ ποδός ἐστι τὸ ἀνώδυνον σχῆμα. τοῦτο δ' εὐρήσεις εἰ πειραθείη τηνικαῦτα τεινόμενον, ὅταν ὀλίγον ὑψωθῇ τὸν πόδα.

λδ'.

[207] (549) Ἡ δὲ κνήμη δύο ὁστέα ἐστὶ, τῇ μὲν συχνῶ λεπτότερον τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, τῇ δὲ οὐ πολλῶ λεπτότερον.

Ἡ λέξις δ' αὐτὴ μαρτυρεῖν δόξει τοῖς φάσκουσι καὶ πῆχυν καὶ βραχίονα καὶ κνήμην καὶ μηρὸν ὑφ' Ἱπποκράτους ὀνομάζεσθαι μὴ τὸ συγκείμενον ἅπαν ἕκ τε τῶν ὀστέων καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὰ σωματίων, ἀλλὰ μόναι τὰ ὀστέα, οὐ μὴν ὅτι γε οὐ μόνον οὕτως λέγεται δηλοῦται διὰ τῆς λέξεως,

Si pes humilior sit, sanguis qui ex crure ad ipsum confluet inflammationem excitabit; si sublimior, nihil confluet. Atque idcirco sublimior omnino continendus est, non tamen multo; dolet enim si diutius hac ratione continueatur; quae vero dolent in inflammationem incidunt. Sublimiter ergo figurandus est, quatenus non doleat. Hoc autem comperies, si tendi pedem senties, ubi paulo altior continueatur.

XXXIV.

Crus binis ossibus continetur, quorum alterum altero ab una parte multo, ab altera paulo tenuius est.

Verba haec quibus crus appellat κνήμην, eorum confirmare sententiam videntur, qui volunt πῆχυν, βραχίονα, κνήμην, μηρὸν vocari ab Hippocrate, non totum id quod compositum ex ossibus et partibus superjectis est, sed sola ossa. At re vera ex his ipsis verbis colligitur non hoc

Ed. Chart. XII. [207.]

Ed. Bas. V. (549.)

ἀλλ' ὅτι καὶ οὕτως ὡς ἐγγωρεῖ διττὸν ἀπ' αὐτοῦ λέγεσθαι τὰ τοιαῦτα πάντα καθάπερ ὑπέλαβον εἶναι οἱ ποτὲ μὲν ἐπὶ τῶν ὀστέων μόνον τιθέντες αὐτῶν τὴν προσηγορίαν, ποτὲ δὲ συμπεριλαμβάνοντες καὶ τὰ περικείμενα πάντα, ὥστε κνήμην ὀνομάζεσθαι τὸ μεταξὺ τῆς κατὰ γόνυ διαρθρώσεως. ὅτι δὲ δυοῖν ὀστέων ἐνταῦθα τὸ μὲν ἕτερον ἀμφοῖν ὀνομάζεται κνήμη, τὸ δ' ἕτερον περόνη, καὶ ὅτι πλατύτερον μὲν ἐστὶν ἡ κνήμη, λεπτότερον δὲ ἡ περόνη, καὶ ὅτι τὸ μέσον μὲν καὶ ἄσαρκον ἐν ὅλῳ τῷδε τῷ μορίῳ κατὰ μῆκος ἐκτεταμένον ἄνωθεν κάτω ἐπὶ τῶν ἰσχνῶν φαινόμενον, ὅπερ ἀντικνήμιον ὀνομάζουσι τῆς κνήμης ἐστὶ μέρος, οὐ τῆς περόνης, ὅσα τ' ἄλλα τῶν ὀστέων ἐπίστασθαι προσήκει, λέλεκται πάντα κατὰ τὸ περὶ τῶν ὀστέων ἡμέτερον ὑπόμνημα τοῖς εἰσαγομένοις γραφέν.

λε'.

Ἐυνέχεται δὲ ἀλλήλοισι τὰ πρὸς τοῦ ποδὸς καὶ ἐπίφυσιν κοινὴν ἔχει.

modo, sed illo etiam accipi posse; quare nomina haec quibus utitur duobus modis accipere licet, sicut accipiunt qui ea referunt, modo ad ipsa ossa tantum, modo ad ossa simul et partes quibus ossa superconteguntur, sic κνήμην appelletur id quod inter pedem est et genu. Duorum autem ossium quae in ea parte sita sunt, alterum scilicet tibiam Graece appellari κνήμην, reliquum scilicet suram περόνην, ad haec tibiam pleniorē esse, suram vero tenuiorē, ac medium quod minime carnosum et per universam hanc partem a summo ad imum in longitudinem fertur et in his qui graciles sunt conspicitur, Graece ἀντικνήμιον vocatur, tibiae partem esse, non surae; atque alia quaecunque ad ossa pertinentia scire licet, omnia exposuimus in libro quem de ossibus confecimus, ad eos qui primas institutiones addiscunt.

XXXV.

Haec ad pedem inter se junguntur communemque appendicem habent.

Ed. Chart. XII. [207. 208.]

Ed. Bas. V. (549.)

Τοῦ κοινὴν ὀνόματος οὐχ οὕτως προσῆκεν ἀκούειν, ὥς συνεχῇ λέγοντος αὐτοῦ τὴν ἐπιφύσιν εἶναι καὶ μίαν ἀκριβῶς, ἀλλ' ὥς ἐξενγμένων ἀμφοτέρων τῶν ἐπιφύσεων καὶ συνεχομένων εἰς ἑνὸς τὴν φαντασίαν. οὐδενὸς γὰρ ἀλλήλαις κοινωνοῦσιν αἱ ἐπιφύσεις, ὥς μίαν δοκεῖν εἶναι. τὰ γυνὰ δ' αὐτῶν μόρια τὰ τελευταῖα περιφερῇ κατὰ τὸ σχῆμα καλεῖται μὲν οὐκ ὀρθῶς ὑπὸ τινων ἀστράγαλον. συνεχῆς γὰρ τένων τὸν ἀστράγαλον ἔχων ἔνδον, ὥς καὶ δι' αὐτοῦ οὕτω κατακρυπτόμενος ἀφανὴς ἐστὶ καὶ πρὸς τὴν ἀφὴν καὶ πρὸς τὴν ὄψιν.

λοτ'.

Ἐν ἰθυώρει δὲ τῆς κνήμης οὐ ξυνέχεται.

[208] Οὐ συνέχεται τὰ προειρημένα δύο ὅσα τῆς κνήμης κατὰ τὴν εὐθύτητα τῆς κνήμης, ὅπερ ἐστὶ κατὰ τὸ μῆκος οὐ συνέχεται, τουτέστιν οὐχ ἄπτεται κατὰ τοῦτ' ἀλλήλων οὔτε συνδεῖται.

Communem non debemus ita accipere quasi continuam atque omnino unam, sed quasi utriusque appendices inter se jungantur et unius tantum opinionem faciant: ita enim inter se conveniunt hae appendices, ut una esse videatur. Extremae vero earum partes rotundae qua carne nudantur, non recte a quibusdam talus nominatur; perpetua enim chorda talum continet ab interiori parte, qui ab hac tectus nec visu comprehenditur nec tactu.

XXXVI.

Sed recta in crure dehiscunt.

Dehiscunt proposita duo ossa recta in crure, hoc est in longitudine cruris non se contingunt neque inter se connectuntur.

Ed. Chart. XII. [208.]

Ed. Bas. V. (549.)

λξ'.

Τὰ δὲ πρὸς τοῦ μηροῦ ξυνέχεται καὶ ἐπίφυσιν ἔχει καὶ ἡ ἐπίφυσις διάφυσιν.

Πολλαπλάσιόν ἐστι τῷ πάχει τὸ τῆς κνήμης πέρας ἐν τῇ κατὰ γόνυ διαρθρώσει τοῦ τῆς περόνης, ὥστε καὶ ἡ ἐπίφυσις ὅλη σοι δόξει τῆς κνήμης εἶναι, κατὰ δὲ τὸ ἔξω πέρας αὐτῆς ὑπερήρεισται ἡ περόνη. διάφυσιν δ' ἔχει, φησὶ, τὴν ἐν τῷ μέσῳ γεννωμένην ὑπεροχὴν νευροχονδρώδη διάφυσιν εἰπών. διορίζει δ' αὐτὴ τοὺς ἐπιβαίνοντας τῇ κνήμῃ κονδύλους. καταπαλαιουμένους τῶν ὀστέων ἐπὶ τῶν νεκρῶν σωμάτων ἀποσῆπεται πολλάκις, ὥς ἀπατηθῆναι τινα, καὶ δόξει ψεῦδος εἰρησθαι πρὸς Ἱπποκράτους ὑπὲρ αὐτῆς ἀλόγως γε τῶν προσφάτων ἀπάντων φαίνεται.

λη'.

Μακρότερον δὲ τὸ ἕτερον ὀστέον σμικρῷ τὸ κατὰ τὸν σμικρὸν δάκτυλον. ἡ μὲν φύσις τοιαύτη τῶν ὀστέων τῶν ἐν τῇ κνήμῃ.

XXXVII.

Ad femur autem junguntur et appendicem habent, appendix vero discrimen.

In commissura genu caput tibiae longe crassius est quam surae, atque idcirco appendix tota esse tibiae videbitur ipsamque ab exteriori parte sura fulcit. Discrimen quod διάφυσιν vocat id intelligit quod in medio exstat nervosum cartilaginofumque, quod processus femoris qui in tibia conjiciuntur distinguit, sed in ossibus eorum corporum quae jam diu mortua sunt corrumpitur, sic ut aliquis decipiat falsumque existimet quod ab Hippocrate scribitur. Injuria quidem, quoniam in recenti cadavere id semper apparet.

XXXVIII.

Longius autem paulo est alterum os quod a parte minimi digiti est. Natura ossium cruris sic se habet.

Ed. Chart. XII. [208.]

Ed. Bas. V. (549.)

Μακρότερον ὅπερ ἐγὼ γράφειν οὕτως ἀξιῶ, μικρότερον δ' ἐστὶ τὸ ἕτερον ὅσπου κατὰ σμικρὸν δάκτυλον, καὶ εἰ οὕτως ἔγραψεν αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης, οὕτως πέπειστο τὴν κατὰ τὸ γόνυ τῆς κνήμης ἐπίφυσιν κοινὴν ἀμφοτέρων εἶναι ὀστέων, οὐ μόνης τῆς κνήμης, ἀπλῶς ἔσται μακρότερον καὶ οὐ κατὰ τὸ κάτω πέρας μόνον.

λθ'.

Ὀλισθαίνει δὲ ἔστιν ὅτε τὰ πρὸς τοῦ ποδὸς, ὅτε μὲν ζὺν τῇ ἐπιφύσει ἀμφοτέρω τὰ ὀστέα, ὅτε δὲ ἡ ἐπίφυσις ἐκινήθη, ὅτε δὲ τὸ ἕτερον ὀστέον.

Ἐνιοὶ τῶν ἱατρῶν οἴονται τὸ ἐξαρθρεῖν λέγεσθαι κατὰ τῶν ἐξισταμένων τελέως ὀστέων. τὸ δὲ ὀλισθαίνειν ἐπὶ τῶν παραρθρῶν μὲν, οὐ μὴν παντάπασί γε ἐκπιπτόντων τῆς φυσικῆς διαρθρώσεως, οὐδὲ τὸ κατὰ τὴν ἀρχὴν εἰρημένον ἐν τῷ περὶ ἄρθρων ἔχον οὕτως. ὦμον δ' ἄρθρον

Quod inquit longius, ego sic scribendum cenfeo, longius autem paulo est alterum os a parte minimi digiti. Quodsi non hoc modo, sed illo Hippocrates scripsisset, confirmaret prorsus tibiae appendicem in genu communem esse utriusque ossis, non propriam tibiae. Nam simpliciter longius esset, non ima parte dumtaxat.

XXXIX.

Laxantur hoc modo a parte pedis, ac tunc modo una cum appendice ossa ambo, modo appendix tantum movetur, modo alterum os.

Putant medicorum aliqui verbum ἐξαρθρεῖν usurpari ad ea ossa significanda quae toto loco mota sunt, sed ὀλισθαίνειν, quo verbo laxantur expressit, ad ea quae paululum, non tamen ex toto naturali sede excesserunt. Verum hi non videntur legisse librum de articulis ubi initio protinus ait: articulum qui cum lato scapularum osse committitur, vidi uno modo excidere, nempe in

Ed. Chart. XII. [208. 209.]

Ed. Bas. V. (549.)

ἓνα τρόπον οἶδα ὀλισθάνον τὸν ἐς τὴν μασχάλην· ὅλη γὰρ ἡ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος ἀποχωρεῖ τῆς κοιλότητος, ἢ διήρθρωται μὴ δυναμένης γενέσθαι βραχείας παραρθρήσεως, καθάπερ αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης ἔγραψε καὶ τὴν αἰτίαν προσθεῖς, ἣν ὅταν ἐπ' ἐκεῖνο τὸ βιβλίον ἀφικώμεθα μαθησόμεθα.

μ'.

[209] Ταῦτα δ' ὀχλώδεα μὲν ἦσσαν ἢ τὰ ἐν τῷ καρπῷ τῶν χειρέων, εἰ τολμῶεν ἀτρεμεῖν οἱ ἄνθρωποι. ἴησις δὲ παραπλησίη οἵηπερ ἐκείνῳ, τὴν τε γὰρ ἐμβολὴν χρὴ ποιεῖσθαι ἐκ κατατάσιος ὥσπερ ἐκείνων, ἰσχυροτέρης δὲ δεῖται τῆς κατατάσιος, ὅσα ἰσχυρότερον τὸ σῶμα ταύτη. ἐς τὰ πλεῖστα μὲν γὰρ ἀρκέουσιν ἄνδρες δύο, ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν τείνοντες. ἣν δὲ μὴ ἰσχύουσι, ἰσχυροτέραν ρηίδιον ἐστὶ ποιεῖν τὴν κατάτασιν.

Οὐ μόνον τῶν ἐν τῷ καρπῷ τῆς χειρὸς ἦσόν ἐστιν ὀχλώδη, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τῷ ποδὶ πολὺ μᾶλλον. ἐπεὶ δὲ

alam, in quo loco verbum excidere ὀλισθάνον dixit. Atqui totum humeri caput eo sinu movetur in quo recipitur, quum non possit paulum excedere, sicut ipse Hippocrates docuit ubi causam adjecit, quam habebimus quum ad eum locum veniemus.

XL.

Haec quidem minus molesta sunt quam quae in prima palmarum parte, homines modo quiescant. Curatio autem in utroque casu similis requiritur: namque haec coniungenda in suum locum sunt, intensa perinde atque illa, sed valentiores etiam intensiorem requirunt, quatenus corpus hac etiam parte validius est. Plerumque satis duo homines sunt qui in diversa contendunt, qui ubi nequeant abunde extendere, facile est validiorem intensiorem adhibere.

Non modo minus molesta sunt quam quae in prima palmarum parte, sed multo magis quam quae in pede. Sed

Ed. Chart. XII. [209.]

Ed. Bas. V. (549. 550.)

κοινὴν τὴν διδασκαλίαν ἐποίησατο τὴν κατὰ τὸν πόδα καὶ ἄκρην τὴν χεῖρα, διὰ τοῦτο ἤρκεσεν αὐτῷ μνημονεῦσαι τοῦ ἑτέρου τῶν μορίων, ὃ πρῶτόν ἐστι τῆς κνήμης καὶ τοῦ ποδὸς κατ' εὐθείαν. ὅσον γὰρ ἀπολείπεται τῶν κατὰ τὸν πόδα καὶ μάλιστα τῶν κατὰ τὴν πτέρναν ἐστὶν ὀχλωδεστέρα μικρόν ἔμπροσθεν αὐτὸς εἶπεν.

μα'.

Ἡ γὰρ πλήμνην κατορύξαντα χορὴ ἢ ἄλλο τι ὃ τι τούτῳ ἔοικε μαλθακὸν τι περὶ τὸν πόδα περιβάλλειν, ἔπειτα πλατέσι βοείοισιν ἱμάσι περιδήσαντα τὸν πόδα τὰς ἀρχὰς τῶν ἱμάντων ἢ πρὸς ὑπερόν ἢ πρὸς ἕτερον ξύλον προσδήσαντας τὸ ξύλον πρὸς (550) τὴν πλήμνην ἄκρον ἐνθέντε ἀνακλῶν. τοὺς δ' ἀντιτείνειν ἄνωθέν τε τῶν ὤμων ἐχομένους καὶ τῆς ἰγνύης.

Ξύλον τι κατορύττειν ἀξιοῖ δύναμενον ὑποδέξασθαι πέρας μοχλοῦ, δι' οὗ τὴν κατάτασιν τοῦ κώλου μέλλει ποιεῖν.

quoniam de pede et manu communiter tractavit, ideo abunde existimat alterius partis dumtaxat meminisse, quae quod ad molestiam pertinet, media est inter crus et pedem; quanto enim majorem molestiam affert quam crus, tanto minorem quam pes et praecipue quam calx, de quo paulo supra egit.

XLI.

Nam vel rotae modiolum defigere oportet vel aliud quid simile, tum molli aliqua re pedem obvolvere bubulisque loris latis circumligare et eorum capita vel ad pistillum vel ad aliud lignum devincire ejusque imam partem in modiolum demittere, summam recurvare; alios vero et ab humeri capite et a poplite in contrariam partem extendere.

Lignum defigi jubet, quo recipere possit imam partem vectis, per quem membrum debet ab inferiori parte

Ed. Chart. XII. [209. 210.]

Ed. Basf. V. (550.)

σθαι. γινώσκειν δὲ οἶμαι σε τὴν καλουμένην χοινικίδα τοῦ
 τρόχου πλήμνην ὑπὸ τῶν Ἰώνων λέγεσθαι, καὶ γὰρ παρὰ
 τῷ ποιητῇ τοῦνομά ἐστι. τὴν δ' εὐπορίαν τῶν εἰς τὰς
 θεραπείας χρησίμων ἀσκεῖν αἰεὶ συμβουλεύων ὁ Ἱπποκράτης
 ἐμνημόνευσε καὶ νῦν τῆς πλήμνης ἐν ἅπασι τόποις ὑπ' ἀν-
 θρώπων οἰκουμένος εὐπορῆσαι δυναμένων ἡμῶν αὐτῆς, ὥσπερ
 καὶ τῷ ὑπέρῳ πρὸς τὴν ἐνεστιῶσαν κατάστασιν ἀντὶ μοχλοῦ
 χρῆται. καὶ τίνα δὲ τρόπον αὐτοῖς προσήκει χρῆσθαι σα-
 φῶς αὐτὸς ἐδήλωσε διὰ τῆς ἰδίας λέξεως τοῖς προσέχουσι
 τὸν νοῦν αὐτῷ.

 μβ'.

*Ἔστι δὲ καὶ τὸ ἄνω τοῦ σώματος ἀνάγκη προσλαβεῖν.

[210] Τὰς ἰσχυρὰς ἀντιτάσεις ἀνάγκας εἶρηκε τὸ
 βίαιον αὐτῶν ἐνδείξασθαι βουλόμενος.

extendi. Tibi vero ignotum esse non credo rotæ mo-
 diolum πλήμνην ab Ionibus appellari, quum apud poëtam
 hoc quoque vocabulum legatur. Commonet autem Hip-
 pocrates ut ubique ex iis quæ ad curationem conducunt
 illis utamur quæ in promptu sunt. Et nunc etiam me-
 minit modioli rotæ qui praeſto nobis esse potest ubivis
 gentium, similiter pistillo pro vecte nunc ad extendendum
 utitur. Sed qua via adhiberi haec debeant ipse suis ver-
 bis, si animadvertantur, aperte declaravit.

 XLII.

Sed a superiori parte adhibere vim licet.

Vim, hoc est valentem in utramque partem intensio-
 nem, ἀνάγκην appellavit, ut vehementem ejus potentiam
 indicaret.

μγ'.

Τοῦτο μὲν ἦν βούλη ξύλον στρογγύλον λεῖον κατορύξας βα-
θείως, μέρος τι αὐτοῦ ὑπερέχον τοῦ ξύλου μεσηγνὺ τῶν
σκελέων ποιήσασθαι παρὰ τὸν περίνεον, ὥς κωλύη ἀκο-
λουθῆναι τὸ σῶμα τοῖσι πρὸς ποδῶν τείνουσιν.

Ὅρθόν τοῦτο τὸ ξύλον ἵστησιν ἀσφαλῶς ἐστηρικμένον,
ὅπως ὁ κατατεινόμενος, ὥς προεῖρηται, μὴ συνακολουθῶν
τῇ κατατάσει μέσον τῶν δύο σκελῶν ἡδρασμένου τοῦ ξύλου
κατὰ τὸν περίνεον, οὕτω δ' ὀνομάζεται τοῦ σώματος ἡμῶν
ἐκεῖνο τὸ μέρος ὃ μεταξὺ τῆς ἑδρας ἐστὶ καὶ τῆς ἀρχῆς
τοῦ αἰδοίου.

μδ'.

Ἐπειτα πρὸς τὸ τεινόμενον σκέλος μὴ ῥέπειν. τὸν δὲ τινα
πλάγιον παρακαθήμενον ἀπωθῆναι τὸν γλουτὸν, ὥς μὴ
περιέλκηται τὸ σῶμα.

Κατὰ τὰ πλεῖστα τῶν ἀντιγράφων ἐφεξῆς τῆς προγε-
γραμμένης ῥήσεως αὕτη γέγραπται, δυναμένης τῆς ὅλης δια-

XLIII.

*Sed etiam ubi velis alte lignum defigere rotundum ac leve,
sic ut pars ejus exstet quae inter crura media inter
anum et naturale demittatur, ut prohibeat sequi corpus
quod a pedibus extenditur.*

Rectum statuit lignum hoc firmiter inhaerens, ne cor-
pus, ut dictum est, a pedibus extantum sequatur, quod
collocatum sit hoc lignum inter anum et primam natura-
lis partem, quem locum περίνεον appellat.

XLIV.

*Deinde ne corpus inclinetur in crus quod intenditur collo-
care aliquem a latere oportet qui clunem repellat, ne
corpus ducatur.*

In plerisque exemplaribus quae nunc proponuntur
verba proxime positis subjiciuntur, quamquam sine his

Ed. Chart. XII. [210.]

Ed. Bas. V. (550.)

νοίας σώζεσθαι χωρὶς αὐτῆς. βούλεται γὰρ μέσον τῶν δύο σκελῶν ὀρθὸν στηρίξας τὸ ξύλον οὕτως κατατείνειν τὸ πεπονθὸς σκέλος ἀντιποῦντός τινος ἄνω τὸν γλουτὸν, ὥς μὴ περιέλκηται τὸ σῶμα ταύτῃ καὶ γιγνόμενον ἑτερόρροπον ἔπεσθαι συγχωρεῖ τὸ σκέλος τῷ κατατείνοντι. τοῦτο γὰρ εἰ γένοιτο, τὴν κατάτασιν ἐκλυθῆναι συμβήσεται.

μέ.

Τοῦτο δὲ καὶ ἦν περὶ τὰς μασχάλας ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὰ ξύλα παραπέπηγεν, αἱ δὲ χεῖρες παρατεταμέναι φυλάσσονται, προσεπιλαμβάνειτο δὲ τις κατὰ γόνυ, καὶ οὕτως ἀντιτείνεται.

Ἄλλην ἐπίνοιαν αὐτῶν διδάσκει σε καθ' ἣν οὐκ ἀκολουθήσει τὸ λοιπὸν σῶμα τῷ κατατεινόμενῳ μέρει τοῦ κώλου, τὸ παρ' ἑκάτερά τῇ μασχάλῃ καταπηγνύμενον ξύλον, ὃ ἀντιστηρίζον τε καὶ ἀντερεῖδον τῷ σώματι κωλύει τὸν ἄνθρωπον ἔπεσθαι τῇ πρὸς τὰ κάτω μέρη γιγνομένη τάσει.

universa sententia maneat. Vult enim medium lignum statui inter utrumque crus atque ita ab inferiori parte affectum crus extendi aliquo sursum clunem repellente, ne corpus ea parte trahatur et in alteram partem inclinatum permittat crus ducentem sequi; namque ubi hoc accadat, intensionem remitti necesse est.

XLV.

Idem quoque fiet, si ad utramque alam lignum figatur, brachia vero servantur extensa et alius genu prehensens in contrariam partem adducat.

Modum alium docet quo prohibere possis ne totum corpus extensam membri partem sequatur. Figit enim lignum ad utramque alam quod corpori objectum hominem sequi non patiat, quum partes inferius extenduntur. Sed nunc nihilominus oportet crus quod ab inferiori

Ed. Chart. XII. [210. 211.]

Ed. Bas. V. (550.)

χρὴ δ' ὅμως καὶ νῦν αὐτὸ τὸ κατατεινόμενον σκέλος ἰδίᾳ
 πάλιν ἀντιτείνειν ἄνω κατὰ γόνυ τὸν ἀνάτασιν ποιοῦμενον.

μοῖ'.

[211] Τοῦτο δ' ἦν παρὰ τὸ γόνυ βούληται, ἄλλους ἱμᾶν-
 τας περιδήσας καὶ περὶ τὸν μηρὸν, πλήμνην ἄλλην ὑπὲρ
 κεφαλῆς κατορύξας ἑξαρτήσας τε τοὺς ἱμᾶντας ἐκ τινος
 ξύλου τὸ ξύλον στηρίζων ἐς τὴν πλήμνην.

Εἰ ἐλκόντων ἄνω τὸ σκέλος ἐπιτρέψει τὴν ἀνίτασιν,
 ἔστι σοι διὰ περιθέσεως ἱμᾶντων αὐτὸ ποιῆσαι, τὰς ἀρχὰς
 αὐτῶν ἄνω τοῦ σώματος ἀγαγόντα, κἄπειτ' ἐντεῦθεν περι-
 βάλλοντα μοχλῶ. χρὴ δὲ δηλονότι τοῦ μοχλοῦ τὸ πρὸς τῇ
 γῇ στηριζόμενον πέρας ὑποβεβλημένον ἔχειν τι κοῖλον. οἷά
 περ ἔστιν ἡ πλήμνη τοῦ τρόχου, πρὸς ἣν ἀντερείδων ὁ μο-
 χλὸς ἐργάζεται πρὸς τὰναντία τὴν τάσιν.

parte extenditur, proprie a genu prehensum in superio-
 rem partem attrahi atque ita in diversa diduci.

XLVI.

*Nihil enim prohibet, si placeat, lora alia ad genu vel ad
 femur alligare, aliumque rotæ modiolum post caput
 hominis figere, loraque ad aliquod lignum dare, quod
 in modiolum demittatur.*

Ubi velis crus a superiori parte extendi, ut in di-
 versa diducatur, moliri eam rem poteris injectis loris,
 quorum capita rursus adducta ad vectem religentur; imae
 autem vectis parti quae haerere pavimento debet, necesse
 est cavum aliquod subjiciatur, ejusmodi est rotæ mo-
 diolus qui obex vecti fit, ut possit in contrariam partem
 attrahere.

Ed. Chart. XII. [211.]

Ed. Bas. V. (550.)

μζ.

Τάναντία τῶν πρὸς ποδῶν ἔλκειν.

Εἴπερ ἐγγράπτο πρὸς τάναντία, τί ἀσαφές ἂν ἦν, ὥσπερ κατὰ τὴν διάνοιαν τὸ λεγόμενον, οὕτω καὶ κατὰ τὴν λέξιν. ἐπεὶ δὲ τάναντία γέγραπται, ἣ λείπειν νομιστέον ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ βιβλιογράφου παραλειμμένην τὴν εἰς τὸ πρόσθεν ἢ αὐτὸν Ἱπποκράτην κατὰ προαίρεσιν, ὥς ἰσοδυναμῶς, ἣ κεχρησθαι τῇ φωνῇ τάναντία ἢ οἶον ἐπίρρημα εἰρηκέναι τάναντία, ὥς εἰ καὶ ἐναντίως ἔλεγε.

μη.

Τοῦτο δ' ἦν βούλη ἀντὶ τῶν πλημνέων δοκίδα ὑποτείνας ὑπὸ τὴν κλίνην μερίην, ἔπειτα πρὸς τῆς δοκίδος, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὴν κεφαλὴν στηρίζων καὶ ἀνακλῶν τὰ ξύλα κατατείνειν τοὺς ἱμᾶντας.

XLVII.

Et ad contraria atque ad pedes attrahat.

Ad contraria dixit τάναντία. Sed si scriptum inveniremus πρὸς τάναντία, quidnam obscurum in verbis aut sententia esset? Verum quia legimus τάναντία sine prae-positione πρὸς, quae significat ad, duorum alterum existimandum est, aut in principio ab eo qui librum descripsit omissam fuisse particulam εἰς vel πρὸς aut ab ipso Hippocrate de industria vel quod idem significet vel quod vocem τάναντία usurpet pro adverbio, quasi dixerit ἐναντίως.

XLVIII.

Pro modiolis etiam poteris lecto mediocrem trabeculam subjicere ejusque utrumque caput stabilire lignisque recurvatis lora extendere.

Ed. Chart. XII. [211. 212.]

Ed. Bas. V. (550.)

Δύο πλημναι πρόσθεν αὐτοῦ καὶ δύο μοχλοὶ τὴν ἀντί-
 τασιν ἐργάζονται, μίαν ἣν ὑποκάτω τοῦ κατατεινομένου σκέ-
 λους, ἑτέραν δὲ ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς. ἐπεὶ δὲ, ὥσπερ ἔφην,
 ἀσκεῖν ἡμᾶς ἀξιοῖ τὴν εὐπορίαν τῶν ἰαμάτων, ἑτέραν ἐπι-
 νοίαν ἑαυτοῦ διδασκων γυμνάζει σε πρὸς τὴν τῶν ὁμοίων εὐ-
 ρειν. εἰ γὰρ αἱ πλημναι μὴ παρείεν, ὑποτείνας ξύλον μα-
 κρὸν κατὰ τὸ μῆκος τῆς κλίνης, ἐφ' ἧς ὁ θεραπευόμενος
 κατάνκειται· τὰ μὲν ἄλλα ταῦτα τοῖς ἔμπροσθεν πράξεις πε-
 ριβάλλον τοὺς ἱμᾶντας ὁμοίως οἷς ἐδίδαξε τὸ ποῖα τοῦ σώ-
 ματος ἐξαρτήσεις τε καὶ διὰ τῶν ξύλων, δι' ὧν αὐτοὺς
 μοχλεύσεις, ἀντὶ δὲ τῶν πλημνῶν εἰς χρήσιν τοῖς τοῦ μα-
 κροῦ ξύλου πέραςιν, ὡς κεφαλὰς ὀνομάζουσι τὴν ἀντέρεισιν
 τῶν μοχλευόντων ξύ- [212] λων πρὸς ἑκείνα ποιούμενος
 ὑπερέχοντα τῆς κλίνης σύμμετρον ἐκατέρωθεν, ἐκ τε τῶν
 πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ τῶν πρὸς τοῖς ποσὶ μερῶν. δοκίδα
 δὲ τὸ ὑποτεινόμενον κατὰ τὸ μῆκος τῇ κλίνῃ ξύλον ὠνόμα-
 σεν, εἰ καὶ μικρὰν εἶπε δοκόν.

Ante binis modiolis binisque vectibus in contrarias
 partes extendebat, uno infra pedem extenso, altero supra
 caput. Sed quoniam, ut retuli, in eo exerceri nos voluit
 ut praesidia in promptu habeamus, alium modum docens
 in similibus inventionem te exercet; nam si modiolis non
 sint, tignum quod lecti super quo aegrotans jacet longi-
 tudinem aequet subjiciendum est. Cetera omnia eadem
 atque ante efficienda sunt: lora enim corpori injicienda
 eo modo quo superius docuit vinciendaque ad ligna qui-
 bus quasi vectibus ad extendendum utimur. Sed pro mo-
 diolis nunc adhibentur extrema longioris tigni quae ca-
 pita dicuntur, ut modice utrimque lectum excedentia et
 a capite et a pedibus extendentibus lignis lora sint. Tra-
 beculam vero quod lignum in longitudinem lectui subji-
 citur δοκίδα dixit, quasi μικρὰν δοκόν, id est parvam tra-
 bem, significans.

Ed. Chart. XII. [212.]

Ed. Bas. V. (551.)

μθ'.

(551) Ἦν δὲ θέλης ὀνίσκους καταστήσας ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπ' ἐκείνων τὴν κατάτασιν ποιέεσθαι, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τρόποι κατατασίων.

Τοὺς ἄξονας αὐτοὺς ὄνους εἴωθε καλεῖν, ὥσπερ καὶ τὸ λέγειν ὄνου τε περιαγωγήν. νῦν οὖν τοὺς μικροὺς ἄξονας ὀνίσκους εἴρηκεν ὑποκοριστικῶς, ὥσπερ ἐν τῇ προγεγραμμένη ῥήσει τὴν μικρὰν δοκὸν δοκίδα. χρὴ γάρ σε μὴ μόνον ἡσκήσθαι πρὸς τὴν τῶν εὐπορίστων ἐπίνοιάν τε καὶ χρῆσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν τῶν παρ' ἰατροῖς παρεσκευασμένων ὀργάνων πρὸς τὰς τοιαύτας ἀντιτάσεις. ἄξονας οὖν θεῖς οὐ κατὰ τὸ μῆκος τοῦ σώματος, ἀλλ' ἐγκαρσίαν, ὥς ἐκείνο, θέσιν ἔχον ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ θεραπευομένου σώματος, ὅπερ αὐτὸ σημαίνει, κάτωθεν μὲν τῶν ποδῶν τὸν ἕτερον, ἄνωθεν δὲ τῆς κεφαλῆς τετάχθαι τὸν ἕτερον, ἔπειτα δὲ περιβάλλον τῶν ἱμάτων τὰς τελευτὰς τοῖς ἄξουσιν ἐν τῆς

XLIX.

Commode item extendens per axiculos ab utraque parte collocatos. Sunt etiam aliae extendendi rationes quam plurimae.

Axes solitus est appellare ὄνους, quemadmodum ubi scribit axis versatio. Nunc vero axiculos nominavit ὀνίσκους usus nomine diminutivo, sicut in superioribus verbis trabeculam δοκίδα dixit parvam trabem significans. Exerceri autem debes, non solum in iis quae prompta sunt excogitandis atque admovendis, sed etiam in machinamentis quae parantur a medicis ad has intendendi rationes. Axes itaque collocandi sunt non recti in longitudinem corporis, sed transversi ab iis quae hinc atque hinc sunt partibus corporis quod curatur. Id autem non aliud significat quam alterum ab inferiori parte a pedibus, alterum a superiori a capite collocandum esse. Post haec

Ed. Chart. XII. [212.]

Ed. Bas. V. (551.)

ἐκείνων περιαγωγῆς τὴν ἀντίτασιν ἐργάσῃ τοῦ θεραπευομένου σκέλους.

v.

Ἄριστον δὲ ὅστις ἐν πόλει μεγάλην ἱητρεύει κεκτῆσθαι ἰσχυρασμένον ξύλον, ἐν ᾧ πᾶσαι ἀνάγκαι ἔσονται, πάντων μὲν κατηγμάτων, πάντων δὲ ἄρθρων ἐμβολῆς ἐκ κατατάσιος καὶ μοχλεύσιος. ἀρκεῖ δὲ τὸ ξύλον, ἣν ἢ τοιοῦτον οἶον οἱ τετράγωνοι στῦλοι, οἷοι δρυῖνοι γίνονται, μήκος καὶ πλάτος καὶ πάχος.

Ὅργανον τινὸς καὶ μηχανήματος, οὗτινος ἂν ἐθέλει ἐμνημόνευσεν. ἐν δὲ τῷ λόγῳ περὶ οὗ τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ διδάξει κατὰ τὸ περὶ τῶν ἄρθρων βιβλίον ἐπόμενον τῷδε· καὶ ἡμεῖς οὖν ἐν ἐκείνῳ τὴν ἐξήγησιν ὣν ἀσαφῶς εἶπε ποιησόμεθα· νυνὶ δὲ ἐπὶ τὰ συνεχῆ τοῦ λόγου μεταβῆναι καὶ προσθεῖς.

injecta lora extrema ad axes danda, qui versati crus quod curatur in diversas partes diducant.

L.

Optimum autem est, si quis medicinam in magna urbe exerceat, paratum habere lignum per quod vim omnem adhibeamus ad fracta et luxata omnia restituenda, tum extendentes tum impellentes. Abunde autem erit lignum tale, quales sunt quadratae columnae quernae, quod ad longitudinem, latitudinem et crassitudinem pertinet.

Organi cujusdam seu machinamenti quod haberi vult mentionem facit. In libro autem de articulis qui huic subjicitur docet ejus fabricationem. Nos ibi si quid obscurum fuerit exponemus; nunc primum est ad ea transire quae subdit.

Ed. Chart. XII. [212. 213.]

Ed. Bas. V. (551.)

να.

Ἐπὴν δὲ ἱκανῶς κατατανύσης.

Τὸ σκέλος δηλονότι· περὶ γὰρ τῶν τῆς κνήμης περὶ τὸν ἀστράγαλον ἐξαρθρημάτων ὁ λόγος ἦν αὐτῷ, καὶ τῷ μεταξὺ περὶ τῆς ἀντιτάσεως διδάξας, οὕτω πάλιν ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς λόγον ἐπανῆλθεν.

νβ.

[213] Ῥηϊδίον ἤδη τὸ ἄρθρον ἐμβαλεῖν, ὑπεραιωρεῖται γὰρ ἐς ἰθυωρίην ὑπὲρ τῆς ἀρχαίης ἑδρης. κατορθώσαντα οὖν χρὴ τοῖσι θένανσι τῶν χειρῶν, τοῖσι δὲ ἐς τὸ ἐξεστηκὸς ἐρείδοντα, τοῖσι δὲ ἐπὶ θάτερα κατώτερον τοῦ σφυροῦ ἀντερείδοντα. ἐπὴν δὲ ἐμβάλῃς, ἦν μὲν οἷόν τε ἦ, κατατεταμένα ἐπιδεῖν χρὴ· ἦν δὲ καλύπτεται ὑπὸ τῶν ἱμάντων, ἐκείνους λύσαντα ἀντικατατείνειν ἐς τ' ἀν ἐπιδήσης.

Ἐκ τῶν τοιούτων αὐτοῦ λέξεων ὁρμώμενοι τινες ἄρθρον καλεῖν αὐτὸν φάσκουσι τὰ πέρατα τῶν διηρθρωμένων

LI.

Ubi satis extenderis.

Crus videlicet. De crure enim agens circa talum prolapsus inferuit [extendendi rationem, sicque rursus ad sermonem revertitur quem initio proposuit.

LII.

Articulus facile reconditur. Diducitur enim ab antiqua sede, sic ut e regione supra ipsam spectans non haereat. Prominentioribus itaque palmarum partibus dirigendus est, partim quod exstat adurgentibus, partim infra talum repellentibus. Eo restituto crus, si fieri potest, extantum alligandum est; sin lora prohibeant, ea solvenda et dum vinculum injicitur in contrarias partes extendendum.

Hippocrates articulum ἄρθρον dixit, quo moventur qui volunt sic apud ipsum vocari extrema ossa quae in

Ed. Chart. XII. [213.]

Ed. Bas. V. (551.)

πρὸς τὰς κοιλότητας ὁσίων, ὥστε τὸ μὲν σύμπαν διάρθρω-
σιν καλεῖσθαι, καθ' ὃ συνάπτεται πρὸς ἀλλήλοις τὰ πέ-
ρατα τῶν κινουμένων ὁσίων, ἐν ταῖς ἐκτάσεσιν τε καὶ κάμ-
ψεσιν. αὐτῶν δὲ τῶν ὁσίων ἑκατέρου τοῦ μὲν ἐμβαίνοντος
τὸ πέρασ ἄρθρον, τοῦ δ' ὑποδεχομένου τὴν κοιλότητα κο-
τύλην ἢ γλήνην ὀνομάζειν αὐτόν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὀνόματα
τὴν ἐκθλινῃ ἔχειν. μετὰ ταῦτα δὲ σε διδάξει κοινὴν ἀπά-
σης ἐμβολῆς μέθοδον, ὥς κατ' ἀρχὰς ἡμεῖς εἰρήκαμεν ἐν
τῷ πρώτῳ τῶνδε τῶν ὑπομνημάτων, ἔνθεν περὶ τῆς χρεῖας
ἐδιδάξαμεν ἐν ἐκείνοις τοῖς λόγοις ὥς οὐχ οἶόν τ' ἐστὶν
ἐμβάλλειν αὐτὰ προσηκόντως ἄνευ τῆς ὑπεραιωρήσεως. εὐθὺ
δὲ καὶ τὸν ὅρον διδάξει μέχρι πόσου χρὴ κατατείνειν. ὅταν
γὰρ ἤδη δόξεις ἱκανῶς ἔχειν, ὥς ὑπεραιωρεῖσθαι δύνασθαι,
παύσει τῆς ἀντιτάσεως.

γγ'.

Ἐπιδεῖν δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰς ὡσαύτως βαλλόμενον
κατὰ τὸ ἐξεστηκὸς καὶ τὰς περιβολὰς τὰς πρώτας πλεί-

cavis recipiuntur, sic ut totum id appelletur διάρθρωσις,
ubi committuntur extrema ossium quae in flexu atque
porrectione moventur. Ex utroque autem osse id quod
inferitur ἄρθρον, cavum quod recipit κοτύλη vel γλήνη ab
Hippocrate dicatur. Sed haec nominum disceptatio reji-
cienda vero. Deinceps vero ostendit luxati restituendi
rationem universam, sicuti nos in primo horum commen-
tariorum statim diximus, ubi intendendi usum explicavi-
mus, demonstrantes non posse luxata commode restitui,
nisi ita diducantur ut alterum alteri non inhaereat. Pro-
pinus autem terminum habes, ad quem usque extendere
conveniat; namque ubi jam videbuntur eatenus extenta
esse, ut altero alteri non inhaerente diducantur, exten-
dere defines.

LIII.

*Dandum insuper eodem modo vinculum est aequae capiti-
bus ea parte quae exstat impositis, ibique primo et plu-*

Ed. Chart. XII. [213. 214.]

Ed. Bas. V. (551.)

στας κατὰ τοῦτο ποιέσθαι καὶ τοὺς σπλήνας πλείστους
κατὰ τοῦτο καὶ τὴν πίεσιν μάλιστα κατὰ τούτο.

Τὰ κεφάλαια συντεμὼν ἀνέμνησε τῆς καταγμάτων ἐπι-
δέσεως, ἣν ἐμπροσθεν ἐδείξαμεν· καὶ μέντοι καὶ μεμνησθαι
χρὴ τὰ τε κατ' ἄκραν τὴν χεῖρα καὶ τὰ κατὰ τὸν πόδα καὶ
τὰ κατὰ τὴν πτέρναν καὶ προσέτι ταῦτα τὰ κατὰ τὰ σφυρὰ
ἐξαρθρώματα τῷ καταγματικῷ τρόπῳ τῆς ἐπιδέσεως πεί-
θεσθαι, διὸ καὶ τούτῳ τῷ βιβλίῳ περιέχεται πάντα. τὴν
δ' αἰτίαν τοῦ χρῆναι τὴν ἐπίδεσιν οὕτως ποιέσθαι, καὶ
ἐξάρθρημα, καὶ κάταγμα τὸ γεγονὸς ἤ, πρῶν μεμαθήκαμεν.

νδ.

Προσεπιδεῖν δὲ καὶ ἐνθεν καὶ ἐνθεν ἐπὶ συχνόν.

Τοῦτ' ἐν τῷ κατ' ἰητρείῳ διὰ τῆσδε τῆς λέξεως ἐδή-
λωσεν· ἣν δ' ἐπιδέοι, πολλὸν τοῦ ὑγιέος προσλαμβάνεται
καὶ ἡ αἰτία πρόσθεν εἴρηται. ἄμεινον γὰρ ἐκθλί- [214] βε-

*rimum circumdandum et pannis plurimis injectis potissi-
mum adstringendum.*

Capita summatim commemoravit illius vinculi ad fra-
cturas pertinentis quod ante declaravimus. Meminisse
autem oportet ea quae in manu, pede, calce talisque suo
loco excedunt, eo modo vincienda esse quo fracturae, at-
que idcirco in hoc libro omnia comprehendi. Causam
vero quamobrem ita vincendum sit, sive fractum os sit,
sive prolapsum, in superioribus habuimus.

LIV.

Tum hinc atque hinc plurimum.

Hoc etiam docuit in libro de officina medici, quum
inquit: comprehendatque vinculum integrae partis quam
plurimum, causa in prioribus posita est. Satius enim est

Ed. Chart. XII. [214.]

Ed. BaI. V. (551.)

σθαι τοῦ πεπονθότος μορίου τοὺς χυμοὺς οὐκ εἰς τὰ πα-
ρακείμενα μόνον, ἀλλὰ μέχρι πολλοῦ τε προστεθεῖσθαι καὶ
μακροῦ κωλύεσθαι.

νε.

Μᾶλλον δέ τι τοῦτο τὸ ἄρθρον περιέχθαι χρὴ ἐν τῇ πρώτῃ
ἐπιδέσει ἢ τὸ ἐν τῇ χειρί.

Κατὰ τὰ μεγέθη τῶν ἁρθρῶν ποιῆται τὸ μέτρον τῆς
πιέσεως καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὀθονίων προσεπισκοπούμενος
τὸ νευρώδες αὐτῶν καὶ εὐαίσθητον, ἥτιον γὰρ ἀποθλίβε-
σθαι βούλεται.

νοτ.

Ἐπὴν δὲ ἐπιδήσης, ἀνωτέρω μὲν τοῦ ἄλλου σώματος ἐχέτω
τὸ ἐπιδεδέν, τὴν δὲ θέσιν δεῖ ποιήσασθαι οὕτως, ὥπως
ἥκιστα ἀπαιωρηθήσεται ὁ πούς.

Ὅτι μὲν ἐπὶ βραχὺ χρὴ μετεωρότερον εἶναι τὸν πόδα
τοῦ ἄλλου σκέλους ἐλέχθη καὶ πρόσθεν. ἐλέχθη δὲ καὶ

succos non solum exprimi a vitiata parte ad ea loca quae
juxta sunt, sed repelli ad ea quae plurimum recedunt et
longe cohiberi.

LV.

Hunc autem articulum ubi primo devincimus, comprimere
magis debemus quam in manu.

Modum comprimendi et fasciarum numerum constituit
pro magnitudine articulorum, intuitus etiam quam nervis
contineantur et quam acris sensus sint; hoc siquidem mi-
nus comprimi jubet.

LVI.

Injecto vinculo pars deligata reliquo corpore sublimior ha-
beatur. Sic tamen continenda est ut pes minime sus-
pendatur.

Pedem continendum esse reliquo crure paulo subli-
miorem supra quoque dictum est. Dictum est insuper

Ed. Chart. XII. [214.]

Ed. Bas. V. (551. 552.)

ὅτι τοσοῦτον ὑποῦσθαι προσήκειν αὐτόν, ὥς μηδὲ τῇ ἀντιτάσει κάμνειν τοὺς μύας. νυνὶ δὲ προσέθηκε περὶ τῆς κατὰ (552) τὴν ἀπόθεσιν ἀσφαλείας παράγγελμα, μηδὲ μόλις κελύων αἰωρεῖσθαι τὸν πόδα. τοῦτο δὲ ἐστὶ μαλακῶν ἐρίων πανταχόθεν αὐτῷ παρατιθεμένων· καὶ δὴ μὲν τὸ κατὰ τὸ πέρας, ἔνθα τὸ ἵχνος ἐστὶ στηρίζεσθαι τινος μαλακοῦ ἢ ὑπανχενίου ἢ καὶ ξύλου ὀρθοῦ, ᾧ καὶ προσδεδεμένος ἔσται μαλακαῖς ταινίαις.

 νζ'.

Τὸν δὲ ἵχνασμόν τοῦ σώματος, οὕτως ποιέεσθαι ὁκοίην τινὰ δύναμιν ἔχει καὶ τὸ ὀλισθήμα, τὰ μὲν γὰρ σμικρὸν, τὰ δὲ μέγα ὀλισθάνει.

Πρόδηλον οὖν ὅτι τὰ μὲν σμικρὸν ὀλισθήσαντα μετριωτέρας δεῖται τῆς ἐπιμελείας, τὰ δ' ἐπὶ πλέον ἐκστάντα καὶ τῆς διαίτης ἀκριβεστέρας καὶ τῶν ἄλλων οἷς ἰσχυαίνεται τὸ σῶμα.

ipsum eatenus excitandum, quatenus extenti musculi non laborant. Nunc praeceptum adjungit, quod ad tuto continendum pertinet, ut pes ne minimum quidem suspendatur. Id autem fit ubi lana molli undique cingitur; quin et pars ejus extrema qua cutis est ipsi subjecta molli aliquo, ut pulvino, fulcienda est, tum ligno aliquo erecto ad quod per mollem habenam vinciatur.

 LVII.

Extenuari autem corpus debet, prout ossa graviter suo loco excidunt. Nonnulla enim leviter, nonnulla plurimum moventur.

In aperto sane est quae paululum excefferunt parvam curam exigere, quae plurimum prolapsa sunt et majorem abstinentiam et cetera quae corpus extenuant.

νῆ.

Τὸ ἐπίπαν δὲ ἰσχναίνειν μᾶλλον καὶ ἐπὶ πλείω χρόνον χρὴ ἐν τοῖσι κατὰ σκέλεα τρώμασιν ἢ ἐν τοῖσι κατὰ χεῖρας· καὶ γὰρ μείζω καὶ παχύτερα ταῦτα ἐκείνων· καὶ, δὴ καὶ ἀναγκαῖον ἐλινύειν τὸ σῶμα καὶ κατακεῖσθαι. μετεπιδῆσαι δὲ τὸ ἄρθρον οὔτε τι κωλύει τριταῖον, οὔτε κατεπείγει. καὶ τὰ ἄλλα πάντα παραπλησίως χρὴ ἰητρεύειν, ὥσπερ καὶ τὰ παροιχόμενα· καὶ ἦν μὲν [215] ἀτρεμία κατακεῖσθαι, ἱκαναὶ τεσσαράκοντα ἡμέραι, ἣν μόνον ἔς τὴν ἐωυτῶν χώρην τὰ ὀσιέα αὐθις καθίσταται, ἣν δὲ μὴ θέλῃ ἀτρεμέειν, χρῶτο μὲν ἂν οὐ ραδίως τῷ σκέλει, ἐπιδείσθαι δὲ ἀναγκάζουσιν ἂν πολὺν χρόνον.

Αὐτὸς εἶπε τὴν αἰτίαν οὗ κελεύει· καὶ γὰρ μείζω φησὶ καὶ παχύτερα ταῦτα ἐκείνων καὶ τρίτον ἐπὶ τούτοις ἐστὶ τὸ κατακεῖμενον ὑγιάζεσθαι τὸν ἄνθρωπον, οὐχ ὥσπερ ἐπὶ τῶν κατὰ χεῖρα περιερχόμενον. ταῦτ' οὖν ἐν τῷ καθόλου περὶ πάντων ἡμῖν τῶν ἁρθρων εἰρησθαι νομίζομεν.

LVIII.

Magis omnino ac diutius extenuare corpus oportet ubi cras quam ubi brachium laeditur, quum illud majus sit et crassius quam hoc. Necessse item est corpus quiescere atque jacere, sed solvere articulum tertio quoque die et rursus alligare nihil prohibet, nihil item cogit. Reliqua omnia eadem fieri debent quae in prioribus posita sunt. Quodsi homo quiescat et jaceat, abunde sunt quadraginta dies, modo ossa in suam sedem restituta fuerint. Sin quiescere nolit, aegrius crure utetur, cogeturque diutissime vinculum adhibere.

Ipse causam reddidit ejus quod praecepit. Inquit enim quum illud majus sit et crassius quam hoc; quibus tertium adjicit quod homo cubans confanescat non ingrediens, sicut ubi brachium offenditur. Haec igitur in universum pertinere ad omnes articulos arbitramur.

Ed. Chart. XII. [215.]

Ed. Bas. V. (552.)

νθ'.

Ὅκοσα μέντοι τῶν ὀστέων μὴ τελείως ἵξει ἐς τὴν ἑαυτῶν
 χώρην, ἀλλὰ τι ἐπικεῖπει, τῷ χρόνῳ λεπτύνεται ἰσχίον
 καὶ μηρὸς καὶ κνήμη· καὶ ἦν μὲν εἶσω ὀλισθηῇ, τὸ ἔξω
 μέρος λεπτύνεται, ἦν δὲ ἔξω, τὸ εἶσω.

Εἰ καὶ τῶν ὑγιῶν τι μορίων ἐν ἡσυχίᾳ πολυχρονίῳ
 φυλάττειται ἢ βραχείαις κινήσεσι, λεπτότερον ἑαυτοῦ γίνεται.
 θερμαίνει τε γὰρ ἡ κίνησις τὰ σώματα καὶ ῥώννυσσι τὴν
 ἐν αὐτοῖς δύναμιν, ὑφ' ἧς εἰς εὐτροφίαν ἐπιδίδωσι τὰ μέρη.
 ὁπόταν δὲ μὴ καλῶς ἐμβληθῇ τῶν ὀλισθησάντων τι, χεί-
 ρους αἱ κινήσεις ἐπιτελοῦνται, καὶ μᾶλλον δὲ κατὰ τὰ ἀν-
 τικείμενα μέρη τῶν ὀλισθημάτων. ἐπειδὴ κενὸς ὁ τόπος
 καταλείπεται τοῦ μέρους κινήθέντος ὅσπου πρὸς τὰναντία.
 ῥᾶον οὖν ἐπ' ἐκείνου στηρίζεται τοῦ μέρους εἰς ὃ μετέστη
 τὸ ἄρθρον. ἔδρας μὲν γὰρ δεῖται τὰ ὑπερκείμενα μόρια.
 ταῦτα δὲ αὐτοῖς οὐ κεναὶ χώραι παρέχουσιν, ἀλλ' αἱ πεπλη-
 ρωμέναι· κατὰ γὰρ τοι τῆς κενῆς χώρας οὐδὲν στηρίζεσθαι

LIX.

*Verum ubi ossa ex toto in suam sedem non revertuntur,
 sed aliquid abest, tempore extenuatur coxa, femur et
 crus, ac si in interiorem partem excidant, exterior pars
 tenuatur; si in exteriorem, interior.*

Si qua integris partibus diu quiescat vel leviter mo-
 veatur, tenuior fit quam prius esset; motus enim corpora
 calefacit eorumque vim firmat ob quam partes melius
 nutriuntur; sed ubi luxatum aliquid non fuerit perfecte
 restitutum, deterius perficiuntur motus, praecipueque a
 contraria parte illi in quam venit, quandoquidem locus
 ea vacuus relinquitur, quum os in contrariam moveatur.
 Homo igitur facilius illi parti inhaeret in quam articulus
 excidit. Superiores enim partes sedem requirunt, quam
 inanis locus non exhibet, sed plenus, quum nihil possit
 inani loco haerere; atque ea de causa crus ab ea parte
 in quam articulus erumpit sustinere corpus solet et tan-

Ed. Chart. XII. [215.]

Ed. Bas. V. (552.)

δύνανται. διὰ τοῦτ' οὖν καὶ τὸ σκέλος εἴωθε προφέρειν, ἔνθα τὴν ἐκπτώσιν ἔχει καὶ τοῖς κατ' ἐκείνο τὸ μέρος ἐνεργεῖν μόνον· αὐτοὶ γὰρ οὖν καὶ τρέφονται καλῶς, οἱ δ' ἄρχοντες ἐνδεῶς, οἷπερ εἰσὶν ἐκ τῶν ἀντικειμένων μερῶν.

Ξ.

Τὰ πλεῖστα δὲ ἐς τὸ εἶσω ὀλισθάνει· ἐπὴν δὲ κνήμης ὅστέα ἀμφοτέρω καταγῇ ἄνευ ἐλκώσιος, κατατάσιος ἰσχυροτέρης δεῖται. τείνειν δὲ τουτέων τῶν τρόπων ἐνίοισι τῶν προειρημένων τισὶ, ἣν μεγάλαι αἱ παραλλάξιες ἔωσιν. ἱκαναὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν κατατάσιες· τὰ πλεῖστα γὰρ ἄρκεοιεν ἂν δύο ἄνδρες ἐρῶμενοί, ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν ἀντιτείνοντες. τείνειν δὲ ἐς τὸ ἰθὺ χρὴ κατὰ φύσιν καὶ κατὰ τὴν ἰθυσωρίην τῆς κνήμης καὶ τοῦ μηροῦ, καὶ ἣν κνήμης ὅστέα κατεγγυλῆς κατατείνης καὶ ἣν μηροῦ.

Τὰ κάτω πρὸς τὴν τοῖς σφυροῖς διάθεσιν ἐξαρθρήματα μᾶλλον ἔσω ὀλισθάνει. αἰτία δὲ ἡ τῆς περόνης ἀπό-

tum musculis qui ea continentur suo munere fungi, hi liquidem bene nutriuntur. Inexercitatis vero non satis alimentum subministratur; hi autem in contraria parte continentur.

LX.

Pleraque tamen in internam partem promoventur. Sed si integra cute utrumque cruris os comminuetur, validius intendendum est. Si una pars fracturae valde super alteram excedat, aliquo utendum est ex propositis intendendi modis. Abunde quoque est et per homines extendere. Fere autem satis sunt duo homines robusti qui in diversa contendunt, unus ab una parte, alter ab altera. Extendere autem recta secundum naturam oportet et e regione cruris ac femoris tam si huius quam si illius fracti ossa extendantur.

Quae excidunt ab inferiori parte, qua cum talo committuntur, in internam partem magis prorumpunt. Cujus

Ed. Chart. XII. [215. 216.]

Ed. Bas. V. (552.)

φυσις ἔξωθεν ἀκριβέστερον περιλαμβάνουσα τὸν ἀστράγαλον
ἢ περὶ τῆς κνήμης ἔσωθεν.

ξά'.

[216] Καὶ ἐπιδεῖν δὲ οὕτως ἐκτεταμένων ἀμφοτέρων, ὁκό-
τερον ἂν τουτέων ἐπιδέης· οὐ γὰρ ταῦτα ξυμφέρει σκέλει
τε καὶ χειρί. πῆχεος μὲν γὰρ καὶ βραχίονος, ἐπὴν ἐπι-
δεθῶσιν ὅστιά κατεηγότα, ἀναλαμβάνεται ἡ χεὶρ, καὶ ἦν
ἐκτεταμένα ἐπιδέης τὰ σχήματα τῶν σαρκῶν, ἑτεροιοῦται
ἐν τῇ ξυγκάμψει τοῦ ἀγκῶνος. ἀδύνατος γὰρ ὁ ἀγκῶν
ἐκτετάσθαι πούλυν χρόνον· οὐ γὰρ πολλάκις ἐν τοιούτῳ
εἴθισται, ἀλλ' ἐν τῷ ξυγκεκάμφθαι. καὶ δὴ καὶ ἄτε δυνάμενοι
οἱ ἄνθρωποι περιμέναι, ἐπὴν κατὰ χεῖρα τρωθῶσιν, ξυγκε-
κάμφθαι κατὰ τὸν ἀγκῶνα δεόνται. σκέλος δὲ ἐν τε τῇσιν
ὁδοιπορίῃσι καὶ ἐν τῷ ἐστάναι εἴθισται, ὅτε μὲν ἐκτετάσθαι,
ὅτε δὲ μικροῦ δεῖν ἐκτετάσθαι ἕς τὸ κάτω κατὰ φύσιν. καὶ δὴ
καὶ πρὸς τὸ ὀχεῖν τὸ ἄλλο σῶμα, διὰ τοῦτο εὐφορον αὐτῷ
ἐστὶ τὸ ἐκτετάσθαι, ὅταν ἀνάγκη ἔχῃ. καὶ δὴ καὶ ἐν τῇσι
κοίτησι πολλάκις ἐν τῷ σχήματι τουτέῳ ἐστὶν ἐν τῷ ἐπι-

rei causa est surae processus qui ab exteriori parte talum
magis complectitur quam tibiae processus ab interiori.

LXI.

Atque ita extensa ambo deligare, utrumvis devinxeris, an
non eadem cruri ac brachio accommodantur? Namque
ubi brachii vel humeri ossa comminuta deligantur, bra-
chium suspenditur, atque ubi extensum alligatur, caro
alio modo figuratur, dum cubitus flectitur. Nequit enim
cubitus extensus diu haberi; non enim solitus est saepe
in hoc habitu detineri, sed curvatus. Quin quum homines
ingredi possint brachio comminuto, necesse habent cubi-
tum curvare. Crus vero quia ambulando et stando in
inferiorem partem, nunc ex toto, nunc prope ex toto
intendi secundum naturam et ferre etiam reliquam cor-
pus consuevit, idcirco sine molestia extenditur quum
opus est. Quid quod et in lecto saepius hoc modo con-

Ed. Chart. XII. [216.]

Ed. Bas. V. (552. 553.)

τετάσθαι. ἐπὴν δὲ δὴ τραυθῇ, ἀνάγκη καταδουλοῦται τὴν γνώμην, ὅτι ἀδύνατοι μετεωρίζεσθαι γίνονται, (553) ὥστε οὐδὲ μέμνηται περὶ τοῦ συγκαμφθῆναι καὶ ἀναστῆναι, ἀλλὰ ἀτρεμέουσιν ἐν τούτῳ τῷ σχήματι κείμενοι.

Ἐάν τε κνήμην ἐάν τε μηρὸν ἐπιδέῃς, ἑκατέραν τῶν διαρθρώσεων ἐκτετάσθαι κελεύει, τὴν κατ' ἰσχίον καὶ τὴν κατὰ γόνυ. τὴν δ' αἰτίαν τοῦ σχήματος ἐφεξῆς ἐρεῖ σαφῶς, ἀποδείξει χρώμενος καὶ ἐτοιμῶς νοήσαις τὸν νοῦν. ἔστι δὲ τούτων τὰ κεφάλαια προειθίσθαι μὲν τὸ σκέλος ἐστῶτων καὶ βαδίζόντων ἐκτετάσθαι. πρὸς γὰρ τὸ βαδίζειν τὸ σῶμα γεγονὸς ὑπὸ τῆς φύσεως εἰς τοῦτο σχῆμα περὶσκεύασται πρὸς αὐτῆς καὶ διὰ τοῦτο καὶ κατακειμένων ἐκτεταμένον ἔστιν ὡς τὰ πολλά. τὰς χεῖρας δὲ καὶ κατὰ τὰς ὁδοπορίας καὶ ἄλλως ὡς τὸ πολὺ κεκλασμένας μετρίως ἔχομεν. οὐδεὶς γὰρ ἀποτετακὼς αὐτὰς περιέρχεται. διὰ τοῦτο καὶ ἐπιδεδῆν τις χεῖρα, δυνατόν ἐστιν αὐτῷ περιέρχεσθαι ταινίαν

tinetur figuratum? Sed ubi frangitur, necessitas hominis animum subigit; nequit enim excitari, quare de curvando crure aut de surgendo nullum verbum facit, sed ita figuratus quiescit et cubat.

Sive femur sive crus alligetur, praecipit ut utraque commissura extendatur, scilicet quae in coxa est et quae in genu. Cur ita figurari debeat ipse deinceps adjicit evidenti demonstratione usus, cujus mentem facile comprehendes. Horum itaque verborum capita sunt: consuevit crus et eorum qui stant et eorum qui ambulant extendi; a natura enim corporis ferendi gratia factum ab eadem ad hunc habitum praeparatum est; atque ea de causa in cubando plerumque extensum servatur, sed brachia in ingressu et alioquin fere modice curvata continentur, quandoquidem nemo extentis brachiis ambulat, ac propterea brachio etiam devincto mitella cubito excipiente am-

Ed. Chart. XII. [246.]

Ed. Bas. V. (553.)

ὑποτείνοντι τῷ πῆχει. σκέλους δὲ καταγέντος ἀδύνατον ἐπιβαίνειν πρὶν ἀκριβῶς παρωθῆναι.

ξβ'.

Διὰ οὖν ταύτας τὰς προφάσις χειρὸς καὶ σκέλεος οὔτε ἡ κατάτασις οὔτε ἡ ἐπίδεσις τοῦ σχήματος ξυμφέρει αὐτῇ. ἦν μὲν οὖν ἱκανὴ ἡ κατάτασις ἡ ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν ἥ, οὐθὲν δὲ μάλιστα πονέσθαι· καὶ γὰρ σολοικότερον μηχανοποιεῖν μηθὲν δέον. ἦν δὲ μὴ ἱκανὴ ἡ κατάτασις ἡ ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν ἄλλων τινὰ τῶν ἀναγκαίων προσφέρειν, ἦν τινὰ γε προχωρῇ, ὅταν δὲ δὴ ἱκανῶς καταταθῇ, ῥηϊδίον ἦδη κατορθῶσθαι τὰ ὀστέα καὶ ἐς τὴν φύσιν ἀγαγεῖν, τοῖσι θένασσι τῶν χειρῶν ἀπενθύνοντα καὶ ἔξενκρινέοντα. ἐπὶ δὲ κατορθώσῃ, ἐπιδεῖν τοῖσιν ὀθονίοισιν κατατεταμένα, ἦν τ' ἐπὶ δεξιὰ ἦν τ' ἐπ' ἀριστερὰ περιφέρειν ξυμφέρῃ αὐτέοισιν τὰ πρῶτα ὀθόνια. βαλλέσθω δὲ τὴν ἀρχὴν κατὰ τὸ κείμενον καὶ περιβαλλέσθω κατὰ τοῦτο τὰς πρώτας περιβολὰς, καπειτα νεμέ-

bulare aeger potest; at crure perfracto priusquam callo firmetur, ingredi minime licet.

LXII.

Ob has igitur evidentissimas causas non convenit eodem habitu brachium atque crus extendere et vincere. Quod si abunde fuerit per duos homines adhibita vis, frustra laborandum non est: jactantiae enim est uti machinamenti, ubi res non exigit. At si duo homines non satis extendant, confugiendum ad eum ex propositis intendendi modis qui expeditissimus sit. Intensione satis adhibita ossa facile restituantur et in suam sedem compelluntur prominentioribus palmarum partibus directa atque diducta. Postquam restituta fuerint, extenta fasciis alliganda sunt, quae sive a dextra, sive a sinistra parte magis attrahi debeant, illis primo involvendae sunt. Ordiantur autem ab ea parte qua fractura est, primoque ibi circumeant; deinceps ad partem cruris su-

Ed. Chart. XII. [216. 217.]

Ed. Baf. V. (553.)

σθω ἐπὶ τὴν ἄνω κνήμην ἐπιδέων, [217] ὥσπερ ἐπὶ τοῖ-
σιν ἄλλοισι κατήγμασι εἴρηται. τὰ δὲ ὀθόνια πλατύτερα
χρὴ εἶναι καὶ μακρότερα καὶ πλέω πολὺ αὐτὰ κατὰ τὸ
σκέλος τῶν ἐν τῇ χειρί. ἐπὴν δὲ ἐπιδέης, καταθεῖναι ἐφ'
ὀμαλοῦ τινὸς καὶ μαλθακοῦ, ὥστε μὴ διαστρέφεσθαι ἢ
τῇ ἢ τῇ μῆτε λορδὸν μῆτε κυφὸν εἶναι.

Φανερωτάτας μὲν εἴρηκε τὰς αἰτίας προφάσεις, καίτοι
γε ἀληθῶς ὥς προεῖρηκεν οὐχ ὥς ἐν τῇ συνηθείᾳ προφά-
σεις εἶωθε λέγειν τὰς ψευδεῖς αἰτίας καὶ μικρὸν δὲ κατω-
τέρω πάλιν, οὕτω κέχρηται τῷ ὀνόματι κατὰ τήνδε τὴν
ῥῆσιν. δι' οὖν ταύτας τὰς προφάσεις τοῦ μὲν ἔξωθεν τοῦ
ὀστέου καταγέντος ταχεῖαι αἱ ἐπιβάσεις. εἴρηκε δὲ τοῦτο
περὶ περόνης ἀληθὲς ἐπιδούς ταχεῖαν μὲν ἐπ' ἐκείνῃ κατα-
γείσῃ τὴν τοῦ σκέλους γίνεσθαι κίνησιν, εἰ δὲ κνήμη συν-
τριβῇ μετὰ πλείονα χρόνον δύνασθαι χρῆσθαι τοὺς οὕτως
παθόντας.

*periolem porrigantur, quemadmodum ostensum est in
aliis fracturis. Fasciae vero latiores et longiores, ac
multo plures ad crus adhibeantur quam ad brachium.
Ubi deligatum fuerit, super aliqua re plana mollique
collocandum est, ne in hoc vel illud latus depravetur,
neve in anteriorem, neve in posteriorem partem per-
vertatur.*

Evidentissimas causas appellavit προφάσεις, quamvis
causae quas proposuit verae sint, neque id vocabuli ad
falsas causas significandas, ut usurpari solet, mutatur.
Paulo infra etiam eodem modo ipsum accipit quum inquit,
ob has igitur evidentissimas causas, si os quod ab exte-
riori parte est confringatur, mature homo ingreditur. Id
quod de sura dixit veram causam reddens, cur ea fracta
crus celeriter moveatur; atque ubi tibia perfringitur, longo
spatio opus sit ad hoc ut homo uti crure possit.

Ed. Chart. XII. [217.]

Ed. Bas. V. (553.)

ξγ'.

Μάλιστα δὲ ξυμπέρει προσκεφάλαιον ἢ κλίνον ἢ ἐρινέον, μὴ σκληρόν, λαπαρόν, μέσον κατὰ μήκος ποιήσαντα ὑποθεῖναι ἢ ἄλλο τι ὃ τούτῳ ἔοικεν.

Τὴν κνήμην ἀξιοῖ στηρίζειν ὃν εἶπε τρόπον προσκεφαλαίων μάλλον ἢ σωλήνος, ἐφεξῆς γράφων ἃ μέμφεται τοὺς χρωμένους αὐτῷ πρὸς τὰ τοιαῦτα.

ξδ'.

Περὶ γὰρ τῶν σωλήνων τῶν ὑποτιθεμένων ὑπὸ τὰ σκέλεα τὰ κατεηγότα, ἀπορέω ὅτι ξυμβουλευσω ἢ ὑποτιθεῖναι χρὴ ἢ οὐ. ὠφελέουσι μὲν γὰρ, οὐχ ὅσον δὲ οἱ ὑποτιθέντες οἴονται· οὐ γὰρ ἀναγκάζουσιν οἱ σωλήνες ἀτρεμεῖν ὡς οἴονται. οὔτε γὰρ τῷ ἄλλῳ σώματι στρεφομένῳ ἢ ἐνθα ἢ ἐνθα ἢ ἐπαναγκάζει ὁ σωλήν μὴ ἐπακολουθεῖν τὸ σκέλος, ἢν μὴ ἐπιμελεῖται αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, οὔτε αὐτὸ σκέλος ἄνευ τοῦ σώματος κωλύει ὁ σωλήν κινηθῆναι

LXIII.

Maxime autem pro valetudine est cervical subjicere ex lino aut lana, non durum, latum quod medium in longitudinem molle sit vel quodpiam tale.

Crus fulciri jussit eo modo quem posuit, cervical magis quam canalem adhibens. Proxime autem subdit, cujus rei illos accuset qui canali utuntur.

LXIV.

De canali qui fracto cruri subjicitur incertus sum quid dem consilii, subjici necne debeat. Prodest quidem, sed non quantum existimant qui illum admovent; non enim quiescere cogit, ut arbitrantur. Nam neque si reliquum corpus in hanc vel illam partem convertatur, prohibet canalís, quominus sequatur crus, nisi ipse homo caveat. Neque item prohibet quominus sine corpore

Ed. Chart. XII. [217. 218.]

Ed. Bas. V. (553. 554.)

ἢ τῇ ἢ τῇ. ἀλλὰ μὴν ἀργέστερον ξύλον ὑποτετάσθαι, ἢν μὴ ὁμῶς ἂν τις μαλθακὸν τι ἐς αὐτὸ ἐντεθῇ. ἀχρησιότατον δὲ ἐστὶν ἐν τῇσι μεθυποστρώσεσιν καὶ ἐν τῇσιν ἐς ἄφροδον προχωρήσεσιν. ἐστὶν οὖν σὺν σωλῆνι καὶ ἄνευ σωλῆνος καὶ καλῶς καὶ αἰσχροῶς κατασκευάσασθαι. πιθανώτερον δὲ τοῖσι δημότησιν ἐστὶν καὶ τὸν ἱατρὸν ἀναμαρτητότερον εἶναι ἢν σωλὴν ὑποκείται, καίτοι ἀτεχνέστερόν γε ἐστὶν. θεῖ μὲν γὰρ ἐφ' ὁμαλοῦ καὶ μαλθακοῦ κεῖσθαι, πάντη πάντως ἐς ἰθὺ. ἐπεῖτοι γε ἀνάγκη κρατηθῆναι τὴν ἐπίδεσιν ὑπὸ τῆς διαστροφῆς τῆς ἐν τῇ διαθέσει, ὅποι ἂν ῥέπη καὶ ὀκόσα ἂν ῥέπη. ὑποκρινέσθω δὲ ὁ ὑποδεδεμένος ταῦτα ὅπερ [218] καὶ πρότερον εἰρηται· καὶ γὰρ τὴν ἐπίδεσιν χρὴ τοιαύτην εἶναι καὶ τὸ οἶδημα οὕτως ἐξαείρασθαι ἐς τὰ ἄκρεα καὶ τὰς χαλάσις οὕτως καὶ τὰς μειεπιδέσις διὰ τρίτης καὶ εὐρισκέσθω ἰσχνότερον τὸ ἐπιδεόμενον καὶ τὰς ἐπιδέσις ἐπὶ μᾶλλον ποιέεσθαι καὶ πλέοσι τοῖσιν ὀθονίοισιν. περιλαμ- (554) βάνειν τε καὶ τὸν πόδα χαλαρῶς, ἢν μὴ ἄγαν ἐγγὺς ἢ

crus in hanc vel illam partem moveatur. Sed et subjectum lignum immite est, nisi molle aliquid in ipsum indatur. Est tamen commodissimum, quando vel sterni lectum vel desidere hominem oportet. Licet igitur et cum canali et sine eo curationem bene vel male admo- vere. Vulgo sibi persuasum habent medicum culpa magis vacare, si canalem subficiat, quamquam res minus artificiosa est. Crus enim rectum prorsus jaceat oportet et super plana ac molli aliqua re quum necesse sit, contineri vinculum ne pervertatur dum membrum jacet quocunque se vertat et moveatur. Respondeat item qui deligatus est eadem quae supra posita sunt. Nam vinculum tale esse convenit et tumorem in extremis par- tibus assurgere et eodem modo laxari ac tertio quoque die resolvi et rursus deligari; ad haec id quod alliga- tur tenuius inveniri, tum arctius vinciri et pluribus lin- teis uti, pedemque non arcte comprehendere, nisi fra-

Ed. Chart. XII. [218.]

Ed. Bas. V. (554.)

τοῦ γούνατος τὸ τρῶμα. κατατείνειν δὲ μετρίως καὶ ἐπι-
κατορθοῦν ἐφ' ἐκάστη ἐπιδέσει χρὴ τὰ ὀστέα. ἦν γὰρ
ὀρθῶς μὲν ἱητρεύηται, κατὰ λόγον δὲ τὸ οἶδημα χωρὴν,
ἔτι μὲν λεπτότερον καὶ ἰσχνότερον τὸ ἐπιδεόμενον χωρίον
ἔσται, ἔτι δὲ αὖ παραγωγότερα τὰ ὀστέα, ἐνακουόντα
δὲ τῆς κατατάσιος μᾶλλον. ἐπὴν δὲ ἑβδομαῖος ἢ ἐνδεκα-
ταῖος γένηται τοὺς νάρθηκας προστιθέναι, ὥσπερ καὶ ἐπὶ
τοῖς ἄλλοις κατήγμασιν εἴρηται.

Ἔτι καὶ νῦν οἶδά τινας ἰατροὺς ὑποτιθέντας τῷ σκέ-
λει σωλῆνας καὶ γλωσσόκομον κνήμης τε καὶ μηροῦ πεπον-
θότος, ἐπὶ μὲν τοῦ μηροῦ παντὶ τῷ σκέλει, τῆς κνήμης
δὲ πεπονθυίας ἔνιοι μὲν καὶ τοῦθ' ὑποβάλλουσιν ὅλην τῷ
σκέλει τὸ ξύλον, ἔνιοι δὲ τὴν κνήμην ὅλην στηρίζοντες ἐν
τῷ γλωσσοκόμῳ. βλάπτουσι δὲ τι καὶ οἱ μετ' αὐτῆς τὸν
μηρόν, ἀλλ' ἥτιον ἐκείνων. τὰς φλέβας δὲ αὐτὸς ὁ Ἱππο-
κράτης ἐδήλωσε σαφῶς, ὥστ' αὐτὰς οὐδὲν ἐμὲ δεῖν εἶτι λέ-
γειν, ἀλλ' εἶπον τι κατὰ τὴν λέξιν ἀσαφὲς ἔσεσθαι τισι νο-

*ciura ad genu proxime accedat. Debent etiam ossa
modice extendi ac dirigi, quotiescunque vinculum inji-
citur. Nam si curatio idonea fuerit et tumor ut con-
venit procedat, alligata sedes tenuior est atque graci-
lior et ossa facilius tractantur et ducentibus magis pa-
rent. Septimo autem vel nono die ad ferulas venien-
dum est, quemadmodum dictum est in aliis fracturis.*

Et nunc etiam quosdam medicos novi qui etiam nunc
cruri vel femori affecto canalem vel glossocomum subjiciunt,
ubi femur quidem laesum est universo cruri; sed si quod
inter genu et pedem est laedatur, nonnulli universo cruri
lignum subjiciunt, nonnulli eam partem dumtaxat glosso-
como fulciunt. Laedunt qui una femur etiam compre-
hendant, sed minus quam alii. Noxas docuit Hippocra-
tes sic aperte, ut mea explanatione non egeant; verum
si quid judicavero in verbis ejus fore caipiam obscurum,

Ed. Chart. XII. [218.]

Ed. Bas. V. (554.)

μίσω, τοῦτο ἑξαπλώσω καὶ πρῶτόν γε πάντων, ὅπῃ διαφέρει
 γλωσσόκομον σωλήνι. εἴρηται μὲν οὖν παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς
 γλωσσόκομον τὸ σκέυος τοῦτο. ἴσως οὖν εἰς πολλὰ μὲν τῶν
 χρησίμων γραμμάτων ἐμβαίνουσιν οἱ ἄνθρωποι, πολλὰ δὲ
 τῶν ἀποθέτων γραμμάτων, ἐνιοὶ δὲ εἰς ὁδοιορίας αὐτῶν
 χρῶνται, διοίσει δὲ οὔτε εἴτε γλωσσοκόμιον εἴτε γλωσσόκο-
 μόν τις ὀνομάζοι αὐτὸ, καθάπερ οὐδὲ διὰ τῶν δυοῖν τι ἢ
 διὰ τῶν δυοῖν σσ. τὸ δὲ ὑποτιθέμενον τῷ σκέλει γλωσσό-
 κομον, εὐδὴλον ὅτι προμηκέστερόν τε καὶ στενώτερον εἶναι
 δεῖ τῶν συνήθων. δεῖ γὰρ αὐτὸ μὴ πολλῶν πλατύτερον εἶναι
 οὐ κατὰ τὸ σκέλος εὐρους ἢ πάχους ἢ ὅπερ ἂν ὀνομάξωιν
 ἐθέλεις, ἵνα παραβληθέντων ἑκατέρωθεν ἐρίων ἐσφιγμένον
 ἢ τὸ σκέλος, ὥς μὴδὲ ἂν ὁ κάμνων βούληται μετακλίνειν
 αὐτὸ συγχωρεῖν τὴν στενοχωρίαν· ἀλλὰ τὴν μὲν ἐπὶ τὸ δε-
 ξιὸν ἢ τὸ ἀριστερόν μέρος περιστροφὴν τοῦ σκέλους δύνα-
 ται ἢ τῶν ἐρίων παράθεσις ἀποκωλύσαι, τὴν δ' ἄνω καὶ
 κάτω καὶ εἰς ὕψος αὐτοῦ κίνησιν οὐ δύναται. διὸ καὶ ὁ
 Ἱπποκράτης οὐκ ἀρέσκειται τῇ χρήσει τοῦ τοιούτου ξύλου

illud explicabo atque ante omnia quid inter canalem et glos-
 focomum intersit. Glossocomum ab Atticis appellatur arcula
 illa in qua servare homines solent eas res quas in pretio ha-
 bent et scripta quae recondi volunt, qua nonnulli ad itinera
 utuntur. At nihil refert, siue glossocomium siue glossocomum
 nominetur, sicut neque siue per duplex tt., siue per du-
 plex ff. Constat autem glossocomum quod cruri subjicien-
 dum est longius esse debere et angustius quam quae in
 usu sunt. Ejus enim latitudo parum excedere debet cru-
 ris latitudinem seu crassitudinem, seu quomodocunque li-
 beat appellare, ut lana undique adjecta bene crus firme-
 tur, sic ut loci angustia etiam si aeger velit crus moveri
 non patiat, sed ne in dextram partem vel sinistram mo-
 veatur, potest imposita lana efficere; at quominus in su-
 periorem vel inferiorem feratur aut excitetur prohibere
 non potest. Quocirca Hippocrati hujusmodi ligni usus
 non placet, quoniam praeter cetera incommoda durum est,
 nam immite, quod ipse dixit ἀργέστερον, durum significat

Ed. Chart. XII. [218. 219.]

Ed. Bas. V. (554.)

πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἀπηνούς ὄντος. τὸ γὰρ ἀργέστερον
οἶον ἀπηνέστερον ἢ ἀηδέστερον δῆλον, διὰ τὸ μηδὲν εἶκιν,
ὥσπερ καὶ τὰ ὑπαυχένια τε καὶ τὰ ὑπαγκώνια διακαλού-
μενα. ταῦτα γὰρ εἶκοντα μετρίως οὐκ εἰσὶν ἀνισαρὰ τῷ
σκέλει· χρησίμου δ' ὄντος τοῦ τοιούτου μηχανήματος, ὅταν
ἀφοδεῦσαι δεηθῶσιν οἱ κάμνοντες ἢ μετακομισθῆναι ποτε
ἀπὸ τῆς ἐτέρας μετακλίσεως, ἐφ' ἐτέραν ἔνεκα τοῦτο ἐργα-
σθῆναι, διὰ τοῦτο μάλιστα τὴν χρῆσιν αὐτοῦ προσέμεθα,
καίτοι καὶ οἱ τινες ὑπ' αὐτῶν τὸ ὑπαυχένιον χρῶνται καὶ
κατ' ἀρχὰς εὐθείας ὑποβάλλουσιν αὐτῷ ταινίας ἐγκαρσίας,
ὅταν [219] ἐντεθῶσι τὸ σκέλος ἐναντιῶντες ἐκατέρωθεν εἰς
σκέλους ὕψος, ἔπειτα ἐκ τῶν ἄνω τοῦ κώλου μερῶν συν-
δήσαντες ἀλλήλαις ἀσφαλῆ νομίζουσι τὴν θέσιν τοῦ σκέλους
ποιεῖσθαι. τὸ τε γὰρ ὑπαυχένιον ἐν ταῖς μετακομιδαῖς τοῦ
κάμνοντος ἀντὶ γλωττοκόμου τείνεται τῷ σκέλει· καὶ μέντοι
καὶ κατὰ τὸ κάτω πέρας αὐτοῦ, προστιθέασιν ἔνιοι ξύλον
ὀρθόν, ὡς προωθοῦσιν ἄκρον τὸν πόδα προβάλλοντες ἔρια
δηλονότι, χάριν τοῦ μήτε ἄνω τὸ σκέλος ἔλκεσθαι τοῦ κά-
μνοντος μήτ' ἀποτείνεσθαι κάτω. τὴν μὲν γὰρ ἀνάτασιν

et insuave, quod nihil cedat, quemadmodum cervical et
ille pulvinus qui quum cubito subjiciatur, ὑπαγκώνιον Graece
dicitur; haec enim modice cedentia cruri minime infesta
sunt. Commodum autem est machinamentum hoc, quum
desidere homo debet vel ad lectum alterum transferri, ut
ille in quo jacet sternatur, qua potissimum causa ejus
usum admittimus. Quamquam alii cervical adhibentes
habena transversa initio illi protinus subjecta, atque ubi
crus in id conjectum fuerit, habenae capitibus inter se
adversis utrimque ductis in altitudinem cruris et in su-
periori parte membri inter se devinctis, fideliter conti-
neri crus existimant, quoniam cervical, ubi homo ex uno
lecto ad alterum transfertur, cruri vicem glossocomi prae-
stat. Adjecerunt nonnulli ad imam ejus partem lignum
rectum lana superdata ut pes extremus moram habeat,
ne homo videlicet crus vel ad superiora attrahat vel ad
inferiora demittat. Ad superiora enim ferri vinculum

Ed. Chart. XII. [219.]

Ed. Bas. V. (554.)

ὁ δέσμός κωλύει, τὴν δ' ἐπὶ τὸ κάτω φορὰν τὸ προση-
 ρευσμένον τῷ πέλματι ξύλον· ἀλλὰ καίτοι τούτων ἀσφαλῶς
 παρασκευαζομένων τοῖς ἰατροῖς, ὅμως ἢ κατὰ τὰς διαρθρώ-
 σεις κίνησις οὐ κωλύεται, δυναμένου τοῦ κάμνοντος καὶ τὸ
 κατὰ σφυρὸν ἄρθρον καὶ τὸ κατὰ γόνυ διακινεῖν κατὰ βραχύ.
 περὶ μὲν γὰρ τοῦ κατ' ἰσχίον οὐδὲ λόγον δεῖ, μηδ' ὅλως
 αὐτοῦ μήθ' ὑπὸ τοῦ γλωσσοκόμου μήθ' ὑπὸ τῆς ἐπιδέσεως
 περιλαμβανομένου. ὃ γε μὴν σωλὴν τὰ μὲν ἄλλα ἔχει τὰ
 αὐτὰ τῷ γλωσσοκόμῳ, ἀλλ' αὐτῷ δὲ τῷ σχήματι διαφέρει.
 περιφερὴς γὰρ ὧν ἔξωθεν ἐνδοθεν ἐστὶ κοῖλος, ὁμοίως τοῖς
 ἐπὶ τῶν κεράμων σωλῆσιν, ὅθεν αὐτῷ τοῦνομα. δοκεῖ δ'
 οὗτος ἐπιτηδειότατος εἶναι πρὸς τὴν προκειμένην χρεῖαν,
 ἐπειδὴ περιλαμβάνει τὸ σκέλος ὅλον ἐν κύκλῳ μᾶλλον τοῦ
 γλωσσοκόμου. λείπονται γάρ τινες ἐν ἐκείνῳ χώρῃ κεναί
 μετὰ τὴν ἐνθεσιν τοῦ σκέλους καὶ τινες ἰατροὶ παρασκευα-
 σμένους ἔχουσι πλείονας σωλῆνας ἕνεκα τοῦ χρῆσθαι καθ'
 ἕκαστον κῶλον ἀρμότιον τι τοιοῦτον ξύλον εὗρισκοντες, ἐξ
 οὗ ποιήσουσιν αὐτοὺς εὐτόνους τε ἅμα καὶ λευκοὺς καὶ μα-
 λακοὺς ἐγγλύψαντες δηλονότι τὸ ξύλον. καὶ παρ' ἡμῖν γέ

non patitur, ad inferiora vero lignum quod plantae ad-
 jicitur. Verum ut haec a medicis stabilia praeparentur,
 non tamen prohibetur motio articulorum, quum languens
 possit articulum tali ac genu paulatim dimovere. De co-
 xae enim articulo nihil attinet dicere, quum nec a vin-
 culo nec a glossocomo comprehendatur. Canalis vero in
 ceteris glossocomo similis est, sed figura ipsa differt, quum
 ab exteriori parte teres sit, ab interiori cavus ad exem-
 plum fictilis canalis, unde nomen traxit. Videtur autem
 hic ad propositum usum maxime idoneus: namque univer-
 sum crus in orbem complectitur magis quam glossoco-
 mum, in quo nonnulla loca inania relinquuntur, postquam
 demissum crus fuerit. Quidam vero medici plures cana-
 les paratos habent, ut ad singula membra eo utantur qui
 idoneus sit, id lignum conquirentes, ex quo cavare eos
 possint firmos, albos et molles. Apud nos autem quidam

Ed. Chart. XII. [219.]

Ed. Bas. V. (554.)

τις ἱατρὸς ἐκ φιλυροῦ γεγονότας εἶχε πλείους τοιοῦτους σω-
λῆνας, ὥστε χρῆσθαι καθ' ἕκαστον σκέλος τῷ προσήκοντι
κατὰ τὸ μέγεθος μὴ ἀδέσμοις, οἷους ἔφην παραλαμβάνεσθαι
πρὸς τινῶν ἐπὶ τῶν ὑπαυχενίων· ἀλλ' ἐπ' ἐκείνων μὲν οἱ
δεσμοὶ χαλαρὸν γινόμενοι οὐ διαφθείρουσιν ἀθλίπτως τε
κρατοῦσι τὸ σκέλος ἐν τῷ μετακομίζεσθαι διὰ τὴν μαλακό-
τητα τοῦ ξύλου. προσεξέυρηται γε μὴν ὑπὸ τῶν νεωτέρων
ἱατρῶν γλωσσόκομον ὀργανικὸν εἰς ἀσφαλῆ κράτησιν, ὁπό-
τερον ἂν ᾗ πεπονθὸς τῶν ὀστέων.

Εἴτε οὖν μὲν ἢ κνήμη κατασκευὴν καὶ χρῆσιν ἔχον
τὴν ὑπογεγραμμένην. περὶ τοῦ ὀργανικοῦ γλωσσόκομου οὐκ
ἀλόγως ἠρώσθαι μοι δοκεῖ τοῖς νεωτέροις ἱατροῖς γλωσσό-
κομον ὄργανον ἐπιτήδειον εἰς τὰς πωρώσεις, εἴαν τε μέρος
εἴαν τε κνήμη συντρίβηται. πρόσκειται γὰρ αὐτῷ κατὰ τὸ
πέρας ἄξων, ἐφ' ᾧ αἱ τελευταῖαι τῶν ἀντιτεινόντων τὸ κῶ-
λον βρόχων ἀχθεῖσαι περιβάλλονται. τοὺς δ' αὐτοὺς βρό-
χους περιτιθέναι χρὴ κατὰ τὰ πέρατα τοῦ θεραπευομένου

medicus ejusmodi canales complures habebat ex tilia con-
fectos, sic ut ad singula crura eos adhiberet qui magni-
tudini membri responderent non sine vinculis quae, ut
recensui, a quibusdam cervicalibus superdantur. Sed vin-
cula in cervicalibus laxantur et compositum crus corrumpunt;
canales vero dum homo ex uno lecto ad alterum
transfertur ob ligni mollitudinem, sine ulla compressione
id continent.

Glossocomium etc.

Ad continendum autem firmiter glossocomum instru-
mentum a junioribus medicis inventum est, seu femur seu
crus fractum sit, cujus structuram usumque subiciam. Id
autem non abs re mihi videtur fuisse excogitatum et tam
si femur quam si crus comminutum sit, ubi callus cir-
cumdatur commodissime adhibetur. Habeat ab ima parte
axem ad quem extremi laquei in diversa extendentes de-
ligantur; injiciantur laquei extremis partibus ossis quod

Ed. Chart. XII. [219. 220.]

Ed. Bas. V. (554.)

τῶν ὀστέων. ἔστωσαν δ' ἐκ δυοῖν διαντρίων, ὡς εἶναι σκέλη
 δ' τῶν βρόχων ἑκατέρου, δύο μὲν ἐκ τῶν δεξιῶν, δύο δὲ ἐκ
 τῶν ἀριστερῶν. ταῦτ' οὖν τὰ σκέλη τὰ μὲν ἐκ τοῦ κάτω
 βρόχου διεκβάλλοντα διὰ τρημάτων τινῶν ἐν τῷ κάτω πέ-
 ρατι τοῦ γλωσσοκόμου γεγονότων ἐπὶ τὸν ἄξονα φέρειν χρή.
 τὰ δὲ ἐκ τοῦ ἄνω βρόχου πρότερον ἀπάγοντα πρὸς τὴν
 ἄνω χώραν τοῦ γλωσσοκόμου διεκβάλλειν καὶ αὐτὰ τρημάτων
 τινῶν ἐν τοῖς πλαγίοις αὐτοῦ μέρεσι γεγονότων. ἔχεται δὲ
 τὰ τρήματα τροχηλίας ἐν ἑαυτοῖς. ἑκατέρωθεν δὲ ἐκ τῶν
 ἔξω μερῶν κατάγοντα χρή φέρειν ἐπὶ τὸν ἄξονα τὰ εἰρη-
 μένα πέρατα τῶν βρόχων. τούτων γὰρ οὕτως σκευασθέντων
 μία περιστροφή τοῦ ἄξονος ὁσάυτως τείνει τοὺς δύο βρό-
 χους, κάτω μὲν τὸν ἐν τῷ κάτω πέρατι τοῦ κατεαγότος
 ὀστοῦ περιβεβλημένον, ἄνω δὲ τὸν ἕτερον, ὥστε μετὰ τὴν
 ἀπόθεσιν ἔτι σοι λοιπὸν εἶναι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπανορ-
 θοῦσθαι τὴν ἀντίτασιν τῶν βρόχων ἥτοι γε ἐπιτείνουντι τὴν
 τάσιν αὐτῶν [220] ἢ ἐκλύοντι. τὸν μὲν γὰρ ἐν τοῖς κάτω
 μέρεσι τοῦ κώλου βρόχον ὁ ἄξων δι' εὐθυπόρου τάσεως ἀν-
 τισπᾶται, τὸν δὲ ἄνω διὰ τῆς μεταληπτικῆς ὀνομαζομένης.

curatur, fiantque ex duabus habenis, sic ut quatuor uter-
 que capita habeat, bina a dextra parte, totidem a fini-
 stra. Ex iis capitibus quae inferioris laquei sunt per
 foramina facta in inferiori parte glossocomi ad axem duci
 debent quae superioris, primo procedere ad superiora;
 deinde ipsa quoque per latera glossocomi perforata trajici,
 quibus foraminibus trochleae inclusae sint. Utrimque au-
 tem ab exteriori parte glossocomi superioris laquei capita
 ferenda sunt ad axem. His enim ita constitutis una axis
 conversio pariter ambos laqueos extendit, deorsum versus
 illum qui ad inferiora ossis fracti alligatur, sursum alte-
 rum, sic ut ubi crus jacet liceat in posterum quotidie
 hanc laqueorum in diversas partes intensionem corrigere,
 valentius vel lenius extendendo. Laqueum igitur qui in
 inferiori parte est directa ductione axis extendit, eum
 qui in superiori parte intercedente alio motu Graeci διὰ
 τῆς μεταληπτικῆς τάσεως dicunt.

ξέ.

(555) Τῶν δὲ νερθῆκων τὰς ἐνέδρας χρὴ φυλάττεσθαι, κατὰ τε τῶν σφυρῶν τὴν ἕξιν καὶ κατὰ τὸν τένοντα τὸν ἐν τῇ κνήμῃ τοῦ ποδός. ὁστέα δὲ κνήμης κρατύνεται ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρησιν ἢν ὀρθῶς ἰητρεῖνται, ἢν δὲ ὑποπτύξης τῶν ὁστέων τι δεῖσθαι τινος διορθώσιος ἢ τινα ἔλκωσιν ὀρθώδεης ἐν τῷ μεσηγὺ χρόνῳ χρὴ λίσσαντα καὶ εὐθετησάμενον μετεπιδῆσαι. ἢν δὲ τὸ ἕτερον ὁστέον κατεαγῇ ἐν κνήμῃ, κατατάσιος μὲν ἀσθενεστερῆς δεῖται, οὐ μὴν ἐπιλείπειν χρὴ οὐδὲ βλακεύειν ἐν τῇ κατατάσει. μάλιστα μὲν ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιδέσει κατατείνεσθαι ὅσον ἐρικνέεται αἰεὶ ποιεῖ πάντα τὰ κατήγματα, εἰ δὲ μὴ, ὥς τάχιστα. ὃ τι γὰρ ἂν μὴ κατὰ τρόπον εὐθετισμένων τῶν ὁστέων ἐπιδέων τις πιέξῃ ὀδυναίτερον τὸ χωρίον γίνεται. ἢ δὲ ἄλλη ἰητρείη ἢ αὐτή. τῶν δὲ ὁστέων τὸ μὲν ἔσω τοῦ ἀντικνημίου καλεομένου ὀχλωδέστερον ἐν τῇ ἰητρείῃ ἔστιν καὶ κατατάσιος μᾶλλον δεόμενον, καὶ ἢν μὴ ὀρθῶς τὰ ὁστέα τεθῇ, ἀδύνατον κρῦψαι. φανερόν γὰρ καὶ ἄσαρ-

LXV.

Cavendum est ne ferulae e regione talorum vel ejus chordae quae a crure ad pedem tendit imponantur. Conservent autem ossa cruris quadraginta diebus, si recte curentur, sed ubi suspicio fit ne quid ossis dirigi debeat, neve aliqua interim facta fuerit exulceratio, infra hoc tempus solvere oportet, tum dirigere et rursus alligare. At si alterum os abrumpatur, lenius intendendum est, sed non propterea omittenda intensio est aut negligenda. Potissimum autem vel quum fractura primo deligatur vel certe quam celerrime extendenda semper ossa sunt, dum in suum locum revertantur. Quodcunque autem membrum ossibus non recte compositis sub vinculo adstringitur, magis indolescit. Reliqua curatio eadem est. Ex ossibus cruris interius quod conspicitur in priori parte cruris, quam Graeci ἀντικνήμιον dicunt, curationem aegrius admittit et intensiorem postulat valentiolem. Neque latere potest

Ed. Chart. XII. [220.]

Ed. Bas. V. (555.)

κον πᾶν ἐστὶν καὶ ἐπιβαίνειν ἐπὶ τὸ σκέλος πολλῶ βρα-
 δύτερον δύναται ἂν τουτέον κατεηγέντος. ἦν δὲ τὸ ἔσω
 ὀστέον κατεηγῇ, πολὺ μὲν εὐφορώτερον φέρουσι, πολὺ δ'
 εὐκρυντότερον, καὶ ἦν μὴ καλῶς ξυντεθῇ. ἐπίσαρκον γὰρ
 ἐστὶν ἐπὶ πόδας τε ταχέως ἴστανται, τὸ πλεῖστον γὰρ
 τοῦ ἀχθέντος ὀχέει τὸ εἰσῶθεν τοῦ ἀντικνημίου ὀστέον.
 ἅμα μὲν γὰρ αὐτῷ τῷ σκέλει καὶ τῇ ἰθυσσῇ τοῦ ἄχθεος
 τοῦ σκέλεος τὸ πλεῖον ἔχει τοῦ πόνου τὸ εἰσῶ ὀστέον. τοῦ
 γὰρ μηροῦ ἢ κεφαλῇ ὑπεροχέει τῇ ὑπερθεν τοῦ σώμα-
 τος, αὕτη δὲ εἰσῶθεν πέφυκε τοῦ σκέλους καὶ οὐκ ἔσω-
 θεν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ ἀντικνημίου ἴξιν· ἅμα δὲ τὸ
 ἄλλο ἡμῖς τοῦ σώματος γειτονεύεται ταύτῃ μᾶλλον τῇ
 ἴξει, ἀλλ' οὐχὶ τῇ εἰσῶθεν. ἅμα δὲ ὅτι παχύτερον τὸ
 εἰσῶ τοῦ ἔσωθεν, ὥσπερ καὶ τὸ ἐν τῷ πῆχει τὸ κατὰ
 τὴν τοῦ μικροῦ δακτύλου ἴξιν λεπτότερον καὶ μακρό-
 τερον.

*ubi non recte ossa concurrant, totum enim se ostendit
 et sine carne est, multoque tardius homo ingreditur ubi
 hoc fractum est. Quodsi exterius os abrumpatur, casus
 longe tolerabilior est; neque id ita facile deprehendi-
 tur, quum minus recte componitur, quoniam carnosum
 est; maturius item aeger pedibus consistit. Maximam
 enim oneris partem sustinet os quod ab interiori parte
 situm est, tum quia magis laborat et ob ipsum crus et
 ob pondus quod e regione est: femoris enim caput su-
 perius corpus fert, id autem ab interiori cruris parte
 situm est, at non ab exteriori, sed e regione partis
 tibiae; tum quia altera pars totius corporis e regione
 huc propius accedit quam ad exterius os. Adde quod
 os interius plenius est quam exterius, non secus atque
 in brachio, cujus quod e regione minimum digitum
 spectat, tenuius est et longius.*

Ed. Chart. XII. [220. 221.]

Ed. Bas. V. (355.)

Τὰ ἐξέχοντα μέρη τῶν ὀστέων ὅποια τῆς κνήμης ἐστὶ καὶ τῆς περόνης τὰ κάτω πέρατα, τὰς ἐπιθέσεις τῶν νάρθηκων οὐ φέρει· ταῦτ' οὖν ἀξιοῖ φυλάττεσθαι. ἐνέδρας δ' εἶπεν, ὥς εἰ καὶ ἔδρας εἰρήκει μετὰ τῆς ἐν προθέσει τὸ σημαυνόμενον ἐκ τῆς λέξεως ἐναργέστερον ἐλπίσας ποιήσειν. ταυτὶ μὲν οὖν τὰ ὅστις διότι προπετῇ καὶ γυνὰ σαρκῶν ἐστίν, ὑπὸ τῆς τῶν νάρθηκων ἔδρας θλίβεται, μᾶλλον δὲ οὐκ αὐτὰ θλίβεσθαι χρὴ λέγειν, ἀλλὰ τοὺς ἐπ' ἐκείνοις τε μὺς καὶ τινὰς ἀπονευρώσεις καὶ τὸ δέρμα. ταῦτα γὰρ ἐν τῷ μεταξὺ γινόμενα δυοῖν σκληρῶν σωμάτων, ἔξωθεν μὲν τοῦ νάρθηκος, ἔσωθεν [221] δὲ τοῦ ὀστοῦ θλίβεται τε καὶ θλάται καὶ πολλάκις οὕτως ἔπαθεν ὥς ἐλκωθῆναι. κατὰ δὲ τὴν πτέρναν ἐκ τῶν ὀπισθεν μερῶν εἰς ἔμπροσθεν ἐμφύεται τένων κατὰ τὴν γαστροκνημίαν ἐκφυόμενος μυοῖν, ὅστις ἐγκείμενος ἱκανῶς καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἀσάρκων οὐ φέρει τὸν ἐπιτιθέμενον νάρθηκα, ἀλλ' οὕτως μὲν αἰσθητικώτατος ὢν ὑπὸ τῆς ἐκθλίψεως φλεγμαίνει, τὰ δὲ ἐπικείμενα τοῖς ὀστοῖς τῶν σφυρῶν σώματα διὰ τὴν σκληρότητα τῶν περι-

Exstantes ossium partes, ejusmodi sunt tibiae surae-
que extrema, ferulas non patiuntur. Cautio igitur esse
debet, ne his locis circumdantur. Imponantur dixit ἐνέ-
δρας quasi ἔδρας adjecta praepositione ἐν, ut clarius rem
ipsam exprimeret. Haec itaque ossa, quum essent a carne
minime tegantur, impositis ferulis premuntur. Magis au-
tem premi dicuntur non ipsa, sed musculi illis superinjecti,
tum quidam musculorum fines et cutis. Haec enim col-
locata inter duo corpora dura, nempe inter ferulas ab
exteriori parte et os ab interiori premuntur atterunturque
et saepius ita laeduntur ut exulcerentur. Calci vero a
posteriori parte versus priorem innectitur chorda quae ab
uno diducitur ex musculis qui continentur in parte cruris
posterioris quae carnosae prominet. Haec quum carnis ma-
xime expers sit, potissimum in homine gracili superimpo-
sitam ferulam non sustinet; sed quum acerrimi sensus sit,
si comprimatur, inflammatione urgetur. Ea vero quae
tibiae suraeque tuberculis superinjecta sunt ob duritiem

Ed. Chart. XII. [221.]

Ed. Bas. V. (555.)

λαμβάνόντων αὐτὰ, καθότι προείρηται, θλιβόμενα πάσχει
μέχρι τοῦ καὶ ἐκθλίμματος κατεργάζεσθαι. καλεῖ γὰρ ὁ
Ἱπποκράτης οὕτω τὰς ἐκ τῶν θλιβόντων ἐπιπολῆς ἐλκώσεις
τοῦ δέρματος.

ξστ'.

Ἐν μέντοι τῷ ἄρθρῳ τῷ κάτω οὐχ ὁμοίη ἡ ὑπότασις τοῦ
ὀστέου τοῦ μακροτέρου· ἀνομοίως γὰρ ὁ ἀγκὼν τε καὶ ἡ
ἰγνὴ κάμπτεται. διὰ οὖν ταύτας τὰς προφάσεις τοῦ
μὲν ἔξωθεν ὀστέου κατεαγέντος ταχεῖαι αἱ ἐπιβάσεις, τοῦ
δὲ εἰσωθεν κατεαγέντος βραδεῖαι αἱ ἐπιβάσεις.

Προειρηκὼς αὐτὸς ἀνωτέρω μακρότερον ὀστοῦν εἶναι
τὸ τῆς περόνης, ὥσπερ καὶ ἐν χειρὶ τὸ τοῦ πήχεος. εἰρη-
κὼς δὲ ὅτι κατὰ τὴν εὐθυωρίαν ἐστὶν ἑκάτερον τοῦ μικροῦ
δακτύλου καὶ μέντοι καὶ ὅτι λεπτότερον τοῦ συνευγμένου
προσέθηκεν ἐφεξῆς, ἥ διαφέρουσιν ἀλλήλων. εἴρηται δὲ σα-
φῶς ὑφ' ἡμῶν ἐν τῷ περὶ τῶν ὀστέων ὑπομνήματι τὰ τε

eorum, quibus, ut dictum est, excipiuntur, compressa eate-
nus laeduntur ut exulcerentur. Summae autem cutis ex-
ulcerationes sub comprimentibus ortae ἐκθλίματα ab Hip-
pocrate vocantur.

LXVI.

Verum longioris ossis structura in inferiori articulo diffi-
milis est. Non enim similiter flectitur cubitus et poples.
Ob has igitur evidentissimas causas, si os quod ab ex-
teriori parte est perfringatur, mature homo ingreditur;
si quod ab interiori, tarde.

Quum ipse in prioribus dixerit, surae os longius
quemadmodum et in brachio os cubiti; utrumque autem
e regione minimum digitum spectare et tenuius esse quam
id cum quo jungitur; deinceps addidit qua ratione inter
se distent. Explicavimus autem in commentario de ossi-

Ed. Chart. XII. [221.]

Ed. Bas. V. (555.)

ἄλλα καὶ ἡ διάρθρωσις, ὅτι τέ τις ἔστιν ἀμφοτέρων αὐτῶν καὶ ὅτι κατὰ τὴν χεῖρα κατὰ τὸν ἔξω κόνδυλον τοῦ βραχίονος ἡ κερκὶς διηρθρωμένη κινεῖται περὶ αὐτὸν, ἐπιστρέφομένη πρὸς τε τὴν ἔξω χώραν τῆς χειρὸς καὶ τὴν ἔσω. κατὰ δὲ τὸ σκέλος ἡ κνήμη μόνῃ διαρθροῦται τῷ μηρῷ τῆς περόνης οὐδεμίαν ἐχούσης κίνησιν. οὐδὲ γὰρ ὅλως ἐφ' ἐκότερα στρέφεται τὸ ἄρθρον τοῦτο, καθάπερ τὸ κατ' ἀγκῶνα. κάμπτεται δὲ μόνον οὐδὲ τοῦτο πάσχει ὁμοίως τῷ κατ' ἀγκῶνα· ἐκεῖ μὲν γὰρ τοῦ βραχίονος τὸ γιγγλυμοειδὲς διηρθρῶται τῇ βαθμίδι τοῦ πήχεος. ἐν γόνατι δὲ οἱ δύο δάκτυλοι τοῦ μηροῦ διτταῖς ἐπιβαίνουνσι κοιλότησι τῆς κνήμης, ἡ μὲν ὀπισθεν, ὁπότ' ἐκτείνοντο τελείως, ἡ δὲ ἔμπροσθεν ὁπότε κάμπτεται. κατὰ δὲ τὸν μηρὸν οὐδετέρα τούτων ἔστιν, οὐδὲ γὰρ ὅλως κορώνας ἔσχεν ἡ κνήμη. ἀνομοίως γὰρ ἀγκῶν τε καὶ ἰγνύη κάμπτεται. αὐτὸς ἀνωτέρω περὶ πήχεος διαλεγόμενος εἶπεν οὕτως· ἔστι δ' ἐκεῖνο τὸ ὁστέον τοιοῦτον, ἀγκῶν καλούμενος, ᾧ ποτὶ στηριζόμεθα, σαφῶς ἐνδεικνύμε-

bus praeter alia quomodo se habeat utriusque commissura; atque insuper radium in brachio cum interiori tuberculo humeri committi ac circa ipsum moveri in exteriorē vel interiorē brachii partem conversum, sed in crure tibiam solam cum femore committi, quia sura nullum motum praestat. Nam neque hic articulus in latera ullo modo movetur, sicut articulus cubiti, sed curvantur dumtaxat, idque non eadem ratione qua articulus cubiti vel humeri ambitus trochleam referens in cavo cubiti recipitur, at in genu processus femoris in sinus tibiae se inferunt. Adde quod ex cubiti processibus rostrum referentibus posterior in posteriori sinu humeri recipitur ubi maxime articulus extenditur; prior in priori ubi maxime curvatur, quorum neutrum tibiae accidit, quum nullum penitus processum habeat rostro similem; non enim similiter flectitur cubitus ac poples. Cubiti vero eminentiam clarum est vocasse ἀγκῶνα, quo nomine usus est etiam in superioribus de cubito agens quum dixit: est autem idem cum

Ed. Chart. XII. [221. 222.]

Ed. Baf. V. (555. 556.)

νος ὅτι τὸ τοῦ πήχεος ὀξύτατον ὀνομάζει ἀγκῶνα. καλοῦσι
 δ' αὐτὸν καὶ ὀλέκρανον καὶ κύβιτον· ἀλλὰ νῦν γέ φησιν,
 ἀνομοίως ἀγκῶν τε καὶ ἰγνύη κάμπτεται· δυνάμει πάλιν
 πάνταυθα λέγων, ὅτι ἀνομοίως ἢ τε κατ' ἀγκῶνα διάρθρωσις
 καὶ ἰγνύη κάμπτεται, ἀμῆλει καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς κατω- (556)
 τέρῳ φησί. τὰ δὲ κατ' ἀγκῶνα καὶ ὀχλωδέστερα τοῖς κα-
 κοῖς περὶ ἐξαρθρωμάτων ὁ λόγος ἐστί. τούτου τοίνυν χρὴ
 μεμνησθαι πρὸς πολλὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν κυρίων ὀνομάτων
 οὐδὲ παρ' ἐνὶ τῶν παλαιῶν Ἑλλήνων εὐροις [222] ἂν φυ-
 λαττομένην, ἀλλὰ τὰ μὲν χρώμενοι, τὰ δὲ μεταφέροντες λέ-
 γουσι· καὶ μέντοι καὶ τὸ τῆς ἰγνύας ὄνομα καὶ αὐτὸ τοιοῦ-
 τόν ἐστιν, οἶόν περ καὶ τὸ τῆς μασχάλης τὸν ὑποκάτω τοῦ
 ὤμου τόπον σημαίνει τὸ τε τῆς ἰγνύος τὸν ἀντικείμενόν ἐκ τῆς
 ὀπίσω τῷ γόνατι. καὶ γὰρ οὖν καὶ αὐτὸ τὸ γόνυ τὸ πρόσω μέ-
 ρος ἅπαν σημαίνει τῆς ἐνταῦθα διάρθρωσεως, ὥστε καὶ
 τῷ δέρματι τῷ κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἕλκος γένηται τι-
 νι, τὸν ἄνθρωπον τοιοῦτόν φασιν ἕλκος ἔχειν ἐν τῷ γόνατι,
 καὶ ὁ ὑπὸ τῷ δέρματι τένων ὁ περιτεταμένος τῷ ὁσπῷ
 διαιρεθῇ, καὶ τότε τραῦμά φασιν ἐν τῷ γόνατι γεγονέναι,

illo eminentia cubiti cui praecipue innitimur. Eandem
 eminentiam et ὀλέκρανον dicunt et κύβιτον. Sed nunc
 ait: non enim similiter flectitur cubitus et poples, idem
 significans ac si dixisset: illa commissura quae juxta cu-
 biti eminentiam est et illa quae juxta poplitem dissimiliter
 curvantur, cujus rei exemplum infra habet, qua de luxa-
 tis, ubi asserit quae in cubiti articulo sunt molestiora esse.
 Illud autem multis in locis meminisse oportet exquisitam
 nominum rationem ne ab uno quidem ex vetustis Grae-
 cis servari, quum quibusdam abutantur, quaedam a pro-
 priis rebus ad alias transferant. Atque poplitis nomen
 tale est quale ipsa ala, quae locum significat sub humeri
 capite; at poples id appellatur quod a posteriori parte
 ipsi genu opponitur; genu autem notant priorem partem
 hujus articuli universam. Quare si cui hac parte cutis
 exulceretur, eum hominem inquiunt teneri ulcere in genu;
 quodsi chorda quae sub cute os cingit secatur, genu ac-

Ed. Chart. XII. [222.]

Ed. Bas. V. (556.)

καθάπερ γε καὶ αὐτὸ τὸ τῆς μύλης πάθοι σῶμα. καλοῦσι
 δ' αὐτὴν οὐχ οὕτως μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπιγονατίδα· καὶ μέν-
 τοι καὶ τὰ πλάγια μέρη τοῦ σώματος ἐρμηνεύοντες λέγουσι
 ποτὲ μὲν ἔξω, ποτὲ δ' ἔσω τοῦ γόνατος γεγονέναι τὸ ἔλκος.
 ὅλον γὰρ τὸ χωρίον ἐν πλατεῖ γόνυ καλοῦσιν ὥσπερ καὶ
 ἰγνύαν καὶ μασχάλην καὶ ὤμον. οὕτως οὖν καὶ ἀγκῶνα καὶ
 σφυρὰ καὶ καρπὸν ὅλον τὸ χωρίον ὀνομάζει, πολλάκις δ'
 αὐτὸ προτίθεται τὸ κατ' ὤμον ἄρθρον, τὸ κατ' ἀγκῶνα, τὸ
 κατὰ γόνυ, τὸ κατ' ἰσχίον, τὸ κατὰ σφυρὸν, πρόδηλον ὅτι
 πῶς ποικίλως χρῆται τοῖς ὀνόμασιν, ὥσπερ ἔφην καὶ τοὺς
 ἄλλους παλαιούς, καταφρονῶν τῆς ὑστερον ἀσκηθείσης περὶ αὐ-
 τῶν μικρολογίας, ἣν οἱ μεταχειρισάμενοι καλοῦσιν ἀκρίβειαν.

ξή'.

Ἦν δὲ τὸ τοῦ μηροῦ ὁστέον καταγῆ, τὴν κατάτασιν χρῆ
 ποιέσθαι περὶ παντός, ὅπως μὴ ἐνδεστέως σχήσει.
 πλεονασθεῖσα μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν σίνουτο, οὐδὲ γὰρ εἰ
 διεστεῶτα τὰ ὀστέα ὑπὸ τῆς ἰσχύος τῆς κατατάσιος ἐπι-

cepisse vulnus dicunt, non fecus etiam si patella vitietur
 quam Graeci et μύλην et ἐπιγονατίδα vocant. Ad haec
 qui latera corporis exprimunt modo ab interiori parte genu,
 modo a posteriori ulcus ortum ajunt. Universum enim
 hunc locum a lateribus genu vocabulo appellant, eadem
 ratione et poplitem et alam et humeri caput. Sic etiam
 cubitum et talos et primam palmae partem ad totum lo-
 cum significandum usurpant; saepe etiam adjiciunt articu-
 lum capitis humeri aut cubiti, genu, coxae vel talorum.
 Constat igitur Hippocratem varie nominibus uti, aliorum
 majorum exemplo, ut retuli, contempta quam juniores ex-
 colunt curiosa verborum ratione, quae ab iis quae in ea
 versantur exquisita diligentia dicitur.

LXVII.

At si femoris os fractum est, valenter omnino extendi de-
 bet, ne nimis quam res postulat id fiat; siquidem plus
 justo intensum non laeditur. Nam ossa haec quae per
 vim diducta sunt, si sic recedentia inter se vinciantur,

Ed. Chart. XII. [222.]

Ed. Bas. V. (556.)

δέοι τις, οὐκ ἂν δύναίτο κρατεῖν ἢ ἐπίδεσις, ὥστε διε-
στάναι, ἀλλὰ συνέλθοι ἂν πρὸς ἄλληλα τὰ ὅστέα ὅτι τά-
χιστα ἂν ἀφῶσιν οἱ τείνοντες.

Ἐπειδὴ μέγιστοι μύες εἰσὶν οἱ περὶ τὸν μηρὸν, εἰκό-
τως εἴλαβεῖται μὴ κατατείνοντες τὸ κῶλον ἐλλίπωμέν τε
συμμέτρων· καὶ γὰρ γίνεται πολλάκις οὕτως. ὅπως οὖν
ἀδεέστερον ἀντιτείνωμεν, οὐδ' ἂν πληγαίνηται, βλάψειν φησὶ
τὴν τάσιν. ὁ γὰρ ὑπ' ἄλλων μορίων ὑπώπτευσεν ἂν τις
ἐνταῦθα συμβαίη. τί δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἐπιτεθῆναι τὸ κατεα-
γὸς ὅστιον διεστώτων αὐτοῦ τῶν κεχρισμένων μερῶν, ἅπερ
ἐχρῆν τούτων ἀλλήλων, ὥς ὅποτε κατὰ φύσιν ἔχει τοῦτο τὸ
κῶλον, οὐδεμιᾶς μεταξὺ χώρας ἀπολειπομένης κενῆς, ἐν ἣ
τῶν ἰχώρων ἀθροισζομένων κίνδυνος ἢ σφακελίσαι τὸ ὅστον·
εἰ γὰρ καὶ διεστώτ' ἂν ποτε δεθῇ τὰ μέρη τοῦ κατεαγότος
ὁστοῦ πλεονασθείσης τῆς ἀντιτάσεως, οὐκ ἂν διαμείναι μετὰ
τὴν ἐπίδεσιν, ὥς ἐπ' ἀλλήλων μορίων, ἐν οἷς ἡ ἐπιβολὴ τῶν
ἐπιδέσμων ἀκινήτους φυλάττει τοὺς μύας· ἀλλ' οὐκ ἐν γὰρ

*non sane poterunt ita diducta vinculis contineri, quin
celerrime concurrant, quum primum qui extendunt ex
opere se receperint.*

Quia maximi sunt muscoli qui femur circumdant,
non immerito veretur ne, quod saepe contingit, non satis
membrum extendatur. Ergo ut audacter extendamus, in-
tensio, ait, iusto valentior non laedit. Fieri enim in hac
parte potest, quod suspectum esset in aliis. At quid hoc
est? ut devinciatur os fractum, dum ipsius partes quae
pertractantur inter se recedunt; quas non secus atque ubi
membrum naturaliter se habet coire oportebat nullo re-
lieto inani spatio, in quo ex contracta sanie periculum
sit, ne os corrumpatur. Si quando enim fracti ossis par-
tes, quum vehementius intentae fuerint, diductae vin-
ciantur, non poterunt post injectum vinculum ut in ce-
teris locis contineri, in quibus circumactae fasciae mu-
sculos immobiles servant, quod in femore monet perti-

Ed. Chart. XII. [222. 223.]

Ed. Bas. V. (556.)

τῷ μηρῷ φησὶ χρῆναι δεδιέναι τοῦτο διὰ τὸ μέγεθος τῶν μυῶν. οὐ γὰρ κρατήσῃ αὐτῶν τὴν ἐπίδεσιν, ἀλλὰ κρατυνθήσεται. τοῦτο δὲ εἶπεν, ἐπεὶ τῇ μὲν ἐπιδέσει πρόκειται φυλάττειν οὕτως ἔχοντα τὸν μηρὸν, ὡς ἐπιδούμενος εἶχε, τοῖς δὲ μυσὶν [223] ἐπὶ τὴν ἰδίαν κεφαλὴν ἀνατρέχειν. ἐναντίων οὖν ἑκατέρων προκειμένων τῶν σκοπῶν, εἴαν μὲν ἡ ἐπίδεσις κρατήσῃ, νικήσασα τὴν φυσικὴν κίνησιν τῶν μυῶν ἐν τῷ διεστάναι τὰ μέρη τοῦ κατεαγότος ὁστοῦ, εἴαν δ' ἡ τῶν μυῶν κίνησις ἰσχυροτέρα γένηται τῆς ἐπιδέσεως, ἀνασπασθήσονται αὐτοὶ πρὸς τὴν ἀρχήν. συνανασπάσουσι δὲ καὶ κάτω μέρος τοῦ κατὰ γματος ὁστοῦ καὶ προσάξουσιν τῷ ἄνω.

ξή'.

Παχεῖαι γὰρ καὶ ἰσχυραὶ αἱ σάρκες ἐοῦσαι κρατήσουσι τῆς ἐπιδέσεως, ἀλλ' οὐ κρατηθήσονται. περὶ οὗ οὖν ὁ λόγος, διατείνειν εὖ καὶ ἀδιαστρέπτως χρῆ, μηδὲν ἐπιλείποντα· μεγάλη γὰρ ἡ αἰσχύνη καὶ βλάβη βραχυτέρον τὸν μηρὸν ἀποδείξαι. χεῖρ μὲν γὰρ βραχυτέρη γινομένη καὶ ξυγκρῦ-

mescendum non esse ob magnitudinem musculorum, quum hoc vinculum non superet, sed cedat. Quam rem propterea dixit, quod proprietas est vinculi quidem femur tueri, quomodo deligatum acceperit, musculi vero ad suum initium concurrere. Quum contraria igitur sit proprietas utriusque, si vinculum superet, naturalis musculorum motus cedet, quum fracti ossis partes diductae contineantur; sed si musculorum motus vinculo validior fuerit, ipsi ad initium contrahentur, atque una trahent et ad superiora adducent comminuti ossis partem inferiorem.

LXVIII.

Crassa enim ac robusta caro vinculum superabit, at non separabitur. Id ergo quo de agitur extendi valenter oportet, sicque ut in neutram partem convertatur, neve minor vis quam ipsum exigat adhibeatur, quum turpe magnopere sit atque incommodum femur brevius red-

Ed. Chart. XII. [223.]

Ed. Bas. V. (556.)

φθείη ἂν καὶ οὐ μέγα τὸ σφάλμα, σκέλος δὲ βραχυτερον
γεγόμενον χωλὸν ἀποδείξει τὸν ἄνθρωπον. τὸ γὰρ ὑγιὲς
ἐλέγχει μακρότερον ἐὼν ὥστε λυσιτελεῖ τὸν μέλλοντα κα-
κῶς ἰητρεύεσθαι ἀμφοτέρω καταγῆναι τὰ σκέλεα μᾶλλον
ἢ τὸ ἕτερον. ἰσορρόπος γοῦν ἂν εἴη αὐτὸς ἐκ τῶν ἐπὶ
μέντοι ἱκανῶς κατατανύσης, κατορθωσάμενον χρὴ τοῖσι
θένασσι τῶν χειρῶν ἐπιθεῖν τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ
καὶ πρόσθεν γέγραπται καὶ τὰς ἀρχὰς βαλλόμενον, ὥσπερ
εἴρηται καὶ νεμόμενον ἐς τὸ ἄνω τῇ ἐπιδέσει καὶ ὑποκρι-
νέσθω ταῦτα ὥσπερ καὶ πρόσθεν καὶ πονεῖται κατ' αὐτὰ
καὶ ῥηϊζέτω καὶ μειεπιδείσθω ὡσαύτως καὶ ναρθήκων
πρόσθεσις ἢ αὐτῇ. κρατύνεται δὲ ὁ μηρὸς ἐν πεντή-
κοντα ἡμέρησιν.

Οὗς ἡμεῖς μῦς εἵπομεν ἐν τῷ προγεγραμμένῳ λόγῳ,
τούτους ὠνόμασε σάρκας συνήθει χρώμενος τῇ προσηγορίᾳ,
διότι πᾶσα σὰρξ αἰσθητὴ μὲν ἐστὶ μέρος ἐν τοῖς μέσοις

dere. Brachium namque si brevius fiat, celari poterit,
neque noxa magna erit, crus si brevius reddatur, ho-
minem claudum demonstrabit. Ab integro enim quod
longius erit prodetur, adeo ut illi, qui male curandus,
satius fuerit utrumque crus frangi quam alterum: ae-
que enim in utramque partem inclinaretur. Ubi vero
extensum sit abunde, prominentioribus palmarum parti-
bus eodem modo quo supra positum est dirigatur ac de-
ligetur; fasciaque capiti injiciatur, ut ante indicavimus,
ipsaque sursum versus porrigatur; tum itidem respon-
deat ut in superioribus; praeterea et magis urgeatur et
laxius vinculum sentiat iis partibus quae supra positae
sunt; ad haec similiter resolvatur ac rursus deligetur,
ferulaeque eodem modo superaccommodentur. Con-
servet autem femur quinquaginta diebus.

Hippocrates usitato vocabulo carnem appellavit quos
in superioribus musculos diximus. Nam quaecunque caro
sentit musculi pars est, atque haec in mediis musculis

Ed. Chart. XII. [223. 224.]

Ed. Baf. V. (556. 557.)

μάλιστα μέρεσιν αὐτῶν τοιαύτη φαινόμενη. κατὰ γὰρ τὰ
 πέρατα νευρωδέστεροί πως οἱ μύες φαίνονται τὸ σαρκώδες
 ἑλαττον ἔχοντες.

ξθ'.

Προσξυνιέναι δὲ χρὴ καὶ τόδε, ὅτι μηρὸς γαῦσός ἐστιν ἐς
 τὸ ἔξω μέρος μᾶλλον ἢ ἐς τὸ ἔσω καὶ ἐς τὸ ἔμπροσθεν
 μᾶλλον ἢ ἐς τοῦπίσωθεν. ἐς ταῦτα τοίνυν τὰ μέρεα καὶ
 διαστρέφεται, ἐπὴν μὴ καλῶς ἐητρεύηται· καὶ δὴ καὶ
 κατὰ ταῦτα ἀσαρκότερος αὐτὸς ἑωυτοῦ ἐστιν, ὥστε οὐδὲ
 ξυγκρύνειν δύναται ἐν τῇ διαστροφῇ. ἦν οὖν τι τοιοῦ-
 τον ὑποπτύης, μηχανοποιέεσθαι χρὴ οἷάπερ ἐν τῷ βρα-
 χίονι τῷ διαστρεφόμενῳ παρήνηται.

[224] Ὅτι μὲν τὸν κυρτὸν ἢ γαῦσος φωνὴ δηλοῖ
 πρόδηλον ἔξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος. ὁ γὰρ μηρὸς οὐκ ἀκρι-
 βῶς ἐστὶν εὐθύς, (557) ἀλλὰ εἰς τε τὸ ἔξω κυρτότερος,
 ὥσπερ καὶ κατ' ἐναντία μέρη κοιλότερος. εἴτε δ' ὀξύνειν

potissimum se ostendit, quum in extremitatibus musculi
 nervosi magis quodammodo sint minusque carnis habeant.

LXIX.

Illud etiam scire licet quod femur ab exteriori parte gib-
 bum est magis quam ab interiori et a priori magis
 quam a posteriori. In has igitur partes convertitur, ubi
 non recte curatur. Quin et in his partibus minus car-
 nosum est quam in aliis, ut quando pervertitur latere
 minime possit. Ergo si quid ejusmodi suspectum sit, tale
 quidpiam moliri oportet, quale traditum est ad humerum
 perversum.

Gibbum dixit γαῦσος. At quod haec vox gibbum
 significet, res ipsa declarat: siquidem femur non omnino
 rectum est, sed a priori et exteriori parte gibbum, sicut
 a contrariis simum. Utrum vero vox γαῦσος postrema

Ed. Chart. XII. [224.]

Ed. Bas. V. (557.)

χρῆ τοῦνομα τὸ γανσός εἴτε προπερισπᾶν γανσος ἄδηλον.
οὐ γάρ ἐστιν ἐν ἔθει τῷ τῶν Ἑλλήνων ἢ φωνή. κατὰ τὴν
ἀναλογίαν ἔνιοι μὲν προπερισπᾶσθαι κελεύουσιν αὐτὸ παρα-
πλησίως τῷ καῦσος καὶ μαῦρος καὶ γανῦρος, ἔνιοι δὲ ὀξυ-
τονεῖσθαι. δηλονότι πάντα πάθη δηλοῦντα δισύλλαβα τῇ
ὀξεῖα φαίνεται κεχρημένα τάσει, χολός, λορδός, στρεβλός,
κυρτός, βλανσός, ραιβός. οὐ μόνον δὲ τὰ δισύλλαβα, ἀλλὰ
καὶ σχεδὸν ἅπαντα τὰ κατὰ πάθη λεγόμενα, ἄρθριτικός,
πλευριτικός, ἥπατικός. ὁποτέρως οὖν τις θέλει φθέγγεσθαι
συγχωρεῖ ἂν ποτέ σοι καὶ τὴν ὀξεῖαν τάσιν εἰπὸντι γαν-
σός. ἐπὶ τοῦτο γὰρ μόνον ἐπειράθην ῥεπόντων τῶν ἀναγι-
νωσκόντων τὸ βιβλίον, ἂν τ' εἴπῃ τις ἀξίων προπερισπᾶν,
ὡς ἂν ἐκεῖνος ἐθελήσῃ καὶ σὺ φθέγγου, καὶ πάλιν ἂν ἑτέρω
συντύχῃς ὀξυτονεῖν ἐθέλοντι, καὶ αὐτὸς οὕτως πράττε κατα-
φρονῶν καὶ τόνων καὶ ὀνομάτων, ὡς οὔτε πρὸς φιλοσοφίαν
συντελούντων, πολὺ γε μᾶλλον οὔτε πρὸς γεωμετρίαν ἢ
ἀριθμητικὴν ἢ μουσικὴν ἢ ἀστρονομικὴν, ὥστε εἰ μηδεμίαν

syllaba acui an penultima circumflecti debeat incertum est;
non enim frequenti in usu est apud Graecos id verbi.
Quidam a similitudine ducti penultimam circumflecti vo-
lunt, quemadmodum καῦσος, μαῦρος, γανῦρος; quibusdam
vero magis placet ultimam syllabam acutam esse, quoniam
omnia nomina duarum syllabarum quae affectum signifi-
cant acuto sunt accentu in ultima, χολός, λορδός, στρεβλός,
κυρτός, βλανσός, ραιβός; nec solum quae duabus syllabis
constant, sed fere quaecunque affectum notant, ἄρθριτι-
κός, πλευριτικός, ἥπατικός. Concedito igitur utro quis
velit modo pronunciare. At γανῦρος efferenti tibi ultima
acuta, eos enim qui librum legunt ire in hanc sententiam
tantum comperi, si quispiam adverteretur existimans de-
bere penultimam circumflecti, tu quoque utcunque illi
placet pronunciato. Quodsi alium rursus nactus fueris
qui malit ultimam acui, tu itidem facito, nomina atque
accentus parvi pendens, utpote quae nihil ad philosophiam
conferant et multo minus ad geometriam, arithmeticeν,
musicen, astronomiam. Quare si nulli arti ad suum finem

Ed. Chart. XII. [224.]

Ed. Bas. V. (557.)

τέχνη δέεται πρὸς τὸ ἑαυτῆς τέλος τῆς τῶν ἐπιτρίπτων τούτων ὀνομάτων μακρολογίας, οὐ μόνον οὐ χρή προσέεισθαι τὸ ἐπιτήδευμα τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ καταγελᾶν ὡς μάλιστα.

ο.

Προσπεριβάλλειν δὲ χρή ὀλίγα τῶν ὀθονίων κύκλω ἀμφὶ τὸ ἰσχίον καὶ τὰς ἱξύας, ὅπως ἂν οἱ βονβῶνές τε καὶ τὸ ἄρθρον τὸ κατὰ τὴν πληχάδα καλεομένην προσεπιδέηται· καὶ γὰρ ἄλλως ξυμφέρι καὶ ὅπως μὴ τὰ ἄκρα τῶν ναρθήκων σίνηται, πρὸς τὰ ἀνεπίδετα προσβαλλόμενα.

Τὸ μὲν ὑποδεχόμενον ὀστοῦν τὴν τοῦ μηροῦ κεφαλὴν ἰσχίον ὀνομάζεται, καθάπερ καὶ ἡ κοιλότης αὐτοῦ κοτύλη. κέχρηται δὲ τοῖς ὀνόμασιν ἀμφοτέροις ὁ ποιητὴς εἰπὼν·

Ἐνθα τε μηρὸς

ἰσχίῳ ἐνστρέφεται, κοτύλην δὲ τε μὲν καλέουσιν.

ἱξύας τινὲς μὲν τὰ τῶν λαγόνων ἤκουσαν ὅστ᾽, τινὲς δὲ τὸ

importuna contemnendaque nominum inquisitione opus est, non modo horum hominum non probare studium convenit, sed quam maxime deridere.

LXX.

Circumdare autem aliquot lintea oportet aequè in orbem circa coxam et ilia, ut inguina etiam et quod inter anum et naturale est; πληχάδα Graeci vocant, involvantur. Quod et ob aliam causam utile est et ne extremæ ferulae nudam partem offendant.

Coxa, id est os illud in quod se inserit femoris caput, ἰσχίον Graece nuncupatur, sicut et ipsius cavum κοτύλη. Utroque nomine utitur poëta in hoc carmine:

Ἐνθα τε μηρὸς

ἰσχίῳ ἐνστρέφεται, κοτύλην δὲ τε μὲν καλέουσιν.

Ilia dixit ἱξύας, quae nonnulli accipiunt pro ilium ossibus,

Ed. Chart. XII. [224. 225.]

Ed. Bas. V. (557.)

ὑπὲρ ἄνω αὐτῶν ὅπερ ἰδίως ὀνομάζεται λαπάρα καὶ γέγραπται παρὰ τοῦ ποιητῆ τοῦτο τοῦνομα κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔπος, ἔνθα φησὶν·

οὔσα κατὰ λαπάρην.

ἐγὼ δὲ τὸ μὲν τῆς λαπάρας ἔχοιμι ἂν ἀποφῆνασθαι καὶ τῆς πείρας αὐτῆς καὶ τῆς χρήσεως Ἱπποκράτους τε καὶ τοῦ ποιητοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ νοσήματος, ὅτι τῶν μεταξὺ τῶν τε τοῦ θώρακος ὀστέων καὶ τῶν ἰδίως καλουμένων λαγόνων ὀστέων ἔστι καὶ ῥηθῆσε- [225] ται περὶ αὐτοῦ κατὰ τὸν οἰκεῖον καιρόν. περὶ δὲ τῶν ἰξύων οὐκ ἔχω διατείνεσθαι· καὶ μέσον μὲν γὰρ ὁ ποιητὴς ἐνικῶς εἶπεν αὐτό·

περὶ ζώνην

βάλλεται ἰξύην ἑκατὸν θυσάνοις ἀραρυῖαν.

καὶ καθόσον ἔτι πιθανώτερον ἐν τῷ μεταξὺ τῶν τε κατὰ τοὺς λαγόνας ὀστέων καὶ τῶν τοῦ θώρακος περιβάλλεσθαι τὴν ζώνην αὐτὸ τοῦτο τοῦ σώματος ἰξύαν ἂν τις ὀνομάζε-

nonnulli pro parte quae super ipsa est quae λαπάρα proprie vocatur, quod verbum apud poëtam reperitur in eo carmine:

οὔσα κατὰ λαπάρην.

Equidem de vocabulo λαπάρας dicere possum adductus experimento et Hippocratis ac poëtae usu, tum ipso morbo, eam significare partem quae inter ossa pectoris et quae proprie appellantur ossa ilium est interjecta, de quo suo loco agemus. Quae autem partes ἰξύες nominentur non est multis agam; ob id enim quod poëta numero singulari ἰξύαν scripsit in illo carmine:

περὶ ζώνην

βάλλεται ἰξύην ἑκατὸν θυσάνοις ἀραρυῖαν.

tum ob id quod credibilius est zonam dari inter ilia et thoracis ossa, existimet aliquis hanc ipsam partem corporis ἰξύαν appellari. Contra vero ex eo quod Hippocrates

Ed. Chart. XII. [225.]

Ed. Bas. V. (557.)

σθαι νομίζη, καθόσον δὲ πάλιν ὁ Ἱπποκράτης τῇ παρακει-
μένη λέξει πληθυντικῶς εἶπεν ἰζύας εἰρησθαι, διὰ τοῦτο
περὶ τῶν λαγόνων ὅστις τὴν ἐπίδεσιν ἐπαναβαίνειν, εὐλόγως
ἂν τις αὐτὰ ταῦτα νομίζειν ἰζύας εἰρησθαι.

Τὸ δ' οὖν εἰς τὰ παρόντα χρήσιμόν ἐστιν, ὅταν ἐν τοῖς
ἄνω μέρεσι τοῦ μηροῦ γένηται τὸ κάταγμα μὴ μόνον ἄχρι
τοῦ βουβῶνος ἐπιδεῖν, ἀλλὰ καὶ προσαναβαίνειν ἐπιλαμβά-
νοντά τινα τῶν ὑψηλοτέρων χωρίων. ἔστι δὲ ταῦτα πρῶ-
τον μὲν ἴσχιον, εἰδ' ἐξῆς τὸ τοῦ λαγόνος ὅστουν, εἰδ' ἢ
μετ' αὐτὸ κενὴ χώρα τῶν ὀστέων, ἣν λαπάραν ὀνομάζουσιν.
ἣν μὲν οὖν τις βούληται καὶ μέγρι ταύτης ἀνιέναι συγγω-
ρητέον, ἐὰν δὲ προσεπιδήσας τὰ τῶν λαγόνων ὅστις τοῦτο
πράττη, ταῦτα δὲ ὑπερβάντα περιβάλλειν εὐθέως ταῖς λα-
παραις τὸν ἐπίδεσμον οὐκ ἀξιῶ, περὶ παντός γε ποιούμενον
τοῦ Ἱπποκράτους μηδεμίαν ἐν ταῖς ἐπιδέσεσιν ἀπολείπεσθαι
χώραν, καὶ ἀνεπίδετον, ἀλλ' ἐξ ἴσου ἅπαντα τὰ μέλη κατει-
λῆφθαι συνεχῶς τοῖς ὀθονίοις ἄχρι περ ἂν ἐπιλαμβάνειν
δόξη τοῦ ὕγιους. πληχάδα δὲ τινὲς μὲν διὰ τοῦ γ γράφουσι

multitudinis numero ἰζύας dixit, quodque ad ilium ossa
voluit vinculum pertinere, jure arbitrabitur aliquis ἰζύας
haec ipsa nuncupari.

A.

Deligatio etc.

Quod ad hunc locum attinet, quando superior femo-
ris pars comminuitur, fascia non solum usque ad inguina
ferri debet, sed ultra aliquam ex superioribus partibus
comprehendere. Tales sunt primum coxa, deinde ossa
ilium, postremo ea pars quae sine osse est, λαπάραν vo-
cant, quam ubi vis complecti licet, dum ilium ossa etiam
devinxeris. Quibus omiſſis fasciam protinus ad hanc se-
dem porrigendam esse minime puto, quum Hippocrates
maximi fecerit, nullum relinqui locum nudum, sed aequae
perpetua, donec ex integra parte comprehensum aliquid
esse videatur, omnia fasciis alligari. Πληχάδα quidam
per χ scribunt, quidam per γ πληγάδα, eo vocabulo signi-

Ed. Chart. XII. [225.]

Ed. Bas. V. (557.)

πλιγάδα, τινὲς δὲ διὰ τοῦ χ πληγάδα. δηλοῖ δὲ τοῦνομα τὸ μεταξὺ τῶν δύο σκελῶν χωρίον, ἐντεῦθεν καὶ τὸ ἐκπεπλήσθαι καὶ διαπεπλήσθαι παρ' αὐτῷ γέγραπται καὶ παρὰ τῷ ποιητῇ, τοὶ δ' ἐπλήσσοντο πόδεσσι.

οαΐ.

Ἀπολείπειν δὲ χρὴ ἀπὸ τοῦ γυμνοῦ αἰεὶ τοὺς νάρθηκας καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἱκανῶς καὶ τὴν θέσιν αἰεὶ τῶν νάρθηκων προμηθεύειν χρὴ ὅπως μήτε κατὰ τὸ ὀστέον τῶν ἔξεχόντων παρὰ τὰ ἄρθρα φύσει πεφυκότων μήτε κατὰ τὸ ἄρθρον νεῦρον ἔσται.

Πολλὰ τῶν κοινῶν καὶ γενικῶν ἐφ' ἑνὸς τῶν κατ' εἶδος ἔσομένων εἶωθε διδάσκειν ὁ Ἱπποκράτης ἐπισημαίνόμενος, ὅτι μὴ μόνου τοῦ εἶδους ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ πάντων ἢ πλειόνων ἢ τινῶν. προστίθησι δὲ τῷ λόγῳ ποτὲ μὲν τὸ αἰεὶ, καθάπερ καὶ νῦν, ἐνίοτε δὲ εἰς τὰ πολλὰ χρηστὸν τοῦτο συνιέναι, ἐνίοτε δὲ ὅτι πρὸς πάντα τοῦτο χρήσιμον.

ficatur quod inter utrumque crus spatium est, unde Hippocrates divaricari vocat ἐκπεπλήσθαι καὶ διαπεπλήσθαι. Nam et poëta τοὶ δ' ἐπλήσσοντο πόδεσσι dixit, significare volens, divaricabant pedibus.

LXXI.

A qua semper utrimque satis recedere debent. Semper autem cautio fit, ne imponantur super ossa in articulis naturaliter prominentia, neque in articulorum vicinia super nervum.

Solet Hippocrates ubi de una specie pertractat complura docere ex iis quae communia sunt ac generalia, monens ea non esse propria unius speciei, sed ad omnes vel multas vel aliquot pertinere. Adjicit autem orationi modo particulam *semper*, ut in propositis verbis, modo quod intellexisse pertinet ad multa loca, *interdum*. Hoc

Ed. Chart. XII. [225. 226.]

Ed. Bas. V. (557.)

ἔσται γὰρ ὄντως αἰεὶ καὶ τὸ νῦν εἰρημένον ὑπ' αὐτοῦ χρήσιμον οὐκ ἐπὶ μηροῦ μόνον, ἀλλ' ἐπὶ πάντων ἀπλῶς τῶν λαμβανόντων καταγμάτων τοὺς νάρθηκας. οὕτως γὰρ αὐτὸς ἔχειν μήκους προσῆκεν, ὥς μὴ ψαύειν τοῦ γυμνοῦ, καὶ μάλιστα δὲ αὐτὸ φυλάττεσθαι φησι δεῖν, ὅταν ἔσοχαῖς ὁστῶν πλησιάζῃ τὰ τῶν ναρθήκων πέρατα.

οβ'.

[226] Τὰ δὲ οἰδήματα κατ' ἰγνύην ἢ κατὰ πόδα ἢ κατὰ τι ἄλλο ἐξαειρεύμενα ὑπὸ τῆς πίεσιος εἰρίοισι πολλοῖσι δυσπαροῖσιν εὖ κατεργασμένοισιν ὄνῳ καὶ ἐλαίῳ ῥήνας, κηρωτῇ ὑποχρίων καταδεῖν καὶ ἣν πιέξωσιν οἱ νάρθηκες, χαλῶν θάσσον. ἰσχυαίνειε δ' ἂν, εἰ ἐπάνω ἐς τὰς νάρθηκας ὀθονίοισιν ἰσχροῖσιν ἐπιδέοις τὰ οἰδήματα ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ κατωτάτω ἐπὶ τὸ ἄνω νεμόμενος.

Τὰ ἐξαειρεύμενά φησιν οἰδήματα πρὸς τῆς πίεσεως, ὅπερ ἐστὶν ἐξαιρόμενα διὰ τὴν ἐκ τῶν χυμῶν θλίψιν ἐνε-

ad omnia utile est; est enim revera quod nunc ab ipso proponitur semper commodissimum non in femore dumtaxat, sed in universum in omnibus fracturis quae ferulas postulant. Breviores enim sint oportet quam ut ad eam sedem perveniant quae fascia non excipitur, quod potissimum observandum ait, ubi ferularum extremitates proximae sunt ossium tuberculis.

LXXII.

Tumores vero juxta poplitem vel pedem aut alibi sub constringentibus vinculis assurgentes multa lana succida curentur bene carpta et vino et oleo respersa; tum cerato inuncti deligentur, atque ubi ferulae urgeant citius laxentur. Extenuarentur autem tumores, si sursum versus ad ferulas tenues fasciae vincirentur, quae ab imis partibus orsae ad superiores intenderent.

Tumores, inquit, sub constringentibus vinculis assurgentes, quos ἐξαειρεύμενους dixit, propterea quod succi

Ed. Chart. XII. [226.]

Ed. Bas. V. (557. 558.)

χθέντων σφοδρῶς θεραπευτέον ἐπιδέοντα ἔρια πολλά, ῥυπαρά, καλῶς κατεργασμένα ῥαίνοντας ἐλαίῳ καὶ οἴνῳ. προὔποχρίειν δὲ ἀξιοῖ τὸ δέρμα καθ' ὃ ταυτ' ὑποτεθήσεται κηρωτῇ καὶ τὴν αὐτὴν ἐπίδεσιν ἀπὸ τῶν οἰδημάτων ἐπὶ τὰ ἄνω ποιεῖσθαι. περὶ μὲν τοῦ τρόπου τῆς ἐπιδέσεως αὐτὸς ἐδίδαξεν εἰπὼν, πόθεν μὲν ἄρξεται τις ἐπιδεῖν, ἐκ τοῦ αὐτοῦ παραπέμπεσθαι τε καὶ ἄγεσθαι. περὶ δὲ τῶν φαρμάκων οἷς χρῆται τῆς δυνάμεως εἴρηται μὲν ἐπὶ πλεόν (558) ἐν ταῖς περὶ αὐτῶν πραγματείαις. εἰρήσεται δὲ καὶ νῦν τὰ κεφάλαια τῶν ἐν ἐκείνοις δεδειγμένων. τὸ μὲν οὖν ἔλαιον ἀνωδύνου τε καὶ διαφορητικῆς ἐστι δυνάμεως, ὃ δὲ οἶνος ξηραντικῆς τε καὶ ἀποκρουστικῆς, πεπτικῆς, μαλακτικῆς, διαφορητικῆς δυνάμεως. εὐδηλον δὲ ὅτι καὶ τὰ ῥυπαρὰ ἔρια τὰ πρὸς ἐνίων οἰσυνηρὰ καλούμενα καὶ ἡ κηρωτῇ μετὰ τοῦ παρηγορικοῦ διαφορητικόν τε τι καὶ ἀποκρουστικὸν ἔχει. προσηκόντως δὲ ἐκ τοιούτων φαρμάκων συνεστήσατο τὴν θεραπείαν. ἐπεὶ γὰρ τὸ οἶδημα μείζον τοῦ προσήκοντος γίνεται, ὑπὸ τῶν παρὰ τῆς ἐπιδέσεως ἐκθλιβέντων αὐτόθι,

expressi magno impetu ferantur, curari debent alligando multum lanae succidae bene carptae; item vino atque oleo resperfae, cutem vero cui haec superimponuntur jubet cerato inungi, atque ad eandem rationem vinculum adhiberi a tumoribus sursum procedens. Fasciandi rationem ipse aperuit docens, a qua parte quis inceperit devincire, ab eadem transmitti materiam atque depelli. At de facultate medicamentorum quibus utitur abunde dictum est in operibus quae de illis sunt. Dicentur et nunc capita eorum quae in illis fuerunt ostensa. Ergo oleum dolorem levat et disentiendi vim habet; vinum ficcare potest, repellere et concoquere, item mollire et digerere. Constat autem lanam succidam, quam nonnulli οἰσυνηρὰν vocant, et ceratum praeter leniendi vim digerendo quoque esse et repellendo. Non sine ratione igitur ab ejusmodi medicamentis praesidium petiit. Quoniam vero tumor fit iusto major ab iis quae sub vinculis eo exprimuntur, curatio

Ed. Chart. XII. [226.]

Ed. Bas. V. (558.)

πρῶτος μὲν ἔστω σοι σκοπὸς τῆς θεραπείας ἐκκενωθῆναι τὸ παρὰ φύσιν ἐν τῷ οἰδισκομένῳ μορίῳ. διὰ τίνων δὲ πολὺ ὄν τοῦτο διαπραξόμεθα; τῷ τ' ἀποκρούεσθαι καὶ τῷ διαφορεῖν καὶ τῷ παρηγορεῖν. τὸ μὲν ἀποκρούεσθαι καὶ διαφορεῖν, ὡς ἀντικρὺς κενῶνται, τὸ δὲ παρηγορεῖν ὅπως μὴ διὰ τὴν ὀδύνην ρευματίζοιτο τὸ πεπονθὸς μέρος· διὰ τοῦτο γοῦν τοῖς ἥτιον ἀποκρουστικοῖς τε καὶ διαφορητικοῖς ἐπὶ τῶν φλεγμαινόντων χρώμεθα. τὰ γὰρ ἰσχυρῶς ἐκότερα τούτων δρῶντα παροξύνει τὰς ὀδύνας. τοῦτοις μὲν οὖν τοῖς λογισμοῖς χρώμενος ὁ Ἱπποκράτης τὰ τε ἔρια ῥυπαρὰ, τουτέστιν οἶσυνον ἔχοντα, παραλαμβάνει μὲν κατὰ τὴν θεραπείαν ἔλαιόν τε καὶ οἶνον καὶ κηρωτὴν, αὐτὰ δὲ τὰ ἔρια καλῶς κατεργάσασθαι κελεύει, τουτέστιν ἑξάνθαι χάριν τοῦ προσηνοῦς τε καὶ παρηγορικοῦ. τὰ μὲν γὰρ πεπλυμμένα ῥαδίως μαλάττεται ξηραίνόμενα, τὰ δ' οἶσυνηρὰ διὰ τὸν ῥύπον οὐκ εὐμεταχείριστα τοῖς ξαίνουσιν οὐδὲ εὐκατέργαστα γίνεται. διὸ πολλάκις ἀμελέστερον κατεργασθέντα, ξηρὰ προσπίπτει τοῖς ὀδυνωμένοις μορίοις. εἰδὼς οὖν τοῦτο

primum dirigi debet ad id exhaustiendum, quod in tumida parte praeter naturam subsistit. At quum multa sint quae hoc efficiunt, quibusnam utemur e digerentibus, repellentibus, lenientibus? Digerentibus quidem ac reprimentibus, quoniam aperte exhaustiunt, at lenientibus eo nomine, quod prohibent ne materia prae dolore ad vitiatam sedem concitetur; atque ob hanc causam lenius digerentia ac reprimentia ad inflammata partem admovemus: nam quae horum utrumque fortiter praestant dolorem irritant. His ratiocinationibus ductus Hippocrates lana succida usus, hoc est oesypo redundante curationi adjicit olenum, vinum ac ceratum lanamque ipsam bene carptam esse vult, quo lenior sit et dolorem levet. Quae elota quidem est, carpta facile mollitur, at succida ob sordem non facile tractatur carpiturque: eoque fit ut negligenter carpta dura dolenti parti inhaereat. Quod Hippocrates quum aliquando neglectum animadverteret, addidit bene

Ed. Chart. XII. [226. 227.]

Ed. Bas. V. (558.)

παρεωραμένον ἐνίοτε προσέγραψεν εὖ κατεργασμένοις· καὶ μέντοι καὶ πολλοῖς αὐτοῖς χρῆται χάριν τοῦ φυλάττειν τὴν ἐκ τοῦ οἴνου καὶ ἐλαίου νοτίδα. τὰ γὰρ ὀλίγα ῥαδίως ξηραίνεται, τοῦ πρώτου δ' ἔχεται σκοποῦ καὶ ὁ τῆς ἐπιδέσεως τρόπος, ὡς εἴρηται, τῶν οἰδισκομένων μορίων ἀπάγων τὸ αἷμα πρὸς τὰ ὑπερκείμενα.

ογ'.

[227] Οὕτω γὰρ ἂν τάχιστα ἰσχνὸν τὸ οἶδημα γένοιτο.

Κυρίως μὲν ἐρμηνευόντων τὸ οἰδηκὸς μόνιον ἰσχνὸν ἂν γενέσθαι λέγοιτο καὶ οὐ τὸ οἶδημα. ταῦτα γὰρ ἀφανίσαι παντάπασιν ἡμῖν πρόκειται, πολλὰ δὲ οὕτω λέγουσιν οἱ παλαιοὶ καὶ μάλιστα οἱ λέγειν δεινότατοι, καταφρονοῦντες τῆς ὕστερον ἀσκηθείσης μακρολογίας ἐν τοῖς ὀνόμασιν, οὐχ ὡς οἱ μεταχειριζόμενοι προσαγορεύουσιν αὐτὴν ἀκριβολογίαν, οὕς εἰ μὲν σαφέστερον ἐρμηνεύοιεν τὰ τοῦ παλαιοῦ ἐκ τῆς τοιαύτης ἀκριβολογίας, εἴτε κυριολογίας ἐθέλοιεν ὀνομάζειν,

carpta. Jam vero copiose ipsam adhibet, ut vino atque oleo madens conservetur, quum facile siccescat quae exigua imponitur. Ad primum etiam consilium pertinet viniendi ratio tumoris, quae ex tumidis partibus, ut dictum est, ad superiora succos expellit.

LXXIII.

Hac siquidem via tumor celerrime extenuaretur.

Diceret extenuari membrum, non tumorem qui proprie loqueretur. Danda siquidem opera est ut tumor ex toto evanescat, majores tamen complura sic loquuntur, praesertim qui eloquentissimi sint, contempta quam juniores excolunt, curiosa nominum inquisitione, non exquisita diligentia, ut ipsi nuncupant qui in ea versantur. Sed digni utique essent quos laudaremus, si hac vel exquisita vel propria, utcunque ipsi nominent, verborum inquisitione rem clarius aperirent quam Hippocrates; sin

Ed. Chart. XII. [227.]

Ed. Bas. V. (558.)

ἐπαινεῖν προσῆκον. εἰ δ' ἀσαφῶς καὶ ταπεινῶς, ἄμεινόν ἐστι τὴν τῶν παλαιῶν ἀμέλειαν αἰρεῖσθαι.

οὐδ'.

Καὶ ὑπερθεῖη ὑπὲρ τὰ ἀρχαῖα ἐπιδέσματα, ἀλλ' οὐ χρὴ τοῦτω τῷ τρόπῳ χρῆσθαι τῆς ἐπιδέσεως, ἣν μὴ κίνδυνος ἢ ἐν τῷ οἰδήματι φλυκταινώσεως ἢ μελασμοῦ. γίνεται δὲ οὐδὲν τοιοῦτο, ἣν μὴ ἄγαν τις πιέξῃ τὸ κάτηγμα ἢ κατακεκραμένον ἔχῃ ἢ κνηται τῇ χειρὶ ἢ ἄλλο τι προσπίπτῃ ἐρεθιστικὸν πρὸς τὸν χροῦτα.

Μία μὲν αὕτη γραφή, τινῶν μὲν οἰδημάτων βουλομένων ἐπὶ τὴν ἐπίδεσιν ἀνιέναι τῶν ἐκθλιβομένων τῶν οἰδημάτων χυμῶν, ἐνίων δὲ εἰς τὰ κατὰ τὴν ἐπίδεσιν χωρία παραγίνεσθαι. κρῖναι δὲ οὐ χαλεπὸν ἐστι τὴν διαφωνίαν αὐτῶν, ὁρισθείσης τῆς ἐπιδέσεως· εἰ μὲν γὰρ ἐπανέντες τοὺς νάρθηκας ἐπιδήσαιμεν ὥς εἴρηται τὸ οἰδηκὸς, ἀφίκοιτ' ἂν τι τοῦ αἵματος εἰς τὰ κατὰ τὴν ἐπίδεσιν χωρία.

obscura atque humilis est eorum oratio, praestat majorum aemulari negligentiam.

LXXIV.

Et ad priorem juncturam superferretur. Ad quem deligandi modum veniendum non est, nisi tumor aut pustulis aut nigritie periclitetur. Sed nihil tale sequitur, nisi quis fracturam vehementer adstrinxerit aut siverit, dependere aut manu scalpserit aut aliquid cutem attigerit quod ipsam irritaverit.

Una quidem haec scriptura est et ad priorem juncturam superferretur. Putant tamen expresse tumore alii materiam depelli super juncturam, alii ad loca quae juxta sunt, quorum controversiam dijudicare facile est, si ante vincendi ratio constituatur. Ubi enim ferulis relaxatis tumida pars, ut supra ostensum est, alligetur, aliquid sanguinis ad loca quae juxta juncturam sunt depelletur, sed

Ed. Chart. XII. [227. 228.]

Ed. Bas. V. (558.)

εἰ δὲ ἀφελόντες τοὺς νάρθηκας καὶ λύσαντες ὅλην τὴν ἐπί-
 δεσιν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἐπιδέσαιμεν, ἅμα μὲν τῷ καταγματι-
 κῷ τρόπῳ χρώμενοι τῆς ἐπιδέσεως, ἅμα δὲ καὶ μὴ μιγνύν-
 τεσ αὐτῶν τῶν ἀπὸ τῶν οἰδημάτων ἀρχομένων ὑπερεῖκαν
 οὕτως τὴν ἀρχαίαν ἐπίδεσιν, ὃ ἐκθλιβόμενος χυμὸς ἐπὶ τὰ
 τῆς ἐπιδέσεως ὑψηλὰ χωρία.

οὐ.

Σωλῆνα δ' ἦν μὲν τις ὑπ' αὐτὸν τὸν μηρὸν ὑποθεῖν μὴ
 ὑπερβάλλοντα τὴν ἰγνύην, βλάπτει ἂν μᾶλλον ἢ ὠφελέει.
 οὔτε γὰρ ἂν τὸ σῶμα κωλύει οὔτε τὴν κνήμην ἄνευ τοῦ
 μηροῦ κινεῖσθαι. ἀσθηρὸν γὰρ εἶη πρὸς τὴν ἰγνύην προσ-
 βαλλόμενον, καὶ ὃ ἥκιστα δεῖ, τοῦτ' ἂν ἐποτρύνει ποιεῖν.
 ἥκιστα γὰρ δεῖ κατὰ τὸ γόνυ κάμπτειν. πᾶσαν γὰρ ἂν
 τυρβὴν παρέχοι τῆσιν ἐπιδέσεσιν καὶ μηροῦ ἐπιδεδεμένον
 καὶ κνήμης, ὅστις κατὰ τὸ γόνυ κάμπτοι, ἀνάγκη [228]
 ἂν εἶη τούτῳ τοὺς μύας ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἄλλο σχῆμα
 ἴσχειν. ἀνάγκη δ' ἂν εἶη καὶ τὰ ὅστιά τὰ κατεηγότα
 κίνησιν ἔχειν· περὶ παντὸς οὖν ποιητέον τὴν ἰγνύην ἐν-

si ferulis summotis atque omni vinculo penitus resoluto
 de integro vinciamus, simul et eam juncturam adhibentes
 quae fracturis accommodatur et eam quae a tumore inci-
 pit succus hac via expressus ultra partem prius deligatam
 ad superiora transferetur.

LXXV.

Si quis femori canalem subjiciat breviorē quam ut ultra
 poplitem pertineat, noxam magis quam opem afferet,
 quandoquidem prohibere non poterit quin corpore aut
 crure moto femur quoque moveatur. Poplite item in-
 festissimus erit, ubi adhibeatur, cogetque id fieri quod
 minime est opus. Minime namque opus est curvari genu;
 omnia enim devincti cruris ac femoris vincula necessa-
 rio moverentur, si quis genu curvaret, neque fieri posset
 quin musculi alio atque alio modo figurarentur commi-
 nutaque ossa dimoverentur. In primis igitur danda

Ed. Chart. XII. [228.]

Ed. Bas. V. (558.)

τετάσθαι. δοκεῖ ἂν οὖν ὁμοίως ὁ σωλὴν ὁ περιέχων πρὸς τὸν πόδα ἀπὸ τοῦ ἰσχύου ὠφελείην ὑποτιθέμενος.

Ἐφεξῆς τῷ τῶν οἰδημάτων λόγῳ ἔγραψε περὶ τοῦ σωλῆνος σαφῶς. εἶρηται δ' ἂν ἡμῖν ἐμπροσθεν ὡς ἦτοι διαμπερῇ, τουτέστι δι' ὅλου τοῦ σκέλους ὑποτίθεσθαι τὸν σωλῆνα προσήκει ἢ μὴδ' ὅλως ὑποτίθεσθαι. λέλεκται δὲ καὶ περὶ τοῦ μηχανικοῦ γλωττοκόμου τοῖς νεωτέροις ἰατροῖς ἐπινοηθέντος ὀρθῶς.

οστ'.

Καὶ ἄλλως κατ' ὀγνύην ταινίην χαλαρῶς περιβάλλειν ξὺν τῷ σωλῆνι, ὥσπερ τὰ παιδία ἐν τῇσι κοίτησι σπαργανοῦνται, εἶτα ἐπὴν ὁ μηρὸς ἐς τὸ ἄνω διαστρέφοιτο ἢ ἐς τὸ πλάγιον, εὐκατασχετώτερον εἴη ἂν ξὺν τῷ σωλῆνι οὕτως. ἦν οὖν διαμπερὲς εἴη, ποιητέος ὁ σωλὴν ἢ οὐ ποιητέος.

Τὸ σὺν τῷ σωλῆνι ἤκουσαν ἔνιοι μὲν ἔξω τοῦ σωλῆνος περιβάλλεσθαι τὴν ταινίαν ἀξιούντες ὡς εἶναι τὸ λεγόμενον·

opera est ut extendatur poples. Videtur autem femur in eum canalem utiliter conjici, qui a coxa ad pedem est.

A tumoribus ad canalem aggressus est quem evidenter exposuit; mox autem adscribet canalem vel διαμπερῇ, hoc est qui totum crus excipiat vel nullo modo subjiciendum esse. Glossocomum vero machinamentum diximus recte fuisse a junioribus repertum.

LXXVI.

Detur item fascia lenta juxta poplitem cum canali, quomodo et infantes involuntur in cunis; sic enim ubi femur in superiorem partem sive in latus vertatur cum canali alligatum melius continebitur. Canalis igitur vel totum excipere crus debet vel nullo modo adhiberi.

Quod inquit cum canali duobus modis exponitur, nonnulli existimant canalem extrinsecus fascia circumdan-

Ed. Chart. XII. [228.]

Ed. Bas. V. (558. 559.)

ταινίαν περιβάλλειν χαλαρῶς προσήκει σὺν ἀμφοτέρῳ, τῇ τε ἰγνύῃ τοῦ κάμνοντος καὶ τῷ ἔξω ἐν αὐτῇ (559) σωλῆνι, τουτέστιν ὥστε μὴ τηνικαῦτα αὐτήν, ἀλλὰ σὺν τῷ σωλῆνι κατελῆφθαι. τινὲς δ' ἔξωθεν ἀξιοῦσι περὶ αὐτήν τὴν ἰγνύαν περιβεβληθῆσαι τὴν ταινίαν, ὅπως σηρίξῃ καὶ αὐτὴ τὸ σκέλος ἅμα τῷ σωλῆνι, τουτέστι σὺν τῆς τοῦ σωλῆνος κρίσεως, μὴτ' αὐτῆς μόνης ἱκανῆς οὔσης εἰς ἀσφάλειαν μῆτε τοῦ σωλῆνος, ἀλλ' ἀμφοῖν ἅμα συνιόντων.

οἷ'.

Πτέρνης δ' ἁκρης κάρτα χρὴ ἐπιμελέσθαι, ὥς εὐθέτως ἔχοι καὶ ἐν τοῖσι κατὰ κνήμην καὶ ἐν τοῖσι κατὰ μηρὸν κατήγμασιν· ἦν μὲν γὰρ ἀπαιώρηται ὁ πούς τῆς ἄλλης κνήμης ἡρματισμένης, ἀνάγκη κατὰ τὸ ἀντικνήμιον τὰ ὀστέα κυρτὰ φαίνεσθαι, ἦν δὲ ἡ μὲν πτέρνη ὑψηλοτέρη ἢ τοῦ μετρίου ἡρτισμένη, ἡ δὲ ἄλλη κνήμη ὑπομετέωρος ἢ, ἀνάγκη τῷ ὀστέῳ τούτῳ κατὰ τὸ ἀντικνήμιον τοῦτο κοιλότερον φανῆναι τοῦ μετρίου, προσέτι καὶ ἦν ἡ πτερνη τυγχάνῃ ἐοῦσα τοῦ ἀνθρώπου φύσει μεγάλη. ἀτὰρ καὶ

dum, ita ut haec sit Hippocratis sententia: fasciam dare laxam convenit quae utrumque complectatur et hominis poplitem et canalem qui ipsum excipit, id est ut ipse poples non seorsum, sed una cum canali comprehendatur. Alii circumligandum esse poplitem intelligunt, ut crus immobile cum canali contineatur, hoc est subjecto etiamnum canali, quum neque vinculum per se possit satis fideliter continere, neque canalisis, sed ambo simul.

LXXVII.

Item maxime videndum est, ut in fractura tam femoris quam cruris quantum potest imus calx optime contineatur: nam si dependente pede crus reliquum fulciatur, necesse est ossa gibba in priori parte cruris conspici; si calx iusto sublimior collocetur, reliquo crure leniter suspenso os in priori parte cruris iusto magis firmum necessario se ostendet, idque adeo si calx hominis na-

Ed. Chart. XII. [228. 229.]

Ed. Bas. V. (559.)

κρατύνεται πάντα τὰ ὀστέα βραδύτερον, ἢν μὴ κατὰ φύ-
σιν κείμενα ἢ καὶ τὰ μὴ ἀτρεμέοντα ἐν τῷ αὐτέῳ σχί-
ματι καὶ αἱ πωρώσεις ἀσθενέστεραι.

[229] Οὕτως ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἡνίκα περὶ πήχεως
παραλαμβανομένου τῇ ταινίᾳ τὸν λόγον ἐποιεῖτο, ἔφαμεν
γεγονέναι γραφὴν· ἐνίων μὲν ἄνευ τῆς ἀποφάσεως τῆς μὴ
γραψάντων μετέωρος, ἐνίων δὲ σὺν ἐκείνῃ μὴ μετέωρος,
οἱ μὲν ἐν ἴσῳ τῷ ἀστηρίκτῳ οὐδενὸς ἑρείσματος ὑποβεβλη-
μένου, οἱ δ' ἔμπαιιν ἐπὶ τῆς ὀχουμένης ἐπὶ τινος ἔδρας
ἀσφαλῶς, ἡρματισμένης δὲ παρὰ τὰ ἔρματα, τοιούτεσι τὰ
ἑρείσματα πεποίηκε τοῦνομα. γινώσκομεν δὴ πού καὶ τὰ
ἔρματα καὶ παρὰ τῷ ποιητῇ γεγραμμένα κατ' ἐκεῖνο τὸ
ἔπος, ἐνθα φησὶν·

ὑπὸ δ' ἥρεον ἔρματα νηῶν.

εἴη ἂν οὖν τὸ ἡρματισμένης ἀντὶ τοῦ ἡρτημένης.

*turaliter est grandior. Ad haec omnia ossa tardius con-
ferrent, ubi non figurantur naturaliter, neque in eodem
habitu detinentur; praeterea callus infirmior circumdatur.*

In superioribus ubi de cubito mitella suspendendo
pertractavit diximus a quibusdam scribi, brachium sus-
pensum dempta particula non; a quibusdam ea adjecta
brachium non suspensum. Et illos quidem intelligere
suspensum brachium quod non inhaeret, neque subjectae
alieni rei insidet; hos vero id quod fideliter sustinetur.
De crure autem quod fulcitur ἡρματισμένης dixit ducto
vocabulo a fulcris quae dicuntur Graece ἔρματα, quorum
meminit poëta in eo carmine:

ὑπὸ δ' ἥρεον ἔρματα νηῶν.

Sic igitur accipitur vocabulum ἡρματισμένης.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΛΙΓΜΩΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑ Γ.

Ed. Chart. XII. [230.]

Ed. Baf. V. (559.)

α.

[230] Ταῦτα μὲν δὴ ὅσοισι τὰ μὲν ὀστέα κατέηγεν, ἐξέ-
χει δὲ μὴ μὴδὲ ἄλλως ἔλκος ἐγένετο.

Περὶ τῶν ἀπλῶν καταγματίων ἄχρι δεῦρο διηγήσατο,
καθ' ἃ μὴδὲ ὑπερεῖχεν ὁστοῦν τοῦ δέρματος εἰς τὸ συμφα-
νές, ὡς βλέπεσθαι γυμνόν, ἀλλὰ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν ἔλκος ἐγέ-
ναιτο. πρόδηλον μὲν γὰρ ὅτι ἃ μὲν ἔχοντα καὶ γυμνούμενα

HIPPOCRATIS DE FRACTURIS LIBER ET GALENI IN EUM COMMENTARIUS III.

I.

*Interveniunt haec quibus os quidem fractum est, at non
excidit nec alioquin vulnus accessit.*

Hactenus simplices fracturas proposuit in quibus ne-
que os cute excidit, sic ut nudum se ostendit, neque ullo
modo vulnus accessit. Constat autem ossa nec excidere
nec nudari, nisi cutis et superjecti muscoli secentur; fieri

Ed. Chart. XII. [230. 231.]

Ed. Bas. V. (559.)

τῶν ὀστέων οὐκ ἄνευ τοῦ διαιρεθῆναι τοὺς γε περικειμένους
μύας καὶ τὸ δέσμα δύναται παθεῖν. χωρὶς μέντοι τοῦ γυ-
μνωθῆναι τι τῶν κατεαγόντων ὀστέων ἔλκος γίνεσθαι δύναται.
μεταβαίνει τοιγαροῦν ἤδη καὶ διαλέγεται περὶ τῶν μεθ'
ἐλκώσεως καταγμάτων ἥτοι μόνον γενομένων ἢ καὶ μετὰ
τοῦ γυμνωθῆναι τι τῶν ὀστέων.

β.

[231] Οἷσί δὲ τὰ ὀστέα κατέηγεν ἀπλῶς τῷ τρόπῳ καὶ
μὴ πονησχυδεῖ, αὐθήμερα ἐμβληθέντα ἢ τῇ ὑστεραλῇ
κατὰ χώρην ἰζόμενα καὶ μὴ ἐπίδοξος ἢ ἀπόστασις παρα-
σχίδων ὀστέων ἀπιέναι ἢ καὶ οἷσιν ἔλκος μὲν ἐγένετο,
τὰ δὲ ὀστέα κατεηγότα οὐκ ἐξίσχει, οὐδ' ὁ τρόπος τῆς
κατήξιος τοιοῦτος, οἷος παρασχίδας ὀστέων ἐούσας ἐπι-
δόξους εἶναι, ἀναπλῶσαι τοὺς τοιούτους.

Τὰ μὲν ἔλκους κατάγματα διττῷ τρόπῳ θεραπείαν
ὑπάγει, τῷ μὲν ἐτέρῳ καθ' ὃν ἥτοι γυμνόν τι μέρος ἐστὶ

tamen ulcus potest, etiam si nihil ex comminutis ossibus
detegatur. Transit ergo jam atque aggreditur ad fractu-
ras, quibus carnis quoque vulnus accessit, sive id solum
sit, sive praeter id os etiam nudetur.

II.

Quibus sine fragmentis ossa simplici modo comminuta, eo-
dem die vel certe posteriori reposita sunt atque in suam
sedem restituta nec testae alicujus expectatio est quae
ab osse abscedat; aut quibus vulnus quidem est, sed
abrupta ossa non excidunt, neque fractura talis est ut
metuendum sit ne testa quaequam ab osse abscedat; his
omnibus aptissima deligandi ratio est quae simplici fra-
cturae accommodatur.

Fracturae ubi vulnus quoque adjicitur duplicem cu-
rationem docet, alteram quatenus aliquid fracti ossis nu-

Ed. Chart. XII. [231.]

Ed. Bas. V. (559.)

τοῦ κατεαγότος ἢ πρὸς τοῦ κατεπείγοντος ἀποσχιδέν τοῦ συντριβέντος ὁστοῦ, τῷ δ' ἑτέρῳ καθ' ὃν οὐδέτερον μὲν τούτων ἐστὶν, ἔλκος δὲ μόνον ἅμα κατάγματι διαπεπλασμένῳ προσηκόντως. οὐδὲ γὰρ εἰ κατ' αὐτὴν τὴν πληγὴν μέρος τι τοῦ κατεαγότος ὁστοῦ γυμνωθὲν ἐξέσχε τοῦ δέρματος, εἴτ' εὐθέως κατετάθη καὶ διεπλάσθη κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον. ἡγεῖται δ' ὑπαλλάττεσθαι τὴν θεραπείαν· ἀλλ' ἔστιν αὐτῷ τὸ μὲν ἕτερον τῆς θεραπείας εἶδος, ὅταν ἔλκος ἅμα κατάγματι θεραπευομένου τοῦ ἐξέχοντός τινος οὕτως ἀποστήσασθαι προσδοκωμένου μορίου τοῦ καταγέντος ὁστοῦ, τὸ δ' ἕτερον ὅταν καλύπτεται μὲν ὑπὸ τοῦ δέρματος, τὸ κατεαγὸς ἐπίδοξόν τι μέρος αὐτοῦ τῷ χρόνῳ μερισθὲν ἀποκριθῆσεσθαι πρὸς τῆς φύσεως διὰ τῆς κατὰ τὸ ἔλκος χώρας. ὅταν μὲν οὖν ἢ προτέρα διαφορὰ γένηται τοῦ παθήματος, ἀξιοῖ χρῆσθαι τῷ τρόπῳ τῆς ἐπιδέσεως ὃν ἐδίδαξεν ἐπὶ τῶν χωρὶς ἔλκους καταγμάτων. ὅταν δὲ ἢ δευτέρα μετατίθῃσι πῶς τὸν τρόπον τῆς θεραπείας, ὡς ἐφεξῆς μαθησόμεθα, βέλτιον γὰρ ἀκολουθεῖν αὐτῷ.

datur vel testa urget, quae a contrito osse diducta est; alteram quum nihil tale est, sed extra fracturam quae recte composita est uno vulnere sollicitatur. Nam si nudum os cute excidit quod protinus bene compositum fuerit et restitutum, mutandum esse superius genus curationis non censet. Verum alia requiritur curatio, ubi vulneri adjecta fractura os excedens restitutum est, neque suspicio est ne aliqua testa a perfracto osse resolvatur; alia ubi os tegitur cute, sed expectatur testa quae resoluta procedente tempore a natura per vulnus expellatur. In priori casu utitur junctura quam posuit convenire, ubi os integra cute perrumpitur; in altero variam curationem adscribit, ut mox evidenter ostendet. Satius enim est ipsum audire.

Ed. Chart. XII. [231.]

Ed. Bas. V. (559.)

γ.

Οἱ μὲν μήτε μέγα ἀγαθὸν μήτε μέγα κακὸν ποιεῖντες ἐη-
 τρεύουσιν τὰ μὲν ἔλκεια καθαρτικῶ τινι ἢ πιωσθηρὴν ἐπι-
 θέντες ἢ ἔναιμον ἢ ἄλλο τι ὧν εἰώθασιν ποιεῖν. ἐπαι-
 νίω δὲ τοὺς οἰνηροὺς σπληνας ἢ εἴρια ῥυπαρὰ ὁκόσοι
 ἐπιδέουσιν ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. ἐπὶ δὲ τὰ ἔλκεια κα-
 θαρὰ γένηται καὶ ἤδη ξυμφύηται, τότε τοῖς ὀθονίοισι
 συχνοῖσι πειρῶνται ἐπιδεῖν καὶ νάρθηξι κατορθοῦν. αὕτη
 μὲν ἢ ἱησις ἀγαθὸν τι ποιεῖ, κακὸν δ' οὐ μέγα. τὰ μέν-
 τοι ὁστέα οὐχ ὁμοίως δύναται ἰδρῦεσθαι ἐς τὴν ἐσωτῶν
 χώραν, ἀλλὰ τινι ὀγκηρότερον τὰ σώματα τοῦ καιροῦ
 ταύτῃ γίνεται.

Τῶν μεθ' ἐλκώσεως καταγμάτων διετὴν ἔφην αὐτῷ
 γεγονέναι τῆς θεραπείας διδασκαλίαν. ἄρχεται δὲ νῦν ἀπὸ
 τῆς πρώτης ὧν εἵπομεν ἐλέγχων πρότερον, ὅσοι καλῶς με-
 ταχειρίζονται τὸν τρόπον τῆς ἐλκώσεως ἐκείνης, ἐν ᾗ μετὰ

III.

Nonnulli, atque hi non admodum perficiunt, ulceribus im-
 ponunt aliquod ex purgantibus medicamentis, ut cera-
 tum quod picem habet vel quodpiam ex iis quae cruen-
 tis vulneribus injiciuntur vel quodvis aliud quod com-
 ponere soleant. Illos autem laudo qui pannos super-
 dantes vino madefactos aut lanam succidam vel ejus
 generis aliquid devinciunt. Ubi vero ulcera pura sunt
 et jam glutinantur, tunc lintea complura adhibent et
 per ferulas dirigunt. Haec ratio curandi aliquid con-
 fert, neque multum laedit; ossa tamen in suum locum
 non similiter reponuntur. Sed hac via fiunt aliquanto
 tumidiora quam par fit.

Retuli ad eas fracturas quibus carnis quoque vulnus
 adjicitur curationem duplicem ab Hippocrate admoveri.
 Nunc orsus ab ea quam primo loco posui, eos primum
 reprehendit qui male ulceri illi medentur, in quo quum

Ed. Chart. XII. [231. 232.]

Ed. Bas. V. (559. 560.)

τοῦ διαπεπλάσθαι προσηκόντως τὸ κατάγμα καὶ ἔλκος ἐστὶ, μηδεμιᾶς ὑποψίας [232] οὔσης ἀποστήσεσθαι τινα παρασχίδα. τοὺς οὖν οὕτω διακειμένους, φησὶν, ἔνιοι τῶν ἰατρῶν θεραπεύουσιν, ἐξ ἀρχῆς μὲν ὥς εἰ καὶ μόνον ἔλκος ἐσχήκασιν. ἐπειδὴν δὲ μετρίως ἔχη τοῦτο, τηνικαῦτα καταγματικῶς ἐπιδοῦντες. τὸ μὲν οὖν κεφάλαιον τῆς προκειμένης ῥήσεως τοῦτ' ἐστὶ· μακροτέρα δ' ἐγένετο τῆς θεραπείας ἢ διήγησις ἢ χρῶνται τινες ἅπαντα γράψαντες τὰ κατὰ μέρος. (560) ἐγὼ μὲν εἶπον οὕτως αὐτοὺς θεραπεύειν ὥς εἰ καὶ μόνον ἔλκος ἐγγόνει χωρὶς κατάγματος, ὃ δὲ καὶ δι' ὧν θεραπεύουσιν ἔγραψε μνημονεύσας πισσηρᾶς μὲν κηρωτῆς, ἐναιμον τε καὶ καθαριτικοῦ φαρμάκου καὶ σπληνῶν οἶνηρῶν. τὸ μὲν οὖν ἐναιμον φάρμακον εὐλογον ὃ λέγει· καὶ γὰρ νῦν ἔτι συνηθέστατόν ἐστι τοῦνομα τοῖς ἰατροῖς ἐπ' ἐκείνων λεγόμενον τῶν φαρμάκων ὅσα τοῖς τραύμασιν ἐπιτιθέασιν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἅμα τῷ γενέσθαι, μηδέπω ξηρῶν ἀκριβῶς ὄντων αὐτῶν, ἀλλ' αἵμασσομένων ἔτι,

fractum os bene compositum est, nihil aliud quam ipsum restat, neque ulla suspicio est ne fragmentum ab osse resolvatur. Quidam, inquit, medici eos qui sic affecti sunt inter initia curant, perinde ac si ulcere solo detinerentur; ubi hoc moderate habet, tunc ea vinciendi ratione utuntur quae ad fracturas pertinet. Caput igitur propositorum verborum huiusmodi est. Multus autem est in eorum curatione narranda qua nonnulli utuntur, eo quod singula persequatur. Equidem scripsi eos ita curare sicut si citra fracturam vulnere mederentur; at ipse quibus etiam medicamentis uterentur exposuit facta mentione cerati quod picem accipit; tum medicamentorum et quae protinus cruentis vulneribus injiciuntur et quae purgandi vim habent, item panni vino madentis. Recte autem medicamenta quae cruentis vulneribus injiciuntur ἐναιμα vocat. Namque etiam nunc apud medicos id vocabuli est usitatum, quo ea medicamenta nuncupare solent quae vulneribus superdantur, ut primum illata sunt et nondum

Ed. Chart. XII. [232.]

Ed. Bas. V. (566.)

τουτέστι δροσοειδῶς ἐκπίπτοντος αἵματος ἔκ τε τοῦ τετρω-
 μένου δέρματος ἢ καὶ τῆς σαρκός. τὸ δὲ καθαρτικὸν φάρ-
 μακὸν ἐστὶν ὃ σὺν τῷ ξηραίνειν μετρίως ὅπερ ἐδείχθη τὸ
 κεφάλαιον τῆς τῶν ἑλκῶν ἰάσεως, ἔτι καὶ ῥυπτικῆς τινος
 ἔχεται δυνάμεως καθαρὰ ποιεῖν ἑλκῃ. τοιαῦτα δὲ εἰσι φάρ-
 μακα τὰ διὰ λεπίδος καὶ ἰοῦ σκευαζόμενα διττῶς συντιθέ-
 μενα, τινῶν μὲν ἐψόντων τὸν ἰὸν, τινῶν δὲ ὥμὸν μὴ γνύ-
 ντων. καὶ καλεῖται τὰ μὲν ὥμὸν ἔχοντα τὸν ἰὸν χλωρὰ, τὰ
 δὲ ἐφθὸν πυρρὰ· καὶ γὰρ καὶ φαίνεται τοιαῦτα τὴν ἰδέαν
 ἑκάτερα. ταυτὶ μὲν οὖν τὰ φάρμακα καθαρτικὴν ἔχει ἑλ-
 κῶν δύναμιν, ἐπειδὴ μετρίως πέφυκε ῥύπτειν. τοιαῦτα δ'
 ἐδιδάξαμεν ὄντα καθαίροντα ῥύπον ἑλκῶν, τὰ δὲ χωρὶς τοῦ
 ῥύπτειν ἔναιμα. ποικίλλεται δὲ ἐν ταῖς κατὰ μέρος ὕλαις,
 ὥσπερ καὶ τὰ πρότερα καθάπερ ἐκείνων παραδείγματα ἰὸν
 εἶπον καὶ λεπίδα, δυνατόν ὃν εἰπεῖν μοι καὶ ἄλλα τοιοῦτα
 κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. καὶ νῦν ἀρχέσει φάναι χωρὶς τοῦ
 καθαίρειν ἔναιμα καλεῖσθαι φάρμακα τὰ δι' ἀσφάλτου

ex toto sicca, sed adhuc cruenta, hoc est quum cruor,
 Graece αἷμα dicitur, ex cute ipsa vulnerata seu etiam ex
 carne in roris speciem destillat. Purgans vero medica-
 mentum est quod modice siccet, quam rem demonstratum
 est caput esse in ulcerum curatione, ac detergendi facul-
 tatem habet qua ulcera pura reddit. Hujus generis sunt
 mixturae quae ex aerugine aeris et squama componuntur.
 Quarum duplex ratio est, siquidem aerugo ab aliis coqui-
 tur, ab aliis adjicitur cruda; quae crudam accipiunt virides
 dicuntur; quae coctam, rufae, a colore qui in utrisque se
 ostendit. Igitur haec medicamenta purgare ulcera possunt,
 quum mediocrem habeant detergendi facultatem. Hujusce-
 modi esse quae sordem ab ulceribus detrahunt, sicut con-
 tra quae cruentis vulneribus protinus injiciuntur carere
 detergendi facultate indicavimus. Varie autem miscentur
 sicuti priora. At quemadmodum in illis exempli gratia
 aeris aeruginem attuli, squamam potui et alia similia ea-
 dem ratione proponere. Nunc autem abunde sit illud
 indicasse quod ἔναιμα vocata, quibus abest detergendi fa-

Ed. Chart. XII. [232.]

Ed. Bas. V. (560.)

σκευαζόμενα· παραδείγματος γὰρ ἕνεκεν τῶν τοιαύτων μνη-
μονεύσω πάσης αὐτῶν τῆς ὕλης ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων
εἰρημένης. περὶ δὲ τῆς πισσηρᾶς κηρωτῆς ὁμολόγηται σχε-
δὸν ἅπασιν ὡς ἀνώδυνόν τε ἔστι καὶ πυστοποιόν, ἀρμόττον
ἐπειδὰν φθᾷση φλεγμαίνειν ἤδη τὸ ἔλκος. ἄλλως γὰρ οὐκ
ἂν τις αὐτῷ χρήσαιτο μήτε καθαίρειν ῥύπον δυναμένον
μήτε κολλᾶν ἢ ἐπουλοῦν ἔλκος. οἱ δὲ οἴνηροὶ σπλῆνες ἀπο-
κρουστικῆς μὲν εἰσι δυνάμειος διὰ τὸν οἶνον, ἀντὶ κρατήμα-
τος δὲ παραλαμβάνονται πρὸς τῶν οὕτω θεραπευόντων, βου-
λομένων ὑποδεσμοῖς χρῆσθαι διὰ τὸ ἔλκος. ὅσα μὲν οὖν
ἐπίστασθαι προσήκει τὸν ὀρθῶς ἔλκος ἰασάμενον εἴρηται
μὲν καὶ τῷ γ' καὶ δ' γράμματι τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου
κατὰ τὴν προσήκουσαν ἐκάστου τάξιν, εἴρηται δὲ ὅσον ἡρ-
μοττε καὶ κατὰ τὴν ἐξήγησιν τοῦ περὶ ἐλκῶν συγγράμμα-
τος. εἰς δὲ τὸν ἐνεσιῶτα λόγον ἀρκεῖ καὶ τὰ νῦν εἰρημένα.
δεήσει γὰρ ἡμᾶς καὶ αὐτίς εἰπεῖν περὶ θεραπείας τῶν προ-
κειμένων παθῶν, ὅταν αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης αὐτὰ θεραπεύῃ.

cultas, sunt quae ex bitumine componuntur. Horum exem-
pli gratia mentionem faciam, quum omnia quae id prae-
stant in opere de medicamentis fuerint explanata. Cera-
tum autem quod picem habet inter omnes fere convenit
lenire dolorem et pus movere. Tunc vero confert quum
ulcus jam inflammatione tenetur; alioquin ipsum nemo
imponeret, quum neque detergere sordem possit, neque
ulcus glutinare aut ad cicatricem perducere; at panni
vino madentes ob vinum ipsum repellunt: dantur enim
ad continendum ab iis qui hoc modo medentur, qui ad-
hibere volunt ulceris causa eas fascias quibus ante inje-
ctis aliae superdantur. Quae autem scire oporteat eum
qui recte ulcera curaturus sit posita a nobis sunt quo
ordine singula requirebant in tertio et quarto libro de
ratione curandi, atque etiam abunde in expositione libri
de ulceribus. Quod ad hunc locum pertinet satis est haec
retulisse: nam de curatione propositorum affectuum rursus
tractandum nobis erit, quum Hippocrates illam exseque-

Ed. Chart. XII. [232. 233.]

Ed. Bas. V. (560.)

νῦν γὰρ ἑτέρων ἰατρῶν μέμνηται καὶ φησιν αὐτοὺς οὐδὲν ἀξιόλογον ἁμαρτάνειν, ὥσπερ ἐκείνους ὧν μνημονεύει. τί τοίνυν ἐστὶν [233] ὃ ἁμαρτάνουσιν; ἅμα γὰρ τούτῳ γνωσθέντι μαθησόμεθα τὸ καλῶς εἰρημένον παρ' αὐτῷ, μήτε μέγα τι ποιεῖν ἀγαθὸν αὐτοὺς μήτε κακὸν, ὅτι τῆς μὲν ἐλκώσεως οὐ κακῶς προνοοῦνται, τοῦ καιάγματος δ' ἀμελοῦσι τό γε κατ' ἀρχάς, ὕστερον μὲν τὴν οἰκείαν ἐπίδεσιν αὐτῷ προσφέροντες, ἣν ἔφην ἀπ' ἀρχῆς προῆχθαι. διὰ τοῦτ' οὖν, φησὶν, ὀγκηρότερα γίνεται τὰ ὅσα βέλτιον οὖν αὐτὰ προστέλλεσθαι τε καὶ πιλεῖσθαι διὰ παντὸς τοῦ χρόνου. παραλείπονσι δὲ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας οὐκ ὀλίγας τὸν ἀριθμὸν οὔσας, εἴγε φησὶν, ὅταν ἤδη τὰ ἔλκη συμφύεσθαι μέλλῃ, τήνικαῦτα τοὺς οὕτω θεραπεύοντας ἰατροὺς ἀρχεσθαι τῆς καταγματικῆς ἐπιδέσεως, ἐπιδὼλον ὅτι διαπνήσεσθαι χρὴ πρότερον αὐτὰ καὶ καθαρθῆναι πρὶν μέλειν συμφύεσθαι, τοῦτο δ' οὐ κατὰ γ' ἢ δ' ἡμέρας ἀριθμὸν ἐστὶ.

tur; nunc meminit aliorum medicorum quos ait non similiter gravem noxam afferre atque illos quorum mentionem facit. Quid igitur est quod errant? liquidem quum id primum cognitum fuerit, constabit etiam jure ab Hippocrate scribi illos non admodum perficere aut obesse qui ulceri non male provident, sed fracturam initio negligunt, idoneum vinculum postea superdantes, quod proditum est ab initio convenire. Quamobrem, inquit, ossa fiunt tumidiora. Satius igitur est per omne tempus curationis comprimi haec atque adstringi, quod praesidiū ad non paucos dies initio praetermittunt. Afferit enim ubi jam futurum est ut ulcera glutinentur, tunc qui sic medentur incipere deligare eo modo, quo fracturae convenit. Constat autem ulcera suppurare, deinde purgari, priusquam glutinanda sunt, quod triduo fieri nequit aut quatruiduo.

δ.

Γένοιτο δ' ἂν καὶ βραχύτερα, ὧν ἀμφοτέρα τὰ ὀστέα κατέγηεν ἢ πῆχους ἢ κνήμης.

Ἰδιὸν ἐστὶ τῆς Ἱπποκράτους βραχυλογίας ἅμα σαφεινείας διὰ τῶν ἐπιφερομένων ἐπιδείκνυσθαι τὸ παραλελειμμένον ἐν τῷ προειρημένῳ λόγῳ, τοῦτ' οὖν ἐποίησε νῦν. εἰρηκῶς γὰρ ὀγκηρότερα γίνεσθαι τὰ ὀστέα τῶν θεραπευόμενων διὰ τῆς πρώτης παραγωγῆς, οὐ προωρίσατο πότερον ἀπάντων ἢ τινων, ἀλλ' ἐν τε τῇ νῦν ῥήσει σαφῶς ἐδήλωσεν ὅτι μὴ πάντων, ἀλλ' ἐκείνων μόνων ὅσον τὸ ἀμφοτέρων ὀσίουν ἔπαθεν ὄγκον. μήτ' ἄρ' ἴσχει τὰ μέρη τοῦ κατάγματος, ὡς ἂν μὴ πιληθέντα καὶ σφιγγέντα διὰ παντὸς τοῦ γένους τοῦ χρόνου τῆς θεραπείας, οὐ μὴν βραχύτερόν γε γίγνεται τὸ κῶλον, ὡς ἔνθα θατέρου τῶν ὀστέων ὅσον ἀπαθές ἔμεινε διαφυλάττοντος αὐτῷ τὸ κατὰ φύσιν μέγεθος, ἀλλ' ἐφ' ὧν γε τὰ δύο καταγῇ, συνέβη δηλονότι συνανασπασθῆναι τοῖς μυσίν, ὡς ἔμπροσθεν ἐδείχθη, τὰ

IV.

Quibus tam cruris quam brachii utraque ossa fuerint comminuta, breviora etiam fiunt.

Brevitatis Hippocratis proprium est id quod in proposito sermone desideratur, aperte ex eo quod subjicitur indicare. Quam rem nunc fecisse perspicuum est. Praefatus enim eorum qui superiori ratione curantur ossa reddi tumidiora, non definivit omniumne an aliquorum. At nunc ex propositis verbis evidenter colligitur non omnium, sed eorum dumtaxat quibus alterum fractum est, quum partes quae juxta fracturam sunt minime ipsum contineant, ut quae per omne corpus curationis nec adstrictae fuerint nec coarctatae. Membrum tamen brevius non redditur, quandoquidem alterum os integrum manet quo naturalis longitudo servatur. Sed ubi utrumque comminuitur, musculi, ut ante exposuimus, contracti ad su-

Ed. Chart. XII. [233.]

Ed. Bas. V. (560.)

ὑψηλότερα μέρη τῶν παθόντων ὁσίων, οὐπερ ἔνεκα καὶ τὴν κατὰ τασιν ἐποιεῖτο πρὸ τῆς διαπλάσεως· ἀλλ' ἐπεὶ χωρὶς τῆς προσηκούσης ἐπιδέσεως οὐκ ἂν ἡ σύνθεσις τῶν ὁσίων φυλαχθείη, διὰ τοῦτ' ἀκριβοῦς ἐπιδέσεως πούνοήσατο μέχρι τῆς πωρώσεως. οἱ τοίνυν ἀμελοῦντες μὲν ταύτης, ἐλκώσεως δὲ πεφρονηκότες, οὐ μόνον εἰς ὄγκον μείζονα τοῦ κατὰ φύσιν ἄγουσι τὸ κῶλον, ἀλλὰ καὶ μικρότερον ἀποφαίνουσιν.

Ε΄.

Ἄλλοι δ' αὖ τινές εἰσιν οἱ ὀθονίοισι τὰ τοιαῦτα ἱητρεύουσιν εὐθέως καὶ ἔνθεν μὲν καὶ ἔνθεν ἐπιδέουσι τοῖς ὀθονίοισι, κατὰ δὲ τὸ ἔλκος αὐτὸ διαλείπουσιν καὶ ἑῶσιν ἀνεψῦχθαι, ἔπειτα ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τὸ ἔλκος τῶν καθαρτικῶν τι καὶ σπλήνεσιν οἰνηροῖσιν ἢ εἰρίοισιν ῥυπαροῖσι θεραπεύουσιν. αὕτη ὁ ἥσις κακὴ. καὶ εἰκὸς τοὺς ἱητρεύοντας τὰ μέγιστα ἀσυνετέειν καὶ ἐν τοῖσιν ἄλλοισι κατήγμασι καὶ ἐν τοῖσι τοιούτοισι. μέγιστον γάρ ἐστι τὸ

periores partes vitata quoque ossa contrahunt. Quamobrem extendi ea jubet antequam componantur. Sed quia sine convenienti junctura composita ossa nequeunt contineri, ea de causa donec increseat callus curiose deligat. Quam rem qui negligunt et ulceris curationi insistunt, non solum tumidum magis quam naturaliter conveniat membrum reddunt, sed brevius etiam efficiunt.

V.

Rursus alii reperiuntur qui lintea in ejusmodi casibus a principio protinus circumdantes utriusque devinciunt, ulcus vero ipsum relinquunt et nudum esse patiuntur; deinde super ipsum imponunt aliquod ex purgantibus medicamentis, tum pannis ex vino madentibus ac lana succida medentur. Haec quidem curatio aliena est, qua qui et in his fracturis et in aliis utuntur, longe aberrare verisimile est. Maxime enim ad rem pertinet nosse

Ed. Chart. XII. [233. 234.]

Ed. Bas. V. (560. 561.)

γινώσκειν καθ' ὅποιον τρόπον χρὴ τὴν ἀρχὴν βάλλεσθαι τοῦ ὀθονίου καὶ καθ' ὅποιον μάλιστα πεπιέχθαι καὶ οἶά τε ὠφελέονται, ἣν ὀρθῶς τις βάλλῃται τὴν ἀρχὴν καὶ πιέξῃ ἢ μάλιστα χρὴ καὶ οἶα βλάπτονται, ἣν μὴ ὀρθῶς [234] τις βάλλῃται μηδὲ πιέξῃ ἢ μάλιστα χρὴ, ἀλλὰ ἔνθεν καὶ ἔνθεν. εἴρηται μὲν οὖν καὶ ἐν τοῖσι πρόσθεν γεγραμμένοισιν ὅποια ἐφ' ἑκατέρων ἀποβαίνει, μαρτυρεῖ δὲ καὶ αὕτη ἡ ἰατρικὴ· ἀνάγκη γὰρ τῷ οὕτως ἐπιδεομένῳ τὸ οἶδος ἐξαείρεσθαι ἐς αὐτὸ ἔλκος.

Τῶν μεγάλως βλαπτόντων ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ μέμνηται, σαφῶς διδάσκων αὐτὸς ἃ πράττουσιν ἅπαντα· καὶ [561] μέντοι καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἐλέγχει σαφῶς, ὥστε μηδ' ἂν ἐμοῦ δεῖσθαι τὸν ἐθέλοντα φιλοπόνως τοῖς λεγομένοις προσέχειν τὸν νοῦν.

στ'.

Καὶ γὰρ εἰ ὑγιὲς χρῶς ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπιθεσθῇ, ἐν μέσῳ δὲ διαλειφθῇ, μάλιστα κατὰ τὴν διάληψιν οἰδή-

quo pacto injici primo linteum debeat et qua valentissime coarctari; item quid conferat, qua potissimum parte convenit, quum fasciae caput superdare, tum adstringere; quidve sequatur incommodi si alia parte atque opus est orsa fascia fuerit nec qua maxime expedit, sed hinc vel hinc fuerit arctata. Utriusque vinculi effectum in superioribus demonstravimus, cujus testimonium est ipsa medicina. Illi enim qui sic deligatus fuerit necesse est ulcus in tumorem assurgere.

Eorum nunc meminit qui summopere laedunt et quae ab his admoveantur plane docet; tum errores ipsorum aperte redarguit, sic ut meae expositionis non egeant qui in iis quae ab ipso afferuntur laborare non recusent.

VI.

Nam si carnosae pars quae sana est hinc atque hinc vinciatur, media non comprehensa ea pars quae relicta sine

Ed. Chart. XII. [234.]

Ed. Bas. V. (561.)

σειεν ἂν καὶ ἀχοιήσειεν. πῶς οὖν οὐχὶ ἔλκος γε ταῦτα
ἂν πάθοι;

Ὅτι τὸ σαρκῶδες ὀνομάζει χρῶτα λέλεκται μοι καὶ
πρόσθεν· ἀλλὰ νῦν γε πρόσεχέ μοι τὸν νοῦν, ὅπως ἂν ᾦν
ὁ λογικὸς εὐρίσκη τὸ προσήκον, οὐ περιμένει μακρὰν πεῖ-
ραν. οἴονται μὲν ἔλκος ἀνεπίδετον ἔωντες, ἐκατέρωθεν δ'
αὐτοῦ περιβάλλοντες ἐπιδέσμονες, οὐκ ἔξ ὧν αὐτοὶ πράττου-
σιν, ἀλλὰ διὰ τὴν κακοήθειαν τοῦ παθήματος ἐπιμίγνυ-
σθαι φλεγμονὰς καὶ μοχθηρῶς διατίθεσθαι τὸ ἔλκος, τοῦ
μὲν πρώτου τὴν τοιαύτην θεραπείαν ἐπινοήσαντος, ἑαυτὸν
παρακρουσαμένου λόγῳ μοχθηρῷ, τῶν διαδεξαμένων δ'
αὐτὸ τὸ ἔθος φυλαξάντων διὰ τὸ μὴ τολμᾶν ὑπαλλάξαι.
τί δὲ εἰ τοῦ μέγα κακὸν ἐργάσασθαι; τοῦτο γὰρ ἐπιεικῶς
συμβαίνει τοῖς ἀλόγῳ τριβῇ μεταχειριζομένοις τὰς τέχνας,
ὥστε μόνος ὁ ἀπολογισμὸς θαρρόων ἔξ αὐτῆς τῆς τοῦ
πράγματος φύσεως ὀρμώμενος ὑπαλλάττειν ἐπιχειρεῖται δι'
ἔθους μακροῦ πραττόμενα κακῶς. τίς οὖν ὁ λόγος ἐστὶν ὃ

*vinculo fuerit, maxime turgebit minusque erit sui coloris.
Quo pacto igitur ulcus haec effugiet.*

Hippocrates quamlibet carnosam partem appellat
χρῶτα, ut supra quoque indicavimus. Nunc illud ani-
madvertendum est, quod qui rationalem medicinam pro-
fitetur, ubi praesidium idoneum esse comperit, non ex-
spectat longum usum. Putant autem ubi ulcus sine vin-
culo dimittentes utrimque fasciam circumagunt, excitari
inflammationem et ulcus male affici ex mala conditione
affectus, at non ex ea quam adhibent curatione, cujus
primus auctor se ipsum falsa ratione decepit; successores
vero usitatam hanc curationem edocti servarunt eo quod
mutare non auderent. Ex quo magnum malum sequitur.
Id illis merito evenit qui artes usu sine ratione pertra-
ctant: una enim ratio est, qua fretus aliquis rei naturā
demonstrante mutare tentat quae male fuerant longo usu

Ed. Chart. XII. [234. 235.]

Ed. Bas. V. (561.)

θαυρήσας ὁ Ἱπποκράτης ὑπῆλλαξε τῆς θεραπείας αὐτῶν οὐ μὰ Δία πιθανῶν, οὐδὲ ξένων δεχομένων λημμάτων, ἀλλ' ἐξ ἐπιστημονικῶν τε καὶ ἀναγκαίων. εἰ γὰρ ἐπὶ τῶν ὑγιαίνοντων σωμάτων ὁ τοιοῦτος τρόπος τῆς ἐπιδέσεως εἰς τὴν μετὰ τῶν ἐπιδουμένων χώραν ἐκθλίβων ἐκατέρωθεν τὸ αἷμα φλεγμονὴν ἐργάζεται, πῶς οὐ πολὺ μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἤδη πεπονθότων ἐργάζεται.

ξ'.

Ἀναγκαίως οὖν ἔχει ἄχρουν μὲν καὶ ἐκπεπιεσμένον τὸ ἔλκος εἶναι, δακρυῶδες δὲ καὶ ἀνεκπύητον εἶναι, ὅστις δὲ καὶ μὴ μέλλοντα ἀποσιῆναι ἀποστατικὰ γενέσθαι.

[235] Τὰ καταλαμβάνοντα συμπτώματα διὰ τὴν μοχθηρὰν ἐπίδεσιν ἔγραψεν ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ, γιγνόμενα πάντα διὰ τὸ μέγεθος τῆς φλεγμονῆς. ἐκτρέπονται μὲν γὰρ τοῦ ἔλκους τὰ χεῖλη διὰ ταύτην, ὥσπερ αὐτὰ τὰ κυρίως ὀνομαζόμενα χεῖλη τοῦ στόματος, ὅταν φλεγμαίνῃ. κακόχρουν

recepta. Qua ergo ratione motus Hippocrates ipforum curationem mutavit? non Hercule probabili assumptione aut aliena, sed quae scientiam faceret ac necessaria esset. Quod si corporibus bene valentibus sub ea vinciendi ratione materia utrimque in medium spatium inter partes devinctas expressa inflammationem excitat, qui non longe magis id faciet aegrotantibus.

VII.

Igitur necesse est decoloretur ulcus et materia ad ipsum exprimatur, tum lacrimet ac minime suppuret; ossa vero et quae abscessura non essent abscedant.

Quae accidunt ubi male ulcus devincitur hoc loco declaravit. Cuncta autem ab inflammationis magnitudine proficiuntur; quandoquidem ob hanc ulceris labra in exteriora vertuntur, perinde atque ea quae proprie oris labra nominantur, ubi inflammatione vexentur. Totus autem

Ed. Chart. XII. [235.]

Ed. Bas. V. (561.)

δὲ τὸ σύμπαν χωρίον εἰκότως φαίνεται. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο σύμπτωμά ἐστι μεγάλης φλεγμονῆς. ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ ἔλκους ἰχώρ λεπτός καὶ ἄπεπτος ῥυεῖ, καθάπερ ἐπὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὅταν φλεγμαίνωσι, τὸ δάκρυον· ἐντεῦθεν μὲν ἀνόμασται κατὰ μεταφορὰν τὸ οὕτω διακείμενον ἔλκος δακρυῶδες. οὐκοῦν ἐνδέχεται πέψιν ἀκολουθῆσαι τοῖς τὴν φλεγμονὴν ἐργαζομένοις χυμοῖς, ἄχρῃς ἂν οὕτως ἐπιδέηται τὸ μόριον· ἀλλὰ καὶ τῶν ὁσίων ἀνάγκη τι τῷ χρόνῳ βλαβῆναι, διαδεχομένων ὑπὸ τῆς περιουσίας τῶν ἀπέπτων χυμῶν. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν ὑποστῆναί τι μέρος αὐτῶν, εἰ μὴ παύσαιτο ὑπὸ τε τῆς μοχθηρᾶς ἐπιδέσεως οὕτω θεραπεύων. τὰ δ' ἄλλα κατὰ μέρος ἐν ὧ τῷ λόγῳ σαφῇ πάντ' ἐστὶ τοῖς προσέχουσι τὸν νοῦν, ὡς ἔφην, καὶ μεμνημένοις τῶν προδεδιδαγμένων· εἰς ἐκείνα γὰρ ἀναφέρεται πάντα καὶ μαρτυρεῖ τοῖς καλῶς διδαχθεῖσιν, ὡς καὶ αὐτὸς Ἱπποκράτης ἐπισημαίνεται.

locus mali coloris non injuria conspicitur, quod et ipsum constat ex immodica inflammatione provenire. Desillat vero ab ulcere tenuis et cruda sanies similiter ac lacrimae ab oculis inflammatis. Inde translatione usus dixit lacrimare ulcus, ubi sic afficitur. Praeterea succi qui inflammationem excitarunt crudi permanent, dum ea vinculi ratio admovetur. Sed et ossa necesse est procedente tempore vitari. His enim crudorum succorum abundantia madefactis mirum non est, si qua particula abscedat, ubi qui sic medetur ab alieno vinculo non desistat. Singula quae in universo sermone restant evidentissima fient, si quis, ut diximus, animum adjungat, tum in memoria habeat quae supra ostensa sunt. Eo enim haec omnia pertinent et quemadmodum ipse Hippocrates admonet, his illa confirmantur.

ἦ.

Σφυγηῶδές τε καὶ πυρετῶδές τὸ ἔλκος ἂν εἴη, ἀναγκάζονται δὲ διὰ τὸ οἶδος ἐπικαταπλάσσειν. ἀσύμφορον δὲ καὶ τοῦτο τοῖσιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπιδεομένοισιν. ἄχθος γὰρ ἀνωφελές πρὸς τῷ ἄλλῳ σφυγμῷ ἐπιγίνεται. τελευτῶντες δὲ ἀπολύουσι τὰ ἐπιδέσματα, ὅπότ' ἂν σφιν παλιγκοτέη, καὶ ἰητρεύουσι τὸ λοιπὸν ἄνευ ἐπιδέσιος. οὐδὲν δ' ἥσσον καὶ ἦν τι ἄλλο τραῦμα τοιοῦτο λάβωσι, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἰητρεύουσιν. οὐ γὰρ οἴονται τὴν ἐπίδεσιν τὴν ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ τὴν ἀνάψυξιν τοῦ ἔλκος αἰτίην, ἀλλ' ἄλλην τινὰ αἰτιολογίην· οὐ μέντοι γε ἂν ἔγραφον περὶ τούτου τοσαῦτα, εἰ μὴ εὖ μὲν ἤδειν ἀσύμφορον εὐδοκῶν τὴν ἐπίδεσιν, συχνοὺς δὲ οὕτως ἰητρεύοντας, ἐπὶ κίνδυνον δὲ τὸ ἀπομάθημα. μαρτύριον δὲ τοῦ ὁρθῶς γεγράφθαι τὰ πρόσθεν γεγραμμένα, εἴτε μάλιστα πιστέα τὰ κατήγματα εἴτε ἥκιστα. χρὴ δὲ ὡς ἐν κεφαλαίῳ εἰρησθαι, οἷσιν ἂν μὴ ἐπίδοξος ἦ ἢ τῶν ὀστέων ἀπόστασις ἔσσεσθαι, τὴν αὐτὴν ἰητρεύειν, ὥσπερ ἂν οἷσιν ὀστέα μὲν κατεηγότα εἴη, ἔλκος δὲ μὴ

VIII.

Ulcus item pulsi affligetur atque igneum erit, tumor item coget cataplasmata superdari, quod incommodum similiter afferunt qui utrimque deligant, quum praeter alium pulsum inutile quoque onus adjiciant. Fascias tandem solvunt ubi ulcus recrudescere conspiciunt et reliquo tempore sine junctura medentur. Nec secus curant quoque, si aliud vulnus nacti sint. Siquidem haec evenire minime censent, eo quod hinc atque hinc deligaverint et nudum vulnus reliquerint, sed aliquod aliud infortunium causantur. Quodsi hanc deligandi viam penitus alienam esse, frequentari vero a compluribus, tum maxime ad rem pertinere eam dediscere, aperte non cognovissem, non tam multa scripvissem. Adde quod haec testantur quae supra exposita sunt maximene an minime adstringendum sit recte fuisse tradita. Oportet autem, ut summam dicam, ubi nullum expectatur os quod recessurum sit similiter curare, atque ubi sine ulcere fra-

Ed. Chart. XII. [235. 236.]

Ed. Bas. V. (561.)

ἔχοντα. τὰς τε γὰρ κατατάσιαις καὶ κατορθώσιαις τῶν
ὀστέων τὸν αὐτὸν τρόπον ποιέεσθαι, τὴν τε ἐπίδεσιν
παραπλησίαν. ἐπὶ μὲν γὰρ αὐτὸ τὸ ἔλκος πισηρὴν κη-
ρωτὴν χρίσαντα σπλῆνα λεπτὸν ἐπιδεδῆναι, τὰ δὲ περὶ
κηρωτῇ λεπτῇ χρίειν. τὰ δὲ ὀθόνια καὶ τὰ ἄλλα πλα-
τύτερά τινι ἐσχισμένα ἔστω ἢ εἰ μὴ ἔλκος εἴχε· καὶ
ὧ ἂν πρώτῳ ἐπιδέηται, συχνῶ ἔσται τοῦ ἔλκος πλατύ-
τερον. τὰ γὰρ στενώτερα τοῦ ἔλκος ζώσαντα ἔχει τὸ
ἔλκος. τὸ δ' οὐ γρη, ἀλλ' ἡ πρώτη περιβολὴ ὅλον κα-
τεχέτω τὸ ἔλκος.

[236] Μικρὸν ἔμπροσθεν ἔφη τῶν οὕτως ἐπιδεομένων
ἐκθλίβεται τὸ οἶδος εἰς αὐτὰ τὰ ἔλκη. οἶδος δὲ δηλονότι
τὸ οἶδημα λέγων ὥς εἶναι τὸν λόγον τοιόνδε· διὰ τὴν κα-
κὴν ἐπίδεσιν ἐκατέρωθεν τοῦ ἔλκος γιγνομένην ἐκθλιβόμε-
νον τὸ αἷμα τὸν παρὰ φύσιν ὄγκον ἐργάζεται. τοῦτο γὰρ
οἶδος τε καὶ οἶδημα δι' ἔθους ἐστὶν ὀνομάζειν αὐτῷ. προσ-
λαβὼν δὲ σφυγμὸν ὁ τοιοῦτος ὄγκος καὶ θερμασίαν πυρῶδη

*ctura est. Extendenda enim aequae ossa sunt ac diri-
genda et eodem modo vincienda. Ad haec ulcus cerato
quod picem habeat inungendum, tenui panno duplici
contegendum proximaeque partes albo cerato illinendae.
Fasciae vero ceteraque scindenda paulo latiora quam
si ulcus non esset et qua parte primum dantur, latiora
multo danda quam ulcus, quam quae angustiora sunt
instar zonae ipsum cingant, quod minime expedit. Pri-
mus enim circuitus totum ulcus complecti debet.*

Indicavit paulo supra sub hac vincendi ratione tu-
morem exprimi ad ipsa ulcera. Tumorem vero οἶδος
nuncupat, sic ut fermo talis sit. Sanguis qui sub aliena
vincendi ratione utrimque ad ipsum ulcus exprimitur,
tumorem facit praeter naturam, huncque et οἶδος et οἶ-
δημα solitus est appellare. Tumori autem quum pulsus
accedit atque ardor, inflammationem perficit, quae proprie

Ed. Chart. XII. [236.]

Ed. Bas. V. (561. 562.)

τὴν ὀνομασθεῖσαν πρότερον ἰδίως ἀποτελεῖ φλεγμονήν. πά-
λαι γὰρ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τὴν φλόγῳσιν ἅπασαν ὠνόμαζον
φλεγμονήν, ὡς πολλάκις ἡμῖν δέδεικται. ἀλλὰ ἀπὸ γε τῶν
Ἑρασιστράτου χρόνων εἰθίσθη τὸ τῆς φλεγμονῆς ὄνομα λέ-
γεσθαι κατὰ τῶν ὄγκων ἐκείνων, ἐν οἷς οὐ μόνον ἐστὶ θερ-
μα- (562) σία φλογώδης, ἀλλὰ καὶ ἀντιτυπία καὶ σφυγμός.
ἐξ ἀνάγκης δ' ἂν ἔχουσιν οὕτω καὶ τὸ καλούμενον ἔρευθος.
ἐκ μὲν γὰρ τῆς πλείονος θερμασίας τοῦτο τὴν γένεσιν
ἀναγκαῖον λαμβάνειν, ἢ δ' ἀντιτυπία καὶ ὁ σφυγμός ἐκ τοῦ
πεπληρωῶσθαι. δυνάμενος οὖν εἰπεῖν ὁ Ἱπποκράτης πυρε-
τῶδες γίνεσθαι τὸ ἔλκος, πυρῶδες εἶπεν ἀπὸ τοῦ πυρὸς
ἐργασάμενος τὴν παράκαυσιν εἰς ἀνάμνησιν ἐμοὶ δοκεῖν, ὅτι
καὶ αὐτὸς ὁ πυρετὸς ἀπὸ τοῦ πυρὸς ὠνόμασται καὶ τοῦτ'
ἐστὶν αὐτῷ τῷ πυρετῷ εἶναι τὸ θερμασίαν ἔχειν καπνώδη.

θ'.

Καὶ ὑπερεχέτω τὸ ὀθόνιον ἐνθεν τε καὶ ἐνθεν.

φλεγμονὴ superius appellata est, quod vocabulum non sic
accipiebatur apud veteres; eo siquidem notabant omnem
ardorem, quemadmodum saepenumero declaravimus. Ab
Erasistrati vero saeculo consuevit usurpari ad illos tumores
significandos, quibus non modo ardor accedit, sed renixus
etiam et pulsus, necessarioque rubent. Ruborem efficit
ingens ardor, renixus et pulsus a multitudine oritur. Po-
terat Hippocrates igneum ulcus dicere πυρετῶδες, quasi
febricitans, dixit autem πυρῶδες sumpto vocabulo ab igne
quem Graeci πῦρ vocant, quo ardorem, ut mea fert opi-
nio, nobis reduceret in memoriam, quoniam et febris quae
πυρετὸς Graece nuncupatur ab eodem vocabulo dueitur,
quum nihil aliud sit febris natura quam igneus calor.

IX.

Feratur item fascia praeter ulcus ad partes etiam quae
supra sunt atque infra.

Ed. Chart. XII. [236.]

Ed. Bas. V. (562.)

Σπανίως τοίνυν τὸ ἄνωθεν καὶ κάτωθεν ὀνομάζεται πρὸς τῶν παλαιῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν· ὥς τὰ πολλὰ γὰρ εἰ-
ώθασιν ἐπὶ τῶν κατὰ τὰ πλάγια μερῶν τοιαύτη χρῆσθαι
λέξει. νῦν μέντοι τῷ παλαιῷ τρόπῳ τῆς ἐρμηνείας ἰὸ Ἰπ-
ποκράτης ἐχρήσατο.

Ἰ.

Βάλλεσθαι μὲν οὖν χρὴ τὸ ὀθόνιον κατ' αὐτὴν τὴν ἵξιν
τοῦ ἔλκος, πιέζειν δὲ ὀλίγον ἥσπον ἢ εἰ μὴ ἔλκος εἶχεν·
ἐπινέμεσθαι δὲ τῇ ἐπιδέσει, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται.
τὰ δὲ ὀθόνια αἰεὶ μὲν τοῦ τρόπου τοῦ μαλθακοῦ ἴστω-
σαν. μᾶλλον δὲ τε δεῖ ἐν τοῖσι τοιούτοισιν ἢ εἰ μὴ
ἔλκος εἶχε. πλῆθος δὲ τῶν ὀθονίων μὴ ἐλάσσω ἔστω
τῶν πρότερον εἰρημένων, ἀλλὰ τινι καὶ πλείω· ἣν δὲ ἐπι-
δεθῇ, δοκείτω τῷ ἐπιδεδεμένῳ ἡρμόσθαι μὲν, πεπιέσθαι δὲ
μὴ. φάτω δὲ κατὰ τὸ ἔλκος μάλιστα ἡρμόσθαι. τοὺς δὲ
χρόνους αὐτοὺς μὲν χρὴ, εἶναι ἐπὶ τὸ μᾶλλον δοκέειν ἡρμό-
σθαι. τοὺς αὐτοὺς δὲ ἐπὶ τὸ μᾶλλον δοκέειν χαλᾶν, ὥσ-
περ καὶ ἐν τοῖσι πρόσθεν εἴρηται, μετεπιδεῖν δὲ διὰ
τρίτης πάντα μεταποιέοντα ἕς τοὺς τρόπους τοὺς παρα-

Veteres quum superiorem atque inferiorem partem
significare volunt, raro ἔνθεν καὶ ἔνθεν scribunt. His
enim vocabulis plerumque exprimunt partes utrimque a
lateribus sitas, Hippocrates tamen hic antiquam exponendi
figuram usurpavit.

X.

Ergo caput fasciae injiciatur e regione ulceris et laxius
paulo attrahatur, quasi fractura esset citra ulcus. Cir-
cumagatur autem eo modo quo supra positum est, sint-
que fasciae molliores semper quam si integra cute os esset
abruptum; neque pauciores quam prius duximus, sed
aliquanto plures, homini vero quum involutus fuerit
videantur aptissime inhaerentes, non tamen adstrictae,
asseratque super plagam maxime inhaerere; tum eodem
tempore quo supra indicavimus ipsas et bene insidentes
et laxiores sentiat; deinde tertio quoque die solvantur

Ed. Chart. XII. [236. 237.]

Ed. Bas. V. (562.)

πλησίον, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται, πλὴν ἐς τὸ σύμ-
παν ἥσόν τινι πιέξειν ταῦτα ἢ ἐκείνα· καὶ ἦν κατὰ
λόγον τὰ εἰκότα γένηται ἰσχυνότερον μὲν αἰεὶ εὗρεθήσεται
τὸ κατὰ τὸ ἔλκος. ἰσχυρὸν δὲ καὶ τὸ ἄλλο πᾶν τὸ ὑπὸ
τῆς ἐπιδέσιος κατεχόμενον καὶ αἷ τε ἐκπνέσιες ἔσονται
θάσσους ἢ τῶν ἄλλων [237] ἰητρευμένων ἐλκείων. ὅσα
τε σάρκια ἐν τῇ τρώματι ἐμελάνθη καὶ ἐθανατώδη θάσσον
περιρῶηννται καὶ ἐκπίπτει ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἰητρείῃ ἢ ἐν
τῇσιν ἄλλῃσιν ἐς ὠτειλὰς τε θάσσον ὁρμᾶται τὸ ἔλκος,
οὕτως ἢ ἄλλως ἰητρευμένον. πάντων δὲ τούτων αἴτιον
ὅτι ἰσχυρὸν μὲν τὸ κατὰ τὸ ἔλκος χωρίον γίνεται, ἰσχυρὰ
δὲ τὰ περιέχοντα.

Ἰξιν αἰεὶ τὴν εὐθυωρίαν ὀνομάζει ποτὲ μὲν τὴν κατὰ
τὸ μήκος τοῦ σώματος, ἔστι δ' ὅτε τὴν κατὰ τὸ πλάτος,
ὥσπερ νῦν, ἄξιων τοῦ πρώτου τῶν ἐπιδέσεων τὴν ἀρχὴν ἢ
ἐκ τῶν δεξιῶν ἢ τῶν ἀριστερῶν μερῶν τοῦ ἔλκους θέντας
ἐπιλίττειν ὅλον αὐτὸ καταληφθῆναι καὶ μηδὲν ἀπολειφθῆναι
μέρος γυμνόν.

*et rursus alligentur. In ceteris similiter agendum, ut
in superioribus; hic tantum latius quam ibi coarctentur.
Quod si fiat quae rationi consentanea sunt, locus in quo
plaga est et reliqua etiam sub vinculo comprehensa sem-
per graciliora se ostendunt. Jam vero et pus ocius orie-
tur quam si alia curatio admoveatur, carunculae prae-
terea quae in ulcere nigrescunt et emoriuntur, celerius
sub curatione hae resolventur et recedent quam sub alia;
atque ulcus celerius cicatricem recipiet si hac via quam
si alio modo curetur. Cuncta haec propterea fient,
quod et locus exulceratus et quae juxta sunt extenuentur.*

Ἰξιν semper intelligit Hippocrates e regione modo in
longitudinem corporis, modo in latitudinem, veluti nunc
quum voluit primae fasciae caput dari super dextram vel
sinistram ulceris partem, dein super ipsum ulcus involvi,
sic ut universum complectatur, neque ullam partem nu-
dam relinquat.

Ed. Chart. XII. [237.]

Ed. Baf. V. (562.)

ια'.

Τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντα παραπλησίως χρὴ ἱηγεύειν, ὥστε ἄνευ ἑλκωσίων ὁσιεᾶ καταγνώμενα, τοὺς δὲ νάρθηκας οὐ χρὴ προστιθέναι. διὰ τοῦτο καὶ τὰ ὀθόνια χρὴ τούτοιςιν πλείω εἶναι ἢ τοῖςιν ἐτέροιςιν, ὅτι τε ἥσσον πιέζεται, ὅτι τε οἱ νάρθηκες βραδύτερον προστίθενται.

Τοὺς νάρθηκας ἐπιβάλλειν φυλάττεται τοῖς ἠλκωμένοις κατάγμασι δεδιώς δηλονότι τὴν ἐξ αὐτῶν θλίψιν. δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῖς ὀθονίοις ταῦτα μὴ πιέζειν ἐκέλευσε καὶ δι' ἄμφω δὲ ταῦτα πλείοσιν αὐτοῖς χρῆσθαι. μέμνησο τοι-
γαροῦν ὡς αὐτὸς εἶπεν ὀθονίοισι πλείοσι χρῆσθαι, διότι τε ἥτιον πιέζεται καὶ οἱ νάρθηκες βραδύτερον προστί-
θενται.

ιβ'.

*Ὦν μέντοι τοὺς νάρθηκας προστιθῆς, μὴ κατὰ τὴν ἴξιν τοῦ ἑλκeos προστιθέναι, ἀλλ' ὥστε καὶ χαλαρῶς προσ-

XI.

Reliqua curatio esse debet perinde ac si ossa citra plagam perfringantur, nisi quod ferulae non sunt imponendae. Quamobrem pluribus fasciis hic opus est quam alibi, quum et minus adstringendum sit et ferulae tardius circumdandae.

Interdicit ne ferulae imponantur, ubi fracto ossi vulnus accessit, veritus ne comprimant, atque ob eam praecipit ne arctius super has fasciae deligentur, sed utraque de causa plures imponantur. Memento autem ipsam imperasse ut plures injicerentur, propterea quod et minus coarctantur et ad ferulas tardius venitur.

XII.

Tamen si ferulae superaccommodentur, e regione ulceris minime circumponantur, deturque opera ut laxiores

Ed. Chart. XII. [237.]

Ed. Bas. V. (562.)

τιθέναι, προθυμύμενος ὅπως μηδεμία σφίγξις μεγάλη
ἔσται ἀπὸ τῶν νάρθηκων. εἴρηται δὲ τοῦτο καὶ ἐν τοῖσι
πρότερον γεγραμμένοισι· τὴν μέντοι διαίταν ἀκριβεστέ-
ρην καὶ πλείω χρόνον χρὴ ποιέεσθαι, οἷσιν ἔξ ἀρχῆς
ἔλκεα γίνεται, καὶ οἷσιν ὅστέα ἐξίσχει, καὶ τὸ ξύμπαν δὲ
εἰρησθαι ἐπὶ τοῖσιν ἰσχυροτάτοις τραύμασιν ἀκριβεστέ-
ρην καὶ πούλυχρονιωτέραν εἶναι χρὴ τὴν διαίταν.

Τὴν κατὰ τὸ μῆκος ἵξιν ἀκούειν προσήκει νῦν, κατὰ
ταύτην γὰρ οἱ νάρθηκες ἐπιβάλλονται. ἔμπροσθεν μὲν ὡς
κωλύων νάρθηξι χρῆσθαι τὸν λόγον ἐποιεῖτο, νῦν δὲ ὡς
συγχωρῶν ἐνίστε φησιν· ἦν μέντοι τοὺς νάρθηκας προσ-
τιθῆς, ὅπερ ἐγὼ ποιεῖν ἐπὶ τῶν τοιούτων εἴωθα· καὶ αὐ-
τοῦ σκέλει πράττειν οὐκ ἔχω διατείνεσθαι, μηδὲνα αὐτοῦ
διορισμὸν προστιθέντος. ὁ δ' ἐγὼ ποιῶ καὶ δὴ φρά-
σω. τῶν μετὰ κατάγματος ἐλκώσεων ἐνίστε κατὰ τὸ μῆ-
κος τοῦ κόλου γιγνομένων ἐγχωρεῖ τοὺς νάρθηκας ἐκατέ-
ρωθεν τοῦ ἔλκου ἐπιβάλλειν. ὅταν δὲ ἐγκάρσιον γένη-

*sint, ne vehementer adstrictae premant, quam rem in
superioribus quoque proposuimus. Tenuiori autem cibo
diutius contenti sint, quibus a principio carnis quoque
vulnus accessit vel ossa cute exciderunt et ut una com-
plexione complectar gravissimae fracturae rationem vi-
ctus tenuiorem amant et diuturniorem.*

E regione nunc intelligit in longitudinem; in hanc
liquidem ferulae imponuntur. Supra loquutus est, ut qui
ferulas summovebat; nunc ut is qui nonnunquam ipsas
accipit. Inquit tamen, si ferulae superaccommodentur.
Quid ipse in ejusmodi casibus facere consueverit et in ipso
crurē etiam non est quod contendam, quum rem minime
definiverit. Exponam tamen id quod facio. In illis fra-
cturis quibus in longitudinem membri carnis quoque vul-
nus accidit, ferulas utrimque a lateribus vulneris adhibeo;

Ed. Chart. XII. [237. 238.]

Ed. Basf. V. (562. 563.)

ται τὸ ἔλκος, κωλύει τὴν ἐπίθεσιν τῶν ναρθήκων καὶ μάλιστα εἰ μείζον ἤ.

υ'.

[238] Ἡ αὐτὴ δὲ ἰητρείη τῶν ἐλκῶν καὶ οἷσιν ὅστέα μὲν κατέηγεν, ἔλκος δὲ ἐξ ἀρχῆς μηδὲν ἤ. ἦν δὲ ἐν τῇ ἰητρείᾳ ἔλκος γένηται ἢ τοῖσιν ὀθονίοισιν μᾶλλον πιεχθέντος ἢ ὑπὸ νάρθηκος ἐνέδρης ἢ ὑπὸ ἄλλης τινὸς προφάσιος. γινώσκεται μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα, ἦν ἔλκος ὑπὲρ τῇ τε ὀδύνῃ καὶ τοῖσι σφυγμοῖσιν, καὶ τὸ οἶδημα τὸ ἐν τοῖσιν ἄκροισιν, σκληρὸν (563) γίνεται τῶν τοιούτων καὶ εἰ τὸν δάκτυλον ἐπαγάγοις ἐξαίρεται, ἀτὰρ καὶ αὐθις ὑποτρέχει ταχέως. ἦν οὖν τι τοιοῦτον ὑποπτεύης, λύσαντα χρῆ, ἢ μὲν ἢ κνησμὸς κατὰ τὰς ὑποδεσμίδας ἢ ἐπὶ τὸ ἄλλο τὸ ἐπιδεδεμένον πισσηρῇ κηρωτῇ ἀντὶ τῆς ἐτέρης χρῆσθαι.

Ὁ λόγος αἰτῶ νῦν ἔστι περὶ τῶν ἐπιγινομένων ἐλκῶν τοῖς κατάγμασιν ἐν τῷ χρόνῳ ἐκ τῆς τῶν ναρθήκων ἐπι-

sed si hoc transversum fuerit, non patitur ferulas superdari, praesertim ubi grandius fit.

XIII.

Eandem vero curationem requirunt ulcera quae non a principio fracturae, sed vel ob lintea nimium arctata vel ob impositas ferulas, aliave de causa sub curatione postea oriuntur. Cognoscitur autem ubi ulcus subest ex dolore et pulsu, item ex tumore qui tunc extremis partibus indurescit; et si digito presseris, exprimitur ac rursus cito revertitur. Igitur si quid tale suspectum sit, solvere oportet; atque ubi vel ea pars cūi superdantur illae fasciae quae primae injiciuntur vel altera quae devincta fuerit pruriant, invicem alterius cerati inungenda est, eo quod picem habeat.

De ulceribus nunc agit quae procedente tempore fracto ossi ob circumpositas ferulas superveniunt. Docet

Ed. Chart. XII. [238.]

Ed. Bas. V. (563.)

δέσεως. ἐδήλωσεν οὖν τὰς τε τῶν γενέσεων αὐτῶν αἰτίας καὶ τὰ σημεῖα, δι' ὧν ἂν τις γνωρίσαι γεγονὸς ἔλκος, εἴτα συμβουλεύει μὴ περιμένειν τὸν εἰθισμένον τρόπον τῆς ἐπιδέσεως, ἀλλὰ θάττον ἀφελόντα τοὺς ἐπιδέσμονας τὴν προσήκουσαν ποιεῖσθαι θεραπείαν ἣν αὐτὸς σαφῶς ἔγραψεν.

ιδ'.

Ἦν δὲ τούτων μὲν μηδὲν ἦ, αὐτὸ δὲ τὸ ἔλκος ἡρεθισμένον εὗρίσκεται μέλαν ἐπὶ πολὺ ἢ ἀκάθαρτον, καὶ τῶν μὲν σαρκῶν ἐκφυησομένων, τῶν δὲ νεύρων προσεκπεσσομένων, τουτέους οὐδὲν δεῖ ἀναψύχειν παντάπασιν, οὐδὲ τι φοβεῖσθαι τὰς ἐκφυήσιας ταύτας, ἀλλ' ἰητρεύειν. τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσιον τρόπον, ὥσπερ καὶ οἷσιν ἐξ ἀρχῆς ἔλκος ἐγένετο.

Ἀναψύχειν ἔοικεν ἐπὶ τοῦ γυμνῶσθαι φέρειν, ὅπερ σημαίνει τὴν καταγματικὴν ἐπίδεσιν ἀφελόντας, ὡς ἔλκος μὲν θεραπεύειν. οὐ γὰρ δὴ τό γε μηδὲν ἐπιτιθέναι καὶ

ergo quibus de causis fiant quibusque indiciis cognoscantur, ubi jam orta sunt; post haec praecipit ne per consuetum tempus alligatas esse fascias sinamus, sed celerius subtrahentes idoneam curationem quam ipse evidenter exposuit admoveamus.

XIV.

At si nihil ejusmodi sit, sed ipsum ulcus irritatum, nigrum valde aut sordidum reperiatur, tum caro purulenta, futurumque etiam sit ut nervi excidant. Hos non convenit ex toto nudare, neque suppurata haec timere, sed in ceteris eadem ratione mederi, atque ubi initio vulnus adjectum est.

Nudare dixit ἀναψύχειν, hoc est vinculum detrahare fracturae idoneum, ut ulcus nutriatur. Non enim vult nulla re imposita nudum prorsus ipsum relinqui, sed ad-

Ed. Chart. XII. [238.]

Ed. Bas. V. (563.)

παντάπασιν ἔαν γυμνὸν ἀναψύχειν ὠνόμασε προσγεγραμ-
 μένον, οὐδὲ τὸ ἀναψύχειν τὸ παντάπασι δείκνυται τι διὰ
 μέσσην ὁδὸν ἐπιμελείας. εἴη δ' ἂν μέση τοιάδε τις, εἰ τὸ
 ἔλκος, ὡς εἴρηκεν, ἔχον τι τῶν προειρημένων σημείων κι-
 νηθέντων αὐτίκα τελευτήῃσαι βούλεται τὴν καταγματικὴν
 ἐπίδεσιν, ἐπιμελείαν τε ποιησάμενος τῶν κατὰ τὸ ἔλκος
 ἡμέρα μιᾷ καὶ δευτέρᾳ πάλιν ἐπιδήσασθαι τὸ κῶλον, ὡς
 αὐτὸς ἐκέλευσε διὰ τῆς ἐχομένης λέξεως.

 ιε'.

Τοῖσι δὲ ὀθονίοισιν ἄρχεσθαι χρὴ ἐπιδέοντα ἀπὸ τοῦ οἰ-
 δήματος τοῦ ἐν τοῖς ἀκράίοις πάννυ χαλαροῖσι καὶ ἔπειτα
 ἐπινέμεσθαι τῇ ἐπιδέσει αἰεὶ ἐς τὸ ἄνω καὶ πεπιέχθαι
 μὲν μηδαμῇ. ἡρμύσθαι δὲ μάλιστα κατὰ τὸ ἔλκος τὰ
 μὲν ἄλλα ἐπὶ ἥσσον, τὰ δὲ ὀθόνια τὰ πρῶτα ταῦτα μὲν
 καθαρά ἔστω καὶ μὴ στενά· τὸ δὲ πλῆθος τῶν ὀθονίων
 ἔστω ὅσονπερ καὶ ἐν τοῖσι νάρθηξιν εἰ ἐπιδέοιτο ἢ ὀλί-
 γῳ ἔλασσον.

jiciens non convenit ex toto nudare, mediam curationem
 indicat, esset autem media hujusmodi quaeprimam. Si in
 vulnere aliquod ex propositis signis apparet, imperat ut
 quam primum solvatur junctura fractis ossibus accommo-
 data et uno atque altero die curatio quam ulcera postu-
 lant adhibeatur, membrumque rursus deligetur, quemad-
 modum subjecta verba demonstrant.

 XV.

Tantum fasciae laxae admodum ordiantur a tumore qui
 in extremitatibus est, deinde semper sursum versus cir-
 cumagantur, neque ullo modo coarctentur, infideant
 item ulceri commodissime, alibi vero laxius vinciantur.
 Sin autem haec prima lintea munda non angusta et
 eorum quae circumdari solent, ubi ferulae imponuntur
 vel numerum aequent vel non multo pauciora sint.

Ed. Chart. XII. [239.]

Ed. Bas. V. (563.)

[239] Ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ δηλὸς ἐστὶν ἐπιδέσιν ἀξιῶν ἀρξαμένην ἀπὸ τοῦ οἰδήματος, ὅπερ ἂν ἐν ἄκροις τοῖς κώ-
 λος γένηται προσεπινέμεσθαι κατὰ τὸ συνεχές ἀπ' ἐκείνου
 καὶ ἀνέρχεσθαι μέχρι τοῦ κατάγματος, ἔνθα ἡ ἔλκωσις
 ἐστὶν, ὡς συνῆθαι τὴν θεραπευτικὴν τῶν οἰδημάτων ἐπί-
 δεσιν τῇ καταγματικῇ καὶ μίαν τάσιν γενέσθαι διὰ μικρῶν
 ἐπιδέσεων συντελουμένων. ἀξιοῖ δ' αὐτὴν ἡρμῶσθαι κατὰ
 τὸ ἔλκος, ὅπερ ἐστὶ χαλαρὰν, σφίγγειν δ' οὐδέπω. τὰ τ'
 ἄλλα μέρη τὰ κατὰ τὸ κάταγμα κελεύει, [καθάπερ ἐπὶ τῶν
 χωρὶς τὸ κάταγμα ἐλκῶν, οὕτω καὶ νῦν ἥσσον πεπιέχθαι.]
 φυλάττει γὰρ αἰεὶ τὸ μᾶλλον ἐκεῖνο πεπιέχθαι τὸ μέρος ἐπὶ
 πάσης ἐπιδέσεως, ὅθεν ἐκθλίβεσθαι βούλεται τὸ δ' αἷμα.
 τὰς δ' ἐπὶ τῶν ἄκρων αὐτῶν τῶν οἰδισκομένων ἐπιβολὰς
 τῶν ὀθονίων χαλαρωτέρας εἶναι κελεύει, τοσοῦτον αὐτῶν
 μόνον φροντίζων, ὡς εἰς μίαν ἔνωσιν ἐπιδέσεως ἀγαγεῖν·
 οὐ μὴν τὸ σύμπαν τῆς ὅλης θεραπείας κεφάλαιον αὐτοῖς
 ἀνατίθῃσιν. οὐ γὰρ τοιαῦτά ἐστιν ἃ θεραπεύειν νῦν τοὺς
 μελασμοὺς καὶ νεκρώσεις ἀγμῶν ἔοικεν. εἰρήκει γὰρ ἱπὲρ
 αὐτοῦ κατὰ λέξιν οὕτως· καὶ τὸ οἶδημα τὸ ἐν τοῖς ἄκροις

Imperat hoc loco ut vinculum orsum a tumore qui
 in extremis membris assurgit inde ita feratur, ut nihil
 nudum relinquat donec ad ipsam fracturam qua parte
 exulceratio est porrigatur, ita ut in unum committatur
 vinculum quod tumorem curat et quod fracturam devincit,
 unaque sit utriusque intentio quae paucis circuitibus ab-
 solvatur. Jubet autem fasciam commodissime ulceri infi-
 dere, hoc est laxam esse eatenus ut nullo modo adstrin-
 gatur; super ceteras vero partes atque adeo juxta fractu-
 ram magis edicit, ut minime coarctetur. Perpetuum enim
 esse voluit arctius eam partem vinciri, unde sanguis ex-
 primi debet; monet autem ut in extremitatibus quae tu-
 midae sunt fascia laxius alligetur, ad id consilium dirigens
 ut vinculum in unum committatur. At non propterea
 caput totius curationis illi committit; non enim id est
 quod in hoc casu remedio sit fractis partibus, ubi nigrae
 sunt atque emoriuntur, sed tumori de quo ad verbum

Ed. Chart. XII. [239.]

Ed. Bas. V. (563.)

σκληρότερον γίνεται τῶν τοιούτων, καὶ εἰ τὸν δάκτυλον ἐπάγοις, τὸ ἔρευθος ἐξαίρεται καὶ αὐθις ὑποτρέχει ταχέως κατὰ τὸ μέγεθος. ταῦτ' οὖν συμπτώματα μὲν ἐστὶν οἰδημάτων, ὅθεν εἰκότως τὰ μέλη παντάπασιν αὐτῶν, ὥσπερ τῶν μαλθακῶν, οὕτε τὸ κῦρος ὅλης θεραπείας ἐπ' αὐτὰ μετατίθῃσιν.

ιστ'.

Ἐπὶ δὲ αὐτὸ τὸ ἔλκος ἱκανὸν σπληνίον τῇ λευκῇ κηρωτῇ κεκρισμένον, ἦν τε γὰρ σὰρξ ἦν τε νεῦρον μελανθῇ, προσεκπεσεῖται. τὰ γὰρ τοιαῦτα οὐ χρή δριμέσιν ἱητρεύειν, ἀλλὰ μαλθακοῖσιν, ὥσπερ τὰ πυρίκαντα, μετεπιθεῖν δὲ διὰ τρίτης, νάρθηκας δὲ μὴ προστιθέναι, ἀτρεμέειν δὲ ἐπὶ μᾶλλον ἢ τὸ πρόσθεν καὶ ὀλιγοσιτέειν. εἰδέναι δὲ χρή εἴτε σὰρξ εἴτε νεῦρον τὸ ἐκπεσούμενον ἐστίν, ὅτι οὕτω πολλῷ μὲν ἦσσαν νέμεται ἐπὶ πλεῖον, πολλῷ δὲ θᾶσσον ἐκπεσεῖται, πολλῷ δὲ ἰσχυρότερα τὰ περιέχοντα ἔσται, ἢ εἴ τις ἀπολύσας τὰ ὀθόνια ἐπιθεῖη

scripsit, tumor extremis partibus indurescit et si digito presseris, exprimitur ac rursus cito revertitur. Haec tumoribus superveniunt; jure igitur non aequè eos negligit, atque ubi molles sint nec ad eosdem dirigit praecipuum totius curationis consilium.

XVI.

Ulceri abunde est pannum inducere albo cerato inunctum, sive caro sive nervus cadere debeat: his enim acria superdare non expedit, sed mitia non secus atque adustis. Insuper tertio quoque die solvere convenit ac rursus devincire; tum ferulas vitare et magis quam antè conquiescere atque abstinere. Scire etiam oportet, ubi futurum sit ut vel caro vel nervus excidat, hac ratione vitium minus serpere et celerius multo excidere, ac proximas partes fieri longe graciliores quam si ulcus linteis resolutis quopiam ex medicamentis purgantibus nu-

Ed. Chart. XII. [239. 240.]

Ed. Bas. V. (563.)

τι τῶν καθαρτικῶν φαρμάκων ἐπὶ τὸ ἔλκος. καίτοι καὶ ἦν ἐκπέση τὸ ἐκπνησόμενον, θᾶσσόν τε σαρκοῦται ἐκείνως ἢ ἑτέρως ἰητρευόμενον καὶ θᾶσσον ὠτειλοῦται. πάντα μὴν ἔστι ταῦτα ὀρθῶς ἐπιδεῖν καὶ μετρίως ἐπίστασθαι. προσσυμβάλλεται δὲ καὶ τὰ σχήματα ἦν οἷα χρὴ εἶναι καὶ ἡ ἄλλη διαίτα καὶ τῶν ὀθονίων ἡ ἐπιτηδεύουσι.

Διὰ τί μὲν γὰρ οὐ χρὴ δριμέσι θεραπεύειν φαρμάκοις τοῖς τοιούτοις ἔλκεσιν, αὐτὸς εἶπεν εἰκάσας πυρिकाῦτοις αὐτὰ, ἐπειδὴ γέγονεν ἕξ ἐπικράσεως τῶν δριμέων καὶ θερμῶν χυμῶν. εὐθέως δὲ ὁ συννεδείκνυται καὶ πισσηρὰ κηρωτὴ, ὡς ἔστι δριμντέρα τῆς λευκῆς· ἡ γὰρ τοι πίσσα ὅσον ἔστι θερμοτέρα κηροῦ, κατὰ τοιοῦτον καὶ δριμντέρα.

ιζ.

[240] Ἦν δ' ἄρα ἔξαπατηθῆς ἐν τοῖς νεοτρώτοις μὴ οἰόμενος ὅστέων ἀπόστασιν ἔσεσθαι, τὰ δ' ἐπίδοξα ἢ ἀναπλῶσαι, οὐ χρὴ ὀρρώδεειν τὸν τρόπον τῆς ἰητρείας.

triat. Jam vero ubi excidat quod purulentum est citius caro increfcet et cicatrix maturius inducetur hoc pacto quam si alio succurramus. Haec omnia igitur eo pertinent, ut sciamus recte et cum moderatione deligare. Eo etiam confert idoneus habitus, reliqua victus ratio et fascia quam aptissima.

Declaravit ipse aduſtorum exemplo cur acrium medicamentorum uſus ejusmodi vulneribus noceat, ſi quidem orta ſunt ex calidorum atque acrium ſuccorum mixtura. Cur quo ſimul etiam oſtenditur albo cerato acrius eſſe id quod picem habet; pix enim eo eſt acrior cera quo calidior.

XVII.

At ſi quis deceptus recenti vulnere nullo modo exiſtimans fore, ut os recedat, quod reſeſſurum ſit, eam vinciendi rationem adhibeat quam ſimplices fracturae poſtulant, ejusmodi medicinam non debet pertimeſcere, quandoqui-

Ed. Chart. XII. [240.]

Ed. Bas. V. (563. 564.)

οὐδὲν γὰρ ἂν μέγα φλαῦρον γένοιτο, ἣν μόνον οἷος ἔση
τῇ χειρὶ τὰς ἐπιδέσιαις ἀγαθὰς καὶ ἀσινείας ποιέεσθαι.

(564) Οὐ χρὴ, φησὶ, δεδιέναι τὸν καταγματικὸν τρό-
πον τῆς ἰατρείας, καὶ ἀποστάσεως ὁσίων φανῇ σημεῖα.
τίνα δ' ἐστὶ ταῦτα διὰ τῶν ἐξῆς ῥήσεων μαθήσῃ.

ιη'.

Σημεῖον δὲ τόδε ἦν μέλλῃ ὁστέων ἀπόστασις ἔσεσθαι ἐν τῷ
τρόπῳ τούτῳ τῆς ἰητρείης, πῦον γὰρ συχνὸν ῥεῖ ἐκ τοῦ
ἔλκεος καὶ ὀργᾶν φαίνεται.

Ὅταν πλέον ἢ τὸ ἀπορρέον πῦον ἢ κατὰ τοῦ ἔλκεος
μέγεθος ὑποπτεύειν χρὴ, πεπονθέναι τὸ ὑποκείμενον ὁστοῦν.
ἐὰν οὖν καὶ ὀργᾶν φαίνεται, τουτέστιν ἐπειγόμενον πρὸς
τὴν ἀπόκρισιν τὸ πεπονθὸς μέρος, ἔχῃς ἂν ἤδη βεβαίαν
τὴν γνώσιν. πόθεν οὖν ὅτι πρὸς τὴν ἀπόκρισιν ἐπείγεται;
πρῶτον μὲν ἐξ αὐτῶν τῶν χειλῶν τοῦ ἔλκεος οὐκ ἐθελόν-

*dem nullum ingens malum apportabit, dum possit modo
recte et citra noxam manu devincire.*

Timere, inquit, non oportet modum alligandi fractu-
rae idoneum, quamvis recessuri ossis indicia se ostendant.
Quaenam illa sint proximis verbis addisces.

XVIII.

Denunciant autem futurum esse ut sub curatione hac ossa
recedant, quod pus ex ulcere amplius profluit et vide-
tur ad exitum festinare.

Ubi copiosius quam pro ulceris modo pus feratur,
verendum est ne subjectum os vitiatum sit; sed si praeter
id videtur ad exitum festinare quod ὀργᾶν dixit, hoc est
si festinanter a vitiata parte expellatur, jam certa res est.
At unde cognoscemus membrum festinare ad expellendum?
Primum ex oris plagae quae inter se non committuntur,

Ed. Chart. XII. [240.]

Ed. Baf. V. (564.)

των συνιέναι πρὸς ἄλληλα, δισταμένων τε καὶ ἐκτρεπομένων, εἴτα καὶ τῆς τοῦ κάμνοντος αἰσθήσεως ἐν τῷ βάθει κινήσεώς τινος ἀμυδρᾶς αὐτῷ φαινομένης, ὅταν ἔστ' ἂν ἀπαγαγὼν τῶν ἄλλων ἀπάντων τὰς αἰσθήσεις καὶ τὴν διανοίαν ἐκείνῳ μόνῳ τῷ μορίῳ προσέχῃ τὸν νοῦν, ἐν ᾧ τὰ προειρημένα συμπτώματα.

εθ'.

Πυκνότερον οὖν μετεπιδέεσθαι διὰ τὸν πλάδον, ἐπεὶ ἄλλως τε καὶ πυρετοὶ γίνονται, καὶ ἦν μὲν ἀρτα πιέζωνται ὑπὸ τῆς ἐπιδέσιος, καὶ τὸ ἔλκος καὶ τὰ περιέχοντα ἰσχνά.

Οὕτως οὖν εἴωθεν ὀνομάζειν τὰς περιττὰς ὑγρότητας, εἴτε λεπτῶν κατὰ τὴν σύστασιν ὑγρῶν εἴτε καὶ παχυτέρων εἶεν, ὥσπερ νῦν ἐστὶ τὸ πῦον ὑπὲρ οὗ προεῖρηκεν, ὅτι συχνὸν εἴωθε ῥεῖν, ὅταν ἀφίστασθαι μέλλῃ μόνιον ὅσπου.

sed dehiscunt et in interiora vertuntur; deind. ex hominis sensu qui exiguum quendam motum sentire sibi in altioribus partibus videtur, ubi ceteras non sensu, non animo advertens hanc unam observet, cui haec superveniunt.

XIX.

Resolvere igitur ac deligare frequentius oportet ob humoris abundantiam, quum alioquin febres excitentur et ulcus cum his quae proxima sunt, si nimirum vinculis coarctentur, emarcescant.

Humoris abundantiam, ut solitus est, appellat πλάδον, seu tenui habitu sit, seu crasso quale nunc est pus, quod quando pars quaequam ab osse recessura est, dixit copiosius evadere.

κ.

Ὅσα μὲν οὖν λεπτῶν πάνυ ὁστέων ἀποστάσεις οὐδεμιῆς μεγάλης μεταβολῆς δέονται, ἀλλ' ἢ χαλαρωτέως ἐπιθεῖν, ὥς μὴ ἀπολαμβάνηται τὸ πῦον, ἀλλ' [241] εὐαπόρρουτον ἢ καὶ πυκνότερον μετεπιθεῖν, ἔστ' ἂν ἀποστῇ τὸ ὁστέον, καὶ νάρθηκας μὴ προστιθέναι.

Ἐν τισι μὲν τῶν ἀντιγράφων χωρὶς τοῦ μεγάλης ἀπλῶς γέγραπται, οὐδεμιᾶς μεταβολῆς καὶ δοκεῖ τοῦτο εὐλογώτερον εἶναι. τριτῶς γὰρ ἐξαλλαττόντων τε καὶ μεταβαλλόντων τὸν καταγματικὸν νόμον τῆς ἐπιδέσεως οὐκ ἂν εἶπεν ἀπλῶς οὕτως οὐδεμιᾶς μεταβολῆς, ὅπου καὶ μετὰ τῆς προσθήκης ἴσως τις ἐγκαλέσει καὶ φήσει ψεύδεσθαι τὸν ἄνδρα χαλαρωτέρά τε κελεύοντα νῦν ἐπιθεῖν τὰ ὀθόνια καὶ πυκνῶς λύνοντα μετεπιθεῖν καὶ νάρθηκας μὴ προστιθέναι· καὶ τέταρτον τὸ καθόλου δηλονότι πάρηνημένον ὑπ' αὐτοῦ τὸ πλῆθος αὐξάνειν τῶν ὀθονίων, ὅταν ἐκλύσης αὐτῶν τὴν τάσιν ἢ νάρθηκας μὴ προσφέρειν· ἀλλ' ὁ γε τρόπος τῆς

XX.

Ergo ubi expectatio est tenuium partium quae ab offe recedant, haud multum expedit variare, fascia tantum laxior circumligetur, ne pus retineatur, sed exitum facilem habeat et dum os recedat, saepius solvatur ac deligetur, ferulaeque omni modo vitentur.

In quibusdam exemplis simpliciter legitur variare non adjecta particula *multum*, sed verisimilius sit illam adjici debere: nam quum ratio fracturae alligandae tribus modis varia sit muteturque, non diceret simpliciter; aut expedit variare, quandoquidem addita etiam particula *multum*, dicet aliquis Hippocratem falsa praedicasse, propterea quod imperet nunc ut fascia laxior involvatur, ut saepius resolvatur ac deligetur, ut ferulae non imponantur, et quarto id quod in universum ab ipso praecipitur, ut fasciarum numerus augeatur, ubi vel laxius deligantur vel ferulae omittuntur. Sed quod servatur est modus ille vinciendi

Ed. Chart. XII. [241.]

Ed. Bas. V. (564.)

ἐπιδέσεως ὁ καταγματικὸς ὅστις φυλάσσεται, πρὸς ὃν ἀνα-
 φέρων τὸν λόγον εἶπε μὴ δεῖσθαι μεγάλης μεταβολῆς τὴν
 ἀγωγὴν. ὑποδεσμίδι τε γὰρ χρῆσι καὶ ἄρξῃ μὲν ἀπὸ τοῦ
 πεπονθότος, ἐπειδὴ ἐπιδήσεις τρεῖς αὐτῷ περιβάλλον ἄνω
 τελευτήσεις τοιαῦτα μεταξὺ χρησάμενος τῇ νομῇ τῶν ὀθο-
 νίων, ὁποῖαν ἐδίδαξέ σε, καὶ τὴν β' ἐπιδεσμίδα πάλιν ἐπι-
 βάλλειν μὲν τῷ αὐτῷ τόνῳ. τὴν νομὴν δ' ἐπὶ τὸ κάτω
 ποιήσεις καὶ παλινδρομήσεις ἄνω τὰς ἐπιβολὰς τῶν ὀθο-
 νίων χαλαρωτέρας ποιούμενος. ἐπιδήσεις δὲ τοὺς σπλήνας
 ἔξωθεν, ὡς ἔμαθες, ἐπιδέσμονς τε κατ' αὐτῶν, ὡς ἐδι-
 δάχθης ἅπαντα τῆς καταγματικῆς ἐπιδέσεως. εἰ μὲντοι
 μεγάλων ὁστῶν παρασχίδα ἀποστήσεσθαι προσδοκοῖ, τὸν κα-
 ταγματικὸν νόμον τῆς ἐπιδέσεως οὐκέτι προσάγει καθ' ὃ
 τι δηλώσει διὰ τῆς ἐχομένης ῥήσεως. εἰκότως οὖν νῦν ἔφη
 μηδεμιᾶς μεταβολῆς μεγάλης δεῖσθαι· εἰ δὲ καὶ χωρὶς τοῦ
 μεγάλης εἶη γεγραμμένον, ἀκουσόμεθα λέγοντος αὐτοῦ, μὴ
 μεταβαλεῖν τὸν καταγματικὸν τρόπον τῆς ἐπιδέσεως. κατὰ
 μὴδὲν γὰρ καὶ γε ὑποδεσμίσι χρῆται ταῖς ὑπ' ἐκείνου καὶ

quī pertinet ad fracturas ejus habita ratione dixit in
 curatione, haud multum expedit variare. Fasciis enim
 utendum quae primo injiciuntur, quarum una a vitata
 parte orsa, ubi ter fuerit super ipsam voluta, desinat in
 superiori parte, eoque modo feratur quo ante proposuit;
 altera item quae super priorem fertur ab eadem parte in-
 cipiat, tam deorsum ducta ad superiora revertatur minus-
 que arctetur. Panni quoque extrinsecus inducendi ad eun-
 dem modum quo in prioribus declaravit et super hos fa-
 sciae dandae. Quae omnia docuit ubi vinculum fracturae
 idoneum indicavit. At si suspicio est ne grandior ossis
 testa recedat, non amplius ad quem modum fracturae po-
 stulant devincit, ut primis verbis subjiciet. Jure igitur
 hic scripsit, haud multum expedit variare. Quodsi de-
 tracta particula *multum* legamus audiemus ipsum asseren-
 tem, non mutandam esse rationem deligandi quae ad fra-
 cturas posita est. Nihil enim movet, quum similiter atque
 in ea fasciis illis utatur quae primo injiciuntur et deligare

Ed. Chart. XII. [241.]

Ed. Bas. V. (564.)

τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπιδέσεως τὴν αὐτὴν ποιεῖται καὶ τὰς πρώ-
 τας ἐπιβολὰς καὶ τὴν ἐφεξῆς ἐπινομήν. καὶ μετὰ ταῦτα
 τοὺς σπληήνας ὡσαύτως ἐπιβάλλει καὶ τοὺτους αὐτοὺς ὁμοίως
 ἐπιδεῖ, τὸν αὐτὸν δηλονότι τρόπον φυλάττει.

κα'.

Ὅκοσοις δὲ μείζονος ὀστέου ἀπόστασις ἐπίδοξος γένηται, ἣν τε
 ἐξ ἀρχῆς προγνῶς ἦν τε καὶ ἔπειτα μεταγνῶς, οὐκέτι τῆς αὐ-
 τῆς ἰητρείης δεῖται, ἀλλὰ τὰς μὲν κατατάσιαις καὶ τὰς διορ-
 θώσιαις οὕτω ποιέεσθαι, ὥσπερ εἴρηται. σπληήνας δὲ χρὴ δι-
 πλοῦς, πλάτος μὲν ἡμισπιθαιμιαίους μὴ ἐλάσσους. ὀκοῖον δὲ
 ἂν τι καὶ τρῶμα ᾗ, πρὸς τοῦτο τεκμαίρεσθαι· μῆκος δὲ
 βραχυτέρους μὲν ὀλίγῳ ἢ ὥστε δις περικνέεσθαι περὶ
 τὸ σῶμα τὸν τετρωμένον, μακρατέρους δὲ συχνῶ ἢ ὥστε
 ἅπαξ περικνέεσθαι. πλῆθος δὲ ὀκόσους ἂν ξυμφέρει
 ποιησάμενον, τοὺτους ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῶ βρέχοντα
 χρὴ ἐκ μέσου ἀρχόμενον, ὡς ἀπὸ δύο ἀρχῶν ὑποδεσμίς

incipiat, ac primo circumagat posteaque adducat, item
 pannos aequè injiciat et alliget, quod nihil est aliud quam
 eandem rationem servare.

XXI.

At quibus grandius fragmentum expectas ab offe recef-
 surum, sive initio praesenseris sive postea cognoveris,
 non amplius eadem medicina opus est, sed quod ad in-
 tendendum membrum ac dirigendum pertinet idem fieri
 debet. Panni vero duplices sint, non angustiores quam
 ut dodrantis dimidium aequent, qua in re contemplari
 quoque vulnus cujusmodi sit oportet; tum quod ad
 longitudinem paulo breviores quam ut his fractum mem-
 brum complectantur, multo autem longiores quam ut
 semel; totque numero sint quot res postulat. Tincti
 autem in vino nigro austero primum mediū superduntur
 perinde ac fasciae, quae a mediis orsae in utramque
 partem attrahuntur; post haec ad figuram asciae dex-

Ed. Chart. XII. [241. 242.]

Ed. Bas. V. (564.)

ἐπιδεῖται, περιελίσσειν, κα̐πειρα σκεπαρνηδὸν παραλλασ-
σοντα τὰς ἀρχὰς ἀφιέναι.

[242] Περὶ τῆς ἐπιβολῆς ἐπιδέσμον καὶ τῷ κατ' ἰητρεῖον εἶπεν ἀπλοῦν, εὐκυκλον, σκεπαρνον. ἔστι δὲ σκεπαρνον αὐτὴ περιβολὴ βραχυνομένη ἀπὸ τῆς εὐθείας καὶ κινουμένη πρὸς τὸ πλάγιον, οὐπω δ' οὕσα λοξή, λέγουσα δὲ κατὰ τῶν τεκτόνων σκεπαρνα, διότι βραχὺ τῆς εὐθείας ἐγγίγνεται πρὸς ὑποκαμπὴν οὕτως ὠνόμασται. τοὺς σπληνας οὖν κατὰ τοῦτο τὸ σχῆμα ἀξιοῖ τῆς περιβολῆς τὸ κατεαγὸς κῶλον περιλαμβάνειν, οὕτως περιτεθειμένους ὥς ὑπὸ δυοῖν ἀρχῶν ἐπίδεσμος ἐπιδεῖται, τουτέστι τῆς μεσότητος τῶν σπληνῶν, πρώτως ἐπιβαλλομένης τῷ κῶλῳ, εἴτα τῶν οἷον σκελῶν τοῦ σπληνὸς, οὐ κυκλοτερώς περιλαμβανόντων τὸ θεραπευόμενον μέρος, ἀλλὰ ἐγκλινομένων ὀλίγον ὥς ἀλήλων συμβαλεῖν κατὰ τὸ ἀντικείμενον μέρος ἢ ὅθεν ἤρξαστο καὶ γενέσθαι τὴν συμβολὴν αὐτῷ τῷ χ γραμματι παραπλησίαν, ὅπερ εἰ κυκλοτερώς ἐπιλειχθήσεται, οὐκ ἂν ἐγένετο. συμβαίνει γὰρ τοσούτῳ περιλαμβανομένου ἀπαν-

trum caput ad sinistriorem partem, sinistrum ad dexteriorem procedat.

In libro de officina medici de circuitu fasciae inquit, simplex orbicularis ascia. Est ascia brevis ille circuitus qui rectus incipiens ad latus attrahitur, nondum tamen est obliquus, definitque ad similitudinem fasciae qua fabri utuntur. Namque a recta linea paulum recedens curvatur, unde nomen fasciae traxit. In hanc igitur figuram praecipit ut panni super fractum membrum imponantur, eorumque capita ducantur, non secus atque ubi fasciae a mediis orisae vinciuntur, hoc est ut panni super membrum medii primum dentur, deinde eorum capita per vitiatum locum ferantur, non in orbem, sed paululum inclinari sic ut a contraria parte atque inceperint ad χ literae similitudinem inter se committantur. Quod non fieret, si circumagerentur in orbem: nam quae ita procedunt plane

Ed. Chart. XII. [242.]

Ed. Bas. V. (564. 565.)

τῶν ἀλλήλοις ἀντικρυς. τὸ δὲ μῆκος τῶν σπληνῶν ἐδήλω-
σεν ἐκ τοῦ φάναι, βραχυτέρους οὐκ ὀλίγω δεῖ ὑπάρχειν ἢ
ὥστε τὸ δις ἀλλήλων ἀπαντῆσαι. μακροτέρους δὲ πολλῶ
ἢ ὥστε ἅπαξ· βούλεται γὰρ πολλάκις ὑπ' αὐτῶν κρατεῖσθαι
τὸ (565) κῶλον, ἅπαξ ἐκάστου περιλαμβάνοντος αὐτό.
γίγνοιτο δ' ἂν οὐκ ἀσφαλῆς ἢ κράτησις, εἰ καθ' ὃν ἀπήν-
τησεν ὁ σπλὴν αὐτῷ τόπον ἐπαύσατο μὴ προσεκτάσας ἔτι
καὶ προσεπιλαμβάνων τι μέρος τοῦ κῶλου. σχεδὸν γὰρ τὸ
ἡμισυ βούλεται περιλαμβάνειν αὐτὸ τοὺς σπληνας ἐκ τοῦ
φάναι, μὴ ὀλίγω μὲν ἥσσους εἶναι δεῖν αὐτοὺς ἢ ὥστε δύ-
νασθαι περιληφθῆναι τὸ κῶλον, συχνῶ δὲ μείζους ἢ ὥς τὸ
ἅπαξ. γένοιτο δ' ἂν τοῦτο κατὰ μέσον αὐτῶν πανσαμένου
τοῦ κατὰ τὸ κῶλον κύκλον, ὥστ' εἴπερ ἐμῆλλον ἔσεσθαι πο-
διαῖοι τὸ μῆκος ἅπαξ περιληψόμενοι διπλασίους αὐτοὺς γε-
νομένους δεῖ συμπεριλαμβάνειν. ἐὰν οὖν ἐν τῷ μέσῳ παύ-
σονται, τοσοῦτον ἔτι προσθέντες τῶν ἅπαξ, ὅσον ἀπελεί-
φθησαν τοῦ δι' ἐνὸς καὶ ἡμίσεος αὐτοὺς ἔσεσθαι ποδός.

inter se coeunt. Pannorum longitudinem indicavit quum
inquit, paulo breviores quam ut bis fractum membrum
complectantur, multo autem longiores quam ut semel.
Praecipit enim membrum ab his saepius excipi, sic ut
singuli semel ipsum amplectantur. At non continerent
firmiter, si qua parte committuntur, eadem finirentur,
neque ultra procederent aliamque membri particulam com-
plecterentur. Fere autem totius membri dimidium se-
cundo pannis involvendum esse intelligit, quum inquit,
paulo breviores quam ut bis fractum membrum comple-
ctantur, multo autem longiores quam ut semel. Quod
sane continget ubi hi dimidium membri ambitum amplexi
desinant. Quare si panni pedalis, ut puta longitudinis
totum membrum semel involvant, duplo longiores esse
conveniet ad hoc ut bis praeferre idem possint; sed si
secundo ultra dimidium non ferantur, eo longiores sint
quam ut semel totum membrum excipiant quo breviores
sunt quam ut idem bis efficiant. Erunt autem sic sesqui-

Ed. Chart. XII. [242.]

Ed. Bas. V. (565.)

ἀκριβῶς οὖν κατασκευάμενος τὸ πάχος τοῦ κώλου στοχά-
 σασθαι τηνικαῦτα, τηλικούτους ποιῆσαι τῷ μήκει τοὺς
 σπλήνας, ὡς μιᾶς καὶ ἡμισείας γενέσθαι περιβολῆς. εἰ δὲ
 μὴ θαρρόων σου τῷ στοχασμῷ θατέρῳ ὁκόσω τῷ ὑγιεῖ πρόσ-
 περιβάλλον αὐτοὺς ἀκριβῶς ἂν εὖροις τὸ μήκος. εὐδὴλον
 δηλονότι συνεχεῖς ἀλλήλοις ἐπιβαλεῖν χρή τοὺς σπλήνας,
 ὡς μηδεμίαν αὐτῶν μεταξὺ λείπεσθαι κενὴν χώραν· οἶνω
 δὲ αὐτοὺς κελύει βεβρέχθαι, κατὰ μὲν τὴν χοιρὰν μέλανι,
 κατὰ δὲ τὴν γεῦσιν αὐστηρῷ δηλονότι καὶ κατὰ τὴν σύστα-
 σιν, ὁποῖός ἐστι παχύς. ὠφελιμώτατος γὰρ ἀπάντων οἶνων
 εἰς τὰς τοιαύτας διαθέσεις ὁ μέλας καὶ αὐστηρός· τὸ μὲν
 κοινὸν ἀγαθὸν ἔχων οὗ χάριν εἰς ἐπιβολὰς ἐλκῶν παρα-
 λαμβάνεται, τῶν δ' ἄλλων οἶνων τῶν στυφόντων ἀδηκτό-
 τερος ὢν, ὅπερ οὐ τὸ τυχὸν ἀγαθὸν ἐστὶν ἐν ταῖς τοιαύ-
 ταις θεραπαίαις, ἐπειδὴ διὰ τὴν ὀδύνην ἐδιδάχθησαν αἱ
 φλεγμοναὶ γινόμεναι, δι' ὃ καὶ μὴ λίαν αὐστηρός, ἀλλὰ με-
 τρίως ἤ, τοιοῦτος ἀμείνων ἐστίν. ὀδύνην γὰρ ὁ λίαν αὐ-
 στηρός φέρει συνάγων καὶ πιλῶν τὴν σάρκα περαιτέρω τοῦ

pedales. Diligenter igitur contemplari membri crassitudi-
 nem oportet et de ipsa pannorum longitudinem conjectare,
 eosque tantos admovere ut primo circuitu totum, secundo
 dimidium dumtaxat complectantur. Ubi minus tuae con-
 jecturae confidas, si eos super integrum membrum indu-
 cas, ad unguem longitudinem reperies. Dubium autem
 non est quin panni ita cohaerere inter se debeant, ut
 nullum inter ipsos inane spatium relinquatur. Hos docet
 ex vino madefieri, quod colore nigrum sit, gustu auste-
 rum; habitu vero quale illiusmodi vinum est, plenum
 videlicet: nam ex cunctis vini generibus ad haec vitia id
 optimum est quod nigrum et austereum est. Communis
 enim illi gratia est, ob quam in ulcerum vinculis ingeri-
 tur, praeterquam quia minus mordet quam aliud vinum
 ex adstringentibus, quod permagni in ejusmodi curatione
 refert. Ostensum enim est sub dolore inflammationem se
 concipere, quare potius est quod modice quam quod ve-
 hementer austereum est, quandoquidem hoc dolorem mo-

Ed. Chart. XII. [242. 243.]

Ed. Bas. V. (565.)

προσήκοντος· ὅθεν [243] οὐδ' ὁ λεπτομερὴς κατ' οὐσίαν, οἷόσπερ ἐστὶν ὁ λευκὸς ἢ ξανθὸς ἢ κιρρὸς ἐπιτήδειος. ἐνδύμενος γὰρ εἰς ὅλον τὸ βάθος τῆς ἡλκωμένης σαρκὸς αἰσθήσιν ὀδυνηρὰν πλεον φέρει διὰ τὴν γιγνομένην ἐν ἑαυτῇ σφίγξιν τε καὶ πίλησιν. ὁ δὲ παχυμερὴς, ὁποῖος ὁ μέλας, οὐ καταδύμενος εἰς τὸ βάθος τῆς σαρκὸς, ἀλλὰ μόνῃ τῇ τῆς ποιότητος διαδέσει ψύχων τε καὶ συνάγων αὐτὴν ἀποκρούεται μὲν τοὺς ἤδη περιεχομένους χυμοὺς, ἀναστέλλει δὲ τοὺς ἐπιρρέοντας. ὁ μὲν οὖν λόγος οὕτω μαρτυρεῖ τῷ μέλανι καὶ αὐστηρῷ, τῇ πείρᾳ δ' εἰ βουληθείης βασανίσαι τὴν δύναμιν αὐτοῦ κατὰ τῶν μεγίστων τε καὶ χαλεπωτέρων τραυμάτων χρησάμενος, εὐρήσεις ἀληθεύοντά με. λέλεκται δὲ καὶ πρόσθεν ὡς αἰὲ κατὰ τὴν ἐγγεσθαι τὸ ἔλκος ὑπ' αὐτοῦ. ξηρανθέντων γὰρ ἐπ' ὀλίγον καὶ θερμανθέντων ὑποβεβλημένων ὀθονίων τῷ ἔλκει φλεγμονὴν ἀναγκαῖον ἀκολουθεῖν, καὶ μάλιστα ἐν θέρει, καθ' ὃν καιρὸν αἰὲ παρ' ἡμῖν ἐν Περγάμῳ τῶν ἀρχιερέων τὰς καλουμένας μονομαχίας ἐπιτελούντων τοὺς κάκιστα τραπέντας ἐθερά-

vet, quum carnem ultra debitum cogat comprimaturque. Quamobrem nec id utiliter adhibetur, quod tenuinum partium, quale album est aut flavum aut rufum, quum ad altiores partes exulceratae carnis penetret dolorique sit eam comprimens atque adstringens; at plenum cujusmodi nigrum est ad carnem altius non descendit, sed illam refrigerando et contrahendo qualitatem dumtaxat impertit. Repellit itaque succos qui jam recepti sunt et eos qui influunt coerces. Ratio igitur eligi vinum hortatur quod nigrum sit et austerum; quamobrem ubi velis etiam experimento comprobare, periculum faciens ejus facultatis in maximis gravissimisque vulneribus verum dixisse me cognosces. Dictum autem est etiam in superioribus, oportere ulcus ex eo continenter madere, quandoquidem ubi superinjecta lintea paulatim siccentur atque incalescant ulcus inflammari necesse est, potissimum aestate. Quo tempore quum pontifices Pergami apud nos semper gladiatores darent, eos qui gravissime vulnerati fuerant curavi, multi-

Ed. Chart. XII. [243.]

Ed. Bas. V. (565.)

πενσα, πτύγματα μὲν ὀθονίων ἐπιθεῖς τοῖς τραύμασιν οἶνω τοιοῦτῳ βεβρεγμένα, κατ' αὐτῶν δ' ἔξωθεν σφόγγους καθεῖς μαλθακοὺς, εἶτα δι' ὅλης σχεδὸν ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ἐπιβρέχων. προῦποβάλλων δὲ τῷ τετραμένῳ κώλῳ δέρμα κοιλαιὸν ἀτρέμα κατὰ τὴν ποδῶν χώραν, ὥς δι' αὐτοῦ φέρεσθαι τὸν ἐκ τῆς βροχῆς οἶνον. κενοῦσθαι δὲ καθάπερ δι' ὀχετῶν δεχομένης αὐτοῦ τὴν ἐκροὴν λεκάνης, κενῆς, ὥστ' ἀναλαμβανόμενον αὐθις τὸν ἀθροισζόμενον οἶνον ἐν αὐτῇ καταντλήσαι δεύτερον. ἐπὶ γὰρ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς οἷς ὁ τοιοῦτος οἶνος ἔχει καὶ τῆς ὁσμῆς ἀμυδρὸν ὑπάρχει μέγιστον αὐτῷ τῶν ἀγαθῶν· τῶν γὰρ ἄλλων ὅσοι τοιαύτην ἔχουσι σφόδρα πλητιόντων τὴν κεφαλὴν ὁ μέλας αὐστηρὸς οἶνος οὐδὲ κατὰ τοῦτο βλάπτει, εἰ συμβέβηκε δ' αὐτῷ τὸ τῆς ὀδμῆς ἀσθενὲς ἐπὶ τῇ τῆς κράσεως ψυχρότητι. δέδεικται γὰρ ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ὁ αὐστηρὸς οἶνος ἐκ γεώδους οὐσίας ψυχρᾶς συνιστάμενος, ὥστ' ἐπειδὴπερ ὁ τοιοῦτος οἶνος ἐπιμιξίας γεώδους ψυχρᾶς γέγονεν αὐστηρὸς, ἥκιστα θερμοὺς αἵμους ἀναπέμπει πρὸς τὸ μετέωρον. εἶπον

plicem pannum vulneribus inducens iffiusmodi vino madentem; extrinsecus vero superimponens spongiam mollem, deinde totum fere diem noctemque perfundens. Vulnerato autem membro pellem subjeci leniter a pedibus sinuatam, per quam procederet infusum vinum et quasi per canalem efflueret atque inani pelvi receptum regestumque rursus infunderetur. Extra alios usus quos vinum hoc praestat fere nullum odorem movet, id quod inter cetera commodissimum est; quum ex aliis quod odoratum est maxime caput tentet; nigrum et austerum neque etiam eo nomine officit, sed si nullum excitat odorem, ille exiguus est, quum natura frigidum sit. Ostendimus autem in libro de simplicium medicamentorum facultate, vinum austerum natura frigidum esse ac terrestre. Tale igitur quum ex mixtura constet frigida terrestrique, calidos vapores ad superiora minime transmittit. At quum plerisque eorum qui icti sunt hujus praesidii utendi copia non sit, quo nos ad gladiatores usi sumus, diximus inter initia

Ed. Chart. XII. [243.]

Ed. Baf. V. (565.)

δὲ κατὰ τὴν ἀρχὴν εὐθέως τῶνδ' ὑπομνημάτων ὡς διὰ τὸ πολλοὺς τῶν καταμιγνυμένων ὅσα τοιαύτας ἀπορίας ἀπορεῖν, οἷαν ἐπὶ τῶν μονομάχων ἐποιούμην ἐγὼ τὴν ὑγρὰν κηρωτὴν, ἣν περιλαμβάνομεν ἐπὶ τῶν ἀπλῶν καταγμάτων ἀσθενεστεράν μὲν οὖσαν πολὺ τοῦ οἴνου, δυναμένην δ' αὐτάρκως ὧν χρῆζομεν ἀπεργάζεσθαι.

κβ'.

Ταῦτα κατὰ τε αὐτὸ τὸ ἔλκος καὶ κατὰ τὸ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ ἔλκος, καὶ πεπιέχθω μὲν μὴ, ἀλλ' ὅσον ἐρμασμοῦ ἔνεκεν τοῦ ἔλκος προσκείσθω.

Πάλιν ἐνταῦθα τὸ ἔνθεν καὶ ἔνθεν οὐ κατὰ τὸ πλάτος εἶπεν, ἀλλὰ κατὰ τὸ μῆκος τοῦ κόλου φυλάττων τὸ καθόλου παράγγελμα τὴν ἐπίδεσιν ἐπιλαμβάνων ἀεὶ τοῦ ὑγιоῦς οὐκ ὀλίγον, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν μεγάλων διαθέσεων.

protinus horum commentariorum inungendum esse liquidum ceratum, quo simplices fracturae illinuntur, quod vino longe imbecillius est, satis tamen efficere potest id quod res exigit.

XXII.

Imponantur autem hi super ipsum ulcus. et hinc atque hinc neque ullo modo adstringantur, sed eatenus insistant ut ulcus fulciant.

Nunc rursus hinc atque hinc ἔνθεν καὶ ἔνθεν dixit, ut longitudinem membri, non ut latitudinem indicet. Servat autem commune praeceptum, ut vincula non parum super integram partem ferantur, ubi ingens vitium est ut quum maxime.

κγ'.

[244] Ἐπὶ δὲ αὐτὸ τὸ ἔλκος ἐπιτιθέναι χρὴ πισσηρὴν ἢ τι τῶν ἐναίμων ἢ τι τῶν ἄλλων φαρμάκων ὃ τι ξύντροφός ἐστιν ἐπιτέγγει.

Τὸ κύρος τῆς θεραπείας ἡ ἐπιτέγγις ἔχει κατὰ γε τὰς πρώτας ἡμέρας, ἡνίκα ἐκθλίβεσθαι χρὴ, τῶν ἠλκωμένων μορίων, ὅσον ἤδη φθάνει κατ' αὐτὰ περὶ τῆς ὑγρότητος ἡθροῖσθαι, κωλύσαι δὲ τὸ ἄνωθεν ἐπιρροέον. ἀπὸ δὲ τῆς τρίτης ἡμέρας ἡ πισσηρὰ κηρωτὴ χρησιμωτέρα πέπτουσα τὰ κατὰ τὸ ἔλκος. ἀλλ' ὁ Ἱπποκράτης εὐθέως ἐξ ἀρχῆς ἐπ' αὐτῇ παραλαμβάνει τὴν ἐκ τοῦ οἰκείου δύναμιν οὐκ ἐθέλων ἀκραιφνῇ προσπίπτειν τοῖς ἠλκωμένοις μορίοις, ἀλλὰ κατὰ διάθεσιν, ὅπως μὴ τις αὐτοῖς ἀνία γένηται διὰ τὴν στυψιν. οὐκ ἂν ἀπλῶς ἀπὸ ξίφους γεγονὸς θεραπεύει νῦν τραῦμα, συντεθλασμένης δὲ πως ἐξ ἀνάγκης ἢ μᾶλλον ἢ ἥττον ὅλης τῆς περὶ τὸ ἔλκος σαρκός. αἱ γὰρ κάταγμα ποιοῦσαι περιστάσεις καὶ τῆς σαρκός τι συνθλῶσιν· εἰ-

XXIII.

Ad ulcera vero admoveatur ceratum quod picem habeat vel aliquod ex iis medicamentis quae cruentis vulneribus injiciuntur, vel aliud ex iis quae idonea sunt, quae perfundantur.

Summa curationis in perfusione sita est primis diebus, quibus et exprimere ab ulcerata parte convenit quidquid humoris in ea jam contractum fuerit et id prohibere quod a superiori parte concurrit. A tertio die ceratum quod picem accipit expeditius est, quo maturantur quae in ulcere collecta sunt. At Hippocrates cerato initio cum vini proprietate utitur, quod ulceratas partes attingi nōlit a vino puro, sed medium aliquid interjici ne qua illis injuria propter adstringentem vini facultatem accedat. Non enim medetur vulneribus ensis ictu simpliciter illatis, sed quibus juxta omnis caro plus minusve quodammodo necesse est atteratur, siquidem sub quo ictu frangitur os,

Ed. Chart. XII. [244.]

Ed. Bas. V. (565.)

κότως οὖν προσεπιβάλλειν τι τοῖς ἔλκεσιν ἔναιμον φάρμα-
κον ἰατικόν τε καὶ παρηγορικόν τῶν τεθλασμένων, ὃ τοι-
οῦτον εἶναι βούλεται κατὰ τὴν δύναμιν, ὥς οἰκειοῦσθαι
καὶ προσίεσθαι τὴν ἔξωθεν περιβροχήν. ἀκουστέον γὰρ
ἐνταῦθα σύντροφον τὸ οἰκτεῖον.

κδ'.

Καὶ ἦν μὲν ἡ ὥρη θερμὴ ἢ, ἐπιτέγγειν τῷ οἴνῳ τοὺς σπλῆ-
νας πυκνά, ἦν δὲ χειμερινὴ ἡ ὥρη ἢ, εἰρία πολλὰ ὑ-
πάρα νενοτισμένα οἴνω καὶ ἐλαίῳ ἐπικεῖσθω.

Ἐπειδὴ ταῖς τοιαύταις διαθέσεσιν ἡ σφοδρὰ ψύξις
ἐνίοτε κίνδυνον ἐπιφέρει σπασμοῦ, ψυχρῷ δ' οἴνῳ κατὰ τε
τὴν ἔξιν καὶ τὴν δύναμιν χρῆσθαι, διὰ τοῦτ' εὐλαβηθεῖς
ἀπαντῆσαι τι χαλεπὸν ἐν χειμῶνι τῷ τῆς θεραπείας ἔθει
μυθείσης τῆς κατὰ τὴν ὥρην ψύξεως, ἐρίων τε περιθέσει
πολλῇ καὶ μίξει βραχέος ἐλαίου καθαιρεῖ τὸ σφοδρὸν τῆς

caro etiam atteritur. Merito igitur super ipsa ulcera im-
poni quoque voluit aliquod medicamentum ex iis quae
statim cruentis vulneribus injiciuntur, ut attrita curet ac
mitiora efficiat. Praecipit autem ut idonea legantur, quae
id quod extrinsecus infunditur admittant; idoneum autem
hoc loco σύντροφον dixit.

XXIV.

*Si aestas fuerit, panni subinde vino madefiant. Super-
detur hieme multa lana succida vino atque oleo respersa.*

Quia vitia haec ubi vehementer frigescunt interdum
nervorum distensione periclitantur et vinum tum habitu
tum natura frigidum infunditur, propterea veritus ne quid
hieme gravius accidat, quum frigidae medicinae temporis
quoque frigus accedat, occurrit immodico frigori lanam
multam inducens, tinctam vino, cui olei paulum adjectum

Ed. Chart. XII. [244. 245.]

Ed. Bas. V. (566.)

(566) ψύξεως. εἶναι δ' ἀξιοῖ ὁυπαρὰ τὰ ἔρια διὰ τὸν οἰσυπον ἔχοντά τι καὶ θερμότητος καὶ ψύξεως.

κέ'.

Ἰξάλην δ' αἰγὸς χρηὴ ὑποτετάσθαι καὶ εὐαπόρρῳτα ποιέειν, φυλάσσοντα τοὺς ὑπορρόδους.

Εἴτ' αἰγὸς δέρμα προσαγορεύεται κυρίως ἰξάλη εἴτε κατ' ἄλλον τινὸς ὑποφέρεσθαι δύναται τοῦνομα περιτιὸν ἐν τῇδε τῇ διδασκαλίᾳ ζητεῖν. οὐ γὰρ ἐξηγήσεις λέξεων, ἀλλὰ θεραπεία πρόσκειται παθῶν, εἰς ἣν ἀρκεῖ γινώσκειν ὅτι [245] μανὸν, οὐ πυκνὸν ὑποτετάσθαι χρηὴ δέρμα, οὐ μόνον ὅσον ἐκ τῆς ἐπιβροχῆς συρῶεῖ δυνάμενον ἐξοχετεύειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀποπλυνομένους ἰχῶρας, ἐσχηματισμένον ἐν τοῖς πρὸς ποδῶν μέρεσιν, ὡς ἔμπροσθεν εἵπομεν.

fit; imperatque ut ea succida sit, quo per oesypum aliquid calefaciat et modice refrigeret.

XXV.

Subjiciaturque pellis sic figurata, ut humor per ipsam facile descendat et quod effunditur recipiatur.

Pellem ἰξάλην vocavit, quo nomine caprinane tantum significetur, an alia quaevis, quaerere in arte hac supervacuum est, quum non verborum expositio, sed viti-
tiorum curatio proposita sit. In qua nosse id sufficit, quod subjicere pellem oportet raram, non densam per quam feratur quasi per canalem non modo id quo perfunditur membrum, sed etiam sanies quae abluitur, eamque a pedibus ut supra posuimus figurare.

Ed. Chart. XII. [245.]

Ed. Bas. V. (566.)

κστ'.

Μεμνημένον ὅτι οἱ τόποι οὗτοι ἐν τοῖσιν αὐτοῖσι σχήμασι πολλὸν χρόνον κείμενοι ἐκτρίμματα δυσάκεστα ποιέουσι.

Θερμαινόμενα τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν ὅστουν, ὃ δὴ καὶ πλατὺ καλοῦσιν, ἐξέδοντά τε καὶ νάρκην καὶ ὑπ' αὐτῷ τῷ δέρματι δυσιάτους ἐλκῆσεις ἐργάζεται, μετὰ γὰρ τὸ δέρμα χονδρῶδη πέρατα τῶν ὀστέων ἐστὶ καὶ γυμνωθέντα δυσχερῶς ἐπουλοῦνται.

κζ'.

Ὅσους δὲ μὴ οἷόν τε ἐπιδέσει ἐήσασθαι διὰ τινὰ τούτων τῶν εἰρημένων τρόπων ἢ τῶν εἰρησομένων, τούτους περὶ πλείονας χρὴ ποιέεσθαι, ὅπως εὐθέτως στήσωσι τὸ κατεηγὸς τοῦ σώματος κατ' ἰθυωρίην προσέχοντα τὸν νόον καὶ τῷ ἀνωτέρῳ δὲ μᾶλλον ἢ κατωτέρῳ.

XXVI.

Meminisse etiam debemus exulcerari ejusmodi partes, si diu in eodem habitu perseverent et aegerrime ad sanitatem postea perducī.

Quae cingunt os sacrum, quod et latum appellant, calefacta atque exesa in torporem incidunt et ultra cutem exulcerantur, eaque exulceratio difficulter curatur, quum sub cute sint cartilaginosa ossium extremitates, quae nudatae cicatricem vix recipiunt.

XXVII.

In iis qui aliquo ex superioribus modis vel ex iis qui postea subjicientur sub vinculis nequeunt ad sanitatem perducī, eo potissimum incumbendum est ut pars comminuta recte contineatur, atque e regione corporis ea observatione, ut ad superiora magis spectet quam ad inferiora.

Ed. Chart. XII. [245.]

Ed. Bas. V. (566.)

Ἀκριβῶς κατ' εὐθυωρίαν ἄξιοι χρῆσθαι τὸ σκέλος, ἀλλὰ βραχεῖ τινι τὸ πέρας ὑψηλότερον εἶναι. λέλεκται δέ μοι καὶ πρόσθεν ἤδη περὶ τούτου ὅτι τὸ μὲν κατὰ ῥόπον σχῆμα συγχωρεῖ πλέον ἐπιρρεῖν τῷ σκέλει, τὸ δ' ἀνὰ ῥόπον ὀδύνην ἐργάζεται· διὰ ταῦτα τοιγαροῦν τὸ μὲν κατὰ ῥόπον αἰεὶ φεύγειν προσήκει, τοῦ δ' ἀνὰ ῥόπου μεταχειρίζεσθαι τοσοῦτον, ὅσον οὐδέπως τὸ σκέλος ὀδυνήσει.

κη.

Εἰ δέ τις μέλλοι καλῶς καὶ εὐχερῶς ἐργάζεσθαι, ἄξιον καὶ μηχανοποιήσασθαι, ὅπως κατὰ τασιν δικαίην καὶ μὴ βιαίην σχῆσῃ τὸ κατεηγὸς τοῦ σώματος, μάλιστα δὲ ἐν κνήμῃ ἐνδέχεται μηχανοποιεῖν. εἰσὶ μὲν οὖν τινες οἱ ἐπὶ πᾶσι τοῖσι τῆς κνήμης κατήγμασι καὶ τοῖσιν ἐπιδεομένοισι τὸν πόδα ἄκρον προσδέουσι πρὸς τὴν κλίνην ἢ πρὸς ἄλλο τι ξύλον παρὰ τὴν κλίνην κατορύξαντες. οὗτοι μὲν οὖν πάντα κακὰ ποιοῦσιν, ἀγαθὸν δὲ οὐδέν. οὔτε γὰρ τοῦ κατατείνεσθαι ἄκος ἐστὶ τὸ προσδεδῆσθαι

Praecipit ut crus omnino e regione corporis contineatur, sed extrema parte paulo sublimius. De his enim superius jam posui, ex humiliori habitu ad crus plurimum materiae concurre, ex sublimiori dolorem excitari. Hac igitur de causa ubique cavendus est humilior membri habitus, superior vero hactenus accipiendus, quatenus cruri dolorem nondum affert.

XXVIII.

Quodsi bene expediteque rem agere quis velit, necesse est machinationibus utatur, ut fracti ossis intensio justa sit ac minime violenta, praecipue autem ad crura machinationibus opus est. Quidam sane reperiuntur, qui quoties crus abruptum est et alligatum, extremum pedem ad lectum devinciunt aut ad lignum quod juxta lectum defigunt. Hi ergo omnia mala efficiunt nec quidquam boni, eo quod nihil ad extendendum conferat vinculum pedis, quoniam nihilominus reliquum cor-

Ed. Chart. XII. [245. 246.]

Ed. Bas. V. (566.)

τὸν πόδα, οὐδὲν τε ἥσσον τὸ ἄλλο σῶμα προσχωρήσει
 πρὸς τὸν πόδα, καὶ οὕτως οὐκ ἂν ἔτι τείνοιτο, οὔτ' αὖ
 ἐς τὴν ἰθυσωρίην οὐδὲν ὠφελείη, ἀλλὰ καὶ βλάπτει. σιγ-
 φομένου γὰρ τοῦ ἄλλου σώματος ἢ τῇ ἢ τῇ οὐδὲν κωλύ-
 σει ὁ δεσμός τὸν πόδα καὶ τὰ ὅστιά τῷ ποδὶ προσηρτη-
 μένα ἐπακολουθεῖν τῷ ἄλλῳ σώματι. εἰ δὲ μὴ προσε-
 δέδετο, ἥσσον ἂν διεστρέφετο. [246] ἥσσον γὰρ ἂν ἐγκα-
 τελείπετο ἐν τῇ κινήσει τοῦ ἄλλου σώματος.

Ὅτι τὴν διὰ τῶν ὀργάνων τάσιν, ἣν προείρηκεν ἐπὶ
 μακρῶν τούτων, ὁμαλῶς ἅπαν τὸ κῶλον τείνουσαν, καὶ μη-
 δὲν μόριον ἐπιτρέπουσαν ἥτιον ἢ μᾶλλον τετάσθαι καὶ νῦν
 λέγει, δεδήλωται μοι καὶ πρόσθεν. ἃ δ' εἰς τὸ περὶ τῶν
 προσδεόντων ἄκρον τὸ κῶλον γέγραπται τῷ Ἰπποκράτει,
 πρόδηλα. παρελθὼν οὖν ταῦτα τὸν περὶ τῶν σφαιρῶν ἤδη
 προχειριούμαι λόγον.

*pūs ad pedes fertur, atque ea de causa non amplius
 extenditur; neque etiam ad continendum e regione ali-
 quid conducatur, sed potius pervertatur. Reliquo enim
 corpore in hanc vel illam partem converso vinculum
 non prohibebit, quominus pes atque ossa quibus conti-
 netur, reliquum corpus sequantur; quod si nullo modo
 vinciatur, minus utique pervertetur, minus enim relin-
 quetur, ubi reliquum corpus moveatur.*

Intensione quae per organa adhibetur, quam in his
 latius et jam exposuit et nunc exponit, aequè totum mem-
 brum extendi, neque ullam finem particulam perverti su-
 perius ostendimus. Quae vero scribit de iis qui pedem
 vinciunt plana sunt. Pergamus ergo jam ad sermonem de
 orbibus.

καθ'.

Εἰ δὲ τις σφαῖρας δύο ῥάψαιτο ἐκ σκύτεος Αἰγυπτίου, τοιαύτας οἷας φοροῦσιν οἱ ἐν τῇσι μεγάλῃσι πένδησι πολλὸν χρόνον πεπεδημένοι, αἱ δὲ σφαῖραι ἔχοιεν ἔνθεν καὶ ἔνθεν χιτῶνας τοὺς μὲν πρὸς τοῦ τρώματος βαθυτέρους, τοὺς δὲ πρὸς τῶν ἄρθρων βραχυτέρους, εἴεν δὲ ὀγκηραὶ μὲν καὶ μαλθακαὶ, ἀρμόζουσαι δὲ ἢ μὲν ἄνωθεν τῶν σφυρῶν, ἢ δὲ κάτωθεν τοῦ γόνατος. ἐκ δὲ πλαγίης ἑκατέρωθεν ἔχοι προσηρτημένα ἢ ἀπλοῖ ἱμάντος ἢ διπλοῦ βραχύτερα ὥσπερ ἀγκύλας, τὰ μὲν τι τοῦ σφυροῦ ἑκατέρωθεν, τὰ δὲ τι τοῦ γόνατος· καὶ ἢ ἄνωθεν σφαῖρα ἕτερα τοιαῦτα ἔχοι κατὰ τὴν ἰθυωρίην τὴν αὐτὴν, κάπειτα κραναῖνας ῥάβδους λαβῶν ἴσον τὸ μέγεθος ἀλλήλησιν ἔχούσας, πάχος μὲν ὡς θυκτυλιαίας, μήκος δὲ ὡς κεκαμμέναι ἐναρμόζουσιν ἐς τὰ ἀπαιωρήματα.

Ὁ περὶ τῶν ἐπινοηθεισῶν ὑπὸ τῶν σφαιρῶν λόγος ἔμοι μὲν οὕτω δοκεῖ σαφῆς ὑπάρχειν, ὥς μὴδ' ἐπιχειρεῖν αὐτὸν ἐτέρως ἐρμηνεύειν. ἐπειδὴ πολλάκις ἔφασάν τινες

XXIX.

Si quis e corio Aegyptio binos orbes suat, qualibus utuntur qui diu in magnis compedibus detinentur, sintque orbes hi undique tunicis involuti altioribus quidem a fractura, ab articulo humilioribus, tumidi praeterea et molles, accommodentur autem unus quidem super talos, infra genu alter; a lateribus vero utrimque habeant ex simplici vel duplici loro exiguos quasi sinus, alios utrimque e talis, alios a genu, sinusque superioris orbis e regione illis respondeant qui in inferiori. Deinde cornea bacula ejusdem magnitudinis prehendant, scilicet digiti crassitudine et ea longitudine ut quum flectuntur diducere ossa possint, sic ut non inhaereant.

Sermo de orbibus quos Hippocrates excogitavit mihi ita clarus videtur, ut mea explanatione minime opus sit. Sed quoniam nonnulli saepius dixerunt nescire se quo-

Ed. Chart. XII. [246.]

Ed. Bas. V. (566. 567.)

ἀγνοεῖν τὰ λεγόμενα κατὰ τὸν τρόπον ὑφ' Ἱπποκράτους, οὐκ οἶδ' ὅ τι πράξω. τοῖς μὲν γὰρ λέγουσι μὴ νοεῖν αὐτὰς τὰς σφαῖρας ἐπιδείξας ἀναγινωσκομένου τοῦ βιβλίου σαφῆ τὸν λόγον ἐποιήσατο, προσαρμόττων ἐκάστην αὐτοῦ λέξιν ἐκείνῃ τῷ μέρει τῆς σφαῖρας δεικνυμένων, περὶ οὗ τὴν διδασκαλίαν ἐποιεῖτο. κατὰ δὲ τὸ βιβλίον οὐκ ἔνεστι δεικνύναι τὰς σφαῖρας, ὥστ' οὐκ οἶδα τίς ἔσται μηχανὴ τοῦ σαφῆ ποιεῖσθαι τὸν λόγον. εἰ γὰρ τις οὐ μανθάνει τῆς Ἱπποκράτους ἐρμηνείας οὔσης σαφούς, οὐδὲ τῆς ἐμῆς συνήσει. πολλάκις οὖν αὐτὴν ἀναγνώτω προσέχων τὸν νοῦν ἀκριβῶς, καὶ εἰ μὴ πρόσθεν, ἀλλ' οὕτω γε πράττων οἶδ' ὅτι νοήσει πάντως. ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτῆς ὅσον οἶόν τε ἔτι συντελέσαι πρὸς τὴν νόησιν οὐκ ἐκλείψω. σφαῖρας τοίνυν οὐ τοιαύτας ἐχρῆν νοεῖν οἷας οἱ παῖδες παίζουσιν· αὐταὶ μὲν γὰρ σφαιροειδεῖς εἰσιν ὄντως. ἃς δ' Ἱπποκράτης ἀξιοῖ κατασκευασθῆναι (567) καὶ, παραπλησίαι ταῖς πέδαις ὑπάρχουσιν, ὥς αὐτὸς ἐδήλωσεν. ἐνὶ δὲ συννοεῖν τὸ παράδειγμα· παραπλησίας αὐτὰς νόει τοῖς ὄφεσιν ἢ τοῖς

modo se habeant quae ab Hippocrate traduntur, incertum est quid agam. Iis enim qui negarunt intelligere se Hippocratem, orbes ipsos monstravi, ac librum legens sermonem planum feci, singula ejus verba accommodans ad eam orbis partem quam monstrabam, de qua ipse tractaverat. In libro autem non licet orbes demonstrare, sicut nesciam qua via hanc orationem aperiā: si quis enim Hippocratis verba quae plana sunt comprehendere nequeat, nec mea etiam comprehendet. Ea igitur saepius legat ac diligenter consideret. Certum enim scio eum qui hoc saepius fecerit, si ante non intellexit, omnino intellecturum; equidem quidquid lucis addere potero non omittam. Orbes igitur non debemus tales intelligere, quales sunt pilae quibus pueri ludunt: illae enim vere orbes sunt, sed quos Hippocrates parari jubet a compedibus, ut ipse retulit, non abhorrent, quorum afferre similitudinem licet. Eos enim concipito anguibus similes vel farcimini. Ergo quemadmodum coqui intestinorum sinus similagine infer-

Ed. Chart. XII. [246. 247.]

Ed. Bas. V. (567.)

ἀλλᾶσιν. ὥσπερ οὖν [247] οἱ μάγειροι τὴν ἐνδον εὐρυχωρίαν τῶν ἐντέρων πληροῦντες ἢ σεμιδάλεως, κρεῶν συγκεκομμένων ἢ τινος ἑτέρου τοιούτου ἀλλᾶντας ἐργάζονται, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ σὺ ποιήσας σκύτος ῥάπτων ὁμοιον ἐντέρῳ κενῷ πλήρωσον αὐτὸ μαλακῆς οὐσίας. ἀξιοῖ δὲ τὸ σκύτος Αἰγύπτιον εἶναι, τουτέστιν εὐτονόν τε καὶ μαλθακόν, ὥστε καὶ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Θράκῃ καὶ ἐτέρωθί που τῆς οἰκουμένης εὐπορῆς τοιούτου σκύτους, οὐ ζητεῖ τὸ Αἰγύπτιον. ἔστω δὲ τὸ μῆκος τηλικούτον τὸ εἰσραμμένον σκύτος, ὥς περιβάλλεσθαι κυκλοτερῶς τοῖς σφυροῖς ὁμοίως ταῖς πέλαις. ἔτερον δὲ ὑποκάτω τοῦ γόνατος οὐχ ὁμοίως περιβεβλήσθω. δυοῖν γάρ ἐστι τούτων χρεῖα καθ' ἕκαστον τῶν θεραπευομένων κῶλον, διὸ καὶ παρεσκευάσθαι σοι χρὴ πλείονα ξύγγη διαφέροντα τοῖς μεγέθεσιν, ὥς τὸ μὲν μείζονι περιβάλλεσθαι, τὸ δ' ἐλάττω. εἰ δέ τι σύμμετρον ἑκάστῳ, προσήκει γὰρ τοὺς χιτῶνας τούτους, ὥς σφαίρας ὠνόμασεν, ἀκριβῶς εἶναι κυκλοτερεῖς, οὐδ' ἴσας ὁμαλῶς κατὰ γε πλάτος καὶ ὕψος, ἀλλὰ καθ' ὃ μὲν ἐπιβάλλονται τῷ χρωτὶ, πλατύνεσθαι πῶς αἰρέμα, τὸ δ' εἰς ὕψος αὐτῶν ἀνατε-

cientes vel carne concisa vel alio ejus generis quopiam farcimen parant, sic tu quoque corium suito, quod inane intestinum repraesentet, et molli aliqua re impleto. Praecipit autem ut corium sit Aegyptium, id est validum et molle. Quod si in Italia vel Thracia aut ubivis gentium ejusmodi corium habeas, Aegyptium ne quaerito. Sit autem assutum corium ita longum, ut compedum modo talos complecti in orbem possit. Alter praeterea orbis ad regionem quae sub genu est similiter detur; his enim binis opus est ad singula membra quae curantur. Quorum item multa paria disparis magnitudinis habeantur, ut prout unicuique conveniunt, huic quidem majores, illi vero minores injiciantur. Hae autem tunicae quas σφαῖρας, id est orbis vocavit ex toto esse in orbem non debent, neque paris latitudinis aut altitudinis, sed qua cuti haerent paulatim patefcentes quodammodo; qua vero attollantur,

Ed. Chart. XII. [247.]

Ed. Bas. V. (567.)

τραμμένον εἶναι ἄμεινον περιφερέες· οὐδὲ τοῦτο ἀκριβῶς τοιοῦτον, ἀλλ' ἐκ μὲν τῶν ἔνδον πρὸς ἄλλο ὕψος ἀνατεταμένον, αὐθις δ' ἀπὸ τούτων κυκλωτέρης αὐτῶν ἢ κατὰ βασις ἄχρι τοῦ χρωτὸς γιγνέσθω διὰ τῶν ἔξω μερῶν, ὅπερ ἐν μὲν τῇ κάτω σφαίρᾳ τὸ ταπεινὸν αὐτῶν ἐστὶ πλησιάζον τῷ ποδὶ, κατὰ δὲ τὴν ἄνω τὸ ὑψηλὸν ὃ τῷ γόνυτι γειτνιά. τοιοῦτων δ' οὐσῶν τῶν σφαιρῶν, ὡς εἴρηται, καὶ περιεθειμένων ἑξαρτημάτων τινῶν, καθάπερ ὅταν βούληται καθ' ἑκατέραν εἶναι διττὰ τὰ μὲν ἐν τῇ κάτω σφαίρᾳ τὸ κοῖλον σαυτῷ μέρος ἄνω βλέπον ἔχοντα ὡς πρὸς γόνυ, τὰ δὲ ἐν τῇ ἄνω κατὰ τοῦναντίον εἰς τὸ κάτω μέρος ἐστραμμένην ἔχοντα τὴν κοιλότητα. ἐπερὶ ῥά φθω δὲ ἑκάτερα τῶν σφαιρῶν αὐτὰ ταῦτα κατὰ τὸ πλάγιον μέρη, τουτέστι τοῦ ῥηθέντος ὑψηλοτάτου μέρους ἐν ἐνθεν, τὸ δὲ ἐνθεν. ἐνθεῖναι γὰρ βούλεται τούτοις τὰ πέρατα ῥάβδων τεττάρων ἐν αὐτῷ τῷ χρόνῳ εὐθιῶς ἀτρέμα κάμπτων αὐτὰ χάριν τοῦ μετὰ τὴν ἐνθεσιν εἰς τὴν κατὰ φύσιν εὐθύτητα πάλιν ἐπανερχομένων ὠθεῖσθαι τῶν σφαιρῶν, τὴν μὲν ταπεινὴν εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ κώλου, τὴν δὲ ὑψηλὴν ἄνω. γενομένου γὰρ τού-

rotundae. Neque etiam exquisitae tales, sed ab interiori parte magis in altitudinem attollantur, inde in orbis speciem desidant, dum ad cutem perveniant a parte exteriori. Ea pars quae desidit in inferiori orbe ad pedem propius accedat, in superiori ad genu. Orbibus igitur ut dictum est constitutis quaedam appendices innectantur, quas in utroque vult duas esse binas in inferiori orbe, quarum sinus sursum spectent ad genu, binas in superiori, quarum sinus contra deorsum convertantur. Hae autem a lateribus assuantur ab ea nimirum parte quae maxime attollitur, hinc una atque inde altera, in quas conjici vult quatuor bacula extrema, quae ubi conjecta fuerint eodem paene momento paulatim curentur, ut dum ad naturalem rectum habitum redeunt orbis compellant, superiorem ad summum membrum, inferiorem ad imum. Hoc enim facto

Ed. Chart. XII. [247. 248.]

Ed. Bas. V. (567.)

του συμβήσεται τὰ μέρη τοῦ κατάγματος ἅμα μὲν ἀκριβῆ φυλάττειν τὴν διάπλασιν, εἶτα δὲ ἀντιτείνεσθαι τὸ μὲν ἄνω, τὸ δὲ κάτω. κρανέας δὲ κελεύει τὰς ῥάβδους εἶναι διὰ τὴν εὐτονίαν τοῦ ξύλου· πρόδηλον γὰρ ὡς εἰς τὴν προκειμένην χρείαν ἁμεινόν ἐστι τοιοῦτον εἶναι ξύλον. ὅτι δὲ τὸ μηχανικὸν καλούμενον γλωσσόκομον ἄριστον εἰς τὰς τοιαύτας ἀντιτάσεις ἐστὶν ἔμπροσθεν εἴρηται μοι κατὰ τὸ πρῶτον ὑπόμνημα, καθ' ὃ καὶ περὶ τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ διήλθον.

λ'.

Ἐπιμελούμενος ὅπως τὰ ἅκρα τῶν ῥάβδων μὴ ἐς τὸν χρῶτα, ἀλλ' ἐς τὰ ἅκρα τῶν σφαιρέων ἐγκέλῃ. εἶναι δὲ χρὴ ζεύγεα τρία τῶν ῥάβδων καὶ πλεον καὶ τινι μακροτέρας τὰς ἑτέρας τῶν ἑτέρων καὶ τινι καὶ βραχυτέρας καὶ μικροτέρας, ὡς καὶ μᾶλλον διατείνειν ἢ βούληται. ἔστωσαν δὲ αἱ ῥάβδοι ἑκάτεραι ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν σφυρῶν.

Τὸ μὲν ἐγκέλσαι τὸ οἶον ἐνεργῆσαι, δῆλον. βούλεται γὰρ τὰς ῥάβδους, ὅσαι μεταξὺ τῶν σφαιρῶν τιθέ- [248] μιναι

fracturae partes in diversa extentae recte componuntur servanturque. Imperat autem ut ob firmitatem ligni bacula e corno accipiantur, constatque ad hunc usum ex eo utilius adhiberi. Glossocomum vero machinamentum membrum in contrarias partes diducendis aptissimum esse in superiori commentario indicavi, ubi exsequutus sum ejus fircturam.

XXX.

Magna cura ne imae fustium partes cuti infidant, sed extremis orbibus. Parentur autem baculorum paria tria vel plura; sintque alia aliis aliquanto longiora breviorave, ut ubi magis extendere volumus commode possimus, demittanturque hinc atque hinc a talis.

Infidere dixit ἐγκέλσαι quasi inhaerere significans. Edicit enim ne bacula, quae ad orbis data ipsos, alte-

Ed. Chart. XII. [248.]

Ed. Bas. V. (567.)

τὴν μὲν ἑτέραν ἄνω, τὴν δὲ ἑτέραν ὠθοῦσι κάτω, μὴ ψάυειν τοῦ χρωτὸς, ἀλλ' ὑψηλὰς ἀπ' αὐτοῦ τοῖς ἐναιωρήμασι τῶν σφαιρῶν ἐνστηρίζεσθαι. κραναῖνας δὲ ἐκέλευσεν αὐτὰς εἶναι διὰ τὴν εὐτονίαν, ἵνα δηλονότι κατὰ τὴν ἐνθεσιν βιαίως καμφθεῖσαι, μετὰ ταῦτα πάλιν ἑαυτὰς ἐπανάγωσιν εἰς τὴν ἀρχαίαν εὐθύτητα· οὐκ ἄδηλον δὲ οὐδ' ὅτι τοσοῦτον ἄνω καὶ κάτω τὰς σφαῖρας ἀπώσουσιν, ὅσον ἂν εἰς μῆκος ἀπίωσιν ἐκτεινόμεναι.

λα'.

Ταῦτα τοίνυν εἰ καλῶς μηχανοποιηθεῖη τὴν τε κατάτασιν δικαίην ἂν παρέχοι καὶ ὁμαλὴν κατὰ τὴν ἰθυωρίην καὶ τῷ τρώματι πόνος οὐδεὶς ἂν εἴη. τὰ γὰρ ἀποπιέσματα, εἴ τι καὶ ἀποπιέζοιτο, τὰ μὲν ἂν ἐς τὸν πύδα ἀπάγοιτο, τὰ δὲ ἐς τὸν μηρὸν, αἳ τε ῥάβδοι εὐθετωτέραι αἱ μὲν ἐνθεν, αἱ δὲ ἐνθεν τῶν σφυρῶν, ὥστε μὴ κωλύεσθαι τὴν θέσιν τῆς κνήμης, τό τε τρώμα εὐκατάσκηπτον καὶ εὐβάστακτον.

rum ad superiora, alterum ad inferiora compellunt, cutem tangant, sed sublimiora ipsis orbium sinibus inhaereant. Cornea vero accipi jussit ob firmitatem, ut quum induntur vehementer inflexa rursus dirigantur et ad primum habitum reducantur, neque dubium est et sursum et deorsum orbis per haec eatenus compelli, quatenus extenta in longitudinem procedant.

XXXI.

Haec si recte parentur juxta intendunt, tum pariter e regione nec fractura aliquod tormentum sentiet: nam si quid exprimat partim ad pedem, partim ad femur transmittetur. Commodius autem bacula collocantur a talis hinc atque hinc, ne situm cruris impediunt et ut fractura bene oculis subjiciatur et facile curetur.

Ed. Chart. XII. [248.]

Ed. Bas. V. (567.)

Δικαίην ἔφην ὑπ' αὐτοῦ λέγεσθαι τὴν ἴσην. δόξει δ' ὑποπεπτωκέναι ταύτῃ σημαινομένῳ καὶ ἡ ὁμαλότης καὶ ἰσότης ἐφεξῆς· ἀλλ' αὕτη μὲν ἐν τοῖς μέρεσιν ἐνός πράγματος ἔχει τὴν γένεσιν. ἡ δικαία δ' ἐν δυοῖ τοῖς ἐλάχιστον συνίσταται, διὸ καὶ νῦν δικαίαν μὲν κατὰ τασιν ἀκουστέον εἰρησθαι παρ' αὐτοῦ κατὰ τε τὴν ἀντίτασιν, ἣν αἱ δύο σφαῖραι ποιοῦνται, καὶ κατὰ τὰς ἐμβεβλημένας αὐταῖς κραινάνας ῥάβδους, ὁμαλήν δὲ τὴν καθ' ἑκάστην αὐτῶν, οἷον τὴν κατὰ τὰ σφυρὰ μόνην αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν ἐξεταζομένην, εἴτα τὴν πλησίον τοῦ γόνατος, εἴτα τὴν ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος ῥάβδου καὶ μετὰ ταύτην ὑπὸ τῆς περὶ τὸ ἀριστερόν.

λβ'.

Οὐδὲ γὰρ ἐμποδῶν εἴ τις ἐθέλοι τὰς δύο τῶν ῥάβδων τὰς ἀνωτέρω αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας ζευῆσαι καὶ ἦν τις κούφως βούλοιτο ἐπιβαλλόμενον μετέωρον ἀπὸ τοῦ τρώματος εἶναι. εἰ μὲν οὖν αἷ τε σφαῖραι προσηνέες καὶ καλά καὶ

Δικαίως, id est iuste, dixi ab Hippocrate poni pro ἴσως, id est aequaliter, sed idem significare videbitur ὁμαλῶς, id est aequaliter et ἴσως, id est pariter, quod proxime subiicitur. Verum ἴσως in partibus unius rei accipitur, sed ὁμαλῶς minimum in duabus rebus. Nunc autem quod inquit iuste intendet, intelligendum est de intensione quæ per duos orbes in contrarias partes adhibetur et de corneis baculis in eos demissis. Quod vero subdit *pariter* de ea intensione quam singula præstant, puta orbis qui a talis est, si per se aestimetur, dein is qui iuxta genu, post hæc ea pars quæ a dextro baculo, dein quæ a sinistro.

XXXII.

Nihil autem prohibet, si quis velit vel duo bacula superiora inter se jungere vel aliquid etiam superinijicere, sic tamen ut quod superinijicitur a fractura attollatur. Si orbes igitur leves, firmi, molles ac novi suantur et

Ed. Chart. XII. [248. 249.]

Ed. Bas. V. (567. 568.)

μαλθακαὶ καὶ κεναὶ ῥαφεῖεν καὶ ἡ ἔντασις τῶν ῥάβδων
χρηστῶς ἐνταθεῖη, ὥσπερ ἤδη εἴρηται, εὐχρηστον τὸ
μηχάνημα. εἰ δέ τι τουτέων μὴ καλῶς ἔξει, βλάπτοι ἂν
μᾶλλον ἢ ὠφελέοι· χρὴ δὲ καὶ τὰς ἄλλας μηχανὰς ἡ
καλῶς μηχανᾶσθαι ἢ μὴ μηχανᾶσθαι· αἰσχρὸν γὰρ καὶ
ἄτεχνον μηχανοποιεῖντα ἀμηχανοποιεῖσθαι.

Τέσσαρες ἦσαν αἱ ῥάβδοι, δύο καθ' ἑκάτερον μέρος
τῆς κνήμης, ἄνω μὲν ὑψηλοτέρα, ταπεινοτέρα δὲ ἡ ἑτέρα.
τὰς μὲν οὖν ὑψηλοτέρας δύο δυνατὸν εἶναι φησιν ἀλλήλαις
συνδῆσαι χάριν τοῦ μένειν εὐθείας καὶ μὴ κατὰ τὴν βιαίαν
κάμψιν, ἣν ἐκάμφθησαν ἀντιθέμεναι πρὸς τὰ πλησίον μέρη.

λγ'.

(568) [249] Τοῦτο δὲ οἱ πλεῖστοι τῶν ἱητρῶν τὰ κατή-
γματα καὶ τὰ ξύν ἔλκεσιν καὶ τὰ ἄνευ ἐλκείων τὰς πρώ-
τας τῶν ἡμερέων ἱητρεύουσιν εἰρίοισιν ὀυπαροῖσιν καὶ οὐ-

*bacula recte extendantur, ut jam proposuimus, machi-
natio maxime idonea est; sed si quid horum non recte
habeat, oberit magis quam proficiet. Perpetuum au-
tem est alias etiam machinationes vel recte vel nullo
modo adhibendas esse. Turpe enim est et ab artificio
plurimum abhorret machinationibus utentem ipsa ma-
chinatione destitui.*

Quatuor erant bacula, ab utraque parte cruris duo,
unum superius, alterum inferius; duo, inquit, quae a supe-
riori parte sunt alligari inter se possunt, ut maneant recta,
ne dum magna vi curvantur inter se adversa ad proxima
loca convertantur.

XXXIII.

*Plerique tamen medicorum fracturae, seu integra cutis sit,
seu vulnus etiam accesserit, primis diebus lana succida
medentur, neque id videtur ab arte alienum. Quicun-*

Ed. Chart. XII. [249.]

Ed. Bas. V. (568.)

δὲν τι ἄτεχνον δοκοῖν τοῦτο εἶναι. ὅσοι μὲν οὖν ἀναγκάζονται ὑπὸ τῶν αὐτίκα νεοτρώτων ἰόντων μὴ ἔχοντες ὀθόνια εἰρίοισι παρασκευάσασθαι, τουτέοισι πλείστη συγγνώμη. οὐ γὰρ ἂν τις ἔχοι ἄνευ ὀθονίων ἄλλο τι πολλῷ βέλτιον εἰρίου ἐπιδῆσαι ἐπὶ τὰ τοιαῦτα. εἶναι δὲ χρὴ πάμπολλα καὶ πάνυ καλῶς εἰργασμένα καὶ μὴ τραχέα. τῶν γὰρ ὀλίγων καὶ φλαύρων ὀλίγη καὶ ἡ δύναμις, ὅσοι δὲ ἐπὶ μίαν ἢ δύο ἡμέρας εἴρια ἐπιδέειν δικαίεουσιν. τρίτῃ δὲ καὶ τετάρτῃ ὀθονίοισιν ἐπιδέοντες πιεζέουσιν καὶ κατατείνουσι, τότε μάλιστα οὗτοι πούλῳ τι ἰητρικῆς καὶ κάρτα ἐπίκαιρον ἀσυνετέουσιν. ἥκιστα γὰρ χρὴ τῇ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ στυφελίζειν πάντα τὰ τρώματα, ὥς ἐν κεφαλῇ δὲ εἰρηῆσθαι καὶ μηλώσις δὲ πάσας φυλάττεσθαι χρὴ ἐν ταύτησι τῇσιν ἡμέρησιν καὶ ὁκόσοισιν ἄλλοισι τρώμασιν ἐρέθισται. τὸ ἐπ'ἔπαν γὰρ ἡ τρίτῃ καὶ ἡ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἐπὶ τοῖσι πλείστοισι τῶν τρωμάτων τίκτει τὰς παλιγκοτήσις καὶ ὅσα ἐς φλεγμονὴν καὶ ἀκαθαρσίην ὀρμᾷ καὶ ὅσα ἂν ἐς πυρετοὺς ἴει καὶ μάλα πολλοῦ ἄξιον

que sane recentioribus fracturis protinus, ubi linthea non sunt coguntur lanam imponere, maxime venia digni sunt: siquidem lintheis exceptis nihil est quod multo commodius quam lana super vitia haec alligetur. Ea vero copiose danda est, tum bene carpta, non aspera: pauca enim et mala parum quoque proficit. Sed qui uno die aut altero vincendam lanam censent, tertio autem et quarto linthea injicientes, tunc maxime adstringunt atque extendunt, medicinalis artis sunt ignari atque admodum imprudentes. In universum enim omnia vulnera tertio et quarto die minime vexanda sunt omnisque opera specilli fugienda est his diebus et quibuscunque aliis recrudescunt. In summa enim vulnera pleraque tertio aut quarto die recrudescunt, tum quae inflammatione, tum quae sordibus graviter excipiuntur, aut febrem inferunt, quo praecepto nullum aliud tradi potest utilius. Nam quae sunt in medendi arte gravissima,

Ed. Chart. XII. [249.]

Ed. Bas. V. (568.)

τοῦτο μάθημα, εἶπερ τι καὶ ἄλλο. τινὶ γὰρ οὐκ ἐπικου-
 ρωνέει τῶν ἐπικαιροτάτων ἐν ἰητρικῇ οὐ κατὰ τὰ ἔλκεα
 μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ ἄλλα πολλὰ νοσήματα.

Μοχθηρὸν ἔθος ἰατρῶν ἐπανορθώσασθαι βούλεται, νο-
 μιζόντων ἄμεινον εἶναι μὴ κατατείνειν εὐθέως τὸ κατεργὸς
 κῶλον, ἀλλὰ παρηγορήσαντας πρότερον ἡμέραις δύο καὶ
 τρισὶ, τόθ' ἤκειν ἐπὶ τὴν κατάτασιν ὕστερον ἡμέρᾳ τρίτῃ
 καὶ τετάρτῃ μετὰ τὴν ἀρχήν. ὁ δ' Ἱπποκράτης αὐτῷ τὸ
 ἐναντιώτατον ἐνδείκνυσιν ἀρμόττειν, ἐν ἀρχῇ μὲν κατατεί-
 νειν τὸ κῶλον, ἐν δὲ τῇ τρίτῃ καὶ τετάρτῃ παρηγορεῖν.
 ἔὰν οὖν προσέχῃς τὸν νοῦν τοῖς κατὰ μέρος εἰς τοῦτο γε-
 γραμμένοις ὑπ' αὐτοῦ, σαφῇ ταῦτ' ἔσται· καὶ γὰρ ἐρμη-
 νεύεται σαφῶς.

λδ'.

Εἰ μὴ τις φήσῃ καὶ τᾶλλα νοσήματα ἔλκεα εἶναι, ἔχει γάρ
 τινα καὶ οὗτος ὁ λόγος ἐπιείκειαν.

*quibus id non sit commune? Non enim pertinet ad
 ulcera tantum, sed ad alios quoque morbos complures.*

Propositum auctoris est pravam emendare consuetudi-
 nem medicorum, qui satius existimabunt non protinus a
 principio fractum membrum extendere, sed primum duo-
 bus aut tribus diebus lenientes, tertio aut quarto die a
 principio vim adhibere. Hippocrates vero curandi ratio-
 nem docet huic maxime contrariam, nempe initio mem-
 brum extendendum esse, tertio et quarto die leniendum.
 Quodsi quae hic scribuntur singula consideres, plana erunt;
 aperte enim loquitur.

XXXIV.

*Nisi si quis dicat alios quoque morbos esse ulcera, quod
 quodammodo verisimile est.*

Ed. Chart. XII. [249. 250.]

Ed. Basl. V. (568.)

Ἐπιείκειάν φησιν ἔχειν τὸν λόγον ἐν ἴσῳ πιθανότητι. τοῦτο δὲ εἶπεν, ἐπειδὴ τινες τῶν λόγων ἀντικρὺς εἰσιν ἀπίθανοι. τίς οὖν ἡ πιθανότης τοῦ λόγου καθ' ὃν εἴποι τις ἂν εἶναι καὶ τὰ ἄλλα νοσήματα ἔλκη; τὰ μὲν ἐπώδυνα καὶ πάνυ πιθανὸν ἐν τῷ τῶν ἐλκῶν τίθεσθαι γένει. δέ- δεικται γὰρ ἡμῖν ὁδύνη γινομένη διὰ τε τὴν τῆς συνεχείας λύσιν ἐν τῷ τέμνεσθαι [250] καὶ τείνεσθαι καὶ θλίβεσθαι, προσέτι κατὰ δυσκρασίαν. ὅτι μὲν οὖν ἡ τῆς συνεχείας λύσις ἔλκος ἐστὶ, παντὶ που δῆλον. ὅτι δὲ καὶ ἡ κατὰ δυσ- κρασίαν ἀθρόα μεταβολὴ λύσιν τινὰ ποιεῖται συνεχείας ἐν τοῖς περὶ φαρμάκων ἐπιδέδεικται. τὸ μὲν γὰρ θερμὸν ὅτι διεξέρχεται καὶ οἶον διαβιβρώσκει τὸ συνεχές δῆλον. ὅτι δὲ τὸ σφοδρῶς στυφον ὅταν ἀθρόως συνάγῃ τὸ διανεχυμέ- νον, ἐργάζεται τινα τῆς συνεχείας αὐτῆς λύσιν ἐν ἐκείνῃ μοι δέδεικται τῇ πραγματείᾳ· ὥστε κατὰ τοῦτο μὲν οὐ μόνον ἂν εἴη πιθανὸς ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ ἀληθής, ἅπασαν ὁδύνην ἐν τῷ τῶν ἐλκῶν γένει τιθέμενος. ὅτι δὲ καὶ πάντα

Verisimile dixit ἐπιεικὲς, quasi probabile. Id autem propterea posuit, quia nonnulla a ratione prorsus abhor- rent. Quo igitur argumento movebitur qui alios morbos ulcera esse affirmet? Morbi sane qui dolorem afferunt probabiliter admodum adnumerari ulceribus possunt. In- dicavi enim dolorem inde oriri et quod continuum solva- tur, ubi secatur, extenditur aut contunditur et quod im- moderatum incidat temperamentum. Atqui solutionem continui ad ulcus spectare cuivis manifestum est, sed im- moderato temperamento, ubi subita mutatio accidat, ali- quam fieri continui solutionem in opere de simplicium medicamentorum facultate demonstravimus. Calorem qui- dem constat penetrare et quasi excedere, quod continuum est; frigus item quod vehemens est, quum subito cogit quae soluta sunt, aliquam creare solutionem, in eodem opere ostensum. Juxta hoc igitur non solum probabile, sed verum quoque erit dolorem omnem ad ulcerum genus pertinere. At non aequè vere atque id quod propositum

Ed. Chart. XII. [250.]

Ed. Bas. V. (568.)

τὰ νοσήματα δύναιτ' ἂν τις ἔλκη λέγειν, οὐκ ἔτ' ἂν ὁμοίως
 πρόσθεν ἀληθές, οὐ μὴν ἀπήλλακται πιθανότητος. ἐπειδὴ
 γὰρ τὰ πλεῖστα νοσήματα μετ' ὁδύνης συνίσταται, μετάβα-
 σις ἀπ' αὐτῶν ἐπὶ πάντα γενήσεται τῷ λόγῳ περὶ ὧμένου
 τινὸς ἐν ὅλῳ τῷ σώματι πάντως ἥτοι δυσκρασίαν τινὰ ἢ
 θλίψιν ἢ τάσιν ἢ σαφὴ γίγνεσθαι συνεχείας διαίρεσιν, εἴτα
 προσαναγκάζοντος ἅπασαν ἐργάζεται τινα λύσιν τῆς συνε-
 χείας· καὶ εἰ μὴ πρὸς αἰσθησιν ἐναργῶς, ἀλλὰ πρὸς γε
 τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν λόγῳ θεωρητῶς. ἐν δὲ τοῖς γιγνομέ-
 νοις τε καὶ θλωμένοις καὶ θλιβομένοις ἔτι δὴ καὶ μᾶλλον.
 ἔγγυς γὰρ ἦκει ταῦτα τοῦ διασπασθῆναι. τοῦτο δ' ἔστι
 τὸ πάθημα συνεχείας λύσις.

 λέ'.

Πολλαχῇ δὲ ἠδέλφισται τὰ ἕτερα τοῖσιν ἑτέροισιν.

“Ὅπερ εἰώθαμεν λέγειν, ὁμοίωται καὶ κοινωνεῖ καὶ
 συγγένειαν ἔχει, τοῦτο καλεῖν εἶωθεν ὁ Ἱπποκράτης ἠδέλ-

est, non tamen absurde morbi omnes poterunt ulceris
 nomine appellari, quandoquidem cum plerisque morbis
 dolor conjungitur a quibus sermo transferetur ad omnes,
 quum ratione quis contendet, totum corpus omnino vel
 immoderato affici temperamento vel contendendi, extendi
 aut evidenter secari; deinde conficiet a quolibet immode-
 rato temperamento continuum aliquid solvi. Id quod
 quamquam evidenter sensui non subjicitur, rationali tamen
 contemplatione veram esse comprobatur? Hoc adeo ma-
 gis accidit in iis quae extenduntur, contunduntur et com-
 primuntur: haec siquidem proxime accedunt ad ea quae
 divelluntur, quae res continui solutio est.

 XXXV.

Saepe numero alii aliis germani sunt.

Quos consuevimus similes dicere, conjunctos aut cog-
 natos, Hippocrates solet appellare germanos. Quo voca-

Ed. Chart. XII. [250.]

Ed. Bas. V. (568.)

φισται τὴν πολλὴν τῶν πραγμάτων οἰκειότητα καὶ συγγένειαν ἐνδεικνύμενος τῷ ὀνόματι· πολλῶν γὰρ ὄντων ἀλλήλοις συγγενῶν οὐδενὸς μᾶλλον οἰκειότερον ἢ ὀνομάζοιτο συγγενές, ὡς ἰσοδυναμοῦσαν οὖσαν τῆς οἷον ἀδελφότητος τὴν σφόδρα οἰκειότητα προσαγορεύειν εἴωθε τῷ ἡδελφίσθαι ῥήματι.

λοτ'.

Ὅκοσοι μέντοι δικαιοῦσιν εἰρίοισιν χρῆσθαι, ἔστ' ἂν ἐπὶ τὰς ἡμέρας παρελθῶσιν, ἔπειτα κατατείνειν τε καὶ κατορθοῦν καὶ ὀθονίοισιν ἐπιδεῖν, οὗτοι οὐκ ἂν ἀσύνετοι ὁμοίως φανείεν· καὶ γὰρ τῆς φλεγμονῆς τὸ ἐπικαιρότατον παρελήλυθεν καὶ τὰ ὀστεὰ χαλαρὰ καὶ εὐθετα μετὰ ταύτας τὰς ἡμέρας ἂν εἴη. πολλῶν μέντοι ἡσῶνται καὶ αὕτη ἡ μελέτη τῆς ἐξ ἀρχῆς τοῖσιν ὀθονίοισιν ἐπιδέσιος. κείνος μὲν γὰρ ὁ τρόπος ἐβδομαίους ἔοντας ἀποδείκνυσιν καὶ παρασκευάζει νάρθηξιν τελέως ἐπιδεῖν, οὗτος δὲ ὁ τρόπος πολὺ ὑστεροῖ.

bulo summam rerum conjunctionem confortiumque significat; nam quum multi inter se cognati sint, nulli magis proprie cognati dicuntur quam germani. Eos igitur qui maxime conjuncti sunt, quasi eandem conjunctionem habeant quam germani, eo verbo nuncupat.

XXXVI.

Quicumque vero existimant lana utendum esse, donec ad septimum diem ventum fuerit, dein extendendum, dirigendum et fasciis vinciendum, non ita videntur imprudentes. Tunc enim inflammationis impetus conquievit, atque ossa ab his diebus laxantur et facile tractari possunt. Hac tamen curatione longe melior est quae a principio vinculum adhibet, sub qua septimus dies membrum exhibet ex toto alligandis ferulis idoneum, quod sub hoc multo posterius contingit.

Ed. Chart. XII. [251.]

Ed. Baf. V. (568. 569.)

[251] Τοὺς περὶ τρίτην ἢ τετάρτην ἡμέραν ἀρχομένους τῆς περικαταγματικῆς ἀγωγῆς ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ μεμψάμενος ἐπὶ τοὺς μετὰ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν ἐπ' αὐτὴν ἀφικνουμένους ἤκει σὺν τῷ λόγῳ μικρότερα δεικνύς, ἀμαρτάνειν αὐτοὺς, ὡς ἂν ἀφλεγμαντωτέροις τοῖς μέρεσιν προσάγοντας τὴν ἀντίτασιν. οἱ δὲ γε περὶ τρίτην ἢ τετάρτην τοῦτο πράττοντες, ἦν ὃ καὶ μάλιστα φλεγμαῖνῃ, δεῖται παρηγορίας, οὐ μικρὸν ἀμάρτημα δεικνυσιν ἀμαρτάνειν αὐτοὺς.

λς'.

Βλάβας δὲ τινὰς καὶ ἄλλας ἔχει, ἀλλὰ μακρὸς ἂν εἴη πάντα γράφειν.

(569) Τὸ μῆκος τοῦ χρόνου μεμψάμενος ἐπὶ τῶν μετὰ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν ἀρχομένων τῆς καταγματικῆς ἀγωγῆς, ἔτι πρὸς τοῦτω φησὶ καὶ ἄλλας εἶναι βλάβας ἃς παραλείπει, ὅπως μὴ μακρολογοίῃ. προσθεῖναι δὲ ἡμᾶς ἄμεινον αὐτὰς ἐξ αὐτῶν ὧν ἔμπροσθεν ἐδείξαμεν ὠρμωμένους· μετρίου.

Illis in superiori sermone reprehensis qui tertio aut quarto die adhiberent vinculum fracturae accommodatum, ad eos nunc transit qui post septimum diem ad id veniunt, quos minus errare indicat, ut qui partes extendant non ita inflammatas. Sed qui tertio aut quarto die id efficiunt, quo tempore inflammatio, quum maxime vigeat, lenientibus eget, eos in non mediocri errore versari ostendit.

XXXVII.

Alia etiamnum affert incommoda quae omnia persequi longum est.

Longitudinis temporis accusavit eam curationem quae nonnisi post septimum diem vinculo utitur fracturis accommodato. Nunc subdit in alia quoque compellere incommoda, quae ne multus sit omittit. Nos satius ducimus ea subicere, moti ab iis quae in superioribus de-

Ed. Chart. XII. [251.]

Ed. Bas. V. (569.)

μὲν ὄντος τοῦ κατάγματος ὀκνηρότερα γίνεται τὰ μόρια διὰ τὴν τοιαύτην ἐπίδεσιν, ὥς καὶ πρόσθεν ἐδιδάξαμεν. εἰ δὲ καὶ σφοδρότερόν τε καὶ κακοηθέστερόν ποτε τὸ κῶλον συντριβεῖν, κίνδυνός ἐστι τήνικαῦτα καὶ αὐτῶν τι τῶν ὀστέων σφακελῆσαι τῆς καταγματικῆς ἀγωγῆς ἀναβλησθείσης εἰς τὸν μετὰ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν καιρόν. ἀπ' ἀρχῆς γὰρ ταύτην βούλεται παραλαμβάνεσθαι, διότι τῶν πεπονθότων μορίων ἑκατέρως τὴν περιουσίαν ἐκθλίβει τοῦ αἵματος, ἐξ ἧς χρονιζούσης αὐτόθι σῆπεσθαι καὶ τοῖς ὀστοῖς ἐνίοτε συμβαίνει διαβεβρωμένους ἐπὶ πλεον ὑπὸ τῶν μοχθηρῶν ἰχώρων.

λη'.

Ὅκόσοισι δὲ τὰ ὀστέα κατεγνότα καὶ ἐξίσχοντα μὴ δύνηται ἐς τὴν ἑωυτῶν χώραν καθιδρῦεσθαι ἥδε ἡ κατάστασις.

Καταστῆσαι συνήθως λέγουσιν οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἕλληνες ἀντὶ τοῦ πρὸς τὴν οἰκίαν χώραν ἀγαγεῖν. — ἀπὸ τούτου δέ μοι δοκεῖ καὶ ὁ Ἱπποκράτης πεποιημέναι καὶ νῦν

monstravimus. Ubi fractura mediocris sit, partes sub hac vinciendo ratione tumidiore fiunt, ut supra etiam ostendimus. Quod si os asperius et gravius perfringatur, periculum quoque est in eo casu ne corrumpatur, si vinculum quod ad fracturas pertinet dum transeat septimus dies differatur. Hoc enim jubet a primo adhiberi, quoniam in utramque partem a fractura exprimit superantem sanguinem, qui si diutius ibi subsistat, nonnunquam efficit ut ossa vitiosa sanie plurimum irrigata corrumpantur.

XXXVIII.

Quibus ossa fracta et cute excedentia restitui nequeunt, hoc modo in suam sedem collocantur.

Solent Graeci qui Asiam incolunt usurpare verbum καταστῆσαι, ut significant in suam sedem collocare. Unde mihi videtur Hippocrates ducere nomen καταστάσεως per

Ed. Chart. XII. [251. 252.]

Ed. Bas. V. (569.)

τὸ τῆς καταστάσεως ὄνομα μετὰ τοῦ σ δηλονότι γραφομένης
τῆς συλλαβῆς ταύτης, ὥς ταῦτὸν σημαίνει δι' αὐτοῦ τῇ
καθιδρῦσει, ἣτις ἐνδείκνυται τὸ κατὰ χώραν ἰδρῦσαι τι.
κακῶς οὖν ἔνιοι γράφουσι κατὰτασις ἄνευ τοῦ σ. οὐ γὰρ
διὰ τῆς κατατάσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς μοχλείας ἰδρῦει εἰς
τὴν οἰκείαν χώραν τὰ γυμνωθέντα τῶν ὀστέων.

λθ'.

[252] Σιδήρια χρὴ ποιεῖσθαι ἐς τοῦτον τὸν τρόπον, ὅνπερ
οἱ μοχλοὶ ἔχουσιν, οἷς οἱ λατύποι χρέονται, τὸ μὲν τι
πλατύτερον, τὸ δὲ τι στενότερον. εἶναι δὲ χρὴ καὶ τρία
καὶ ἔτι πλείω, ὥς τοῖς μάλιστα ἀρμόζουσιν τις χρῆσασθαι,
ἔπειτα τουτέοισι χρὴ ἅμα τῇ κατατάσει μοχλεῦν ὑπο-
βάλλοντα. πρὸς μὲν τὸ κατώτερον τοῦ ὀστέου ξερίδοντα,
πρὸς δὲ τὸ ἀνώτερον τῷ ἀνωτέρῳ τοῦ σιδηρίου, ἀπλῶ δὲ
λόγῳ ὥσπερ εἰ λίθον τις ἢ ξύλον μοχλεῖν οἷς ἰσχυρῶς. ἔστω
δὲ σθεναρὰ τὰ σιδήρια ὥς οἶόν τε, ὥς μὴ κάμπηται.

σ tertiam syllabam scribens, sic ut idem significet quod
καθιδρῦσις, quod vocabulum nihil aliud sibi vult quam
aliquid in suam sedem collocare, quam rem κατὰτασιν
dixit. Male igitur scribunt nonnulli κατὰτασιν absque σ,
non enim per intensiōnem, quam κατὰτασις notat, sed et
per impulsū nudata ossa in suum locum reconduntur.

XXXIX.

Ferramenta facere oportet ad similitudinem vectium qui-
bus in lapidicinis utuntur, laxiora ex una parte, angu-
stiora ex altera, quae terna habeantur aut etiam plura,
ut semper adjici aptissima possint. Quibus demissis ossa
eodem paene momento quo intenduntur impellenda sunt.
Innitantur autem ab imo inferiori ossi, a summo supe-
riori; atque ut uno verbo dicam, non aliter quam si
vectis ad lapidem vel lignum fortiter impellendum ad-
moveatur. Sint autem ferramenta quantum fieri potest
firmissima ne flectantur. Haec itaque curatio maximum

Ed. Chart. XII. [252.]

Ed. Bas. V. (569.)

αὕτη μεγάλη τιμωρίη ἦν τε τὰ σιδήρια ἐπιτήδεια ἢ καὶ
μοχλεύηται τις ὡς χρῆ.

Πρόδηλον ὅτι κατὰ τὸ σχῆμα παραπλήσια κατασκευά-
ζει σιδήρια τοῖς τῶν λατύπων, οὐ κατὰ τὸ μέγεθος· οἷς
γὰρ ἐπὶ τῶν ὀστέων χρώμεθα σιδηρίοις εἰς τὸ μοχλεύοντες
αὐτὰ κατατάξαι τηλικαῦτά ἐστι τὸ μέγεθος, ἥλικα καὶ πρὸς
τὴν τῶν ὀδόντων μοχλείαν ὑφ' ὑμῶν παρεσκευάσται. πλείω
δὲ εἶναι χρῆ τὰ περὶ τῶν ὀστέων μοχλείαν παρεσκευασμένα
διαφέροντα ἀλλήλων μεγέθει τε καὶ λεπτότητι καὶ μικρότητι
τῇ κατὰ τὸ πέρας αὐτῶν, ἔνθα μάλιστα τὸ ἔργον αὐτῶν
ἐστιν. ὅπως δὲ προσήκει χρῆσθαι τοῖσδε τοῖς σιδηρίοις αἰ-
τὸς ὁ Ἰπποκράτης διδάξει σαφῶς. εἰ δέ τις οὐ παρακο-
λουθεῖ τῇ λέξει τὰνδρὸς, οὐκ ἐξηγήσεως οὐδ' ἐρμηνείας ἐτέ-
ρας, ἀλλ' αὐτοψίας δεῖται. τινὰ γάρ ἐστι πράγματα τοι-
αῦτα τὴν φύσιν, ὥστε μὴ δύνασθαι πιστεῦσαι ἢ νοῆσαι
ἄνευ τοῦ θεάσασθαι τινὰ αὐτῶν.

*momentum habet, si ferramenta idonea sint et impulsus
conveniens adhibeatur.*

Constat fabricanda esse ferramenta ad figuram vectium
quibus in lapidicinis utuntur, non tamen aequè magna,
quum quae ad impellenda ossa adhibentur ab iis non ab-
horreant quae ad urgendos dentes comparantur. Verum
ad ossa impellenda parari multa debent, quorum alia aliis
pleniora vel tenuiora sint vel minora ab extrema parte,
qua maxime suum effectum praestant, sed qua via uti
eisdem ferramentis conveniat, Hippocrates ipse evidenter
declarat. Si quis ejus verba non intelligit, alia exposi-
tione aut interpretatione non indiget, sed oculorum sensu:
quaedam enim res natura tales sunt, ut aliqui nec discere
nec doceri eas possint, nisi in conspectum adducantur.

Ed. Chart. XII. [252. 253.]

Ed. Bas. V. (569.)

μ.

Ὅκοσα γὰρ ἀνθρώποις ἄρμενα μεμηχάνηται πάντων ἰσχυρότατά ἐστι τρία ταῦτα, ὄνου τε περιαγωγή καὶ μόχλευσις καὶ σφήνωσις. ἄνευ δὲ τούτων ἢ ἐνὸς δὴ τινος ἢ πάντων οὐδὲν τῶν ἔργων τῶν ἰσχυροτάτων οἱ ἄνθρωποι ἐπιτελέουσιν. οὐκουν ἀτιμαστέη αὕτη ἢ μόχλευσις, εἰ γὰρ οὕτως ἐμπεσεῖται τὰ ὀστέα ἢ οὐκ ἄλλως. ἦν δὲ ἄρα τοῦ ὀστέου τὸ ἄνω παρηλλαγμένον μὴ ἐπιτήδειον ἔχει ἐνέδραν τῷ μοχλῷ, ἀλλὰ παροξὺ ὃ παραφέρει παραγλύψαντα χρὴ τοῦ ὀστέου ἐνέδρην τῷ μοχλῷ ἀσφαλέα ποιῆσαι. μόχλευειν δὲ χρὴ καὶ τείνειν αὐθήμερα ἢ δευτεραῖα, τριταῖα δὲ μὴ, τεταρταῖα δὲ ὡς ἥκιστα καὶ πεμπταῖα· καὶ γὰρ μὴ ἐμβάλλοντε, ὀχλήσαντι δὲ ἐν ταύτῃσι τῇσι ἡμέρησι φλεγμονὴν ἂν ποιήσῃ καὶ ἐκβάλλοντι οὐδὲν ἦσσαν.

[253] Ὅνους καὶ ὀνίσκους τοὺς ἄξονας ὀνομάζει. τούτων οὖν τὴν περιαγωγὴν ἐν τῇ τῶν βεβαιοτάτων φησὶν εἶ-

XL.

Ex universis enim machinationibus quae ab hominibus excogitae sunt, hae tres sunt omnium valentissimae, axis versatio, impulsus per vectem et cuneus adactus. Namque homines sine aliquo uno vel sine omnibus nullum opus quod maximam vim postulet perficiunt; quare non parvi faciendus est impulsus hic, siquidem ossa vel hae via vel nulla alia reconduntur. Sed si id os quod super alterum excedit vecti idoneum locum non praestet, sitque ita acutum ut vectis effugiat; scalpro excavandum, donec vecti locus fiat cui firmiter haereat. Impellere autem oportet atque extendere eodem die vel postridie, sed non tertio; quarto vero vel quinto minime. Nam si his diebus laceffit ossa ne queant in suam sedem reverti, inflammatio superveniet, ac nihilominus etiam ubi restituantur.

Axes nuncupantur ab Hippocrate vocabulo ὄνου et ὀνίσκου. Horum itaque versationem ait validissimam esse,

Ed. Chart. XII. [253.]

Ed. Bas. V. (569.)

ναι, ὥσπερ καὶ τὴν μοχλείαν καὶ τὴν σφήνωσιν. ὀνομάζει
δὲ σφήνωσιν τὴν διὰ τῶν σφηνῶν διάστασιν τε καὶ διαίρε-
σιν τῶν ξύλων.

μα'.

Σπασμὸν μέντοι ἐμβάλλοντι πονλὺ ἂν μᾶλλον ποιήσειεν ἢ
ἀπορήσαντι ἐμβαλεῖν. ταῦτα εὖ χρὴ εἰδέναι· καὶ γὰρ
εἰ ἐπιγένοιτο σπασμὸς ἐμβάλλοντι, ἐλπίδες μὲν οὐ πολλαὶ
σωτηρίας. λυσιτελεῖ δὲ ὀπίσω ἐμβάλλειν τὸ ὀστέον, εἰ
οἷόν τε εἶη ἀόχλως.

Διὰ τὶ σπασμοὶ γίνονται κατα πάσας τὰς τοιαύτας δια-
θέσεις ἐμβαλλομένων τῶν ὀστέων εἶπεν ἐφεξῆς πάντα, ὥσπερ
καὶ ἄλλων πολλῶν ἐπικαίρων εἰς τὴν τέχνην ἅπαξ εἰπὼν
ἀρκεῖται, μεταφέρειν ἡμᾶς ἀξίων τὸν λόγον ἐπὶ πάντα τὰ
ἄλλα ὅσα τῆς αὐτῆς φύσεως. εἰ δὲ τοίνυν παραγράψω σοι
τὴν ῥῆσιν αὐτοῦ, δι' ἧς τὸ καθόλου τοῦτο κοινὸν πολλῶν
τῶν κατὰ μέρος διδάσκει.

sicut et vectis impulsum et cunei admotionem, quam vocat
σφήνωσιν, quae lignorum per cuneos diductionem divi-
sionemque significat.

XLI.

Atqui multo magis nervorum distensio excitabitur, si os
restituatur, quam si restitui nequeat. Quod quidem ig-
norare non oportet, nam si condito osse nervorum dis-
tensio superveniat, in angusto spes est. Praestat autem
iterum expellere, si potest citra molestiam fieri.

Causam quamobrem his omnibus vitiis inflammatio
accedat, ubi ossa condantur, ipse deinceps omnem perse-
quitur, semel ipsam explicasse contentus, non secus atque
alia multa quae in medicina maximum pondus habent,
ut qui transferendum nobis sermonem censeat ad cetera
ejusdem naturae omnia. Ecce tibi adscribam ejus verba, qui-
bus universum hoc quod ad multa singularia pertinet exponit.

Ed. Chart. XII. [253.]

Ed. Bas. V. (569. 570.)

μβ'.

Οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖσιν χαλαρωτέροισι τοῦ καιροῦ σπασμοὶ καὶ τέταννοι ἐπιγίνονται, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἐντεταμένοις μᾶλλον, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος. οὐ χρὴ οὖν ἐνοχλεῖν ἐν τῇσι προενημένῃσι ταύτησιν, ἀλλὰ μελετᾶν ὅπως ἥκιστα φλεγμαίνῃ τὸ ἔλκος καὶ μάλιστα ἐκπυήσῃ. ἐπὴν δὲ ἐπτά ἡμέραι παρέλθωσιν ἢ ὀλίγω πλείους, ἣν ἀπύρετος (570) ἢ καὶ μὴ φλεγμαίνῃ τὸ ἔλκος, τό τε ἥσπον κωλύειν ἢ πειρῆσθαι ἐμβάλλειν, ἣν ἐλπίζης κρατήσῃν. ἣν δὲ μὴ, οὐδὲν δεῖ μάτην ὀχλεῖν. καὶ ἣν μὲν οὖν ἐμβάλλῃς τὰ ὀστέα ἐς τὴν ἐσωτῶν χώραν, γεγράφαται ἤδη οἱ τρόποι τοῦ ὡς χρὴ ἰητρεύειν, ἣν τε ἐλπίζης ὀστέα ἀποστήσασθαι ἣν τε μή. χρὴ δὲ καὶ ἣν μὲν ἐλπίζης ὀστέα ἀποστήσασθαι ὡς ἔφην, τῷ τρόπῳ τῶν ὀθονίων ἐπὶ πᾶσι τοῖσι τοιουτέοις τὴν ἐπίδεσιν ποιέεσθαι, ἐκ μέσου τοῦ ὀθονίου ἀρχόμενον, ὡς ἐπὶ τὸ πούλν ὡς ἐπὶ δύο ἀρχέων ὑποδεσμός ὑποθεῖται.

XLII.

Neque enim iis quae iusto laxiora sunt nervorum distensio aut rigor supernascitur, sed iis quae ultra debitum intenduntur. Quod ad hunc locum attinet, propositis diebus irritare non convenit, sed operam dare ut ulcus quam minime inflammatione tentetur et quam maxime suppuret. Atque ubi septem dies vel paulo plures transierint, si febris non sit atque ulcus inflammatione vacet, tunc minus prohibemur eniti ad reponendum, ubi voti compotes fieri posse non desperemus, quoniam sine effectus spe non convenit et sibi et alteri molestiam afferre. Ergo si ossa in suam sedem collocentur, quae curatio admovenda sit jam declaratum est, sive abscessura credamus sive non. Quodsi abscessura ossa videantur, ut dixi, fasciae in omnibus his ordiri a mediis debent, plerumque quemadmodum illae quae primae circumdantur in utramque partem attractae.

Ed. Chart. XII. [253. 254.]

Ed. Bas. V. (570.)

Ἐμάθομεν ἐν τοῖς περὶ κινήσεων μυῶν ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν ἑκατέρου μυὸς κινουμένου τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν γίνεσθαι. ὅταν οὖν ἀκόντων ἡμῶν λάβωσι διὰ μέγεθος φλεγμονῆς οἱ σπασμοὶ γίνονται. διὰ τί οὖν ἐμβληθέντων τῶν παραλλαττόντων ὁσίων ἄλληλα [254] κατὰ τε τὰ συντρίμματα καὶ τὰς ἑξαρθρήσεις οἱ μύες γίνονται; μᾶλλον γὰρ ἐν τούτῳ ἔστιν ἡ λύσις τοῦ προβλήματος, ὅτι μικρότερον ἑαυτοῦ γίνεται τὸ κῶλον, ἐν τε τοῖς ἑξαρθρήμασι καὶ κατάγμασιν, ἐπειδὴν ἑκάστη τι τῶν ὁσίων διατρήσασα τὸ δέρμα. μετὰ δὲ τὴν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπάνοδον τῶν γυμνωθέντων ἀπολαμβάνει τοῦ πρόσθεν μῆκος, ὥσπερ καὶ οἱ φλεγμαίνοντές μύες ἀναγκάζονται συνεκτείνεσθαι τῷ παντὶ κώλῳ. διττὴν οὖν λαμβάνεται τάσιν, ἣν τε ἐκ τοῦ φλεγμαίνειν εἶχον, ἣν τε νῦν ἐτι προσεπιλαμβάνουσιν εἰς μῆκος ἐπεκταθέντες.

μγ'.

Τεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἔλκεος, ὅπως ἦκιστα σεσηρὸς καὶ ἐκπεπληγμένον ἔσται παρὰ τὴν ἐπίδεσιν.

Ostenfum est in libro de motu musculorum, singulos musculos suo munere fungi, ubi versus suum initium contrahuntur. Quae res quando invitis nobis accidit ob inflammationis magnitudinem nervi distenduntur. Cur igitur si reponantur ossa quae fracta aut luxata inter se cesserunt, musculorum distensio sequitur? Quaestio ex eo praesertim diluitur, quod membrum redditur brevius, quum fractum vel luxatum os cute excedit, sed postquam in suum locum reposita sunt quae nudata erant suam longitudinem recipiunt. In quo casu coguntur muscoli quos inflammatio exercet una cum toto membro distendi. Duobus igitur modis distenduntur et sub inflammatione et nunc, quum ad pristinam longitudinem revertuntur.

XLIII.

Attendenda insuper est figura ulceris, ne sub vinculo hiet ac divaricetur.

Ed. Chart. XII. [254.]

Ed. Bas. V. (570.)

Κατὰ μεταφορὰν ἀμφοτέροισι κέχρηται τοῖς ὀνόμασι, τὸ μὲν σεσηρὸς ἀπὸ τῶν χειλῶν τοῦ σώματος ὅλως προσάγορεύσας, τὸ δ' ἐκπεπληγμένον ἀπὸ τῶν πολὺ διεστιῶτων σκελῶν, ἥ γὰρ ἐκείνων διάστασις ὀνομάζεται πλήκτια, ὥσπερ καὶ σεσηρῆναι λέγομεν τοὺς διωστάντας ἀπ' ἀλλήλων χωρὶς τοῦ τῆς γέννους ὅσπουιν κινῆσαι. οὕτω μὲν γὰρ ἀνοῖξαι γίνεταί τὸ στόμα, διασπῆσαι δὲ τὰ χεῖλη τῶν ὀδόντων συμβεβλημένων ὀνομάζουσι σεσηρῆναι. φυλάττεσθαι δὲ γε κελεύει κατὰ τὴν ἐπίδεσιν ἐκτεταμένα ποιῆσαι τὰ χεῖλη τοῦ ἔλκους. συνάγεσθαι γὰρ βούλεται πρὸς ἄλληλα τὴν οἰκείαν θέειν ἀπολαμβάνόντων τῶν μερῶν τοῦ δέρματος, ἐπεὶ δὴ καὶ θλίβουτ' ἂν ἥκιστα ποιούντων οὕτω καὶ σκέπουτ' ἂν μάλιστα τὸ ὑποκείμενον ἔλκος ἐν τοῖς μυσίν. εἰδέναι γὰρ σε χρὴ τῇ δέρματι χαίροντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ πάντα καὶ μηδὲν ὑποκείμενον ἀβλαβῶς γυμνοῦσθαι· καὶ τί θαυμαστὸν οἰκείαν τε καὶ σύμφυτον ἔχοντα τὴν ἐκ τοῦ δέρματος σκέπην αὐτὰ χαίρειν μὲν ἀεὶ τῷ συμφύτῳ σκεπάσματι, χαλεπῶς δὲ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων διατίθεσθαι; διὸ καὶ μεθεάσασθαι μὴτ' ἀποτέμνοντα μέρη τοῦ δέρματος, ἀλλ' ἐπά-

Translatione usus duo haec verba usurparet, hiare scilicet, quod σήρεσθαι dixit, ducto quidem verbo a labiis oris, et divaricari, quod ἐκπλήττεσθαι a cruribus plurimum inter se diductis. Diducta enim crura divaricata dicimus, labia vero quum sine motu maxillae inter se distant, hiantia. Namque ubi os sic aperitur ut labia non coeant, dentes vero inter se committantur, hiare dicitur. Cavet autem ne orae vulneris diductae vinciantur; vult enim eas contrahi cutis partibus suum situm recipientibus, quandoquidem subjectum musculorum ulcus hac via minime comprimetur et maxime tegetur. Scire enim licet quaecunque cute conteguntur, hac eadem delectari nihilque nudari innocenter. At quid mirum est, si ea quibus cutis proprium atque innatum velamentum est, semper velamento gaudent innato ceterisque omnibus laeduntur? Equidem quum nihil ex cute praeciderem, sed eam ab

Ed. Chart. XII. [254.]

Ed. Bas. V. (570.)

γοντα τὸ ἀποσυρμὸν αὐτοῖς, ἔξωθέν τε καὶ κατ' αὐτοῦ τι-
θέντα τὰ μὲν ἃ πολλάκις ἐθεάσασθε τὰ οὕτως ἀποσυρρόντα
δέρματα, καὶ τὸ γε θαυμασιώτερόν ἐστιν ὅτε μελανθέντος
κατὰ τὴν πληγὴν εὐθέως. εἰ δὲ δῆπου τοῦτο θαυμασιώ-
τερον, ὅτι μὴ νεανίσκοις μόνοις, ἀλλὰ καὶ γέρονσιν οὐκ
ὀλίγοις πολλὰ τῶν οὕτως ἀποσυρρόντων δερμάτων ἐν τῷ παρ-
αυτικά μελανθέντων προσάγοντες ἐκολλήσαμεν. εἰ δὲ γυμ-
νὴν ἑάσαις τὴν ἀποδεδαρμένην σάρκα καὶ δυσχερὴς οὖν ἢ
οὕλωσις αὐτῆς γίνεται μετὰ τοῦ καὶ δάκνερθαι πάντως καὶ
ῥυπαίνεσθαι. τὰ γὰρ ἀφλέγματα καὶ παρηγορικά φάρμακα,
καθάπερ ἐστὶ τὸ τε πάρυγρον ὀνομαζόμενα ἢ τε τετραφάρ-
μακος δύναμις, ἀφλέγμαντον μὲν φυλάττει τὸ πεπονθὸς μέ-
ρος, ῥυπαρὸν δὲ ἐργάζεται τὸ ἔλκος. τὰ δ' αὖ καθαίροντα
τὸ ἔλκος, ὅτε ῥυπτικὴν ἔχοντα δύναμιν, αἰσθησὶν αὐτοῦ
φέρει δακνῶδη. τὸ γε μὴν ὑπὸ τοῦ δέρματος ἔσκεπασθαι
τὸ ἀπόσυρμα τούτων οὐδὲν πάσχει. τούτῳ δ' ὁμοίον ἐστι
καὶ τὸ κατὰ τὰς φλυκταῖνας γιγνομένης ὑπὸ πολλῶν προ-
φάσεων, εἰς ὄγκον δὲ αἰρομένης, ἐνίοτε δὲ μεγάλην ὀδύνην
ἐπιφέρειν, ὥστε δὴ μοι κακείνας ὡσαύτως. θεραπεύοντι

ulterioribus partibus super locum inducerem, a quo de-
tracta erat, agglutinatum vidi et, quod magis admiratione
dignum est, quum locus jam nigritie occuparetur. Illud
item longe admirabilius, quod non modo adolescentibus,
sed senibus non paucis cutem ita detractam protinus ubi
in plaga nigresceret saepe agglutinaui. At nuda caro, si
sine cute relinquatur, aegre ad cicatricem perducitur,
praeterquam quod morsum omnino sentit et sordida red-
ditur: medicamenta enim quae inflammationem coercent
ac leniunt, cujusmodi est quod πάρυγρον et quod τετρα-
φάρμακον nuncupatur, affectam partem ab inflammatione
tuentur, sed ulcus sordidum efficiunt; quae vero ulcus
purgant ob detergendi facultatem mordent. Sed ubi pars
a qua detracta cutis est eadem contegatur, nulli ejusmodi
noxae patet, quod simile est atque ubi pustulae sub variis
causis ortae in tumorem assurgunt et interdum gravem

Ed. Chart. XII. [254. 255.]

Ed. Bas. V. (570.)

γὰρ αὐτῷ ὀξεῖα βελόνη τὴν φλύκταιναν εἰς ἀπόρρουσιν, εἰ γὰρ ἐκθλίψας ἀτρέμα τὸ ὑγρὸν, ἀπολείπω προσκείμενον τὸ δέρμα καὶ συμβαίνει πάλιν αὐτὸ πληροῦσθαι μύσαντος τοῦ τρήματος ἐκ δευτέρου καὶ φλύκταινα πληρωθεῖσα τίτλα τὰς κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἴτ' ἐκθλιβέντος τοῦ ὑγροῦ προστέλλεται τῷ χρωτὶ τὸ δέρμα καὶ φυλάττεται μέχρι ἂν ἀποσπασθῇ τὸ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ χρωτός [255] ἡλωμένον. ταῦτ' εἴρηται μοι σαφῇ γνωρίσματα τοῦ θεῖσθαι πᾶν ἔλκος ἐσκεπᾶσθαι τῷ συμφύτῳ δέρματι. τὸ δὲ νῦν προκείμενον ἔλκος οὐδὲ τὸ τυχόν ἐστιν, ἀλλὰ διὰ παντός τοῦ βάρους διηρημένης τοῖς ὅστοις τῆς σαρκὸς ἀπάσης. οὐ γὰρ ἂν ἐξέσχεν ἐκεῖνα διὰ τοῦ δέρματος, εἰ μὴ διέτεμε πρῶτον ὅλην τὴν σάρκα. ταύτην οὖν βέλτιόν ἐστιν ἐσκεπᾶσθαι τῷ περίῳ δέρματι γυμνῇ γὰρ οὕσα ταῖς οὐσίαις αὐταῖς τῶν ἐπιτεθειμένων φαρμάκων ὁμιλοῦσα ῥυπαίνεται μὲν ὑπὸ τῶν ἐλαιωδῶν καὶ παρηγορικῶν, δάκνεται δ' ὑπὸ τῶν καθαιρόντων τὸν ῥύπον ὄντων ῥυπτικῶν, εἰ δὲ διὰ τοῦ δέρματος αἱ τῶν ἐπιτεθειμένων φαρμάκων δυνάμεις εἰς τὴν πεπονθυῖαν σάρκα καταφύοντο χωρὶς τῶν οὐσιῶν, ὀνήσουσε μὲν αὐτὴν, οὐδὲν δ'

afferunt dolorem. Acuta enim acu, ut nosti, eas aperio, ut exitum habeant collectoque ibi humore leviter expresso superjectam cutem relinquo. Hae deinde iterum implentur praeclauso foramine, impletaeque eodem modo aperiuntur: humore expresso cutis ad carnem compellitur servaturque, dum quod sub ea ex ulceratum est ad cicatricem perveniat. Haec dixisse volui, ut aperte ostenderem ulcus quodlibet innata cute contegendum esse. Hic autem non quodcumque tractatur, sed quod alte penitus insedit, quum raro tota ab ossibus discussa sit; non enim cute excederent, nisi prius universam carnem incidissent. Hanc igitur melius est proxima cute velari, namque ubi nuda sit contactu medicamentorum quibus nutritur, si oleum accipiant et ulcus mitius reddant, sordida evadit; sin purgent sordem et detergendi vim habeant, morsum sentit. At ubi injecta medicamenta per cutem suam facultatem carni exulceratae impertiant, nulla ipsorum particula penetrante

Ed. Chart. XII. [255.]

Ed. Bas. V. (570.)

ὧν εἴρηται συμπτωμάτων ἐπάξουσιν. εἰκότως οὖν ὁ Ἱπποκράτης περὶ παντὸς ποιεῖται συνάγεσθαι τὰ χεῖλη τῶν τοιούτων ἐλκῶν, πρᾶχθειν δ' ἂν σοι καλῶς τοῦτο τὴν ἰδέαν αὐτῶν ἀκριβῆ κατασκεψαμένῳ· εἰ μὲν γὰρ ἐν τι τῶν χειλῶν ἐκτετραμμένον εἴη πρὸς τὸ πλάγιον, ἐκεῖθεν ἀρξάμενον ἐχρῆν τῆς ἐπιδέσεως τάναντία περικρέπειν αὐτό. εἰ δ' ἀμφοτέρω πεπόνθασι τοῦτο, τὴν ἀπὸ δυοῖν ἀρχῶν ἐπίδεσιν ποιήσασθαι, προσάγεις ἀλλήλοις τὰ χεῖλη.

 νδ'.

Τοῖσι μὲν γὰρ ἐπὶ δεξιᾷ ἐπιδεῖν ξυντρόφως ἔχει, τοῖσι δὲ ἐπ' ἀριστερᾷ, τοῖσι δὲ ἀπὸ δύο ἀρχῶν· ὁκόσα δὲ κατηπορήθη ὅστέα ἐμπεσεῖν, ταῦτα αὐτὰ εἰδέναι χρὴ ὅτι ἀποστήσεται, καὶ ὅσα τελέως ἐψιλώθη τῶν σαρκῶν, ψιλοῦται δὲ ἐνίων μὲν τὸ ἄνω μέρος, μετεξετέρων δὲ κύκλωθεν, ἀμφιθνήσκουσιν αἱ σάρκες.

proderunt quidem, sed nullum afferent ex superioribus incommodis. Jure igitur Hippocrates magni momenti existimat oras hujusmodi ulcerum contrahi, id quod bene utique cedit, si diligenter figura ulceris animadvertatur. Si una enim ora in alterum latus inclinetur, fascia inde orsa ad contrarium convertenda est; si pariter utrumque, media primo injici debet, atque ora vulneris inter se committi.

 LXIV.

Fascia commode quibusdam a dextra parte attrahitur, quibusdam a sinistra, aliis in utramque partem ducitur. Quaecunque autem ossa reverti in suam sedem non potuerunt, hæc scire licet abscessura esse, non secus etiam ea quæ ex toto carne sunt nudata. Nudatur autem quibusdam pars superior, plerisque vero emoritur caro quæ circa fracturam est.

Ed. Chart. ΧΠ. [255.]

Ed. Baf. V. (570. 571.)

Συντρόφως εἶρηκεν ἀντὶ τοῦ οἰκείως, οὐδὲν ὠφελούση μεταφορᾷ χρησάμενος, ὅθεν αὐτὸ καὶ παρεσημνήαμην. ἐπὶ δὲ τὴν μεταφορὰν καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ὅσοι δεινοὶ λέγειν εἰς ἐνεργεστέραν δῆλωσιν τοῦ κατὰ τὴν διήγησιν πράγματος χρῶνται.

μέ.

Καὶ τῶν μὲν ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου τρώματος σεσάπρισταί ἐνια τῶν ὀστέων, τῶν δ' οὐ, καὶ τῶν μὲν μᾶλλον, τῶν δ' ἥσσον, καὶ τὰ μὲν μικρὰ, τὰ δὲ μεγάλα. διὰ οὖν ταῦτα τὰ εἰρημένα οὐκ (571) ἔστιν ἐνὶ ὀνόματι εἰπεῖν ὁκότε τὰ ὀστέα ἀποστήσεται. τὰ μὲν γὰρ διὰ μικρότητα, τὰ δὲ διὰ τὸ ἐπ' ἄκρου ἔχεσθαι θᾶσσον ἀφίσταται, τὰ δὲ διὰ τὸ μὴ ἀφίστασθαι, ἀλλὰ λεπιδουῖσθαι καταξηρανθέντα καὶ σαπρὰ γενόμενα. πρὸς δὲ τούτοις διαφέρει τε καὶ ἰητρείῃ ἰητρείης. ὥς μὲν οὖν τὸ ἐπίπαν τάχιστα τουτέων ὀστέα ἀφίσταται, ὧν τάχισταί μὲν αἱ ἐκπνήσιες, τάχισταί δὲ κάλλιστα αἱ σαρκοφυῖαι· καὶ γὰρ αἱ ἀποφυόμεναι σάρκες

Συντρόφως dixit ut commodè significaret, inutili translatione usus, quod mihi libuit notasse, quandoquidem eloquentissimus quisque translationem usurpat, ut rem apertius declarans exponat.

XLV.

Ossa quaedam sub fractura diuturna aliis putrescunt, aliis minime, et quibusdam gravius, quibusdam levius; tum modo grandia, modo exigua ossa infestantur. Ob haec igitur quae posita sunt non licet uno verbo explicare, quo tempore abscessura sint; nonnulla enim et quod exigua sunt, et quod in summo continentur, celerius excidunt; nonnulla non excidunt, sed arefacta et putria squamam remittunt; praeter haec multum curatio alia ab alia differt. Fere tamen ossa illis celerrime abscedunt in quibus celerrime pus apparet, et celerrime etiam atque optime caro increfcit; caro enim quae in vitiata

Ed. Chart. XII. [255. 256.]

Ed. Bas. V. (571.)

κατὰ τὸ σιναρὸν αὐταὶ μετεωρίζουσι τὰ ὀστέα ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ. ὅλως μὲν ὁ κύκλος τοῦ ὀστέου ἦν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἀποσιῇ, καλῶς ἀποσιήσεται. ἓν γὰρ εἰς ἑξήκοντα ἡμέρας ἀφικνεῖται, τὰ μὲν [256] γὰρ ἀραιότερα τῶν ὀστέων θάσσον ἀφίσταται, τὰ δὲ σιτερώτερα βραδύτερον, τὰ δὲ ἄλλα τὰ μείω πολλὸν ἐνδοτέρω, ἄλλα δ' ἄλλως.

Τὸ σεσάπρισταὶ ὅτι κατὰ τοῦ σαπροῦ γέγονε καλῶς εἶρηται. τὰ δὲ διεφθαρμένα ὅτι καλοῦσι σαπρὰ, τινὲ οὐκ ὀρθῶς εἶρηται. πάντα γὰρ τὰ παλαιὰ καὶ χρόνια προσ-
αγορεύει αὐτὸς σαπρὰ.

μοῖ'.

Ἀποπρίειν δ' ὀστέον ἐξέχον ἐπὶ τῶνδε τῶν προφάσιων χρῆ, ἣν δύνηται ἐμβάλλειν, μικροῦ δὲ τινος αὐτῇ δοκεῖ δεῖν παρελθεῖν καὶ οἷόν τε ἢ παραιρεθῆναι, ἣν τε ἀσηρὸν ἢ καὶ θραυδόν τι τῶν σαρκίων καὶ δυσαισθησίην παρέχει,

parte succrescit, plerumque os attollit. Ambitus ergo totius offis, si quadraginta diebus abscedit, optime abscedet, quum nonnulla usque ad sexagesimum perveniant. Rariora quidem ossa maturius abscedunt, firmiora serius, alia quae minora sunt intra tempus multo brevius atque alia aliter.

Ὅσα quae putrescunt σεσάπρισταὶ dixit verbo ducto a nomine σαπροῦ. Nominant autem quaecumque corrupta sunt σαπρὰ, idque non recte, quaecumque enim et vetusta et diuturna sunt ab ipso dicuntur σαπρὰ.

XLVI.

His autem de causis os praecidendum est. Si restitui nequit et parum quid excedere videatur, abscindere non licet; si noxium sit et carnem aliqua ex parte vulneret ac molestiam afferat nudatumque sit, hoc quoque abscin-

Ed. Chart. XII. [256.]

Ed. Bas. V. (571.)

ψιλὸν δὲ τυγχάνει ἐὼν καὶ τὸ τοιοῦτον ἀφαιρέειν χρή. τὰ δ' ἄλλα μέγα οὐδὲν μέγα διαφέρει οὔτε ἀποπρῖσαι οὔτε μὴ ἀποπρῖσαι. σαφέως γὰρ εἰδέναι χρή ὅτι ὅστέα ὅσα τελείως στερεέεται τῶν σαρκῶν καὶ ἐπιξηραίνεται, ὅτι πάντα τελείως ἀποστήσεται. ὅσα δὲ ἀπολεπιδουῖσθαι μέλλει, ταῦτα οὐ χρή ἀποπρῖειν. τεκμαίρεσθαι δὲ χρή ἀπὸ τῶν τεταγμένων σημείων τὰ τελείως ἀποστησόμενα, ἡτρεῦειν δὲ τοὺς τοιοῦτους σπλήνῃσι καὶ τῇ οἰνηρῇ ἡτρεΐῃ, ὥσπερ καὶ πρόσθεν γέγραπται τῶν ἀποστησομένων ὀστέων. φυλάσσεσθαι δὲ χρή μὴ καταψυχροῖσι τέγγειν τὸν πρῶτον χρόνον· ῥιγέων γὰρ πυρετωδίων, κίνδυνος δὲ καὶ σπασμῶν, προκαλείται γὰρ αἰὲ σπασμὸν τὰ ψυχρὰ, ποτὲ δὲ καὶ ἔλκει. εἰδέναι δὲ χρή ὅτι περ ἀνάγκη βραχύτερα τὰ σώματα ταύτῃ γενέσθαι, ὧν ἀμφοτέρω τὰ ὀστέα κατεηγότα καὶ παρηλλαγμένα ἡτρεύηται καὶ οἷς ὅλως καὶ ὁ κύκλος τοῦ ὀστέου ἀπέστη.

Ὅτι καὶ νῦν εἶρηκε προφάσεις οὐ τὰς ψευδεῖς αἰτίας, ἀλλὰ τὰς ἀληθεῖς, εὐδηλον. αὐτὸς δὲ ὁ περὶ τῶν σεσαπισ-

dendum est. Reliqua vero non multum refert praecidantur necne. Scire enim certum licet ossa quae carne nudata sunt ex toto et arida omnia penitus abscessura. Ea vero praecidi non oportet a quibus squama resolvenda est, ex propositis autem indicibus conjiciendum est quae penitus abscessura sint. Ad horum curationem pannis utendum est ac vini perfusione, sicut ante indicavimus in ossibus quae abscessura sunt, cavendumque ne frigida aliqua re a principio perfundantur; nam periculum est ne cum febre gravis horror sequatur, neve nervorum distentionem afferant, praesertim ulceribus. Illud item ignorare non oportet, quod membra in quibus utraque ossa comminuta sunt, dum inter se cedentia curantur, et ea quibus fragmentum a toto ossis ambitu recedit, necesse est breviora fiant.

Causas appellavit προφάσεις. Patet autem ab eo hic quoque sic vocari non falsas, sed veras causas. Univer-

Ed. Chart. XII. [256. 257.]

Ed. Basl. V. (571.)

μένων ὁσίων λόγος ἅπας ἐστὶ σαφὴς κελεύοντος ἀποπρίειν αὐτῶν τὰ γε κατὰ τὰς ἐμβολὰς ἐμποδίζοντα καὶ ὡς νύττοντα τὰς ψεύσας σάρκας καί, ὡς αὐτὸς εἶπε, δυσαισθησίην παρέχει, τουτίστι δυσχερῇ καὶ ἀγρίαν τὴν αὐτῶν θέσιν. ἐδείξατο δὲ τῷ λόγῳ καὶ τὰ ὑπογυμνωθέντα τῶν σαρκῶν ὅτιᾶ καὶ μὴ παραχρῆμα κατατεθέντα πάντως ἀποπεσεῖσθαι καὶ τὰ ξηρανθέντα.

μζ.

[257] Ὅσων δὲ μηροῦ ὀστέον ἢ βραχίονος ἐξέσχεν, οὗτοι οὐ μάλα περιγίνονται. τὰ γὰρ ὀστέα μεγάλα καὶ πολυμήλα καὶ πολλὰ καὶ ἐπίκαιρα τὰ συντιρωσκοόμενα νεῦρα καὶ μῦες καὶ φλέβες. καὶ ἦν μὲν ἐμβάλλοις, σπασμοὶ φιλέουσιν ἐπιγίνεσθαι, μὴ ἐμβληθεῖσι δὲ πυρετοὶ ὀξείες καὶ ἐπίχολοι καὶ λιγνυώδεις καὶ ἐπιμελαινόνται. περιγίνονται δὲ οὐχ ἥσσον οἷσι μὴ ἐμβληθῇ, μηδὲ πειρηθῇ ἐμβάλλεσθαι. ἔτι δὲ μᾶλλον περιγίνονται οἷσι τὸ κάτω μέρος τοῦ ὀστέου ἐξέσχεν ἢ οἷσι τὸ ἄνω. περιγίνονται δ'

sus autem sermo de ossibus putribus planus est, quum imperat, ut id ex ipsis praecidatur quod in causa est cur non condantur, ut quod proximam carnem pungit, atque, ut ipse ait, molestiam affert, hoc est cum perturbatione atque tormento reponitur. Addit insuper futurum prorsus ut ea ossa abscedant quae nudata protinus restituta non fuerunt et quae inaruerunt.

XLVII.

Quibus femoris vel humeri os excessit fere non evadunt, sunt enim ossa haec grandia et medullosa; adde quod multa ac magna simul lacerentur, nervi scilicet, musculi ac venae. Quodsi reponantur, solet nervorum distensio supervenire; si non reponantur, acutae biliosaeque febres cum singultu ac nigritie. Non minus evadunt quibus nec reponere tentamus; magis adhuc evadunt quibus inferior pars ossis quam quibus superior

Ed. Chart. XII. [257.]

Ed. Bas. V. (571.)

ἂν καὶ οἷσιν ἐμβληθεῖη, σπανίως γε μὴν. μελέται γὰρ μελετέων μέγα διαφέρουσι καὶ φύσις φυσίαν τῶν σωματίων εἰς εὐφορίην. διαφέρει δὲ μέγα καὶ ἦν ἔσω τοῦ βραχίονος καὶ τοῦ μηροῦ τὰ ὀστέα ἐξέχη. πολλαὶ γὰρ καὶ ἐπὶ καιροὶ κατατάσεις φλεβῶν ἐν τῷ ἔσω μέρει, ὧν ἔναι τιτρωσκόμεναι σφάγιαί εἰσιν, εἰσὶ δὲ καὶ τῷ ἔξω μέρει, ἥσπον δέ. ἐν τοῖσιν οὖν τοιούτοις τρώμασι τοὺς μὲν κινδύνους οὐ χρὴ λήθειν ὁκοῖοί τινές εἰσι καὶ προλέγειν χρὴ, πρὸς τοὺς καιρούς. εἰ δὲ ἀναγκάζοιο μὲν ἐμβαλεῖν, ἐλπίζοις δὲ ἐμβάλλειν καὶ μὴ πολλὴ ἢ παράλλαξις ἢ τοῦ ὀστέου καὶ μὴ ξυνδεσθραμήκοιεν οἱ μύες, φιλέουσι γὰρ ξυνδεῖν ἢ μόχλευσις καὶ τούτοις μετὰ τῆς κατατάσεως εὖ ἂν ξυλλαμβάνοιτο.

Οὐχ οὕτω διὰ τὸ τοῦ ὀστέου μέγεθος ὁ κίνδυνος ἐπ' αὐτοῖς γίγνεται γυμνωθεῖσιν ὥς διὰ τὸ τῶν μυῶν τε καὶ νεύρων καὶ ἀρτηριῶν τε καὶ φλεβῶν καὶ πρὸς τούτοις ὅτι

excessit. Evadere etiam possunt quibus reponuntur, raro tamen. Multum enim curatio multumque natura corporis alia ab alia distat, quod ad facile ferendum attinet. Multum quoque refert an ab exteriori humori femorisve parte ossa excefferint: multae enim et grandes venae per interiorem partem feruntur, quarum nonnullae vulneratae hominem jugulant, per exteriorem vero pauciores intendunt. In lejusmodi igitur casibus periculi meminisse oportet quod proprie circumstat, idque in tempore praedicere. Quodsi restituere cogaris speresque te id adsequuturum, neque ossa nimium inter se cesserint, neque muscoli contracti sint (consueverunt enim ad suum initium recurrere) haec quoque per vectem impellendo extendendoque in suam sedem reponito.

Constat, quibus ossa haec nudantur, non tam ossium quam musculorum, nervorum, arteriarum, ac venarum magnitudine periclitari; ad haec quoniam propiora sunt ner-

Ed. Chart. XII. [257.]

Ed. Bas. V. (571. 572.)

πλησιέστερόν εἰσι τῆς ἀρχῆς τῶν μυῶν τε καὶ νεύρων. εἴρη-
ται δὲ ἐν τῷ περὶ αὐτῶν λόγῳ ὅτι φιλοῦσιν οἱ μύες εἰς
ἑαυτοὺς συνιρέχειν παραλλατιόντων τῶν ὀστέων, οὕτως ὥ
πολλάκις ἡμεῖς ἤδη κατὰ τὸν λόγον ἐχρησάμεθα. τὰ δ' ἄλλα
δῆλα τοῖς προσέχουσιν τὸν νοῦν.

μῆ.

(572) Ἐμβάλλοντα δὲ ἑλλέβορον μαλθακὸν πιπίσαι χρή αὖ-
θημερόν, ἢ αὖθημερόν ἐμβληθῆ, εἰ δὲ μῆ, οὐδ' ἐγχει-
ρέειν χρή. τὸ δὲ ἔλκος ἱητρεύειν χρή, οἷηπερ κεφαλῆς
ὀστεὰ κατεγυγίης καὶ ψυχρὸν μηδὲν προσφέρειν, σιτίων
δὲ στερεῆσαι τελῶς.

Ἀπορον εἰπεῖν ὃ τι ποτὲ αὐτῶν σημαίνει τὸ μαλθακόν.
οἷ μὲν γὰρ ἢ τὸ ποιὸν ἢ τὸ ποσὸν ἐνδείκνυται τῆς πόσεως
αὐτοῦ δῆλον, οὔτε δεῖται τοῦ κατὰ πλῆθος ὀλίγου τὸ μαλ-
θακὸν εἰκείως ἂν τις εἰρῆσθαι νομίσειεν, οὔτε τίνα τρόπον
ἐνδείκνυται σκευάσας αὐτοῦ, ποιῆσαι ῥᾶδιον, ἔπειτα καὶ

vorum musculorumque initiis. Diximus autem in opere
de musculis, ubi ossa inter se cesserint, eos facile in se
iplos contrahi, id quod saepius adduximus. Cetera si ani-
mum adjungas in aperto sunt.

XLVIII.

*Ubi restituantur, veratrum molle potui dandum est eodem
die, si eodem die restituantur, alioquin ne tentare qui-
dem oportet; ulcus vero curandum est non aliter
quam calvariae ossa ubi comminuuntur. Nihil frigi-
dum imponendum, a cibo penitus abstinendum.*

Incertum est quid sibi velit *molle*, patet autem vel
qualitatem potionis vel modum significare. Nemo autem
de modo exiguo *molle* proprie dictum existimaret, nec
qua ratione Hippocrates praeparari ipsum velit facile in-
telligitur. Nos sane radiculam ex oxymelle interdum de-

Ed. Chart. XII. [257. 258.]

Ed. Bas. V. (572.)

ῥαφανίδας ἐνίοτε δι' ὀξύμελιτος ἐδώκαμεν, ἐμπήξαντες αὐταῖς δι' ὅλης ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἑλλεβόρου μόνου κλωνία, καὶ εἴη ἂν [258] ἀσθενὴς ἀπ' ἑλλεβόρου κάθαρσις ἢ τοιαύτη. τὸ δ' ἀληθὲς εὐρεῖν οὐχ οἷόν τε διὰ τὸ μὴ γεγράφθαι πρὸς αὐτοῦ πῶς δίδωσι τὸν ἑλλέβορον. ἴσμεν γὰρ ὅτι πλείους αἱ τρόποι τῆς δόσεως αὐτοῦ εἰσι γεγραμμένοι πολλοῖς τῶν ἱατρῶν παλαιῶν τε καὶ νέων καὶ μέσων κατὰ ἡλικίαν.

μθ'.

Καὶ ἦν μὲν πικρόχολος φύσει ἦ, ὀξύγλυκον εὐώδες ὀλίγον ἐπὶ ὕδωρ ἐπιστάζοντα, τουτέω διαιτᾶν, ἦν δὲ μὴ πικρόχολος ἦ, ἰδατος πόματι χρῆσθαι. καὶ ἦν μὲν πυρεταίνῃ ξυνεχῶς, τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας τὸ ἐλάχιστον οὕτω διαιτᾶν, ἦν δὲ ἀπύρετος ἦ, ἑπτὰ ἡμέρησιν.

Ταύτην τὴν λέξιν ἐναντίως Ἀρτεμίδωρος ὁ ἐπικληθεὶς Καπίτων ἔγραψε, μὴ βουλόμενος ἐπὶ μὲν τῶν πικροχόλων

dimus, in quam veratri radicum surculi dumtaxat per totum diem ac noctem fuissent infixi. Huiusmodi autem purgatio per veratrum levior est. Ipsa autem res comprehendere sane non potest, quum non adjecerit quo pacto dari debeat. Scimus enim et veteres medicos et juniores, et qui inter hos sunt sumendi veratri varias rationes prodidisse.

XLIX.

Si homo naturaliter amara bile redundat, sustineri debet potionem aquae cui oxyglycis odorati paulum adpersum fuerit; sed si amara bile non redundet, contentus sit aquae potu. Siquidem continenti febre laboret, non minus quatuordecim diebus hoc victu utatur; sin febre vacet, septem.

Contrariam huic scripturam habet Artemidorus qui Capito cognominatus est, volens, ubi amara bilis non su-

Ed. Chart. XII. [258.]

Ed. Bas. V. (572.)

ὀξύγλυκυ δίδοσθαι ποτε ποτὸν, ἐπὶ δὲ τῶν μὴ πικροχόλων ὕδαρ. ἐποίησεν οὖν τὴν λέξιν τοιαύτην καὶ ἦν μὴ πικρό-
 χολος φύσει ἢ ὀξύγλυκυ εὐῶδες ὀλίγον ἐπὶ ὕδαρ ἐπιστάζοντα,
 τουτέω διαιτῶν, ἣν δὲ πικρόχολος ἦ, ὕδατος πόματι χρῆ-
 σθαι. καὶ ἄλλοι τινὲς ἅμα τῷ Ἀρτεμιδώρῳ τὴν γραφὴν
 ταύτην ἀντὶ τῆς προτέρας εἴλοντο, καίτοι κατὰ τὸ περὶ διαί-
 της ὁξέων αὐτὸς ὁ Ἀρτεμίδωρος οὕτως γράφει ἐκείνον τὸν
 λόγον, ἐν ᾧ περὶ ὕδατος πόσεως ὁ Ἱπποκράτης διηγεῖται,
 ἄλλως τε οὐδὲ δίψαν παύει, ἀλλ' ἐπιπικραίνει. χολῶδες
 γὰρ φύσει χολῶδει καὶ ὑποχονδρίῳ κακόν. κάκιστον δ'
 ἐωντοῦ καὶ χολοιδέστατον καὶ φιλαδυναμιώτατον, ὅταν εἰς
 κενεότητα εἰσέλθῃ. ταύτην τὴν ῥῆσιν ἐνίων γραψάντων
 ὡδί· χολῶδες γὰρ φύσει καὶ ὑποχονδρίῳ κακόν, αὐτὸς ὁ
 Ἀρτεμίδωρος εἴλετο τὴν προτέραν γραφὴν ἐν ᾗ πρόσκειται
 τὸ χολῶδει γράψας οὕτως· χολῶδες γὰρ φύσει χολῶδει οὐχ
 ἁπλῶς τῇ τυχούσῃ, καὶ πᾶσι βουλόμενος αὐτὸ τὸ ὕδαρ χο-
 λῶδες εἶναι, ἀλλὰ μόνῃ τῇ χολῶδει φύσει. ὅπως οὖν νῦν
 αὐτὸς τοῖς πικροχόλοις δίδωσιν, εἰ μὴ ἄρα τοὺς πικροχό-

peret dandum oxyglices, ubi superet, aquam. Scripsit
 autem hoc modo: si homo naturaliter amara bile non
 redundet, suffineri debet potione aquae cui oxyglicis odo-
 rati paulum adpersum fuerit; sed si amara bile redun-
 det, contentus sit aquae potu. Quidam alii cum Artemi-
 doro scripturam hanc superiori propositam habent, quam-
 quam in libro de ratione victus in morbis acutis Arte-
 midorus ipse eum locum, ubi Hippocrates agit de po-
 tione. Quae ita scribit: alioquin nec sitim tollit, sed
 amara efficitur, biliosis enim naturaliter bilem facit et
 praecordiis aliena est; infestissima vero est potissimumque
 bilem facit et vires convellit, quum inani corpore adsu-
 mitur. Qui locus quum a quibusdam ita scribatur, bi-
 lem enim naturaliter facit et praecordiis aliena est, Arte-
 midorus ipse priori scripturae potius subseripsit, in qua
 adjicitur *biliosis*, atque ita legit, *biliosis dumtaxat bilem
 facere*. Quo pacto igitur nunc dat aquam bibere, quibus
 amara bilis abundat, nisi forte si existimat amara bile

Ed. Chart. XII. [258.]

Ed. Bas. V. (572.)

λους ἄλλους τινὰς οἶται εἶναι παρὰ τοὺς χολώδεις· ἀλλ' ὅτε τοὺς τὴν πικρὰν χολὴν πλέονα γεννῶντας οὕτως ὀνομάζει πικροχόλους οὐδεὶς ἄγνοεῖ, τὴν μὲν ἑτέραν χολὴν τὴν μέλαιναν ὀξεῖαν μὲν ἰδεῖν, πικρὰν δὲ, τὴν ὑγρὰν δὲ καὶ ξανθὴν φαινομένην. εὐδηλον οὖν ἐν τῇ προκειμένῃ ῥῆσει διὰ μὲν αὐτὰ τὰ κατέχοντα παθήματα τὸν κάμνοντα φυλάττεσθαι τὴν τοῦ οἴνου πόσιν· εἰ δέ τις εἴη φύσει πικροχόλος, ἐπειδὴ μεγάλως οὗτος ὑπὸ τῆς ὕδατοποσίας βλάπτεται, καθὸ κέλεται καὶ διὰ τοῦ περὶ διαίτης ὀξέων ἐκείνῳ μόνῳ συχωρεῖ, ὀλίγον παντελῶς ὀξύγλυκον διδόναι. τοῦτο δὲ σκευάζομενον, ὃ δὴ καὶ ἀπόμελι καλοῦσιν. ὅπως δὲ μὴ ἄψηται τῶν νευρωδῶν μερῶν, αἰρεῖται τὸ γλυκὺ, ὅντος δηλονότι βλαβρωτέρου τοῦ ὀξυτέρου καὶ μάλιστα ὅταν ἐκ μέλιτος καὶ ὄξους κατασκευασθῇ· καὶ μὴ καθάπερ εἶπον ἐπὶ τῶν κηρίων. ἐν Ἑλλάδι μὲν γὰρ οὕτως καὶ μάλιστα περὶ τὴν Ἥλιν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἐθνεσιν ἐπὶ κηρίων σκευάζομεν ἡμεῖς αὐτὸ μιννύντες ὄξος μέλιτι καὶ συνεψῶντες, ὥς ἐνωθῆναι τε τὰς ποιότητας αὐτῶν, τραυσθῆναι δὲ τὴν ὄξους δύναμιν.

redundantes, quos Hippocrates vocat πικροχόλους, alios esse atque biliosos. Sed nemo est qui nesciat, illos vocari πικροχόλους, in quibus amara bilis redundat; namque altera bilis, quae nigra conspicitur, acida est; quae vero pallida et flava, amara. Patet autem ob vitia quibus languens detinetur, vinum removeri; si quis autem amara bile redundet naturaliter, quum ab aquae potione plurimum laedatur, quemadmodum dictum est in opere de ratione victus in morbis acutis, huic tantum permittit dari paululum omnino oxyglycis, quam mixturam nominant etiam ἀπόμελι. Eligit autem id quod dulce est, ne tentet partes nervosas. Nam quod magis acidum est magis nocet, ac praesertim ubi ex melle constat et aceto, non ex favis, ut supra indicavimus, quo modo in Hellade quidem atque Eli potissimum componitur. Nos in aliis regionibus ex favis conficimus, acetum melli adjicientes, post haec incoquentes donec eorum qualitates in unitatem coierint atque aceti vis frangatur.

[259] Ἐπειτα ἐκ προσαγωγῆς κατὰ λόγον φαύλην διαίταν ἄγειν, καὶ οἷσιν ἂν μὴ βληθῇ τὰ ὀστέα, καὶ τὴν φαρμακείην χρὴ τοιαύτην ποιέεσθαι καὶ τῶν ἐλκῶν τὴν μελέτην καὶ τὴν διαίταν· ὥσάντως καὶ τὸ ἀπαιωρεύμενον τοῦ σώματος μὴ κατατείνειν, ἀλλὰ καὶ προσάγειν μᾶλλον, ὥστε χαλαρώτερον εἶναι τὸ κατὰ τὸ ἔλκος. τῶν δὲ ὀστέων ἀπόστασις χρονίη, ὥσπερ καὶ πρόσθεν εἴρηται. μάλιστα δὲ χρὴ τὰ τοιαῦτα διαφυγεῖν· ἀλλ' ἦν τις καλὴν ἔχη τὴν ἀποφυγὴν, αἷ τε γὰρ ἐλπίδες ὀλίγαι καὶ οἱ κίνδυνοι πολλοί, καὶ μὴ ἐμβάλλων ἄτεχνος ἂν δοκέοι εἶναι καὶ ἐμβάλλων ἂν ἐγγυτέρω αὐτὸν τοῦ θανάτου ἀγάγοι ἢ σωτηρίας.

Ὅτι φαύλην διαίταν ὀνομάζειν τὴν ἐναντίαν τῇ ἀκριβεῖ καὶ πρόσθεν εἴρηται μοι.

L.

Deinde paulatim pro ratione ad quemlibet victum revertatur. Quibus item recondita ossa non fuerint, eadem purgatio convenit, eodem modo vulnus nutriendum et eadem abstinentia servanda. Pars item corporis quae tumida est extendi non debet, sed contrahi potius ut spatium in ulcere laxius sit. Ossa autem longiori tempore abscedunt, quemadmodum supra dictum est. Cavere autem oportet, praesertim si bella cautio est, siquidem spes in angusto est et pericula multa circumstant; atque ubi ossa non reponantur, medicus videtur arte destitui; ubi reponantur, homo ad interitum magis praecipitatur quam liberetur.

Antea quoque diximus quamlibet victus rationem quae exquisitae contraria est ab Hippocrate φαύλην nuncupari.

Ed. Chart. XII. [259.]

Ed. Bas. V. (572.)

ναΐ.

Τὰ δὲ ὀλισθήματα τὰ κατὰ γούνατα καὶ τὰ διακινήματα τῶν ὀστέων, εὐηθέστερα πούλὺ τῶν κατ' ἀγκῶνα κινήματων καὶ ὀλισθημάτων.

Ὀλισθήματα μὲν ὀνομάζει τὰς τέτταρας παραλλαγὰς τῶν ὀστέων, διακινήματα δὲ τὰς βραχείας. εὐηθέστερον δὲ εἶπεν οὐ κατὰ τὸ κύριον τοῦ εὐήθους σημαίνόμενον, ἐν ᾧ δηλοῦται τὸ εὖ ἔχον τὸ ἦθος. εἰ γὰρ ἡλίθιος εὐήθης ὁμοίως λέγεται, τῇ τε γλυκεῖα καὶ τῷ καλλείᾳ, γλυκεῖαν μὲν τὴν σὺν ὀνομαζόντων ἀνθρώπων, ὅταν εὐήθη τοῖς θεοῖς εὐφημίας ἔνεκα, καλλείαν δὲ τὸν πίθηκον, ἐπειδὴ καὶ τούτου τὴν προσηγορίαν φυλάττοντες λέγουσιν, ὥσπερ καὶ Καλλίμαχος ἔφη πρὸ μιῆς ὥρας θηρίον οὐ λέγεται.

νβ΄.

Τό τε γὰρ ἄρθρον τοῦ μηροῦ εὐσταλέστερον ὥς ἐπὶ μεγέθει ἢ τὸ τοῦ βραχίονος.

LI.

Ubi ossa genu vel toto loco mota sunt, vel paulum exce-
serunt, casus multo mitior est, quam ubi ea quae in
cubito sunt vel toto loco moventur.

Quum ossa toto loco moventur ὀλισθήματα dicit, quum paulum excidunt, διακινήματα. Mitionem vero casum εὐηθέστερον appellavit, juxta propriam significationem verbi εὐήθους, quo significatur bonus habens mores. Nam si stolidus Graece vocatur εὐήθης, similiter dicitur atque γλυκεῖα et καλλείας. Γλυκεῖαν quidem vocant suam ubi diis immolatur, ut blande rem appellent; καλλείαν vero simiam. Nam ab hoc quoque vocabulo cavent, quod testatur Callimachus quum ait, a vocabulo ferae per horam caveto.

LII.

Nam pro magnitudine tenuior est articulus femoris quam humeri.

Ed. Chart. XII. [259. 260.]

Ed. Bas. V. (572. 573.)

Ἡ κατὰ γόνυ διάρθρωσις ἐκ δυοῖν ὁστῶν ἀλλήλοις διηρθρωμένων γίνεται, μηροῦ τε καὶ κνήμης· ἀλλ' ὥσπερ ἐν ταῖς ἄλλαις ἀπάσαις διάρθρωσεσιν εἶναι μὲν τινα κοιλότητα τὴν ὑποδεχομένην τοῦ διηρθρωμένου τὸ πέρασ ὁστοῦ, εἶναι δὲ τὸ πέρασ αὐτὸ τοῦτο περιφερές, οὕτως εἰοίμως τε καὶ ἀλίπως ἐμβαίνειν τῇ διάρθρωσει, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τῆς κατὰ γόνυ διάρθρωσεως ἐμβαينόμενόν ἐστι τὸ τοῦ μηροῦ πέρασ, ὑποδεχόμενον δὲ τὸ τῆς κνήμης. ὑποκειμένη γὰρ αὐτῷ τῷ μηρῷ τὰς δύο κεφαλὰς αὐτοῦ δέχεται κοιλότησιν, ἐπιτηδείας μὲν τινος αὐτῶν νευροχόνδρου (573) διαφύσεως οὔσης. [260] εἰκότως οὖν ὁ Ἱπποκράτης τῶν διηρθρωμένων ἀλλήλων ὁστῶν ἄρθρον ὀνομάζων, οἱ τὸ δεχόμενον τὴν πλησιάζουσιν ἐξοχὴν, ἀλλὰ τὸ στηριζόμενον ἐν τῇ κοιλότητι καὶ νῦν εἶπε. τό τε γὰρ ἄρθρον τοῦ μηροῦ εὐσταλέστερόν ἐστιν, ἐπειδὴ τούτου ἐναρθρουμένου ἤδη τῇ κνήμῃ τὸ ἄρθρον, τουτέστι τὸ κάτω πέρασ τοῦ μηροῦ εὐσταλέστατον ὑπάρχει, ἥπερ αὐτὸ δηλοῖ τὸ ἔλαττον κατὰ τὸν ὄγκον. οὐ μὲν ἀπλῶς γε ἔλαττόν ἐστι τοῦτο τοῦ κατ' ἀγκῶνα πέρατος τοῦ βραχίονος, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν ἔξετα-

Commiffura genu dnobus offibus continetur inter se commiffis, femoris fcilicet ac tibiae. Sed ficut in ceteris commiffuris necesse est quoddam cavum effe, in quod fe inferat caput offis quod recipitur, atque ipfum caput rotundum effe, ut prompte facileque in cavum conjiciatur, ita etiam in commiffura genu extremum quidem femur infinuatur, tibiae vero caput recipit. Nam quum haec femori fubjecta fit, duo ejus tubercula duobus cavis admittit respondentibus, quae media apte diftinguuntur cartilagine quadam nervofa. Merito igitur Hippocrates ex offibus quae inter fe committuntur articulum vocat, non id quod proximum proceffum accipit, fed quod in cavo recipitur. Nunc autem, inquit, tenuior eft articulus femoris quam humeri, quoniam ubi articulus hic, id eft imum femoris caput cum tibia committitur tenuior eft, hoc eft minus tumet; non tamen fimpliciter eft minor humero, qua cum cubito conjungitur, fed fi proportione

Ed. Chart. XII. [260.]

Ed. Bas. V. (573.)

ζόντων, εἶπερ γὰρ ἀνάλογον ἦν τῷ μεγέθει τοῦ μηροῦ τὸ κάτω πέρας αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον μείζον ἂν ἦν, νυνὶ δ' οὐχ οὕτως ἔχει. πολλῶ γὰρ μείζων ὁ μηρὸς τοῦ βραχίονος, ὀλίγῳ δὲ τὸ κατὰ γόνυ πέρας αὐτοῦ τοῦ κατ' ἀγκῶνα βραχίονος πέρατος ὑπάρχει.

νγ'.

Καὶ δικαίην φύσιν μόνον ἔχον καὶ ταύτην περιφερέα, τὸ δὲ τοῦ βραχίονος ἄρθρον μέγα τε καὶ βαθμίδας πλείονας ἔχον.

Τὸ κατὰ γόνυ, φησὶν, ἄρθρον τοῦ μηροῦ δικαίαν φύσιν μόνον ἔχει. δῆλον δὲ, ὥς πολλάκις εἴρηται, τὸ δίκαιον ὄνομα παρ' αὐτῷ τὴν ἴσην. σκεψώμεθα οὖν ἀκριβῶς διὰ τί μόνον τοῦτο τὸ ἄρθρον, φησὶν, ἴσην ἔχει φύσιν, εὐρεῖν ἡμᾶς ὥς μηδαμόθι πλεονεκτεῖν ἐν αὐτῷ τὰ μόρια διὰ τὸ πᾶν ὁμοία ἀλλήλοις γ' ἐνιστιῶτα τὰ μόρια, διὰ τὸ πᾶν καὶ διάρθρῳσιν μίαν ἔχειν. ἐπεὶ δὲ τοίνυν εἰς δύο περιφερεῖς

aestimetur. Nam si imum femoris caput magnitudini femoris responderet, longe majus esset, sed res aliter habet. Multo enim majus est femoris os quam humeri, imum vero femur paulo majus est quam imus humerus.

LIII.

Atque hic unus justam naturam habet, eandemque rotundam. Brachii autem articulus magnus et gradus plures habens.

Femoris articulus qui in genu est solus, inquit, justam naturam habet. Constat autem, ut saepenumero indicavimus, justum ab ipso intelligi quod aequale est. Si scrutemur itaque diligenter qua ratione dicat hunc unum naturam aequalem habere, inveniemus nullas in eo partes excedere, quum omnes inter se similes sint, quumque unam tantum commissuram habeant. Igitur quia femur

Ed. Chart. XII. [260.]

Ed. Bas. V. (573.)

κεφαλὰς ὁ μηρὸς ἐνταῦθα τελευτᾷ κατὰ τε τὸ μέγεθος ἴσως, κατὰ τε τὸ σχῆμα διαρθροῦνται, ταῖς ἀμφοτέραις κοιλότησι τῆς κνήμης ἴσαις ἐμφυομέναις, εἰ πρὸς τούτῳ κατ' εὐθὺ τῶν ὅλων ἐστὶν ἐκάτερον τῶν περάτων, τό τε τοῦ μηροῦ καὶ τὸ τῆς κνήμης. διὰ τοῦτο προσηκόντως ἂν τις φαίη δικαίαν φύσιν ἔχειν τὸ ἄρθρον τοῦτο. τὸ γὰρ ἄνω μέρος τοῦ μηροῦ τὸ πρὸς ἰσχίον διαρθρούμενον οὔτε κατ' εὐθὺ μηροῦ τὴν κεφαλὴν ἔχει· δόξει γὰρ ἀποχωρεῖν πρὸς τὴν ἴσω χώραν· οὔτε κατ' ἀναλογίαν τοῦ μεγέθους. παχύτερος γὰρ ἐστὶν ὁ μηρὸς πολλῷ τοῦ πέρατος· ἡ γοῦν τοῦ βραχίονός ἐστι κεφαλὴ τοῦ μηροῦ καὶ τοῦτ' ἐλάττονος αὐτοῦ κατὰ τὸν ὄγκον ὄντος, ἄλλ' οὐδ' αὕτη κατ' εὐθὺ βραχίονος πέφυκεν. εἰ δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἐπισκέποις διαρθρώσεις, εὗροις ἂν οὐδεμίαν ἔχουσαν ἀπάσας τὰς ἐπὶ τῆς κατὰ γόνυ διαρθρώσεως εἰρημένας ἰσότητας. αὐτίκα γέ τοι τὸ κάτω πέρας τῆς κνήμης, ἐνθα τὰ τῆς περόνης διαρθροῦται κατὰ τῷ ἀστραγάλῳ, οὔτε τὰς ἐπιφύσεις οὔτε τὰς κοιλότητας ἀνάλογον ἔχει τοῖς ὅστοις. ἐχρῆν γὰρ, εἴπερ οὕτως εἶπεν, ὥσπερ ἡ κνήμη πάμ-

ea parte in duos rotundos processus finitur aequalis magnitudinis ac figurae, qui in duos tibiae sinus aequales conjiciuntur, et quia utrumque extremum, femoris scilicet ac tibiae, situm est e regione totius ossis, ea de causa jure quis dicet articulum hunc justam naturam habere. Superius enim femoris caput quod cum coxa committitur neque e regione femoris est, siquidem videtur in interiorrem partem projectum, neque magnitudini ejus respondet, quum multo plenius sit femur quam humerus, ac nihilominus summum caput humeri longe minus sit quam femoris; at neque ipsum humeri caput e regione humeri situm est. Quodsi ceteras spectes commissuras, nullam invenies habere omnem aequalitatem, quam in genu proposuimus. Ac non longe abieris, extrema tibia quae surae juncta cum talo committitur neque appendices neque sinus habet ossibus respondentem. Necesse enim fuit, si ita se habere debnit, quemadmodum tibia longe crassior est

Ed. Chart. XII. [260. 261.]

Ed. Bas. V. (573.)

πολυ παχυτέρα τῆς περόνης ἐστίν, οὕτω καὶ τὴν ἐπίφυσιν αὐτῆς εἶναι μείζονα, κατὰ τε τὴν ἔνδον ἐν τῇ διαρθρώσει κοιλότητα καὶ τὴν ἔξωθεν αὐτῆς κυρτότητα. νυνὶ δ' οὐχ οὕτως ἔχει· καὶ μέντοι καὶ αὐτὸς ὁ ἀστράγαλος οὐχ ἁπλοῦν ἔχει τὸ σχῆμα κατὰ τὴν διάρθρωσιν, ἀλλὰ ποικίλον τε καὶ διαλλάττον ἐν τοῖς μέρεισιν αὐτῶν πάμπολυ. παραπλήσια δ' ἂν τούτοις εὖροις ἐπὶ τῆς κατὰ τὸν καρπὸν διαρθρώσεως πήχεώς τε καὶ κερκίδος, ἅπερ εἰ πάντα διέρχομαι, ὥς μακρὸν μῆκος ἐκπεσεῖν ἀναγκασθήσομαι καὶ πολὺ μᾶλλον εἰπὼν ἄλλην ἀπασῶν διαρθρώσεων ἐρμηνεύειν με τὴν φύσιν, οἷον τῆς κατὰ τὴν γένυν ἢ κατὰ τὸ πλατὺ καλούμενον ὀστοῦν. ἀλλὰ δοκεῖ μοι βέλτιον εἶναι μικρὸν ἐν κεφαλαιῷ λόγον εἰπόντα μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερον. [261] ἔστι δ' ὁ λόγος τοιόσδε· τῆς τῶν ὀστέων ἀπάντων φύσεως ἐν ὑπόμνημά μοι γέγραπται, τὸ σχῆμα καὶ τὴν διάρθρωσιν ἐρμηνεύοντι. τοῦτο μεταχειρισάμενος εὐρήσεις ἀληθῶς περὶ πάντων τῶν ἄρθρων ἀποφηνάμενον ἐν τῷ προκειμένῳ λόγῳ, μόνου τοῦ κατὰ γόνυ τὴν ἀκριβῆ καὶ δικαίαν ἔχοντος διάρθρωσιν. τὸ δὲ τοῦ βραχίονος ἄρθρον μέγα τε καὶ βαθμίδας ἔχον πλείο-

quam sura, sic ejus appendicem et ab interiori parte commissurae, qua cava est, et ab exteriori qua gibba majorem esse. Sed res aliter habet. Quin et ipse talus non simplicem figuram repraesentat qua committitur, sed variam partesque habet plurimum inter se differentes. Invenies autem ab his non abhorreere commissuram cubiti et radii cum manu. Quodsi omnia persequi velim, cogar longius labi et multo magis si ceterorum articulorum omnium naturam exponam, ut maxillae vertebrarum et ossis quod latum appellatur. Satiус igitur duxi rem summatim brevique sermone complectens ad alia transire. Is sermo sic habet. De natura omnium ossium scriptus est a nobis liber unus, ubi uniuscujusque magnitudinem, figuram commissuramque explicavimus, quem si quis prae manibus habeat, inveniet vere hoc loco propositum esse, inter commissuras omnes solam quae in genu est ad unguem justam esse. Quum propositum ipsi fuerit genu et cubiti com-

Ed. Chart. XII. [261.]

Ed. Bas. V. (573.)

νας προκείμενον παραβάλλειν ἀλλήλαις τὴν κατὰ γόνυ διάρ-
θρωσιν τῇ κατ' ἀγκῶνα καὶ δείξαντα κατὰ γόνυ παθήματα
τῶν ὁσίων ἐπιεικέστερα τῶν κατ' ἀγκῶνα. τοῦτο ἐπιχειρί-
σας δεικνύειν ἔφη, τό τε γὰρ ἄρθρον τοῦ μηροῦ εὐσταλέ-
στερον ὡς ἐπὶ μεγέθει καὶ προσέτι τῷ λόγῳ τὴν δικαίαν
φύσιν ἔχον, αὐταρκες ἂν ἐγεγόνει· καίτοι περιβάλλει μό-
νην τὴν κατ' ἀγκῶνα διάρθρωσιν ἐπὶ τῷ μῶνον προσέθηκεν
εἰπών· καὶ τὴν δικαίαν φύσιν μῶνον ἔχον ἠναγκάσθη ἀνα-
μνησαι τῆς τῶν ὅλων ἁρθρων φύσεως, οὐδεμιάς ἀπλῆς οὐ-
σης, ἀλλὰ καὶ τοῖς σχήμασι καὶ τοῖς μεγέθεσιν ἀνίσουν τε
καὶ ἀνομοίου κατὰ μέρη. νῦν οὖν ἐπὶ τὴν κατ' ἀγκῶνα
διάρθρωσιν ἐλθόντος αὐτοῦ καὶ δεικνύντος ἀνόμοιά τε καὶ
ἀνίστα τὰ κατ' αὐτὴν μέρη καὶ ἡμεῖς ἀκολουθήσαντες αὐτῇ
τῇ λέξει σαφηνιούμεν ἐκάτερον τῶν λεγομένων. μέγα μὲν
οὖν ἔφη τὸ κατ' ἀγκῶνα πέρας εἶναι ἥπερ τὸ τοῦ βραχί-
ος εἰκότως. πλατύνεται γὰρ ἐνταῦθα πλείους λαμβάνων
κεφαλὰς ἀνίσους, ὥς ὀνομάζουσι κονδύλους, ἧ θ' ὑποδεχομένη
κοιλότης αὐτῶν κατὰ τινα δέχεται, καθάπερ ἐπὶ γόνατος·

missuram inter se conferre, quumque ostenderit casus genu
mitiores esse quam cubiti, hanc rem conjicere volens
dixit: nam pro magnitudine tenuior est articulus femoris
quam humeri, et insuper adjecit, atque hic justam natu-
ram habet. Quod abunde fuisset, si genu cum cubiti com-
missura dumtaxat comparasset. Sed quoniam orationi ad-
jecit unus quum inquit, atque hic unus justam habet na-
turam, cogitur articulorum omnium naturam referre,
quam nullus simplicem habet, sed tum figurae ac magni-
tudinis inaequalis, tum partium dissimilium. Nunc igitur
quum ad cubiti commissuram veniat ostendatque partes
ejus dissimiles esse et inaequales, nos quoque verba ejus
sequenti quae proponuntur singula explicabimus. Magnum
ergo esse inquit humeri caput in cubiti commissura, id-
que non immerito. Latescit enim hac parte pluraque ha-
bet capita inaequalia, quae κονδύλους Graeci dicunt. At
nullum eorum caro recipitur, quemadmodum evenit in

Ed. Chart. XII. [261.]

Ed. Bas. V. (573.)

ἀλλὰ τὴν μέσην ἐν αὐταῖς κυρτότητα τὴν περιφερῇ τροχῆ-
 λῖαν παρὰ φύσιν οὖσαν. ἐπὶ τῶν μεγάλων κονδύλων τοῦ
 βραχίονος ὁ μὲν ἔνδον οὐδὲν ὅστουν ἔχει πρὸς αὐτὸν οὔτε
 συναρθρούμενον, ὃ δὲ ἔξω κατὰ τὴν κερκίδα διαρθροῦται.
 περιέχουσιν αὐτὴν κατὰ τοῦτο κοιλότητα, ἣν ἐπὶ τῷ πέρατι
 τὸ τῆς κερκίδος ὅστουν ἔχει. μέχρις μὲν οὖν τῶνδε φαίνε-
 ται πῆχυν μὲν καὶ κερκὶς ὑποδεχόμενα τὸν βραχίονα, καθ'
 ἕτερον δ' αὖ τρόπον ὁ βραχίων ὑποδέχεται τὰς κορώνας τοῦ
 πήχεως ἔχων δύο κοιλότητας ἐπιτηδείας ἐκατέρωθεν, βραχυ-
 τέραν μὲν τὴν πρόσω, βαθυτέραν δὲ τὴν ὀπίσω· διότι καὶ
 αἱ τοῦ πήχεως ἀποφύσεις ἅς κορώνας τε θήλυκῶς καὶ κό-
 ρωνα καλοῦσιν οἰδετέρας, ἄνισοι τὸ μέγεθός εἰσι καὶ μείζων
 ἢ ὀπισθεν. ὥστε ποικίλη τε καὶ ἀνόμοιος τοῖς μέρεσι, καὶ
 κατὰ τοῦτο καλῶς εἶπεν ὁ Ἱπποκράτης ἐπὶ τοῖς κατὰ γόνυ
 δικαίαν φύσιν ἔχειν τὸ ἄρθρον, οὐ μὲν ἐπὶ τοῖς κατ' ἀγκῶνα.
 διὰ τί δὲ βαθμίδας ἔχει πλείονας, εἰ καὶ τούτους παραβα-
 λὼν εἶπε, τῇ κατὰ γόνυ. δύο γὰρ ἐκείναι μόναι βαθμίδες
 εἰσὶ τῆς κνήμης, ὡς καὶ δύο κόνδυλοι τοῦ μηροῦ· κατ'

genu, nisi gibbum quoddam quod inter ea medium est et
 trochleae imaginem repraesentat: quum ex magnis tuber-
 culis humeri quod interius est cum nullo osse conjunga-
 tur, quod ab exteriori parte est committatur cum radio
 in summum ejus sinum conjectum. Hactenus humerum
 videmus excipi cubito ac radio. Sed alio rursus modo
 humerus cubiti processus excipit, quum ab utraque parte
 quantum satis est sinuetur, minus quidem a priori, magis
 a posteriori, quum et cubito processus, quos a rostri simi-
 litudine Graeci et feminino genere κορώνας et nentro
 κόρωνα vocant, non sint aequae magni, quique a posteriori
 parte est major sit. Quocirca cubiti commissura varia et
 inaequalis est ac dissimilium partium; atque ob hanc cau-
 sam recte ait Hippocrates justum esse articulum in genu,
 in cubito non item. Sed cur dixit, et plures recessus ha-
 bet? an eo quia voluit cubitum cum genu conferre?
 Sunt enim in genu duo recessus tibiae dumtaxat, sicut et
 duo femoris tubercula, sed in cubiti commissura unus est

Ed. Chart. XII. [264. 262.]

Ed. Bas. V. (537. 574.)

ἀγκῶνα δὲ μία μὲν ἐστὶ μεγάλη κοιλότης τοῦ πήχεως ἣν ὀρίζουσιν αἱ δύο κορῶναι, βραχυτέρα μὲν πρόσθεν, ἣ δὲ ἐκ τῶν ὀπισθεν μερῶν προμηκεστέρα. τοῦ δὲ βραχίονος αὐτοῦ δύο μὲν εἰσιν αἱ δύο ἐξεσκαμμέναι κοιλότητες, ὥσπερ βόθυνοι τινες, ἐμβαίνειν ἔφη τὰς κορῶνας τοῦ πήχεως, μία δὲ ἄλλη καθάπερ ἐκγεγλυμμένη κατὰ τὸ μέσον αὐτοῦ τροχῆ-
λίᾳ παραπλησίως.

νδ'.

[262] Πρὸς δὲ τούτοις τὰ μὲν τῆς κνήμης ὅστέα παραπλή-
σια μῆκός ἐστι καὶ σμικρόν τι οὐκ ἄξιον λόγου τὸ ἔξω
ὅστέον ὑπερέχει, οὐδενὸς μεγάλου κώλυμα ἔδν, ἀφ' οὗ
πέφυκεν ὃ ἔξω τένων, ὃ παρὰ τὴν ἰγνύην.

Μικρῷ τινι μεῖζον εἶναι φησι τὸ ἔξωθεν ὅστουν ὃ κα-
λοῦσι περόνην, ὅπερ ἤδη καὶ πρόσθεν εἶπεν, ἥνίκα τῶν
ἀπλῶν (574) τῆς κνήμης καταγμάτων ἔγραψε θεραπείαν.
ἡμεῖς δὲ καὶ τότε καὶ νῦν λέγομεν ὥς μὲν πρὸς τὸ κάτω

magnus cubitu recessus qui duobus processibus termina-
tur; uno quidem breviori a priori parte, a posteriori al-
tero magis oblongo. Ipse autem humerus duobus recessi-
bus excavatur quasi foveis quibusdam, in quos conjici
diximus cubiti processus; exsculptus item est alio recessu,
qui medius trochleam repraesentat.

LIV.

Ad haec ossium cruris longitudo similis est, sed quod ab
exteriori parte est, paululum excedit, idque non est
animadversione dignum, nihilque magni momenti pro-
hibet. Ab hoc oritur exterior chorda quae juxta po-
plitem sita est.

Paulo majus esse ait exterius os, quod περόνην, id
est suram dicunt. Quod et in superioribus jam posuit,
quum simplicis fracturae cruris curationem tradidit. Nos
autem quod eo loco diximus nunc etiam repetimus, ima

Ed. Chart. XII. [262.]

Ed. Bas. V. (574.)

μέρος ἢ περόνη τῆς κνήμης ὑπερέχει, κατὰ δὲ τὸ πρὸς τῷ γόνατι φαίης ἂν μᾶλλον ὑπερέχειν τὴν κνήμην· οὐδὲ γὰρ διαρθροῦται πρὸς τὴν περόνην ὁ μηρὸς, ἀλλ' ὡς εἵπομεν ἄρτίως, ἢ ἔξωθεν αὐτοῦ κεφαλὴ τῇ κατὰ τοῦτο κοιλότητι τῆς κνήμης ἐπιβαίνει. διὰ τί δὲ φησιν, οὐδενὸς μεγάλου κωλύματος τῇ περόνῃ συνεῖναι, τοῖς ἀνεγνωκόσι περὶ χρείας μορίων ἐστὶ δῆλον, ἐν οἷς ἐδείχθησαν αἱ διαρθρώσεις ἅπασαι δύο σκοποὺς ἔχουσαι τῆς κατασκευῆς, τῶν μὲν ἐνεργειῶν τὸ ἀκώλυτον, τῶν δὲ ἐκπτώσεων, ὡς Ἱπποκράτης ὠνόμασεν, ἄρτι κώλυμα. τὸ μὲν οὖν ἀκώλυτον εἰς τὴν ἐνέργειαν αἷ τε κοιλότητες ἐπιπολῆς οὔσαι καὶ οἱ σύνδεσμοι χαλαροὶ γιγνόμενοι παρέχουσι, τὴν δὲ εἰς τὰς ἐξαρθρώσεις ἀσφάλειαν αἷ τε κοιλότητες βαθεῖαι καὶ μεγάλας ἔχουσαι τὰς ὀφρῦς, οἷ τε σύνδεσμοι σύντονοι μὲν τὴν οὐσίαν, τὸ δὲ μῆκος βραχεῖς, οἷ τε ἔξωθεν περικείμενοι τῇ διαρθρώσει τένοντες ἰσχυροὶ τε καὶ σύντονοι. εἰ τοίνυν τῇ περόνῃ τῇ κατὰ γόνυ διαρθρώσει πρὸς ἀσφάλειαν οὐδὲν συντελεῖ, πλὴν σμικροῦ

parte suram tibia longiorem esse, a genu autem magis dicendum est tibiam esse longiorem. Non enim conjungitur femur cum sura, verum, ut paulo ante diximus, caput surae, quod ab exteriori parte est in cavo tibiae ab eadem parte recipitur. Sed qua de causa dixerit a sura nihil quod magni momenti sit prohiberi manifestum est iis qui librum de usu partium legerint, ubi ostendimus in omnium articulorum fabricatione duplex fuisse consilium, nempe ut permittat membrum sine impedimento suos usus praestare, prohibeatque (quod Hippocrates dixit κώλυμα) ne suo loco ossa moveantur. Ut permittat quidem membrum suos usus praestare efficiant et cava in summo existentia et ligamenta laxa; stabilem commissuram reddunt cava admodum sinuata altioresque oras habentia, tum firmioris naturae ligamenta brevioraque; ad haec robustae chordae valentesque cingentes commissuram a parte exteriori. Sura igitur ad firmitatem commissurae genu nihil confert, nisi paululum quid, id quod expressit his verbis, ab hoc oritur chorda quae juxta poplitem sita est. Ad ejus autem

Ed. Chart. XII. [262.]

Ed. Bas. V. (574.)

τινος, ὅπερ δι' αὐτῆς ἥς ἔγραψε λέξεως ἐνεδείξατο λέγων· ἄφ' οὗ πέφυκεν ὁ ἔξω τένων ὁ παρὰ τὴν ἰγνύην. οὐ τῆς ἀκριβοῦς γνώσεως ἔνεκεν χρή σε περιμένειν τὴν ἀνατομὴν ἐπὶ πάντων τῶν ἰσχυῶν ἐναργῶς φαινομένων καὶ πρὸ τῆς ἀνατομῆς, τένοντας δὲ διὰ τί καλεῖ τὰς ἀπονευρώσεις τῶν μυῶν εἴρηται μοι πολλάκις. οὗτος ὁ τένων ὁ κατὰ τὰ ἔξω τοῦ γόνατος ἔξωθεν σφίγγων τὴν διάρθρωσιν βοηθεῖ τι τῆς κατὰ τὸ μέρος ἀσφαλείας κώλυμα γιγνόμενον ἐνταῦθα ὀλισθαίνειν τὸν μηρόν.

νέ.

Τὰ δὲ τοῦ πήχεος ὅστέα ἄνισά ἐστι καὶ τὸ βραχύτερον συχνῶ, τὸ δὲ λεπτότερον πολλῶ ὑπερβάλλει καὶ ὑπερέχει τὸ ἄρθρον.

Ἄνισα τὰ τοῦ πήχεως εἶπεν ὅστ'α, οὐχὶ καὶ τῆς κνήμης εἴη παραβάλλειν νῦν οὐκ ἔχούσης ἄνισα, παρ' ἐκείνην ἔφη τὸ ἔξωθεν εἶναι μακρότερον· ἀλλ' ὅτι βραχύτερον μὲν ὑπερέχον τὸ ἔξωθεν ὅστούν τῆς κνήμης καὶ ἐλαχίστω, πολὺ

exquisitam cognitionem non debes exspectare dum corpus incidatur, quum in omnibus gracilibus evidenter quoque se ostendat ante corporis sectionem. At quam ob rem chordas, id est extremos musculos, quum in nervos degenerant, τένοντας vocet, saepenumero declaravimus. Chorda haec ab exteriori parte poplitis sita ab eadem commissuram quoque adstringendo ad hujus partis firmitatem conducit prohibetque ne femur in eam prorumpat.

LV.

Sed brachii ossa inaequalia sunt, quodque brevius est multo plenius est, quod tenuius plurimum ultra articulum fertur atque excedit.

Inaequalia dixit brachii ossa, non quod cum crure haec conferat, quasi crus inaequalia ossa non habeat, quippe quum in eo posuerit longius esse quod ab exteriori situm est, sed quod exterius os tibiam excedat, mi-

Ed. Chart. XII. [262. 263.]

Ed. Bas. V. (574.)

δ' ὁ πῆχυς. ἐὰν γὰρ ἀκριβῶς [263] προσέχῃς τὸν νοῦν, ἐν τοῖς ἄνω πέραςιν ἡ περόνη φαίνεται σοι βραχὺ τι λειπομένη τῆς κνήμης, ὥστε καὶ σαφῶς ἐστὶν ἐν τῷ κάτω μὲν πέρατι μακροτέρα. διὰ γοῦν τὴν ἄνωθεν ἐνδειαν ὀλίγον εἶναι κατὰ τῆς ὑπεροχῆς. ὁ δὲ πῆχυς ὅλῳ τῷ ἀγκῶνι τῆς κερκίδος ὑπερέχει καὶ διὰ τοῦτο ἔφη τὸ ἄρθρον ὑπερέχειν, ἥτοι τὴν διάρθρωσιν, ὅλην οὕτως ὀνομάσας ἢ τὸ πέρας τοῦ βραχίονος ὃ διαρθροῦται πρὸς τὴν σιγματοειδῇ τοῦ πήχεως κοιλότητα.

νοτ'.

Ἐξήρηται μέντοι καὶ τούτων τῶν νεύρων κατὰ τὴν κοινὴν σύμφυσιν τῶν ὀστέων, πλεῖον δὲ μέρος ἔχει τὸ ἄρθρον.

Τοὺς συνδέσμους νῦν ὠνόμασε νεῦρα καὶ ἐπὶ παντὶ καλῶν οὕτως αὐτούς. ὅτι δὲ τῇ περιδιαρθρώσει συνδέσμους τοὺς πλατεῖς καὶ ὑμενώδεις οὕτως ὠνόμασε νῦν, ἔσται μὲν δῆλον καὶ ὧν ἐπιφέρων εἶρηκε τὴν ἐξῆς φησίν· ἀλλὰ καὶ

nimum tamen, cubitus vero plurimum. Nam si diligenter summa pars cruris inspiciatur, sura videtur paulo minor quam tibia, eamque in imo crure aperte longior conspicitur. Ergo quia sura in summa parte paulo minor est, prout in prima excedit, cubitus autem tota sua eminentia radium excedit, idcirco dixit, ultra articulum ferri articulum nominans vel commissuram universam vel extremum humeri quod cavo cubiti C literam referenti inseritur.

LVI.

Nervis item illigatur qua parte ossa inter se conjunguntur, majorem vero partem tenet articulus.

Ligamenta nunc nervos appellat, ubique autem eos ita vocat, lata vero ligamenta et quasi membranas circa commissuram nominari nervos patebit ex iis quae proxime subjicit. Sed et absque illis evidentissimum est, nul-

Ed. Chart. XII. [263.]

Ed. Bas. V. (574.)

χωρίς ἐκείνων πρόδηλον οὐδὲν τῶν κυρίως ὀνομαζομένων νεύρων εἰς ὅστων ἀναφέρεσθαι. τῶν γὰρ συνδέσμων ἴδιον τοῦτο καὶ δι' αὐτοὺς καὶ τῶν τερόντων, ὅτι κεκρασμένην ἔχουσι τὴν οὐσίαν ἐκ συνδέσμων καὶ νεύρων. εἴρηται δὲ τελῶς περὶ τῶν τοιούτων ἀπάντων ἐν τοῖς περὶ μυῶν κινήσεως, ἀλλὰ νῦν τὸ προκείμενον ἐν τῇ δηλουμένῃ ῥήσει λεκτέον. ἐξηρητῆσθαι φησι τὸ ὑπερέχον τοῦ πήχεως, τουτέστι τὸν ἀγκῶνα τῶν περιλαμβανομένων τὴν διάρθρωσιν συνδέσμων κατ' ἐκείνα τὰ μέρη τῶν ὀστέων, ἐνθα τὴν κοινὴν ἔχει σύμφυσιν ὁ πήχυς καὶ ἡ κερκὶς δηλονότι. εἶπε δὲ τοῦτο διότι τὸ ἀπὸ τοῦδε πᾶν ὅσον ὀπίσω προχωρεῖ, τὸ γυμνὸν τῆς σαρκώδους οὐσίας οὐκέτ' οὐδεμίαν ἔχει σύμφυσιν πρὸς τοὺς τῆς διάρθρωσεως συνδέσμους. ἐμφύεται γὰρ αὐτῷ κατ' αὐτοὺς πλατυνόμενος ὁ τένων τοῦ τὴν κατὰ τὸν ἀγκῶνα διάρθρωσιν ἐκτείνοντος μυνός.

 νζ'.

Πλεῖον δὲ μέρος ἔχει τῆς ἐξαρτήσεως τῶν νεύρων ἐν τῷ βραχίονι τὸ λεπτόν ὅστέον ἥπερ τὸ παχύ. ἡ μὲν οὖν

lum ex iis qui proprie nervi nominantur ad os pertinere: hoc liquidem proprium est ligamentorum, ac propterea chordarum, quum hae naturam habeant mixtam ex nervis ac ligamentis. Haec autem omnia absolute tradita sunt a nobis in libro de motu musculorum. Sed nunc ad id veniendum est quod in propositis verbis exsequitur. Illigatur, inquit, id cubiti quod excedit, id est eminentia cubiti ligamentis commissuram comprehendentibus, qua parte ossa inter se junguntur, cubitus scilicet et radius. Quod idcirco protulit quia ultra hunc locum totum id quod in posteriorem projectum est carnis est expers, neque ligamentis commissurae aliquo modo comprehenditur; ipsi enim innectitur latefcens chorda musculi illius qui cubiti commissuram extendit.

 LVII.

Pluribus autem nervis ad humerum alligatur id os quod

Ed. Chart. XII. [263.]

Ed. Bas. V. (574.)

φύσις τοιουτότροπος τῶν ἄρθρων τούτων καὶ τῶν ὀστέων τοῦ ἀγκῶνος.

Ταύτην ἔφην τὴν ῥῆσιν ἐνδείκνυσθαι νεῦρα καλεῖσθαι πρὸς αὐτοῦ τοὺς ὅλης τῆς διαρθρώσεως συνδέσμονς, ἐκπεφυκότας μὲν ἐκ τοῦ κάτω πέρατος τοῦ βραχίονος, ἐμπεφυκότας δὲ τοῖς ἐνταῦθα πέρασι πήχεως τε καὶ κερκίδος, ἐν πάσῃ γάρ ἐστι τοῦτο διαρθρώσει· οὕτω δὲ κοινούς εἶναι τῶν διηρθρωμένων ὀστέων συνδέσμονς πλατεῖς ἐν κύκλῳ περικειμένους, ὡς δοκεῖν ὑμένας εἶναι παχεῖς. οὗτοι τοίνυν ἐμφύονται μὲν καὶ τῇ τῆς κερκίδος κεφαλῇ, πολλῶ δὲ μέρει τοῦ πήχεως. διὰ τοῦτ' ἔφη, πλέον δὲ μέρος ἔχει τῆς ἐξαρτήσεως τῶν νεύρων ἐν τῷ βραχίονι τὸ λεπτὸν ὀστέον ἢ περὶ τὸ παχὺ, τουτέστιν ὁ πήχυς. εἴπερ ἡ κερκὶς ἐξήρτηται μὲν ἅμφω τῶν ἐκφυομένων τοῦ βραχίονος συνδέσμων, ἃ νεῦρα κεκληκέναι νῦν ἔφην αὐτόν· πλέον δὲ μέρος ἔχει τῆς ἐξαρτήσεως ὁ πήχυς.

tenuius est quam quod crassius. Natura igitur horum articularum atque offium talis est.

Ex his verbis colligi diximus totius commissurae ligamenta νεῦρα, id est nervos ab Hippocrate nominari, quae quidem ab imo humero orta summo cubito ac radio ea parte innectuntur. Evenit enim in omni commissura, ut lata ligamenta quae ipsam comprehendunt ita communia sint offium quae inter se committuntur, ut crassae membranae videantur. Haec autem capiti radii etiam junguntur, sed magna ex parte cubito. Atque ea de causa dixit, pluribus autem nervis ad humerum alligatur id os quod tenue est, quam quod crassum, hoc est cubitus, quam radius: siquidem ambo ad humerum alligantur per ligamenta innexa, quae nunc retuli νεῦρα, id est nervos, ab Hippocrate appellari, sed pluribus alligatur cubitus.

νῆ.

[264] Καὶ διὰ τὸν τρόπον τῆς φύσιος τὰ κατὰ γόνυ ὅστέα πολλάκις μὲν ὀλισθαίνει, ῥηϊδίως δὲ ἐμπίπτει.

Τῶν γὰρ καθ' ἑκάτερον τὴν διάρθρωσιν ἐργαζομένων ὁσίων ἐσφιγμένη μὲν ἡ σύνθεσις ἐστὶ κατ' ἀγκῶνα, χαλαρωτέρα δὲ κατὰ γόνυ, πρὸς τῷ καὶ πολλὰς ὑπεροχὰς καὶ κοιλότητος ἀλλήλαις διαρθρούμενα, σφίγγει μὲν πανταχόθεν τὴν κατ' ἀγκῶνα διάρθρωσιν. ἐν δὲ τῇ κατὰ γόνυ καὶ τῶν κορυφῶν τοῦ μηροῦ ταῖς κοιλότησι τῆς κνήμης ἐπιβαίνοντων ἀβάθεσί τε καὶ ὑπταίς οὖσαις εἰκότως ἡ διάρθρωσις ὀλισθανωτέρα ὥστε καὶ αὐτὴς ἐμπίπτειν τάχιστα.

νθ'.

Φλεγμονὴ δὲ οὐ μεγάλη προσγίνεται οὐδὲ δεσμός τοῦ ἄρθρου.

Διὰ τὸ βλαιον τῆς ἐξαρθρώσεώς τε καὶ τῆς ἐμβολῆς αἱ φλεγμοναὶ γίνονται κατὰ λόγον. ἐπὶ τοῦ γόνατος αἱ

LVIII.

Ob cuius naturae modum ossa quae in genu articulo sunt saepius excidunt et facilius reconduntur.

Ossium enim quibus utraque commissura continetur structura arctior est in cubito, laxior in genu. Huc accedit quod multi processus multique sinus inter se commissi undequaque commissuram cubiti adstringunt, at in genu femoris tubercula in exiguos ac resupinatos tibiae sinus conjiciuntur. Jure igitur articulus hic magis prolabitur et celerrime revertitur.

LIX.

Inflammatio vero non magna supernascitur, neque articuli vinculum.

Oritur inflammatio vi qua ossa expelluntur quaque in suam sedem collocantur, sed in genu quum utrumque

Ed. Chart. XII. [264.]

Ed. Bas. V. (574. 575.)

διαστῶσαι καὶ ῥαδίως ἀμφοτέρων γιγνομένων οὐχ ἔπειτα φλεγμονή. διὰ δὲ τὸ μὴ γίνεσθαι ταύτην ὁ δεσμός ἐπιγίνεται, τουτέστι τοῦ ἄρθρου μετὰ τὸ θεραπευθῆναι δυσκίνητα, μήτε ἐκτεινομένου αὐτοῦ ῥαδίως μήτε καμπτομένου. συμβαίνει γὰρ οὕτως ὁ δεσμός ὑπὸ καμφθέντος τεινόμενος φλεγμονῆς μεγάλης οὐ σμικρῶδης ἐκ τῶν περὶ (575) τὴν διάρθρωσιν νεύρων ἢ συμπτωμάτων, διὸ λείψανόν τι δυσκίνητον γίνεται τὸ ἄρθρον, ὡς δοκεῖν δεδεῖσθαι. τῶν γὰρ ἐν αὐτῷ γε καὶ περὶ αὐτὸν τενόντων καὶ συνδέσμων μὴ δυναμένων ἐπεκτείνεσθαι, μὴδ' εἰς πάντα τοῦτον ἐτοιμῶς ἔπεσθαι τοῖς κινουσι τὴν διάρθρωσιν μυσίν, ἀλλὰ διὰ τὸ σκληρὸν ἀντισπῶντι δεσμῷ παραπλήσιον γίνεται πάθος. ἐν δὲ τῇ κατὰ τὸν ἀγκῶνα διάρθρωσει καὶ τὰ λεπτὰ τέτταρα τῶν κορῶνων τοῦ πήχεως ἐνίοτε περιθραυομένου κατὰ τὰς ἐκπτώσεις καὶ τὰς ἐμβολάς. πολλὴ δὲ ἡ σύστασις γιγνομένη χαλεπώτερόν τε καὶ ἀνιαιρότερον ἐργάζεται τὸν σύνδεσμον τοῦ ἄρθρου.

facile et sine magna vi incidat, inflammatio non oritur; quae quum absit, articuli vinculum non sequitur. Sub quo quum neque facile extendatur, neque facile curvetur, aegre post curationem movetur. Fit autem hujusmodi vinculum ea de causa, quia articulus inflectitur ob nervos ac ligamenta quibus continetur, quae sub immodica inflammatione extenduntur. Quocirca articulus ob quasdam inflammationis reliquias ita aegre mobilis redditur, ut alligatus esse videatur. Nam quum chordae ac ligamenta quae ipsum illigant comprehenduntque et extendi et in omnibus prompte sequi musculos articulum moventes non possint, sed propter duritiem in contrariam partem attrahant, affectus vinculo similis proficiscitur. Verum in cubiti commissura quum tenues extremitates processuum cubiti interdum confringantur, et ubi excedunt et ubi conduntur, quumque multorum concursus sit, vinculum articuli gravius oritur et curatu difficilius.

Σ.

Ὀλισθαίνει δὲ τὰ πλείστα ἐς τὸ εἴσω μέρος, ἔστι δ' ὅτε καὶ ἐς τὸ ἔξω, ποτὲ δὲ καὶ ἐς τὴν ἰγνύην. τούτων ἀπάντων αἱ μεταβολαὶ οὐ χαλεπαί, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔξω καὶ ἔσω ὀλισθαίνοντα καθῆσθαι μὴ χρὴ τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ χαμαὶξήλου τινὸς, τὸ δὲ σκέλος ἀνωτέρω ἔχειν, μὴ μὲν πολλῶ.

[265] Καθ' ἃ μέρη μᾶλλον ἢ διάρθρωσις ἔσφιγεται, κατὰ ταῦθ' ἤττον ὀλισθαίνει. τελεώτατα μὲν οὖν ἔσφιγεται τὰ πρόσω μέρη, καθ' ἃ καὶ ἡ μύλη. καλοῦσι δὲ αὐτὴν εἰκότως ἔνιοι τῶν ἱατρῶν ἐπιγονατίδα καθόλου τοῦ γόνατος ἐπικειμένην. αὐτὴν δὲ ταύτην ἐπιπεφυκῶς τις ἔξωθεν τένων πλατὺς σφίγγει τὴν ἀρχὴν ἐκφύσεως ἔχων ἐκ τῶν προσθίων τοῦ μηροῦ δεσμῶν ὑπερβαίνων τε τὴν μύλην ὅλην ἐπιφυόμενος τῆς κνήμης ἀρχῇ· τὸ μὲν πρόσω μέρος τῆς κατὰ γόνυ διάρθρωσεως διὰ τε τὴν μύλην τὸν τε εἰρημένον τένοντα καταφυόμενον, ὡς εἶπον, εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς κνήμης

LX.

Plerumque autem in interiorē partē movetur, interdum in exteriorē, nonnumquam in poplitem, quae mutationes universae difficiles non sunt. Sed si in exteriorē vel in interiorē partē erumpat, super sedile aliquod humile collocare hominem oportet, crure sublimiori quidem, sed non multo.

Qua parte articulus magis adstringitur, ea minus elabitur. Perfecte igitur a priori parte adstringitur, qua patella est, quam nonnulli medici, quum toti genu opposita sit, ἐπιγονατίδα Graece merito appellant. Hanc ab exteriori parte continet lata quaedam chorda, cujus initium est a ligamentis quae a priori parte femoris sunt; ea vero per totam patellam fertur ac tibiae capiti innectitur. Priorem igitur partem commissurae genu et patella et chorda, quae, ut dictum est, ad tibiae caput pertinet, opti-

Ed. Chart. XII. [265.]

Ed. Bas. V. (575.)

ἀκριβῶς ἐσφίγγεται. κατὰ δὲ εἰς τὸ ὀπίσω μέρος τῆς διαρθρώσεως ἡ κεφαλὴ τοῦ κάμπτοντος τὴν κνήμην μὲν, τοῦ μηροῦ δ' ἐν ἀκριβῶς στρογγύλῳ τὸ ταύτης μέρος σφίγγει τῆς διαρθρώσεως. οὗτος ὁ μῦς αἰτὸς μὲν σμικρὸς ἐστὶ καὶ διὰ τοῦτ' ἔλαθε τοὺς ἀνατομικοὺς ἐγκατακρυπτόμενος τῇ διαρθρώσει. παχυτάτην δὲ ἔχει τὴν κεφαλὴν συνδέσμων οὖσαν ἰσχυροτάτων. ὑπόλοιποι δὲ εἰσὶ δύο χῶραι τῆς κατὰ γόνυ διαρθρώσεως, ἡ τ' ἔξω καὶ ἡ ἔνδον οὐδὲν ἔχουσαι τοιοῦτον εἰς φυλακὴν, οἷον ἦτε πρόσω καὶ ἡ ὀπίσω. διὰ τοῦτ' οὖν ὀλισθαίνειν πέφυκεν ὁ μηρὸς εἰς ταύτας καὶ μᾶλλον εἰς τὸν ἔνδον, οὗ μᾶλλον ἄσφίγγτος αὕτη.

ξά'.

Κατάκτισις δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετρίῃ ἀρκείῃ, τῇ μὲν κατείνειν τὴν κνήμην, τῇ δὲ ἀντιτείνειν τὸν μηρόν.

Τὴν κατάκτισιν εἰπὼν σαφῶς, τὴν ἐμβολὴν οὐ προσέγραψεν ὡς σαφῇ, γιγνωσκόντων ἡμῶν ὡς καθόλου τοῦτο ἐπὶ πάσης ἐμβολῆς ὡς ἐπὶ τὰναντία μέρη τῆς ἐκπτώσεως

me tuentur, sed posteriorem exquisite rotundam adstringit caput ejus musculi quo curvatur crus. Est quidem hic musculus exiguus atque ob eam causam ipsa commissura absconditus latet eos qui corpora incidunt; maxime autem crassum caput habet, quod validissimis ligamentis adnumeratur. Superfunt duae partes in commissura genu, exterior et interior, quae nulla tali re sepiuntur quali prior et posterior: atque idcirco femur in eas prolabitur, magis tamen in interiorem, ut quae minus septa sit.

LXI.

Fere satis est modice extendere crus scilicet ab inferiori parte, femur a contraria.

Quum extendendi aperte mentionem fecisset, de reponendo nihil meminit, ut de re quae plana sit, quod optime noverimus perpetuum esse in articulis omnibus re-

Ed. Chart. XII. [265.]

Ed. Bas. V. (575.)

ἀπωθεῖσθαι προσήκει τὸ ἐκπεπτωκὸς ἄρθρον. ἔνθα δὲ βαλ-
λόντων ἐξοχὴ τις οὐ προμήκης ὅστις εἰς ὑπεραιώρησιν τὸ τε
ἐμβληθησόμενον ὁστοῦν κατατάξαι προσήκει. τὴν διδασκα-
λίαν οὐ παραλείπει γράφειν αὐτὸς, ὡς ἐπὶ τῆς κατ' ἀγκῶνα
διαρθρώσεως ἐποίησεν, ἀλλ' οὐδὲν γε κατὰ τὸ γόνυ καὶ τὴν
ἰγνύαν ἐκπτώσεως, οὔθ' ὅλως ἐμνημόνευσεν ἓνα λόγον τῆς
ἔξω τε καὶ ἔσω τὴν ἐμβολὴν ἐχούσης· μετὰ γὰρ τὴν ἀντί-
τασιν ὡσαύτως γιγνομένην ἀπῶσαι δεῖ τὸ ἐκπεπτωκὸς ἄρθρον
εἰς τὴν πρόσω χώραν.

ponendis ad contrariam partem ejus in quam venit pro-
lapsus articulum repellere. At ubi reponimus, si quae-
dam eminentia ossis non longa exstat, os quod reponen-
dum est dirigere convenit; quod etiam docet non secus,
ac fecerit in cubiti commissura. Nihil autem de genu ar-
ticulo meminit, quum in poplitem prolabitur, quoniam
eadem ratione conditur atque ubi in exteriorem vel in-
teriores partem movetur: membro enim in diversa di-
ducto articulus qui excidit in priorem partem adurgen-
dus est.

ΤΟ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΤ' ΙΗΤΡΕΙΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΚΑΙ ΓΑΛΗΝΟΥ ΕΙΣ ΑΥΤΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ Α.

Ed. Chart. XII. [1. 2.]

Ed. Bał. V. (661.)

Γαληνοῦ προοίμιον. [1] Ἱατρικὸν ἐπέγραψεν αὐτὸ κατ' ἰητροίων. ἄμεινον δὲ ἦν περὶ τῶν κατ' ἰητροίων ἐπιγεγράφθαι, καθάπερ ἔνιοι τὸ Διοκλέους ἐπιγράφουσι καὶ Φιλοτίμου καὶ Μαντίου. γεγραφότων γὰρ [2] καὶ τούτων τῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν αἰτὴν ὑπόθεσιν, ἐν ἐκάστῳ βιβλίῳ, ἐν μὲν τοῖς πλείστοις ἡ ἐπιγραφὴ χωρὶς τῆς προθέσεώς ἐστί καὶ τοῦ ἄρθρου κατ' ἰητροίων ἀπλῶς ἐπιγεγραμμένων αὐτῶν,

HIPPOCRATIS DE MEDICI OFFI- CINA LIBER ET GALENI IN EUM COMMENTARIUS I.

Galenī praefatio. Medicum hoc opus de medici officina inscripsit. Satius autem erat de rebus ad medicam officinam spectantibus inscripsisse, quemadmodum nonnulli Dioclis, Philotimi et Mautiae operibus titulum imposuerunt. Etenim quum hi viri de eodem subjecto in singulis libris scripserint, plurimis quidem citra praepositionem et articulum inscriptio, *medici officina* simpliciter data est; paucis vero et cum praepositione et cum arti-

Ed. Chart. XII. [2.]

Ed. Bas. V. (661.)

ἐν ὀλίγοις δὲ σύν τε τῇ προθέσει καὶ τῷ ἄρθρῳ περὶ τῶν
κατ' ἰητρείον. ἀλλὰ τὰ μὲν τούτων βιβλία πλείονα θεωρή-
ματα διδάσκει, τὸ δὲ Ἰπποκράτους μετὰ τὸν κατάλογον ἐξ
ῶν ἡ χειρουργία συμπληροῦται, τὸν περὶ τῆς ἐπιδέσεως λό-
γον διέρχεται, τοῦτο πρῶτον ἀξιοῦντος ἀσκεῖσθαι τὰνδρός.
καὶ μέντοι καὶ δύναται ἡ ἀσκησις αὐτοῦ γίνεσθαι, μάλιστα
μὲν ἐπὶ ξύλων ἐγγεγλυμμένων ἐς ἀνθρώπων ἰδέαν, εἰ δὲ μή,
κατὰ γε τὰ τῶν παιδίων σώματα. ταῦτα μὲν οὖν αὐτὸ τὸ
βιβλίον ἠνάγκασεν ἡμᾶς πρὸ τῶν κατὰ μέρος ἐξηγήσεων εἰ-
πεῖν. ἃ δὲ οὐκ ἐτι τὸ βιβλίον, ἀλλ' οἱ μεταγράφωντες ἡ
ἐτοίμως εἰς ὅπερ ἂν αὐτοὶ βουληθῶσι διεδέξαντο τῶν πρεσ-
βυτέρων γραφάς, ἥδη σοι δίδειμι. τινὲς μὲν γὰρ καὶ πάννυ
παλαιῶν βιβλίων ἀνευρεῖν ἐσπούδασαν πρὸ τριακοσίων ἐτῶν
γεγραμμένα, τὰ μὲν ἔχοντες ἐν τοῖς βιβλίοις, τὰ δὲ ἐν τοῖς
χάρτοις, τὰ δὲ ἐν διαφόροις φιλύραις, ὥσπερ τὰ παρ' ἡμῶν
ἐν Περγᾶμῳ. τὰδ' οὖν πάντα παρὰ τοῖς πρώτοις ἐξηγη-
σαμέροις κατανοῆσαι προὔθემην, ὅπως ἐκ τῶν πλείστων τε

culo de rebus ad medici officinam spectantibus titulum
tradiderunt. At eorum quidem libri plura praecepta do-
cent; hic vero Hippocratis post eorum ex quibus chi-
rurgia completur enumerationem de deligatione orationem
percurrit, qui vir eam operationem quoque exerceri pri-
mum imperat, atque etiam hujus muneris exercitatio in
lignis ad hominum speciem insculptis, aut certe in pue-
rorum corporibus fieri potest. At sane ipse liber ante
particulares interpretationes haec nos praefari coëgit.
Quae vero me nequaquam liber impellit, sed qui trans-
scribentes perquam facile ad quamcumque sententiam ipse
voluerint, majorem opera prodiderunt, ea jam tibi per-
censeo. Quidam enim etiam vetustissima volumina ante
trecentos annos scripta invenire studuerunt, quae partim
quidem in libris, partim vero in chartis, partim demum
in tiliaceis membranis, quemadmodum apud nos Pergami
conservabant. Quare haec omnia a primis interpretibus
tradita perpendere constituimus, quo tum e plurimi tum

Ed. Chart. XII. [2.]

Ed. Bas. V. (661. 662.)

καὶ ἀξιολογιστοτάτων εὐροῖμεν τὰς γνησίας γραφάς. καὶ μοι τὸ πρᾶγμα κρεῖττον τῆς ἐμῆς ἐλπίδος εὐρεθέν. συμφωνοῦντα γὰρ ἅπαντα ὀλίγου δεῖν εὐρον ἀλλήλοις τὰ τε συγγράμματα καὶ τὰ τῶν ἐξηγητῶν ὑπομνήματα, ὥστε θαυμάζειν συνεπῆλθέ μοι τὴν τόλμαν τῶν χθές καὶ πρώην τὰ ὑπομνήματα γραψάντων ἢ πάντων τῶν Ἱπποκράτους βιβλίων ἰδίαν ἔκδοσιν πεποιημένων, ἐξ ὧν εἰσι καὶ οἱ περὶ Διοσκορίδην καὶ Ἀρτεμίδωρον τὸν ἐπικληθέντα Καπίωνα πολλὰ περὶ τὰς ἀρχαίας γραφάς καινοτομήσαντες. καὶ μοι μακρὸς ὁ λόγος ἔδοξεν εἶναι τῶν ὑπομνημάτων, εἰ πασῶν τῶν γραφῶν μνημονεύοιμεν. βέλτιον οὖν εἶναι ὑπέλαβον τὰς παλαιὰς μόνον γράψαι, προστιθεὶς ὀλίγας τινὰς αὐταῖς, ὅσαι βραχὺ μετακινήνται καὶ τούτων καὶ αὐτῶν ἐκείνας μᾶλλον, ὅσαι παρὰ τοῖς ἔμπροσθεν ἐξη- (662) γησαμένοις τὸ βιβλίον ὠμολόγηται, τέτταρες δὲ εἰσιν αὐτῶν, δύο μὲν εἰς ἅπαντα βιβλία Ἱπποκράτους γράφοντες ὑπομνήματα Ζεῦξις τε καὶ Ἡρακλείδης, οὐκ εἰς πάντα δὲ Βακχεῖος καὶ Ἀσκληπιάδης δυσ-

fide dignissimis legitima monumenta reperta consequeremur. Resque mihi mea exspectatione cessit opportunior. Omnia namque opera, paucis exceptis, etiam interpretum commentaria sibi mutuo consentire nactus sum. Quare mihi contigit eorum audaciam admirari, qui nuper ac non pridem commentaria scripserunt aut omnium Hippocratis librorum suam editionem fecerunt, ex quibus numerantur Dioscorides et Artemidorus Capito cognominatus, qui multa in vetustis operibus innovarunt. Atque mihi de commentariis proluxa esse comparuit oratio, si omnium operum mentionem fecerimus. Quare satius esse duxi vetusta solum describere, paucis quibusdam eorum quae paululum mutata fuerunt additis. Additis quoque ipsorum auctorum scriptis, quae cum praecedentibus hujus libri explanatoribus convenere. Hi vero quatuor existunt, quorum duo Zeuxis et Heraclides in omnes Hippocratis libros commentaria scripserunt; at non in omnes, sed obscuros Bacchius et Asclepiades. Ac de his quidem satis.

Ed. Chart. XII. [2. 3.]

Ed. Bas. V. (662.)

λόγιστα, καὶ τούτων μὲν ἅλῃς, ἀναλαβόντες δὲ χάριν σα-
φιστέρας ἀρχῆς διὰ βραχείων ἐροῦμεν, ὥς εἰ καὶ μηδὲν
προειρήκαμεν. τὸ κατ' ἰατρεῖον ἐπιγραφόμενον Ἰπποκράτους
βιβλίον ἐν ἀρχῇ μὲν ἔχει κοινὸν ἀπάσης τέχνης προοίμιον,
ὥς ὀλίγον ὕστερον δείξω, καὶ διὰ τοῦτό τινες εἰκότως ἡξίω-
σαν αὐτὸ πρῶτον ἀπάντων ἀναγινώσκεισθαι, παραπλησίαν
ἐπαγγελλόμενοι διδασκαλίαν, ἣν ἐς ὕστερον ἐποιήσαντο τινες
ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν ἐπιγραφομέναις εἰσαγωγαῖς· ἐφεξῆς δὲ
τῷ κοινῷ προοιμίῳ περὶ τῶν κατὰ τὸ ἰατρεῖον ἐνεργεῖσθαι
δυναμένων διδάσκει τὰ χρησιμώτατα τοῖς ἀρχομένοις μαν-
θάνειν τὴν ἰατρικὴν τέχνην. ὅτι δ' οὕτω ταῦτα ἔχει φα-
νεῖται σοι προσέχοντι τὸν νοῦν ἀκριβῶς ταῖς ἐξηγήσεσι τῶν
ρήσεων αὐτῶν.

α'.

[3] Ἡ ὅμοια ἢ ἀνόμοια ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῶν μεγίστων, ἀπὸ
τῶν ῥηίστων, ἀπὸ τῶν πάντη πάντως γινωσκομένων.

Quo tamen clarins exordium pateat, a principio repeten-
tes paucis agemus quasi nihil praefati. Liber Hippocra-
tis qui de medici officina inscribitur, in principio quidem
communem totius operis praefationem sortitur, ut paulo
post sum demonstraturus, ob idque nonnulli ipsum omnium
primum jure legendum esse censuerunt, similem profiten-
tes doctrinam quam quidam posteriores in suis quas in-
scribunt introductionibus tradiderunt. Postea vero com-
muni prooemio quae in medici officina edi queunt ope-
rationes, eas medicam artem ediscere incipientibus utilif-
simas edocet. Quod autem haec ita sese habeant, tibi si
mentem ipsorum verborum explicationibus accurate adhi-
bueris innotescet.

I.

*An similia an dissimilia principio a maximis, a facilli-
mis, a quibuscumque quoquoque cognitis.*

Ed. Chart. XII. [3.]

Ed. Bas. V. (662.)

Εἴτε τὸ ὑγιαίνειν εἴτε τὴν ὑγίειαν εἴτε ἄλλο τι τοιοῦτον τῆς ἱατρικῆς τέχνης τέλος εἶναι τις φαίη, τοῦτο μὲν αὐτὸ δι' ἑαυτοῦ σπουδάζεται τοῖς μειοῦσι τὴν τέχνην· καὶ δῆλον ὅτι θεωρία τις ἐστίν, ἣν μαθεῖν χρὴ τὸν μέλλοντα ἐπαναρθοῦσθαι τὴν κατὰ φύσιν ἡμῶν εἴτε διάθεσιν εἴτε διοίκησιν εἴτε κατασκευὴν εἴτε ἄλλο καλεῖν ἐθέλοι τις. οὐ δι' ἑαυτὰ δὲ τὰ ἄλλα πάντα τὰ κατὰ τὴν τέχνην ἢ μανθάνομεν ἢ διδάσκομεν ἢ ὅλως ἀκούομεν, ἀλλ' ὅτι τῷ τέλει χρήσιμον ἕκαστον αὐτῶν γίγνεται· οἷον εὐθέως τὸ διαγνωστικὸν μέρος τῆς τέχνης, ὃ καλοῦσιν οἱ νεώτεροι σημειωτικόν, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἡσκήσθαι, πρότερον τοῦ θεραπευτικοῦ τοῖς μέλλουσι καλῶς ἱατρεύειν ἕνεκα τοῦ τὰς διαφορὰς τῶν νοσημάτων ἐπὶ τῶν καμνόντων ἀκριβῶς γνωρίζειν, ἐπειδὴν ἔχωσι τὸ παραπλήσιον. οὐ διοίσει δ' ἐν τῷ μέλλοντι περαινέσθαι λόγῳ τὴν ἀντικειμένην τῇ κατὰ φύσιν διοίκησει τοῦ σώματος ἡμῶν διάθεσιν ὀνομάζειν ἀμφοτέραις ταῖς προσηγορίαις, ὥσπερ γε καὶ δι' ἔθους ἐστὶ πᾶσι τοῖς Ἑλλήσι

Sive prospere valere, sive sanitatem, sive quid aliud hujusmodi artis medicae finem esse quispiam concesserit, is ipse finis propter se a viris hanc artem profitentibus studio conservatur. Atque constat theoriam quamdam esse huic perdiscendam, qui nostrum qui secundum naturam est aut affectum aut dispositionem aut structuram aut aliam quaecumque quis vocare voluerit, constitutionem instauraturus est. At non propter se cetera omnia ad artem spectantia aut discimus aut docemus aut denique auscultamus, sed quod eorum unumquodque sit ad finem utile. Ut quam primum diagnosticam artis partem, quam semioticam recentiores vocitant, therapeuticam recte medicinam facturis priorem didicisse necesse est, ut plane morborum differentias in aegrotantibus agnoscant, quum simile quiddam consequantur. Nihil autem in sequenti oratione dissentaneum erit exhortari, oppositum ei quae secundum naturam est nostri corporis dispositioni affectum utroque vocabulo nominare, quemadmodum et increbuit consuetudo Graecis omnibus, qui interdum quidem univer-

Ed. Chart. XII. [3. 4.]

Ed. Bas. V. (662.)

καὶ ποτὲ μὲν νόσημα καλοῦσιν ὅλον τοῦτο τὸ γένος, ἔστι δ' ὅτε πάθος. ὁ τρίνυν γενικώτατος αὐτοῦ σκοπὸς νῦν διδάσκεται, καθάπερ τοῦ θεραπευτικοῦ μέρους τῆς τέχνης. ὡς γὰρ ἐπ' ἐκείνου τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἰάματα, ἅτε κοινὸς ἀπάσης θεραπείας ὑπάρχει σκοπὸς, οὕτως ἐνταῦθα τοῦ διαγνωστικοῦ μέρους τῆς τέχνης ὁ κοινώτατος σκοπὸς ἔστι, διαγιγνώσκειν δύνασθαι, κατὰ τί μὲν ὅμοια τὰ περὶ τὸ σῶμα τοῦ κάμνοντός ἐστι τῶν ὑγιαίνοντων ὡς μάλιστα, καθάπερ αὐτὸς Ἱπποκράτης ἐν προγνωστικῷ διῆλθε. πρῶτον μὲν τὸ πρόσωπον τοῦ νοσέοντος εἰ ὁμοίον ἔστι τοῖσι τῶν ὑγιαίνοντων, μάλιστα δὲ εἰ αὐτῷ ἑωυτῷ τις ὁμοίος ἔστι κατὰ τι κράτιστον σκοπεῖσθαι. τὸ αὐτὸ τοῦτο καὶ τῷ περὶ ἄρθρων ἐδήλωσεν, ἐνθα παραβαλεῖν ἀξιοῖ τῷ κατὰ φύσιν ἔχοντι μέρει τοῦ σώματος τὸ πεπονθός. οὐ γὰρ ἀπλῶς εἶπεν, οὐδὲ ἐκεῖ τὴν παραβολὴν εἶναι χρὴ, ἀλλὰ τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου τὰ δεξιὰ τοῖς ἀριστεροῖς παραβα- [4] λείν ἐκέλευσε, μὴ τἀλλότρια ἄρθρα καθοράοντα, τουτέστι μὴ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ νῦν ἀξιοῖ σε

sum id genus νόσημα morbum, interdum vero πάθος affectionem vocitant. Nunc igitur generalissimus diagnosticae scopus docetur, quemadmodum therapeuticae partis medicinae. Ut enim in therapeutica contraria contrariorum sunt remedia, nimirum totius communis curationis existit scopus, sic in diagnostica illa artis parte communissimus scopus est, posse dignoscere, quatenus partes aegrotantis corporis quam optime valentium partibus sunt similes, quemadmodum ipse Hippocrates in prognostico pronuntiavit: praestantissimum est explorare, primum quidem utrum aegrotantis facies sanorum faciei sit similis, maxime vero an sibi ipsi aeger similis existat aliqua ex parte. Id ipsum et in libro de articulis declaravit, ubi parti corporis secundum naturam constitutae affectam partem conferri imperat. Non enim simpliciter loquutus est illic comparisonem esse oportere, sed hominis affecti partes dextras cum sinistris conferri iussit alienis articulis, hoc est aliorum hominum minime inspectis. Id ipsum

Ed. Chart. XII. [4.]

Ed. Bal, V. (662.)

πράττειν εἰπὼν ἢ ὅμοια ἢ ἀνόμοια ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῶν μεγίστων, ἀπὸ τῶν ῥηίστων, ὡς εἰ καὶ οὕτως εἶπε· τὰ τῶν καμνόντων σώματα προσήκει διαγιγνώσκειν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, κατὰ τί μὲν ὅμοια τοῖς τῶν ὑγιαίνοντων ἐστὶ, κατὰ τί δὲ ἀνόμοια. τοῦτο γὰρ ποιοῦντες ἀπὸ τῶν μεγίστων μὲν τῇ δυνάμει, ῥάστων δὲ γνωσθῆναι τὰς σημειώσεις τῶν παθῶν ποιησόμεθα. χρη γὰρ γινώσκειν ἡμᾶς ὡς οὐκ ἄλλα μὲν ἐστὶ μέγιστα, ῥᾶστα δὲ ἄλλα. τοῖς γὰρ αἰτοῖς σημείοις ὑπάρχει μεγίστοις μὲν εἶναι τῇ δυνάμει, εἰς διάγνωσιν δὲ ῥᾶστοις, ὡς τοῖς ἐν τῷ προγνωστικῷ κατὰ τὴν ἀρχὴν εὐθύς γεγραμμένοις ἐν τῇδε τῇ ῥήσει· ῥίς ὀξεία, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, κρόταφοι ξυμπεπτωκότες. ὅσα τε τούτων ἐφεξῆς εἴρηται. ταῦτα γὰρ ὅτι τὴν μεγίστην ἔχει δυνάμιν εἰς πρόγνωσιν οἷοις ἀγνοεῖ τῶν κατὰ τὰ μέτρια τοῖς ἔργοις τῆς τέχνης ὠμυληκότων· ὅτι δὲ τὴν διάγνωσιν ἔχει ῥᾶστην, ἴσασι τοῦτο καὶ οἱ τῆς τέχνης ἰδιῶται πάντες. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρότερον μέρος τοῦ σώματος εὐθύς εἰσελθὼν τις ἐπὶ τὸν ἄρρωστον ὁρᾷ τοῦ προσώπου. ἐαυτῷ μὲν οὖν ὁ κάμνων

sane te quoque nunc facere vult, quum dicit: *an similia, an dissimilia principio a maximis, a facillimis*; ac si ita dixisset, laborantium corpora quam primum ab initio decenter dignoscenda sunt, tum quatenus similia sint sanorum corporibus, tum quatenus dissimilia. Hoc enim agentes a maximis quidem facultate, cognitu vero facillimis morborum dignotionem adsequemur. Quandoquidem nosse nos oportet alia quidem maxima, alia vero facillima non esse, sed iisdem signis contingere facultate quidem maximis esse, ad dignotionem vero facillimis: ut in prognostico statim per initia hisce verbis conscriptum est: *nares acutae, oculi concavi, collapsa tempora*; et quae deinceps huiusmodi prodita sunt. Haec enim tum maximas ad praenotionem vires sortiri, qui mediocriter in artis medicae operationibus versati fuerint, eorum nemo ignorat, tum dignotionem facillimam habere; id norunt etiam omnes artis imperiti. Nullam enim aliam corporis partem facie priorem intuetur, quum quis statim ad infirmum ac-

Ed. Chart. XII. [4.]

Ed. Bas. V. (662.)

παραβαλλόμενος, ὡς ἐκέλευσεν, ἀσφαλεστέραν τε ἅμα τὴν
 διάγνωσιν ἴσχει καὶ οὕτως ἐπὶ τῶν μεγίστων τε ἅμα καὶ
 ῥάστων ἀρχόμενος, ἥδη τὸ τῆς τέχνης ἐξετάζοιτο. τάχα δ'
 ἂν ποτε καὶ σφαλεῖη τις ἐπὶ τῶν φύσει μὲν ἐχόντων ὀξείαν
 τὴν ῥίνα, τοὺς δ' ὀφθαλμοὺς κοίλους καὶ τοὺς κροτάφους
 συμπεπτωκότας· ἀλλ' ἐὰν εὕρωμεν ὁμοιον τῷ τῶν πολλῶν
 ἀνθρώπων τὸ τοῦ κάμνοντος σῶμα, σαφὴς ἡ διάγνωσις
 ἔσται τοῦ μηδεμίαν νόσον ἐπὶ τοῦτο μοχθηρὰν ἐνυπάρχειν
 ἢ διάθεσιν· ἐὰν δὲ κατὰ τὸ γεγραμμένον ὕψ' Ἰπποκράτους
 ἐπισκεψόμεθα, τᾶλλα τὰ κατὰ τὸ πᾶν σῶμα σημεῖα, καὶ
 φαίνεται σωτήρια, τοιοῦτον τῇ φύσει τὸ πρόσωπον τοῦ
 κάμνοντος ἐλπίσαντες, ἀκριβεστέρας διαγνώσεως χάριν ἐρη-
 σόμεθα τῶν ἐπισταμένων αὐτὸν ἔμπροσθεν. ὁμολογήσαντες
 δὲ βεβαιότεραν τὴν πρόγνωσιν. ἔχομεν, οὐ μὴν ὁμοίως γε
 ἐπιστημονικὴν, ὡς εἰ καὶ γινώσκαντες αὐτοὶ τύχωμεν τὸν
 κάμνοντα καὶ μᾶλλον γέ τοι συμφίσαντες αὐτῷ. τὸ γὰρ
 ἑωρακέναι πολλάκις ὑγιαίνοντα τὸν νῦν παρὰ φίλῳ ἔχοντα,
 διαγνωστικωτέρους ἡμᾶς ἐργάζεται τοῦ ποσοῦ τῆς διαφορᾶς

cesserit. Aegrotus itaque si sibi ipse conferatur (ut im-
 peravit Hippocrates) certiolem quoque dignotionem exhi-
 bet, atque sic tum a maximis tum simul a facillimis du-
 cto exordio; jam quod artis est perpenderit. At fortassis
 aliquis decipietur in his quibus natura sunt nares acutae,
 oculi concavi et collapsa tempora. Verum si laborantis
 corpus plerisque hominum corporibus simile comperiamus,
 nullum huic perniciosum morbum aut affectum inesse ma-
 nifesta prodet dignotio. Si vero prout ab Hippocrate
 scriptum est, inspexerimus et cetera universi corporis si-
 gna, etiam si salutaria prodeant, talem natura laborantis
 faciem esse augurati, accuratioris dignotionis gratia, qui
 antea ipsum noverunt, eos tamen percunctabimur, quibus
 nos adstipulati certiolem praenotionem consequemur; non
 tamen peraeque scientia partam ac si ipsi laborantem no-
 vissemus, imo vero ac si cum eo societatem inivissemus.
 Qui namque nunc praeter naturam se habet, quod dum
 multoties sanitate fruentem conspexerimus, eo nos digno-

Ed. Chart. XII. [4.]

Ed. Bas. V. (662.)

τῶν κατ' αὐτὸ σημείων. ἔστω γὰρ ἀκοῦσαι τε ἡμᾶς καὶ τεκμηραμένους τὸν κάμνοντα τὴν ῥίνα μὲν ὀξείαν ἔχειν, τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς κοίλους, ὃ συνήθης γε πόσῳ γινώσκει μόνος, ἰδίως δὲ καὶ τούτου χρεία τοῖς ἰατροῖς. οὐ γὰρ μόνον ὅτι παρὰ φύσιν ἔχει τὸ σῶμα, χρήσιμόν ἐστιν ἡμῖν γινώσκειν, ἀλλὰ καὶ τὸ, πόσῳ μὲν ἢ ὅς ὀξυτέρα τῆς κατὰ φύσιν ἐστὶ, πόσῳ δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ κοιλότεροι καὶ οἱ κρόταφοὶ συμπεπτωκότες, ἕκαστόν τε τῶν ἄλλων ὧν εἶπεν οὐχ ἀπλῶς δεινόν ἐστι τὸ ἐναντιώτατον τοῦ ὁμοίου, ἀλλὰ δεινότατον. ἐναντιώτατον δηλονότι τὸ πλείστιον ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν κεχωρηκός. ὡς οὖν τοῦτο δεινότατον εἶπεν, οὐχ ἀπλῶς δεινόν τὸ ἐναντιώτατον, οὕτω καὶ δεινὸν ἦτιον καὶ μᾶλλον εἰς ὅσον ἂν ἦτιόν τε καὶ μᾶλλον ἐναντίον δείκνυται. τὰ μὲν οὖν ὑπὸ τοῦ προσώπου φαινόμενα σημεῖα καὶ ῥᾶστα γνωσθήσεται καὶ μεγίστην ἔχοντα δύναμιν ἐστίν, ἅτε κατὰ τὴν ἀρχὴν εἶπεν εὐθέως, ἅτε περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξῆς

tionis modi discrepantium in ipso signorum peritiores efficit. Detur enim nos tum audiisse tum conjecturis explorasse laborantem nares quidem acutas, oculos vero concavos habere, familiaris dumtaxat modum agnoscit. Sed et hujus rei functio praecipue medicis est; non enim solum quod praeter naturam corpus afficiatur, nobis utile est dignoscere, verum etiam quatenus nares naturali sua conformatione sint acutiores, et quatenus oculi magis concavi et collapsa tempora ceteraeque partes singulae, quarum quae simili maxime contraria est, eam non simpliciter pravam, sed pravissimam pronunciavit. At maxime contrarium est quod plane a naturali constitutione recessit. Quare ut quae pars simili maxime contraria est, hanc non simpliciter gravem, sed gravissimam effatus est; si gravem minus et magis protulit, quatenus plus minusve contraria proditur. Quae igitur in facie signa conspiciuntur, et facillime dignoscenda sunt, et maximas vires sortiuntur, tum quae per initia protinus recensuit, tum quae in oculis leguntur, ea deinceps scriptis prodit. At non

Ed. Chart. XII. [4. 5.] Ed. Bas. V. (662. 663.)
 ἔγραψεν, ἃ δὲ οὐκ ὀλίγα τῶν κατὰ τὸ προγνωστικὸν εἰρη-
 [5] μένων ὑπ' αὐτοῦ, τὰ μὲν οὐ μέγιστα, τὰ δὲ οὐ ῥᾶστα,
 τὰ δὲ συναμφοτέρων ἔχοντα, μήτε μέγιστα εἶναι μήτε ῥᾶ-
 στα φανέται σοι σκοποῦντι, περὶ ὧν ἐπὶ πλέον μὲν ἐν τῇ
 κατ' ἐκεῖνο τὸ βιβλίον ἐξηγήσει λέλεκται, ῥηθήσεται δὲ νῦν
 ὀλίγα παραδείγματος ἕνεκα. τὸ γὰρ ὑπτιον κεῖσθαι καὶ τὰς
 χεῖρας ἔχειν καὶ τὰ σκέλη παραπλησίως κείμενα τοῖς παρὲ-
 τοῖς, οὐ κατὰ διάθεσιν μοχθηρὰν, ἀλλὰ διὰ μαλακίαν ἐγ-
 γίγνεται τοῦ κάμνοντος ἢ τραφῆν ὑπερβάλλουσιν· ὥστε εἰ
 μὴ τὸ ἥθος εἰδείημεν αὐτοῦ, σφαλησόμεθα. γινώσκεις δὲ
 ὧν ἐπισκεπτόμεθα πάντων τὰ ἥθη τῶν ἀδυνάτων ἐστὶ καὶ
 διὰ τοῦτο ἐπ' ὀλίγον μόλις αὐτὰ διερωτητέον, εὐρί- (663)
 σκομεν ἐνίοτε μὲν οὐ μέγα δηλοῦντα, καθάπερ ἐπὶ τῆς
 κατακλίσεως, ἐνίοτε δὲ μέγιστα, ὡς ἐπὶ τῶν κοσμίων ἦτοι
 τὸ βλέμμα θρασύτερον καὶ τὴν φωνὴν ἔχόντων. κατὰ τὰ
 αὐτὰ δὲ κατὰ τῆς ψοφούσης φύσης· ἢ γὰρ ὀδύνην ἢ παρα-
 φροσύνην σημαίνει τοῖς αἰδουμένοις τοῦτο πράττειν, ἀκούον-

pauca ex iis quae non in prognostico ab ipso pronunciata
 sunt, partim non esse maxima, partim non facillima,
 partim denique simul utrumque habentia, neque maxima,
 neque facillima, tibi exploranti declarantur, de quibus
 plura quidem in illius libri explicatione narrata sunt;
 nunc autem pro exemplo pauca narrabuntur. Nam supi-
 num jacere, brachia quoque et crura peraeque resolutis
 jacentia sortiri, id non ob pravum aegrotantis affectum,
 sed ob mollitiem aut extuberantem luxum accidit. Qua-
 re nisi ipsius aegri mores noverimus, decipiemur. Quos
 autem omnes invisimus, eorum mores nosse nobis non
 datur. Quamobrem et paucis ipsi tandem perquirendi
 sunt, quos comperimus interdum quidem non magnum
 denunciare, ut in decubitu; interdum vero maxima, ut
 in moderatis hominibus, quum truculentiorum conspectum
 ac loquutionem exhibeant, ac praeterea crepitantem fla-
 tum edant: aut enim dolorem aut mentis alienationem
 significant, quos alias id facere quibusdam auscultantibus

Ed. Chart. XII. [5.]

Ed. Bal. V. (663.)

των τινῶν. εἰ δὲ οὐδὲ φροντίζοιεν τῶν παρόντων, οὐδενὸς ἔσται σημεῖον. ὥστε κἀνιαῦθα τὸ ἥθος ἐπίστασθαι χρὴ τοῦ κάμνοντος, ὥσπερ τὸ μὲν ἔθος τῶν ἐπὶ τὴν γαστέρα κοιμωμένων, τὴν δὲ φύσιν, ὅσοι πρίουσι κοιμώμενοι τοῦ ὀδόντος ἢ τοῖς ὀφθαλμοῖς οὐκ ἀκριβῶς μύουσιν. τὰ γὰρ τοιαῦτα μετὰ τοῦ προεγνωκέναι τὸ ἥθος ἢ τὴν φύσιν τοῦ κάμνοντος ἢ παρὰ τινος τῶν ἐπισταμένων αὐτοὺς πυθέσθαι, τὴν διάγνωσιν ἴσχει καὶ ποτὲ μὲν ἀγαθὰ, ποτὲ δὲ φαῦλα σημεῖα, τὰ μὲν, ὡς τὸ μὲν μέλαν οὖρον ἢ πτύσμα μέλαν ἢ χολὴν μέλαιναν, νοσημάτων ἀρχομένων φανῆναι καὶ δύναμιν ἔχει μεγίστην καὶ διάγνωσιν ῥάστην, ὥσπερ γε πάλιν ἐξ ὑπεναντίου, τοῖς δὲ μεγίστην δύναμιν εἰς σωτηρίαν ἐν τοῖς ὀξέσι νοσήμασιν εὐπνοια καὶ οὖρον ὑπόστασιν ἔχον λευκὴν καὶ λείαν καὶ ὁμαλήν. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τῶν κατὰ διάγνωσιν αὐτάρκως εἴρηται, παραδείγματα ἐσόμενα τῶν τε μεγάλῃν ἐχόντων δύναμιν καὶ ῥάστων γνωσθῆναι καὶ τῶν γιγνωσκομένων ἡμῖν πάντα γε καὶ πάντως, ἔάν τε διὰ πεί-

puderet. Verum si nullam praesentium rationem haberent, nullius rei foret signum. Quocirca hic etiam novisse aegrotantis mores oportet, quemadmodum et in ventrem obdormientium consuetudinem eorumque naturam qui dormientes dentibus strident aut oculis plane connivent. Haec enim ubi decumbentis mores aut naturam medicus praenoverit, aut ab aliquo eorum qui ipsos norunt resciverit, dignotionem obtinet; interdum quoque bona, interdum prava signa consequitur. Prava quidem, ut quae urina nigra, aut sputum nigrum, aut atra bilis morbis incipientibus conspicitur, quae tum maximas vires, tum facillimam dignotionem habent. Bona vero, ut e contrario in morbis acutis, facilis spiratio et urina, sedimentum album, laeve et aequale consequuta, quae ad salutem vires habent maximas. Haec itaque de signis ad dignotionem spectantibus satis enunciata sunt, quo futura sint exempla eorum quae maximas habent vires et cognitu sunt facillima et quoquoeversum et quibuscumque modis nobis innotescunt, sine experimento ipsa contigerint, live ratione

Ed. Chart. XII. [5.]

Ed. Bas. V. (663.)

ρας ἢ ἂν τε διὰ λόγον σκοπῶμεν, οὐ μὴν οὔτε δύναμιν ἔχοντων τηλικαύτην οὔτε διάγνωσιν εἰοίμην, ἀλλὰ μετὰ τοῦ προγιγνώσκειν, πυνθάνεσθαι τὰ τῶν νοσοῦντων ἔθη τε καὶ ἦθη καὶ φύσεις. ἐφεξῆς δὲ ἐπὶ τῶν κατὰ χειρουργίαν ὁ λόγος ἔσται μοι προχρησιμοποιούμενος τι παράδειγμα σαφηνείας ἕνεκεν, ὃ κατὰ τὴν ἀρχὴν εὐθέως γέγραπται τοῦ περὶ ἄρθρων βιβλίου, δεδάσκοντος αὐτοῦ περὶ τῶν βραχίονος ἑξαρθρημάτων. ἐπὶ τούτου γὰρ τὸ μέγιστον καὶ ῥᾶστόν ἐστιν εἰς διάγνωσιν, εἰ στρογγύλος καὶ μικρὸς ἐν τῇ μασχάλῃ φαίνεται· οὐ γὰρ ἐνδέχεται γενέσθαι χωρὶς τοῦ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ἐκπεσοῦσαν τῆς διαρθρώσεως εἰς τὸ τῆς μασχάλης ἐνεχθῆναι χωρίον. ἡ δὲ κατὰ τὴν ἐπωμίδα κοιλότης κοινὸν ἐστὶ σημεῖον, ἐκπτώσεως μὲν βραχίονος, ἀποσπάσματος δὲ καὶ ἀκρωμίου, εἰς ὅσον ὕψος ἀνῆκει, κἄπειτα παραβαλεῖν αὐτὸ τὸ πεπονθὸς, εἴθ' ὅταν φαίνεται τὴν ἑαυτοῦ φύσιν μὴ ἔχον, ἐκπεπτωκέναι λογίζεσθαι τὸν βραχίονα. τοῦτ' οὖν τὸ σημεῖον οὐχ ὥσπερ τὸ κατὰ τὴν μασχάλην, δύναμιν εὐθύς, εἰοίμην τὴν διάγνωσιν ἔχει. εἰ δὲ μᾶλλον

sub conspectum venerint. Non tamen tantam vim habent neque promptam dignotionem, nisi prius aegrotantium consuetudines, mores et naturam noscamus ac sci-scitemur. At mihi deinceps de rebus ad chirurgiam spectantibus erit oratio, producenti in medium perspicuitatis gratia quoddam exemplum statim per initia libri de articulis scriptum, qui de brachii luxationibus docet. In hoc enim maximum ac facillimum est ad dignotionem, si id in ala rotundum ac breve appareat. Nam praeterquam brachii caput esse non potest e sua prolapsum articulatione et in alae regionem delatum. Sed epomidis cavitas prolapsionis brachii commune signum est et avulsionis acromii, quatenus in altum procedit, atque mox ipsa pars affecta conferenda est; deinde quum propriam naturam non habere deprehendatur, brachium excidisse conjectandum est. Hoc certe signum non quemadmodum quod ab axilla desumitur, tum apertam vim tum expeditam dignotionem exhibet; praeterea vero magis a viribus discedit

Ed. Chart. XII. [5. 6.]

Ed. Bas. V. (663.)

ἀπολείπεται τῇ δυνάμει τὸ κατὰ τὰς κινήσεις· ἀνατείνειν γὰρ οὐ δύναται τὸν βραχίονα καὶ θλασθέντων καὶ ταθέντων καὶ φλεγμηνάντων τῶν ἐνταῦθα μυῶν, ὥσπερ γε καὶ ὅταν ἱνὲς τινες αὐτῶν ἀποσπασθεῖσαι διὰ βάρους. ἐγὼ δὲ οἶδά ποτε καὶ τοιοῦ- [6] τὸν τι συμβᾶν, ἀποσπάσματος ἐν ἀκρωμίῳ προϋπάρχοντος, εἴτα ὕστερον ἔξαρθρῆσαντος τοῦ κατὰ τὴν ἐτέραν χεῖρα βραχίονός, ἐν παλαιίστῳ δὲ τοῦτο ἐγένετο. θεασάμενος δ' ἰατρὸς, ὁμοίως ἀμφοτέρως τῶν χειρῶν τὰς ἐπωμίδας ἀπεφήνατο προπετιῶς· πληγὴν μὲν τινα γεγονέναι κατὰ τὸ χωρίον ἔφη καὶ τὸν ἄνθρωπον εἰκότως ὀδυνᾶσθαι, τὸ δὲ ἄρθρον ἀπαθὲς εἶναι. συνεβούλευσεν οὖν εἰς τὸ βαλανεῖον ἀπελθόντα τὴν ταχίστην ἐλαίῳ πολλῷ χρώμενον ἐνδιατρῆσαι τῷ κατὰ τὸν πύελον ὕδατι καὶ ἐπειδὴ ἐξέλθης, σκεπάσας τὸ πεπληγὸς μόριον ἐρίοις διαβρόχοις ἐξ ἐλαίου μετὰ βραχείος κηροῦ κατάκλινέ τε καὶ ἡσυχίαν ἄγε. γενομένων τούτων ὁ μὲν ἄνθρωπος ὠδύνηται δι' ὕλης νυκτός· ἔωθεν ἐκάλεσεν ἐκεῖνόν τε τὸν ἰατρὸν αὐτὸν καὶ τινὰς ἄλλους δὴ τῶν ἀλόγῳ τριβῇ τὴν τέχνην με-

signum quod ex motu colligitur. Aeger namque brachium sursum tollere non potest, contusis, tensis ac inflammatis istis musculis, sicut etiam quum quaedam eorum fibrae altius avulsae sunt. Ego vero novi huiusmodi quidquam nonnunquam obortum, avulsione primum acromio insidente, postea laxato alterius manus brachio, in palaestra autem id acciderat. Speculatus autem medicus simili modo utrasque manuum epomidas, altera alteri collata, suam temere tulit sententiam: vulnus quidem aliquod huic regioni illatum fuisse asseruit, ac jure hominem dolere, articulum vero illaesium esse. Quare consuluit, der repente balneum adire et copioso utentem oleo in solii aqua commorari, eoque egressum laesa parte lanis oleo cum pauca cera perfusis operta, tum decumbere tum quietem agere. His factis homo totam noctem dolore vexatus est, et mane illum eundemque medicum et quosdam alios arcessivit ex iis sane qui citra rationem trita via artem exercent,

Ed. Chart. XII. [6.]

Ed. Bas. V. (663.)

ταχειρίζοντων. ὁ κατὰ τὴν προτεραίαν σφαλεῖς ὑπὸ προ-
πειθείας ἀπερισκέπτως ἀποηνάμενος, ὡς κατὰ φύσιν ἔχειν
τὸ ἄρθρον. ἀφικνούμενος οὖν ἐπὶ τὸν κάμνοντα καὶ θεα-
σάμενος αὐτοῦ δύο φανυλοτέρους ἰατροὺς ἠγανάκτησε μὲν
ὡς ἀτιζόμενος, οὐκ ἐμφήνας δὲ αὐτὰ τοῦτο τῷ κελεύσαντι,
προπειέστερον ἔτι διὰ τὸ καὶ θυμοῦσθαι κατὰ φύσιν ἔχειν
ἀπεφήνατο τὴν διάρθρωσιν, ὁμοίας εὗρίσκων ἀμφοτέρως
τὰς ἐπωμίδας, ὡς ἂν καὶ φλεγμονή τις ἦν προπεφυκνύα τοῖ
πληγέντος ὤμου. καταντλησάμενον οὖν ὕδατι πολλῷ θερμῷ
τὸν κάμνοντα, παραχρυσμένου συνεχῶς ἐλαίου δαψιλῶς ἐκέ-
λευσεν ἐρίοις αὐθις ἐνεκλιχθέντα παραπλησίως ἡσυχάζειν.
ὡς δὲ τούτων γενομένων οὐδὲν ὦνητο, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν
ἐκλήθη καὶ θεασάμενος τὸν ἀνώδυνον ὤμον κοιλοτέραν
ἔχοντος τὴν ἐπωμίδα τοῦ πεπονθότος, ὡς ἂν ἠϋξημένης τῆς
φλεγμονῆς ἐσκόπουν ἐπιμελῶς τὸν δοκοῦντα κατὰ φύσιν ἔχειν
ὤμον. ἐφαίνετο γάρ μοι τὸ κατ' αὐτὸν ἀκρώμιον ἄνω κε-
χωρημέναι. κινηθεὶς οὖν ἐκ τούτου τε καὶ τοῦ μηδὲν ἐκ
τῆς προσηκούσης θεραπείας ὠφελῆσθαι τὸν ἄνθρωπον εἰς

ille pridie temeritate deceptus articulum secundum natu-
ram se habere inconsulto protulerat. Quum ergo ad ae-
grotantem accederet ac duos alios medicos ipso imperitio-
res conspiceret, ut parvi ductus moleste tulit, id ipsum
tamen dissimulans sententiam roganti promptius adhuc ob
indignationem asseruit, articulationem secundum naturam
esse, quum utrasque epomidas similes inveniret, quodque
prius vulnerati humeri quaedam inflammatio ortum habe-
ret. Quare persusum aqua copiosa calida laborantem, af-
fuso subinde oleo multo iussit lanas rursus involutum si-
militer quiescere. Quum autem his factis nihil juvaretur,
ego tertio die vocatus sum, qui conspiciens humerum do-
lore vacuum magis cavam epomidem habere; tumentem ob
auctam inflammationem humeri affecti epomide, humerum
qui secundum naturam se habere videbatur, sursum reces-
sisse. Itaque concitatus ego tum hoc indicio, tum eo quod
per congruentem curationem homo nihil levaretur, inje-

Ed. Chart. XH. [6.]

Ed. Bas. V. (663.)

τὴν τοῦ φλεγμαίνοντος ὤμου μασχάλην ἐνθεῖς τοὺς δακτύλους, εὗρόν ἐν αὐτῇ σχεδὸν τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος. ἀλλ' ὁμως ἀσφαλιστέρας ἔνεκα διαγνώσεως ἐπεσκεψάμην καὶ τὴν τοῦ ἐτέρου ὤμου μασχάλην, ὡς δὲ οὐδεὶς ὄγκος ἦν ἐν αὐτῇ τοιοῦτος, ἐξηρθρηκέναι μὲν τὸν βραχίονα ἔφην, τοὺς ἰατροὺς δὲ ἀγνοῆσαι, διὰ τὸ μὴ γινῶναι κατὰ τὴν ἐτέραν χεῖρα τὸ ἀκρώμιον ἀποσπασάμενον, ἔπειτα παραβάλλειν ὡς κατὰ φύσιν ἔχοντα τὸν ὤμον πεπληγμένον. μαθεῖν δὲ ἡμῖν ἔστιν, ἔφην, πυνθανομένοις τοῦ πάσχοντος, εἰ ἐπλήγη ποτὲ τὸ ἀκρώμιον τῆς ἐτέρας χειρός. ὁ δὲ ἐν ἀρχῇ μὲν οὐκ εἶχε λέγειν, ἀναμνησθεῖς δὲ ὕστερον ὁμολόγησεν ἔξ ὀχλήματός ποτε αὐτὸν ἐκπεσόντα πεπληγχαί τε καὶ ῥαδίως ἄπονον γεγονέναι τρισὶν ἢ τέτρασιν ἡμέραις, ἔριον μετ' ἐλαίου κατὰ τῆς πληγῆς ἐπιθέντα. τίνος οὖν ἔνεκα ταῦτα εἴρηται μοι; τοῦ δεῖξαι πόσον ἀξιώματι διενήνοχεν ἀλλήλων τὰ σημεῖα, δι' ὧν ἡ γνώσις γίγνεται τῶν κατὰ χεῖρα παθῶν. τὸ μὲν γὰρ μὴ δύνασθαι τὴν πεπονθυῖαν ἀνατεῖναι χεῖρα κοινὰ καὶ ἄλλων πλειόνων εἰσί. καὶ γὰρ οἱ τένοντές τῶν ἐνταῦθα

ctis sub inflammati humeri axillam digitis, in ipsa cominus brachii caput comperi. Verumtamen certioris dignotionis gratio alterius quoque humeri alam inspexi. Quod vero in ea nullus ejusmodi tumor esset, brachium luxatum esse pronunciaui et medicos ignorasse, quod alterius manus acromium avulsum fuisse minime novissent; deinde vulneratum humerum, ac si secundum naturam se haberet, compararent. Nobis autem discere licet, inquam, ex aegroto sciscitantibus, an alterius manus acromium aliquando plagam acceperit. Ille principio quid diceret non habebat, postea recordatus se quondam ex vehiculo decidentem et vulneratum fuisse concessit, et facile lana oleo inebriata tribus aut quatuor diebus super ictam partem imposita laboris expertem evasisse. Sed quorsum haec a me dicta sunt? quo demonstrem quantum dignitate inter se signa discrepent, quibus morborum manus cognitio proditur. Non enim posse manum affectam attollere, multis quoque aliis pluribus commune. Etenim tendones hic musculo-

Ed. Chart. XII. [6. 7.]

Ed. Bas. V. (663.)

μυῶν καὶ αὐτοὶ πολλάκις οἱ μύες σκισσόμενοι καὶ φλεγμαί-
νοντες, ἔτι δὲ θλασθέντες ἢ βύθιον ῥήγμα ἔχοντες ἢ καὶ
τινων ἰνῶν ἀπορραγείσων ἐν αὐτοῖς ἀδύνατοι γίνονται πρὸς
τὸ μετέωρον ἀναφέρειν τὴν χεῖρα· δι' αὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ
ὀδυνῶνται κατὰ τὰς κινήσεις, οἱ μόνον τὰς τας, ἀλλὰ καὶ
τὰς ἄλλας τῆς χειρός. ἢ δὲ κατὰ τὴν ἐπωμίδα κοιλότης
κοινὴ καὶ αὐτὴ πρὸς ἐπίσπασμα. ὁ δὲ ἐν μασχάλῃ παρὰ
φύσιν ὄγκος σκληρὸς καὶ ἐπιφερὴς, ἱκανὸν σημεῖον ἐκπεπτω-
[7] κότης βραχίονος, ὥστε μόνῳ γε αὐτῷ πιστεύσας οὐκ
ἂν ἁμάρτοι, καὶ μέντοι καὶ ῥάστην ἔχει τὴν διάγνωσιν ἐν-
ταῦθα καὶ χρὴ μόνον εἰς τὴν μασχάλην τοὺς δακτύλους ἐν-
θέντα ψαῦσαι τῆς ἑξοχῆς καὶ φανεῖται σαφῶς ἢ κεφαλὴ
τοῦ βραχίονος ἐνταῦθα. τὰ δὲ τῶν μυῶν πάθη διὰ τὸ
μήτ' ἀνατείνειν δύνασθαι τὸν βραχίονα μήτε ἀνωδύνως
κινεῖν, γυμνασμένου τε δεῖται λογισμοῦ καὶ πολλῆς περι-
σκεπτικῆς χρῆσει· συνεισέρχεται γὰρ μὴν καὶ τούτων ἡ γνῶ-
σις τοῖς μεγίστην τε δύναμιν ἔχουσι καὶ ῥάστοις γνωσθῆναι,
εἴαν τ' ἐμπειρικῶς εἴαν τε λογικῶς μεταχειρίζηται τις τέχ-

rum etiam saepenumero ipsi musculi scirrhus, phlegmone
et praeterea contusione aut alia ruptione, vel etiam qui-
busdam ipsorum fibris abruptis, laesi ad sublimem manus
elationem redduntur impotes. Has autem ob ipsas causas,
imo non solum per hocce, verum etiam ceteros manus
motus doloribus vexantur. Sinus vero epomidis ossi di-
vulso quoque communis est. At rotundus durusque in ala
praeter naturam tumor satis idoneum prolapsi humeri si-
gnum est. Quare qui soli ipsi fidem habuerit, is nequa-
quam aberraverit, quin et facillimam in eo dignotionem
obtinet, quem solum oportet extuberationem contingere,
immissis in alam digitis, qua humeri caput evidenter agno-
scetur. Sed musculorum affectus, quod neque sursum hu-
merum attollere queant, neque citra dolorem movere,
exercitatum rationem summamque animadversionem exi-
gunt. Incedit igitur horum signorum cognitio cum iis
quae tum maximis pollent viribus, tum cognita facillimis,
sive quis empiricam, sive rationalem medendi artem pro-

Ed. Chart. XII. [7.]

Ed. Bas. V. (663. 664.)

νην. ὁ τε γὰρ ἐμπειρικός ἐπισκοπούμενος τὰς ὑπ' αὐτῶν
καλουμένας συνδρομας, αἱ τινές εἰσι συμπτωμάτων ἀθροί-
σματα ὅταν πολλάκις θεάσῃται τὰ αὐτὰ καθ' ἓνα καιρὸν
ὁμοίως πάντα μνημονεύει, καὶ πεῖδαν ἐκ τῆς τηρήσεως ταύ-
της πολλῶν συνδρομῶν ἐμπειρίαν ἔχῃ, τὴν καὶ αὐτὰ δ' αἰσθάν-
νεται, τίνα μὲν ἐν πολλαῖς συν- (664)δρομαῖς ἐθεάσατο
συμπτώματα, τίνα δὲ ἐν μιᾷ μόνῃ, καὶ οὕτως εἰς ἔννοιαν
ἔρχεται τῶν κοινῶν τε καὶ ἰδίων, ὥς πάλιν ἔπεται γνώσις
τῆς κατὰ δύναμιν διαφορᾶς τῶν σημείων. ὁ μὲν γὰρ ἐν
πολλαῖς ὡφθῇ συνδρομαῖς ἢ πάσαις πολὺ λείπεται τῶν ἐν
μιᾷ μόνῃ φανέντων, τὸ δὲ ἐν ὀλίγαις ἔλαττον τούτων καὶ
μάλιστα τὸ κατὰ δύο μόνας. ὁμοίως οὖν ὥσπερ καὶ τῶν
ἰδίων ἐγένετο τηρητικός τε καὶ μνημονευτικός ὁ ἐμπειρικός
ιατρός, οὕτω καὶ τῶν κοινῶν· καὶ γὰρ ταῦτα πάντῃ τε
καὶ πάντως ἅμα τοῖς ἰδίοις ἐτήρησεν, ὅσα μὲν ἐκείνοις γι-
γνόμενα. πολὺ δὲ μᾶλλον τε καὶ θᾶττον ὁ τῷ λόγῳ τῶν
σημείων ἐκάστον πάθος εὑρεῖσιν ποιησάμενος, ἐν ᾧ τὰ τε

fiteatur. Empiricus enim inspiciens quas syndromas aut
concurfus vocitat, quae sunt symptomatum acervationes,
quum multoties eadem uno tempore spectaverit, peraeque
omnia meminit. Atque quum ex hac observatione mul-
torum concursuum experientiam habeat, tunc indicium fe-
cit, se nonnulla quidem in multis concursibus, quaedam
vero in uno solo symptomata conspexisse sicque in rerum
communium, tum propriarum speculationem venit,
quam rem sequitur notitia signorum viribus discrepantium.
Quod enim in multis quidem aut omnibus concursibus
conspicuum est, longe iis cedit quae in uno solo compa-
ruere; quod vero in paucis, minus is cedit, ac praecipue
quod in duobus. Verum tamen quemadmodum et propria
observavit et memoriae prodidit empiricus medicus, ita et
communia. Haec etenim passim et ubique una cum pro-
priis observat quaecumque illis oboriuntur. Qui vero ra-
tione nititur multo magis celeriusque singulorum morbo-
rum signa comperit, et ubi propria sint et ubi commu-

Ed. Chart. XII. [7.]

Ed. Bas. V. (664.)

ἴδια καὶ τὰ κοινὰ, μὴ ὅτι χρόνον πολὺν ἀναμείνας, ὥσπερ ὁ ἐμπειρικός, ἀλλὰ μηδεμίαν ἡμέραν ἢ ὥραν. νοήσας γὰρ ἐκπεπτωκότα τῆς ἰδίας βραχίονα χώρας καὶ πρὸς τὴν μασχάλην ἐννηνεγμένον, πρῶτον μὲν ὡς ἐνταῦθα παρὰ φύσιν ὄγκος φανεῖται συνεπινοεῖ, δεῖτερον δὲ ὅτι κοῖλος ὁ κατὰ τὴν ἐπωμίδα τόπος ἐσται, τῆς πρότερον ἐν αὐτῷ κεφαλῆς τοῦ βραχίονος ἐστιερωμένος, εἰς τὸ κατὰ τὴν μασχάλην χωρίον μεθεστηκυίας, προσέτι δὲ καὶ ὡς ὁ τῆς ὀμοπλάτης αὐχὴν, ὃς ἐπικείμενος τῷ βραχίονι ἀνατείνεσθαι τὴν χεῖρα κωλῑεὶ καὶ ὡς ὀδυνῆσονται σφοδρῶς οἱ μύες ἰσχυρῶς τεινόμενοι, κινεῖν οὕτως τὸν βραχίονα προαιρούμενοι· ὥσαύτως δὲ καὶ ὅτι παρὰ τὰς πλευρὰς παράγειν ἐπιχειροῦσι τὸ πεπονθὸς κῶλον ὀδυνᾶσθαι συμβήσεται. ὥστε καὶ οὕτως εἴσεται πάντη τε καὶ πάντως οὐ μόνον τὰ μεγίστας ἔχοντα δυνάμεις, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα. διὰ μιᾶς γὰρ ὁδοῦ πάντα εὑρίσκεται, διὰ τῆς ἐτέρας ἀγνωσθῆναι τοῖς μὴ ῥάστοις εὑρίσκομεν, ἀλλὰ κατ' ἐνδειξιν. ἡ γὰρ ἐν τῇ μασχάλῃ κεφαλὴ τοῦ βραχίονος ἐτοιμοτάτην ἔχει τὴν δύναμιν, ἡ δὲ

nia; nec velut empiricus diuturnum tempus, imo nullum diem horamve moratur. Speculatus enim brachium a propria regione excidisse et ad axillam invectum esse, primum quidem quod hic contra naturam tumor appareat mente perpendit. Deinde vero quod cavus epomidis locus sit, brachii capite prius ipsi insidente exutus, in alae regionem translato. Praeterea quod scapulae cervix brachio incumbens manum sursum tolli prohibent. Tum etiam quod musculi vehementer extensi admodum doluerint, quum brachium ita movere praemoliuntur. Similiter quoque quod, quum ad costas partem affectam adducere tentant, eam vexari doloribus acciderit. Atque sic passim et ubique non modo quae maximas vires sortiuntur, verum etiam et cetera signa noverit. Hac enim una via cuncta inveniuntur; altera quum ignorentur non facillime, sed demonstratione comprehendimus. In ala namque brachii caput magnam vim habet et facillime digno-

Ed. Chart. XII. [7. 8.]

Ed. Bas. V. (664.)

τῶν μυῶν διάθεσις ἐπισκέψεως πλείονος δεομένη, ἀλλ' ὁμως καὶ αὕτη κατ' ἀμφοτέρα λειπομένη τῷ τε τῆς διαγνώσεως ῥάστῳ καὶ τῇ δυνάμει τοῦ κατὰ τὴν μασχάλην ὄγκου, διὰ τῆς αὐτῆς θεωρίας τοῖς τεχνικοῖς ἰατροῖς εἰς γνῶσιν ἔρχεται. εἰκότως οὖν Ἱπποκράτης ἐκέλευσε τὰς διαγνώσεις τῶν παθῶν, ἃς καὶ σημειώσεις ὀνομάζουσιν οἱ νεώτεροι κατὰ τὴν ὁμοίου καὶ ἀνομοίου θεωρίαν ποιεῖσθαι πρὸ τῶν ἄλλων τῆς τέχνης ἔργων, τουτέστι τῶν κατὰ πρόγνωσιν τε καὶ θεραπείαν. εἰκότως δὲ καὶ διὰ τῶν μεγίστων τε τῇ δυνάμει καὶ ῥάστῳ τῇ διαγνώσει καὶ πρὸς τούτοις ἐν τρίτον τὸ, πάντα μὲν καὶ πάντως τούτοις γιγνωσκομένον, ἀπολειπομένων δὲ ἀξιώματι τε καὶ τῷ τῆς διαγνώσεως ἐτοίμῳ. προειρηκὼς οὖν διὰ τούτων ἀφ' ὧν χρὴ τὰς διαγνώσεις τῶν παθῶν ποιεῖσθαι, τουτέστιν ὅτι διὰ τῶν ὁμοίων τε καὶ ἀνομοίων τοῖς κατὰ [8] φύσιν ἔχουσιν, ὅπῃα γε ταῦτα ὑπάρχει, μεταβαίνει κατὰ τὴν ἐξῆς ῥῆσιν, ἐπὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν ὀνομαστικῶς λέγων.

scitur, at musculorum affectus majorem inspectionem possulant. Verum tamen et ipsi utrique tum dignotionis facilitati, tum viribus tumoris axillae cedentes, eadem speculatione artis peritis medicis in cognitionem veniunt. Merito igitur Hippocrates ante alia artis opera, hoc est ante praenotionem et curationem morborum dignotionem (quam juniores significationem appellant) similitum ac dissimilitum speculatione consruui voluit. Merito etiam et vi maximis et dignotione facillimis, ad haec etiamnum tertio his passim et ubique cognitis, dignitate vero et dignotionis facilitate cedentibus. His itaque praefatus, a quibus morborum dignotiones obeundae sunt, hoc est, quod et per similia et dissimilia secundum naturam se habentibus, qualia haec sint, sequenti textu, ad eorum doctrinam prolatis his verbis deflectit.

β.

Ἄ καὶ ἰδεῖν καὶ θιγεῖν καὶ ἀκοῦσαι ἐστι.

Τὸ διαγνωστικὸν τῶν παθῶν μέρος τῆς τέχνης πάντων πρῶτον ἀσκεῖν ἀξιώσας, ἐκ τῶν ὁμοίως τε καὶ ἀνομοίως ἐχόντων κατὰ τὸ σῶμα τοῦ κάμνοντος, ὡς πρὸς τοὺς ὑγιαίνοντας· καὶ ὡς τὰ μὲν ἐστὶ καὶ μέγιστα καὶ ῥᾶστα, τὰ δὲ σὺν αὐτοῖς ἐξ ἀνάγκης γιννώσκεται. νῦν ἤδη τίνα ταῦτά ἐστι, καθάπερ ἔφην, διδάσκει λέγων, ἃ καὶ ἰδεῖν καὶ θιγεῖν καὶ ἀκοῦσαι ἐστι· ἰδεῖν μὲν δηλονότι τὰ ὁρατά, θιγεῖν δὲ τῶν ἀπτῶν, ἀκοῦσαι δὲ τῶν ἀκουστικῶν. τὸ μὲν οὖν κατὰ τὸ πρόσωπον ἐν ἀρχῇ τοῦ προγνωστικοῦ γεγραμμένον ἐστὶν ἰδεῖν, ὅτινα μὲν ὀξεῖαν, ὀφθαλμοῖς κοίλους καὶ κροτάφους συμπεπιτωκότας· θιγεῖν δὲ τῶν ὠτων ψυχρῶν, ἰδεῖν δὲ ἅμα καὶ θιγεῖν τοῦ κατὰ πρόσωπον δέρματος· σκληροῦ γὰρ καὶ καρφαλίου καὶ περιτεταμένου· ἀκοῦσαι δὲ τῶν ἐν τοῖς ἐφεξῆς τοῦ βιβλίου εἰρημένων, πταρμου καὶ βηχὸς καὶ φύσης καὶ ψόφου ἢ φθεγγομένου τε καὶ παρὰ

II.

Quae et videre et tangere et audire decet.

Quum aequum censuerit artis partem diagnosticam morborum dignotioni dicatam omnium primam per ea exerceri quae in aegrotantis corpore tum similiter, tum dissimiliter afficiuntur, prout sanis conferuntur et prout sunt quaedam et maxima et facillima, quaedam cum ipsis necessario noscuntur; nunc jam (quemadmodum commentatus sum) quanam illa sint, his verbis docet: *quae et videre et tangere et audire decet*. Videre quidem licet quae sub visum, tangere quae sub tactum, et audire quae sub auditum cadunt. Enimvero quod de facie per initia prognostici scriptum est, videre licet, nares acutas, oculos concavos et collapsa tempora; tangere, aures frigidas; videre simul et tangere cutem faciei duram, aridam et obtentam; audire quae in libri serie pronunciata sunt, sternutamentum, tussim, flatum, strepitum aut lo-

Ed. Chart. XII. [8. 9.]

Ed. Baf. V. (664.)

φύσιν τοῦ κάμνοντος ἦτοι κατὰ παραφροσύνην ἢ κλαγγώδη ἢ βραγγώδη ἢ τοιοῦτόν τι πάθος ἐχούσης τῆς ψυχῆς. ἐν δὲ τοῖς κατὰ χειροουργίαν ἰδεῖν μὲν ἐστὶ τὰ μελαινόμενα, τὰ ἐρυθραίνόμενα, τὰ καθ' ὁντιναοῦν τρόπον ἐξαλλάττοντα τὴν κατὰ φύσιν χροιάν ἢ φυλάττοντα· καὶ πρὸς τοῦτοις εἶτι, καθάπερ ἐπὶ τοῦ κατ' ὄμον ἄρθρου, κοιλότητα μὲν ἐπωμίδος, ἀκρωμίου δὲ ἀνάτασιν ἰδεῖν ἐστὶ· θιγεῖν δὲ τῆς ἐν μασχάλῃ κεφαλῆς, ἀκοῦσαι δὲ τῶν γιγνομένων ψόφων ἐν τῷ κάμνοντος σώματι, καθάπερ ἐπὶ θώρακος συντετριμμένου, πνεύματος ἐκφυσιμένου πρὸς τὸ τραῦμα.

γ'.

Ἄ καὶ τῇ ὄψει καὶ τῇ ἀφῇ καὶ τῇ ἀκοῇ καὶ τῇ ῥινὶ καὶ τῇ γλώσσει καὶ τῇ γνώμῃ ἐστὶν αἰσθῆσθαι.

Τῶν αἰσθήσεων ἀπάσαις τὴν γνώμην ἐφεξῆς ἔταξεν, ὅπερ ἐστὶ τὴν διάνοιαν, ἣν τε καὶ νοῦν καὶ φρένα [9] καὶ λόγον κοινῶς οἱ ἄνθρωποι καλοῦσιν. ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν κατὰ

quentem praeter naturam aegrotum, aut vocem cum delirio, aut stridulam, aut raucam, aut ejusmodi quopiam vitio affectam. In morbis ad chirurgiam spectantibus cernere quidem licet quae nigrescunt, quae rubent, quae quocumque modo naturalem suum colorem immutant aut tuerentur. Ad haec etiamnum ut in humeri articulo epomidis quidem cavitatem et acromii extensionem videre licet; caput vero in ala tangere; audire denique eos qui in laborantis corpore strepitus eduntur; quemadmodum qui in thorace perforato, spiritu per vulnus efflante strepitant.

III.

Quae et visu et tactu et auditu et naribus et lingua et mente sentire licet.

Cum sensibus omnibus externis intellectum serie collocavit, hoc est intelligentiam, quam et mentem et animum vulgo et rationem homines vocitant. Quia vero et

Ed. Chart. XII. [9.]

Ed. Bas. V. (664.)

φωνήν ἐστὶ τις λόγος, ἀφορίζοντες οὖν τοῦτον τὸν προειρημένον λόγον οἱ φιλόσοφοι καλοῦσιν ἐνδιάθετον, ὃ λόγῳ τὰ τε ἀκόλουθα καὶ τὰ μαχόμενα γινωσκομένους ἐμπεριέχεται καὶ διαίρεσις καὶ σύνθεσις καὶ ἀνάλυσις καὶ ἀπόδειξις, ὅσα τ' ἄλλα τοιαῦτα. διὰ τί δὲ τῶν ῥινῶν καὶ τῆς γλώττης αἰσθήσεων ἰδίᾳ πρότερον οὐ μνημονεύσας ἐν τῷ φάναι, ἃ καὶ ἰδεῖν καὶ θιγεῖν καὶ ἀκοῦσαι ἐστίν, ἐξῆς τῶν πέντε μετὰ τῆς γνώμης ἐμνημόνευσεν, εἰκότως ἐξήττηται. καὶ δὴ καὶ λέλεκται πολλοῖς τὰ μὲν ἀπίθανα καὶ ἀνάξια μνήμης, τὰ δὲ πιθανὰ καὶ μνήμης ἄξια, τὴν ἀρχὴν ποιησαμένοις ἐνθένδε. τὸν Ἱπποκράτην φασὶ κελεύειν ἡμᾶς τὰς διαγνώσεις ποιεῖσθαι τῶν παθῶν ἐξ ὁμοιότητός τε καὶ ἀνομοιότητος τῶν αἰσθητῶν. αἰσθητὰ δὲ κυρίως λέγεται τὰ μὴ θεόμενα δυνάμει εἰτέρας εἰς διάγνωσιν, ἀλλ' ἀρκούμενα μόνῃ τῇ διὰ τῆς αἰσθήσεως γνώσει· οὐ κυρίως δὲ ὅμως λέγεσθαι καὶ αὐτὰ κατὰ τὴν αὐτὴν προσηγορίαν αἰσθητὰ τὰ διὰ πλειόνων αἰσθήσεων ἅμα μνήμη τε καὶ τῷ καλουμένῳ συνθέτω τε

in voce quaedam ratio est, propterea illam sejungentes philosophi praedictam rationem mente conceptam appellant; qua ratione rebus cognitis et consentanea et repugnantia comprehenduntur; divisio quoque, et compositio, et resolutio et demonstratio et quaecumque sunt ejusmodi cetera. Cur vero narium et linguae sensuum seorsum prius immemor, hoc in textu, *quae et videre et tangere et audire licet*, postea horum quinque cum mente meminerit, decenter quaeritur. Atque sane et a multis nonnulla quidem absurda memoriae indigna; quaedam vero probabilia et commemoratione digna enarrata sunt, ducto hinc exordio. Hippocratem asserunt nobis praecepisse, ut ex eorum quae sub sensus cadunt similitudine ac dissimilitudine morborum dignotiones constitueremus. Sensilia vero proprie dicuntur quae ad dignotionem non alias vires desiderant, sed soli quae sensu fit cognitioni subministrant. Atque haec sensilia dici volunt, non tamen proprie ipsa appellatione quae pluribus sensibus simul tum

Ed. Chart. XII. [9.]

Ed. Bas. V. (664.)

ἅμα καὶ κεφαλαίῳ τῷ λόγῳ τὴν διάγνωσιν ἔχοντα. τὸ μὲν οὖν χρῶμα τῶν κυρίων λεγομένων αἰσθητῶν εἶναι, καθάπερ τὸν χυλὸν καὶ τὸν ἀτμὸν καὶ τὴν φωνήν, ὡσαύτως δὲ σκληρότητα καὶ μαλακότητα καὶ θερμότητά τε καὶ ψυχρότητα καὶ συνελόντι φάναι, τὰς ἀπίας ἀπάσας ποιότητας· οὔτε δὲ μῆλον οὔτε ροιὰν οὔτε ἄπιον οὔτε ἄλλην οὐσίαν φασὶν ὅλην αἰσθήσει γνωστὴν ὑπάρχειν, ἀλλ' ὡς ὁ Πλάτων ἔλεγε δόξῃ μετ' αἰσθήσεως ἀλόγον, δόξαστα δὲ τὰ πάντα εἶναι καὶ διὰ τοῦτό γε που σφάλ्लεσθαι πολλάκις ἐν ταῖς διαγνώσεσιν αὐτῶν ἐνίους, ὅταν ἦτοι χρῶμα μόνον ἢ σχῆμα ἢ ἄμφω ταῦτα θεάσῃται τις παραπλήσια τῷ πρόσθεν ὠφελοῦντι. καὶ γὰρ μῆλα καὶ ροιάς καὶ ἄπια καὶ σταφυλὰς καὶ κάρυα καὶ ἄλλα πολλὰ φαίνεσθαι σιτίων πεπλασμένων ἐκ κηροῦ, πρὶν ὁσμήσασθαι τε καὶ γεύσασθαι καὶ ἄψασθαι τοῖς ἀληθινοῖς ἀπαράλλακτα· πάσαις δ' ἂν τινὰ ταῖς αἰσθήσεσιν ὑπερβάλλοντα, τὴν χρῆσιν αὐτῶν μὴ δύνασθαι σφαλῆναι. τὸ δὲ πάσαις ὑπερβάλλειν οὐκ ἄνευ μνήμης καὶ συναριθμήσεως καὶ ταύτην οὔτε αἰσθήσεως οὔτε μνήμης,

memoria, tum ratione, quum compositam et maxime contractam vocitant dignotionem instituunt. Itaque colorem ex iis quae praecipua sensilia dicuntur esse ferunt, quemadmodum saporem, odorem, vocem, praeterea duritiem, mollitudinem, calorem, frigus, et uno nomine qualitates omnes tractabiles; neque vero malum, malum punicum, neque pirum, neque aliam substantiam, totam sensu notam esse proferunt, sed ut Plato dicebat, opinione cum sensu bruto omniaque esse opinabilia; et propterea quaedam plerumque in ipforum dignotionibus decipi, quum vel colorem tantum, vel figuram, vel haec ambo rei prius conferenti consimilia conspiciant. Etenim mala, mala punica, pira, uvas, nuces, juglandes, et alia multa cibaria, ex cera formata, priusquam et odore percipiantur et gustentur tanganturque, a veris non discrepantia videri. Qui vero cunctis praepollet sensibus, eum ipforum usu falli minime posse. Cunctis autem praepollere sensibus citra

Ed. Chart. XII. [9.]

Ed. Bas. V. (664. 665.)

ἀλλὰ τῆς γνώμης ἔργον εἶναι, τούτέστι τῆς διανοίας. ὁνομάζουσι δὲ τὴν συναρίθμωσιν οὐχ οὕτως μόνον, ἀλλὰ καὶ συγκεφαλαιώσιν. ὅτε μὲν οὖν εἶπεν Ἰπποκράτης, ἃ καὶ ἰδεῖν καὶ θιγεῖν καὶ ἀκοῦσαι ἐστίν, ὥς ἐν παραδείγματι μοῖρα μνημονεῦσαι φασὶ τῶν αἰσθητῶν αὐτῶν· ὅποτε (665) δὲ ἀποχωρήσας τῶν ἀπλῶς τε καὶ κυρίως αἰσθητῶν ἐπὶ τὰς ὅλας οὐσίας μετέβη προσηκόντως αὐτὸν ἐνταῦθα, τῶν δὲ αἰσθήσεων ἀπασῶν καὶ σὺν αὐταῖς γνώμης μνημονεῦσαι ὥς εἶναι τὸν ὅλον λόγον τοιοῦτον ἄρχεσθαι. προσήκει τὸν ἰατρὸν τῆς τῶν παθῶν διαγνώσεως, ἀπὸ τῆς τοῦ ὁμοίου τε καὶ ἁνομοίου θεωρίας, ἐνίοτε μὲν ἐπὶ μόνων τῶν ἀπλῶν ποιότητων ποιούμενον τὴν παραβολήν, ἐνίοτε δὲ ὅλων τῶν σωμάτων. ἔστι μὲν γὰρ ἥδε ἡ ἐξήγησις οὐχ ἄλογος, ἔστι δὲ καὶ εἰέρα τις τοιάδε. τὸν Ἰπποκράτην φασὶν, ὅποτε μὲν εἶπεν ἃ καὶ ἰδεῖν καὶ θιγεῖν καὶ ἀκοῦσαι ἐστίν, ἐπὶ τοῦ ἰατροῦ πεποιῆσθαι τὸν λόγον, ὅποτε δὲ ἐφεξῆς τῶνδὲ φησιν, ἃ καὶ τῇ ὄψει καὶ τῇ ἀκοῇ καὶ τῇ ἀσῇ καὶ τῇ ῥινὶ καὶ τῇ γλῶσση καὶ τῇ γνώμῃ ἐστὶν αἰθέσθαι, ἐπὶ τοῦ κάμνοντος

memoriam et enumerationem difficile, et hanc neque sensus, neque memoriae, sed cognitionis et mentis munus esse. Quum igitur pronunciavit Hippocrates: *quae et videre et tangere et audire licet*, eum exempli auctoritate ipsorum sensuum mentionem fecisse proferunt. Quum vero tum simpliciter, tum proprie a sensibus digressus ad totam naturam transiit, jure tunc ipsum et sensus omnes et cum ipsis mentem commemorasse, ita ut universa oratio sit hujusmodi. Ad morborum dignotionem medicum decet a similium ac dissimilium inspectione auspicari, qui interdum simplicium dumtaxat qualitatem, interdum omnium corporis partium comparisonem efficiat. Enimvero haec explicatio ratione non caret. Est et altera quaedam hunc in modum. Hippocratem, quum inquit, *quae et videre et tangere et audire licet*, de medico sermonem fecisse proferunt; quum vero quae sequuntur pronunciat: *quae autem visu, auditu, tactu, odoratu, gustu et mente*

Ed. Chart. XII. [9. 10.]

Ed. Bas. V. (665.)

αὐτοῦ γεγονέναι τὸν λόγον, ἵνα μὴ μόνον ἔξ ὧν αὐτὸς ὁ
 ἰατρὸς, ἀλλὰ καὶ ἔξ ὧν ὁ κάμνων ὄρα καὶ ἄπτεται καὶ
 ἀκούει καὶ ὁσφραίνεται καὶ γεύεται καὶ τῇ γνώμῃ διακρίνεται,
 κατανοῶν ἢ παρανοῶν ἢ διάγνωσις γέ- [10] νηται. τὸ
 γὰρ ἐκ τῆς γνώμης τοῦ κάμνοντος ὠφελιῖσθαι τι τὸν ἰατρὸν,
 ἐκ τοῦ παρανοεῖν αὐτὸν ἢ κατανοεῖν γινώσκεται. τινὲς δὲ
 τὸ μὲν ἃ καὶ τῇ ὄψει καὶ τῇ ἀσφῇ καὶ τῇ ἀκοῇ καὶ τῇ ῥινί
 καὶ τῇ γλώσῃ λελέχθαι φασὶν ἐπὶ τοῦ κάμνοντος αὐτοῦ· τὸ
 δὲ καὶ τῇ γνώμῃ περὶ τοῦ ἰατροῦ· τὴν γὰρ τούτου γνώμην,
 ἔξ ὧν ὁ κάμνων ὄρα καὶ ἀκούει καὶ ἄπτεται καὶ ὁσφραίνεται
 καὶ γεύεται. συλλογίζεσθαι τε καὶ ἰατρὸν ἔξ αὐτοῦ γεύσεως
 τεκμήρασθαι περὶ τοῦ κάμνοντος, ὥσπερ ἐκ τῆς νόσου· ἐὰν
 μὲν γὰρ ἅπαντα αὐτῷ φαίνηται γενομένων πικρὰ, καθάπερ
 τοῖς ἰκτεριώσι, χολῆς ἐμπεπλησθαι τὴν γλῶττιαν· ἐὰν δὲ
 ἀλκὰ, φλέγματος ἀλκυ· ἐὰν δὲ ὀξεία, αὐτοῦ ὀξέος· οὕτω
 δὲ καὶ τοῦ ἰδίου ἰδρωτός ἐνίοτε παραρρύνεντος εἰς τὸ σιόμα,
 τῆς ποιότητος αἰσθῆσθαι φασὶ τὸν κάμνοντα. τοῖς τοῦτον
 τὸν τρόπον ἐξηγουμένοις ἐναντιοῦσθαι δοκεῖ τὸ παραλελεί-
 φθαι τὴν ὁσφρησιν τοῦ ἰατροῦ, καίτοι χρωμένον αὐτοῦ πρὸς

sentire licet, ad aegrotantem ipsum orationem confluxisse,
 ut medicus dignotionem investiget non solum ex iis quae
 ipse, sed et ex iis quae aeger vidit, tangit, audit, odora-
 tur, gustat et mente afficitur, dum sapit aut delirat. Nam
 ex aegrotantis mente medicum ad dignotionem juvari,
 quod is aeger deliret aut sapiat, cognoscitur. Nonnulli
 hunc textum, *quae visu, tactu, auditu, naribus et lingua*
de ipso aegroto, hunc autem et mente de medico pro-
nunciatum esse augurantur. Ex iis enim quae decumbens
 videt, audit, tangit, odoratur et gustat, medici mentem
 aliquid ratiocinari de laborantis gustu, quemadmodum et
 de morbo conjicere. Nam si aegro ipsi gustanti amara
 omnia videantur, veluti ictero laborantibus, linguam bile
 saturatam esse; si salsa, pituita salsa; si acida, ipsa
 acida. Sic et aegrum dicunt sui sudoris interdum in ea
 diffluentis qualitatem sentire. Hoc pacto explicantibus ad-
 versari videtur, quod odoratum medici praeterierit, etiam-

Ed. Chart. XII. [10.]

Ed. Bas. V. (665.)

πολλά. καὶ γὰρ ἐπὶ διαχωρημάτων καὶ οὖρων καὶ πτυέλων, ἐλκῶν τε καὶ αὐτῆς τῆς τοῦ κάμνοντος εἰσπνοῆς· χρῆται τῇ τῆς ὀσφρῆσεως αἰσθήσει κατὰ τὴν σημείωσιν· ἐγχωρεῖ δὲ ταύτην παραλελειφθαι φάναι ὑπὸ τοῦ βιβλιογράφου, καθάπερ καὶ ἄλλα πολλὰ ἐν πολλοῖς βιβλίοις Ἱπποκράτους τε καὶ ἄλλων εὗρισκόμενα, τὰ μὲν ἡμαρτημένα φανερώς, τὰ δὲ παραλελειμμένα. καὶ μὴν καὶ τοιαύτην ἐξηγήσιν ἔγραψάν τινες. οὐ τὸ αὐτὸ σημαίνεσθαι φασιν ἐκ τοῦ φάναι καὶ ἰδεῖν καὶ θιγεῖν καὶ ἀκοῦσαι ἔστι, τῷ καὶ τῇ ὄψει καὶ τῇ ἀκοῇ καὶ τῇ ἀφῇ ἔστιν αἰσθάνεσθαι. ἰδεῖν μὲν γὰρ ἔστι καὶ θιγεῖν καὶ ἀκούειν μὴ καταληπτικῶς, αἰσθάνεσθαι δὲ οὐκέτι μὴ καταληπτικῶς. ἔστι δὲ ἡ τοιαύτη τῆς αἰσθήσεως ἐξηγησις τοῦ Σιμίου τοῦ Στωϊκοῦ, διὸ καὶ τοῦ Κοῖντου μαθητῆς Ἰφικιανὸς, αὐτὴν προσήκατο τὴν Στωϊκὴν ἀσπαζόμενος φιλοσοφίαν, ἀλλ' ὃ λέγουσιν ἔστι τοιοῦτον. τὸ μὲν ἕτερον μέρος τῆς ῥήσεως περὶ τοῦ γένους μόνου διδάσκει τῶν πραγμάτων, ἐξ ὧν αἱ σημειώσεις ἡμῶν γίνονται. τὸ δὲ δεύτερον περὶ τοῦ κατ' αὐτὸ διηκριβωμένου τε καὶ π-

si ipso ad multa utatur. Etenim ex dejectionibus, urinis, sputis, ulceribus et ipsa laborantis respiratione, odoratus sensu ad dignotionem utitur. At sorte datur hunc a librario praetermissum, sicut et alia multa, quae in multis et Hippocratis et aliorum libris partim omissa, partim evidenter depravata comperiuntur. Quin etiam ejusmodi explicationem quidam scripserunt, qui non idem his verbis significari profitentur, *quae videre, tangere et audire licet*; ac illis: *visu, auditu et tactu sentiuntur*. Videre namque licet, tangere et audire re minime comprehensā, sentire vero citra comprehensionem non item. At hujusmodi sensus explicatio Semii est Stoici, quam propterea admisit Iphicianus Quinti discipulus qui Stoicam philosophiam sectatus est. Verum quod proferunt est ejusmodi. Altera quidem pars textus de solo docet rerum genere, ex quibus dignotiones oriuntur; altera vero de eo quod per se accurate discussum et exploratum est; ac si ita

Ed. Chart. XII. [10.]

Ed. Bas. V. (665.)

στοῦ, ὡς εἰ καὶ οὕτως ἐγγράπτο, προσῆκε ποιεῖσθαι τὰς διαγνώσεις ἀπὸ τῶν ὁμοίων τε καὶ ἀνομοίων τοῖς κατὰ φύσιν ἐν τῷ τοῦ κάμνοντος σώματι φαινομένων. ταῦτα δὲ καὶ τὰ αἰσθητὰ καὶ τούτων αὐτῶν οὐχ ὅσα παρεῖδεν ἢ παρήκουσεν ἢ ὅπως παρήσθετο κατὰ τινὰ τῶν αἰσθήσεων, ἀλλ' ᾧ καλῶς καὶ καταληπτικῶς τῶν αἰσθήσεων ᾗσθετο ἐκάστη καὶ τῇ γνώμῃ. συγκεχρῆσθαι γὰρ φησι τῇ τοῦ αἰσθῆσθαι φωνῇ τὸν Ἱπποκράτην κατὰ τῆς γνώμης. καὶ τοίνυν ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τῆς ῥήσεως ἐνὸς ἢ καὶ δυοῖν ἔτυχε μνημονεύσας, ὅλον γὰρ τὸ γένος αὐτῶν ἐκ παραδείγματος ἐνεδείξατο. κατὰ δὲ τὸ δεύτερον μέρος τῆς ῥήσεως, ἀπασῶν ἐμνημόνευσε μετὰ τῆς γνώμης, ἀσφαλῇ καὶ βέβαιον τὴν ἀπόφασιν ποιούμενος, ἐπειδὴ πάσαις ὑπάρχει κοινὸν, τὸ καταληπτικῶς τῶν ὑποκειμένων ἀπομάσσεσθαι τὰς ἰδέας. ἐπεὶ δὲ ὅπερ ὑπέσχόμην, ἔπραξα, διηλθὼν τε ὅσα πιθανῶς εἴρηται τισιν εἰς τὸ μὴ δοκεῖν τὸν Ἱπποκράτην πολλάκις εἰρηκέναι περὶ τῶν αὐτῶν, ἐμοὶ μὲν ἤδη καιρὸς ἐπὶ τὰ συνεχῇ μετέρχεσθαι, σοὶ

scripserat. Decebat consilui dignotiones tum a similibus, tum dissimilibus rei secundum naturam existentis, quae in aegrotantis corpore conspiciuntur. Haec autem sunt et quae sub sensus cadunt, et ex iis ipsis non quae prave videntur aut prave audiuntur aut omnino aliquo sensu prave sentiuntur, sed quae probe et singulorum sensuum comprehensione et mente percipiuntur; abusum vero Hippocratem fuisse dicunt vocabulo, *sentiuntur*, de mente verba facientem; ac proinde in prima sententiae parte unius sensus, vel duorum fuisse memorem. Universum enim eorum genus sub exemplo demonstravit. In secunda vero textus parte omnium sensuum cum mente meminisse, quo solidam et exploratam enunciationem redderet. Nam commune est omnibus comprehensione obsectorum species excipere. Sed quum quod pollicitus sum praestiterim, et quae e nonnullis apposite dicta sunt, ad hoc attulerim, ne videretur Hippocrates eadem saepius pronunciasse, jam opportunum mihi quidem tempus est orationis seriem se-

Ed. Chart. XII. [10. 11.]

Ed. Bas. V. (665.)

δὲ τὴν δόξαν τῶν εἰρημένων ἀρίστην σκεψαμένῳ ἀρήγειν. μέμνηται δὲ καὶ περὶ τοῦ τῆς γνώμης ὀνόματος εἰπὼν ὡς ἐπὶ τῶν παλαιῶν ἐν ἴσῳ ἐστὶ τῷ διανοίας, εἴτε καὶ ἐννοήσεως ἐλέγεται. πολλοὶν οὖν ὄντων εἰς τοῦτο μαρτυριῶν ὀλίγα παραθήσομαι. Κριτίας μὲν ἐν τῷ πρώτῳ ἀφορισμῷ τὰδε γράφει· μήτε ἂ τῷ ἄλλῳ σώματι αἰσθάνεται μηδὲ ἂ τῇ γνώμῃ γιγνώσκει. καὶ πάλιν γιγνώσκουσιν οἱ ἄνθρωποι, εἴ τις μὲν ὑγιαίνει τῇ γνώμῃ καὶ ἐν ὁμιλιῶν προτέρῳ· εἰ δ' αὐτὸς ἀσκήσεως, ὅπως γνώμῃ ἢ ἱκανὸς, ἥκιστα [11] ἂν οὕτως ὑπ' αὐτοῦ ἂν ἀδικηθείης καὶ πολλάκις ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ὁμιλιῶν ἀντιδιαίρων ταῖς αἰσθήσεσι τὴν γνώμην, πολλάκις εἴρηκεν, ὥσπερ καὶ ὁ Ἀντιφῶν ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ λόγῳ ταῦτα δὲ γνοὺς, εἰς ἓν τε οὐδὲν αὐτῷ οὐτέων ὕψει ὀρᾷ μακρότητα, οὐτέην γνώμῃ γιγνώσκει, ὁ μακρότητα γιγνώσκων. καὶ πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις ἡ γνώμῃ τοῦ σώματος ἡγεῖται καὶ εἰς ὑγίαν καὶ νόσον καὶ τὰ ἄλλα πάντα. καὶ ὡς ὁ Πλάτων πρὸς πρῶτον ἐν ἄλλοις τε καὶ κατὰ τὸ ἐ' τῆς πολιτείας. οὐκοῦν

ctari; tibi vero superiores sententias scrutato omnium optimam eligere. Meminit autem γνώμης vocabulum accepisse, ut apud veteres, quod idem atque mens sive etiam intelligentia significat. Quum igitur ad hoc multa sint testimonia, pauca in medium proferam. Critias in primo aphorismo haec scribit: *nec quae reliquo corpore, nec quae mente intelligit*. Et iterum: *Homines, an sanus aliquis sit mente, cognoscunt*. Et in priore de colloquiis libro: *si ipse exercitatus ita fuisses, ut tua mente valeres, minime sic ab ipso tibi injuria fieret*. Et in eodem saepenumero et in secundo colloquiorum γνώμης mentionem fecit, sensibus ipsam in divisione opponens. Quemadmodum et Antipho in primo de veritate. Ratione qui haec novit nequaquam ipse longitudinem visu cernit, neque qui longitudinem novit, absque mente novit. Etenim omnibus hominibus tum per corporis sanitatem, tum per morbum, atque cetera omnia mens imperat. Et Plato ut in primo saepe, ita in quinto de republica immoratus est.

Ed. Chart. XII. [11.]

Ed. Bas. V. (665.)

τούτου μὲν τὴν διάνοιαν, ὥς γινώσκοντος, γνώμην ἂν ὀρθῶς φαρὲν εἶναι, τοῦ δὲ δόξαντος, δόξαν. καὶ Λυσίας κατὰ Πολιούχου· ἐκεῖνος γὰρ ὅσα τῇ ἐαυτοῦ γνώμῃ χρώμενος ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου πλήθους ἔπραξε, πανταχοῦ φανήσεται πολλῶν μὲν καὶ ἀγαθῶν αἴτιος τῇ πόλει γινόμενος, πλείστα δὲ καὶ ἄχρηστα τοὺς πολεμίους ἐργασάμενος. καὶ Αἰσχίνης δὲ κατὰ τούσδε ὁ Σωκρατικὸς ἐν τῷ Μιλτιάδῃ κατὰ τὸ αὐτὸ σημαινόμενον κέχρηται τῷ ὀνόματι καὶ Ὑπερίδης ἐν τῷ κατ' αὐτὸ Διοκλέους καὶ ἄλλοι ῥήτορες τε καὶ ἰατροὶ καὶ ποιηταί. περιττὸν δὲ πάντων μνημονεύειν.

δ'.

Ἄ καὶ οἷς γινωσκόμενα, πᾶσιν ἐστι γινῶναι.

Ζητεῖται κἀνταῦθα προσηκόντως τίνες ποτὲ εἰσιν ἄλλαι δυνάμεις παρά τε τὴν αἴσθησιν καὶ τὴν γνώμην ὑπὸ τῆς φύσεως ἡμῖν δεδομέναι, διαγνωστικαὶ τῶν ἐκτὸς ὑποκειμένων· ὥς γὰρ οὐκ εἰρηκῶς ἀπάσας, οὕτως ἐπήνεγκε,

Itaque hujus intelligentiam ut cognoscentis mentem, ita et opinantis opinionem esse recte dicimus. Et Lysias in Polium: Ille namque in omnibus rebus quae sua usus mente pro nostro populo gessit, multorum bonorum civitati causa fuisse videbitur et plurimis incommodis hostes affecisse. Aeschines quoque et Socraticus in Miltiade et Hyperides in Dioclem et alii rhetores, medici atque poëtae, quorum omnium meminisse supervacaneum est, eadem significatione id vocabulum usurparunt.

IV.

Quae et quibus cognoscuntur, omnibus datur cognoscere.

Quaeritur et hic decenter quaenam sint aliae praeter sensum et mentem facultates a natura nobis concessae, quibus exteriora objecta dignoscuntur. Quod enim non omnes enumeraverit, ita intulit: quae cognoscuntur, om-

Ed. Chart. XII. [11. 12.]

Ed. Bas. V. (665.)

γινωσκόμενα πᾶσιν ἔστι γινῶναι. διὰ τί τοίνυν αὐτὸν οὕτως εἰπεῖν νομίζω καὶ δὴ φράσω, προειπὼν τι πρότερον ἀναγκαῖον εἰς τὰ μέλλοντα λεχθήσεσθαι, πολλοῖς ἤδη καὶ τῶν παλαιῶν εἰρημένον, οἷς ἀρέσκει μηδεμίαν εἶναι δόξαν, ἣν οἱ τὰς αἰρέσεις συνιστάμενοι φιλόσοφοι δοκοῦσιν εὐρηκῆναι, πάντα δὲ τὰ εἰρημένα τῷ πρόσθεν χρόνῳ πολλάκις ἅμα τῇ τῶν ἄλλων γνώμῃ διέφθυρται. μὴ μέντοι δοκεῖ τὴν Πυρρῶνείαν αἵρεσιν ἢ Ἀκαδημαϊκὴν ἢ Στωϊκὴν ἢ Περιπατητικὴν ἢ τινα ἄλλην ὕστερον Ἰπποκράτους γεγονυῖαν, τῇ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἑξαπτόμενος δόξῃ. αὐτοὶ οὖν οἱ τοῦ Πυρρῶνος εἰς παλαιωτάτους ἄνδρας ἀνάγουσι τὴν ἑαυτῶν προαίρεσιν. εἰκὸς οὖν καθ' Ἰπποκράτην, μᾶλλον δὲ οὐκ εἰκὸς, ἀλλ' ἀναγ- [12] καῖον ἀμφισβητεῖν ἀλλήλοις τοὺς τότε περὶ τῶν φυσικῶν κριτηρίων, τοὺς μὲν μηδὲν εἶναι λέγοντας τοιοῦτον, καθάπερ ὕστερον οἱ Πυρρῶνεῖοι, τοὺς δὲ τὴν αἴσθησιν μόνην. ἐνίοις δὲ ταύτην μὲν ἀτιμᾶσθαι νομίζειν καὶ ἀληθὲς εἶναι τὸ περιφερόμενον δὴ τοῦτο, τοῖς ὀρθῇ καὶ νοῦς ἀκούει, τὰ δ' ἄλλα κωφὰ καὶ τυφλά.

nibus datur cognoscere. Quamobrem nunc ipsum ita pronunciare dicimus et sane explicabimus, quiddam in primis praefatis, et ad quae deinceps dicenda sunt necessarium, et jam a multis veteribus proditum, quibus placet nullam esse opinionem quam sectarum auctores philosophi videntur invenisse, quaecumque vero prioribus seculis saepe tradita sunt, una cum aliorum mente interiisse. Non tamen Pyrrhonianam sectam aut Academicam aut Stoicam aut Peripateticam aut quamvis aliam post Hippocratem ortum habuisse censet quisquis rerum ipsarum opinione accenditur, quum ipsi Pyrrhonesi ad vetustissimos viros primariam suam sectam referant. Quocirca verisimile est Hippocratis temporibus, imo vero non verisimile, sed necessarium, qui tunc vivebant, eos de naturalibus judiciis inter se disceptasse, et hos quidem nullum tale recensuisse, quemadmodum Pyrrhonesi; illos vero solum sensum; nonnullos hunc nihili ducentes id sane verum sensitisse quod circumfertur, mens cernit, mens audit, cetera surda et

Ed. Chart. XII. [12.]

Ed. Bas. V. (665. 666.)

τινὰς δ' ἀμφότερα φύ- (666) σει κριτήρια τεθεῖσθαι τῶν
μὲν αἰσθητῶν τὴν αἴσθησιν, τῶν δὲ νοητῶν τὸν νοῦν, τινὰς
δὲ πρὸς ταύταις καὶ ἄλλας ψυχῆς ἡμῶν δυνάμεις εἶναι νο-
μίζειν. ὅπως οὖν αὐτῶν ἐκφυγῇ τὴν ἐπήρειαν ὁ Ἱππο-
κράτης αὐτὸς μὲν ἐμνημόνευσε δυοῖν κατὰ γένος δυνάμειον
αἰσθησεώς τε καὶ διανοίας, ἃς ἴστε καμὲ διὰ παντὸς ἐπι-
δεικνύντα, μόνα ἡμᾶς ἔχειν κριτήρια τῆς γνώσεως. ἔνεκα
δὲ τῶν σοφιστῶν τῷ λόγῳ προσέθηκεν, ἃ δ' οἷς γινωσκό-
μενα πᾶσι δυνατόν ἐστι γινῶναι. τινὲς μὲν οἴονται τὸν μὲν
νοῦν ἄλλης εἶναι φύσεως, τὴν δὲ διάνοιαν ἄλλης, τὸν δὲ
ἐνδιάθετον ὀνομαζόμενον λόγον ἄλλης, καὶ τούτων δὲ πλείους
ἄγουσι δυνάμεις. ἐμοὶ δὲ ἐν τοῖς τοῦ κοινοῦ λόγον βιβλίοις
δείδεικται τρεῖς εἶναι τὰς πάσας ἐν ἡμῖν δυνάμεις, αἷς χρώ-
μεθα πρὸς τε τὰς τῶν τεχνῶν συστάσεις καὶ τῶν βιβλίων
αἰσθησίν τε καὶ νοῦν καὶ μνήμην, ἅλλὰ τὴν μὲν μνήμην
ἀποτίθεσθαι τε καὶ φυλάττειν ἐν αὐτῇ τὰ γνωσθέντα δι'
αἰσθήσεως καὶ νοῦ ταμεῖόν τι τῶν εἰρημένων αὐτοῖς οὖσαν,
οὐκ αὐτὴν εὐρίσκουσαν ἐκάστου πράγματος φύσιν. εἰς δὲ

*caeca sunt. Quosdam utraque judicia statuiffe sensilium
quidem obsectorum sensum; comprehensibilium vero men-
tem. Quosdam demum alias atque alias animae nostrae
facultates duxisse. Quo igitur eorum insultum effugeret
Hippocrates, ipse duarum genere facultatum, sensus et
mentis, meminit, quas scitis etiam me semper demonstrasse
sola nos habere cognoscendi judicia. At propter sophistas
orationi apposuit: quae et quibus cognoscendi facultas
data est. Quidam augurantur alterius quidem naturae
mentem, alterius vero intelligentiam esse; alterius quo-
que quam mente conceptam rationem appellitant, atque
his plures etiamnum facultates introducunt. Nobis vero
in libris de communi ratione demonstratum est tres uni-
versas nobis inesse facultates quibus ad artium et libro-
rum constructionem ulimur, sensum, mentem et memo-
riam. Verum memoriam in sensu ac mente percepta et
recondere et reservare, et rerum ipsis inventarum prom-
ptuarium quoddam esse ipsamque singularum rerum natu-*

Ed. Chart. XII. [12.]

Ed. Bas. V. (666.)

τὴν τῶν ζητουμένων εὐρεῖν τε καὶ κρίειν, αἰσθῆσθαι τε καὶ νοῦν ἡμῖν ὑπάρχειν φύσει. ἀλλ' ὅταν γε μὴν περὶ τούτων αὐτῶν ὁ λόγος ἦ, συγχωρεῖ τις ἄλλην μὲν δύναμιν εἶναι τῆς νοήσεως, ὑπολαμβάνουσι δὲ τοῦ λόγου καὶ νῦν πάλιν ἄλλην, εἰ βούλονται, τοῦ νοῦ καὶ τῆς διανοίας ἀρκοῦσαν τούτῳ πρὸς αὐτοὺς, ὡς ἐναργῶς ἅπαντες ἄνθρωποι διαγινώσκουσι καὶ μῆλον καὶ μέσπilon καὶ σταφυλὴν καὶ ἄλλα σώματα ὁσπρίων, εἴτε διὰ μιᾶς δυνάμεως ψυχικῆς, εἴτε διὰ δυοῖν ἢ τριῶν ἢ πλειόνων ἢ διάγνωσις αὐτῶν γίγνηται. πεπεισμένοι δὲ εἰσιν ὡσαύτως ἅπαντες οἱ ἄνθρωποι καὶ κίνησιν εἶναι τε καὶ αἴτιον καὶ σημεῖον, αὐτὰ τε ταῦτα τὰ προειρημένα καὶ νοῦν καὶ μνήμην καὶ προαίρεσιν, ἃ πρὸς ἄλλοις πολλοῖς ἀνατρέπειν ἐπεχείρησεν Ἀσκληπιάδης ὡς οὐκ ὄντα. τούτων οὖν μοι προειρημένων ἤδη νομίζω, σαφὲς γέγονεν, οὗτινος ἕνεκα ἐπὶ τελευτῇ τῆς διδασκαλίας ὁ Ἱπποκράτης αὐτάρκως γεγεννημένης προσέγραψεν· ἃ καὶ οἷς γινωσκόμενα ἅπυσιν ἐστὶν γινῶναι. ἀρχεσθαι μὲν προσήκει τὸν ἰατρὸν τῶν ἔργων τῆς τέχνης ἀπὸ τῆς διαγνώσεως

ram non invenire; ad eorum vero quae inquiruntur inventionem et iudicium, tum sensum, tum mentem nobis natura suppetere. Sed quum de his ipsis oratio sit, concedit aliquis aliam quidem esse intelligentiae facultatem, alii vero rationis aliam conjiciunt. Nuncque rursus aliam, si velint, et mentis et aliam intelligentiae quae huic adversus eos par sit, ut evidenter omnes homines dignoscant et malum et mespilum et uvam et leguminum corpora, siue una animae facultate siue duobus siue tribus siue pluribus ipsorum dignotio prodeat. Omnes autem homines peraeque sibi persuaferunt, et motum et causam et signum; et haec ipsa praedicta, et mentem et memoriam et consilium esse, quae praeter alia multa funditus evertere conatus est Asclepiades, ac si nulla sint. His igitur a nobis propositis, iam mea quidem sententia dilucidum est, cuius rei gratia in fine doctrinae satis editae adscripserit Hippocrates: quae et quibus cognoscantur, omnibus datur cognoscere. Inire decet medicum artis opera, ducto ab

Ed. Chart. XII. [12. 13.]

Ed. Baf. V. (666.)

τῶν παθῶν, παραβαλόντα τὰ κατὰ τὸν νοσοῦντα νοσήματα φαινόμενα τοῖς τῶν ὑγαινόντων καὶ θεωροῦντα τίνα μὲν ὅμοια, τίνα δὲ ἀνόμοια τὴν γνώσιν γε καὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὑπερβαίνειν, αἰσθήσει τε καὶ γνώμῃ, καὶ εἴ τι δόξει ὡς ἄλλο πρὸς τούτοις κοινὸν ἀπάντων εἶναι φύσει κριτήριον, ὁμοίως καὶ κείνοις εἰς τὴν τῶν εὐρημέκων κρίσιν. ὡς τὸ γινώσκειν ἔχομεν ἅπαντες ἄνθρωποι, οἷς μὲν καὶ ἡμεῖς εἰς τὰ τῆς τέχνης ἔργα, τὴν μὲν οἷον ὕλην ἔχοντες, τὰ αἰσθητὰ, ἐν οἷς φησιν· ἃ καὶ θιγεῖν καὶ ἀκοῦσαι ἐστὶ. τὴν δὲ τούτων κριτικὴν διττὴν, αἰσθησίᾳ τε καὶ γνώμῃ, ὥς διὰ τῆς ἐχομένης ῥήσεως ἐδήλωσεν εἰπὼν, ἃ καὶ τῇ ἀκοῇ καὶ τῇ ῥινὶ καὶ τῇ γλώττῃ ἐστὶν αἰσθῆσθαι, ὑπηρετούσαις ἀμφοτέραις, ἐναργῶς μὲν τῇ μνήμῃ, εἰ δὲ τίνα καὶ ἄλλην ἐπείσάζεται τις δύναμιν, οὐκ ἐκείνην ἡμῶν ἀρνησαμένων, εἰδὼς οὕτως φαίνεται χρήσιμος ὑποχειρισμῷ ὑπάρχουσα. διὰ γὰρ τοῦ φάναι, οἷς [13] γινώσκόμενα πᾶσιν ἐστὶ γινῶναι, περιέλαβε μὲν καὶ τὴν γνώμην ἣ ἐξουσίαν δίδωκε τοῖς ἡγου-

affectuum dignotione principio, apparentes aegrotantis affectus sanorum affectibus comparantem, et qui similes sint et qui dissimiles speculantem, eorum et aliorum omnium cognitionem tum sensu tum mente transcendere; et si quam censuerit praeter has aliam communem rerum omnium judicem esse natura facultatem, ac illis peraeque inventorum iudicium, ut etiam cognoscere cuncti homines possunt, ut et nos in medicinae operibus habentes tamquam materiam quae sub sensus cadunt, his verbis: *quae tangere et audire licet*; iudicandi vero haec facultatem duplicem, sensum et mentem, quas eadem textus serie declaravit, quum inquit: *quae auditu et odoratu et gustu sentire licet*. Utrisque sane memoriae manifeste subservientibus. Si quis vero aliam quandam facultatem introduxerit, illam nos minime propulerimus, si subjectae materiae utilis existat. His enim praenunciatis: *quae et quibus cognoscuntur, omnibus datur cognoscere*, et mentem complexus est, vel etiam concessit, auguratus aliquam et

Ed. Chart. XII. [13.]

Ed. Bas. V. (666.)

μένοις εἶναι τινα καὶ ἄλλην κριτικὴν δύναμιν καὶ ἐπιδει-
κνύειν ἡμῖν αὐτήν. τὰ μὲν ἄχρι δεῦρο κατὰ τὸ βιβλίον
Ἱπποκράτους γεγραμμένα κοινὰ τῆς ὕλης ἱατρικῆς ἐστὶ καὶ
διὰ τοῦτο γε ἔφην αὐτὰ προοίμιον μὲν τι πάσης τέχνης εἶ-
ναι. τούτων δ' ἐφεξῆς ἐπὶ χειρουργίαν ἀποκεχώρηκε καὶ
ταύτης ἃ κατὰ τὸ ἱητροῖον ἢ μανθάνειν ἢ πράττειν ἐξ ἀρ-
χῆς οἱ κατὰ τὴν τέχνην ἀσκούμενοι δύνανται. καὶ μὴ νο-
μίσῃ μὲ τις παρὰ τὸ ἐμὸν ἦθος μεμηκυγένηαι τὴν ἐξήγη-
σιν. ὅσοι γὰρ κοινοὶ λόγοι τῆς ὅλης τέχνης εἰσὶ, τούτοις
προσῆκει μακρότερον ἢ κατὰ τοὺς ἐν μέρει λέγεσθαι, καὶ
μάλιστα ὅταν αὐτοὺς ἐν τινι πραγματείᾳ διέλῃ, μηκέτι μέλ-
λων αὐθις εἶρεῖν αὐτοὺς, καθάπερ καὶ γὰρ προήρημαι κατὰ
τὴν τῶν Ἱπποκράτους βιβλίων ἐξήγησιν ἅπαντα μὲν δια-
κρίνειν αἰσθήσει τε καὶ γνώμῃ, τῶν δ' εἰρημένων ἄρτι λό-
γων μηκέτι μνημονεύειν. οὐ μὲν οὐδὲ νῦν ἀξίως αὐτοῦ τοῦ
πράγματος ἐμήκυνα τὸν λόγον. ἐνὸν γὰρ μοι διελθεῖν ἰε-
ῖμα καὶ κρίναι τὴν γεγενημένην διαφωνίαν περὶ τοῦ τῶν

aliam esse judicandi facultatem et ipsam nobis probare.
Quae igitur hucusque hoc in Hippocratis libro scripta sunt
ad materiam medicam vulgo referuntur; atque idcirco ipsa
totius artis prooemium quoddam esse pronunciaui. Dein-
ceps autem ad chirurgiam processit, et ad ea quae hujus
sunt artis, quae in officina medici aut discere aut facere
possunt qui in arte ab initio exercentur. Atque nemo
existimaverit, explicationem me longiorem praeter meum
morem fecisse. Quae namque totius artis communes sunt
sententiae, in his, quam in particularibus prolixiorum ap-
pellari consentaneum est, ac maxime quum quis aliquo in
opere ipsas distinxerit, non amplius eas rursus explica-
turus, quemadmodum et ego primum in horum librorum
Hippocratis explicatione statui quidem omnia tum sensu
tum mente dignoscere; earum vero quas retuli sententia-
rum nullam amplius mentionem facere. Non tamen tunc,
neque nunc pro ipsius rei dignitate orationem produxi.
Quum enim mihi liceat ortam de facultatum animalium

Ed. Chart. XII. [13.]

Ed. Bas. V. (666.)

ψυχικῶν δυνάμεων ἀριθμοῦ βέλτιον ἐνόμισα πρὸς τὴν τοῦ κοινοῦ λόγου πραγματείαν ἀναπέμψαι τὸν βουλόμενον ἀκριβέστερον περὶ τούτων γνῶναι, διερχομένης δὲ τῆς ἄλλης ζητήσεως ἐν τῷ λέγειν, ἀπὸ τῆς τοῦ ὁμοίου καὶ ἀνομοίου θεωρίας ἀρχεσθαι, διὰ τὸ μὴ πάνυ τι διηρθρωμένως νοεῖσθαι πᾶσιν, οἳ εἴ τι διαφέρει τοῦ ὁμοίου τὸ ταυτόν, ἔκων καὶ ταύτην παρέλιπον ἐν ἑτέροις ἐξεργασμένην. ἐμπίπτει γὰρ εἰς τὴν περὶ αὐτῆς σκέψιν ἄλλα τέ τινα ἃ καὶ ταύτην παρέλιπον, τὸ πότερον ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἢ ὁμοίοις αἱ τηρήσεις μὲν τοῖς ἐμπειρικοῖς γίνονται. τινὲς μὲν γὰρ καὶ αὐτῶν τῶν ἐμπειρικῶν ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις ἔφασαν, οἱ δὲ ἀκριβέστεροι τὴν ἀκολουθίαν διασώζοντες ὅλης ἐαυτῶν τῆς ἀγωγῆς ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς φασὶ τὰς τηρήσεις ἀπάσας γίνεσθαι, τὰς τε παθογνωμικὰς ὀνομαζομένας καὶ τὰς προγνωστικὰς καὶ τὰς θεραπευτικὰς. Δίωνα φρενιτίζοντα Θέωνι φρενιτίζοντι, καθόσον ἀμφοτέροι φρενιτίζουσι, τὸν αὐτὸν εἶναι. τινὲς δ' οὐδ' ἀπλῶς λέγεσθαι φασὶ τὸ ὅμοιον, ἀλλὰ καὶ νοεῖσθαι

et explicare et simul decernere, utilius duxi qui harum accuratiorem notitiam desiderat, eum, ad opus de communi ratione remittere. Intercedente vero alia hac in textu quaestione: a similis et dissimilis inspectione exordium esse; propterea quod frequentius articulate non omnibus innotescit, si qua sit inter idem ac simile differentia: hanc quoque consultus omisi, aliis in commentariis accurate tractatam. Nam ad ejus animadversionem etiam alia quaedam coincidunt quae praetermisi et hanc, utrum eorumdem vel similium observationes fiant. Et certe quidam empirici similia observanda esse profitentur; quidam vero accuratiore universae suae sectae disciplinam servantes, eorumdem censent observationes omnes esse faciendas, tum pathognomicas appellatas, tum prognosticas, tum therapeuticas; et Dionem phreniticum eundem esse atque Theonem phrenitide laborantem, quatenus ambo phrenitide delirant. Nonnulli vero neque simile simpliciter dici profitentur, sed duobus modis et intelligi

Ed. Chart. XII. [13. 14.]

Ed. Bas. V. (666.)

καὶ λέγεσθαι διττῶς· ἔν μὲν γὰρ ὁμοιον ἀπαράλλακτον νοεῖσθαι, καθάπερ τοὺς Διοσκόρους, ἕτερον δὲ οὐ τοιοῦτον, ἀλλ' ἐν ᾧ τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥτιόν ἐστιν. οὐ μὴν παρὰ τοῖς παλαιωτάτοις ἰατροῖς τε καὶ φιλοσόφοις, ὧν ἔτι συγγράμματα διασώζεται, τοιαύτη χρῆσις εὐρίσκεται συγκεχυμένως καὶ ἀδιαρθρώτως χρωμένων αὐτοῖν τῇ τῶν ὁμοίων προσηγορίᾳ, ποτὲ μὲν ἐπὶ τῶν αὐτῶν εἶδος ἔχόντων ἀπαράλλακτον, ὡς τὸν ἀριστερὸν ὀφθαλμὸν τῷ δεξιῷ, θεωρουμένοις ἀμφοῖν ἐξ' ἐνὸς ἀνθρώπου, ποτὲ δ' ἂν καὶ ἐπὶ διαφερόντων ἀνθρώπων, ὁ μὲν γλαυκὸς, ὁ δὲ χαροπὸς ἢ μέλας, ἢ καθόσον ὀφθαλμοὶ καὶ τούτους ὁμοίους λέγουσιν εἶναι, μᾶλλον δὲ αὐτοῖς ἐστὶ καὶ συνηθέστερον τὸν γλαυκὸν τῷ γλαυκῷ, τὸν χαροπὸν τῷ χαροπῷ λέγειν ὁμοιον, καθάπερ γε καὶ τὴν ῥίνα τὴν μὲν γρυπὴν τῇ γρυπῇ, τῇ δὲ σιμῇ τὴν σιμῇ, τῇ δὲ εὐθείᾳ τὴν εὐθεῖαν ὁμοίαν εἶναι.

ε.

[14] Τὰ δ' ἐς χειρουργίαν κατ' ἰητροῖον.

et enunciari; uno quidem simile intelligitur, quod nulla re diffidet, quemadmodum Castor et Pollux; altero vero non hujusmodi, rerum in quo et magis et minus est. Non tamen et apud vetustissimos medicos et philosophos, quorum adhuc exstant opera, hujusmodi similium usurpatione comperitur, quum ipsi confuse et citra distinctionem similium appellatione utantur; alias quidem in iis qui formam sortiantur minime discrepantem, ut sinistrum oculum a dextro, cum ambo in uno homine spectantur; alias vero ubi diversis in hominibus, hic quidem glaucus, ille vero caecus est, aut niger, aut quatuor oculi; atque hos similes esse dijudicant. Satius tamen ipsis et magis consuetum est, glaucum glauco et caecum caeco, quemadmodum et nasum aduncum adunco, sinum limo et rectum recto similem appellare.

V.

Quae autem ad chirurgiam in medici officina spectant.

Ed. Chart. XII. [14.]

Ed. Bas. V. (666, 667.)

Αἱ τοιαῦται βραχυλογίαι προδήλως ὑφ' ἐκόντων γίνονται, ἀσαφῶς ἐρμηνεύσαι τι βουληθέντων. ὅπου γὰρ ἐνίοτε μὲν ὀνόματος ἐνὸς ἢ ῥήματος ἢ δυοῖν ἢ τὸ πλείστον τριῶν προσθέσει τὸν λόγον ἐργάσασθαι ἔστι σαφῇ, πῶς οὐκ ἂν τις ἀσάφειαν ἐπιτηδύεσθαι φαίη τοὺς οὕτω συγκειμένους λόγους; ἐγὼ γοῦν ἐρῶ τὸν τύπον τῆς λέξεως, ὃ τις ἂν χρησάμενος ἡγήσαιτο σαφῇ τὸν λόγον. ἔστιαι δὲ τοιούδε τις· ἢ μὲν ἱατρικὴ πᾶσα κοινὸν τὸν σκοπὸν εἰς τὰς διαγνώσεις τῶν παθῶν, ὁμοιότητά τε καὶ ἀνομοιότητα πρὸς τοῖς ὑγιαίνοντις ἐκ τῶν ἐναργῶς αἰσθήσει τε καὶ νοήσει φαινο- (667) μένων, τὴν τε εὖρεσιν ἰσχουσα καὶ τὴν κρίσιν. ἐγὼ δὲ ταύτης ἐρῶ τὰ κατὰ χειρουργίαν μόνον, ἃ ἐν ἱατρικῇ δύναται δείκνυσθαι τε τοῖς μανθάνουσι καὶ περὶ τοὺς πάσχοντας ἐνεργεῖσθαι. οὕτως ἂν τις μὲν εἶπε σαφῶς ἐρμηνεύσαι βουλόμενος. γράφουσι δ' ἔνιοι τοῦ κατ' ἱητρεῖον ὀνόματος τὴν ἐσχάτην συλλαβὴν διὰ τοῦ ἡ καὶ εἰ βούλη, κατὰ τὴν ἱατρικὴν, οὐ κατὰ τὸ χωρίον, ὃ καλοῦμεν ἱατρεῖον,

Hujusmodi brevilloquentiae a consultis perspicue procedunt, obscure quid enunciare volentibus. Ubi namque nonnunquam unius nominis aut verbi aut duorum aut ad summum trium adjectione dilucidam orationem conficere datur: qua ratione quis non obscuritatem sectari dixerit verbis ita contextis? Ego certe textus typum sum dicturus, quo quicumque usus fuerit, dilucidam noverit orationem. Hic autem talis erit. Univerſa medicina ad affectuum dignotiones, sanorum tum ſimilitudine tum diſſimilitudine, per ea quae et ſenſu et mente deprehenduntur, conſilium, inventionem et iudicium dirigit. Ego verò quae chirurgiae ſunt exſequar quae in medicatrina diſcentibus demonſtrare et circa morbis affectos operari poſſumus. Quicumque dilucidis verbis explicare velit, ita loqueretur. Scribunt autem nonnulli poſtremam nominis κατ' ἱητρεῖον medicatrinae ſyllabam per η, κατ' ἱητρεῖην, ac ſi velis in medicina, non in loco quem ἱατρεῖον, medicatrīnam vocitamus, interpretari, quaſi ita dixerit. Quae ad chirurgiam artis

Ed. Chart. XII. [14.]

Ed. Bas. V. (667.)

ὥστε καὶ οὕτως εἰρήκει· τὰ δ' εἰς χειρουργίαν τὴν κατ' ἰατρικὴν τέχνην ἐστὶ ταῦτα· φαίνεται δὲ ἐξῆς ὁ τοῦ βιβλίου συγγραφεὺς, εἴτ' αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης ἐστὶν εἴθ' υἱὸς αὐτοῦ Θεσσαλὸς, οὔτε πασῶν τῶν κατ' ἰατρικὴν χειρουργῶν μνημονεῖεν οὔτε τῶν κατὰ τὸ ἰατρεῖον, ἀλλὰ καὶ τούτων αὐτῶν ὅσαι τοῖς εἰσαγομένοις εἰσὶ χρήσιμοι. καὶ μέντοι καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ συγγράμματος ἐντεῦθεν γένητο ἢ παραπλησίως ἐς ὕστερον ἐποίησατο Διοκλῆς καὶ Φιλότιμος καὶ Μαντίας. εἶχε δ' ἂν τελεώτερον, ἣν περὶ τῶν κατ' ἰητρείον ἐπεγέγραπτο. θαυμάζω δὲ Ἀσκληπιάδου τὴν μὲν κατ' ἰητρείην γραφὴν φυλάξαντος, σημεῖον δὲ αὐτὴν οἰομένου περὶ τῶν αὐτῶν κατὰ τὸ ἰητρεῖον. τὸ γὰρ κατ' ἰητρίην ἐστὶ τούτου σημαντικόν, οὐ τὸ κατ' ἰητρεῖον, ἵνα τις ἰατρεῖον τῶν νόσων ἰατρίην ἀκούσῃ. τὰ μὲν δὲ τοιαῦτα περὶ τῶν ὀνομάτων ἴσχει τὴν σκέψιν, ὧν ὀλίγη φροντίς τοῖς σπουδάζουσιν τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν. ἡ δὲ

medendi partem spectant, haec sunt. Auctor autem libri deinceps declaratur (sive ipse sit Hippocrates. sive Thesalus ejus filius) neque omnes medicae chirurgiae operationes, neque res ad medicatrinam spectantes memoriae prodidisse, sed ex his ipsis quaecumque tironibus in usu sunt. Atque etiam inde libri titulus artem duxit, quem postea Diocles, Philotimus et Mantias constituerunt. Plinius autem inscribi potuit περὶ τῶν κατ' ἰητρείον, si de iis quae in medici officina spectantur fiat inscriptio. Miror autem Asclepiadem qui titulum quidem κατ' ἰητρείην, quae in medicina spectantur, servandum esse censet; titulum vero περὶ τῶν αὐτῶν κατὰ τὸ ἰητρεῖον, de iis quae in medici officina spectantur significare. Prior enim titulus κατ' ἰητρίην medicinam, non alter qui κατ' ἰητρεῖον medici officinam significat, quo quis ἰητρεῖον medici officinam, ἰητρίην medicinam morborum medicatricem interpretetur. Atque profecto hujusmodi de nominibus disceptationem continent, de quibus pauci solliciti sunt, qui

Ed. Chart. XII. [14.]

Ed. Bas. V. (667.)

αὐτῶν τῶν προκειμένων διδασκαλία κατὰ τὴν ἐξῆς λέξιν ἄρχειται.

στ'.

Ὁ ἀσθενίων, ὁ δρῶν, οἱ ὑπηρεταί, τὰ ὄργανα, τὸ φῶς, ὄκου, ὅκως, ὀκόσα, οἷσιν, ὅκως, ὀκύτε, τὸ σῶμα, τὰ ἄρμενα, ὁ χρόνος, ὁ τρόπος, ὁ τόπος.

Διὰ ταύτην τῆς ῥήσεως ἅπαντα διηλθεν, ἵφ' ὧν καὶ δι' ὧν καὶ περὶ ὧν τὸ χειρουργικὸν μέρος τῆς τέχνης καταγίνεται. διεξείσι δὲ ἐφεξῆς ὑποῖόν τε τῶν εἰρημένων ἕκαστον εἶναι προσήκει καὶ καθ' ὄντινα τρόπον ἢ χρόνον εἰς χρῆσιν ἄγεσθαι. ἔστι δ' αὐτῶν τὰ μὲν πλεῖστα σαφῆ, καθάπερ ὁ ἀσθενίων καὶ ὁ δρῶν καὶ οἱ ὑπηρεταί καὶ τὰ ὄργανα καὶ τὸ φῶς. καὶ μέντοι καὶ αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς ἐξῆς ὑπὲρ αὐτῶν διηλθεν, ὅπως μὲν ἑαυτὸν χρῆ παρέχειν τῷ ἱατρῷ τὸν ἀσθενοῦντα διδάξας, ὅπως δὲ δεῖ τὸν ἱατρὸν ἐνεργεῖν ἄμφ' αὐτὸν, ὅπως δὲ τοὺς παρόντας τοῦτω ὑπηρε-

rerum veritatem negotiantur. Quae vero proposita sunt, eorum doctrina sequenti oratione exorditur.

VI.

Aegrotans, agens, ministri, machinamenta, lumen, ubi, quomodo, quot, quibus, quo pacto, quando, corpus, instrumenta, tempus, modus, locus.

Hoc textu omnia percensuit, a quibus, per quae et in quibus chirurgica medicinae pars occupatur. Deinde narrat quale praedictorum unumquodque esse deceat, et quomodo et quo tempore ad usum duci. Ex his plurima manifesta sunt, sicut aegrotans, agens, ministri, machinamenta, lumen. Et sane ipse quoque auctor in sequentibus de iis differuit, quum docuit, quomodo deceat aegrotantem se medico obsequentem praestare; quomodo medicum circa ipsum agere oporteat; et quomodo huic ad-

Ed. Chart. XII. [14.]

Ed. Bas. V. (667.)

τεῖν δεῖ. ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῶν ὀργάνων καὶ τοῦ φω-
 τὸς, αὐτὸς ὅσα προσήκει γινώσκειν ἡμᾶς, ἐφεξῆς ἔγραψε.
 μετὰ δὲ ταῦτα περὶ ἐπιδέσεως μακρὰν ἐποιήσατο διδασκα-
 λίαν, οὐ κατὰ τὸ τῆς λέξεως εἶδος μηκύνας· ἐν ὅλῳ γὰρ
 τῷ βιβλίῳ φυλάττει τὴν βραχυλογίαν, ἀλλὰ τῷ βουλευθῆναι
 μηδὲν παραλείπειν τῶν χρησίμων. ὅσα τοίνυν ἐκτὸς ἀσθε-
 νοῦντος καὶ θρῶντος καὶ ὑπηρετιῶν καὶ ὀργάνων καὶ φωτὸς
 εἴρηται κατὰ τὴν προκειμένην ῥῆσιν ἐπισκέψασθαι χρή,
 καὶ πρῶτον γε τὸ πρῶτον ἐν αὐτοῖς εἰρημένον, τὸ ὅκου, διὰ
 τοῦ μὲν κ τῆς δευτέρας συλλαβῆς ὑπὸ τῶν Ἰώνων λεγομέ-
 νης, πρὸς ἡμῶν δὲ διὰ τοῦ π, καὶ σημαίνοντος τὸν τόπον
 ἐν ᾧ κείμενος τυγχάνει. διὸ καὶ κατὰ πάντων αὐτό τις εἴ-
 ρησθαι τῶν προειρημένων οὐκ ἂν ἀπὸ τρόπου φαίη. ὃ τε
 γὰρ ἀσθενῶν ἐπιτηδείου τόπου δεῖται, κέκληται δὲ τὰ ἀσθε-
 νοῦντα δηλονότι, περὶ ὧν ἡ χειρουργία γίγνεται, τούτου δ'
 οὐχ ἦτιον ὁ ἰατρός. ὥσπερ γε τὰ ὄργανα τοῦ προσήκοντος
 τόπου χρήζει καὶ τοῦ φωτὸς δὲ τὸ τεχνικόν, ὡς αὐτὸ ἐφ'
 ἡμῖν ἐστὶν ἐν τῷδε τῷ τόπῳ ποιῆσαι τόδε ἐφεξῆς γεγραμ-

stantes subministrare consentaneum sit. Eodem vero modo
 et de machinamentis et de lumine, quaecumque nos nosse
 deceat, ipse deinceps scriptis prodidit. Post haec autem
 de deligatione longam doctrinam constituit, minime pro-
 ducta orationis forma. At quaecumque proposito textu
 narrantur, praeterquam aegrotans, agens, ministri, machi-
 namenta, lumen, perpendenda sunt. Atque in primis ὅκου,
 ubi, primum inter ipsa relatum quod per κ secundae syl-
 labae Iones, nos per π pronunciamus; quod locum, in
 quo quis situs est, significat: proindeque praedictis omni-
 bus non modo id attribui aliquis protulerit. Aegrotans
 namque idoneo loco opus habet (aegrotantia vero vocata
 sunt, quibus nimirum succurrit chirurgia). Hoc autem
 non minus medicus, quemadmodum et instrumenta con-
 sentaneum locum desiderant, et ex luminibus quod artifi-
 ciosum est, ut id penes nos sit, et quemvis in locum fe-
 ratur. Quod deinceps scribitur *quomodo*, ὅπως per κ, id

Ed. Chart. XII. [15. 16.]

Ed. Bas. V. (667.)

μένον τὸ, ὅπως, ἡμεῖς μὲν διὰ τοῦ π λέγομεν ὅπως. ση-
μαίνει δ' οὐ παρ' ἡμῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς Ἰωσὲ
τὴν οἶον ποιότητα τῶν διδασκομένων πραγμάτων. οὐ γὰρ
μόνον ὅπου χρῆ κατακεῖμενόν ἢ καθήμενον χειρουργεῖσθαι
τὸν πεπονθότα τόπον, ἐπίστασθαι τοῖς μανθάνουσι τὴν
τέχνην, ἀλλὰ καὶ τὸ πῶς ἔχει σχήματος. οὕτως δὲ καὶ τὸν
ἐνεργοῦντα καὶ τοὺς ὑπηρειοῦντας αὐτῶ. καὶ τῶν ὀργάνων
ἢ θέσεις οὐ μόνον ἐπιτήδειον ἔχειν δεῖται τόπον, ἀλλὰ καὶ
παρεσκευάσθαι κατὰ τάξιν. οὕτως ἂν εὐληπιτότατον ἕκαστον
εἴη καὶ αὐτῶ τῶ ἱατρῶ καὶ τοῖς ὑπηρεταῖς αὐτοῦ. φαίνε-
ται δὲ ἐντεῦθεν παραλελοιπῶς τὰ ἄρμενα συνεπινοεῖσθαι,
συν- [16] τίθεσθαι τοῖς ὀργάνοις δυνάμενα. ὅπως δὲ πάλιν
αὐτῶν ἐφεξῆς ἀτάκτως ἐμνημόνευσε, μετ' ὀλίγον ὀψό-
μεθα. νυνὶ δὲ τὰ συνεχῇ τοῖς εἰρημένοις ἐξαπλωτέον, ἐνθα
φησὶν· ὅσα οἷς ὅπως ἀναφέρεται δηλονότι τούτων ἕκαστον
ἐπὶ τὰ προειρημένα, ἃ παρασκευασθησόμενα πρὸς τὴν χει-
ρουργίαν προσήκει γινώσκεσθαι τοῖς μανθάνουσιν, ὅποσα
τέ ἐστι καὶ οἷς τέ τισιν αὐτῶν καὶ ὅπως χρηστέον, ἵνα τὸ

nos per π ὅπως pronunciamus. Notat autem non apud
nos dumtaxat, sed et apud Iones rerum docendarum vel-
uti qualitatem. Artis namque peritos non solum affectum
locum scire decet, ubi decumbens aeger aut sedens manu
curandus est, sed et quomodo figurandus: sic vero et qui
operatur, et qui ipsi operanti ministrant. Machinamento-
rum quoque positura non solum idoneum habere locum
pc tulat, sed et per ordinem apparari. Sic singula tum
medico tum ejus ministris ad manum maxime fuerint.
Constat autem hinc omisisse instrumenta, ut quae simul
cum machinamentis mente comprehendi et adnumerari
queant. Sed rursus quo pacto inordinate eorum memi-
nerit paulo post spectabimus. Nunc autem praedictis con-
tinua explicanda sunt, ubi pronunciat quot, quibus, quo-
modo. Haec nimirum singula ad res praedictas referun-
tur, quas ad chirurgiam apparandas nosse discentes oportet,
quot sint, quibus ex ipsis et quomodo utendum: ut
quomodo, quum paulo superius voci, ubi, postpositum

Ed. Chart. XII. [16.]

Ed. Bas. V. (667.)

μὲν ὀλίγον ἔμπροσθεν εἰρημένον, ὅπως, ἐφεξῆς τῷ ὅκῳ τὴν ἐν τῇ θέσει ποιότητα δηλοῖ, τὸ δὲ νῦν λεγόμενον τὴν ἐν τῇ χρήσει. τέτακται γοῦν ἐκεῖνο μὲν ἐπιρρήματι τοπικῷ τῷ ὅκῳ, τουτὶ δὲ ἄρθρῳ τῷ διὰ τινῶν ἁρμένων ὀργάνων ἐνεργείας δηλῶσαι βουλομένῳ. τὸ δὲ ἐφεξῆς εἰρημένον ὁκότε προδήλως τὸν καιρὸν δηλοῖ, καθ' ὃν ἐκάστω προσήκει χρῆσθαι. τὰ δὲ μετὰ ταῦτα κατὰ τήνδε τὴν λέξιν οὕτως ἔχοντα, τὸ σῶμα, τὰ ἄρμενα, ὁ χρόνος, ὁ τρόπος, ὁ τόπος, εἰκότως ἐζητήται τίνα διάνοιαν ἔχει. καὶ γὰρ τὸ σῶμα τοῦ πάσχοντος ἔμπροσθεν εἰρη-
ται δυνάμει κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς ῥήσεως, ἐν ᾧ τοῦ ἀσθενοῦν-
τος ἐμνημόνευσε. καὶ ὁ χρόνος ἐν τῷ, ὁκότε καὶ ὁ τρό-
πος ἐν τῷ ὅκῳ καὶ ὁ τόπος ἐν τῷ ὅκῳ. διὰ τί οὖν φαί-
νεται ταῦτα λέγων, μετὰ τοῦ καὶ παρόντος ἐμβεβλησθαι
παρὰ τάξιν αὐτοῖς τὰ ἄρμενα, βελτίονα τάξιν ἔχοντα μετὰ
τῶν ὀργάνων τετάχθαι δυναμένων ἡμῶν, εἰ καὶ μὴδ' ὅλως
ἐγγράπτο, συνεπινοεῖν τοῖς ὀργάνοις. ἀλλὰ περὶ μὲν τού-
των ἔνεστι λέγειν ὥς τὰς σμίλας καὶ τὰ τρύπανα καὶ τὰ
ἄγκιστρα καὶ τὰς ξυστήρας καὶ τοὺς μηχανοφύλακας, ὅσα

pronunciatur in positura; quum vero nunc profertur, in
usu dispositionem declarat. Illud ergo quomodo pro ad-
verbio loci ubi collocatur; hoc autem pro articulo seu
relativo, quod quibusdam instrumentis aut machinamentis
actiones explicare decernit. Quod serie dictum est, *quan-*
do, occasionem aperte declarat, per quam singulis uti con-
veniat. Quae vero postea his verbis ita se habent, *cor-*
pus, instrumenta, tempus, modus, locus, merito indagatur,
quum sortiantur intelligentiam. Etenim corpus aegrotan-
tis ante facultate pronunciatum est, in qua textus parte
aegrotantis meminit. Atque per quando, tempus; per
quomodo, modus; et per ubi, locus intelligitur. Cur igitur
his prolatis agnoscitur cum praesenti quoque dictio-
ne, ipsis praeter ordinem instrumenta inferere, quae prae-
stantiorem ordinem sortiuntur, si cum machinamentis col-
locata sint; quum possimus nos, etiamsi nequaquam scripta
essent simul cum machinamentis intelligere? Verum pro
his machinamentis licet proferre, quod scalpella, terebras,

Ed. Chart. XII. [16.]

Ed. Bas. V. (667.)

τε ἄλλα τοιαῦτα προσήκει νῦν ἀκοῦσαι λέγειν αὐτὸν ἄρ-
μενα. δυναμένων δὲ ἡμῶν αὐτὰ συνυπακοῦσαι τοῖς ὀργά-
νοις, ὡς ὁμογενῇ κατὰ τὴν οἰκίαν σκευὴν πρὸς τὴν θερα-
πείαν χρήσιμα, καλεῖν αὐτὰ ἄρμενα, καθάπερ ἐν τῷ περὶ
διαίτης ὀξέων εἶπεν, ἔνθα περὶ λουτροῦ διηλθεν. ὀλίγησι
γὰρ οἰκίῃσι παρεσκευάσται τὰ ἄρμενα καὶ οἱ θεραπεύοντες
ὡς δεῖ. σκάφας οὖν ἡγητέον λέγειν αὐτὸν καὶ τροχούς καὶ
λεκάνας καὶ πνέλους καὶ ὅσα τᾶλλα τοῖς θεραπευομένοις
ἐπιτήδεια. περὶ τῶν ἅμα τοῖς ἄρμένοις εἰρημένων ἐμμένει
τὸ ἄτοπον· ἴσως οὖν εἶρηκε νῦν σῶμα μὲν τὸ πεπονθὸς
μόριον, χρόνον δὲ τὸν ἐξευγμένον αὐτοῦ. προσήκει γὰρ ἐν
ταῖς χειρουργίαις ἐπίστασθαι, ὅκοτε σπαστέον ἐστὶ τὸ θε-
ραπευόμενον πάθος. αὐτὸς οὖν ἐκέλευσε μήτε κατατείνειν
κῶλα μήτ' ἐκβάλλειν ἄρθρα τριταῖα καὶ τεταρταῖα. δύνα-
ται δὲ καὶ τῆς χειρουργίας χρόνος εἰρησθαι νῦν. ἔνια μὲν
γὰρ χρὴ πειραῶσθαι τάχιστα χειρουργεῖν, ὅταν ἤδη διὰ τὸ
ψυχθῆναι μὲν κίνδυνος ἐπεται μέγιστος, ὡς ἐπὶ τῶν ἀπερ-

hamos, scalpros, laminas membranae custodes et quaecum-
que hujusmodi cetera intelligere deceat, quae instrumenta
nunc vocitat. Quum autem nos ipsa instrumenta cum
machinamentis intelligere possimus, quod genere similia
ex domestico apparatu ad curationem sunt utilia, ipsa ἄρ-
μενα vocitat, qua ratione in opere de ratione victus in
morbis acutis pronuncians, ubi de balneo differuit: in
paucis enim domibus ἄρμενα instrumenta parata et mini-
stri quales decet reperiuntur. Scaphas igitur, rotas, pel-
ves, labra et quaecumque cetera aegris curandis idonea
ipsum exponere existimandum est. In iis quae simul cum
instrumentis narrata sunt, absurdum immoratur. Itaque
fortassis nunc corpus dixit partem affectam, tempus vero
quod ipsi junctum est. Nam in chirurgicis operationibus
scire decet, quando curandus affectus evellendus est. Ipse
namque imperavit, ne tertio aut quarto die membra ex-
tenderentur aut articuli reponerentur. Potest quoque chi-
rurgiae tempus nunc dixisse. Nam in nonnullis celerrime
manu operari nitamur oportet, quum jam maximum ex

Ed. Chart. XII. [16. 17.]

Ed. Bas. V. (667. 668.)

ῥαμμένων ἦν. φέρονται γὰρ ταχέως εἰς τὸ μέγεθος τῆς ὀδύνης οἱ χειρουργούμενοι· τινὰ δ' ἐν χρόνῳ πλείονι, καθάπερ τὰ ὑποχύματα. δεῖ γὰρ μετὰ τὸ καταχθῆναι κρατῆσαι τὸ παρακέντριον ὥς προσήκει μέχοι πολλοῦ, κατὰ τὸ χωρίον ᾧ βουλόμεθα μένει στηριχθέντα βεβαίως αὐτό. καὶ τοίνυν ὁ τρόπος ἐπὶ τῆς τοῦ πάθους γενέσεως εἰρησθαι (668) δύναται, κατὰ τίνα τρόπον ἦτοι τὸ καίταγμα γέγονεν, ἢ τὸ ἐξάρθρημα, γινώσκειν ἀξιούντος αὐτοῦ τὸν ἱατρὸν, ὥσπερ καὶ τῷ περὶ ἐν τῇ κεφαλῇ τραυμάτων αὐτὸς διηλθε τοὺς τρόπους, καθ' οὓς αἱ πληγαὶ γίνονται κατὰ τήνδε τὴν ῥῆσιν· τιτρώσκεται δὲ ὅστις τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ κατὰ [17] τόσους τρόπους. καὶ ἐφεξῆς πάλιν· τῶν δὲ τρόπων ἐκάστου πλείονες ἰδέαι γίνονται τοῦ κατάγματος ἐν τῇ τρώσει. καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν, θλασθεῖη δ' αὐτὸ ὅστις μόνον ἐν τῇ αὐτοῦ φύσει καὶ ῥωγμῇ τῇ θλάσει οὐκ ἂν προσγένοιτο ἐν τῇ ὁστέῳ οὐδεμίᾳ. δεύτερος οὗτος τρόπος· εἴτ' ἐφεξῆς ἄλλον εἰπὼν ἐπιφέρει· τρίτος οὗτος τρόπος· καὶ πάλιν· τέταρτος οὗτος τρόπος· ἐφεξῆς· πέμπτος οὗτος τρό-

frigore sequatur periculum, ut iis qui sanantur accidit: cito siquidem in doloris magnitudinem feruntur qui manus operationibus; in quibusdam vero, ut suffusionibus longiori tempore operatio procedit. Quum enim suffusiones decubuerunt, paracenterium quamdiu deceat ea in parte continendum est, qua vehementer obfirmatas ipsum sustinere decernimus. At nunc modus in affectus ortu dici potest, quum ipse jubeat medicum cognoscere, quomodo aut fractura aut luxatio orta sit, etiam in libro de capitis vulneribus ipse modos quibus oboriuntur vulnera, his verbis recensuit: *os autem in capite tot modis vulneratur.* Ac deinceps rursus: *singulorum vero modorum plures in vulnere fiunt fracturae species.* Paulo post haec sequuntur: *contusionem subierit os solum in sua ipsius natura, neque fissura ulla ossis contusioni accesserit.* Atque secundus hic modus est. Tum alium his verbis insert: *tertius hic modus est.* Ac rursus paulo post: *quartus hic*

Ed. Chart. XII. [17.]

Ed. Bas. V. (668.)

προς ἀπορώτατος φαίνεται, τὸ καὶ τόπου δεῖ πάλιν αὐτὸν μνημονεύειν ἔμπροσθεν εἰρηκότα τὸ ὅκου δηλωτικὸν ἐπίρρημα τόπου. δι' ὧν καὶ τινες ἐτέραν ἐξηγήσιν ἐποιήσαντο τῆς ῥήσεως ἅμα καὶ τῷ, τὴν ἐτέραν εἶναι τῷ τόπῳ· γράφουσι γὰρ αὐτὸ αὐτοῦ τὸ ὅκου προειρημένον, ἀλλ' ὅμως τὴν γραφὴν ταύτην οἱ τε ἐξηγησάμενοι τὸ βιβλίον ἴσασι καὶ οἱ πλείστοι τῶν ἐμπειρικῶν ἔχουσι. καὶ μέντοι καὶ ἀναλήψομαι νῦν αὖθις αὐτὴν ἕνεκα σαφηνείας ἔχουσιν οὕτως· ὁ ἀσθενείων, ὁ θρῶν, οἱ ὑπηρεταί, τὰ ὄργανα, τὸ φῶς, ὅκου, ὅκως, ὅσα, οἷσι, ὁκότε, τὰ σώματα, τὰ ἄρμενα, ὁ χρόνος, ὁ τρόπος. φασὶν οὖν ἐν τῷ λέγειν, ὅκου, τὰ σώματα, ἄρμενα, τὸ μὲν αὐτῶν πεποιῆσθαι τοῦ κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον, ἀπλῶς ἀκούσας ὅκου. τὸ γὰρ ὅκου τῷ τε σώματι τοῦ κάμνοντος καὶ τοῖς ἀρμένοις συμβεβηκέναι δυνάμενον, νῦν ἀρμένων λέγεσθαι, τῶν ἔμπροσθεν ὀργάνων εἰρημένων. ὅτι δ' ἐν τῷ προσήκοντι τόπῳ χρὴ τό γε σῶμα τοῦ κάμνοντος καὶ τὰ ἄρμενα κεῖσθαι, νῦν ἐπιδιορίζοντα. ἐν ταύτῃ δὲ τῇ γραφῇ μετὰ τῆς εἰρημένης ἐξηγήσεως ὁ τόπος ἐπὶ τῇ

modus est. Denique rursum sequitur: *quintus hic modus qui inventu difficillimus apparet.* Oportet quoque etiamnum loci ipsum meminisse, qui superius ubi adverbium locum significare retulit. Quas ob res quidam etiam alienam dictionis hujus explicationem simulque loco contrariam esse tradiderunt. Nam pro ipsa dictione, *locus*, *ubi* praedictum scribunt. Verumtamen hanc scripturam libri norunt interpretes, norunt et empiricorum plurimi. Enimvero perspicuitatis gratia nunc rursum ipsam repetam quae sic se habet: aegrotans, agens, ministri, machinamenta, lumen, ubi, quomodo, quot, quibus, quando, corpus, instrumenta, tempus, modus, locus. Hoc itaque in textu pronunciat, ubi, corpus, instrumenta. Primum quidem eorum scripsisse hoc in superiori textu *ubi* simpliciter intelligit. Nam *ubi* tum laborantis corpori tum instrumentis convenire potest, quum hic instrumenta dicantur, quae supra machinamenta vocata sunt. Alterum vero *ubi*, quod in decenti loco tum laborantis corpus tum instrumenta collocanda

Ed. Chart. XII. [17.]

Ed. Bas. V. (668.)

τελευτῇ τῆς ὅλης ῥήσεως εἰρησθαι δόξει, κατὰ τοῦ πεπον-
θότος μορίου τοῦ σώματος. ὀνομάζειν γὰρ εἰώθασιν ὥσπερ
μόρια τοῦ σώματος, οὕτω καὶ τόπους οἱ ἱατροί. καὶ γέ-
γραπται τισιν ὅλα βιβλία περὶ τόπων πεπονθότων. ἄχρι
μὲν τοῦδε τὰ κεφάλαια μόνον εἴρηται τῶν δειχθησομένων
πραγμάτων, αὐτὴ δὲ ἡ διδασκαλία κατὰ τὴν ἐφεξῆς ῥῆσιν
ἄρχεται, διὸ καὶ προσέχειν ἐκείνοις σε θέλων ἄξιόν. τὸ γὰρ
οὐκ ὀρθῶς ἐν αὐτοῖς νοηθὲν εἰς τὰ τῆς τέχνης ἔργα βλά-
πτει. τῶν ἄχρι μὲν δεῦρο προειρημένων, εἰ μὴ καὶ καλῶς
τι νοήσειεν, οὐ μεγάλη βλάβη.

ζ'.

Ὁ δρῶν ἢ καθήμενος ἢ ἐστειὼς ζυμμέτρως πρὸς ἑωυτὸν πρὸς
τὸ χειριζόμενον, πρὸς τὴν αὐγὴν.

Ῥῆσιν ἔφην αὐτῷ κατάλογον γεγονέναι τῶν πραγμά-
των, ὑφ' ὧν καὶ δι' ὧν καὶ μεθ' ὧν καὶ περὶ αὐτὰς χει-

sint, nunc definisse. Hoc autem in textu cum superiori
explicatione *locus* in fine totius orationis de corporis af-
fecta parte dici videbitur. Quemadmodum enim medici
corporis partes, sic et locos nominare consueverunt; et a
quibusdam integra opera de locis affectis inscripta com-
periuntur. Hactenus rerum demonstrandarum capita dum-
taxat narrata sunt. Ipsa vero doctrina sequenti oratione
sumit initium, ac proinde te illis incumbere lubens di-
gnum esse censeo. Ex iis hucusque propositis si quid non
probe cognitum fuerit, id non magnum futurum est de-
trimentum.

VII.

*Agens aut sedens aut stans commoderate ad se ipsum,
ad id quod manu tractatur, ad lucis splendorem.*

Sententiam dixi ipsum Hippocratem enumerationem
fecisse rerum, a quibus, per quae, quibuscum et circa

Ed. Chart. XII. [17. 18.]

Ed. Bas. V. (668.)

ρουργίας ἀναγκαῖόν ἐστι γίγνεσθαι. τὰ μὲν οὖν ὑφ' ὧν
ὅ τε ἰατρός ἐστι καὶ οἱ ὑπηρεταί τὰ δὲ δι' ὧν, τὰ γε
ὄργανα, τὰ δὲ μεθ' ὧν, τό τε φῶς καὶ ὁ τόπος. περὶ αὖ
δὲ τό τε σῖμπαν σῶμα τοῦ χειριζομένου καὶ τὸ πεπονθὸς
μόριον. ἐν δὲ τῇ προκειμένη ῥήσει καὶ ταῖς ἐφεξῆς ἕκαστον
τούτων ὅποιον εἶναι χρὴ διδάσκει, μὴ φυλάττων τὴν τάξιν,
ἐν ἣ τὸν κατάλογον ἐποίησατο· πάντως γὰρ ἂν ἐπὶ τοῦ
ἀσθενοῦν- [18] τος ἤρξατο. σύνηθες δὲ τοῖς παλαιοῖς ἅπα-
σι τοῦτο καὶ μυρία παρὰ πάντων αὐτῶν βουλευθεῖς ἐκλέξῃ
παραδείγματα. πρὸς δὲ τὸ παρὸν ἀρκήσεις παρὰ τοῦ ποιη-
τοῦ τό τε κατὰ τὸ β' τῆς Ἰλιάδος εἰρημένον ἐν τῷ κατα-
λόγῳ·

*Τίς τ' ἄρ' τῶν ὅχ' ἄριστος ἔην, σὺ μοι ἔννεπε Μοῦσα,
Ἀνδρῶν ἠδ' ἵππων, οἳ ἄμ' Ἀτρεΐδῃσιν ἔποντο.*

πρώτους γὰρ εἰπὼν τοὺς ἄνδρας, εἴτ' ἐφεξῆς τοὺς ἵππους,
οἳ περὶ πρώτων τῶν ἀνδρῶν ἀπέδωκε τὸν λόγον, ἀλλὰ γέ-
φησιν·

quae, manuarum operationes fieri necesse est. *A* quibus
itaque tum medicus tum ministri intelliguntur. *Per* quae,
machinamenta. *Quibuscum*, lumen et locus. *Circa* quae
manus operationem subeuntis corpus et affecta pars. In
proposita vero oratione et sequenti haec singula, qualia
esse oporteat edocet, minime servato ordine, quo enume-
rationem fecerat. Prorsus enim ab aegrotante exordium
duxerat. Id autem priscis omnibus consuetum erat; at-
que si velis ex ipsis omnibus innumera colliges exempla.
Ad rem autem praesentem satis fuerit, quod a poeta Ili-
dos secundo in enumeratione profertur:

*Dic mihi, Musa, virum quis maximus est vel equorum,
Atreidas pariter qui sunt in bella sequuti.*

Priores enim viros, posteriores equos protulit, non tamen
de viris primum rationes reddidit, sed concinit:

Ed. Chart. XII. [18.]

Ed. Bas. V. (668.)

Ἴπποι μὲν μέγ' ἄρισται ἔσαν Φηρητιάδαο,
 Τὰς Εὐμηλὸς ἔλαυνε, ποδώκεας ὄρνιθας ὥς,
 Ὀτρίχας, οἵετας σταφύλῃ ἐπὶ νῶτον ἔϊσας,
 Τὰς ἐν Πιερίῃ θρέψ' ἀργυρότοξος Ἀπόλλων,
 Ἀμφὶ θηλείας, φόβον Ἀρης φορεοῦσας.
 Ἀνδρῶν δ' αὖ μέγ' ἄριστος ἦν Τελαμώνιος Αἴας.
 Ὀφρ' Ἀχιλεὺς μῆνιεν, ὃ γὰρ πολὺ φέρτατος ἦεν.

ἐτέρωθεν δὲ πάλιν εἰπὼν·

Ἐνθα δ' αἶμ' οἰμωγὴ τε καὶ εὐχολὴ πέλεν ἀνδρῶν
 ἐπήνεγκε πρὸς τὸ δεύτερον ἀπαντήσας πρότερον,

Ὀλλύντων τε καὶ ὀλλυμένων.

ἐν δὲ τῷ ἡ' τῆς Ἰλιάδος, ὥσπερ ἐξεπίτηδες ἐνδείξασθαι
 βουλόμενος ὥς οὐ χρὴ πεφροντικέναι τῆς τοιαύτης τάξεως,
 πάντα καταλέξας ἐφεξῆς πράγματα. πρὸς μὲν γὰρ τὸ δεύ-
 τερον ἀπήντησε πρῶτον, εἰθ' ἐξῆς πρὸς τὸ πέμπτον, εἴτα

*Prima Pheretiadae debetur gloria equarum,
 Quas avium in morem celeres Eumelus agebat,
 Aequales aetate, pares tergoque piloque;
 Monte in Pierio quas enutrirat Apollo.
 Insignes ambae et Martis terrore carentes.
 Maximus at longe fuit Ajax ille virorum
 Indignatus adhuc, dum nulla subibat Achilles
 Proelia: nam pugnans omnes virtute praeibat.*

Alibi vero rursus cecinit:

Tristis erat gemitus torvo et jactantia vultu.

Ad secundum detulit quod prius occurrerat.

Caedentem et dura miseri qui morte peribant.

In Iliados autem septimo volens quasi de industria indi-
 care non esse habendam hujusmodi ordinis rationem, re-
 bus omnibus quinque sequentibus enumeratis. Ad secun-
 dam enim primum orationem contulit; deinde ad quin-

Ed. Chart. XII. [18.]

Ed. Bas. V. (668.)

πρὸς τὸ τέταρτον, εἶτα πρὸς τὸ τρίτον. ἔστι δὲ τὰ ἔπη,
ὧν ἀρχὴ οὔδε οἱ στίχοι·

Ἐνθα δὲ Βοιωτοὶ τε καὶ Ἴονες ἐλκεχίτωνες,
Λοκροὶ καὶ Φθῖοι καὶ φαιδιμόεντες Ἐπειοί.

Περὶ μὲν δὴ τῆς ἐν τῷ λόγῳ τάξεως ἀρκεῖ ταῦτα ἅπαξ
εἰρησθαι νῦν, ὥς μηκέτ' ἐν ἄλλῳ περὶ αὐτῶν ἀκοῦσαι πο-
θεῖν. τὰ δὲ περὶ τοῦ δρωντος, ὅπερ ἐστὶ χειρουργοῦντος
ιατροῦ, δῆλα πᾶσιν ἐστὶ τοῖς βουλομένοις προσέχειν αὐτῷ.
φησὶ γὰρ ἦτοι καθήμενον ἢ ἐστῶτα τὴν χειρουργίαν ποι-
εῖσθαι τὸν ἐνεργοῦντα συμμετρῶς ἔχοντα, πρὸς τε τὸν χει-
ριζόμενον δ' ἥκει καὶ τὴν αὐγὴν· ὃν ἔχομεν σκοπὸν φυ-
λάττειν πρὸς ἕκαστον ὧν εἶπε συμμετρίαν ἐφεξῆς διδάσκει
ἀπαντήσας πρῶτον, ὅπερ ἐστὶν ἡ αὐγὴ.

ἡ.

Αὐγῆς μὲν οὖν δύο εἶδεα, τὸ μὲν κοινὸν, τὸ δὲ τεχνητὸν.

tam; postea ad quartam; postremo ad tertiam. Sunt au-
tem poëmata quorum exordio hi versus leguntur:

Boeotii hic Iones prolixa veste decori

Et Locri et Phthii et qui resplendebat Epeus.

Haec certe de orationis ordine nunc semel dixisse suf-
ficiat, ne quis amplius alibi iis de rebus audire desideret.
Quae igitur ad agentem, hoc est medicum chirurgum spe-
ctant, ea patefcunt omnibus qui mentem ipsi adhibere
volunt. Nam agentem sive sedeat sive stet, chirurgiam
facere pronunciat, quum commoderate sese habet, tum ad
se chirurgicam manum adhibentem, tum ad aegrotantem
et lumen. Quod consilium servandum complectimur in
singulis pronunciatis, quorum commodorationem deinceps
deceat primo in lucem prodeunte, quod lumen est.

VIII.

Lucis igitur duae sunt species: una communis, altera ar-

Ed. Chart. XII. [18. 19.]

Ed. Bas. V. (668.)

τὸ μὲν οὖν κοινὸν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, τὸ δὲ τεχνητὸν καὶ ἐφ' ἡμῖν.

Καὶ περὶ τοῦ τῶν εἰδῶν ὀνόματος ἅπαξ ἀκούσας νῦν εἰς αἰὲ μίμνησο. τοῖς γὰρ παλαιοῖς ἔθος ἐστὶ καὶ διαφορὰς καὶ εἶδη καὶ τρόπους ὀνομάζειν τὰ κατὰ τὴν τομὴν τῶν γενικωτέρων πραγμάτων ὑποπίπτοντα. καὶ νῦν οὖν οὕτως εἶπεν ὁ Ἱπποκράτης αὐγῆς εἶναι δύο εἶδη, ὡς εἰ καὶ διαφορὰς καὶ τρόπους εἰρήκει δύο. τὸ μὲν [19] οὖν κοινόν ἐστιν, ὃ πάντες ἄνθρωποι χρώμεθα, μάλιστα μὲν ἐν ὑπαίθρῳ, δεύτερον δὲ ἐν οἴκοις μεγάλοις θύρας μεγάλας φωτὸς πλήρεις ἔχουσιν, οἳ καὶ νῦν κατὰ πολλὰς τῶν πόλεων δίδονται ἰωμένοις τοῖς ἰατροῖς, οὓς παρωνύμως αὐτῶν ἰατρεῖα προσαγορεύουσι. τὸ δὲ τεχνητὸν φῶς μάλιστα μὲν καὶ τοῦτο γίγνεται, λύχνους ἀψάντων ἢ δαῖδας ἢ λαμπάδας ἢ τι τοιοῦτον. κατὰ δὲ δεύτερον λόγον ἀνοιξάντων θυρίδας ἢ ὅλας ἢ ἐκ μέρους ἢ τὰς μὲν κλεισάντων, τὰς δὲ ἀνοιξάντων. καὶ περὶ θυρῶν ὁ αὐτὸς λόγος.

tificalis. Communis in nobis fita non est, artificialis penes nos existit.

Atque hic de speciei vocabulo edoctus, id in perpetuum memento. Veteribus enim est consuetudo et differentias et species et ideas appellare, quae de rerum genericarum sectione subjiciuntur. Atque nunc ita pronunciat Hippocrates duas esse lucis species, ac si duas differentias et duas ideas dixerit. Est autem lux communis, qua omnes homines utimur: prima sub dio potissimum; secunda in amplissimis aedibus, sublimes fores, lumine plenas habentibus, quales et nunc multis in civitatibus, medicinam facientibus medicis datas, a medicis facta denominatione medicinas appellant. Artificialis vero lux haec fit maxime, quum lucernas, faces, lampadas aut tale quid accendimus; deinde quum totas fenestras aut earum partem patefacimus aut alias claudimus, alias aperimus. Eadem quoque de foribus ratio est.

θ'.

Ὡν ἑκατέρου δισσαὶ χρήσεις, ἢ πρὸς αὐγὴν, ἢ ὑπ' αὐγὴν.

(669) Ἐκατέρου τῶν τῆς αὐγῆς εἰδῶν, τοῦ τε κοινοῦ καὶ τοῦ τεχνικοῦ, δύο φησὶν εἶναι χρήσεις, ἢ πρὸς αὐγὴν ἢ ὑπ' αὐγὴν· πρὸς αὐγὴν μὲν καλῶν, ὅταν πρὸς ταύτην ἐστραμμένον ἢ τὸ χειριζόμενον ἢ κατανοούμενον· ὑπ' αὐγὴν δὲ τὸ βραχὺ παρακεκλιμένον, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ὑποχυμάτων καὶ ὅλως τῶν κατ' ὀφθαλμοὺς διαθέσεων. οὔτε γὰρ διαγινῶναι δυνατόν ἐστὶν ἀκριβῶς τὰ κατ' αὐτοὺς πάθη πρὸς τὴν αὐγὴν ἐστραμμένον τοῦ πάσχοντος οὐτ' ἰάσασθαι. διὰ τοῦτ' οὖν τὸ μὲν πρὸς αὐγὴν φευκτέον ἐστὶ, τὸ δὲ ὑπ' αὐγὴν ἦτοι ἀπεστραμμένον τῇ αὐγῇ ἢ λοξὸν ἐσχηματισμένον εἶναι χρὴ τὸν χειρουργοίμενόν τι τῶν κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς. αὐτὸς δ' ἄκουέ μου τοὺς ὄντως ὀφθαλμοὺς λέγοντος, οὐ τὰ βλέφαρα· κατὰ αὐτὰ γὰρ ἐνεργεῖν ἐγχωρεῖ καὶ πρὸς τὴν αὐγὴν ἐστραμμένον τοῦ ἀνθρώπου, καθάπερ ἐπὶ τῆς τῶν ὑδατίδων ἄρσεως ἢ διαβροχισμοῦ τριχῶν ἢ ἀναρρόφῃς ἢ

IX.

Quarum utriusque duplices sunt usus aut ad lucem aut sub lucem.

Utriusque speciei lucis, tum communis tum artificialis duos esse usus pronunciat, aut ad lucem, aut sub lucem. Ad lucem vocat, quum luci adversum fuerit quod manu curatur, aut spectatur. Sub lucem vero quod paulo aversum est, quemadmodum in suffusionibus et cunctis oculorum affectibus. Nam oculorum morbi neque accurate dignosci, neque curari queunt luci adverso aegrotante; proindeque adversum lumen fugiendum esse. Sub lucem vero sive aversum a luce aut obliquum corpus figuratum esse oportet, quod manus operationem subit in oculis. At ipse velim audias, me plane oculos nominare, non palpebras: in hoc enim casu elaborandum est et ad lucem averfi hominis, quemadmodum in aquularum extractione aut pilorum illaqueatione, aut resutura aut deni-

Ed. Chart. XII. [19.]

Ed. Bas. V. (669.)

ὅλως ἐφ' ὧν ὁ ἰατρός οὐ δεῖται τῶν βλεφάρων ἀνεωγμένων. εἰ μὲν οὖν ὁ ὀφθαλμίων τύχη σφοδρῶς ἠλκωμένος ὁ θεραπευόμενος, τὸ καλούμενον ἔχων σταφύλωμα τελείως ἀπεστράφθαι προσήκει τὴν αὐγὴν αὐτὸν ἐν παντὶ χρόνῳ, πλην ἐν ᾧ φάρμακον ἐπιτίθῃσι τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁ ἰατρός. ἐν ἐκείνοις γὰρ αὐτὸς ἄνευ αὐγῆς οὐκ ὄψεται τὸ πεπονθός, ὥσπερ οὐδὲ εἰ πτερύγιον ἐκτέμνειν ἐθελήσειεν ἢ ὑπόχυμα κατὰγειν ἢ τι τοιοῦτον χειρουργεῖν. ἀλλὰ λοξὸν ὡς πρὸς τὴν αὐγὴν προσήκει τηνικαῦτα σχηματίζειν τὸν χειρουργούμενον, ὅπως μὴ ὑπὸ τῆς αὐγῆς ἢ κόρη πλήττειτο, μήθ' ὁ ἰατρός ἀποστεροῖτο τῆς τέχνης ἥγουν τῆς θείας ὧν θεραπεύει μορίων. ὀνομασθήσεται δὲ σαφῶς ὁ μὲν ἀπεστραμμένος τὴν αὐγὴν οὔτε πρὸς αὐγὴν οὔθ' ὑπ' αὐγὴν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς αὐγῆς μᾶλλον ἢ λοξὸς πρὸς αὐγὴν. Ἰπποκράτει δ' ἔδοξε βελτίων ἐρμηνεῖα τῆς ὑπ' αὐγὴν ἢ ὑπ' αὐγῆς εἶναι φωνῆς.

que ubi medicus diductis palpebris non eget. Itaque si quis lippiens forte vehementer exulceretur, et quum curatur *oculacinum* staphyloma vocatum patiat, ipsum a luce prorsus aversum esse decet toto operationis tempore, praeterquam quum medicus oculis medicamentum admovet. In illis enim ipse citra lucem affectum non videt, ut neque si unguem excidere voluerit, aut suffusionem subducere, aut quid ejusmodi manu operari, sed obliquum prout ad lucem decet, tunc eum qui manus operationem subit figurare, ne a luce pupilla laedatur, nec medicus arte privetur, hoc est earum quibus medetur partium conspectu. Dilucide vero lucem aversus appellabitur, neque ad lucem, neque sub lucem, sed a luce magis vel ad lucem obliquus. Verum Hippocrati loquutionis sub lucem quam a luce melior visa est interpretatio.

[20] 'Τπ' αὐγὴν μὲν οὖν ὀλίγη τε ἢ χρῆσις καὶ καταφανής
τε ἢ μετριότης.

Ἐδείχθη πρόσθεν. οὐδὲν γὰρ τῶν ἄλλων μορίων πλὴν
ὀφθαλμῶν δεῖται τῆς τοιαύτης χειρουργίας. ἐπεὶ δέ, ὡς
ἔφην, ἀπεστράφθαι τελέως τὴν αὐγὴν ἀδύνατόν ἐστιν ἐν
ταῖς χειρουργίαις, ἐν τῷ μεταξὺ βοῦλεται τοῦ τ' ἀπεστρά-
φθαι καὶ τοῦ πρὸς αὐγὴν ἐστράφθαι σχηματίζειν τὸν ἄν-
θρωπον. οὐ μὲν ἴσον ἐπὶ πάντων τῶν παθῶν ἀπεστράφθαι
προσέκει τὸν ἱατρὸν τῆς αὐγῆς, ἐφ' ὅσον αὐτὸ τὸ πάθος ἀναγ-
κάζει. οἱ μὲν γὰρ ἡλκωμένοι καὶ ὑπόπνοι καὶ σταφυλώματα
ἔχοντες ἢ καὶ φλεγμονὴν μεγάλην ἢ ῥεῦμα θριμνὸν καὶ πρὸς
τῆς ὀλίγης αὐγῆς πλήττονται σφοδρῶς, ὡς ὀδυνᾶσθαι τε
καὶ ῥευματίζεσθαι παραχρῆμα. τούτων δ' ἥτιον ὑπὸ τῆς
αὐγῆς ἐνοχλεῖται παρακεντούμενός τις ἢ πτερύγιον ἢ ἔγκαν-
θίδα χειριζόμενος. ἢ τοίνυν τῆς ἀποστροφῆς μετριότης,
ἣν ἀπὸ τῆς αὐγῆς ἀπεστράφθαι προσέκει τὸν χειριζόμενον,

X.

*Sub lucem quidem et paucus est usus et perspicua mo-
deratio.*

Id antea demonstratum est. Aliarum namque par-
tium, exceptis oculis nulla hujusmodi manus operationem
sub lucem fieri desiderat. Quoniam vero, ut diximus,
aversam prorsus esse lucem in manus operationibus fieri
non potest, inter lucem adversam et averfam aegrum ho-
minem figurare vult. Non tamen aequae omnibus in mor-
bis medicum a luce decet aversum esse, sed quatenus ipse
morbus urget. Nam qui oculi ulcere et suppurato et
acino, aut magna inflammatione aut acri fluxione affi-
ciuntur, a pauca quoque luce tantopere laeduntur, ut ex
tempore et doloribus vexentur et in fluxiones incidant;
et is vero minus a luce infestatur, cui paracentesi suffusio
evertitur, aut unguis aut encanthis manu curatur. At
aversionis moderatio, qua a luce aversum esse decet eum

Ed. Chart. XII. [20.]

Ed. Bas. V. (669.)

εὐρεθήσεται σοι δύο τούτοις προσέχοντι σκοποῖς, τῷ τε σα-
φῶς ὁρᾶν τὸν ἰατρὸν, ὃ πράττει παρὰ τὸν ὀφθαλμὸν ἐν
τῇ χειρουργίᾳ, τῷ τε μὴ σφοδρῶς ἀνιᾶσθαι τὸν χειριζόμε-
νον, ἐπεὶ ἐκάτερος σκοπὸς ἐναντίον ὑπαγορεύει σχῆμα κατὰ
τὸν ἐπικρατοῦντα ποιῶν τὴν αἵρεσιν. εἰ δέ σοι δοῖε μὴ
ἕτερος ἐπικρατεῖν, τὸ μέσον αἵρου σχῆμα τῶν τε ἀκριβῶς
ἐστραμμένων πρὸς τὴν αἰγὴν καὶ τῶν ὑπεστραμμένων αὐτήν.
ἐγὼ σοι τὴν ὁδὸν ἀφηγησάμην, ἣ χρώμενος εὐρήσεις τὸ μέ-
τριον τῆς ἐπιστροφῆς, Ἰπποκράτης δὲ εἶπεν, ἡγούμενος
ἅπασαν καταφανῆ τὴν μετριότητα γενέσθαι ῥαδίως, εἰ βου-
ληθεῖεν εὐρεῖν. οὐ γὰρ ἀπαιδεύτους ἀνθρώπους, ὡς ἡμεῖς
νῦν, ἀλλ' ἱκανῶς γεγυμνασμένους ἐν τοῖς μαθήμασιν ἐδίδα-
ξεν, ὡς τὰ τοιαῦτα καὶ αὐτοὺς ἐπινοεῖν ἐτοίμους ἐξ ἀκολου-
θίας τοῖς τῶν προδεδειγμένων.

qui curatur, tibi his duobus scopis mentem adhibenti com-
perietur, quod tum quod ad oculum molitur manus ope-
ratione medicus dilucide videat, tum curandus aeger non
magnopere discrucietur, quum uterque scopus contrariam
figuram indicat, ut praevalentem *scopum* consilium dirige.
Si vero neuter praevalere tibi videatur, mediam adver-
sionis figuram delige, tum ex his quae plane luci sunt
adversae, tum ex illis quae a luce avervae sunt. Ego te
viam docui, qua usus aversionis moderationem invenies.
Hippocrates autem pronuntiata fert, auguratus omnibus
moderationem facile patescere, si qui ipsam invenire stu-
duerint. Non enim imperitos homines, ut nos nunc, sed
admodum in disciplinis versatos docuit, ut etiam ipsi ex
eorum quae praemonstrata sunt consequutione talia prom-
pte comminiscerentur.

ια'.

Τὰ δὲ πρὸς αὐγὴν ἐκ τῶν παρευρέων, ἐκ τῶν συμφερον-
σίων αὐγέων πρὸς τὴν λαμπρότητα τρέπειν τὸν χει-
ριζόμενον.

Ὅσον μὲν ἐπὶ τὸ δεῖν ἐναργέστατα βλέπειν τὸν ἱατρὸν, ὅσα πράττει κατὰ τὴν χειρουργίαν, ἐν τῷ τοῦ κάμνοντος σώματι, τὴν λαμπροτάτην αὐγὴν αἰρεῖσθαι χρή, κατὰ [21] πάντα τὰ μόρια, πλὴν ὀφθαλμοῖν. ἡ λαμπροτάτη δὲ ἐστὶ τῶν αὐγῶν ἐν ὑπαίθρῳ χωρίῳ τοῦ ἡλίου καταλάμποντος αὐτὸν, μηδενὸς ἐπισκοτοῦντος. ἀλλ' ἐνίοτε μὲν οὐδὲν ἐστὶ τοιοῦτον ἐν τῇ τοῦ χειριζομένου καταγωγῇ. πολλάκις δὲ ἐστὶ μὲν, ἀλλ' οὐ συμφέρει εἰσάγειν εἰς αὐτὸ χειμῶνος μὲν διὰ κρύος, ἐν θέρει δὲ διὰ θάλλπος. ἐκατέρου γὰρ αὐτῶν ἐστὶν ἰδία βλάβη, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι φυλάττεσθαι χρή τοὺς ἀνέμους, ὥστε διὰ τούτους οὐ μόνον αὐτὸν καλὸν αἶρα φεύ-
γομεν πολλάκις, ἀλλὰ καὶ τὸν πλησίον θύρας καὶ θυρίδος ἄνεμον εἰσπνέοντα σφοδρῶς ἄγειν τὸν ἐνεργούμενον. ἐπ'

XI.

*Quae vero ad lucem spectant ex praesentibus et conferen-
tibus luminibus, ad splendorem quod manu curatur con-
vertere oportet.*

Quo clarissime, prout oporteat, medicus intueatur quaecumque per chirurgiam in laborantis corpore molitur medicus, ipsi omnibus in partibus, oculis exceptis, splendidissima lux deligenda est. Est autem lux splendidissima, quae subdiali in loco solis nulla re ipsum obscurante prae-fulget. Verum interdum in manus curam subeuntis domicilio talis locus nullus est. Saepe vero quidem est, in eo tamen hominem collocare non expedit, hieme per frigus, aestate per aestum; utriusque enim tempestatis sua noxa est. Praeterea etiam ventos ita cavere oportet, ut in his non solum retrorsum idoneum aërem vitemus saepe, verum etiam ventum januae et fenestrae vicinum afflantem qui operationi subjectum vehementer agitet. In

Ed. Chart. XII. [21.]

Ed. Bas. V. (669.)

ἐκείνων δὲ μάλιστα φεύγομεν ἄνεμον, ἐφ' ὧν εὐλαβούμεθα παθεῖν τι τὸ νευρῶδες γένος, ὥσπερ γε πάλιν ἥλιον ἐπὶ τῶν σηπομένων, ὡς πρὸς αἰμορροαγίαν ἐπιτηδείως ἔχόντων. καλῶς οὖν προσέθηκε τῶν παρεουσέων, τῶν συμφερουσέων, οὐ γὰρ ἀπλῶς ἐκ τῶν παρουσῶν αὐτῶν αἰρεῖσθαι χρὴ τὴν λαμπρότητα, ἀλλὰ καὶ προσεπιβλέπειν, εἰ καὶ τῶν συμφερουσῶν αὐγῶν ἔστιν ἡ λαμπροτάτη.

ιβ'.

Πλὴν ὁκόσα ἡ λαθεῖν δεῖ ἡ ὀρῆν αἰσχρόν.

Οὐ σαφῆ τῇ λέξει τὴν ἑαυτοῦ διάνοιαν ἡρμήνευσεν ὁ τεχνικὸς, ἀλλ' ὥστε δόξαι, μὴ δεῖν πρὸς αὐγὴν τρέπειν τὰ χειριζόμενα μόρια τῶν καμνόντων, ὅσα λαθεῖν προσῆκέν ἡ ὀρῆν αἰσχρόν. ὁ δὲ οὐ τοῦτο βούλεται, ἐφεξῆς οὖν φησιν.

illis autem ventum maxime vitamus, in quibus veremur ne quid nervosum genus patiat, quemadmodum rursus solem in iis quae putrescunt, ut qui ad sanguinis eruptionem propense feruntur. Praeclare igitur adjecit: ex luminibus prostantibus et conferentibus. Non enim simpliciter ex luminibus quae prostant splendorem eligere, sed et intueri oportet, etiam si quae conferunt lumina, eorum sit splendidissimum.

XII.

His exceptis, quae aut latere oportet aut conspiciere turpe est.

Non dilucidam hac oratione suam sententiam interpretatus est artis peritus, ita ut manu tractandas aegrotantium partes ad lucem convertere non deceat, quascunque latere congruit, aut conspiciere indecorum est. At vero non id imperat, quare hac serie pronunciat.

Ed. Chart. XII. [21. 22.]

Ed. Bas. V. (669.)

ιγ'.

Οὕτως δὲ τὸ μὲν χειριζόμενον ἐναντίον τῇ αὐγῇ, τὸν δὲ χειρίζοντα ἐναντίον τῷ χειριζομένῳ πλὴν ὥστε μὴ ἐπισκοπεῖν.

Ἐχρῆν γὰρ ὡδί πῶς ἐρμηνεύεσθαι τὴν ὅλην διάνοιαν ὑπ' αὐτοῦ. τὰ δὲ πρὸς αὐγὴν ἐκ τῶν παρεούσων, ἐκ τῶν συμφερούσων αὐγέων πρὸς τὴν λαμπρότητα τρέπειν τὸ χειριζόμενον. οὐ μὲν ἂν καθαρὰν γε καὶ ἀνεπισκόπητον φυλάττειν χρὴ τὴν αὐγὴν, ἀλλ' ἐν οἷς λαθεῖν ἂν ἢ ὁρᾶν αἰσχροὺς ἑαυτὸν οὕτως σχηματίζειν, ὥς τοὺς μὲν ὅλως πάντας ἀφαιρεῖσθαι τῆς θείας τῶν χειριζομένων μορίων, ἑαυτῷ δὲ κατὰ μηδὲν ἐπισκοπεῖν. [22] ἡ μὲν δὴ διάνοια τῆς ὅλης ῥήσεώς ἐστι τοιαύτη. τάχα δέ τις ἀκοῦσαι ποθεῖ σαφῶς τὴν ἀπόθεσιν, ἣν βούλεται λαβεῖν ὁ ἱατρός τοὺς περιεστῶτας. ἴσως μὲν οὖν ἐνίων χειρουργῶν τὸ ἀκριβές, οὐδὲ διδάξαι βουλήσεται ποτε τῶν παρόντων τινὰς οὐκ ἀξιόους

XIII.

Sic autem manu curandum, luci adversum; manu vero medentem, manu curando adversum esse oportet, modo non obtenebret.

Oportebat enim universam utique sententiam ab ipso enunciari: quae vero ad lucem spectant ex praesentibus et conferentibus luminibus, ad splendorem quod manu curatur convertere oportet. Non tamen purus ac sine tenebris lucis splendor servandus est, sed in quibus latere partes aut conspiciere indecorum sit, se ipsum ita collocare decet, ut omnes omnino manu curandarum partium spectaculo subducantur; sibi vero nequaquam ipsas obtenebret. Universae profecto orationis sententia talis est. Quam primum autem aliquis occultationem audire manifeste desiderat, quum circumstantes subire vult medicus. At fortassis quaerendam manus operationum disciplinam ex praesentibus nonnullos docere noluerit, quum ipsam

Ed. Chart. XII. [22.]

Ed. Bas. V. (669. 670.)

ὄντας αὐτὸ μαθεῖν. οὐ μὴν ἀλλὰ τοὺς γε τῶν χειριζομένων οἰκείους, ἐνίοτε βουλομένους μὴ τέμνειν, ὅσα περ τέμνει σώματα, δεόμενα δηλονότι τῆς τοιαύτης χειρουργίας. ἀνιῶνται γὰρ ἅμα καὶ ἀγανακτοῦσι πρὸς τὸν ἱατρὸν, ὡς δῆμιον. ἀλλὰ καὶ ὄρχιν σεσηπῶτα πολλάκις ἀναγκαῖον ἐγένετο τελεῶς ἐκκόψαι καὶ νεῦρον διαταμεῖν ὅλον ἐγκάρσιον, ἕνεκα τοῦ μὴ (670) σπασθῆναι τὸν ἄνθρωπον. ἐνιοὶ δὲ τῶν ἰδιωτῶν οὐδὲ πύον πάθος ὑπομένουσι θεάσασθαι, τινὲς δὲ ἐπιτρέπουσιν ὅλως ἀνοῖξαι σῶμα πύον χωρίου, ἐφ' ὧν ὁ ἱατρὸς τῶν οὐ καταμανθάνων οἷς τὸν πεπονητότα τόπον ἔτεμνεν ἀφθόμως καὶ πᾶν ἐξέκρινε τὸ πῦον· ἀλλὰ διὰ δειλίαν τῶν καμνόντων ἐνίοτε τοῦθ' ἡμῖν πράττεται. εἰσὶ γὰρ τινες οὕτω δειλοὶ πρὸς τὰς χειρουργίας, ὡς λειποψυχεῖν πρὶν τμηθῆναι διὰ τὴν τῆς ὀδύνης προσδοκίαν. ἐπὶ τούτων ἀξιόπιστως χρὴ περὶ μὲν τῆς χειρουργίας λέγειν αὖριον σκέψασθαι, κατὰ δὲ τὸ παρὸν ἔαν. νῦν δὲ κατανιλεῖν ὕδατι ἢ πυριᾶν σπόγγοις, ὡς παρασκευάζοντα τὸ μόριον εἰς ἐπίθαιεν καταπλάσματος ἢ φαρμάκου, κὰν τούτῳ μὴ προσδο-

ediscere indigni sint; imo sane nec manu curandorum necessarios, qui nonnumquam secare nolunt, quae nimirum tali manus operatione opus habent: molestia namque afficiuntur et adversus medicum tamquam carnificem debacchantur. Quin etiam saepe necesse fuit, putrem testem penitus excidere et nervum transversum totum discindere, ne homo convulsione prehenderetur. Nonnulli idiotae puris affectum conspiciere nequeunt; quidam vero loci puris corpus plane aperire concedunt, ut in quibus medicus his minime perpendentibus abunde locum affectum secet et pus universum excludat. At id ob laborantium timiditatem nobis interdum accidit. Quidam enim sunt ad manus operationes ita timidi, ut, priusquam sectio fiat, doloris exspectati metu in animi defectum procidant. Ad haec medicum oportet de manus operatione pronunciare se postero quidem die decreturum, in praesenti vero ipsam missam facere. Nunc autem aqua perfundere, aut spongiis fovere, quo partem affectam ad cataplasmatis aut medica-

Ed. Chart. XII. [22.]

Ed. Bas. V. (670.)

κῶντα τὸν δειλὸν ἄνθρωπον τέμνειν. ἐν μὲν δὴ τοῖς τοιοῦ-
τοις ὁ μὲν ἰατρὸς ἐπισκοπῇσει θεάσασθαι τοῖς παροῦσιν
ἔνεκα τοῦ λαθεῖν. ἐν ἄλλοις δὲ διὰ τὴν αἰδῶ τοῦ κάμνον-
τος, ἐπειδὴ περὶ πολλοῦ ποιῆται μὴ βλέπεσθαι τοῖς πολ-
λοῖς ἣν ἔχει διάθεσιν ἥτοι κατὰ ἔδραν ἢ ἐν τοῖς αἰδοίοις.
ταῦτα γὰρ ἐστὶν ἃ βούλονται οἱ πάσχοντες λανθάνειν· ἐν
εἶδε δὲ τῶν γυναικῶν καὶ κατὰ τὰς πυγὰς καὶ τὸ στῆθος,
τισὶ δὲ καὶ κατὰ τὴν γαστέρα καὶ πολὺ δὴ μᾶλλον ἔτι κατὰ
τὸ καλούμενον ἐφήβαιον. ἐγκαλῶν δὲ τις ἐνταῦθα αὐτὸν
Ἰπποκράτην γελοίως αὐτὸν ἔφη τοῦτο γεγραφῆναι. τοῖς γὰρ
αἵρουμένοις μὴ ὀφθῆναι τὰ τοιαῦτα μόρια χειριζόμενα, πάρ-
εστιν ἐκβαλλόμενον τοῦ οἴκου τοὺς ἔνδον ὄντας ἅπαντας
ἐπιστρέψαι μόνῳ τῷ ἰατρῷ τὸ ἔργον ἢ καὶ τινος ἑνὸς ἢ
δυοῖν τῶν οἰκειοτάτων παρόντων. ἀλλὰ ταῦτα λέγων οὐ
πεπείραται πολλῶν αἰδουμένων, ὥσπερ ὀφθῆναι τοῖς πα-
ροῦσι τὰς διαθέσεις αὐτῶν, οὕτω καὶ κωλύσαι τῆς θείας
ἐγίους καὶ χωρίζεσθαι σκευάσαι. πολλάκις δὲ κἂν κελεύωσι
χωρίζεσθαί τινας φιλονεικοῦντες ἢ περιεργαζόμενοι καὶ πο-

menti appositionem praeparet, atque interea timidum ho-
minem minime suspicantem secare. In his sane rebus, ut
adstantes lateant operationes, has adspici medicus prohi-
buerit; in aliis vero ob laborantis pudorem, quum prae
multitudine fiant, non a multis affectum spectari, quem
aut in sede, aut in pudendis patitur. Hae namque sunt
partes, quas aegrotantes occultare desiderant, ut et mu-
liebre genus, tum clunes, tum pectus; quidam praeterea
et ventris, et multo magis pubis appellatae regiones. At
quidam hic Hippocratem reprehendens id ipsum ridicule
scripsisse profert. Optantibus enim quae hujusmodi manu-
curantur partes minime videri facile est, exclusis domo
qui intus morantur omnibus, uni medico aut etiam uno
quopiam, aut duobus amicissimis praesentibus operationes
committere. Verum qui haec narrat non expertus est mul-
tos, quos, quemadmodum pudet suos affectus ab adstanti-
bus conspici, sic nonnullos adspectu prohibere et missos
facere. Saepe vero quidam etiamsi secedere jussi fuerint

Ed. Chart. XII. [22. 23.]

Ed. Bas. V. (670.)

λυπραγμονοῦντες ἐπίστασθαι τὰ τοῦ κάμνοντος ἐνιοι τῶν οἰκείων ἢ φίλων ἀναιδῶς παραμένουσιν. ἐν τοῖς τοιούτοις οὖν καιροῖς χαρίζεσθαι χρητὴ τῷ κάμνοντι τὸν ἰατρὸν ἄλυπον χάριν ὑποσχέσθαι τε κατὰ μόνας αὐτὸν καὶ μηδενὸς ἀκούσαντος, οὕτω ποιήσασθαι τὴν χειρουργίαν, ὥς λαθεῖν τοῖς πολλοῖς. δύναται γὰρ, ὥς ἔφην, ἐν τῷ καταντλεῖν ὕδωρ ἢ διὰ σπόγγων πυριᾶν, ὥς μηδέπω μέλλων ἐνεργεῖν, ἔξαιφνης ἀνύσαι τὸ ἔργον, ἀλλ' ἔτι πραττόντων τῶν πολυπραγμονούντων θεάσασθαι. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα τῶν ἀμφοισβητημάτων ἔξωθέν ἐστι τῶν τῆς ἱατρικῆς θεωρημάτων. ἡμεῖς δὲ ἐξ ἀκολουθίας ἢ καὶ διὰ τὴν ἀντιλογίαν τῶν ἐπηρειαζόντων, ἀναγκαζόμεθα μνημονεύειν αὐτῶν. ἐπὶ δὲ τὰ συνεχῇ τοῖς προειρημένοις ἤδη μεινέαι καιρός.

ιδ'.

[23] Οὕτω γὰρ ἂν ὁ μὲν θρῶν ὀρώη, τὸ δὲ χειριζόμενον οὐχ ὀρώητο.

qui aemulantur, quī operationes ambiunt, qui res aegrotantis scire multopere nituntur, nonnulli familiares vel amici impudenter permanent. Itaque per hujusmodi occasiones laboranti gratiam conferre medicum oportet minime molestam ipsumque seorsum ac nullo auscultante polliceri, ita se manus operationem facturum, ut multos latuerit. Potest enim, ut dixi, dum aquam perfundit aut spongiis fovet, ac si nondum sit operaturus, opus repente conficere, iis qui spectare moliuntur etiamnum alia facientibus. At hujusmodi quaestiones extra medicinae praecepta sunt. Nos autem ex enarratorum consequutione, vel etiam ob disceptantium repugnantiam ipsa commemorare cogimur. Sed quae praedictis continua serie subjiciuntur, ad ea transeundi jam tempus est.

XIV.

Si enim qui operatur intuebitur et quod eructatur non aspicietur.

Ed. Chart. XII. [23.]

Ed. Bas. V. (670.)

Τὸ ἀνταῦθα τὸ τέλος τῆς λέξεως ἐστὶ τοιοῦτον· οὕτως ὁ μὲν ὁρῶν ὁρᾷ τὸ χειριζόμενον μέρος, ὑπὸ δὲ τῶν ἄλλων οὐκ ἂν ὁρῶτο ταῦτὸ τοῦτο τὸ μέρος· οὐ γὰρ δὴ πρὸς τῶν ἰατρῶν ἅμφω πέπονθε τὸ χειριζόμενον, ὁρᾶσθαι τε καὶ οὐχ ὁρᾶσθαι.

ιε'.

Πρὸς ἑωυτὸν δὲ καθημένῳ μὲν πόδες ἐς τὴν ἄνω ἕξιν κατ' ἰθὺ γούνασι, διάστασιν δὲ ὀλίγον συμβεβηκότες, γούνατα δὲ ἀνωτέρῳ βουβώνων μικρὸν διάστασιν ἀγκῶσιν θέσει καὶ παραθέσει.

Τὴν πρὸς τὴν αὐγὴν συμμετρίαν τοῦ χειρίζοντος διελθὼν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ συμμετρίαν ἤκεν. εἰρηκῶς γὰρ ἔμπροσθεν· ὁ δρῶν καὶ καθημένος ἢ ἑστειὼς ἑυμέτρως πρὸς ἑωυτὸν, πρὸς τὸ χειριζόμενον, πρὸς τὴν αὐγὴν, εἴτα πρὸς τὸ τελευταῖον ἀπαντήσας πρῶτον, ἅμα δ' αὐτῷ πρὸς τὸ

Atque hic perfecta est hujusmodi oratio. Sic enim qui operatur, quam partem manu curat, intuetur. Haec autem ipsa pars ab aliis non cernitur. Non enim profecto quod utcumque et adspici et non adspici parti manu curandae convenit, ad medicum refertur.

XV.

Verum sui ratione sedenti quidem pedes secundum eam quae sursum est rectitudinem e directo ad genua sint, diremptum autem minimum consequuti; genua vero superiora sint inguinibus paululum diducta pro comoda cubitorum positione et appositione.

Symmetriam manu operantis pro ratione lucis emensus ad ejusdem Symmetriam accedit. Supra namque pronuntiavit: *agens aut sedens aut stans aut symmetria ad sese, ad id quod manu tractatur, ad lucis splendorem; deinde ad postremum primo profectus et simul cum eo pro*

Ed. Chart. XII. [23.]

Ed. Bas. V. (670.)

χειριζόμενον συμμετρίαν ἐξ ἀνάγκης μνημονεύσας, ἐπὶ τὴν αὐτοῦ πρὸς ἑαυτὸν ἀφίκετο συμμετρίαν τοῦ χειρίζοντος. αὐτὸν δὲ πρὸς ἑαυτὸν συμμετρῶς ἔχειν θέσεως, οὐδὲν τῶν ἀπλῶν ὃν καὶ οἶον τὸ κατ' ἄρθρον διηρημένον, ἦν δὲ τὰ μόρια σκοπῆς, ὡς ἄλλοτε ἄλλην ἴσχει θέσιν ἐν ποικίλοις σχήμασιν, οὕτως ἂν δύναιτό ποιε μὲν ἔχειν συμμετρῶς. εἰάν γοῦν τις ἐπὶ πλείστον ἀλλήλων ἀπαγάγῃ καθήμενος ἢ ἐστὼς, ὁμέτρως ἂν ἔχοι τοῖς μορίοις τούτοις πρὸς ἄλληλα, καθάπερ εἰ καὶ συνάγοι τελέως αὐτὰ καὶ ψαῦειν ποιήσειεν ἢ καταθείῃ τὸ ἕτερον ἐτέρου ἢ μᾶλλον ἀποτείνοι καὶ ἀμῆκος ὅλον τὸ σκέλος ἢ εἰ κατ' εὐθὺ θείῃ τὸν πόδα τοῦ γονατος, ἀλλ' εἰς τοῦπίσω πολὺ τῆς εὐθύτητος ἀποκεχωρηκώς. εὐλόγως οὖν ὁ Ἱπποκράτης τὴν αὐτοῦ πρὸς ἑαυτὸν ἐκάστου συμμετρίαν ἐν τῷ καθεῖσθαι τὴν τῶν μορίων ὠρίσατο πρὸς ἄλληλα σχέσιν, τοὺς μὲν πόδας κατ' εὐθὺ τῶν γονάτων ἀξιῶσας κατέχειν. ἐπεὶ δὲ τὸ κατ' εὐθὺ διττὸν ἐστὶ, τὸ μὲν κατὰ τὸ μῆκος ἐκτεινόντων τὸ κῶλον, τὸ δὲ εἰς ὕψος

aegri manu curandi ratione, facta necessario symmetriae commemoratione ad manu operantis sui ipsius ratione symmetriam se contulit. Ipsum autem concinnam posituram habere decet, nihil simplex quum sit, et quid veluti articulis distinctum. At si partes contempleris, ut alias atque alias variis posituram figuris sortiri potest, sic interdum etiam congruenter se collocare. Si quis igitur sedens aut stans crura plurimum inter se diduxerit, praeter symmetriam his inter se partibus se habuerit, peraeque ac si haec plane coegerit ac se tangere fecerit; aut alterum alteri superposuerit aut potius si in longitudinem totum crus extenderit aut si pedem e regione genu posuerit; imo versus posteriorem partem a rectitudine multum secedentem. Merito igitur Hippocrates quum ipsius operantis cujusque symmetriam, sui habita ratione constituisset, mutuam partium dispositionem definivit. Pedes quidem e regione genuum continere imperavit. Quandoquidem vero oratio e regione vel e directo duplex est, una quidem

Ed. Chart. XII. [23. 24.]

Ed. Bas. V. (670.)

ἀνατεινόντων, ὥσπερ ὅταν [24] ὀρθοὶ στῶμεν, εἰκότως προσέθηκεν εἰς τὴν κάτω ἴξιν. ὀνομάζει δὲ συνήθως ἴξιν αἰὲ τὴν εὐθύτητος θέσιν. ἄρα τοιγαροῦν τοὺς πόδας ὀλίγον ἀπ' ἀλλήλων ἀξιοῖ, τὸ δὲ ὡς πρὸς βουβῶνα τοῦ γόνατος ὕψος ὀλίγον ὑπερέχειν, σκοπὸν ἔχων ἐν τοῖς πᾶσι τὴν τε εὐσχημοσύνην καὶ τὴν εἰς τὰς ἐνεργείας ἐτοιμότητα καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἔδρας, ὡς δυσπερίτρεπτον τὸν καθεζόμενον εὖτως. διὸ καὶ τὰ γόνατα καὶ ὅλους δηλονότι τοὺς μηρούς ἄχρι τῶν βουβώνων διάδοσιν ἔχειν ἀξιοῖ τοσαύτην ἀπ' ἀλλήλων, ὡς εὐσχημόνως τε ἅμα καὶ ἀσφαλῶς καὶ πρὸς τὰς ἐνεργείας ἀκωλύτως ἐνίοτε μὲν ἐρείδεσθαι τοὺς ἀγκῶνας τῶν χειρῶν κατὰ τοὺς πήχεως τε μέρος, ἐνίοτε δὲ ἐκατέρωθεν αὐτῶν παρατεταγμένας ἐνεργεῖν. τὸ μὲν γὰρ θέσει τῆς ἐπ' αὐτῶν ἔδρας δηλωτικόν, τὸ δὲ παραθέσει τῆς τῶν πηλαγίων.

membrorum se in longitudinem extendentium; altera vero artuum in altitudinem sese porrigentium, quemadmodum quum erecti stamus, jure sursum rectitudinem addit. At ἴξιν pro consuetudine semper rectitudinis situm appellat. Quam ob rem pedes ab invicem modice diduci, genuaque paulo in inguinum altitudinem excedere imperavit, qui scopum habet in omnibus et decorem et ad operationis celeritatem et sedis stabilitatem, ita ut qui sedet dimoveri omnino nequeat. Proinde gnuia et tota omnino femora ad usque inguina tantum inter se intervallum habere jussit, quo decore simul et tuto et ad operationes decenter, interdum quidem manuum lacertis et alicui cubiti parti incumbat; nonnumquam vero femoribus, interdum autem ipsas utrimque partes operationibus edendis instructas sortiri. Illa namque dicio positione e directo positarum partium, haec vero appositio oblique appositarum sedem declarat.

ιστ'.

ἱμάτιον εὐσταλέως, εὐκρινέως, ἴσως, ὁμοίως, ἀγκῶσιν, ὥμοισιν.

Τὸ μὲν εὐσταλέως ἀντὶ τοῦ προσεσταλμένως εἶρηκεν, ὥς μήτε περιτετραμμένον αὐτὸ μήτε χαλαρὸν περικεῖσθαι τῷ σώματι τοῦ ἱατροῦ. τὸ δὲ εὐκρινέως ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἱματίου λέλεκται· κελεύει γὰρ καὶ τοῦτο μηδὲν αὐτοῦ μέρος ἐνδεδιπλῶσθαι. τὸ δ' ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ῥήσεως εἰρημένον, ἴσως, ὁμοίως, ἀγκῶσιν, ὥμοισιν, ἀμφίβολόν ἐστιν· ἥτοι γὰρ ἴσως καὶ ὁμοίως ἐν ἀμφοτέrais ταῖς χερσὶ περιβεβληῖσθαι τοῖς ἀγκῶσι καὶ τοῖς ὥμοισιν ἕξιοι τὸ ἱμάτιον, ὥς παραβάλλεσθαι τὰς δύο χεῖρας ἀλλήλαις, ὅπερ οἱ πολλοὶ συγκρίνεσθαι καλοῦσιν ἢ τοὺς ἀγκῶνας, ἢ τοὺς ὥμους ἀλλήλοις παραβάλλει κατ' ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας, κελεύων ἴσως καὶ ὁμοίως τοῖς ἀγκῶσι καὶ τοῖς ὥμοις καθ' ἑκάτερον αὐτῶν περιβεβληῖσθαι τὴν χεῖρα. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἀνωτέρω τῶν ἀγκῶνων βούλεται τὴν περιβολὴν γίγνεσθαι τοῦ ἱματίου πρόδηλον. ἀσκεπάστους γὰρ εἶναι τούτους αἰσχροὺς οὐκ ἰα-

XVI.

Vestis succincte, distincte, aequaliter, similiter, cubitis, humeris.

Vestimentum succinctum pro concinne collecto pronuntiavit, ut id neque inversum neque laxum medici corpus induat. Distinctum de ipso vestimento dictum est: jubet enim id nulla sui parte duplicari. Quod autem in seriei fine pronunciatum est, aequaliter, similiter, cubitis, humeris, ambiguum est. Aut enim aequaliter et similiter utrarumque manuum cubitos et humeros vestimento indui imperavit, ita ut ambae manus inter se conferantur (quod plerique comparari vocitant) aut humeros aut cubitos inter se confert jubens in utraque manu aequaliter et similiter cubitis et humeris utriusque ipsorum manum indutam esse. Enimvero quod nolit cubitis altiore vestis ambitum esse manifestum est. Eos namque nudos patere indecorum est, non medico dumtaxat qui tam reli-

Ed. Chart. XII. [24. 25.]

Ed. Bas. V. (670. 671.)

τῶ μόνον οὕτω σεμνὴν ἐργαζομένῳ τέχνην, ἀλλὰ καὶ τοῖς
κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐν θορύβῳ πολλῶ δίκας λέγουσιν, οὗ καὶ
αὐτοὺς αἰδουμένους ἰδεῖν ἔστιν, ἀνωτέρω τῶν ἀγκῶνων ἔχειν
(671.) τὸ ἱμάτιον, ὥς εἰς παγκράτιον παρεσκευασμένους·
ἔστι δὲ καὶ ἄλλως ἐκκρῖναι τὸ τοιοῦτον τῆς περιβολῆς εἶδος,
ψυκτικὸν οὐ μόνον τῶν κατὰ ἀγκῶνα μορίων, ἀλλὰ καὶ τῆς
ὅλης χειρός· οὐ μὴν ἐδήλωσε τὸ ποσὸν, εἴπερ τὸν δεξιὸν
ἀγκῶνα τοῦ πήχεως ἐπιλαμβάνειν αὐτὸ προσῆκεν· ἢ δηλον-
ότι παρέλειπε ὥς σαφεῖς τοῦτο καὶ πρὸς ἀπάντων ἡμῶν
εἰρεθῆναι δυνάμενον. οὐ γὰρ χαλεπὸν ἔστι στοχάσασθαι
καθ' ἑκάστην ἐνέργειαν, ὅποσον δεῖ τοῦ ἱματίου τοὺς ἀγκῶ-
νας ὑπερβαίνοντος ἐκτετάσθαι κατὰ τοῦ πήχεως, σκοπὸν
κάνταῦθα πεποιημένους τὸν τε τῆς εὐσχημοσύνης καὶ τὰς
τῆς πρὸς τὴν προκειμένην χειρουργίαν χρείας. ὥσπερ δ'
ὀλίγον ἔμπροσθεν ἐφ' ὧν [25] ἐχρῆν λαθεῖν, ἐναντίους
ἔφην εἶναι σκοποὺς, ἵνα μὲν μὴ βλέπῃται τὸ φαινόμενον
δεῖον σκοτεινοῦ ἀέρος, ἵνα δὲ τὸ χειριζόμενον ὁ χειρίζων
αὐτὸ βλέπῃ, λαμπροῦ φωτός. ὁ ποτε δ' ἂν αὐτῶν ἐπικρα-

giosam artem profitetur, sed et forensibus apud frequentem
turbam causas agentibus, quos ipsos quoque pudere cer-
nere licet, quum vestem cubitis altiore gerunt, ut qui
ad pancratium accincti sunt. At hujusmodi quoque vestis
species maxime reprobanda, quae non modo cubiti partes,
sed et totum brachium refrigerat. Non tamen declaravit
quousque supra dextrum cubiti angulum brachium operire
deceat. An id tamquam dilucidum quod a nobis omnibus
comperiri potest, omnino praetermisit? Non enim iis ar-
duum est in singulis operationibus conjicere, quantum in-
dumentum oporteat cubitos transcendentis ad cubiti lacer-
tum exporrectum esse, qui hic observationem fecerint
quum decoris tum usus ad propositam chirurgiam spe-
ctantis. Sed quemadmodum paulo ante in quibus quid
occultandum erat, contrarios esse scopos protuli, ne quod
manu curatur, conspicuum cernatur, obscuro aëre opus
esse; ut vero qui manu operatur illud conspiciat clara

Ed. Chart. XII. [25.]

Ed. Bas. V. (671.)

τῇ, τὸν σκοπὸν ἐκείνῳ προσχωρεῖν. εἰ δέ σοι δόξειεν εἶναι τὸ μέσον ἀκριβοῶς ἀμφοτέρων αἰρεῖσθαι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ νῦν ἐστὶ καὶ διὰ παντὸς ἐπὶ πάντων ποιητέον, ἔνθα πρὸς ἐναντία πράγματα ποδηγοῦσιν οἱ σκοποὶ, τὸ μέσον μὲν ἀμφοῖν αἰρουμένους πάντως, ὁποῦτος δ' ἂν ἐπικρατῇ, πρὸς ἐκεῖνον ἐκκλίνοντας. τὸ μὲν οὖν κατὰ τὴν χειρουργίαν ὅσον ἐπ' αὐτῇ ἰδεῖτο τῆς ὅλης χειρὸς γυμνῆς, τὰ δὲ τῆς εὐσχημοσύνης ὅλης αὐτῆς ἐσκεπασμένης· διὰ τοῦτ' οὖν αἰεὶ μὲν τὸ μέσον ἀμφοῖν αἰρεῖσθαι προσήκει, προσχωρεῖν δὲ τῷ μᾶλλον ἐπείγοντι.

ἰς'.

Πρὸς δὲ τὸ χειριζόμενον τοῦ μὲν πρόσω καὶ ἔγγυς καὶ ἄνω καὶ κάτω καὶ ἔνθα ἢ ἔνθα ἢ μέσον. τοῦ μὲν πρόσω καὶ ἔγγυς ὄριον ἀγκῶνες· εἰς μὲν τὸ πρόσθεν γόνατα μὴ ἀμείβειν, εἰς δὲ τὸ ὀπισθεν πλευράς. τοῦ δὲ ἄνω μὴ ἄνωτέρω μαζῶν ἄκρας χεῖρας ἔχειν, τοῦ δὲ κάτω μὴ

luce. Quod autem eorum exsuperat, illi scopum concedere; at si utrumque esse tibi videatur, medium omnino tenere. Eodem modo et nunc et semper in omnibus faciendum est, hic ad res contrarias scopi dirigunt, eos quidem qui amborum medium semper eligunt, uter vero, si praevaleat, ad illum propendentes. Quod igitur ad chirurgiam spectat, ipsa per se nudam totam manum maxime desiderat. Quae vero decoris sunt, ipsam totam oblectam. Quam ob rem utriusque medium perpetuo deligi congruit, sed validius urgenti concedere.

XVII.

Ad id autem quod manu tractatur procul quidem et prope et sursum et deorsum et huc aut illuc aut ad medium. Procul autem et prope termini sunt cubiti; qui in anteriorem partem genua, in posteriorem costas non progrediantur. At sursum, summas manus mammis superiores non teneat; deorsum vero pectore genibus incum-

Ed. Chart. XII. [25.]

Ed. Bas. V. (671.)

κατωτέρω ἢ ὡς τὸ στήθος ἐπὶ γούνασιν ἔχειν. ἄκρας
χεῖρας ἐγγώνιους πρὸς βραχίονας σχηματίζειν. τὰ μὲν
κατὰ μέσον οὕτως, τὰ δὲ ἔνθα ἢ ἔνθα μὴ ἔξω τῆς ἑδρας.
κατὰ λόγον δὲ τῆς ἐπιστροφῆς προβαλλόμενον τὸ σῶμα καὶ
τοῦ σώματος τὸ ἐργαζόμενον.

Ἐπειδὴν τὸν ἱατρὸν ἐκέλευσε συμμετρῶς ἔχειν πρὸς
ἑαυτὸν, πρὸς τὸ χειριζόμενον, πρὸς τὴν αὐγὴν, ἥτοι καθή-
μενον ἢ ἐστῶπα καὶ πρῶτον ἐνεχείρισε λέγειν τὴν τοῦ κα-
θημένου συμμετρίαν πρὸς ἕκαστον τῶν τριῶν, ἀρχάμενος
ἀπὸ τῆς αὐγῆς. εἰτα μεταβάς ἐπὶ τὴν πρὸς ἑαυτὸν αὐτοῦ
συμμετρίαν καὶ ταύτην διελθὼν ἐπὶ τὸ λοιπὸν εἰς τρίτον
ἦκει, διδάσκων τὴν πρὸς τὸ χειριζόμενον αὐτοῦ συμμε-
τρίαν. οὐτε γὰρ ἐγγὺς πάνυ προσήκει καθῆσθαι τοῦ χει-
ριζομένου τὸν ἱατρὸν, ὡς ὑπὸ στενοχωρίας ἐμποδίζεσθαι
τὰς τῶν χειρῶν ἐνεργείας οὐτε διεισπηγῆναι τοσοῦτον, ὡς
μόγις ἐφικνεῖσθαι τοῦ χειριζομένου. τίθησι γοῦν ἀνταυθά
τινας ὅρους, ὧν οὐτ' εἰς τὸ πρόσω χωρεῖν οὐτ' εἰς τοῦ-

*bente non inferiores. Summas manus angulares cum
humeris figuret; quae in medio sunt, ita se habent.
Sed quae huc aut illuc feruntur, non extra sedem. Sed
pro conversionis ratione corpus et operantem corporis
partem protendat.*

Quum medicum ad se, ad eum qui manu curatur et
ad lucem respectu aut sedentem aut stantem sese figurare
praecepit: ac primum sedentis ad trium quodque facta
relatione symmetriam docere professus est a luce exorsus.
Deinde ad medici sui ratione symmetriam digressus et
hanc persecutus ad residuum tertium provehitur. Neque
enim medicum laboranti manu curando propius sedere de-
cet, ne loci angustia manuum actiones inturbentur, ne-
que tantopere dirimi, ut vix laborantem attingat. Hic
igitur terminos quosdam constituit, quos qui manu ope-
ratur neque in anteriora neque in posteriora progredi de-

Ed. Chart. XII. [25. 26.]

Ed. Bas. V. (671.)

πίσω προσήκει τὸν χειρίζοντα. μεμνήμεθα δὲ ὅτι περὶ τοῦ καθημένου πρώτον ὁ λόγος ἐστὶν αὐτῷ. τοσοῦτον οὖν ἀξιῶ διεστηκέναι τοῦ κάμνοντος, ὥς μήτε προσωτέρω περὶ τῶν γονάτων ἴσχειν τοὺς ἀγκῶνας μήτε ὀπίσω [26] τῶν πλευρῶν. ἐπὶ μὲν δὴ τῆς κατὰ τοῦπίσω τε καὶ πρὶς διαστάσεως τούτους ἔθετο τοὺς ὅρους. ὀνομάζεται δὲ κατὰ τὸ μήκος ἡ διάστασις αὕτη. λοιπῶν δὲ οὐσῶν δυοῖν διαστάσεων, μιᾶς μὲν τῆς κατὰ τὸ πλάτος, ἐτέρας δὲ τῆς κατὰ τὸ βάθος καὶ ὕψος, ἑκατέρως δὲ ὀνομάζεται, τῆς μὲν κατὰ τὸ ὕψος ὅρια τίθῃσι μήτε ἀνωτέρω τῶν μαστῶν ἄκρας χεῖρας ἔχειν τὸν ἐνεργοῦντα μήτε κατωτέρω ἢ ὥς τὸ σιτήθος ἐπικείμενον ἔχοντα τοῖς γόνασι, τὰς χεῖρας ἔγγωνίους ἐσχηματικέναι πρὸς τὸν βραχίονα. καλεῖ δὲ ἔγγωνίους, ὅταν ὀρθὴν γωνίαν πῆχυς ἐργάζεται πρὸς τὸν βραχίονα, μέσον γὰρ ἐστὶ τοῦτο τὸ σχῆμα καμπῆς τε τῆς κατ' ἀγκῶνα τελείως, μεθ' ἣν οὐκέτι κάμψαι δυνατόν ἐστίν, ἐκστάσεώς τε σχήματος, μεθ' ἣν ἀμήχανον ἔσται ἐπεκτείνειν τὴν χεῖρα. τῆς δὲ κατὰ πλάτος εἰς τὰ πλάγια μέρη γιγνομένης διαστά-

bet. Meminimus autem de sedente primum ipsi sermonem esse. Chirurgum igitur ita ab aegrotante diremptum esse jubet, ut is neque anteriores genibus cubitos, neque lateribus posteriores fortiat. Hos itaque statuit terminos intervalli, quod tum ad anteriorem tum ad posteriorem partem refertur. Ipsum autem intervallum in longitudinem nominatur. Quum vero duo supersint intervalla, unum in latitudinem, alterum in profunditatem aut altitudinem (nam utroque vocabulo dicitur) intervalli quidem in altitudinem terminos constituit, ut neque operatio superius mammis summas manus porrigat neque inferius pectore super genua incumbente manus angulares cum humeris figuret. Angulares autem vocat, quum rectum angulum cubitus cum brachio efficiat. Hic enim medius est habitus tum flexionis cubiti ultimae, ad quam manus flecti nequaquam potest; tum extensionis extremae ad quam manum exporrigi erit perarduum. At terminum intervalli

Ed. Chart. XII. [26.]

Ed. Bas. V. (671.)

σεως ὅρον ἐκατέρως ἐτίθετο τῆς κατὰ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ τέλειον, ὡς ἄχρηστον ποιεῖσθαι τὰς ἐπιστροφάς, ὡς μὴ κατακινεῖσθαι τὰς ἔδρας, τουτέστι τὰ μόρια τοῦ σώματος, οἷς ἐδραζόμεθα τε καὶ στηριζόμεθα κατὰ τῶν ὑποκειμένων. εἰρηνται μὲν οὖν ἐκτεξῆς ἀλλήλων οἱ ὅροι κατὰ διαφέροντας χρόνους· ἐν ᾧ καὶ χρόνῳ περὶ τῶν κατὰ μήκος ἐδίδασκε διαστάσεων, ἐν τούτῳ περὶ τῆς κατὰ πλάτος καὶ ὕψος οἷον τ' ἦν διδάσκειν, ὥσπερ οὐδὲ ὁπότε περὶ ἐκατέρας τῶν λοιπῶν δυοῖν. αὐτὸν δὲ τὸν ἱατρὸν, οἶμαι, ταῦτα συμβουλεύει διὰ παντός τοῦ ἀποβλέπειν χρὴ τῇ διανοίᾳ πρὸς τὰ λελεγμένα πάντα. καὶ γὰρ πάντων ἐστὶν ἅμα χρεῖα κατὰ πᾶσαν ἐνέργειαν. οὐσης οὖν τινος μέσης κατὰστάσεως ἐν τῷ καθῆσθαι τὸν ἱατρὸν, ὅταν μὴ βλέπων, μηδὲν ἐνεργεῖ ταύτην. εὐσχημονεστέρα τε καὶ σεμνότεραν εἶναι προσῆκεν, ὡς εἰ καὶ γραφεῖς τις ἢ πλάστης ἔμελλεν αὐτοῦ ποιῆσαι εἰκόνα. πρὸς δὲ τὴν χειρουργίαν ἀφικνουμένου χρὴ κινεῖσθαι τὰς χεῖρας, ἐνίοτε μὲν ἅμα πρόσω τε καὶ ἄνω, κάπειτα δ' ἐπ' ἀριστερά, μετὰ τοῦ πρόσω τε καὶ ἄνω πᾶ-

quod per latitudinem in obliquas fit partes, utrobique constituebat et in dextram et sinistram, quo facile fiant conversiones, ut sedes non dimoveantur, hoc est corporis partes quibus et sedemus et substratis sedilibus fulcimur. Termini quidem mutua serie diversis temporibus pronuntiati sunt. Nam quo tempore longitudinis intervalla docebat, eo latitudinis et altitudinis intervallo docere non potuit, neque quum reliquarum duarum alterutram. At ipsum medicum hortatur, mea quidem sententia, haec omni tempore mente, prout deceat, inspicere quae pronuntiata sunt omnia. Etenim in omni operatione simul usui sunt omnia. Quum ergo medius quidam sit medici sedendi status, quando non intuetur, nihil agit; hunc statum et decorum magis et honestiorem esse consentaneum est, quam si pictor quidam aut plastes ejus imaginem effinxerit. Quum autem ad chirurgiam accedit, eum movere manus oportet, interdum quidem simul et ante et sursum; deinde vero sinistrorsum simul et ante et sur-

Ed. Chart. XII. [26.]

Ed. Bal. V. (671.)

λιν ἐκ τούτων τῶν σχημάτων ἦτοι γε ὀπίσω τὰς χεῖρας ἀμφοτέρως ἢ μόνην μίαν φέρειν. οὕτω δὲ καὶ ἡ κάτω ποτὲ ἢ πάλιν ἄνω καὶ κάτω τε καὶ ὀπίσω. πολυειδῶς γὰρ τὰ σχήματα ὑπαλλάσσεται συμπλεκόμενων ἀλλήλαις τῶν διαστιάσεων. ἐν ἀπάσαις ταύταις ἐστὶ κοινὸν τὸ φυλάττειν τὴν ἔδραν, ἣν διαφθείρουσιν ἔνιοι τοὺς ὕρους τῶν διαστιάσεων ὑπερβάλλοντες. εἰάν τε γὰρ οὕτως ὑψηλὸν ἢ κείμενον τὸ χειριζόμενον μόριον, ὥς ὑπὲρ τοὺς αὐτοῦ τιτθούς ἀναφέρειν τὰς χεῖρας τὸν ἰαιρόν, ἀναγκασθήσεται ποτε κοιφίῃαι μετεωρότερον αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἔδρας, ὥς ἀνιστάμενος, ὥς μηδὲ ἐστάναι μηδέπω, μηδὲ καθῆσθαι, ἀλλ' ἐν ἀσθηρίκῳ τε καὶ μέσῳ τούτων σχήματι καθεστάναι. ἂν τ' ἐπὶ πλείστον ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἢ ἐπὶ τὸ ἀριστερόν μέρος ἀποκεχωρηκὼς ἐπ' ἐκείνοις, αὐτὸς ἐκ τῆς ἔδρας κινηθήσεται, ὥς ὀλισθήσειθαι ἐξ αὐτῆς κινδυνεύσας. τί δεῖ λέγειν ὥς ἐπὶ τοῦ πρόσω ἢ ὀπίσω μέρους ἀμφοτέρως ὁμοία ποιήσεται. καὶ μόνον γέ τις τοῦ εἰς τὰ κάτω πρὸς τὸ σκοτίζειν αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν, ἐν ᾧ πρέπει σχήματι καθήσεται.

sum; rursus ex his figuris aut in posteriora manus ambas vel unicam solam ducere. Sic vero interdum vel deorsum vel rursus sursum et deorsum et retrorsum. Multiplici namque facie status submutatur complicatis mutuo intervallis. His omnibus commune est sedem tueri, quam nonnulli destruunt intervallorum terminos excedentes. Etenim si quae pars manu tractatur ita sublimis sit, ut supra ipsas mammas manus evehat medicus, cogetur interdum ipse e sede sublimior erigi, ut consurgens nondum stet, neque sedeat, sed et in instabili et media inter has figura situs sit. At si quam plurimum in dextram vel in sinistram partem secesserit, illis ipse e sede ita dimovebitur, ut ab ea lapsurus periclitetur. Quid dicendum est, quod ad anteriorem vel posteriorem partem utrisque similia obortura sint? tantumque si qua sit in partes inferiores conversio, ea ejus operationem obscurabit qua in figura decenti federit.

ιη.

[27] Ἑστειώτα δὲ δεῖ καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων βεβαῶτα ἐξ ἴσου τῶν ποδῶν ἄλλης· δορὴν δὲ τῷ ἐτέρῳ ἐπιβεβαῶτα μὴ τῷ κατὰ τὴν δοῶσαν χεῖρα ὕψος γούνατι πρὸς βουβῶνα, ὡς ἐν ἔδρῃ· καὶ τὰ ἄλλα ὅρια τὰ αὐτά.

Τὸν περὶ τοῦ καθημένου συμπληρώσας λόγον ἐπὶ τὸν ἐνεσιῶτα μετέβη, πάντως αὐτὸν κεινὸν φυλάττειν, ὃ μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπὶ τοῦ καθημένου ἐκέλευσεν, ὅτι τὸ τῆς βάσεως τῶν ποδῶν ἄνισον· ὑψηλότεραν γὰρ εἶναι βούλεται (672) τὸν ἕτερον αὐτῷ, ὡς μὴ κατ' εὐθύ τι τοῦ ἐνεργοῦντος εἶναι τὴν τοιαύτην στάσιν, ἣν ὅτι καὶ αὐτὴν φυλάξει διὰ πάσης ἐνεργείας, ἐὰν μήτε ὑψηλὸν ἱκανῶς τὸ χειριζόμενον μύριον μήτε πορρόωτερον κατὰ τὸ μῆκος ἢ πλάτος, εὐδηλον τῷ μεμνημένῳ τῶν προειρημένων. τὸ μὲν γὰρ οὕτως ὑψηλὸν, ὡς τὸν ἱατρὸν ἀναγκάζεσθαι μετεωροτέρας τῶν ἑαυτοῦ τιτθῶν ἔχειν τὰς χεῖρας, ἀποσαλεύσει τῆς ἔδρας

XVIII.

Stantem autem utrisque ex aequo pedibus universim infistere oportet. Sed altero insistentem agere; non eo qui ad operantem manum est, genu ad inguinis altitudinem tollere, ut in sedentis statu. Eosdem quoque ceteros terminos servare.

Absoluta de sedente chirurgo oratione ad stantem emigrat, idem jubens stantem observare, quod sedenti paulo ante imperavit, quia impar est pedum incessus. Alterum enim esse vult ipso sublimiorem, ut e directo in ejusmodi statione nullam edat operam, quam ipsissimam in omni operatione servaturus est, si quae pars manu curatur, neque sublimior sit, neque in longitudinem aut altitudinem remotior patet cuique praedictorum memori. Pars enim sic elata ut suis ipsius mammis sublimiores manus habere cogatur, medicum a sede dimovebit, qui citra symmetriam protenditur. Si vero quam plurimum secesserit ac retror-

Ed. Chart. XII. [27.]

Ed. Bas. V. (672.)

αὐτὸν ἀνατεινόμενον ἀμέτρως. τὸ δὲ ἐπὶ πλείστον ἀφεστή-
 κὸς πάλιν αὖ καὶ τὸ προβαίνειν ἀναγκάζον, ἀπολείπειν βιά-
 σεται τὴν ἐξ ἀρχῆς ἔδραν. ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τινος ἐστηρίχθαι
 τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν βούλεται, κἀνταῦθα τὸ ποσὸν τοῦ
 ὕψους ἐδῆλωσεν, ἀξιῶσας τὴν αὐτὴν σχέσιν τῷ γόνατι πρὸς
 βουβῶνας, ἣν καπὶ τῶν καθήμενων εἶπεν. εἰρήκει δ' ἐπ'
 ἐκείνων, γούνατα δὲ ἀνώτερον βουβῶνων μικρὸν, ὡς ἀσφα-
 λιστάτης τε ἅμα καὶ εὐσχημονεσιτάτης πρὸς τὰς ἐνεργείας
 καὶ ἐτοιμοτάτης οὔσης τῆς τοιαύτης ἔδρας. ἀλλὰ νῦν γε
 τῷ ἐτέρῳ γόνατι τῷ ὑψηλῷ μόνῳ πρὸς τοὺς βουβῶνας εἶναι
 τὴν αὐτὴν σχέσιν ἀξιοῖ, πληθυντικῶς βουβῶνας ἀμφοτέρων
 τῶν σκελῶν ἴσον ἔχειν ὕψος.

 ὁθ'.

Ὁ δὲ χειριζόμενος τῷ χειρίζοντι τῷ ἄλλῳ τοῦ σώματος μέ-
 ρει ὑπηρετεῖτω ἢ ἐστῶς ἢ καθήμενος ἢ κείμενος ὅπως
 ἂν ῥῆϊστα ὧδε ὡς σχῆμα ἔχων διατέλει, φυλάσσων ὑπὸ ῥ-
 ῥύσιν, ὑπόστασιν, ἔκτρεψιν, καγτίαν, ὡς ὃ δεῖ σῴζεται,

sum rursus procedere compulerit, sedem ab initio coget
 relinquere. Quoniam vero alterum pedem voluit re qua-
 dam fulciri, hic quoque altitudinis modum declaravit, ju-
 bens genu eamdem sortiri ad inguina figuram, quam in
 sedentibus pronunciavit. In his autem protulit genua
 paulo supra inguina collocanda esse, quod hujusmodi se-
 des et tutissima sit et ad operationem aptissima et para-
 tissima. Verum nunc alterum genu sublime solum ad in-
 guina eamdem sortiri figuram censet, ac saepenumero in-
 guina utrorumque crurium parem habere altitudinem.

 XIX.

*At qui tractatur, reliqua corporis parte manu operanti sub-
 serviat aut stans aut sedens, quo quam facillime ita in
 ea figura positus perseveret, observans defluxionem, sub-
 sistentiam, in latus conversionem, declivitatem; sic ea
 quam oportet servatur et figura et forma, operationem*

Ed. Chart. XII. [27. 28.]

Ed. Bas. V. (672.)

καὶ σχῆμα καὶ εἶδος τοῦ χειριζομένου, ἐν παρέξει, ἐν χειρισμῷ, ἐν τῇ ἔπειτα ἔξει.

Διαφερούσας ἐξηγήσεις ἐποίησαντο τῆς ῥήσεως οἱ ἐξηγησάμενοι τὸ βιβλίον εὐλόγως. ἡ τε γὰρ τῶν τεττάρων ὀνο-
[28] μάτων ἀσάφεια, τοῦ τῆς ὑπορρύσεως λέγω καὶ τοῦ
τῆς ὑποστάσεως καὶ τοῦ τῆς ἐκτρίψεως καὶ προσέει τοῦ
τῆς καταντίας, τὸ τε βουλευθῆναι τὸν Ἱπποκράτην πολλὰ
πράγματα δι' ὀλίγων λέξεων δηλῶσαι, τὴν αἰτίαν αὐτοῖς
παρέσχεται τῶν λεγομένων αἰτίας. ὅτε οὖν ἀσαfoῦς οὔσης
τοῦ γράψαντος αὐτὰ διανοίας, εἰκάζοντές τε καὶ στοχαζόμε-
νοι μᾶλλον, οὐ σαφῶς ἰδόντες, εἰς ποικίλην διαφωνίαν ἐξέ-
πесον. ἐγὼ δὲ, ὅπερ ἐν ἅπασι τοῖς τοιούτοις εἰωθα ποιεῖν,
οὔτις καὶ νῦν πειράσομαι. τὰ μὲν ἀπίθανα αὐτοῖς εἰρημένα
παρήσας διώξω τὰ δόξαντά μοι πιθανῶς ἐπινενοῆσθαι, μετὰ
τοῦ προστιθέναι τι καὶ τῆς ἐμῆς γνώμης. ἄρξομαι δὲ ἀπὸ
τῆς τῶν ἀσαφῶν ὀνομάτων ἐξηγήσεως. ἐπειδὴ πρῶτόν ἐστι

*subeuntis in sui deditioe, in manus operatione, in ha-
bitu subsequenti.*

Qui hunc librum interpretati sunt, diversas non citra
rationem textus explicationes tradiderunt. Etenim qua-
tuor nominum obscuritas, ὑπορρύσεως defluxionis dico,
ὑποστάσεως subsidentiae, ἐκτρίψεως in latus conversionis;
est praeterea καταντίας declivitatis, Hippocratem voluisse
paucis verbis res multas prodere, dissensionis eorum quae
pronunciata sunt ipsis causam praebuit. Quandoquidem
quum auctoris ipsa scribentis mens obscura sit et eam
opinionibus, conjecturis magis scrutati, non perspicue
scientia intuiti in varias dissensiones exciderunt. Ego
vero quod in hisce omnibus facere consuevi, id ita quo-
que adoriar. Praetermissis enim quae ab ipsis enarrata
sunt minus probabilibus, aperiam quae mihi probabiliter
excogitata esse videbuntur, re quadam meae sententiae
simul addita. Exordiar autem ab obscurorum nominum
explicatione. Quandoquidem simplex compositi primum

Ed. Chart. XII. [28.]

Ed. Bas. V. (672.)

τὸ ἀπλοῦν τοῦ συνθέτου καὶ πολλάκις τε τῶν ἀπλῶν οὐδε-
 νὸς ὄντος ἀσαφοῦς ἢ σύνθεσις αὐτῶν τὴν ἀσάφειαν ἐργάζε-
 ται, τοῦτο δὲ ἀμέλει καὶ κατὰ τὴν προκειμένην γέγονε ῥῆ-
 σιν. ἔνιοι μὲν γὰρ ὑπόρρυσιν ἤκουσαν ἐπὶ τῶν ὑγρῶν, καὶ
 τούτων αὐτῶν διττῶς οἱ μὲν ἐκ τοῦ σώματος κινουμένων,
 οἱ δὲ ἐπὶ τῶν ἐπιβρεχομένων ἔξωθεν· ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν
 κατὰ τὴν χειρουργίαν ἐκρεόντων ἔφασαν αὐτὸν μνημονεύειν,
 ἔνιοι δὲ τοῦ μεία τὴν χειρουργίαν. ἡ αὐτὴ δὲ καὶ περὶ τοῦ
 τῆς ὑποστάσεως ὀνόματος γέγονε διαφωνία, τῷ ἐκρεῖν τὰ
 ὑγρά, τὸ ὑφίστασθαι κατὰ τοῦναντίον λεγόμενον εἰκότως ἐν
 μέρει διαφωνίαν ἔσχεν. ἕτερος δὲ τις χορὸς ἐξηγητῶν οὐκ
 ἐπὶ τῶν ὑγρῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν στερεῶν τοῦ ζώου μορίων
 ἤκουσε τοῦ τε τῆς ὑποστάσεως καὶ τῆς ὑπορρύσεως ὀνόμα-
 τος, ὑπόστασιν μὲν τὸν μετεωρισμένον ἦτοί τῶν τεμνομέ-
 νων μελῶν ἢ καὶ παντὸς τοῦ σώματος εἰρῆσθαι νομίζοντες,
 ὑπόρρυσιν δὲ τὴν εἰς τὰ κάτω ῥοπὴν, ὡς εἰ καὶ κατάρρυν-
 σιν εἰρήκει. τὸ οὖν κατάρρῃ ἐπὶ τοῦδε τοῦ σημαινομένου

est, ac saepenumero quum simplicium nullum obscurum
 est, ipsorum compositio obscuritatem efficit. Id autem
 profecto in proposita oratione advertitur. Enimvero non-
 nulli *ὑπόρρυσιν defluxionem* in humoribus intellexerunt;
 atque hi bipertiti sunt. Illi quidem in iis qui e corpore
 moventur, hi vero in his qui extrinsecus infunduntur;
 imo et ex ipsis nonnulli ipsum Hippocratem eorum me-
 moriam facere censuerunt, qui dum fit operatio effluunt;
 quidam vero eorum qui post manus operationem. Idem
 vero est et *ὑποστάσεως subsidientiae* nominum dissidium.
 Quod humorum effluentiae subsidientia contrarie dicitur,
 merito in parte dissidium excitavit. Alter quidam inter-
 pretum chorus non de humoribus, sed de solidis animalis
 partibus et *ὑποστάσεως* et *ὑπορρύσεως* vocabulum inter-
 pretatus est, qui putat *ὑπόστασιν sursum* aut partium se-
 cundarum aut totius corporis elationem significare; *ὑπόρ-
 ρυσιν* vero ad imum impetum, ac si *κατάρρυσιν* protulif-
 set. *Κατάρρῃ* namque hac notatione in prognostico rela-

Ed. Chart. XII. [28.]

Ed. Bas. V. (672.)

λέλεκται κατὰ τὸ προγνωστικόν, ἔνθα φησὶν· ἦν δὲ καὶ προπετὲς γίγνηται καὶ καταρρέει ἀπὸ τῆς κλίνης ἐπὶ πόδας, δεινότερόν ἐστι. τοῖς οὕτως ἐξηγησαμένοις μαρτυρεῖ καὶ τὸ τῆς ἐκτρέψεως καὶ τὸ καταντίας ὄνομα προειρημένων ἐξῆς γεγραμμένα. τὴν μὲν γὰρ εἰς τὸ πλάγιον ἐκτροπὴν ἐκτρεψιν εἶρηκεν, ἴαν τε ἐφ' ὅλου τοῦ σώματος ἴαν τε ἐπὶ τοῦ χειριζομένου μορίου γίγνεται. τὴν δὲ καταντίαν ἐπὶ τῶν κώλων ἰδίων λέγεσθαι φασιν, ὥσπερ ἐπὶ παντός σώματος τὴν ὑπόρρυσιν. ὅταν γὰρ ὅλον τὸ σῶμα φυλάττων τις ἐν ταύτῃ χωρίῳ καὶ μὴ μετακινῶν ἦτοι τὸ σκέλος ἢ τὴν χεῖρα κάτω ῥέπον ἐργάζεται, κατάρροπον ὀνομάζεσθαι φασι, τὴν τοιαύτην θέσιν ἀληθῆ λέγοντες αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, καὶ μὴ διαρκῶς φυλάττωσι τὴν καθ' ὅλην τὴν ῥῆσιν ὁμολογίαν. ἑτέρα γὰρ τις πάλιν αὐτῶν ἀπάντων ἐγένετο διττὴ σιάσις, ἐνίων μὲν ἡγουμένων ἀξιοῦν τὸν Ἱπποκράτην διασώζειν τοὺς χειριζομένους κατὰ τέσσαρας προσηγορίας σημαίνόμενα, τὴν ὑπόστασιν καὶ τὴν ὑπόρρυσιν καὶ τὴν ἐκτρεψιν καὶ τὴν καταντίαν, ἐνίων δὲ οὐ φυλάττειν. διαφέρει δὲ οὐδὲν εἰς τὴν

tum est, ubi inquit: quod si aegri decubitus declivis sit et a culcitra ad pedes delabatur aeger, deterius. His ita expositis testimonium addunt ἐκτρέψεως et καταντίας vocabula in praedictis ordine subscripta. Enimvero abductionem ἐκτρεψιν appellavit sive totius corporis sive partis manus curandae sit. Καταντίαν vero in propriis partibus declivitatem dici proferunt, quemadmodum in toto corpore ὑπόρρυσιν subsidentiam. Quum quis enim corpus universum in eadem sede tuetur neque dimovet, aut crus aut brachium deorsum propendens efficiet, ejusmodi situm κατάρροπον ajunt appellari, vera ipsa per se dicentes; etsi in universa oratione consensum non servant. Nam altera quaedam etiamnum ipsorum omnium duplex orta est controversia. Prior quidem fuit nonnullorum qui arbitrati sunt, velle Hippocratem manu curandos tueri, quod quatuor vocabulis significavit, defluxione, subsidentia, abductione, declivitate; posterior vero non tueri. Nihil autem interest ad totius orationis intelligentiam tres esse no-

Ed. Chart. XII. [28. 29.]

Ed. Bas. V. (672.)

ὅλην τῆς ῥήσεως περιένειαν τὸ τρεῖς γεγονέναι γραφὰς τοῦ
 τῆς ἐκτρέψεως ὀνόματος. ἔνιοι μὲν γὰρ ἐκτρεψιν γράφουσι
 διὰ τοῦ τ καὶ ρ καὶ ε κατὰ τὴν δευτέραν συλλαβὴν, τινὲς
 δὲ καὶ τὸ σ προστιθέασιν ἐν ἀρχῇ γράφοντες ἐκστρεψιν,
 ἔνιοι δὲ καὶ ἐκτριψιν διὰ τοῦ τ καὶ ρ καὶ ι. παρεσιήσα-
 μεν γὰρ ἕνα τέως γράφειν. αἱ δ' οὖν εἰρημέναι προσηγο-
 ρίαι σαφεῖς εἰσιν. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἐκτρέπεσθαι ῥήματος ἐκτρε-
 ψις, ἀπὸ δὲ τοῦ ἐκτρίβεσθαι [29] ἐκτριψις γέγονεν. ἀξιούν-
 των τῶν γραφῶν φυλάττεσθαι ταῦτα τὸν κάμνοντα. φαί-
 νονται δὲ ὁμως πάντες οἱ ἐξηγησάμενοι τὴν ῥῆσιν ἐκ μέρους
 μὲν ἑωρακέναι τὴν γνώμην τάνδρως, ὅλην δὲ ἀκριβῶς μὴ
 δεδυνῆσθαι περιλαβεῖν. εἰ γὰρ πρόσχη τις τῷ τέλει ταύ-
 τῆς καθ' ἃ φησιν, ἐν παρέξει, ἐν χειρισμῷ, ἐν τῇ ἔπειτα
 ἔξει φανοῦνται μὲν ἅπαντες λέγοντες ἀληθῶς, ἄλλως ἄλλων
 χρησίμων ὑπὸ τοῦ κάμνοντος ἐσομένων ἐν τοῖς τρισὶ και-
 ροῖς παρέξει, χειρισμῷ, ἔπειτα ἔξει, πάντας δὲ αὐτοὺς
 συνθεῖναι μὴ δυνηθέντες, ἔσται δὲ φανερόν τοῦτο τῶν διο-
 ρισθέντων σαφῶς τῶν τριῶν καιρῶν. πρῶτος μὲν οὖν αὐτῶν

minis ἐκτρέψεως scripturas. Nonnulli namque ἐκτρεψιν se-
 cundam ejus per τρε syllabam scribunt; quidam vero σ
 quoque in principio adjiciunt ἐκστρεψιν scribentes. Non-
 nulli denique ἐκτριψιν per τ et ρ et ι. Nam paulo ante
 unam scribere prodidimus. Haec itaque narrata vocabula
 dilucide patent. A verbo siquidem ἐκτρέπεσθαι ἐκτρεψις,
 ab ἐκτρίβεσθαι ἐκτριψις derivatur; quum scripturae hor-
 tentur haec aegrotanti observanda esse. Videntur autem
 simul omnes qui hunc textum explanarunt auctoris sen-
 tentiam ex parte perspexisse, totam tamen omnino com-
 prehendere non potuisse. Si quis enim hujus orationis
 finem assequi velit, in qua pronunciavit: in sui deditione,
 in manus operatione, in habitu subsequenti. Omnes pro-
 fecto vere sequi videbuntur, quum alias alia tribus tem-
 poribus aegrotanti profutura sint, quibus tamen ipsa om-
 nia conjungi non valuerit. Id autem perspicue distinctis
 tribus temporibus erit manifestum. Primum quidem eo-

Ed. Chart. XII. [29.]

Ed. Bas. V. (672. 673.)

ἐστιν, ἥνικα παρέχουσιν οἱ πεπονθότες ἑαυτοὺς τοῖς ἰατροῖς
εἰς ἀκριβῆ διάγνωσιν τῶν παθῶν, ὃν ὠνόμασε πάρεξιν.
ἐφεξῆς δὲ αὐτῶν δεύτερος, ὅποτε πράττει τι κατὰ τὸ πε-
πονθὸς μέρος ὁ ἰατρὸς, ὃν ἐκάλεσε χειρισμόν. εἰθ' ἐξῆς
τρίτος, ὃν προσηγόρευσε τῆς ἔπειτα ἕξεως· ἐν ταῦτῳ γὰρ
σχήματι πρόκειται ἱγνικαῦτα φυλάττειν τῷ κάμνοντι τὸ
πεπονθὸς μέρος. ἀπὸ τοῦ τοίνυν ἔχειν ἐν αὐτῷ τὴν προσ-
ηγορίαν τῆς ἕξεως ἐποίησεν. ἐν ἅπασι δὲ τοῖς τρισὶ και-
ροῖς τὸ μὲν τι κοινόν ἐστι, τὸ δὲ καθ' ἕκαστον ἴδιον. κοι-
νὸν μὲν τὸ φυλάττειν ἀκίνητον τὸ πεπονθὸς μέρος ὃ ἐφε-
δήσεται, πλὴν μετὰ κινήσεως αὐτό πως ὁ ἰατρὸς ἐπιχειρή-
σει. ἴδιον δὲ καθ' ἕκαστον ἀγαθὸν ἐκ τούτου πρὸς τὴν τε-
λείαν ἴασιν γίγνεται. κατὰ μὲν τὴν πάρεξιν ἀκριβῶς δια-
γνῶναι τὸν ἰατρὸν, ὃ μέλλει θεραπεύειν, κατὰ δὲ τὸν χει-
ρισμόν ἐπὶ μὲν τῶν καταγμάτων ἀντιτεῖναι καὶ διαπλάσαι
προσηκόντως καὶ ἐπιδῆσαι. ἐπὶ δὲ τῶν ἑξαρθρημάτων
ἀντι- (673) τεῖναι καὶ ἐμβалеῖν καὶ περιλαβεῖν ἐπιδήσει
προσηκούσῃ τὸν πεπονθότα τόπον. κατὰ δὲ τὰς τομαὶς ἐκ-

rum est, quum morbis affecti se medicis dedunt ad accu-
ratam morborum dignotionem, quod deditionem nomina-
vit. Secundum vero eorum serie quum medicus circa af-
fectam partem aliquid agit, quod manus operationem vo-
citavit. Tertium ac ultimum quod subsequenter habitum
appellavit: tunc enim in eadem prius posita figura labo-
ranti pars affecta servanda est. Quod ergo in eodem se
habeat, inde habitus appellationem deduxit. In omnibus
autem tribus temporibus quoddam est cunctis commune,
quoddam singulis proprium. Commune quidem est omni-
bus partem affectam immobilem qua sede nititur servare,
nisi medicus ipsum utcumque movere tentatus sit. Pro-
prium vero singulis bonum, unde ad perfectam fit mede-
lam. In deditione, ut medicus plane quid curaturus di-
gnoscat. In manus operatione ut ossa fracta in oppositum
extendat, decenter conformet atque devinciatur. In luxa-
tionibus ossa in oppositum extendat, reponat et partem
affectam idonea deligatione complectatur. In sectionibus

Ed. Chart. XII. [29.]

Ed. Bas. V. (673.)

κριθῆναι τὸ πῦον ἢ τινι χώρᾳ περικοπῆναι τε τὸ σεσηπὸς ἢ διὰ πυρὸς ἐκκαυσθῆναι. τοῦτοις οὖν καὶ ἡ τῶν ὑγρῶν ὑπόρρουςις τε καὶ ὑπόστασις ὠφέλιμος ἢ μὲν ὅπως γίγνεται· ἐχρῆν γὰρ ἐκκρίνεσθαι τὸ παρὰ φύσιν ὑγρόν· ἢ δὲ ὅπως μὴ γίγνεται, μένειν γὰρ ἔνδον οὐ προσήκει τὸ μοχθηρόν. ἐνίοτε δὲ καὶ ὑπόστασις γίνεσθαι χρήσιμος, καθάπερ ἐφ' ὧν ἀθρόως ἐκκενωθῆναι πῦον ἐξ ὑποστάσεως μεγάλης ἢ τὸ τῶν ὑδρικῶν ὑγρόν βουλόμεθα. πολὺ δὲ δεῖ μᾶλλον ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων ἐν τῇ χειρουργίᾳ τῶν κώλων ὑπόστασιν τε καὶ ὑπόρρυσιν, ὡς εἴρηται, φυλάττεσθαι προσήκει. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν στερεῶν τοῦ ζώου μορίων τὰ λελεγμένα ταῦτα φυλάττεσθαι χρὴ πρὸς τοῦ κάμνοντος, ὡς αὐτὰ γενέσθαι κατὰ τοὺς τρεῖς καιροὺς, πάρεξιν, χεῖρισιν, ἔπειτα ἔξιν. τὸ μὲν γὰρ ἑξαΐρον αὐτὸν ἀπάντων τῶν χειρουργοῦντι τὰς τομὰς ἐν οὐ προσήκοντι μέρει τὸν ἱατρὸν ἀναγκάσει πριεῖν, οὐδὲ τρόπον αὐτὸν, ὅπότ' οὐδὲ τὸ φυλάττειν φυλάττοντα διὰ τὸ παρῆναι αὐτῇ τῇ σμίλῃ τὸν κάμνοντα, τὸ δὲ ἀποφεύγειν ἑλλειπῇ τὴν ἐνέργειαν ἐργάζεται, ποτὲ μὲν μέσον

ut pus excludat; aut etiam quod putre aliqua in regione degit, excidat aut igne adurat. His igitur utilis est et humorum defluxus et subsidentia. Ille, ubi excitetur; qui namque praeter naturam humor existit, excernendus est; haec vero ubi non excitetur; intus enim noxium humorem permanere non decet. Interdum autem et subsidentia fit utilis, ut, in quibus confertim pus ex magna subsidentia aut hydropicum humorem excerni volumus. At multo magis a subjectis in manus operatione membrum quum subsidentiam tum defluxum, ut dictum est, observare decet. Eodem autem modo et in solidis animalis partibus haec pronuntiata laboranti observanda sunt, ut eadem fiant per tria tempora, deditionem, operationem et subsequentem habitum. Enimvero si quae pars dum eximitur a chirurgo provecior sit, sectionem in indecenti parte medicum coget efficere, nec modum eundem aliquando, nec quae servanda sunt tueri; propterea quod aeger ipsum scalpellum praevenit et effugit et operationem imperfectam reddit, quum

Ed. Chart. XII. [29. 30.]

Ed. Baf. V. (673.)

αὐτὸν μόνον τῆς χειρουργίας τοῦ ἱατροῦ ποιῶντος, ποτὲ δὲ ἐξ ἡμίσιος ἐγκαταλείποντος τὸ ἔργον καὶ θάττον εἰ τοῦδε. γίγνεται δὲ ταῦτα καταδεδεμένων, ἐνίοτε δὲ τῶν χειριζομένων, οἷον ὅταν μὲν ἐπὶ γαστρὶ χειρίζοντος καὶ κατὰ τὴν ῥάχιν ἑαυτοὺς ὑπομένων πρὸς τὸ πλάγιον ἐκτρεπομένων, ὅπερ ἐδηλοῦτο παρὰ τῆς ἐκτρέψεως. ἐνίοτε δὲ τούτων μὲν οὐδὲν πραττόντων, τεινόντων δὲ σφοδρῶς τὰς [30] μύας ἢ τινα μεταβολὴν δοκεῖ μοι δηλῶσαι διὰ τῆς, ὡς ὁ δεῖ προσηγορίας ἐν τῷ φάναι, ὡς ὁ δεῖ σώζεται καὶ σχῆμα καὶ εἶδος τοῦ χειριζομένου. πηλίκον δὲ κακόν ἐστιν ὀφθαλμοῦ παρακεντούμενον τὸν κάρνοντα μὴ φυλάξαι τὸ σχῆμα καὶ εἶδος ἢ μετακινούμενον ἢ ἐντεινόμενον οὕτως σφοδρῶς, ὡς αἵματος πληροῦσθαι τὸ πρόσωπον εὐδηλον παντί. παραπλήσιον δὲ, κάπειδαν ἐκκόπτοντος ἱατροῦ τῆς κεφαλῆς ὁστοῦν ἢ ὑψώσας βραχὺ τι ταύτης χειριζόμενος ἢ ταπεινώσας ἢ πρὸς τὸ πλάγιον ἐκτρέψας διαφθείρειν τὴν ἀκρίβειαν τῆς χειρουργίας· οὕτω δὲ καὶ ἐκτείνειν σφοδρῶς ἑαυτόν. ἐν μὲν γὰρ τῇ μεταβολῇ τῶν σχημάτων ἢ θέσις ἐπαλλάττεται

alias quidem ipso solo medicus mediam manus operationem efficiat, alias vero opus e dimidio factum deferat atque etiamnum concitatus obeat. Haec autem deligatis accidunt; interdum manus opem subeuntibus, qui nimirum, quum sibi in ventre sit operatio, tum in spinam se attollant ad latus se convertentes, quod in *latus abductione* declaratur. Interdum autem nihil eorum moliantur, sed musculos vehementer extendunt aut quamdam mutationem mihi videtur hac loquutione indicasse ὁ δεῖ, *quam oportet*, hoc textu, sic *ea quam oportet* servatur et figura et forma operationem ferentis. Quantum autem malum sit oculi paracentesi curandi, si aeger figuram et formam non servet aut ita vehementer dimoveatur aut intendatur, ut faciem sanguine suffundat, patet omnibus. Tantumdem autem et quum medico capitis os excidente, aut caput paululum attollat aut deprimat aut in latus convertat, chirurgiae sollertiam interturbat. Sic vero etiam evenit, si se vehementer extendat. In figurarum siquidem muta-

Ed. Chart. XII. [30.]

Ed. Bas. V. (673.)

τοῦ χειριζομένου μέρους. αἱ δὲ τάσεις ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων μόριων εἰς αἰμορροαγίαν συντελοῦσιν· ἐπὶ δὲ τῶν μυῶν οὐ μόνον εἰς τοῦτο βλάπτουσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ μόριον ἐνίοτε μὲν ὑψηλότερον, ἐνίοτε δὲ ταπεινότερον ἐργάζονται. ἔνθα μὲν ὁστοῦν ὑποτέταται μειωριζομένου τοῦ μυός, ἔνθα καὶ ἔλκους χώρα, προστελλομένου τε καὶ διατεινομένου, καθάπερ ἐπὶ τῶν κατὰ μεσοπλεύριόν τε καὶ γαστέρα χωρίων.

κ.

Ὅνυχας μῆτε ὑπερέχειν μῆτε ἐλλείπειν δακτύλων κορυφὰς εἰς χρῆσιν ἀσκέειν. δακτύλοισιν μὲν ἄκροις τὰ πλεῖστα λιχανῶ πρὸς μέγαν, ὅλη δὲ καταπρηνεῖ, ἀμφοτέρῃσι δὲ ἐναντήσι.

Ἐπειδὴ εἶπε τὸ περὶ τοῦ χειριζομένου κατὰ τὴν κοινωνίαν, εἶτα ἐξῆς πάλιν ἐπανῆλθεν ἐν τῇδε τῇ ῥήσει πρὸς τὸν περὶ τοῦ χειρίζοντος λόγον, πηλίκους μὲν εἶναι προσῆκε τοὺς ὄνυχας αἰτοῦ διηγούμενος, ὁποίους δὲ τοὺς δακτύλους,

tione partis manu curandae situs immutatur. Aliarum autem partium tensiones ad sanguinis profluvium conferunt; musculorum vero tensiones non solum hac ratione nocent, verum etiam partem interdum sublimiorem, interdum humiliorē efficiunt. Quum enim attollitur musculus, tum os subjicitur; quum vero contrahitur ac deprimitur, tum ulceris sedes attollitur, quemadmodum et in intercostalis et alvi regionibus.

XX.

Ungues neque supereminere neque deficere oportet; digitorum vertex ad usum exercere: digitis quidem summis, indice fere ad pollicem admoto; tota vero manus prona; ambabus autem adversis.

Quum quod ad aegrotantem manu curandum spectat societatis operandi ratione protulerit, iterum deinceps ad eam quae de operatoris est munere hocce textu orationem dilapsus est. Ungues igitur ad summorum digitorum fun-

Ed. Chart. XII. [30. 31.]

Ed. Bas. V. (673.)

ὥπως δὲ ἀνάγειν αὐτούς. ὥς μὲν οὖν εἰς τὰς τῶν δακτύλων ἄκρων ἐνεργείας, αἵπερ δὴ καὶ εἰσιν ἰδίαί τῶν δακτύλων, τὸ μὴ ὑπερέχειν αὐτῶν τοὺς ὄνυχας μήτε ἑλλείπειν ἄριστόν ἐν τῷ πρώτῳ περὶ χροίας μορίων ἐπὶ πλεῖστον ἐξεργασάμεθα, καθ' ὃ πᾶσαν ἄκρας τῆς χειρὸς ἐξηγησάμεν τὴν φύσιν. ἐν δὲ τῷ παρόντι τὰς λέξεις μόνας ἀρκέσει σαφῶς ἐξηγήσασθαι. διττῆς οὖν οὔσης γραφῆς ἑκατέραν ἐξηγήσομαι· τὴν μὲν ἐτέραν αὐτῶν οὕτως ἔχουσιν. ὄνυχας μήτε ὑπερέχειν μήτε ἑλλείπειν δακτύλων κορυφάς. εὐληπιτότατα γὰρ οὕτως ἔσται τὰ τοῖς δακτύλοις ἄκροις θηρώμενα μικρὰ σώματα, πρὸς ἃ καὶ χρώμεθα τῆς δι' ἄκρων αὐτῶν ἐνεργείας. εἴτ' ἀμφ' ἐτέρας ἄκρας ἐς χρῆσιν ἀσκέειν, δακτύλοισι μὲν ἄκροις τὰ πλεῖστα λιχανῶ πρὸς μέγαν· ἵνα κατὰ μὲν τὴν προτέραν λέξιν ἢ διδασκαλία περὶ τοῦ μεγέθους τῶν ὀνύχων δακτύλων γίγνεται, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν περὶ τῆς χρήσεως τῶν δακτύλων. ἐτέρα δὲ γραφή τοιάδε ἐστίν· ὄνυχας μήτε ὑπερέχειν μήτε ἑλλείπειν. εἴτα ἐφ' ἐτέρας ἀρχῆς δακτύλων κορυφῇσι χρῆσις, κατὰ δοτικὴν γεγραμμένου τοῦ κορυφῇσιν ὀνόματος, ὥς εἶναι τὴν ὅλην [31] διά-

ctiones digitis sane proprias, neque ipsa supereminere, neque deficere optimum esse, primo de usu partium amplissime explicavimus, in quo totam summae manus naturam explanavimus. In praesenti vero dictiones solas satis erit luculenter exponere. Quum autem scriptura sit duplex, utramque explicaturus sum, quarum altera ita se habet: *ungues neque supereminere, neque deficere oportet digitorum vertices*. Nam quae corpuscula venamur, eadem ratione summis digitis captu facilia sunt, ad quae colligenda summis digitis operam edimus. Deinde altera summa: *ad usum exercere digitis quidem summis indice fere ad pollicem admoto*; ut in priore textu de unguinum digitorum magnitudine doctrina sit; in secunda vero de digitorum usu. Alter vero ejusmodi textus est: *ungues neque supereminere neque deficere oportet*. Postea in altero principio: digitorum summitatibus usus scripto in dandi casu nomine summitatibus κορυφῇσι, ut universa sententia

Ed. Chart. XII, [31.]

Ed. Bas. V. (673.)

νοίαν τοιάνδε, τοὺς ὄνυχας οὐτε ὑπερέχειν οὐτε ἐλλείπειν
 χρὴ τὸ μῆκος τῶν δακτύλων, ἀλλ' ἀκριβῶς ἐξισοῦσθαι.
 ταῖς γὰρ κορυφαῖς αὐτῶν χρῆσις ἐστὶ. δοξεῖ δὲ τοῦτο ψευ-
 δος, εἰάν τις προσήκει αὐτὰς ἀκούη. τινὰ μὲν ἔργα ταῖς
 ὄλαις ἡ χερσὶ δρωμέναις περιτύχη περιλαβόντες ἀμφοτέραις
 αὐταῖς πῆχυν ἢ μηρὸν ἢ κνήμην ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον ἀν-
 τιτείνομεν τε κατατείνομεν. ἐν οἷς ἔργοις ὡς μόρια τῆς
 χειρὸς ἐνεργοῦσιν οἱ δάκτυλοι, παραπλησίως τοῖς θένασσι
 καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτῆς μέρεσι. παρακεντιοῦντες δὲ καὶ ἀναρ-
 ράπτοντες ἢ καταρράπτοντες ἢ πτερόνγιον ἐξ ὀφθαλμοῦ
 κομιζόμενοι τοῖς δακτύλοις, ὡς δακτύλοις, οὐχ ὡς μορίοις
 τῆς χειρὸς χρῶμεθα. παραπλησίως δὲ κάπειδαν ἦτοι διὰ
 σμίλης ἢ τινος ἑτέρου τοιοῦτον τὴν ἐνέργειαν ποιούμεθα.
 κατὰ πάσας οὖν τὰς ἐνεργείας τῶν δακτύλων ἄκροις αὐτοῖς
 χρῶμεθα καὶ διὰ τοῦτο ἔφην ὀρθῶς εἰρησθαι δακτύλων
 κορυφαῖσι χρῆσις. εἴτε ἂν ἑτέρας ἀρχῆς ἄρχειν, δακτύλοις
 μὲν ἄκροις, τὰ πλεῖστα λεχανῶν τε καὶ πρὸς μέγαν, μιᾷ

sit hujusmodi, ungues neque excedant oportet digitorum
 longitudinem, neque ab hac exsuperentur, sed prorsus
 ipsam adaequent: nam eorum summitatibus usus est. Vi-
 debitur autem id falsum, nisi prout decet ipsa percipiat.
 Nonnullae quidem operationes totis manibus efficere con-
 tingit; utraque manu cubitum aut femur aut tibiam aut
 aliquam ejusmodi partem alteram comprehendentes in ad-
 versa trahimus et intendimus, in quibus operationibus di-
 giti tamquam manus partes agunt, peraeque ac palmae et
 ceterae manus partes. At quam paracentesin facimus et
 sursum aut deorsum consuimus aut unguem tollimus, di-
 gitis ut digitis, non ut digitis manus partibus utimur.
 Simili quoque ratione, quum scalpello aut altero quodam
 ejusmodi instrumento operationem facimus. In omnibus
 itaque digitorum actionibus summis ipsis utendum; et ideo
 dixi, recte dictum esse, digitorum extremitatibus usus.
 Deinde ab altero capite ordiendum est: digitis quidem
 summis, indice fere ad pollicem admoto; una oratione

Ed. Chart. XII. [31.]

Ed. Bas. V. (673.)

λέξει δηλοῦται τὰς πλείστας τῶν μυῶν ἐνεργείας γίγνεσθαι πρὸς τὸν μέγαν, ὅνπερ ἀντίχειρα καλοῦσιν, ἀντιταττομένου τοῦ λιχανοῦ, ὥστε λαμβάνεσθαι τὸ λαμβανόμενον ἐπ' ἀμφοτέρων ἄκρων δηλαδή. τῆνικαῦτα γὰρ ἔστι χρεία μόνων τῶν εἰρημένων δακτύλων ἐνεργούντων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν τριῶν λαμβάνηται δακτύλων, οἷον ὑπαλειφθέντων τῇ σμίλῃ καὶ παρακεντούντων, τὸ πλείστον μὲν τῆς ἐνεργείας, ὑπὸ τοῖν δυοῖν τῶν εἰρημένων γίγνεται. συνεπιβοηθεῖ δέ τι καὶ ὁ μέσος· ὅλη μέντοι πρηνεὶ χρώμεθα, κατὰ τὰς ἐν ἱατρικῇ χειρουργίας, τῷ κοίλῳ περιλαμβάνοντες αὐτῆς τὸ σῶμα, περὶ οὗ τὴν ἐνέργειαν ποιοῦμεθα. δακτύλους μὲν οὖν πεπονθότας κατατείνεσθαι καὶ διαπλάσαι καὶ ἡ μία χεὶρ ἱκανή, βραχίονα δὲ ἢ πῆχυν ἢ μηρὸν ἢ κνήμην οὐχ ἱκανή, ἀλλ' ἀμφοῖν εἰς τὰ τοιαῦτα μόρια χρῆζομεν, ἀντιταττομένων ἀλλήλαις ὡς περιλαμβάνεσθαι τὸ κῶλον ἐν κύκλῳ, καὶ σικύαν δὲ προστιθέντες ὅλη τῇ χειρὶ πρηνεὶ χρώμεθα καὶ διὰ μικροῦ καυτῆρος ἐκθλίβοντες καὶ σπογγιὰν ἐπιβάλλοντες, ἄλλα τε πολλὰ τῶν κατὰ τὴν ἱατρικὴν ἔργα,

declarat plurimas musculorum functiones ad magnum digitum fieri, quem pollicem vocitant; quum index e regione ita tendit, ut quod comprehendendum est utrisque videlicet summis capiatur. Tunc enim dumtaxat dictorum digitorum agentium usus est. Quin et si quid tribus digitis comprehendatur, veluti quum scalpello sublinimus aut acu pungimus, plurimum quidem operationis illis duobus perficitur; aliquid etiam et medius contulerit. Sed tota manus prona in chirurgicis operationibus utimur, ejus cavo corpus in quo operamur comprehendentes. Digtos quidem affectos extendere et componere potest abunde manus unica; brachium aut cubitum aut femur aut tibiam non potest. Sed utrisque manibus ad hasce partes tractandas sibi invicem occurrentibus utimur, ut membrum circulatim complectantur et cucurbitulam admoventes universa manu prona utimur, et quum parvo cauterio elidimus et spongiam imponimus. Aliae quoque multae sunt medicinae operationes, de quibus fortassis etiam ob

Ed. Chart. XII. [31.]

Ed. Bas. V. (673. 674.)

περὶ ὧν ἴσως καὶ τὰ λελεγμένα περιττὰ διὰ σαφήνειαν. αὐ-
 τὸς γὰρ τις ἕκαστος ἀναμνησέσθαι δύναται δακτύλων
 καὶ τῶν χειρῶν τὰς ἐνεργείας ἀπάσας, τὰς μὲν ὑπ' ἀμφο-
 τέρων γιγνομένης, τὰς δὲ ὑπὸ τῶν δακτύλων μόνων ἢ μόνης
 τῆς χειρός.

καί.

(674) Δάκτυλον ἐκφυῆναι μέγαν τὸν ἐν μέσῳ τῶν δακτύ-
 λων καὶ ἀπεναντίον τὸν μέγαν τῷ λιχανῷ.

Οὐ γὰρ δυνατόν ἄλλως ἀντιτετάχθαι κατὰ τὰς ἐνερ-
 γείας τῷ λιχανῷ τὸν μέγαν δάκτυλον, εἰ μὴ τὸ μέσον αὐ-
 τοῦ εἶη μέγα. τοῦτο δὲ καπὶ τῶν ἄλλων δακτύλων ἄριστον,
 ἔν' ὅταν ἐν κύκλῳ δέῃ περιλαβεῖν τι σῶμα μέγα, πανταχό-
 θεν αὐτὸ περιλαμβάνουσιν ἐπὶ πλεῖστον διῷστάμενοι.

perspicuitatem supervacanea narrata sunt. Per se enim
 quisque potest omnes tum digitorum, tum manuum actio-
 nes memoria repelere, quarum aliae ab utrisque, aliae a
 digitis solis aut sola manu obeuntur.

XXI.

*Digitum magnum in medio digitorum exortum et polli-
 cem indici oppositum esse.*

Non enim aliter datur in actionibus indici magnum
 digitum oppositum esse, nisi ejus medium amplum fuerit.
 Id autem et in ceteris digitis optimum, ut quum in am-
 bitu quoddam corpus magnum comprehendere oportuerit,
 id undique complectantur qui quam plurimum inter se
 distent.

κβ'.

[32] Νοῦσος δὲ δι' ἣν καὶ βλάβιονται, οἷσιν ἐν γενετῇσιν ἢ ἐν τροφαῖς εἰθίσται ὁ μέγας ὑπὸ τῶν ἄλλων δακτύλων κατέχεσθαι δῆλον.

Ἐπειδὴ αὕτη ἡ διάνοια μένει κατὰ ἀμφοτέρας τὰς γραφάς, ἀπὸ τῆς σαφεστεράς ἄρξομαι. τισὶ μὲν οὖν ἤρεσιν εἰς ἔθος ἐπ' ἐνίων ἐπαινουμένων γραφῶν ἀγνοεῖν τὸν λόγον, εἰθισάντων αὐτῶν τοῖς ἄλλοις δακτύλοις κατέχειν τὸν μέγαν καὶ διὰ τοῦτο τοῦτον μὲν ἀργοῦντα, σμικρὸν καὶ ἀνανυξήμενον αὐτό τε πρὸς τὸν λιχανὸν αὐτοῦ διάστημα. καὶ ταῦτ' εἰς νόσον ἄκρας τῆς χειρὸς τελευτᾷ, ὥς εἰ καὶ εἰς βλάβην εἰρήκει. τινὲς ὑπὸ νόσου φασὶν αὐτὸν λέγειν γίνεσθαι, τοῦτο καὶ τὴν νόσον αὐτὴν ἐξαρθρήσαντος τοῦ μεγάλου δακτύλου συμβαίνειν ἢ ἔλκους τινὸς ἐν τῇ μεταξὺ χώρᾳ γενομένου τοῦ τε λιχανοῦ δακτύλου καὶ τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ ἔλκους ἐν τῇ θεραπείᾳ σκληρὰν οὐλὴν ποιήσαντος, καὶ σκιρῶν-θεις δὲ ὁ μεταξὺ μῦς ἢ ἔκτακεις κατὰ τινα διάθεσιν, ὥς

XXII.

Morbus autem esse per quem et hi laeduntur, quibus in procreatione aut educatione consuevit pollex sub aliis digitis contineri patet.

Quum eadem maneat utriusque textus sententia, a dilucidiore exordimur. Quibusdam enim placuit ob consuetudinem in nonnullis approbatis textibus rationem ignorare, quum ipsi consueverint ceteris digitis pollicem subnectere; proindeque hunc quidem otiantem parvum evadere ipsumque ejus ad indicem intervallum non augescere, quae res ad extremae manus morbum terminatur peraeque ac si ad laesionem pronunciarit. Quidam ipsum proferre arbitrantur rem a morbo procedere, eumque morbum luxato magno digito oboriri, et ulcere inter curandum duram cicatricem inducente, ita ut qui musculus interjacet, scirrhus obsessus aut aliquo affectu tabescens et

Ed. Chart. XII. [32.]

Ed. Bas. V. (674.)

ἄτροφός τε καὶ ἀναυξῆς γίνεσθαι, καὶ σηπεδῶν ἐνίοτε μεγάλη τὴν μεταξὺ τῶν δακτύλων σάρκα ἀφανίσασα, ἅπειτα σκληρὰν ἐργασαμένη τὴν οὐλὴν μικρὸν ἀποτελεῖ τοῦ λιγανοῦ δακτύλου πρὸς τὸν μέγαν διάστημα καὶ ὥσπερ συνδέσ-
μους ἀλλήλους ἐργάζεται. καὶ μάλιστα ὅταν, ὡς ἔφην, ἡ οὐλὴ σκληρὰ γένηται· καὶ μὲν δὴ καὶ καταρρόαθυμείσθαι τὰ τοιαῦτα πάντα παθήματα τοῖς παιδίοις εἰκός ἐστι· τοὺς γὰρ τελείους ὑπὸ τῶν ἱατρῶν διδασκομένους μαλαττεῖν τε καὶ κινεῖν τὸν μέγαν δάκτυλον, εὐτροφίαν παρασκευάζειν τῇ μεταξὺ χώρα, πρὸς τῷ καὶ τοῖς μὲν τελείοις ἅπαν ἡϋξῆ-
σθαι τὸ σῶμα καὶ εἴπερ ἄρα βλάπτεται, μόνον εἰς ἀτροφίαν τὸ πάθος. ἐπὶ δὲ τῶν βρεφῶν ἐν αὐξῇ τῇ πρώτῃ καταλαμ-
βανομένων ὑπὸ τε τοῦ πάθους αὐτοῦ καὶ πρὸς τῷ πάθει τῆς ἀκίνησιος τῶν δακτύλων, μήτ' αὖξεσθαι τὰ πεπονθότα μόρια καὶ διὰ τὸ μεταξὺ τῶν δακτύλων πᾶν γίγνεσθαι μικρόν. ἐνίοις μὲν οὖν τοῦτο συμβαίνειν φασίν, ἐνίοις δὲ καὶ οὐλὴν σκληρὰν καὶ κατὰ τινα διάθεσιν σκληρὰν τῶν μεταξὺ χωρίων. διὸ καθάπερ ὑποδέσμου τινὸς κατέχεται, τουτίστιν

alimento et incremento destituitur. Interdum etiam ingens putredo sitam inter digitos carnem demolita est, et postea duram cicatricem adstruxit, angustum indicis ad pollicis intervallum efficit, ac veluti mutuas reddit copulas, maxime vero quum, ut dixi, dura fiat cicatrix. Quin etiam huiusmodi affectus in pueris negligi verisimile est. Adultos vero a medicis institutos et magnum digitum emol-
lire et movere et interjecto loco probum alimentum comparare. Ad hoc etiam adultis totum corpus increvisse, et si quid laedatur, id solum in atrophiam morbum incidere; at infantibus in primo incremento quum ipso quoque morboprehenduntur, et ob morbum digitorum immobilitate partes affectas non augescere et ob interjectum inter digitos totum intervallum parvum evadere. Nonnullis quidem hoc inquit forte contingere; quibusdam vero ob duram cicatricem et ob durum quendam interjectorum locorum affectum. Quapropter veluti nonnulla subligatione sustinetur, hoc est prohibetur magnus digitus

Ed. Chart. XII. [32. 33.]

Ed. Bas. V. (674.)

ἀφίστασθαι κωλύεται τὸν μέγαν ἀπὸ τῶν ἄλλων. ἀκούουσι γὰρ ἔνιοι οὕτως τοῦ κατέχεσθαι ῥήματος, εἰ καὶ ὅτι δοκεῖ μάλιστα μάχεσθαι. κατὰ γὰρ τὴν τούτων ἐξήγησιν οὐχ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐχρῆν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἄλλων λελέχθαι. αἱ γὰρ ἐν τῷ μεταξὺ ἡγνοηκέναι διαθέσεις τὴν μεταξὺ χώραν σμικρὰν καὶ συνδεδεμένην ἐργάζονται. περὶ μὲν δὴ τούτων ὡς ἂν σοι δόξη κρίνας αἰροῦ τὸ πιθανώτατον. ἐν γὰρ τῇς οὕτως ἀσαφείσι λέξεσι μαντείας μᾶλλον ἢ σοφίας εἰς τὴν ἐξήγησιν χρῆζομεν. ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν γραφὴν ἀνάξω. τάχα μὲν ἡμαρτημένην καὶ Ἀσκληπιάδης ὑπενόησε καὶ τὴν γε ἀνα- [33] μύτητον γραφὴν ἐστοχάσατο τοιάνδε τινα εἶναι. νοῦσος δέ, δι' ἣν καὶ βλάπτονται τοῖς ἐν γε- νετῇσιν ἢ ἐν τροφῇ εἴθισται καὶ τὰ ἐξῆς. τάχα δὲ καὶ πρὸς αὐτοῦ τοῦ Ἱπποκράτους οὕτω γραφεῖσαν. ὁ γοῦν Ταραντῖνος Ἡρακλείδης ἀξιοῖτο διακοῦσαι τὰς διαθέσεις, ὡς εἶναι τὸ πλήρες ὅλης τῆς ῥήσεως τοιοῦτον. νοῦσος δέ, δι' ἣν καὶ βλάπτονται διαθέσεις, οἷς ἐν γενετῇσι καὶ τροφῇ καὶ τὰ ἐξῆς.

ab aliis diduci. Nonnulli liquidem κατέχεσθαι *sustinere* verbum sic interpretantur, etiam si his illud potissimum pugnare videatur. Horum enim explicatione non sub aliis, sed ab aliis dictum esse oportebat. Nam qui in medio interferuntur affectus, regionem parvam et colligatam efficiunt. De his profecto lato, prout tibi videbitur, iudicio probabilissimum elige. In dictionibus liquidem sic obscuris divinationem magis quam sapientiam ad explicationem usurpamus. Nos autem ad priscum textum revertemur. Fortassis Asclepiades depravatum quoque textum suspicatus est, quem integrum textum talem esse coniecit (morbus autem quo et hi laeduntur, quibus in procreatione aut educatione consuevit, et sequentia) fortasse vero et ab Hippocrate ita scriptum. Censuit ergo Heraclides Tarentinus intelligendos esse affectus, ut totius orationis complementum sit ejusmodi: morbus autem per quem et laedit affectus quibus in procreatione vel educatione, et quae sequuntur.

κγ'.

Τὰ ἔργα πάντα ἀσκέειν ἐκατέρῃσι δρωῖντα καὶ ἀμφοτέρῃσιν ἅμα· ὅμοια γάρ εἰσιν ἀμφοτέρῃσι στοχαζόμενον ἀγαθῶς, καλῶς, ταχέως, ἀπόνως, εὐρύθμως, εὐπόρως.

Πάντα κελεύει δι' ἀμφοτέρων ἀσκεῖσθαι τῶν χειρῶν· συμφορώτατον γὰρ τοῦτο πρὸς τοῦ ταχέως τε καὶ καλῶς ἐργάζεσθαι. οἷος γοῦν ἂν ἦ ὁ ἰατρὸς τῇ δεξιᾷ χειρὶ τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν τοῦ κάμνοντος ἐπιχειρῶν παρακέντεϊν ἢ πτερύγιον ἀποτέμνειν ἢ τι τῶν τοιούτων ἄλλο. διὸ καὶ προσέθηκε στοχαζόμενον ἀγαθῶς, καλῶς, ταχέως, ἀπόνως, εὐρύθμως, εὐπόρως, ὡς ἐξ ἧς προεῖπεν ἀσκήσεως, τούτων ἡμῖν περιγενομένων· ὅπως δὲ ἕκαστον αὐτῶν ἔσται μετ' ὀλίγον διδάσκει. κατὰ δὲ οὖν τὸ παρὸν ἀναμενῆσθαι τοσοῦτον, ὡς ἢ τούτων διδασκαλία κεφάλαιον ἔχει τὸ ὅκως, ὅπερ ἐστὶν ἐν τι τῶν ἐν τῇ πρώτῃ διαιρέσει περιεχομένων.

XXIII.

Qui operatur, eum operationes omnes exercere decet utrisque seorsim manibus et ambabus simul; ambae namque sunt similes, scopum intuentem recte, decore, cito, jucunde, concinne, prompte.

Imperat omnes utrisque manibus operationes exercere. Id enim et ad cito et ad decore operandum maxime confert. Potuerit sane medicus experiri dextra manu dextrum aegrotantis oculum acu compungere vel linguam excidere aut quid aliud huiusmodi moliri; proindeque apposuit scopum intuentem, recte, decore, cito, jucunde, concinne, prompte, ut haec ex ea quam pronunciavit exercitatione suppetant. Quomodo vero ipsorum unumquodque continget paulo post planum facit. At in re praesenti tantum meminisse decet horum doctrinam caput hoc fortiri, ut quid unum eorum sit quae prima divisione com-

Ed. Chart. XII. [33.]

Ed. Bas. V. (674.)

ἀναμνησθῶμεν δὲ καὶ ὅτι τὰς χεῖρας ὁμοίας εἶπε, καίτοι ἀπαράλλάκτους οὖσας τῷ εἶδει.

κδ.

Ὅργανα μὲν καὶ ὅτε καὶ οὔτως εἰρήσεται, ὅκου δεῖ, μὴ ἐμποδῶν τὸ ἔργον μηδὲ ἐμποδῶν τῇ ἀναιρέσει, παρὰ τὸ ἐργαζόμενον δὲ τοῦ σώματος ἔστω, ἄλλος δὲ ἦν διδῶ ἐτοιμῶς ὀλίγω πρότερον ἔστω, ποιεῖτω δὲ ὅταν κελεύῃς.

Ὅτι μὴ μόνον ἄμβας καὶ βάθρα καὶ τὰ ἄλλα, ὅσα μηχανικωτέραν ἔχει κατασκευὴν, ἀλλὰ τὰ προσηγορικῶς ἄρμενα καλούμενα τῇ προσηγορίᾳ τῶν ὀργάνων περιλαμβάνει, σαφῶς ἐδήλωσιν ἐνταῦθα μετὰ τοῦ τῆς ἀναιρέσεως ὀνόματος καὶ τοῦ φάναι, ἄλλος δὲ ἦν διδῶ· καὶ γὰρ ἀναίροίμεθα κατὰ τὰς χειρουργίας τοιαῦτα καὶ παρ' ἐτέρων δεχόμεθα.

prehendantur. Meminerimus quoque quod manus similes appellaverit, etiamsi specie non discrepent.

XXIV.

Instrumenta certe et quando et qualiter paranda sint dicetur; ubi oportet; ne operationem remorentur, neque his adsumendis impedimento sint, sed juxta operaturam corporis partem prostent; quod si alius ea praebeat, is paulo ante paratus; quum autem imperaveris, imperata faciat.

Quod non solum labia et scamna et quae cetera machinamenta sollertiores structuram sortiuntur, sed et quae vulgari nomine ἄρμενα, *instrumenta*, vocantur, ea organorum appellatione comprehendat, hic dilucide cum nominis et significationis perceptione declaravit, quod si alius ea praebeat; nam in chirurgicis operationibus talia tum adsumimus tum ab aliis accipimus.

κέ'.

[34] Οἱ δὲ περὶ τὸν ἀσθενέοντα, τὸ μὲν χειρίζονται
 περιεχόντων, ὡς ἂν δοθῇ, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα κατεχόντων,
 ὡς ἂν ἀτρεμέη σιγῶντες, ἀκούοντες τοῦ ἐφεσιῶτος.

Σαφὴς ἡ ῥῆσις ἐστίν, ὡς μηδεμιᾶς ἐξηγήσεως δεῖσθαι.

XXV.

*Adfidentes autem aegrotanti quod tractatur, prout datum
 fuerit, exhibeant; reliquum autem corpus ita contineant,
 ut totum quiescat immobile et silentes praefecto au-
 scultentur.*

Textus ita dilucidus est, ut nullam explicationem de-
 sideret.

ΤΟ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΤ' ΙΗΤΡΕΙΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΚΑΙ ΓΑΛΗΝΟΥ ΕΙΣ ΑΥΤΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ Β.

Ed. Chart. XII. [35.]

Ed. Bas. V. (675.)

α.

[35] (675) Ἐπιθέσιος δύο εἶδεα, ἐργασμένον καὶ ἐργα-
ζόμενον. ἐργαζόμενον μὲν ταχέως, ἀπόνως, εὐπόρως, εὐ-
ρύθμως, ταχέως μὲν ἀνύειν τὰ ἔργα, ἀπόνως δὲ ῥηϊδίως
δορῆν. εὐπορίῃ δὲ ἐς πᾶν ἐτοίμη, εὐρυθμίῃ δὲ ὁρῆσθαι
ἠδέως. ἀφ' ὧν δὲ ταῦτα ἀσκημάτων εἴρηται.

HIPPOCRATIS DE MEDICI OFFI- CINA LIBER ET GALENI IN EUM COMMENTARIUS II.

I.

*Deligationis duae sunt species, constructa et quae con-
struitur. Quae construitur, celeriter, non laboriose,
prompte, concinne construatur. Celeriter quo expedian-
tur operationes; non laboriose, quo facile elaborentur;
promptitudo, ut ad omne praesto sit, eorum concinnitas,
ut conspectum oblectet. Quibus autem exercitationibus
haec comparentur pronunciatum est.*

Ed. Chart. XII. [35. 36.]

Ed. Bas. V. (675.)

Τὰ μέντοι κοινὰ ταῖς ἐπιδείξεσιν ἀμφοτέραις ἐστὶ, τὰ δὲ καθ' ἑτέραν αὐτῶν ἴδια, τὰ μὲν εὐπόρως καὶ τα- [36] χέως τῆς γενομένης ἐπιδείξεως ἴδια, τὰ δὲ ἀγαθῶς καὶ καλῶς τῆς ἤδη γεγονυίας. ὀνομάζει δ' αὐτὸς τὸ μὲν τῆς γενομένης ἐπιδείξεως ἐργαζόμενον εἶδος, τὸ δὲ τῆς ἤδη γεγονυίας εἰργασμένον, τὸ δὲ ἀπόνως καὶ εὐρύθμως ἄμφω ἐστὶ κοινά· τὸ μὲν ἀπόνως κατ' ἄμφω, τῷ τε ὀνόματι καὶ τῷ σημαينوμένῳ, τὸ δὲ εὐρύθμως τῷ μὲν ὀνόματι κατ' ἄμφω, τῷ σημαينوμένῳ δὲ οὐχ ὡσαύτως. ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς ἔτι γιγνομένης ἐπιδείξεως ἡ εὐρύθμια κατὰ τὴν τῶν χειρῶν γίνεται κίνησιν, ἐπὶ δὲ τῆς γεγονυίας ἤδη κατὰ τὴν οὖσαν περιβολὴν τῶν ὀθονίων. ἐγχερεῖ δὲ τὴν γιγνομένην ἔτι περιβολὴν τῶν ἐπιδείξεων εὐρύθμον γίνεσθαι φάναι κατὰ τὸ ἐργαζόμενον εἶδος τῆς ἐπιδείξεως. μή τι δὲ καὶ τὸ ἀπόνως ἐπὶ πλεον ἐστὶν ἐν τῇ γιγνομένῃ τῆς ἤδη γεγονυίας. ἡ μὲν γὰρ ἤδη γεγενημένη κατὰ τὴν τῶν ἐπιδείξεων μόνην θλίψιν ὀδύνην φέρει· ἡ δὲ γιγνομένη καὶ κατὰ τοῦτο μὲν, ἀλλὰ κατὰ καὶ τὸ κρατεῖσθαι τὸ κῶλον οὐ

- Quaedam profecto communia deligationibus utrisque sunt; quaedam vero ipsarum alteri propria. Illa quidem prompte ac celeriter construendae deligationi sunt propria; haec vero recte ac decore jam constructae. Construendum deligationis genus ἐργαζόμενον ipse nominat, jam constructum εἰργασμένον. Non laboriose et concinne sunt utrisque communia, non laboriose quidem utrisque, tum nomine tum significatione; concinne utrisque nomine, significatione vero non peraeque. Nam in ea quae adhuc construitur deligatione manuum motu fit concinnitas; in ea vero quae jam constructa est ducta fasciarum circumvolutione. At pronunciare par est eam quae construitur etiamnum fasciarum circumvolutionem concinnam edi in eo quod construitur deligationis genere. Numquid etiam non laboriose frequentius datur in ea quae construitur quam in ea quae jam constructa est? Nam quae jam constructa est solo fasciarum pressu dolorem affert; quae vero construitur ea quoque ratione, imo quod membrum

Ed. Chart. XII. [36.]

Ed. Bas. V. (675.)

προσηκόντως, ἢ μὴ. θλίβεται γὰρ ἐνίοτε κατὰ τοῦτο μὲν αὐτῆς τῆς ἐπιβολῆς τῶν ἐπιδέσμων ἀναμαρτήτως ἐπιτελουμένης. ἐγχωρεῖ δὲ φάναι καὶ κατὰ τὴν τῶν ψαυόντων ὀμλίαν ἥτοι ψαύουσιν ἢ μὴ, κοινὴν ἀμφοῖν εἶναι κατὰ μὲν τὴν γιγνομένην ἐπίδεσιν ὑπὸ τῶν κρατούντων τὸ θεραπευόμενον μέρος ἥτοι θλιβόντων ἢ μὴ κατὰ δὲ τὴν ἡδὴ γεγонуῖαν ἐκ τῆς ἀναλήψεως μὲν ὡς ἐπὶ χειρὸς τὴν ταυρίαν, ἀποθέσεως δὲ ὡς ἐπὶ σκέλους τὰ ἐπιβεβλημένα, καθ' ἃ ἐσθίρηνται. οὐ μικρὸν δὲ τῇ τῆς γιγνομένης ἐπιδέσεως ἀπονία συντελεῖ τὸ τάχος τῆς ἐνεργείας, ὃ πάλιν αὐτὸ διὰ τῆς εὐπορίας μάλιστα συμπληροῦνται. καὶ δὴ ταῦτά ἐστι τὰ κυριώτατα τῆς γιγνομένης ἐπιδέσεως ἀγαθὰ, τό τε τῆς κρατήσεως ἄθλιπτον καὶ τὸ τῆς εὐπορίας ἔτοιμον. ἢ γὰρ ἐν τῷ σχήματι πλημμέλεια κοινὴ καὶ τῶν ἐπιδεδεμένων μορίων ἐστί. καὶ νῦν ὁ λόγος ἐνέστηκεν αὐτῷ περὶ τῆς ἐν τῷ προσήκοντι σχήματι γιγνομένης ἐπιδέσεως. ἰδίαί ἀρεταὶ καὶ κακίαι τῶν σχημάτων εἰσὶν, ὥσπερ καὶ τῶν ἐπιδέσμων, ὑπὲρ ὧν νῦν μόνον ποιεῖται τὸν λόγον ἄνευ τοῦ σχήματος. ὅταν

indecenter contineatur, vel non: interdum enim idcirco comprimitur, quum ipsa fasciarum injectio citra laesionem perficiatur. At fas est quoque in hac adferere fasciarum tangentium coitum, siue tanget siue non, utrisque communem esse; in ea autem quae construitur deligatione, sub eam quae manu curatur partem continentibus, siue ipsae comprimant siue non. In ea vero quae jam facta est suspensione quidem ut in brachii mitella; repositione vero, ut in cruris rebus ipsi subjectis quibus sulciatur. Non parum autem quum deligatio construitur doloris vacuitati confert operandi celeritas quae promptitudine potissimum expletur. Atque haec sane praecipua sunt construendae deligationis bona et citra pressum amplexus et promptitudinis alacritas. Error enim in figura communis quoque est partibus devinctis. Atque ipsi de decenti construendae deligationis figura nunc inflat oratio. Suae sunt figurarum virtutes et vitia, quemadmodum et fasciarum, de quibus hic dumtaxat praetermissa figura mentionem facit.

Ed. Chart. XII. [36.]

Ed. Bas. V. (675.)

οὖν εὐπόρως ἢ ἐπίδεσις γένηται, ταχέως ἀνύει τὸ ἔργον. αὐτὸς γὰρ ἐδήλωσε τὴν εὐπορίαν ὅτι ποτὲ δύναται σημαίνειν ἐν τῷ φάναι, εὐπορίῃ δὲ ἐς πᾶν ἐτοιμῇ. καὶ γίγνεται τοῦτο προεγνωσμένου τοῦ νῦν ἐπιδοῦντος, ὡς μηδεμίαν ἀμβολίαν αὐτῷ καὶ σκέψιν, ὑποπίπτειν, ἐνεργοῦντος πρότερον ὥς δεῖ, πῶς ἢ ὥς μὴ δεῖ, πῶς ἄγειν τὸν ἐπίδεσμον. ἢ γοῦν ἐλευθερία ταυτὸν οὖσα τῷ ἐτοιμωτάτῃ ῥάστην ἀποτελεῖ τὴν ἐνέργειαν. αὐτὸς δὲ εἶπε τὴν ἀπορίαν ἐκ τοῦ ῥαδίως δορᾶν γίνεσθαι. πρόδηλον δὲ ὅτι καὶ τάχος ἔξενκται ταῖς εὐπόροις τε καὶ ταχείαις ἐνεργείαις. ἢ μὲν οὖν ἀπορία τῶν λυσιτελειστάτων ἐστὶ τῷ χειριζομένῳ καὶ δι' αὐτὴν τὸ τάχος εὐπορία ῥάσιον, εἰ καὶ ταῖς ἐνεργείαις εὐπορίζουσα. τὸ δὲ τῆς εὐρυθμίας ἡδονὴν τοῖς ὁρῶσιν ἐργαζόμενον, ὡς ἐφεξῆς αὐτὸς εἶπεν, ὡς ἐκ περιουσίας κεῖται τῷ χειρίζοντι, ἐπαὔξον αὐτῷ τὴν παρὰ τοῖς ἰδιώταις δοξαν. ἥς ὁ μὲν φιλόδοξος ἀνὴρ ἥτιων ἐστὶν ὡς ἐραστῆς παιδικῶν, ὁ δὲ φιλόανθρωπος

Quum itaque prompte construatur deligatio, celeriter opus peragitur: ipse namque promptitudinem, quid nimirum valeat his verbis declaravit: *promptitudo vero ut ad omne parata sit.* Idque contingit, quum qui nunc deligat, prae novit nullam sibi ambiguitatem nullamque disceptionem dum operatur succidere, utrum hoc modo deceat, aut nulla ratione non deceat fasciam ducere. Libertas igitur idem existens, quod paratissima facillimam efficit operationem. Ipse vero pronunciavit doloris vacuitatem ex facile operando oboriri. Constat autem celeritatem et promptis et celeribus operationibus junctam esse. Itaque doloris vacuitas eorum est quae manu curando aegrotanti conducunt, et ob ipsam celeritas promptitudine facillima, si operationibus quoque suppetat. Concinnitas autem spectantibus oculis oblectamentum parit, quemadmodum serie protulit Hippocrates, ut quae ex rerum manu medenti necessariorum amplitudine pendeat ipsique apud vulgus gloriam adaugeat, qua vir ambitiosus evadit ut deliciarum puerilium amator. Vir autem humanus non vilior quidem redditur, sed laudari desiderat, dans operam

Ed. Chant. XII. [36. 37.]

Ed. Basf. V. (675.)

οὐ ἦτις μὲν, ἀντιποιεῖται δὲ ἐπαινέσθαι, φροντίζων τοῦ
μᾶλλον πιστεῦσθαι παρὰ τοῖς κάμνουσι· καὶ γὰρ καὶ πει-
θομένους αὐτῷ [37] μᾶλλον ἔξει, λυσitteλὲς δὲ μᾶλλον τοῦτ'
ἔστιν αὐτοῖς. ἔνεκα τοίνυν ταύτης τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς
ἐνδοξίας οὐ μόνον ἰατροῦς, ἀλλὰ καὶ φιλοσοφῶς ἀντιποιεῖται.
μᾶλλον γὰρ ὠφελεῖ τοὺς ἀνθρώπους τιμώμενός τε καὶ θαν-
μαζόμενός ὑπ' αὐτῶν, ὥς ἂν καὶ μᾶλλον μιμουμένων αὐ-
πράττει καὶ πειθομένων οἷς κελεύει, καθάπερ τινὸς θεοῦ
προσιάγμασιν. ἀφ' ὧν δὲ ταῦτα ἀσκημάτων εἴρηται· τὸ
ταχέως καὶ ἀπόνως καὶ ῥαδίως καὶ εὐπόρως, ἀφ' ὧν ἀσκη-
μάτων περιγίγνεται τοῖς ἰατροῖς, εἰρησθαί φησι. καὶ γὰρ
εἴρηται μάλιστα μὲν ἐν τῷ τοῖς ἔργοις ἀσκεῖν, ἐκατέρησι
ὁρῶντα καὶ ἀμφοτέρησιν ἅμα. ὅμοιοι γὰρ εἰσιν ἀμφοτέραι,
ἥδη δὲ καὶ τῷ ἀσκεῖν δακτύλοις μὲν ἄκροις, τὰ πλείεστα
λιχανῶ πρὸς μέγαν, ὅλη δὲ καταπρηνεῖ, ἀμφοτέρησι δὲ
ἐναντήσιν.

nt apud aegrotos magis fide et auctoritate valeat, quos ea
re sibi obsequentiores conciliabit, quod ipsis perutilius
existit. Hujus ergo auctoritatis apud vulgus captandae
gratia, non solum medicus, verum etiam philosophus glo-
riam aucupari contendit. Magis enim homines juvat,
quum apud eos et honoratur et admirationi est, ut qui
quae facit magis imitentur ac ejus imperiis tamquam dei
cujusdam mandatis obtemperent. Quibus vero exercita-
tionibus haec comparentur pronunciatum est. Celeriter,
non laboriose, facile ac prompte, a quibus exercitationi-
bus operandi facultas medicis suppetat dictum esse pro-
nunciavit. Etenim pronunciatum est potissimum quidem
tum ubi scripsit, agentem in operibus edendis utraque
manu exercendum esse et ambabus simul: ambae siquidem
sunt similes; tum ubi docuit in summis digitis exercen-
dis pleraque indice quidem ad pollicem admoto, tota vero
manu prona et ambabus adversis agenda esse.

β.

Εἰργασμένον δὲ ἀγαθῶς, καλῶς· καὶ καλῶς μὲν ἀπλῶς, εὐκρινέως ἢ ὅμοια ἢ ἴσα, καὶ δὲ ἴσως καὶ ὁμοίως ἢ ἄνισα καὶ ἀνόμοια, ἀνίσως καὶ ἀνομοίως· τὰ δὲ εἶδεα, ἀπλοῦν, ἔγκυκλον, σκέπτρον, σιμὸν, ὀφθαλμὸς, ῥόμβος καὶ ἡμίτομον. ἀρμόζον τὸ εἶδος τῷ εἶδει καὶ τῷ πάθει τοῦ ἐπιδεομένου.

Δύο τῆς ἐπιδέσεως εἰπὼν εἶδη καὶ καλέσας αὐτῶν τὸ μὲν εἰ γιγνόμενον ἐργαζόμενον, τὸ δὲ ἤδη γεγενημένον ἐργασμένον, ἐν τῇ πρὸ ταύτης ῥήσει τὸ ἐργαζόμενον ὅπως ἂν ἄριστα γίγνοιτο διηλθεν, ἐν δὲ ταύτῃ τῇ νῦν προκειμένῃ τὸ ἐργασμένον, ἐν ᾧ τὸ μὲν καλῶς φησιν αὐτὸς γίγνεσθαι, καὶ διὰ τε τοῦ ἀπλῶς καὶ εὐκρινέως, τοῦ μὲν ἀπλῶς, μήτε πεπαγμένον αὐτῷ τι τῶν ὀθονίων μήτ' ἐνδεδιπλωμένον μήτε ῥυσίδας ἔχον, ἀλλ' ὁμαλῶς ἅπαντα μέρη τεταγμένον· τοῦ δ' εὐκρινέως, ὅταν αἱ δευτέραι καὶ τρίται κατὰ

II.

Quae constructa est, recte, decore. Decore quidem simpliciter, distincte; aut similibus aut aequalibus; aequaliter et similiter aut inaequaliter et dissimilibus, inaequaliter et dissimiliter. Species autem hae sunt, simplex, circularis, ascia, sima, oculus, rhombus et dimidiatus. Species speciei et partis deligandae affectioni congruat.

Duabus deligationis speciebus constitutis et ipsis vocatis: una quidem quae adhuc fit constituenda; altera vero quae jam facta est, constructa, nunc in eo quae hunc praecedit textu construendam deligationem quo optime construatur percensuit. In hoc vero praesenti constructam perlustrat, in quo hanc decore factam esse pronunciat, si tum simpliciter tum distincte processerit; simpliciter quidem quum ipsi linteum neque impactum est neque duplicatum inseritur neque rugas habet, sed aequabiliter partibus omnibus impositum; distincte vero, quum secundae et tertiae lintei distributiones involvuntur. At-

Ed. Chart. XII. [37. 38.]

Ed. Bas. V. (675.)

τὸν αὐτὸν νομαὶ προσηκόντως γίνονται. καὶ μοι δοκεῖ κἀν-
ταῦθα τῶν εἰρημένων ὑπ' αὐτοῦ δυοῖν, ἐξ ὧν συμπληροῦν-
ται τὸ καλῶς ἐπιθεδέσθαι, τὸ μὲν ἕτερον τὸ ἀπλῶς ἀνεξή-
γητον ὡς σαφές εἰρηκέναι, τὸ δ' εὐκρινῶς ἐξηγούμενος εἰρη-
κέναι τὰ ἐφεξῆς πάντα. καὶ τοίνυν ἤδη πρόσσεχε τὸν νοῦν
αὐτοῖς, μεμνημένος ὡς ἀρτίως ἐγὼ τὸ εὐκρινῶς ἔφην εἶναι
προσηκόντως. πρόσκειται μὲν δευτέραν οὖν βολὴν τοῦ ἐπι-
δέσμον ποτὲ μὲν ἀκριβῶς ἴσῃν καὶ τῇ πρώτῃ μηδαμῶθεν
παραλλάττουσαν, ἐνίοτε δὲ οὐκ ἴσῃν. γένοιτο δ' ἂν ἴσα τι
τῶν κατὰ τὸ πλάτος αὐτοῦ μερῶν περάτων ἐς ταῦτα τελευ-
τώντων, ὡς μήτε ὑπερβάλλειν μήτ' ἐνδεῖν τὸ ἕτερον, ἀλλ'
ἀμφοῖν γενέσθαι τὸ πῆρας, ὡς εἰ καὶ μία τις ἢ ἑνός ἐπι-
δέσμον διπτύχον θέσις. ὡσαύτως δὲ ἤδη αὐτῇ καὶ τὴν τρί-
την γίνεσθαι [38] καὶ εἰ τετάρτης θέοι, καὶ ταύτην. ἐπὶ
οὖν τοῦ καλουμένου ῥόμβου τε καὶ ἡμιρομβίου τὴν ἀκρίβειαν
ταύτην φυλάττεσθαι χρῆ.

que hic mihi etiam videtur ex duobus ab eo pronuncia-
tis quibus deligatio decore constructa expletur, alterum
quidem simpliciter, non prorsus explicatum tamquam di-
lucidum enunciasse, ut alterum vero distincte quum ex-
plicat sequentia omnia intellexisse. Jam vero his men-
tem adhibe, memorans me paulo ante explicasse *distincte*
decenter esse. Appositum est secundum fasciae circuitum
interdum plane aequalem, ac primo nulla ex parte diver-
sum esse, interdum inaequalem. Fit autem aequalis ex-
tremis partium fasciae partibus pro latitudine hucusque
desinentibus, ut alterum neque exsuperet neque desit, sed
ex utrisque fit extremum, ac si quoque una quaedam
esset unius fasciae duplicatae positura. Jam vero ipsi
similiter tertius fiat circuitus et quartus, si hoc quoque
sit opus. Itaque et in eo qui rhombus, et in eo qui se-
mirhombus vocatur, hanc accuratorem servari oportet.

A.

B.

rhombus.

semirhombus.

Ed. Chart. XII. [38.]

Ed. Bas. V. (675. 676.)

Τὴν μὲντοι καταγματικὴν ἐπίδεσιν, ὅταν ἐπὶ πηχέος ἢ βραχίονος ἢ μηροῦ γίνηται τὸν εὐκρινέστερον τόπον ἰσχύει συμβαίνει. νέμεσθαι γὰρ ἐπ' αὐτῆς κτελεῖται τὸν μὲν πρῶτον ἐπίδεσμον ἄνω, τὸν δὲ δεύτερον· πρότερον μὲν κάτω, μετὰ ταῦτα δὲ αὐθις ἄνω· μέχρις ἐς ταῦτόν ἀφίκηται πέρασιν αὐτῷ δευτέρῳ. τοῦτο δὲ οὐ δύναται (676) γενέσθαι, χωρὶς τοῦ παραλλάττειν ἄλληλα τὰ πέρατα τοῦ πλάτους τῶν ὀστέων. ἐν τούτῳ δὴ πάλιν αὐτὸ γενήσεται, φυλαττομένης διὰ πάσης τῆς ἐπιδέσεως ἕως τῆς ἐγκλίσεως, ἣν ἀπὸ τῆς ἐν κύκλῳ περιβολῆς ἐποιησάμεθα. καλεῖται δὲ εὐκύκλος ἢ πάντα κύκλον ἀπαρεγκλίτως περιλαμβάνονσα τὸ πεπονθὸς μέρος. ἐπὶ ταύτης μὲν οὖν τὰ τῆς δευτέρας καὶ τρίτης τῶν ὀστέων τοῦ πλάτους πέρατα, καὶ ἁλλήλων ἐπικεῖσθαι μήτε ὑπερέχοντός τινος μήτ' ἐνδέοντος. [38] Τῆς δὲ ἐγκεκλιμένης ἀναγκαῖον μὲν δῆπου τὴν νομὴν ἢ πρὸς τὰ κάτω μέρη τοῦ πεπονθότος μέρους ἢ ἄνω γενέσθαι· φυλάττοις δὲ καὶ τούτῳ τῆς ἐγκλίσεως ὁμοίας διὰ

Enimvero catagmaticam, fracturis idoneam, deligationem, quum cubito aut brachio aut femori adstruitur, faciliorem locum occupare contingit. In ipsa namque imperat primam fasciam sursum distribui, secundam prius deorsum, deinde adverso sursum donec in idem extremum ad secundam accedat. Id autem fieri nequit, nisi lateralia linteorum extrema sibi mutuo immutentur. In hac certe idem iterabitur servata per totam deligationem aequali inclinatione, quam ab orbiculari spira orsam formavimus. Vocatur autem orbicularis quae partem affectam toto orbe citra inclinationem amplectitur. In hac igitur lateralia secundae et tertiae circumvolutionis fasciarum extrema sibi mutuo subjacent, nullo excedente nulloque sublabente.

Orbicularis sincera et aequalis. Ascia sincera et aequalis. deligatio.

At in declinante deligatione fasciae distributionem aut ad inferiores affecti loci partes devolvi aut ad superiores evelii necesse est. Ut autem in hac perpetuo similem esse

Ed. Chart. XII. [38.]

Ed. Bas. V. (676.)

παντός εὐκρινῆς οὕτως ἡ ἐπίδοσις ἐστίν. εἴπερ ἤδη προσ-
 ἔχεις τὸν νοῦν τοῖς εἰρημίνκοις, ἤδη σοι δῆλόν ἐστιν ἓνα μὲν
 τρόπον εἶναι τῆς ἐγκύκλου περιβολῆς τῶν ὀθονίων, οἷα
 ἔχοντα τὸ μᾶλλον καὶ ἥτιον, οὐχ ἓνα δὲ τῆς ἐγκεκλιμένης.
 ἥτιόν τε γὰρ καὶ μᾶλλον εἰέραν εἰέρας ἐγκεκλίσθαι δυνα-
 τόν· ὁμως δ' οὖν ἐνταῦθα τὴν μὲν ὀλίγον ἐγκεκλιμένην
 σκέπαρνον ὀνομάζει, τὴν δὲ πολὺ σιμὴν ἐκ μεταφοῆς, τοῖς
 ὀνόμασι χρώμενος, σκέπαρνον μὲν οἱ τέκτονες ὀνομάζουσιν
 ὄργαιόν τι κατὰ τὸ πέρασ αὐτοῦ, καθ' ὃ τέμνει τὰ ξύλα,
 βραχεῖαν ἐπιστροφὴν ἔχον ὀφρυώδη, καθάπερ ἡ ἄμβη.

Σιμὰ δὲ καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες χωρία καθ' ἃ συνάπτει
 λόφῳ πεδίον, ἐν αὐτῇ συμβολῇ γεννᾶται τὸ σιμόν, ἐκατέρου
 καθ' ἑαυτὸ τῶν συμβαινόντων οὐκ ὄντος σιμοῦ. τὸ μὲν
 γὰρ πεδίον εὐθὺς ὀμαλές ἐστίν, ὃ δὲ λόφος ἀνάντης καὶ ὑψη-
 λός, καὶ ἐνθα ἀλλήλοις συμβάλλουσι τὸ σιμόν γίγνεται σχῆμα
 ὡσαύτως τὸ καὶ ὁδὸς κατάντης ἀντισυνάπτει, κατὰ τὴν

declinationem observaveris, ita distincta ac facilis ubique
 erit deligatio. Quodsi jam rebus proditis mentem inten-
 das, jam tibi innotescet orbicularis spirae fasciarum unicum
 esse modum, cui neque plus, neque minus est, non autem
 unicum declinantis. Etenim plus et minus alteram altera
 declinare contingit. Hic tamen illam quae paululum de-
 clinaverit, asciam, quae multum, simam per translationem
 usurpatis nominibus vocatam. Asciam namque fabri ligna-
 rii quoddam instrumentum appellant, quod in summitate
 qua ligna incidit, modice incurvum supercilium habet,
 veluti labrum.

E.

Lima distincta aequalis- sima distincta inaequalis.

Sima vero loca Graeci vocant in quibus planities col-
 lem copulat; in ipsa copula simum nascitur, quum neutrum
 continentium simum existat. Planities siquidem recta ae-
 qualis est, collis vero acclivis et altus, atque ubi sese
 mutuo copulant, sima figura proditur. Eadem figura fit,
 qua declivis via acclivi in ipsarum copula committitur,

Ed. Chart. XII. [38. 39.]

Ed. Bas. V. (676.)

συμβολὴν αὐτῶν γίνεται. οὕτω καὶ τῆς ῥινὸς τὸ σιμόν, ἐν ᾧ καὶ μέσον τῶν ἐκατέρωθεν ὑψουμένων τὴν γένεσιν ἔχει, καὶ ἤδη σύμπασα ἡ ῥίς ἀπὸ τούτου τοῦ μέρους ὀνομάζεται σιμή. πολλὰς γὰρ ἴσμεν ὅλοις τοῖς σώμασι προσηγορίας ἀπὸ τῶν μορίων τινὶ συμβεβηκότων γιγνομένας, ὥσπερ καὶ αὐτὸν τὸν σιμόν ἄνθρωπον. οἱ γὰρ οὕτω σιμός, ὡς παχὺς ἢ ἰσχνός ἢ λευκός ἢ μέλας, ἀλλ' ὡς ἢ γλαυκός ἢ χαροπός ἢ κυριός λέγεται. ἐπὶ μὲν οὖν τῆς ῥινὸς καὶ τῶν ὀδόντων ἡ σιμότης κυρίως ὀνομάζεται· ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιδέσεως ὑφ' Ἱπποκράτους, ὥσπερ καὶ ἡ ἄμβη καὶ τὸ σκέπαρνον εἶδος τῆς περιβολῆς τῶν ὀθονίων. ὅταν γὰρ κελεύῃ τοὺς σπληνας σκεπαρνηδὸν περιβαλεῖν τῷ κώλῳ, διορίζει τῆς ἐγκύκλου περιβολῆς τὸ ἐγκεκλιμένον οὕτως, ὡς τὸ τεκτονικὸν σκέπαρνον. οὐ γὰρ βούλεται λοξὴν ἱκανῶς γίγνεσθαι τὴν περιβολὴν τῶν σπληνῶν ἀφεστηκυῖαν πολὺ τῆς ἐγκύκλου [39] καλουμένης, ἀλλ' ἐγκεκλισθαι μικρὸν, ὅσον ἱκανὸν ἀσφαλεστάτην ἐργάσασθαι τὴν κράτησιν τῶν συντετριμμένων.

Eodem modo sima nafi pars, in qua et medium partium quae utrimque in sublime feruntur ortum habet, atque tum universus natus ab ea parte simus nominatur. Multas enim scimus totis corporibus appellationes a quibusdam partium accidentibus oboriri, quomodo et ipsam hominem simum appellari. Non enim simus sicut crassus aut tenuis aut albus vel niger, sed velut glaucus vel ravenus vel gibbus dicitur. Ergo in naso quidem et via simitas proprie nominatur, in deligatione vero ab Hippocrate per translationem, quemadmodum et labrum et ascia, circuitus fasciarum species. Quum enim jubeat splenia membro asciatim involvi, definit orbiculari circuitu eum qui sicut fabrilis ascia declinat. Non enim vult magnopere obliquum esse spleniorum circuitum ab orbiculari multum remotum, sed paululum declinantem, quoad sat tutissimum contusarum partium amplexum efficiant.

Ed. Chart. XII. [39.]

Ed. Bas. V. (676.)

Εὐδηλον δὲ ὅτι καθ' ἑκατέραν τῶν εἰρημένων ἐπιβολὴν τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον ἐστίν, οὐδετέρας αὐτῶν ἀπλῆς οὔσης οὐδὲ μονοειδοῦς, ὥσπερ ἡ ἔγκυκλος. ἐπ' ἐκείνης μὲν οὖν ὑπεναντίαν ἀνάγει τῇ ἀπλῇ ἔγκυκλον· ἐφεξῆς δὲ τὸ τε σκέπαρνον καὶ τὸ σιμὸν ἑκάτερον ἰδίᾳ καὶ καταμόνας, ὡς διώρισται. τὸ τοίνυν εὐκρινέως σημαίνει μὲν τὸ οἶον διακεκριμένως τε καὶ διωρισμένως γίνεσθαι, ὡς ἔφην, ἥτοι πασῶν τῶν περιβολῶν τοῦ ἐπιδέσμου τὰ αὐτὰ πέρατα κατὰ τὸ πλάτος ἔχουσῶν ἢ τὴν ἔγκλισιν τεταγμένην. ὀνομάζω δὲ τεταγμένην ἔγκλισιν, εἰ τὰ φαινόμενα μετὰ τοῦ πλάτους τῶν ὀθονίων ἴσον ἀλλήλων ἀφέστηκεν. ἔσται δὲ καὶ τοῦτο τὴν ἴσην ἔγκλισιν αἰὶ φυλάττοντος τοῦ ἐπιδοῦντος, ἣν ἐξ ἀρχῆς ἐνεστήσατο.

Καινοιομοῦντες δὲ, ὥσπερ ἐν ἄλλοις καὶ μετατιθέντες τὰς παλαιὰς γραφὰς, ὃ τε Ἀρτεμίδωρος καὶ ὁ Διοσκουρίδης οὕτως κἀνταῦθα μεταβάλλοντες τὴν κλίσιν, ἤγουν τὴν λέξιν, ἀπλοῦν ἐγκύκλως ἔγραψαν, νοήσαντες μὲν ὀρθῶς, μεταγράψαντες δὲ τολμηρῶς. ἐπὶ μέντοι τῶν πλείστων οὐδὲ

At perspicuum est in utroque dictorum circuituum et plus et minus inclinationis esse, quum neuter ipsorum simplex sit et uniformis, cujusmodi est orbicularis. In illo liquidem orbicularem simplici oppositum adducit, sed postea et asciam et sinum utcumque per se et seorsum ut definitum est. Distincte autem significat, quod discrete et seorsim fieri diximus aut quum omnes fasciae circuitus eosdem habent latitudinis fines aut inclinationem ordinatam. Voco autem ordinatam inclinationem, si quae cum linteorum latitudine conspiciuntur, aequae inter se distant. Atque id continget, quum qui deligat, quam ab initio instituit aequalem ubique inclinationem servet.

Quemadmodum autem Artemidorus et Dioscorides alibi priscos textus innovant ac transponunt, ita hic quoque casum transmutant videlicet dictionem, simplex orbicularis, simplex in orbem scribentes. Rem quidem recte intellexerunt, sed audacter scripturas immutarunt. Quae

Ed. Chart. XII. [39.]

Ed. Bas. V. (676.)

καλῶς νοήσαντες ἐτόλμησαν μεταγράψαι, διὰ τοῦτο νῦν αὐ-
 τῶν ἐμνημόνευσα, καίτοι μυρία τῶν ἔμπροσθεν ἄχρι τοῦ
 δεῦρο μεταγεγραφότων οὐ μνημονεύσας· ἐπεὶ καὶ τοῦτ'
 ἔδοξάν μοι, καλῶς μὲν νοηκότες, ἐπὶ τὸ σαφέστερον δὲ
 μεταγράψαι σφαλέντες ἐν τοῖς μικροῖς καὶ μὴ νοήσαντες,
 ὡς ὁ γραφεὺς βούλεται. περὶ μὲν δὴ τούτων ἅπαξ ἀρκέσει
 λελέχθαι. προειπὼν δὲ ὁ Ἱπποκράτης καλῶς μὲν, ἀπλῶς,
 εὐκρινέως, ἐφεξῆς δὲ προσθεῖς, ὅμοια καὶ ἴσα καὶ ἴσως καὶ
 ὁμοίως καὶ ἄνισα καὶ ἀνόμοια καὶ ἀνίσως καὶ ἀνομοίως,
 ὡς τὸν κοινὸν σκοπὸν ἐδίδαξε τῶν εὐκρινῶν ἐπιδέσεων. τὰ
 μὲν γὰρ ἴσα καὶ ὅμοια μέλη τοῦ σώματος ἴσως καὶ ὁμοίως
 κατὰ πάνθ' ἐαυτῶν τὰ μῦρια τὸν ἐπίδεσμον ἐπιδεῖσθαι
 δεῖται, τὰ δὲ ἄνισα καὶ ἀνόμοια ἀνίσως καὶ ἀνομοίως, καὶ
 τὰ γὰρ παλαιὰ τῶν ἀντιγράφων καὶ οἱ ἐξηγησάμενοι τὸ βι-
 βλίον ἑλλειπῶς ἴσασι γεγραμμένην τὴν λέξιν, οὐ προκλιμέ-
 νου τοῦ ἀνίσως καὶ ἀνομοίως, ἀλλὰ μόνου γεγραμμένου τού-
 του, ἄνισα καὶ ἀνόμοια, προσυπακούειν κελίονσι τὸ ἀνίσως

tamen plurima non probe intellexerunt, ausi sunt ea im-
 mutare, quorum nunc propterea mentionem facio, quam-
 vis textus quorum ab initio ad hunc usque diem decem
 millia mutarunt, non memoraverim, quum hos recte in-
 tellexisse et clarius transcripisse mihi videantur. Abe-
 rant tamen in parvis, neque mentem auctoris assequuntur;
 verum de his semel dixisse satis sit. Praefatus autem Hip-
 pocrates decore quidem, simpliciter, distincte; deinde vero
 his additis, similibus et dissimilibus, aequaliter et simili-
 ter; inaequalibus et dissimilibus, inaequaliter et dissimili-
 ter, quasi communem distinctarum deligationum scopum
 docuit. Aequalia namque et similia corporis membra ae-
 qualiter similiter suas partes fasciam universam devinci
 postulant; inaequalia et dissimilia inaequaliter et dissimili-
 ter. Prisca certe exemplaria huiusque libri interpretes
 non integre scriptas sententias norunt, non additis inae-
 qualiter et dissimiliter, verum his scriptis inaequalibus et
 dissimilibus subaudire quoque volunt inaequaliter et dissi-

Ed. Chart. XII. [39.]

Ed. Bas. V. (676.)

καὶ ἀνομοίως περιλειμμένον ὑπ' αὐτοῦ διὰ τὸ φαίνεσθαι σαφῶς ἐξ ἀκολουθίας τῆς πρὸς τὰ εἰρημένα. τὸ δὲ τῆς ἐρημείας εἶδος οἱ βραχυλογίας ἰδιὸν ἐστίν, ἀλλ' ἡμαρτη-
μένον πρόδηλον. ἄμεινον, ἔπερ οὕτως κεύρεθ' ἡ γεγραμμένον,
ἡγεῖσθαι, καθάπερ καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν πρώτων ἀντιγρά-
φων ἡμαρτήθη, καὶ τοῦτο συμβῆναι, τοῦ μὲν βιβλιογράφου
παραλιπόντος αὐτὰ, φυλαχθείσης δὲ ἄχρι δεῦρο τῆς ἡμαρ-
τίας, περὶ μὲν οὖν βραχίονος ἴσως καὶ ὁμοίως ἐγχωρεῖ
ποιεῖσθαι τὰς περιβολὰς, ἐπὶ δὲ μηροῦ καὶ πῆχους ἀπολει-
πομένης, βραχὺ δὲ πλείον ἐπὶ κνήμης. ἐπ' ὧμον μὲντοι καὶ
ἰσχίον ἀντικειμένων μερῶν δεόμεθα, καθάπερ καὶ πὶ τῶν
πλάγιων τῆς κεφαλῆς. τὰ μὲν γὰρ κατὰ μέτωπον καὶ ἡ
εἰς ἐγκύκλιον δεῖται τῆς περιβολῆς, ἴσως καὶ ὁμοίως γι-
γνομένης, καθάπερ καὶ τὰ κατὰ τὴν κορυφὴν, εἰ καὶ μὴ
ἐγκύκλως, ἀλλ' ἴσως τε καὶ ὁμοίως, κἀνταῦθα τῆς ἐπιδέσεως
γιγνομένης χρήσει. περὶ μὲν οὖν τούτων ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἐπιμε-
λίστερον εἰρήσεται. νυνὶ δὲ ἐπὶ τὸ λοιπὸν τῆς ὀήσεως ἴωμεν.

militer, ab Hippocrate praetermissa, quod ex pronuntia-
torum serie manifesta innotescerent. Haec autem inter-
pretationis faciès brevitatis propria non est, sed erratum
manifestum. Praestiterit ergo, si hoc modo scripta com-
perta sint, censere haec veluti alia multa primorum exem-
plarium erroribus scaturere, idque contigisse, quod librarius
ea praeterierit erroresque hucusque supersuerint. In bra-
chio itaque aequaliter et similiter construi possunt circui-
tus, qui in femore et cubito digrediuntur, paulo vero
magis in tibiis dilabuntur. At in humeri capite et in
ischio contrariis partibus indigemus, quemadmodum et in
capitis lateribus. Frons quidem et nasus orbicularem fa-
sciae circulum desiderant aequaliter et similiter ductum;
ut et verticis partes, qui etsi non in orbem hic deliga-
tionem firui possulat, aequaliter et similiter procedentem
requirit. De his autem in sequentibus diligentius tracta-
bitur. Nunc vero ad textus residuum accedamus.

F.

G.

H.

Oculus.

Rhombus.

Semirhombus.

Ed. Chart. XII. [40.]

Ed. Bas. V. (676.)

[40] Διελθὼν γὰρ ὁ Ἱπποκράτης τὰς ἀπλᾶς περιβολὰς τῶν ἐπιδέσμων, τρεῖς οὐσας, ἔγκυκλον, σκέπαρον, σιμόν, ἐφεξῆς μέμνηται τινων συνθέτων, ὀφθαλμοῦ, ῥόμβου καὶ ἡμιτόμου. καλοῦσι δὲ τὸ ἡμίτομον τοῦτο καὶ ἡμιρόμβιον. εἴτ' ἐφεξῆς πάλιν φησὶν, ἀρμόττον τὸ εἶδος τῷ εἶδει καὶ τῷ πάθει τοῦ ἐπιδεσμένου τὸ εἶδος τοῦ ἐπιδέσμου κελύων ἀρμόττον εἶναι τῷ τε τοῦ πεπονθότος μέρους εἶδει καὶ τῷ κατ' αὐτὸ πάθει. τὸ μὲν γὰρ τῆς ἐπιδέσεως εἶδος, ὃ καλοῦμεν ὀφθαλμόν, ἐπ' ὀφθαλμοῦ παραλαμβάνομεν, ἥτοι πρόπτωσιν κινδυνεύοντος ἢ κρατήματος, ἔνεκα τῶν ἐπικειμένων αὐτῷ. τὸν δὲ ῥόμβον ἐπὶ κεφαλῆς ἥτοι ῥαφὰς κεχालασμένας βουλόμενοι συναγαγεῖν ἢ ἔλκους ἐκπεπταμένα χεῖλη, καὶ ποτε καὶ προστεῖλαι καὶ κολλῆσαι τὸ δέρμα μέχρι πλείονος ἀποσεννυμένον. ἀνάλογον δὲ τοῖσδε καὶ ἡ τοῦ ἡμιρομβίου γίνεται χρεῖα.

Ταῦτα μὲν οὖν ὡς παραδείγματα γέγραπεν Ἱπποκράτης. ἀναλόγως δὲ αὐτοῖς ἡμᾶς ἐξευρίσκειν δεῖ κατ' ἕκαστον μέρος καὶ πάθος ἐπίδωσιν ἀρμόττουσαν ἢ παρὰ τῶν

Enimvero Hippocrates explicatis simplicibus quae tres sunt fasciarum circuitibus, orbiculari, ascia, lima; deinceps quorundam compositorum trium meminit, oculi, rhombi et dimidiati. Hunc dimidiatum, semirhombum etiam vocitant. Postea vero subtexit: species autem speciei et partis devinciendae affectioni congruat; speciem fasciae imperans, tum affectae partis speciei tum per se affectioni congruere. Deligationis enim speciem, quam oculum appellamus, oculo adhibemus aut procidentiam periclitanti vel detentionis topicorum ipsi impositorum gratia; rhombum vero capiti, quum vel laxatas suturas conciliare vel dejecta ulceris labra cogere vel cutim amplius detractam in unum adducere et agglutinare volumus. His autem effectu respondet semirhombi usus.

At enim haec tanquam exempla scriptis prodidit Hippocrates. Simili vero modo ipsis nos in unaquaque parte et affectione congruentem deligationem comperire vel ab

Ed. Chart. XII. [40.]

Ed. Bas. V. (676. 677.)

ὕψηκότων μανθάνειν. ἄμεινον δὲ καὶ διδάσκοντα, μὴ ἀπλῶς κελεύειν, ἀλλὰ μετὰ τοῦ τὴν ὁδὸν ὑφηγεῖσθαι, καθ' ὃν αὐτὸς εὔρε τὸν ἐπίδεσμον. ἥ τε γὰρ ἀνάμνησις τοῖς μανθάνουσι, καὶ ἐπιλανθάνονται ποτε, γίγνοιτ' ἂν οὕτως ἦτοι καὶ τὸ προσεπινοεῖν, ὃ (677) μεμαθήκασιν ὑπάρξει. διὰ τούτων ἴσως ἄμεινόν ἐστι καὶ ἡμᾶς ἰδίαν ποιήσασθαι καθ' ἐν ὑπόμνημα διδασκαλίαν, περὶ τῆς προεπούσης ἐπιδέσεως καὶ τῷ μέρει τοῦ σώματος καὶ τῷ πάθει.

γ'.

Ἀγαθῶς δὲ δύο εἶδεα τοῦ ἐπιδεομένου, ἰσχύος μὲν ἢ πίε-
ξει ἢ πλήθει ὀθονίων.

Ὅτι μὲν εἶδη λέγειν εἴωθε τὰς διαφορὰς ἔμπροσθεν εἶρηται. ζήτημα δὲ μέγιστον εἰργάσατο, διαφωνίας αἷτιον τοῖς ἐξηγουμένοις τὸ βιβλίον, οὐκ εἰπὼν ὀνομαστὶ δύο εἶδη, καθάπερ ἔμπροσθεν ἐπ' ἄλλων ἐποίησε. τὸ μὲν οὖν τῶν εἰδῶν ἐστὶν ἐν τῷ προσῶ τῆς ποιήσεως, ὅπερ αὐτὸς ἰσχύον

inventoribus discere oportet. Praestat autem doctorem non simpliciter imperare, sed et simul viam praecipere qua ipse deligationem invenerit. Memoria namque discipulis, si quando obliviscerentur, eo modo suppeteret et certe quod non didicerint, id excogitare praeflo forem. Quas ob res satius fortassis fuerit, etiam nos propriam in unico libro de fasciis tum parti cuique corporis tum affectioni consentaneis doctrinam construere.

III.

At recte quae fit deligationis duae species, una roboris quae vel compressu vel linteorum multitudine constat.

Quod species differentias appellare consueverit Hippocrates superius divulgatum est. At maximam quaestionem dissensionis causam inter libri interpretes excitavit, quum duas species nominatim non protulerit, quemadmodum in aliis ante fecit. Ex his igitur speciebus una qui-

Ed. Chart. XII. [40. 41.]

Ed. Bas. V. (677.)

ωνόμασε, δηλῶν ἐκ τοῦ λέγειν ἰσχύος μὲν ἢ πιέξει ἢ πλη-
θει ὀθονίον. ἔστι γὰρ τις συμμετρία τῆς κατὰ τὴν ἐπίδε-
σιν ἰσχύος, ἧς ὑπερβαλλούσης μὲν οἱ κάμνοντες ὀδυνῶνται
θλιβομένων τῶν μορίων, ἑλλειπούσης δὲ χαλαρὸν τὸ σχῆμα
ὁ ἐπίδεσμος γίνεται· τὸ δὲ ἕτερον εἶδος τῆς ἀγαθῆς ἐπιδέ-
σεως οὐκ εἶπεν, ἐφεξῆς δὲ οἷς περὶ τῆς ἰσχύος ἔγραψεν,
ὡδί πως φησί.

δ'.

[41] Τὸ μὲν οὖν αὕτη ἡ ἐπίδεσις ἰῆται, τὸ δὲ τοῖς ἰω-
μένοισιν ὑπηρετεῖ.

Τοῦτο δὲ οὐκ ἔστιν ἕτερον εἶδος ἀγαθῆς ἐπιδέσεως,
ἀλλ' ἐν τῷ καθόλου χρειᾷ κοινὰ πασῶν ἐπιδέσεων καὶ
μέντοι καὶ μετὰ ταῦτα πῶς ἡ συμμετρία τῆς ἐπιδέσεως φυ-
λαχθῇ ἢ γραφῇ καὶ μετὰ τοῦτο περὶ ἄμματος· εἶθ' οὕτως
ἄρχεται τῆς ἐφεξῆς διδασκαλίας λέγων. εὖ γε μὲν ἔστι

dem in constructionis modo sita est, quam ipse robur no-
minavit, quod his verbis declarat: roboris quidem aut
compressu aut linteorum multitudine. Est enim quaedam
in deligatione roboris commoderatio, qua excedente qui-
dem laborantes partium compressu, doloribus cruciantur;
deficiente vero laxatam structuram fascia suscipit. Alte-
ram vero rectae deligationis speciem non commemorat.
Postea vero quae de robore scriptis mandavit sic utique
pronunciavit.

IV.

*Partim quidem ipsa deligatio medetur, partim vero me-
dentibus subservit.*

Hoc autem altera rectae deligationis non est species,
sed universe communes sunt omnium deligationum usus.
Quandoquidem post haec qua ratione deligationis commo-
deratio servetur, scriptum est; deinde etiam de nodo;
postea sequentem doctrinam auspicatur dicens: probe ta-

Ed. Chart. XII. [41.]

Ed. Bas. V. (677.)

γιῶναι, ὅτι ἐς τὰ κατάντη καὶ ἀπόξῃ φεύγει πᾶς ἐπιδέ-
 σμος, οἷον κεφαλῆς μὲν τὸ ἄνω, κνήμης δὲ τὸ κάτω καὶ τὰ
 τούτων ἐφεξῆς λεγόμενα. μετὰ ταῦτα λοιπὸς ὁ λόγος αὐτοῦ
 περὶ τοῦ ποίου τῆς ἐπιδέσεως γίνεται. τεμνομένου δὲ καὶ
 τοῦδε πάλιν εἰς τε τὸ γνῶναι πόθεν ἄρχεσθαι προσήκει
 καθ' ἕκαστον μέρος καὶ πάθος, εἰς ὅτι γε πάντων ὕσταιον
 ἄγειν τὴν τελευτὴν τῆς ἐπιδέσεως· εἰ τε τὴν ἐν τῷ μεταξὺ
 νομὴν τῶν ἐπιδέσεων, ὁποῖόν τινα χρὴ ποιῆσθαι τὰς τε
 καθ' ἕκαστον μέρος ἐπιβολὰς, καὶ ταῦτ' ἐδίδαξεν, ἐν οἷς
 γὰρ φησι· τὰ δὲ κινούμενα οἷον ἄρθρα, ὅπη μὲν συγκάμ-
 πτεται τὸν τρόπον τῆς ἐπιβολῆς τῶν ἐπιδέσεων διέρχεται,
 καὶ μέντοι καὶ ὅπως χρὴ τὰ πέρατα τῶν ἐπιδέσεων ἀσφα-
 λῶς τούτοις φυλάττεσθαι ἐφεξῆς ἔγραψεν. ἐντεῦθεν τε με-
 ταβάς τίνα τῶν ἐπιδέσεων εἰσὶν ἔργα διήλθεν, ὥστε τῆς
 ἀγαθῆς γενομένην ἐπιδέσεως τὸ ἕτερον εἶδος, ὃ τῷ τῆς
 ἰσχύος ἀντιδιαίρεται, τὴν ὅλην ποιότητα τῆς ὅλης ἐπιδέ-
 σεως εἶναι. χαλεπὸν δ' ὄν ἐνὶ περιλαβεῖν κοινῷ ὀνόματι
 τὰς ἐν τούτῳ τῷ εἶδει μερικὰς διαφορὰς, διὰ τοῦτ' ἴσως

men nosse convenit ad partes declives et acuminatas om-
 nem fasciam labi ac fugere, velut in capite sursum, in
 tibia deorsum, et quae deinceps pronunciantur. Postea
 residua ipsius oratio de deligationis qualitate fit, ubi haecce
 via rursus aperitur, qua noscimus unde singulis in par-
 tibus et morbis deligationem ordiri deceat et quam in
 partem omnium postremam deligationis finem ducere;
 praeterea etiam quam et qualem in deligationis medio fa-
 sciarum distributionem moliri oporteat et quos in quaque
 parte circuitus, haec quoque docuit. In quibus enim in-
 quit: *partes quae moventur, ut articuli, qua inflectuntur,*
injectionis fasciarum modum locumque percensuit; simul-
que etiam quo pacto fasciarum extrema tuto his conti-
nenda sint serie scripsit; indeque digressus qui sint fascia-
rum usus percurrit, ut altera recte constructae deligatio-
nis species quae praecedenti robori per divisionem oppo-
nitur, tota sit totius deligationis qualitas. At perarduum
est uno communi vocabulo particulares huius speciei com-

Ed. Chart. XII. [41.]

Ed. Bas. V. (677.)

οὐδ' ἐπεχείρησεν ἐτι τοῦ ἀντιδιηρημένου τῇ ἰσχύϊ διαμεῖναι παρηγορίας δηλῶσαι. ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει δι' αὐτῶν τῶν ῥήσεων ἔσται φανερόν, δι' ὧν σημαίνει τὰς γενομένας αὐτὰς μεταβολὰς εἰς ἑφ' ἕκαστον τῶν εἰρημένων κατὰ μέρος κεφαλαίων. ὠνομάσθω δὲ ἅπαν αὐτὸ τὸ γένος, ἔνεκα σαφοῦς διδασκαλίας καὶ συντόμου, ποιότης ἐπιδέσεως, ἰσχύος μὲν καὶ πιέξει ἢ πλήθει ὀθονίων, ὥσπερ τὸ τῆς δυνάμεως ὄνομα, ποτὲ μὲν ἀντίον τάττοντες τῷ τῆς ἀσθενείας λέγουσι, ποτὲ δὲ ἐπὶ τοῦ κοινοῦ ῥώμης τε καὶ ἀρρώστιας ἐπιφέρουσιν. οὕτως δὲ καὶ τὸ μέγεθος λέγουσι καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν κατὰ μέρος ὁμωνύμως τῷ κρινῶ καὶ νῦν ὡσαύτως κέχρηται τῷ τῆς ἰσχύος ὀνόματι. προσήκει γὰρ οὔτε ἰσχυρῶς πιεῖν οὔτε ἀσθενῶς περιλαμβάνειν τὰ πεπονθότα μόρια τοῖς ἐπιδέσμοις, ὡς μὴ αἰσθάνεσθαι περικειμένων αὐτῶν τὸν ἀσθενοῦντα· καὶ μέντοι καὶ τὸ πλήθει τῶν ὀθονίων ἀντὶ τοῦ ποσότητι δεκτόν, ὡς μηδὲ ἐνταῦθα τὸ ἀντιδιαιρούμενον τῇ ὀλιγότητι πλήθος ἀκούειν ἡμᾶς. ἡ γὰρ

plecti differentias. Propterea fortassis minime tentavit etiamnum pergere, neque speciei robori per divisionem oppositae vocabula pronunciare. Rem autem ita habere ipsa verba testantur, quibus ostendit ipsas varietates quae singulis partibus a me sigillatim commemoratis oboriuntur. Verum appelletur totum id genus, dilucidae et concisae doctrinae gratia, deligationis qualitas: roboris quidem compressu et linteorum multitudine, quemadmodum fortitudinis nomen interdum imbecillitatis nomini contrarium statui dicunt; interdum quod tum roboris tum imbecillitatis commune sit, usurpant, sic magnitudinem et alia multa aequivoca nominis communione. Atque nunc eodem modo roboris vocabulum usurpatum est. Decet enim affectas partes fasciis neque vehementer comprimere neque ita leviter amplecti, ut aegrotus ipsas injectas non sentiat. Atque etiam linteorum multitudo pro quantitate accipienda est, ita ut neque multitudo e regione paucitati opposita nobis intelligenda sit. Commoderatio namque deligationem

Ed. Chart. XII. [41. 42.]

Ed. Baf. V. (677.)

συμμετρία τὸ τῆς ἐπιδέσεως ἀγαθὸν ἐργάζεται, καλῶς δὲ ἀγαθῶς δηλονότι τὸ συμφέρον τε καὶ ὠφελίμον αὐτῆς. ἐν μέντοι τῶν πρὸς τι παραλαμβανομένων ἀλλήλαις δυοῖν ἐπιδέ- [42] σεων ἰσχυροτέρα μὲν πεπιέχθαι, τὴν ἀσθενεστέρα δὲ τὴν ἑτέρα ἐροῦμεν. οὐδὲν γὰρ ἄτοπον ὡς πρὸς μὲν τὴν ὑποκειμένην διάθεσιν αἰεὶ συμμετρως ἔχειν τὴν ἐπίδεσιν, πρὸς τε ἑτέρα καὶ παραλαμβανομένην ἰσχυρὰν ἢ ἀσθενῇ λέγεσθαι. ὁπηνίκα δὲ λύειν ἢ ἐπιτείνειν χρὴ τὴν ἐπίδεσιν ἢ τὸ τῶν ὀθονίων πλῆθος αὐξάνειν ἢ μειοῦν ἐν τῷ περὶ ἀγμῶν αὐτὸς ἐδίδαξε σαφέστατα.

ε'.

Ἐς μὲν οὖν ταῦτα νόμος.

Οἱ κατὰ πόλεις νόμοι λόγοι τινές εἰσι προστακτικοὶ μὲν ὧν χρὴ ποιεῖν, ἀπαγορευτικοὶ δὲ ὧν οὐ χρὴ. τοῦτοις οὖν τοῖς νόμοις εἰκέναι φησὶ τὰ νῦν εἰρημένα μηδὲν ἔχοντα στοχαστικὸν ἢ ἀμφιβολίαν ἢ ὡς ἄλλα τινὰ τῶν κατὰ

rectam efficit. At recta est ipsa deligatio quae proba est, nimirum quae confert juvatque. Equidem quum duae deligationes mutua relatione inter se accipiuntur: alteram quidem quae validius comprimit, validiorem; alteram vero quae imbecillius, imbecilliolem vocabimus, nihil enim absurdum est. Quum autem deligationem solvere aut vehementius intendere oportet vel fasciarum multitudinem augere aut minuere, in opere de fracturis ipse planissime docuit.

V.

In his itaque lex servanda.

Leges in civitatibus quaedam sunt rationes, quae ea imperant quae facienda sunt prohibentque contraria. His legibus similia esse pronunciat quae nunc commemorantur, quum nihil conjecturale aut ambiguum contineant aut ut

Ed. Chart. XII. [42.]

Ed. Bas. V. (677.)

τὴν ἰατρικὴν τέχνην. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῷ περὶ καταγμάτων εἵρηκεν ἐπὶ τὸ μετριώτερον ὑφεῖς τὸ τῆς ἀποφάσεως σφοδρόν. οὐ γὰρ ἀπλῶς εἶπεν, ἐς μὲν οὖν ταῦτα νόμος ὡς νῦν, ἀλλ' οὗτος ὁ λόγος ὥσπερ νόμος δίκαιος κείται περὶ καταγμάτων ἰήσιος.

στ'.

Ἐν δὲ τούτοις μάλιστα ἐπιδέσιος πίξεις μὲν ὥστε τὰ ἐπικείμενα μὴ ἀφεστάναι, μηδὲ ἐρηρεῖσθαι, ἀλλὰ ἡρμόσθαι μὲν, προσηναγκάσθαι δὲ μὴ, ἥσσον μὲν τὰ ἔσχατα, ἥκιστα δὲ τὰ μέσα.

Ἐν τούτοις φησὶ τοῖς κατὰ τὸ τῆς ἰσχύος εἶδος διδασκομένοις μάλιστα παραγγέλματα τῆς ἐπιδέσεως εἶναι τὰ ἐπικείμενα τοῦ πεπονθότος μορίου, λέγεται δὲ δηλονότι τὰ ὀθόνια μὴτε ἀφεστάναι τοῦ χρώματος μὴτε θλίβειν, ἀλλ' ἡρμόσθαι μὲν, τούτεστιν ἀσφαλῶς ἐρηρεῖσθαι, προσηναγκά-

alia quaedam ad artem medendi spectantia. Idem quoque protulit in opere de fracturis, decretum remissa vehementia commodatus efficiens. Non enim absolute loquutus est, ad haec itaque lex servanda veluti nunc. Verum haec oratio quemadmodum lex iusta de fracturarum curatione lata est.

VI.

In his autem maxime deligationis est compressus, qui ita fiat, ut admota neque decedant neque vehementius inniantur, sed concinnentur, non cogantur, minus extrema, minimum media.

Quae de roboris specie docentur in his maxima deligationis esse praecepta pronunciat, ut admota parti affectae topica lintea nimirum intelliguntur, neque a cute secedant neque ipsam premant, sed concinnentur, hoc est firmiter incumbant, non tamen cogant. Declarat autem

Ed. Chart. XII. [42, 43.]

Ed. Bas. V. (677.)

σθαι δὲ μή. σημαίνει δὲ αὐτὸ δηλονότι τὸ προσηναγκάσθαι τὸ ὀθόνιον οὕτως καὶ σφοδρῶς περιβεβλησθαι τοῖς πεπον-
θόσι μορίοις, ὥς ὀδύνην παρέχειν. αὐτὰ δὲ ταῦτα τὰ
παραγγέλματα περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς πίεσεως ἐνθεν τὸ πά-
θος ἐστίν, ἥκιστα παραλαμβάνειν προσήκει. κατὰ δὲ τὰ
πέρατα φροντίζειν μὲν ἀνταῦθα πάντως, ἀλλ' ἥτιον ἢ κατὰ
μέσα. κάλλιστον γὰρ ἀναμάρτητον εἶναι τέχνην. εἰ δὲ πού
τι μικρὸν ἁμαρτάνει, κατ' ἐκεῖνα γίνεσθαι τὰ μόριά τε καὶ
πάθη, καθ' ἃ καὶ ἡ βλάβη μικροτέρα, ἥκιστα δὲ ἁμαρ-
τάνειν ἐν οἷς ἀξιόλογος ἡ βλάβη.

ξ.

[43] Ἄμμα καὶ ῥάμμα νεμόμενον μὴ κάτω, ἀλλ' ἄνω ἐν
παρέξει καὶ σγέσει καὶ ἐπιδέσει καὶ πιέξει.

Διὰ τί μὲν ἀτάκτως παρήνευγε καὶ τοῖ περὶ τῆς ἐπι-
δέσεως λόγῳ τὸν περὶ τούτων ὀλίγον ὕστερον ὀψόμεθα.
νυνὶ δὲ πρότερον, ὃ λέγει νοῆσαι πειραθῶμεν· ἐν διαφωνίᾳ

hoc verbum cogere, fasciam affectas partes tam vehemen-
ter amplecti, ut dolorem excitet. Haec eadem praecepta
de compressus modo, qua morbus est, nullatenus prae-
terire consentaneum est. Quod in extremitatibus quoque
hic prorsus prospiciendum est, verum minus quam in me-
diis. Optimum liquidem est, artem erroris expertem esse;
si quid leve peccet, id tum illis oboriri partibus tum
morbis, quibus et levior laesio oborta est; minime vero
errare in quibus laesio ingens est.

VII.

Nodus et filum non ferantur deorsum, sed sursum in ex-
hibitione et praeparatione et deligatione et compressione.

Cur citra ordinem orationi de fasciis haec de his
attulerit paulo post explorabimus. Nunc autem quod pro-
nunciat prius intelligere tentemus. Interpretibus obortum

Ed. Chart. XII. [43.]

Ed. Bas. V. (677. 678.)

γέγονε τοῖς ἐξηγηταῖς· ἐνιοὶ μὲν γὰρ ἀπλῶς ἤκουσαν περὶ
τε τῆς κατὰ τὸ μῆκος διατάσεως εἰρηῇσθαι τὸ γε ἄνω καὶ
τὸ κάτω, τινὲς δὲ ἐπὶ τῆς κατὰ τὸ πάθος· οὐδέτεροι ἐξη-
γήσαντο νεμόμενον οὔτε ἐπὶ τοῦ ῥάμματος οὔτε ἐπὶ τοῦ
ἄμματος.

Ὅτι μὲν οὖν ἄμμα καλεῖται τὸ ἐκ τῶν ἐπιδέσμων γι-
νόμενον ἀλλήλοις ἐπιπλεκομένων καὶ δεσμουμένων ἢ τῶν
δύο περάτων ἢ θατέρου σχισθέντος σκέλους καὶ τρίτου γε
ἐπ' αὐτοῖς τοῦ καλουμένου καταλείμματος ἔξωθεν ἐπιβαλλο-
μένου, παντὶ δῆλον. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅτι ῥάμμα τοῦ δια-
τρή- (678) ματος τῆς βελόνης διηρημένον ἕνεκα τοῦ συνά-
γειν ἀλλήλοις ἦτοι τὰ μέρη τοῦ διατετμημένου σώματος ἢ
τὸ πέρας τοῦ ἐπιδέσμου τοῖς προνποβεβλημένοις αὐτοῦ μέ-
ρεσι· καὶ ὁ νῦν ἐνεστὼς λόγος ἐστὶ περὶ τοῦ πρὸς ταύτην
τὴν χρεῖαν παρεσκευασμένου ῥάμματος. ἀξιοῖ δὲ τούτου

est dissidium quod nonnulli simpliciter senserint et sursum
et deorsum de dimensione, ratione longitudinis enunciari,
quidam vero affectus ratione, sed nentri dictionem feran-
tur, neque de nodo neque de filo explicarunt.

I.

K.

L.

Nodus ex uno ca-
pite in duo crura
scisso.

Nodus ex duobus
capitibus fasciae.

Retinaculum foris
injectum.

M.

N.

Nodus fasciae in fa-
sciiis.

Nodus in cutis su-
turis.

Omnibus igitur innotescit nodum vocari quod ex fa-
sciiis construitur, quum vel duo ipsarum extrema sibi mu-
tuo connectuntur ac devinciuntur aut crus alterum scissum
est aut tertium ipsis foris adjicitur quod retinaculum ap-
pellatur. Simili quoque ratione constat, filum vocari
quod per acus foramen diductum est, ut aut dissecti cor-
poris partes inter se jungat aut extremum fasciae prae-
subjacentibus ipsis partibus consuat. Atque nunc praefens
oratio est de filo ad hunc usum parato, quo jubet νομὴν

Ed. Chart. XII. [43.]

Ed. Bas. V. (678.)

τὴν νομὴν ἄνω γενέσθαι. τί δὲ καλεῖ νομὴν ἐχρῆν παρ' αὐτῷ μεμαθηκέναι, πολλάκις κεχρημένῳ τῷ ὀνόματι κατὰ τῆς τῶν ἐπιδέσμων ἀπὸ τοῦ πέρατος ἄχρι τῆς ἀρχῆς φορᾶς. ἐπὶ γοῦν τῶν καταγμάτων ἐκέλευσε τὴν μὲν ἀρχὴν τῶν ἐπιδέσμων ἀμφοτέρων ἐπ' αὐτοῦ τοῦ κατάγματος τιθέναι. τούντεῦθεν δὲ τοῦ μὲν προτέρου τὴν νομὴν ἄνω ποιῆσθαι, τοῦ δὲ δευτέρου κάτω μὲν πρότερον, εἴτ' αὖθις ἄνω, νομὴν ὀνομάζων τὴν οἷον ὁδοιπορίαν τῶν ἐπιδέσμων, ἣν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ποιοῦνται, περιελιτιόμενοι τῷ σώματι τοῦ κάμνοντος. ἀνάλογον μὲν οὖν κατὰ τοῦ ῥάμματος ἡ νομὴ σημαίνει. δυναμένης γὰρ τῆς βελόνης καὶ τῶν ἄνω μερῶν εἰς τὰ κάτω διεκβάλλεσθαι καὶ κατὰ τούναντιον ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὸ μετέωρον ἀναφέρεσθαι· δυναμένης δὲ καὶ μηδετέρως ἔρπειν, ἀλλὰ παρεγκλίτως ἥτοι πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἢ ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ λαϊὰ διεκβάλλεσθαι, κελεύει διὰ παντὸς αὐτὴν ἄνω τὴν φορὰν ἴσχειν. εἰάν μὲν οὖν τὸ πέρας αὐτὸ μόνον τοῦ ἐπιδέσμου συρῥάπτηται τοῖς ὑποκειμένοις αὐτοῦ μέρεσιν, ἐφ'

spiram sursum ferri. Quid vero νομὴν vocet, ex ipso didicisse oportet, qui saepe eo nomine usus est ad fasciarum ab initio ad finem usque deductionem. In fracturis enim imperavit utrarumque fasciarum principium supra ipsam fracturam imponi, exinde vero priori quidem distributionem sursum fieri, at secundae primum quidem deorsum, deinde rursus sursum νομὴν appellans, i. e. distributionem, quandam velut fasciarum progressionem, quum ipsae ab initio ad finem usque aegrotantis corpori obvolvuntur. Simile ergo quiddam et in filo νομὴ *spira* significat. Quum enim acus et ex partibus superioribus ad inferiores valeat trajici et contra ex partibus inferioribus ad superiores sursum ferri; quumque etiam neutram in partem queat propendere, sed citra propensionem ab sinistris ad dexterarum partes aut a dextris ad sinistras valeat trajici, praecipit omnino ipsam sursum lationem habere. Quod si ipsum fasciae extremum suppositis dumtaxat ipsius

Ed. Chart. XII. [43. 44.]

Ed. Bas. V. (678.)

ὧν μὲν ἐπιδέσειων οὐ δεόμεθα τῶν ἀντικειμένων μορίων, ὡς ἐπὶ πῆχεος καὶ βραχίονος καὶ μηροῦ καὶ κνήμης καὶ ἐπὶ τούτων ἀναγκαῖον ἔστιν ἥτοι ἐπὶ τῶν ἀριστερῶν μερῶν ἐπὶ δεξιὰ διεῖρειν τὴν βελόνην ἀνάπαλιν, ἑκατέρως [44] δὲ πειρᾶσθαι τὴν φορὰν αὐτῆς ἐκκλίνοντα πρὸς τὸ ἄνω, συνάπτειν οὕτως τὸ πέρας τῆς ὀθόνης, ταῖς ὑποβεβλημέναις ἐπιβολαῖς. ἔφ' ὧν δὲ ἔστι χρεῖα τῶν ἀντικειμένων μορίων, ὡς ἐπ' ὤμου καὶ ἰσχίου, πειρᾶσθαι τὴν τελευταίαν τοῦ ἐπιδέσμου ποιεῖσθαι κατὰ τὴν ἄνω φορὰν, εἴτ' ἐνταῦθα τὴν βελόνην διεύροντα κάτωθεν, ἄνωθεν τὴν συρῶσφην οὕτως ποιεῖσθαι, μὴ κατασπῶντα τὸ ὑψηλὸν μέρος τῆς ἐπιδέσεως, ἀνασπῶντα δὲ τὸ ταπεινόν. ἐγγχωρῇ μὲν γὰρ ἑκάτερον ποιεῖν ἐν τῇ συρῶσφῃ τῶν ὀθονίων· ἀλλὰ διεκβαλεῖν τὸ ῥάμμα μετὰ τῆς βελόνης, ἀνατείνειν χρεὶ τὸ κάτωθεν αὐτοῦ μέρος πρὸς τὸ ἄνω καὶ μὴ κατατείνειν τὸ ἄνωθεν, εἰς τὸ κάτωθεν σκοπὸν ἔχοντα, διὰ τῶν ἄνωθεν μερῶν τῆς ἐπιδέσεως ἀνέλκεσθαι τὸ κάτω καὶ τοῦτο ποιεῖν ἡμᾶς κελεύει. ἐν ᾧ τε παρέχει τὸ πεπονθὸς ὁ κάμνων τοῖς ἰατροῖς εἰς μείωσιν,

partibus affluatur, in ea quidem deligatione, ubi oppositis partibus non indigemus, ut in cubito, brachio, femore, tibia, in quibus etiam necessarium est vel a sinistris partibus in dextras acum et contra trajicere. Utrobique vero enitendum est latione ipsius procumbente ita lintei extremum superjectis circuitibus consuere. At ubi oppositis partibus opus est, ut in humero et coxa, opera danda est, ut fasciae finis in superiorem lationem ducatur ibique acu inferne sursum trajecta sutura hoc modo struatur, ut sublimis pars deligationis deorsum non trahatur, sed submissa sursum feratur; nam in fasciarum sutura utrumque fieri potest. Ergo trajecto cum acu filo pars ejus inferior sursum tollenda, neque superior deorsum deducenda, scopo dirigente per superiores deligationis partes inferiores attrahi, idque nos facere jubet et quo tempore qui laborat partem affectam medicis ad levationem exhibet, et quo circiter ipsam ad manus operationem apparent, et quo de-

Ed. Chart. XII. [44.]

Ed. Bas. V. (678.)

ἐν ᾧ τε παρασκευάζουσιν ὡς πρὸς τὴν χειρουργίαν αὐτοῦ
καὶ τρίτον τὸ τῆς χειρουργίας αὐτῆς μέρος ἐστὶν ἡ ἐπίδε-
σις. ὠνόμασε τὸ μὲν πρῶτον ἐν παρέξει, τὸ δὲ δεύτερον
ἐν σχέσει, τὸ δὲ τρίτον ἐν ἐπιδέσει, τὸ δὲ τέταρτον ἐν πι-
ξει. γράφουσι δὲ ἀντὶ τοῦ ἐν πιέξει τινές, ἐν τῇ ἔπειτα
ἔξει, ὃ καὶ μοι μᾶλλον ἀρέσκει· καὶ πρόσθεν γὰρ ἤδη τὸν
τοιούτου καιρὸν κέκληκεν ἐν ἔξει. καὶ θηλὸν ἐστὶν ὥσπερ
ἐν σχῆμα τοῦτο ἐν πᾶσι τοῖς καιροῖς βούλεται φυλάττεσθαι
τῶν ἐπιδέσμων μορίων, οὕτω καὶ τὴν νομὴν τοῦ ἄρματος τε
καὶ ῥάμματος ἀεὶ τὴν ἀνάτασιν ἴσχειν ἄνω. πρῶτον μὲν
τοῦ πέρας τῆς ἐπιδέσεως ἀσφαλῶς ἀνατεινομένου τε καὶ
κρατουμένου δι' ἐκείνης τε καὶ ὅλης αὐτῆς· ἀλλ' ἐκεῖνό τε
σκέψεως δεῖται, παραλελειμμένον ἄσκεπτον τοῖς ἐξηγηταῖς
αὐτοῦ κατὰ νομὴν τοῦ τε ἄρματος τε καὶ τοῦ ῥάμματος,
ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις καιροῖς, οὕτως καὶ κατ' ἐκεῖνον ἐν ᾧ
παρέχουσιν οἱ κάμνοντες τοῖς ἰατροῖς ἑαυτοὺς, ἐπὶ τὴν ἄνω
χώραν γίνεσθαι τοῦ πεπονθότος μορίου. παραγίνονται γὰρ
ἐπὶ τὸν ἰατρὸν οἱ μὲν βαδίζοντες, οἱ δὲ βασταζόμενοι, κα-

ligatio fit, quae tertia chirurgicae operationis pars est.
Primum tempus in exhibitione nominavit; alterum in
apparatu; tertium in deligatione et quartum in compres-
sione. Quidam autem pro in compressione in posteriore
habitu scribunt, quod et mihi magis probatur. Etenim
prius jam ejusmodi tempus in habitu vocavit. Atque per-
spicuum est, quemadmodum hanc nam partium vincien-
darum figuram omnibus temporibus servari vult, sic et
fili et nodi distributionem sursum perpetuo suam exten-
sionem habere. Primum quidem quum fasciae extremum
secure sursum extenditur et continetur, per illam quoque
ipsa tota. At illud quoque animadversionem desiderat,
quod ab Hippocratis interpretibus inobservatum praeter-
missum est, distributionem et fili et nodi, quemadmodum
aliis in temporibus, ita et in illo, quo sese laborantes
medicis committunt ad superiorem partis affectae regio-
nem fieri. Ad medicum enim accedunt alii quidem pe-

Ed. Chart. XII. [44.]

Ed. Bas. V. (678.)

θότι ἂν αὐτοῖς δοῇ, ποτὲ μὲν ἀνελλημμένοι τὰ πεπονθότα
 μόρια ἢ ἐπιδεδεμένοι, ποτὲ δὲ ἄμφω πεποιηκότες. ἐν ἐκεί-
 νοις οὖν ἔστιν ἡ ἐξουσία τῶν ἀμμάτων καὶ τῶν ῥαμμάτων
 οὐκ ἐπὶ τοῖς μέλλουσι καταμανθάνειν αὐτοὺς ἢ θεραπεύειν
 ἰατροῖς. ἴσως οὖν ἡγεῖται καὶ κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν
 ἐνίοτε ἰατροῖς γίνεσθαι χρεῖαν τοῖς πάσχουσι. καὶ γὰρ ἐν
 ὁδοιπορίᾳ καὶ κατ' ἄγρον ἐνίοτε πληγαὶ συμπίπτουσι τοῖς
 ἰδιώταις ἢ ἐξαρθρώματα καὶ τραύματα, δεομένων μὲν ἰα-
 τρῶν πλειόνων συνόδου σκέψεως ἀκριβοῦς, ὀργάνων τέ τι-
 νων ἢ ἀρμένων ἢ ὀθονίων, ἔτι βρόχων εἰς τὴν θεραπείαν,
 ὧν οὐδενὸς ἦν εὐπορία κατὰ τὸν ἄγρον ἢ τὴν ὁδοιπορίαν,
 ὥστε ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ παραφανεῖς ὁ ἰατρὸς ἐπιδέσει τε
 καὶ ἀναλήψει καὶ δήσει τὰ πάσχοντα μόρια τοῖς εὐπορευ-
 θεῖσιν ὀθονίοις καὶ θηλονότι κὰν ἄμματι καταλαβεῖν δεήσει
 τὴν ἐπίδεσιν ἢ ῥαφαῖς, καὶ τοῦτο πράξει προσηκόντως, εἴτ'
 ἐν τῇ πόλει πάλιν ἑαυτὸν παρέξει ὁ κάμνων τοῖς συνήθεσιν
 ἰατροῖς, πρῶτον μὲν εἰς ἀκριβεστέραν διάγνωσιν ὧν ἔπα-
 θεν, εἴτ' ἐφεξῆς εἰς ἐμβολὴν τῶν ἐκπεπιτωκότεν ἄρθρων ἢ

dites ducti, alii gestati, quatenus ipsis licuerit, modo sus-
 pensis partibus affectis aut devinctis, modo factis utris-
 que. Illis igitur tum sili tum nodi inest potestas, non
 medicis ipsos inspecturis aut curaturis. Quare fortassis
 censet etiam illo tempore medicorum penuriam interdum
 esse laborantibus. Etenim in itinere et ruri nonnunquam
 idiotis ictus aut vulnera et luxationes accidunt, ac tum
 sane ad curationem plurium medicorum consilio opus est,
 accurata consultatione, quibusdam instrumentis aut machi-
 namentis aut linteis aut etiamnum laqueis, quorum nul-
 lius copia et ruri et in itinere suppetit. Quare si eo tem-
 pore se offerat medicus, partes affectas deligabit, suspen-
 det et suppeditatis linteis obvolveth et omnino sive nodo
 sive suturis opus fuerit deligationem contineri, id decen-
 ter efficiet; postea in civitate rursus aeger se consuetis
 medicis exhibebit: primum ad eorum quibus afficitur di-
 gnotionem; deinde ad prolapsorum articulorum repositio-

Ed. Chart. XII. [44. 45.]

Ed. Bas. V. (678.)

διάπλασιν τῶν κατεργότων ὁσίων ἢ ῥαφήν τῶν τραυμάτων
ἢ τῶν τεθλασμένων προσήκουσαν ἐπιμέλειαν, οἷς ἐφεξῆς
δηλονότι τὴν δέουσαν ἐπίδωσιν οἱ ἰατροὶ ποιήσονται καὶ
μετὰ τὴν δέσιν ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι προνοήσονται τῆς ἀπο-
θέσεως.

ἦ.

[45] Ἀρχὰς βάλλεσθαι μὴ ἐπὶ τὸ ἔλκος, ἀλλ' ἐνθεν ἢ
ἐνθεν τὸ ἄμμα.

Βάλλεσθαι τί καλεῖ νῦν ἄμμα τῶν ἐξηγημένων ἐστὶ.
κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἔμπροσθεν ῥῆσιν ἀντιδιήρηται τὸ ἄμμα,
νυνὶ δὲ θατέρου μόνον ἐμνημόνευσεν, ὡς δυναμένου καὶ ῥάμ-
ματος εἰς ἄμμα τελευτᾶν. καὶ γὰρ τελευτάτω εἰς τοῦτο
πάντως ἐν ἅπασιν τοῖς ῥαπτομένοις· οὐ γὰρ ἀπλῶς διεκ-
βάλλεται τῶν ῥαπτομένων ἢ βελόνη, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ῥάμ-
ματος ἀλλήλοις ἄμματι σφιγγομένων· πολλάκις μὲν οὖν
ἐγγὺς ἀλλήλων αἱ τε ἀρχαὶ τοῦ ῥάμματος γίνονται καὶ τὸ

nem aut ossium fractorum conformationem aut vulnerum
futuram aut convenientem collisorum curationem, quorum
serie decentem deligationem medici construent et post de-
ligationem in eadem depositionis figura ut contineatur
prospicient.

VIII.

*Principia non super ulcus injicienda, sed hinc aut illinc
nodus faciendus.*

Quid vocet nodum injicere, id nuper explicatum est.
Nam in superiori textu filum definitum est; nunc alterum
dumtaxat memoravit, ut si fieri queat, filum in nodum
definat. Etenim in omnibus quae consuntur partibus
prorsus in hanc finitur. Non enim acu sola, sed cum
filo partes consuendae trajiciuntur et mutuis nodis inter
se sunt proxima, ut quum eam transsumimus; nonnun-
quam vero remota, prout in vinculis multoties accidit ex

Ed. Chart. XII. [45.]

Ed. Bas. V. (678.)

ἄμμα, καθάπερ ὅταν τὸ δέρμα διαρρήπτωμεν. ἐνίοτε δὲ ἀφεστήκασιν, ὥς ἐπὶ τῶν δεσμῶν συμβαίνει πολλάκις, ἐκ πολλῆς συναγωγῆς τῶν μερῶν τοῦ ῥάμματος εἰς τὸ κοινὸν ἄμμα γιγνομένης. εἰκὸς οὖν ἔστι νῦν αὐτὸν λέγειν μὴ κατ' ἐκείνο τὸ μέρος βάλλεσθαι τὰς ἀρχὰς τοῦ ῥάμματος, ἐν ᾧ τὸ ἔλκος ἐστίν. ᾧ προστάγματι συνεπινοεῖται μηδὲ τὸ ἄμμα κατὰ τὸ ἔλκος τείνεσθαι. θλίβεται γὰρ οὐ μόνον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἄμματος τὸ ἔλκος, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐπίδεσμου πιλουμένου σφοδρότερον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δεομένου τοῦ ἄμματος ἐσφίγγχθαι βιαίτερον, εἰ μέλλει κρατήσῃ τὸν ἐπιδέσμον. οὕτως δὲ καὶ χωρὶς ῥάμματος ἄμμα γένηται τῶν τοῦ ἐπιδέσμου περάτων, τῶν ἐπιπλεκομένων ἀλλήλοις ἢ τινος ἔξωθεν, οὐ χρὴ βάλλεσθαι κατὰ τὸ ἔλκος αὐτό. συμβήσεται γὰρ οὕτως καὶ τὸ ἄμμα κατὰ τοῦ ἔλκους ἐπιβεβλημένον θλίβειν αὐτὸ καὶ μάλιστα ὅταν ἢ λεπτὸς ἢ ὁ ἐπικείμενος προεπίδεσμος ἢ χωρὶς ἐρίου περιβεβλημένος. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ τῆς ἐπιπλοκῆς εἰς ἄμμα τελειώντων εἴτε φαρμάτων εἴτε ταινιῶν ὁ Ἱπποκράτης νῦν μνημονεύειν. ἐνιοὶ δὲ ἡγοῦν-

multa partium fili collectione, quae in communem nodum struitur. Itaque consentaneum est, nunc ipsum edicere non in illam cui ulcus insidet partem, fili capita injicienda esse, quo edito simul intelligitur, neque nodum super ulcus extendendum. Comprimeretur siquidem non solum ulcus ab ipso nodo, verum etiam a fascia ab ipso vehementius pressa, quum nodus, si fasciam contenturus sit, violentius adstringi desideret. Ita vero etsi citra filum nodus struitur, fasciae extremis inter se implicitis aut quodam externo, ipsum tamen nodum super ulcus injici non oportet. Sic enim continget etiam nodum super ulcus impositum ipsum ulcus comprimere, maxime vero ubi aut tenuis fuerit admota prior fascia aut citra lanam circumvoluta. Nunc sane mihi videtur Hippocrates nexus sive filorum sive habenularum aut fasciarum, quae in nodum definant, memoriam facere. Nonnulli autem angurantur ipsum imperare fasciarum principia super ulcus

Ed. Chart. XII. [45.]

Ed. Bas. V. (678. 679.)

ται τὰς ἀρχὰς τῶν ἐπιδέσμων αὐτὸν ἀξιοῦν μὴ τίθεσθαι
κατὰ τὸ ἔλκος. ἔξ αὐτῶν δὲ τινες τὴν γραφὴν ἐποίησαντο,
ἀληθῶς μὲν, οὐ μὴν τῇ προκειμένῃ λέξει προσήκουσαν· οὐ
γὰρ περὶ τῶν ἐπιδέσμων, ἀλλὰ περὶ ῥάμματος ὁ ἐνεστηκὼς
λόγος αὐτῷ περαίνεται. τὴν οὖν γραφὴν τοῦ ἀληθὲς τε
καὶ τεχνικὸν ἔχειν φημι, ἣν ποιοῦνται τῶν τε τὰς ἀρχὰς
βάλλεσθαι μὴ κατὰ τὸ ἔλκος, ἀλλ' ἐνθεν ἢ ἐνθεν, τουτέστιν
ἐκατέρωθεν αὐτοῦ κατὰ δεξιὸν ἢ λατὸν μέρος, οὕτω νῦν
συμβήσεται καὶ τὸ γεγραμμένον αὐ- (679) τῷ κατὰ τὸ
περὶ ἀγμῶν ὁρθῶς εἰρησθαι καὶ μὴ μάχεσθαι τῷ νῦν λόγῳ.
κελεύει γὰρ ἐν ἐκείνῳ ἄς ἀρχὰς τῶν ἐπιδέσμων βάλλεσθαι
κατὰ τὸ πεπονθὸς μέρος ἥτοι κάταγμα τὸ πάθος ἢ ἔλκος
εἴη καὶ μήτε ἀνωτέρω ἢ κατωτέρω. πρὸς γὰρ τὴν κατὰ
μῆκος διάστασιν ὁ ἐν ἐκείνῳ τῷ βιβλίῳ λόγος ἐκφέρεται·
νυνὶ δὲ οὐ πρὸς ταύτην, ἀλλὰ πρὸς τὴν κατὰ πλάτος ἀπο-
βλέπων ἔφη τὰς ἀρχὰς βάλλεσθαι μὴ κατὰ τὸ ἔλκος, ἀλλ'
ἐνθεν ἢ ἐνθεν, τουτέστιν ἐφ' ἐκότερον τοῦ ἔλκους. ὁμολο-
γεῖ γὰρ τούτῳ τῷ μήτε ἀνωτέρω μήτε κατωτέρω· οἳ μὴν

non imponi. Ex ipsis vero quidam existimarunt scriptu-
ram vere quidem, non tamen propositae orationi congruere.
Non enim de fasciis ipsi instituta concluditur oratio. Hunc
enim textum quiddam verum et artificiosum continere
profiteor, quem ita legunt et fasciarum principia injicienda
sunt non super ulcus, sed hinc aut illinc, hoc est ab
utraque ejus parte, dextra et sinistra. Sic hic etiam con-
tinget, ab ipso scriptum in opere de fracturis recte pro-
nunciatum esse, neque in praesentem orationem pugnare.
Imperat enim ibi fasciarum capita super affectam partem
injici siue fractura morbus siue ulcus fuerit, neque etiam
superius neque inferius. Eo namque in libro ad dimen-
sionem in longitudinem effertur oratio. Nunc autem quum
non ad hanc longitudinem, sed ad latitudinem respiciat,
dixit principia non supra ulcus, sed hinc aut illinc, hoc
est ab utraque ulceris parte. Huic namque concedit ne-
que magis sursum neque magis deorsum injicienda esse.

Ed. Chart. XII. [45. 46.]

Ed. Bas. V. (679.)

ἴσασι τὴν γραφὴν ταύτην [46] οἱ ἐξηγησάμενοι τὸ βιβλίον. εἰκότως οὖν ἀποροῦσι, λέγοντος τοῦ Ἱπποκράτους ἀρχὰς βάλλεσθαι μὴ κατὰ τὸ ἔλκος, ἀλλ' ἐνθεν καὶ ἐνθεν τὸ ἄμμα. καὶ τισιν ἔδοξεν ἀρχὰς ἐπιδέσμων ἀκούειν ἀντὶ τοῦ πέρατα, καίτοι γενικώτερον ὄνομα τὸ πέρας ἐστὶ τῆς ἀρχῆς, ὡς καὶ Πλάτων ἡμᾶς ἐδίδαξε πέρατα λέγων εἶναι καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν τελευτήν. εἶπερ οὖν ἐγχωρεῖ τὴν γενικωτέραν προσηγορίαν ἀντὶ τῆς εἰδικωτέρας ἐπιφέρειν τῷ πράγματι, τὴν μὲν ἀρχὴν ἐξέσται λέγειν ἡμῖν πέρας, ὥσπερ γε τελευτήν, οὐ μὲν τελευτήν ἀρχήν. καὶ μὴν εἰ μηδενὸς μὲν ἄλλον δυνατὸν ἀρχὴν ἀκούειν παρὰ τὴν τῶν ἐπιδέσμων, τῶν ῥαμμάτων, τῶν ταινιῶν, ἀδύνατον δὲ τὴν τῶν ἐπιδέσμων ἀκούειν ἀναγκαῖόν ἐστι, τὴν αὐτὴν ἀκούειν ἀρχὴν ῥαμμάτων τε καὶ ταινιῶν, εἰ δὲ βούλει, καὶ παραρῥυμάτων καὶ γὰρ καὶ τούτων αὐτὸς δύναται καταλαμβάνειν δηλονότι τὴν ἐπίδεσιν, ὥσπερ καὶ οἱ στενοὶ τελαμῶνες, ὅσοι κατὰ τὸ πέρας ἀντιπλεκόμενοι δεσμὸν ἐργάζονται.

Non tamen hanc scripturam sapiunt hujus libri interpretes. Jure igitur dubitant, pronunciante Hippocrate: principia non super ulcus injicienda, sed hinc aut illinc nodus faciendus. Quibusdam etiam placuit fasciarum principia pro extremis intelligere, etsi extremi nomen principio generalius est, quod et Plato nos docuit qui eloquitur *πέρατα* extrema, tum principium tum finem esse. Ergo si liceat generalius vocabulum pro specialiore rei imponere, nobis sane licebit principium, ut et finem *πέρας extremum* nominare, non tamen finem *principium* vocare. Quodsi principia quidem ad nullum aliud referri possint quam ad fascias, fila et habenulas; sique fieri nequeat ut hic de fasciarum principiis loquatur, necesse est ipsa et filorum et habenularum principia intelligere, ac si velis etiam panniculorum: hi enim deligationem quoque plane comprehendere valent, quemadmodum et angustae fasciolarum, quae per extrema inter se complicatae vinculum efficiunt.

8.

Τὸ δὲ ἄμμα μήτε ἐν τρίβῳ μήτε ἐν ἔργῳ μήτε ἐκεῖσε, ὅκου ἐνεόν, ὡς μὴ ἔσω ἐνεθὼν κείσεται.

Κατὰ τὴν πρὸ ταύτης ῥῆσιν ἀξιῶσας ἀρχὰς, ἐργαζόμενον τὸ ἄμμα, μὴ κατὰ τὸ ἔλκος, ἀλλ' ἐν ἐτέρῳ τίθισθαι χωρίῳ, καθ' ὃ καὶ τὸ ἄμμα προσήκει τεθῆναι, νῦν ἡμᾶς διδάσκει τοὺς τόπους αὐτοὺς, ἐν οἷς χρὴ τίθισθαι τὸ ἄμμα. γίνεται δὲ ἐνίοτε διδασκαλία πραγμάτων οὐκ ἐκ τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς, οὕτω δὲ ὀνομάζουσι τὰ δυνάμενα μὲν συμβῆναι, οὐ μὴν συμβεβηκότα γε καὶ εἴη ἂν ὁ λόγος αὐτοῦ δυνάμει τοιοῦτος. τὸ ἄμμα τίθισθαι μὴ κατὰ τὸ ἔλκος, ἀλλ' ἐνθα δυνήσεται τὴν νομὴν αὐτοῦ πρὸς τὴν ἄνω χώραν γενέσθαι, φυλαττόμενος τρίβον καὶ ἔργον καὶ τρίτον τὸ ἐνεόν. τρίβον μὲν οὖν καλεῖ, καθ' ὃ τὴν ἐνέργειαν ἔχει, καμπτόμενον ἢ ἐκτεινόμενον ἢ ἐς τὰ πλάγια παρατριβόμενον. ἔσται δὲ τρίβος τῷ μὲν βαδίζοντι τὸ ἔχνος τοῦ ποδὸς, τῷ δὲ κατακειμένῳ τὸ νῶτον ἅπαν καὶ μάλιστα αὐτοῦ τὰ ἐξέ-

IX.

Nodus autem neque in calle nectatur, neque in opere, neque illic ubi inane, ne in vanum desidat.

Quum in superiori qui hunc praecedit textu nodum construendi imperaverit principia non super ulcus, sed alteri regioni admove, in qua quoque nodum collocari convenit. Nunc autem docet ipsos locos in quibus struere nodum oportet. Accedit autem interdum rerum doctrina non ex ipsis accidentibus, sic autem nominant quae possunt accidere nec tamen acciderunt. Obligerit autem ipsius oratio viribus huiusmodi. Nodum ponere decet, non qua ulcus est, sed qua ipsius distributio versus superiorem regionem fieri voluerit servatis calle, opere et tertio quod inane est. Callem quidem vocat partem qua actionem sortitur, quum flectitur aut extenditur aut ad latera atteritur. Erit vero callis incidenti pedis planta, decumbenti deorsum universum ac potissimum eminentes

Ed. Chart. XII. [46. 47.]

Ed. Bas. V. (679.)

χοντα καὶ τὰ τῆς κεφαλῆς ὀπίσω· τῷ δὲ καθημένῳ τῆς
 πυγῆς τὸ κάτω. εἰ δὲ διὰ τῶν χειρῶν τις ἐνεργεῖν ἐπιδε-
 δεμένος μέλλοι, σκέψῃ τίνα τὴν ἐνέργειαν ἐνεργήσῃ καὶ
 περὶ τίνων ἔξωθεν. οὕτω γὰρ θυνήσῃ καὶ τὴν ἐν αὐτῇ
 τρίβον ἐξευρεῖν· αἱ δὲ ἐνέργειαι δηλονότι κατὰ τὰς διαρ-
 θρώσεις γίνονται. φυλάξει τοίνυν αὐτὰς αἰεὶ καὶ μάλιστα
 τὰς μέλλουσας ἐνεργεῖν, ἐπιδεδεμένου τοῦ κάμνοντος. ὅτι
 δὲ καλῶς ὑπ' αὐτοῦ παρήνῃται τὸ συνέχον ὅλην τὴν ἐπι-
 δεσιν ἄμμα, μὴ τίθεσθαι κατὰ τῶν σχηματιζομένων μορίων
 ἐν ταῖς κινήσεσιν εὐδηλον. ἀναγκαῖον γὰρ ἔσται ποτὲ μὲν
 χαλαρὰ περαιτέρω τοῦ προσήκοντος, αὐθις δὲ θλίβοντα γί-
 γνεσθαι τὰ ἄμματα, καθ' ἥντινα οὖν ἐπιβολὴν διάρθρωσιν.
 ὁ δὲ ἐπὶ τῆς τελευτῆς ῥήσεως εἶπεν, ἐνεὸν ἅπαντες ἀκούου-
 σι μάταιον, ὡς εἰ καὶ ἄπρακτον εἰρήκει. καλοῦσι δὲ οἱ
 Ἕλληνες ἐνεοὺς ἐκ γενετῆς ἄμα τε [47] κωφοὺς καὶ ἀδιάρ-
 θρωτον φθεγγομένους. ὡς οὖν οὗτοι πρὸς τὰς κατὰ τὸν
 βίον ἐνεργείας τελέως εἶσιν ἄχρηστοι, οὕτω φασὶν αὐτὸν
 ὠνομακέναι τὸ μὴδὲν ὠφελοῦν τὴν ἐπίδεσιν ἐνεόν. ἐνδέχε-

ejus partes; praeterea posticae capitis partes, sedenti ima
 pars natium. Si quis autem devinctis manibus acturus
 sit; animadvertite qua actione et circa quae externa fun-
 cturus sit. Sic enim ipsa actione callem invenire poteris.
 Hae vero actiones articulationibus fiunt, proinde ipsas
 perpetuo vitabis easque maxime quae debent agere aegro-
 tante devincto. Constat autem probe ipsum consuluisse,
 nodum qui totam deligationem continet minime poni su-
 per partes quae in motibus figuram immutant. Necessa-
 rium enim erit nodos articulationi superpositos nonnun-
 quam supra modum laxos fieri, praeterea quacunque in-
 jectione premere. Quod in orationis fine pronunciavit
 ἐνεὸν inane vacuum omnes explicant, ac si irritum pro-
 tulisset. Vocant enim Graeci ἐνεοὺς, qui ab ortu et simul
 surdi sunt et inarticulate loquuntur. Quemadmodum igitur
 hi ad vitae actiones prorsus inutiles sunt, sic ajunt
 ipsum ἐνεὸν inane nominasse, quod nihil ad deligationem

Ed. Chart. XII. [47.]

Ed. Bas. V. (679.)

ται οὖν τὸν μὲν Ἱπποκράτην μετὰ τοῦ κ γεγραμέναι κε-
νεὸν, ἁμαρτηθεῖσαν δὲ τὴν λέξιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς διαφυλαχ-
θῆναι τοιαύτην, ἣ γε μὴν διάνοια καὶ κατ' αὐτὴν τὴν γρα-
φὴν τὸ αὐτὸ δηλοῖ. κενεὸν γάρ ἐστι τὸ λεγόμενον ὑφ'
ἡμῶν κενὸν καὶ μάταιον, ὅπερ ἀνωφελὲς ὀνομάζουσιν. ἐπεὶ
τοίνυν πολλοὺς ἴσμεν ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ βουλομένους ἐπιμε-
λεῖς εἶναι δοκεῖν, ἄχρηστα πολλάκις ἐπιβάλλειν ἅμματα τοῖς
ἐπιδέσμοις· διὰ τοῦτο ἔφη νῦν ὁ Ἱπποκράτης, μὴ εἰς τὸ
ἐνεὸν κείσεται, τουτέστιν εἰς τὸ κενὸν, ὅπερ δηλονότι καὶ
ἄχρηστόν ἐστι καὶ μάταιον. ἔδοξε δὲ τινι τῶν ἐξηγουμέ-
νων τὸ βιβλίον κενεὸν ἠγεῖσθαι τὸ κενὸν χωρὶον, ὡς ἡ καὶ
μασχάλην ἢ ἰγνύην ἢ καὶ βουβῶνα προσαγορεύσειεν τις,
οὕτως ἀντιδιαιρούμενος ὥμοις, γόνατι καὶ ἰσχίῳ. προστετυ-
πῶσθαι γὰρ ἔφη χρῆναι τὸ ἅμμα τῷ σώματι καὶ μὴ κε-
κράμένῳ ὁμοιον εἶναι· τοιοῦτον δὲ ἔσεσθαι κατὰ μασχάλην
τε καὶ ἰγνύην. εἰ δὴ πῶ καὶ τοῦτο μετρίως δόξειεν εἰρησθαι,
χρησθαι πάρεστιν· ἐν γὰρ τοῖς ἀσφαλέσι καὶ τὸ μετρίως
πιθανὸν ἀρκέσει.

conferat. At probabile quidem est Hippocratem cum κ
κενεὸν scripsisse, corruptam vero dictionem quam primum
ab initio talem servari, sensus hujus textus id declarat.
Inane namque est quod a nobis vacuum et vanum appel-
latur, quod inutile nominant. At quia plerosque scimus
vel ob ignorantiam aut quod velint seduli videri, nodos
fasciis inutiles admoveere, propterea nunc Hippocrates im-
perat, ne in vacuum collocetur nodus, hoc est in vacuum
imponatur, quod plane inutile ac irritum est. Placuit
autem cuidam interpretum libri Hippocratem per inane,
locum inanem intellexisse, ut alam, poplitem vel etiam
inguen quis vocaverit. Ita ex adverso humerum, genu
et coxam dirimens. Apprimendum enim esse dixit nodum
corpori, neque suspenso similem esse, ac talem fore in
ala et poplite. Si eni profecto id mediocriter pronun-
ciatum esse videatur, ipsum usurpare conceditur. In so-
lidis enim quod aliquatenus probabile est sufficiet.

i.

"Αμμα δὲ καὶ ῥάμμα μαλθακόν, οὐ μέγα.

Πάλιν κἀνταῦθα, καθάπερ ἐν ἀρχῇ τοῖν δυοῖν ὀνομά-
τοις ἐμνημόνευσεν, ἐφεξῆς ἀντιδιαίρων ἀλλήλοις τὰ πρῶ-
τα κατ' ἣν ἐπιφέρεισθαι δοκεῖ· ῥάμμα μὲν ὀνομάζων τὸ
διεκβαλλόμενον ἄμμα τῇ βελόνῃ τὴν ὕλην ἔχον ἥτοι λινὸν ἢ
ἔριον ἢ τι τοιοῦτον. τὸ δὲ ἐξ ἐπιπλοκῆς τελαμώνων ἢ
τῶν σκελῶν τοῦ ἐπιδέσμου γενόμενον ἄμμα. πρόδηλον μὲν
οὖν ὡς ἑκάτερον αὐτῶν μαλθακόν εἶναι προσῆκεν, εἴ γε μὴ
μέλλοι θλίβεσθαι· ὅτι δὲ καὶ μὴ μέγα τὸ κατὰ τὰς ἐνερ-
γείας ἐπαινούμενον ὑπ' αὐτοῦ, τάχος ἐνδεικνύμενον ἐν μα-
κροῖς ῥάμμασι γενέσθαι. ἐπὶ μέρους δὲ ἐπὶ τῶν τελαμώ-
νων τε καὶ σκελῶν καὶ καταλημμάτων, ὀνόματα γὰρ αὐτοῖς
τίθενται ταῦτα, κρεμασθήσεται οὖν μετὰ τὰ ἄμματα πε-
ριτὰ πρὸς τῷ ματαίως ἐξηρητῆσθαι καὶ δυσχέρειαν παρέ-
χοντα κατὰ τὰς περιπλοκάς, ἐνίοτε τῶν ψανόντων τραυμά-
των. ἀκριβῶς δὲ εἶπεν, οὐ μέγα, δυνάμενος εἰρηκέναι μι-

X.

Nodus et filum mollia sint, non magna.

Hic rursus, quemadmodum in principio duo nomina
memoriae prodidit; deinde res mutuo sibi oppositas diri-
mit, quibus illa inducta esse videntur. Filum quidem vo-
cat quod cum acu trajicitur, cui materia linum est aut
lana aut quid ejusmodi. Nodum vero qui ex habenula-
rum aut crurum fasciae implicatione efficitur; proindeque
constat utrumque ipsorum quod molle sit convenire, nisi
compressurus sit. Quod vero etiam non magnum esse de-
ceat quae in operationibus ab ipso laudatur, celeritas id
in longis filis esse indicat; particulatim vero in habenu-
lis, cruribus et remoris, haec enim ipsis imposita sunt
nomina, pendebunt igitur post nodos supervacanea sic
dicta, quod frustra pendula sint et molestiam per implica-
tiones contingentibus nonnunquam vulneribus exhibeant.
Absolute autem protulit non magnum; quum potuerit et

Ed. Chart. XII. [47. 48.]

Ed. Bas. V. (679.)

κρὸν, ἀλλ' ὥσπερ τὸ μέγα φευκτέον ἐστὶ δι' ἃς εἶπον ἀτοπίας, οὕτω καὶ τὸ μικρὸν τῆς ἐνεργείας ἐν τῷ καιρῷ διαδιδράσκον, ἐνίοτε τὰς λαβὰς τῶν ἐπιβαλλομένων αὐτῷ δακτύλων καὶ διὰ τοῦτο τριβὴν καὶ χρόνου μῆκος ἐργαζόμενον, ἐν τε τῇ δέσει πολλάκις ἐξολισθάνον ἀπὸ τοῦ συνδεομένου διὰ βραχύτητα καὶ διὰ τοῦτο δεύτερον ἡμᾶς ἀναγκάζον ἐνεργεῖν ἀμφ' αὐτὸν καὶ δοκιμάζειν καὶ δεδέσθαι ποτὲ δοξάν τὸ μικρὸν ἅμμα λύεται μετὰ ταῦτα κατὰ τὸν τῆς ἐπιδέσεως καιρὸν. εὐλογον, οὖν ἐστὶ καὶ τὸ πᾶμμικρον, ὥσπερ καὶ τὸ μέγα φείγειν, [48] αἰρεῖσθαι δὲ ὥσπερ ἐν ἅπασιν, οὕτω καὶ τῷδε τὸ σύμμετρον, ὥσπερ ἐνίοτε μετὰ τὴν τοῦ θατίου τῶν ἄκρων ἀπόφασιν ὀνομάζουσιν, ὥσπερ καὶ νῦν ὁ Ἱπποκράτης μὴ μέγα, καὶ μὴ μικρὸν εἶρηκε, ταυτὸν ἂν ἐδήλωσεν.

ια'.

Εὖ γε μὴν γινῶναι ὅτι ἐς τὰ κατάντη καὶ ἀπόξη φεύγει

parvum renunciare. Verum quemadmodum magnum vitandum est, ob ea quae retuli incommoda, sic et parvum operationis tempore e digitorum ipsi admotorum apprehensionibus interdum elabatur; ob idque moram temporis-que longitudinem efficit atque in deligatione ob brevitatem, saepenumero ab eo cum quo devincitur excidit et idcirco nos cogit alterum cum ipso efficere et explorare et quum aliquando deligationis factae opinio est, exilis nodus postea solvitur deligationis tempore. Rationi igitur consentaneum est, quod perpussillum est, quemadmodum quod permagnum vitandum esse; eligendum vero ut in omnibus, sic et in hoc quod commodatum, ut interdum in alterius extremorum negatione nominant, quemadmodum et hic Hippocrates non magnum, etsi non parvum dixit, idem tamen declaravit.

XI.

Probe tamen nosse decet, omnem fasciam ad declivia

Ed. Chart. XII. [48.]

Ed. Bas. V. (679. 680.)

πᾶς ἐπίδεσμος, οἷον κεφαλῆς μὲν τὸ ἄνω, κνήμης δὲ τὸ κάτω.

Εἰ εὖ γε μὴν γινῶναι κατὰ τὴν ῥῆσιν ἐγγράπτο, εὖ γε μὴν γνόντα, τέλειος ἂν ἦν ὁ λόγος, καὶ νυνὶ δὲ κρέμασθαι δοκεῖ, καίτοι πρὸς ἐπίξενξιν. διὸ καὶ τινες αὐτῶ τὰ ἐφεξῆς εἰρημένα συνάπτουσιν, ὥς εἶναι τὴν ὅλην ῥῆσιν τοιαύτην. (680) εὖ γε μὴν γινῶναι ὅτι ἐς τὰ κατάντη καὶ ἀπόξη φεύγει πᾶς ἐπίδεσμος, οἷον κεφαλῆς μὲν τὸ ἄνω, κνήμης δὲ τὸ κάτω, ἐπιθεῖν δεξιὰ ἐπ' ἀριστερὰ καὶ ἀριστερὰ ἐπὶ δεξιὰ πλὴν κεφαλῆς. ἀλλὰ τοῦτό γε φαίνεται μηδεμίαν ἀκολουθίαν ἔχον. οὐ γὰρ διὰ τοῦτο χρή τὰς εἰρημένας ἐπιδέσεις ποιῆσθαι, διὰ τὸ ἅμμα φεύγειν εἰωθεν εἰς τὰ κατάντη καὶ ἀπόξη. δι' ἕτερον γάρ τι, ὥς ἐφεξῆς ἐροῦμεν, δεξιὰ μὲν ἐπ' ἀριστερὰ, ἀριστερὰ δὲ ἐπὶ δεξιὰ προσέταξεν ἐπιθεῖν. ἀκόλουθα δὲ ἔστι τὰ τοῦ εὖ γε μὴν γνόντα, ὅτι ἐς τὰ κατάντη καὶ ἀπόξη φεύγει. τὰ οὕτως εἰρημένα περιβαλεῖν καταλήψεως τοῦ ζύμπαντος ἐπιδέσμου ἐν τοῖς ἡσυχά-

et acuminata diffugere, ut capitis sursum, tibiae deorsum.

Si pro belle tamen nosse in textu scriptum esset, probe tamen scientem, perfecta foret oratio. At suspendere etiam nunc videtur, etiamsi ad conjunctionem spectet. Ideo quidam quoque ipsi deinceps enarrata connectunt, ut sit totus textus ejusmodi: *probe tamen nosse decet ad declivia et acuminata fasciam omnem labi, ut in capite quidem sursum, in tibia vero deorsum*; deligare dexter partes ad sinistras et sinistras ad dexteras, excepto capite; verum id nullum tenorem habere videtur. Non enim propterea construere commemoratas deligationes oportet, quod nodus partes declives et acuminatas fugere consueverit. Nam alia re, ut fere docebimus, dexter partes ad sinistras et sinistras ad dexteras devincire jussit. Quae sequuntur sunt ejusmodi. Probe tamen scientem non latet fasciam omnem ad declivia et acuminata loca fugere. Haec

Ed. Chart. XII. [48.]

Ed. Bas. V. (680.)

ζουσι καὶ λαμπροτέροις· καὶ τὰ τούτοις ἐφεξῆς, ἃ μετ' ὀλίγον ἐξηγοῦμαι, αὐτὸ τοῦτο δείξει σαφέστερον. ἐν δὲ τῷ παρόντι μεταξὺ παρεγκείμενα παρὰ τάξιν ἐπισκεπτέον αὐτὰ καθ' ἑαυτά.

ιβ'.

Ἐπιδεῖν δεξιὰ ἐπ' ἀριστερὰ καὶ ἀριστερὰ ἐπὶ δεξιὰ, πλήν κεφαλῆς, ταύτην δὲ κατ' ἔξιν.

Περὶ τῶν καταγμάτων μάλιστα τοῦ παραγγέλματος οὗ νῦν παραγγέλλει μεγίστη γίνεται χρεια. περιτρέπειν γὰρ αἰεὶ χρή πρὸς τὸναντίον, ὅταν ἐκ θατέρου ἔλκουσ ἦ, τοῦ μὲν δεξιοῦ πεπληθότος ἐπὶ τὸ λαϊὸν, εἰ δ' ἐκείνο πάθοι, πρὸς τὸναντίον, ὡς ὅταν γεγονὸς ὁστοῦν ὅλον ἐγκάρσιον ἢ κατεαγὸς ἢ ἰσοῤῥόπον τὴν ἐπίδεσιν ποιοῦμεθα, περιβάλλοντες αὐτῷ σπλήνας ἐν σχήματι τῷ καλουμένῳ ἐν κύκλῳ. τὸ τοίνυν λεγόμενόν ἐστι τοιοῦτον· ἐπιδεῖν τὰ μὲν δεξιὰ

ita pronunciata universae fasciationis retentionem in quiescentibus et demissioribus complecti par est et quae his succedunt a me paulo post explicanda, ea ipsa manifestius demonstrabit. In praesenti vero quae praeter ordinem interjecta sunt, ipsa per se considerabimus.

XII.

Deligare dextras partes ad sinistras oportet et sinistras ad dextras, excepto capite. Et hoc secundum rectitudinem.

In fracturis potissimum praecepti nunc promulgati maximus est usus. Semper enim in contrariam partem circumvolutio ducenda est, quum ulcus ex altera parte fuerit, dextra nimirum affecta in sinistram. Si vero haec afficiatur, in contrariam, ut quum os totum transversum factum est, aequilibrem deligationem construimus, splenis ipsi figura in orbem vocata impositis. Quod igitur proponitur est huiusmodi. Quum dextras partes affectas de-

Ed. Chart. XII. [48. 49.]

Ed. Bas. V. (680.)

μέρη πεπονθότα περιτρέποντας ἐπ' ἀριστερά, τὰ δ' ἀρι-
στερά τὸναντίον ἐπὶ τὰ δεξιά. [49] γίνεται δὲ τοῦτο
τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ ἐπιδέσμου βαλλομένων ἡμῶν κατὰ τὸ
πεπονθὸς μέρος, οὔτε ἀκριβῶς κατ' αὐτοῦ τοῦ κατάγματος
ἢ τοῦ ἔλκους, ἀλλ' ἔνθεν καὶ ἔνθεν τούτων, τῇ δ' ἐτέρᾳ
περιτρεπόντων ἐπὶ τὰναντία τὸ πεπονθὸς ἅμα τῷ πτελεῖν.
ἐπειδὴν δὲ ἐπὶ τὸ ἀντικείμενον μέρος ἐπίδεσμος ἐλιττόμενος
γίνεται, μηκέτι ἐκεῖ σφιγγόντων ὁμοίως εἶναι δὲ μᾶλλον οὐδὲ
περιτρεπόντων ἄχρῃς ἂν ἐν κύκλῳ περιελιττόμενος ὁ ἐπίδε-
σμος ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν ἀφίκηται· τήνικαῦτα γὰρ κατεί-
χομεν ἔμπροσθεν χειρὶ τὴν ἀρχήν. ταύτῃ πάλιν ἐκείνο τὸ
μέρος τοῦ ἐπιδέσμου τὸ ψαῦσαν αὐτῆς ἐπιτιθέντες, κατ'
αὐτῆς ἀσφαλῶς κρατοῦμεν, ὥστε δευτέρας ἄρξασθαι αὐθις
κατὰ τὴν τῶν αὐτῶν ἐπιβολὴν ὁμοίως τῇ πρώτῃ πιλοῦσης
τε καὶ περιτρεπούσης ἐπὶ τὰ ἐναντία· καὶ ταύτην πάλιν
ὡσαύτως τῇ πρώτῃ περιελίξαντες, ὅταν αὐθις ἐπὶ τὴν ἀρ-
χήν ἀφικώμεθα, κρατήσαντες ὁμοίως τῇ ἐτέρᾳ χειρὶ τὸν
ἐπίδεσμον ἀνατείνουμεν, τῇ ἐτέρᾳ πιλοῦντές τε καὶ περιτρέ-

ligamus, in sinistras spiram vertimus et contra in dextras
circumvolvitur, si sinistrae affectae sint. Id autem effici-
tur, ubi non caput fasciae super affectam partem injici-
mus, non plane quidem super ipsam fracturam aut ulcus,
sed ex his hinc atque illinc. Altera vero fascia quum
circumagimus in contraria, partem affectam attrahimus
simulque adstringimus. Postquam vero in oppositam par-
tem fascia circumvoluta est, hic non amplius peraeque ad-
stringimus multoque magis non circumvolvimus, donec in
orbem circumvolvatur fascia et in proprium principium
pervenerit, tunc enim prius manu principium tenebamus.
Huic iterum illam fasciae partem quae ipsum contingit
superpositam tuto ita continemus, ut rursus secundum
incipiat circuitum super ipsas partes involutas priori simi-
lem et in contrarias partes circumvolvatur et coarctet, hanc-
que denuo peraeque primae circumvolutam, quum iterum
ad principium redierit, aequae fasciam altera manu remo-
ratam protendimus, altera coarctamus et in oppositam

Ed. Chart. XII. [49.]

Ed. Bas. V. (680.)

ποιεῖς ἐπὶ τὸ ἀντικείμενον μέρος πεπονθός, οὐ μόνον δὲ τὰ κῶλα κατὰ τοῦτον ἐπιδουῖμεν τὸν τρόπον, ἀλλὰ καὶ τὰς πλευράς. εἰ μὲν ἐπὶ τοῖς δεξιούτοις μέρεσιν ἡ πεπονθυῖα τύχη, τὴν ἀρχὴν ἐνταῦθα βαλλόμενοι τὴν νομὴν ἐπ' ἀριστερὰ ποιοῦμεθα, καθ' ὃν εἴρηται τρόπον. εἰ δ' ἐν τοῖς ἀριστεροῖς εἴη τὸ πάθος, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τὴν οἶον ὁδοπορίαν τῆς ἐπιδέσεως ἐπὶ τὸ δεξιὸν μέρος ἐργαζόμεθα, κεφαλὴν δ' οὐκ ἔστι περιλαβεῖν οὕτως ἐν κύκλῳ· κωλύει γὰρ ὁ τράχηλος συμφυῆς ὦν αὐτῇ. διὰ τοῦτο οὖν ἐπ' αὐτῆς, εἴαν τε κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος, εἴαν τε κατὰ τὸ ἀριστερόν ἢ τὸ τῆς ἐπιδέσεως δεόμενον πάθος τὴν κατ' ἴξιν, ὅπερ ἐστὶ κατ' εὐθυωρίαν, αἰρούμεθα, διὰ μὲν τῆς κορυφῆς ἀγομένου τοῦ ἐπιδέσμου, καταγομένου δ' ἐντεῦθεν ἐπ' ἄκραν τὴν κάτω γένυν, εἴτ' ἀναγομένου πάλιν ἐπὶ τὸ πεπονθός, εἴτ' αὐτίς πάλιν ὁμοίως, εἴτε δις εἴτε τρίς αὐταρκεῖς εἶναι νομίζομεν ἐλιττομένου μέχρι τῆς τελευτῆς· αὕτη δὲ πάντως κατὰ τῆς κορυφῆς γιγνέσθω. μονιμώτατον γὰρ οὕτως ἐργάζεται χωρίον τοῦτο.

partem laesam circumvolvimus. Non solum autem membra hoc modo devincimus, verum etiam latera, si dextris quidem partibus affectus evenerit, his principium injicientes ad sinistras distributionem faciamus, quomodo pronunciatum est; si vero in sinistras inciderit affectus, ab his exordio ducto quasi deligationis iter ad dextram partem efficiamus, sed caput non ita licet in orbem comprehendere, prohibet enim cervix ipsi insita. Quamobrem siue dextrae, siue sinistrae parti insideat morbus qui deligationem postulat fasciam e regione, quod est secundum rectitudinem injicimus. Per verticem quidem fertur fascia; inde vero deorsum ad extremam maxillam inferiorem volvitur; postea sursum ad partem affectam reducitur; mox iterum similiter bis tenere, prout idoneum esse auguramur, adusque finem evolvitur. Is finis in verticem plane cadat; quandoquidem firmissimus ad remoram sic is efficitur locus.

υγ.

Τα δ' ὑπεναντία ἀπὸ δύο ἀρχέων· ἣν δὲ ἀπὸ μιῆς, ἐφ' ἑπερ ὅμοιον ἐς τὸ μόνιμον, οἷον τὸ μέσον τῆς κεφαλῆς καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον.

Δύο διανοίας λέξεις ἥδε δύναται λαβεῖν, ὥστε ἦτοι περὶ πάντων τῶν μερῶν τοῦ σώματος ἢ περὶ μόνον τῶν τῆς κεφαλῆς ἀκούειν. εἰρηκῶς γὰρ πλὴν κεφαλῆς, δεξιὰ ἐπὶ ἀριστερά, ταύτην δὲ κατ' ἴξιν ἐπιδεῖσθαι. λοιπὸν οὖν, τῶν αὐτῆς ὄντων μερῶν ἐναντίον ἀλλήλοις, ὧν τὸ μὲν ὀπίσω τε καὶ κατὰ ἰνίον ἐστὶ, τὸ δὲ πρόσω τε καὶ κατὰ μέτωπον, ἀπὸ δυοῖν ἀρχῶν ἐπιδεῖν ἀξιοῖ. αὗται δὲ αἱ ἀπὸ δύο ἀρχέων ἐπιδέσεις, ὅταν τὸ μέσον ὃν ὅλου τοῦ ἐπιδέσμου κατὰ τοῦ πεπονθότος ἐρείσαντες ἰσορροπον ἐκάτερον αὐτῶν τῶν μερῶν ἐπὶ τὸν ἀντικείμενον ἄγωμεν τόπον. ὅσαι δ' οὖν τελευταὶ τῶν [50] οὕτως ἐπιτελουμένων ἐπὶ μέτωπον ἄγονται, μονιμώτερον ἰνίου τοῦτο τὸ χωρίον. ἐὰν δὲ ὁ λόγος αὐτῷ περὶ πάντων ἢ τῶν μορίων, ἐροῦμεν εἰρησθαι τὰ ἐναν-

XIII.

Verum contrariae partes ex duobus principiis deligendae. Si vero ab uno incipiat, ad quod simile in remoram, quale medium capitis et si quid aliud hujusmodi.

Duas sententias hic textus complecti potest, ut aut de omnibus corporis partibus aut de folis capitis dicatur. Effectus enim excepto capite dextras partes ad sinistras, hoc autem e directo devinciendum esse. Ceteras ejus partes quae inter se contrariae sunt, quarum haec et posterior et in occipitio est, illa et anterior et in fronte ex duobus principiis deligare jubet. Ipsae vero sunt ex duobus principiis deligationes, quum medium totius fasciae super affectam partem admoventes, utramque ipsarum partium aequalem in oppositum locum ducimus. Itaque fasciarum quae ita peraguntur, extrema ad frontem eum locum ad remoram occipitio firmiorem ducuntur. Si vero ipsius oratio de omnibus sit partibus, dicemus contrarias

Ed. Chart. XII. [50.]

Ed. Bas. V. (680.)

τία, τὰ καθ' ἑκάτερον μέρος ὁμοίως διακειμένα, τούτεστιν ἦτοι δεξιὸν τε καὶ ἀριστερὸν ἢ τοῦπίσω τε καὶ πρόσω. πεπονθότων δὲ ὁμοίως αὐτῶν, ὡς ἐπειδὰν τὰ καλούμενα καυληδὸν γένηται κατὰγμματα, τὴν ἐπίδεσιν ἀπὸ δυοῖν ἀρχῶν ποιήσεις, καθάπερ ἔφαμεν ἐπὶ τῶν σχιδακιδὸν περιβαλλομένων γίνεσθαι σπληνῶν. ἐὰν δὲ ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς, φησὶν, ἐπιδέης τὰ τοιαῦτα κατὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς ἀπὸ δυοῖν ἀρχῶν ἐπιδέσεως, ἐλίττων τὸν ἐπίδεσμον οὕτως ἄξεις ἐπὶ τὸ μόνιμον χωρίον, ὡς ἐνιαῦθα τελευτήσῃ. παράδειγμα δὲ μόνιμον χωρίον τὸ μέσον τῆς κεφαλῆς ἐποίησατο ἀρκεσθεὶς τούτῳ, ἐπειδὰν κατὰ τὸ παρὸν μέλλει μετ' ὀλίγον ἀκριβῶς ἅπαντα τὸν λόγον διέρχεσθαι. διδάσκων ὅπως δεῖ τὴν τελευτὴν τοῦ ἐπιδέσμου γίνεσθαι πρὸς τὴν ὅλην ἐπίδεσιν ἀμετακίνητον φυλάττεσθαι. τὸ οὖν ἐφ' ὅπερ ὁμοιον ἐπ' ἀμφοῖν ἀκουστέον τῆς ὅλης νομῆς τοῦ ἐπιδέσμου καὶ τῆς τελευτῆς.

ab eo vocari partes quae in utraque parte eodem modo constituntur, hoc est quum dextra tum sinistra aut anterior et posterior. Ipsi autem similiter affectis partibus, ut quum quae vocantur caulides accidunt fracturae, ex duabus principiis deligationem construes, quemadmodum in plagulis asciatim involutis fieri diximus. Quodsi, inquit, ab uno principio devinxeris ejusmodi partes, ad eam quae ex duobus principiis deligationis similitudinem fascia circumvolvenda est, sicque ad stabilem loci remoram adducenda, ut hic finiatur. Pro exemplo autem remorantis loci medium capitis adstrinxit, hocce contentus quum paulo post accurate universam orationem habiturus sit, docens qua parte fasciae finem fieri oporteat, quo totam deligationem immutabilem tueatur. Ceterum verba, ad quod simile, de utroque tum de tota fasciae spira tum de fine intelligenda sunt.

ιδ.

Τὰ δὲ κινούμενα οἷον ἄρθρα, ὅπη μὲν συγκάμπτεται, ὡς ἥκιστα καὶ εὐσταλέστατα περιβάλλειν, οἷον ἰγνύην, ὅπη δὲ περιτείνεται, ἀπλᾶ τε καὶ πλατεά, οἷον ἡ μύλη.

Ἐλάχιστα περιβαλεῖν ὀθόνια κατὰ τε τὴν ἰγνύαν καὶ τὰ ταύτης παραπλήσια κελεύει καὶ μάλιστα εὐσταλῇ. τὸ δὲ σημαίνει τὸ συνηγμένον εἰς ὀλίγον, τὸ δὲ ἀντικείμενον τῇ ἰγνύῃ μόριον, τὴν μύλην ἐναντίως ἐπιδεῖσθαι κελεύει. τὸ δὲ ἐναντίως ἐστὶν ἅπασιν τοῖς ἐναντίοις καὶ μηδαμόθεν συνεσταλμένοις ὅποσον ἐγχωρεῖ. παραπλησίως δὲ τῇ μὲν ἰγνύῃ ἅπαντα μόρια καθάπτεσθαι συμβαίνει τοῖς ἄρθροις· τῇ δὲ μύλῃ κατὰ τὴν ἔκτασιν αὐτῇ γενέσθαι. καλοῦσιν τινες ἐπιγουνίδα τὴν μύλην ταύτην, ὥσπερ ἕτεροί τινες ἐπιγουνατίδα. κατὰ ταύτην μὲν οὖν, ἔφη, πλατὺν χορὴν περιτάττεσθαι, τὸν ἐπίδεσμον, ὡς ὅλην αὐτὴν περιλαμβάνειν. ὁ γὰρ μὴ περικείμενος οὕτως ἢ πρὸς τὴν ἄνω χώραν ἀναχθῇ-

XIV.

Quae moventur velut articuli, qua quidem parte inflectuntur quam minimis et levissimis linteis obvolvenda sunt, veluti poples; qua vero parte circumtenduntur, simplicibus et latis, veluti rotula.

Minime lintea et circa poplitem et huic vicinas partes obvolvenda esse jubet maximeque contracta. Contractum autem in pauculum collectum significat. Oppositam vero partem popliti molam contrario modo devinciri vult. Contrario modo est, omnibus contrariis et nulla ex parte, quantum conceditur contractis. Vicinas autem popliti partes omnes illigari accidit articulis; rotulae vero per extensionem ipsi obtingere. Quidam vocant genu operculum, ipsam molam, quemadmodum alii nonnulli potellam et rotulam. Super hanc igitur, inquit, latam fasciam ita extendendam esse, ut ipsam universam complectatur. Nam quae ita non circumjacet aut ad superiorem regionem aut

Ed. Chart. XII. [50. 51.]

Ed. Bas. V. (680. 681.)

σεται ῥαδίως ἢ πρὸς τὴν κάτω περισφαλλόμενος ἐφ' ἑκάτερα διὰ τὴν κυριότητα τῆς μύλης. τῇ δὲ ἰγνύῃ συνεσταλμένον τὸν ἐπίδεσμον ἀξιοῖ περιβαλεῖν· οὔτε γὰρ ὑποδέξασθαι δύναται τὸ εἰς πλάτος ἐκτεταμένον οὔτε φυλάξαι.

ιε'.

[51] Προσεπιβάλλειν δὲ καταλήψιος μὲν τῶν περὶ ταῦτα εἵνεκα, ἀναλήψιος δὲ τοῦ σύμπαντος (681) ἐπιδέσμον ἐν τοῖσιν ἀτρεμέουσι καὶ λαπαρωτέροισι τοῦ σώματος, οἷον τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω τοῦ γούνατος.

Τὴν τοιαύτην βραχυλογίαν ἐπαινεῖν προσῆκεν, εἰ δι' ἐνὸς ὀνόματος δηλοῦται σαφῶς ὁ λόγος, ὥσπερ καὶ νῦν. ὑπὸ μὲν τοῦ τῆς καταλήψεως ὀνόματος ὁ λόγος οὗτος δηλοῦται, καθ' ὃν εἵπομεν ἂν τῶν ἐν τοῖς ἄρθροις ἐπιδέσεων τὸ τέλος ἀσφαλῶς φυλάττεισθαι χρῆ, διὰ τινος ἐκ περιττοῦ γενομένης ἐπιδέσεως, ἔξω τῆς διαρθρώσεως. ὑπὸ δὲ τῆς ἀναλήψεως, ἵνα πολλὴν ἔχωμεν πρόνοιαν τοῦ μήτε καταρ-

ad inferiorem facile feretur: ad utrumque enim partem undique labetur ob rotulae gibbum: Popliti vero contractam fasciam censet injici, nam neque eam suscipere neque fervare potest quae in latitudinem extenditur.

XV.

Injicere praeterea oportet fasciam, comprehensionis quidem circa haec jacentium gratia; suspensionis vero totius fasciae in quiescentibus ac demissioribus corporis partibus, ut supra vel infra genu.

Ejusmodi breviloquentiam laudare decet, si uno vocabulo, quemadmodum et praefens dilucide se prodit oratio. Sub comprehensionis quidem nomine haec declaratur oratio, qua diximus in articulorum deligationibus, earum finem tuto extra articulationem vinculo quodam insuper addito tuendam esse. Per suspensionis vero vocabulum, ut multa sit nobis providentia, ne ad declivia loca deor-

Ed. Chart. XII. [51.]

Ed. Bas. V. (681.)

ρεῖν εἰς τὰ κατάντη χωρία τὸν περιδεσμον, μήτε ἀνατρέχειν εἰς τε τῶν κυριῶν, ἅπερ ἀπόξη κέκληκεν αὐτὸς ἔμπροσθεν, ἡνίκα ἔλεγεν εὖ γε μὴν γινῶναι, ὅτι ἐς τὰ κατάντη καὶ ἀπόξη φεύγει· καὶ δῆλον δὴ γέγονεν ἐξ αὐτῶν τῶν ῥήσεων αὐτοῦ, καλῶς ὑφ' ἡμῶν εἰρησθαι συνεχῇ τὰ νῦν λεγόμενα τοῖς κατ' ἐκείνην τὴν ῥῆσιν λεγομένοις εἶναι, καθ' ἣν ἔλεγεν, εὖ γε μὴν γινῶναι ὅτι ἐς τὰ κατάντη καὶ ἀπόξη φεύγει. καὶ μέντοι καὶ συντομώτατον τῶν ἐπιτηδείων χωρίων ἐμνημόνευσεν, ἐν οἷς χρή τὰ τέλη τῶν ἐπιδέσμων τίθεσθαι, δύο προσηγορίαις περιλαβὼν, τῇ τῶν ἀτρεμούντων καὶ τῇ τῶν λαπαρῶν. ἡσυχάζει γὰρ ὅσα τῆς διαρθρώσεως ἐκτός ἐστι, κατὰ τὸ ἕτερον τῶν συναπτόντων ἀλλήλοις ὄστων, ὥς ἐπὶ τοῦ γόνατος ἦτοι κατὰ τὸν μηρὸν ἢ τὴν κνήμην. λαπαρώτερα γὰρ ταῦτά ἐστι τὰ χωρία. κέκληκε γὰρ οὕτως τὰ τοῖς ἐξέχουσι μορίοις ἐναντίως διακείμενα, τουτέστι τὰ κατεσταλμένα καὶ ταπεινά. καὶ γὰρ τὸ λαπαρὸν ἅπαν προσέσταλται· κυρίως μὲν οὖν ἡ λαπαρὸν φωνὴ σημαίνει τὸ κενόν, ὥσπερ καὶ ἡ λαπάξαι τὸ κενῶσαι. καὶ γὰρ

sum fluat fascia neve sursum refluat ad gibba aut acclivia quae prius ipse acuminata vocavit, quum inquit: probe tamen nosse decet ad declivia et acuminata diffugere. Atque sane dilucidum patuit iisdem ipsius verbis praeclare a nobis propositum esse, quae nunc pronunciantur iis esse continua quae in illo textu traduntur, quo edicebat: probe tamen nosse decet omnem fasciam ad declivia et acuminata diffugere. Quin et perquam concise idonea loca commemoravit, quibus fasciarum extrema admovenda sunt duobus ea complexus vocabulis, quiescentibus ac demissis. Quiescunt enim quaecunque extra articulationem sunt in ossium quae inter se committuntur altero, ut ad genu vel in femore vel in tibia. Haec enim loca demissiora sunt. Itaque namque vocant quae eminentibus contrario modo constituuntur, hoc est depressa et demissa. Omne enim λαπαρὸν depressum est; λαπαρὸν igitur proprie vacuum significat, ut et λαπάξαι inanire. Nam

Ed. Chart. XII. [51. 52.]

Ed. Baf. V. (681.)

καὶ τὸ ἴλιον ἔξαλαπάξαι εὐναιόμενον πτολίεθρον, ἐκκενῶσαι τὴν πόλιν δηλοῖ, καὶ λαπαρὰ τοῦ σώματος ἐκεῖνα τὰ μέρη καλοῦσιν, ὅσα μεταξὺ τῶν τε κατὰ τοὺς λαγόνους ὀστέων ἐστὶ καὶ τῶν νόθων πλευρῶν· ἤδη μέντοι καὶ τὸ προσεσταλμένον ἅπαν ὀνομάζουσι λαπαρόν, ἐπειδὴ τὸ κενὸν ἐξ ἀνάγκης προσέσταλται, τὴν μεταφορὰν ἀπὸ κοινοῦ συμβεβηκότος ποιούμενοι.

ιστ'.

[52] Ὁμολογέει δὲ ἄμμου μὲν ἡ περὶ τὴν ἑτέραν μασχάλην περιβολή, βουβῶνος δὲ ἡ περὶ τὸν ἑτερον κενεῶνα καὶ κνήμης ἡ ὑπὲρ γαστροκνημῆς. ὁκόσοισι μὲν ἄνω ἡ φυγή, κάτωθεν ἡ ἀντίληψις, οἷσι δὲ κάτω, τούναντίον.

Σκοποὶ πάσης ἐπιδέσεώς εἰσι πρῶτοι καὶ μέγιστοι τῆς δι' ἑαυτὴν παραλαμβανομένης, οὐχ ὑπηρεσίας ἕνεκα τῶν ὑποκειμένων τῶν πάσχοντι μορίῳ τὸ κατέχειν ἀκίνητον ὡς

quod Homero scribitur ἴλιον ἔξαλαπάξαι εὐναιόμενον πτολίεθρον, quod est devastare altae bene conditae moenia Trojae, urbem diripere et evacuare significat. Et λαπαρὰ vocant eas corporis partes quae inter ilium, ossa et nothas costas mediae sunt. Jam vero etiam quod omne depressum est aut subsidit λαπαρόν vocant, quia quod vacuum est necessario depressum est, sumpta ex eo translatione quod communiter accidit.

XVI.

At idonea est, humeri quidem ad alteram axillam circumvolutio, inguinis vero circum alteram ilium. Et tibiae supra suram. Quibuscunque sursum fuga fasciae, deorsum suspensio, quibus deorsum, contrarium fit.

Scopi totius deligationis quae per se, non administrationis gratia rerum affectae parti subjectarum circumvolvitur primi et maximi sunt, partem affectam quemadmodum

Ed. Chart. XII. [52.]

Ed. Bas. V. (681.)

διεπλάσθη τὸ πεπονθὸς, ἀφλέγμαντόν τε φυλάττειν ἄπερ
 ἱκανῶς ἐν τῷ περὶ ἄγμων ἐδίδαξεν. ἐπεὶ δὲ οὐ δύναται
 ταῦτα ποιεῖν ἢ ἐπίδεις ἀνευ τοῦ διαμένειν αὐτὴν καὶ μὴ
 μετακινεῖσθαι πρὸς τὸ κάτω τοῦ σώματος ἢ ἄνω, διὰ τοῦτο
 τοῖς ἀπαθέσι μορίοις ἀναγκαζόμεθα περιβάλλειν τοὺς ἐπι-
 δέσμους, ὅπως ἐνθεν μὲν ἄνω ἀγαγεῖν ἔστιν εἰκὸς ὅλην τὴν
 ἐπίδεισιν ἢ ἀντίληψιν αὐτῆς ἔλκεν ἐπὶ τὸ ταπεινότερον. ἐπ'
 ἐνίων δὲ μορίων ἢ διὰ τῶν ἀντικειμένων ἀντίληψιν ὠφελι-
 μωτέρα, καθάπερ ἐπ' ὤμου καὶ βουβῶνος. ἀκριβῶς εἰπεῖν
 ἐπ' ὤμου μὲν, οὐ περὶ τὸν ἕτερον ὤμον, ἀλλὰ τὴν μασχά-
 λην· ἐπὶ βουβῶνος δὲ περὶ τὸν κενεῶνα περιβάλλεσθαι δεῖ
 τὸν ἐπίδεσμον· οὔτε γὰρ ὁ ὤμος οὔτε ὁ γλουτὸς ἀσφαλῶς
 φυλάττειν δύναται τὰς περιβολὰς, ἀλλ' ἡ μασχάλη καὶ ὁ
 κενεών. ὀνομάζεται δὲ, ὡς ἔφην ἄρτι, κενεῶν ὁ μεταξὺ τοῦ
 θώρακος τε καὶ τοῦ ισχίου ὁστοῦ τόπος ἀπὸ τοῦ κενεὸς
 εἶναι, τουτέστι προσεσταλμένος, οὕτως κληθεῖς. εὐδὴλον
 δὲ ὅτι τὸ συμφωνεῖν καὶ ἀρμόττειν ὁμολογεῖν ἔφη· οἱ τε
 γὰρ ὁμολογοῦντες ἐν ἔργοις καλοῖς οὐ μόνον οὐδὲν ἐναντίον

conformata fuit immobilem continere et ab inflammatione
 tutam servare, quae in opere de fracturis abunde docui-
 mus. Quia vero nequit haec efficere deligatio, nisi ipsa
 commoretur nec ad inferiores aut superiores partes dimo-
 veatur, propterea illaesis partibus fascias injicere cogimur,
 prout quum ex altera parte tota deligatio sursum dicenda
 est, ipsius suspensio in demissiolem partem trahat. In
 nonnullis autem partibus ab oppositis utilior est suspensio,
 quemadmodum in humero et inguine. Absolute vero im-
 perat in humero quidem, non ad alterum humerum, sed
 axillam; in inguine vero ad alterum ilium circumvolven-
 dam esse fasciam. Nam neque humerus neque nates cir-
 cuitum tuto servare queunt, sicut axillae atque ile. Ke-
 νεῶν autem, ut paulo ante diximus, appellatur locus inter
 os thoracis et ischii medius, quod κενεὸς sit, inanis et
 ossibus vacuus, hoc est depressus, ita vocatus. Constat au-
 tem quod consentire et congruere ὁμολογεῖν convenire di-
 xerit. Qui namque probis in operibus consentiunt, non

Ed. Chart. XII. [52. 53.]

Ed. Bal. V. (681.)

πράττουσιν ἢ λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ συντελοῦσιν. ἀλλὰ τοῖσι
τά τε εἰρημένα χωρία συμπράττει τῷ νόμῳ τῆς ἐπιδέσεως.
ὡσαύτως δὲ καὶ τῆς κνήμης εὐαπόρρουτον ἐχούσης τὴν ἐπί-
δωσιν τῆς γαστροκνημίας ἢ ἄνω περιβολὴ χρήσιμος, κατ'
ἐκείνας δηλονότι τὰς ἐπιδέσεις, αἷς ἀναγκαῖόν ἐστι τὸ κυρ-
τὸν τῆς γαστροκνημίας περιλαμβάνειν, ἐπ' αὐτῷ παρὰ τὰ
σφυρὰ χωρίῳ τὸ μόνιμον τῆς ἐπιδέσεως· ἐξ αὐτῶν ἔχει
μεταξὺ δυοῖν ἑξοχῶν κείμενα, κατὰ μὲν τῶν κυρτῶν περὶ-
των περόνης τε καὶ κνήμης, ἃ κακῶς ἐνιοὶ καλοῦσιν ἀστρα-
γάλους· ἄνω δὲ τῆς γαστροκνημίας αὐτῆς.

ἰς'.

[53] Οἷσι δὲ μὴ ἐστὶ οἷον ἡ κεφαλὴ, τουτέων ἐν τῷ ὁμα-
λωτάτῳ τὰς καταλήμιας ποιεῖσθαι καὶ ἥκιστα λοξῷ τῷ
ἐπιδέσμῳ χρῆσθαι, ὡς τὸ μονιμώτατον ὕστατον περιβλη-
θέντα, πλανωδέστατα κατέχει.

modo nihil contrarium efficiunt aut loquuntur, verum
etiam suas conferunt operas. His etiam commemorata
loca in fasciae distributione adstipulantur. Simili quoque
ratione quum tibia facile labentem surae deligationem for-
tiatur, huic qui sursum fertur circuitus conducit, in illa
nimirum deligatione qua surae devexum comprehendi ne-
cesse est. In consimili secundum malleolos loco deliga-
tionis jacet remora quae per ea continet quae inter duas
eminentias nimirum devexas tum fibulae tum tibiae ex-
tremitates posita sunt, quas male nonnulli talos vocitant.
Superior vero locus per suram ipsam idem praestat.

XVII.

At quibus non datur, quemadmodum in capite, his in
maxime aequabili loco comprehensiones facere et minime
obliqua deligatione uti oportet, quo postrema firmissime
circumvoluta fascia quae maxime errabunda sunt con-
tineat.

Ed. Chart. XII. [53.]

Ed. Bas. V. (681.)

Οἷς μορίοις οὐκ ἔστιν οὔτε παρακείμενόν τι τοιοῦτον μόριον, οἷον ἐπὶ κνήμης εἶπεν, οὔτε ἀντικείμενον τοιοῦτον ἕτερον μόριον, ὡς ἐπ' ὤμου καὶ βουβῶνος, ἐπὶ τούτων ὁποῖαν χρὴ ποιεῖσθαι τὴν ἐπίδεσιν διδάσκει, μνημονεύων ὀνομαστὶ τῆς κεφαλῆς καὶ κελύων ἐπ' αὐτῶν ἐν τῷ ὀμαλωτάτῳ τὰς καταλήψεις ποιεῖσθαι τῆς ὅλης ἐπιδέσεως, ὃ ἔστι τὴν τελευταίαν αὐτῆς ἀπαρέγκλιτον φυλάττειν, εὐθύτατα περατουμένην, ἥτοι γε ἐπὶ τὸ μέτωπον ἢ τὸ μέσον ὅλον τῆς κεφαλῆς, ἐνθα τὸ καλούμενον βρέγμα· τῆς μὲν γὰρ ἐπ' ἀνθρεῶνα καταγομένης ἐπιδέσεως ἡ τελευταία προσηκόντως ἂν ἐπὶ τὸ μέσον ἀνάγοιτο τῆς κεφαλῆς, ἀπαρεγκλίτως ἀνατεινομένη. τῆς δὲ κυκλοτεροῦς περιβαλλομένης ἐπὶ τὸ μέτωπον ὁμοίως καὶ αὕτη μηδὲν ἐγκεκλιμένη. περιεγομένης γὰρ οὕτως ἐλχθήσεται καὶ τοῖς ὀπίσω μέρεσιν ἐπὶ τὸ καλούμενον ἰνίον, ὃ μεταξὺ τοῦ τε τραχήλου καὶ τῆς ὀπίσω κυρτότητος τῆς ἐπὶ τοῦ κρανίου. διὰ τοῦτο τε εἶπε τὴν ἐσχάτην περιβολὴν τῶν ἐπιδέσεων ἥκιστα λοξὴν εἶναι προσήκειν, ὅτι τὰς πρὸ αὐτῆς ἤδη πολλάκις ἐξ ἀνάγκης γιγνομένας λο-

Quibus partibus non datur remorae locus, neque apposita quaedam pars ejusmodi, qualem in tibia esse protulit neque opposita pars hujus fortis altera, ut in humero et inguine, in his qualem oporteat deligationem firmere docet, nominatimque capitis mentionem faciens jubet super ipsas in maxime aequabili loco totius deligationis comprehensionem facere, quod est ipsius finem neutram in partem inclinantem tueri, per quam directe finiendam vel ad frontem vel ad medium totum capitis, ubi pars insidet quae bregma vocatur. Nam ubi ad mentum deducitur fascia, ejus finis decenter ad medium caput reducitur citra inclinationem sursum porrigenda. Quum vero in orbem circumvolvitur ad frontem, ipsa quoque similiter nullam in partem inclinatur. Nam quae ita circumagitur, ad posteriores partes feretur, occiput vocatum inium quod collum et posticam calvariae devexitatem interjacet. Proptereaque protulit postremam deligationum circumvolutionem minime obliquam esse convenire, quia

Ed. Chart. XII. [53. 54.]

Ed. Bas. V. (681.)

ξὰς, ἔνεκα τοῦ περιλαμβάνειν τὸ πεπονθὸς, ἄλλοτε κατ' ἄλλο μέρος αὐτοῦ ὑπάρχον· ἀλλὰ τὰς τε διὰ τὸ πάθος λοξὰς γεγονυίας περιβολὰς, ἣ ὑστάτη κατέχη μηδαμόθεν λοξομένη. δῆλον οὖν ὅτι τοιαύτῃ ἀσφαλείᾳ κακέϊνα συνδιαμένουσιν ἀμετακίνητα. ὥς οὖν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καπὶ τῆς ἄνω τοῦ γόνατος ἢ κάτω γιγνομένη ἐσχάτῃ περιβολῇ, ἀκριβῶς φυλάττεσθαι χρὴ τὸ ἀπαρεγκλίτον, ἐπὶ μέντοι τῶν κατὰ βουβῶνα καὶ ὤμον ἐπιδέσεων, ἐν οἷς ἀναγκαζόμεθα καὶ τῶν ἀντικειμένων μορίων συγκαταλαμβάνειν, ἐσχάται περιβολαὶ κυκλοιερεῖς ἀπαρεγκλίτως γίνεσθαι δεόνται. κατὰ τοὺς κενεῶνας μὲν ἀμφοτέρους, ἔνθεν τὸν βουβῶνα δεσμεῖν προαιρούμεθα, κατὰ δὲ τὸν ἕτερον ἐφ' ᾧ τὸν ὤμον· ἀνάλογον δὲ τούτοις ἐπὶ τῆς κατὰ τὸν ἀγκῶνα διαρθρώσεως.

εἴ.

[54] Ὅκόσοισι δὲ μὴ εὐκαταλήπτως τοῖς ὀθονίοισι μηδὲ

ante ipsam jam saepe necessario fiunt obliquae, ut affectam diversis in locis partem ipsius comprehendant. Verrum obliquas propter affectum factas circumvolutiones, quo postrema contineat nulla ex parte obliquanda. Patet igitur et simul istas involutiones ejusmodi securitate immutabiles permanere. Quemadmodum ergo in capite, in superiori parte genu quae postrema deorsum fit circumvolutio accurate citra inclinationem tuenda est: sic certe et inguinis et humeri deligationes, in quibus etiam oppositas partes simul devincire cogimur, postremae circumvolutiones orbiculares citra inclinationem struendae sunt; in ilibus quidem utrisque, ubi inguen ligare constituimus, in utraque vero ala, ubi humerum. His denique consentanea est quae in cubiti dearticulatione seu luxati cubiti instauratione datur deligatio.

XVIII.

Quibus autem neque comprehensio neque suspensio linteo-

Ed. Chart. XII. [54.]

Ed. Bas. V. (681. 682.)

εὐαναλήπτως ἔχει, ῥάμμασι τὰς ἀναλήψιας ποιέσθαι ἐκ
καταβολῆς ἢ ξυρράφῃς.

(682) Ὁ μὲν λέγει τοιόνδε ἐστίν. ἐν οἷς μέρεσιν ἡ
πάθεισιν δύσκολόν ἐστιν αὐτοῖς τοῖς ὀθονίοις, τὴν τε κατὰ-
ληψιν τοῦ πέρατος τῆς ἐπιδέσεως καὶ τὴν ἀνάληψιν ποιή-
σασθαι, ἐν τούτοις χρὴ ῥάμμασιν ἢ οἱ περιβαλλομένοις τῇ
κατὰ κύκλον ἢ συρράπτουσι τὸ τῆς ἐπιδέσεως πέρας τὰς
καταλήψιας ποιέσθαι. τὸ δὲ ἄτοπον εἶη, μέρος τοῦ σώ-
ματος ὀθονίοις μὲν δυσχερῇ τὴν κατάληψιν καὶ ἀνάληψιν
ἔχειν, ἐτοιμοτέρα δὲ τὴν διὰ τῶν ῥαμμάτων, οὔτε ἐγὼ λέ-
γειν ἔχω τοῖς ἐξηγηταῖς, εἰ μέντοι τινὰ μὴ φέροντα τὴν
τοιαύτην ἐπίδεσιν. οἶδα δὲ τινὰ ἐφ' ὧν, εἰ καὶ βραχὺ κί-
νηθῇ τὸ πεπονθὸς μόριον, ὀδύνη μεγίστη γίνεται, καθάπερ
εἰ πρὸ πολλοῦ τις ἐκ καταπτώσεως οὕτως ἔπαθε τὰ κατὰ
τὴν ῥάχιν, ὥς μηδὲ βραχὺ τὸν αὐτὸν ἐκείνης δύνασθαι φέ-
ρειν τὸ μέγεθος τῆς ὀδύνης. ἠναγκάσθησαν μὲν οὖν αὐτὸν
τὸν μὲν χιτωνίσκον ἀφελεῖν οὐκ ἀποδύσαντες, ἀλλὰ διαρ-

*rum commode se habent, suspensiones filis per involu-
tionem aut suturam facere oportet.*

Quod enumerat est ejusmodi. Quibus in partibus aut
affectibus arduum est ipsis linteis extremae deligationis et
comprehensionem et suspensionem adstrui; in his filis quae
orbiculari deligationi circumvolvuntur vel quae deligatio-
nis extremum confluant comprehensiones efficiendae sunt.
Quod autem absurdum esset partem corporis eam quae
linteis quidem fit comprehensionem et suspensionem diffi-
cilem habere, faciliorem vero quae filis, nihil ego cum
interpretibus habeo dicendum, praeterquam aliquas esse
partes quae talem minime ferant deligationem. Verum
novi quosdam, quibus etiam si paululum affecta pars mota
esset, dolor vehementissimus oboriebatur, quemadmodum
si cui pridem ex lapsu spinæ partes ita aegrotent, ut ipse
ne momento doloris illius vehementiam ferre queat. Coacti
sunt itaque medici tunicam illi detrahare, non exutis, sed

Ed. Chart. XII. [54.]

Ed. Bas. V. (682.)

ρήξαντες μὲν πρῶτον ἀπάσας τὰς ῥαφάς. μετὰ δὲ ταῦτα παμπόλλους τοῖς διακρατοῦσιν ὅλον τὸ σῶμα χρησάμενοι προσμετεωρίσαι τὸν ἄνθρωπον, ἰσορρόπως ἐπὶ καθέδρας πλατείας ἐκτεταμένον ῥάκος ἐπιβεβλημένον ἔχον ἐρίου πλάκα· ταῦτα μὲν οὖν ἐκελεύσαμεν, ἐπειδὴν ὁ κάμνων ὑπὸ τῶν διακρατούντων ὑπὸ τῆς σιρωμνῆς ὑψώθη διὰ ταχέων ἐπιβαλεῖν μὲν ἐκείνη κατὰ τὸ πλάτος, ὑποβαλεῖν δὲ τῇ ῥάχει τοῦ μετεωρισθέντος. αὐτοὶ δὲ ἐτίραν ἐρίου πλάκα διαβεβρεγμένην ἔχοντες ἐλαίῳ θερμῷ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ χιτωνίσκου, ταχέως περιβαλόντες τῇ ῥάχει, κατεκλίναμεν ἐπὶ τῆς ὑποκειμένης πλακὸς ἅμα τῷ ῥάκει, καὶ οὕτως πέρατα μὲν ἀνηγάγομεν ἐπὶ τὰ πρῶτα τοῦ σώματος τὰ πέρατα τῆς διαβρόχου πλακὸς ἔν ἐκατέρωθεν, εἴτα ἐπ' αὐτὰ τὰ τῆς ξηρᾶς καὶ μετ' ἐκείνα τὰ τοῦ ῥάκου καὶ πρὸς ἄλληλα διὰ ῥαφῶν ἠνώσαμεν· εἰ μὴ διὰ ῥαφῶν ἢ διὰ ῥαμμάτων μόνον βουλευθεῖς τι ἐργάσασθαι τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἐπιδέσεως, ἐπέτεινεν αὐτὰ πρῶτα μὲν πάντων κάτωθεν τῷ μὲν ῥάκει οὕτως· οὐ γὰρ ἂν μετὰ τὴν ἐπίδεσιν. ὥσανύτως δὲ καὶ τῇ

diruptis primum suturis omnibus. Postea vero permultis qui totum corpus continerent quaesitis, hominem suspendere super cathedra lata aequabiliter porrectum, paniculo super injecto, quod lanae tantulum habeat. Haec igitur imperavimus, posteaquam aegrotus a continentibus ministris e strato erectus est, celeriter super id in longitudinem imponere erectique laborantis spinae subjicere. Nos autem alterum lanae hapsum oleo calido inebriatum consequi post tunicae ablationem, spinae quam primum admovimus et super stratum hapsum cum panniculo hominem collocavimus. Sicque prima quidem inebriati hapsi extrema, utrumque unum ad priorem corporis partem adduximus; deinde ad ipsa succi hapsi et post ea lintei extrema inter se suturis conjunximus. Quodsi quis non suturis, sed filis dumtaxat deligationis tutelam efficere voluerit, eatenus ipsa omnium prima subter panniculum extendat. Non enim post deligationem id efficiendum est.

Ed. Chart. XII. [54. 55.]

Ed. Bas. V. (682.)

τῶν κατ' ἰσχίον μερῶν εὐπραξία μὲν, ὅποτε καὶ τὸ κατὰ τὸν μηρὸν ἐπ' ἄλλου καὶ κατὰ βραχίονά γέ ποτε καὶ τοῦ τραχήλου τὴν ὀπίσω χῶραν.

ιθ'.

[55] Ἐπιδέσματα καθαρὰ, κοῦφα, μαλθακὰ, λεπτά.

Περὶ τῆς ὕλης τῶν ἐπιδέσμων ἐνταῦθα διδάσκει, καθαροῖς καὶ κοῦφοις καὶ μαλθακοῖς καὶ λεπτοῖς χρῆσθαι κελεύων· καθαροῖς μὲν, ὅπως μῆτε δῆξεις ἐκ τοῦ ῥύπου γίγνοιτο μῆτε διικνεῖσθαι πρὸς τὸν χρῶτα τῶν ἐπιβρεχομένων ὑγρῶν δύναμιν εἶργοιτο· κοῦφοις δὲ, ὥς μὴ βαρύνοιτο ὁ πεπονθὼς τόπος· λεπτοῖς δὲ διὰ τὸ τε καὶ κουφότερα καὶ μαλακώτερα ταῦτα, διὰ τὸ τε καὶ τὰς ἐπιβροχὰς ἐτοίμως διαπέμπειν· μαλθακοῖς δὲ, ὅπως μὴ θλίβονται. πρόδηλον δὲ ὅτι τούτων ἕκαστον εἰς τὸ μὴ φλεγμῆναι τὸ πεπονθὸς μόριον συντέλει.

Huic quoque similis operatio in ischii partibus, interdum quoque in femore, alias et in brachio, interdum etiam in posteriori cervicis regione succedet.

XIX.

Fasciae mundae sint, leves, molles, tenues.

Materiam fasciarum hic docet, mundis, levibus, mollibus ac tenuibus fasciis uti iubens. Mundis quidem, ne morsus ex sorde nascatur, neve sordes humorum corpus irrorantium ad cutim usque permeare vim prohibeat; levibus, ne locus affectus gravetur. Tenuibus, quod hae leviores et molliores sint, quodque facile perfusiones etiam transmittant. Mollibus, ne premant. At constat has singulas dotes conducere, ne pars affecta in phlegmonem incidat.

κ.

Ἐλίσσειν ἀμφοτέροισιν ἅμα καὶ ἑκατέροισιν χωρὶς ἀσκέειν.

Ὅπερ ἔμπροσθεν εἰρήκει καθόλου περὶ τῶν εἰς χειρουργίαν πάντων ἔργων, ἀσκέειν ἀξιῶν αὐτὰ δοῦν ἑκατέροις τε καὶ ἀμφοτέροισιν ἅμα, τοῦτο νῦν ἐπὶ μόνου τοῦ ἐλίσσειν ἔγραψε. πρὸς γὰρ τὸ τάχος τῆς ἐνεργείας, ὅπερ ἔστι μέγιστον ἐπὶ τῶν ὀδυνωμένων ἢ τοιαύτη τῶν χειρῶν ἄσκησις ὠφελιμοτέρα. τῶν δύο μὲν οὖν χειρῶν ἐλίσσονσῶν ἅμα τὸν ἐπίδεσμον ἐν ταῖς ἀπὸ δυοῖν ἀρχῶν ἐπιδέσεισι, τῆς δ' ἐτέρας μόνης ἐν ταῖς ἄλλαις, ἀλλὰ καὶ ἐν ταύταις ἑκατέρας ἐν μέρει διαδεχομένης τὴν ἐτέραν. ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἀπὸ δυοῖν ἀρχῶν ἐπιδέσεσιν ἀμφοτέραι καθ' ἓνα καιρὸν ἐνεργοῦσιν ὁμοίως. διαδεχόμεναι γὰρ ἀλλήλας ἡ μὲν ἐτέρα τὸ κυριώτατον μέρος τῆς ἐπιδέσεως ἐκτελεῖ περιελίσσουσα τὸν ἐπίδεσμον, ἡ δ' ἐτέρα χορήσιμος εἰς τὴν ταύτης ὑπηρεσίαν γίνεται.

XX.

Circumvolvere ambabus simul manibus oportet et utrisque seorsim exercere.

Quod superius de omnibus chirurgiae operibus aniverse pronunciavit ipsa volens exercere et utrisque seorsim et ambabus simul manibus efficere, id nunc de sola circumvolutione scripsit. Nam ad operationis celeritatem quae in doloribus maximi est momenti, huiusmodi manuum exercitatio magis conducit. Quum duae quidem manus simul fasciam bicipitem in deligationibus circumvolvunt, altera vero sola in ceteris; imo et in his quum utraque in parte alteram excipiat. Nam in fasciis quidem bicipitibus ambae manus uno tempore peraeque operantur. Sibi namque mutuo succedunt: altera quidem praecipuam deligationis partem fasciam circumvolvens perficit; altera vero ad huius ministerium utiliter usurpatur.

κα'.

Τῇ προεπούσῃ δὲ εἰς τὰ πλάτη καὶ τὰ πάχη τῶν ὀθονίων τεκμαιρόμενον χρεέσθαι.

Εἰς τὰ πλάτη καὶ τὰ πάχη τῶν ἐπιδουμένων μορίων ἀποβλέποντα τὴν προσήκουσαν αὐτοῖς ἐπίδεσιν ἐξευρίσκειν κελεύει. γιγνομένης δὲ τῆς ἐπιδέσεως ὀρθῶς κατὰ τὰ προειρημένα διὰ τῶν ὅθεν ἄρχεσθαι προσήκει καὶ καθ' ὅντινα τρόπον ἐλίττειν τὰ ὀθόνια κατὰ τὸ πεπονθός, ὅσα τε συγκαταλαμβάνει αὐτὸ μόρια καὶ τὴν τελευτήν, ἐν ᾗ τίθεται [56] σθαι καὶ πῶς ἐπ' αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἄμμασι τε καὶ ῥάμμασιν ἐδίδαξεν, ἰστέον αὐτὸν οὐδὲν τούτων δηλοῦν. οὔτε γὰρ ἐκ τοῦ πλάτους οὔτ' ἐκ τοῦ πάχους τῶν ἐπιδουμένων μερῶν ἐλήφθη τι τῶν εἰρημένων, ἀλλ' ἐκ τοῦ πάθους αὐτοῦ καὶ τοῦ σχήματος τοῦ μορίου, καθ' ὃ τὸ πάθος ἐγίνετο. νῦν οὖν εὐλογόν ἐστι διδάσκειν αὐτὸν ὅποσα κατὰ τὴν ἐπίδεσιν ἀγαθὰ γίγνεται, τὴν ἐπίδειξεν ἡμῶν λαμβανόντων ἐκ τοῦ πλάτους καὶ τοῦ πάχους τῶν ἐπιδουμένων μο-

XXI.

Decenti vero uti fascia ad partium latitudinem et crassitudinem facta conjectura.

Ad partium devinciendarum latitudinem et crassitudinem ratione habita decentem ipsas deligationes fasciam comperire jubet. Quum autem deligatio recte construat, per ea quae prius pronuntiata sunt, quibus docuit unde ipsa exordiri deceat, qua ratione fascias parti affectae circumvolvere, quasque cum ipsa partes comprehendere, quaque finem constituere et quomodo in his nodos et fila adhibere, sciendum est ipsum ex his nihil prodere. Nam neque ex earum quae devinciuntur partium latitudine, neque ex crassitudine quidquam rerum productarum deprehenditur, sed ex ipso morbo et partis figura cui morbus insidet. Nunc igitur rationi consonum est ipsum docere quae bona per deligationem oboriantur, ubi nos ex partium devinciendarum latitudine et crassitudine do-

Ed. Chart. XII. [56.]

Ed. Bas. V. (682.)

ρίων. ἐκ τούτων γὰρ λαμβάνεται καὶ τὸ τῶν ὀθονίων αὐ-
τῶν πλάτος τε καὶ μῆκος. οἷον ἐπὶ μὲν μικροῦ παιδίου καὶ
τῷ μῆκει βραχέσι καὶ τῷ πλάτει στενοῖς, εὐλογόν ἐστι χρεέ-
σθαι τοῖς ἐπιδέσμοις, ἐπὶ δὲ μεγάλου νεανίσκου καὶ μακροῖς
καὶ πλατέσιν, ἀνάλογον δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὅσα μετὰ τοῦ
μεγάλου τε καὶ τοῦ μικροῦ σώματος ἐστίν· εἰ μὲν γὰρ ἄκρι-
βῶς ἀμφοτέρων ἐστὶ μέσον καὶ πλάτει καὶ πάχει τὸ ἐπιδού-
μενον μέρος καὶ τὰς ὀθόνας μέσας τῷ τε πάχει καὶ τῷ
πλάτει ποιήσομεν ἐκείνων τῶν ὀθονίων, οἷς ἐπὶ τοῦ μεγάλου
καὶ τοῦ μικροῦ σώματος ἐχρώμεθα· εἰ δὲ ἐγγυτέρω θατέρω
τῶν ἄκρων εἴη κατ' ἐκεῖνο, καὶ τὸ ποσὸν αὐτῶν ὑπαλλά-
ξομεν αὐξάνοντες ἢ μειοῦντες.

κβ'.

Ἐλξίος κεφαλαὶ σκληραὶ, ὀμαλαὶ, εὐκρινέες.

Ἐφεξῆς ἀμφοτέροις ὑπάρχει τοῖς ἐπιδέσμοις πρὶν πε-
ριβαλέσθαι τῷ τοῦ κάμνοντος σώματι τῆς ἐξ αὐτῶν ἐπιδέ-

cumentum deprehendimus. Ex his enim linteorum tum
longitudo tum latitudo percipitur. In parvulo quidem
puero, exempli gratia, consentaneum est fascias usurpan-
das esse longitudine breves et latitudine angustas; in magno
vero juvene et longas et latas. In ceteris denique pro
eorum ratione quae magnum et parvum corpus interja-
cent. Si namque pars devincienda inter utrumque tum
latitudine tum crassitudine medium plane fortiatur, fascias
quoque medias et crassitudine et latitudine inter ea lintea
parabimus, quibus in magno et parvo corpore usi sumus.
Verum si extremorum alteri propius fuerit, in eo ipsarum
modum augentes et imminuentes variabimus.

XXII.

Circumvolutionis capita, dura, aequalia, distincta sint.

Spira priusquam laboranti corpori circumvoluta sit,
duabus substat fasciis, quum ex ipsis circum locum affe-

Ed. Chart. XII. [56.]

Ed. Bas. V. (682. 683.)

σεως γιγνομένης περὶ τὸν πεπονθότα τόπον, ἀλλὰ αἱ κεφαλαι τῶν ἐπιδέσμων, αἵτινες ἂν ᾧσιν, ἀμφοτέρων εἰσὶ κοινὰ. ἐάν τε γὰρ ἀρχαὶ τῶν ἐπιδέσμων, ἐάν τε πέρατα κεφαλῆς νοηθῶσιν εἰρησθαι νῦν, ἐάν τε ἀμφοτέρα, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι κατὰ τὸ πλάτος αὐτῶν πέρατα, ταῦτα πάντα κοινὰ ταῖς ἐλίξεσι τῶν ἐπιδέσμων ἀμφοτέrais ἐστὶν, ὥς τε αὐτοὶ ἀμφοτέρας καταμίγας ἴσχουσιν, ὥς τε τῷ ἐπιβάλλεσθαι τῷ σώματι λαμβάνουσιν, ὥστε τοῦτο μὲν, εἰ καὶ διαπερῶνεται τοῖς ἐξηγησαμένοις τὸ βιβλίον, οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἐληλιγμένων ἀληθῶς ὁ λόγος ἐστὶ καὶ τῶν περιβεβλημένων τῷ σώματι· καὶ μέντοι καὶ πάντα τῶν περᾶτων ἀκούομεν, οὐχ ὥς ἔνιοι μὲν ᾤηθησαν τοῖν κατὰ μήκος, ἔνιοι δὲ τῶν κατὰ πλάτος, ἀλλὰ τὸ περὶ μόνων μὲν ἐξηγησάμενοι τῶν ἐκτὸς ἐπιδέσμων εἰρησθαι, τὸ δὲ σφιγγόμενον τῆς ἐλίξεως ὑπ' αὐτοῦ δηλοῦσθαι νομίσαντες. ὅτι μὲν οὖν ἐσφίγχθαι χρὴ τὸν ἐπίδεσμον ἔξω πρὶν ἐπιβαλέσθαι τῷ σώματι πρόδηλον. εὐληπιότερον γὰρ οὕτως ἐσται, διότι καὶ λεπτότερος λεπτοτέρας τε τὰς περιβολὰς ἔχων διὰ (683)

ctum struitur deligatio. Verum fasciarum capita quaecunque sint utrisque sunt communia. Sive etiam fasciarum principia sive extrema capita nunc dici intelligantur sive utraque, his praeterea etiamnum adde porrectas in ipsarum latitudinem oras, haec omnia utrisque fasciarum spiris communia sunt et quas utrasque glomeratas ipsae continent, quasque corpori injectas suscipiunt. Quocirca id quidem, etiamsi libri interpretes in controversiam adduxerint, explicare non arduum est. Etenim de glomeratis ac de corpori circumvolutis vera est oratio. Quin etiam omnia extrema fasciarum intelligimus, non ut nonnulli quidem censuerunt, ea quae in longitudinem, nonnulli vero ea quae in latitudinem porriguntur. Verum illa de solis externis fasciis dicta esse exposuerunt, haec quae coarctantur, de spira ab ipso Hippocrate praedicari putarunt. Constat igitur fasciam, priusquam corpori injecta sit, coarctandam esse, sic enim facilius comprehendetur, quia tenuior et tenuiores habet circumvolutiones, pro-

Ed. Chart. XII. [56. 57.]

Ed. Bas. V. (683.)

τὸ τεταμένον ἐρηγίχθαι, σφιγγθῆναι γὰρ ἄλλως οὐ δύναται.
τὸ δὲ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ μόνας δεῖν ἐσφιγγθαι περι-
φανῶς ψευδές, οὐ γὰρ ἐκείνας μόνον, ἀλλ' ὅλον ἐσφιγγθαι
τὸν ἐπίδεσμον. ὥς οὖν ἐν ἀπόροις ἃ γέ μοι δοκεῖ ἤδη
γράφω· κεφαλὰς μὲν ἀκουστέον ἅπαντα τὰ πέρατα τοῦ ἐπι-
[57] δέσμου τὰ τε κατὰ μῆκος ὄντα αὐτῷ καὶ τὰ κατὰ
πλάτος. εἰρησθαι δ' οὐ κυρίως αὐτὰ νομιστέον σκληρὰ
καὶ διὰ τοῦτο ἀσάφειαν ἐσχηκέναι τὸν λόγον· ἔμπροσθεν
γὰρ εἰπὼν ἐπιδέσματα καθαρὰ, κοῦφα, μαλθακά, πῶς ἂν
νῦν αὐτίς ἐλέγεν αὐτὰ σκληρὰ; κεχρησθαι δὲ νομίζω τῇ
τοῦ σκληροῦ προσηγορίᾳ πρεπόντως τῷ δηλουμένῳ πράγματι.
πολλάκις γὰρ ἐπὶ τοῖς πέρασι τῶν ὀθονίων τέτταρσιν οὖσιν
δύο μὲν κατὰ τὸ μῆκος, ἑτέροις δὲ δύο κατὰ τὸ πλάτος,
ἦτοι μόνος ὁ στήμων εὐρίσκεται, μὴ ξυνακολουθούσης αὐτῷ
πρὸς τὸ πέρας τῆς κρόκης ἢ κρόκη μόνῃ χωρὶς τοῦ στή-
μονος. εἰ δὲ ἦτοι χαλαρὸν ἔγκειται τῷ πέρατι τῶν εἰ-
ρημένων τὸ ἕτερον, ἢ κατὰ μὲν τὸ μέρος ἔγκειται, κατ' ἄλλο

pterea extensione distenditur, constringi namque aliter non
potest. Quod autem sola ipsius capita constringenda sint,
plane falsum est. Non enim haec solum, sed tota fascia
coarctanda est. Quare in rebus ambiguis quae mea sit
sententia jam proferam. Capita quidem omnia fasciae
extrema intelligenda sunt, tum quae in longitudinem ipsi
sunt. Ea vero non proprie dicta esse dura existimandum
est; proindeque obscuritatem pronunciatum habuisse. Su-
pra namque fascias mundas, leves et molles praefatus, qua
ratione nunc eas duras pronunciat? Arbitror autem hoc
durae vocabulo usum fuisse congruenter rei quae declara-
tur. Nam plerumque in linteorum extremis quae quatuor
sunt duo quidem in longitudinem, duo vero in latitudi-
nem reliqua vel solum stamen comperitur, quum ipsum
trama simul ad extremum usque non sequitur vel trama
sola sine stamine. Praeterea vero aut alterum eorum quae
commemorata sunt extremo molle incumbit aut cuidam
parti incumbit, alteram vero transcendit. Huiusmodi

Ed. Chart. XII. [57.]

Ed. Bas. V. (683.)

δ' ὑπερεκπίπτει. τῶν οὖν τοιούτων ὀθονίων αἱ κεφαλαὶ τῆς ἐλλίξεως μαλακώτεραι τῶν ἑτέρων εἰς κεφαλῶν, ἐν αἷς ἐξισοῦται μέχρι τοῦ πέρατος ὃ στήμων τῇ κρόκῃ καὶ τῇ τούτων μαλακότητι, τούναντίον οἶμαι κατὰ τῶν προσηκόντων, ἐληλιγμέναι μὲν, ὡς ἔφη, σκληραί. βέλτιον δ' ἦν εἰρηκέναι, μὴ μαλακαί, καθάπερ ἔμπροσθεν περὶ τοῦ ἄμματος ἔφη, μὴ μέγα. τὰ γὰρ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀμετριῶν, ὡς ἔφην, εἰώθασι δηλοῦν ἀποφάσκοντες ὅποτιρανοῦν ἀμετρίαν. τὸ μὲν οὖν εἶδος σκληρῶν τῶν κεφαλῶν εἰρημένων οὕτως ἂν τις ἀκούσειεν πιθανώτατον τῷ γε μηδὲν ἔχων ἄλλο, μηδὲ μετρίως πιθανὸν εἰπεῖν καὶ τῷ τὴν εἰρημένην ἀμαρτίαν ἐν τοῖς ὀθονίοις ἐν ἄλλῳ λόγῳ μηδενὶ δεδηλωσθαι πρὸς αὐτοῦ. τὸ δὲ ὁμαλὲς δηλοῦσθαι μὲν τὸ κατὰ πᾶν ἀπαράλλάκτως ὁμοιον. γίγνεται δὲ τοῦτο μήτε σκληρᾶς ἢ πλατυτέρας ἐν αὐταῖς τινος οὔσης μήτε μαλακωτέρας ἢ στενωτέρας ἢ λειπὸν τι καὶ διαβεβρωμένον ἐχούσης. ἔδοξε δὲ καὶ πάνυ καθάπερ ἐπὶ τῶν παρυφασμάτων. γίγνεται δὲ τὸ εὐκρινὲς ἐπὶ τῶν τεταμένων ὁμοίως ἐν ᾗπασι τοῖς μέρεσι· καὶ κατὰ

lin-teo-rum spi-rae ca-pi-ta ali-is ca-pi-ti-bus mol-li-o-ra sunt, in quibus ad ex-tre-mum us-que fla-men tra-mae ada-equa-tur et ho-rum mol-li-tiei con-trari-am esse ar-bitror de-cen-ter glo-me-ra-ta-rum, ut pro-tuli, du-ri-tiem. Sa-tius au-tem erat pro-nun-cias-se non mol-les, quemad-modum su-pe-ris de no-do pro-nun-cia-vit, non ma-gnum. Nam quae inter in-com-mo-de-ra-ta sunt me-dia, prout re-tuli, ut-ra-mcum-que in-com-mo-de-ra-tio-nem ne-ga-tio-ne de-cla-ra-re con-sue-verunt. Spe-ciem igitur ca-pi-tum quae du-ra pro-nun-cia-ta sunt quis-que pro-ba-bi-li-si-mam ac-ce-perit, tum quod ni-hil aliud ne me-di-o-criter pro-ba-bi-le di-cen-dum ha-beat, tum quod pro-nun-cia-tus er-ror cir-cum lin-tea in alio nul-lo o-pe-re ab ip-so ex-pli-ca-tus fue-rit. Ae-quale ve-ro si-gni-fi-ca-ri vult quod in to-to ci-tra di-scri-men si-mi-le est. Id fit quum lin-teo-rum pars nul-la du-rior aut mol-li-or est aut nul-la la-ti-or aut an-gus-ti-or et ti-bi nul-la pars quid-quam quod de-sit aut cor-ro-sum sit sor-tia-tur. At-que id ma-xi-me ve-lut in tex-tu-ris vi-sum est. Dis-tin-cta ve-ro fi-unt, quum pe-rae-que in om-ni-bus par-ti-bus ex-ten-sa

Ed. Chart. XII. [57. 58.] Ed. Bas. V. (683.)
 τὶ μὲν οὐ πεπυσμένων ἢ πεπαγμένων, κατὰ τὶ δὲ ἐνδεδι-
 πλωμένων ἢ ἐπειλιγμένων ἀκουσόμεθα.

κγ'.

Τὰ δὲ δὴ μέλλοντα ἀποπίπτειν, κακίῳ ταχέως ἀποπεσόντων,
 τὰ δὲ ὡς μήτε πιέξειν μήτε ἀποπίπτειν.

Σολοικὸς μὲν ἡ ἐρμηνεία πάντως ἐστίν, ὅπως ἂν τις
 ἀκούσῃ τῆς λέξεως. τὸ γὰρ ἀποπεσόντων, εἴαν τε κατὰ τὴν
 τῶν Ἀιτικῶν συνήθειαν εἰρησθαι νομίσωμεν, τῶν πτώσει
 γενικῇ τῆς μετοχῆς πληθυντικῆς χρωμένων ἀντὶ τοῦ προσ-
 τακτικοῦ πληθυντικοῦ προσώπου τρίτου, ὁμοίως τῷ, Ἴπποι
 δ' ἐς δόλιχον παριόντων, εἴαν τε κατὰ τὴν γενικὴν πτώσιν,
 ἀπ' εὐθείας τῆς ἀποπεσόντες, σολοικιοῦμεν. γενήσεται γὰρ
 ἡ λέξις κατὰ μὲν τὸ πρότερον σημαινόμενον ἀκουόντων ἡμῶν
 τοιάδε, τὰ μέλλοντα ἀποπίπτειν, κακίῳ ταχέως ἀποπεσέτω-
 σαν· εἰ μὴ βού- [58] λω ἀποπεσέτω, πάντως ἐστίν, ὡς
 ἐπ' αὐδετέρῳ τῷ τὰ μέλλοντα. ἐν τῷ δὲ τοῦ πλήθους

sunt lintea, neque aliqua parte porrecta aut implicata,
 altera vero duplicata aut involuta accipiemus.

XXIII.

*Prolapsura sane, quum cito procidunt, deteriora sunt, sed
 haec ita, ut neque premant neque procident.*

Incondita quidem oratio omnino est, quomodocunque
 quis dictionem ἀποπεσόντων quum procidunt acceperit.
 Nam sive pro Atticorum consuetudine pronunciatam esse
 auguremur, qui casum genitivum participii pluralem pro
 tertia pluralis imperativi persona usurpant, huic modo
 simili equi ad Dolichum accesserunt; sive in genitivo casu
 a recto prolapsi, soloecismum audierimus. Si namque
 nos in priori significato edoceamur, talis futura est ora-
 tio: prolapsura quum cito procidunt, deteriora; nisi ma-
 lueris decident, quod prolapsura dictio neutro in genere
 plane sit. Hoc autem in numero multitudinis acceptum

Ed. Chart. XII. [58.]

Ed. Bas. V. (683.)

ἀριθμῶ ληπτὸν ἑλληνιστὶ τῷ ῥήματι ζεύγνυσιν ἐν τῷ ἐνικῷ καὶ πληθυντικῷ. κατὰ δὲ τὸ δεύτερον σημαινόμενον ἡ λέξις ἔσται τοιαύδε· τὰ μέλλοντα ἀποπίπτειν κακίῳ ταχέως ἀποπεσόντων αὐτῶν. ἄμεινον δ' οὖν ἦν γεγράφθαι τὴν ῥῆσιν οὕτω· τὰ δὲ μέλλοντα ἀποπίπτειν κακίῳ ταχέως ἀποπεσόντα καὶ δῆλόν ἐστιν, ὥσπερ ἔξ ἄλλων τινῶν, οὕτω κακ ταύτης τῆς λέξεως, ἐν τε τοῖς κατ' ἀληθείας μὲν οἷς τὸ βιβλίον τοῦτο πρὶν ἐκδοθῆναι, καὶ διὰ τοῦτο τὰ μὲν αὐτοῦ τοῦ γράψαντος αὐτὸ παρὰ γράμματος ἐνὸς ἢ δυοῖν ἀφαίρεσιν ἢ πρόσθεσιν ἢ ὑπάλλαξιν ἀμαρτόντος, οἷα πολλὰ συγγράφουσι· τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου βιβλιογράφου διὰ τὸ τινὰ μὲν ἀσαφεῖσι γράμμασι γεγραφότος αὐτοῦ τοῦ συνθέτου, οὐ χεῖρον τὰσαφῶς, ἀλλὰ στοχασάμενον ὀρθῶς οὐδαμῶς ἀμαρτάνειν, τινὰ δὲ τοῦ χάρτου κοπέντος ἢ κατὰ τινὰ ἄλλην περίστασιν ἀπολούμενου τοῦ γράμματος ἢ συγχυθέντος· ἴσως δὲ τινῶν καὶ κατὰ τὸν ὀνομασθέντα μεταγραμματισμὸν ἀμαρτηθέντων ἐκ τινων μεταβαλλόντων ἐκ τῆς παλαιᾶς γραφῆς εἰς τὴν ὑστέραν γεγραμμένην πρὸς τοῦ παλαιοῦ, πλήθος

Graece verbo jungitur in singulari et plurali. In altero vero significato hujusmodi erit oratio: prolapsura deteriora sunt ipsis cito prolabantibus. At satius sane fuit sic textum scripsisse: prolapsura deteriora sunt, quum cito procidunt. Et quemadmodum ex aliis quibusdam, ita ex hac oratione conspicuum est hunc librum, priusquam fuisset editus, rebus a veritate alienis scatuisse, propterea partim quidem qui hunc librum scripsit prae literae unius vel duarum detractione aut additione aut immutatione errores admisit quales multos conscribunt. Partim vero secundus bibliographus, quod quaedam obscuris literis auctor ipse scriptis mandaverit, non minus obscure, imo nullatenus recte conjiciens aberravit. Partim charta obtruncata aut litera labefactata aut alio quodam sinistro casu oblitterata; fortassis autem quod nonnulli in appellata literarum transpositione peccaverint, alique quod ex prisca scriptura in posteram scripturam a veteri diversam commutationem fecerint; ex his omnibus fit ut errorum multitudo multis

Ed. Chart. XII. [58.]

Ed. Bas. V. (683.)

ἀμαρτημάτων ἐκ τούτων ἀπάντων ἐν πολλοῖς τῶν ἀντιγράφων ἠθροίσθη. περὶ μὲν δὴ τούτων καὶ ἅπαξ ἀκούσαντα μεμνήσθαι προσήκει, μακρὸν γὰρ ἂν εἴη καθ' ἕκαστον τῶν ἀμαρτημάτων λέγειν τὰ αὐτά. συγχωρήσαντες δὲ τὴν ἀναμάρτητον λέξιν εἶναι τοιάνδε, τὰ μέλλοντα ἀποπίπτειν κακίῳ ταχέως ἀποπεσόντα ζητήσομεν ἐπὶ τίνων εἴρηται, πρότερον ἐπὶ μελῶν τινων τοῦ σώματος ἀποπίπτειν μελλόντων ἢ τῶν ἐπιδέσμων ἢ τῶν ἐπιτιθεμένων τοῖς πεπονθόσι μέρεσιν ἔνεκα τῆς ἰάσεως, ἅπερ ἐστὶ καταπλάσματα καὶ φάρμακα, μοτοὶ καὶ βρόχοι. παρὰ γὰρ τὰ τρία γένη ταῦτα τοιοῦτον οὐδὲν φαίνεται δυνάμενον ἀποπίπτειν τῶν πασχόντων σωμάτων· καὶ μέντοι καὶ λέλεκται τοῖς ἐξηγησαμένοις τὸ βιβλίον ἕκαστον αὐτῶν, οὐ μόνον τὰ τρία. καίτοι γε εἴπερ ἕκαστον ἔδοξεν εἶναί τιμι πιδανόν, ἐνεδέχετο καὶ πάντα δόξαι· ἐμοὶ δὲ μοτοὶ μὲν ἢ μόνοι πολλαῖς ἐντεθέντες, ὡς ἐπὶ τῶν αἰμορραγιῶν ἢ καὶ φαρμάκοις τισὶ περαθέντες ἢ ἔξωθεν αὐτοῖς ἀντὶ κρίματος ἐπιβληθέντες οὐκ ἀλόγως ἀκούεσθαι δοκοῦσιν ἐν τῇ προκειμένῃ ῥήσει. προσύκει γὰρ

in exemplaribus accumulata sit. Qui profecto de his et semel differere audiverit, eum meminisse decet, in singulis enim erroribus eadem repetere longum est. Concedentes autem incorruptum textum esse hujusmodi, prolapsura sane quum cito procidunt, deteriora sunt, inquiremus de quibus haec proferantur, utrum de quibusdam corporis partibus, an de fasciis aut topicis quae partibus affectis ad curationem admoventur, cujus sortis sunt cataplasmata, medicamenta, linamenta et laquei. Nam praeter haec tria genera hujusmodi nullum conspicitur quod ab affectis corporibus excidere valeat. Atque etiam ab hujus libri interpretibus eorum unumquodque explicatum est, non sola tria, quamquam si cui singula probabilia esse apparuerint, omnia quoque videri poterunt. At vero mihi linamenta quidem vel sola saepe, ut ad sanguinis profluvium imposita vel etiam medicamentis quibusdam imbuta vel extrinsecus ipsis ad remoram admota, non praeter rationem hoc in textu percipi videntur. Conducit enim

Ed. Chart. XII. [58. 59.]

Ed. Bas. V. (683.)

αὐτοὺς ἀποπεσεῖν μὲν πάντως, οὐ μὴν ἀποπεσεῖν ταχέως, ὥσπερ οὐδὲ τοὺς βρόχους, ἀλλ' ὅταν ἀκριβῶς ἐκπνήσαντος τοῦ μορίου σὰρξ ἐπιτραφῇ τε καὶ περιτραφῇ τοῖς αἰμορροαγοῦσιν ἀγγείοις. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰς ἀπὸ τῶν καντηρίων ἢ φαρμάκων καυστικῶν γενομένας ἐσχάρας, οὐ χρὴ ταχέως ἀποπίπτειν, ἀλλὰ μετὰ πολλὰ φάρμακα τὰ μὲν ὑγρὰ σπηδονώδεις ἐκχεόμενα, τὰ δὲ ἐπιπατιόμενα ξηρὰ, τὰ δὲ κατὰ σπληνικῶν ἢ ὑδρικῶν ἐπιτιθέμενα μεγάλως ὀνίνησιν, ὅταν μὴ ταχέως ἀποπέσῃ· καὶ κατὰ ἄλλων δὲ μορίων καὶ διαθέσεων ἐπιτιθέμενα φάρμακα τῶν ἐχεκόλλων ὀνομαζομένων ὀνίνησι μεγάλως χρονίζοντα· καὶ γὰρ ἐπὶ καταγμάτων καὶ μασχαλῶν ὀλισθημάτων συνεχῶς γιγνομένων, ἔτι δὲ ποδαγρικῶν, ἰσχιαδικῶν τε καὶ νεφριτικῶν καὶ πάντων ἀρθριτικῶν, κεφαλαίας τε καὶ ἄλλων οὐκ ὀλίγων ἐπειράθημεν ὠφελούντων φαρμάκων, εἰ μὴ ταχέως ἀποπέσοι. τούτων δὲ αὐτῶν ὅσα μὲν ἐχέκολλα καλεῖται, διὰ τὸ θυσαπολύτως κεκολλῆσθαι καὶ τοῦ χρώματος ἔχουσθαι, [59] οὐδεμιᾶς ἐπι-

ea prorsus decidere, non tamen cito prolabi, quemadmodum neque laqueos, sed quum partis suppuratione peracta caro producta fuerit et circa venas sanguinem fundentes increverit. Atque eodem modo crustas a cauteriis aut medicamentis inurentibus inductas cito cadere non oportet, sed multis post admotis medicamentis, quae partim liquida putrescentibus partibus effunduntur, partim arida quae lienosis aut hydropicis imposita magnopere profunt, quum cito non prolabuntur. Quae ceteris quoque partibus et affectibus imponuntur medicamenta ex eorum genere quae glutinosa echecolla nominantur, si diu immorentur, admodum juvant. Etenim ad fracturas et armorum luxationes, quae multoties oboriuntur, praeterea podagricos, ischiadicos, nephriticos et omnes arthriticos cruciatus, cephalaeas quoque et ceteros non paucos affectus medicamenta contulisse experti sumus, nisi celerius deciderint. Ex his autem ipsis quaecunque glutinantia vocantur, quod soluta difficile agglutinata sint et corpori adhaerescant, nullam

Ed. Chart. XII. [59.]

Ed. Bas. V. (683. 684.)

δέσεως χρήξει. τινὰ δὲ εἰ μὴ κρατοῖτο πρὸς τῶν ἐπιδέσμων ἀποπίπτει, περὶ ὧν νῦν ὁ λόγος ἐστὶν αὐτῷ. φησὶν οὖν· τὰ δὲ ὡς μῆτε πιεῖν μῆτε ἀποπίπτειν, ὡς εἰ καὶ οὕτως ἂν εἶπεν· ὅσα δὲ μὴ συμφέρει φάρμακα ταχέως ἀποπесεῖν, ταῦτα ἐπιδεῖν οὕτως, ὡς πιεῖσθαι μὲν ὑπὸ τῆς ἐπιδέσεως τὸ πεπονθὸς μόριον, ἀσφαλῶς δὲ κρατεῖσθαι τὸ μὴ ἀποπίπτειν ἴσον δύναται. τὸ μὲν οὖν τῶν ἔξωθεν ἐπιτιθεμένων αὐτάρκως ὁ λόγος ἐξίσταται. περὶ δὲ τῶν μερῶν τοῦ σώματος ἐφεξῆς ἴδωμεν, εἰ καὶ τούτοις ἀληθὲς ἐστὶν ὅσα μέλλει πάντως ἀποπесεῖσθαι, ταῦτα χρὴ μῆτε ταχέως ἀποπесεῖν. ἔνιοι γὰρ οἴονται ψευδῇ τὸν λόγον τοῦτον ὑπὸ τῶν σεσηπότων ἑξαπατώμενοι μορίων, ἃ διὰ ταχέων ἐκκοπῆναι προσήκει. τοῦτο μὲν ἀληθὲς ἐστὶν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ λεγόμενον, οὐ μὴν ἐκείνῳ γε μάχεται. διαφέρει γὰρ πάμπολυ τοῦ μέλλειν τῷ δεῖσθαι τῶν ἐκκοπάντων αὐτό. πολλάκις γὰρ ἀποσχίδες ὀστέων καὶ λεπίδες ἀποπίπτου- (684) σιν ἐν τῷ χρόνῳ καὶ βέλτιον αἰταῖς ἐστὶν ὑπὸ τῆς φύσεως ὠθουμένοις κατὰ βραχὺ τὴν ἔκπτωσιν ἔχειν ἐν χρόνῳ, οὐ

deligationem desiderant. Quaedam vero nisi fasciis continueantur, decidunt, de quibus ipsi nunc est oratio. Dicit itaque: *sed haec ita ut neque premant neque procidant*; ac si quoque ita pronunciaverit. Quaecunque vero medicamenta cito procidere non confert, haec ita vincienda sunt, ut a deligatione pars affecta non oneretur, sed firme continueatur, quod peraeque valet ac non decidere. Quod igitur ad ea spectat medicamenta quae foris admoventur, id satis explanavit oratio. De partibus autem corporis deinceps perspiciamus, num etsi his verum est, quaecunque omnino prolapsura sunt celeriter prolabi non oporteat. Nonnulli siquidem hanc orationem falsam existimant putrescentibus partibus decepti, quas celeriter excidere convenit. Id autem sane quod pronunciatur per se verum est, non tamen illi repugnat. Differt enim multopere quod prolapsurum est ab eo quod excidere oportet. Saepe namque ossium schidia et squamulae tempore decidunt. Atque praestat ipsa a natura impulsam paulatim dato tempore

Ed. Chart. XII. [59.]

Ed. Bas. V. (684.)

διὰ φαρμάκων ἐρεθισθεῖσιν ἢ δι' ὀργάνων ἐκλυθεῖσιν. ὅσα γὰρ ὑπὸ βίας ἀθρόως ὑποσπᾶται, συριγγώδεις ἐργάζεται κοιλότητος, ὅσα δὲ ὑποφνουσῆς ἤτοι πωροειδοῦς τινος ἢ σαρκὸς ἐκπεσόντων, τῆς ἐκπτώσεως δεομένων εὐθέως φαίνεται πλήρη καὶ διὰ ταχέων ἐπουλοῦνται προσαχθέντος αἵ- τοῖς, μετρίως ξηραίνοντος καὶ στύφοντος φαρμάκου. καὶ νευρώδη δὲ τινα καὶ ὑμενώδη σώματα πολλάκις ἐκπίπτει, διαπνύσκοντα μὲν ἀκινδύνως ἐν χρόνῳ πλείονι κατὰ βραχὺ, βιάσθέντα δὲ ὑπὸ φαρμάκων βιαίων, ἤγουν δριμέων ἢ δι' ὀργάνου τινὸς ἢ διὰ τῶν ἡμετέρων δακτύλων ἀποσπασθέντα συμπαθείας ἐπάγεται τῶν ὑπολειπομένων μορίων καὶ φλεγμῆναι καὶ πυρεῖλαι καὶ παραφρονῆσαι καὶ σπασθῆναι. ἐπὶ τὸ λοιπὸν μὲν οὖν ἤδη καὶ τρίτον ἀφικόμεθα γένος τῶν λεγομένων ἀποπίπτειν, ὅπερ ἐστὶν ὡς ᾠθήθησάν τινες, οἱ ἐπί- δεσμοι. τούτους οὖν φασιν, ὅταν ὥσι χαλαροὶ καὶ μέλλωσι πάντως ἀποπίπτειν, ἄμεινον ἐν πλείονι χρόνῳ τὴν ἀπό- πτωσιν ἔχειν, ἀλλ' ἔστι τοῦτο ψευδές. ἄμεινον οὐ κατὰ χρόνον ἀποπεσεῖν κακῶς περιβεβλημένα τοῖς πεπονθόσι μο-

quam medicamentis excitata aut dissoluta instrumentis ex- cidere. Nam quaecunque violentia confertim divelluntur, fistulosas cavitates efficiunt. Quaecunque vero aut callo quodam aut carne subcrescente prolapsura prolapsionem desiderant, quam primum plena conspiciuntur et cicatrice celeriter obducuntur, ipsis admoto exsiccante et adstrin- gente medicamento. At nervosa quaedam et membranosa corpora saepius excidunt; citra quidem periculum majori tempore suppurantia; vehementioribus vero medicamentis sive acribus coacta aut instrumento aliquo aut nostris di- gitis avulsa reliquarum partium condolentias et inflamma- tiones, febres, deliria et convulsiones invehunt. Jam vero ad reliquum tertiumque devenimus genus eorum quae pro- labi diximus, quae sunt, ut nonnullis placuit, fasciae. Has igitur quum laxae et prolapsurae sunt, omnino deci- dere proferunt, quas longiori tempore prolapsionem habere magis conducit. Verum hoc falsum est; praestat enim male involutas affectis partibus fascias non tempore, sed

Ed. Chart. XII. [59.]

Ed. Bas. V. (684.)

ρίοις, ἀλλ' ὅτι τάχιστα· μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἀναμένειν ἀποπεσεῖν αὐτὰ προσῆκεν, ἀλλ' αὐτὸν ἐν τάχει λύσαντα τὴν ἐπίδεσιν αὐτοῖς ἐπιδῆσαι συμμείρως, ὅθεν ἐνιοὶ τῶν οὕτως ἐξηγησαμένων ὁμολογοῦσι μὲν ἄμεινον ταχέως ἀποπεσεῖν τοὺς χαλαροὺς ἐπιδέσμονς. ἑλλιπὲς δὲ καὶ οὕτως ἐστὶ τὸ λεγόμενον, εἰ μὴ πρὸς αὐτῷ καὶ ἄλλο τι συνυπακούσειεν, ὥστε γενέσθαι τὴν ὅλην ῥῆσιν τοιάνδε. τὰ μέλλοντα ἀποπίπτειν, κακίῳ τῶν ταχέως ἀποπιπόντων, τὰ χρόνῳ πλεονυ συγκείμενα. συγχωρηθέντος δὲ καὶ τούτου τοῦ ἀποπίπτειν οὐ πιθανὸν ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπιδέσμων εἰρῆσθαι. τίς γὰρ ἀναμένει χρόνον τοσοῦτον ἐν μέλλουσιν ἀποπίπτειν αὐτομάτοις, δυνάμενος ἐν τάχει λύσαι καὶ ἐπιδῆσαι καλῶς; ἕτεροι δὲ ἐπὶ τούναντίον ἐκτραπέντες ἀληθῆ· μὲν εἶπον λόγον, ἐξηγήσαντο δὲ βιαίως τὴν λέξιν. πῶς γὰρ οὐδὲ βιαίον ἐστὶν οὕτως ἀκοῦσαι, τὰ δὲ μέλλοντα ἀποπίπτειν κακίῳ μὲν ἐστὶ τῶν μὴ ἀποπιπόντων. ἄμεινον δ' αὐτοῖς ταχέως ἀποπεσεῖν, ἵνα περιγράψαντες ἐν μιᾷ διανοίᾳ τὸ πρότερον μέρος τῆς ῥήσεως ἄχρι τοῦ τὰ μέλλοντα ἀποπίπτειν κακίῳ,

quam celeriter excidere. Neque vero ipsae quoad exciderint exspectandae sunt, sed ipsi quam primum soluta deligatione rursus alia deligatio construenda est. Unde eorum qui sic explicaverint nonnulli satius esse concedunt laxatas fascias celeriter excidere. Quod autem ita pronuntiatur mutilum est, nisi ad rem eandem referatur et quiddam aliud simul intelligatur, ut universa oratio sit huiusmodi: prolapsura quum diutius subjacent, deteriora sunt celeriter prolabantibus. Hoc autem concessio, excidere de aliis fasciis enunciari non creditur. Quis enim in sponte prolapsuris tanto tempore exspectat, quum celeriter solvere et concinne devincire queat? Alii vero in contrariam sententiam abducti veram quidem orationem protulerunt, sed violenter dictionem explicarunt. Quomodo namque violentum non est sic accipere? At prolapsura deteriora quidem sunt non prolabantibus. Praecliterit autem ipsis celeriter excidere, quo priore orationis parte in unam sententiam coercita; prolapsura deteriora

Ed. Chart. XII. [59. 60.]

Ed. Bas. V. (684.)

παλιν δ' ἀφ' ἑτέρας ἀρχῆς ἀναγνώμεν τὸ διὰ ταχέως ἀπο-
πεσόντων, ὅπερ ἐστὶ ταχέως ἀποπεσέτω. βιαίως δέ, [60]
ὥς ἔφην, ἢ ἐξηγήσεις αὕτη κατὰ τὸ καλούμενον σύναρθρον
εἶδος τῆς ἐρμηνείας, μεμνημένοι μετὰ τοῦ καὶ ψεύδος εἶναι
τὸ λεγόμενον ἐν τῷ καθόλου, τὰ δὲ μέλλοντα ἀποπίπτειν
κακίῳ. πολλὰ γὰρ ἐπ' ἀγαθῷ ἀπόπτωσιν ἔχει. βέλτιον
οὖν ἐστίν, ὥς ἔφην, ἀκούειν ἐπὶ τε τῶν ἔξωθεν ἐπιτιθεμέ-
νων καὶ τῶν πάντων ἀποπεσουσμένων μορίων εἰρῆσθαι τὸν
λόγον, ἀποχωρίσαντα ἐπιδέσμου καὶ τῆς ὑστάτης ἄρτι λελε-
γμένης ἐξηγήσεως.

κδ'.

*Ὡν δὲ ἔχεται ἐπίδεσις ἢ ὑπόδεσις ἢ ἀμφότερα.

Προσυπακοῦσαι δεῖ τὰ δέ ἐστιν, εἴτα ἐξῆς ἀναγινώ-
σκειν, ὑπόδεσις μὲν αἰτίῃ ἀφεσιεῶτα προστεῖλαι, καὶ τὰ
ἄλλα τὰ τούτων ἐφεξῆς. κέχρηται δὲ τῷ ἔχεται ῥήματι
σημαίνων δι' αὐτοῦ τὸ οἷον ἐφίεται καὶ ἀντιποιεῖται καὶ

sunt. Rursus autem ab altero principio orsi legamus:
quum celeriter prolabuntur, quod est cito excidunt. Si
vero violenter, ut diximus, explicatio ipsa existit juxta
figuram loquutionis quae articulata vocatur. Atque etiam
hujus rei sumus memores, falsum esse quod in universum
dicitur prolapsura sane deteriora: multa siquidem ad uti-
litatem prolapsionem habent. Melius est igitur, ut dixi-
mus, pro iis quae foris admoventur et omnibus prolapsu-
ris partibus orationem accipi, quae fascias et postremam
nuper explicatam interpretationem abjicit.

XXIV.

Quae spectat deligatio aut subligatio aut utraque haec sunt.

Haec sunt subaudire decet, postea deinceps legere
subligatio quidem causa est, qua quae abscesserunt addu-
cantur et quae cetera sequuntur. Usus autem est verbo
ἔχεται spectat, quo significat quasi appetit, occupat, inten-

Ed. Chart. XII. [60.]

Ed. Bas, V. (684.)

στοχάζεται. ἅπερ αὖ ἅπαντα δυνάμει ταῦτόν δι' ὅλοι τῶ
 τίνες αἱ δυνάμεις εἰσὶ τῆς ἐπιδέσεως καὶ τίνα τὰ ἔργα. λέγω
 δὲ ἔργα νῦν οὐ τὰς ἐνεργείας, ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματα. κα-
 θάπερ οἰκοδόμου μὲν ἔργον ἦ. οἰκία, τέκτονος δὲ σκιμπόδιον,
 ὑφάντου δὲ ἱμάτιον. ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιδέσεως καὶ μάλιστα
 τῆς καταγματικῆς οἱ μὲν πρὸ τῶν σπληνῶν ἐπίδεσμοι πα-
 ραλαμβανόμενοι δύο, ἕτεροι δὲ μετὰ τοὺς σπλήνας. ἴδιον
 οὖν ὄνομα κατὰ τῶν πρώτων δυοῖν Ἱπποκράτης ἔθετο τὰς
 ὑποδεσμίδας, αὐτὴν τε τὴν ὑπ' αὐτῶν γιγνομένην ἐπίδεσιν
 ὑπόδεσιν ἐκάλεσεν. ἐφεξῆς ἀκούσωμεν αὐτοῦ λέγοντος ὅσα
 δύναται ποιεῖν ἢ τε ἰδίως ὑπόδεσις ὀνομαζομένη καὶ κοι-
 νῶς ἐπίδεσις. ἔδει μὲν δὴ κατὰ τὴν προτέραν ῥῆσιν εἰρη-
 σθαι, τίνων ἕνεκεν ἢ ἐπίδεσις ὑπὸ τῶν ἱατρῶν γίγνεται,
 καθάπερ ἐν ἀρχῇ διαιρεῖται, τὰ μὲν αὐτῆς ἰᾶσθαι λέγων,
 τὰ δὲ τοῖς ἰωμένοις ὑπηρετεῖν. καὶ ταῦτα πῶς γιγνομένη
 τῶν εἰρημένων ἕκαστον ἰάσεται· πρὸς γὰρ τὸν σκοπὸν τῆς
 ἰάσεως ἀποβλέποντες ἐξευρήσομεν τὴν προσήκουσαν ἐπίδε-
 σιν, αὐτὸν δὲ τὸν σκοπὸν ἐνδείξεται τὸ θεραπευόμενον πά-

dit. Quae rursus omnia idem facultate declarant, quae
 nimirum sint deligationis vires et quae opera. Voco au-
 tem nunc opera non operas, sed affectus, quemadmodum
 domus aedificatoris opus, fabri lectus, textoris vestimen-
 tum. Itaque in deligatione ac praesertim catagmatica (ad
 fracturas) ante splenia fasciae duae obvolvuntur, aliae vero
 post injecta splenia. Proprium quidem nomen primis dua-
 bus imposuit Hippocrates, quas hypodesmidas *subfasciolas*,
 ipsam vero quae sub ipsis struitur deligationem vocitavit.
 Audiamus deinceps ipsum dicentem quae praestare queat
 siue proprie subligatio siue communiter deligatio nominata.
 Decebat profecto priore textu explicare quas ob res a
 medicis deligatio struatur, quomodo per initia partitus
 est, quum alias quidem mederi afferat, alias vero meden-
 tibus inservire. Tum has ob causas qua via construenda
 deligatio praedictorum unicuique medebitur. Ad sanatio-
 nis siquidem scopum respicientes decentem deligationem
 inveniemus. Ipsum autem scopum curandus affectus indi-

Ed. Chart. XII. [60. 61.]

Ed. Bas. V. (684.)

θος· οὐ μὴν ὁ Ἱπποκράτης οὕτως ἔγραψεν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐπιδέσεως, ὁποῖαν χρὴ γίνεσθαι διελθὼν ἄχρι νῦν, ἐπὶ τε τὰ ἔργα καὶ τὴν δύναμιν αὐτῆς ἦκεν.

κέ'.

[61] Ὑπόδεσις μὲν αἰτίη, ὥστε ἡ ἀφεστέωτα προστεῖλαι ἢ ἐκπεπταμένα συστεῖλαι ἢ ξυνεσταλμένα διαστεῖλαι ἢ διεστρομμένα διορθῶσαι ἢ τὰναντία.

Ἀφεστέωτα πάντα καλεῖ νῦν ὅσα κατὰ φύσιν μὲν ἔχοντος σώματος ἥνωτό τισι μορίοις ἑτέροις ἢ ἐπέψαυσεν αὐτῶν. ἐν δὲ τῷ παρὰ φύσιν ἔχειν οὐκ ἐν φυλάττει τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν ψαῦσιν· ἔνωσις μὲν γὰρ ἅπασι καὶ κατὰ γμασιν, ἔλκεσί τε καὶ ῥήγμασι καὶ θλάσμασι διαφέρει. ψαῦσις δὲ ἐν ἀποστήμασι καὶ κόλποις, ἐμφυσήμασι τε καὶ οἰδήμασιν. ἐκπεπταμένα δὲ καλεῖ τὰ πλείστην διάθεσιν ἀπ' ἀλλήλων ἔχοντα, γίνεται δὲ αὐτὸ κατὰ διττὸν τρόπον, ἥτοι δι' ὅλων αὐτῶν ἢ κατὰ χεῖλη μόνα. οἷ γε μὴν σκοποὶ τῆς

cabit, non tamen ita scripsit Hippocrates, verum quum de deligatione qualem construere oporteat huc usque disse-ruit, ad ipsius opera et facultates accessit.

XXV.

Subligatio quidem causa est, ut aut quae abscefferunt ad-ducantur aut expassa coarctentur aut contracta didu- cantur aut perversa dirigantur aut contraria.

Quae abscefferunt omnia hic vocat, quae corpore se- cundum naturam se habente quibusdam aliis partibus uniebantur aut ipsas contingebant. Eo vero qui praeter naturam est habitu, non amplius unitatem et contractum tuetur. Unitas quidem omnibus fracturis, ulceribus, fis- suris et contusionibus contraria opitulatur; contactus vero abscessibus, sinibus, inflationibus et tumoribus. Expassa vero appellat quae plurimam inter se distantiam sortiun- tur. Id autem duobus modis contingit aut ipsis totis aut

Ed. Chart. XII. [61.]

Ed. Bas. V. (684.)

ιάσεως τῶν μὲν ἀφαιστώτων προστεῖλαι, τῶν δὲ ἐκπεπτα-
μένων συστεῖλαι, τῶν δὲ διεστραμμένων διορθῶσαι, κοινὸν
ἀπάντων ἐστὶ τῶν εἰρημένων ἐπανορθοῦσθαι καὶ διορθοῦ-
σθαι τῶν Ἑλλήνων λεγόντων, ὅσα περ ἂν ἐκβεβλημένα καθ'
ὄντιναοῦν τρόπον εἰς ἑμμετρον ἐπανάγομεν κατὰστασιν. οἱ
μὲν δὴ σκοποὶ τῆς ἐπιδέσεως οἷδε εἰσὶν ἡ δύναμις δὲ αὐ-
τῶν οὐ τούτων μόνων ἐστὶ ποιητικὴ τῶν σκοπῶν, ἀλλὰ καὶ
τῶν ἐναντίων ἐνίοτε, κατορθουμένης μὲν τούτων, ἀμαρτα-
νούσης δὲ τῶν ἐναντίων. εἰκότως οὖν ἐπὶ τελευτῇ τῆς ῥή-
σεως εἶπεν ἡ τάναντία. προὔκειτο γὰρ αὐτῷ τί δύναται
ποιεῖν ὑπόδεσις εἰπεῖν, οὐ περὶ μόνης τῆς ἀγαθῆς διελθεῖν.
ἐν ἀρχῇ γέ τοι τῆς ῥήσεως, ἐφ' ᾧ δὲ ἔχεται ἡ ἐπιδέσις
ἡ ὑπόδεσις ἡ ἀμφοτέρω περὶ πάσης ἐπιδέσεως, οὐ περὶ τῆς
ἀρίστης μόνον τὸν λόγον ποιούμενος. εἰ δὲ καὶ περὶ τῆς
ἀγαθῆς μόνης ἐπιδέσεως ἐνταῦθά τις αὐτῷ βούλοιτο εἶναι
τὸν λόγον, ἡ κατὰ τὴν τελευτήν προσθήκη τόνδε τὸν νοῦν
ἔξει. ὥς ἐν τῷ παρὰ φίσιν ἔχειν τὰ μὲν ἐστὶν ἀφαιστώτα,
τὰ δὲ ἐκπεπταμένα, τὰ δὲ διεστραμμένα. καὶ τὸν αὐτὸν

labris folis diductis. Porro curationis scopi sunt abscessa
adducere, expassa coarctare, perversa dirigere, quod pro-
nunciatis omnibus commune est, quum instaurare ac diri-
gere Graeci dicant quascunque partes quocunque modo
ejectas ad moderatum statum reducimus. Hi sane sunt
deligationis scopi. Ipsorum autem scoporum vis non haec
sola, verum etiam interdum contraria efficit. Illa quidem
quum instaurat; contraria vero, quum delinquit. Jure
igitur in orationis extremo protulit aut contraria. Pro-
positum erat enim ipsi quid efficere valeat subligatio pro-
nunciare, non de sola optima differere. In principio sane
hujus orationis, quae spectat deligatio aut subligatio aut
utraque, de omni deligatione, non de optima solum ora-
tionem habuit. Si quis tamen de optima sola deligatione
hic orationem esse velit, in ejus extremo additio hanc
sententiam consequetur. Quemadmodum in habitu prae-
ter naturam alia abscessa alia expassa alia perversa
sunt. Eodem modo alii affectus contrarii oboriuntur.

Ed. Chart. XII. [61. 62.]

Ed. Bas. V. (684. 685.)

τρόπον ἕτερα πάντα τοῖσις ἐστὶν ἐναντία· τοῦ γὰρ ὑγιαίνοντος σώματος ἔχοντος συμμετρῶς ἅπαν πάθος ἐν τῷ διαφθεῖρεσθαι τὴν συμμετρίαν γεννᾶται. εἴπερ οὖν ὅσα τὴν κατὰ φύσιν ἔχοντα κατασκευὴν ἤνωτό τισιν ἢ ἔψαυσεν, ὅταν ἦτοι τὴν ἔνωσιν ἢ τὴν ψαῦσιν ἀπολέσῃ, πεπονθέναι τε καὶ παρὰ φύσιν ἔχειν αὐτὰ φάμεν ὡσαύτως. ὅσα δὲ μήθ' ἤνωτο μήτ' ἔψαυσεν, ἵνα ἂν ἐνωθῇ τε καὶ ψαύσῃ, νοσεῖν αὐτὸ (685) ποιήσκειν. ἐναντία οὖν ταῦτα τῆς ἐπανορθώσεως· ἐπεναντίον δὲ ἥσεται τοῖς σκοποῖς, ἀλλ' ὡς δόξῃ τινὰ μάχεσθαι τῷ λόγῳ τὰ τοῖς διαστραμμένοις ἀντικείμενα, καλούμενα δὲ εὐθέα. δεήσει τοιγαροῦν, ὅσον ἐπὶ τῷ προειρημένῳ λόγῳ, καὶ ταῦτα διαστρέφειν, ὅπερ οὐκέτι τῆς ἀγαθῆς ἐπιδέσεως ἔργον, ἀλλὰ τῆς ἡμαρ- [62] τημένης ὑπάρχει. ἀναμνησθεῖς οὖν τις ὧν εἶπεν Ἰπποκράτης ἐπὶ μηροῦ καὶ βραχίονος γινώσεται τὴν ἐν αὐτοῖς εὐθύτητα παρὰ φύσιν οὔσαν, ἥς τὸ ἔξω καὶ πρόσω κεκύρτωται φύσει· καὶ τις ἐπιλαθόμενος τὸν καταγέντα καυληθδὸν ἢ μηρόν, ἢ βραχίονα διέπλασε μὲν πρῶτον εὐθύν, ὕστερον δὲ καὶ

Nam sano existente corpore commoderate se habente omnis pravus affectus in commoderationis jactura procreatur. Ergo si quaecunque naturalem structuram sortita cum quibusdam coierint aut quaedam contigerint, quum vel unitatem vel contactum perdiderint, ipsa aegrotare et contra naturam se habere similiter dixerimus. Quae vero neque coalescebant neque se contingebant, quo etiam in unum coeant et sese contingant, eadem aegrotare concitaverint. Quare haec directionis contraria sunt. Contrarium vero scopis indicabitur. Verum quaedam cum ratione pugnare videbuntur cum perversis opposita, quae directa vacantur. Quapropter oportebit, quantum praedicta oratione colligitur, et haec pervertere quod non amplius idoneae deligationis, sed alienae opus existit. Si quis meminerit eorum quae de femore et brachio tradidit Hippocrates, his directionem praeter naturam esse noverit, cujus pars exterior et anterior natura gibba sit. At aliquem latuit aut femur aut brachium canlice *transversim* fractum esse.

Ed. Chart. XII. [62.] Ed. Bas. V. (685.)
περιρρόμενον ἐν τούτῳ τῷ σχήματι περιεῖλον· ἀλλ' ὃ τε
προσεσχηκῶς τὸν νοῦν τῷ φυσικῷ σχήματι τῶν ὀστέων καὶ
φυλάττειν αὐτὸ μεμνημένος, ἐὰν μηδέπω πεπωρωμένῳ καὶ
ἐντυχῶν, ὕδατα μετὰ ἐλαίου πολλοῦ καταντλήσας, εἴτα δια-
τείνας ἰσχυρῶς, πρῶτον μὲν κατέαξεν, ὥς ἐξ ἀρχῆς ἦν κα-
τεαγός, ἐφεξῆς δὲ ἐν τῷ κατὰ φύσιν σχήματι διέπλασε καὶ
μετὰ ταῦτα ἐπέτρεψε τῇ φύσει πωρῶσαι τὸ κατεαγός ἐν τού-
τῳ τῷ σχήματι. ὥστε ἀληθές ἐστι τὸ μὴ μόνον ἄκοντας
τοὺς ἰατροὺς διὰ τῶν μοχθηρῶν ἐπιδέσεων τάναντία τῶν
εἰρημένων ἀγαθῶν ἐργάζεσθαι περὶ τοὺς κάμνοντας, ἀλλὰ
καὶ τοὺς ἀρίστους, ἐξεπίτηδες ὅσα μὲν παρὰ φύσιν ἐνδεδί-
πλωται πρὸς τὸναντίον ἀπάγοντας ἐκτρέπειν, ὅσα δὲ συμ-
πέφυκε, διαλύειν τούτων τὴν σύμφυσιν. εἶδομεν οὖν ἐνίων
τὴν ἐφέλκωσιν καὶ δακτύλους συμφύντας καὶ χεῖλη καὶ βλέ-
φαρα. σκοποὶ μὲν οὗτοι τῆς τῶν εἰρημένων παθῶν ἰά-
σεως· ἐκάστου δ' αὐτῶν τὴν οἰκείαν ἐπίδεσιν ἐξῆς διδά-
σκει, πρότερον εἰπὼν περὶ τῶν ὀθονίων ὅποια χρὴ παρε-
σκευάσθαι διὰ τῆς ἐχομένης λέξεως.

Primo quidem directum conformavit; deinde vero callo
glutinandum hac in figura obvolvit; verum quum natu-
rali ossium habitui mentem adhibuit ipsumque servare me-
minit. Si nondum callo inducto coierit, aquam cum oleo
copioso perfudit. Deinde vehementer extensum primo
quidem perfregit, ut ab initio fractum erat; postea vero
in naturali figura conformavit; tum demum fractum os
hac in figura callescere naturae commisit. Quare verum
est non solum imprudentes medicos per vitiosas deligatio-
nes probis enarratis contraria aegrotantibus efficere, verum
etiam sapientissimos consulto, quae praeter naturam dupli-
catas in contrarium adducentes ipsi advertunt; quae vero
coaluerunt, eorum coalitum dissolvunt. Vidimus enim
nonnullorum exulceratione etiam digitos coalescere et
labra et palpebras. Hi sane sunt dictorum affectuum
curationis scopi. Propriam autem horum singulorum
deligationem serie docet, atque in primis de fasciis
quales parari oporteat praesenti oratione pronunciat.

κατ'.

Παρασκευάζειν δὲ ὀθόνια κοῦφα, λεπτά, μαλθακά, καθαρὰ, πλατιά, μὴ ἔχοντα συρράφας, μηδ' ἐξιστίας καὶ ὑγεία, ὥστε τανύεν φέρειν καὶ ὀλίγω κρέσσω, μὴ ξηρὰ, ἀλλ' εὐχυμα χυμῷ ᾧ ἕκαστα σίνιτροφα.

Εἶρηκεν οὖν πρόσθεν ἤδη περὶ τῶν ὀθονίων ἐλλιπέστερον, ᾧ καὶ δῆλον ὡς οὐδὲν ἠκρίβωται τότε πρὸς ἐκδοσιν, ἀλλ' οὗτ' ὑπὸ νύκτων, ὅτι μετὰ τὸν Ἰπποκράτους θάνατον ἐδοξάσθη οὐδεὶς, οὐδὲ καὶ βραχυλόγῳ κατὰ σύγγραμμά τι περὶ τῶν αὐτῶν εἰπεῖν· ἀλλ' ἦτοι τὰ νῦν εἰρημένα περιεῖλεν ἂν ἢ τὰ πρόσθεν. ἔμπροσθεν μὲν γὰρ οὕτως ἔγραψεν, ἐπιδέσματα καθαρὰ, κοῦφα, λεπτά, μαλθακά. ἐθῆκε δὲ νῦν τότε πλατιά δεῖν ὑπάρχειν αὐτὰ καὶ μὴ ἔχοντα συρράφας μηδὲ ἐξιστίας, ὑγεία τε μὴ μόνον ἄχρι τοῦ ῥαγῆναι ταθέντα βιαιότερον, ἀλλὰ καὶ περαιτέρω, τουτέστιν εὔτονα ἔχειν καὶ ἰσχυρὰ χάριν τῆς ἀσφαλεστέρας κρατή-

XXVI.

Jam vero fasciae parandae sunt, leves, tenues, molles, mundaе, latae, nullas futuras, nullas exstantias habentes, atque ita validae ut extensionem ferant pauloque fortiores, non aridae, sed liquore madentes, quo quaeque inebriari consueverunt.

Jam vero de fasciis minime integra pronunciavit, quo etiam patet tum hunc librum nequaquam ab Hippocrate, imo neque ab ejus filiis ad editionem accurate digestum fuisse, quod post Hippocratis obitum nemo, ne etiam brevi oratione aliquo in opere de iis differere visus sit. Verum aut qua nunc aut qua ante pronunciata sunt amputavit. Etenim antea ita scripsit: fasciae mundaе, leves, tenues, molles. Nunc et eodem tempore constituit ipsas latas esse oportere, nullas futuras, nullas exstantias habentes neque solum hucusque validas, ut violentius extensae rumpan- tur, verum etiam amplius, hoc est solidae et robustae

Ed. Chart. XII. [62. 63.]

Ed. Bas. V. (685.)

σεως. ἀλλὰ καὶ τὸ μήτε συρράφας ἔχειν ἀνωμάλως προσ-
πίπτοντα μήτε τὰς καλουμένας ἑξιστίας, αἵτινες ἐν τοῖς
ὑφαινωμένοις συμβαίνουσιν, ἐνίοτε μὲν ἐξεπίτηδες, ἐνίοτε δὲ
ἀκουσίως γίνονται προμήκεις ἑξοχαί, ποτὲ μὲν αὐτῆς τῆς
κρόκης, ἔστι δὲ ὅτε καὶ τῆς πορφύρας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς
καλουμένας παρυφάς ἑκοῦσαι, τοῦτο πράττουσι διὰ παντὸς
αἱ [63] γυναῖκες. ἅπαντα οὖν ταῦτα φυλάττειν κελεύει.
τὸ δὲ πλατῖα δεῖν εἶναι τὰ ὀθόνια τῶν ἀμελῶς ἐρμηνευο-
μένων ἐστίν· εἰ μὲν γὰρ ὡς πρὸς τὰ στενὰ προβάλλοιτο,
μνήσεται τις αὐτὰ πρὸς τὰ περαιτέρω τοῦ προσήκοντος
πεπλατυμένα παραβαλὼν ἑγκαλεῖν. εἰ δὲ πρὸς τὰ σίμμετρα,
μοχθηρὸν ἅπαν ἐστὶ τὸ τοῦ συμμέτρου παραλλάττον ἐφ'
ἑκάτερα, κατὰ τε πρόσθεσιν καὶ ἀφαίρεσιν. περὶ δὲ τῶν
λεπτῶν καὶ κούφων καὶ μαλθακῶν καὶ καθαρῶν τῆς χρείας
ἐμπροσθεν εἴρηται. τὸ δὲ μὴ ξηρὰ, ἀλλ' εὐχυμα χυμῷ ᾧ
ἑκαστα σὺν τροφα, λέλεκται μίντοι καὶ αὐτὸ περὶ τῶν ὀθο-
νίων. ὁ λογισμὸς δὲ τῆς συμβουλῆς οὐκ ἄδηλος. ἀξιοῖ δὲ
αὐτὰ μηδέποτε παραλαμβάνεσθαι σκληρὰ κατὰ μηδεμίαν

sint securioris comprehensionis gratia. At vero imperat
neque futuras inaequaliter procumbentes fortiri neque vo-
catas exstantias iis quae ordiuntur texturis accidunt, in-
terdum de industria, interdum inconsulto oblongae exstant
eminentiae, modo ex ipsa trama, modo etiam ex purpura.
Sed et in attextis vestibus quas παρυφάς vocitant, consul-
tae id semper elaborant mulieres. Haec autem omnia
cavere jubet. At quod latas esse fascias oporteat, ad ea
id spectat quae oscitanter explicantur. Si quis enim prout
ad angustias appulerit, meminerit improbare cum iis con-
ferens quae ulterius quam deceat latiores sunt. Si vero
ad commodatas, quod a commodato ad utrasque tum
additione tum detractioe aberrat, id omne vitiosum est.
At de tennium, levium, mollium et mundarum usu supe-
rius dictum est. Quod pronunciat non aridae, sed liquore
madentes, quo quaeque inebriari consueverunt, id quoque
de fasciis pronunciat. Nec ratio sententiae abdita est.
Censet enim nunquam ipsas aridas ac duras ulla in de-

Ed. Chart. XII. [63.]

Ed. Bas. V. (685.)

ἐπίδεσιν, ἀλλ' εὐχυμα, δεδευμένα χυμῶ ᾧ ἂν ἕκαστα τῶν
 θεραπευομένων παθῶν ἢ σύντροφα, τουτέστιν οἰκεία· καὶ
 γὰρ κηρωτῇ ὑγρᾷ τῇ ἀπλῇ καὶ τῇ πισσηρᾷ καὶ οἶνῳ μέλανι
 αὐστηρῶ, κατὰ τε τὸ περὶ ἀγμῶν καὶ τὸ περὶ ἄρθρων αὐ-
 τὸς ἐκέλευσε διαβρέχειν. ξηρὰ δὲ πρὸς τὸ τὴν ἀπὸ τῆς
 ὑποβροχῆς ὠφέλειαν οὐκ ἔχειν, ἔτι καὶ πυροῦντες τὰ μόρια,
 καθ' ἃ ἐπιβέβληνται τὴν θερμασίαν ἐν αὐτοῖς ἀνξάνουσι.
 διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἐκ τῶν πλησιαζόντων χωρίων ὑγρότητα
 πρὸς τὸ πεπονθὸς ἐπισπῶνται. τοῦτο δὲ ὅτι μέγιστον κα-
 κὸν ἔστιν εἰς τὴν τῶν ὕγκων γένεσιν, εὐδηλον παντί.

κζ.

Ἀφιστιῶτα μὲν ὥστε τὰ μετέωρα τῆς ἔδρης ψαύειν μὲν,
 πιέζειν δὲ μή. ἤρχθαι δὲ ἐκ τοῦ ὑγίεος, τελευτᾶν δὲ
 πρὸς τὸ ἔλκος, ὡς τὸ μὲν ὑπὲρ ἐξαθέλγεται, ἕτερον δὲ
 μὴ ἐπισυλλέγεται.

ligatione promoveri, sed madentes, humore inebriatas,
 quo singuli qui curantur affectus connutriantur, hoc est
 amice foveantur. Etenim cerato liquido simplici et picato
 et vino nigro austero perfundi tum in opere de fracturis
 tum de articulis ipse imperavit. Aridae vero fasciae, prae-
 terquam quod eam quae a perfusione manat utilitatem non
 fortiantur, partes etiamnum quibus injectae sunt, incen-
 dentes earum calorem augent; proindeque ex proximis
 locis ad partem affectam humores attrahunt. Quod autem
 ad tumorum procreationem malum sit maximum, id patet
 omnibus.

XXVII.

Quae certe ita abscefferunt, ut sublimia sedem attingant,
 non tamen comprimant. Ex sana vero parte exordien-
 dum et ad ulcus finiendum, ut quod subest effundatur,
 aliud autem non colligatur.

Ed. Chart. XII. [63.]

Ed. Bas. V. (685.)

Ἐάν τε ὅστις κατεαγότος τὰ μόρια διέσπηκε παρὰ φύ-
σιν ἀπ' ἀλλήλων, ἔάν τε συμφύσεως ἀπορροαγείσης ἢ τραύ-
ματος μεγάλου γινομένου συνάγειν αὐτὰ δέη μέχρι τοῦ ψαύ-
σαι μὲν, οὐ μὴν καὶ θλίβειν ἀλλήλα· καὶ γὰρ ὁδυνήσεται
καὶ φλεγματοῖ τὰ οὕτως ἐπιτεθέντα μόρια. μάλιστα δὲ ἐπὶ
τῶν καλονμένων κοιλιῶν ὁ λόγος αὐτῷ γίγνεται νῦν ὡς ἐπὶ
παραδείγματος. ἐδήλωσε γὰρ τοῦτο σαφῶς αὐτὸς ἐν τοῖς
ἐφεξῆς γεγραμμένοις· μέχρι μὲν οὖν τούτου, ὥστε τὰ με-
τέωρα τῆς ἔδρας ψαίειν μὲν, πιέζειν δὲ μὴ, κοινὸς ὁ λόγος
αὐτῶν καὶ πρὸς τὰλλα πάντα ἐστίν, ὅσα τῆς φύσεως ψαύ-
σεως ἢ συμφύσεως ἐλύθη. τὰ δὲ ἐφεξῆς τοῦδε κατὰ φύσιν
ἡρχθαι ἐκ τοῦ ὑγίους, τελευταῖαν πρὸς τὸ ἔλκος, ἐπὶ τῶν
ὄγκων εἴρηται προδηλότατα· τούτοις γὰρ χρὴ τοὺς μὲν ἐχῶ-
ρας ἐκκενοῦσθαι, μηδὲνα δὲ ἐπιρρεῖν τῷ μορίῳ χυμὸν ἐν
τῷ τῆς κολλησεως χρόνῳ. γενήσεται δὲ τοῦτο πιεσάντων
μὲν ἡμῶν τὸν πυθμένα τοῦ κόλπου μέχρι τοῦ θλίβειν, ἐκ-
λύνοντων δὲ κατὰ βραχὺ τὴν ἐπίδεσιν ἄχρι τοῦ στόματος
αὐτοῦ, τοῦτο δὲ ἀνεωγμένον φυλαττόντων ἐν τῷ σχήματι

Sive fracti ossis partes praeter naturam sive unitate
dirupta aut ingenti illato vulnere, ab invicem secesserint,
ipsae quoad sese contingant, in unum ducendae sunt ne-
que tamen se invicem premant. Etenim partes ita con-
stitutae tum dolore tum inflammatione obsidebuntur. Ipsi
vero nunc de iis qui ventriculi vocantur potissimum est
oratio, tanquam exempli gratia. Id enim in scriptis se-
quentibus dilucide declaravit. At hucusque ut sublimia
sedem attingant, non autem premant, communis oratio est
eorum et ad cetera omnia refertur, quorum contactus aut
unitas soluta sit. Quae vero hunc textum subsequuntur
natura, ex sana vero parte, exordium et ad ulcus
finiendum; haec de tumoribus apertissime pronunciata sunt.
Ab his enim saniem evacuari oportet, nullum vero ad
partem humorem conglutinationis tempore affluere. Hoc
autem continget nobis faciendum sinu ad expressionem
usque comprimantibus. Et paulatim deligationem ad usque
sinus os solventibus, ipsumque apertum in declivi figura

Ed. Chart. XII. [63. 64.]

Ed. Bas. V. (685. 686.)

καταρρόπῳ. κόλπους μὲν οὖν ὅταν καθαρὸς ποιήσωμεν
καὶ [64] θελήσαντες κολλῆσαι, τὸν εἰρημένον τρόπον ἐπι-
θήσομεν. ἀπόσπασμα δὲ ἀκρωμίου βιαίως θλίβοντες τε καὶ
καταναγκάζοντες τὸ ὑπούμενον αὐτοῦ μέρος, οὐδὲν γὰρ ἐκ
τῆς τοιαύτης θλίψεως ἄτοπον ἔσται· καθάπερ οὐδὲ ἐπὶ
κλειδὸς κατεαγυίας, ὅταν ἐπὶ πολὺ τὸ ἕτερον αὐτῆς μᾶλλον,
ἥττον τε μὴν ταύτης ἢ ἐπ' ἀκρωμίου πιέσωμεν. ἐπὶ δὲ
τῶν ἄλλων καταγμάτων ἥκιστα θλίψομεν εὐλαβούμενοι φλε-
γμονάς. ἐγὼ μὲν οὖν ἐπὶ πάντων τῶν ἐφεστώτων πεποιή-
μαι τὸν λόγον. ὁ δ' Ἰπποκράτης ἐπὶ μόνων τῶν κόλπων,
ὡς ἐπὶ παραδείγματος ἐφ' ὧν τῶν ἐπιδέσεων τὴν συμμε-
τρίαν ἐδήλωσε σαφῶς εἰπὼν τὰ μειώρια, τουτίεσι τὰ ἀφε-
σιτώτα ψάνειν μὲν τῆς ἔδρας, μὴ πιέζειν δὲ, καλέσας ἔδρην
δηλονότι τὸ ὑποβεβλημένον τῷ ἀφεσιτῶτι σώματι. καθόλου
δὲ στηριχθῆναί τε καὶ ἔδρασθῆναι τὸ προσαγόμενον αὐτῷ.
πρὶν μὲν γὰρ τοῦ ψαῖσαι τὴν ἀρχὴν οὐδ' ἂν ἐνωθεῖν τὸ
μέρος ἕτερον ἐτέρῳ, ψαυσάντων δὲ ἀθλίπτως ἢ ἔνωσις γί-
νεται. πρόδηλον δὲ ὅτι τοὺς (686) δεομένους κολλήσεως

servantibus. Quum itaque mundos sinus fecerimus, eos
conglutinare volentes enarrata ratione deligabimus. At
avulsum acromium et sublatam ipsius partem vi compri-
mimus cogimusque. Nullum siquidem ex ejusmodi com-
pressione futurum est incommodum, quemadmodum neque
de clavicula fracta, quum alterum multo magis quam
ipsam minusque hanc quam acromium comprimemus, ce-
teras vero fracturas minime comprimemus inflammationes
veriti. Ego quidem de omnibus abscessibus verba feci, Hip-
pocrates vero exempli gratia de solis sinibus in quibus de-
ligationum commodationem perspicue demonstravit, quum
effatur: sublimia, hoc est abscessa sedem quidem attingere,
non tamen comprimere oportet; sedem videlicet id pro-
fessus quod abscesso corpori subjectum est. Denique quod
ipsi admovetur, id tum adhaerere tum insidere debet.
Enimvero nisi prius per initia pars pars altera conti-
gerit, nequaquam unitatem inierit. Quae si quidem non
presse sese contigerint, eorum redditur unitas. Constat

Ed. Chart. XII. [64.]

Ed. Bas. V. (686.)

κόλπους, οὐχ ἀπλῶς ἂν τις ἐπιδεῖν οὕτως συμβουλεύει. χρὴ γὰρ ἀφλεγμάντους πρότερον αὐτοὺς ποιῆσαι καὶ μετὰ ταῦτα καθαροὺς ἢ ξηροὺς. εἰ δὲ καὶ σάρκες ἐκτετηκνῶσι τύχοιεν, ἀνατρέψαι πρότερον ἐκείνας. οὕτως οὖν οὐδὲ τὰ ῥήγματα καὶ θλάσματα τοῦ γένους τῶν ἐλκῶν τε ἅμα καὶ κόλπων ὄντα διὰ τῆς εἰρημένης ἐπιδέσεως εὐθὺς ἅμα τῷ γενέσθαι θεραπευόμενα, ἀλλ' ὅταν ἀφλέγμαντα καὶ ξηρὰ γένηται πρότερον, ἀμφοτέρων αὐτῶν ἔχειν ἔφην συνεχείας λύσις ἐν σάρκιδι μορίῳ γιγνομένη μετὰ τοῦ προσχεῖσθαι τι τοῦ αἵματος εἰς τὴν μεταξὺ χώραν, ὅπερ ἐστὶ κοινὸν ἀποστήματός τε καὶ κόλπου. ἄχρι μὲν οὖν ἀνασιτόμωτον ἢ πρὸς τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν τὸ οὕτω διακείμενον μόριον, ἀφεστάναι μὲν γὰρ αὐτὸ λέγεται, τὸ δὲ κατ' αὐτὸ πάθος ἀπόστημα καλεῖται. σιτόμωθένιος δὲ αὐτοῦ κατὰ τι μέρος, ὡς ἐκκριθῆναι τὸ περιεχόμενον ὑγρὸν, οὐκ ἐστὶ ἀπόστημα τὸ πάθος, ἀλλ' ἤδη κόλπος ὀνομάζεται. τὰ τοιαῦτα οὖν ἅπαντα πάθη δεῖναι μὲν αἰεὶ τῆς ἐπιδέσεως, οὐ μὴν ὁμοίας γε αἰεὶ, τῆς μὲν γὰρ φλεγμονῆς ἐν αἰτοῖς ὑπαρχούσης οὐδὲ ἐπιδέσεώς

autem neminem simpliciter consulere sinus conglutinationem postulantes ita devinciri. Eos enim prius oportet ab inflammatione immunes, deinde mundos aut siccos reddere; tum demum si quas carnes tabuisse contigerit, illas prius reficere. Ita sane neque fissa neque contusa quae generis sunt ulcerum simulque sinuum, prodita deligatione statim ab ortu curantur, sed cum inflammatione vacant et sicca prius existunt. Utrisque ipsis inesse dico continui solutionem quae carnosae parti oboritur, cum quadam sanguinis in ejus mediam regionem affusione, quod abcessui, tum sinui est commune. At enim quae pars ita afficitur, quo usque in externa superficie aperta sit, abscedere ipsa dicitur, tumque per se affectus abcessus vocatur. Verum ipso parte aliqua sic aperto, ut contentus humor excernatur, affectus non amplius abcessus, sed jam sinus nominatur. Itaque hujusmodi omnes affectus perpetuo quidem deligationes petunt, non tamen perpetuo similes. Quandoquidem ipsis superveniente inflammatione

Ed. Chart. XII. [64.]

Ed. Bas. V. (686.)

ἔστι χρεία κατὰ πρῶτον λόγον, ὥσπερ οὐδὲ τῶν ἐμπυημάτων. κόλπον δὲ ἤδη γε γεγεννημένου μὲν αὐτοῦ καὶ σεσαρκωμένον μετριωτάτης ἐπιδέσεώς ἐστι χρεία, οὐ ψανούσης τῆς ἔδρας τὰ ἀφεσιῶτα. χρὴ γὰρ ἐνίεσθαι διὰ τοῦ σιόμου φάρμακα καθαίροντα καὶ ἀναστομοῦντα. κολλήσεως δὲ χρήζοντος ὃ νῦν εἶρηκεν Ἰπποκράτης, ἐπίδεσις οἰκεία. ταῦτα ἀναγκαίως ἔγραψα, μὴ τις παρακούσας οἰηθῇ πάντας κόλπους οὕτως ἐπιδεῖν ἀξιοῦν τὸν Ἰπποκράτην. δέδεικται γὰρ ὡς οὐ πάντας, ἀλλ' ὅσοι μηδὲν ἔχουσιν ἅμα αὐτοῖς πάθημα μῆτε οὖν φλεγμονὴν μῆτε σαρκὸς ἔκσχησιν μῆτε ῥύπον μῆτε χυμὸν ἐν αὐτοῖς συνεσιῶτα μονοειδῆ αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς ἐπιδείξεται μόνην τὴν ἑαυτῶν θεραπείαν. εἶρηται δέ μοι περὶ τῶν τοιούτων διορισμῶν ἱκανῶς ἐν τοῖς τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου γράμμασιν.

neque deligatione opus est ex prima ratione, quemadmodum neque quum adsunt suppurationes. Quum autem sinus ipse jam factus est increvitque caro, commodior admodum deligatione opus est, sede abscessa non contingente. Nam per osculum medicamenta purgantia et aperientia immittenda sunt. Quum denique conglutinatione opus est, quod nunc Hippocrates denunciatur, propria struitur deligatio. Haec autem necessario scripsit, ne quis subauscultans arbitraretur velle Hippocratem sinus omnes ita deligare. Demonstratum enim est non omnes, sed qui nullum una cum ipsis affectum neque inflammationem neque carnis putrefactionem, neque sordem neque humorem in ipsis concretum sortiuntur, quoniam uniformes ipsi per se solam sui ipsorum curationem admittant. De hujusmodi rebus definitis abunde in libris methodi mendi dictum est.

κη.

[65] Ἐπιθεῖν τὰ μὲν ὀρθὰ ἐς ὀρθόν, τὰ δὲ λοξὰ λοξῶς ἐν σχήματι ἀπόνω, ἐν ᾧ μήτε ἀπόσφιγξις μήτε ἀποσπασις ἔσται. ἔξ οὗ ὅταν μεταλλάσῃ ἐς ἀνάληψιν ἢ θείσιν, οὐ μεταλλάξουσιν, ἀλλ' ὅμοια ταῦτα ἔξουσιν, μῦας, φλέβας, νεῦρα, ὀστεῖα, εὐθετα, εὐσχετα.

Οὐ τὰ πεπονθότα μόρια τοῦ σώματος ὀρθὰ καὶ λοξὰ λέγει νῦν, ἀλλὰ τὰ ἀποστήματα, περὶ ὧν ποιεῖται τὴν διδασκαλίαν ἐπὶ παραδείγματι ἐξ αὐτῶν ἐνός τοῦ κόλπου. πάντως γὰρ οὗτος ἦτοι γε ὀρθός ἐστιν ἢ λοξός πρὸς τὸ μήκος ἐν ᾧ γέγονεν. ὀρθόν μὲν οὖν ἄκουέ μου τὸν κατάντη, λοξὸν δὲ τὸν μὴ τοιοῦτον. ὠνόμασε δὲ ὀρθόν κόλπον οὗ τὸ μὲν στόμιον ἐν τοῖς κάτω μέρεσιν ἐστιν, ὃ δὲ πυθμὴν ἐν τοῖς ἄνω, λοξὸν δὲ οὗ πρὸς τὸ πλάγιον ἐκκλίνεται. γίνονται δὲ δηλονότι καὶ τούτοις ἐναντίως διακείμενοι κόλποι· κάτωθεν μὲν ἔχοντες πυθμένα, τὸ στόμιον δὲ ἄνωθεν. ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ τούτους ἄρτι διαιροῦμεν κατὰ τὸν πυθμένα τῆς

XXVIII.

Recta quidem in rectum deliganda sunt, obliqua vero oblique in figura doloris experte, in qua neque constrictio neque decessio futura sit. Ex qua quum ad suspensionem aut posituram sit transitus, non transmutent, sed similia haec sortiantur musculos, venas, nervos, ossa, belle composita, belle contenta belleque suspensa.

Non affectas corporis partes per recta et obliqua nunc pronunciat, sed abscessus de quibus adducto ex ipsis unius situs exemplo doctrinam efficit. Is enim aut omnino rectus est aut obliquus, ad latitudinem partis in qua procreatur relatus. At ex me percipe rectum declivem, obliquum vero qui talis non exstat. Rectum autem finum appellavit cujus osculum inferioribus partibus, fundum vero superioribus inest. Obliquum vocitat cujus os ad latera deflectitur. Oboriuntur etiam omnino finus contrario situ positi qui fundum inferne, osculum superne

Ed. Chart. XII. [65.]

Ed. Bas. V. (686.)

ἔκροῃς τῶν ἰχώρων ἕνεκεν. εἰ δὲ φθάνοι τὸ στόμιον οὐκ ἀκριβῶς ἐν τοῖς κάτω μέρεσι τοῦ σώματος, ἀλλ' ἐν τοῖς πλαγίοις ὑπάρχον, ἐξευρίσκειν, ἐπιτήδειον δὲ σχῆμα τοῦ μορίου χρή καὶ τρόπον ἐπιδέσεως ἐκκρίνεσθαι τοὺς ἰχῶρας αὐτοῦ. τοσαύτη γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις ἐστὶν ἡ δύναμις τοῦ σχήματος, ὥσθ' ἡμεῖς πολλάκις τὸ δοκοῦν ἄνωθεν εἶναι στόμιον, ἐποίησαμεν κάτωθεν ὑπαλλάξαντες τὸ σχῆμα. μηρὸν οὖν ἐν αὐτῷ κόλπον ἔχοντα, τὸ στόμιον μὲν ἔχοντα πλησίον βουβῶνος, τὸν πυθμένα δὲ ἔγγυς τοῦ γόνατος ἰασάμεθα μετὰ σχήματος οὕτως, ὥς ὑψηλότερον εἶναι τὸ γόνυ τοῦ βουβῶνος. ἐγένετο δὲ τοῦτο ῥαδίως τε καὶ ἀνωδύνως ὑπαυχενίου μαλακοῦ κατὰ τὴν ἰγνίαν ὑποιεθέντος. οὕτω δὲ καὶ κατὰ γαστροκνημίαν κόλπους ἰασάμεθα, τὸ στόμιον ἔχοντας τῆς ἰγνίας πλησίον, ὑψηλότερον ἄκρον τὸν πόδα τῆς ἰγνίας καταθέμενοι. καὶ πῆχυν δ' ἀναβάντες ταινίᾳ κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον, ὥς ὑψηλότεραν εἶναι καὶ ἄκραν τὴν χεῖρα ἀγκῶνος ἰασάμεθα πολλάκις ἔχοντα κόλπον. ἀγκῶνος δὲ πεπονθότος οὕτως, ὥς ἐπειληφθαι τὸν ἄμφ'

fortiuntur. Nos vero ipsi ipsos jam dividimus secundum fundum effluvii saniei causa. Quodsi osculum in inferioribus corporis partibus non plane praevenierit, sed in obliquis exsiterit, idonea partis figura invenienda est, commodusque deligationis modus quo ejus sanies excernatur. Tanta enim est in talibus figurae facultas, ut nos multoties, quod osculum superne esse videbatur, figura submutata, inferne *procedere* fecerimus. Itaque femur cui sinus inerat osculum quidem inguini vicinum, fundum vero prope genu habens sanavimus, cum tali figura ut genu inguine sublimius esset, idque facile ac citra dolorem cessit, molli pulvino popliti supposito. Ita vero et surae sinus, quibus orificium popliti propinquum erat, sanavimus, extremum pedem poplite sublimiorem collocantes. Praeterea cubitum sinu affectum mitella suspendentes, simili modo saepenumero curavimus, summa manu cubito altiore posita. Ita quoque cubiti flexu affecto, ut ipsum sinus a

Ed. Chart. XII. [65. 66.]

Ed. Bas. V. (686.)

αὐτὸν κόλπον ἐκ μὲν τῶν ἄνω μερῶν τοῦ βραχίονος, ἐκ δὲ τῶν κάτω τοῦ πήχεος. ἐπιτηδειότατον σχῆμα τὸ νῦν εἰρημένον ἐστίν, ἐν ᾧ ταπεινότερον ἑκατέρου τῶν ὀστέων ἀγκῶν γίγνεται. λέγω δὲ ἑκατέρου πήχεος καὶ βραχίονος· καὶ δύο γε ἐπιδέσμοις ἐνταῦθα χρώμεθα, τελευτῶσι μὲν ἀμφοτέροις ἐπὶ τὸ κατ' ἀγκῶνα στόμιον, ἀρχομένοις δὲ ἀπὸ τῶν παθῶν, ἔάν μὲν ἀκριβῶς ὀρθὸς ὁ κόλπος ἢ τὴν ἐπίδεσιν ἀπαρῆγκλιτον ποιήσεις. καθάπερ εἰ καὶ κατεαγὸς ἐπιδεῖς τὸ κῶλον, ἀποδεῖς τε ὁμοίως ἔχον. ἔάν δὲ ἐγκεκλιμένον ἔσθι πρὸς τὸ πλάγιον, ἢ ἐπίδεσις σου τὴν ἐγκλίσιν τοῦ κόλπου μιμείσθω καὶ τὸ σχῆμα μιμείσθω τοιοῦ- [66] τος, ὡς ἐκρεῖν τοὺς ἰχθῶρας. ἐν ᾧ δὲ ἂν μέλλης ἀποτίθεσθαι σχήματι τὸ πεπονθὸς μόριον, ἐν τούτῳ καὶ τὴν ἐπίδεσιν ποιοῦ, γιγνώσκων μεγίστην ἐπομένην βλάβην τοῖς μέτεσχηματισμένοις. ἀναγκαῖον γὰρ ἐν αὐτοῖς ἔνια μὲν τῶν κεκυρωμένων προσταλῆναι, ἔνια δὲ ὑψωθῆναι προσεσταλμένα. συμβῆσεται οὖν ἐξ ἀνάγκης τὰ μὲν ὑψωθέντα θλίβεσθαι πρὸς τῶν ἐπιδέσμων, τὰ δὲ ταπεινωθέντα μὴ κρατεῖσθαι χαλασθέν-

partibus quidem superioribus brachium, ab inferioribus vero cubitum oblideat, maxime idonea est quae nunc figura pronunciata est, in qua cubiti flexus utraque esse humilior collocatur, cubiti inquam et brachii. Atque hic duabus utimur fasciis quae ambae ad flexus cubiti osculum finiantur; exordinantur vero ab affectionibus, si sinus plane rectus sit, deligationem efficies non propendentem, peraeque ac si fractum membrum devincias, quod rectum debeat contineri. Si vero ad latus propendeat, tua deligatio sinus propensionem sectetur talemque figuram imitetur, qua sanies excernatur. Quo vero in statu partem affectam depositurus es, in eo quoque deligationem construe adsequuntur quae partes figuram immutaverint, ipsis maximam laesionem succedere. In iis enim nonnulla quae attollebantur sublidere; nonnulla vero quae deprimebantur adsurgere necesse est. Continget igitur necessario sublatas quidem partes a fasciis comprimi, depressas vero

Ed. Chart. XII. [66.]

Ed. Bas. V. (686.)

των αὐτῶν. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν θλιβομένων τὴν ἀπόσφιγξιν εἶπεν ὁ Ἱπποκράτης, ἐπὶ δὲ τῶν κεχαλασμένων τὴν ἀπόστασιν ἐν σχήματι τοιούτῳ τὴν οἰκείαν τῷ κόλπῳ κελεύων ἐπίδεσιν ποιεῖν ἡμᾶς, ἐν ᾧ μήτε ἀπόστασις μήτε ἀπόσφιγξις ἐστὶ, κατὰ τὴν ἀπόστασιν ἀναγκαζομένων πασχόντων μεταβάλλειν. εἰ γὰρ ἀπλῶς ἐν τῷ τῆς ἐπιδέσεως χρόνῳ μόνῳ φρονίσωμεν τῶν λοξῶν κόλπων, ἐπιδέσει λοξῇ καταβαλλέσθω ἐν σχήματι μὴ δυναμένῳ φυλαχθῆναι κατὰ τὴν ἀπόθεσιν ἢ κατὰ τὴν ἀνάληψιν ἐν τῇ καταλλαγῇ. τὰ μὲν τινὰ τῶν ἐπιδεδεμένων μορίων ἀποσφιγχθήσεται, τὰ δὲ χαλαρθήσεται, ὀνομαστὶ δὲ αὐτὸς ἐθῆλωσε τὰ τὴν θέσιν ἐν αὐτοῖς σχηματισμοῖς ὑπαλλάττοντα μόρια μῦας εἰπὼν καὶ φλέβας καὶ τεῦρα καὶ ὅσια. ταῦτα γὰρ ἐστὶ τὰ τὸν ὄγκον τοῦ σώματος ἐργαζόμενα, φλέβας ἀκουόντων ἡμῶν κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος οὐ μόνον ταύτας τὰς νῦν ἐνομαζομένας, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀρτηρίας. οὗτος μὲν οὖν ὁ νοῦς ὅλης τῆς ῥήσεώς ἐστιν. αἱ δὲ κατὰ μέρος ἐν αὐτῇ λέξεις οἱ πάντες μὲν ἀσα-

quum laxatae sint non contineri. Enimvero in iis quae premunt fasciis constrictionem pronunciavit Hippocrates ἀπόσφιγξιν, in iis quae laxantur decessionem ἀπόστασιν, ac in tali figura propriam sinui deligationem nos construere imperat, in qua neque decessio neque constriction sit, quum decessione partes affectae situm figuratum immutare cogantur. Si namque simpliciter solo deligationis tempore obliquorum sinuum curam habituri sumus, obliqua deligatio admoveatur, quam repositio aut suspensio commutatione tueri non potest. Quae partes devinciuntur, earum quaedam constringendae sunt, quaedam laxandae. Quae partes situm in ipsis figuris permutant, eas ipse nominatim prodidit musculos vocans, venas, nervos et ossa. Haec namque sunt quae corporis molem efficiunt. Nos autem quum venas dicimus, pro vetere consuetudine non eas dumtaxat quas nunc nominamus, verum etiam arterias intelligimus. Mens igitur orationis haec est, cujus singula verba non admodum obscura sunt. Fortassis tamen

Ed. Chart. XII. [66.]

Ed. Bas. V. (686. 687.)

φείς εἰσιν, ἄμεινον δὲ αὐτὰς ἴσως ἐξηγήσασθαι διὰ βραχέων.
ἀνάληψιν μὲν ἐπὶ χειρὸς ὀνομάζει τὴν μετὰ τὴν ἐπίδεσιν
ἀπόθεσιν αὐτῆς ἐν πλατεῖα ταινίᾳ παραλαμβανούσῃ πάντα
τὸν πῆχυν, θέσιν δὲ τὴν ἐπὶ τοῦ σκέλους. εὐδηλον δὲ ὅτι
καὶ ἡ ἀνάληψις ὑποπέπτωκε τῷ γένει τῷ τῆς θέσεως ση-
μαινομένῳ καὶ τῷ νῦν ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ῥήσεως. εὐθεία
μὲν ὠνόμασε τὰ καλῶς ἀποτιθέμενα, εὐσχετὰ δὲ τὰ καλῶς
ἀναλαμβανόμενα, τὸ μὲν πρῶτον ὄνομα κατὰ τῶν σκελῶν,
τὸ δὲ δεύτερον κατὰ τῶν χειρῶν ἐπιφέρειν.

κθ'.

Ἀναλελλῆσθαι δὲ ἡ κέεσθαι ἐν σχήματι ἀπόνῳ τῷ κατὰ
φύσιν. ὧν δὲ ἂν ἀποστῇ τὰναντία.

(687) Οὐκ ἄλλο μέντοι τὸ ἀπονόν ἐστιν, ἄλλο δὲ τὸ
κατὰ φύσιν, ἄλλ' ἐν καὶ τὸ αὐτὸ συμβέβηκεν ἀμφοτέρῳ
κατὰ φύσιν τε εἶναι καὶ ἀπόνῳ. τί ἔστι τοῦτο λέλεκται

opportunius fuisset ea paucis explicare. Suspensionem
brachii nominat ipsius a deligatione repositionem in lata
mitella quae totum cubitum excipit, posituram vero cruris.
Liquido quoque constat suspensionem sub eo comprehendi
genere quod posituram significat quodque nunc in oratio-
nis fine conscribit. Belle quidem posita nuncupavit quae
concinne reponuntur; belle vero contenta quae concinne
suspenduntur, primum vocabulum ad crura, alterum ad
brachia referens.

XXIX.

*Suspensa vero aut posita esse decet in figura non laedente,
quae secundum naturam sint. In quibus autem absces-
serint, contraria.*

Non aliud sane doloris expers et aliud quod secun-
dum naturam est, sed unum et idem utrique et secundum
naturam existenti et doloris experti contigit. Ea de re

Ed. Chart. XII. [66. 67.]

Ed. Bas. V. (687.)

μὲν καὶ ἐν τῷ περὶ ἀγμῶν ἱκανῶς ὑπ' αὐτοῦ, δηλώσεται
 δὲ καὶ νῦν ἐπὶ προήκοντι τῷ βιβλίῳ. ὧν δὲ ἂν ἀποσιῇ
 τὰναντία. τινὲς [67] μὲν ἔγραψαν, ὧν δ' ἂν μὴ ἀποσιῇ
 προσθέντες ἀπόφασιν τὴν μὴ, καὶ φασιν ὧν μὴ ἀποσιῇ τε
 τῶν προειρημένων κατὰ λόγον τῆς ἐπιδέσεως, ὧν δ' ἂν
 ἀποσιῇ τὸ ἐναντίον. τοίνυν ὁ προειρημένος ἦν ἄρχεσθαι
 μὲν ἀπὸ τοῦ ὕγιους, τελευτᾶν δὲ ἐπὶ τὸ ἐκλύοντα τὴν πίε-
 σιν. ὁ ἐναντίος ἄρξεται μὲν ἀπὸ τῶν ἡλκωμένων καὶ κα-
 τειγότων, ἀναβήσεται δὲ πρὸς τὴν κάτω χώραν ἐκλύων τὴν
 ἐπίδισιν. ὅσοι δὲ ἄνευ τῆς ἀποφάσεως γεγραμμένην τὴν λέξιν
 ἐξηγοῦνται, φασὶ κελεύειν αὐτὸν ὧν δ' ἂν ἀποσιῇσεται
 προσεσταλμένα, βουλόμεθα παρὰ φύσιν ἢ καὶ συμβεβηκότα
 τὸν εἰρημένον τρόπον τῆς ἐπιδέσεως ὑπαλλάττειν. καὶ ὅτι
 μὲν οὖν τὰ καλῶς συμφύντα διασιῇσαι βουλόμενοι, καθ'
 ὄντιναοῦν τρόπον ἀλλήλοις συνεληλυθότα μὴ προσήκοντος,
 ἐναντίου τρόπου δεόμεθα, πρόδηλόν ἐστι. καὶ μέντοι μὲν ὅτι
 πολλὰ τῶν μεγάλων τραυμάτων, ἐφ' ὧν τὸ βάθος ἀκόλλητον

quidem in opere de fracturis abunde dictum est. Nunc
 vero hoc in decenti libro explicabitur: in quibus autem
 decesserint, contraria. Quidam scripserunt: in quibus non
 decesserint, addita negatione, asseruntque in quibus non
 decesserit eorum quae enunciata sunt aliquid deligationis
 effatu dignum, in quibus decesserit contrarium. At deli-
 gationis ratio praedicta fuit, a sana quidem parte ipsum
 exordiri, super ulcus vero desinere qui coarctationem dis-
 solvat. Contrarius incipiet ab ulceratis ac fractis parti-
 bus, superne ad inferiorem regionem deligationem remit-
 tens. Qui vero absque negatione conscriptum textum
 explicant, Hippocratem hortari censent, ut quem quae
 praeter naturam succincta sunt aut etiam commissa de-
 dere volumus, superiorem deligationis rationem immute-
 mus. Imo sane ubi concinne juncta diducere desidera-
 mus, quocunque modo non decenter concurrerint, contra-
 ria vincendi ratione nobis opus esse perspicuum est.
 Quin etiam in permultis magnis vulneribus, in quibus

Ed. Chart. XII. [67.]

Ed. Bas. V. (687.)

ἔμεινε τοῦ δέρματος κολληθέντος ἢ συνῆλθεν ἀλλήλοις ἐνδι-
 πλούμενα τὰ χεῖλη. κατάγματα δ' ὅτι τοῦτ' ἀφ' ὧν ἐκλίθη
 πρὸς τὸ βάθος τὰ πέρατα τοῦ κατεαγότος, ἀνάλογον τοῖς
 ἐπὶ τοῦ δέρματος χεῖλεσιν ἀποσιῆναι δεῖται τὰ συνῆλθυ-
 θότα καὶ τοῦτο πρόδηλον παντί. καὶ μέντοι καὶ οἷοι κατ'
 ἐκείνα τῶν ὁσίων συμβαίνει τὸ εἰρημένον, ὅσα καὶ ἐν τοί-
 τοις κοιλότητας ἐντὸς ἑαυτῶν ἢ σήραγγας ἀξιολόγους ἔχει
 καὶ γινώσκομεν αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ χρήσιμα ταῦτα, ὡς δὲ
 κακῶς εἰρημένα νῦν μέμψαιτ' ἂν τις. τῇ γὰρ προκειμένῃ
 λέξει συμφωνίαν οὐδεμίαν ἔχει. γέγραπται γὰρ ἐν αὐτῇ,
 ὧν δὲ ἂν ἀποσιῇ τὰ ἐναντία. οὐ ταῦτόν δὲ σημαίνεται πρὸς
 τῆς, ὧν ὃ' ἂν ἀποσιῇ καὶ πρὸς τῆς ὧν δὲ ἀποσιῆσαι θέ-
 λει λέξεως. ἐχρῆν οὖν αὐτοὺς, ὥσπερ οἱ πρότεροι τὴν
 ἀπόφασιν προτιθέντες τοῦ ἀποσιῆσαι τὴν λέξιν ὁμολογοῦ-
 σαν. εἰργάσατο τῇ σφετέρᾳ δόξῃ οὕτως αὐτοὺς μεταγρά-
 ψαντες αὐτὴν ἐξηγήσασθαι καθὼς βούλονται. γεγραμμένης
 δ' ὡς νῦν γέγραπται, τὴν ἐξήγησιν ἀλλοτριάν ἐποίησαντο.

cute conglutinata fundum minime conglutinatum manserit
 aut labra in se invicem intus duplicata in unum coie-
 rint. In fracturis quoque, quod hae a quibus fracti ossis
 extrema ad fundum diducta sunt, cutis labris sint confi-
 miles, ubi quae adjuncta sunt, quo decedant oportere,
 id et patet omnibus; nec non etiam quia, quod enarra-
 tum est illis accidit ossibus quae et interiores in se cavi-
 tates aut insignes cavernas obtinent, ipsaeque per se cogno-
 scimus et eadem ita utilia, ut quae vitiose producta nunc
 aliquis arguerit, quod quum proposita oratione nullum
 concentum habeant. Nam in ea scriptum est: in quibus
 autem decesserint contraria. At non idem hac oratione:
 in quibus autem decesserint; atque illa: a quibus vero ut
 decedant, dat operam. Oportebat igitur ipsos, quemad-
 modum priores negationem praeposuisse verbo decesserint,
 sicque orationem propriae sententiae consentaneam reddi-
 dissent; eosdemque ipsam scriptam pro arbitrio exposuisse:
 scripta enim, ut nunc scripta est, alienam explanationem

Ed. Chart. XII. [67.]

Ed. Bas. V. (687.)

μὴ τοίνυν ἐν τῇ προκειμένῃ λέξει σε περὶ ὧν ἀποσιῆσαι βουλόμεθα διδάσκει. ἔρεϊ γὰρ περὶ τούτων ἐφεξῆς. ἀλλὰ περὶ τῶν ἀφιστάμενων, οὐδέπω ἀφιστώτων τελείως ἢ καὶ τελείως μὲν ἀφιστώτων, οὐ μὴν εἰς κόλπου γε μεθεστώτων ἤδη. δέεται γὰρ ταῦτα πρώτης μὲν τῆς ἀνωδύνου καὶ πεπτούσης τὸ διαπυῖσκον ἀγωγῆς. ἐπεὶ δ' ἂν ἐκπυῖσῃ στομώσεως εἰς ἔκκρισιν, εἴτ' ἐφεξῆς εἴ τι φλεγμονῆς ἐν τοῖς περιέχουσιν τὸ ἐκκριθὲν ὑγρὸν ὑπολείπεται, αὐτὸ ἐξιάσασθαι καὶ μετὰ ταῦθ', ὡς ἔφην, ἀντιξηρανθῆναί τε καὶ σαρκωθῆναι, κἄπειθ' οὕτως κολλᾶσθαι καταλειφθέντος αὐτοῦ μό-
νου τοῦ κόλπου μηδενὸς ἐξευγμένου παθήματος αὐτοῦ. μὴτ' οὖν φλεγμονῆς μήτε ῥύπου μήτε ὑγρότητος περιττῆς μήτ' ἐνδείας σαρκῶν. οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν, εἰ τὰναντία συμβουλεύει πράττειν ἐπὶ τῶν ἀφισταμένων. ὅστις γὰρ ὠμί-
ληκε μὴ κατὰ τὸ πάρεργον τοῖς ἔργοις τῆς τέχνης, οἶδεν ἐπὶ τῶν πεφθῆναι δυναμένων ἀποστάσεων οὕτ' ἐκκρίνε-
σθαι τι τοῦ διαπυῖσκοντος χυμοῦ ἀσύμφορον. ἄμεινόν τε

confecerunt. Non igitur in proposita oratione te ea docet quae abscedere volumus. De his enim deinceps dicturus est. Verum de iis quae abscedunt nondum perfecte abscesserunt vel etiam de iis quae perfecte abscesserunt nondum tamen in sinum jam mutata sunt. Haec namque primum curationem postulant, quae dolorem sedet et quod in pus commutatur maturet. Deinde vero quum suppurerint apertionem qua excludantur. Tum deinceps si quid inflammationis partibus excretum humorem continentibus supersit, id eximatur et postea, ut protuli, et ficare et carnem procreare decet, moxque ita conglutinare, ipso sinu solo relicto nulloque pravo affectu ipsi juncto. Neque enim phlegmone neque sordes neque humor superfluous adest neque carniū penuria. Ergo nihil mirum est, si consules in iis quae abscesserint contraria moliri. Nam quicumque non oscitanter in artis operibus versatus est, novit in iis qui maturuisse queunt abscessibus damnosum esse, nihil quidquam humoris purulenti noxium

Ed. Chart. XII. [67. 68.]

Ed, Bas. V. (687.)

γὰρ θάττον ἔνδον αὐτῷ μένοντι συμβάλλειν τὸ λοιπὸν, οὐδ' ὁλως ἐπιδέσεως χρῆζον τὸ πεπονθὸς, ὅσον ἐπὶ τῷ πάθει. παραλαμβάνεται γὰρ ἐπ' αὐτὸ ἐπίδεσις, οὐχ ὡς αὐτῇ δυναμένη θεραπεύειν, ἀλλ' ὡς τοῖς θεραπευομένοις ὑπηρετοῦσα. διαφέρει τοίνυν ἡ τῶν ἀφιστάτων θεραπεία τῆς τῶν κόλπων ὅλων· τῶν γειτνιώντων μὲν γὰρ [68] οὐδὲν ὑγρὸν ἐκρεῖν ἄχρι περ ἂν πέτιται συμφέρι, τῶν κόλπων δὲ ἐκκρίναι πάντως, μηδὲν ἔνδον ὑπολείπεσθαι καὶ τούτων μὲν μηδὲν ὁλως εἶναι στόμιον, ἐπὶ δὲ τῶν κόλπων εἶναι τε καὶ ἀνεῶχθαι καὶ ταῦτα μὲν ἀφιστάμενα διὰ καταπλασμάτων ὑγραινόντων τε καὶ θερμαίνοντων πέττεσθαι. τοὺς κόλπους δὲ διὰ ἰσχυρῶς ξηραίνόντων καὶ καθαιρόντων, καθαρὸς καὶ ξηρὸς γίνεσθαι. ἔτι δὲ τοὺς μὲν κόλπους τὴν μὲν εἰρημένην ἐπίδεσιν ἰᾶσθαι, τὰ δὲ ἀφιστάμενα μηδὲ ἄλλως τοῖς ἰωμένοις ὑπηρετοῦσαι, ὑπ' αὐτῶν τὴν ἐπίδεσιν παραλαμβάνομεν. Ἀσκληπιάδης δὲ ἐπὶ τῆς ἐπιδέσεως ἀκούων τούτων, ὧν δὲ ἂν ἀποστῇ τὰ ἐναντία τὴν ὅλην διάνοιαν εἶναι βούλεται. ἂν δὲ ἐπιθεῖν ἐν σχήματι, ἐν ᾧ μήτε ἀπό-

excerni. Etenim satius et expeditius est intus ipsi manenti prodesse reliquum, neque omnino deligationem morbi ratione pars affecta postulat. Ad id enim adhibetur deligatio, non quod ipsa curare queat, sed ut curantibus inserviat. Differt ergo abscessuum curatio a cunctis sinuum curationibus. Nam in illis quidem abscessibus confert, quoad maturaverint nihil humoris excerni; in his vero sinibus excretis omnibus nihil intus relinqui. Praeterea his in abscessibus nullo prorsus osculo opus esse; in sinibus vero osculum idque apertum exisitere et quae abscedunt, haec cataplasmatibus tum humectantibus tum calefacientibus maturari; sinus vero vehementer siccantibus et purgantibus puros et siccos reddi. Ad haec sinus praedicti deligatione curandi sunt; at abscessus non alias curantibus inservientem sub iis deligationem promovemus. Asclepiades autem quum haec verba in quibus contraria abscesserint explicat, de deligatione universam intelligentiam esse vult. Quod si in figura devincias, in qua neque coarcta-

Ed. Chart. XII. [68.]

Ed. Bas. V. (687.)

σφυγξίς μήτε ἀπόστασις ἔσται, τοῦτο δ' ἐστὶν ἅπαν κατὰ φύσιν. ἐφ' ὧν δὲ ἂν ἡ ἐπίδεσις ἀποστή, ἐπὶ τούτων τὰν-
αντία πράττει, τουτέστιν ἐν τῷ ἐναντίῳ σχήματι τὴν ἐπί-
δεσιν ποιοῦ. καὶ γράφει κατὰ λέξιν οὕτως· ἐν ᾧ σχήματι
τοῦ μέρους ἐπιτιθέντος σχήματος ἐπίδεσμος ἀποστή, τῷ
ἐναντίῳ τούτῳ σχήματι τὴν ἐπίδεσιν ποιοῦ. οἷον ἐκτεταμέ-
νου τοῦ ἀγκῶνος, ἐπειδὴν ὁ βραχίον καταδεθῇ, ὁ ἐπίδε-
σμος οὐ μένει, ἀλλ' ἀφίσταται, τὸναντίον σχῆμα τῇ ἐκτά-
σει κατασκευάσας· ἐπεὶ δὲ τουτέστι κάμψας τὸν ἀγκῶνα
ἐπίδει πάλιν. ἐπεὶ καὶ αὖ φύσιν μὲν σχῆμα τοῖς σκέλεσιν
ἔστι τὸ ἐκτεταμένον, εἰ καὶ κεκαμμένον τῶν σκελῶν ἐπιδή-
σας ἐκτείνειν κελεύσῃς, μεταβάλλον τῶν μυῶν εἰς ἄλλους τό-
πους ὁ ἐπίδεσμος ἀποστήσεται ἀπ' ἐκείνων, ἐφ' ὧν μύες
ἀπεχώρησαν, τὸ ἐναντίον σχῆμα τοῦ κατακεκαμμένου ποιήσας,
ἐπειδὴ τουτέστιν ὁ ἐκτείνας τὰ σκέλη ἀποδεῖν, ὅπερ καὶ
κεῖσθαι μέλλει σχήματι καὶ ταῦτα μὲν σοι κατὰ τοῦ Ἀσκλη-
πιάδους· ἐμοὶ δὲ καιρὸς ἤδη μεταβαίνειν ἐφ' εἰέραν ῥῆσιν.

tio neque decessio fuerit, hoc totum secundum naturam est. In quibus vero deligatio decesserit, in his contraria effice, hoc est in contraria figura deligationem construe. Atque sic ad verbum scribit: quaecunque in figura, fascia figurae partis impositae decesserit, contraria huic figurae deligationem adstrue. Exemplo, quum exporrecto cubito brachium devinctum sit, fascia non commoretur, sed abscedat, contrariam porrectioni figuram exstrue. Alioqui, hoc est inflexo cubito ipsum rursus devinctio. Quoniam vero secundum naturam porrecta figura cruribus est, etiamsi inflexis cruribus devinctis ipsa porrigere jusserit, quum musculi alios in locos emigrent, fascia tamen ab illis abscedet, a quibus musculi recesserunt, quum contrariam inflexo cruri figuram feceris, quandoquidem, hoc est quum crura porrexeris, devincienda sunt. Quod opus et in figura collocandum ac immemorandum est. Atque haec ex textu Asclepiadis prodita sunt. Jam vero mihi ad alterum textum emigrandi datur oratio.

λ'.

Ὡς δ' ἂν ἐκπεπταμένα συστήλαι, τὰ μὲν ἄλλα τὰ αὐτὰ,
ἐκ πολλοῦ δέ τινος δεῖ τὴν συναγωγὴν καὶ ἐκ προσαγω-
γῆς τὴν πλέξιν τὸ πρῶτον ἥκιστα, ἔπειτα ἐπὶ μᾶλλον,
ὄριον τοῦ μάλιστα τὸ συμπάειν.

Ἀναμνησθῶμεν εἰπεῖν κεφαλαίων ἐξεπίτηδες ὥς γίνε-
σθαι κατὰ τὴν λέξιν ἧς ἀρχή· ἐπίδεσις μὲν αἰτίη, ὥστε τὰ
ἀφεστειῶτα προστεῖλαι. ἄχρι δεῦρο λελεγμένων αὐτῷ μνη-
μονεύσωμεν· οὕτως γὰρ ὑπακουσόμεθα καὶ τοῦ λείπειν ἐν
τῇ προκειμένῃ ῥήσει δοκοῦντος, ὥστε καὶ προστεθέντος αὐ-
τοῦ τὴν λέξιν τοιάνδε· ὧν δὲ ἂν ἐκπεπταμένα συστήλαι δέη,
τὰ μὲν ἄλλα ἃ πράξομεν· ἐκ πολλοῦ δὲ τὴν προσαγωγὴν
ποιησόμεθα καὶ τᾶλλα ὅσα τούτων ἐφεξῆς [69] εἶπεν. ἐκ-
πεπταμένα δὲ ἀκουστέον ὑπ' αὐτοῦ λέγεσθαι τὰ μετὰ τοῦ
διεστάναι πλέον ἢ προσῆκεν ἀλλήλων ἐκπεπταμένα κατὰ

XXX.

*At in quibus expassa contrahere oportet, in ceteris quidem
eodem modo. Ex longo vero quodam intervallo contra-
ctio et ex accessu ducto compressio facienda, primo
minimum, postea magis. Terminus operationis mutuus
potissimum contactus.*

Quae pronuntiavit Hippocrates tum eorum summaria
consulto recordemur, quod orationi occurrant, cuius est
exordium: deligatio quidem causa est, ut quae abscesse-
runt adducantur, tum eorum quae hactenus ab ipso pro-
lata esse sumus memores. Sic enim subaudiemus tum quod
propositae orationi deesse videtur tum ut eo addito haecce
sententia eliciatur: at in quibus expassa contrahere opor-
teat, in ceteris eadem agemus. Ex longo intervallo ac-
cessum promovebimus, et quae cetera huiusmodi protulit.
At expassa ab ipso pronuntiari intelligendum est, quae
quum ulterius quam deceat ab invicem discedant, utroque

Ed. Chart. XII. [69.]

Ed. Bas. V. (687- 688.)

τῆς σαρκὸς ἐκάτερον χεῖλος, ὡς ἐπὶ τραυμάτων ὁράται γιγνόμενον, ἐνίοτε φλεγμῆναν ἰσχυρῶς. ὅταν γὰρ ἡ διαίρεσις τῆς σαρκὸς ἄχρι πολλοῦ γένηται βάθους, ἐγκαρσίου τοῦ μυὸς τμηθέντος, εἴθ' ἡ μὲν κόλλησις καὶ σύμφυσις μὴ τεχθῇ, φλεγμονὴ δὲ ἐπιγένηται μεγάλη, δι' ἣν τὸ δέρμα τεινόμενον ἐκατέρως τὸ συνεχὲς αὐτῷ χεῖλος ἐπισπάσῃται κατὰ ἀμφοτέρα μέρη τὸ ἐκπεπταμένον γένηται. τοιαύτην δὲ ἰδίαν ἴσχει καὶ χεῖλη φλεγμῆναντα καὶ βλέφαρα καὶ πόσθη, καὶ μέντοι (688) καὶ πιεσάντων τινῶν τὸ τῆς κεφαλῆς δέρμα πρὸς ἀνάτρησιν ἐπιτηδείως γιγνομένη φλεγμονὴ τὴν τῶν ἐκπεπταμένων ἰδίαν εἰργάσατο. καὶ μάλιστα γὰρ τοῦτο συμβαίνει πολλάκις, εἰ πιέσαντες τὸ δέρμα τὴν ἐν τῷ μέσῳ τῶν χειλῶν χεῖραν μοτοῖς πληροῦμεν. οὔτε δὲ καπὶ τῆς ἐγκαρσίας τομῆς τῶν μυῶν ἄχρι βάθους γιγνομένης ἐνίοτε πράττομεν ἢ δι' αἰμορροαγίαν ἐνθίντες ὀθόνας τιλαῖς, ἃς ὀνομάζουσι μοτούς καὶ τῷ δεδιέναι συμφῦναι μὲν τὸ δέρμα· τὰ δὲ ἐσπασμένα μόρια τοῦ μυὸς ἐκατέρως μὴ κολληθῆναι. τὰ τοιαῦτα οὖν πάθη πάντα δεῖται μὲν

labro etiam separata sunt, quod in vulneribus fieri conspicitur, vehementer interdum oborta inflammatione. Quum enim carnis divisio magnam subeat altitudinem inciso transverso musculo; deinde neque conglutinatio neque unio producta sit, sed ingens succedat phlegmone, qua tensa cutis utrimque continuum id labrum attrahat, ab utraque parte expansa dabitur. Talem vero ideam sortiuntur labra inflammata et palpebrae et praeputium atque etiam capitae cutis, quum a quibusdam laesa ad terebrationem opportunè accedit phlegmone expansorum formam repraesentant. Idque plerumque accidit potissimum, si cute laesa spatium quod in medio est linamentis impleamus. Ita vero et in transversa musculorum sectione, quum ad profundum usque procedit, interdum rem agimus aut ob sanguinis eruptionem linteis concerptis inditis quae linamenta nominamus aut quod cutim coalescere quidem metuamus aut contractas musculi partes utrimque non conglutinari. Hujusmodi sane affectus omnes aliam curationem postu-

Ed. Chart. XII. [69.]

Ed. Bas. V. (688.)

καὶ τῆς ἄλλης θεραπείας τῆς ἰωμένης τὴν φλεγμονήν, ἀλλ' οὐ πρόκειται νῦν ἀπάντων αὐτῷ παθῶν ἀπάσας γράφειν θεραπείας, ἀλλὰ τὰς χειρουργίας ἰδίως ὀνομαζομένας. ἡ τοίνυν ἡ τῶν ἐκπεπιαμένων ἐπίδεσις τὰ μὲν ἄλλα ἔχει τὰ αὐτὰ τῶν ἀφesiώτων. ἄρχεται γὰρ ἐκ τῶν ὑγιῶν καὶ κατ' ὀλίγον ἤκει πρὸς τὴν φανεράν ἔλκωσιν ἔχον δέρμα. διαφέρει δὲ ἐν τῷ πόρρωθεν ἄρχεσθαι μᾶλλον τῆς τῶν ἀφesiώτων, ἀποτείνειν τε τὴν πίεσιν ἄχρ' τῶν ἐκπεπιαμένων μοριῶν. ἐπὶ γοῖν τῶν κόλπων ἐπίδεσιν ἐκ τοῦ πυθμένος αὐτῶν ἦρθη. τὴν δὲ τῶν ἐκπεπιαμένων ἐκ τῆς οἶον ῥίξης αὐτῶν ἄρχεσθαι προσῆκον, ἀλλὰ πόρρωθεν ἐκ τῶν ὑγρῶν ἐπάγειν τὸ δέρμα κατὰ βραχὺ πρὸς τὴν ἔλκωσιν, οὐ κελεύοντα τὴν ἐπίδεσιν τῶν ἐλκῶν, ἀλλ' ἐπιτείνοντα κατὰ βραχὺ τὴν πρώτην ἑαυτῶν περιέλιξιν ἐκ περιτροπῆς τοῦ δέρματος πίεσις ποιῆσθαι. μετὰ ταῦτα δὲ ἐπὶ μᾶλλον. ἔνιοι μὲν ἐπὶ μιᾶς ἐνεργείας ἤκουσαν, ἔνιοι δὲ ἐπὶ πλειόνων. ἐπὶ μιᾶς μὲν οὖν εἰ ἀκούοιμεν τοῦ πρώτου ὀνόματος, ἡ τῆς ἐπιδέ-

lant quae phlegmonae medeatur. Verum nunc ipsi propositum non est universas morborum curationes scriptis prodere, sed eam quae proprie chirurgia vocatur. Expallorum igitur deligatio non alia, sed eadem quae abscedentium est. Nam a sanis partibus exorditur et paulatim ad cutem venit manifesto laborantem ulcere. Sed in eo disident, quod in expallis longiori principio quam in abscedentibus exordiat, quodque compressionem ad expallas usque partes intendat. Ergo in sinibus deligationem ab eorum fundo incepisse et quae in expallis struitur, ipsam ab iis tanquam radice principium sumere consentaneum est. Verum procul ab humidis partibus cutim ad ulcus paulatim adducere nec in ulceribus deligationem contrahere, sed sensim intendere primam circumvolutionem et cutis circuitione compressionem efficere. Postea vero magis vocabulum nonnulli de una operatione explicant, nonnulli vero de pluribus. De una quidem operatione, si primum vocabulum accipiamus, deligationis principium

Ed. Chart. XII. [69. 70.]

Ed. Bas. V. (688.)

σεως ἀρχὴ δηλωθήσεται. εἰ δὲ ἐπὶ πλειόνων, τὴν πρώτην ἐπίδωσιν ὅλην δηλώσει τὸ πρῶτον ὄνομα. ἀληθὲς δὲ ἐστὶν ἑκάτερον, ἄλλοτε ἐπ' ἄλλης διαθέσεως οὐκ εἶδει διαφερούσων, ἀλλὰ μεγέθει. τὴν μὲν γὰρ ἐπιεικιστέραν ἐκτροπὴν καὶ διὰ μιᾶς ἐπίδεσεως, εἰ τὸ κατὰ φύσιν ἄγειν πειρώμεθα, τὴν μείζονα δὲ οὐ βιαζόμεθα κατὰ τὴν πρώτην ἐπίδωσιν. ἐπικρατεῖν γὰρ ἐν τῷ τοιῷ καιρῷ χρῆσις τῆς φλεγμονῆς θεραπείαν, οὐ τὴν ἐκ τῶν ἐκπεπταμένων ἐπανόρθωσιν. ἐπὶ δὲ τῷ τέλει τοῦ λόγου διὰ τοῦτο προσέθηκεν, ὅριον τοῦ μάλιστα τὸ ξυμψαύειν. ἐπεὶ δὲ δύναται τις ἐπὶ πλέον ἀλλήλοις τὰ συνεσιῶτα συνάγειν ἢ ὥστε ψαῦσαι μόνον, ἀλλὰ τὰ οὕτως συναχθέντα θλάται ἀνάλληλα καὶ ὀδύνην ἐργάζεται καὶ τὰς φλεγμονὰς αὐτῶν αὐξηθήσεται. χρὴ τοίνυν ἄχρι τοῦ ψαῦσαι συνάγειν ἀλλήλοις τὰ ἐκπεπταμένα, οὐ προσωτέρω δὲ τοῦδε. γέγραπται δὲ διχῶς ἡ λέξις ἥδε, κατὰ τινὰ μὲν τῶν γραφῶν ὅριον τοῦ μάλιστα καὶ ταύτην γε [70] ὁ Ἀσκληπιάδης οἶδε τὴν γραφὴν, ἐν ἄλλοις δὲ οὔτε ὅριον τοῦ μᾶλλον

significabitur, si vero de pluribus, primam deligationem universam primum vocabulum declarabit. Sed utrumque verum est, alias in aliis affectibus non genere sed magnitudine discrepantibus. Leniorem liquidem laborum ever-
sionem etiam unica deligatione ad eum qui secundum naturam est statum ducere contendimus; vehementiorem vero non prima deligatione coercemus. Tunc enim tem-
poris inflammationis curationem praecedere oportet, non expassarum partium instaurationem. In orationis autem fine eam ob rem addidit, terminus potissimum contractus. Quan-
doquidem medicus quae inter se compacta sunt ea magis in unum cogere potest quam ut se solum contingant. Sed ita mutuo coacta colliduntur, dolorem concitant et inflamma-
tionem augent. Ergo expassa inter se, quoad se contingant, adducenda sunt, sed non ultra id. At haec oratio duobus modis scribitur. In quibusdam codicibus terminus maxime, hancque scripturam agnovit Asclepiades; in aliis vero ter-

Ed. Chart. XII. [70.]

Ed. Basf. V. (688.)

τὸ συμψαύειν, καὶ ἔστιν ὥσπερ ἀμείνων, οὕτω καὶ παλαιότερα ἢ διὰ τοῦ μάλιστα γραφή.

λα'.

Ὡν δὲ συνεσταλμένα διαστεῖλαι σὺν μὲν φλεγμονῇ τάναντία, ἄνευ δὲ ταύτης παρασκευὴ μὲν τοιαύτη, ἐπιδέσει δὲ ἐναντίη.

Τὰ συνεσταλμένα τοῖς ἐκπεπταμένοις ἐναντίως διάκει-
ται· τῶν μὲν γὰρ ἐκπεπταμένων τὰ χεῖλη πλεῖστον ἀλλήλαις
κεχώρισται πρὸς τοὺς ἐναντίους τόπους, ὥστε τὸ ἕτερον ἐπὶ
τὸ δεξιὸν ἀποκεχωρηκὸς εἶη, τὸ λεῖπον ἐπὶ τὴν ἐν ἀριστεροῖς
χώραν μεθίσταται. τούτοις δ' ἔμπαλιν τὰ συνεσταλμένα
προσελήλυθεν ἀλλήλοις οὕτως, ὥς ἦτοι τὸ ἕτερον ἐπικεῖσθαι
θατέρῳ ἢ οἷον δεδηλώσθαι πῶς ἐκάτερον ἢ πεπραῖχθαι, κα-
θάπερ τὰ ἐλίσσόμενα. καὶ συμβαίνει ἐνίοτε διὰ τὴν φλε-
γμονὴν καὶ τοῦτο γίνεσθαι παραπλησίως τῷ ἐναντίῳ πά-
θῆναι, καθ' ὃ πλεῖστον ἀλλήλων ἀπῆχθαι πρὸς τὰ ἐναντία

minus maxime contactus et per maxime scriptura quemad-
modum potior est, ita et vetustior.

XXXI.

*Quorum contracta diducenda sunt cum inflammatione con-
traria ratione, citra hanc eodem apparatu et contraria
deligatione utendum est.*

Contracta expallis contraria ratione statuntur. Ex-
passorum liquidem labra plurimum inter se in contrarias
sedes recedunt, ita ut alterum in dextram decedat, reli-
quum in sinistram regionem demigret. His autem versa
vice contracta inter se congregiuntur, ut vel alterum al-
teri incumbat vel solum alterutrum quodammodo duplice-
tur vel ut quae involuta sunt implicentur. Et accidit
interdum ob inflammationem etiam id fieri contrario affe-
ctui consimile, in quo partes expassorum ab invicem di-

Ed. Chart. XII. [70.]

Ed. Bas. V. (688.)

τὰ τῶν ἐκπεπταμένων σωμάτων μόρια. θαυμαστὸν δὲ οὐδὲν ἐν πάθει τὴν φλεγμονὴν ἐναντίῳ τούτων εἶναι συμπτωμάτων γεννητικὴν. οὐ γὰρ ἐν τοῖς μέρεσι μεγάλως φλεγμαίνουσι τῶν ἐκπεπταμένων τε καὶ συνεσιαλμένων μορίων ἀμφοτέρω γίνεσθαι πέφυκεν. ἐπὶ γοῦν ὀφθαλμῶν ἐναργῶς ὁρᾶται, τοῦ μὲν περὶ τοῖς βλεφάροις ἔξωθεν δέρματος μεγάλως φλεγμῆναι καὶ μέχρι πλείονος, ὥς ἐπιλαμβάνειν τι καὶ τοῦ πλησιάζοντος χωρίου, γιγνόμενον ἐπὶ τῆς φλεγμονῆς ἐκτρέπεσθαι τὸ βλέφαρον. ὅταν δὲ μετρίως μὲν ἔχει τὸ δερμα φλεγμονήν· εἰ δὲ μεγάλως ὁ ἔνδον ὑμὴν ὁ μέχρι τῆς ἴρεως ἐκτεταμένος ἐκλείπεται, τότε συμβαίνει τὸ βλέφαρον εἶσω. καπειδὰν ἀμφοτέροις αὐτοῖς τοῦτο συμβέβηκει, φίμωσις ὀνομάζεται τὸ πάθος, οὐ δυναμένου διοῖξαι τοῦ κάμνοντος οὕτω τὸν ὀφθαλμόν. ὁ δ' αὐτὸς τρόπος τοῦ παθήματος ἐνίοτε καὶ περὶ τὰ χεῖλη γίνεται καὶ πόσθην καὶ ἔδραν, καὶ ἡ γε αἰτία καὶ τούτων ἡ αὐτή, τὰ μὲν γὰρ ἔξωθεν αὐτῶν μέρη φλεγμῆναντα σφοδρῶς ἐκτρέπεται, συμβαίνει δὲ τὰ αὐτὰ παθήματα καὶ περὶ τὰ τῶν γυναικῶν

ductae plurimum in contrarias sedes recedunt. Nihil mirum est inflammationem ut contrarium affectum horum aut similibus accidentium procreationem esse. Non enim in partibus vehementer inflammatis ambo evenire consueverunt et expansa et contracta esse corpora. In oculis enim externarum palpebrarum cutis vehementi obsidetur inflammatione, eoque excessu, ut proximum spatium occupare queat, palpebrae eversionem ob inflammationem edi manifeste conspicitur. Quum autem mediocriter inflammatione quidem afficitur cutis, si vehementer interior tunica ad iridem usque porrecta relinquitur, tunc concidit introrsum palpebra. Quumque ambabus palpebris hic affectus accidit, praeclusio seu phimosis appellatur morbus, quum ita laborans oculum aperire nequiret. Hoc ipsum genus morbi nonnunquam labra, praeputium et sedem obsidet, eorumque eadem causa est. Quum enim externae eorum partes vehementi inflammatione laborant, eversione. Eadem quoque affectiones pudendis muliebribus

Ed. Chart. XII. [70. 71.]

Ed. Bas. V. (688.)

αἰδοῖα. ἀνάλογον δὲ τούτοις συμβαίνει γίνεσθαι καὶ περὶ τὰ τραύματα καὶ περὶ πάντα ὁπωσοῦν ἡλκωμένα. τῶν μὲν γὰρ ἔξωθεν μερῶν φλεγμαινόντων ἐκτρέπεται τὰ χεῖλη τῶν ἑλκῶν καταπίπτοντα πρὸς τὴν ἔσω χώραν. ἄτροφα δὲ εἶναι καὶ λεπτὰ τήνικαυτὰ ἀναγκαῖον ἐστὶ τὰ αὐτὰ χεῖλη καὶ πλαδαρά. πρὸς οὓς ἄρα γε. πῶς γὰρ ἂν ἄλλως, εἰ μὴ τις ὑπάρχη, πρὸς τὴν ἔσω χώραν ἐιοίμως καταφέροίτο; αὐτῶν δὲ ἔνδον μερῶν ἔνδεια καὶ δι' ἀτροφίαν φθινώδη καὶ διὰ χειρουργίαν ἀμέτρως ἐκκόψασαν τὴν ὑποκειμένην σάρκα καὶ διὰ σηπεδόνα διαφεύραςαν αὐτὰ συμβαίνει. τὰς μὲν οὖν τοιαύτας διαθέσεις ἐπίδεις ὠφελεῖ προσηκόντως γιγνομένη· τὰς δὲ διὰ φλεγμονὴν κατὰ μὲν [71] τὸν ἑαυτῆς λόγον οὐ μόνον οὐδὲν ὀνίνησιν, ἀλλὰ καὶ βλάπτει βαρύνουσα. διότι δὲ τοῖς ἰωμένοις τὴν φλεγμονὴν φαρμάκοις ὑπηρετεῖ, διὰ τοῦτο ἀναγκαία γίνεται. κατὰ τοῦτο οὖν ὁ Ἱπποκράτης εἶπε τὰ συνεσταλμένα μόρτα σὺν μὲν φλεγμονῇ τὰναντία πρατιόντων ἡμῶν ὀνίνησιν, ὅπερ ἐστὶ φεύγοντας ἐπίδεισιν. ὅτι μὴ διὰ μεγάλην ἀνάγκην ἔνεκα τοῦ κατασχεῖν τινα τῶν

accidunt. His par et vulneribus et omnibus quomodo-
cunque ulceratis oboriri contingit. Externis liquidem par-
tibus inflammatis ulcerum labra evertuntur, in interiorem
regionem recidentia, atque tunc ipsa labra tabescere, ex-
tenuari ac flaccescere necessum est. Ad quos haec oratio?
Nonne vera est? Quomodo namque aliter fieret, nisi quis
supponat labra in interiorem regionem prompte deferri?
At ipsarum partium interiorum inopia ob atrophiam tabi-
dam per chirurgiam subjectas carnes plus satis excidendas
et putredinem eas partes corruptentem accidit. Ergo
hujusmodi affectibus deligatio decenter constructa prodest,
quos tamen ob inflammationem per se non solum non
juvat, verum etiam onerando laedit. Sed quia medica-
mentis inflammationi medentibus subservit, propterea ne-
cessaria proditur. Quamobrem pronuntiavit Hippocrates
contractas partes cum inflammatione diducere juvat, nobis
contraria facientibus, quod est deligationem vitantibus.
Quoniam non nisi propter magnam necessitatem ad topica

Ed. Chart. XII. [71.]

Ed. Bas. V. (688.)

ἐπικειμένων τοῖς φλεγμαίνουσι μορίοις, ὡς ἀφ' ὧν γε ἐλπίζομεν ἐπιμεῖναι τὰυτὰ δύνασθαι χωρὶς ἐπιδέσεως, οὐδ' ὅλως ἐπιδέσμον τοῦ κρατῆσαι τι τῶν ἐπικειμένων προσφέρομεν αὐτὸν ἐκλεπτοτάτων τε καὶ κουφοτάτων ὀθονίων ποιοῦμεθα, καθόσον οἷον τε περιβολαῖς ἐλαχίσταις ἢ καὶ μόνῃ μιᾷ· τοῦτο δὲ αὐτὸ τοὺς πολλοὺς ἰατροὺς ἔλαθεν ἐπιθέντας ἔξωθεν ἐπ' οἶδος τοῖς φλεγμαίνουσι καταπλάσματά τε παχέα καὶ ῥάκη, σκληρὰ καὶ βαρέα καὶ ἔρια πολλὰ καὶ πλῆθος ἐπιδέσμων, ἅτινα πάντα κατὰ τὸν αὐτὸν ἐναντιῶτα ταῖς φλεγμοναῖς ἐστὶ μέγάλως ὑπὸ τῶν φλεγμαινόντων βλαπτομέναις. ἐὰν μέντοι χωρὶς φλεγμονῆς τὰ συνεσταλμένα γένηται, τὴν μὲν τῶν ὀθονίων παρασκευὴν τὴν αὐτὴν τῇ ἔμπροσθεν εἶναι κελεύει, τὴν δὲ ἐπιδέσιν ἐναντίαν τῇ τῶν ἐκπεπταμένων. εἴπερ οὖν ἐκείνην ἐποιησάμεθα τὴν ἀρχὴν τῶν ἐπιδέσμων, ἀναγόμενοι πόρρωθεν ὑπὸ τῶν ὑγρῶν, ἐπανάγοντες δὲ ἐκ περιτροπῆς τοὺς ἐκπεπταμένους αὐτοῖς καὶ κατὰ βραχὺ τὴν πίεσιν αὐξάνοντες, τὴν τῶν συνεσταλμένων ἀπὸ τοῦ πεπονθότος ἀρχόμενοι περιτρέπομέν τε καὶ ἀπάξομεν ἐπὶ τὴν πέ-

quaedam inflammatis partibus superinjecta, ut a quibus speramus haec citra deligationem immorari posse, nullo modo fasciam ut aliquod super propositum topicum contingat, injicimus, ipsam ex tenuissimis et levissimis linteis construimus et circuitibus quantum fieri potest paucissimis vel etiam unico solo utimur. Id ipsum autem multos medicos latuit, qui externis partibus inflammatis, quae tumor esset, super cataplasmata crassa imposuerunt, duros et graves panniculos, multas lanas et fasciarum multitudinem, quae per se omnia maxime sunt adversa in inflammationibus quae ab onerantibus oblaeduntur. Jam vero contracta si citra inflammationem sint, in iis fasciarum praeparationem eandem ac priorem esse imperat; deligationem vero expansorum deligationi contrariam. Hanc si quidem ducto fasciarum procul ab sanis partibus principio reducta vero circuitu ad expansas partes fascia et adaucta paulatim compressione construximus. Illam contractarum partium deligationem ab affecto loco incipientes et cir-

Ed. Chart. XII. [71.]

Ed. Bas. V. (688. 689.)

ριξ χώραν τὸ δέρ- (689) μα. προσθεῖναι χρὴ ἐνταῦθα
τὸ παραλελειμμένον ὑφ' Ἱπποκράτους. οὐ γὰρ προὔκειτο
πᾶσαν αὐτῶν τῶν παθῶν ὧν μνημονεύει θεραπείαν γρά-
φειν, ἀλλὰ μόνην τὴν χειρουργίαν. ἐγὼ δὲ, ἵνα τέλειος ὁ
λόγος ᾗ, προσθήσω τὸ εἰπών· ὅταν τι τῶν, ὡς εἴρηται,
συνεσταλμένων ἐκτρέπωμεν, ἀναπληρῶσαι χρὴ τὴν ὑποκειμέ-
νην χώραν, εἰς ἣν καταπέπτωκε τὰ χεῖλη, μοτοῖς ἢ φαρμάκω
τῷ προσήκοντι, μέχρις ἂν ἰσόπεδα γένηται τῷ περὶ δέρ-
ματι τὰ συνεσταλμένα σώματα, καῖνεται οὕτω τὴν εἰρημέ-
νην ἐπίδεσιν ποιεῖσθαι.

cumagimus et ad eam quae juxta locum est cutim redu-
cimus. Addendum hic quod ab Hippocrate praetermissum
est. Non enim universam eorum quos memorat affectuum
curationem scribere constituit, sed sola manu operantem.
Ego vero ut integra sit oratio residuum addam. Quum
quid horum quae contracta sunt diduxerimus, subjectum
locum in quem labra deciderunt implere linamentis opor-
tet vel decenti medicamento, quousque circumstanti cuti
aequata sint contracta corpora, moxque dictam deligatio-
nem construere.

ΤΟ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΤ' ΙΗΤΡΕΙΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΚΑΙ ΓΑΛΗΝΟΥ ΕΙΣ ΑΥΤΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ Γ.

Ed. Chart. XII. [72. 73.]

Ed. Bas. V. (689.)

α'.

[72. 73.] Διςτραμμένα δὲ διορθῶσαι· τὰ μὲν ἄλλα κατὰ
τὰ αὐτὰ, δεῖ τὰ μὲν ἐπεληλυθότα ἐπαγαγεῖν ὑποδέσει,
παρακολλήσει, ἀναλήψει, τὰ δὲ ἐναντία ἐναντίως.

Αἱ διαστροφαὶ γίνονται ποτὲ μὲν ἀποχωροῦντός τινος
ἐκ τῆς ἰδίας ἑδρας ἐπὶ τὰ ἐκτός τοῦ [73] σώματος, ποτὲ

HIPPOCRATIS DE MEDICI OFFI- CINA LIBER ET GALENI IN EUM COMMENTARIUS III.

L.

*Perversa dirigenda sunt, cetera iisdem modis. Quae de-
cesserunt, ea subligatione, agglutinatione, suspensione
adducenda. Contraria contrario modo.*

Perversiones oboriuntur, quum quid interdum e pro-
pria sede in externas corporis partes secedit; interdum

Ed. Chart. XII. [73.]

Ed. Baf. V. (689.)

δὲ ἐπελθόντος εὐρυχωρίᾳ τινὶ τῶν ἔνδον τοῦ σώματος, οἷον ἐπὶ τῆς ῥινός. ἂν μὲν εἰς τὴν ἔκτος χώραν ἦτοι τῶν ὀστέων αὐτῆς ἢ καὶ τῶν πτερυγίων ἀποχωρῇ τι, διαστροφῇ γίνεται πρὸς τοῦκτος, ἂν δὲ εἰς τὸν ἔνδον πόρον ἀφίκηται, διαστρέφεται πρὸς τοῦτον ἢ ῥίς. ἀνάλογον δὲ καὶ τῶν ἄλλων μορίων διαστροφαὶ γίνονται. δηλονότι καὶ τούτων ὁ κοινὸς ἅπασι σκοπὸς τῆς θεραπείας ἐνδείξεται τὰ βοηθήματα. κοινὸς δὲ πᾶσιν ἦν σκοπὸς τὰναντία τῶν ἐναντίων ἰάματα, ὥστε καὶ νῦν τὰ μὲν ἀπεληλυθότα προσακτιέον ἐστὶ καὶ δι' ἄλλων μὲν τῶν βοηθημάτων, ὑπὲρ ὧν οὐ πρόκειται λέγειν, ἀτὰρ οὖν καὶ δι' ἐπιδέσμων. αὐτὸς δὲ εἶπον τοὺς ἐξ ἐπιδέσμων τόπους εἰς ταῦτα χρησίμους. ἐπίδεσιν μὲν, ὡς καὶ πρόσθεν αὐτὸς ἔγραψεν, ἐπὶ τε τῶν ἀφροστώτων καὶ ἐκπεπτωμένων καὶ συνεληλυθόντων, ἀνακόλλησιν δὲ, ὡς ἐν τῷ περὶ ἄρθρων, ἐπὶ ῥινὸς καὶ γένυος, ἀνάληψιν δὲ ὡς ἐν τῷ περὶ καταγμάτων, ἐνθα φησὶν ἦν γὰρ τὰ μὲν ὀστεῖα ἅμω καταγῇ ἢ τὸ καίω μοῦνον, ὃ δὲ ἐπιδεδεμένος ἐν ταινίᾳ τινὶ τὴν χεῖρα ἔχει ἀναλελαμμένην. τυγχάνει δὲ ἡ ταινία κατὰ

vero quum in aliquod corporis spatium interius illabitur, quemadmodum in naso. Siquidem in exteriorem regionem aut ossium ipsius aut alarum pars secedat, ab exteriori parte fit perversio; si vero in interiorem meatum procedat, in hunc nasus distorquetur. Palam est his in omnibus communem curationis scopum auxilia indicaturum. At communis fuit scopus omnibus contraria contrariorum esse remedia. Quapropter nunc etiam quae decesserunt, tum per alia praesidia, de quibus differere propositum non est, tum praecipue per fascias adducenda sunt. Ipse vero docuit fasciarum injiciendarum locos ad haec utiles. Deligationem quidem, ut etiam antea scripsit, et ad ea quae abscesserunt et quae expassa et quae contracta sunt, utilem; agglutinationem vero, ut in libro de articulis, ad nasum et maxillam; suspensionem autem, ut in libro de fracturis, ubi protulit: nam si os utrumque aut inferius solum fractum sit, devinctus vero mitella quadam manum exceptam ac appensam habeat et amplif-

Ed. Chart. XII. [73.]

Ed. Bas. V. (689.)

τὸ κάτωμα πλείστη ἐοῖσα, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν ἡ χεὶρ ἀπαιωρέηται, τοῦτον ἀνάγκη τὸ ἕτερον ὁστέον εὐρεθῆναι διεστραμμένον ἔχοντα πρὸς τὸ ἄνω μέρος. ἦν δὲ κατεαγόντων τῶν ὁστέων οὕτως ἄκρην τὴν χεῖρα ἐν τῇ ταινίᾳ ἔχει καὶ περὶ τὸν ἀγκῶνα, ὃ δ' ἄλλος πῆχυς μὴ μετέωρος εἴη, οὗτος εὐρεθήσεται τὸ ὁστέον εἰς τὸ κάτω μέρος διεστραμμένον ἔχον. χρὴ οὖν ἐν τῇ ταινίᾳ πλάτος ἐχούσῃ μαλθακῇ τὸ πλείστον τοῦ πῆχεος καὶ τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς ὁμαλῶς αἰωρέεσθαι. ἡ ῥῆσις οὖν αὕτη μοχθηρὰν ἀνάληψιν, ἥτις διαστροφὴν ἐργάζεται διδάσκουσα καὶ τὴν τῶν διεστραμμένων ἴασις ἐνδείκνυται. φέρε γάρ τινι διεστράφθαι πρὸς τὸ κάτω τὸν πῆχυν, ἀναληψόμεθα τοῦτο ὑποθέντες αὐτῷ πρὸς τὸ κάτω ταινίαν στενὴν. εἰ δὲ πρὸς τὰ ἄνω διεστραμμένος εἴη, τὴν πρὸς τὰ κάτω διαστρέφουσαν ἀνάληψιν παραληψόμεθα, καθ' ἣν τὰ μὲν πρὸς τῷ καρπῷ καὶ τῷ ἀγκῶνι μόρια ταινία ἔχει, τὸ δὲ μεταξὺ ἀστήρικτόν ἐστιν, ὥσπερ γε καὶ εἰ ἐν τῷ καρπῷ διαστροφή γένοιτο πρὸς τὰ ἄνω, τὴν ἐπὶ τὰ κάτω διαστρέφουσαν ἐπίδεσιν προσάξομεν,

si fascia pars fracturam contineat; huic vero et inde manus suspensa sit; huic necesse est comperiri os alterum ad partem superiorem perversum sortienti. Si vero ita fractis ossibus summam manum in mitella etiam ad cubiti flexum usque contineat, reliqua vero pars cubiti suspensa non sit, ipse ad inferiorem partem os perversum habere comperietur. Oportet igitur in mitella molli latitudinem sortita maximam cubiti partem et manus juncturam aequaliter suspendi. Haec igitur oratio vitiosam docet suspensionem quae persionem efficit et perversorum curationem indicat. Agedum, alicui deorsum cubitus perversatur, hunc ipsi supposita deorsum angusta fascia suspendemus; si vero in superiora perversus fuerit, revocantem in inferiora suspensionem promovebimus, qua partes juncturae et flexurae vicinas mitella complectitur. Quod autem interjectum est instabile, quemadmodum etiam si carpo in superiora perversio contigerit, ad inferiora revocantem deligationem adducemus, quae cubiti partes com-

Ed. Chart. XII. [73.]

Ed. Bas. V. (689.)

ἥτις συνέχουσα τὰ πρὸς ἀγκῶνα τὸ πρὸς τῷ καρπῷ πέ-
ρας ἀσπύριον ἀπολείπει. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῆς
πρὸς ἀγκῶνα διαστροφῆς πρὸς τὴν ἄνω τὴν ἀνέδραστον μό-
νον τοῦτον καταλιποῦσαν ἀνάληψιν προσάξομεν, ἥτις τόπῳ
διαστραμμένῳ αὐτὴ διέστρεφεν εἰς τὰ κάτω. συνελόντι δὲ
εἰπεῖν, εἴ τινα μήπω διαστραμμένα διαστρέφουσιν, αὐτὰ τὰ
πρὸς τὸν ἐναντίον τρόπον διαστραμμένα κατευθύνουσι. ἀνά-
λογον δὲ τούτοις ἀμαρτάνεται καὶ κατορθοῦται κατὰ κνήμην
καὶ μηρὸν ἐν ταῖς ὁλοῦ τοῦ σκέλους θέσεσιν. ὅπερ γὰρ ἐπὶ
χειρὸς ἀνάληψις, τοῦτο θέσις ἐπὶ σκέλους καὶ χρή προσυπ-
ακοῦσαι τῷ τῆς ἀναλήψεως ὀνόματι καὶ τὴν θέσιν. τὸ δὲ ἐπὶ
τῷ τέλει τῆς ῥήσεως εἰρημένον, τὰ δὲ ἐναντία ἐναντίως, ἐγγω-
ρεῖ καὶ περὶ τῶν εἰρημένων ἐπιδόσεων λέγεσθαι. τὰ γὰρ
ἐναντία γενήσεται τοῖς εἰρημένοις πάθεισι λέγειν αὐτὸν ἐναν-
τίως ἐπιδούμενα κατορθοῦσθαι, τουτέστι τοῖς μὲν ἀφαστιῶσι
τὰ παρὰ φύσιν ἐξευθυνόμενα, λέλεχται δὲ μοι τὰ περὶ τού-
των ἔμπροσθεν ἐν τῷ κατ' ἰητροῖον βιβλίῳ. πρῶτον μὲν
ἀπάντων γέγραπται λόγος ὁ περὶ τῶν φυσικῶν κριτηρίων,

plectatur et quod carpo vicinum est extremum instabile
relinquimus. Ad haec autem et in ea quae ad cubili fle-
xum in superiora fit perversione eam quae solum hunc
instabilem relinquat, suspensionem adducemus quae, eadem
e loco perverso deorsum revocet. Verum in paucis multa
contraham, si quaedam nondum perversa pervertant, ea-
dem contrario modo perversa dirigunt. His vero confi-
mile per tibiam et femur in universi cruris posituris per-
vertitur ac dirigitur. Quod enim in manu suspensio, id
in crure positura efficit; atque suspensionis nomine etiam
positura subaudienda est. Quod autem in textus fine pro-
nunciatum est, contraria contrario modo, id de praedictis
deligationibus explicari potest: praedictis siquidem affecti-
bus affore contraria pronunciare ipsum interpretamur,
quae contrario modo devinciuntur ea instaurari, hoc est
iis quae praeter naturam directa sunt abscedentibus. Sed
prius prodita mihi de his dicta sunt in libro de medica-
trina. Prima omnium scripta est oratio de naturalibus

Ed. Chart. XII. [73. 74.]

Ed. Basf. V. (689.)

οἷς χρώμεθα πάντες ἄνθρωποι, τὰ τε κατὰ τὰς τέχνας ἀπάσας διοικοῦσι καὶ σύμπαντα τὸν βίον. ἔχρηξε γὰρ [74] οὐ πρὸς τὰ προκείμενα νῦν μόνον, ὅσα κατὰ χειρουργίαν, ἀλλὰ καὶ πάσας τὰς ἐν ἰατρικῇ διαγνώσεις τῶν παθῶν, ὥς δὴ καὶ σημειώσεις ὀνομαζοῦσιν ὠρισμένοι τῶν διαγνωστικῶν κριτηρίων. δεύτερος ἐπὶ τῷδε λόγος ἐν τῷ προκειμένῳ βιβλίῳ γέγραπται, περὶ τῶν κατὰ τὴν ἐν ἰατρικῇ χειρουργίαν διδάσκων, ἐκ τίνων συμπληροῦται. ἐφ' ᾧ τρίτος ὁ περὶ ἐπιδέσεως, ὁποῖαν χρὴ γίνεσθαι τὴν ἐπίδεσιν, τὴν ἐνδείξιν ἡμῶν λαμβανόντων ἀπὸ τε τῆς τοῦ πεπονθότος μορίου, φύσεως καὶ αὐτοῦ τοῦ πάθους, ἐν τῷ νῦν ἡμῖν εἰρημένῳ λόγῳ περὶ καταγμάτων ποιεῖ τὴν διδασκαλίαν, ὑποπεπτωκότων πάθει γενικῶς τῇ λύσει τῆς συνεχείας. οὕτως γὰρ ἐγὼ προσαγορεύειν εἶωθα τοῦτο τὸ γένος τοῦ πάθους. ὁ δὲ Ἱπποκράτης ἀφιστῶτα καλεῖ τὰ σώματα τὰ οὕτω πεπονθότα, ὥστε καὶ τὸ πάθος αὐτῶν ἀπόστασις εἰκότως ὀνομασθήσεται καὶ γενήσεται ἐν τῇ εἰδὸς τοῦ γένους τῶν παθῶν, ὅ

judiciis quibus universi homines et ad artium omnium tractationem et ad totius vitae administrationem utuntur; necessaria siquidem erant non solum ad ea quae nunc proponuntur chirurgiam spectantia, verum etiam ad omnes in medicina morborum dignotiones, quas certe notas et signa nominant, qui dignoscendi judicia definierunt. Secundus deinde commentarius in praecedenti libro scriptus est docens ex quibus expleatur medicinae pars quae manu nudetur. Tertia demum quae de deligatione agit docet, qualem esse deligationem oporteat, nobis indicationem tum a partis affectae natura tum ab ipsius affectu sumentibus. In praesenti oratione quae nobis de fracturis enunciata est, doctrinam eorum adstruit, quae generali affectui continuitatis solutioni subjacent. Sic enim ego solitus sum hoc morbi genus appellare. Quae vero corpora sic affecta sunt, abscedentia vocat Hippocrates. Quare et eorum affectus abscessus merito nominabitur, fietque una quaedam generis morborum species, quam proprie abscessum

Ed. Chart. XII. [74.]

Ed. Bas. V. (689.)

καλοῦσιν ἰδίως ἀπόστασιν τε καὶ ἀπόστημα. ταῦτα μὲν οὖν αὐτὰ τὰ νῦν εἰρημένα χάριν ἀναμνήσεως ὧν ἔμπροσθεν ἐξηγησάμην εἴρηται μοι. καιρὸς δὲ ἤδη τῶν ἐφεξῆς ἄρξασθαι.

β'.

Σπληνῶν μήκεα, πλάτεα, πάχεα, πλήθια. μήκος ὅσον ἡ ἐπίδεσις, πλάτος τριῶν ἢ τεσσάρων δακτύλων, πάχος τριπτύχους ἢ τετραπτύχους, πλήθος κυκλεῦντας μη ὑπερβάλλειν μηδὲ ἐλλείπειν.

Ἐν τῷ περὶ τῶν καταγμάτων λόγῳ τῷ νῦν αὐτῷ προκειμένῳ πρῶτον μέμνηται τῶν προκειμένων σπληνῶν καλουμένων, κελεύων αὐτοὺς εἶναι τῷ μήκει μὲν ἴσους τῇ ἐπιδέσει καὶ παραλαμβάνηται δι' ἐκείνην ἕνεκα τοῦ στηρίζειν καὶ κατέχειν αὐτὴν ἀκίνητον. τῷ δὲ πλάτει τριῶν ἢ τεττάρων δακτύλων, τῶν τοῦ αὐτοῦ τοῦ ἐπιδουμένου δηλονότι, τῷ

et apostema vocitant. Haec igitur ipsa nunc commemorationis eorum gratia quae superius explicaveram a me scriptis prodita sunt. Jam vero deinceps datur exordiendi tempus.

II.

Spleniorum longitudinem, latitudinem, crassitudinem, multitudinem. Longitudo, quanta est deligatio. Latitudo trium aut quatuor digitorum. Crassitudo triplica aut quadruplica. Multitudo dum circumdant neque exsuperet neque definiat.

In libro de fracturis qui nunc idem prostat primum eorum meminit, quae apposita splenia vocantur, ipsa quidem iubens esse deligationi aequalia longitudine ac per illam excipi, ut ipsam fulciant et immobilem retineant. Latitudine vero sint trium aut quatuor digitorum hominis ejus nimirum qui deligatur. Crassitudine autem aut tri-

Ed. Chart. XII. [74.]

Ed. Bas. V. (689. 690.)

πάχει δὲ ἢ τριπτύχους ἢ τετραπτύχους· ἐνθεν μὲν ἀσφα-
λειστέρως φρουρᾷς ἢ ἐπίδαισις δεῖται τετραπτύχους, ἐνθα
(690) δὲ οὐ τοιαύτης, ἀρκοῦν ἡγούμενος καὶ τοὺς τριπτύ-
χους. εὐδηλον δ' ὅτι τὰ συντετριμμένα μᾶλλον ὅστιᾶ, πλέο-
νος ἀσφαλείας δεῖται. τὸ δὲ πλήθος τῶν σπληνῶν τοσοῦτον,
φησὶν, εἶναι χρή, ὥς ἐν κύκλῳ περιλήφθῃναι τὸ ἐπιδούμε-
νον κῶλον. οὐ γὰρ δὴ τοῖς τῆς κλειδὸς ἢ πλευρᾷς κατὰ-
γμασι περιλαμβάνειν ἐν κύκλῳ δυνατόν, ἀλλ' ἐπ' ἐνίων τὸ
μέγεθος τοῦ κατάρματος ἐνδείξεταί σοι τὸν ἀριθμὸν τῶν
σπληνῶν ἐπὶ τῆς κλειδὸς ἐβώσαμεν ὥς τὸ πολὺ χρῆσθαι
τρισὶ τετραπτύχοις σπλήνισι τοὺς δύο μὲν τοὺς πρώτους
εἰς ὁμοιότητα τοῦ γράμματος ἐπιβάλλοντες, ὥς κατ' αὐτοῦ
τοῦ συντετριμμένου τὸ μέσον ἑκατέρου καθ' ὃ συμβάλλου-
σιν ἐνίοις ἐπικεῖσθαι. τρίτον δὲ αὐτοῖς καὶ ἔξωθεν ἐπιθέν-
τες κατὰ τὸ τοῦ σώματος μήκος ἐντεταμένον, αὐτοὺς γε τοὺς
ὑποκειμένους σφίγγοντα καὶ τὸ κατεργὸς μέρος τῆς κλειδὸς
πιλοῦντα.

plicia aut quadruplicia. Ubi quidem firmiori fulcimento
deligatio indiget, quadruplicia, ubi vero tali non opus
est, triplicia satis esse augurantur. Liquido constat, ossa
magis comminuta ampliorem stabilitatem desiderare, Splen-
niorum, inquit, multitudinem tantam esse oportet, ut
quod deligatur membrum in orbem amplectatur. Non
enim sane claviculae aut costae fracturas in orbem am-
plecti datur. Verum in nonnullis fracturae magnitudo
spleniorum numerum indicabit. In clavicula tribus sple-
nniis quadruplicatis uti plerumque consuevimus, duo qui-
dem prima ad x literae similitudinem injicientes, ut super
osse comminuto amborum medium qua inter se copulan-
tur quibusdam incumbat. Tertio denique ipsis et extrin-
secus imposito, id in corporis longitudinem porrectum
ipsa subjecta adstringit et fractam claviculae partem coarctat.

γ.

[75] Οἷσι δὲ ἐς διόρθωσιν μῆκος κυκλεῦντας πλάτος καὶ πᾶχος τῇ ἐνδείῃ τεκμαίρεσθαι, μὴ ἀθρόα πληρεῦντας.

Θαυμάζω πῶς οὐκ εἶπε πρῶτον μὲν τὰς χρείας τῶν σπληνῶν, εἶθ' ὅπως ἂν τις αὐτῶν τύχοι. χρεία μὲν γὰρ αὕτη διττὴ κράτησις τε τῶν ὑποδεσμίδων ἀναπλήρωσις τε κατὰ τοιαῦτα τῶν μορίων, ἃ καλεῖν αὐτὸς εἰσθεν ἀπόξη τε καὶ ἀπόξηρα, καθάπερ ἐστὶ, πήχεος μὲν πρὸς καρπῷ, κνήμης δὲ πρὸς ποδί. περιβάλλειν γὰρ ἐν τοῦτοις ἀξιοῖ κυκλωτερῶς τοὺς σπληνας, ὥς μειὰ τὴν ἐπιβολὴν τῶν ἔξωθεν ἐπιδέσμων ἴσην εἶναι τῷ πᾶχει τὴν ἐπίδεσιν. οἷσων οὖν δυοῖν χρείων τῆς ἐπιδέσεως τῶν σπληνῶν κρατήσεώς τε καὶ ἀναπληρώσεως, ἣν αὐτὸς ὠνόμασε διόρθωσιν, ἀξίων αὐτοὺς εἶναι τῷ μὲν μήκει τηλικούτους, ὥς ἐν κύκλῳ περιλαμβάνειν τὸ ἐπιδιδόμενον σῶμα, τῷ πᾶχει δὲ καὶ τῷ πλάτει κατὰ τὴν ἐνδειαν τῶν μορίων δηλονότι. τῷ μήκει μὲν ἐὰν

III.

At quibus ad directionem adhibentur, longitudinem, in orbem convolutione, latitudinem et crassitudinem defectu conjectare sic oportet, ut non confertim compleamus.

Miror primum quidē quomodo spleniorum usum non docuerit; deinde viam qua quis ipsum consequatur. Enimvero is usus duplex existit, tum fasciarum prius injectarum retentio, his ipsis expletio, quas et acuminatas et extenuatas ipse vocare consuevit, quales sunt cubiti prope carpum et tibiae prope pedem partes. In his enim imperat in orbem splenia complecti, ut post exteriorum fasciarum injectionem par esset crassitudini deligatio. Quum ergo duo sint admotionis spleniorum usus, tum retentio tum expletio, quam ipse directionem appellat, hortatur ipse tanta esse longitudine, ut quod deligatur corpus complecti in orbem possint; crassitudine vero et latitudine

Ed. Chart. XII. [75.]

Ed. Bas. V. (690.)

μικροὶ γεννηθῶσι, κυκλοτερώς περιβαλεῖν τὸ μόριον, ἀναγκαῖόν ἐστι τὸ ἕτερον αὐτῶν πέρας ἐπὶ θατέρου τεθὲν ὑψηλότερον ἀποφῆναι τὸ μέρος ἐκείνου τοῦ κώλου τῶν ἐκατέρωθεν, ὥστε ἀνώμαλον εἶναι τὴν ἐπίδεσιν καὶ διὰ τοῦτο χαλαράν. ἰὰν δὲ βραχύτεροι γεννηθέντες ἢ ὥστε ψαύειν ἀλλήλων τὰ πέρατα αὐτῶν, μετὰξὺ τινα χώραν ἀπολείπουσι κενήν, ἀνωμάλως πάλιν αὖ ἔσται κατὰ τὸν ἐναντίον τρόπον ἢ ἐπίδεσις· ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν μακροτέρων κυριότητα τινα καὶ ἔξοχὴν, οὕτως ἐπὶ τούτων ἐνδείαν τέ τινα καὶ κοιλόητα λαβεῖν ἀναγκαῖον ἔσται τὸ χωρίον. τὴν περιβολὴν δὲ τούτων τῶν σπληνῶν οὐκ εἰς ἅπαξ ἀθρόαν, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ κελεύει ποιεῖσθαι, λεπτομερεῖς μὲν γὰρ τῷ πάχει τοὺς ἀνωτέρους τιθεμένους εἶναι δεήσει, παχυτέρους δὲ τοὺς κατωτέρους. ἰὰν ἀθρόως ἓνα περιβάλῃς, ἔσται σοι σχῆμα τῆς κατ' αὐτὸ τὸ χωρίον ἐπιδέσεως, οἷον ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρχε τῷ κώλῳ.

partium nimirum indigentia. Longitudine quidem si altiora fuerint, quam ut partem in orbem amplectantur, alterum ipsorum extremum alteri superpositum illius membri partem aliis utrimque partibus eminentiorem objicere necesse est, ita ut inaequalis exstet deligatio, proptereaque laxior. Sin breviora fuerint quam eorum extrema se mutuo tangant, interpositum quoddam inane spatium relinquunt, ac proinde inaequaliter iterum contrario modo deligatio reddetur. Ut enim in longioribus gibbum aliquem et eminentiam, sic et in his brevioribus et defectum quendam et cavitatem cepisse spatium necessarium erit. At horum spleniorum applicationem non semel universam, sed sensim construi imperat. Tenuiora siquidem crassitudine, superiora injici oportebit; crassiora vero inferiora. Si affatim unum injeceris, tibi erit eo in spatio deligatio, qualis membro ab exordio exstitit.

δ'.

Τῶν δὲ ὀθονίων ὑποδεσμίδες εἰςὶ δύο τῇ πρώτῃ ἐκ τοῦ σίνεος εἰς τὰ ἄνω, τῇ δὲ δευτέρῃ ἐκ τοῦ σίνεος εἰς τὰ κάτω τελευτώσῃ.

Λελεκταί μοι καὶ πρόσθεν ὑποδεσμίδας ὀνομάζειν αὐτὸν τοὺς πρὸ τῶν σπληνῶν ἐπιδέσμονς, ἀπάντων πρώτους ἐπιβαλλομένους τῷ πεπονθότι σώματι. γέγραπται δὲ ἐν τῷ περὶ ἀγμῶν τῆς ἑκατέρου περιθέσεως ἡ χρεία. ὁ μὲν γὰρ πρότερος [76] αὐτῶν οὐ μόνον ἀνείργει τὴν ἐπιρροήν, ἀλλὰ καὶ τοῦ περιεχομένου καὶ τὸ πεπονθὸς ἀπωθεῖται τι πρὸς τὴν ἄνω χώραν. ὁ δὲ δεύτερος ἐκθλίβει τὸ περιττὸν αἷματος πεπονθότος μορίου πρὸς τὸ τοῦ κώλου πέρας. κοινῇ δὲ ἀμφοτέρων ἡ χρεία, κατέχειν τὸ διαπεπλασμένον ὅστιον ἀδιάσιρον.

IV.

Ex linteis praeuinctae fasciae duae sunt: prima a parte laesa in superiores, secunda a parte laesa in inferiores definit.

Supra quoque a me proditum est, subligationes ipsum nominare quae ante spleniorum fascias omnium primae affecto corpori injiciuntur. In primo de fracturis libro scriptus est utriusque impositionis usus. Prior quidem ipsorum est non solum influxum prohibere, sed et contenti in affecta parte humoris quiddam in superiorem locum repellere. Alter vero excedentem partis affectae sanguinem ad membri extremum protrahere. Communis denique utriusque usus est formae restitutum os, minime peruersum continere.

ε'.

Κατὰ τὸ σῖνος πιέζειν μάλιστα ἥκιστα τὰ ἄκρα, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ λόγον.

Καὶ τούτων ὁ λογισμὸς ἐν τῷ περὶ ἀγμῶν εἴρηται. καθόλου γὰρ ἐπὶ πάσης ἐπιδέσειως, ἔνθα μὲν ἐσφιγνται μᾶλλον ἢ ὑποκειμένη σὰρξ, ἐκθλίβεται τὸ περιεχόμενον ὑγρὸν ἐν αὐτῇ πρὸς τὰ πέριξ, ἔνθα δὲ ἦττον, ἐνταῦθα δέχεται τὸ μεταρρέον ἐκ τῶν μᾶλλον θλιφθέντων.

στ'.

Ἡ δὲ ἐπίδεσις πούλὺ τῆς ὑγιείας προσλαμβάνεται.

Καὶ ταύτης τῆς συμβουλῆς ὁ λογισμὸς δῆλος· ἐν γὰρ τῷ πολὺ τοῦ ὑγινοῦς ἐπιλαμβάνειν τὴν ἐπίδεσιν, ἥ τε κράτησις ἀσφαλεστέρα τοῦ διαπεπλασμένου γίνεται καὶ μᾶλλον ἐκθλίβονται τοῦ πεπονθότος ἰχώρες εἰς τὰ πλησιάζοντα καὶ ἐκ τῶν ἄνωθεν ἐπιρροὴν κωλύεται μᾶλλον.

V.

Ad laesas partes comprimere maxime, extremas minime, ceteras pro ratione oportet.

Horum etiam ratio in commentariis de fracturis explicata est. In universum enim in omni deligatione, ubi subjecta caro magis adstringitur, humor in ea contentus ad proximas partes propellitur, ubi minus hic excipitur, quod ab iis procedit quae vehementius comprimuntur.

VI.

Deligatio vero multum integrae partis obvolvatur.

Ratio quoque hujus consilii manifesta. Nam quod integrae partis multum amplectatur deligatio et conformati ossis retentio securior fit et affectae partis sanies in proximas partes valentius exprimitur et a superioribus defluxus magis prohibetur.

ξ'.

Ἐπιδέσμων δὲ πλῆθος, μῆκος, πλάτος· πλῆθος μὲν μὴ ἡσασθαι τοῦ σίνεος μηδὲ νάρθηξιν ἐνέρεισιν εἶναι μηδὲ ἄχθος μηδὲ περιόρευσιν μηδὲ ἐκθήλυνσιν ἐπιδέσμον.

Οἱ δὲ ἄλλοι σχεδὸν ἅπαντες οὐ διωρίσαντο ἐπιδέσμους ὑποδεσμίδων. ὁ δὲ Ἱπποκράτης τοὺς μὲν αὐτῷ τῷ σώματι περιβεβλημένους ἐπιδέσμους ὑποδεσμίδας ὀνομάζει, τοὺς δὲ τοῖς σπλήνεσιν ἔξωθεν ἐπιδουμένους ἐπιδέσμους. τούτων οὖν ἡλίκον εἶναι χρὴ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος ἐν τῇδε τῇ ῥήσει διέρχεται, πλῆθος [77] μὲν ἁξιών εἶναι τοσοῦτον, ὥς κρατεῖν ἀσφαλῶς αὐτὸ τὸ διαπεπλασμένον ὅστουν. τὸ γὰρ μὴ ἡττάσθαι τοῦ σίνεος, τουτέστιν ὥς ἂν τε μὴ κρατῶσιν οἱ ἐπίδεσμοι τούναντίον αὐτοῖς συμβήσεται, νικάσθαι τε καὶ ἡττάσθαι τοῦ σίνεος, τουτέστι τοῦ βεβλαμμένου μέρους. εἰ γὰρ τὸ νικᾶν ἢ αὐτοῖς ἐν τῷ φυλάττειν ἀκίνητον τὴν διάπλασιν, ἐὰν αὐτὴ κινηθῇ κατὰ τι,

VII.

Fasciarum autem multitudinem, longitudinem, latitudinem metiri decet. Multitudinem a laesione non superari neque ferulis compressionem esse neque onus neque propensionem neque effeminationem fasciae.

Alii fere omnes fascias a subfasciis non distinxerunt. Hippocrates vero injectas prius ipsi corpori fascias subfascias ὑποδεσμίδας nominat, fascias vero ἐπιδέσμους, quae spleniis foris superinjiciuntur. Harum igitur quanta esse debeat multitudo et longitudo et latitudo, hoc in textu emetitur. Multitudinem quidem imperat tantam esse, ut ipsum os conformatum tuto contineat. Illud enim pronunciatum a laesione non evinci, hoc est quod si non evincant fasciae, contrarium ipsis accidat et evinci et superari a laesione, hoc est a laesa parte. Nam si ipsis accidat evincere, quod immobilem conformationem tueatur, si ipsa conformatio aliquantulum mota fuerit, fascias quis-

Ed. Chart. XII. [77.]

Ed. Bas. V. (690. 691.)

προσηκόντως ἂν τις αὐτοὺς ἡττάσθαι φαίη. τὸ μὴδὲ νάρ-
θηξιν ἐνέρεισιν εἶναι, τοιόνδε ἔσται, ἐὰν ὀλιγώτεροι τοῦ δέον-
τος οἱ ἐπίδεσμοι τύχοιεν ὄντες, ἐνέρεισις τῶν ἄρθρων, ὅπερ
ἔστι βία καὶ θλίψις ἔσται σῖνος διήκουσα. καὶ μέντοι καὶ
τοσοῦτους αὐτοὺς ποιήσεις ὥς βαρύνειν τὸν ἀσθενοῦντα καὶ
οὕτως ἁμαρτήσεις τοῦ συμμείρου. φυλαιτόμενος οὖν ἐκά-
τερον τῶν σκοπῶν τοῦ πλήθους σιόχασον. τῶν ἐπιδέσμων
οἱ σκοποὶ δύο εἰσὶ, τὸ μὴτε θλίβειν μῆτε βαρύνειν. ἀλλὰ
μὴδὲ περιῶρεψιν εἶναι φησι περὶ τῷ πλήθει τῶν ἐπιδέσμων.
ἡ δὲ περιῶρεψις ἀπὸ τοῦ περιῶρέπειν ἐπὶ θάτερον μέρος,
ἥτοι τὸ δεξιὸν ἢ τὸ ἀριστερὸν, ὅλην τὴν ἐπίδεσιν ὀνομάζε-
ται. τοῦτο δὲ αὐτὸ περιῶρέπον, ἀμετρία τοῦ πλήθους αὐ-
τῶν γίνεται. τὴν δὲ ἐκθήλυνσιν, εἴρηται γὰρ αὐτῷ, οἱ μὲν
τινὲς ἀπὸ τῶν μορίων ἤκουσαν, ἐν οἷς τὸ σῖνος, ὥς ἀσθε-
νῶν καὶ μαλακῶν ἐσομένων διὰ τὸ πλῆθος (691) ἐπιβεβλη-
μένων ἔξωθεν ὀθονίων, ἔνιοι δὲ ἐπὶ τῆς ἐπιδέσεως αὐτῆς,
ὡς αἰτόνου γινομένης· ἐκλύεται γὰρ καὶ ἡ τῶν ἐπιθεμένων

pīam superari jure protulerit. Hic textus neque ferulis
compressionem esse talis erit, si pauciores quam deceat
fascias esse contigerit, articulorum compressio quae vio-
lencia est et appressus exstabit laesionem protensurus. Quod
si tot fascias construas, ut aegrotantem oneres, ita quoque
in commodatione peccaveris. Observato igitur utroque
fasciarum scopo multitudinem conjice. Fasciarum scopi
duo sunt, ut ipsae neque premant neque onerent, imo
neque propensionem ipsis esse fasciarum multitudine pro-
nunciavit. Propensio vero a propendente in alterutram
partem vel dextram vel sinistram tota deligatione nomi-
natur. Id ipsum quod propendet multitudinis fasciarum
incommodatione contingit. Effeminationem autem, vo-
cabulum ab ipso pronunciatum, nonnulli quidem de par-
tibus interpretati sunt, in quibus affectus tanquam par-
tium quae imbecilles et molles ob injectarum extrinsecus
fasciarum multitudinem evasurae sunt. Nonnulli vero de
ipsa deligatione quae tanquam invalida redditur. Concidit

Ed. Chart. XII. [77.]

Ed. Bas. V. (691.)

ναρθήκων κράτησις ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ὑποβεβλημένων
ὀθονίων.

ή.

Μῆκος δὲ καὶ πλάτος τριῶν ἢ τεττάρων ἢ πέντε ἢ ἕξ,
πήχεων μὲν μῆκος, δακτύλων δὲ πλάτος.

Τῶν ἰδίων τοῦ ἐπιδουμένου δακτύλων καὶ πήχεων δη-
λονόιι τοσούτων ἀξιοῖ τὴν ἐπίδεσιν εἶναι. τὸν δὲ ὄρον αὐ-
τοῦ τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους οὐχ ἓνα μόνον ἐποίησε,
διὰ τὸ μηδὲν τῆς ἐπιδέσεως ἴσον ἐν ἅπασι γενέσθαι τὸ μῆ-
κος, ἀλλὰ κατὰ τοῦ κατὰ γματος μέγεθος ὑπαλλάττεσθαι,
διορίζει πλήθη καὶ μήκη καὶ πλάτη τῶν ὀθονίων. ἐν ἅπαντι
τούτῳ τῷ λόγῳ ἡ τελευτὴ ἐπιδέσεώς ἐστιν, ἣν μὲν ἐν τῷ
περὶ ἀγμῶν βιβλίῳ κατ' ἐκείνον ἀξιοῖ τὸν χρόνον γίνεσθαι,
καθ' ὃν ἀφλεγμαντότατον τὸ πεπονθὸς ἐς νάρθηκας ἐμβά-
λεται.

enim impositarum ferularum retentio ob subinjectorum
linteorum multitudinem.

VIII.

*Longitudo autem et latitudo trium aut quatuor aut quin-
que aut sex; cubitorum quidem longitudo, digitorum
vero latitudo fit.*

Tot digitorum et cubitorum laborantis videlicet de-
vinciendi propriorum deligationem imperat; neque vero
terminum ipsius longitudinis et latitudinis unum solum
statuit, propterea quod nulla deligationis longitudo in
omnibus est aequalis, sed pro fracturae magnitudine fa-
sciarum immutari multitudinem, longitudinem et latitudi-
nem decernit. Hac in universa oratione deligationis po-
stremum est, quam in libro de fracturis construi eo tem-
pore consulit, quo pars affecta prorsus inflammatione
soluta ad ferulas porrigitur.

[78] Αἱ παρέρματος περιβολαὶ τοσαῦται, ὥστε μὴ πιέζειν.

Τοσαντιάκῃς ἀξιοῦ τὸ πάρερμα περιβάλλειν τοῖς ἐπιδέσμοις, ὅποσάκῃς ἂν αὐτῶν ἐκείνων ἕκαστός ἐστι περιβεβλημένος. τὸ δὲ ὡς μὴ πιέζειν περὶ τοῦ μέιρου τῆς σφίγγεως αὐτῶν διδάσκει. μέχρι γὰρ τοσούτου ἐσφίγγθαι χρή κατὰ τὸ τῶν ἐπιδέσμων πάρερμα, μέχρις ἂν ἐπιμένη μὲν ἀσφαλῶς, μηδέπω δὲ πιέζη. τί οὖν ἄμεινον ἢ συνάπτειν ἀλλήλοις τὰ μέρη τῆς ῥήσεως, ὥς εἶναι τὸν λόγον τοιοῦτον· παρέρματος περιβολὰς τοσαύτας ποιητέον ἐστίν, ὥς μὴ πιέζειν, ὥς τῶν πάνυ πολλῶν πιζουσῶν. ἄμεινον δὲ ἐστίν ἴσως ἀντὶ τοῦ τοσαῦτα τοιαῦτα τὸ τρίτον γράμμα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς σ ποιήσαντας· τῇ γὰρ ποιότητι μᾶλλον αἱ περιβολαὶ τοῦ παρέρματος ἴσχουσι τὸ σύμμετρον τῆς ἐπιδέσεως, οὐ τῇ ποσότητι.

IX.

Tot sint quoque stabilimenti circumvolutiones, ut ne premant.

Stabilimenti fascias circumvolve toties imperat, quoties earum unaquaeque circumierit. Illud autem ut ne premant de adstrictionis ipsarum modo planum facit. Eatenus enim stabilimentum super fascias coarctari oportet, quatenus tuto immorentur, sed non premant. Quid igitur praestantius quam textus partes inter se conjungere, ut talis prodeat oratio: stabilimenti circumvolutiones faciendae sunt, ut ne premant; quod premant quam plurimae. Praestat fortassis pro τοσαῦτα tot legere τοιαῦτα ταῖα, tertia litera σ a principio in ι commutata. Nam qualitate magis quam quantitatē stabilimenti circumvolutiones deligationis commodationem continent.

Μαλθακά δέ, μὴ παχέα.

Πάντα ταῦτα δηλονότι κελεύει μαλθακά, μὴ παχέα παραλαμβάνεσθαι φυλαττόμενον, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ὀθονίων ἔμπροσθεν εἶπομεν, οὕτω κἀνταῦθα τὴν θλίψιν τῶν ὑποκειμένων σωμάτων.

ια.

Ταῦτα πάντα ὡς ἐπὶ μήκει καὶ πλάτει καὶ πάχει τοῦ παθόντος.

Εἴρηται πρόσθεν ἤδη τοῦτο ἐπ' ἄλλης ὕλης πραγμάτων ὁμοίας τῇ νῦν. καὶ μεμνησθαι χρὴ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὡς ὅτι ἂν ἦτοι περὶ μήκους ἢ πλάτους ἢ πάχους ἢ ἀριθμοῦ τῶν ὀθονίων λέγεται, ἀναφορὰν ἔχειν πρὸς τοῦ πεπονθότος μορίου μήκος καὶ πλάτος καὶ πάχος.

X.

Mollia, non crassa.

Haec omnia videlicet praecipit mollia non crassa adhiberi, cavens quemadmodum supra de linteis diximus, ita et hinc subjectorum corporum compressionem.

XI.

Haec omnia pro longitudine et latitudine et crassitudine partis affectae.

Id antea jam dictum est in alia rerum materia praesenti consimili. Meminisse etiam oportet quidquid longitudine vel latitudine vel crassitudine vel numero linteorum dicatur, ad affectae partis longitudinem, latitudinem et crassitudinem relationem habere.

ιβ'.

[79] Νάρθηκες δὲ λείοι, ὀμαλοὶ, σιμοὶ, κατ' ἄκρα σμικρῶ
μείους ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ἐπιδέσεως. παχύτατοι δὲ ἢ
ἐξιρρόπιτε τὸ κάτηγμα.

Οἱ νάρθηκες, ὡς οἱ σπλήνες, ἐρείσματα καὶ στηρίγματα
τῆς ἐπιδέσεως εἰσιν, ἀλλ' οἱ μὲν σπλήνες τῶν ὑποδεσμίδων,
οἱ δὲ νάρθηκες ἀπάντων τῶν ἔνδον, ὡς εἶναι τέτταρα μὲν
τὰ σύμπαντα, χρειαν ἰδίαν ἕκαστον παρέχον. ἔνδον μὲν
γὰρ ὑποδεσμίδας πρῶτον, τὸ τε διαπεπλασμένον ὅστουν κρα-
τούσας καὶ κωλυούσας φλεγμῆναι τὸ πεπονθός. ἐπ' αὐταῖς
δὲ τοὺς σπλήνας, ὡς μὴ περιρρόοιεν, εἴτα τοὺς νάρθηκας
στηρίζοντας, οὐστinas Ἱπποκράτης ἀξιοῖ λείους τε εἶναι
καὶ ὀμαλοὺς. ἀντίκειται δὲ τῷ μὲν λείῳ τὸ τραχὺ, τῷ δὲ
ὀμαλῷ τὸ ἀνώμαλον. καὶ τὸ μὲν τραχὺ πάντως ἐστὶν ἀνώ-
μαλον, οὐ μὴν τὸ γε ἀνώμαλον ἐξ ἀνάγκης τραχὺ· καθάπερ
οὐδὲ ὁδὸς ἀνώματος εὐθείως ἐστὶ καὶ τραχεῖα. δύναται
γὰρ ἀναβάσεις τε καὶ καταβάσεις ἔχουσα μὴ τραχείας ἀνώ-

XII.

*Ferulae autem sint leves, aequales, in extremis firmae,
hinc et illinc paulo minores deligatione, crassissimae qua
exstat fractura.*

Quemadmodum splenia, sic ferulae deligationis stabi-
limenta et fulcimenta sunt. Verum splenia quidem hy-
podesmida, ferulae vero internarum omnium, ita ut
quatuor sint universa, quorum singula proprium usum prae-
stant. Inprimis enim interiores hypodesmides conforma-
tum os continent et affectam partem inflammari prohi-
bent; deinde splenia ipsa ne dilabantur; postea ferulas
stabiliant quas Hippocrates et leves et aequales esse prae-
cipit. At levi asperum et aequali inaequale contrarium
est. Atque quod asperum est omnino inaequale existit,
non tamen quod inaequale necessario est asperum, quem-
admodum nec via inaequalis propalam et aspera est. Nam
inaequalis tum esse tum appellari potest, asperos adscensus

Ed. Chart. XII. [79.]

Ed. Bas. V. (691.)

μαλος εἶναι τε καὶ λέγεσθαι. καὶ τοῖνυν καὶ τοὺς νάρθη-
 κας ἐγχωρεῖ λείους μὲν εἶναι, μὴ μέντοι καὶ ὁμαλούς. ἐὰν
 γὰρ οὗτοι εἰς τι τῶν πλαγίων μερῶν διεστραμμένοι τύχωσιν
 ὄντες ἢ πρὸς τὸν ἄνω τόπον ἢ τὸν κάτω, τὸ μὲν ὁμαλὸν
 οὐχ ἔξουσι, τὸ λείον δὲ ἔχειν ἴσως οἶόν τε. συντελεῖ δὲ τῷ
 κατάγματι μήτε τραχεῖς εἶναι μήτε διεστραμμένους τοὺς
 νάρθηκας, ἐκατέρως μὲν γὰρ θλίψουσιν. ἐκ περιττοῦ δὲ
 οἱ διεστραμμένοι συνδιαστρέφουσιν ἐν αὐτοῖς τὴν ἐπίδεσιν.
 ταύτης δὲ διαστρεφομένης καὶ τὸ κατεαγὸς μέρος συνδια-
 στρέφεται. σιμούς δὲ κατ' ἄλλα τοὺς νάρθηκας εἶναι συμ-
 βουλεύει. δύναται δὲ αὐτὸ τὸ σιμὸν ὄνομα νῦν σημαίνειν
 τοὺς ἀπεξισμένους ἀτρέμα κατὰ τὴν κάτω χώραν. οἱ γὰρ
 ἰσοπαχεῖς ἄχρι τοῦ πέρατος, ἴσην ἐνταῦθα τὴν ἐπίδεσιν ἐρ-
 γάζονται παντὶ τῷ ἄλλῳ μέρει τῆς ἐπιδέσεως, ὅπερ οὐ χρὴ
 γίνεσθαι. βούλεται γὰρ ἐν μὲν τῷ μέσῳ τῇ ἐπιδέσει ἐσφίγ-
 χθαι μᾶλλον, ἐκλύεσθαι δὲ ἐντεῦθεν ἄχρι τῶν περάτων.
 ἐκεῖνα δὲ ἀπάντων ἐκλύεσθαι μᾶλλον, ἀλλὰ καὶ μικροτέρους
 αὐτοὺς κατὰ τὸ μήκος εἶναι κελεύει τῆς ἐπιδέσεως, ὅπως

et descensus fortita; proindeque ferulas leves quidem esse
 oportet, non tamen etiam aequales. Hae siquidem si qua-
 dam tenus in transversas partes perversae sint aut in su-
 periorem vel inferiorem locum aequales utique non erunt,
 iis non erit aequalitas, sed levitas fortassis esse poterit.
 At fracturae conducit neque asperas neque perversas esse
 ferulas, nam utroque modo comprimunt. Supra modum
 vero perversae deligationes simul per se quoque pervers-
 tunt. Hac autem perversa, fracta quoque pars simul per-
 vertitur; simas autem in extremis ferulas esse consulit.
 Potest id simum nomen significare ferulas paulatim in in-
 feriori parte derafas. Nam quae ad finem usque aequali
 sunt crassitudine, aequalem ibi deligationem ceteris omni-
 bus partibus efficiunt, quod effici non oportet. Consulit
 enim in medio arctius deligatione adstringi, indeque ver-
 sus extrema laxari, illa vero omnibus laxiora esse. Ve-
 rum et ipsas longitudine minores esse deligatione jubet,

Ed. Chart. XII. [79. 80.]

Ed. Bas. V. (691.)

μή ψαύσῃ ἂν ποτε τοῦ μετὰ τὴν ἐπίδεσιν δέρματος, ὑψο-
μένου πολλάκις ἐκ τοῦ δέχεσθαι τοὺς ἐπὶ τῶν ἐπιδέσμων
ἐκθλιβομένους χυμούς. ἀλλὰ κατ' αὐτὸ τὸ κάταγμα παχυ-
τέρους εἶναι συμβουλεύει τοὺς νάρθηκας, ἐπειδὴ τὸ χωρίον
τοῦτο μάλιστα τῆς ὑπ' αὐτῶν ἐπιδέσεως δεῖται.

γ'.

[80] Ὀκόσα δὲ κυρτὰ καὶ ἄσαρκα φύσει φυλασσομένων
τῶν ὑπερεχόντων, οἷον κατὰ δακτύλους ἢ σφυρὰ τῇ θέ-
σει ἢ τῇ βραχύτητι.

Φυλάττεσθαι κελεύει κατὰ τὰς ἐξοχὰς τῶν ὀστέων τί-
θεσθαι τοὺς νάρθηκας. ἔστι δὲ τοῦτο κατὰ δύο τρόπους,
ἢ μὴδ' ὅλως ἡμῶν τιθέντων αὐτοὺς κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη
τῆς ἐπιδέσεως ἢ βραχυτέρους ἐπιτιθέντων, ὥς μὴ παραγί-
νεσθαι πρὸς τὸ κυρτὸν, ἀλλὰ πρὸς τὸ καταπαύεσθαι, πρὶν
ἐκείνου ψαῦσαι καὶ βέλτιόν τι πράττειν οὕτως. ὠνόμασε δὲ
τὸ μὲν μὴδ' ὅλως θέντα νάρθηκας, φυλάττεσθαι τὴν βλάβην

ut post deligationem cutim minime tangant, quae quod
humores fasciis expressos excipiat, saepius tumet. Sed
crassiores ipsas fracturae ferulas inesse consulit, quando-
quidem hic locus sub ipsis potissimum deligationem desiderat.

XIII.

Quaecunque partes incurvae et excarnes natura sunt, in
his quae prominent cavendae sunt ferulae, ut in digitis
et malleolis aut positura aut brevitate.

Cavere jubet ossium eminentiis apponi ferulas. Id
autem duplici fit ratione, vel nobis nullo modo ferulas
secundum dictas deligationis partes admoventibus vel bre-
viores imponentibus, quam ad eminentiam accedant, imo
quae definunt, priusquam illam attingant. Atque prae-
stantius est quiddam sic agere. Recensuit autem imponenti
ferulas cavendum esse, ne ulla prorsus laesio positura ob-

Ed. Chart. XII. [80.]

Ed. Bas. V. (691. 692.)

τῇ θεοῖ γίνεσθαι, τὸ δὲ ἀφελεῖν τοῦ μήκους τῇ βραχύ-
τητι, δυνάμει τοῦτο λέγων, ἢ τὸ μὴ θεῖναι νάρθηκα, φυλά-
ξασθαι ψαῦσαι τοῦ προσχόντος μέρους ἢ τὸ μικροτέρους
θεῖναι.

ιδ'.

Παρέρμασι δὲ ἐρμάζειν, μὴ πιέζειν τὸ πρῶτον.

Ἐμνημόνευσε παρερμάτιων καὶ κατ' ἄλλον λόγον ὀλίγον
ἐμπροσθεν, ἐφεξῆς τῶν ἐπιδέσμων, οὐ μὴν προσέθηκέ γε
ῥητοῖς ἐκείνοις αὐτὰ περιβαλεῖν, ἀλλ' ἢ τῆς τάξεως ἀκολου-
θία τοῦτο ἡμῖν ἐνεδείκνυτο. νυνὶ μέντοι φησὶν ἐρμάζειν
(692) δεῖ, ὅπερ ἐστὶν ἐδράζειν τε καὶ στηρίζειν ἄνευ τοῦ
πιέζειν καὶ τοῦτο ποιεῖν κατὰ τὴν πρώτην ἐπίδεσιν, ὥς ταῖς
ἐφεξῆς ἡμέραις ἀνερωτώμενος ὁ πάσχων ἢ μὴδ' ὅλως αἰ-
σθάνεσθαι θλίψεως, δυναμένων ἡμῶν ἐπισφίγξαι τοὺς νάρ-
θηκας τοῖς παρέρμασιν. ἔνιοι δὲ οὐκ ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῆς
προκειμένης ῥήσεως ἔγραψαν τὸ πρῶτον, ἀλλ' ἐν ἀρχῇ τῆς

oriatur et brevitate longitudini pars detrahatur. Hanc po-
tentia pronunciat aut caveat ferulas positura partem emi-
nentem tangere aut illud, breviores imponere.

XIV.

*Stabilimentis deligationem fulcire, non comprimere primum
oportet.*

Stabilimentorum fascias subsequantium memoriam etiam
alia oratione paulo ante prodidit, non tamen dictis illis
addidit, ea injicienda esse, sed ordinis series nobis hoc
demonstravit. Nunc autem pronunciat, fulcire oportet,
quod et firmare ac stabilire, non comprimere, hocque in
prima deligatione moliri, ita ut aeger sequentibus diebus
rogatus respondeat fere nullam prorsus compressionem sen-
tire, quum possimus nos ferulas stabilimentis coarctare.
Nonnulli vero in proposito textus fine non scripsere pri-
mum, sed in sequentis initio, ut sit hujusmodi: primo

Ed. Chart. XII. [80. 81.]

Ed. Bas. V. (692.)

ἐφεξῆς, ἵνα ἡ τοιαύδε, τὸ πρῶτον κηρωτῇ μαλθακῇ, λείῃ, καθαρῇ ἐλίσσεται, τὴν καλουμένην ὑπὸ τῶν γραμματικῶν δοτικὴν πιῶσιν ἄμεινόν ἐστιν ἀκούειν τοῦ τε κηρωτῇ καὶ τοῦ μαλθακῇ καὶ τοῦ λείῃ τὸν λόγον ποιεῖσθαι τοιοῦτον, ἐλίσσοντα τὸν ἐπίδεσμον οἷφι τὸ κατεαγὸς σὺν αὐτῷ προσήκει.

 ιε'.

[81] Κηρωτῇ μαλθακῇ καὶ λείῃ καὶ καθαρῇ.

Οὐ γὰρ ἤδη μόνον τὸ δέρμα τοῦ πάσχοντος ἐπαλείφεται βούλεται τῇ κηρωτῇ, ξηρῶν αὐτῶν ἐπιβαλλομένων τῶν ἐπιδέσμων, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ἐπιδέσμον περιέλιξεν ἀκολουθεῖν ἐπιχριόμενον αὐτῷ τὴν κηρωτὴν. εἰ γὰρ μόνην περιελήσεις, ἐγχεῖσθαι δ' οἷοι κατὰ τοῦ δέρματος ἐπιβάλλειν ξηρὰς, ἀποστερήσεις τὸ πεπονθὸς μόριον ἐν τάχει τῆς γιγνομένης αὐτῷ βοηθείας ἐκ τῆς κηρωτῆς, ἀνατεινόντων μὲν ὀθονίων αὐτὴν ὑγραίνουσας, αὐχμηρὸν δὲ ἐργαζομένων ἐκ τούτου τὸ δέρμα τὴν κηρωτὴν, διὰ τί μὲν εἶναι μαλθακὴν

ceratum molle, laeve et purum involve. Satius autem fuit ablativum casum a grammaticis vocatum accipere, cerato molli, levi et puro, talemque orationem construere. Primo circa partem fractam cum ipso fasciam involvere oportet.

 XV.

Cerato molli et laevi et puro utendum.

Non enim solum fasciis ipsis aridis injectis affectae partis cutim cerato perungendam esse vult, sed etiam in singulis fasciae circumvolutionibus adesse, qui fasciam cerato illinat. Nam si solam cutim cerato illinas et circuitus aridos admoveas, eo praesidio partem affectam privabis, quod brevi per ceratum erat consequutura; quum linteum ipsum quod humectat ceratum esse velit, nam perfusionis vice eo utitur; quum perfusio idem implere

Ed. Chart. XII. [81.]

Ed. Bas. V. (692.)

ἡξιούν. πρόδηλον. ἀντί γάρ ἐπιβροχῆς αὐτῇ χοῆται, δυνα-
μένης μὲν ἐπιβροχῆς αὐτὸ ἀνύειν, ἀλλὰ διὰ τῆς κηρωτῆς
ἀσφαλέστερον ἐσόμενον τοῦτο καὶ μάλιστα ἐφ' ὧν οὐ πάν-
τοτε τὸν ἱατρὸν παραμένειν τῷ κάμνοντι δυνατόν, οὔτε τὸν
ὑπηρέτην ἴσμεν ἐπιμεμεληκέναι φιλόπονον, εἶναι δὲ τὴν κη-
ρωτὴν οὐ μαλθακὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ καθαρὰν ἀξιοῖ, τουτέστι
μηδὲν ἐμφερόμενον ἔχειν ἐν ἑαυτῇ μήτε προπόλεως μήτε
θύπου, μήτε γεώδους ἢ ψαμμώδους οὐσίας ἢ ἄλλης τινὸς
παρὰ τὸν κηρόν. εἴη δὲ ἂν εὐθείως ἢ τοιαύτη καὶ λεία,
πλὴν εἰ διὰ τὰς ὀνομαζομένης ἐγκηρίδας ἐπὶ πλέον ἢ τῆς
καθαρᾶς νοοῖτο. γέγραπται δὲ οἱ λείη μόνον, ἀλλὰ καὶ
λεῖη τῆς δευτέρας συλλαβῆς, ἣν τις γράμμα παρὰ τοῦ η
συλλαβῆς, καὶ μᾶλλον οὕτως ἀξιοῦσι γράφειν ὅσοι περιέχε-
σθαι νομίζουσιν ἐν τῇ τῆς καθάρσεως ἐννοίᾳ τὴν λείαν,
αὐτὴν δὲ τὴν λείαν ἀντιδιορίσαι φασὶ τῇ τῆς ξηρᾶς, τὴν
γὰρ ἐκείνην οὐκ εἶναι.

queat. Verum per ceratum id tutius praestabitur, ac po-
tissimum ubi medicus aegrotanti semper assidere non potest
neque ministrum laboriosum sedule curam gerere. At
ceratum non molle dumtaxat, verum etiam purum esse
consulit, hoc est nihil quidquam in se continere inferre-
que tripolis et sordium nihilque terrenae, arenosaeque aut
alterius praeter ceram substantiae. Id autem quam pri-
mum etiam laeve erit, nisi propter eas quae vocitant in-
cerationes, laeve latius quam purum pateat. Scriptum
autem est non solum laeve λεία, sed etiam λεῖη per alte-
ram syllabam, si quis literam prope syllabam η proferat;
atque sic scribere volunt quicumque puritatis significatione
laeve contineri arbitrantur. Ipsum autem laeve arido
contrarium definire asserunt, non tamen illud esse.

ιστ'.

Ὑδατὸς θερμότης, πλήθος· θερμότης μὲν κατὰ τῆς ἑαυτοῦ χειρὸς κατασχεῖν, πλήθος δὲ χαλάσαι μὲν καὶ ἰσχνᾶναι τὸ πλεῖστον ἄριστον, σαρκῶσαι δὲ καὶ ἀπαλῦναι τὸ μέτριον.

Καὶ ὁ περὶ τοῦ ὕδατος λόγος ἀναγκαῖός ἐστιν εἰς τὴν τῶν καταγμάτων ἴασιν. ἐν γοῦν ταῖς ἐπιλύσειν ὕδατος θερμοῦ καταντλοῦσιν ἅπαντες ἰατροὶ τὰ κατάγματα, δηλονότι τῆς ἐξ αὐτοῦ βοηθείας ἐναργῶς πεπειραμένοι. διαμαρτία δὲ ἐστὶ καὶ τῇ τούτου χρήσει· μία μὲν κατὰ τὸ ποιὸν, ἑτέρα δὲ κατὰ τὸ ποσὸν αὐτοῦ· κατὰ μὲν τὸ ποιὸν ἦτοι θερμότερῳ τοῦ προσήκοντος ἢ ψυχροτέρῳ [82] χρωμένον τοῦ ἱατροῦ· κατὰ δὲ τὸ ποσὸν ἦτοι πλεονὲ χρόνῳ καταντλοῦντος ἢ ἐλάττονι. τῆς μὲν οὖν κατὰ τὴν ποιότητα συμμετρίας γνώρισμα, τὴν αὐτοῦ τοῦ ἱατροῦ τίθεται χεῖρα. καταχέων γὰρ αὐτῇ ὃ μέλλει τῷ ἐναιονᾶν, ἐστοχάσθαι δύναται τοῦ καταχύματος συμμετρου. λέγω δὲ κατὰ πλάτος

XVI.

Aquae calor et copia spectanda sunt. Calor quidem supra manum medici ferri possit, copia vero ubi laxandum et attenuandum, maxima; ubi vero carne implendum et emolliendum moderata optima est.

Ad fracturarum curationem etiam de aqua necessaria est oratio. In fracturarum igitur solutionibus omnes medici fracturas aqua calida perfundunt, nimirum ex ea subsidium palam experti. Verum et in hujus usu error est duplex, unus quidem in qualitate, alter vero in quantitate, quum vel calidiore vel frigidiore quam deceat aqua utitur medicus. In quantitate, quum aut longiori aut minori tempore fracturas perfundit. Symmetriae igitur in qualitate judicatricem ipsius medici manum constituit. Suam namque manum aqua perfundens, quam fracturae infusus est, commoderatam aquae perfusionem potest conjecturis assequi. Dico vero pro amplitudine commoderationem

Ed. Chart. XII. [82.]

Ed. Baf. V. (692.)

σύμμετρον, ὃ πρὸς τὴν κοινὴν τῶν ἀνθρώπων ἀναφέρεται, οὐ πρὸς τὴν τοῦ κάμνοντος ιδέαν. ἐνίοτε μὲν γὰρ τούτῳ καὶ αὐτῷ τῷ πάσχοντι φαίνεται σύμμετρον. ἐπιχέας οὖν ἐξ αὐτοῦ τὴν πρώτην ἐπίκλυσιν τοῦ θεραπευομένου δυνήσῃ πυνθέσθαι, πότερον ψυχρότερον ἢ θερμότερον αὐτῷ φαίνεται τῷ συμμέτρῳ· καὶ οὕτως θερμὸν ἢ ψυχρὸν ὀλίγον ἐπιχέας εὐκρατον ὡς πρὸς τὸν πάσχοντα ποιήσεις. κριτήριον οὖν ἐστὶ τῆς εὐκρασίας τοῦ ὕδατος ἡμετέρα χεὶρ, ἥ πρῶτον μὲν μεθεῖξει· ἡ δὲ αὐτοῦ τοῦ κάμνοντος αἰσθησις τὸ κυριώτατόν τε καὶ τελειότατόν ἐστι καὶ πρῶτον δυνάμει κριτήριον εὐκρασίας. τὸ δὲ ποσὸν τῆς χρήσεως αὐτοῦ διορισμοὺς ἔχει κοινούς πρὸς ἀνάτρεψιν τε καὶ πάνθ' ὅσα θερμαίνει βοηθήματα. ταῦτα γὰρ ἐγκείμενα οὐ μόνον πέφυκεν ἐπισπᾶσθαι ἐπὶ τὸ θερμαινόμενον μόριον ἐκ τῶν πέριξ τόπων, ἀλλὰ καὶ διαφορεῖν· ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο τάναντία φαίνεται ποιοῦν τὸ θερμὸν ὕδωρ, παρὰ τε τὸ θερμὸν ἔχειν τὸ σῶμα καὶ τὴν ἐπὶ πλέον καὶ ἑλαττον χρῆσιν. ἐὰν μὲν γὰρ κενὸν εἴη τὸ σύμπαν σῶμα, διαφορεῖ πλέον ἢ ἐπι-

quae ad communem hominum, non ad laborantis ideam refertur. Interdum enim huic et ipsi aegrotanti commoderatio apparebat. Ergo perfusa curando laboranti prima irrigatione sciscitari poteris ex eo, utrum frigidior aut calidior videatur quam commoderatio postulet; sicque affusae calidae aut frigidae modico temperatam aquam prout aegrotanti congruat efficies. Itaque iudex temperamenti aquae nostra manus est, quae primum quidem illud consequetur; deinde vero ipsius laborantis sensus, quod et praecipium et perfectissimum primumque probi temperamenti signum decretorium est. Quantus autem sit aquae usus, distinctiones habet communes et ad frictionem et omnia quaecunque calefaciunt auxilia. Haec enim admota non solum ad partem calefactam e proximis locis evocare consueverunt, verum etiam discutere. Proptereaque aqua qualitate calida percipitur, quia tum corporis modum tum diuturniorem et breviorum usum sortitur. Si namque vacuum universum corpus existerit, plus discutit quam

Ed. Chart. XII. [82.] -

Ed. Bas. V. (692.)

σπᾶται· ἐὰν δὲ πληθωρικόν, ἔμπαλιν ἐπισπᾶται πολὺ μᾶλλον ἢ διαφορεῖ. καὶ τοίνυν ὀλίγω μὲν χρόνῳ προσαχθέν ἐπλήρωσε μᾶλλον ἢ ἐκένωσεν. εἰ δὲ πλεονὶ καταθείη χρόνῳ, διαφορεῖ μᾶλλον ἢ πληροῖ. κατὰ λόγον οὖν ἔφη χαλᾶν μὲν καὶ ἰσχυαίνειν τὸ πλεῖστον, ἀπαλύνειν δὲ καὶ σαρκοῦν τὸ μέτριον. τὸ μὲν οὖν ἰσχυαίνεσθαι τοῖς κενοῦμένοις ἀντικρὺς ἔπεται, τὸ δὲ χαλᾶσθαι τοῖς τεταμένοις οὐκ ἀντικρὺς, ἀλλὰ διὰ μέσων ἐτέρων. ὅσα μὲν γὰρ τῷ πεπληρωῖσθαι τέταται, καθάπερ τὰ φλεγμαίνοντα πάντα τῷ κενοῦσθαι χαλᾶται. ὅσα δὲ τῷ πεπηῆχθαι διὰ ψύξιν τῷ θερμαίνεσθαι. τὰ δὲ διὰ ξηρότητα τεταμένα δι' ὑγρότητα χαλᾶται· ἐπὶ τοίνυν τὰ εἰρημένα ἔ' δύναται ποιεῖν τὸ θερμὸν ὕδωρ, ὅταν ἐπὶ πλεονὶ ὀλισθῇ τῷ σώματι, καλῶς εἶπε χαλᾶν αὐτά. μὴ θαύμαζε δὲ εἰ κενοῦν τε ἅμα τὰς περιττὰς ὑγρότητας ἔφαμεν δύνασθαι τὸ θερμὸν ὕδωρ καὶ ὑγραίνειν τὰ στερεὰ σώματα. δέδεικται γὰρ ἐν ἐτέροις τῶν λόγων ἐκότερον ἀληθές. τὸ μὲν οὖν θερμὸν ὕδωρ ταῦτα δύναται, τὸ δὲ ὀλί-

evocet. Rursum vero contra si repletum, magis attrahit, quam discutiat. Proindeque pauco tempore admota magis implet, quam evacuet. Si vero longiori tempore injecta fuerit, discutit magis quam impleat. Ratione igitur pronunciavit: copia, ubi laxandum fuerit et attenuandum, maxima; ubi vero molliendum et carne implendum, moderata optima. Quae vacuantur, ea plane attenuari sequitur, non tamen ea plane laxari quae extensa sunt, sed per altera media. Quaecunque enim plenitudine tenduntur, cujusmodi sunt omnia quae inflammatione obsidentur, evacuatione laxantur; quae vero concretionem ex frigore, calefactione, quae denique siccitate tensa sunt, humiditate. Ad haec pronunciata quintam potest calidam aquam efficere, quum uberius corpori infunditur, proindeque ea laxare probe docuit. Ne vero mireris, si dixerimus, aquam calidam supervacaneas humiditates evacuare simulque solida corpora humectare. Nam aliis in libris utrumque verum esse demonstratum est. His igitur aqua calida

Ed. Chart. XII. [82. 83.]

Ed. Bas. V. (692.)

γον οὐχ ἀπλῶς εἰπεῖν ἐγγωρεῖ, τί δύναται ποιεῖν. εἰάν μὲν ἦτοι δις ἢ τρίς καταχέας τις ἢ πυριάσας διὰ σπύγγων ἀρ-
κεσθῇ, παντάπασιν ἡ τοιαύτη χοῆσις ἀπρακτός ἐστιν. εἰάν
δὲ, ὡς αὐτὸς ἔφη, μετρίως τις αὐτῷ χρήσεται, σαρκώσει τε
καὶ μαλακὰ ποιήσει τὰ δεόμενα τούτου, ἄκουε δέ μου
προσθέντος τῷ λόγῳ τὰ δεόμενα· ἓνια γὰρ σώματα τοιαύτη
χοῆσις ὕδατος οὔτε ἀπαλύνειν οὔτε σαρκῶν δύναται. τῷ
γοῦν ἀσάρκῳ τε ἅμα καὶ πληθωρικῷ σώματι μετρία κατὰ-
χυσις ὕδατος θερμοῦ, πληρώσει περιττῆς ὑγρότητος τὸ θερ-
μανθὲν μόριον. εἰάν δὲ ἄτροφόν τε καὶ μὴ πληθωρικὸν ἦ,
σαρκώσει τε ἅμα καὶ μαλακὸν ἐργάσεται. σάρκωσις γὰρ γί-
νεται τῶν μὲν μορίων αὐτῶν, οἷς μέλλει προσφύεσθαι τε καὶ
περιφύεσθαι σὰρξ, εὐκράτως ἐχόντων κατὰ θερμότητά τε
καὶ ψυχρότητα. τοῦ δὲ ἐπιρρόδιοντος αἵματος ἱγιεινοῦ μὲν
ὄντος κατὰ τὴν ποιότητα, συμμέτρου δὲ κατὰ τὴν ποσό-
τητα. ταῦτα δὲ ἀμφοτέρω δια τῆς μετρίας [83] καταχύ-
σεως ὕδατος θερμοῦ γίνεται συμμέτρου. τὸ γὰρ αἷμα πρὸς

pollet facultatibus. Pauca quid praestare possit proferre
simpliciter non licet. Si quis enim aut bis aut ter cum
spongiis perfusiones aut fots admovisse contentus sit,
huiusmodi usus omnino est irritus. Sed si, ut ipse loqui-
tur, moderata quis aquae perfusione utatur, carnem pro-
creabit, molliaque reddet quae hoc praesidium possulant.
Quorsum vero hanc orationem adjecerim, quae hoc praesi-
dium postulant, ex me percipe. Nonnulla liquidem cor-
pora talis aquae usus neque emollire neque carne implere
potest. Nam et macilentò et simul repleto corpori mode-
rata aquae calidae perfusio supervacaneo humore partem
calesfactam implebit. Si vero et emaciatum et minime
plenum sit, carnem procreabit et simul molle conficiet.
Nam carnis procreatio fit iis in partibus, quibus caro ad-
nasci et incrementum futura est, quum inter calorem et fri-
gus temperamentum sortiuntur et sanguis qualitate integer
et quantitate commoderatus ad eas confluit. Haec ambo
moderata aquae commoderate calidae perfusione oboriun-

Ed. Chart. XII. [83.]

Ed. Bas. V. (692. 693.)

τὸ καταπλούμενον ἔλκει μόριον, εὐκρατὸν τε ἐργάζεται τὴν ἐν αὐτῷ προϋπάρχουσαν σάρκα, θερμαίνον μὲν ἢ κατεψυγμένον εἰ πρόσθεν εἴη θερμὸν ἢ κατάψυχον. διαφορεῖ γὰρ καὶ ταῦτα πρὸς τοῦκτὸς τὴν θερμότητα, προσέτι τῷ τέγγειν ὑγρότητα χρηστὴν καὶ κατὰ τοῦτον ἐμψύχει, καθ' ὅνπερ τρόπον καὶ τὰ διὰ τῶν ποτίμων ὕδατα καὶ λουιρά. καὶ γὰρ ταῦτα τοὺς νεκροὺς ἥκοντας ἐκθερμαίνει, καὶ σφόδρα κατεψυγμένοι τύχωσιν ὄντες, τοὺς ἐκκεκαυμένους οὐ βλάπτει. φαίνονται γοῦν ἡδόμενοι ταῖς εὐκρά- (693) τοῖς δεξαμεναῖς ἀδιψότεροι γιγνόμενοι μετὰ λουτρὸν. οὕτως οὖν καὶ ἡ τοῦ θερμοῦ κατάχυσις ὕδατος, εἰ μετρίως παραληφθείη, σαρκῶι, διὰ τοῦτο καὶ μαλακώτερον ἐργάζεται τὸ μόριον. ἀπαλὴ γάρ ἐστιν ἡ νεοπαγῆς σὰρξ αἵματος ἄρτι πεπηγὸς, ὁμοίως τοῖς νεοπαγέσι τυροῖς γέννησιν ἐσχηκυίας.

ις'.

Μείρον δὲ ἐν τῇ καταχύσει ἔτι μεταωριζόμενον, δεῖ πρὶν

tur. Quandoquidem sanguinem ad eam quae perfunditur partem attrahit et temperatam in ea praecedentem carnem efficit, si frigida prius erat, calefaciendo, si calida, refrigerando. Haec namque calorem ad exteriora evocat, praeterea utili humore madefacit ob idque refrigerat, quemadmodum aquae fluviales et balnea. Haec etenim eas calefaciunt qui itinere incedentes intereunt, etiamsi vehementer refrigeratos esse contigerit, exustos vero non laedunt. Videntur enim temperatis aquis acceptis delectari minus a balneo sitientes. Ita igitur et aquae calidae affusio, si moderate assumatur, carne explet, quapropter et molliorem efficit partem. Mollis enim est caro recens compacta sanguine nuper concreto, generationem sortita nuper coactis caseis consimilem.

XVII.

Moderatio vero in perfusione fit, dum pars adhuc attol-

Ed. Chart. XII. [83.]

Ed. Bas. V. (693.)

συμπίπτειν παύεσθαι. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον αἵρεται, ἔπει-
τα δὲ ἰσχυαίνεται.

Καταχύσεως ὕδατος θερμοῦ τὸ μέτριόν ἐστι παύεσθαι,
πρὶν ἄρξασθαι συμπίπτειν τὸ καταντλούμενον μέρος. ἔξαι-
ρεται γὰρ πρῶτον, ὅπερ ἐστὶν εἰς ὄγκον μείζονα τοῦ κατὰ
φίσιν αὐξάνεται, διὰ τε τὸ χεῖσθαι τὸ περιεχόμενον αἷμα
κατ' αὐτὸ καὶ διὰ τὸ τὴν ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἐπιρροήν,
μετὰ ταῦτα δὲ ἰσχυαίνεται, διαφορηθέντος μέρους πολλοῦ,
τοῦ τε ἐπιρροέντος ἄνωθεν καὶ τοῦ περιχυθέντος.

ιη'.

Θέσις δὲ μαλθακῇ, ὁμαλῇ, ἀνάρροπος τοῖσιν ἐξέχουσι τοῦ
σώματος, οἷον πτέρνη καὶ ἰσχίῳ, ὥς μήτε ἀνακλᾶται μήτε
ἐκτρέπεται.

Ταύτην τὴν ῥῆσιν ἔνιοι μὲν ὡς μίαν ὅλην ἀναγινοί-
σκουσιν, ἔνιοι δὲ δίχα τέμνοντες, ἐκάτερον αὐτῆς τὸ μέρος

*litur, priusquam concidat, finire oportet. Primum enim
attollitur, postea attenuatur.*

Modus perfusionis aquae calidae carnem procreantis
et emollientis omnino est, ut cesset, priusquam perfusa
pars concidere incipiat. Inprimis enim attollitur, hoc
est in tumorem naturali majorem assurgit, tum quia con-
tentus in eo sanguis funditur tum quia a superjacentibus
partibus eo influit, post haec extenuatur, magna portione
sanguinis tum superne delapsi, quam circumfusi discussa.

XVIII.

*Positura sit mollis, aequabilis, sursum tendens, eminenti-
bus corporis partibus, velut calcaneo et coxa, ut neque
retorqueantur neque pervertantur.*

Hanc orationem nonnulli quidem unicam universam
legunt, nonnulli vero bipartito dividentes, utramque ipsius

Ed. Clart. XII. [83. 84.]

Ed. Baf. V. (693.)

ἐξηγοῦνται καθ' ἑαυτό. τὸ μὲν οὖν πρότερον μέρος οὕτως περιγέγραπται, μίαν ἔχειν δυνάμενον αὐτοτελῇ διάνοιαν. ἡ γὰρ τοι θέσις τῶν μορίων ἔάν τε γενικῶς ἀκούεται, περιλαμβανομένης καὶ τῆς ἀναλήψεως, ὡς ἐπὶ τῆς χειρὸς, ἔάν τε εἰδικῶς ὡς ἐπὶ μόνου τοῦ σκέλους ἀρίστη αἰὲ ἡ μαλθακή τε γιγνομένη καὶ ὁμαλὴ καὶ ἀνάρροπος· μαλθακὴ μὲν, ὅπως μὴ [84] θλίβηται κατ' ἐκείνο τὸ μόριον ὃ κάμνων οὕτως ἅμα τε φλεγμονῇ κινδυνεύῃ, διὰ τὴν τῆς θλίψεως ὀδύνην ἅμα τε μεταβάλλειν ὃ κάμνων ἀναγκαζόμενος τὸ σχῆμα, διαστρέφῃ τὸ κατεαγὸς, ὅπερ ἀκίνητον ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ φυλάττεσθαι δεῖται. ἡ δὲ ἀνώμαλος θέσις ὀδυνηρά ἐστιν ἅμα καὶ διαστρέφει τὸ κῶλον, ἐν τισὶ μὲν αὐτοῦ μέρεσιν ἀστήρικτον γιγνόμενον, ἐν τισὶ δὲ θλιβόμενον εἰκότως τὴν ὁμαλὴν ἐπαινεῖ. ἡ δὲ ἀνάρροπος ἀρευματίστον φυλάττει, ὅπερ ἡ κατάρροπος ρευμανίζουσα, φλεγμονῆς αἰτία γίγνεται. τὸ μὲν δὴ πρότερον μέρος τῆς προκειμένης ῥήσεως, ὅτι τε μίαν ἔχειν διάνοιαν δύναται ὅτι τε καλῶς εἴρηται κατὰ τήνδε εὐθελον ἤδη γέγονε. τὸ δὲ δεύτερον, εἰ δὴ

partem seorsum explicant. Prior itaque pars ita circumscripta est, ut unam perfectam habere queat sententiam. Nam partium positura, si et generatim intelligatur et suspensio comprehendatur, ut manus si etiam speciatim, ut solius cruris, optima semper mollis est et aequabilis et sursum tendens. Mollis quidem, ne laborans ex illa parte ita prematur simulque inflammatione periclitetur, ob ortum ex compressione dolorem, neve simul coactus aeger figuram immutare, fractum membrum pervertat, quod immobile multa in quiete servari debuit. Inaequalis vero positura dolorem concitat simulque membrum pervertit, quibus in partibus instabile redditur; in quibus vero comprimitur, aequabilem merito posituram approbat; quae si sursum tendat, membrum fluxionibus minime obnoxium tuetur; si deorsum propendeat, fluxionem excitans inflammationis causa fit. Itaque prior pars propositae orationis est, quod unam sententiam habere posse probeque secundum ipsam pronunciatum esse jam declaratum sit. Altera

Ed. Chart. XII. [84.]

Ed. Bas. V. (693.)

αὐτό τις καθ' ἑαυτὸ ἀναγινώσκει, τοιαύτην ἔξει διάνοιαν. τοῖς ἔξέχουσι τοῦ σώματος οἷον πτέρνη καὶ ἰσχίῳ, θεοῖς ἀρίστη ἐστίν, ὥς μήτε ἀνακλᾶται μήτε ἐκτιρέπεται. διότι δὲ οὐ πρόσκειται τὸ θεοῖς ἀρίστη, διὰ τοῦτο δοκεῖ τισιν ἑλλιπῇ τὴν διάνοιαν ἔχειν, ἀναγκάζονται τε συνάπτειν αὐτὸ τῷ προτέρῳ μέρει. πάλιν δὲ αὖ συναφθέντος τοῦδε τῷ προτέρῳ, φαίνεται μηκέτι καθόλου γιγνόμενος ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ μόνων τῶν ἔξέχοντων τῆς θέσεως. οἱ μὲν οὖν ἐμπειρικοὶ τούτων ἀκούσαντες, ὥς νῦν ἐπινοουμένων αὐτοῖς τῶν ἄλλων λόγων ἔφασαν γίγνεσθαι καθόλου. καὶ τοίνυν καὶ δείκνυσιν οὐκ ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ ἄλλα πολλὰ τὸν Ἰπποκράτην δι' ἐνὸς ἢ δυοῖν πραγμάτων διδάσκοντα λόγους καθολικοὺς, ὅταν πραγμάτων ὁμογενῶν διαφέρει τὸ διδασκόμενον, ἑναργῶς ἐπ' αὐτῶν φαίνεσθαι, καθάπερ καὶ νῦν διὰ πτέρνης καὶ ἰσχύου. πάντων γὰρ τῶν τοιούτων τι μορίων, ἐπειδὴν πάθῃ, θεομένων ἐπὶ μαλθακοῦ τε κεῖσθαι καὶ ὁμαλοῦ ἐν ἀναρρόπῳ τε σχήματι κεῖσθαι φαίνεται, μάλιστα τούτων θεόμενα ὑπερεξέχοντα τοῦ σώμα-

vero si quis sane ipsam per se legat, huiusmodi sensum habitura est: eminentibus corporis partibus velut calcaneo et coxae positura optima est, ut neque reflectantur neque pervertantur. Quia vero non est additum positura optima est, propterea mutilam esse sententiam quidam existimant cogunturque priori parti ipsam connectere. Rursus autem si priori haec connexa sit, apparet non amplius universalis esse oratio, sed de solis prominentibus positurae partibus. At sane qui his auscultarunt empirici, ut qui nunc ipsa aliis rationibus animadvertentes universalem fieri protulerunt. Quin etiam non solum hoc in libro, sed et aliis multis demonstrant Hippocratem una vel duabus rebus rationes universales docere, quum quod docetur id evidenter praestat iis rebus conspici quae ejusdem sunt generis, quemadmodum et nunc ex calcaneo et coxa. Quum enim omnium ejusmodi partium quaedam affecta sit, earum, inquam, quae molliter et aequabiliter jacere possulant in figura sursum porrectae posituram habere debent, potissi-

Ed. Chart. XII. [84.]

Ed. Bas. V. (693.)

τος, ὁποῖόν τε ἐστὶ τὸ τε ἰσχίον καὶ ἡ πτέρνα. πολλάκις ἐρῶται μοι τὴν τοιαύτην ἐρμηνείαν ἀφορμὴν παρέχειν ἐξηγήσεως ἄλλην ἄλλω καὶ τὸ τινὶ γε δόξαν πιθανὸν ἐτέρω φαίνεσθαι. διὰ τοῦτο οὖν οὐδ' ἀποφαίνεσθαι δεῖ ὑπὲρ τοῦ δοξαζόντος ἀληθῶς εἶναι προσήκειν. τούτου τοίνυν ἑμᾶς μεμνημένους δεῖ καὶ μέντοι καὶ γινώσκοντας, ὡς ἐν ταῖς διαφανομέναις ἐξηγήσεσιν, ὅταν ἡ θεωρία φυλάττηται κατ' αὐτάς, τρίβεσθαι μακρὸν οὐ χρὴ, μεταβαίνοντας ἐπὶ τὸ χρήσιμον τῆς τέχνης, ἐν ἐκείνῳ χρονίζειν ἐστὶ βέλτιον, ὥσπερ καὶ νῦν ἄμεινον προᾶξαι. συμφωνουμένων μὲν γὰρ τοῦ δεῖν ἐπὶ πάντων τὴν θέσιν εἶναι μαλθακὴν καὶ ὁμαλὴν καὶ ἀνάρροπον, ἐξαιρέτως δὲ ἐπὶ τῶν ἐξεχόντων μορίων, ὁποῖον τὸ ἰσχίον καὶ πτέρνα, τῶν ἐφεξῆς ἐχόμεθα, καθ' ἃ φησιν ὡς μήτε ἀνακλᾶται μήτε ἐκτρέπεται. πάλιν οὖν κἀνταῦθα τὸ μὲν ὠφέλιμον εἰς τὴν τέχνην ἐστὶν ἐπίστασθαι περὶ τῆς θέσεως τῶν ἐξεχόντων μορίων, ὡς γε ἂν μὲν ὑψηλοτέρα τοῦ προσήκοντος γένηται, συμβήσεται τὸ κῶλον ἀνα-

mm supereminentes corporis partes quae his indigent, qualis est calcaneus et coxa. Saepius a me dictum est, huiusmodi interpretationem explicationis ansam praeberē, alteram alteri et quod alicui visum est alteri probabile apparere. Quamobrem de opinione quam quis habet, quod veram esse deceat, sententiam pronunciare non oportet. Hoc igitur meminisse nos oportet, quod etiam profecto agnoscimus in dissidentibus explanationibus, quum in ipsis speculatio servetur, eos diu exercendos non esse, qui ad artis utilitatem emigrant, in qua morari melius est, quemadmodum etiam nunc facere praestantius. Consistentibus enim omnibus oportere partium posituram mollem esse et aequabilem et sursum porrectam, potissimum vero quae prominent, qualis coxa et calcaneum; ea deinceps sequimur quibus pronunciat: ut neque reflectantur neque pervertantur. Rursus hic quoque quae ad artem spectat utilitas de partium prominentium positura est, peritiam consequi, si sublimiores quam deceat exstiterint, quod acci-

Ed. Chart. XII. [84. 85.]

Ed. Bas. V. (693.)

κλᾶσθαι. ταπεινότερας δὲ οὔσης ἐκτρέπεσθαι καὶ μάλιστα
ὅταν ἡ πρώτη καὶ ὑψηλῇ. τὰ δὲ ἔξω τῆς τέχνης περὶ
τὴν λέξιν εἰς πλείονα σχόλια. λέλεκται δὲ τελέως ἐν τῷ
περὶ ἀγμῶν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, ὧν διεξέρχεται
θεωρημάτων, οὕτως καὶ θέσεως πτέρνης, ἐν οἷς φησι, πτέρ-
νας δ' ἄκρως χρὴ κάρτα ἐπιμελέεσθαι, ὡς εὐθείως ἔξει.
καὶ οἱ γε πάντα ἐπὶ πᾶσι γράφοντες [85] εἰώθασιν, ἄλλας
τὰς ἐν ταῖς ἄλλαις βίβλοις εἰρημένους ῥήσεις, τὸ αὐτὸ θεώ-
ρημα ἐχούσας παραγράφειν, ὅπερ οὐδὲ ἐν ταῖς δύο ἡμέραις
συνούσαις ἀθρόως ἀν γίγνοιτο. καὶ διὰ τοῦτο παρὰ τοῖς
οὕτως ἐξηγουμένοις οἷοις ἀνέγνω βιβλίον ἢ ἐνιαυτοῦ θᾶτ-
τον ἢ δυοῖν. καὶ ἦδη γεγονότων εἰς τὸ περὶ ἀγμῶν καὶ τὸ
περὶ ἄρθρων ὑπομνημάτων ὑπομνήσεως μόνης ἐνταῦθα δεῖ.
εἰ δὲ τις οὕτως ἐπ' ἐκείνων τῶν βιβλίων ἀνέγνω, διαδρα-
μῶν ὅτι τάχιστα τοῦτο τὸ νῦν ἡμῖν προκείμενον, ἐπ' ἐκείνα
προβῇ τοῦ παρ' ἐμοῦ τοῦ πεπειραμένου μαθὼν ὡς διεξο-
δικαὶ διδασκαλίαι τεχνίτας ἐργάζονται τελείως, οὐχ αἱ κατ'

det membrum reflecti; si vero humiliores, perverti; ac
maxime si prima alta sit. At quae extra artem in oratione
sunt, etiamnum plura scholia desiderant. In libro de fra-
cturis perfecte tractatum est, quemadmodum et in aliis
omnibus quae recensuit praeceptis, sic et de calcanei po-
situra, ubi ait: calcanei autem summa cura admodum sus-
cipienda est, ut commodam posituram sortiatur. Atque
nonnulli omnia in omnibus scribere consueverunt et alias
aliis in libris pronunciatas sententias id praeceptum com-
plexas adscribere, quod per duos dies continuos confer-
tim non conficeretur. Atque ea re apud eos qui sic ex-
plicant nemo librum quam anno legit celerius aut duobus
annis. Atque jam quum in libros de fracturis et de ar-
ticulis commentarios struxerimus, hic sola commemoratio
necessaria est. Si quis vero illis in libris legerit quam
celerrime percurrans quod nunc a nobis proponitur ad
ulteriora processerit a nobis expertis doctus fufas discipli-
nas perfectos artifices efficere, non quae per compendia

Ed. Chart. XII. [85.]

Ed. Bas. V. (693.)

ἐπιτομήν γινόμεναι. οὐ μὴν ἀχρήστους δὲ καὶ τὰς τοιαύτας εἶναι φημι, σύλληψίν τινα διὰ βραχέων τῆς ὅλης θεωρίας περιεχομένας.

ιβ'.

Σπλήνα παντὶ τῷ σκέλει ἢ ἡμίσει, εἰς τὸ πάθος δὲ βλέπειν καὶ τᾶλλα ὅσα βλάπτει δῆλα.

Ὡς ἀνεγνωκόσι τὸ περὶ ἀγμῶν καὶ ἄρθρων διαλέγεται, κατὰ τοὺς τοιούτους λόγους, ἐν οἷς τὸ δῆλον ἰδιώτη δῆλον εἶναι λέγει. τινὰ μὲν ἔστιν οὕτω δῆλα παντὶ τῷ γένει ἔχοντα καθάπερ καὶ τὰ πρὸ ταύτης ῥήσεως εἰρημένα. καὶ γὰρ μαλθακῶς καὶ ὁμαλῶς δεῖν κείσθαι τὸ κατεαγὸς ἅπαντες νοοῦσιν, οὐ μὴν ἅτε βλάπτεσθαι σωλήνας τίθεσθαι μὴ προακηκοότες περὶ αὐτοῦ κατ' ἐκείνην ἔγραψε τὴν ῥῆσιν, ἥς ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ περὶ ἀγμῶν. περὶ γὰρ τῶν σωλήνων τῶν ὑποτιθεμένων εἰς τὰ σκέλεα τὰ κατεαγότα ἀπορέω ὅ τι συμ-

traduntur. Nos tamen ejusmodi doctrinae etiam inutiles esse profitemur, quae nonnullam universae speculationis collectionem paucis complectuntur.

XIX.

Canalis toti cruri potius quam dimidio admovendus est. Ad affectionem autem spectandum et ad cetera quaecunque manifeste laedunt.

Hisce verbis eloquitur, ut qui libros de fracturis et articulis legerint, in quibus illud manifestum cuilibet conspicuum esse pronunciat. Quaedam enim hoc modo toti hominum generi manifesta sunt, quo etiam ante hunc textum pronunciata. Etenim omnes fractum membrum molliter et aequabiliter esse collocandum intelligunt. Non tamen praescivere canalem, prout collocatur, laedere. De ipso in illo textu scripsit, cujus initium in libro de fracturis ita legitur: nam de canalibus qui fractis cruribus

Ed. Chart. XII. [85.] Ed. Bas. V. (693. 694.)
 βουλευσω. καὶ διότι γε εὐλόγως ἀπορεῖ διεξέρχεται καὶ
 πάλιν ἐν ταύτῳ βιβλίῳ καθ' ἑτέραν ῥῆσιν, ἧς ἡ ἀρχή· σω-
 λῆνα δὲ ἦν μὲν τις ὑπ' αὐτὸν τὸν μηρὸν ὑποθεῖη καὶ διελ-
 (694) θῶν πολλὰ, κατὰ τὴν τελευταίαν τῆς ῥήσεως ἔφη. εἰ
 οὖν διαμπερές εἶη, ποιητέος ὁ σωλὴν ἢ οὐ ποιητέος. ὁ δὲ
 λόγος οὕτως βούλεται, μήτε ἀναγκαίαν χρεῖαν εἶναι τοῦ σω-
 λῆνος· εἰ μέντοι τις βούλοιτο χρῆσθαι, μέχρι τοῦ βουβῶ-
 νος ὑποτιθέναι ἅπαντι τῷ σκέλει, μὴ μέχρι τοῦ γόνατος.
 ἐξ ἐκείνων οὖν ἐγένετο δῆλον ἡμῖν καὶ τὸ νῦν εἰρημένον,
 οὐκοῦν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ δῆλον. ὅσον γὰρ ἐπὶ τῇ λέξει ἢ
 δυνατὸν καὶ ἀκοῦσαι τὴν φωνήν, ὡς διαξενκτικὸν εἰρησθαι
 σύνδεσμον. ἀλλ' ἐκείνον ἐνοήσαμεν ἀνι' ἀποφάσεως αὐτὴν
 τετάχθαι. βούλεται γὰρ ἅπαντι τῷ σκέλει οὕτως ἡμᾶς τὸν
 σωλῆνα χωρὶς βλάβης ὑποβάλλεσθαι, καθάπερ Ὅμηρος ἔφη·

Βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι.

ὁ Θουκυδίδης δέ·

κρύσταλλός τε γὰρ ἐπερέου.

subjiuntur, quid consulam animi pendeo. Quamobrem
 autem jure sit dubius recenset. Ac rursus eodem libro in
 altero textu cujus exordium est: si quis profecto ipsi fe-
 mori canalem subjecerit. Atque multis interjectis circa
 orationis finem pronunciat: aut igitur canalis totus adhi-
 bendus est aut non subjiaciendus. Haec sententia decrevit
 canalis usum necessarium non esse. Si quis tamen eo uti
 voluerit, inguine tenus non adusque genu universo cruri
 subjiaciendum esse. Ex illis igitur manifestum est nobis et
 quod nunc proponitur, jure ipsum per se patet. Quan-
 tum enim in dictione ἢ valoris est et vocem accipere
 tanquam disjunctivam enuntiari conjunctionem oportet,
 sed illam pro negatione positam esse novimus. Vult enim
 universo cruri ita nos canalem citra laesionem subjiacere,
 quomodo Homerus cecinit:

Tutari populum nobis, non perdere mens est,
 et Thucydides:

Glacies vero affluebat.

Ed. Chart. XII. [85. 86.]

Ed. Bas. V. (694.)

σκοπεῖσθαι δὲ φησι, χρῆναι καὶ τὸ πάθος, οὗ χάριν ὁ σωλὴν περιλαμβάνεται καὶ ὅσα βλάπτειν πέφυκε. τὸ μὲν [86] οὖν πάθος ἐστὶν ἰσχυρὸν σύντριμμα τῶν κατὰ τὸ σκέλος ὁσίων ἀκριβῶς ἀκινήτου δεομένου τοῦ σκέλους τὴν ἴασιν. ὁ γὰρ σωλὴν ἐπαινέται πρὸς τιῶν, ὡς ἐν ἐκείνοις τοῖς καιροῖς χρήσιμος ἐσόμενος, ἐν οἷς ἀπὸ τῆς στρωμνῆς ὁ πεπονθὼς ἐπανίσταται. καὶ ὅτι γε αὐτοὶ εἰσιν οὗτοι, καθ' οὓς ἦτοι γε ἀποπατῆσαι δεόμενος ἦτοι σκληρὸν τῆς στρωμνῆς μὴ φέρων, ἀπολείπει τὴν προτέραν, ἐφ' ἑτέραν στρωμνὴν ἄρτι μετακομιζόμενος, αὐτὸς ἐδήλωσεν ἐν τῷ περὶ ἀγμῶν. ἐδήλωσε καὶ ὅτι μέχρι τοῦ γόνατος ὁ σωλὴν γινόμενος οὔτε κωλύει κινεῖσθαι τὸ σκέλος, ἀσηρῆς τὲ ἐστι καὶ θλίβει πολλάκις. ἀποβλέποντα δὲ σε πρὸς γε τὸ πάθος, οὗ χάριν ὁ σωλὴν παραλαμβάνεται καὶ πρὸς τὰς βλάβας ἃς ἐργάζεται, ποτὲ μὲν αἰρεῖσθαι τὸν σωλὴνα κελεύει, ποτὲ δὲ οὐ. εἰ μὲν γὰρ αἱ ἐξ αὐτοῦ βλάβαι μείζους ὥσι τῆς ὠφελείας, φευκτέος ὁ σωλὴν, εἰ μὲν δὲ ὑπερβάλλῃ ἡ ὠφέλεια παντὶ τῷ σκέλει, μὴ μέντοι τοῦ γόνατος.

Ubi pro οὐκ ἦ posuit. Spectandum autem esse docet etiam morbum, cujus gratia canalis admoveatur et quaecunque laedere solent. Morbus quidem est gravis ossium cruris fractura, ad cujus curationem crure plane immobili opus est. Canalis siquidem a quibusdam commendatur, ut illis temporibus utilis futurus, in quibus aeger e lecto assurgit, quod etiam haec rursus adsunt, quibus vel aeger secessum desiderat vel strati duritiem non ferens deserit priorem et ad alterum stratum jam transvehitur, quod ipse in libro de fracturis declaravit. Declaravit quoque quod canalis adusque genu admotus minime crus moveri prohibeat, molestus est et saepius comprimit. Qui vero tum ad morbum intueris, cujus gratia canalis admovetur, tum ad eas quas excitat laesiones, te interdum canalem usurpare hortatur, interdum minime. Nam si ex eo obortae laesiones ipsa utilitate majores fuerint canalis vitandus est; si vero noxam exsuperet utilitas, toti cruri non adusque genu dumtaxat adhibendus est.

κ'.

Πάρεξις δὲ καὶ διάτασις καὶ ἀνάπλασις καὶ τὰ ἄλλα κατὰ φύσιν.

Ὅτι πάρεξις, ὅταν ὁ κάμνων ἐαυτὸν παρέχῃ τῷ ἱατρῷ θεραπευθησόμενον εἶρηται πρόσθεν. ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ πρῶτον, ἥνικα μὲν σημειοῦνται τὸ γεγονὸς αὐτὸ πάθος ὁ ἱατρὸς, εἴτα παρασκευάζεται πρὸς τὴν θεραπείαν. ἐν σχήματι πάντως εἶναι τοίνυν χρὴ τὸ πεπονθὸς μέρος καὶ τοῦτο σχῆμα κατὰ φύσιν εἶναι τοῦ μέρους εὐλογον. ὑπὸ γὰρ τοῦ παρὰ φύσιν οὐκ ἂν γένοιτο βλάβη μικρά. μετὰ τὴν πάρεξιν ἦτοι διατείνειν μόνον, ὅταν οὕτως ἢ μικρὸν ὡς κρατήσεως μόνῃς χρήξιν ἐν τοῖς ὑπερκειμένοις. εὐδηλον οὖν ὅτι καὶ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἄμεινόν ἐστι τῷ κάμνοντι καὶ τὸ κατὰ φύσιν σχῆμα φυλάττειν· εἴθ' ἐξῆς ἐστὶν ὁ τῆς διαπλάσεως καιρὸς, ἐν ᾧ καὶ αὐτὸν φυλάττεσθαι προσήκει ταὐτὸ σχῆμα· καὶ μετὰ τοῦτον τῆς ἀποθέσεως ἢ

XX.

Deditio ac distentio et conformatio et quae cetera secundum naturam sunt.

Deditionem esse, quum aeger se ipsum medico curandum exhibet, antea dictum est. Primum sane hocce tempore medicus obortum ipsum affectum agnoscit, deinde ad curationem accingitur. At forma quadam partem affectam figurari oportet, hancque formam secundum naturam partis esse rationi consentaneam. Nam ab ea quae praeter naturam est forma, nequaquam parva laesio contingeret. A deditioe quidem partem solam intendere oportet, quum ita sit demissa, ut solam sui retentionem in superioribus partibus desideret. Constat igitur et hoc tempore satius esse laboranti eam quae secundum naturam est formam tueri. Huic succedit conformationis tempus, in quo etiam hanc ipsam formam servari conducit. Denique subsequitur depositionis et suspensionis tempus, quas ambas nomi-

Ed. Chart. XII. [86. 87.]

Ed. Bas. V. (694.)

ἀναλήψεως, οὓς ἀμφοτέρους ὀνομαστὶ μὲν οὐκ εἶπεν, ἐδή-
λωσε δὲ διὰ τοῦ φάναι καὶ τὰ ἄλλα.

καί.

[87] Φύσις δὲ ἐν μὲν ἔργοις τοῦ ἔργου τῇ πρῆξει ὁ βού-
λεται τεκμαρτίον. ἐς δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ ἐλινύοντος ἐκ
τοῦ κοινοῦ, ἐκ τοῦ ἔθεος. ἐκ μὲν τοῦ ἐλινύοντος καὶ
ἀφαιμένον τὰς ἰθυωρίας σκέπτεσθαι, οἷον τὸ τῆς χει-
ρὸς, ἐκ δὲ τοῦ κοινοῦ ἔκτασιν, σύγκαμψιν, οἷον τὸ
ἐγγὺς τοῦ ἐγγωνίου πῆχους πρὸς βραχίονα, ἐκ δὲ τοῦ
ἔθεος, ὅτι οὐκ ἄλλα σχήματα φέρειν δυνατώτερον, οἷον
σκέλεα ἔκτασιν. ἀπὸ τούτου γὰρ ῥῆϊστα πλεῖστον χρό-
νον ἔχοι ἂν μὴ μεταλλάσσοντα.

Ἐπεὶ διὰ τῆς προτέρας ῥήσεως τοῦ κατὰ φύσιν ἐμνη-
μόνευσεν, εἰκότως οὖν ἐξηγεῖται, τίς ἡ φύσις ἐστὶν αὕτη
καὶ τίνα τὰ γνωρίσματα ταύτης, καὶ φησιν· φύσις δὲ ἐν μὲν
ἔργοις τοῦ ἔργου τῇ πρῆξει ὁ βούλεται τεκμαρτίον, ὡς εἰ

natim non commemoravit, sed his verbis, et quae cetera,
significavit.

XXI.

*Natura vero inest operibus; operis actione quid velit con-
jectandum est. Ad haec autem ex quiescente, ex com-
muni, ex consuetudine. Ex quiescente quidem ac re-
misso rectitudines spectandae sunt, velut in manus figura.
Ex communi extensio et inflexio, veluti figura cubiti
cum brachio angularis proxima. Ex consuetudine, quod
non alias figuras facilius ferre queant, veluti crura
extensionem. Ab ea namque figura plurimum tempus
facillime consequerentur quae ipsam non immutant.*

Quandoquidem superiori textu loquutionis secundum
naturam mentionem fecit, merito nunc quae sit ipsa na-
tura et quae certa hujus indicia explanat atque pronun-
ciat: natura vero inest operibus; operis actione quid ve-

Ed. Chart. XII. [87.]

Ed. Bas. V. (694.)

καὶ οὕτως εἶπε, κατὰ φύσιν μὲν σχῆμα κατὰ μὲν τὰς ἐνεργείας ὁ σκοπὸς αὐτῶν καὶ ἡ χρεια δι' ἣν ἐνεργοῦνται. ἐς δὲ ταῦτα, τουτέστι τὰ νῦν εἰρημένα, τὴν πάρεξιν καὶ διατάσιν ἀνάπλασιν τε καὶ θίσειν, ὡς ἂν οὐδεμίαν ἐνέργειαν ἐνεργοῦντος διὰ τοῦ πέπονθότος μορίου τοῦ κάμνοντος. ἐτέρους σκοποὺς τῆς τοῦ κατὰ φύσιν σχήματος εὐρέσεως, οὓς ἐφεξῆς αὐτὸς διέρχεται γράφας, ἐκ τοῦ ἐλινύοντος, ἐκ τοῦ κοινοῦ, ἐκ τοῦ ἔθους. ἐλινύοντος μὲν λέγων τοῦ μηδὲν ὅλως ἐνεργοῦντος, ἀλλ' ἡσυχάζοντος. ἔξ οὗ φησι τὰς ἰθυωρίας λαμβάνεσθαι, καθάπερ ἐπὶ τῆς χειρὸς ἐδίδαξεν, ὑποκεῖσθαι μὲν ἀξιώων τὸ τοῦ πήχεος ὁστοῦν, ἐπικεῖσθαι δὲ τὸ τῆς κερκίδος. ἐκ δὲ τοῦ κοινοῦ τὸ μεταξὺ σχῆμα κάμψεώς τε καὶ ἐκτάσεως ἄκρας. ὅπερ ἐγγὺς εἶναί φησι τοῦ ἑγγωνίου σχήματος πήχεος πρὸς βραχίονα· καὶ καλεῖσθαι φασιν ἑγγώνιον σχῆμα τὸ κατ' ὀρθὴν γωνίαν, τουτέστιν ἵνα τὸ τοῦ πήχεος ὁστοῦν πρὸς τὸ τοῦ βραχίονος ὀρθὴν ἐργάζεται γωνίαν. πάντων δὲ τῶν παλαιῶν ἀντιγράφων προκείμενον ἔχόντων τὸ ἐγγὺς, εἰδότεων δὲ καὶ τῶν ἐξηγησαμένων

lit conjectandum est. Ac si ita dixerit: quae secundum naturam est figura, in actionibus scopus ipsarum est et usus, ob quem agunt. Ad haec autem, hoc est ad ea quae nunc sunt proposita, deditioem, distensionem, conformationem et posituram laborantis tanquam nullam actionem affecta parte obeuntis. Alios scribit inventionis figurae secundum naturam scopos, quos ipse deinceps percurrit: ex quiescente, ex communi, ex consuetudine. Ex quiescente quidem dicit, quum nihil prorsus agit, sed otiiatur, unde rectitudines colligi denunciat, sicut in manu docuit, os cubiti volens subjici, os radii superjacere. Ex communi interjectam inflexionis et extensionis summae figuram quam prope angularem figuram cubiti cum brachio esse profert vocarique angularem figuram, quae ad rectum fit angulum, hoc est ut quae cubiti os cum brachii osse rectum efformet angulum. Quum autem omnia vetusta exemplaria prope additum contineant et qui librum ex-

Ed. Chart. XII. [87. 88.]

Ed. Bas. V. (694.)

τὸ σύγγραμμα ταύτην τὴν γραφὴν, κατὰ δύο τρόπους μοχ-
θηρὸν γίνεται τὸ λεγόμενον, ἔαν τις ἐγγώνιον ἀκούῃ σχῆμα
κατ' ὀξείαν γωνίαν, ὀξείας δηλονότι γωνίας ὀνομαζομένης,
ἣτις ἂν ἐλάτιων ἢ τῆς ὀρθῆς. ὅταν μὲν εὐθεία ἐπ' εὐ-
θείας σταθεῖσα, τὰς ἐκτεῖας γωνίας ἴσας ἀλλήλαις ποιεῖ,
ὀρθὴ ἑκατέρα τῶν ἴσων γωνιῶν ἐστίν. ἡ δὲ τῆς ὀρθῆς ἐλάτ-
των ὀξεία καλεῖται, καθάπερ ἡ μείζων ἀμβλεία. καὶ τοίνυν
ἡ μὲν ὀρθὴ γωνία κατὰ μέγεθος ἐστίν οὐκ ἔχουσα τὸ μᾶλ-
λόν τε καὶ ἥττον. ἀπερίληπτον δὲ ἀριθμῶ. τὸ πληθὺς ἐστι
τῶν ὀξείων τε καὶ ἀμ- [88] βλειῶν ὑπαρχουσῶν. ἀπαρ-
έγκλιτος μὲν γὰρ ἡ ὀρθὴ γωνία, διότι καὶ ἡ ἐφισταμένη
κατ' εὐθείας, εὐθεῖαν τηλικαῦτα τὴν γένεσιν ἐργάζεται δυοῖν
θατέρων ὀρθῶν γωνιῶν, ὅταν ἀπαρέγκλιτος ἐφίσταται. κέ-
κληκε δὲ αὐτὴν ὀρθὴν ἐργαζομένην γωνίαν, πρὸς τὸ ἕτερον
μέρος τῆς ὑπερβιβλημένης εὐθείας. καὶ ἡ κλίσις αὐτῆς τὸ
μᾶλλον τε καὶ ἥττον ἀναρίθμητον ἔχει πλήθει.

planarunt hanc scripturam agnoscant, duobus modis quod
dicitur vitiosum est, si quis angularem figuram ad acutum
angulum acceperit, quum nimirum acutus angulus nomi-
netur qui recto minor sit. Nam ubi recta linea supra
rectam lineam erecta angulos deinceps inter se aequales
efficit, uterque aequalium angulorum rectus est. Sed qui
recto minor est, acutus vocatur, quemadmodum qui major,
obtusus. Ac proinde rectus angulus secundum magnitudi-
nem est, qui magis et minus non fortitur. Amplissima
sane est numero multitudo angulorum tum acutorum tum
obtusorum. Rectus enim angulus indeclinabilis existit.
Quandoquidem recta linea supra rectam lineam incum-
bens, rectum tunc duorum aliorum angulorum ortum effi-
cit, quum neutro propendens inflet. Rectam autem li-
neam vocavit, quae rectum efficit angulum ad alteram
superjectae rectae lineae partem. Atque ipsius propensio-
nes majores aut minores habentur multitudine innumerabiles.

O.

P.

Q.

R.

Angulus obtu-
sus.

Acutus.

Angulus re-
ctus.

Acuti plures.

Ed. Chart. XII. [88.]

Ed. Bas. V. (694, 695.)

Οἷον οὖν ἐστὶ τὴν ὀρθὴν γωνίαν ἐρμηνεύσαι βουλη-
θέντα λέγειν ἐγγὺς εἶναι τῆς ὀξείας. ἡγεῖται μὲν γὰρ ἡ
τῆς ὀρθῆς νόησις, ἔπεται δὲ ἡ τῆς ὀξείας, οὗτις ἡ μὲν ὀρθὴ
μία, καθάπερ εἶπον, ἀπειροὶ δὲ κατὰ πλῆθος αἱ ὀξεῖαι. τὸ
μὲν οὖν ἐγγὺς εἶναι τῆς ὀρθῆς ὀξεῖάν τινα γωνίαν εἰκότως
ἂν τις εἴποι. παμπόλλων γὰρ οὐσῶν αὐτῶν ταύτην νοήσο-
μεν ἐγγὺς εἶναι τῆς ὀρθῆς, ἢ τῆς ὀρθῆς ἂν ἀπολείπεται
βραχὺ καὶ μὴ πᾶν τὴν συμβολὴν τῶν ἐργαζομένων αὐτὴν
εὐθειῶν ὑποξυνομένην ἔχει. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ
τῶν ἀμβλειῶν παμπόλλων οὐσῶν ἐκείνας νοήσομεν ἐγγὺς εἶ-
ναι τῆς ὀρθῆς, ὅσαι τὴν συμβολὴν τῶν ἐργαζομένων αὐτὰς
εὐθειῶν ἔχουσι μετρίως ἀμβλείαν, ἐγγὺς δὲ τῆς ὀξείας εἶναι
τινα γωνίαν, ἀδιανόητον μὲν οὐκ οὕσης μίας τῆς ὀξείας γω-
νίας ἢ ἐγγώνιον ἔχει σχῆμα καὶ προσέτι διὰ τὸ μὴ ἐγγώ-
νια διὰ τοῖν δυοῖν γγ μῆτε εὐγώνια διὰ τῆς εὐ συλλαβῆς
κεκλησθῆναι σχήματα πρὸς μηδενὸς τῶν Ἑλλήνων, ἓνα γω-
νίαν ὀξεῖαν ἔχει, τὰ μέντοι τὴν (695) ὀρθὴν ἔχοντα γωνίαν

Quicumque ergo rectum angulum explicare voluerit,
prope acutum esse dicere non potest. Praecedit enim recti
intelligentia, sequitur vero acuti, quod, ut enuntiavi, re-
ctus sit unus, acuti vero numero infiniti. Acutum ergo
aliquem angulum prope rectum esse quisquam merito di-
xerit. Quum enim plurimi sint anguli, illum prope esse
rectum intelligemus, qui a recto paululum discedit neque
admodum concursum rectarum linearum angulum ipsum
construentium subacuantem habet. Eodem vero modo ex
quam plurimis quoque qui dantur angulis eos intelligemus
prope rectum esse, quicumque linearum rectarum rectos
angulos construentium concursum modice obtusum conti-
nent. At prope acutum esse aliquem angulum incompre-
hensibile quidem est, tum quod angulus non sit unus qui
angulatam figuram sortitur, tum praeterea quod angulatas
ἐγγώνια per duplex γγ aut directas εὐγώνια per εὐ syl-
labam figuras Graecorum nemo vocaverit, angulum acu-
tum non habet. Sed quae rectum angulum sortiuntur

Ed. Chart. XII. [88.]

Ed. Bas. V. (695.)

εὐγώνια διὰ τῆς εὐ διαφθόγγου καὶ ἐγγώνια διὰ τοῖν δυοῖν γραμματέων καλοῦσι· μήτε οὖν ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀκούειν ἐγγώνιον τοῦ κατ' ὀρθὴν γωνίαν συγκειμένου σχήματος, ὅπερ γίγνεσθαι πέφυκεν, ὅταν ὀρθὴν γωνίαν ὁ πῆχυς ἐργάζεται πρὸς βραχίονα. ζητεῖν δὲ διὰ τί προσέθηκεν Ἱπποκράτης τὸ ἐγγύς. ὥσπερ οὖν εἰώθαμεν λέγειν πολλάκις, ἐρῶ καὶ νῦν· ἀσαφεῖς λέξεις ἐπιστημονικὴν μὲν οὐκ ἔχουσιν ἐξηγήσιν· εἰ δὲ τὸ πιθανὸν μετὰ τοῦ καὶ προλεγόμενον ἀληθὲς εἶναι καὶ μὴ μάχεσθαι τῇ γνώμῃ τοῦ συγγραμματος τοῦ συγγραφέως ἀποδέχεσθαι χρή. τούτου τοίνυν ἐχόμενος τοῦ σκοποῦ πειράσομαι τὴν ἐγγύς φωνὴν ἐξηγήσασθαι. λέγω δὲ τὸ μὲν ἐγγώνιον σχῆμα τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥττον οὐκ ἔχειν, ἐν γάρ ἐστιν. ἡμᾶς δὲ μάλιστα μὲν οὐ δύνασθαι τοιοῦτον σχῆμα τῆς χειρὸς ἐργάζεσθαι, καθ' ὃ διαβεβαιώσαιο ἂν τις ἀπαρεγκλίτως ὀρθὴν εἶναι γωνίαν τῆς τῶν ὁσῶν συμβολῆς ἀρκεῖν ἡμῖν, εἰ μὴ πόρρω τούτου σχηματίζοιμεν. ἔπειτα δὲ οὐδὲ βούλεται τοιοῦτον σχῆμα τῆς ὅλης χειρὸς

figurae, eas εὐγωνίας per εὐ diphthongum et ἐγγωνίας per γγ duas literas vocitant. An igitur necesse est ἐγγώνιον angulatam accipere figuram quae ad rectum angulum constituitur, quaeque fieri consuevit, quum rectum angulum cubitus cum humero efficit? Quarere vero cur Hippocrates prope addidit. Quemadmodum igitur saepius loqui consuevimus, etiam nunc respondebimus. Obscurae quidem orationes effectricem scientiae explanationem non habent. Sed si quid probabile sit simulque verum sit quod praedicatur neque auctoris libri sententiae repugnet, accipiendum est. Huic igitur scopo incumbens experiar hanc vocem prope explicare. Dico vero angulatam, quum una sit, figuram et magis et minus non suscipere. Nos autem potissimum quidem non posse huiusmodi manus figuram construere, qua quis affirmaverit citra propensionem ullam, rectum ossum commissurae dari angulum, sed satis nobis esse, si non procul ab eo figuram formaverimus. Quandoquidem non decernit talem esse universae manus figuram.

Ed. Chart. XII. [88. 89.]

Ed. Bas. V. (695.)

εἶναι· ἐπιδείξω γὰρ αὐτῆς τὸ κατὰ φύσιν σχῆμα, πλησίον μὲν τῆς ὀρθῆς γωνίας, ἀποκεχωρηκὸς δὲ βραχὺ πρὸς τὴν ἀμβλείαν, ὅπερ ἐστὶ πρὸς τὴν ἔκτασιν ῥέπον. ἡ δὲ ἀπόδειξις μοι τοῦ λόγου γενήσεται, δι' ὧν καὶ αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης ἔγραψεν· ἐκ γὰρ τοῦ ἐλινύοντος ἔφη καὶ τοῦ ἔθους εὐρίσκειν ἡμᾶς τὰ κατὰ φύσιν σχήματα. ταῦτα δὲ ἅμφοι συντεθέντα σκοπὸν ἓνα ποιεῖ σύνθετον, ὡς εἰ καὶ οὕτως τις εἶπεν, ἐν οἷς ἀργοῦντες εἰθίσμεθα σχήμασιν ἕκαστον τοῦ σώματος [89] μῶριον ἔχειν, αἰρετέα ταῦτά ἐστι καὶ κατὰ τὰς θεραπείας. εὐδὴλον γὰρ ὡς ὁ πρῶτος σκοπὸς τῶν ἐπιτηδείων σχημάτων ἐστὶν ἡ ἀνωδυνία. ταύτην οὖν εὐδὴλον ὡς οὐδεὶς τῶν ἀλγοῦντων ὑπερβὰς ἐν ἄλλῳ ἂν σχήματι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ χρόνον σχηματῖσαι τὸ μῶριον. εἰς οὖν ἐπισκέψῃ τοὺς ἀλγοῦντας ἀνθρώπους, εὐρήσεις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰς χεῖρας κατατιθεμένης, οὐκ ἀκριβῶς μέσας ἔκτασεως ἄκρας καὶ κάμψεως ἐσχάτης, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἔκτασιν ἐρπούσας. τὸ δὲ αὐτὸ συμβέβηκε καὶ κατὰ τὴν ἐιέραν ἀντίθεσιν τῶν σχημάτων. ἐν γὰρ τῷ κεκμηκότι ἀναπέ-

Demonstrabo liquidem ipsius quae secundum naturam est figuram, recto angulo proximam esse, sed paululum ad obtusum decedere, quod est ad extensionem propendere. Demonstratio vero propositi mihi ab iis praeceptis oborietur, quae ipse etiam scriptis tradidit Hippocrates. Nam ex quiescente, dixit, et consuetudine profitetur nos eas quae secundum naturam sunt figuras invenire. Haec ambo conjuncta scopum unum compositum efficiunt, ac si quis ita dixerit: quibus in figuris quum otiamur, singulas corporis partes habere consuevimus, hae in curationibus eligendae sunt. Constat enim primum idonearum figurarum scopum indolentiam esse. Hac sane praetermissa doloribus laborantium neminem alia in figura plurima temporis vicissitudine partem affectam collocasse manifestum est. Itaque si homines otuari consideraveris, plerumque manus inter summam extensionem et extremam flexionem non plane medias comperies, sed quae ad extensionem propendeant. Illud autem accidit in altera figurarum oppo-

Ed. Chart. XII. [89.]

Ed. Bas. V. (695.)

πτασθαι μάλιστα ἐροῦμεν οἱ πάντες ἄνθρωποι τὸ ἀνωδυνώτατον σχῆμα, πρὸς μὲν τὸ μέσον ἔρχονται τοῦ τε ἀκριβῶς ὑπτίου καὶ πρηνοῦς ἐσχάτως, ἐκκλίνουσι δὲ βίᾳ βραχὺ πρὸς τὸ πρηνές. ὁ μὲν οὖν Ἱπποκράτης ταῦτα διελεῖν βουλόμενος προσέθηκε τὸ ἐγγὺς οὐκ ἔχων διατείνεσθαι. τὸ μέντοι τῶν σχημάτων τῆς χειρὸς ἀπάντων ἀνωδυνώτατον εἶναι τὸ νῦν ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενον ἀκριβῶς οἶδαςι καὶ ὅσοι τρίβωνές εἰσι τῶν τοιούτων ἔργων τῆς τέχνης ἀκούσαντες τὸν λόγον τοῦτον, οἱ δὲ ὅτε γνωρίζουσι τὴν κατ' αὐτὸν ἀλήθειαν. ἐνέχεσθαι δὲ δεῖ τὸν ἐξηγούμενον ὅτιοῦν σύγγραμμα τῆς τε τοῦ συγγραφέως γνώμης καὶ τῆς τοῦ λεγομένου πράγματος ἀληθείας· ἐν οἷς οὖν ἄδηλόν ἐστι διὰ τὴν ἀσάφειαν ἢ τοῦ συγγραφέως γνώμη, τὸ δὲ ἀληθές χρὴ φυλάττειν· οὕτως γὰρ καὶ τοὺς μανθάνοντας ὠφελεῖσθαι συμβήσεται. τοῦτον οὖν τὸν σκοπὸν ἐν ἀπάσαις ταῖς ἐξηγήσεσι πειρῶμαι φυλάττειν. ἔτι οἱ δὲ τῶν ἐξηγητῶν οὐδ' ἂν ἐθελήσωσι τυχεῖν αὐτοῦ δύνανται, τῶν μὲν ἔργων τῆς τέχνης ἀπείρως ἔχοντες, ἐπὶ δὲ τὸ σοφιστικὸν εἶδος ἐκτρι-

sitione. Quum enim omnes homines defessi sunt, sese expandunt et habitum doloris maxime vacuum eligunt, ad quem medium inter plane supinum et summe primum accedunt, ad primum tamen paululum declinare coguntur. Quum igitur vellet Hippocrates haec explicare nec haberet quo sermonem extenderet, *prope* addidit. Ceterum figurarum manus omnium quae doloris maxime vacua esse nunc a me pronuntiatur, ipsam accurate norunt etiam quicumque hujusmodi artis operum periti sunt, si hanc orationem perceperint, iique potissimum quod per se veritatem agnoscant. Obstringi vero eum oportet, qui quemcunque librum explicat et auctoris sententiam et rei propositae veritatem tueri, in quibus dubia est propter obscuritatem auctoris sententia. Quod verum est, id tueri oportet: sic enim et discipulis oborietur utilitas. Hunc igitur scopum in omnibus explanationibus servare nitimur. Nonnulli explanatores etiam si velint ipsum assequi, nequeant, ut qui operum artis sint expertes et ad sophisti-

Ed. Chart. XII. [89.]

Ed. Bas. V. (695.)

πόμεινοι καὶ γενηθέντες οἱ καλούμενοι λογικοὶ ἰατροὶ, δι' οὓς καὶ οἱ καλῶς χρώμενοι τῷ λόγῳ παρὰ τοῖς ἰδιώταις ὑποπτεύονται. τούτων μὲν δὴ χρὴ μεμνήσθαι, κὰν ὀλιγάκις λέγονται, μεταβαίνειν δὲ ἤδη καιρὸς ἐπὶ τὰ συνεχῇ τῆς προκειμένης ῥήσεως. ὥσπερ τοῦ τε ὑπτίου καὶ πρηνοῦς ἀνωδυνώτατόν ἐστι, καθ' ὃ πλείστῳ χρόνῳ τοῦ βίου συνειθισμένοι σχεδὸν ἅπαντές εἰσι· προσχωρεῖ δὲ καὶ τοῦτο τῷ τῆς ἐκτάσεως· ἐν τούτῳ γὰρ τῷ σχήματι πλείστον χρόνον ἔχειν δυνάμεθα τὰ σκέλη μὴ μεταβάλλοντες. ὅτι δὲ καὶ ἀναγκαῖόν ἐστι μὴ μεταλλάττειν εἰς ἕτερον ἥτιον ἀνώδυνον ἐν τοῖς περὶ μυῶν ὑπομνήμασι δίδεικται, μετὰ τῆς οἰκείας αἰτίας μεταβαλεῖν, οὐκ ἀποδείξεως, ἀλλ' ἀναμνήσεως χρήζει, καθάπερ γε καὶ ὅτι διὰ ταχέων ἐπανερχόμεθα πάλιν ἐπ' αὐτοῦ. τὴν δ' αἰτίαν οὐκ ἀναγκαῖον λύεσθαι μακροτέρου λόγου δεομένην· ἄμεινον γὰρ ἀντὶ τοῦ τὴν αἰτίαν εἰπεῖν, ἕτερόν τι χρησιμώτερον τοὺς νέους ὠφελῆσαι, μετὰ τοῦ φυλάττειν ἀκριβῶς τὴν Ἱπποκράτους γνώμην καταλελεγμέ-

cam peritiam deflectant, quique verbo tenus medici vocantur, evaserint, ob quos etiam qui ratione probe utuntur, eos vulgus habet suspectos. Haec profecto meminisse necesse est, etiamsi paucies in orationem cadant. Jam vero emigrandi tempus est nobis ad propositae orationis tenorem accessuris. Quemadmodum inter supinum et primum habitus minime dolorem excitat, cui plurimo vitae tempore paene omnes consueti sunt, ita etiam hic ad extensionis crurum figuram accedit. In hac enim plurimum tempus crura immutabilia continere possumus. Quod autem etiam necessarium non sit in alterum habitum minus doloris vacuum membrum immutare, cum propria demonstrationis causa in commentariis de musculis demonstravimus, id non demonstrationem, sed commemorationem desiderat, quemadmodum et illud quod celeriter ad eundem habitum rursus revertamur. At causam aperire necesse non est, quum longiorem orationem postulet. Satiус enim est servata Hippocratis ad unguem sententia pro causae

Ed. Chart. XII. [89. 90.]

Ed. Bas. V. (695.)

νην πρὸς ἡμῶν ἐν ταῖς περὶ μυῶν κινήσειν. ἐν γὰρ τῇ τοῦ βραχίονος πρὸς τὸν πῆχυν διαρθρώσει τὸ κατὰ φύσιν ἐστὶ σχῆμα μέσον τῶν ὑπερβολικῶν ἑκατέρου, καθ' ὃ μῆτε ἐκτείνειν μῆτε κάμψαι μᾶλλον ἔτι δυνάμεθα, καὶ φαίνεται γε τυγχάνον τῆς σαρκὸς τῶν ὀστέων γυμνουμένων ἢ τοῦ πήχεος βαθμοῦ, ἣν ὀρίζουσιν αἱ δύο κορῶναι. πεπληρωμένη δὲ καὶ ὥς ὑπὸ τῆς γιγγλυμοειδοῦς τοῦ βραχίονος περιφερείας, ἣν οἱ μέσοι περιλαμβάνουσι κόνδυλοι. κατὰ δὲ τὰς ἐσχάτας ἐκτάσεις ἢ ὀπισθεν κορῶν τοῦ πήχεος εἰς τὴν ὀπίσω βαθμίδα τοῦ βραχίονος [90] ἐμβαίνουσα, καθάπερ ἢ πρόσθεν ἐν ταῖς ἐσχάταις καμπαῖς· καὶ ὅσοι φέσει θατέραν ἔχουσι τὴν ὀπίσω κοιλότητα πλέον τῆς ἄκρας ἐκτάσεως εἰς τὴν ἐκτὸς χώραν ἀπάγουσι τὸν πῆχυν, ὥσπερ αὖ πάλιν οἱ τοῦ προσήκοντος ἐνδείστεροι οὐκ ἀκριβῶς ἐκτείνουν. ὥς δὲ αἱ κατασκευαὶ τῆς διαρθρώσεως οὐχ ὁμοῖαι πᾶσιν εἰσιν, οὐδὲ ἀκριβεῖς ὅροι τῆς ἐκτάσεως ἐπὶ πάντων, οὕτως οὐδὲ

explicatione aliud quidquam utilius proferre, quod juvenibus conferat, quae causa a nobis libro de motu musculorum conscripta est. Nam in humeri cum cubito articulatione secundum naturam est habitus inter excedentium extremorum utrumque medius, ultra quem neque manum extendere neque magis etiamnum flectere possumus. Atque apparet contingitque ossibus carne nudatis aut cubiti cavitate, quam duae cornices circumscribunt. Completa vero est etiam modo quodam cardinale humeri ambitu, quem medii condyli complectuntur. In extremis extensionibus posterior cubiti cornix posteriorem humeri cavitationem subit, quemadmodum anterior per extremas flexiones anteriorem. Quicunque vero alteram habent a natura posteriorem cavitationem summa extensione ulterius ad exteriorem regionem cubitum reducunt; quemadmodum contra qui parcius quam deceat cavitationem sortiuntur, non plane cubitum extendunt. Ut autem articulationis structurae non omnibus sunt similes neque certae in omnibus extensionis circumscriptiones, sic neque medium idem erit

Ed. Chart. XII. [90.]

Ed. Bas. V. (695.)

ἡ μέσότης ἡ αὐτὴ πᾶσιν ἔσται. ὅταν οὖν τὸ μήκος τῆς ἄκρας ἐκτάσεως καὶ κάμψεως σχῆμα κατὰ φύσιν εἶναι λέγομεν, οὐ κατακριβωμένως, ἀλλ' ἐν πλατεῖ νοεῖσθαι σε χρὴ τὸ μέσον τοῦτο, καλεῖ δὲ ὁ Ἱπποκράτης αὐτὸ κοινόν· ἀλλ' ὥσπερ ἀδύνατόν ἐστι κατὰ τὸ ἀκριβέστατον ἐν μέσῳ σχήματι καθιστάναι τὴν χεῖρα, καθ' ὃ μηδὲ βελόνης πάχος ἐλεῖν ἢ προσθεῖναι δυνατόν ἐστιν, οὕτως οὐ χρὴ μέσου τοῦδε πόρῳ σχηματίζειν τὴν χεῖρα. κατὰ τοῦτο γὰρ ὁ τεχνικός στοχασμός τοῦ μὴ τεχνικοῦ διαφέρει, τοῦ μὲν τεχνικοῦ πλησίον ἀφικνομένου τῆς ἀκριβοῦς συμμετρίας, τοῦ δὲ ἰδιώτου πλείστον ὅσον ἐνίοτε σφαλλομένου. δύναιτο ἂν οὖν καὶ κατὰ τοῦτο ὁ Ἱπποκράτης συμβουλεύειν τὸ ἐγγὺς τοῦ ἐγγωνίου σχήματος φυλάττειν, ἐγγώνιον μὲν καλῶν τὸ κατ' ὀρθὴν γωνίαν, ἀξιώων δὲ στοχαζομένους ἡμᾶς αὐτῆς μὴ πόρῳ τῆς ἀκριβοῦς ἀφικνεῖσθαι συμμετρίας. ὃ δὲ ἔφη ἐγὼ διδάξω, τοὺς νέους χρησιμώτατον ἐς τὰ παρόντα καὶ δὴ φράσω, μεγίστην ἐν πᾶσι τοῖς κατ' ἰατρικὴν δύναμιν ἔχειν

in omnibus. Quare quum summae extensionis et flexionis habitum secundum naturam esse dicimus, non plane ad unguem sed in latitudine medium hoc tibi intelligendum est, quod commune vocat Hippocrates. Verum quemadmodum impossibile est in medio habitu manum exquisitissime collocare, cui aciculae crassitudinem demere aut addere nequeas, sic manus ab hoc medio non procul figuranda est. Quamobrem artificiosa conjectura ab artis experte differt, quod artificiosa ad exquisitam commodationem prope accedat, idiotae vero quam plurimum nunquam oberret. Posset itaque Hippocrates hujus rei gratia decernere figuram prope angularem servandam esse, angularem vocans quae ad rectum est angulum, ut qui nos ipsam conjecturis non procul ab exquisita commodatione consequuturos esse censeat. Ego vero quod proptuli me juvenes docturum maximae utilitatis profecto expositurus sum, consuetudinem nimirum ad omnia in medicina ita maximam facultatem habere, ut ipsa a prae-

Ed. Chart. XII. [90.]

Ed. Bas. V. (695. 696.)

τὸ ἔθος, ὡς ἐπίκτητον αὐτὸ φύσιν ὑπὸ τῶν μεγίστων ἰατρῶν
 ὠνομάσθαι. φαίνεται δὲ καὶ Ἰπποκράτης ἐν τοῖς ἀναγκαιο-
 τάτοις σκοποῖς αἰετὶ τιθέμενος αὐτὸ καὶ δύναμιν ἐνδείξεως
 ἀπονέμων δευτέραν, ἐπὶ προτέρας δηλονότι τοῦ κατὰ φύσιν
 ὑπελάδσω εἶναι τὴν κατ' αὐτὴν ἀκριβῶς ἰδέαν σχήματος,
 ὡς ἐπὶ πάντων τῶν καμνόντων ποιεῖσθαι, ἀλλ' ὑπαλλάττειν
 ἐφ' ἐκάστου τοῖς ἔθεσιν, ὃ μὲν οἰκείως ἐνίους μὲν εἴρων
 δι' ὅλης ἡμέρας καθημένους, ὅσοι τέχνας ἐδραίας ἔχουσιν,
 ἐνίους δὲ ἐστῶτας ἢ βαδίζοντας. εὖλογον οὖν ἔδοξέ μοι
 μᾶλλον ἐκτεταμένον σχηματίζειν τὸ σκέλος, ἐφ' ὧν εἴθισται
 πλείστῳ χρόνῳ τοῦτο ἔχειν τὸ σχῆμα, καθάπερ καὶ ἥτιον
 ἐκτεταμένον, ἐφ' ὧν δι' ὅλης ἡμέρας κέκλιται, καὶ τῇ πείρᾳ
 μεταβασανίσας, αὐτὸ τοιοῦτον εὖρον ὑπάρχειν, ὅποιον καὶ
 ἤλπισα. καὶ περὶ τῶν χειρῶν κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον δεῖ
 (696) μὲν ἔγγυς τοῦ ἔγγωνίου σχήματος χρῆναι σχηματί-
 ζειν αὐτάς, ἀλλὰ εἰς τὸ μᾶλλον τε καὶ ἥτιον ἐκ τῶν ἐθῶν
 λαμβάνει τὴν ἐνδειξιν. ἐπεὶ δὲ καὶ διὰ τῆς πείρας ἀπράσας
 τὰς λογικὰς οἱ ἄνθρωποι ἐπινοίας κρίνουσιν, ἐμαρτυρήθη

stantissimis medicis natura adscititia nominata sit. Atque
 videtur Hippocrates semper ipsam inter scopos maxime
 necessarios statuere et ipsi secundum indicationis imperium
 tribuere, idque priori videlicet indicationis a natura pe-
 titae imperio inferius esse et per se habitus formam, nempe
 in omnibus aegrotis introducere, imo pro cujusque con-
 suetudinibus penitus variare. Nonnullos quidam amice
 visi totum diem sedentes, qui artes sedentarias profiten-
 tur, quosdam vero stantes aut ambulantes; quare merito
 censui ego magis iis extensum crus figurandam esse, qui
 plurimo tempore hanc tenere figuram consueverunt, quem-
 admodum contra minus extensum quibus universum diem
 crus discubuit. Atque experimento re comprobata hanc
 ipsam comperi qualem speravi. De manibus quoque ea-
 dem ratione dicendum est, prope angularem figuram ipsas
 formandas esse, sed ad angulum obtusorem vel acutiorem
 ex consuetudinibus sumendam indicationem. Quia vero
 omnia rationis inventa homines experimento dijudicant,

Ed. Chart. XII. [90. 91.]

Ed. Bas. V. (696.)

τὸ πρᾶγμα, βεβαίαν ἤδη τὴν πρόγνωσιν ἔχον οὐδὲ τοῦτο ἐφθόνησαν τῆς εὐρέσεως. ὑπὸ πάντων οὖν τῶν φίλων βα-
σανισθὲν τὸ θεώρημα βέβαιον ἤδη γέγονε χρησιμώτατον
εἰς τὰ τοιαῦτα, καὶ τὸν Ἱπποκράτην τοίνυν εἶπομεν ὑπαλ-
λάττειν μὲν ἀξιούν τὸ ἀκριβὲς ἐγγώνιον σχῆμα τῇ διαφορᾷ
τῶν ἐθνῶν, τὴν ἀλλαγὴν δὲ βραχεῖαν ποιῆσθαι, τουτέστιν
ἐγγὺς τοῦ ἐγγωνίου σχήματος.

κβ'.

[91] Ἐν δὲ τῇ μεταλλαγῇ ἐκ διατάσιος ὅμοια ταῦτα ἔχου-
σιν, εἰς ἕξιν ἢ θέσιν μῦες, φλέβες, νεῦρα, ὀστέα ἢ
μάλιστα εὐθετα καὶ εὐσχετα.

Ταῦτα καὶ πρόσθεν εἶρηται, κἂν παντελῶς αὐτὰ περιέ-
λοι τις, οὐδὲν ἢ διδασκαλία βλαβήσεται. συμβαίνει δὲ ἐν
τοῖς τοιούτοις βιβλίοις, ὅσα πολλῶν πραγμάτων ἐρμηνείαν
ἔχει διὰ βραχείας λέξεως, ἄλλως καὶ ἄλλως ἐνίοτε τὸν γρα-

propterea quae res testimonio comprobata est, jam certam
praenotionem habet, haec inventa minime negantem. Ita-
que hoc praecceptum ab amicis omnibus exploratum jam
constans ad haec in usum jam receptum est. Ergo Hip-
pocratem diximus voluisse quoque habitum angulatum pro
consuetudinem differentiis immutare, mutationem vero exi-
guam, hoc est prope angulatam formam constituere.

XXII.

At in mutatione ex distensione ad habitum aut posituram,
haec se habent similia, muscoli, venae, nervi, ossa aut
maxime bene posita et bene figurata.

Haec superius etiam pronunciata sunt; si quis autem
ea prorsus detraxerit, doctrina non laedetur. Accidit enim
in huiusmodi libris, qui rerum multarum interpretationem
brevis oratione continent, aliter atque aliter interdum au-

Ed. Chart. XII. [91.]

Ed. Bas. V. (696.)

φεία τὰ αὐτὰ πράγματα γράφειν, ἑαυτὸν σκοποῦμενον ἢ τινὲ
 λέξει χρήσεται μᾶλλον, εἰδ' εὐρόντα τὸν βιβλιογράφον ἐνίας
 μὲν αὐτῶν ἐν τοῖς μειώποις γεγραμμένας, ἐνίας καὶ κατὰ
 τοῦ μειώπου, πάσας ἔγραψε τῷ ἐδάφει τοῦ συγγράμματος
 ἐν ἣ κάλλιστα τάξει δόξουσιν εὐλόγως ἐγκεῖσθαι. γοῦν
 κατὰ τὴν προκειμένην λέξιν δηλούμενόν ἐστι τοιοῦτον. πλείο-
 νας ἔφην εἶναι καιροὺς τῷ θεραπευομένῳ. πρῶτον ἐν ᾧ
 πρᾶγνεται πρὸς τὸν ἱατρὸν ἐν τινι σχήματι πάντως ἔχων
 τὸ πεπονθὸς μέρος· εἰδ' ἐξῆς ἄλλον, ἐν ᾧ κατεσκευάσθαι
 τοῖς ἱατροῖς ἑαυτὸν παρέχει γνωστομένοις τί τὸ τε συμβεβη-
 κὸς αὐτῷ πάθημά ἐστι, καὶ τίνος δεῖται παρασκευῆς εἰς
 θεραπείαν· εἰδ' ἐξῆς ὁ τῆς τούτων παρασκευῆς χρόνος καὶ
 μετ' αὐτὸν ὁ τῆς διατάσεως, εἴτα μετὰ τοῦτον ἐπὶ μὲν τῶν
 καταγμάτων ὁ τῆς διαπλάσεως, ἐπὶ δὲ τῶν ἐξαρθημάτων
 ὁ τῆς ἐμβολῆς, εἰδ' ὁ τῆς ἐπιδέσεως μετὰ τοῦτον, ἴσια-
 τος δὲ πάντων ὁ τῆς ἀναλήψεως μὲν ἐπὶ χειρὸς, ἀποθέσεως
 δὲ ἐπὶ σκέλους καὶ τῶν κατὰ νῶτια καὶ κεφαλὴν χωρίων.
 ἔξιν οὖν εἶρηκεν ἐν τῇ προκειμένῃ λέξει παρὰ τὸ ἔχειν τὴν

ctorem res ipsas scribere, se spectantem quibus dictioni-
 bus ipse magis sit usus; postea librarium earum non-
 nullas in marginibus, nonnullas etiam in fronte scriptas
 comperisse et universas in libri fundo conscripsisse, quo
 potissimum ordine merito impositas esse ipse censuerit.
 Quod igitur in proposita oratione declaratur, id ejusmodi
 est. Plura diximus esse curando aegro tempora. Primum
 accessionis quo ad medicum accedit qui aliqua in figura
 partem affectam prorsus habet. Alterum deinde deditio-
 nis quo sese medicis exhibet, quis ipsi affectus acciderit
 et qua praeparatione ad curationem opus fuerit cognituris.
 Tertium deinceps praeparationis eorum est tempus. Huic
 succedit porrectionis, a quo mox in fracturis quidem con-
 formationis tempus; in luxationibus vero repositionis, post
 hoc illud deligationis. Postremum denique omnium sus-
 pensionis quidem in manu, depositionis vero remorantis
 in crure et in dorso et capitis regionibus tempus existit.
 Ἐξιν habitum itaque pronunciavit in proposito παρὰ τὸ

Ed. Chart. XII. [91.]

Ed. Bas. V. (696.)

ἐν τῷ μετὰ τὴν ἐπίδεσιν καιρῷ κατάστασιν τῶν ἐπιδεδεμένων. ἀντιδιήρηκε δὲ αὐτῇ τὴν θέσιν ἀποτιθεμένων ἢ τριῶν γιγνομένων, ἅπερ ἐστὶ τὰ σκέλη καὶ ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ σύμπασα ῥάχις, ὡς τὴν ἕξιν ἡμῶν ἀκούσωμεν ὡς ἐπὶ τῶν ἄλλων, οἷον ἐπὶ τε κλειδῶν καὶ χειρῶν καὶ πλευρῶν, ἀκρωμίου τε καὶ ὠμοπλάτης καὶ γένυος ἑκατέρας καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον. βούλεται γὰρ ἐν τῇ μεταβολῇ τῶν εἰρημένων χρῆναι τὰ πεπονθότα μόρια, τὰ μὲν κεῖσθαι καλῶς καὶ ὅσα δύναται γε θεῖναι, τὰ δὲ δέχεσθαι καλῶς, ἃ μὴ δύναται τιθεῖναι. εὐθετα μὲν ὠνόμασε τιθέμενα, εὐσχετα δὲ τὰ ἄλλα. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα κατὰ τοὺς εἰρημένους αὐτῶν ἐστὶν ἕτερα. κοινὸν δὲ ἐν πᾶσιν ἐν ταύτῳ ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν σχῆμα τοῦ μέρους. ἀποβλέπειν οὖν εἰς τοῦτό γε κελεύει στοχαζόμενον τοῦ τε τελευταίου καιροῦ τὴν γεγонуῖαν ἐπίδεσιν φυλάττοντα ἐν χρόνῳ πλείονι. εἰάν οὖν ἐν ἄλλῳ σχήματι τὴν ἐπίδεσιν ποιησάμενοι μεταβάλλωμεν εἰς ἄλλο, κατὰ τὸν ὕστατον καιρὸν ἢ θέσις ὑπαλλαχθήσεται τῶν μυῶν καὶ τῶν νεύρων καὶ τῶν φλεβῶν, καὶ οὔτε εὐθετα οὔτε εὐσχετα

ἔχειν a verbo habere, quod eo post deligationem tempore periliam devinciendarum statum contineat. Huic e regione posituram opposuit partium depositarum quae tres numerantur, crura, caput et tota spina. Quare hic habitum nostrum mente percipiemus, quemadmodum in ceteris, qualis in claviculis, manibus, lateribus et scapulis, utrisque malis et si qua pars sit huiusmodi. Decernit enim in enarratarum partium mutatione nonnullas recte jacere, quae nimirum posituras subire queunt, eas perbelle continendas esse. Quae partes collocatae sunt, eas belle positas nominavit, bene vero figuratas, alias. Ceterae namque pro dictorum temporum ratione diversae sunt. Ceterum communis in omnibus unus et idem est naturalis partium status, ad quem eum inspicere jubet, qui integro tempore factam deligationem diutius servandam conjicit. Si namque aliam figura deligationem struxerimus, in aliam quoque postremo tempore musculorum, nervorum et ve-

Ed. Chart. XII. [91. 92.]

Ed. Bas. V. (696.)

ἔσται, τουτέστιν οὔτε καλῶς ἀποκείμενα οὔτε καλῶς ἀντιλημμένα.

κγ'.

[92] Διάτασις μάλιστα τὰ μέγιστα καὶ πάχιστα καὶ ὀμαλὰ καὶ ὅκου ἀμφοτέρω. δεύτερα ὦν τὸ ὑποτεταγμένον, ἥκιστα ὦν τὸ ἄνω.

Ἡ διάτασις, φησὶ, μάλιστα γίνεται κατ' ἐκείνα τὰ μόρια, καθ' ἃ μέγιστα καὶ πάχιστά εἰσι τὰ ὀστέα καὶ τὰ περὶ αὐτὰ σώματα, τουτέστιν οἱ μύες. οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ μάλιστα κατατείνεσθαι δεόμενοι, διότι καὶ μάλιστα ἀνασπᾶσθαι πεφύκασιν ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν κεφαλὰς. ἔστι δὲ τοιοῦτον μόριον ὁ μηρὸς, εἰθ' ἐξῆς βραχίων καὶ κνήμη καὶ μετ' αὐτὸν ὁ πῆχυς, εἴτα τὰ κατ' ἄκραν χεῖρα καὶ πόδα, ἔξαιρομένων ἐν τῷ παρόντι τῶν κατὰ ῥάχιν. ἀλλὰ καὶ ὅκου, φησὶν, ἀμφοτέρω τὰ ὀστέα πέπονθεν, ἀλλὰ μᾶλλον χρὴ διατείνειν ὡς ἐπὶ πῆχεος καὶ κερκίδος. ἥκιστα δὲ, τουτέστιν

narum positura mutabitur neque etiam erunt bene disposita neque bene conformata.

XXIII.

Distensio maxime decet maxima, crassissima, aequalia et ubi ambo fracta sint; deinde minus, ubi subjectum; minime ubi superius.

Distensio, inquit, maxime fit illis in partibus, quibus maxima et crassissima ossa sunt et quae ipsa ambiunt corpora, hoc est musculi. Hi namque sunt, qui maxime distendi desiderant, quod et maxime ad sua capita contrahi natura consueverint. Hujusmodi vero pars femur est, deinde brachium et tibia, postea cubitus, postremo quae partes summae manni et pedi connectuntur, exceptis hic in spina positis. Quin etiam quum pronunciat, ubi ossa affecta sunt, ea sane magis distendere oportet, qualis est cubitus et radius. Quum vero minime, id est levissime

Ed. Chart. XII. [92.]

Ed. Baf. V. (696:)

ἐλάχιστα καὶ μετριώτατα ὄντα ἄνω, καθάπερ ἐπὶ χειρὸς ἢ κερκίς. ἅπαντα δὲ ταῦτα ὡς ἔφην ἐν τῷ περὶ ἀγμῶν ἐξείργασται.

κδ'.

Μᾶλλον δὲ τοῦ μετρίου βλάβη, πλὴν παιδίων, ἔχειν ἀνάντη σμικρόν.

Παιδίων μὲν ἦτιον τοῦ συμμέτρου γιγνομένη διάτασις, εἴαν τε ἐπὶ καταγμάτων εἴαν τε ἐπὶ ἐξαρθρημάτων μόνῃ ἀποτυχίαν φέρῃ· διαπλάστως μὲν ἐπὶ τῶν καταγμάτων, ἐμβολῆς δὲ ἐπὶ τῶν ἐξαρθρημάτων. οὐ μὴν ἀλλ' ἢ γ' ἔτι βλάβην ἰδίαν ἔχει, καθ' ἃ ἡ μᾶλλον αὕτη ὀδυνηρὰ μὲν ἐνεργουμένη, φλεγμοναῖς δὲ ἐξ ὑστέρου καὶ πυρετοῦς καὶ σπασμοῦς, ἐνίοτε καὶ παραλύσεις ἐπιφέρει, καθάπερ Ἑρασίστρατος ἑωρακέναι φησὶν ἐπὶ τοῦ κατ' ὤμον ἄρθρου διαταθέντος ἐπὶ πλέον. ἦτιον δὲ οἱ παῖδες τῶν ἄλλων ἐπὶ τῇ πλεονασθείσῃ τάσαι βλάπτονται, διὰ τὴν ὑγρότητα καὶ μαλακό-

et moderatissime; ubi superius, quemadmodum in manu radius. At haec omnia in opere de fracturis luculenter explicavimus.

XXIV.

Distentio moderato magis facta, noxia, pueris exceptis. Partes paulum acclives habere.

In pueris quidem minus commodato distentio fit, sive in fracturis sive in luxationibus sola repulsam ferat, conformationis quidem in fracturis, repositionis vero in luxationibus. Verum haec etiam si laesionem propriam non habeant, in quibus tamen vehementiores ipsa dolores excitat, inflammationes deinceps et febres et convulsiones nonnunquam et paralytes affert, quemadmodum Erasistratus in humeri articulo vehementius extenso se vidisse narrat; sed minus pueri quam ceteri vehementiori extensione, tum ob corporum humiditatem tum mollietiem oblaeduntur.

Ed. Chart. XII. [92. 93.]

Ed. Bas. V. (696.)

τητα τῶν σωμάτων. ὥς γὰρ ἱμαντες οἱ μὲν ὑγροὶ καὶ μαλακοὶ τῶν σωμάτων ἀλύπως ἐπὶ πλέον ἐκτείνονται, ῥήγνυνται δὲ οἱ σκληροὶ καὶ ξηροὶ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ μύες καὶ τὰ νεῦρα τὰ μὲν ὑγρὰ καὶ μαλακὰ ῥαδίως ὑπακούοντα ταῖς τάσεσιν οὔτε ὀδυνᾶται σφοδρῶς οὔτε ἀπορῥήγνυνται, τὰ δὲ σκληρὰ καὶ ξηρὰ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι χωρὶς μεγάλης βίας ἐκταθῆναι, σφοδρὰς ὀδύνας ἐπιφέρει, οὐ μόνον κατὰ τὰς ὑπερβαλλούσας τάσεις, ἀλλὰ κατὰ συμμέτρους. ἐν αὐτῷ δὲ τούτῳ καὶ σπῶνται καὶ ἀπορῥήγνυνται μυῶν καὶ νεύρων ἴνες. οὐκοῦν τούτων τε [93] γίγνεται τοῖς παιδίοις, οὔτε αὐτοῖς ἀκολουθοῦσιν αἱ φλεγμοναὶ καὶ δι' αὐτὰς πυρετοὶ καὶ παραφροσύναι καὶ σπασμοὶ καὶ παραλύσεις. αὐτὸς μὲν οὖν ἐπὶ παιδίων ἐποίησατο τὸν λόγον, ἡμᾶς δὲ δεῖ μεταφέρειν αὐτὸν οὖν ἐπὶ εὐνούχους τε καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς ἐκ φύσεως ἢ ἔθους, ὑγροὺς καὶ μαλακοσάρκους· αἱ τοιαῦται γὰρ κράσεις τῶν σωμάτων καὶ ὑπακούουσί τε τῇ τάσει ῥαδίως οὐδεμία τε βλάβη μεγάλη δι' αὐτὸ τοῦτο, καὶν πλεονασθῶσιν,

Ut enim lora humentia quidem et mollia corporibus citra molestiam amplius extendantur, dura vero et arida perumpantur, eodem modo et muscoli et nervi quum madent et molles sunt, facile tensionibus obsequuntur neque vehementer dolent neque obrumpuntur. Duri vero et aridi, quod citra magnam violentiam extendi nequeant, magnos dolores perferunt, non solum in iis quae modum excedunt tensionibus, sed etiam in commodatis. At in hoc ipso casu musculorum et nervorum fibrae convelluntur abrumpunturque. Non horum quidquam pueris oboritur neque ipsis succedunt inflammationes et per eas febres et deliria et convulsiones et paralyfes. Ipse igitur de pueris verba fecit, sed haec ad eunuchos et feminas et ad eos qui natura aut consuetudine madent et molli carne sunt. Nam huiusmodi corporum temperamenta et facile tensioni obsequuntur et nulla hinc et inde noxa immoderatus extensus subsequi consuevit. At quibuscun-

Ed. Chart. XII. [93.]

Ed. Bas. V. (696. 697.)

ἀκολουθεῖν αὐτοῖς εἰωθεν. ὅσοι δὲ δι' ἔθος ἢ φύσιν ἐσκλη-
ρυναν τὸ σῶμα, μόγις μὲν ὑπακούουσι τῇ τάσει, καὶ δια-
τοῦτο καὶ ἦτον αὐτοὺς κατατείνεσθαι πρὸς τῶν ἱατρῶν
αὐτὸς ἔφη, μεγάλας δὲ καὶ τὰς βλάβας ἴσχουσιν ἐπὶ ταῖς
ἀμετροτέραις τάσεσιν. ἔχειν ἀνάντη σμικρὸν καὶ τοῦτο
ὁμοίως τοῖς πρὸ τούτου διὰ διτιῶν αἰτιῶν εἴρηται, πρῶτον
δι' ἀσφάλειαν καὶ ἔνεκα δὲ τοῦ μὴ πονεῖν τὰ πικρά· τὰ γὰρ
ἐναντία διὰ τὴν ὀδύνην βλαβερά.

κέ.

(697) Διαρθρώσιος παράδειγμα τὸ ὁμώνυμον, τὸ ὁμόζυ-
γον, τὸ ὁμοιον, τὸ ὑγιές.

Οὐχ ὁμώνυμον, ἀλλὰ συνώνυμον εἰρησθαι βέλτιον ἦν,
εἰ γε τοὺς ὄντας ὁμωνύμους, ὃ μὴ προσείρηκεν, ἄνθρωπος
δ' ἄνθρωπον συνώνυμός ἐστι καὶ Ἱπποκράτης Ἱπποκράτει
καὶ κύων χερσαῖος τῷ χερσαίῳ, καθάπερ ὁ θαλάττιος τῷ

que natura vel consuetudine corpus induruit, vix tensioni
cedunt, atque propterea etiam eos minus a medicis ex-
tendi ipse pronunciat, magnas liquidem laesiones ab im-
moderationibus tensionibus subeunt. Partes paulum accli-
ves habere decet. Atque haec oratio praecedentibus du-
plici de causa similiter pronunciat. Prima ob securita-
tem, secunda et ne paululum doleant. Contraria namque
ob dolorem laedunt.

XXV.

*Articulationis exemplum aequivocum, conjugatum, simile,
sanum.*

Non aequivocum, sed univocum dixisse melius fuit.
Qui namque sunt ejusdem nominis, eos non aequivocos
appellavit. Homo liquidem homini univocus existit, Hip-
pocrates Hippocrati et canis terrestris terrestri, quemad-
modum marinus marino. Quaecunque igitur nomina spe-

Ed. Chart. XII. [93.]

Ed. Bas. V. (697.)

θαλαττία. ὅσα μὲν οὖν τῶν ὀνομάτων ἐν εἶδος, ἐν πολλοῖς τῶν κατὰ μέρος σημαίνει, συνωνύμως ἐπ' αὐτῶν λέγεται. ὅσα δὲ ἐπὶ διαφερόντων κατηγορεῖται, ταῦτα ἔθος ἡμῖν ἐστὶ λέγειν ὁμωνύμως κατηγορεῖσθαι. τὰ δὲ ὑποκείμενα καὶ δηλούμενα πρὸς αὐτῶν ὁμώνυμα ὑπάρχει. καὶ ἡ χεὶρ οὖν τῇ χειρὶ ταυτόν εἶδος ἔχουσα ὡς ὁμώνυμον εἶναι λέγοιτο. τοῦτο μὲν τὸ ὀνοματίζειν τισὶν οὐ μεγάλης ἄξιον σπουδῆς, τὰ δ' ἐφεξῆς εἰς αὐτὴν τὴν τέχνην διαφέρει. κελεῖει γὰρ σε διαρθροῦν τὰ πεπονθότα σώματα παραδείγματι χρῆσθαι τῷ ὁμωνύμῳ καὶ ὁμοζύγῳ καὶ ὁμοῖῳ καὶ ὑγιεῖ, ὁμωνύμῳ ἐν τῷ παραβάλλειν βραχίονι βραχίονα καὶ πῆχυν πῆχει καὶ μηρὸν μηρῷ καὶ κνήμην κνήμῃ, ὁμοζύγῳ δὲ καθ' ἓνα τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον οὐκ ἄλλον ὅπερ καὶ τῷ περὶ ἄρθρων ἐδήλωσεν εἰπὼν, μὴ τὰ ἀλλότρια ἄρθρα καθορῶντα. προστίθῃσι δὲ τῷ ὁμοζύγῳ τὸ ὅμοιον. ἐνδέχεται γὰρ ὁμόζυγον μὲν εἶναι τὸ παραβαλλόμενον, οὐ μὴν ὁμοῖόν γε. πολλακίς γὰρ ὁ ἕτερος βραχίων ἠτρόφησε κατὰ τινα διάθεσιν ἢ ἀπό-

ciem unam in multis singularibus significant, de iis univoce species praedicatur; quaecunque vero de specie differentibus praedicantur, mos nobis est dicendi aequivoce praedicari. Quae speciei subjiciuntur et quae a subjectis significantur aequivoca nominari. Num igitur manus manui comparata eandem speciem habens tanquam aequivoca esse diceretur? Haec autem de vocabulis controversia quibusdam non magna aestimatione digna videtur. Quae sequuntur magni in arte medica momenti sunt; te namque hortantur, quum affecta corpora suam in sedem restitueris, exemplo uti aequivoco, conjugato, simili et sano: aequivoco quidem, ubi brachium cum brachio confertur, cum cubito cubitus, femur cum femore, tibia cum tibia. Conjugatio vero in uno eodemque homine, non in aliis hominibus; quod praeceptum etiam in libro de articulis declaravit his verbis; non alienos articulos conspiceret. Conjugato autem adjecit simile, potest enim conjugatum quidem esse quod confertur, non tamen simile. Alterum siquidem brachium multoties aliquo affectu tabuit aut crus

Ed. Chart. XII. [93. 94.]

Ed. Bas. V. (697.)

σιασιν ἔσχευ ἡ βλαισσὸν τὸ σκέλος ἡ ῥαιβὸν ἐγένετο, διὸ καὶ πάλιν ἐπήνεγκε τὸ ὑγιές, οὐ δυνήσας πάντως τῇ δυνάμει εἰπεῖν αὐτὸ, οὐνεκα τοῦ μηδὲν ἡμᾶς παρακοῦσαι. τὸ γὰρ ὁμόζυγον ὑγιές πάντως ἐστίν, ἂν ὅμοιον ἢ πλησίον ἢ ἀμφοτέρω φθάνοι κατ' αὐτὸν τρόπον πεπονθέναι. τοῦτο δ' ἐπ' ἄλλων, ἀλλὰ τοῦτο δεησόμεθα τὸ ὁμοίως προσθεῖναι τῷ ὑγιεί. [94] ἀρκέσει μόνον ὑγιές εἰπεῖν, ἐν ἑαυτῷ καὶ τὸ ὅμοιον. ἴσως οὖν ἀμφοτέρω γεγραφότος αὐτοῦ τοῦ Ἱπποκράτους, ὡς ἐν ἄλλοις συνέβη τὸ ἐγγεγραφόμενον, οὐ τὸ ἕτερον αὐτῶν, ἀλλὰ μὴ τὰ δύο γράψαι.

κατ'.

Ἀνάτριψις δύναται λῦσαι, δῆσαι, σαρκῶσαι, μινυθῆσαι. ἡ σκληρὴ δῆσαι, ἡ μαλακὴ λῦσαι, ἡ πολλὴ μινυθῆσαι, ἡ μετρίῃ παχύναι.

valgum varumve accidit, ideoque rursus sanum attulit, ne vi verbi quinto praetermissa omnino nihil quidquam nos perfecte perciperemus. Conjugatum enim sanum prorsus est, si simile aut simili proximum aut utcumque membrum eodem modo affectum esse contigerit. Hoc autem in aliis hominibus, sed illud desiderabimus similiter verbo sanum adjunctum esse. Satis erat dumtaxat sanum in se ipso dicere et quod complectetur simile. Ergo fortassis quum utrumque ipse scripserit Hippocrates, ut in aliis operibus eum scripsisse contigit, non eorum alterum, imo non utrumque scripsisse.

XXVI.

Frictio potest solvere, ligare, carne implere, minuere. Dura ligare, mollia solvere, multa minuere, moderata carne implere.

Ed. Chart. XII. [94.]

Ed. Bas. V. (697.)

Δῆσαι μὲν λέγει τὸ πυκνῶσαι, λῦσαι δὲ τὸ ἀραιῶσαι καὶ μαλακῦναι, μινυθῆσαι δὲ τὸ ἰσχνᾶναι. τὴν μὲν οὖν σκληρὰν τρίψιν εἰκὸς δῆπου καὶ τὴν τριβομένην σάρκα παραπλησίαν ἑαυτῇ ποιεῖν ἐν τῷ πιλεῖν τε καὶ θλίβειν αὐτήν. οὕτως δὲ καὶ τὴν μαλακὴν τρίψιν, ὁμοίαν ἑαυτῇ καὶ τὴν σάρκα κατασκευάζειν, ὥς ἂν τῇ σκληρᾷ τάναντία δρῶσαν. τὴν δὲ πολὺ διαφέρουσαν ὑπὸ πλεόν ἰσχναίνειν εὖλογον. ἀνατρίφειν δὲ καὶ σαρκούν οὐχ ἀπλῶς τὴν ἀντικειμένην τῇ πολλῇ τὴν ὀλίγην, ἀλλὰ τὴν μετρίην, ὅπερ εἶπε καὶ πρόσθεν ἐπὶ τῆς τοῦ θερμοῦ ὕδατος χρήσεως. ἡ γὰρ παντελῶς ὀλίγη τρίψις ὁμοίως τῇ βραχείᾳ καταχύσει τοῦ ὕδατος οὐδὲν αἰσθητὸν ἐργάζεται. μέχρι τοσοῦτο τοίνυν χρὴ τρίβειν, ἕνεκα σαρκώσεως, ἄχρι περ ἂν ἐκφάνῃ τὰ αὐτὰ γνωρίσματα τοῖς ἐπὶ τῆς μετρίας καταχύσεως εἰρημένοις ἐν τῇ λέξει, καθ' ἣν φησιν· εἰ μετεωριζομένου δεῖ, πρὶν συμπίπτειν παύσασθαι. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον αἴρεται, ἔπειτα δὲ ἰσχναίνεται. ὅτι δ' οὐδὲν λείπει περὶ τῶν ἐργῶν τῆς ἀνατρίψεως ἐν τῷ

Ligare quidem exponit densare, solvere vero rarefacere et mollire, minnere denique extenuare. Duram liquidem frictionem profecto consentaneum est frictam carnem sibi ipsi similem efficere, dum ipsam densat et atterit; ita vero et mollem frictionem sibi ipsi similem carnem constituere, ac si durae contraria praestet. Multam autem quod ulterius discutiat extenuare rationi consonum est. Pancam autem multae oppositam non plane corpus reficere, neque carne implere, sed moderatam, quod superius quoque docuit in textu de aquae calentis usu. Nam omnino pauca frictio peraeque ac brevis aquae perfusio, quod sensum feriat, nihil efficit. Tamdiu igitur carnis procreandae gratia fricandum est, quoad certa ipsa indicia portenderint, quae de moderata perfusione prodita fuerunt in textu, ubi pronunciat: dum pars etiamnum attollitur, priusquam concidat, finire oportet. Primum enim attollitur, postea extenuatur; quod autem eorum quae ad frictionis effectus spectant nihil ab Hippocrate negligentia praetermissum sit, a me libro secundo de sa-

Ed. Chart. XII. [94. 95.]

Ed. Bas. V. (697.)

δευτέρῳ τῶν ὑγιεινῶν ἐπιδέδεικται μοι. γινώσκειν μέντοι
 χρη καὶ τοῦτο τοῖς πολλοῖς ἀγνοούμενον, οἷς οὐ τὴν ἐκ τῶν
 κάτω μερῶν ἀνω γιγνομένην τρίψιν ὀνομάζουσιν οἱ Ἕλληνες,
 ἀλλ' ἅπασαν ἀπλῶς αὖ ἐπιτελουμένην καὶ σπάνιον γέ ἐστι
 τὸ τῆς τρίψεως ὄνομα παρ' αὐτοῖς εὐρεῖν. ἀνάτριψιν γὰρ
 ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς ὀνομάζειν, ὃ νῦν ἡμίτριψιν καλοῦμεν.

κζ.

[95] Ἐιδεῖν δὲ τὸ πρῶτον ὃ μὲν ἐπιδεδεμένος μάλιστα
 γάτω περιέχθαι κατὰ τὸ σῖνος, ἥκιστα τὰ ἄκρα. ἡρηῶσθαι
 δὲ, μὴ περιέχθαι τῷ πλήθει μὴ ἰσχύει. τὴν δὲ ἡμέρην
 ταύτην καὶ νύκτα ὀλίγον μᾶλλον, τὴν δ' ὑστέρην ἥσσον,
 τρίτη χαλαρά. εὐρεθῆτω δὲ τῇ μὲν ὑστεραίῃ ἐν ἄκροις οἰ-
 δημα μαλθακόν, τῇ τρίτῃ δὲ τὸ ἐπιδεδέν, ἰσχνότερον παρὰ
 πάσας τὰς ἐπιδέσιαις τοῦτο. τῇ δ' ὑστεραίῃ ἐπιδέσει, ἣν
 δικαίως ἐπιδεδεμένον φανῇ, μαθεῖν δεῖ. ἐντεῦθεν δὲ μᾶλλον
 καὶ ἐπὶ πλείοσιν πιεχθήτω. τῇ δὲ τρίτῃ ἐπὶ μᾶλλον δὲ ἐπὶ

nitare tuenda demonstratum est. Quod vero multos latet,
 illud sane nosse oportet, quod scilicet Graeci non eam
 quae ex inferioribus partibus ad superiores ducitur frictio-
 nem ἀνάτριψιν appellant, sed omnem quae simpliciter
 etiamnum peragitur; atque perrarum est τρίψιν vocabulum
 apud eos invenire. Quandoquidem ipsis est consuetudo
 ἀνάτριψιν appellare, quod nos hic ἡμίτριψιν frictionem
 vocamus.

XXVII.

Deligare vero oportet inprimis quidem ut deligatus
 dicat, se maxime comprimi qua parte laesio est, extremis
 vero partibus minime. Et se firmatum esse, non com-
 pressum linteorum copia, non vi, hoc vero die ac nocte
 paulo magis, postridie minus, tertia laxa. Reperiatur au-
 tem postero die in extremis tumor mollis. Tertio die
 devinctum solutum gracilius sit, idque per omnes deliga-
 tiones; postera deligatione an decenter deligatum appa-
 ruerit, discendum est. Hinc autem magis ac pluribus

Ed. Chart. XII. [95.]

Ed. Bas. V. (697.)

πλείοσιν. τῇ δὲ ἑβδόμῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπιδέσεως λυθέντα, εὐρεθίτω ἰσχνὰ, χαλαρὰ τὰ ὀστέα. ἐς δὲ νάρθηκας δε-
θέντα, ἣν ἰσχνὰ καὶ ἄκνησμα καὶ ἀνέλκεια ἦ, ἐὰν μέχρως
εἴκοσιν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ σίνεος. ἣν δὲ τι ὑποπτένηται,
λῦσαι ἐν μέσῳ νάρθηκας διὰ τρίτης ἐρείδειν, ἢ ἀνάληψις,
ἢ ἀπόθεις, ἢ ἐπίδεις, ὡς ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι ἢ διαφυ-
λάσσειν.

Ἐρμάσματα μὲν ὅτι ἔρματα λέγουσιν οἱ Ἕλληνες εὐ-
δολόν ἐστι καὶ τοῦ παρὰ τοῦ ποιητοῦ λεχθέντος οὕτω.

ὑπὸ δ' ἤρεον ἔρματα νηῶν.

ἀνάλογον δὲ αὐτῷ τὸ ἡρμόσθαι, τὸ οἷον ἐρηρεῖσθαι καὶ
ἰστηρίχθαι δηλοῖ. τοῦτ' οὖν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀθονίων
μᾶλλον ἢ τῆς ἰσχύος γίγνεται. κελεύει δὲ ἰδίως τὴν ἐκ τῆς
ἐπιδέσεως θλίψιν. εἴρηται δὲ καὶ περὶ τοῦδε καὶ περὶ τῶν
ἄλλων ἀπάντων, ὅσα κατὰ τὴν προκειμένην ῥῆσιν καὶ τὰ

comprimatur, tertio adhuc magis, itemque pluribus. Se-
ptimo a prima deligatione soluta ossa gracilia et laxa de-
prehendantur. At ferulis alligata si gracilia citra pruri-
tum et ulcus exstiterint, ad viginti a laesione dies sincere
oportet. Si quid vero suspectum sit in medio tempore
et ferulas tertia quoque confirmare convenit. Suspendio,
depositio, deligatio, quo eodem in statu sint, observanda
sunt.

Fulcimenta Graecos ἔρματα et ἐρμάσματα stabilimenta
et futuras appellare et eo constat, quod ita poeta concinit:

Navis fulcimenta subegit.

Ἰπσὶ quadrat ἡρμόσθαι fulcire, quod idem ac formare et sta-
bilire significat. Hoc igitur non lintheorum copia magis
quam vi oboritur. Jubet autem proprie pressum ex deliga-
tione caveri. Verum de his discernimus et sequentibus
continentur, in commentariis operum tam de fracturis

Ed. Chart. XII. [95. 96.]

Ed. Bas. V. (697.)

ἐφεξῆς γέγραπται τελειώτατα διὰ τε τοῦ περὶ ἀγμῶν καὶ τοῦ περὶ ἄρθρων, λανθανόντων ἐξηγεῖσθαι καὶ μεταφέρειν εἰς τὸδε τὸ βιβλίον, ὅσα τελέως ἐν ἐκείνοις εἴρηται καὶ τοῦτο καὶ σαφῶς οὐχ ἡγοῦμαι προσήκειν. αἰσχροὺν γάρ μοι ἐστὶν αὐθις τὰ ἀριζήλως εἰρημένα μυθολογεῖν, ὃ πάντων δεινότατον ἐρμηνεύειν τὸ νοηθὲν οὐκ ἐμοῦ μόνον φησὶν. ὑπερβὰς κατὰ αὐτὰ, καὶ γὰρ σαφῶς εἴρηται τοῖς ἀνεγνω- κόσι τὸ περὶ ἀγμῶν καὶ περὶ ἄρθρων, ἐπὶ τὰ συνεχῇ τρέ- ψομαι.

κῆ.

[96] Κεφάλαια, σχημάτων ἔθῃ, φύσεις ἐκάστου τῶν με- λέων. τὰ εἶδεα ἐκ τοῦ τρέχειν, ὁδοιπορεῖν, ἐστάναι, κα- τακτεῖσθαι ἐκ τοῦ ἔργου, ἐκ τοῦ ἀφρεῖσθαι.

Εὐδὴλον κατ' αἰτῆς τῆς ῥήσεως ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο γεγραμμένον ἐν τύποις ἐξεδόθη μετὰ τὸν τοῦ γράψαντος αὐτοῦ θάνατον. εἰώθασι γὰρ οἱ τὰ τοιαῦτα ἐκγράφοντες

tum de articulis perfectissime scripta sunt. Quare rursum abdita et obscura interpretari et hunc in commentarium transferre quae abunde, proindeque manifeste in illis explicata sunt, decere non arbitrør. Turpe namque mihi est manifeste explanata rursum ceu fabulas enarrare. Qui omnium maxime potuit mentis conceptum non meum dumtaxat verbis explicare, infert. lis itaque praetermissis, etenim qui commentarios operum de fracturis et articulis legerunt ipsis dilucide patent, continua persequor.

XXVIII.

Figurarum summa, consuetudines, naturae cujusque mem- brorum, species et currendi, incedendi, standi et de- cumbendi ratione, ex actione et remissione.

Liquido constat, ipsa oratione scriptum hunc librum post ejus auctoris obitum typis mandatum fuisse. Qui namque hujusmodi libros exscribunt, si qua duobus modis

Ed. Chart. XH. [96.]

Ed. Bas. V. (697. 698.)

διτιῶς ὑπὸ τοῦ συγγραφίως γραφέντα ἢ ἔξωθεν, ἔνεκα τοῦ (698) διασκέψασθαι ποιέροις ἀμείνοσι αὐτοῖς ἐρμηνεύσαι, ταῦτα ἐπιγράφειν αὐτῷ τῷ συγγράμματι. τί γὰρ πιστεῖσαι δύναται δις τὰ αὐτὰ γράψαι βουλευθῆναι ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ, μηδεμιᾶς ἀνάγκης εὐλόγου γενομένης, ἔτι τε μᾶλλον ἐν ᾧ βραχυλογίαν ἐσχάτην ἐπέτηδεν, ἀλλ' ἐπειδὴ τοῖς πρὸ ἡμῶν ἔδοξε καὶ τὰ τοιαῦτα ἐξηγήσασθαι καὶ ἡμεῖς αὐτοῖς ἀκολουθήσαμεν. ὅταν μὲν οὖν τὰ κεφάλαια τῶν σχημάτων ἐν ἴσῳ τῶν σκοπῶν εἴρηκεν, εἰς οὓς ἀποβλέποντες εὐρήσομεν ἐφ' ἑκάστῳ μέρει αὐτοῦ οἰκεῖον σχῆμα, πρόδηλόν ἐστι. καὶ μὲν δὴ καὶ ὅτι τὰ ἔθνη τῶν σκοπῶν τοιούτων εἰς ἐστίν, εἴρηται καὶ πρόσθεν ἐν τῇδε τῇ ῥήσει· πάρεξις δὲ καὶ διάτασις καὶ κατὰσις καὶ τᾶλλα κατὰ φύσιν. φύσις δὲ ἐν μὲν ἔργοις τοῦ ἔργου τῇ πρῆξει, ὃ βούλεται τεκμαρτεῖν. ἐς δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ ἐλινύοντος, ἐκ τοῦ κοινοῦ, ἐκ τοῦ ἔθους· ἐκ μὲν ἐλινύοντος καὶ ἀφειμένου τὰς ἰσχυρίας σκίπτεισθαι οἷον τὸ τῆς χειρός. ἐκ δὲ τοῦ κοινοῦ ἔκτασιν, σύγκληψιν,

auctore conscripta sint aut in margine aut fronte posita perpendendi gratia quis utrorum melius mentem suam explicet, omnia in ipso opere describere consueverunt. Quis enim credere potest eum voluisse hoc in libro bis eadem scribere, nulla necessitate rationi consentanea cogente; praeterea vero magis ubi summam breviloquentiam sectatus est. Sed quum majoribus nostris placuerit ejusmodi textus explanare, nos quoque ipsis obsequemur. Quum igitur summa figurarum aequae ac scopos pronunciauerit, ad quos respicientes nos in unaquaque parte proprium ipsi habitum comperturos esse perspicuum est. Ceterum consuetudines hujusmodi scoporum unum esse superius quoque hoc in textu docuit: Deditio, distensio, conformatio et quae cetera secundum naturam sint. Natura vero inest operibus; operis actione quid velit conjectandum est. Ad haec autem ex quiescente, ex communi, ex consuetudine. Ex quiescente quidem ac remisso rectitudines spectandae sunt, velut in manus figura. Ex communi

Ed. Chart. XII. [96.]

Ed. Bas. V. (698.)

οἷον τὸ ἐγγὺς τοῦ ἐγγωνίου πήχεος πρὸς βραχίονα· ἐκ δὲ τοῦ
ἔθεος, ὅτι οὐκ ἄλλα σχήματα φέρειν δυνατώτερα, οἷον σκέ-
λεα ἔκτασιν. ἀπὸ τούτων γὰρ ῥῆϊστα πλείστον χρόνον ἔχου-
σιν μὴ μεταλλάσσοντα. ταῦτα γεγραφὼς ἀνὴρ ὡς οὐκ ἂν
αὐτοῖς ἔγραψεν αὐτῶν φανλότερα κατὰ τὴν προκειμένην ῥῆ-
σιν. προειπὼν γὰρ ἐν αὐτῇ ἔθεά τε καὶ φύσιος ἐκάστου
μελέων, ἐξῆς τὰ εἶδεα, τούτεστι τὰς διαφορὰς αὐτῶν ἐξ
ἐνεργειῶν γνωρίζεσθαι βούλεται. τινὲς δὲ καὶ προσεγρά-
ψαντο τὰ εἶδεα τῶν μελῶν, ἵνα ἡ λέξις οὕτως ἔχη· τὰ εἶδεα
τῶν μελῶν. περὶ γοῦν σκελέων ὡς ἐπὶ παραδείγματος ἔφη·
ἐκ τοῦ τρέχειν, ὁδοιπορεῖν, ἐστάναι. καὶ κατὰ ταῦτα προσ-
έθηκεν ἐκ τοῦ κατακεῖσθαι, ὅπερ ταυτὸν ἔσται τῷ προγε-
γραμμένῳ ῥήματι τῷ ἐλινύειν. καὶ μέντοι καὶ μᾶλλον ἐφε-
ξῆς τούτων εἰπὼν, ἐκ τοῦ ἔργου καὶ τοῦ ἀφεῖσθαι. τὸ μὲν
ἔργον ἀντὶ τῶν κατὰ μέρος ἔργων ἔλαβε, τοῦ τρέχειν καὶ
ὁδοιπορεῖν καὶ ἐστάναι. τὸ δ' ἀφεῖσθαι ἀντὶ τοῦ ἐλινύειν,
ὥστε οὐδὲν πλέον ἐν τῇδε τῇ ῥήσει διῆλθεν ἔργων καὶ ἡσυ-

extensio et inflexio, veluti figura cubiti cum brachio an-
gulari proxima. Ex consuetudine, quod non alias figuras
facilius ferre queant, veluti crura extensionem. Ab ea
namque figura plurimum tempus facillime consequerentur
quae ipsam non immutavit. His autem scriptis qua ra-
tione laboriosa illis deteriora in proposita oratione nequa-
quam iterum scripsit? Praeposuit siquidem in ea et consue-
tudines et naturas cujusque membri; deinde vero species
hoc est ipsius differentias ex actionibus vult cognosci. Qui-
dam verbo species adscripserunt verbum membrorum, ut
ita exstet oratio, species membrorum. De cruribus certe
exempli gratia dixit, currendi, incedendi et standi ratione.
Praeterea sui addidit et decumbendi, quod idem erit ac
verbum superius scriptum, quiescendi. Quin etiam his
serie subjunxit, ex actione, ex remissione. Actionem pro
singularibus currendi, incedendi et standi actionibus ac-
cepit: remissionem vero pro quiescendi statu; quare ni-
hil amplius hac in sententia quam actionem et quietem

Ed. Chart. XII. [96. 97.]

Ed. Bas. V. (698.)

χίας· οὐδὲ γὰρ ὅτι φύσεις ὠνόμασε μελῶν ἐν ἀρχῇ τῆς [97] ῥήσεως ἡγητέον αὐτὸν, ἀλλὰ τοῦτο τρίτον σχῆμα τῶν κεφαλαίων εἰρηκέναι, μηδὲν τᾶλλο τῆς φύσεως εἰρηκότα γνώρισμα παρὰ τὰ ἔργα, τὸ ὅλον ὧδε ἔχει, καθάπερ ἐν τῇ μικρὸν ἔμπροσθεν εἰρημένη ῥήσει γέγραπται. κατὰ πάντας τοὺς καιροὺς τῆς θεραπείας τῶν κατὰ χειρουργίαν παθῶν ἐν σχῆμα φυλάττεσθαι χρὴ τὸ κατὰ φύσιν τοῦ μέρους. εὐρεθήσεται δὲ τοῦτο, φησὶν, ἐκ τοῦ ἐλινύοντος καὶ ἀφειμένου, τουτέστιν ὅταν ἡσυχάζῃ τις, ἐκ τε τοῦ κοινού, τουτέστι τοῦ μεταξὺ τῶν ὑπερβολικῶν, ἐκ τε τοῦ ἔθους, ἐν ᾧ δῆλόν ἐστι τὰ ἔργα καὶ τὸ ἐλινύειν περιέχεσθαι καὶ τὰ δύο ταῦθ' ἔξομεν γενικώτατα γνωρίσματα τοῦ κατὰ φύσιν ἐκάστῳ μορίῳ γενομένου σχήματος, τό τε μέγα εἶναι τὸ ὑπερβολῶν αὐτὸ καὶ ἔθος. ἐγὼ δὲ ἐν τοῖς περὶ μυῶν κινήσεως ὑπὲρ τούτων διελθὼν, καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν μορίων, ἣν ἐξ ἀνατομῆς εὐρίσκομεν, ἐνδεικνύμενος τὰ κατὰ φύσιν σχήματα τῶν μορίων, ὡς καὶ τῷ περὶ ἀγμῶν αὐτὸς ὁ Ἰπ-

percenfuit. Neque vero quia textus initio artuum naturas nominavit, propterea easdem imo tertiam summarum figuram enunciasse existimandum est, nullumque aliud certum naturae indicium praeter actiones tradidisse. Quod totum sic habet, quemadmodum in textu paulo ante producto scriptum est. In omnibus curationis affectuum chirurgicorum temporibus servandus est secundum naturam partis habitus. Hic autem inquit, ex quiescente et otiante, hoc est quum quis conquiescit; ex communi, hoc est ex medio quod inter extrema statuitur; atque ex consuetudine, qua perspicuum est actionem et quietem comprehendere. Haecque duo certa generalissima habitus secundum naturam cuique parti oborti indicia consequemur, quae sunt tum inter extrema medium tum ipsa consuetudo. Ego vero in libris de motibus musculorum de his amplius differuimus et quam ex anatome partium invenimus tum eos, qui secundum naturam sunt habitus demonstravimus, ut etiam in libro de articulis ipse docuit Hippocrates.

Ed. Chart. XII. [97.]

Ed. Bas. V. (698.)

ποκράτης ἐδίδαξε· δύναται δὲ ἄλλος ἄλλοις ὀνόμασι τε καὶ ῥήμασι χρώμενος περὶ τῶν εἰρημένων πραγμάτων ἕτερα φαίνεσθαι λέγειν, ὅσον καὶ ὅταν τις φαιῇ τὸ ἀνώδυνον· οὐ γὰρ ἄλλο σχῆμά τι εὕρησει πλήν τοῦ κατὰ τὸ ἐλινύειν εἰ-
θισμένου. τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ μίσον ἐστὶ τῶν ὑπερβολι-
κῶν. ἀλλὰ καὶ τῆς κατασκευῆς τῶν μορίων ἐνδεικτικῶς αὐτὸ
τοῦτ' ἐστὶ τὸ εὕρισκόμενον.

κθ'.

Οτι χρῆσις κρατύνει, ἀργίη δὲ τήκει.

Καὶ τοῦτο πρὸς ὑποτυπώσει φαίνεται γεγραφῶς ὁ
συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου, τυχὸν ἴσως ταῦτὸ μηκῦναι βουλό-
μενος ἐν τῇ πρὸς ἑκδοσὶν ὑφ' ἑαυτοῦ γραφομένῳ. καὶ
κατ' ἄλλα τῶν ἀντιγράφων εὕρίσκεται γεγραμμένον οὕτως
τὸ, διότι χρῆσις κρατύνει, ἀργίη δὲ τήκει, προβάλλοντος
αὐτὸ πρὸς ζήτησιν ἑαυτῷ τοῦ συγγραφέως χρησιμώτατον
ὧν οὐκ ἐν τοῖς κατὰ χειροουργίαν μόνῃ, ἀλλὰ καὶ τοῖς κατὰ

Potest autem alius aliis utens nominibus de propositis re-
bus dicere diversa conspici, veluti etiam quum quis di-
xerit citra dolorem, non alium habitum inveniet praeter-
quam eum in quo quiescere consuetum est et is ipse qui
inter extrema sit medius. Verum et indicatione sumta a
partium structura hic idem invenitur.

XXIX.

Nam usus roborat, otium colliquat.

Hoc etiam tanquam in exemplari conspicitur quod
auctor libri scriptis prodidit. Idem fortassis quum pro-
ducere desideraret in libro qui ad editionem ab eo scri-
bebatur et in aliis transcriptis ita scriptum invenitur, cur
usus roborat, otium vero colliquat? proponente sibi per
quaestionem ipsam sententiam auctore non rebus ad chi-
rurgiam solam, sed etiam ad diastam spectantibus utilissi-

Ed. Chart. XII. [97. 98.]

Ed. Bas. V. (698.)

διαιταν. ἐκθηλίνεται γὰρ ἅπαν ἀργούντων σῶμα καὶ ἄρ-
ρωστον γίνεται, κρατύνεται δὲ καὶ ῥώννυται πρατιόντων αὐ-
τῶν, τουτέστιν ἐνεργούντων, διττὴ ἢ πίστις τοῦ λόγου, πείρα
μὲν ἀπάντων τῶν προσεχόντων τὸν νοῦν τοῖς ἐναργῶς φαι-
νομένοις. ἡ δὲ ἀπὸ τῆς φυσικῆς κατασκευῆς ἐνδειξις ἐν
τοῖς ὑγιεινοῖς ὑπομνήμασι λέλεκται. ἐν οὖν τοῖς κατὰ χει-
ρουργίαν οὐ χρὴ παμπόλλῳ χρόνῳ φυλάττειν ἀκίνητα πεπον-
θότα μόρια, καθάπερ ἔνιοι ποιοῦσιν ἀσφαλείας ἕνεκεν, ἀλλὰ
δεῖ κινεῖν αὐτὰ μετρίως, ὅταν ἀφλέγματα γένηται καὶ
τοῦτο ἄρχεσθαι μὲν πράττειν, ὅταν ἰδῶρ θερμὸν καταχέη-
ται τοῦ πεπονθότος. ἐφεξῆς δὲ καὶ τοῖς λουτροῖς, εἴτα καὶ
χωρὶς τούτων.

λ'.

[98] Ἡ πίστις ἢ πλήθει.

Καὶ τοῦτο αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ γεγραμμένον ἐν τύποις
ὑπὸ τοῦ συγγράφαντος τὸ βιβλίον εἰς τοῦδε σαφῶς ἐγγρα-

mam. Omne igitur corpus in otio degentium effeminatur
et infirmum fit; firmatur autem et roboratur corpus eo-
rum qui laboribus incumbunt, hoc est qui agunt. Duplex
vero est orationis fides; experientia quidem omnium qui
mentem adhibent evidenter apparentibus et indicatio re-
rum quae a naturali structura sumitur in commentariis de
sanitate tuenda explicata. In his autem quae ad chirur-
giam pertinent non universo tempore partes affectae ser-
vari debent immobiles, quemadmodum nonnulli securitatis
gratia faciunt, sed ipsae quum inflammationis sint exper-
tes, moderate dimoveri, hocque in primis molliendum,
quum affectae parti aqua calida perfunditur; deinceps in
balneis, postea etiam sine his.

XXX.

An compressione an copia linteorum.

Hoc ipsum quoque per se typis ab auctore libri sum-
matim scriptum huc librarius transtulit. At supra per-

Ed. Chart. XII. [98.]

Ed. Bas. V. (698.)

φόμενος μετήνεγκεν. εἴρηται δὲ καὶ τελείως καὶ σαφῶς ἐμ-
προσθεν, ὡς νῦν οὐκ ἔλλειπτικῶς. χρὴ γὰρ προσυπακοῦσαι
τὸ ὁθόνιον, ἵν' ἡ λέξις ὅλη γένηται τοιαύτη. ἡ πίεσις τῶ
πλήθει τῶν ὁθονίων γιγνέσθω μᾶλλον ἢ τῇ θλίψει.

λα'.

Οκόσα δὲ ἐκχυμώματα ἢ φλάσματα ἢ σπάσματα ἢ οἰδήματα
ἀφλέγματα ἐξεργᾶται, ἐκ τοῦ τραύματος ἐς μὲν τὸ ἄνω τοῦ
σώματος τὸ πλείστον, βραχὺ δέ τι καὶ ἐς τὸ κάτω, μὴ
κατάντη τὴν χεῖρα ἔχοντα ἢ τὸ σκέλος, τιθέμενον τὴν
ἀρχὴν κατὰ τὸ τραῦμα καὶ μάλιστα τὰ ἐρείδοντα, ἥκιστα
τὰ ἄκρα, μέσως τὰ διὰ μέσου. τὸ ἔσχατον πρὸς τὰ
ἄνω τοῦ σώματος νεμόμενον ἐπιδέσει, πίεσει. ἀτὰρ καὶ
ταῦτα πλήθει μᾶλλον ἢ ἰσχυί, μάλιστα δὲ τοῦτέοισιν
ὁθόνια λεπτὰ, κοῦφα, μαλθακὰ, καθαρὰ, πλατεῖα, ὑγιέα,
ὡς ἂν ἄνευ ναρθήκων καὶ καταχύσει χρῆσθαι πλέονι.

spicue perfecteque explicatum est, ut nunc praecise ad-
scribitur. Subaudire namque oportet lintea, ut universa
oratio talis existat. Compressio fiat magis linteorum mul-
titudine quam pressu.

XXXI.

Quaecunque vero suggillationes aut contusiones aut vulsio-
nes aut tumores inflammationis expertes ex vulnere ob-
oriuntur, ad superiorem partem plurimum, ad inferio-
rem parum deligare oportet, quae manum aut crus non
propensa sortiantur. Principium fasciarum supra vul-
nus ponere maximeque firmare partes extremas minime,
medias mediocriter. Extremam partem ad superiores
corporis partes distribuere deligatione, compressione. Sed
et haec copia magis quam robore. His vero potissi-
mum congruunt lintea tenuia, laevia, mollia, pura, lata,
sana, ut quae sine ferulis et uberiore aquae perfusione
usurpanda sunt.

Ed. Chart. XII. [98. 99.]

Ed. Bas. V. (698. 699.)

Φλάσματα διὰ τοῦ φ καλεῖν ἔθος Ἰπποκράτει κατὰ τὴν τῶν Ἰωνῶν διάλεκτον, ἃ πρὸς ἡμῶν ὀνομάζεται διὰ τοῦ θ θλάσματα. γίνεται δὲ βαρέος τινὸς ἐμπεσόντος τῷ σώματι, ὡς ἂν εἴποι τις, διασπᾶσαντος τὸ σαρκῶδες γένος. ἐνίστασθαι πείθεται, ὅταν ἡ διασπασθεῖσα σὰρξ εἰς τὴν ὑπὸ τῷ δέρματι χώραν αἷμα προσχέῃ. τὸ τοιοῦτον πάθος ἐκχύμωμα καλεῖται καὶ γίνεται δηλονότι τοῦτο μὴ διαιρουμένου τοῦ δέρματος. εὐδελον δὲ ὅτι καὶ γλίβες μικραὶ συνδιαιροῦνται τῇ σαρκὶ κατὰ τὴν τῶν ἐκχυμωμάτων γένεισιν. τὰ δὲ σπάσματα περὶ τὰς ἰνὰς γίνεται τῶν μυῶν ἐπὶ πλέον ταθείσας, ὡς ἰνὰς ῥαγῆναι, καὶ καλοῦσιν ἰδίως οἱ νεώτεροι τῶν ἱατρῶν τὰ τοιαῦτα παθήματα ῥήγμα- (699) τα. τούτων οὖν πρῶτος ὁ Ἰπποκράτης μνημονεύσας ἐφεξῆς αὐτοῦς ἔγραψεν οἰδήματα, πάντας οὕτως ὀνομάζειν εἴωθε τοῖς παρὰ [99] φύσιν ὄγκους· οἱ μετ' αὐτὸν εἰς φλεγμονὰς καὶ σκῆρρους καὶ κληθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἰδίως οἰδήματα διηρῆκασιν. φλεγμονὰς δὲ ὁ Ἰπποκράτης ὀνομάζει τὰς φλογώσεις, ἀφ' ὧν τοῦνομα τίθεται τοῖς θερμοῖς ὄγκοις. ἔξωθεν δὲ τῶν εἰρη-

Hippocratis mos fuit ex Ionum lingua, φλάσματα per φ contusiones appellare, quae θλάσματα per θ a nobis nominantur. Hae vero oboriuntur, quum quid grave in corpus decedit, ac si quis dixerit, carnosum genus perripit. Sugillationes vero inesse consueverunt, quum contusa caro in eam quae sub cute est regionem sanguinem suffundit, unde hic affectus suffusio vocatur, quae nimium non divisa cute generatur. Patet autem ex illa, venas una cum carne in suffusionem generatione dividi. Vulsiones autem oriuntur in musculorum fibris, ubi amplius extensae sunt, ut nonnullae rumpantur, quos affectus juniores medici rupturas proprie vocitant. Horum tamen primus Hippocrates memor ipse serie oedemata scripsit, omnes ita nominare consuevit eos qui praeter naturam sunt tumores. Recentiores eos in inflammationes, scirrhus et eos quae proprie oedemata appellantur partiuntur. Inflammationes autem, Hippocrates flagrantias, unde nomen calidis tumoribus inditum est. Praeter pro-

Ed. Chart. XII. [99.]

Ed. Bas. V. (699.)

μένων ἐστὶ τὸ καλούμενον ἐρυσίπelas, φλογῶδες μὲν αἰεὶ, σὺν ὄγκῳ δὲ οὐκ αἰεὶ. ταῦτα οὖν ἅπαντα τὰ κατεϊλημμένα παρ' Ἱπποκράτει ὀνομασθὶ πάθη τὴν μὲν κατὰ δίαίαν καὶ φαρμακίαν ἐτέραν ἔχει θεραπείαν, τὴν δὲ κατὰ χειρουργίαν ἐξ ἐπιδέσεως τρόπου γινομένην, ὅταν καὶ μάλιστα ἐκ τῆς προϋπαρχούσης ἐπιδέσεως τὴν γένεσιν ἐσχηκότα, περὶ ὧν νῦν ποιεῖται τὸν λόγον. τὸ γὰρ ἐξεργάζεται ἐκ τοῦ τρώματος, οἷον ἐκθλῖβεται ἢ ἐξαιρεῖται δηλοῖ, τινὲς ἀντικρυς ἐξάιρεται γράφουσιν, ὡς μηδ' αὖτις ἐξηγήσεως δεῖσθαι. τὴν δ' ἐπιδέσιν αὐτῶν ἐν μὲν τῷ περὶ ἀγμῶν ἀπ' αὐτοῦ τὸ οἶδημα ἔχοντος μορίου ποιεῖται, νῦν δὲ ἀπὸ τοῦ τρώματος. δηλὸν δ' ὅτι καλεῖ τρώματα τὴν βλάβην τοῦ μορίου καὶ τοιοῦτόν γε τῆς καταγματικῆς ἐπιδέσεως ὑπαλλάττει νῦν, ὅτι τὴν πλείστην νομὴν τῶν ἐπιδέσεων ἐπὶ τὸ ἄνω ποιεῖσθαι κελεύει, βραχὺ δὲ τι τὸ κάτω. τὸ μὴδὲ κατάντη τὴν χεῖρα ἔχοντα ἢ τὸ σκέλος, κοιτὸν μὲν ἐστὶ πρὸς τὴν κα-

positos tumores alter est, quod erysipelas vocatur et perpetuo quidem est cum flagrantia, cum tumore vero non perpetuo. Hi igitur omnes morbi nominatim ab Hippocrate constituti, quod ad dietam ac pharmaciam spectat, aliam curationem exigunt; quod vero ad chirurgiam aliam quae ex deligationis ratione fit, quum et potissimum a praecedentibus deligationibus artium sortiantur, de quibus nunc orationem habet. Is textus, ex vulnere oboriuntur, idem ac exprimuntur vel expelluntur significat. Quidam ita plane scribunt *ἐξάιρεται*, expelluntur, ut nulla sit opus explicatione. Ceterum ipsorum deligationem in libro de fracturis ea parte tumore affecta, hic vero a vulnere exorditur. Constat autem ipsum vulnus vocari partis laesionem. Atque nunc eatenus catagmaticam deligationem submutat, quatenus plurimam fasciarum distributionem ad superiora ferri consulit, paucam vero ad inferiora. Ille quoque textus, quae manum aut crus non propensa sortiantur, communis quidem est deligationi catagmaticae seu

Ed. Chart. XII. [99.]

Ed. Bas. V. (699.)

ταγματικὴν ἐπίδωσιν, ἀλλ' ὡς μεγίστην ἔχον αὐτὸ δύναμιν ἐπὶ τῶν νῦν προκειμένων οὕτως ἔγραψε, μὴ πως ἀμελίστερον σχόντες εἰώθαμεν, ἐνίοτε μεγάλην αἰρῶμεθα βλάβην. ὅσα γὰρ ἀξίολογον βλάβην ἢ ὠφέλειαν ἔχει καλῶς καὶ μὴ καλῶς γινόμενα, ταῦτα ἀναμιμνήσκειν οὐκ ὀκνήσει συνεχέστερον. ἐφ' ὧν δὲ μικρὰν ὠφέλειαν ἢ βλάβην οἶδε γιγνομένην, ἀρκεῖται περὶ τούτων ἅπας εἰπεῖν. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν καταγμάτων, ὅταν εὐθέως ἐπιδέηται, πρὶν ἢ τοι φλεγμῆνας τὸ πεπονθὸς ἢ τι τῶν νῦν εἰρημένων ἐπιγενέσθαι παθῶν, τοῦ μὲν μηδὲν ἐπιρρῆν τῷ πεπονθότι παραπλησίως ἢ πρόνοια τῶν νῦν εἰρημένων ἐστίν, οὐ μὴν τοῦ γε διαφορεῖσθαι τὸ περιεχόμενον ἐν τῷ πεπονθότι, καθάπερ καπὶ τι τοιοῦτον καὶ τοῖς κατὰ χύσιν προσέθηκεν, οὐχ ὡς οὐδ' ὅλως ἐπ' ἐκείνῳ χρώμενος, ἀλλ' ὡς νῦν μᾶλλον. ἐπὶ πλεόν γὰρ δεῖ τοῖς τοιούτοις ὕδατος θερμοῦ καταχεῖν, ἵνα διαφορηθῇ τὸ περιεχόμενον ἐν τοῖς ὠγκωμένοις. οὕτως οὖν καὶ αὐτὸς ἐν τῷ περὶ πτέρνης λόγῳ καθ' ἣν ἀφ' ὑψηλοῦ πηδησάντων ἐκχύμωμά τι γίγνεται σὺν τοῖς ἄλλοις οἷς ἔγραψεν εἰς τὴν

ad fracturas utili, sed hunc tanquam vim maximam habentem in rebus nunc propositis ita scripsit, ne prout consuevimus negligentius agentes nonnunquam magnam laesionem concitemus. Quae namque ingentem noxam aut opem sortiuntur neque recte procedunt, haec frequentius commemorare non pigebat Hippocratem; in quibus vero nullam aut exiguam opem aut noxam oboriri novit, huic de his semel differuisse satis est. In fracturis igitur ubi quam primum hae devinciantur, priusquam inflammatio vel alius ex praedictis affectibus affectae parti supervenerit, cautio est similiter ac in his, ne quid in affectam sedem affluat, non tamen ut humor in laesa parte contentus discentiatur. Quocirca perfusionem in textu adjunxit, non quo illic omnino eam non usurpet, sed quo hic magis. Haec enim aqua calida copiosius perfundenda sunt, ut quod in tumentibus partibus collectum est discutiatur. Quamobrem ipse in sermone de calce cui alto saltu sigillatio quaedam successerat, quum ab ceteris quae ad cu-

Ed. Chart. XII. [99. 100.]

Ed. Bas. V. (699.)

θεραπείαν αὐτῶν [χρησίμοις καὶ τοῦτο προσέθηκεν, ὕδατι θερμῷ πλείστῳ, οὐ τῇ πίεσει τὴν ἀσφάλειαν ἔχει τὸ ἐπιδοίμενον μόριον. εἴρηται μὲν οὖν αὐτῷ κατὰ τῶν καταγμάτων. χρεῖα δὲ μείζων ἐπὶ τῶν γυν προκειμένων ἐστίν, ὅπως μήτε θλίβοιτο καὶ διαφοροῖτο. διὰ τὴν αὐτὴν οὖν αἰτίαν καὶ χωρὶς ναρθήκων ποιεῖται τὴν ἐπίδεσιν, ὥστε κατὰ δύο τῆς καταγματικῆς αὐτὴν ἀποκεχωρηκέναι, καθόσον ἥτιόν τε πιέζεσθαι δεῖται καὶ μάλιστα ἐπ' αὐτῶν ἀξιοῖ τὰ ὀδόνια κοῦφα εἶναι καὶ λεπτὰ καὶ μαλθακὰ καὶ καθαρὰ. τούτων γὰρ μάλιστα χρήζει τὰ πιέζεσθαι μὲν ἥτιον δεόμενα, διαφορεῖσθαι δὲ μᾶλλον. προσέθηκε δὲ τὸ χωρὶς φλεγμονῆς εἶναι δεῖν ἕκαστον τῶν εἰρημένων παθῶν, εἰ μέλλοιτο διὰ τῆς εἰρημένης ἐπιδέσεως θεραπεύεσθαι, διότι τὰ φλεγμαίνοντα τὴν ἐξ ἐπιδέσεως πίεσιν οὐδὲ μετρίως γιγνομένην ἀνέχεται καὶ διὰ τοῦτο θεραπεύομεν αὐτὰ καταπλάσμασι τε καὶ συνεχέσιν ὕδατος θερμοῦ κατα- [100] χύσει καὶ φαρμάκοις ὑγροῖς, ὅσα δηλονότι φλεγμονὰς ὠφελεῖσθαι ἱκανά.

rationem praescripsit auxiliis, hoc quoque addidit, aquam nimirum calidam copiosam, cujus perfusione, non compressione pars devincienda securitatem habet. Quare in opere de fracturis id ab ipso quoque praescriptum est. In propositis vero affectibus usus major est, ut discutiantur et non comprimantur. Eam igitur ob causam et absque ferulis deligationem molitur, ita ut duobus modis a catagmatica deligatione ipsam se creverit, tum quia minus comprimere postulat, tum quia maxime in ipsis imperat lintea, levia, tenuia, mollia et pura esse. His enim potissimum indigent quae parcius quidem comprimenda sunt, liberalius vero discutienda. Addidit autem unumquemque ex propositis affectibus citra inflammationem esse oportere, si proposita deligatione curari debeat. Quia vero partes inflammatione laborantes eam quae deligatione fit compressionem ne modicam quidem ferunt, propterea ipsas cataplasmatibus et assiduis aquae calidae perfusionibus curamus, medicamentis quoque liquidis quae nimirum inflammationibus auxiliari queant.

λβ'.

Τὰ δὲ ἐκπτώματα ἢ στρέμματα ἢ διαστήματα ἢ ἀποσπά-
 σματα ἢ ἀποκλάσματα ἢ διαστρέμματα, οἷα τὰ κυλλὰ, τὰ
 ἑτερόρροπα, ἔνθεν μὲν ἐξέστη συνιδόντα, ὅπη δὲ συντεί-
 νοντα, ὥς ἐς τὰναντία ῥέπη ἐπιδεδέντα ἢ πρὶν ἐπιδεδῆ-
 ναι—σμικρῷ μᾶλλον ἢ ὥσπερ ἐξ ἴσου εἶναι. καὶ τοῖσιν
 ἐπιδέσμοισι καὶ τοῖσι σπλήνεσι καὶ τοῖσιν ἀναλήμμασι
 καὶ τοῖσι σχήμασι, κατατάσει, ἀνατρίψει, διορθώσει,
 ταῦτα καὶ καταχύσει πλείονι.

Περὶ τούτων ἀπάντων παθῶν ἔχ τε τῷ περὶ ἀγμῶν
 καὶ ἄρθρων αὐτὸς ἐδίδαξε τελεώτατα καὶ νῦν ὥσπερ ἄλλων
 πολλῶν, οὕτως καὶ τούτων, οἷον ἐπιτομήν τινα γράφει, καθ'
 ἑαυτὴν μὲν ἀσαφῇ διὰ συντομίαν, εὐδηλον δὲ τοῖς προσανε-
 γνωκόσιν ἐκείνα τὰ βιβλία. καὶ ἡμεῖς δὲ ὅτι φθάνομεν αὐτὰ
 προεξηγήσασθαι, διὰ τοῦτο νῦν ὀλίγα ἀναμνήσεως ἕνεκεν
 ἐροῦμεν. ἔὰν δέ τις ἐκ τοῦ κατ' ἐνηγεῖον ἄρχεται, τοῦτο

XXXII.

*At vero prolapsa aut luxata aut disparata aut avulsa aut
 abrupta aut perversa, qualia vara, alio propendentia,
 ea fasciis deligare oportet: unde quidem excefferint re-
 mittendo, quo vero excefferint intendendo, ut ad con-
 traria inclinent deligata, etiam priusquam deligata fue-
 rint paulo magis quam ut ex aequo sint et fasciis et
 spleniis et suspensionibus et figuris, distensione, frictione,
 directione, ad haec etiam uberiore perfusione.*

De his omnibus affectibus tum in opere de fracturis
 tum de articulis ipse docuit amplissime; nunc etiam quem-
 admodum in ceteris multis, ita et his veluti quoddam
 compendium scribit, quod per se quidem brevitatis causa
 obscurum est; iis vero qui ista opera praelegerint manife-
 stum. Nos autem etiam quia ipsa prius explicare prae-
 venimus, propterea nunc pauca recordationis gratia in

Ed. Chart. XII. [100.]

Ed. Bas. V. (699.)

χρή τὸν διδάσκαλον σαφηνείας ἕνεκεν λέγειν ὅσα κατὰ τὸ
περὶ ἀγμῶν καὶ ἄρθρων αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης ἔγραψεν, ἐν
ὑπομνήματι δὲ μεταγράφειν αὐτὰ καὶ παρατίθεσθαι νῦν.
κέκληκεν οὖν ἐν τῇ προκειμένῃ ῥήσει ὁ Ἱπποκράτης ἐκπτώ-
ματα μὲν ἐπὶ τῶν ἐξηρθηκότων, στρέμματα δὲ φώνει μὲν,
ὅταν διάρθρωσις ἀπαθής ἐστίν, ἐστράφη δὲ τὰ περὶ αὐτὴν
νευρώδη σώματα καὶ γίνεται μάλιστα τοῦτο τοῖς κενεμβα-
τεῖν λεγομένοις. διαστήματα δὲ ἐπὶ τῶν ψαύοντων μὲν ἀλ-
λῆλων ὁσιῶν φύσει καὶ χωρὶς διάρθρωσεως, ἀποστάντων
δὲ διὰ τι πάθημα. καὶ κατὰ τὸ περὶ ἀγμῶν καὶ ἄρθρων
αὐτὸς μέμνηται διῶσταμένων ὁσιῶν ἀπ' ἀλλήλων ὀνομασί.
κατὰ μὲν ἀγκῶνα πήχεος, κερκίδος, ἐν δὲ τῇ ἄκρῃ τῷ γό-
νυϊ τῶν συντιθέντων αὐτὴν κατὰ τὸν πόδα τῶν πλησιαζόν-
των τῇ πτέρνῃ. τὰ δὲ ἀποσπάσματα τῶν ὁσιῶν γίνεται,
καθάπερ αὐτὸς ἀπ' ἀκρωμίου διηλθεν, ὅταν τῶν συνδούν-
των αὐτὰ διασπασθέντων ἀποχωρισθῇ πλεῖστον ἀπ' ἀλλή-

medium proferemus. Si quis autem ab opere de officina
medici auspicetur, hunc decet praeceptorem ad explana-
tionem recensere quaecunque in opere de fracturis et ar-
ticulis ipse scriptis mandavit Hippocrates, eam commen-
tario describere et huc conferre. Appellavit igitur in
proposito textu prolapsa uteri ubi articuli suis sedibus
exciderunt. Laxata vero vocat, quum articulatio illaesa
est, sed quae eam ambiunt nervosa corpora perversa sunt,
idque iis accidit qui per vacua incedere dicuntur. Dispa-
rata, quum ossa quae mutuo se contingunt aut natura ci-
tra juncturam cohaerent prae affectu quodam diducuntur.
In libris quoque de fracturis et articulis nominatim me-
minit ossium quae inter se diducuntur, in flexura quidem
cubiti et radii, in extrema manu et internodio eorum quae
ipsam composuerunt ossium, in crure eorum quae genu
constituunt, in pede denique eorum quae calci sunt pro-
xima. Avulsa dixit in ossibus quae prodeunt, quemad-
modum ipse avulsa ab acromio explicat, quum quae ipsa
colligant divulsae plurimum a se mutuo secefferint, quae

Ed. Chart. XII. [100. 101.]

Ed. Bas. V. (699.)

λων συνεχόμενα πρότερον. τὰ δὲ ἀποκλάσματα καλεῖται μὲν ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἀπάγματα. μέμνηται δὲ αὐτῶν ἐπὶ τέλει ἐν τῷ περὶ ἀγμῶν καὶ ταῖς περὶ ἀγκῶνος εἶναι ἵνεσι καὶ τὸ ἀπαγμα γέγραphen αὐτὸς, ὅθεν ὀρμηθέντες οἱ μετ' αὐτὸν ἀπάγματα προσηγόρευσαν ὅσα πλησίον. [101] τῆς διαρθρώσεως γίνεται κατάγματα, δι' ὅλου τοῦ πάχους τῶν ὀστέων, ὡς ἀπ' ἀλλήλων διασιῆναι τὰ μεγάλα καὶ καλοῦσιν οἱ νεώτεροι αὐτὰ κατάγματα καυληθὸν γεγονέναι. τὰ δὲ διαστρέμματα τῶν στρεμμάτων διαφέρει, καθόσον ᾗπτεται πως τῆς διαρθρώσεως ἐπ' ὀλίγον αὐτὴν διαστρέφοντα καὶ συμμετακινούμενα. γίνεται δὲ καὶ περὶ ἐν ὀστέῳ, μάλιστα δὲ κνήμην ἐπὶ τῶν παιδίων, ἣν καὶ μετὰ παραθέσεως τῶν ἱξενθυνόντων ἐκατέρωθεν ἐπιδοῦμεν ἐκ φιλύρας ἢ τινος οὕτως εὐτόνου τε καὶ μαλακοῦ ξύλου, ποιούμενοι δὲ λεπτὰ σανίδια. κάλλιστα δὲ ἐποίησε καὶ αὐτὸς προσθεῖς τὸν διὰ τῶν περιστρεμμάτων λόγον τὰ ἐτερόρροπα. εἴτε γὰρ, ὡς τινες γράφουσι, τὰ οἷα τὰ κυλλὰ ταῦθ' ἐτερόρροπα κατὰ πάσας τὰς γραφὰς τὰ ἐτερόρροπα συμφωνεῖται πᾶσιν. καὶ γὰρ

prius connectebantur. Abrupta vero vocantur a junioribus abducta et ipforum meminit in fine libri de fracturis et in fibris circa cubiti flexuram et abductum fieri scripsit ipse, ex quo adducti posterius abrupta vocaverunt fracturas eas quae prope articulum per totam ossium crassitudinem fiunt, ita ut a se plurimum disparentur. Atque haec recentiores brallicatim factas fracturas vocitant, seu cauliformiter. At perversa nominant quae a luxatis differunt, perversa quidem, quatenus articulum quodammodo attingunt, leviter ipsum pervertunt et e sua sede commovent. Fiunt quoque unum os, ac praecipue circa tibiam in pueris quam deligamus post apparatus instrumentorum utrimque ipsam dirigentium quae ex tilia vel ex tali aliquo ligno ita firmo mollique tenuibus factis asserculis paramus. Praeclare ipse quoque conscripsit, quod inter perversorum praeceptiones addiderit, alio propendentia: si namque, ut quidam scribunt, qualia vara, haec alio propendentia dicamus in omnibus scripturis, alio propendentia, cunctis

Ed. Chart. XII. [101.]

Ed. Bas. V. (699. 700.)

εἶσω καὶ ἔξω τὴν ῥοπὴν ἰσχύι πολλάκις ἢ διάρθρωσις ὅλη
καὶ μάλιστα ἐν σκέλεσι κατὰ γόνυ καὶ κατὰ σφυρὰ, καὶ κα-
λεῖται τὰ (700) μὲν ἔξω ῥέποντα βλαισὰ, τὰ δὲ ἔσω ῥαιβὰ
καὶ κυλλὰ. τοῦτοις ἅπασι τοῖς εἰρημένοις πάθεσιν ἐπίδεσις
ἀρμόττει, δύο τούτους ἔχουσα σκοποὺς, ὅπου μὲν ἀπεχώ-
ρησε τὸ μόριον, ἐκεῖθεν αὐτὸ προσάγεσθαι τε καὶ ἐπικεῖ-
σθαι διὰ τῶν ἐπιδέσμων· ἐὰν δὲ ἐξίσταται χαλαρὸν εἶναι τὸ
χωρίον, ὅπως δέχεται τὸ διὰ τῆς ἐπιδέσεως ὠθούμενον εἰς
αὐτό. συνδιδόναι δὲ, τουτέστιν ἀνιέναι καὶ μὴ τείνειν ἔνθα
χρῆ, τὸν ἐπίδεσμον ὑπακουστέον ἐστὶ. τὸ δὲ ἐξέστη κατ'
ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς ῥήσεως ἐν ᾧ φησιν, ὅπη δὲ, ὡς γενέ-
σθαι τὴν ὅλην λέξιν τοιαύτην· ὅθεν μὲν ἐξέστη συνδόντα,
τουτέστι χαλῶντα τὸν ἐπίδεσμον, ὅπη δὲ ἐξέστη συντείνοντα
ὡς εἰς τάναντία ῥέπειν τῆς χώρας, εἰς ἣν ἐξέστη. τῆς δὲ
εἰς τάναντία ῥοπῆς τοῖς ἐξεστῶσιν ὄρος οὕτω κατὰ γούσιν
ἔθετο. νικηθήσεται γὰρ οὕτω ἢ ἐπίδεσις ὑπὸ τοῦ παθή-
ματος εἰθισμένου τοῦ μορίου πολυχρονίῳ διαστροφῇ, ἀλλ'
ἐπέκεινα βραχὺ τοῦ κατὰ γούσιν ἄγειν ἀξιοῖ. τοῦτο γάρ ἐστι

adjicere convenit. Tota liquidem articulatio plerumque
intro et foras propensionem habet, ac praesertim in cru-
ribus prope genna et prope malleolos. Quae foras pro-
pendent valga vocantur, quae intro incurva et rara. His
omnibus enarratis affectibus deligatio congruit, duos for-
tita scopos, priorem ut quo pars secessit inde ipsa fasciis
adducatur et posituram habeat; alterum ut si liceat locus
laxior sit, quo excipiat quod per deligationem compelli-
tur. Condonare vero, hoc est remittere, neque hic in-
tendere oportet fasciam. Sequi decet excefferint in illa
textus parte in qua effatur; quo vero ut tota oratio sit
hujusmodi; unde quidem excefferint remittendo, hoc est
fasciam laxando, quo vero excefferint intendendo, ut in
contraria loco in quem excefferint propendeant. Propen-
sionis autem in contraria iis quae excefferint terminum
secundum naturam non constituit. Sic enim deligatio a
morbo vinceretur, quum pars diuturnae perversioni assue-
verit, imo ultra naturalem statum partem vult adducere;

Ed. Chart. XII. [101. 102.]

Ed. Bas. V. (700.)

τὸ λεγόμενον ὑπ' αὐτοῦ σμικρῷ μᾶλλον, ὥστε ἐξ ἴσου εἶναι. τὸ γὰρ κατὰ φύσιν ἴσον ἐστὶ καὶ τὴν εἰς ἐναντίον τόπον ῥοπὴν ἐξ ἀπάντων κελεύειν, ποιεῖν ἡμᾶς ὅσα παραλαμβάνομεν εἰς τὴν ἐπίδεσιν, ἃ καὶ κατὰ λέξιν αὐτὸς ὀνομαστὶ καὶ τοῖσιν ἐπιδέσμοισιν. εἰπὼν, καὶ τοῖσι σπλήνεσι καὶ τοῖσι ἀναλήμμασι καὶ πρὸς τούτοις εἶναι κατατάσει, ἀνατρέψει, διορθώσει. κατὰ πάντα γὰρ ταῦτα δυνατόν ἐστι περιρρέειν εἰς τὰναντία τὴν ἐπίδεσιν ἐπὶ πλεον τοῦ κατὰ φύσιν, ἀλλὰ καὶ καταχύσει πλεονὶ χρῆσθαι, καὶ λέγει προσθεὶς ἐν ταῦθα τῷ πλεονὶ παραλειμμένον μὲν ἐν τῇ προτέρᾳ ῥήσει, συνεπινοούμενον δὲ τοῖς εἰρημένοις. ἐπ' ἐκείνων μὲν οὖν ἔπειτα τοῦ διαφορῆσαι, ἐπὶ τούτων δὲ τοῦ μαλακῦναι χάριν ὕδατος θερμοῦ καταχύσει χρῆται πλείονι.

λγ'.

[102] Τὰ δὲ μινυθῆματα πολὺ προσλαμβάνοντα τοῦ ὕγιός, ἐπιδεῖν ὡς ἂν ἐξ ἐπιδρομῆς τὰ συντακέντα πλείονα ἢ αὐτόματα ἐμινύθη ἢ ἄλλῃ ἢ τῇ ἐξ ἐπιδέσεως παραλλά-

hoc enim est quod ab ipso dicitur paulo magis quam ut ex aequo sint. Nam quod secundum naturam est, id aequum est. Ceterum imperat nos in contrarium locum propensionem ex omnibus moliri, qui ad deligationem promovemus, quaeque nominatim ipse ita pronunciavit et fasciis et spleniis et suspensionibus; ad haec praeterea distensione, frictione, directione; in his enim omnibus deligatio ultra naturalem statum in contrariam partem inclinare potest. Sed uberiore uti perfusione actum scriptis addidit uberiore, quod in superioribus omiserat, quod tamen in propositis verbis intelligere potuit. In illis itaque discutiendi gratia, in his vero emolliendi uberiores aquae calidae perfusionem usurpant.

XXXIII.

Extenuata vero multum sane partis comprehendendo deligare oportet, ut ex affluxu contabefactae partes amplius quam suapte natura extenuatae diversae, alia de-

Ed. Chart. XII. [102.]

Ed. Bas. V. (700.)

ξαντα ἐκκλίει εἰς τὴν αὐξήσιν καὶ ἀνάπλασιν τῶν σαρκῶν ποιήσεται.

Τὴν ῥῆσιν ταύτην ἔνιοι μὲν τῶν ἐξηγησαμένων τὸ βιβλίον, ὥσπερ καὶ ἄλλας πολλὰς, ἐπέδρασαν ὀλίγα περιλαλήσαντες, οἱ δὲ ἐπιχειρήσαντες σαφῶς ἐξηγήσασθαι ἡμάρτον τῆς ἀληθείας, ὡς θαυμάζειν μὲν τίνι τρόπῳ τὰ μιννόμενα μόρια, τουτέστιν ἰσχνὰ καὶ ἄτροφα γινόμενα, πρὸς τὴν κατὰ φύσιν εὐκρασίαν ἐπανῆγον. ἐγὼ δὲ καὶ ὅσα μὲν ἐν σημαινομένῳ λέξιως ἢ τινι σαφηνιστικῷ προβλήματι ζητεῖται, βλάβην οὐδεμίαν ἡγοῦμαι φέρειν εἰς τῆς τέχνης ἔργα τοῖς μανθάνουσιν, εἰ καὶ κακῶς τις ὑπολάβοι περὶ αὐτῶν. τὰ δ' ἀγγεῖα τῆς ὠφελούσης ἀγωγῆς γραφόμενα βλάπτειν ἀναγκαῖον ἢ τινι ἀσκουμένῳ κατὰ τὴν τέχνην. ὡς τοίνυν αὐτοὺς ἐθεράπευσα διὰ παντὸς ἡτροφηκότα μόρια διδάξω. πρότερον πῶς ἤδη τῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας ἀπολαύωσιν οἱ μανθάνοντες, εἰδ' ἐξῆς τὴν ῥῆσιν ἐφαρμόσαι πειράσομαι

ligatione permutatae ad incrementum tendant carniūque restaurationem reficiant.

Textum hunc nonnulli quidem ex libri interpretibus, quemadmodum et alios plures, percurrerunt paucis obloquuntur. Quidam vero hunc dilucide explanare contendentes a veritate ita aberrarunt, ut mirer qua ratione extenuatas partes, hoc est graciles nec nutritas, ad naturale temperamentum adduxerint. Ego vero censeo quaecunque in verborum significationibus aut aliquo quod explanet problemate quaeruntur nullam laesionem ad artis opera discentibus afferre, etiam si de iis aliquis male conjecerit, nam cucurbitulae opitulantis curationis praescriptae necessario laedunt, quod alicui medendi artem profitenti magis innotuerit. Quare prout ipse emaciatas partes semper curaverim, docturus sum in primis qua via qui discunt jam ex eorum quae proferam usu fructum ac emolumentum percipiant; deinde textum veritati congruere

Ed. Chart. XII. [102.]

Ed. Bas. V. (700.)

τοῖς ἀληθέσιν. ἐν γὰρ τοῖς σαφῶς γεγραμμένοις ἴσχεσθαι μὲν δὴ πάντως τῆς τῶν πραγμάτων ἀληθείας πειράσομαι καὶ τὴν τοῦ παλαιοῦ λέξιν, ἂν οἶόν τε ἦ, τοῦτοις ὁμολογοῦσαν ἐπιδεικνύειν. εἰ δὲ ἀδύνατοί ποτε τοῦτο πράξαι εἴημεν, τὸ οὖν ἀληθές ὁ νέος ἤδη γινωσκέτω. τῶν γοῦν γυγνομέων ἐν μέρεσι τισιν ἰσχυροτήτων αἱ πλεῖσται διὰ τὸ πολυχρόνιον ἡσυχίαν αὐτῶν ἢ καταγματικῆς αὐτῶν ἐπιδέσεως τρόπῳ εἰς τὰ παθήματα ταῦτα ἔρχονται. ἢ τε γὰρ ἡσυχία τὴν δύναμιν ὑψώσκειν ἐπιδείκνυσιν τῶν ἡσυχάζοντων μορίων, ἢ τ' ἐπίδεσις ἐκθλίβουσα τὸ αἷμα τῶν ἐπιδουμένων, τὸ μὲν εἰς τὴν ἄνω χώραν, τὸ δὲ εἰς τὴν κάτω τὴν τροφήν αὐτῶν ἀφαιρεῖται, ὥστε καὶ τὴν ἴασιν ἐναντίαν χρὴ ποιεῖσθαι τῇ γενέσει τοῦ πάθους, ῥωννύντας αὐτὴν τὴν δύναμιν τοῦ πεπονηότος μορίου χορηγοῦντας αὐτῇ θαψιλές αἷμα. ἢ μὲν οὖν δυνάμεις ῥωννύνται τρίψεσι τε καὶ μετρίαις καταχύσει καὶ κινήσει. κατ' ἀμφοτέρω τὰ γένη, τὸ ποῖον καὶ τὸ ποσόν, ἐπιτήδεια ταῖς κινήσεσιν. ἔνεκα δ' ἐπιρρῆν

contendam: in iis enim quae brevi scripta sunt enitar profecto rerum veritatem omnino tueri et senis sententiam, si fieri possit, hisce consentaneam demonstrare. Si vero tandem hoc agere non detur, juvenis sane jam veritatem agnoscat. Quum ergo partium macies quibusdam oboriatur, hi plerumque ex diuturna laborantium quiete aut catagmaticae ipsorum deligationis modo in hos affectus veniunt. Sive enim quies partium in otio decumbentium imbecillas vires prodat, sive deligatio earum quae devinciuntur partium sanguinem exprimat, illa quidem in superiorem regionem, haec vero in inferiorem alimentum ipsarum adimit. Quare et curatio hujus affectionis generationi contraria instituenda est, ipsas partis affectae vires roborantibus ipsisque copiosum sanguinem suppeditantibus: vires siquidem roborantur et moderatis friktionibus et perfusionibus et motionibus. In utroque genere qualitate et copia moderatio necessaria est motionibus. Quo vero sanguis uberius affluat et frictione utendum est, quae vires

Ed. Chart. XII. [102. 103.]

Ed. Bas. V. (700.)

πλέον οἷόν τε ἐπιδέσεώς τε τῆς κατὰ τὴν προκειμένην καὶ
καταχύσεως μετρίας ὕδατος θερμοῦ καὶ κινήσεως καὶ τρί-
ψεως, ἅπερ καὶ τὴν δύναμιν ἐπιρῶνντίει. εἶναι δὲ χρὴ
πάντα [103] μέτρια, κατὰ τε τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποιόν. οὐ
γὰρ ἀπόχρη μόνον τὴν τρίψιν ἢ τὴν κίνησιν ἢ τοῦ θερμοῦ
κατάχυσιν ὕδατος μήτε πολλὴν μήτε παντάπασιν ὀλίγην
ὑπάρχειν, ἀλλ' ἐν τούτοις χρὴ τὴν μὲν τρίψιν ἐν τῷ μέσῳ
σκληρᾷς καὶ μαλακῆς, ὀλίγης τε καὶ πολλῆς εἶναι. τὸ δὲ
εὐκρατον ἐν τῷ μεταξὺ ἔστι τοῦ τε μηδέπω θερμαίνοντος,
ὃ χλιαρὸν καλεῖται, καὶ τοῦ δάκνοντος ἤδη θερμοῦ καὶ λυ-
ποῦντος, ὃ δὴ ζέον ὀνομάζεται. καὶ τὸ πλήθει δὲ δηλονότι
μέσον εἶναι προσῆκιν αὐτῷ πολλοῦ τε καὶ ὀλίγου. καὶ τὸν
γε τῆς ποσότητος λόγον αὐτὸς ἐδίδαξεν εἰπὼν ἔμπροσθεν,
εἰ μετεωριζομένου δεῖ πρὶν συμπίπτειν παύεσθαι. κατὰ
τοῦτον δὲ τὸν χρόνον ἐρυθρότατον ὡσαύτως συμβαλλόμενον
ὀραῖται τὸ μόριον. ἅπαντα μὲν οὖν ὅσα λεπτὰ καὶ ἀτροφα
γίνεται σαφῶς ἀναιμότερα φαίνεται τῶν κατὰ τὴν φύσιν
ἐχόντων καὶ μόγισ ἐρυθραίνεται καὶ τριβόντων καὶ κατα-

quoque roborant. Sed omnia moderata esse oportet et in
quantitate et qualitate. Non enim satis est dumtaxat fri-
ctionem aut motum aut aquae calidae perfusionem neque
copiosam neque omnino paucam adesse, sed in iis oportet
frictionem quidem in durae et mollis, paucae et copiosae
medio consistere. Temperata vero aqua inter eam quae
nondum calefacit, tepida vocatur et eam quae jam mor-
det et dolores excitat, quae certe fervida nominatur, me-
dia sit. In quantitate quoque eam nimirum inter copio-
sam et paucam mediam esse decet. Verum et de quan-
titate antea quoque orationem habuit, his verbis: dum
pars adhuc attollitur, priusquam concidat, finire oportet.
Hocce tempore si pars consimili modo conferatur, rubra
maxime conspicitur. Quaecunque igitur gracilia et atro-
pha fiunt, omnia magis exsanguia quam quae secundum
naturam se habent, evidenter apparent, vixque fricanti-

Ed. Chart. XII. [103.]

Ed. Bas. V. (700.)

χειόντων ὕδαρ θερμὸν ὃ σκοπὸς τῆς ποσότητός ἐστιν ἔρευ-
θος κτήσασθαι τὸ μόριον, ὃ δὲ αὐτὸς οὗτος χρόνος ὀγκω-
δέστερον αὐτὸ δείκνυσιν. ἔαν δὲ ἐπιμείνῃ ὃ τρίβων ἢ κα-
ταχεῶν, ὃ τε ὄγκος συμπύπτει καὶ παύεται τὸ ἔρευθος. καὶ
μέντοι καὶ προγνώσει τὸ τε ἐνίατον ἢ καὶ δυσίατον ἐν τοῖς
μινυθήμασιν ἐκ τοῦ ῥαδίως ἢ μόγις ἔρευθος κτᾶσθαι καὶ
εἰς ὄγκον αἵρεσθαι. ποίῳ δὲ τοῦτο δυσχερῶς κτωμένοις
καὶ διὰ τινος τῶν θερμαινόντων φαρμάκων ὑγρῶν τὴν ἀνά-
τριψιν ποιούμενος καὶ μάλιστα ὅσα βραχὺ θαψίας μὴ πα-
λαιᾶς, ἀλλὰ καὶ καταχρίῳ τινὶ τῶν πιπτόντων φαρμάκων
τὰς τοιαύτας ἰσχυρότητας. ὅσα δὲ τινὰ ποτὲ εἰσι πιπτώ-
τῃ ὁρωπακιστὰ νοήσεις ἀκούσας καὶ πίπτανα, ἀλλὰ δρώπακα,
καὶ σοὶ λέγειν ἔξεστω καθότι περ ἂν βουληθῇς. οἱ γὰρ ἀν-
τικίζειν διδάσκειν πρόκειται μοι τοὺς νέους ἐν τοιοῦδε τοῖς
ὑπομνήμασιν, ἀλλὰ τὰ χρησιμώτατα τῶν ἔργων τῆς ἰατρι-
κῆς τέχνης διεξέρχεσθαι καὶ ταῦτα πιπτόντων φαρμάκων
κατὰ τοὺς προειρημένους σκοποὺς. ἔαν μὲν γὰρ ἡ πρώτη

bus et aquam calidam perfundentibus rubescunt. Scopus
quantitatis est quo parti rubor concilietur. Hoc idem
tempus tumidiorem partem prodit. Sed si perseveret qui
fricat aut perfundit, tumor confidit et rubor finitur.
Quin etiam extenuatorum morbum curatu facilem aut
difficilem fore portendet, tum rubor facile aut vix exci-
tatus tum pars in tumorem sublata. Haec autem conse-
quutis praescribo frictionem ex quibusdam medicamentis
humidis aegre calefacientibus a me paratam, maxime vero
ex iis quae thapsiae non vetustae modicum accipiant. Sed
et ex medicamentorum picantium aliquo huiusmodi ma-
cilentas partes obliño, quae sunt picea quaedam vel dro-
pastica si audieris nominari, intelliges et picantia, imo et
dropaces, ac tibi liceat quomodocunque volueris appellare.
Non enim mihi propositum juvenes his in commentariis
Atticismum docere, sed perutilis artis medendi opera per-
sequi, atque haec sunt picantium medicamentorum quae
ad praedictos scopos pertinent. Si namque primus eorum

Ed. Chart. XII. [103.]

Ed. Bas. V. (700. 701.)

χρησις εὐλογόν τε καὶ εὐρυθρόν ἀπεδείξατο μόριον, ἥδη παύεσθαι προσῆκεν· εἰ δὲ μὴ, καὶ δεύτερον ἐπιχρίειν καὶ τρίτον ἐπὶ τινῶν μὲν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἐπὶ τινῶν δὲ διὰ τρίτην ἢ τετάρτην, ὥς ἂν μάλιστα δέομενον ἴδῃς τὸν πεπονθότα τόπον. οὐ προστίθῃμι δὲ ἐνίοτε κατὰ τὸν λόγον τῶν σκόπων, τὸ θερμὸν γίνεσθαι τὸ μόριον, ἀνατρεβόμενον ἢ πιτιούμενον, ἐπεὶ δὲ συνεπινοεῖται τοῦτο τὸ ἐρυθρῷ. κατὰ γὰρ τὸν αὐτὸν χρόνον εἰς ἔρευθός τε καὶ θερμασίαν ἐπιδίδωσιν, οὕτως αἰὶ θεραπεύων ἐγὼ τὰς παρὰ φύσιν ἰσχνότητας, ὀλιγάκις ἐδεήθην ἐπιδέσεως. εἰ δὲ ποτε δεηθείην, ὥς Ἰπποκράτης ἔγραψεν, ἐπιδεῖν προσέχων αὐτοῦ τῇ λεξιῇ, καθ' ἣν εἶπεν ἀλλοίῃ τῇ ἐπιδέσει. τὸ γὰρ ἀλλοίῃ πρὸς τὴν καταγματικὴν ἀντιθεὶς εἶπεν, ἢ τὴν θλάψιν σφοδροτέραν ἐπὶ τῶν πεπονθότων ποιουμένη. ἢ οὖν ἀλλοία ἐπίδεσις εὐθύς (701) μὲν καὶ τῇ πρώτῃ τῶν ὀρθῶν ἐπιβολῇ διαφέρει τῇ καταγματικῇ, οὐκ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θεραπευομένου μορίου τὴν ἀρχὴν τιθεμένων ἡμῶν, ὥς

usus partem prompte tumidam et rubram effecerit, jam decenter cessandum est. Alioqui et secundo die pars illinienda, etiam tertio, in quibusdam quotidie, in nonnullis tertio aut etiam quarto quoque die, prout locum affectum potissimum indigere conspexeris. At vero interdum pro scoporum ratione non praescribo calidam reddi partem quae fricatur aut picatur, quandoquidem istud sub rubore comprehenditur; eodem enim tempore et in ruborem et in calorem progreditur. Ego ea quidem ratione quum medeor iis quae praeter naturam sunt gracilitatibus, per raro deligatione usus sum. Quod si quandoque ea usus fuerim, prout Hippocrates dixit, deligavit, ipsius verbis addictus quibus dicit, diversa deligatione. Nam quod pronunciat diversa, huic catagmaticam deligationem opposuit, quae vehementiorem partibus affectis compressionem excitat. Diversa itaque deligatio prima protinus fasciarum injectione a catagmatica differt. Non enim nos ipsi parti curandae principium imponimus, quemadmodum ulceribus,

Ed. Chart. XII. [103. 104.]

Ed. Bas. V. (701.)

ἐφ' ἑλκῶν τε καὶ καταγματίων ἐγγυμομάτων τε καὶ θλασμάτων, ὅσα τ' ἄλλα μικρῷ ἔμπροσθεν εἶπομεν, εἰώθαμεν ποιεῖν. ἔπειτα δὲ μὴ πιέζειν κατὰ τὸ πεπονθὸς μόριον, ἀλλὰ ἀνίσσθαι μὲν κατὰ τοῦτο, πιέζειν δὲ μάλιστα μὲν ὅθεν ἤρξω κατὰ τὸ ὑγιές, ἐξῆς δὲ [104] σε κελεύει μὲν τὴν τάσιν ἐν τῇ κατὰ ὑγιές νομῇ μέχρι τοῦ πεπονθότος. ὅταν δὲ ἐπὶ τὸ πεπονθὸς ἀφίκηται, μάλιστα ἐκκελυμένη χρῆσθαι τῇ περιβολῇ τῶν ὀθονίων. χειμῶνος μὲν οὖν καὶ αὐτῶ συμπεριβαλεῖν τὸν ἐπίδεσμον, ὅπως μὴ θερμαίῃ τὸ χαλαρὸν δηλονότι καὶ πίεσις οὐδὲ τοῦλάχιστον ἔχοντα. θέρους δὲ τὸ μὲν ὑγιές ἐπιδῶ, τὸ περιεχόμενον αἷμα κατ' αὐτὸ πρὸς τῆς ἀνατρέψεως δεόμενον ἐκθλίβων, αὐτὸ δὲ τὸ θεραπευόμενον οὐκ ἐπιτηδεύς τῇ ἐπιδέσει ἐπιθερμαίνειν αὐτὸ καὶ διαφορεῖν. ὅταν δὲ ἱκανῶς ἄτροφον ὅλον τὸ σκέλος ἢ χεὶρ ὅλη γεγένηται, τὸ ἀντικείμενον κῶλον ἐπιδῶ, τὴν ἀρχὴν ἐκ τῶν κάτω μερῶν ποιησάμενος, εἴτ' ἀναλαμβάνων ἐπὶ μὲν σκέλους ἄχρι τοῦ βουβῶνος, ἐπὶ δὲ χεὶρὸς ἄχρι μασχάλης καὶ ὤμου. κατὰ γὰρ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποσχίζονται τῆς

fracturis, ligationibus, contusionibus et quibuscunque ceteris paulo superius commemoratis facere consuevimus. Deinde verò partem affectam non comprimere, sed eam relaxare. Comprimere quidem potissimum partem sanam, unde principium duximus; deinceps autem tibi imperat distributionem fasciae a parte integra ad laesam usque distributionem fortiri. Quum autem ad affectam partem accesserit, soluta fasciarum spira utendum. Hieme siquidem ipsi fascia convolvenda est, quae non calefaciat, laxa nimirum nec minimum habeat compressionis. Aestate vero partem sanam devincio, quo contentus in ea sanguis ad eam quae refectionis indiget premendo emittatur. Quae vero pars curatur, ipsam deligatione calefacere ac discutere alienum est. Quum autem totum crus aut totum brachium atrophum valde marcuerit, oppositum membrum deligo; ducto ab imis partibus principio, deinde revocata ad crus inguine tenus fascia, in brachio ad alam usque et humeri caput. Eo namque modo venae crurum nutri-

Ed. Chart. XII. [104.]

Ed. Bas. V. (701.)

μεγάλης φλεβός, ἐν μὲν τοῖς κάτω μέρεσι τοῖς καθ' ἑρὸν ὅστων αἱ τὰ σκέλη τρέφουσιν φλέβες, ἐν δὲ τοῖς ἄνω τοῖς κατὰ κλεῖς αἱ τὰς χεῖρας. ὅταν οὖν ἡ τῆς ἑτέρας φλεβός ἐπιρροή τοῦ αἵματος εἰς τὸ συζυγοῦν κῶλον ἀποκλεισθῇ, πρὸς τὸ ἕτερον ἦκει τὸ αἷμα καὶ διὰ τοῦτο τὴν μὲν κατὰ τὸ ὑγιὲς σκέλος ἐπιδέσιν ἐσφίγγχθαι χρὴ μέχρι τοῦ μὴ θλίβειν οὕτως, ὡς ὀδύνην ποιεῖν. ἦτοι δὲ γυμνὸν εἶναι χρὴ τὸ πεπονθὸς μόριον ἢ ὀλίγον ἐρίοις ἐσκεπάσθαι μέχρι τοῦ μηροῦ, ὅποτε ψυχρὸν εἴη τὸ περιεχόμενον. οὐκ ὄντως δὲ ψυχροῦ γυμνὸν τε εἶναι συμφέρει καὶ συνεχῶς ἀνατρίβεσθαι πρὸς ταῖς σινδόσιν, εἴτα φαρμάκοις θερμαίνουσιν, ὅταν ἡ δυσεκθέρμαντα. ταχέως δὲ θερμαινόμενων ἔλαιον μόνον ἀρκεῖ βραχύτατον ἔχον κηροῦ. προσμένει τε γὰρ μᾶλλον τοῦτο καὶ ἥτιον διαφορεῖ. κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν καπὶ τῶν χειρῶν ἅπαντα γίγνεται. καὶ γὰρ ἐπιδετέον ἐστὶ τὴν ἀπαθῇ, καθάπερ τὸ σκέλος καὶ θερμαντέον ἰσχυρῶς τὴν πεπονθυῖαν ἀνατρίβει τε καὶ κινήσει. καὶ ὅταν μὴ παντάπασιν ὁ κάμνων ἡλίθιος, πυνθάνεσθαι βέλτιον αὐτὸν τὸ

ces a magna vena per inferiores partes adusque os sacrum derivantur. Et brachiorum nutrices per superiores partes adusque claviculas. Quum igitur ex altera vena sanguinis affluxus in compar membrum aditu prohibitus est, ad alterum procedit sanguis. Quamobrem deligatio sano cruri injecta constringenda est, quousque non ita premat, ut dolorem excitet. Sed certe pars affecta nuda sit oportet aut pauca lana ad inguen usque obtegenda, quo tempore frigus ambientis fuerit. Absente vero frigore et nudam esse confert et assidue sindonibus fricari, deinde medicamentis calefacientibus foveri, si loci aegre incalescunt. At quam primum quod calefaciat oleum solum cui insit mixtum ceræ paucissimum idoneum est; id enim diutius immoratur minusque discentit. Eadem ratione haec omnia in brachiis praescribuntur. Etenim pars illaesa devincienda est, quemadmodum crus; laesa vero et frictione et motu vehementer calefacienda. Atque ubi aeger omnino stupidus non est, ipsum id rogare praestat, utrum in ea quae

Ed. Chart. XII. [104.]

Ed. Bas. V. (701.)

πότερον τῆς ἐν τῷ θεραπευομένῳ μορίῳ θερμασίας αἰσθάνεται παραπεμφθείσης ἢ πεπαῦσθαι φαίνεται σαφῶς αὐτὸ, καὶν γησι πεπαῦσθαι, καιρὸς ἤδη τῆς δευτέρας χρήσεώς ἐστι τῶν θερμαίνοντων τε καὶ ῥωννύντων αὐτό. τέτταρα δὲ αὐτὰ ἐστὶ κατὰ γένος, τὰ διὰ συνδόνων ἀνατρίψεως, ὕδατος θερμοῦ καταχύσεως, ἀνάτριψις ἥτοι διὰ τοῦ φαρμάκου θερμαίνοντος ἢ δι' ἐλαίου κατάχρσις ἀπλοῦ δρωπάκος. ἐὰν δὲ ποτε φαίνηται σοι λίαν κατεψῦχθαι τὸ θεραπευόμενον μέρος, ἔστω ποικίλος ὁ δρωπάξ ἐπεμβεβλημένον ἔχων ἄσφαλτον καὶ θείον ἄπυρον ὀλίγον καὶ πύρεθρον. ὅτι μὲν οὖν οὕτω χρὴ θεραπεύειν τὰ λελεπτυσμένα σώματα, οἶδα, παμπόλλους ἰασάμενος. εἰ δὲ καὶ τὴν Ἱπποκράτους ῥῆσιν ἐξηγοῦμαι καλῶς, οὐκέτι διαγίνεσθαι δύναμαι πᾶσαν κατὰ εἶδος ἐξηγήσιν ἀσαφεὺς λέξεως, ἄχρι μὲν τοῦ πιθανοῦ προερχομένην, τὸ δὲ ἐπιστημονικὸν καὶ βέβαιον οὐκ ἔχουσαν. ἐξηγοῦμαι δὲ τὴν ῥῆσιν οὐχ ὡς οἱ πλεῖστοι κατὰ τὴν τοιάνδε γραφὴν· ὡς ἂν ἐξ ἐπιδρομῆς συντακέντα πλέον ἢ αὐτὰ ἐμνύθει· μοχθηρὸν γὰρ ἔχει τὸν νοῦν, ἀλλ' ὡς ἐνίοι

curatur parte calorem concitatum sentiat, an ipsum cessasse aperte sibi videatur. Quod si desuisse respondeat, altero eorum uti quae ipsam partem calefaciant ac roborent. Ea vero quatuor existunt genere; frictio per lintea, aquae calidae perfusio, frictio per calidum medicamentum vel per oleum et simplicis dropacis inunctio. Si vero pars curanda tibi valde refrixisse videatur, dropax vicarius esto, qui adjectum bitumen habeat, sulphuris ignem non experti modicum et pyrethrum. Quod igitur emaciata corpora ita curanda sunt, novimus ex iis quos curavimus quam plurimis. Si vero Hippocratis textum probe explicem, nequaquam tolerare possum omnem obscurae orationis explanationem, quatenus veritatis fidem praetegreditur neque habet quod certam scientiam pariat. Textum autem explico, non ut plerique in tali scriptura: ut ex affluxu contabefactae partes amplius quam ex sua natura extenuatae sint. Vitiosam enim sententiam sortiantur. Sed ut nonnulli scribunt cum articulo hisce verbis,

Ed. Chart. XII. [104. 105.]

Ed. Bas. V. (701.)

γράφουσι μετὰ τοῦ ἄρθρου κατὰ τήνδε τὴν λέξιν, ὡς ἂν ἐξ ἐπιδρομῆς τὰ συντακέντα. λέγει γὰρ συντακέντα τὰ λεπτυνθέντα χωρία διὰ τὴν ἀκινήσιάν τε καὶ ἀτροφίαν. ταῦτα δ' οὖν αὐτὰ φησιν ἐξ ἐπιδρομῆς τοῦ αἵματος, ὡς εἰ καὶ ἐπιρροῆς εἶπεν, ἰᾶσθαι δεῖν, αἷματος ἀφικομένου δηλοῦντι πρὸς τὰ πεπονθότα πλέονος ὕσου δεῖσθαι δόξειεν, ἂν ἡ κατὰ φύσιν εἶχε. συμβήσεται γὰρ οὕτως εἰς τὴν αὔξησιν ἐκκλῖναι τὰ μινυθήματα [105] τῆς πρόσθεν ἐπιδίσεως ἀλλοίας χρησάμενος. δίδεικται δὲ αὐτῆς ὀλίγον ἔμπροσθεν ἡ ἀλλοιότης ἢ καὶ τὴν δύναμιν ἀλλοίαν ἀναγκαίαν ἀκολουθεῖν. ἡ μὲν γὰρ πρόσθεν ἀπέλθῃ τοῦ πεπονθότιος μορίου τὸ αἷμα, χορηγεῖ δὲ αὐτῇ θαψιλέστερον, εἰ κατὰ φύσιν εἶχεν. ὅτι μὲν γὰρ τὸ κατὰ φύσιν ἔχειν αὐταρκεῖς ὂν τὸ περιεχόμενον ἐν αὐτῷ καὶ διὰ τοῦτο πλεόν οὐκ ἐχρῆν ἐπιρροεῖν τοῦ μέλλοντος εἰς θρέψιν τε καὶ διαναπνοὴν ἀναλίσκεσθαι. νυνὶ δὲ κενοῦ καὶ ἀκαίμου μορίου τοῦ πεπονθότος γεγονότος πολλῶν πλεόν εἶναι χρὴ τὸ ἐπιρροεῖν, ἵνα μὴ τρεφῇται μόνον, ὡς

ut ex affluxu contabefactae partes. Vocat enim contabefactas extenuatas propter tum motus cessationem tum nutritionis penuriam. Has ipsas inquit ex sanguinis accursu, quod est ac si ex affluxu dixerit, sanandas esse, appellante nimirum ad partes affectas sanguine uberiore, quam si secundum naturam haberet, quanto egere videbatur. Sic enim accidet in incrementum partes extenuatas evocare superioris deligationis usu diversae, cujus diversitatem paulo ante demonstravimus, quin etiam facultatem diversam necessario sequi. Illa siquidem prius ab affecta parte sanguinem expellit, quem ipsa copiosiore suggerit, si secundum naturam habuerit. Qui namque in ipsa parte sanguis continetur et secundum naturam habet, idoneum est, ideoque non opus erat liberalius affluere quam qui et ad nutritionem et ad discussionem vel difflationem consumpturus est. Nunc vero vacua et exsanguis parte laborante multo copiosiore esse oportet eum qui affluit, quo non solum ut alatur quemadmodum in secunda valetudine, ve-

Ed. Chart. XII. [105.]

Ed. Baf. V. (701.)

ὅταν γένηται ὑγιές, ἀλλὰ καὶ ἀνατρέφεται. καὶ τὰς ἀπορίας δὲ νῦν πλείονας ἀναγκαῖον ἐστὶ γενέσθαι διὰ τὸ συνεχῶς θερμαίνεσθαι τὸ μόριον. ἅπαντα γὰρ αὐτὸ θερμαίνει κατὰ τὴν θεραπείαν γιγνόμενα καὶ ἡ τρίψις καὶ ἡ κίνησις καὶ ἡ φαρμακεία καὶ ἡ πιττία καὶ τοῦ πιτιωκοῦ τὸ κατεχόμενον καὶ ἕδωρ θερμόν. ὁ γὰρ Ἱπποκράτης καὶ τοῦτω φαίνεται χρώμενος, ἴσως διὰ τὴν ἀπορίαν τῶν βαλανείων ἐν τῷ τότε χρόνῳ. ἐμοὶ δὲ ἤρκεσται κατ' ἐνεσιῶτα τὸ κατὰ τὰς ἐν τῷ βαλανείῳ πνέλας ὑδῶρ εἰς τε τὸ θερμῆναι μετρίως θεραπευόμενα μόρια καὶ τὸν ἐκ τῶν τάσεων κόπον αἵρεσθαι· χρὴ δὲ κινεῖν αὐτὰ κατὰ τὰς συνήθεις ἐνεργείας καὶ τοῦτο πράττειν οὐχ ἅπαξ ἀθρόως ἐκάστης ἡμέρας, ἀλλὰ πολλάκις, ὥσπερ τὴν τρίψιν ἄχρι τοῦ διαθερμανθῆναι παρалаμβάνοντας, εἴτα παύοντας. ἐγὼ μὲν οὖν οὕτως ἐφαρμόσω τῇ ῥήσει τὴν ἀληθῆν θεραπείαν, ἧς ἐγὼ ἔργῳ τὴν δύναμιν ἔδειξα μυρίων ἐξ ἐπιδέσεως καὶ χρονίας ἡσυχίας καταλελειπτυσμένων ἀνατρέψας μόρια. καιρὸς δ' αὖν εἴη καὶ τῶν ἐξηγησαμένων τὸ βιβλίον ἐξηγήσασθαι τὴν γνώμην, ὣν

rum etiam reficiatur. Sed et alimenti penuriam hic majorem fuisse necessarium est, quod pars continuo calefiat. Quaecunque enim ad curationem celebrantur remedia, ipsam calefaciunt, frictio, motus, medicamentum vix admotam dropax picem continens et aqua calida. Hac enim usus est Hippocrates fortassis ob eam quae tunc temporis aderat balneorum penuriam. Mihi vero hocce seculo quae balnei labris imponitur aqua satis esse videtur idonea et ad partes curandas moderate calefaciendas et ad tensivam lassitudinem tollendam. Jam vero partes ipsae in consuetis actionibus exercendae sunt, hocque quotidie non semel universim, verum saepenumero, quemadmodum frictio adhibenda est, quousque partes incaluerint, deinde cessanda. Equidem ita textui veram curationem accommodo, cujus vi et operationibus demonstravi recreatas sexcentorum deligatione ac diuturno otio extenuatorum partes. Verum per tempus licuerit interpretum libri mentem aperire,

Ed. Chart. XII. [105.]

Ed. Bas. V. (701.)

οἱ πλεῖστοι μὲν, ὡς ἔφην, περιλαλήσαντες μόνον, ἀνεξήγητον εἶασαν τὴν ῥῆσιν, ὀλίγοι δ' ἐπεχείρησαν κατὰ τὴν αὐτὴν λέξιν ἐφαπλῶσαι τὴν ὅλην διάνοιαν ἐξ αὐτῆς ἐπιδέσεως τὴν τοιάνδε. κτελεῖν φασὶ τὸν Ἱπποκράτην τὰ μινυθήματα δι' ἐπιδέσεως ἄρχεσθαι θεραπεύειν, ἵνα συντακέντια, τουτέστι καταλεπτυνθέντα πλέον αὐτὰ ἢ πρόσθεν ἐλελέπτυντο μεταβολὴν εἰς τὸναντίον σχῆμα λαμβάνοιτο· πολλὰ γὰρ τῶν παθῶν οὕτω φασὶ θεραπεύεσθαι καὶ παραδείγματα φέρουσι, ναυτιώδεις δέ τινας ἐμετικῶν φαρμάκων θεραπευθέντας καὶ ἐκκρίνοντας συνεχῶς καίω δριμύα διὰ καθαριτικοῦ ἰαθέντας. ἐνίους δὲ βήττοντας ὑπὸ τῶν βῆχα κινούντων σφοδρότερον. ἔνιοι δὲ αὐτῶν καὶ τοῦ κατὰ τοὺς ἀφορισμοὺς εἰρημένον μέμνηται κατὰ λέξιν οὕτως ἔχοντος· ἔστι δὲ ὅκου ἐπὶ τετάνου ἄνευ ἔλκεος νέφ' εὐσάρκω, θέρεος μέσου, ψυχροῦ πολλοῦ κατάχυσις ἐπανάκλησιν θέρμης ποιεῖται. εἴπερ οὖν φασιν οὐ μόνον διὰ τῶν ἐναντίων τοῖς πάθεσι βοηθημάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ὁμοίων αἱ θεραπείαι γίγνονται καὶ νῦν οὕτως

quorum plerique, ut retuli, circumitione dumtaxat usi inexplicatum textum reliquerunt. Pauci vero conati sunt in ipsa oratione universam sententiam de ipsa deligatione hoc modo explanare. Hippocratem imperare loquuntur extenuatorum curationem a deligatione incipiendam esse, quo partes contabefactae, hoc est extenuatae magis quam ante emaciatae fuerant, in contrarium habitum mutationem sortiantur. Multos enim morbos ita curari augurantur afferuntque exempla tum eorum qui nauseosi vomitorio medicamento sanitatem recuperarunt, tum eorum qui assidue deorsum acria dejicientes medicamento purgante convalescerunt; nonnullorum etiam qui tussientes medicamentis vehementiorem tussim eientibus sanati sunt. At eorum nonnulli sententiae in aphorismis pronunciatae quae ad verbum sic habet: interdum vero ubi in tetano citra ulcus, juvene carnosio, aestate media, frigidae, copiosae perfusio caloris revocationem efficit. Si igitur, inquirunt, non solum per auxilia morbis contraria, verum etiam per

Ed. Chart. XII. [105. 106.]

Ed. Bas. V. (701. 702.)

Ἱπποκράτης ἐκέλευσεν ἡμᾶς τὰ μινυθήματα θεραπεύειν, ἀρχομένους ἐπὶ τῆς ἐπὶ μᾶλλον αὐτὰ λεπτύναι δυναμένης ἐπιδείσεως, ὅπερ ἐξ ἐπιδρομῆς συμβαίνειν φασὶ ἐπὶ πλείον, καὶ βραχείως συντακέντων τῶν μερῶν ἐπὶ τὰ τῆς ἐπιδείσεως ἀνοθούντων γίνοντο πάλιν ἀνατρέψεις αὐτοῖς καὶ τὴν εὐσαρκίαν ἐγκλείειν σχοίη τὸ μόριον. ὁρῶντες δὲ οἱ οὕτως ἐξηγούμενοι ἀλλοίῃ τῇ ἐπιδείσει μὴδ' ὅλως ὑπ' αὐτῶν ἐξηγήσεως τυχεῖν δυνάμενον, ἀλλοίῃ τῇ ἔξει γράφουσιν, ὥστε γίνεσθαι τρεῖς διαφερούσας ἀλλήλων γραφάς· μία μὲν, [106] ἀλλοίῃ δὲ ἔξει. καὶ γὰρ οὕτως ἐν ἐνίοις τῶν ἀντιγράφων εὐρίσκεται γεγραμμένον. οἱ δ' οὖν ἄλλῃ τῇ ἔξει γράφοντες (702) οὐκ ἐπὶ τὴν ἐπίδεισιν ἀναφέρουσι τὴν λέξιν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ πεπονθὸς μόριον, ὃ φασιν, ἀλλοίῃ χρησάμενον ἔξει, ἣν εἶχεν ἔμπροσθεν, ἐκκλίνειν πρὸς εὐτροφίαν τὴν ἔξιν ταύτην αὐτῷ γίνεσθαι δι' ἐπιδείσεως ἐπὶ πολὺ συντηκούσης, ὥσπερ οὐκέτι αὐτῆς ἐπιδείσεως εἰς τὴν ἰσχνότητα τῶν ἀτροφησάντων μορίων ἀφικνουμένων, ἀλλὰ νῦν ἔως

similia curationes fiant, nunc etiam eodem modo Hippocrates nos hortatus est, extenuata curare ab ea deligatione ducto exordio, quae magis ipsa corpora extenuare potest, quod ex humoris accursione contingere proferunt, quum partes plurimum paulatimque sub deligatione contabescences recurrentibus iterum humoribus recreationes lubeant et insigni carne ipsis inclusa induantur, quum videant qui sic explanant, diversa deligatione, nullo modo a se explicationem consequi posse, diverso habitu scribunt. Quare tres inter se differentes scripturae redduntur: una quidem diverso habitu. Etenim in nonnullis exemplaribus sic scriptum reperitur. Qui igitur scribunt diverso habitu, non ad deligationem, sed ad affectam partem orationem referunt, quam narrant alterum sortitam habitum quo antea fruebatur; ad alimenti copiam deflectere eumque habitum ipsi comparari deligatione multum extenuante, quomodo partes quae emaciatæ fuerant non amplius ipsa deligatione in extenuationem deveniant. Sed nunc for-

Ed. Chart. XII. [106.]

Ed. Bas. V. (702.)

αὐτῆς τε μελλόντων πειρᾶσαι. τῆς γὰρ ὀνομαζομένης ὑπὸ
τῆς ἐπιδέσεως καταγματικῆς κοινῆς δεούσης, ὡς ὀλίγον ἔμ-
προσθεν ἐδείκνυτο, καὶ ἄλλων παθῶν ἐν οἷς ἦν τὰ ἐκχυμώ-
ματὰ τε καὶ θλάσματα καὶ σπάσματα, λεπτινούσης τὰ μό-
ρια. τὴν οὖν ἔξει διὰ τῆς αὐτῆς ἐπιδέσεως ἀρχὴν ἀνατρέ-
ψεως πορίζεσθαι τοῖς ἡτροφηκίσιν; ὅθεν ἐνιοὶ τὴν λέξιν
οὕτως ἔγραψαν, ὡς ἂν ἐξ ἐπιδρομῆς συντακέντων πλέον ἢ
αὐτόματος ἐμινύθῃ, διαδράσασθαι τὴν ἀτοπίαν τοῦ λόγου
νομίσαντες, αὐτομάτῳ φύσει λελεπτύνθαι τὰ μόρια. καὶ τὸ
νῦν διδασκόμενον οὐχὶ πάντων εἶναι τῶν μινυθημάτων κοι-
νόν, ἀλλὰ μόνον τῶν αὐτομάτων τὸν κοινόν καὶ καθόλου λό-
γον τῆς διδασκαλίας εἰς μικρὸν κόσμον συντείνονται· ὀλίγι-
στα γὰρ τὰ κατ' ἄλλην αἰτίαν ἀτροφοῦντα καὶ πᾶν σπάνια
τὰ ἄλλα πάντα διὰ τὴν πολυχρονίαν ἐπίδεσιν τε ἅμα καὶ
ἡσυχίαν τῶν πεπονθότων μορίων εἰς τὴν τοιαύτην ἀφικνεῖ
διάθεσιν. καὶ τούτων γὰρ εὐλογόν ἐστι μᾶλλον ἢ ἄλλων
τινῶν μεμνήσθαι τὸν Ἱπποκράτην, τοῖς προειρημένοις ὑπαρ-

tassilis quid per ipsam futurum sit explorare jubet. Quum enim deligatio catagmatica appellata communis, ut paulo ante demonstratum est, etiam aliis affectibus, in quibus fuerunt suggillationes, contusiones et rupturæ partes extenuet. Quod igitur per ipsam deligationem partibus atrophiam laborantibus refectionis conciliandæ exordium futurum est? Quare nonnulli textum ita scripserunt: ut ex affluxu partium contabefectarum amplius quam sponte naturæ extenuatae sint; orationis absurditatem effugisse interpretati sunt, partes suapte natura extenuatas esse. Atque quod nunc præcipitur, id non omnibus extenuationibus esse commune patet, sed solum spontaneis. Haec autem communis et universalis doctrinae oratio ad paucum ordinem tendit. Paucissima namque sunt et rarissima quæ ob aliam causam in atrophiam incidunt, cetera omnia ob diuturnam deligationem, simulque partium affectarum otium hunc in affectum deveniunt. Etenim horum magis quam aliorum quorundam Hippocratem meminisse

Ed. Chart. XII. [106.]

Ed. Bas. V. (702.)

χόντων. εἴρηται γὰρ αὐτῷ μέχρι δεῦρο περὶ τε καταγμάτων καὶ τινων ἄλλων παθῶν, ὅσα παραπλησίας ἐπιδέσεως δέεται. τούτοις οὖν εἰδὼς ἐπομένην ἰσχυρότητα τῶν μορίων εἰκότως ἐπεχείρησε διδάσκειν ὥσπερ αὐτὴν ἐστὶ θεραπευτέον. ὃ δὲ δὴ μέγιστον ἂν τις ἐγκαλέσειε τοῖς ἐπιδέσει λεπτυνούσῃ χρῆσθαι τὸν Ἱπποκράτην νομίζουσι καὶ δὴ φράσω. πρόκειται μὲν ἀνατρέψαι τὰ λελεπτυσμένα, γενέσθαι δὲ τοῦτο ἀδύνατον ἐστίν, ἄνευ τοῦ τὴν δύναμιν αὐτῶν ῥωσθῆναι καὶ χορηγίαν ὕλης τροφίμου σχεῖν ἁφθονῶν. ἣν δὲ οἴονται δεῖν αὐτὸν παραλαμβάνειν, ἀνείργει μὲν τὴν ἐπιρροὴν τοῦ αἵματος, ἀσθενῇ δὲ ἐργάζεται τὴν δύναμιν, ἣν δὲ ἐγὼ φημι λέγεσθαι πρὸς Ἱπποκράτους ἁλλοίην, ὡς πρὸς τὴν ἐργαζομένην δηλονότι τὰ μινυθήματα, τούτων δι' ἑτέρων ἐργάζεσθαι. χρὴ γὰρ ἄρχεσθαι μὲν ἀπὸ τῶν ὑγιῶν, οὐκ ἀπὸ τῶν πεπονθότων, τῶν ἐκ πολλῶν τὴν ἐπιβολὴν ποιουμένων αὐτοῖς εὐπηκτιον, ὥς ἐκπνέσαντα κατὰ τὴν ὀδύνην ἄχρι τοῦ μηδεμίαν ὀδύνην γενέσθαι, φλεγμονὴν ἐργά-

consentaneum est, quum in praedictis existant. Nam hactenus ipse docuit et de fracturis et quibusdam aliis affectionibus, quae consimilem deligationem possulant. His igitur succedere partium maciem intuitus merito docere contendit quemadmodum ipsa curanda sit. Quod autem sane maximi momenti est, si quis eos arguere velit qui deligatione extenuante uti Hippocratem existimant, illud equidem explicabo. Propositum nobis est extenuatas partes reficere. Hoc autem fieri non potest, nisi earum vires roborentur et uberis materiae suppeditatio sit. Quum vero deligationem Hippocratem promovere volunt, ea sanguinis quidem affluxum prohibet et vires imbecillas efficit. Ego vero quam dixi ab Hippocrate diversam appellari, ceu quae nimirum ad construendam reducta est, eam extenuationes diversis ab his modis efficere. A sanis siquidem partibus, non ab affectis principium ducendum est deligationis quae ex multis injectionibus ipsam efficien-
tibus ita compactam, ut prope dolorem comprimat, quo-

Ed. Chart. XII. [106. 107.]

Ed. Bas. V. (702.)

ξεσθαι δυναμένην, ἤκειν ἄχρι τοῦ πεπονθότος ἐκλύοντα κατὰ
βραχὺ τὴν πίεσιν· ἀλλὰ καὶ τὸ συνεπιθεῖν τῷ πεπονθότῳ
τὸ ὑγιὲς σκέλος οὐδένα λόγον ἔχει κατὰ τὴν ἐξήγησιν αὐτῶν.
ἵνα μὴ ἐπὶ πολὺ συντακῇ τὰ λεπτομερῆ τὴν ἐπίδεσιν
φασιν αὐτὸν παραλαμβάνειν. εἰς τοῦτο δ' οὐ μόνον οὐδὲν
ὠφελεῖ τὸ ἕτερον σκέλος ἐπιδοῦμενον, ἀλλὰ καὶ βλάπτει. τὸ
γὰρ εἰς ταῦτο πρότερον ἀφικνούμενον αἷμα δὴ, ὥς νῦν ἅπαν
εἰς τὸ πεπονθὸς ἀπωθεῖται. εἴ γε μὴν ἰῶν παραδειγμάτων,
ὧν οἱ τὴν προειρημένην ἐξήγησιν εἰρηκότες παρατίθενται
μοχθηρὸν πρόδηλόν ἐστι, μηδὲ ὅμοιον ἔχόντων παρ' Ἱππο-
κράτους διδασκομένων. ὑγιὲς γὰρ [107] ὁ λογισμὸς ἐκκρί-
ναι βουλόμενος πᾶν ἀθρόως τὸ τὴν αἰτίαν ἐργαζόμενον, ἐμ-
πεπλασμένον δηλονότι δυσαπολύτως τοῖς χιτῶσι τῆς κοιλίας.
οὕτως γὰρ καὶ τὰ συνρρέοντα καὶ βραχὺ δριμύα καὶ τὴν
κοιλίαν ἐρεθίζοντα, πρὸς ἀπόκρισιν ἀθρόως κενῶσαι λόγον
ἔχει, καθάπερ γε καὶ ἐπὶ τὴν μετρίαν βῆχα κινεῦντα διὰ
σφοδρωτέρας ἀθρόως ἐκκαθαίρειν. τοῦτοις δὲ ὅμοιον οὐ-

usque dolor nullus excitetur, inflammationem procreatu-
rus et adusque partem affectam paulatim compressione ex-
soluta provehatur. Praeterea vero quod sanum crus una
cum aegro devincire conveniat, ad ipforum explanationem
nullam habet rationem, quo non multopere colliquescant
extenuatae partes deligationem asserunt Hippocratem ad-
mittere. Ad hoc autem non solum nihil conferre alterum
crus deligatum, imo etiam oblaedit. Qui namque sanguis
ad illud prius ferebatur, nunc universus ad affectum de-
pellitur. Quod si exempla proponant quorum superiorem
explicationem tradiderunt, patet improbitas, quum nullam
similitudinem sortiantur cum his quae ab Hippocrate do-
centur. Ut enim integra ratiocinatio excerni consulit
quidquid plane causam molitur, quod nimirum ventriculi
tunicis adeo infartum est, ut vix evelli queat. Ita vero
et quae acria paulatim confluunt et ventrem proritant ad
exclusionem derepente sui vacationem ratione indicant;
quemadmodum et quae moderatam tussim concitant, vehe-

Ed. Chart. XII. [107.]

Ed. Bas. V. (702.)

δὲν ἔχει τὸ λεγόμενον ὑπ' αὐτῶν ἐπισυντήκειν ἀξιούντων τὸ
λελεπτυσμένον χωρίον, ἵνα ἀρχὴν ἀνατρέψεως σχῇ. διὰ γὰρ
τῆς ἐπιπολῆς ἢ δυνάμεις τῶν ἡτροφηκότων εὐρωστος γίγνεται
ἂν, οὐθ' ὕλης τροφίμου χορηγία. τὸ δὲ καὶ τῶν τεταν-
κῶν μνημονεῦσαι αὐτοῖς ἀλογώτατον· ἐπιδεικνύουσι γὰρ ἑαυ-
τούς τῆς Ἱπποκράτους τέχνης ἀμαθῶς ἔχοντας, εἴ γε τὰν-
αντία τῶν ἐναντίων ἐκείνος εἶναι φησι τῆς θεραπευτικῆς
μεθόδου. μὴ γινώσκοντες δὲ ἔνιοι τὴν δύναμιν τοῦ λόγου
πρὸς ἀντιλογίαν ἐτρέποντο, κοινόν τι τοῦτο πεποιηκότες
ἅπασι τοῖς προπειτῶς ἀντιλέγουσι καὶ διαβάλλειν πεπωμένοις
ἂ μὴδ' ὅλως ἔμαθον. οὐχ ὅπως γὰρ ἀνατρέπεται τὸ τὰν-
αντία τῶν ἐναντίων εἶναι βοηθήματα δι' ὧν εἶπεν Ἱππο-
κράτης ἐπὶ τῶν τεχνικῶν, ἀλλὰ κατασκευάζεται καὶ κατ'
αὐτὸν τὸν ἀφορισμὸν, ὥς αὐτοῖς ψυχρὸν εἶναι ἔφη ὕδωρ
θέρμης ἐπανάκλησιν ποιεῖσθαι, θέρμην δὲ ταῦτα λύεσθαι,
τὴν αὐτῶν θέρμην ταύτην, ἣτις ἰᾶται ψυχρὰ πάθη, ποτὲ
μὲν διὰ τρίψεως ἐργαζόμεθα, ποτὲ δὲ διὰ φαρμάκου θερμαί-

mentiore universim expurgantur. His autem simile nihil
habet quod ab ipsis profertur augurantibus, extenuatum
locum magis colliquandum esse, quo recreationis ducat
exordium. Nam neque fasciis tabescentium partium vires
roborari neque his materiae alimentariae suppeditatio fieri
potest. Quod autem de tetano laborantibus ipsi commemo-
rant, illud maxime brutum est. Demonstrant enim sese artis
Hippocratis imperitos esse, quum ille pronunciat medendi
methodi esse contraria contrariis tolli. At nonnulli verbi
vim ignorantes ad controversiam conversi sunt, quod com-
mune fecerunt omnibus qui inconsiderate contradicunt at-
que ea calumniari contendunt quae nullo prorsus modo
didicerunt. Illud enim praeceptum, contraria contrariorum
sunt praesidia, per ea quae in artis operibus pronunciat
Hippocrates nequaquam evertitur, imo adstruitur. In ipso
quoque aphorismo, ut quibusdam perfusam aquam frigi-
dam caloris revocationem efficere, sic iisdem haec calorem
solvere docuit. Hunc vero calorem qui frigidis affectibus
medetur, interdum frictionibus promovemus, interdum

Ed. Chart. XII. [107.]

Ed. Bas. V. (702.)

γοντες ἢ γυμνασίων ἢ χύσεως ὑδάτων θερμῶν. καὶ μᾶλλον
δ' εἰπεῖν καὶ ἀσφάλτῳ δὴ πολλάκις, ὡς ἔφη, διὰ τοῦ πι-
τῶσαι τὸ θερμανθῆναι δεόμενον, ἔστι δ' ὅτε καὶ διὰ ψυ-
χροῦ καταχύσεως· ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ τὴν ἐαν-
τῶν δύναμιν ἔχοντα, τὸ θερμαίνειν αἰεὶ χρήσιμά εἰσι τοῖς
θερμανθῆναι δεομένοις μορίοις τε καὶ πάθεσι. τὸ δὲ ψυ-
χρὸν ὕδωρ, ἅτε ψυχρὸν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ, σπανίως χρήσιμον
γίνεται, ἐπὶ μόνου σώματος ἰσχυρὸν ἔχοντος τὸ ἔμφυτον
θερμὸν, ὡφελίμως παραλαμβανόμενον. ἐπεὶ γοῦν εὖσαρκος,
φησὶν αἰτὸς, ἔστιν ὅτε χρήσιμον γίνεται τὸ ψυχρὸν, οὐδ'
οὖν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κατὰ πάντα καιρὸν, ἀλλὰ θέρους. τίς
γὰρ οὐκ οἶδεν ἢ τίς οὐκ εἶρηκε τῶν περὶ ψυχροποσίας
γραψάντων ἐργαζομένην αὐτὴν δυοῖν, ἢ βλάβην ἐκ κατα-
ψύξεως ἢ θερμασίας πλείονος ἐκ τοῦ βάθους ἐπάνοδον. ἐὰν
μὲν οὖν ἱκανῶς ἢ θερμὸν τὸ σῶμα, τηνικαῦτα συμβαίνει
μὴ νικᾶσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τὴν ἐν αὐτῷ θερμότητα
πυκνωθέντος τοῦ δέρματος, ἐπισχεθείσης δὲ τῆς ἀναπνοῆς

calefacientibus medicamentis aut exercitationibus aut aqua-
rum calidarum infusionibus, atque ubi vehementiori calore
opus est, etiam bitumine, ut saepius retuli, vel picatione
ejus quod calefactione indigebat, interdum etiam et aquae
frigidae perfusione, imo sane et quaecunque cetera cale-
faciendi facultate donata sint tum partibus tum affectibus
quibus calore promovendo opus est, perpetuo sunt utilia.
Sed aqua frigida, prout frigida, quantum in se est, raro
utilis atque soli corpori calorem nativum robustum habenti
utiliter adhibetur. Quandoquidem carnosus est aeger, in-
quit, huic quandoque prodest frigida, non tamen huic
omni tempore, sed aestatis. Quis enim non novit aut
quis non protulit ex iis qui de frigidae potione scripse-
runt, ipsam duo efficere, aut laesionem ex perfrigeratione
aut uberioris caloris ab alto reversionem. Itaque si ab-
unde calidum fuerit corpus, tunc accidit ipsius calorem a
calore non evinci densata cute, sed suppressa respiratione
augescere. Si vero minus calidum sit quam ut occur-

Ed. Chart. XII. [107. 108.]

Ed. Bas. V. (702.)

αὐξηθῆναι. εἰν δὲ ἦττον θερμὸν ἢ, ὡς ἀντισχεῖν τῷ προσ-
πίπτοντι ψυχρῷ μέχρι τοῦ βάθους ἀφικνουμένης αὐτῆς τῆς
δυνάμεως, ἀλίσκονται ἐκ καταψύξεως πάθειν. ἴσως δὲ καὶ
ταῦτά μοι περιττῶς νῦν εἰρήσεται, ἐτέρωθι, καθάπερ ἔφην,
ἐπιδεδειχότι τὰ πρῶτα θεραπεύοντα πρῶτως εἶναι δεῖ
ἐναντία. πρῶτως δὲ δηλονότι λέγεται τὰ διὰ μέσου μηδενός,
οἷς ἀντίκειται τὰ διὰ μέσου τινός, ἃ καὶ κατὰ συμβεβηκός,
οὐ πρῶτως, ὠφελεῖ. φλυαροῦσι δ' οἱ μνημονεύοντες καὶ
γαστρος ὑπαγωγῆς καὶ βηχικῶν φαρμάκων καὶ ψυχροῦ κα-
ταχύσεως εὐλόγως μὲν ἐνίοτε γιγνομένων, οὐδὲν δ' ἐχόντων
ὁμοιον τῷ νῦν ἡμῖν προκειμένῳ λόγῳ. δεῖξαι γὰρ ἐν αὐτῷ
δεῖ πῶς ἡ λεπτύνουσα μετρίως ἐπίδωσις ἢ ῥώμην ἐργάζεται
τοῖς λελεπτυσμένοις μορίοις ἢ πλείονος αἵματος [108] ἐπιρ-
ροήν. ἔς τ' ἂν δὲ μὴ δύνανται δεῖξαι ταῦτα μάτην παρα-
δείγματα γράφουσι, πρὸς τὸ μηδὲ ἀπόδειξιν ἐπιστημονικὴν
γίγνεσθαι διὰ παραδείγματος. ἐδείχθη δὲ κατὰ τὸ περὶ
παραδείγματος ὑπόμνημα πρὸ τούτων χρειὰ τῶν παραδει-

fanti frigidae oblistat, vi caloris ad altum usque redeuntis
aegri ex perfrigeratione prehendantur affectibus. Fortassis
autem haec supervacanea nunc a me commemorata sunt,
quae aliis in locis, ut dixi, demonstrata sunt. Quae igitur
prima medentur, primo contraria sint oportet. Prima
autem dicuntur quae videlicet nullo medio iis apponun-
tur, quae medio aliquo indigent, quaeque per accidens
non primo auxiliantur. Nugantur autem qui alvi subdu-
ctionem et medicamenta tussim moventia et frigidae per-
fusionem commemorant. Optima quidem ratione interdum
haec fiunt, nihil tamen rei hocce textu a nobis proposi-
tae simile fortiuntur. Hac enim in oratione demonstnan-
dum est quomodo mediocriter attenuans deligatio aut ro-
bur attenuatis partibus efficiat aut uberioris sanguinis afflu-
xum conciliet. Dum autem haec demonstrare nequeunt,
frustra ad exempla scribenda confugiunt neque exemplo
propterea demonstrationem scientificam efficiunt. Nam in
commentario de exemplis ante haec exemplorum usum

Ed. Chart. XII. [108.] Ed. Bas. V. (702. 703.)
 γμάτων, ὅτι μὴ τοῖς νοσοῦσι νοήσεως ἔνεκα λέγομεν αὐτὰ,
 ὡς νομίζουσι γ' ἔνιοι καὶ μάλιστα ὅσοι ὁμοίως τοῖς ῥήτορ-
 σιν εἰς ἐπίστασιν αὐτοῖς χρῆσθαι, τοῦ πανιὸς ἀμαρτάνον-
 τες, ὥσπερ κἂν σοι Πλάτωνά φασι δι' ἐπαγωγῶν ὡς τὸ
 πολὺ τὰς ἀποδείξεις ποιεῖσθαι. δέδεικται γὰρ ὡς κόνεινος
 ἔνεκα σαφηνείας ἐχρῆτο ταῖς ἐπαγωγαῖς. ὅτω μὲν οὖν φί-
 λον ἀκριβῶς ἐπίστασθαι δύναμιν ἐπαγωγῆς τε καὶ παραδεί-
 γματος, ἐπὶ τὸν ἴδιον ἕκα- (703) τέρου λόγον ἀφικνεῖσθαι
 γεγραμμένον ἡμῖν ἐτέρωθεν. νυνὶ δὲ ἐπὶ τὸ προκείμενον
 ἐπανήξω καὶ παρασκευάσας ὃ μοι λέλεκται μέχρι δεῦρο,
 ἀναγνόντας ἐπιμελῶς τοὺς ὁμιλοῦντας τοῖσδε τοῖς γράμμασιν
 ἐπὶ τὴν τῆς εἰρημένης ῥήσεως ἐξήγησιν ἀφικνεῖσθαι, μαρ-
 τυροῦσαν τῇ λελεγμένη ὑφ' ἡμῶν ἐπ' αὐτὴν ἤδη μεταβήσο-
 μαι. ἵνα δὲ μᾶλλον ἅπαντα γένηται σαφές, οὐχ ὅλην αὐ-
 τὴν ἀθρόως γράψων, ἀλλὰ κατὰ μέρος τὴν ἐξήγησιν οὕτω
 ποιήσομαι.

nullum esse demonstravimus, quod non aegrotantibus cog-
 nitionis gratia ipsa narremus, ut existimant nonnulli, ac
 potissimum quicunque rhetoribus similes ad explanationem
 ipsis utuntur tota via aberrantes, quemadmodum etiam
 tibi enunciant Platonem per inductiones plerumque de-
 monstraciones construere. Demonstratum siquidem est, illum
 perspicuitatis gratia istas inductiones usurpare. Cuicunque
 igitur placuerit, tum inductionis tum exempli vim perci-
 pere, is propriam utriusque orationem adeat a nobis alibi
 descriptam. Nunc autem ad propositum revertamur hisce
 in libris versatos hortati, ut quum quae nos hucusque
 docuimus accurate legerint, ad sequentium explanationem
 accedant quae praecedentium a nobis enucleatorum fidem
 faciat. Jam ad ipsam progrediamur. Ut vero tota magis
 dilucide pateat non ipsam universam simul et semel de-
 scripturus, sed sigillatim explanationem ita facturus sum.

λδ'.

Βέλτιον δὲ καὶ τὸ ἄνωθεν, οἷον κνήμης καὶ τῶν μηρῶν καὶ τὸ ἔτερον σκέλος τῷ ὑγιεῖ συνεπιθεῖν, ὡς ὁμοιότερον ἢ καὶ ὁμοίως ἐλινύη καὶ ὁμοίως τῆς τροφῆς ἀποκλείηται καὶ δέχεται.

Τὴν τῶν μινυθημάτων ἐπίδεσιν ὀλίγον ἔμπροσθεν ἀλλοίαν ἔφη χρῆναι ποιεῖσθαι τῆς καταγματικῆς. ἐν ἐκείνῃ γὰρ πρόκειται, πρὸς τῷ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ αἵματος ἀνείργεσθαι, ἔτι καὶ τὸ περιεχόμενον ἐν τοῖς πεπονθόσι μορίοις ἄνω τε καὶ κάτω διωθεῖσθαι, πρὸς τῷ ἡσυχάζειν αὐτὰ μὴ ὅλως κινούμενα. διὰ γὰρ τῆς τοιαύτης ἐν τισι τελείως ἀφλέγμαντα γενέσθαι τὰ πεπονθότα μόρια· νυνὶ δὲ οὗτ' ἀνείργειν τὴν ἐπιρροὴν τοῦ αἵματος οὐτ' ἐκκρίνειν τὸ περιεχόμενον ἐν αὐτοῖς οὐτε ἀκίνητα φυλάττειν, ἀλλὰ τὰναντία τούτων ἅπαντα πρόκειται πράττειν. τὴν οὖν ἐπίδεσιν, ὡς ἔφη, καὶ πρόσθεν ἄρξασθαι ἀπὸ τῶν τινων ὑγιῶν χρή.

XXXIV.

Praestat autem superiorem partem, ut tibiae et femorum simulque alterum crus cum sano crure deligare, quo similis sit, ac peraeque conquiescat puriterque alimento prohibeatur idque suscipiat.

Paulo superius pronunciavit partium emaciatarum deligationem a catagmatica diversam construendam esse. Haec enim praetenditur, ut sanguinis affluxum prohibeat, deinde ut qui in affectis partibus continetur, tum sursum tum deorsum deturbet; praeterea ut ipsae partes quiescant neque plane moveantur. Huiusmodi siquidem deligatione partes affectas quibusdam prorsus ab inflammatione tutas exstitisse contingit. Illa vero construitur nunc non ut sanguinis affluxum prohibeat neque ut contentum ipsis in partibus evacuet neque ut eas immotas tueatur, imo ut his contraria omnia faciat. Itaque fascia, quemadmodum supra docuimus, a sanis quibusdam partibus ordianda est.

Ed. Chart. XII. [108. 109.]

Ed. Bas. V. (703.)

πιέζουσιν δὲ ταῦτα τὸ μὲν ἐξ αὐτῶν αἷμα χρητὴ ταῖς λελε-
πτυσμέναις ἐκθλίβειν, αὐτὰ δὲ ἐν τῷ τελείως ἀπολαύειν κω-
λύειν. ἐπὶ μὲν οὖν κνήμης ἢ πῆχεος πεπονθότων ἱκανὸν
ἂν εἴη τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπιδέσεως ἀπὸ βουβῶνος ποιεῖσθαι.
μηροῦ δὲ ἢ βραχίονος πεπονθότων, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἀντι-
κείμενον ἐπιδεῖν κῶλον, ἐκ τῶν καίτω μὲν ἀρχομένους, ἀνιόν-
τας δὲ ἄχρι βουβῶνος ἢ μασχάλης. [109] εἰ δὲ ποτε καὶ
μεγάλως πῆχυν ἢ κνήμη πεπόνθοι, καθ' ἑκάτερον ἐπιδεῖν
σκέλος ἢ βραχίονα ἄμεινόν ἐστιν, ὡς ὁμοίως τούτῳ τὸ μὴ
πεπονθὸς σκέλος ὑπερκειμένου τοῦ πεπονθότος μέρους εἰρ-
γῆται καὶ μὴ τρέφῃται. διὰ τοῦτο οὖν εἶπεν, ὅσον κνήμης
καὶ τῶν μερῶν καὶ τὸ ἕτερον σκέλος τῷ ὑγιεῖ συνεπιδεῖν,
ὡς ὁμοίως φησὶν ἐλινύειν, τουτέστι ἀργεῖν τὸ ἕτερον, σκέλος
δηλονότι τῷ καὶ τὸ πεπονθὸς μερὶ καὶ ὁμοίως ἀποκλείη-
ται. τὸ δὲ δέχῃται διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι τῆς τροφῆς, ἀπο-
κλείειν αὐτὸ τὸ ἐπιδοῦμενον, ὡς μὴδ' ὅλως διέρχεσθαι τι με-
ρος αὐτῆς. εἴ γέ τις σφίγγει γενναίως, ἀποκλείεται τελείως
εὐθύς μὲν καὶ τοῦ νεκρωθῆναι τὸ μόριόν ἐστι κίνδυνος.

Sed eam has partes comprimentem ex ipsis quidem san-
guinem ad extenuatas partes exprimere oportet, eas tamen
penitus exhaurire prohibendum est. Tibia igitur aut cu-
bito affecto idoneum fuerit ab inguine aut ala deligatio-
nis principium ducere. Crure vero aut brachio affecto
oppositum membrum devincire necessarium est, deligatione
ab imis partibus incepta et ad inguen vel alam usque ad-
scendente. Si quando tamen cubitus aut tibia vehemen-
ter afficiatur, praestiat utcumque crus vel brachium deligare,
quo huic similiter illaefum crus superposita parte laesa
alimento prohibeatur neque nutriatur. Idcirco dixit Hip-
pocrates: ut tibiae et femorum, simulque alterum crus
cum sano crure deligare, ut pariter, inquit, conquiescat,
id est otiosum sit alterum crus, atque illud quod affectum
est et peraeque alimentum intercipiatur. Illud vero, id-
que alimentum suscipiat, posuit, quia quod membrum de-
vincitur, noluit ita alimento prohiberi, ut nulla pars
ipsius prorsus admittatur. Quod si quis vehementer ad-

Ed. Chart. XII. [109.]

Ed. Baf. V. (703.)

εἰ δὲ καὶ μὴ γένοιτό ποτε τοῦτο, τὴν τροφὴν γε πάντως, ὥσπερ καὶ τῶν κατὰ τὸν μηρὸν μορίων, οὕτω καὶ κατὰ τὴν κνήμην ἀφαιρήσεται. πρόκειται μὲν οὖν ἡμῖν οὐδὲ λεπτῦναι τὸν μηρὸν, ἀλλ' ἀναθρέψαι τὴν κνήμην. ἐπεὶ δὲ ὁ τῆς ἐπιδέσεως τρόπος ἀτροφώτερον τὸ μόριον ἐξ ἀναγκῆς ἐργάζεται, προσιέμενοι τὴν τοιαύτην βλάβην ἄχρη τινός, εἴθ' ὅστερον, ὅταν ἤδη μετρίως ἔσχη σαρκώσεως ἢ κνήμη, κοινὴν ἀμφοτέρων ποιούμεθα πρόνοϊαν. ἀποσιῆναι τοιγαροῦν χρὴ ἀνταῦθα τῆς ἐξηγήσεως, οἰομένων αὐτῷ τῷ λελεπτυσμένῳ μορίῳ τὰ ὑπερκείμενα καὶ καθ' ἑκάτερον σκέλος ἐπιχειρεῖν συλλεπτύνειν, ἕνεκα τοῦ κρύπτεσθαι τὴν ἰσχνότητα τῶν ἡτρωφηκότων καὶ μὴ κατάφωρον γίνεσθαι, μηδὲ ἐξελέγχεσθαι τῇ παραθέσει τῶν εὐτροφούντων. οἱ μόνον γὰρ Ἱπποκράτης, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἐπιτυχόντων ἰατροί τις ἠξίωσεν ἂν ἡμᾶς καλῶς ἰᾶσθαι.

stringat, omnino ferri alimentum ita prohibebit, ut quam primum partem emori periculum sit. Quodsi hoc tandem non oboriatur, alimentum quidem ut femoris, sic et tibiae partibus omnino auferetur. Nobis igitur propositum est non femur extenuare, sed tibiam reficere. Quoniam vero deligationis ratio partem minus nutritam necessario efficit, hujusmodi noxam aliquamdiu admittimus; deinde quum jam tibia mediocriter carnem habuerit, communem utriusque curam et providentiam movemus. Quare hic ab earum explanatione discedendum est, qui existimant Hippocratem imperare cum extenuata parte superpositam atque alterum crus extenuari, ut gracilium partium macies occultetur neque in aperto sit neque probe nutritorum comparatione deprehendatur. Non enim solum Hippocrates, imo neque vulgare medicorum quisque hac deligatione nos probe mederi censuerit.

Ed. Chart. XII. [109. 110.]

Ed. Bas. V. (703.)

λε'.

Ὅθονίων πλήθει, μὴ πιέσει.

Καὶ πρόσθεν ἤδη πολλάκις ἐκέλευσεν οὕτω πράττειν, ἐφ' ὧν ἀνάδυνον ἀκριβῶς βούλεται φυλάττεσθαι τὸ ἐπιδούμενον.

λστ'.

Ἀνιέντα πρῶτον τὸ μάλιστα δεόμενον καὶ ἀνατρίψει χρώμενον σαρκούση καὶ καταχύσει ἄνευ ναρθήκων.

Πρῶτον εἶρηκεν ἦτοι κατὰ τὸν χρόνον ἢ κατὰ τὴν δύναμιν καὶ κατὰ τὸν χρόνον ἦτοι τῆς μιᾶς ἐπιδέσεως ἢ τῶν ἐφεξῆς ἀλλήλων παραβαλλομένων. ἐπεὶ δὲ ταῦτα πάντα εἰσὶν ἀληθῆ, διὰ τοῦτο δῆλόν ἐστι τὸ λεγόμενον, εἰ μὴ ἄρα ταῦτα [110] πάντα βουλόμενος ἡμᾶς ἀκούειν, οὕτως ἔγραψεν. εὐθύς οὖν ἐπ' αὐτῆς τῆς πρώτης ἐπιδέσεως, ἐπειδὴ ταύτην ἐκ πολλοῦ ποιεῖσθαι χρὴ, τὴν μὲν πρώτην ἐπιβολὴν

XXXV.

Linteorum numero, non pressu.

Atque jam antea saepius imperavit ita facere, in quibus plane vult partem deligatam citra dolorem tueri.

XXXVI.

Laxando primum quod maxime deceat tum frictione quae carne impleat, utendo, tum perfusione citra ferulas.

Primum vel tempore vel viribus pronunciavit. Tempore quidem aut unius deligationis aut sequentium inter se collatarum. Quia vero haec omnia vera sunt, propterea quod pronunciatur dilucidum est, nisi fortassis haec omnia nos intelligere volens ita scripserit. Quam primum igitur in prima deligatione, quoniam hanc diutius fieri oportet, primam quidem linteorum injectionem suffulcire, sequentia

Ed. Chart. XII. [110.]

Ed. Bas. V. (703.)

τῶν ὀθονίων ἐρείδοντα, τὰ δὲ ἐφεξῆς αἰεὶ καὶ μᾶλλον ἀνιέντα, μάλιστα δὲ κατὰ τὸ τῆς ἀναθρέψεως θεόμενον κῶλον, πιθανὸν ἂν εἶη. τὸ μὲν κατὰ δύναμιν πρῶτον ἐπὶ τοῦ θεραπευομένου μορίου λελέχθαι, τὸ δὲ κατὰ χρόνον τῆς ἐπὶ πρώτης ἐπιδέσεως. εἰ δ' ἐπὶ πασῶν τῶν ἐπιδέσεων ἀλλήλαις παραβαλλομένων ἀκούομεν τῆς ῥήσεως, ὁ νοῦς ἔσται τοιοῦτος. εἰ κατὰ τὰς πρώτας ἐπιδέσεις συνεπιδέοις τῷ ὕγιϊ, πάντως παρῆξει ποιεῖ αὐτὸς γυμνοῦν αὐτό. τοῦτ' οὖν αὐτὸ πρῶτον ἐπὶ τῶν μάλιστα θεομένων ἀναθρέψεως πράττειν καὶ διὰ τοῦτο μὴ καλῶς τριφόμενα, τοῦ δ' αἵματος ἐπὶ τὸ πεπονθὸς ἐλκομένου διὰ τε τῆς ἀναθρέψεως καὶ τῶν ἄλλων ὅσα σμικρὸν ἔμπροσθεν εἶπον, ἡ σάρκωσις ἐν αὐτῷ μᾶλλον τε καὶ θᾶττον ἔσται. τῆς μὲν οὖν ἀναθρέψεως καὶ τῆς θερμῆς καταχύσεως ὕδατος αὐτὸς ἐμνημόνευσε, τοῦ φαρμάκου δὲ οὐκ ἐμνημόνευσεν, ἐπειδὴ τῆς χειρουργίας μόνης ὠφελείας ἐνταῦθα γινώσκει. οὐδὲ γὰρ τὸ διακινεῖν αὐτὰ μετρίως ἄχρι τοῦ μὴ κοπωθῆναι, παραλελειφθαι δὴ χρὴ δοκεῖν ὑπ' αὐτοῦ. ἐπεὶ δ' οὖν αὐτὸς ἐδίδαξε τὰ τοῖς

vero ea parte quae refectione indiget probabile fuerit. Viribus quidem de parte curanda pronunciatum esse, tempore vero de prima deligatione. Quod si de omnibus fasciis sibi invicem admotis textum percipiamus, mens erit huiusmodi. Si in primis deligationibus cum integra parte partem quoque affectam devinxeris, interdum aeger ipsam partem omnino nudandam praebebit. Hoc igitur ipsum primum agendum est in iis potissimum quae restauratione opus habent; quamobrem minus probe nutriuntur. At quum sanguis ad partem affectam tum frictione attrahitur, tum aliis quae paulo ante diximus caro in ipsa tum liberalius tum celerius creabitur. Porro Hippocrates et frictiones et perfusiones aquae calidae meminit, non tamen medicamenti meminit, quoniam hic chirurgiae solius agnoscit praesidia. Neque enim profecto existimandum est ab eo praetermissum fuisse, partes ipsas mediocriter non ad usque lassitudinem promovendas esse. Quandoquidem di-

Ed. Chart. XII. [110.]

Ed. Bas. V. (703.)

διδασκομένοις ὁμογενῇ, τῇ δὲ ἀνατρίψει κίνησις ἅπασα τῶν ἀτροφούντων ὁμογενής ἐστιν. ὅπου δὲ καὶ θάτερον σκέλος ἐλινύειν ἐκέλευσεν, ὁμοίως τῷ κατὰ τὸ πεπονθὸς κῶλον ὑγιῇ μορίῳ, δῆλός ἐστι τῷ ἀνατρίβειν ἀξιῶν κινεῖσθαι. δυνατόν γάρ ἐστι πῆχυν ἄνευ βραχίονος κινεῖν καὶ κνήμην ἄνευ μηροῦ, θεραπειῶν ἀτροφίαν, οὐ χρήζει ἀκινήτου πήχεος καὶ κνήμης. ἐπίσταται γὰρ οὕτως ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἅμα τῇ κινήσει θεραπευόμενα. τῆς δὲ ὁδοιπορίας αὐτῶν διὰ τῶν πεπονθότων γινομένης ἐκεῖνα φθάνει προαπολοῦντα. καὶ γὰρ ταῖς ἀνατρίψεσι καὶ ταῖς πιττώσεσι καὶ ταῖς τῶν θερμαινόντων φαρμάκων προσφοραῖς πλεονεκτεῖ. μέγιστον δὲ τεκμήριον ἔσται σοι τοῦ θερμαινόμενων τῶν ἀκρωτηρίων ἐπιρροεῖν αἵματος κῶλοις πλέον ἢ γιγνομένη κατ' αὐτὰ θερμότης καὶ ἐρυθρότης. τέλειαν μὲν ἤδη τούτων ἔχεις τὴν ἴασιν, ἐμοῦ προστεθεικότος ἐκείνοις ἃ Ἱπποκράτης εἶπε καὶ τὴν τῶν θερμαινόντων φαρμάκων προσφορὰν, ἐν ᾧ γένει καὶ ἡ πίττωσις ἐστιν. ὁ δὲ Ἱπποκράτης οὐκ ἐμνημόνευσεν ὅλως ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ φαρμάκου, καίτοι

scipulos ea docuit quæ sunt ejusdem generis et motus omnis emaciatarum partium frictione concitatus ad id genus spectat. Quum vero etiam crus alterum peraeque ac integram affecti membri partem quiescere jusserit, manifesta censuit frictione motum ciendum esse. Fieri namque potest humerum absque brachio et tibiam absque femore moveri. Qui maciei medetur neque humero neque tibia immobili opus habet; possunt enim haec ita ex suppositis cum motu curari. Quum autem eorum via per affectas partes procedat, illa quæ ante peritura sunt praeoccupant. Etenim frictionibus et picationibus et calefacientium medicamentorum appositionibus praevalet ars viribus. Plurimum vero sanguinis ad membra confluere extremis partibus calefactis maximum tibi erit indicium concitatus ibi calor et rubor. Perfectam quidem horum curationem jam habes his a me adductis quæ Hippocrates pronuntiavit et calefacientium medicamentorum admotionem, cujus generis est plicatio. Hippocrates autem hoc in libro medicamenti

Ed. Chart. XII. [110. 111.]

Ed. Bas. V. (703. 704.)

μνημονεύσας ἐγίων παθῶν, δεομένων τῆς ἐκ φαρμάκων ἰάσεως, ἐν οἷς ἔστι τὰ ἐκχυμώματα καὶ τὰ στρέμματα καὶ τὰ σπάσματα. διότι μὲν τὴν κατὰ χειρουργίαν ὠφέλειαν ἐν αὐτῷ φυλάξαι προϋθέτο καὶ ταύτην οὐ πᾶσαν, ὡς ἔφην, ἀλλ' ἀναγκαιοτάτην τε καὶ χρησιμωτάτην τοῖς ἀρχομένοις μανθάνειν τὴν τέχνην.

λξ'.

[111] (704) Τὰ δὲ ἐρμᾶσματα καὶ ἀποστηρίγματα οἷον στήθεϊ, πλευρῇσι, κεφαλῇ καὶ τοῖσιν ἄλλοις ὅσα τοιαῦτα. τὰ μὲν σφυγμῶν ἔνεκεν, ὡς μὴ ἐνσειήται, τὰ δὲ καὶ τῶν διαστάσεων τῶν κατὰ τὰς ἀρμονίας. ἐν τοῖσι κατὰ τὴν κεφαλὴν ὁστέοις ἐρεισμάτων χάριν ἐπὶ τε βήχεων ἢ πταρμέων ἢ ἄλλης κινήσεως, οἷα τὰ κατὰ θώρακα καὶ κεφαλὴν ἀποστηρίγματα γίγνεται, τουτέων ἀπάντων αἱ αὐταὶ ἑξυμμετρίαι τῆς ἐπιδέσεως. ἡ μὲν γὰρ τὰ σίνη μάλιστα πιέζειν, ὑποτιθέναι οὖν εἰρίον μαλθακόν, ἀρμό-

plane non meminit, etiamsi nonnullos affectus commemoraverit, qui medicamentorum ope medelam postulant, in quorum numero sunt sugillationes, luxationes, avulsiones. Quapropter in ipso utilem chirurgiae partem servare proposuit, hancque non universam, ut dixi, sed artem discere incipientibus maxime necessariam ac utilissimam.

XXXVII.

Fulcimenta porro ac stabilimenta velut pectori, costis, capiti et his quaecunque sunt hujusmodi, ceteris admovenda sunt. Partim quidem pulsaum gratia, ut ne concutiantur, partim vero et ob juncturarum distantias in capitis offibus firmandas. Ad tussim autem et sternutamentum aut aliam motionem, qualia thoraci et capiti stabilimenta admoventur, in quibus omnibus eadem deligationis commodationes servandae sunt. Qua namque parte laesiones sunt, maxime comprimendum est. Subjicienda igitur lana mollis quae affectui congruat. Ea

Ed. Chart. XII. [111.]

Ed. Bas. V. (704.)

ζον τῷ πάθει, ἐπιδεῖν δὲ μὴ μᾶλλον πιεζέοντα ἢ ὥστε
τοὺς σφυγμοὺς μὴ ἐνσειεσθαι, τὰς τε διασιάσιαις τῶν ἁρ-
μονιῶν ψαύειν τὰ ἔσχατα ἀλλήλων, μήτε ἀμφὶ τοῖς
πταρμοῖσι καὶ βηξίν, ἀλλ' ὥστε ἀποστήριγμα εἶναι καὶ
μήτε ἀναγκάζεται μήτε ἐνσειήται.

Ἐκ μὲν τοῦ μὴ κελεύειν αὐτὸν ἡρεῖσθαι ἢ πιέχθαι
τὴν ἐπίδεσιν ἐπὶ τε παρερῶμένων καὶ περιβαλλομένων ἔξω-
θεν, ὁμοίως εἰρηκέναι καὶ περὶ τῆς ἐπιδέσεως αὐτῆς, ἣν
διὰ τῶν ὀθονίων ποιοῦμεθα, ὅθλον ἣν τῆς ἐρμάζειν φωνῆς
τὸ σημαινόμενον ἀπὸ τῶν ἐρμάτων εἰληφώς, ὡς καὶ ὁ ποιη-
τῆς μνημονεύων εἶπεν.

ὑπὸ δ' ἤρεον ἔρματα νηῶν.

ὡς οἱδὲν διαφέρων ἢ ἐρείσματα εἶπεῖν ἢ στηρίγματα. γαί-
νεται δὲ πολλάκις μὲν κεχρημένος τῷ ἐρμάζειν ἐπὶ τε τῶν
ἐπιδέσεων καὶ σπληνῶν καὶ παρερμάτων, σημαίνων τό γε

*vero deligatione utendum quae non amplius comprimat
quam ut ne pulsus concutiantur aut juncturarum distan-
tiae ad extrema se mutuo contingant neque circa ster-
nutamenta et tusses partes affectas agitari perhibeat,
sed ita stabilimento sit, ut neque cogantur neque con-
cutiantur.*

Quandoquidem Hippocrates neque laxari neque com-
primi deligationem imperat, tum de assutis tum exterius
obvolutis fasciis peraeque ac de ipsa quam ex linteis con-
struimus deligatione loquutus est. Hinc constat ipsum a
fulcire vocabulo fulcimentorum significatum sumpsisse.
Quemadmodum etiam poeta memoriae prodidit:

Subducunt fulcra carinis.

Quare aut fulcimenta aut firmamenta eum protulisse nihil
interest. Videtur autem multoties quidem hac voce ful-
cire usus esse et in fasciis et in spleniis et stabilimentis

Ed. Chart. XII. [111. 112.]

Ed. Bas. V. (704.)

στηρίζειν. ἤκουσαν δὲ κατὰ πάσας τὰς ῥήσεις τοῦ ἐρμάζειν οἱ ἐξηγηταὶ ταῦτ' ὀφθαλμοφανές, ὅπερ καὶ τοῦ στηρίζεσθαι· ἀλλὰ νῦν γε φαίνεται γράψας ἐφεξῆς ἀλλήλων τὰς δύο φωνάς, τὴν τε τῶν ἐρμασμάτων καὶ τὴν τῶν στηριγμάτων, ἐνδείκνυσθαι διάφορον ἐξ αὐτῶν τι σημαίνεισθαι. μὴ τις οὖν ἐρμάσματα μὲν ὠνόμασε τὰ κατὰ τὴν ἐπίδεσιν αὐτῶν ἕνεκα τοῦ φυλάττεσθαι τὸ πεπονθὸς ἀκίνητον, ὑποβαλλόμενά τε καὶ περιβαλλόμενα οὐ μόνον πρὸς τὰς μὲν πρώτας ὑποδεσμίδας ἔχοντα καὶ ἄλλας τινὰς χρείας. ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἐρμασμάτων, εἰθ' ἐξῆς τοὺς σπληνας ἐρμάσματα καὶ αὐτοὺς ὄντας οὐ μόνον τοῦ κατάγματος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιδέσμων, εἴτα τοὺς ἔξωθεν αὐτοῖς περιβαλλομένους ἐπιδέσμους κατὰ τοὺς νάρθηκας καὶ τὰ παρέρματα. πάντα γὰρ ταῦτα τοῦ κρατῆν ἕνεκα τὰ ἰποβεβλημένα περιτιθέμενα τὴν [112] τῶν ἐρμασμάτων ἔχει χρείαν οὐ πρὸς αὐτὰ μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ κατάγματα. ἀπόστηρίγματα δὲ δοκεῖ μοι λέγειν ὅσα χωρὶς ἐπιδέσεως ἔξωθεν ὅλῳ τῷ πεπονθότι μορίῳ παρατιθέμενα ἐκ δεξιῶν ἢ ἀριστερῶν ἢ κάτωθεν ἢ ἄνωθεν.

fulciendis quae firmare significat. In omnibus autem textibus interpretes fulcire et firmare ejusdem significationis esse docuerunt. Verum tamen hic agnoscitur mutua serie subscripta duo haec vocabula tum fulcimenta tum firmamenta indicare quiddam ex iis diversum significari. Num is igitur fulcimenta nominavit quae ad ipsorum deligationem partis affectae, imo bilis tuendae gratia et substeruntur et obvolvuntur: primo quidem fascias quae primae injiciuntur et alios quosdam usus sortiuntur; deinde splenia quae et ipsa sunt, non modo fracturae, verum etiam fasciarum fulcimenta, postea fascias quae ipsis exterius ferulis superinijciuntur et panniculos. Haec enim omnia, ut contineant quae ante involuta circumponuntur, fulcimentorum usum obtinent, non eorum dumtaxat, sed et fracturarum ratione. Verum stabilimenta mihi videtur appellare quaecunque citra deligationem affectae partis universae foris admoveantur ex sinistra aut dextra parte aut superiori vel inferiori. At nunc voco superiorem et

Ed. Chart. XII. [112.]

Ed. Baf. V. (704.)

ὀνομάζω δὲ νῦν ἄνωθεν τε καὶ κάτωθεν, ὡς κατὰ μῆκος ὅλου τοῦ σώματος. ἐν γὰρ τῇ κατὰ τὸ πάχος αὐτοῦ διατάσει τὰ μὲν ὑποστηρίγματα καίω εἰς, τὰ δὲ ἐπεμβλήματα πάντ' ἄνωθεν ὅποι' ἄτια. στηρίζεται δὲ τὸ μὲν ἄκρως ἐνίοτε περιεστώμενον κάτωθεν, ὀρθὸν ἄνωθεν. κεφαλὴ δὲ προσκεφαλαίοις. τέ τισι καὶ ὑπανχενίοις ἐρίοις τε καὶ ῥάκεσι μαλακοῖς. καὶ σωλῆνες δὲ καὶ παρατιθέμενοι τοῖς κατεαγόσι σκέλουσιν ἑκατέρωθεν στηρίγματα ἂν εἴη. τὸ δ' ἐντιθέμενον εἰς τὴν μασχάλην ἔριον στρογγύλον, ὅταν ἐκπεπτωκὸς τὸ κατ' ὤμον ἄρθρον ἐμβαλλόμενον ἐπιδῶμεν, ἐγχωρεῖ προσαγορεύειν ἐρμάσματά τε καὶ στηρίγματα. διὰ τί δὲ ἐπιδέεται καὶ αὐτὸ καθ' ὅπερ τι μέρος γίνεταί τῆς ὅλης ἐπιδέσεως. ἔρματά γε μὴν ἔξωθεν ἐπιτιθέμενά τε καὶ παρατιθέμενα θώρακι καὶ κεφαλῇ στηρίγματα μᾶλλον, οὐχ ἔρμάσματα κλητέον. ἐπενοήθη δὲ ταῦτα τοῖς ἰατροῖς διὰ τὰς ἀναγκαίας κινήσεις τῶν μορίων, ἐνίας μὲν κατὰ φύσιν οὕσας, ὡς ἀναπνοὴν ἐπὶ τῶν κατὰ θώρακα σφυγμῶν καὶ μηνίγγων, ἐνίας δὲ παρὰ φύσιν, ὡς βῆχα καὶ πταρμόν καὶ λυγμόν.

inferiorem pro ratione longitudinis corporis. In ea siquidem dimensione quae corpulentiae fit ratione substrata quidem ab inferiore parte sunt, superinjecta vero qualiacunque sunt a superiori. Interdum vero quod vehementer ab inferiori circumdatur, id rectum a superiori erigitur. Caput autem pulvinis, cervicalibus, lanis, pannis molli-
bus. Tubi etiam fractis ossibus utrimque admoti firma-
menta quaedam sunt. Pilam vero ex lana globosa sub
axillam impositam, quum humeri articulus exciderit, ac
impulsum eum deligamus, licet et fulcimentum et firma-
mentum appellare. Et ideo deligatur, ut hoc ipso eva-
dat pars deligationis universae. Quaecunque fulcimenta
profecto foris tum imposita tum admota thoraci et capiti,
firmamenta magis quam fulcimenta vocanda sunt. Haec
autem a medicis excogitata sunt propter necessarios par-
tium motus, quorum nonnulli secundum naturam sunt, ut
respiratio in thoracis meningum pulsibus. Nonnulli vero
contra naturam, ut tussis, snerbutamentum, singultus et

Ed. Chart. XII. [112.]

Ed. Bas. V. (704.)

ὅσοι δὲ ἐν τοῖς φλεγμαίνουσι μορίοις γίνονται σφυγμοὶ καὶ προσέει κατὰ τὰς κεφαλαλγίας τὰς σφοδράς ἐν ταῖς κατὰ τοὺς κροτάφους ἀρτηρίαις. καὶ παλμοὶ δὲ πολλάκις μὲν ἐφ' ὑποχονδρίων γιγνόμενοι, ἔστι δ' ὅτε δὴ καὶ κατ' ἄλλα μόρια στηριγμάτων ἐδεήθη, καὶ τὰ γε στηρίγματα ταῦτα ποιητέον, ποτὲ μὲν αὐτὰ μόνα, ὡς ἐπὶ τῶν κατὰ τοὺς κροτάφους ἀρτηριῶν, ἐν κεφαλαλγίαις σφοδραῖς ἢ τῶν κατὰ ὑποχόνδρια παλμῶν ἢ τραυμάτων αἱμορραγίαν ἀπειλούντων, ἐνίοτε δὲ ἔριον ἐπιδέσμῳ περιλαμβάνοντες ἀπλῶς, καὶ χαρὶς δὲ ἐπιδέσμων ἐνίοτε στηρίζομεν. ἔριῳ τε στηρίζομεν τὰ κατὰ θώρακά τε καὶ ἀνχένα καὶ κεφαλὴν ὑπαυχενίοις τε μαλακοῖς καὶ σακκίοις κούφοις κέγχρον θερμὴν ἔχουσιν, ὅταν ἅμα πυριαθῇναί τε καὶ στηρίζεσθαι δέονται, μασχάλῃν δὲ καὶ νῦν ἐκπεσοῦσαν καὶ ἀνατεθεῖσαν τοῖς μαλακοῖς ἐρμάσμασιν ἐνίοτε στηρίζομεν. ἐπεμβληθεῖσι δ' ἐνίοτε στηρίζομεν ἔξωθεν ἀπαλοῖς στηρίγμασι. κοινου τοίνυν ὄντος σκοποῦ τοῖς ἰδίως ὀνομαζομένοις ἐρμάσμασι καὶ στηρίγμασιν

praeterea per vehementes capitis dolores in temporum arteriis, et quae palpitationes frequentius in hypochondriis oborinuntur. Accidit etiam interdum et alias partes stabilimentis indigere, atque haec stabilimenta construenda sunt, interdum ipsa sola, ut in temporum arteriis per vehementes cephalalgias aut hypochondriorum palpitationibus aut vulneribus haemorrhagiam minantibus; interdum vero lanam fascia comprehendimus; nonnunquam etiam citra fascias simpliciter firmamus. Firmamus quidem thoracem et cervicem lana et caput mollibus pulvinis aut levibus sacculis calidum milium continentibus, ubi firmandum simul et fovendum est. Maxillam vero luxatam repositam mollibus fulcimentis exterius admotis interdum firmamus. Quum ergo fulcimenta et firmamenta praecipue nominata communem scopum sortiantur, jure libri hujus interpretes unum et idem ab utroque significari putant. Nos quoque ipsi multoties hisce nominibus citra discrimen utimur. Is autem communis, quem paulo ante memoravi, scopus.

Ed. Chart. XII. [112. 113.]

Ed. Bas. V. (704.)

εἰκότως. οἱ τ' ἐξηγησάμενοι τὸ βιβλίον ἐν ἑξ ἁμφοῖν οἰον-
ται σημαίνεσθαι καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ πολλάκις ἀδιαφόρως χροί-
μεθα τοῖς ὀνόμασιν. ὁ δὲ κοινὸς σκοπὸς ἐστίν, ὃν ὀλίγον
ἐμπροσθεν εἶπον, ὅπως ἐν ταῖς κινήσεσι μὴ σείηται τὰ μό-
ρια. διαφορὰς μέντοι τινὸς οὐσης ἰδικῆς, ἣν ἄρτι διηλθον,
ὅταν ἀκριβολογούμεθα, στηρίγματα μὲν ἐροῦμεν ὅσα τῆς
ἐπιδέσεως ἔξωθέν ἐστιν, ἐρμάσματα δὲ τὰ κατ' αὐτὴν ἐκεί-
νην καὶ οὕτως διοριζόμεθα, τὰ μὲν τοῖς ἀναγκαίως κινου-
μένοις μορίοις, ὧν ταῖς κινήσεσι παύειν οὐκ ἐστίν ἐφ' ἡμῖν,
στηρίγματα καλεῖσθαι, τὰ δὲ ἐν τοῖς ἀκινήτοις ἐρμάσματα.
σκέλος μὲν γὰρ καὶ χεῖρα κινεῖν ἐφ' ἡμῖν ἐστι, θώρακα δὲ
καὶ μήνιγγας οὐκ ἐφ' ἡμῖν. καὶ παλμὸς ἐν τινι μορίῳ γι-
γνόμενος οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐστίν, ὥσπερ οὐδὲ βῆξ ἢ πταρμὸς ἢ
λυγμὸς καὶ ὅ τι μάλιστα δυνατόν ἀντέχειν αὐτοῖς ἐπὶ χρό-
νον ἱκανόν, ὥς μὴ γίγνοιτο. βιάζεται γὰρ ὑστερον ὅταν
ἰσχυρὰς σχῇ τὰς γεννώσας αἰτίας αὐτῆς καὶ μόνοις τοῖς
[113] καρτερικωτάτοις δυνατόν ἀνδράσιν ἀντισχεῖν τε καὶ
κωλύσαι τὴν γένεσιν αὐτῶν φαίνεται. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἰπ-

est, ut partes in motibus minime concutiantur. Sed quum
proprium quoddam, quod proxime declaravi, discrimen
inter haec consistat, ubi accuratius loqui volumus, firma-
menta quidem dicemus quae extra deligationem sunt, ful-
cimenta vero quae in illa ipsa deligatione continentur.
Sicque definiemus ea quae sunt in partibus necessario mo-
ventibus, quarum motus cessare nobis non est, firmamenta
aut stabilimenta vocari; quae vero in immotis, fulcimenta.
Crus siquidem aut brachium movere nostrae est potestatis,
thoracem vero aut meninges, minime. Palpitatio etiam
aliqua in parte oborta penes nos non est, quemadmodum
neque tussis neque sternutamentum neque singultus et quod
maxime possibile est resistere ipsis sufficienti tempore. Po-
stea namque vim inferunt, quum causas sui procreatrices
vehementer sortiuntur, quibus soli robustissimi viri ob-
sistere possunt, eorumque generationem prohibere videntur.
Verum aliter scripsit Hippocrates in proposita sententia,

Ed. Chart. XII. [113.]

Ed. Bas. V. (704. 705.)

ποκράτης ἔγραψε κατὰ τὴν προκειμένην ῥῆσιν ἐπὶ μὲν τῶν σφυγμῶν εἰπὼν, ὥς μὴ ἐνσεῖται. καὶ προσέτι ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν κεφαλὴν ἁρμονιῶν διαστάσεως τῷ τῶν ἐρμασμάτων ἐφέξῃς ὀνόματι κεχρημένος, ἐπὶ δὲ βηχῶν καὶ πταρμῶν καὶ ὅλως τῶν κατὰ τὴν κεφαλὴν καὶ θώρακα κινήσεων τῷ τῶν στήριγματων. ἡ μὲν οὖν τῶν ἁρμονιῶν διάστασις ἐπὶ κεφαλῆς ἐν ταῖς καλουμέναις ῥαφαῖς γίνεται, κυρίως μὲν ἁρμονιῶν ὀνομαζομένων, καθ' ἃ ψαίει τὰ τῆς κεφαλῆς ἀλλήλων ὅστι, κατὰ μεταφορὰν δὲ ῥαφῶν· ἤρμостαι γὰρ ἀκριβῶς ἀλλήλοις τὰ κατὰ τὸ κρανίον ὅστι καὶ διὰ τοῦτο καθ' ἁρμονίαν ἢ σύνθεσις αἰτῶν εἰκότως ἂν λέγοιτο γηγονέναι, καθ' ὁμοιότητα δὲ τὴν πρὸς τὰ ῥαπτόμενα ῥάκη. ῥᾶον αὐτὰ τοίνυν ἐνίοτε δίστανται, καὶ ποτε καὶ (705) ὀδύνην ἐπιφέρουσιν, ὅταν φλεγμαίνωσιν οἱ συνάπτοντες αὐτὸν τὸν περικράνιον ὑμένα τῇ σκληρᾷ μῆνιγγι καὶ φλέβιά τινα μικρὰ συνέξερχόμενα κατὰ τὰς ῥαφὰς φλεγμαίνει πολλάκις, ἐφ' ὧν διάθεις ἢ κίνησις τῆς σκληρᾷς μηνιγγος ἐπιπιπτούσης τοῖς φλεγμαίνουσιν ὀδύνην ἐργάζεται. παραπλησίως δὲ

quum de pulsibus locutus est, ut ne concutiant. Atque praeterea in commissurarum quidem capitis diductione hoc fulcimentorum vocabulo deinceps usus est. In tussibus vero et sternutamentis, ac denique in capitis et thoracis motibus, firmamentorum nomine. Itaque commissurarum diductio in capitis fit suturis vocatis, quum proprie quidem capitis commissurae mutuo contactu se tangentes harmoniae nominentur, per metaphoram vero suturae. Ossa namque cranii ad unguem inter se compacta sunt, ob idque ipsorum compositio per harmoniam compages jure dicetur et ab eorum, quae suuntur, similitudine suturae. Hae autem facilius interdum diducuntur, nonnunquam etiam dolorem inferunt, quam quae ipsum pericranium membranae durae meningi connectunt, inflammantur. Saepius etiam venulae quaedam exiles, quae per suturas transeunt, inflammationem patiuntur; hinc affectus, durae meningis super inflammatas partes concidentis motus dolorem affert.

Ed. Chart. XII. [113.]

Ed. Bas. V. (705.)

καὶ κατὰ τινὰς φλεγμονὰς ἢ κινήσεις τῶν ἀρτηριῶν ἀλγη-
δόνας ἀποτελεῖ. καὶ δεῖται τὰ τοιαῦτα παθήματα συμμε-
τρίας ἀκριβοῦς τῶν στηριγμάτων, ὅπως μῆτε χαλαρὰ τοῖς
πεπονθόσι μέρεσι προσπίπτοντα κινουμένων διασειῇται ῥα-
δίως αὐτὰ καὶ διὰ τοῦτο πόνον ἐπάγει. μῆτε αὖ πάλιν
αὐτὰ τὰ στηρίγματα περαιτέρω τοῦ προσήκοντος ἐρηρεισμένα
θλίβην ἐργαζόμενα παροξύνει τὰς ὀδίνους. ἢ δ' αὖτῃ συμ-
μετρία τῆς τῶν ἐπιδέσμων περιβολῆς εἴρηται πρόσθεν αὐτῷ
καὶ κατ' ἄλλα τινὰ πάθη προσηκόντως γίνεσθαι τῆς κα-
ταγματικῆς ἡλικίας καὶ ἐπιδέσεως χρήζοντα. καὶ διὰ τοῦτο
ἔφη νῦν, τοῦτων δὲ αἱ αὐταὶ συμμετρίαι· τούτων δὲ λέγων
τῶν νῦν εἰρημένων, αὐτὰς δὲ τοῖς προειρημένοις συμμετρίας
εἶναι φάσκων, εἶτα καὶ τῶν συμμετρῶν αὐτῶν ἀναμιμνή-
σκων ἐν οἷς φησιν· ἢ μὲν γὰρ τὰ σῖνη μάλιστα πιῖξει,
τουτέστιν ἐνθα εἰσὶ. τὸ γὰρ ἢ νῦν αὐτ' ἐπιρῶματος το-
πικοῦ, δὴ καὶ δασύνειν αὐτὸ καὶ περισπᾶν χρή. καὶ τοῦτο
δὲ τούτῳ τῷ πάθει συμφέρον ἐπιτιθέναι κελεύων τὸ ἀρμό-

Consimiliter quoque quibusdam in inflammationibus arte-
riarum motus dolorem efficit. Atque hujusmodi affectus
accuratam firmamentorum commodationem possulant, ut
neque ita laxa partibus, quae moventur, affectis procum-
bentia ipsa facile concutiantur, proindeque dolorem in-
ducant; neque rursus eadem firmamenta ulterius quam
deceat firmata comprimant et dolores exacerbent. Ipsa
autem circumjectionis fasciarum commodatio ab ipso supe-
rius enunciata est; et in aliis quibusdam affectibus fracturae
aetatem et deligationem desiderantibus decenter fieri. Quam-
obrem hic dixit: *horum autem eadem deligationis com-
modationes, horum autem prolatione*, quae nunc pronun-
ciata sunt, intelligit; easdem vero atque in praedictis com-
modationes esse profitetur. Deinceps etiam ipsarum com-
modationum memoriam refert hisce prolatis: *qua namque
parte laesiones maxime sunt*, comprimendum est; hoc est ubi
insidet affectus. Nam vox ἢ, *ubi* vel *qua*, pro adverbio loci
nunc usurpatur. Quamobrem et aspero spiritu et circum-
flexo acentu proferenda est. Itaque quod affectus fulciendo

Ed. Chart. XII. [113. 114.]

Ed. Bas. V. (705.)

ζον ἢ στηρίζον δηλονότι τῇ περιβολῇ τοῦ ἐπιδέσμου ποιέ-
σθαι φησι χρῆναι μὴ μᾶλλον πιέζοντος ἢ ὥστε τοὺς σφυ-
γμοὺς μὴ ἐνσεῖσθαι, ὅπερ ἐστὶν ὑπὸ στένοχωρίας κωλύεσθαι
τὴν κίνησιν τῶν σφυζόντων, ὀδυνηρὸν γὰρ τοῦτο. πρὸς αὐ-
τῷ δὲ καὶ ἄλλον ὅρον ἔθειο κατὰ τὰς διαστάσεις τῶν ῥα-
φῶν ἰδίως ὑπάρχοντα, καθ' ὧν φησι, τὰς τε διαστάσεις
τῶν ἀρμονιῶν συμπαύειν τὰ ἔσχατα ἀλλήλων, ἔσχατα λέ-
γων καθ' ἃ μηκέτι μᾶλλον ἐγχωρεῖ συμπαύειν. δηλοῦται
δ' ἐκ τούτου ἡ σφοδρὰ καὶ ἄμετρος θλίψις· ὥσπερ γὰρ οὐ
χρὴ κεχαλάσθαι τὴν ἀρμονίαν τῶν ὀστέων, οὕτως οὐδὲ εἰς
ἄκρον ἐσφίγγχθαι· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο παρὰ φύσιν. οὗτοι μὲν
οὖν εἰσι τῆς ἰσχυρᾶς πίεσεως οἱ ὅροι. τῆς δ' ἀμυδροῦς
ἐφεξῆς ὅροι μῆτε ἀμφὶ τοῖς πταρμοῖς τε καὶ βηξίν, ὡς εἰ
καὶ οὕτως εἶπε, μῆτε ἐν τοῖς πταρμοῖσι καὶ [114] ταῖς
βηξί σε σεῖσθαι καὶ κλονεῖσθαι συμπεπονθότα μόρια, μη-
δενὸς αὐτὰ συνέχοντος, ἐν ᾧ σφοδραὶ κινήσεις τὰ χαλαρὰ
καὶ ἀστήρικτα μόρια διασεῖνουςαι βιαιότερον ἢ ὡς τοῖς πεπον-

aut firmando confert, admoveere jubet, fasciaè nimirum
circumvolutionem faciendam esse pronunciat, quae non
magis premat, quam ut pulsus partes non concutiant,
quod est prae angustia arteriarum pulsantium motum pro-
hibere: hoc enim est doloris causa. Alium praeterea po-
suit terminum, proprie ad suturarum diductiones perti-
nentem, de quibus ita loquitur: *aut juncturarum distan-*
tiae ad extrema se mutuo contingant; extrema vocans,
quibus amplius commissurae se tangere nequeunt. Intel-
ligitur autem ex hoc vehemens et immoderata compressio.
Quemadmodum enim ossium commissuram diduci non opor-
tet, ita neque summe comprimi. Etenim hoc quoque
praeter naturam est. Hi ergo sunt vehementis pressus ter-
mini; imbecillis autem sequuntur fines: *neque circa ster-*
nutamenta et tusses, ac si dixerit, neque in sternutamen-
tis et tussibus affectae simul partes concutiantur, agiten-
turque, quod nihil eas contineat, in quo vehementes
motus laxas nec stabilitas partes vehementius quam ut

Ed. Chart. XII. [114.]

Ed. Bas. V. (705.)

Θόσι πρέπει μήτε παροξύνουσι τοὺς πόρους αὐτῶν. ἢ τοίνυν
 συμμετρία τῶν στηριγμάτων ἐστίν, ἣν ἐπὶ τέλει τῆς ῥήσεως
 ἔγραψεν, εἰπὼν ὡς μήτε διαναγκάζεται μήτε ἐνσείηται, τουτ-
 ἐστίν, ἵνα μήτε βιαίως θλίβηται τὰ πεπονθότα μήτε ἐν ταῖς
 κινήσεσι σείηται, τουτέστιν ἵνα μήτε βιαίως μήτε χαλαρῶς
 ἐπιδεδεμένα ᾗ.

affectis partibus congruat, earum dolores exacerbent.
 Caeterum commodratio firmamentorum ea est, quam in
 textus fine scripsit hisce verbis: ut neque cogantur neque
 concutiantur, hoc est ut neque violenter premantur neque
 in motibus concutiantur, hoc est ut neque arctius neque
 laxius fasciatae sint.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΜΥΩΝ ΑΝΑ- ΤΟΜΗΣ.

Μυῶν ἀνατομὴν ἀμέμπτως μὲν οὐδεὶς ἔγραψεν, ἀκριβέστε-
ρον δὲ μᾶλλον μὲν Μαρκῖνος τῶν ἄλλων. ἀλλ' ἐπειδὴ μήτε
δι' ἐνὸς βιβλίον μήθ' ἐξῆς ὑπὲρ ἀπάντων διηλθεν, εὐδοκί-
μησεν εἰκότως ἡ τοῦ Πέλοπος καὶ τοῦ Λύκου καὶ Αἰλιανοῦ
τῶν μυῶν ἀνατομή. ὁ μὲν οὖν Πέλοψ ἐν τῇ τρίτῃ τῶν
Ἱπποκρατείων εἰσαγωγικῶν ἅμα τοῖς ἄλλοις ἅπασι μέρεσι
καὶ τοὺς μῦς ἀνέτεμεν, ὁ δὲ Λύκος ἐν μέγιστον βιβλίον
ἔγραψε περὶ αὐτῶν, ὁ δὲ Αἰλιανὸς κατὰ τὴν βίβλον ἦν ὥσπερ

GALENUS DE MUSCULORUM DIS- SECTIONE AD TIRONES.

Musculorum dissectionem sine reprehensione conscripsit
nemo, multo tamen aliis accuratius Marinus. Verum cum
nec uno tantum libro nec ordinatim de omnibus ipse ex-
posuerit, Pelopis et Lyci et Aeliani musculorum dissectione
in pretio habita est. Pelops igitur in tertio Hippocrati-
carum institutionum libro una cum omnibus aliis corpo-
ris partibus musculos quoque dissecut. Lycus maximum
de iisdem librum composuit. Aelianus in eo libro, quem

ἐπιτομὴν ἐποίησατο τῶν τοῦ πατρὸς ἀνατομικῶν συγγραμμάτων, ἅμα τοῖς ἄλλοις ἅπασι μορίοις καὶ αὐτὸς ἔγραψε τὴν τῶν μυῶν ἀνατομὴν. ἐμηκύνθη δὲ τὸ τοῦ Λύκου βιβλίον, ὅτι τε μακρότερον ἐρμηνεύει πάντα καὶ ὅτι λογικὰς ζητήσεις ἀνέμιξε τοῖς ἐξ ἀνατομῆς φαινομένοις· ἔτι τε πρὸς τοῦτοις ὅτι περὶ παθῶν ἐποίησατο λόγους πολλοὺς, ὧν ἓνια κατ' οὐδὲν ὠκείωται ταῖς τῶν μυῶν ἀνατομαῖς. Αἰλιανὸς δὲ καὶ Πέλοψ μόνα τὰ φαινόμενα διηλθον, ἅπερ οὐχ ἤκιστα καὶ γὰρ νῦν ἔγνωκα πρᾶξαι. περὶ μὲν γὰρ τῆς κινήσεως τῶν μυῶν ἐτέρωθι διὰ δυοῖν ὑπομνημάτων εἴρηται μοι, περὶ δὲ τῆς χρείας ἅμα τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐν τῇ μεγάλῃ πραγματείᾳ τῇ περὶ χρείας μορίων, καὶ μέντοι καὶ ὥς ἂν τις κάλλιστα γυμνάσειεν οὐ τοὺς μῦς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα πάντα τοῦ ζώου μόρια, διὰ τῶν ἀνατομικῶς ἐγχειρήσεων λέγεται. ὅθεν οὐδὲν προηρούμεν ἰδίᾳ τι γράψαι περὶ μυῶν ἀνατομῆς· ἀλλ' ἐπειδὴν εἰς ἓν ἀθροίσω πάντα τὰ κατὰ τὰς ἀνατομὰς ἰφ' ἡμῶν εἰρημένα, τηνικαῦτα καὶ τὰ παραλελειμ-

veluti compendium voluminum anatomicorum, a patre conscriptorum, fecit, simul cum aliis cunctis particulis, musculorum quoque et ipse scripsit dissectionem. Longior autem evasit Lyci liber, quod et prolixius omnia interpretetur, quodque logicas quaestiones iis, quae ex dissectione apparent, commiscuerit, ac praeterea quod de affectibus multos sermones habuerit, quorum quaedam nulla in re musculorum dissectionibus accommodantur. Aelianus sane et Pelops sola ea, quae apparent, persecuti fuere, quod et ego nihilo secius nunc facere decrevi. Nam de musculorum motu alibi duobus commentariis tractatum a me fuit. De utilitate vero simul cum reliquis omnibus in magna illa narratum est tractatione, quae de partium usu inscripta est. Ac praeterea quoniam quis modo optime non in musculis tantum, sed in aliis etiam animalis partibus dissecandis se exerceat, in anatomicis exercitationibus traditur. Quare nihil quidquam privatim scribere statueram de musculorum dissectione, sed ubi quaecunque omnia per dissectionem a nobis inventa sunt, in unum volumen con-

μένα τοῖς ἔμπροσθεν ἰατροῖς, εἰ μὴ καλῶς εἰρημένα περὶ
 μυῶν ἐγνώκειν δηλῶσαι. τῶν δ' ἐταίρων¹ ἔνιοι γυμνάζε-
 σθαι βουλόμενοι καθ' ἑαυτοὺς ὑπομνήσεις τινὰς ἔχειν ἡξίω-
 σαν ὧν ἐθεάσαντο δεικνυμένων παρ' ἐμοῦ, καὶ τοῦτο ἡνάγ-
 κασάν με γράψαι τὸ βιβλίον. ὧν τὰ μὲν φαινόμενα πάντα
 κατὰ τὴν ἀνατομὴν τῶν μυῶν ἐκδιδάσκω· ὑπὲρ δὲ τῆς ἐνερ-
 γείας ἀπόδειξιν μὲν οὐδεμίαν ἔχω, ἀναμιμνήσκω δὲ τὰ κε-
 φάλαια τῶν ἐν ἐτέροις ἀποδεδειγμένων. ἐπιμνησθῆναι δὲ
 με καὶ τῶν εἴ τι παρέλιπεν ἢ οὐκ ἀκριβῶς εἶπεν ὁ Λύκος
 ἡξίωσαν. ἐπειδὴ σαφέστατά τε καὶ κάλλιστα πάντων οὗτος
 ἀνατετυμχέναι μῦς πεπίστευται· ἃ μὲν οὖν ἐπαγγέλλεται τὸ
 γράμμα, ταῦτά εἰσιν. ἤδη δὲ ἐπὶ τῶν διεξόδων αὐτῶν βα-
 διοῦμεν. ὅστις ἐθέλει γυμνάζεσθαι περὶ τὴν τῶν μυῶν ἀνα-
 τομὴν ἐν ὕδατι πνίξας πύθηκον ἐκδειράτω πρότερον αὐτὸν,
 ὡς ἐν ταῖς ἀνατομικαῖς ἐγχειρήσεσι λέγεται· πολλοὶ γὰρ ἐν
 τούτοις διαμαρτάνουσι τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ἐπιτρέποντες τὸ ἔρ-

1. In cod. ἐτέρων.

gererem: tunc quoque quae a superioribus medicis in
 musculis disseccandis pratermissa vel non recte inventa fuere,
 manifestare decreveram. Cum tamen nonnulli amici per
 se ipsos sese vellent exercere, commentarios non a re
 quosdam habere eorum, quae me indicante inspexere,
 voluerunt, meque ut hunc librum exponerem impulerunt.
 In quo quaecunque in musculorum apparent dissectione
 doceo. Nullam autem de actione demonstrationem adhi-
 beo, sed capita dumtaxat eorum, quae in alijs libris de-
 monstrata sunt, in memoriam revoco. Si quae vero Ly-
 cus praetermiserit vel negligenter scripserit, eorum me
 aliquam mentionem facere voluerunt, quandoquidem hic
 clarissime omnium atque optime musculos disseccasse cre-
 ditur. Haec igitur sunt, quae hic liber pollicetur. Sed
 jam ad eorum narrationem veniamus. Qui se in muscu-
 lorum dissectione exercere cupit, suffocata in aqua limia,
 primum ipsam excoriet, quemadmodum in anatomicis ad-
 ministracionibus dicimus. Nam in hoc multi errarunt,

γον. οὔτοι δὲ καὶ ἄλλα μὲν διασπῶσι πολλὰ καὶ συγχέουσιν, ὥσπερ οὐχ ἥκιστα καὶ τὸν ὑπὸ τῷ δέρματι τοῦ τραχήλου¹ λεπτὸν καὶ πλατὺν μῦν, ὃν εἴ τις οὐκ ἐθέλει μὴν ὀνομάζειν, ἀλλὰ μυώδη γε φύσιν ἢ οὐσίαν ἢ ὅπως ἂν τις βούλοιτο καλεῖν, οὕτω προσαγορεύειω. ἄρχεται δὲ ὁ μῦς οὗτος ἔμπροσθεν μὲν ἐκ τῶν κατὰ τὰ χεῖλη καὶ τὰς γνάθους χωρίων, ὀπίσθεν δὲ ἐκ τῶν κατὰ ῥάχιν ὑποτεταμένος ἐν κύκλῳ παντὶ τῷ περὶ τὸν τράχηλον δέρματι λεπτὸς καὶ ὑμενώδης ὑπάρχων, ὥστε καὶ διὰ τοῦτο λανθάνειν. καὶ ὑμὴν μᾶλλον ἢ μῦς εἶναι δοκεῖ, μέχρι περ ἂν ὁμοῦ τῷ δέρματι βλέπεται, χωρισθεὶς δὲ ἀπ' αὐτοῦ κατάδηλος γίνεται. ἄρθρον δὲ οὐδὲν ὑπὸ τούτου κατακεῖται τοῦ μυός· ὅτι μηδὲν ἐκπέφυκεν εἰς ἄρθρον, ἀλλὰ τὰς γνάθους καὶ τὸ δέρμα κινεῖ μόνον ὃ συμπέφυκεν. ἔστι δὲ καὶ πρὸ τῆς ἀνατομῆς ἢ κίνησις αὐτοῦ σαφὴς ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν. ἐπειδὴν ἀπάγειν ἀλλήλων εἰς τὰ πλάγια τὰς γνάθους βουληθῶμεν, ἄνευ τοῦ κινῆσαι τὴν κάτω γένυν καὶ διοῖσαι τὸ στόμα.

1. In margine cod. additum est: περὶ τραχήλου (119. b. μέχρι 122).

cuilibet hoc opus imponentes. Hi autem et alia dilaniant multa et confundunt, veluti maxime et tenuem latumque musculum, qui sub cute colli situs est, quem si quis nolit musculum appellare, sed musculo similem naturam sive substantiam sive quomodocunque velit vocare, id faciat licet. Incipit hic musculus in priore quidem parte ex labiorum et maxillarum, in posteriori vero ex spinæ regionibus, toti cuti, quæ circa collum est, in orbem subtensus, tenuis membranofusque existens, ita ut propterea lateat, ac membrana potius quam musculus esse videatur, quo usque una cum cute conspiciatur: nam si ab hac separatur, manifestus evadit. Nullus vero ab hoc musculo detinetur articulus, quandoquidem nec in articulum etiam inseritur, verum maxillas ac cutim, quibuscum coaluit, solas movet. Ejus autem motus etiam ante dissectionem in nobis ipsis evidens est ac clarus, cum maxillas a se ipsis mutuo ad latera citra inferioris maxillæ motionem

καὶ τοῖς σπασθῆναι δὲ μέλλουσιν οὗτος ὁ μῦς πρῶτος ἐν-
τείνεται· καὶ οἱ κυνικοὶ καλούμενοι σπασμοὶ τούτου μάλιστα
πάθος εἰσὶν. ὀνομαζέσθω δὲ ὑφ' ἡμῶν ἔνεκεν σαφοῦς δι-
δασκαλίας μυῶδες πλάτυσμα. περιβέβληται μὲν οὖν παντὶ
τῷ τραχήλῳ, καταφέρεται δὲ πρόσω μὲν ἄχρι τῶν κλειδῶν,
ἐκατέρωθεν δὲ κατὰ τὰς ὠμοπλάτων ῥάχεις ἄχρι τῆς ἀρχῆς
τοῦ μεταφρένου, τὸ δὲ μεταξὺ ταύτης τε τῆς καταφρίσεως
καὶ τῆς κεφαλῆς ὑμενώδες ὑπάρχον ὄρθιον διὰ μέσης τέ-
ταται τῆς κατὰ τὸν τράχηλον ἀκάνθης. τούτῳ μὲν οὖν τὸ
σῶμα τοῖς ἀνατομικοῖς ἡγνύεται, κακῶς ἐκδερομένου τοῦ
ζώου. ἔμοι δ' ἂν εἴη καιρὸς ὑπὲρ τῶν κατὰ τὸ πρόσωπον
ἤδη μετέρχεσθαι μυῶν.

Περὶ τῶν κατὰ τὸ πρόσωπον μυῶν.

Οἱ μὲν δὲ τῶν χειλῶν μῦες, οἵπερ δὴ καὶ ἀκριβῶς
ἀναμίσγνυνται τῷ τούτων δέρματι, τέσσαρες εἰσὶ τὸν ἀριθμὸν,
ἐκ μὲν τῶν ἄνωθεν μερῶν εἰς ἐκατέρωθεν ἀπὸ τῶν μῆλων

orisque motionem adducere volumus. Et in iis, quibus
spasmodum insultus instat, hic musculus primus omnium
intenditur. Et qui cynici vocantur spasmī, hujus praeci-
pue musculi affectio sunt. A nobis autem clarae instru-
ctionis causa *myodes platysma* (musculiformis extensio
in latum) appelletur. Itaque toti collo circumjectus est:
descendit autem in anteriore parte usque ad claviculas.
Ab utraque vero parte juxta scapularum spinas usque ad
initium dorsi (metaphreni). Quod inter hanc insertionem
et originem interjacet, membranosum existens rectum, per
mediam, quae in collo est, spinam extenditur. Hoc igitur
corpus anatomici, cum animal male excoriarent, ig-
norarunt. Sed jam tempus est ut ad faciei musculos
accedam.

De faciei musculis.

Labiorum musculi, qui et exacte labiorum cuti per-
miscentur, quatuor numero sunt, duo ex superioribus
partibus, utrimque nimirum unus a malis obliqui disce-

καταφερόμενοι λοξοί, ἐκ δὲ τῶν κάτωθεν ἀπὸ τῆς γένυος ἄκρας, ἵνα πῆρ ἔσται τὸ καλούμενον γένειον εἰς. ἀνταῦθα καθ' ἕτερον μέρος ὁ μὲν ἐκ τῶν δεξιῶν, ὁ δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν. εἰ μὲν δὴ ἀμφοτέροι ταθεῖεν οἱ ἄνω, ἀνασπᾶται τὸ ἄνω χεῖλος, εἰ δὲ ὁ ἕτερος μόνος, παρασπᾶται τὸ χεῖλος πρὸς ἐκείνον. οὕτω δὲ καὶ τῶν κάτωθεν ἀμφοῖν μὲν ταθέντων κατὰσπᾶται τὸ χεῖλος τὸ κάτω, θατέρου δὲ μόνον παρασπᾶται. περὶ δὲ τῆς εἰς τὰ πρόσω κινήσεως τῶν χειλῶν, ὑπὲρ ἧς οὐδὲ ἐπιμνήσθησαν ὅλως οἱ ἀνατομικοί, δι' ἕτερον λεχθήσεται γράμματος, ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀπασῶν κινήσεων ἀπόρων διέξειμι.

Περὶ τῶν κατὰ τὰ πτερύγια τῆς ῥινὸς μυῶν.

Δύο δὲ ἄλλοι μύες μικροὶ παντάπασιν ἄρχεται μὲν καὶ αὐτοὶ μετὰ τὰ μῆλα, καταφύονται δὲ εἰς τὸ καθ' ἑαυτὸν ἑκάτερος τῆς ῥινὸς πτερύγιον ἀνοιγνύντες αὐτήν. συσιέλλεται δὲ ὑπ' οὐδενὸς μυὸς ἢ ῥίς, ἀλλ' ὅταν οἱ προειρημένοι

1. In margine: κατὰ.

dentes et duo ex inferioribus ab extrema maxilla, ubi est mentum; utraque etiam nimirum parte unus, alter a dextra, alter a sinistra. Sane si ambo superiores tensi fuerint, superius labium sursum trahitur; sin alter solus, ad eum attrahitur labium. Ita quoque de inferioribus dicendum. Nam si ambo extensi fuerint, deorsum trahitur labium; sin alter dumtaxat, versus illum attrahitur. De labiorum vero versus anteriora motu, de quo nullam omnino mentionem fecerunt anatomici, in alio dicetur libro, in quo etiam de omnibus aliis obscuris dubiisve motibus tractabo.

De musculis qui ad nasi alas sunt.

Duo sunt alii usquequaque exigui musculi, qui a malis incipientes utrimque unus, in sibi respondentem nasi alam inferuntur, ipsam aperientes. A nullo autem musculo nasus contrahitur, sed cum praedicti musculi ab

μύες ἐνεργοῦντες παύσονται, τὴν μέσῃν τηνικαῦτα κατὰσ-
σιν λαμβάνει. ἐπέκεινα δὲ αὐτῆς ὑπ' οὐδενὸς ἀπάγεται
μυὸς, ἀλλ' ἐν ταῖς σφοδροτέραις εἰσπνοαῖς, τῇ ῥύμῃ τοῦ
πνεύματος ἔπεται τὰ πτερύγια. κάτω μέντοι κατασπᾶται
τοῖς χεῖλεσιν ἀκολουθοῦσα κατὰ προάρτησιν.

Περὶ τῆς ὑπὸ τῷ δέρματι τοῦ μετώπου μυώδους φύσεως.

Καὶ μὲν δὴ καὶ τῷ τοῦ μετώπου δέρματι μυώδης φύ-
σις ὑποτέταται λεπτῇ συμφυῆς¹ αὐτῷ καὶ τοῦτο σύμπαν
τὸ περὶ τὸ μέτωπον δέρμα κινεῖται, καὶ ἀκίνητος ἢ γένυς
φυλάττεται.

Περὶ τῶν κατὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς μυῶν.

Οἱ μὲν περὶ τὴν βάσιν μύες², εἴτε ἓνα τις αὐτὸν φή-
σειεν εἶναι ἤτοι διπλοῦν ἢ τριπλοῦν εἴτε δύο ἢ καὶ τρεῖς
συμφυεῖς, εἰς τὸ στηρίζειν τὸν ὀφθαλμόν εἰσι χρήσιμοι.
ἐπειδὴν μάλιστα κατ' εὐθὺ βλέπειν ἀκριβῶς τι μικρὸν σῶμα

1. In margine: γρ. τὸ περὶ τὸ πρόσωπον. 2. In margine:
ὁ μὲν περὶ τῇ βάσει μῦς.

actione cessant, mediam tunc ipse acquirit constitutionem.
Nullus vero est musculus, qui nasum a praedicta apertione
ad maiorem abducatur, sed in vehementioribus inspirationi-
bus alae spiritus impetum insequuntur. Deorsum porro
trahitur nasus, labiis propter appensionem cedens.

De musculo frontis natura, quae sub cute est.

Et sane frontis cuti musculo frontis quaedam natura tenuis
subtenditur, ipsique cuti coalita est, ideoque tota, quae in
fronte est, cutis etiam maxilla quiescente movetur.

De oculorum musculis.

Musculi, qui circa oculi basim siti sunt, sive quis
unum esse dicat sive duplicem sive etiam duos vel tres
coalitos, ad firmandum certe oculum conferunt, cum prae-
sertim pusillum aliquod corpus recte obtutu accurate no-

δεηθῶμεν. οἱ δὲ ἄλλοι πάντες οἱ κινεῦντες αὐτὸν ἕξ τὸν ἀριθμὸν ὑπάρχουσιν. εὐθειῶν μὲν κινήσεων οἱ τέσσαρες ἐξηγούμενοι, δύο δὲ οἱ λοιποὶ περιστρέφοντες ὅλον τὸν ὀφθαλμόν. ἄλλ' οὗτοι μὲν ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν μέγαν κανθὸν ὀρμώμενοι χωρίων ἐπὶ τὸν μικρὸν ἀφικνουῦνται. τῶν δὲ ἄλλων τῶν τεσσάρων¹ μυῶν ὁ μὲν ἀνατείνειν αὐτὸν, ὁ δὲ καθελκεῖν, ὁ δὲ τῇ ῥινὶ προσάγειν, ὁ δὲ ἐκτὸς ἐπισπᾶσθαι· πέφυκεν ὡς ἐπὶ τὸν μικρὸν κανθόν. ὅσοι δὲ ὥσπερ καὶ Λύκος οὐχ ἕξ, ἀλλὰ πέντε νομίζουσιν εἶναι τοὺς μυς, τοὺς δὲ ἀμαρτάνουσιν οὐ περὶ τὸν ἀριθμὸν αἰτῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἐνεργειῶν γνῶσιν.

Περὶ τῶν κάτω γένυν κινουμένων μυῶν.

Τέσσαρες συζυγίαι μυῶν τὴν κάτω γένυν κινεῦσιν· ἀνατείνοντες μὲν οἳ τε κροταφῖται καλούμενοι καὶ οἱ ἔνδον τοῦ στόματος. εἰς δὲ τὰ πλάγια παράγοντες οἱ κατὰ τὰς γνάθους, οὓς μασσητηῆρας ὀνομάζουσιν ἀπὸ τῆς χρείας τοῦνομα

1. Manus secunda τῶν τεσσάρων.

bis sit inspicendum. Alii autem omnes oculum moventes sex numero sunt, quorum quatuor rectis motibus praesunt, reliqui duo oculum circumvertunt. Sed hi a magni anguli regionibus prodeuntes in parvum pertingunt. Ex aliis quatuor unus oculum sursum, alter deorsum, tertius ad nasum, quartus extrorsum trahere solet velut ad parvum angulum. Quicunque vero non sex, sed quinque affirmant esse hos musculos (id quod etiam Lycus opinabatur) ii non in numero solum eorum, sed in actionibus quoque cognoscendis errant.

De musculis maxillam inferiorem moventibus.

Quatuor musculorum paria maxillam inferiorem movent, ac sursum quidem trahunt, qui temporales vocantur et qui intra os siti sunt. Ad latera vero adducunt, qui in buccis sunt locati, quos masseteras s. manforios,

θίμενοι, κατασπῶντες δὲ οἱ λοιποὶ δύο. ἀλλ' οὗτοι μὲν στενοὶ τὲ εἰσι καὶ προμήκεις· ἀρχόμενοι μὲν ὀπισθὲν τε καὶ κάτωθεν τῶν ὀστέων, διὰ δὲ τοῦ τραχήλου πρόσω φερόμενοι, ἄπειτα εἰς ταυτὸν¹ ἀλλήλοις ἰόντες, ἵνα δὴ καταφύωνται τῇ γέννι διανοίγοντες αὐτήν, ἐπειδὰν ταθῶσιν. οὗτοι μόνον συμπάντων μυῶν σαρκώδη μὲν ἔχουσιν ἄμφω τὰ πέρατα, τὸν μέσον δὲ ἀκριβῆ τένοντα. τῶν δὲ ἄλλων τριῶν συζυγιῶν εὐρώστων τε ἅμα καὶ μεγάλων οὐσῶν οἱ μὲν κροταφῖται καθήκουσιν, εἰς τε τὰς κορώνας ἄκρας τῆς γένυος εἰς ἐκατέρωθεν, εἰς τε τὴν γένυν αὐτὴν περὶ² τὴν ἔκφυσιν τῆς κορώνης ἰσχυραῖς ἀπονευρώσεσιν ἐμφυόμενοι δι' ὧν τὴν τε γένυν ἀνασπῶσι καὶ κλείουσι τὸ στόμα· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τούτους τοὺς μῦς ἐνίοτε μασσητήρας ὀνομάζουσιν οὐχ οἱ νεώτεροι μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ παλαιοὶ τῶν ἱατρῶν, ὥσπερ καὶ Ἱπποκράτης. ἵνα δὲ πρῶτον³ ἀποβλαστάνουσιν οἱ αὐτῶν εἰρημένοι τένοντες ἐγκάρσιον ὁστοῦν.

1. In margine ἐπ' αὐτὸν. 2. In margine παρὰ. 3. In codice πρῶστον.

nomine ab utilitate imposito, appellant. Deorsum trahunt reliqui duo, sed hi angusti prolixique sunt, qui post infraque aures incipientes et per collum in anteriora procedentes, atque deinde in idem mutuo, ut maxillae inferantur, coeuntes, ipsam cum tenduntur aperiunt. Hi soli inter omnes musculos ambas quidem extremitates carnosas habent, mediam vero exquisitum tendinem. Ex reliquis tribus paribus, quae robusta simul et magna sunt, temporales ab utroque latere unus, ad extremas maxillae coronoidem validis aponeurosis inferuntur, per quas tum maxillam sursum trahunt tum os claudunt. Quapropter et hos musculos interdum masseteras appellant non recentiores tantum, sed et antiquiores medici, quemadmodum etiam Hippocrates. Prope vero eam partem, qua praedictorum musculorum tendines expullulant, transversum os

ἔξωθεν ἐπιβέβληται τε καὶ περιβέβληται ζύγωμα προσαγορευόμενον.

Περὶ τῆς τρίτης συζυγίας τῆς κλειούσης.

Οἱ δ' ἐντὸς τοῦ στόματος μύες ἐπιβεβήκασι μὲν τοῖς πλατέσι καὶ κοίλοις τῆς κάτω γένυος, ἀνατείνονται δὲ ἐπὶ τὴν ὑπερώαν ἐμφυόμενοι τοῖς ἐνταῦθα κοίλοις ὅστοις ἃ περιλαμβάνουσιν αἱ πτερυγώδεις ἐκφύσεις. ἔστι δὲ αὐτοῖς ἐνταῦθα καὶ τένων τις εἴρωσις, ὅλον δὲ τὸ πλάγιον μέρος τῶνδε τῶν μυῶν συμπέφυκε τοῖς κροταφαίταις. καὶ μέντοι καὶ τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ἔχουσιν αὐτοῖς ἀνασπῶντες ἐκ τῶν ἔνδον μερῶν τὴν κάτω γένυν. ἔνιοι μὲν αὐτοὺς μέρος τι τῶν κροταφιδῶν εἶναι νομίζουσιν, ὥσπερ Μαρῖνος, ἔνιοι δὲ ἀποχορίζουσιν ἰδίως, καθάπερ Αἴλιανός καὶ Πέλοψ. ὁ Λύκος δὲ ὅλως ἀγνοήσας αὐτοὺς ἐπιτιμᾷ τοῖς τέτταρας εἶναι λέγουσι τοῖς κροταφαίταις.

extrinsecus impositum circumpositumque est, quod *jugum* (os zygomaticum) appellatur.

De tertia syzygia claudente.

Qui vero intra os sunt musculi, latis cavisque maxillae inferioris partibus incumbunt: ad palatum vero adscendunt, cavis quae inibi sunt ossibus, quae a processibus, quos ad alarum similitudinem circumdantur, inserti. His musculis validus quidam tendo hoc in loco inest. Tota vero horum musculorum transversa pars cum musculis temporalibus coalescit. Et sane eandem, quam temporales, actionem obeunt, inferiorem nempe maxillam in inferiore parte sursum trahentes. Quidam eos partem quandam temporalium esse existimant, ut Marinus, nonnulli autem peculiari modo eos separant, uti Aelianus et Pelops. Lycus autem cum hos prorsus ignorasset, illos reprehendit, qui quatuor esse temporales musculos dicunt.

Περὶ τῶν μασσητήρων τῶν τριγώνων.

Οἱ λοιποὶ δὲ δύο μύες ἔξωθεν μὲν ἐπιβέβληνται τῷ μῆ-
κει τῆς κάτω γένυος, παραφερόμενοι δὲ καὶ καταφερόμενοι
ταῖς δύο κεφαλαῖς αὐτῶν. πρὸς τε τὸ μῆλον ἀνατείνονται
καὶ τὸ ζύγωμα, δύο κατ' ἀλήθειαν ἐκατέρωθεν ὄντες καὶ
οὐχ εἰς· ἀλλήλων γὰρ διαδέχονται τὴν ἐν ταῖς μασήσεσιν
ἐνέργειάν τε καὶ χρεῖαν· ὁ μὲν εἰς τὸ πρῶτον τὴν γένυν κι-
νῶν, ὁ δὲ εἰς τοῦπίσω. καὶ μὲν δὴ καὶ εἰς τοὺς κροταφί-
τας οἱ μύες αὗτοι συμφύονται κατὰ τοῦ ζυγώματος ἔνδον.

Περὶ τῶν εἰς τὰς ὠμοπλάτας τῆς κεφαλῆς ἐμφυομένων.

Πρώτως¹ πάντων ἀφαιρεθέντος τοῦ μυώδους πλατύ-
σματος ἐκ τοῦ κατὰ τὸ ἰνίον αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς ἐκφύομενοι
φαίνονται δύο μύες ἀλλήλων ψαύοντες εἰς ἐκατέρωθεν· ὁ μὲν
ἐκ τῶν δεξιῶν μερῶν τοῦ ζώου, ὁ δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν.
ἔστι δ' ἡ ἐκφυσις αὐτῶν ἰσχνή καὶ πλατεῖα κατὰ γραμμὴν
ἐγκαρσίαν ἐπὶ τὰ ὦτα φερομένη· οὐ μὲν ἐξικνεῖται γε πρὸς

1. In marg. (232.).

De masseteribus trigonis.

Reliqui autem duo musculi extrinsecus secundum in-
ferioris maxillae longitudinem insident; praetervecti vero
atque inserti duobus ipsorum capitibus ad malas et os
jugale adscendunt, bini revera utrimque existentes, non
unus. Mutuam enim in mandendo excipiunt tum actio-
nem tum usum, alter in priorem, alter in posteriorem
partem maxillam movens. Idem etiam musculi in tem-
porales intra os jugale coalescunt.

De musculis qui a capite in scapulas inseruntur.

Ablata prima omnium musculosa latitudine, quo duo
musculi ex osse capitis, quod in occipite est, utrimque
unus, se mutuo tangentes exoriri videntur, alter a dextris
animalis partibus, a sinistris alter. Est autem eorum ex-
ortus gracilis latusque per transversam lineam ad aures
procedens; ad utramque tamen aurem haud pervenit, sed

ἐκάτερον τῶν ὠτων, ἀλλ' ἑλαττόν ἐστι συχνῶς. ἐντεῦθεν ὀρμηθέντες οἱ δύο μύες αἰεὶ καὶ μᾶλλον πλατύνονται καὶ τελευτώντες ἐμφύονται ταῖς ῥάχεσι τῶν ὠμοπλατῶν ἄχρι τοῦ καθ' ἐκάτερον ἀκρωμίου συνεπιλαμβάνοντές τι καὶ τῶν κλειδῶν. τούτους τοὺς μῦς ἰδεῖν ἔστι καὶ ἐπὶ τῶν γυμναστικῶν ἐναργῶς καὶ πρὸ τῆς ἀνατομῆς. εὐτραφέστατοι γὰρ γίνονται καὶ σύμπαντα καταλαμβάνουσι τὸν αὐχένα. τὸ δὲ ἔργον αὐτῶν¹ οὐχ ὥσπερ οἶεται Λύκος ὅμα πολλοῖς ἑξαπατώμενος· οὐ γὰρ κατασπῶσιν ἐπ' ὠμοπλάτας τὴν κεφαλὴν, ἀλλ' ἐκείνας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἔλκουσιν. ἀποδείκνυται δὲ τοῦτο διὰ τῶν ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων. ἔνθα καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων κινήσεων ἡγνοημένων τοῖς ἔμπροσθεν ἰατροῖς ἐπὶ πλεον διέξιμεν², ὡς ἂν καὶ τὴν μέθοδον ἥτις ἂν ἑκαστος εὐρίσκη διδάσκοντες. μετὰ δὲ τὴν τῶν προειρημένων μυῶν ἔκφυσιν ἀποτμηθεῖσαν ὑπόκειται τις ἑτέρα συζυγία μυῶν ἰσχυῶν καὶ μακρῶν λεπτῇ³ μὲν καὶ πλατεῖα κατὰ τὴν ἔκφυσιν, αἰεὶ δὲ ἐν τῷ προῖναι στρογγυλωτέρα γινομένη καὶ

1. In margine (132. 30.). 2. (133.). 3. In cod. στρεπτῇ.

multo brevior est. Hinc duo musculi inchoantes magis magisque perpetuo dilatantur; ac tandem scapularum spinis usque ad acromion utrobique inferuntur, aliquid etiam clavicularum comprehendentes. Hos musculos ante dissectionem in gymnasticis evidenter videre possumus: plenissimi enim corpulentissimique sunt, ac totam cervicem occupant. Horum officium non est, ut Lycus una cum plerisque aliis dissectoribus deceptus affirmabat, neque enim caput ad scapulas detrahunt, sed ipsas ad illud trahunt. Hoc autem in anatomicis administrationibus demonstratur, in quibus etiam de plerisque aliis motibus, qui superiores medicos latuerunt, abunde persequimur; ac methodum etiam qua singuli motus inveniri debeant, docemus. Post musculorum praedictorum exortum dissectum aliud quoddam subjacet musculorum gracilium et longorum par gracile et latum in exortu, semper tamen dum progreditur,

τελευτῶσα εἰς τένοντα λεπτόν, καταφύεται κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς βάσεως τῆς ὁμοπλάτης ἀκριβῶς στρογγύλον οἷον περ νεῦρον. ὅστις ἐκ τῶν ἔνδον μερῶν παραφερόμενος τῇ βάσει καὶ προελθὼν ἄχρι τοῦ ἡμίσεως αὐτῆς, οὕτως ἤδη τὴν ἔκφυσιν εἰς αὐτὸ τὸ τῆς βάσεως ὅστουν ποιεῖται. ἡ χρεῖα δὲ αὐτοῦ τῆς ὁμοπλάτης τὴν βάσιν κατ' εὐθὺ ἀνέλκειν τῆς κεφαλῆς, οὐδὲ τοῖτον οἱ περὶ τὸν Λύκον ἔγνωσαν τὸν τένοντα.

Περὶ τῶν ὁμοπλάτην κινούντων μυῶν.

Ἐπὶ μύες εἰσὶν οἱ κινούντες ἑκατέραν τὴν ὁμοπλάτην· δύο μὲν ἀπ' ἐνίου καταφερόμενοι λοξοί, περὶ ὧν ἔμπροσθεν εἶπον· ἕτερος δὲ τρίτος ἀπὸ τῆς εἰς τὸ πλάγιον ἐξοχῆς τοῦ πρώτου σπονδύλου, τέταρτος δὲ ἀπὸ τοῦ τὸν λάρυγγα περιέχοντος ὅστου· καὶ δύο ἄλλοι τὴν ἔκφυσιν ἐκ τῆς κατὰ τὸν νῶτον ἀκάνθης ἔχοντες. ἑβδομος δὲ ἀπὸ τῆς ὀσφύος ἀναφερόμενος ἐπὶ τὴν κατ' ὤμον διάρθρωσιν μέγιστος μῦς, οὗ τὴν φύσιν ἅπασαν ἐν τοῖς ἐξῆς διηγήσομαι κατ' ἐκεῖνο τοῦ λόγου τὸ μέρος, ἔνθα δίδειμι περὶ τῶν κατ'

teretior evadit, ac in tenuem tendinem nervi instar exacte teretem finiens ad principium basis scapularum inferitur: qui tendo ab intrinsecis partibus propter basin provectus atque ad ejus usque dimidiam partem procedens sic jam in ipsum basis os inferitur. Usus autem ejus scapularum basin recta ad caput attrahere. Hunc etiam tendinem Lycus ignoravit.

De musculis scapulas moventibus.

Septem sunt musculi, qui utramque movent scapulam. Duo quidem ab occipite deorsum obliqui feruntur, de quibus superius dixi. Tertius autem a transverso processu primae vertebrae exoritur: quartus ab osse guttur ambiente: et duo alii ex spina dorsi exortum habentes. Septimus a lumbo adscendens ad humeri articulationem maximus musculus, cujus naturam omnem in sequentibus in ea libri parte declarabo, in qua de musculis articulum humeri

ὤμον ἄρθρον κινούντων μυῶν. ἐκφύεται¹ δὲ ὁ μὲν ἐκ τοῦ πρώτου σπονδύλου τὴν ἐκφυσιν ἔχων εἰς τὸ τῆς ὀμοπλάτης ῥάχως πέρας, ὅσον ὑψηλόν ἐστι πρὸς τὸ ἀκρώμιον σχεδὸν εἰς τὸ τρίτον που μέρος ὅλης αὐτῆς. ἔστι δὲ σαρκοειδὴς τε καὶ ἥκιστα πλατὺς ὁ μῦς οὗτος καὶ προσάγει τὴν ὀμοπλάτην τοῖς πλαγίσις μέρεσι τοῦ τραχήλου. τούτου τοῦ μυὸς οὐ τὴν ἐνέργειαν μόνην ὁ Λύκος ἠγνόησεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκφυσίν τε καὶ τὴν κατάφυσιν οἰόμενος ἄρχεσθαι μὲν αὐτὸν ἀπὸ τῶν στηλοειδῶν τοῦ κρανίου ἐκφύσεων, ἦκειν δὲ ἐπὶ τὸ ἀκρώμιον. ὁ δὲ ἐκ τοῦ περιέχοντος ὁστοῦ τὸν λάρυγγα τὴν ἐκφυσιν ἔχων εἰς ἐκείνο μάλιστα τῆς κατ' ὀμοπλάτην ὑψηλῆς ἐμφύεται πλευρᾶς, ἐνθα ἡ ἀρχὴ τῆς ἀκνυροειδοῦς ἀποφύσεως ἐστι, στενὸς δὲ καὶ μακρὸς ὁ μῦς οὗτος ὑπάρχει καὶ προσάγει τὴν ὀμοπλάτην εἰς τὸ πρόσω τοῦ τραχήλου. πρὸς² τὴν ἰδίαν ἀρχήν, ὅπερ ἀπάντων ἐστὶ κοινὸν τῶν μυῶν· ὁ³ δὲ ἀπὸ τῶν πλευρῶν τε καὶ τῆς ὀσφύος

1. Haec lectio a Correctore; in cod. ἐμφύεται. 2. ἐπὶ manus prima. 3. In margine ὁ ζ'. Forte ὁ ἔβδομος μῦς.

moventibus tractabo. Sane musculus, qui a prima vertebra exoritur, in extremitatem spinæ scapularum, qua sublimior ipsa est, apud acromion in tertiam fere ipsius universae partem inseritur. Est autem carnosus minimeque latus musculus hic, scapulamque ad transversas colli partes adducit. Hujus musculi non actionem solum, sed exortum quoque et insertionem ignoravit Lycus, incipere eum ab iis calvariae processibus, qui a columnae similitudine stiloides vocantur, atque ad acromium pervenire putans. At qui ab osse guttur ambiente exortum habet, in eam praecipue altioris costae scapularum partem inseritur, ubi principium processus illius habetur, qui ancyroides (s. coracoides) nominatur. Angustus autem et longus est hic musculus, scapulamque in priorem regionem cervicis versus proprium principium adducit, id quod omnium musculorum est commune. Qui vero a lumbo in humeri dearticulationem adscendit musculus, ac toti basi cavisque

εἰς τὴν κατὰ τὸν ὤμον διάρθρωσιν ἀναφερόμενος μῦς τῇ τε βάσει τῆς ὀμοπλάτης ὁμιλῶν ὅλη καὶ τοῖς σιμοῖς τοῖς κατὰ τὴν ταπεινότεραν πλευρὰν κάτωθεν τε καὶ πρόσθεν ἐφ' ἑαυτὸν ἐκ τούτων τῶν λαβῶν ἐπισπᾶται τὴν ὅλην ὀμοπλάτην εἰς τε τὰ κάτω καὶ πρόσω. οἱ δ' ὑπόλοιποι δύο μῦες¹, οὓς μόνους οἶεται Λύκος τὴν ὀμοπλάτην κινεῖν, ὁ μὲν ἐπιπολῆς² ἐξ ἀπάντων ἐκφυόμενος τῶν τοῦ θώρακος σπονδύλων εἰς τὸ κάτω μέρος ἐμφύεται τῆς ῥάχews αὐτῆς, ὁ δὲ ὑπ' αὐτῷ κείμενος ἐκφύεται μὲν ἐκ τῶν ἐπὶ τοῦ θώρακος σπονδύλων· καὶ προσέει τῶν ἐν τῷ τραχήλῳ πέντε, καταφύεται δὲ εἰς ὅλον τὸ χονδρῶδες τῆς βάσεως. ἀπάγει μὲν οὖν ἐκάτερος αὐτῶν ὀπίσω τὴν ὀμοπλάτην, ἀλλ' ὁ μὲν πρότερον ῥηθεὶς ἑαυτῷ κατασπᾶ, ὁ δὲ δεύτερος ὡς ἐπὶ τὸν τραχήλον ἀνέλκει³. εἰ δ' ἄμφω ταθεῖεν, ὀπίσω πρὸς τὴν ῥάχιν, ἀπάγουσιν ὅλην τὴν ὀμοπλάτην, ὡς τοὺς ἐπὶ τοῦ θώρακος σπονδύλους τοὺς πρώτους, οἷς καὶ παρατίθενται.

1. In margine manu secunda additum est: ὁ πέμπτος καὶ ἕκτος. 2. In marg. (142. 143.). 3. Supra-scriptum ἀνέλκων.

scapulae partibus secundum humiliorem costam adhaeret, ex inferiori et priori parte totam scapulam his apprehensionibus deorsum ac in priora ad se ipsum trahit. Ex reliquis duobus musculis, a quibus solis scapulam moveri arbitratur Lycus, alter quidem in superficie ex omnibus thoracis vertebrae exoritur in inferiorem spinam scapularum partem inseritur, alter vero sub hoc ipso situs, exoritur quidem et ipse ex septem thoracis vertebrae et ex quinque etiam ipsius cervicis: inseritur autem in totam eam basis partem, quae cartilaginea est. Uterque igitur ipsorum retro abducit scapulam, sed prior una etiam deorsum trahit, secundus velut ad cervicem sursum trahit: si vero ambo simul tensi fuerint, retro versus spinam dorsi totam scapulam ad septem superiores thoracis vertebrae, quibus etiam ipsi exporrecti sunt, abducuntur.

Περὶ τῶν τὴν κεφαλὴν κινούντων μυῶν.

Ἡ κεφαλὴ τὰς μὲν οἰκείας κινήσεις ἄνευ τοῦ τραχήλου κινεῖται βραχυτάτας τε ἅμα καὶ διττὰς ὑπαρχούσας κατὰ¹ διττὰς διαρθρώσεις· τὰς μὲν ἑτέρας ἐφ' ἑκάτερα περιστρεφόμενη, τὰς δὲ ἑτέρας ἐπὶ νεύοντων τε πρόσω καὶ ἀνανευόντων ὀπίσω. αἱ δὲ σὺν ὅλῳ τῷ τραχήλῳ κινήσεις αὐτῆς ἐπὶ πολὺ τε γίνονται καὶ μετ' ὀλίγον ὑπὲρ αὐτῶν δίδειμι. νυνὶ δὲ περὶ τῶν οἰκείων αὐτῆς μυῶν εἰρήσεται. τῇ προειρημένῃ συζυγίᾳ τῶν ἰσχνῶν μυῶν, οὓς καὶ αὐτοὺς ἔφην ἀνασπᾶν τὴν ὠμοπλάτην ἐκ τοῦ κατ' ἰνίου ὁστοῦ τῆς κεφαλῆς ἐκφυμένους ἐφεξῆς ἐστὶν ἑτέρα τὴν ἐκφυσιν ἐγκαρσίαν τε ἅμα καὶ σαρκώδη καὶ πλατεῖαν ἄχρι τῶν ὠτων ἔχουσα. συνεκφύεται δὲ αὐτῇ τις ἑτέρα τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς ὑπ' αὐτὸ τὸ οὓς χώρας πεποιημένη. αὗται δι' ὅλου τοῦ τραχήλου πρὸς τὰ πρόσω φέρονται λοχαί· κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἐκφυσιν μετρίως συμφυεῖς, ἐν δὲ τῷ μετὰ ταῦτα χωρίῳ ἀποχωροῦσι μᾶλλον καὶ διὰ τοῦτο καὶ δύο μῦες δύο-

1. Manus prima καὶ διττὰς διαρθρώσεις ἔχει.

De musculis caput moventibus.

Motiones propriae capitis, quae quiescente cervice fiunt, brevissimae ac duplices sunt, quemadmodum duplices etiam sunt ejus dearticulationes; altera qua ipsum ad latera circumvertitur, altera qua in priora annuit et in posteriora abnuit. Ejusdem vero capitis motiones, quae una cum totius cervicis motu fiunt, longiores sunt, de quibus diffusius paulo post narrabo. Nunc de sibi propriis musculis agam. Post praedictum par gracilium musculorum, quos et ipsos ex occipitis osse exorientes scapulam attollere diximus, alterum deinceps par est, exortum transversum simul et carnosum latumque usque ad aures obtinens. Huic alterum quoddam coalescit, principium a regione, quae sub auribus est, sumens. Haec paria per totam cervicem ad anteriores partes oblique feruntur, atque in primo quidem exortu mediocriter coalescunt, in subsequenti deinceps loco magis dehiscunt. Ob idque

ξειεν ἂν τις καὶ οὐχ εἰς ἑκατέρωθεν τοῦ τραχήλου. ἀμφοτέρων δὲ καὶ ἡ χρεία καὶ ἡ κίνησις καὶ ἡ τῶν ἰνῶν θέσις ὁμοία. διαφέρουσι δὲ ἐνὶ μόνῳ τῷ τὰς μὲν τοῦ προτέρου μὺς ἵνας ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκφύσεως, σαρκοειδεῖς ὑπαρχούσας ἄχρι παντὸς τοιαύτας μενούσας εἰς τὸ τῆς κλειδὸς ὁστοῦν καταφέρεισθαι. τὰ δὲ τοῦ δευτέρου καὶ οἷον σύνδεσμον ἔχειν τὴν ἀρχὴν καὶ οἷον τέροντα τὸ πέρας, ὃ πρὸς τὸ στήρνον περαίνεται. τέμνισθαι δὲ πως καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ δεύτερος μῦς, εἰ δύο θύναται τῷ βουλομένῳ μέχρι τοσούτου λεπτουργεῖσθαι. σχίζεται γὰρ πως περὶ τὸν τραχήλον, ὥς παρακείσθαι καὶ ψαύειν αὐτοῦ τὰ μέρη συνηρημένα. τὸ μὲν οὖν ἕτερον τὸ πρόσθιον ἐμφύεται τῷ στήρνῳ διὰ νευρώδους πέρατος, τὸ δὲ ἕτερον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς κλειδὸς σαρκοειδῇ κατάφυσιν ποιεῖται· μέσον κείμενον αὐτοῦ τε τούτου πρὸς τὸ στήρνον περαίνοντος καὶ τοῦ πρόσθεν ῥηθέντος τοῦ τὴν ἐκφυσιν πεποιημένου ἐξ ἰνίου. τοῦτον ὅλον τὸν μῦν ἓνα χρὴ τίθεσθαι τῇ τε κινήσει καὶ τῇ χρείᾳ· καὶ γὰρ ἡ κίνησις αὐτοῦ λοξή καὶ ἡ χρεία τὴν κε-

aliquibus fortasse duo musculi ab utroque cervicis latere, non unus esse videbuntur. Amborum sane similis est utilitas, motus et fibrarum positio. Uno tantummodo differunt, quod prioris musculi fibrae a primo exortu carnosae existentes, ejuscemodique ad finem usque perdurantes in claviculae os inferuntur: secundi vero tam principium veluti ligamentum habent, tam finem veluti tendinem, qui sane ad pectoris os terminatur. Dividi vero quoquomodo et hic secundus musculus ab homine, qui subtiliter adeo rem partiri velit, in binos potest. Scinditur enim aliquo modo circa collum, ut et adhaereat, ejusque partes appensas tangat. Altera ergo pars, quae prior est, ossi pectoris nervoso fine inferitur: altera in claviculae principium carnosam insertionem facit; quae inter hunc ipsum ad pectorale os terminantem et supradictum ab occipite orientem, media posita est. Hic totus musculus unus quidem motu et utilitate est statuendus: motus enim ipsius

φαλήν τοῦ ζώου περιάγει εἰς τὰ πρόσω, οὐχ ἓνα δὲ διὰ τε τὸ μὴ πάντα μένειν συνεχῇ καὶ διὰ τὸ τὰς ἐκφύσεις τε καὶ καταφύσεις οὐχ ὁμοίας ἀπάσας εὐθείας ἔχειν. αἱ τε γὰρ ἐκφύσεις αὐτοῦ δύο εἰσὶ, σαρκώδης μὲν ἢ ἐξ ἰνίου, νευρωδεστέρα δὲ πως ἢ ὑπὸ τὸ οὖς. αἱ τε καταφύσεις, ὡς νῦν ἤδη λέλεκται, σαρκώδης μὲν ἢ εἰς τὴν κλεῖν καθήκουσα, νευρώδης δὲ ἢ ἐν τῷ στέρνῳ συμφυομένη. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων οὐ μεγάλα τοῖς ἀνατομικοῖς ἡμάρτηται. τὸ δὲ οἶσθαι τῷ μήκει τῆς κλείδος ἐμφάνεσθαι παντὶ τὴν ἀπ' ἰνίου μοῖραν αὐτῶν, οὐ μικρόν τι περὶ τὸ φαινόμενόν ἐσφαλμένον ἐστίν. εἴρηται δὲ ὑπὸ τοῦ Λύκου τοῦτο· τὸ καὶ ἄλλων τινῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν. καίτοι γε οὐ μόνον ὅλην οὐ κατεῖληφε τὴν κλεῖν ὁ μῦς οὗτος, ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἡμῖς μέρος αὐτῆς. αὕτη μὲν οὖν ἡ συζυγία μεγάλων ἱκανῶς ἐστι μυῶν, ὥστε καὶ πρὸ τῆς ἀνατομῆς ἐπὶ πάντων ἀνθρώπων διαγιγνώσκεσθαι σαφῶς καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν γυμναστικῶν, οἱ δ' ὀπισθεν ἐξ ἰνίου πεφυκότες ἐλάττους τε πολὺ τούτων εἰσὶ

est obliquus, utilitasque est, ut caput in anterioprem partem circumagat. Non unus vero, quod non omnino admodum sit continuus, quodque exortus et insertiones haud similes omnes rectasque habeat. Nam ejus sunt duo exortus, carnosus quidem, qui ex occipite est; nervosior vero quodammodo, qui sub aure. Insertiones item sunt, cujusmodi nunc jam diximus: altera quae ad claviculam pervenit, carnosa, altera, quae in os pectorale inseritur, nervosa. Sed in his non magnopere errarunt anatomici. Quod vero arbitrati ipsi fuerint, musculi illius ab occipite enascentis portionem toti ipsius claviculae longitudini inferi, non parvum profecto circa apparentia conspectuique subjecta peccatum commiserunt. Id tamen non Lycus modo, sed et alii quoque celebres viri affirmarunt, quamquam sane nedum totam musculus hic claviculam, sed ne dimidiam quidem occupat. Hujusce igitur paris musculi magni admodum sunt, ut etiam ante dissectionem in omnibus hominibus, ac praesertim in gymnasticis, facile dignosci possint.

καὶ πάμπολλοι τὸν ἀριθμόν. ἔστι δὲ αὐτῶν, ὡς ἂν τις εἴποι, δύο γένη, τὸ μὲν ἕτερον κοινὸν τραχήλου καὶ κεφαλῆς, τὸ δὲ ἕτερον αὐτῆς μόνῃς τῆς κεφαλῆς. τὸ μὲν οὖν κοινὸν τραχήλου καὶ κεφαλῆς εἰς ὀκτώ που διαιρεῖται μῦς ἑκατέρωθεν τῆς ἀκάνθης τέσσαρας· οὗν ἡ μὲν πρώτη συζυγία πλατείας ἔχουσα τὰς κατ' ἰνίον ἐκφύσεις στενοῦται κατιοῦσα καὶ γίνεται τὸ σχῆμα τῶν μυῶν ἑκατέρου τριγώνῳ παραπλήσιον ὀρθογωνίῳ βάσει μὲν ἔχοντι τὴν ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐκφύσιν, τὴν δ' ἑτέραν μὲν τῶν ἐπὶ τὴν ὀρθὴν γωνίαν πλευρῶν αὐτῆς τῆς ῥάχεως τὴν ἀκανθάν, λοιπὴν δὲ τρίτην τὴν ταύτας ἐπιζευγνύουσαν, ὥστε ἐκ τῶν εἰρημένων εὐδὴλον ὅτι λοξαὶ τούτων εἰσὶν ἴνες ἀπὸ τῶν πλαγίων τῆς κεφαλῆς ἐπιστρεφόμεναι πρὸς τοῦπίσω. οὗτοι μὲν οὖν οἱ μῦες, ὥσπερ τινὲς πτύχες ἐπικεῖνται τοῖς ἄλλοις πεπλατυσμένοι καθ' ¹ ἕτερον μέρος εἰς, ἀρθέντων δὲ αὐτῶν ἐνίοτε μὲν ἐναργῶς φαίνονται τρεῖς συζυγίαι μυῶν, ὡς τὸ πολὺ δὲ δύο· παρατεταμένη μὲν ἑτέρα παρὰ τὴν ἀκανθάν ἀτρέμα

1. Manus prima καθ' ἕτερον.

Qui vero retro ex occipitio enascuntur, multo his minores sunt atque numero quam plures. Sunt autem duo, ut quispiam dicat, ipsorum genera, alterum colli et capitis commune, alterum solius capitis. Quod ergo colli et capitis est commune, in octo dividitur musculos, ab utraque nimirum spinæ parte quatuor, quorum primum par latos in occipite exortus obtinens, angustior in descensu redditur, fitque utriusque singillatim musculi figura ad similitudinem trianguli rectanguli, cuius quidem basis sit ipse ex capite exortus: altera autem costa, quæ ad rectum angulum accedit, sit spinæ apex, id est acantha; reliqua vero tertia sit illa, quæ has ambas conjungit. Ergo ex prædictis manifestum est, horum musculorum fibras obliquas esse, a capitis lateribus ad posteriora inversas. Hi sane musculi, ex utraque parte unus, tanquam plicæ quaedam ac laminae ipsis superjacent expansi. Quibus sublatis tria quidem aliquando musculorum paria manifeste apparent, sæpius tamen duo, quorum alterum, secundum

πλατέων μυῶν λοξῶν ἀπ' ἰνίου πρὸς τὰ πλάγια τῆς ῥάχews
 φερομένων, ἡ δ' ἑτέρα στρογγύλων ὑπεναντίως ἐκείνοις ἐχόν-
 των τὰς ἴνας ἐκ τῶν πλαγίων μερῶν τῆς κεφαλῆς, ὅθεν περ
 καὶ τὴν ἔκφυσιν ἔχουσιν ἐπὶ τὴν ἄκανθαν φερομένην. ἐπει-
 δὲν δὲ τρεῖς συζυγίαι φαίνονται, μία μὲν αὐτῶν περὶ τὴν
 ῥάχιν ἐκτείνεται, ἡ δὲ ἄλλη παρὰ τὰς πλαγίας ἀποφύσεις, ἡ
 δὲ λοιπὴ ἀμφοῖν περιτέτακται μέση. πολλάκις δὲ καὶ πάσας
 τὰς ἴνας ἀπασῶν τῶν ἐκφύσεων ἰδεῖν ἐστὶν ἀπὸ τῶν ὀπίσω
 μερῶν εἰς τὰ πρόσω λοξῶς φερομένας, ὡς τελευτᾶν, ἀπάσας
 κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος τῶν σπονδύλων, ἵνα πέρ εἰσιν αὐτῶν αἱ
 ἀποφύσεις αἱ πλάγαι, ἀφελόντι δὲ αὐτὰς ἀκριβῶς ἤδη κα-
 ταφαίνονται¹ αἱ περὶ τὴν διάρθρωσιν τῆς κεφαλῆς. εἰδὶ
 δὲ ἑνταῦθα τέσσαρες μύες μικροὶ καθ' ἑκάτερον μέρος·
 δύο μὲν ἐκ τοῦ τῆς κεφαλῆς ὅσπου τὴν ἔκφυσιν ἔχοντες ἐκ
 κοινῆς ἀρχῆς κατὰ τὸ τοῦ ἰνίου πέρους ἀπτόμενοι τῆς διαρ-
 θρώσεως. καθήκει δὲ ὁ μὲν εὐρωστότερος² αὐτῶν εἰς τὴν

1. Manus prima: καταφαίνεται τὰ κατὰ τὴν διάρθρωσιν.

2. Hoc a Correct. nam manus prima νεωρῶδέστερος.

spinam extensum, musculos leniter latos habet, qui obli-
 qui ab occipitis osse ad spinæ latera feruntur; alterum
 teretes, cum musculi illi e contrario fibras habeant, ex
 transversis nimirum capitis partibus, unde etiam exortum
 obtinent, in spinam tendentes. Quando vero tria viden-
 tur paria, unum propter spinam extenditur, alterum pro-
 pter transversos processus vertebrarum, tertium inter utram-
 que medium collocatum est. Saepenumero tamen omnes
 horum omnium exortuum musculorum fibras videre licet
 a posterioribus in anteriora oblique tendentes, ut tandem
 omnes finiant in eam vertebrarum partem, ubi transversī
 sunt earum processus. Sane si hos musculos sustuleris, in
 conspectum tibi exquisite venient paria illa musculorum,
 quae in capitis dearticulatione habentur. Sunt autem hoc
 in loco utrimque quatuor exigui musculi: duo quidem,
 qui a capitis osse ex communi principio secundum occi-
 pitis extremitatem exoriuntur, dearticulationem tangentes,
 quorum alter nervosior in posteriorem secundae vertebrae

ὀπισθίαν ἀπόφυσιν τοῦ δευτέρου σπονδύλου στενοῦμενος κατὰ τὴν ἔκφυσιν, ὁ δὲ ἕτερος λοξὸς εἰς τὴν πλαγίαν τοῦ πρώτου, τρίτος δὲ ἄλλος μὲς ἐπιζεύγνυσσι ἀμφοτέρους ἀπὸ τῆς τοῦ πρώτου σπονδύλου πλαγίας ἀποφύσεως ἐπὶ τὴν ὀπισθεν ἀφικνούμενος τοῦ δευτέρου, καταφύεται δὲ οὗτος μὲν εἰς τὰ πλάγια τῆς ἑκφύσεως, ὁ δὲ ἕτερος ὁ πρῶτος λεχθεὶς εἰς αὐτὸ τὸ ὑψηλόν, ὅπερ ἄκανθαν ὀνομάζουσιν, ὑπόκειται δὲ τούτῳ μὲς ἕτερος μικρὸς ἐκ τοῦ τῆς κεφαλῆς ἰνίου καταφνόμενος εἰς τὸν πρῶτον σπόνδυλον. ἡ δὲ ἐνέργεια τῶν μὲν ὑστάτων¹ εἰρημένων μυῶν τούτων τῶν μικρῶν ὁκτιῶ τὸν ἀριθμὸν ὄντων ἢ περὶ τὴν διάρθρωσιν μόνην κίνησις² τῆς κεφαλῆς, τῶν δὲ ἐπικειμένων αὐτοῖς ἅμα τῷ τραχήλῳ παντὶ τὴν κεφαλὴν. ἀνανεύουσι μὲν οὖν ἐπ' εὐθείας μόνην τὴν κεφαλὴν οἱ καθήκοντες ὀρθιοὶ μύες εἰς τε τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον σπόνδυλον, μετὰ δὲ βραχείας ἐγκλίσεως, οἱ λοιποὶ τέσσαρες οἱ μὲν ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐκπεφυκότες ἀτρεμία λοξὴν ἀπάγοντες εἰς τὸ πλάγιον. οἱ λοιποὶ δὲ δύο συνερ-

1. Hoc a Corr. in cod. ὑστάτως.

2. In marg. κινήσαι.

processum porrigitur, apud insertionem angustior redditus; alter obliquus in transversum primae vertebrae processum inferitur. Tertius vero alius ambos hos conjungit a transverso primae vertebrae processu in posteriorem secundae pertingens, inferitur sane hic musculus in ipsius processus latera: quemadmodum qui prior dictus est, in ipsam processus summitatem, quam acantham s. spinam sive apicem appellant. Huic ipsi alter parvus subjacet musculus, ab occipitis osse in primam vertebrae insertus. Horum novissime memoratorum musculorum exiguorum, numero octo existentium, actio atque munus est ipse capitis motus circa dearticulationem solam: sicuti eorum, qui his incumbant, actio est, ut caput una cum cervice tota moveant. Caput igitur solum abnuendo, recta musculi illi agunt, qui in primam et secundam vertebrae recti procedunt. Cum parva vero ad altera inclinatione movent ceteri quatuor, quorum duo a capite exorti leniterque obliqui descendentes, id ad latera abducunt. Reliqui vero

γούντες¹ τε κατὰ τὴν γινομένην ἐκ ταύτης τῆς κινήσεως τοῖς ἀντιτεταγμένοις μυσὶν ἀνάτασιν λοξὴν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἅμα τοῖς συνέχουσι μορίοις τοῦ πρώτου σπονδύλου πρὸς τὸ κατὰ φύσιν ἐπανάγοντες. πρόδηλον δὲ ὅτι καθ' ἓνα μὲν ἕκαστον μὺν αἱ κινήσεις αὗται γίνονται αἱ λοχαί, συναμφοτέρου δὲ καθ' ἑκάστην συζυγίαν ἐνεργήσαντος εὐθεία κινήσεις ἀποτελεῖται μία. οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπικειμένων αὐτοῖς μυῶν τῶν ὅλων τὸν τράχηλον κατεilahφότων οἱ μὲν λοχοὶ λοξὴν ἀνανεύουσιν, οἱ δὲ εὐθεῖς εὐθείαν ἐργάζονται. ἐσφαλμένοι δὲ εἰσι καὶ περὶ τούτους ἀνατομικοὶ μήτε τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἀκριβῶς μήτε τὴν θέσιν μήτε τὴν ἐνέργειαν μήτε τὴν χρεῖαν μήτε τὸ σχῆμα γράψαντες. ἄλλοι δὲ ἐκ τῶν πρόσω δύο μύες εἰσὶ τῶν κινούντων ἅμα τῷ τράχηλῳ τὴν κεφαλὴν· εὐρωστοί τε καὶ μακροὶ προβαίνουσι δὲ ἄχρι τοῦ πέμπτου τῶν κατὰ τὸν θώρακα σπονδύλων, ἐπιτεταμένοι μὲν ἅπασι τοῖς κατὰ τὸν αὐχένα σπονδύλοις ἐκ τῶν ἔμπροσθεν μερῶν, ὑποβεβλημένοι δὲ τῷ στομάχῳ. ἡ

1. Manus prima: ἐνεργοῦντες τε κατὰ τὴν.

duo, dum agunt, eam obliquam extensionem, quae ex oppositorum sibi musculorum nuper dictorum motu facta fuerat, in caput cum continuis partibus primae vertebrae ad situm secundum naturam reducunt. Jamque comper-
tum est, quod in unoquoque horum musculorum pari, si unus tantum agat musculus, motus capitis fit obliquus; sin ambo simul, motus rectus unicus efficitur. Sic sane in iis, qui his incumbunt musculis, totam cervicem occupantibus, obliqui quidem obliquum ipsum abnuendo movent: recti vero rectum id faciunt. Jam in iis etiam musculis errarunt dissectiones, qui nec numerum nec positionem nec actionem nec usum nec denique figuram eorum scripsere. Duo praeterea ex prioribus partibus sunt musculi, caput una cum cervice moventes, validi sane ac longi. Progrediuntur autem hi musculi ad quintam usque thoracis vertebrae, omnibus cervicis vertebrae anteriori in parte superstrati, stomachoque, id est gulae, subjecti.

ἐξ ἑκφυσις τούτων ἐκ τῶν κάτω μερῶν ἐστὶ τῆς κεφαλῆς, σαρκώδης τε οὖσα καὶ κατειληφυῖα τὸ μεταξὺ τῆς τε διαρθρώσεως αὐτῆς καὶ τοῦ¹ κάτω πέρατος τῆς λαμβοειδοῦς ῥαφῆς. κάμπτιουσι δὲ οἱ δύο μύες οὗτοι σὺν τῷ τραχήλῳ τὴν κεφαλὴν, ἐπειδὰν ἐνεργήσωσιν ὅλοι, τὸ δὲ ἄνω μέρος αὐτῶν ὅσον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς εἰς τὸν πρῶτον τε καὶ δευτερον ἐμφύεται σπόνδυλον αὐτὴν μόνην ἐπινεύει τὴν κεφαλὴν ἰδίαν ἔσθ' ὅτε σαφῇ περιγραφῇ ἔχον ἀνάλογον τοῖς ὀπισθεν μυσὶ τοῖς μικροῖς. εἰσὶ δὲ καὶ τῶν πλαγίων² μερῶν περὶ τὸ τῆς κεφαλῆς ἄρθρον ἄλλαι δύο συζυγίαι μυῶν μικρῶν· ἡ μὲν ἑτέρα συνάπτουσα τῇ κεφαλῇ τὸν πρῶτον σπόνδυλον, ἡ δ' ἑτέρα τούτῳ τὸν δευτερον. οὐκ αἰεὶ σαφὴς ἡ ἐνέργεια δὲ τούτων ἐστίν, εἰς τὸ πλάγιον δὲ ἐπινεύειν αὐτὰς μόνον τὰς κατὰ τοὺς πρῶτους σπονδύλους διαρθρώσεις. τούτων ἀπάντων τῶν μυῶν ὅσοι τὴν διάρθρωσιν ἐστεφανώκασιν τῆς κεφαλῆς, ὥσπερ ὄρεῖς ἐν κύκλῳ περιεζήμενος ἄλλος ἄλλην ἐνέργειαν πεπίστευται, δύο μόνους οἶδεν

1. In margine τῆς. 2. Manus prima: πλατείων.

Horum exortus ex inferioribus capitis partibus est, carnosus existens, eamque regionem occupans, quae inter capituli dearticulationem et inferiorem suturae lambdoidis finem continetur. Hi musculi cum toti agunt, caput cum ceruice flectunt. Cum vero superior tantum eorum portio, quae a capite in primam et secundam inseritur vertebrae, actione fungitur, ipsum solum caput annuendo movet. Sane haec portio peculiarem aliquando claramque habet circumscriptionem delineationemve, quae posterioribus exiguis illis musculis proportionem respondet. Sunt praeterea ex transversis partibus circa capitis articulum alia duo paria musculorum parvorum, alterum primam vertebrae capiti, alterum secundam primae connectens. Haud semper autem manifesta horum musculorum actio est, ut ipsas solas primae vertebrae articulationes ad latera annuendo moveant. Ex his omnibus musculis, qui capitis dearticulationem in orbem circumdantes coronant, duos solos

ὁ Λύκος. ἀγνοῶν δὲ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὥσπερ καὶ τοὺς ὀπισθεν ὀκτωὶ τοῦ ἰνίου, οὓς κοινούς ἔφαμεν εἶναι τραχήλου καὶ κεφαλῆς· ἀλλὰ τούτους μὲν οὐκ ἠδυνήθη διαχωρίσαι τῶν ραχιδῶν, τοὺς λοιπούς δὲ ὑπὸ τούτους κατακεκρυμμένους εἰκότως οὐκ ἔγνων.

Περὶ τῶν τῆς τραχείας ἀρτηρίας μυῶν.

Τῆς τραχείας ἀρτηρίας τέσσαρες εἰσιν ἴδιοι μύες, συστέλλοντες τε καὶ στενοῦντες αὐτήν, ἐπειδὴν ταθῶσιν ἀντισπῶντες καὶ τὸ ἰοειδές¹ ὀστοῦν καὶ τὸν λάρυγγα. ἄρχονται δὲ αὐτῶν οἱ μὲν μείζους ἐκ τοῦ κάτω πέρατος τῆς εὐθείας γραμμῆς τοῦ ἰοειδοῦς, εἶτα κατὰ τὸ μῆκος ὅλης τῆς ἀρτηρίας ἐνεχθέντες ἐμφύονται τῷ στέρνῳ κατὰ τὰ ἔνδον μέρη. δύοξιν δ' ἂν σοὶ ποτε καὶ διφυεῖς ὑπάρχειν οἱ δύο μύες οὗτοι· ἄλλοι δὲ δύο ἀπὸ τῶν πλαγίων περιλαμβάνονται καὶ κάτω μερῶν ἐκφυόμενοι τοῦ θυρεοειδοῦς χόνδρου τελεσιῶσι καὶ οὗτοι πρὸς² τὸ στέρνον ἐκ τῶν πλαγίων περιλαμβάνον-

1. In margine θυιοειδές. εἰς habet.

2. Hoc e marg. Nam cod.

Lycus novit, cæteros vero omnes ignoravit, quemadmodum etiam posteriores octo occipitis, quos cervicis ac capitis communes esse asseruimus. Verum hos, quod a spinalibus musculis separare nequiret: reliquos sub his absconditos merito ignoravit.

De musculis asperae arteriae.

Asperae arteriae quatuor sunt peculiare musculi, ipsam contrahentes et coarctantes, cum extenti fuerint, os hyoides et ipsum guttur revellentes. Ex his musculis qui majores sunt, principium quidem ab inferiori rectae lineae ossis hyoidis termino sumunt secundum totius arteriae longitudinem protracti: insertionem vero in os pectorale secundum internas ejus partes moliuntur. Tibi quoque aliquando bifidi videbuntur esse musculi isti duo. Alii vero duo ex transversis inferioribusque thyreoidis cartilaginis partibus exorti, in pectoris os et ipsi terminant, arteriam

τες τὴν ἄρτηριαν, μεμνημένων ἡμῶν ὡς ἐπὶ τῶν πιθήκων ἅπαντα λέγεται ταῦτα. περὶ δὲ τῆς τῶν ἄλλων ζώων πρὸς τούτους διαφορᾶς ἐν ταῖς ἀνατομικαῖς ἐγχειρήσεσι λέγεται.

Περὶ τῶν τοῦ λάρυγγος ἰδίων μυῶν.

Δύο μὲν ἐπὶ τοῖς πρόσθιοις μέρεσι τοῦ χόνδρου τοῦ θυρεοειδοῦς, ὁ μὲν ἐκ τῶν δεξιῶν, ὁ δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν ὄρθιοι κατὰ τὸ μῆκος ἐπὶκείνται πεφυκότες ἐκ τῶν ταπεινῶν μερῶν¹ τοῦ λαμβδοειδοῦς. ἀνασπῶσι δὲ οὗτοι πρὸς τὸ ἄνω καὶ πρόσω τὸν χόνδρον, ἕτεροι δὲ δύο μῦες ἀπὸ τῶν ὀπίσω περάτων τοῦ θυρεοειδοῦς χόνδρου καθ' ἑκάτερον² εἰς ἐκφυόμενος καταφύονται τῷ στομάχῳ σφιγκτήρων τρόπον περιλαμβάνοντες αὐτὸν, συνάγειν οὗτοι καὶ προστέλλειν πεφύκασι τὸν χόνδρον. ἄλλοι δὲ δύο διαφυεῖς τὰ πέρατα τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου χόνδρου συνάπτουσί τε καὶ συνάγουσι καὶ μετὰ τούτους ἄλλοι τέσσαρες ἐκ τοῦ δευτέρου

1. Correct. in marg. πλευρῶν. ἕτερον.

2. Hoc e marg. Cod.

a lateribus complectentes. Meminisse autem oportet, de simiis omnia haec dici. Nam de discrimine, quod inter has et cetera animalia est, in anatomicis administrationibus dicitur.

De propriis gutturis s. laryngis musculis.

Duo quidem musculi in prioribus cartilaginis scutiformis partibus, alter e dextris, e sinistris alter, recti secundum ejus longitudinem incumbunt, ab humilioribus ossis lambdoidis partibus exorti, hi ad superiora et anteriora cartilaginem attrahunt. Duo vero alii musculi a posterioribus scutiformis cartilaginis extremitatibus utrinque unus exorientes gulae inferuntur, ipsam perinde ac sphincteres comprehendentes: hi cartilaginem cogunt atque adstringunt. Duo idem alii bifidi primae et secundae cartilaginis fines conjungunt coguntque; post quos quatuor alii ex secunda cartilagine in tertiam devenientes illi qui-

χόνδρου διήκοντες εἰς τὸν τρίτον· οἱ μὲν εἰς τοῦπίσω δια-
 σιέλλουσι τὴν διάρθρωσιν, οἱ δὲ εἰς τὰ πλάγια τὸ ἄνω πέ-
 ρας ἀνοίγοντες τοῦ λάρυγγος· καὶ μετ' αὐτοὺς ἄλλοι δύο
 μὴ φαινόμενοι πρὶν διοιχθῆναι τὸν λάρυγγα συνάπτουσι τὸν
 θυρεοειδῆ χόνδρον, τῷ μὲν ἀρυταινοειδεῖ διὰ παντός, οὐ
 διὰ παντός δὲ τῷ λοιπῷ τῷ ἀνωνώμῳ ἀντικειμένην οἱ μῦες
 οὗτοι τὴν ἐνέργειαν ἔχουσι τοῖς προειρημένοις τέσσαρσι,
 στενωῦντες ἀκριβῶς ἅμα τοῖς εἰρημένοις δύο συμφυέσι τὸ
 κάτω πέρας τοῦ λάρυγγος. ἔστι δὲ καὶ περὶ τῇ βάσει τοῦ
 τρίτου χόνδρου μῦς διφυῆς ἢ δύο συμφυεῖς ἢ ὡς ἂν ἐθέλῃς
 ὀνομάζειν, οὐκ ἐν ἅπασι τοῖς ζώοις ὑπάρχοντες, ἀλλ' ἐνίοις
 τισὶ συνάγοντες τὸν χόνδρον καὶ κλείοντες τὸν λάρυγγα.
 πεπλάνηται δ' οὐ σμικρὰ περὶ πολλοὺς τῶν εἰρημένων μυῶν
 οἱ ἀνατομικοί.

Περὶ τῶν ἐν ἄκρῃ τῇ χειρὶ μυῶν¹.

Διτιὰ μὲν γένῃ μυῶν ἔστιν ἐν ἄκρῃ τῇ χειρὶ κατὰ τὰ
 ἔνδον αὐτῆς μέρη· μικροὶ μὲν πάντες ἐξ ἀνάγκης, ἀλλήλων

1. In editione latina, Venet. 1625. huic capiti praeedit:
 περὶ τῶν ταῖς κλεισὶ μυῶν.

dem retrorsum, hi vero in latera dearticulationem dila-
 tant: post hos ipsos quoque duo alii sunt, haud prius
 apparentes, quam guttur sit apertum, qui ei quidem car-
 tilagini, quae scutiformem cartilaginem perpetuo cum ary-
 taenoide conjungunt, reliqua vero, quae innominata dici-
 tur, non perpetuo. Actionem hi musculi habent praedi-
 ctis quatuor oppositam. Est praeterea circa tertiae carti-
 laginis basin musculus unus bifidus vel duo connati vel
 quomodocunque nominare volueris, qui non in omnibus,
 sed in aliquibus insunt animalibus, cartilaginem cogentes,
 gutturque claudentes. Sane anatomici in plerisque prae-
 dictorum musculorum errarunt.

De musculis, qui sunt in summa manu.

Duo sunt musculorum genera in internis summae ma-
 nus partibus, parvi quidem necessario omnes, inter se

δὲ οὐκ ὀλίγον διαφέροντες, τὰ τε ἄλλα καὶ κατὰ τὸ μέγεθος. πέντε μὲν οὖν εἰσιν οἱ¹ τῶν λοξῶν κινήσεων ἐπὶ τὸ ἔσω τε καὶ ἄνω κινεῦντες τοὺς δακτύλους, εἰς καθ' ἕκαστον. ἔκτος δὲ ὁ τὸν ἀντίχειρα καλούμενον² τὸν μέγαν προσάγων τῷ λιχανῷ. ὁ δὲ ἑβδόμος ἀπάγει μέχρι πλείστον τὸν μικρὸν δάκτυλον ἀπὸ τῶν ἄλλων. τῶν μὲν οὖν ἐπὶ τὰ ἄνω καὶ ἔσω ὅλους τοὺς δακτύλους ἐκκλινόντων οἱ τέσσαρες μὲν ἐκ τῶν περιεχόντων ἀμφισματίων τοὺς τένοντας, οἱ τὸ πρῶτον τε καὶ τρίτον ἄρθρον ἐλέχθησαν κάμπτειν ἀρχόμενοι, τελευτῶσιν εἰς λεπτὸν τένοντα μετρίως στρογγύλον ὅλῳ τῷ πλαγίῳ μέρει καθ' ἕκαστον δάκτυλον παραπεφυκότες, δι' οὗ δὴ κινεῦσιν αὐτοὺς τὴν εἰρημένην κίνησιν. ὁ δὲ πέμπτος ὁ τὸν μέγαν δάκτυλον ἀπάγων ἐπὶ πλείστον τοῦ λιχανοῦ τὴν κεφαλὴν ἀνηρτημένην ἔχων πρὸς τὸ πρῶτον ὀστέον τοῦ καρποῦ. τελευτήσας δὲ εἰς τένοντα ὁμοίως καὶ αὐτὸς τοῖς ἄλλοις λεπτὸν ὁμοίως καταφύεται τῷ μεγάλῳ δακτύλῳ καὶ τὴν αὐτὴν ἐργάζεται κίνησιν. ὁ δὲ προσάγων αὐτὸν τῷ

1. In marg. τὰ τῶν.

2. Hoc verbum e margine additum.

tamen non parum tum in aliis tum in magnitudine discrepantes. Quinque ergo sunt, qui oblique introrsum sursumque digitos movent, singuli singulis distributi. Sextus magnum digitum, quem etiam anticheira appellant, indici adducit. Septimus parvum digitum a reliquis longissime abducit. Horum igitur musculorum, qui sursum introrsumque totos digitos inclinant, quatuor quidem ab indumentis eos tendines ambientibus, qui primum tertiumque articulum flectere dicebantur, incipientes, in tennem tendinem mediocriter teretem finiunt, toti transversae seu laterali parti secundum unumquemque digitum inserti, propter quod praedicto motu eos movent. Quintus vero, qui magnum digitum longissime ab indice abducit, caput habet primo carpi ossi appensum: qui musculus postquam in tendinem aequae ac alios tennem finierit, magno itidem digito inferitur, eandemque motionem molitur. Qui vero

λιχανῷ τὴν ἐναντίαν ἔχων κίνησιν, τῷ¹ δὲ λοξῷ ἴσως ἔλκει
 τὸν δάκτυλον ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν ἀνηροτημένην. εἰς τὸ
 πρὸ τοῦ μέσου δακτύλου μετακάρπιον. ὁμογενῇ δὲ τούτῳ
 κίνησιν ἔχει μῦς ἄλλος, ἐκφυόμενος μὲν ἐκ τοῦ πρώτου τῶν
 κατὰ τὸν καρπὸν ὀστέων τοῦ ταπεινοῦ τὴν θέσιν, καταφυό-
 μενος δὲ εἰς τὰ κάτω τοῦ μικροῦ δακτύλου κατὰ φύσιν ἐσχη-
 ματισμένης δηλονότι τῆς χειρὸς ἀπάγων αὐτὸν ἐπὶ πλείστον
 τοῦ παραμέσου καὶ τοίνυν εἰκότως οὕτως καὶ τὸν μέγιστον
 ἀπόγων τοῦ λιχανοῦ μείζονές εἰσι πολὺ τῶν ἄλλων πέντε
 μυῶν ἀνηροτῆσθαι δεηθέντες εἰς τὸν καρπὸν ἕνεκεν τῆς ἐπὶ
 πολὺ κινήσεως. ἀρθέντων δ' αὐτῶν ἅμα τοῖς τένουσιν ἄλ-
 λοι μῦες ἐν τῷ μετακαρπίῳ κείμενοι φανοῦνται σοι τοῖς τε
 ἀνατομικοῖς ἀγνοηθέντες ἅπασι, κάμοι δὲ μέχρι πολλοῦ, τὴν
 δ' ἐκφυσιν ἔχοντες ἐκ τοῦ περιλαμβάνοντος συνδέσμου τὰ
 κατὰ τὸν καρπὸν ὀστέα· κατ' ἐκείνο μάλιστα τὸ μέρος ἔνθα
 παύεται μὲν ὁ καρπὸς, ἄρχεται δὲ τὸ μετακάρπιον. ἐν-
 τεῦθεν δ' ὁρμώμενοι πρὸς τὴν πρώτην διάρθρωσιν ἤκουσιν

1. In marg. A. 53. 26.

hunc ipsum indici adducit, contrarium huic obliquo mo-
 tum obtinens, ex aequo trahit digitum in suum ipsius ca-
 put, in metacarpum, qui ante medium digitum est, inseri-
 tur. Similem autem huic motionem habet alius musculus,
 qui a primo carpi osse, quod positura humile est, exoriens,
 in imas partes parvi digiti inseritur, manu nimirum se-
 cundum naturam figurata ipsum abducens maximopere a
 parameso s. digito annulari. Jure igitur musculus iste et
 qui maximum ab indice abducit, aliis quinque musculis
 multo sunt minores, quippe quibus in brachiale appendi,
 quo longior motus fiat, opus sit. Quibus una cum ten-
 dinibus ablatis alii musculi in postbrachiali positi in con-
 spectum venient, omnibus certe dissectionis professoribus
 mibique etiam diutius ignorati, qui a ligamento ossa bra-
 chialis circumprehendente secundum eam praecipue par-
 tem, ubi et brachiale desinit et postbrachiale incipit, ex-
 ortum sumentes, in primam cujuscunque digiti dearticu-

ἐκάστου δακτύλου δύο καθ' ἕνασιν ὄντες, ἐμφυόμενοι τε τῆς μέσης χώρας ἐκατέρωθεν, ὡς ἐπιλαμβάνειν τι καὶ τοῦ πλάγιου· καὶ διὰ τοῦτό γε αὐτὸ μετὰ παρεγκλίσεως τῆς εἰς τὸ πλάγιον ἐκάστου τῶν δακτύλων κάμπτουςι τὸ πρῶτον ἄρθρον, ὃ καὶ διὰ τοῦ περιέχοντος συνδέσμου τοὺς μεγάλους τένοντας ἔφη κάμπτισθαι. κατὰ δὲ τὸν μέγαν δάκτυλον¹ οὐκ ἴσος γ' ἔστιν ὁ τῶν εἰρημένων μυῶν ἀριθμὸς τοῦ τὸν μέγαν δάκτυλον ἐπὶ πλείστον ἀπάγοντος τῶν ἄλλων· εἰς μὲν γὰρ ἔστι μακρότερος² καὶ καταφύεται τῷ δακτύλῳ, πλησίον τῆς δευτέρας διαρθρώσεως, οὐ πάνυ μὲν ἐκείνην σαφῶς κινῶν, τὴν πρώτην δὲ μᾶλλον. οἱ δ' ἐφεξῆς αὐτοῦ δύο τὴν δευτέραν κάμπτουςι διάρθρωσιν, ὃ μὲν τοῖ προειρημένου τοῦ μείζονος ψαύων³ ἄνω ῥέπειν τὴν καμπτὴν ποιούμενος, ὃ δὲ μετ' αὐτὸν ἐκκλίνων ἀτρέμα εἰς τὸ πλάγιον. ἀπάντων δὲ τῶν εἰρημένων ἑνδεκά μυῶν τῶνδε κοινόν ἐστιν ἔργον

1) Locus hic in cod. msto. sic legitur: κατὰ δὲ τὸν μέγαν δάκτυλον (οὐτ' ὁμοίᾳ κατὰ πᾶν ἔστιν ἢ τῶν εἰρημένων μυῶν, τοῦ τὸν μέγαν δάκτυλον ἐπὶ πλείστον ἀπάγοντος τῶν ἄλλων). In margine autem additum est: οὐκ ἴσος γ' ἔστιν ἀριθμὸς, εἰ μὲν γὰρ. 2) In cod. μικρότερος. Intelligitur autem flexor pollicis longus. 3) Corr. in marg. ψαίων ἀρῶν τὴν καμπτὴν.

lationem accedunt, binī singulis dicati digitis atque utrobique in mediam regionem inserti, ut lateris etiam aliquid complectantur: ob idque ipsum cum quadam in latum inclinatione primum uniuscujusque digiti articulum flectunt, quem etiam articulum per ligamentum magnos tendines circumplectens flecti dicebamus. In magno vero digito non similis ex toto est ipse praedictorum musculorum numerus eo, qui magnum digitum longissime ab aliis abducunt: unus enim longior est, inferiturque digito prope secundam dearticulationem, non omnino manifeste illam movens, sed magis primam. Reliqui vero deinceps secundam dearticulationem flectunt: alter quidem praedictum majorem tangens, sursumque vergere flexionem faciens: alter post hunc leniter in latum inclinans. Omnium autem praedictorum undecim musculorum munus atque offi-

τὴν πρὸς τὸν καρπὸν συνάρθρωσιν¹ ἐκάστου τῶν κατὰ² τὸ μετακάρπιον ὀστέων κάμπτειν τοσοῦτον, ὅσον ἐκάστη πέφυκε κάμπτεσθαι. βραχύτατον δὲ τοῦτό ἐστι· συνήρθρωται γὰρ ἀλλήλοις τὰ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ὀστέα, καὶ οὐ καθάπερ τὰ τῶν δακτύλων διήρθρωται· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ τοῦ μεγάλου δακτύλου διάρθρωσις πρώτη ἐναργῆ τὴν κίνησιν ἔχειν. λειηθυῖαν δὲ καὶ τελέως ἀμυδρὰν ἡ τῶν τοῦ μετακάρπου πρὸς τὸν καρπὸν, ἐνίοτε μέντοι κατὰ τὸν μέγαν δάκτυλον οἱ δύο μόνοι φαίνονται μῦες, ὁμοίως ἔχοντες τοῖς ἐπὶ τῶν ἄλλων. κακεῖνοι δὲ πολλάκις ἀλλήλοις δὲ οὕτως εἰσὶ συμφυεῖς, ὥς ἓνα φαίνεσθαι καθ' ἕκαστον δάκτυλον.

Περὶ τῶν ὑπὸ ταῖς κλεισὶ μυῶν.

Ἐκάτερά κλειδὶ μῦς ὑπόκειται μὴδὲ φανῆναι σαφῶς δυνάμενος πρὶν ἀρθῆναι τὴν κλεῖν. ἔστι δὲ σαρκώδης ὅλος ἐκάτερος αὐτῶν, εἰς ὅσῃα δύο τὴν κεφαλὴν κατὰ φύσιν ἔχων· τὴν τε κλεῖν αὐτὴν καὶ τὴν πρώτην τοῦ θώρακος

1. In marg. ἐνάρθρῳσιν. 2. Corr. μετὰ.

cium est, ut coarticulationem, quae ab unoquoque postbrachialis osse cum brachiali est, eo usque flectant, quousque ea flecti apta est. Brevissimum autem hoc est. Nam quae in hoc loco sita sunt ossa, mutuo sibi ipsis sunt coarticulata, non quemadmodum digitorum ossa, dearticulata. Quapropter et prima magni digiti articulatio, evidentem certe habet motum, quae vero est ipsius postbrachialis cum brachiali, latentem penitusque obscurum obtinet. Sane nonnunquam in magno digito duo soli musculi apparent, qui simili modo, quo ceterorum musculorum musculi, se habent, illique etiam saepenumero ita inter se sunt coaliti, ut unus in unoquoque digito esse videatur.

De musculis qui sub claviculis positi sunt.

Sub unaquaque clavicula positus est musculus, qui clare non conspici potest prius quam clavicula ablata fuerit. Est autem latus carnosus uterque ipsorum, in ossa duo sertionem secundum naturam moliens, in ipsam nimirum

πλευρὰν τὴν μικράν, ἣν ἔνιοι κατακλείδα προσαγορεύουσι. τῇ μὲν οὖν κλειδί συμπέφυκε κατὰ τὰ πρὸς ἀκρώμιον ἀναφερόμενα μέρη, τὸ δὲ τῆς πλευρᾶς, ἵνα καὶ ὅπου συναρθροῦται τῷ στήρني. περὶ τούτων τῶν μυῶν τῆς ἐνεργείας ἔνιοι μὲν ἀποροῦσι τῶν ἀνατομικῶν, ἔνιοι δὲ τὴν ὁμοπλάτην οἴονται προσαγορεύεσθαι¹, καθάπερ ὁ Λύκος ἐπὶ τε τῶν ἄλλων ζώων ὅσα κλεῖς οὐκ ἔχει· καὶ γὰρ καὶ νομίζει συμφύεσθαι τοὺς μῦς τῇ ἀγκυροειδεῖ τῆς ὁμοπλάτης ἀποφύσει μέγιστα σφαλλόμενος. ἐπὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν κλεῖς ἔχοντων ζώων οὐδὲ τοῦτο δυνάμενος εἰπεῖν, τὴν ὡς συνδέσμον χρειάν αὐτοῖς ἀνατίθηναι· οὐ μὴν οὕτω γε ἔχει τὸ ἀληθές, ἀλλὰ καὶ οὗτοι οἱ μῦες ὁμοίαν τοῖς μεσοπλευρίοις ὀνομαζομένοις μυσὶ τὴν ἐνέργειαν ἔχουσιν. ὥσπερ γὰρ ἐκείνων ἕκαστος ταῖς ἔξωθεν ἰσὶ πρὸς τὴν ὑψηλοτέραν πλευρὰν ἀνασπᾷ τὴν ταπεινότεραν, οὕτω καὶ οἷδε πρὸς τὴν κλεῖν ἀνέλκουσι τὴν πρώτην πλευρὰν.

1) Post *existimant* in versione *stellulis* duabus indicatur, deesse aliquid. Cod. autem hanc lacunam explevit verbo *προσαγορεύεσθαι*.

claviculam et primam thoracis-costam parvam, quam nonnulli subclaviculam appellant. Claviculae igitur in illis connatus est partibus, quae ad acromium adscendunt: ipsi vero primae costae coalitus est, qua ipsa cum pectoris osse coarticulatur. De horum igitur musculorum actione dubitant quidam anatomicorum, nonnulli vero scapulam existimant * * * veluti Lycus in aliis etiam animalibus, quaecunque claviculas non habent. Nam hos musculos cum eo scapularum processu, qui anchoraeformis dicitur, coalescere censet, maxime profecto aberrans. In hominibus vero caeterisque animalibus claviculas habentibus cum hoc dicere non posset, tanquam ligamenti usum ipsis tribuit. Haud ita tamen se habet rei veritas, quin potius musculi hi eandem, quam intercostales musculi, habent utilitatem. Sicuti enim eorum quilibet suis ipsorum fibris extrinsecis humiliorem costam ad superiorem attrahit, ita etiam hi primam costam ad claviculam attollunt.

Περὶ τῶν ἰδίων τοῦ λαμβδοειδοῦς ὀστοῦ μυῶν, ὅπερ καὶ
 υἰοειδὲς ὀνομάζεται.

Τὸ ἐπικείμενον ὀστοῦν τῇ κεφαλῇ τοῦ λάρυγγος ἔνιοι
 υἰοειδὲς, ἔνιοι δὲ λαμβδοειδὲς ὀνομάζουσιν. ἔστι δὲ ἡ μὲν
 εὐθεῖα τῶν γραμμῶν αὐτοῦ κατὰ τὸ μῆκος τειαγμένη τοῦ
 τραχήλου ὀστοῦν αἰρέμα πλατὺ. τέτταρες δὲ αἱ λοιπαὶ
 λοχαὶ κατὰ δύο συζυγίας ἀποφύονται τοῦ προεξέμενους¹ ἐκ
 μὲν τῶν ἄνω μερῶν ἡ ἑτέρα συζυγία λεπτῶν τε καὶ ἰσχνῶν,
 ὡς γραφείου περάτων, ἡ λοιπὴ δὲ ἐκ τῶν κάτω μερῶν με-
 τρίως πλατιῶν. ἄλλαι μὲν ἰσχναὶ δύο πλευραὶ διὰ συνδέ-
 σμων στρογγύλων καὶ λεπτῶν τοῖς πέρασι τῶν βελονοειδῶν
 ἐκφύσεων συνδοῦνται. τὰς δὲ λοιπὰς δύο τὰς κάτω συνά-
 πτουσιν ἰσχυρῶς δεσμοὶ παρὰ τὸ ἀρυταινοειδῆ χόνδρον καὶ
 μὴν καὶ δύο μῦες πλατεῖς τῇ κάτω γέννι συνάπτουσι τὸ
 υἰοειδὲς ὀστοῦν. ἐκ μὲν τῶν πλαγίων μερῶν τῆς εὐθείας
 αὐτῶν² γραμμῆς ἐκφύομενοι, καταφύομενοι δὲ εἰς τὰ πλά-

1. Sic legitur in cod. ms. 2. Corr. in marg. αὐτοῦ.

*De musculis propriis ossis lambdoidis, quod et hyoides
 (s. hypsiloides) vocatur.*

Os capiti gutturis incumbens nonnulli quidem hyoi-
 des, nonnulli lamdoides nominant. Est autem recta hujus
 ossis linea secundum colli longitudinem extensa, os leniter
 latum, quatuor vero reliquae lineae obliquae sunt et a
 praedicto lato osse secundum duas conjugationes exoribun-
 tur: a superioribus quidem partibus altera conjugatio, quae
 tenuium graciliumque est, veluti sunt scriptorii extrema:
 ab inferioribus vero altera, quae est mediocriter latorum.
 Verum graciles duae costae per ligamenta teretia ac tenuia
 extremitatibus eorum processum, quos ab acus et scri-
 ptorii et styli imagine acuformes nominant, colliguntur.
 Reliquas vero duas inferiores duo vincula valide cum car-
 tilagine arytaenoide copulant. Et sane duo etiam musculi
 lati os hyoides inferiori maxillae jungunt, ex trans-
 versis rectae lineae ipsius ossis hyoidis partibus enati,
 atque in transversas et jam inferioris maxillae partes post

για μέρη τῆς γένυος μετὰ τὴν τῶν ἰδίων αὐτῆς μυῶν ἔκφυ-
 σιν, ἄλλοι δὲ δύο μύες ἐπ' ἄκραν ἤκουσι τὴν γένυν ἀλλή-
 λους ἐπιζευγνύμενοι. ἀρχὴ δὲ αὐτῶν ἐστὶ τὸ ἄνω πέρας
 τῆς εὐθείας γραμμῆς τοῦ λαμβδοειδοῦς. ἕτεροι δὲ δύο μύες
 ἐκ μὲν τῆς ῥίξης ἄρχονται τοῦ γραφοειδοῦς, ἐμπεφύκασι δὲ
 ταῖς ὀρθαῖς γραμμαῖς τοῦ λαμβδοειδοῦς τῷ κάτω πέρατι
 καθ' ἑκάτερον μέρος εἰς· αὗται μὲν αἱ τρεῖς συζυγίαι τῶν
 μυῶν αὐτοῦ μόνοι τοῦ λαμβδοειδοῦς εἰσιν ἴδιαι, βραχείας
 τινὰς αὐτῷ διδοῦσαι κινήσεις· ἡ μὲν ἀπὸ τῆς βάσεως τῶν
 βελονοειδῶν ἀρχομένη πρὸς τὴν ὀπίσω χώραν ἀπάγουσα.
 αἱ λοιπαὶ δὲ ἐπὶ τὰ πλάγια τῆς γένυος διορίζουσai καὶ πρὸς
 τὴν γένυν ἀνατείνουσai, οἱ δὲ ἄλλοι μύες οἱ ἀπὸ τοῦ ὑιοει-
 δοῦς ὁστοῦ πεφυκότες ἐτέρων ἕνεκεν γεγόνασι μορίων μάλ-
 λον. οἱ μὲν εἰς ὠμοπλάτας ὑπὲρ τοῦ κινεῖν ἐκείνας, ὡς
 ἔμπροσθεν εἶπον, οἱ δὲ ἐπὶ τὴν γλῶσσαν, ὡς καὶ περὶ ταύ-
 τῆς εἰρήσεται. καὶ λοιπὸς ἐπ' αὐτοῖς ὁ κατὰ τῆς φάρυγγος
 ἔξωθεν ἐπιβεβλημένος, εἴθ' ἓνα τὸν αὐτὸν ἐθέλει προσαγο-
 ρεῦν διὰ τὴν εἴτε δύο παραφνομένους ἀλλήλοις, ὅπερ ἄμει-

musculorum ipsi maxillae propriorum exortum inserti. Alii
 vero musculi in extremam maxillam mutuo inter se colli-
 gati veniunt. Horum principium est superior terminus
 rectae lineae ipsius lambdoidis ossis. Alii autem duo mu-
 sculi a radice ossis styloidis incipiunt, atque in rectas
 lambdoidis ossis lineas inferno termino utrinque unus in-
 feruntur. Haec quidem tria musculorum paria ipsius ossis
 lambdoidis propriae sunt, brevibus quidem motionibus
 ipsum moventes. Atque una quidem a basi processus sty-
 loidis incipit, in posteriorem regionem id abducens: reli-
 quae duae in maxillae inferioris latera adscendunt atque
 ad ipsam maxillam sursum id attrahunt. Ceteri vero
 musculi ab osse hyoide exortum obtinentes, aliarum par-
 ticularum causa facti fuerunt. Hi quidem in scapulas, ut
 eas moverent, quemadmodum superius diximus: alii in
 linguam, ut de ipsa quoque dicetur; et ultra hos reli-
 quos faucibus extrinsecus insidet, sive quis ipsum unicum,
 sed bifidum appellare velit sive duos mutuo sibi adnatos,

νον εἶναι μοι δοκεῖ. προστέλλουσι δὲ οὗτοι τὴν τραχείαν ἀρτηρίαν καὶ τὸ λαμβδοειδὲς ἀντισπῶσι κάτω.

Περὶ τῶν τὴν γλῶσσαν κινούντων μυῶν.

Ὡς μὲν ὁ διδάσκαλος ἡμῶν Πέλοψ ἐν γλώττης ἀνατομῇ γράφει, μῦες ἕξ καὶ δέκα βοείας εἰς γλώττης, ἡμῖν δὲ νῦν, ὥς ἐν ἀρχῇ προεῖρηται, γυμνασθῆναι πρόκειται περὶ πιθήκων εἰς σῶμα διὰ τὴν πρὸς ἄνθρωπον ὁμοιότητα. τῶν τοίνυν κινούντων τὴν γλῶσσαν μυῶν οἱ δύο μὲν ἀπὸ τῶν βάσεων τῶν βελονοειδῶν ἐκφύσεων¹ ἀρξάμενοι, στενοὶ καὶ μακροὶ προήκοντες εἰς τὰ πλάγια μέρη τῆς γλώττης ἐκατέρωθεν εἰς ἐμφύονται, λοξῶν κινήσεων ἐξηγούμενοι, οἱ δὲ ὑπόλοιποι πάντες ἐκφύονται μὲν ἐκ τοῦ περιέχοντος ὅσπου τὴν κεφαλὴν τοῦ λάρυγγος, ὃ καλοῦμεν ὑιοειδὲς τε καὶ λαμβδοειδὲς, ἐμβάλλουσι δὲ εἰς τὴν γλῶσσαν οἱ τέσσαρες μὲν κατὰ δύο συζυγίας ἐναργῶς κινούντες αὐτήν, ὃ πέμπτος δὲ ὁ διφυὴς ἐκ τοῦ ἄνωθεν πέρατος ἀρχόμενος τῆς εὐθείας

1. In cod. ἐμφύσεων.

quod et mihi satius esse videtur. Hi asperam arteriam adstringunt et os lambdoides retrahunt.

De musculis linguam moventibus.

Sicuti sane praeceptor noster Pelops in linguae dissectione scribit, musculi bubulae linguae sedecim sunt. Nobis vero, ut ab initio libri dictum est, in simiae corpore ob similitudinem, quam cum homine habet, exercitationem facere statutum est. Ex musculis igitur linguam moventibus duo quidem a basibus processuum styloidum incipientes, angusti longique progredientes in transversas linguae partes, utrimque unus, inseruntur, obliquorum motuum praesides. Reliqui vero omnes tum ex osse caput gutturis ambiente, hyoide et lambdoide appellato, exoriantur: tum in linguam quatuor sane, secundum duo nimirum paria inseruntur, evidenter ipsam moventes. Quintus bifidus existens, atque ex superiori rectae lineae ossis

γραμμῆς τοῦ υἰοειδοῦς ὑποπέφυκε τῇ γλώττῃ κατὰ τὸ μή-
κος αὐτῆς ἀφικόμενος, ἕως ἄκρας τῆς κάτω γένυος ἐπὶ τὸ
καλούμενον γένειον, ἐνθα συμπέφυκεν αὐτῆς τὰ ὀστέα. οὗτος
ὁ μῦς ἀντισπᾶ μὲν ἄνω τῇ γενειάδι¹ ἀντιτεταγμένος τοῖς
κατασπῶσιν ἐπὶ τὸ στέρνον αὐτό. σαφῇ δὲ οὐδεμίαν ἐπὶ
τῆς γλώττης ἐργάζεται κίνησιν· ἀλλ' οἱ γε ἐναργῶς αὐτὴν
κινεῶντες οἱ λοιποὶ τέσσαρες εἰσιν. ἐκφύονται δὲ οἱ δύο
μὲν ἐκ τῶν ἄνω μυρῶν τοῦ εἰδοῦς, ὅθεν περ καὶ ὁ προει-
ρημένος ὁ διφυῆς ἤδη πως ἐν τοῖς πλαγίοις αὐτοῦ μᾶλλον,
οἱ δὲ ὑπόλοιποι δύο τούτων ἐφεξῆς ἐκ τε τῶν πλαγίων τῆς
εὐθείας γραμμῆς καὶ τῶν ταπεινῶν αὐτοῦ πλευρῶν. ἐμ-
φύονται δὲ οἱ μὲν μείζους εἰς τὴν μέσην χώραν τῆς γλώτ-
της ἀλλήλων ψαύοντες ἄλλοι παντὸς, ἐξήκουσι δὲ πρὸς τὸ
δεδεμένον αὐτῆς τὸ πρόσω. οἱ δὲ ἐλάττους εἰς τὰ πλάγια
μεταξὺ τούτων τε καὶ τῶν ἄφ'² ἑκατέρας βάσειως τῆς βε-
λονοειδοῦς ἐκφύσεως ἡκόντων. αἱ κινήσεις δὲ ἑκάστου τού-

1. Corr. τὸ υἰοειδές.

2. Corr. ἐφ'.

hyoidis termino incipiens, sub linguam inferitur, secun-
dum illius longitudinem ad extremum usque inferioris
maxillae in ipsum mentum, quod vocant, qua maxillae
ossa inter se coalescunt, pertingens. Hic musculus sursum
ad maxillam (os hyoides) retrahit, illis oppositus, qui id
ipsum ad pectoris os deorsum trahunt. Nullam vero ma-
nifestam in lingua motionem efficit. Sed qui evidenter
ipsam movent, quatuor reliqui sunt, quorum duo ex su-
perioribus ossis hyoidis partibus, unde et praedictus (ille
bifidus musculus), verum in ipsius lateribus quodammodo
magis exoriuntur. Reliqui vero duo deinceps ex trans-
versis humilibusque rectae lineae costis enascuntur. In-
feruntur autem majores quidem in mediam linguae regio-
nem perpetuo se musculo tangentes, usque ad eam omnes
anterius in locum linguae pervenerint, quem *vinculum* ap-
pellant (fraenulum linguae): minores vero in latera, inter
hos et eos, qui ab utraque basi processuum aculeiformium
s. styloidum procedunt. Sane horum singulorum muscu-

των ἀνάλογον τῇ θέσει· λοχαὶ μὲν τῶν λοξῶν, εὐθεῖαι δὲ τῶν εὐθειῶν, ὥσπερ γε καὶ τῶν πρώτων ῥηθέντων πλαγίων πλάγιοι· καὶ δὴ καὶ καλεῖσθωσαν ἕνεκὲν σαφοῦς διδασκαλίας οἱ μὲν ἀπὸ τῶν βελονοειδῶν ἐκφύσεων ἀνιόντες μύες πλάγιοι. λοξοὶ δὲ οἱ τῶν λοξῶν μερῶν ἀποφύομενοι τοῦ λαμβδοειδοῦς, εὐθεῖς δὲ οἱ τοῦ ἄνω πέρατος. ὑποβιβληνται δὲ τοῖς εἰρημένοις ἅπασιν μυσὶν ἐκ τῶν καίω μερῶν οἱ τὰς ἐγκαρσίας ἔχοντες ἵνας, ἀποπεφυκότες μὲν ὅλη τῇ γλώσση, καταφύομενοι δὲ εἰς τὸ τῆς γένυος ὅσπου σκεδὸν ὅλον πλὴν τοῦ γενείου. δύνανται δὲ οἱ μύες οὗτοι ἐπᾶραι τε καὶ κυριῶσαι τὴν γλῶσσαν.

Περὶ τῶν τῆς φάρυγγος μυῶν.

Χώρα τις πρόκειται κοινὴ στομάχου τε καὶ φάρυγγος¹, εἰς ἣν ἐκατέρου τὸ στόμα ἀνήκει. καλοῦσι δὲ αὐτὴν μὲν τὴν χώραν ἰσθμὸν, ἐπειδὴ στενὴ καὶ προμήκης ἐστὶ, τὸ πε-

1. Hoc a correctore: nam cod. ms. λάρυγγος. Quod statim sequitur στόμα, primitus erat στόμιον, ab alio in στόμα mutatum.

lorum motiones ipsi posuit respondere, obliquorum quidem obliquae, rectorum vero rectae, quemadmodum et transversorum transversae. Et sane clarioris doctrinae gratia, qui a processibus styloideis prodeunt musculi, transversi seu laterales vocentur: qui vero ab obliquis ossis lambdoidis partibus, obliqui, sicuti qui a superiori ejusdem lambdoidis ossis termino enascuntur, recti appellantur. Subjiciuntur vero praedictis omnibus musculis ex imis partibus illi, qui fibras transversas habent, a tota lingua exorti, atque in maxillae os fero totum praefer quam in mentum inserti. Facultatem porro musculi hi omnes attollendi curvandique linguam obtinent.

De musculis faucium.

Locus quidam praeiacet gulae gutturique communis, in quem utriusque osculum adscendit, qui quoniam angustus oblongusque est, isthmus appellatur. Corpus vero

ριέχον δὲ αὐτὴν σῶμα φάρυγγα, καθ' ἣν ἐκατέρωθεν εἰς ἑστὶ μῦς ἐν τε τῷ φωνεῖν καὶ καταπίνειν ἐνεργῶν, ἡ κεφαλὴ δὲ αὐτῶν πλησίον τέτακται τοῖς κάτωθεν ἀνιούσιν εἰς τὰ πλάγια τῆς γλώσσης μυσίν.

Περὶ τῶν τραχήλου κινούντων μυῶν.

Οἱ μὲν οὖν τραχήλου καὶ κεφαλῆς μῦες κοινοὶ ἔμπροσθεν εἴρηται· τρεῖς μὲν αἱ πρῶται συζυγίαι τῶν ἔξ τῶν κατ' ἰνίον, ἑτέρα δὲ μία τῶν ὑποβεβλημένων τῷ στομάχῳ. συνελόντι γὰρ εἰπεῖν, ὅποσοι τῆς κεφαλῆς ἐκφυόμενοι τῷ τραχήλῳ παντὶ καταφύονται, κινούσιν ἅμφω τὰ μόρια. περὶ δὲ τῶν ἰδίων τοῦ τραχήλου μυῶν ἐν τῷδε ῥηθήσεται. δύο καθ' ἑκάτερον μέρος αὐτοῦ εἰσιν, ὁ μὲν ὀπίσθιος πῶς μᾶλλον, ὁ δὲ ἔμπροσθιος· ἐκφύεται δὲ ὁ μὲν ὀπίσθιος ἐκ τῆς πλαγίας ἑξοχῆς τοῦ πρώτου σπονδίου κατ' αὐτὸ μάλιστα τὸ κυρτότατον αὐτῆς. ἐκ γὰρ τῆς πρόσω μᾶλλον ὁ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν¹ τῆς ὁμοπλάτης ἀνατεινόμενος, ὑπὲρ οὗ ἔμ-

1. Hoc a correctore pro ῥύχην.

hunc locum ambiens, fauces s. pharynx nuncupatur, in quibus faucibus musculus utrimque unus habetur, tunc munere suo fungens, cum vox editur aut deglutitio fit, Horum duorum musculorum caput prope eos musculos positum est, qui ab inferioribus partibus in linguae latera adscendunt.

De musculis cervicem moventibus.

Ergo cervicis capitisque communes musculi superius enarrati fuere. Tres quidem primi paris eorum, qui ab occipite prodeunt: una vero aliud eorum, qui gulae subjacent. Nam ut uno verbo dicam, quicumque musculi a capite exorti, toti cervici inferuntur, ambabus partibus sunt communes. De propriis vero cervicis musculis in hoc capite agendum. Duo ab utraque ipsius parte sunt musculi, alter posterior potius, alter prior dicendus. Sane posterior ex transversa primae vertebrae eminentia exoritur, eo praecipue loco, ubi ea convexissima est. Nam ex priori potius eminentia musculus ille, de quo superius di-

προσθεν εἶπον, ἔχει τὴν ἔκφυσιν. ὁ δὲ ὀπίσθιος τοῦ τρα-
χήλου μῦς οὗτος, ὑπὲρ. οὗ νῦν πρόκειται λέγειν, ἄχρι τῆς
ὠμοπλάτης καθήκει ἑμπεφυκῶς ἐξ ἀπάντων τῶν σπονδύλων
διὰ συνδέσμων ἰσχυρῶν ὡς δοκεῖν πολλοὺς¹ εἶναι μῦς καὶ
τὸ κάτω πέρας αὐτοῦ συνεχὲς ἀκριβῶς ἐστὶ τῷ κατὰ τὰ
σιμὰ τῆς ὠμοπλάτης τοῦ θώρακος μυί. ὁ δὲ ἕτερος ὁ πρό-
σθιος τοῦ τραχήλου μῦς οὗτος ἄρχεται μὲν ἐκ τῆς διατε-
τρομένης ἀποφύσεως τοῦ δευτέρου σπονδύλου, συνεκφύεται
δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς² κατὰ τὸν τράχηλον· ἐντεῦθεν δὲ
διὰ τῶν μασχαλῶν ἄχρι τῆς πέμπτης πλευρᾶς τῷ θώρακι
ἀφικνεῖται ψαύων ἐστὶν ὅτε καὶ τῆς ἑκτης. καταφύεται δὲ
τις μοῖρα³ καὶ εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ πλευρὰν τὴν ἐφεξῆς
τῇ κλειδί. στρογγύλος πῶς μᾶλλον οὗτος ὁ μῦς ἐστὶ καὶ
μακρός. ἐνέργεια δὲ αὐτοῦ καθαυτὰ μὲν ἐπιπέφυκε τῷ τρα-
χήλῳ κάμπτειν τοῦτον⁴, ὡς ἐπὶ τὰ πρόσω λοξόν· καθὰ δὲ
εἰς τὰς πλευρὰς⁵ τοῦ θώρακος ἀφικνεῖται, διαστέλλειν ἐκεί-
νον. ὅθεν ἄμεινον ἦτοι δύο μῦες ἀλλήλοις ἠνωμένους

1. Cod. πολὺς. 2. Correct. τῶν ἄλλων τῶν. 3. Corr.
τῇ μοίρᾳ. 4. Corr. αὐτὸν. 5. Corr. τοὺς σπονδύλους.

ctum est, exoritur, qui in scapulae spinam adscendit. Po-
sterior autem hic cervicis musculus, de quo nunc agere
institui, ad scapulam usque devenit, ex omnibus vertebrais
per validae ligamenta enatus, ut plures musculi esse vi-
deantur, inferiorque ipsius terminus thoracis musculo
in scapulae limis collocato exacte continuus est. Alter
vero cervicis prior musculus principium a perforato se-
cundae vertebrae processu sumit, simulque cum aliis cer-
vicis musculis exoritur, postea vero illinc per axillam ad
quintam usque thoracis costam pervenit, sextam quando-
que etiam attingens, ejusque portio quaedam in primam
costam claviculae succedentem inseritur. Teres autem quo-
dammodo magis est hic musculus et longus. Et sane ejus
actio, qua cervici inseritur, est, ut ipsam in priora obli-
quam flectat: qua vero ad thoracis vertebrae pervenit, ut
illum dilatet. Quare praestiterit ut vel duos musculos

ὁμοίως¹ τοῖς προειρημένοις ὑπολαμβάνειν αὐτοὺς ἢ εἶπερ
 ἓνα χρὴ τιθέναι, τοῦ θώρακος νομίζειν αὐτόν. ἐκείνος μὲν
 γὰρ ἐναργῶς φαίνεται διαστέλλον τὸν θώρακα, τὸν τράχη-
 λον δὲ ἐπινεύων αὐτὸς οὐχ ὁμοίως ἐναργῶς φαίνεται. ἀν-
 τιτεταγμένην δὲ αὐτῷ κίνησιν ὁ προειρημένοις ἔχει κάμ-
 πτων καὶ αὐτὸς εἰς τὰ πλάγια καὶ πρὸς τοῦπίσω μᾶλλον
 ὅλον τὸν τράχηλον. εἰ δὲ ἀμφοτέροι ταθεῖεν ἅμα τὴν μέ-
 σην καμπτήν ἐπὶ τὰ πλάγια τοῦ σύμπαντος ἐργάζονται τρα-
 χήλου. εἰ δὲ οἱ πρόσθιοι μύες μόνου ταθεῖεν οἱ ἐκατέρω-
 θεν, ὃ τε ἐκ τῶν δεξιῶν καὶ ὁ ἐκ τῶν ἀριστερῶν ὅλον εἰς
 τὰ πρόσω τὸν τράχηλον ἐπινεύειν ἀναγκάζουσιν· ὁ δὲ ὀπί-
 σθεν ἀνανεύειν ὅλον ὀπίσω. εἰ δὲ καὶ πάντες ἅμα ταθεῖεν
 οἱ τέσσαρες ἰσόρροπος² εἰς ἅπαντα τὰ μέρη γένοιτο ἂν οὐ-
 τως³ ὁ τράχηλος, ὡς καὶ τῷ τετάνῳ συμβαίνει πάθει.

1. Hoc a correct. pro ἅμα codicis. 2. Corrector ἀρρε-
 πής. 3. Hoc a correctore pro cod. mst. οὗτος.

inter se unitos una cum praedictis existimemus esse, vel
 si unus est statuendus, eum inter thoracis musculos cen-
 seamus. Ille enim thoracem dilatare evidenter conspicitur,
 non ita tamen evidenter cervicem annuendo movere. Op-
 positam vero ipsi motionem habet praedictus musculus, in
 latera et ipse ac ad posteriora magis totam cervicem fle-
 ctens. Quodsi ambo una tendantur, media totius cervicis
 flexura in latera efficitur. Si vero anteriores tantum
 musculi, qui utrobique sunt, dexter nimirum et sinister,
 tendantur, totam profecto cervicem in priora annuere: sin
 posteriores, in posteria renuere compellant. Quodsi omnes
 quatuor simul tendantur, cervix tunc in nullam vergens
 partem recta evadit, quemadmodum in ea etiam spasma
 specie contingit, quae tetanus Graece dicitur.

Περὶ τοῦ κατὰ τὰ σιμὰ τῶν ὠμοπλατῶν τὸν θώρακα δια-
στελλόντος μυός.

Τὸν διαστελλόντα τὸν θώρακα μεγάλην διαστολὴν μὴν, ἓνα καθ' ἑκάτερον ὑπάρχοντα μέρος εἴτε κοινὸν τῆς ὠμοπλάτης καὶ θώρακος ὀνομάζειν ἐθελήσει τις, εἴτε τοῦ θώρακος μόνου τὸν¹ κατ' ὠμοπλάτην οὐ διοίσει. ἐκφύεται δὲ ἀπὸ τῆς βάσεως αὐτῆς ἐπιτεταμένος ἅπαντι τῷ θώρακι². τουτὶ μὲν οὖν αὐτοῦ κατακέκρυπται τὸ μέρος, ὥστε οὐκ ἂν αὐτὸ θεάσαις πρὶν ἀφελεῖν τὴν ὠμοπλάτην. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε σύμπαν ἐστὶ φανερὸν ἐπιπεφυκὸς τῷ θώρακι μέχρι τοῦ καθήκοντος ἐπὶ τὴν ἕκτην πλευρὰν μὴς ἀπὸ τοῦ τραχήλου, ἀλλὰ καὶ τῶν νόθων πλευρῶν ἐπιβαίνει δυοῖν ὁ μῦς οὗτος ἑγγὺς ἤδη τῶν χονδρωδῶν ἀποφύσεων. ἔστι δὲ οὐ συνεχὴς αὐτοῦ ἡ κατάφυσις, ἀλλ' οἷον εἰς μικροὺς τινὰς ἐσχισμένη μῦς ἓνα καθ' ἑκάστην πλευρὰν, ἐφεξῆς δὲ τοῖς τούτου πέρασιν ἅπασι τοῖς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκφύσεως ὁ μέ-

1. Cod. τῶν. 2. In margine: τῷ σιμῷ.

De musculo in fimis scapularum sito thoracem dilatante.

Musculum qui magna dilatatione thoracem dilatat, in utraque parte unum sive scapulae et thoracis communem appellare ipsum quis velit sive thoracis solius ex iis, qui secundum scapulam sunt, nihil intererit. Enascitur hic a scapulae basi, toti thoraci extensus. Haec sane ipsius pars delitescit, ut ipsum intueri prius non possis, quam scapulam auferas. Totum vero deinceps quod sequitur, conspicuum est, quod nimirum thoraci ad eum usque musculum, qui a cervice in sextam costam descendit, inseritur. Sed et duas quoque nothas costas musculus hic jam prope cartilagineos processus conscendit. Ejus autem insertio haud continua est, sed veluti in exiguos quosdam musculos singulis costis singulos partita ac discissa. Deinceps vero post universas hujus musculi priores extremitates,

γιστος ἔχει τῶν κατ' ἐπιγαστρion¹ μυῶν ἐσχισμέναις ὁμοίως καὶ αὐτὸς ἐκφύσειν ἀνηρτημένος.

Περὶ τῶν τὸ κατ' ὤμον ἄρθρον κινούντων μυῶν.

Ἐπειδὴν ἀφῆλθ' οὓς τε κινούντας τὴν ὀμοπλάτην μύας καὶ μετ' αὐτοὺς τὸν ἐν τοῖς σιμοῖς αὐτῆς, ὃν ἄρτι διῆλθον ἀφορώτατον ἤδη τὸν ἀριθμὸν ἀπάντων τῶν κινούντων τὸν βραχίονα μυῶν ἑξῆς· ὄντων γὰρ ἀπάντων ἑνδεκα, τρεῖς μὲν ἀπὸ τοῦ στήθους ἐπ' αὐτὸν ἀναφερομένους θεάσῃ, δύο δὲ ἐκ τῶν κατὰ τὰς λαγόνας χωρίων, πέντε δὲ ἐξ αὐτῆς τῆς ὀμοπλάτης ὀρμωμένους, ἑνδέκατον δὲ ἐπὶ τούτοις ἅπασιν τὸν τὴν ἐπωμίδα κατειληφότα. καὶ γὰρ συμφυεῖς ἀλλήλοις εἰσὶν οὗτοι κατὰ τὴν τῆς ὀμιαίας φλεβὸς χώραν καὶ τὰς ἀπονευρώσεις ἑγγὺς ἀλλήλων εἰς τὸν βραχίονα καταφύουσι κατωτέρω τῆς κεφαλῆς εἰς τὸ πρόσθιον αὐτοῦ κατ' εὐθείαν μάλιστα γραμμὴν ἄνωθεν κάτω τεταγμένην· ἰσχυροτέραν μὲν

1. Sic Corrector pro ὑπογαστρion codicis.

exortus principium sumit maximus musculorum abdominis discissis et ipse exortibus appensus.

De musculis humeri articulum moventibus.

Postquam musculos scapulam moventes abstuleris, postque hos illum etiam, qui in sinus scapulae partibus situs est, quem nuper sermone persecutus fui: facillime jam musculorum omnium brachium moventium numerum deprehendes. Nam cum undecim in universum omnes sint, tres a pectore in brachium adscendentes, duos ab ilium regionibus et quinque ex scapula ipsa prodeuntes conspicias, sicuti undecimum post hos omnes, qui superhumeralem occupat. Sibi enim mutuo muscoli hi, qua humeraria vena est, connati sunt: aponeurosesque sibi mutuo vicinas in brachium infra ipsius caput in priorem partem inferunt, per rectam praecipue lineam, quae superne deorsum tendit. Atque graciliorem quidem aponeurosin producit musculus a pectoris osse prodiens: teretiorē

ὁ ἀπὸ τοῦ στήρνου, στρογγυλωτέραν δὲ πως καὶ σαρκώδης καὶ τῶν ἔξω τοῦδε μερῶν ὁ ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος. ἡ δὲ ἀρχὴ τῆς ἐκφύσεως τοιούτων μὲν ἢ τε κλείς ἐστι καὶ ἡ ῥάχις τῆς ὠμοπλάτης καὶ τὰ ἐπιπολῆς χωρία τὰ μετὰ τὴν ὀλίγον δεινῶς πάντα τῆς ὠμοπλάτης, ὅσα πρὸς τὴν ταπεινὴν ἐν αὐτῇ ῥέπει πλευράν. τοῦ δὲ ἑτέρου τὸ τοῦ στήρνου ἅπαν ὅσπου, ἐντεῦθεν δὲ ὀρμηθέντες ὁ μὲν οἷον ἐσχισμένος ἀμφὶ τὸ ἀκρωμίων ἅπασαν κατείληφε τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος. ὁ δὲ γε τῇ τε ὠμιαίᾳ φλεβὶ παρατίθεται καὶ τὸ πρόσω τῆς μασχάλης τὸ μὴ ἐκφύειν αὐτὸς ἐργάζεται καὶ σχεδὸν ἅπαντα τὰ περὶ τὰ στήθη σαρκώδη ὁ μῦς οὗτός ἐστι· καὶ γὰρ καὶ ὅτι τῆς ὑπ' αὐτοῦ τέταται, ἄμεινον δὲ δύο μύας αὐτὸν οὐχ ἓνα τίθεσθαι. ὁ γοῦν ἀπὸ τῶν ἐκ τοῦ στήρνου πεφυκὼς ὁ μικρότερος τῶν ἐν αὐτῷ μυῶν ἀντεστραμμένος πως ἔχει τῇ ὠμοπλάτῃ τὰς ἵνας· εἰς γὰρ τὸ ἄνω μέρος ἀναφέρονται πρὸς τὴν ἰδίαν ἀπονεύρωσιν ἀρχόμενοι κάτωθεν. αἱ δὲ λοιπαὶ πᾶσαι τὴν μὲν ἐκφύσιν ἀνωτέρω τούτων ἔχουσιν

vero quodammodo carnosioremq̃ue atque ab exterioribus hujusce partibus edit musculus ab epomide exorians. Porro exortus seu originis principium istius quidem musculi tum clavicula tum scapulae spina est: tum etiam superficiariae ejusdem scapulae regiones fere omnes, quaecunque versus humiliorem ipsius costam vergunt. Alterius vero musculi principium est totum pectorale os. Nam inde prodeuntes, alter quidem veluti scissus circa summum humerum, totum brachii caput comprehendit; alter vero humerariae venae exporrectus est et priorem axillae partem carnosam ipse efficit, fereque in toto pectore carnosus musculus iste est atque ab ipso toto pectore exoritur. Satius vero fuerit, duos ipsum musculos, non unicum statuere. Qui igitur a pectoris osse exoritur, qui et aliis, qui in ipso pectoris osse existunt, musculis est minor, fibras omni superiori adversas quodammodo oppositasque habet. Nam in superiorem quidem partem adscendunt ad propriam aponeurosin, deorsum incipientes. Reliquae vero omnes exortum qui-

ἐξ αὐτοῦ τοῦ στέρνου, φέρονται δὲ ἐπὶ τὴν ἀπονεύρωσιν, ἐγκάρσιαι μὲν αἱ τῶν ὑψηλῶν τοῦ στέρνου μερῶν ἀποφυόμεναι, λοξαὶ δὲ ἄγρμα αἱ τῶν ταπεινῶν, τῶν δὲ ἄλλων δυοῖν ὁ μὲν ἕτερος ἀπὸ τῆς ἑξῶ τε καὶ κάτω τούτου¹ τοῦ χώρας ὀρμώμενος κατὰ μὲν τὰ πλείιστα μέρη συμφυῆς ἐστὶ τῷ προειρημένῳ τῷ διαφυῇ τε καὶ μεγάλῳ. τελευτῶν δὲ εἰς ὑμενώδη τένοντα καταφύεται τοῖς πρόσω τοῦ βραχίονος εἰς αὐτὴν μάλιστα τὴν προσθίαν ὀφρὺν τῆς κοιλότητος, ἧς κατελήφεν ἡ μείζων κεφαλὴ τοῦ κατὰ τὸν βραχίονα μυῶς τοῦ παρεκτεταμένου κατὰ τὴν ἔνδον χώραν τῇ προφανεῇ κατ' αὐτὸν φλεβί. ὁ δὲ ἕτερος μῦς ὅς οὐδὲ φαίνεται πρὶν ἀνατμηθῆναι τὸν μέγαν ἀπὸ τῶν ἄνω μερῶν γινόμενος, ἐμφύεται μὲν ἔκ τε τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου καὶ τετάρτου καὶ πέμπτου καὶ ἕκτου τῶν ὀστέων, ἀνέρχεται δὲ εἰς αὐτὸ τὸ ὑψηλότερον τῆς ἑτέρας κεφαλῆς τοῦ βραχίονος τὸ πρὸς τῇ κλειδί, κἀντεῦθεν ἐμφύεται τῷ περὶ τὸ ἄρθρον ὑμενώδει

1. Sic legendum esse conjiciebat Vir Doctus pro τοῦτι τοῦ.

dem his superiorem ex ipso pectoris osse habent. Feruntur autem in aponeurosin transversae quidem, quae a sublimibus ossis pectoris partibus enascuntur: leniter vero obliquae, quae ab humilibus ejusdem ossis partibus exoriuntur. Ex reliquis duobus alter quidem ab extrinseca infimaque hujus ossis regione prodiens, secundum plurimas quidem partes praedicto illi musculo bifido ac magno connatus est, demumque in membraneum tendinem finiens, prioribus brachii partibus inseritur, in ipsam praecipue anterieus supercilium cavitatis, quod a majori capite musculi in brachio existentis occupatur, qui secundum internam regionem, venae quae in ipso conspicue apparet, exporrigitur. Alter vero musculus, qui antequam magnus sit dissectus non apparet, a superioribus partibus enascens, ex secundo quidem et tertio et quarto et quinto et sexto pectoris ossibus exoritur atque ad altissimam capitis brachii regionem, qua ad claviculam spectat, adscendit, illincque ligamento illi membranoso articulum ambienti inseri-

συννέσμων πολὺ τοῦ προειρημένου μυὸς ἰσχυροτέραν ἔχων τὴν ἀπενεύρωσιν¹. δύο δὲ οἱ κάτωθεν ἀναφερόμενοι μύες, ὧν ὁ μὲν ἀπάντων ἀδρότατός τε καὶ μήκιστός ἐστι τῶν τὸν βραχίονα κινούντων μυῶν, ὁ δὲ ἰσχυρότατος μὲν οὐχ ἦτιον τε ἐκείνου τὸ μήκος· αὐτοὺς μὲν οὖν εἰκότως ἡγνότηαι τοῖς ἀνατομικοῖς ἐναφανιζόμενος τῷ δέρματι κακῶς ὑποδιερωμένῳ. περὶ δὲ τοῦ μεγάλου πάντες ἔγραψαν οἱ μὲν μᾶλλον ἀκριβοῦσαντες αὐτοῦ τῷ λόγῳ τὴν φύσιν, οἱ δὲ ἦτιον. ὁ μὲν οὖν ἰσχνὸς ἔκ τε τοῦ κατὰ τὴν λαγόναν καὶ τὰς νόθας πλευρὰς τοῦ δέρματος ἀναφερόμενος ἐξ αὐτῶν μάλιστα τῶν ὑμέρων τῶν ὑπὸ τῷ δέρματι τὴν ἔκφυσιν ἔχει. αἰεὶ δὲ ἐν τῷ περὶ τὴν μασχάλην ἀναφέρεσθαι πάχος τι προσετιώμενος, κἀνταῦθα ἤδη σαφῶς μῦς φαινόμενος εἰς ὑμενώδη τένοντα τελευτᾷ, κατὰ δυοῖν ἐποχοῦμενός ἐτέρων, οἷς καὶ συμφύεται. γιννᾶται δὲ αὐτῶν ὁ μὲν ἐκ τοῦ ταπεινοτάτου τῶν ἀπὸ τοῦ στήθους μυῶν, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐτέρας μοίρας τοῦ διφυοῦς, ὁ

1. Sic scribendum esse pro ἀπόδειξιν, in margine cod. iustum est.

tur, validiorem sane quam praedictus musculus aponeurosin obtinens. Duo vero sunt, qui ab inferioribus partibus sursum feruntur, quorum alter crassissimus longissimusque omnium musculorum brachium moventium est, alter gracillimus quidem est, longitudine tamen ab altero haud superatur. Hic igitur a dissectoribus merito ignoratus fuit: nam dum male cutis excoriatur, musculus hic obscuratur corrumpiturque. De magno vero musculo nullus est, qui non scripserit; sed alter magis, alter minus exacte ejus naturam explicavit. Gracilis igitur a cute, quae circa ilia nothasque costas est, adscendens, ex ipsis praecipue membranis, sub cutim existentibus, exortum habet; perpetuo vero dum ad axillam adscendit, crassitudinem quandam acquirens, in membranofum tendinem finit, duobus aliis, quibuscum etiam coalescit, insidens, quorum duorum musculorum alter ex humillimo pectoris musculo, alter ex altera illius musculi bifidi portione gignitur. Re-

δὲ ὑπόλοιπος τῶν κάτωθεν ἀναφερόμενος μυῶν ἐπὶ τὴν κατ' ὤμον διάρθρωσιν, ὅσπερ¹ καὶ μέγιστός ἐστιν· ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῶν κατὰ τὰς νόθας πλευρὰς σπονδύλων, ἐπιπεφυκῶς δὲ τῷ τε ῥαχίτῃ μυὶ καὶ τῷ πέρατι τῆς κατ' ὤμοπλάτην, φέρεται πρόσω λοξὸς αἰτρέμα μέχρι τινὸς ἐπιπεφυκῶς τοῖς ἐπικειμένοις μυσὶ τῇ ταπεινῇ τῆς ὤμοπλάτης πλευρᾷ. καὶ περὶ δὲν ἀφίκηται κατ' εὐθὺ τῆς μασχάλης ὄρθιος ἐπ' αὐτῆς ἀναφέρεται· κἀνταῦθα διὰ τένοντος οὐκ ἀγεννοῦς ἡρέμα πλατέος ἐμφυῶς τῷ βραχίονι κατὰ τὰ ἔνδον μέρη τῆς ἀπονευρώσεως τοῦ μεγίστου μυὸς τῶν ἀπὸ τοῦ στήθους τριῶν. οὗτος ὁ μῦς συμφύεται δύο μυσὶν, ἐνὶ μὲν ὑπερκειμένῳ κατὰ τὴν μασχάλην αὐτὴν, ἐτέρῳ δὲ ἐπὶ τὴν κατ' ἀγκῶνα διάρθρωσιν ἀφικνουμένῳ, περὶ ὧν ἐν τοῖς ἐξῆς εἰρήσεται. οἱ δὲ ἀπ' αὐτῆς τῆς ὤμοπλάτης ἐμφυόμενοι² πέντε μῦες εἰς εὖρος τοὺς τένοντας πλατὺ πάντες τελευτῶντες ἐμφύονται καὶ αὐτοὶ τῷ τοῦ βραχίονος μέρει, ὡς συμφυῆς μὲν τῷ προειρημένῳ μυὶ πλησίον τῆς ἀπονευρώσεως ὁ ἐκ τῶν κάτω

1. Vel ὅσπερ. 2. Corrector ἐκφυόμενοι.

liquus vero musculorum ab imis regionibus sursum ad humeri dearticulationem adscendentium, qui et maximus est, ab illis vertebriis, quibus nothae costae dearticulantur, incipit atque spinali musculo et inferiori humilioris scapulae costae termino insertus, in priora leniter obliquus fertur, aliquo usque musculis humiliori scapularum costae incumbentibus adnatus: et cum e directo maxillae pervernerit, rectus ad ipsam adscendit, illicque per tendinem haud ignobilem leniter latum brachio secundum internas aponeuroseos magni musculi partes insertus musculus hic duobus coalescit musculis, ei nimirum, qui secundum axillam supersternitur et ei, qui in gibbi cubiti dearticulationem pertingit, de quibus in sequentibus agetur. Qui vero ab ipsa scapula nascuntur quinque musculi, in latos tendines cum omnes finiant, in brachium et ipsi inferuntur * partem * ut connatus quidem praedicto musculo prope aponeurosin, qui ex infima parte humilioris

τῆς ταπεινῆς πλευρᾶς ἀρχόμενος· εἶτα ἐκ τῶν ὀπίσω τε καὶ ἔνδον μερῶν ὑποδύμενος τὸν βραχίονα, κᾷπειτα καταφύμενος εἰς αὐτὸν ὑψηλοτέρα τε ἅμα καὶ μακροτέρα καὶ ἰσχυροτέρα καὶ συνεχεῖ καταφύσει τῇ τοῦ προειρημένου μυός· αὕτη μὲν οὖν ἐκ τῶν ἔνδον μερῶν ἐστὶ τοῦ βραχίονος ψαύουσα τῆς προειρημένης ἀπονευρώσεως, ἀνωτέρω δὲ ἐστὶ ταύτης εἰς αὐτὴν ἤδη τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ὃ ἐκ τῶν ἔνδον ἐμφύεται μερῶν τένων τοῦ κατεilahφότος μυός τὸ σιμὸν τῆς ὠμοπλάτης εὐρῶστος τε καὶ πλατὺς ὑπάρχων. ἡ δὲ τοῦ τὴν μεταξὺ χώραν τῆς τε ῥάχεως καὶ τῆς ὠμοπλάτης καὶ τῆς ὑψηλοτέρας πλευρᾶς κατεilahφότος ἀπονεύρωσις εἰς αὐτὸ τὸ ὑψηλότατον ἐμφύεται τῇ κεφαλῇ τοῦ βραχίονος οὐ κατὰ τὸ πρὸς τῇ κλειδί μύριον αὐτῆς, εἰς ὅπερ ὁ προειρημένος, ἀλλ' ὅσον ἐκτὸς ἀποιέτηκεν ἡ μείζων κεφαλὴ τοῦ κατιόντος μυός εἰς τὴν κατ' ἀγκῶνα διάρθρωσιν. συνεχῆς δὲ τῇ προειρημένῃ καταφύσει καὶ ὃ ἐκ τῶν κάτω μερῶν τῆς ἐν ὠμοπλάτῃ ῥάχεως ὁ κατεilahφὼς ἅπαν τὸ ἐν μέσῳ χωρίον.

costae incipiens, moxque ex posterioribus et internis partibus brachium subiens, tandem in ipsum altiore simul et prolixiore gracilioreque insertione praedictique musculi insertioni conjuncta sese inserit. Ipsa igitur ex internis brachii partibus existit, praedictam aponeurosin attingens. Enimvero elatior haec ipsa est in ipsum jam brachii caput ex internis partibus insertus tendo musculi sumum scapularum occupantis, validus latusque existens. Aponeurosis vero ejus musculi, a quo regio inter spinam scapulae et ejusdem costam sublimiorem media interjacens, occupatur, in ipsum brachii capitis altissimum inseritur, non in eam certe ipsius partem, quae versus claviculam spectat, in quam alter praedictus inferebatur: sed in eam omnem, quae extrinsecus a grandiore capite illius musculi, qui in gibbi cubiti dearticulationem devenit, divisa est. Conjunctam vero huic praedictae aponeurosin musculus ille in insertione efficiens (qui ex internis spinae scapulae partibus enascitur ac totam eam regionem, quae inter ejus-

αὐτῆς τε καὶ τῆς ταπεινῆς πλευρᾶς ἀπονεύρῳσιν ποιούμε-
νος ἐμβάλλει τὸν τένοντα τῇ κεφαλῇ τοῦ βραχίονος ἤδη πως
μᾶλλον ἔξωθεν. ὁ δὲ τοιοῦτος συνεχῆς μῦς καὶ τάχα ἂν
τὸ μόριον αὐτοῦ δόξας εἰς τὰ ἐκτὸς ἀκριβῶς μέρη τοῦ βρα-
χίονος ἐμβάλλει τὸν τένοντα ἐμφύμενος ἀπὸ τῶν ἄνω με-
ρῶν τῆς ταπεινῆς ἐν ὁμοπλάτῃ πλευρᾶς σχεδὸν ἐκ τοῦ ἡμί-
σεως αὐτῆς μέρους, κατὰ τὸ κυριώτατον καὶ ὀξύτατον αὐ-
τῆς. αἱ κινήσεις δὲ αὐτοῦ τοῦ μὲν τὴν ἐπωμίδα κατεilah-
φότος ἀνατείνειν ἄνω τὸν βραχίονα κατ' εὐθείαν μάλιστα
γραμμὴν. τῶν δὲ ἐκατέρωθεν αὐτοῦ τῶν ἐξ αὐτῆς τῆς ὁμο-
πλάτης ἐκπεφυκότων ὁ μὲν κατὰ τὴν ὑψηλὴν πλευρὰν ἀνα-
τείνει μὲν, ἀλλ' ἐκκλίνειν¹ ἐπὶ τὰ ἔνδον, τῶν δὲ κατὰ τὴν
ταπεινὴν ὁ μὲν μείζων ἀνατείνει μὲν καὶ αὐτὸν, ἀλλ' ἐπὶ
τὰ ἐκτὸς. ὁ δὲ ὡς μόριον αὐτοῦ λεγὸν ἀπάγει πρὸς τὰ
ἐκτὸς, διαδίδονται δὲ τὰς κινήσεις ταύτας, ἔνδοθεν μὲν οἱ
ἀπὸ τοῦ στήθους ἀνιόντες, εἴτε τρεῖς εἰθελοὺς λέγειν εἴτε

1. Ita legendum esse statuit Corrector pro ἀνατείνειν καὶ
ἐκκλίνειν, quod scriptum codicis erat.

dem scapulae spinam et humiliorem costam media sita est,
occupat) tendinem in brachii caput jam quoquo modo
extrorsum magis injicit. Qui vero huic ipsi continuus est,
musculus, qui et forsan particula ipsius esse censebitur, in
externas exacte brachii partes tendinem mittit. Exoritur
vero hic musculus a superioribus humilioris costae scapu-
lae partibus a dimidia fere ipsius parte, ubi ea gibbosissima
acutissimaque est. Horum omnium musculorum motiones
hae sunt. Musculus epomida occupans brachium sursum
per rectam praecipue lineam attollit. Ex iis vero, qui
ab utraque hujus parte siti sunt, ab ipsa nimirum scapula
enati, is qui prope altiorem costam existit, attollit qui-
dem, sed ad interiora inclinans. Ex illis autem, qui prope
humiliorem costam collocati sunt, major quidem et ipse
attollit, verum ad exteriora; qui vero tanquam ejus par-
ticula est, oblique brachium ad exteriora abducit. Has
autem motiones excipiunt intrinsecus quidem musculi a
pectore adscendentes sive tres sive quatuor ipsos dicere

τέτταρας. ἔξωθεν δὲ ὁ ἀπὸ τοῦ κάτω πέρατος τῆς ταπεινῆς πλευρᾶς ἀναφερόμενος· τῶν μὲν οὖν ἀπὸ τοῦ στήθους μυῶν ἀπάντων προσαγόντων ἔσω τὸν βραχίονα, τὴν μὲν κεφαλὴν αἰτιοῦ μᾶλλον ὑψηλότερος ἐπὶ τὰ νοῖα, τὸ δ' ὅλον κῶλον ὡς ἐπὶ τὸ στήθος ὁ μέγιστος ὁ διαυῆς προσάγει. ταθέντων δ' ἀμφοτέρων ὁμοῦ τῶν κατ' αὐτὸν μυῶν ὁμοτόνως ἀνατείνεται, τῶν τε ἄνω καὶ τῶν κάτω ἡ μέση γίνεται κίνησις¹. εἰ δὲ ὁ ἕτερος ἐνεργήσῃ μόνος, ὑψηλοτέρα τὴν προσαγωγὴν ὁ ὑψηλότερος ἐργάζεται, ταπεινότεραν δὲ ὁ ταπεινότερος. ὁ δὲ παρὰ τὸν τιτθὸν προσάγει τῷ στήθει τὸν βραχίονα καὶ κατασπᾷ κάτω. ἐπὶ τούτοις δὲ ὁ μὲν ἐπιπολῆς ὁ λεπτός ἐπὶ τὰς λαγόνας αἰρέμα πλάγιον, ὁ δ' ὑπ' αὐτῷ μέγιστος εὐθὺ ἀποιείνει παρὰ τὰς πλευρὰς τὸν βραχίονα. τούτων δὲ ἑξῆς οἱ λοιποὶ δύο μῦες ἀπ' αὐτῆς τῆς ὠμοπλάτης ἐκδέχονται περιάγοντες ἔσω τε καὶ εἰς τοῦπίσω τὸ κῶλον· ὁ μὲν ἀπὸ τῶν σιμῶν ἐκπεφυκώς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ περιστρέφων εἰς τοῦπίσω, ὁ δὲ ἀπὸ τε

1. Verba τῶν τε ἄνω usque ad κίνησις expuncta in codice sunt a manu secunda.

velis; extrinsecus vero ille, qui ab inferiore humilioris costae termino adscendit. Ex musculis autem a pectore nascentibus et ad interiora brachium admoventibus, qui altissimus est, caput magis brachii attrahit, qui vero maximus bipartitusque est, totum brachium pectori adducit. Igitur si omnes a pectore enati musculi tam superiores quam inferiores ex aequo tendantur, medius efficitur motus, si alter dumtaxat agat, altior quidem altiozem, humilior vero humiliorem adductionem efficit. Qui vero secundum mammam situs est musculus, brachium pectori adducit deorsumque detrahit. Post hos autem qui in superficie est, tennis musculus, versus ilia sensim ad latera detrahit, qui vero post hunc ipsum est maximus, brachium ad costas rectum extendit. Reliqui vero duo deinceps, ab ipsa scapula musculi excipiunt, ad exteriora posterioraque membrum circumagentes: alter quidem a simis scapulae enatus, brachii caput ad posteriora circumvertens,

τοῦ κάτω πέρας τῆς ταπεινῆς πλευρᾶς ἐκείνο μάλιστα τὸ μέρος, εἰς ὅπερ ἐμφύεσθαι λέγεται, πρὸς τοῦτο ἐπάγων¹. ἀμφότεροι δὲ ἐνεργήσαντες ἅμα τὴν ἐν τῷ καλουμένῳ διπλασιασμῷ περιαγωγὴν ἐργάζονται τοῦ βραχίονος.

Περὶ τοῦ μικροῦ μυὸς τοῦ κατὰ τὴν ἐν ὤμῳ διάρθρωσιν.

Μικρὸς παντάπασι μῦς ἐγκατακέκρυπται τῇ διάρθρωσί, συνεκφυόμενος μὲν τῇ μικροτέρᾳ κεφαλῇ τοῦ κατὰ τὸν βραχίονα μυὸς τοῦ μεγάλου, καταφυόμενος δὲ εὐθείως ὑπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ἐν τῇ μεταξύ χώρᾳ τῶν ἀπονευρώσεων τοῦ τε ἀπὸ τοῦ σιμοῦ τῆς ὠμοπλάτης ἐκφυομένου μυὸς καὶ προσέει τοῦ παραφυομένου πάσῃ τῇ ταπεινῇ πλευρᾷ. τοῦτον τὸν μῦν καὶ μέρος μὲν ἂν τις ἴσως θείῃ τοῦ κατὰ τὸν βραχίονα μεγάλου μυὸς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὸν, ἀνατάσει γὰρ λοξῇ βραχὺ τι δύναται συντελεῖν.

1. Sic legit Corrector pro ἀπάγων.

alter vero ab inferiore humilis costae termino exortus, eam praecipue partem, in qua inferi dicitur, ad exteriora abducens. Ambo vero simul agentes brachii circumductionem, quae fit in duplicatione, efficiunt.

De parvo musculo qui in humeri dearticulatione situs est.

Parvus omnino musculus in humeri dearticulatione occultatur, qui una cum minore capite musculi illius magni, qui in brachio est, exoriens sub brachii caput in media regione inferitur, qua aponeurosis illius musculi, qui a summa scapularum parte enascitur, illiusque etiam, qui toti humiliori costae adnascitur, sitae sunt. Hunc musculum quispiam tum portionem illius magni, qui in brachio est, tum vero etiam ipsum per se privatim statuere posset: nonnihil enim obliquae extensioni conducit.

Περὶ τῶν κινούντων τὴν κατ' ἀγκῶνα διάρθρωσιν μυῶν.

Ἡ κατ' ἀγκῶνα διάρθρωσις ὑπὸ τεττάρων κινεῖται μυῶν ἅπαν ἐν κύκλῳ τὸ τοῦ βραχίονος ὅστιον κατεilahφότων. οἱ μὲν οὖν πρόσθιοι δύο κάμπιουσι τὸ ἄρθρον οὐκ εὐθεῖαν ἀκριβῶς ἑκάτερος καμπτῇν, ἀλλ' ὁ μὲν ἔσω παρεγκλίτων, ὁ δ' ἔξω. κατὰ φύεται γὰρ ὁ μὲν εἰς τὸ τῆς κερκίδος ὅστιον, ὁ δὲ εἰς τὸ τοῦ πήχεως συνεπιφυσόμενος ἑκάτερος καὶ τῷ περιέχοντι τὴν διάρθρωσιν ὑμενώδει συνδέσμῳ. ταθέντων δὲ ἀμφοῖν ἡ μίση γίνεται κάμψις ἢ τὸν καρπὸν ἐπὶ τὸ ἀκρώμιον ἀνάγουσα. ὁ μὲν οὖν ἔσω μᾶλλον κάμπτων ὁ μείζων μῦς ἐναργῶς ὁράται¹ καὶ πρὸ τῆς ἀνατομῆς ὅλον τοῦ βραχίονος κατεilahφῶς τὸ πρόσθιον. ἄρχεται δὲ ἀπὸ τε τῆς ὑψηλῆς ὀφρύος τοῦ τῆς ὠμοπλάτης αὐχένος καὶ τῆς ἀγκυροειδοῦς ἀποφύσεως, τῇ μὲν ὀφρύϊ διὰ συνδέσμου τινὸς ἰσχυροῦ στρογγύλου συναπτόμενος, τῇ δὲ ἀγκυροειδεῖ δι' ἑτέρου συνδέσμου λεπτοτέρου τε ἅμα καὶ ἀκρι-

1. Cod. ἐνορεῖται.

De musculis dearticulationem, quae in gibbo cubiti est, moventibus.

Dearticulatio, quae in gibbo cubiti est, a quatuor musculis, totum brachii os in orbem ambientibus movetur. Priores sane duo articulum non recto exquisito flexu utriusque flectunt, sed alter introrsum, alter extrorsum inclinando. Nam alter in radii, alter in ulnae seu cubiti os inferitur, uterque simul membranoso ligamento dearticulationem amplectente adnatus. Si vero simul tenduntur ambo: medius flexus fit, nimirum qui ad summum humerum adducit. Itaque major ille musculus introrsum magis flectens evidenter etiam ante dissectionem conspicitur, totam priorem brachii partem complectens. Incipit sane a sublimiore cervicis scapulae supercilio et a processu illo, qui ab anchorae similitudine ancyroides appellatur: supercilio quidem per ligamentum validum ac teres, processu vero ancyroidi per aliud ligamentum tenuius simul atque

βῶς στρογγύλου. συνεκφύεται δὲ αὐτῷ σαρκειδῆς τις οὐ-
σία προσεικνυῖα μικρῷ μνί. αὕτη μὲν οὖν ὑπερβάσα τὸ ἄρ-
θρον ὑπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ἐμφύεται. προσελθὼν
δὲ ἐντεῦθεν ὁ σύνδεσμος δι' ἄλλης ἀρχῆς ἐμφύεται τῷ βρα-
χίονι τῆς μέσης αὐτῆς χώρας ἀνωτέρω, καθ' ἃ μέρη τὸ
σῶμα αὐτοῦ τοῦ μνὸς ἄρχεται γεννᾶσθαι δεχόμενον εἰς ἑαυτὸ
καὶ τὸν ἕτερον σύνδεσμον. ἐντεῦθεν δὲ κατιῶν ὁ μῦς διὰ
τῶν ἐμπροσθίων μερῶν τοῦ βραχίονος ἄχρι μὲν ἡμίσεως
αὐτοῦ ψαίνει, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε μετέωρος ἐπιβεβλημένος
θαίρῳ τῶν ἐνταῦθα μυῶν εἰς τὴν κατ' ἀγκῶνα διάρθρω-
σιν ἐμβάλλει, ὁ δὲ ἕτερος ἐκφύεται μὲν τὴν ἀρχὴν ὀπισθεν
ἔχων ἐγγὺς τῆς κεφαλῆς τοῦ βραχίονος. ἐνταῦθα δὲ διὰ
τῶν ἔξωθεν μερῶν λοξὸς ἐπὶ τὰ πρόσωι παραγενόμενος ἄχρι
τῆς κατ' ἀγκῶνα διάρθρωσεως. ἐμφύεται δὲ ὁ μῦς οὗτος
εἰς τὸ τοῦ πῆχους ὅσιον, ὥσπερ ὁ προειρημένος ὁ μείζων
εἰς τὸ τῆς κερκίδος. τῶν δὲ ἐκτεινόντων τὴν κατ' ἀγκῶνα
διάρθρωσιν μυῶν ἡ μὲν ἑτέρα τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῆς ταπει-
νῆς ἐστὶ πλευρᾶς τῆς ὠμοπλάτης τοῦ ἡμίσεως, ὅσον ὡς

exquisite teres copulatus. Exoritur vero cum ipso carni-
formis quaedam substantia parvo musculo similis. Ipsa
autem articulum transgrediens sub brachii caput inseritur,
hinc ligamentum progrediens, per aliud principium bra-
chio inseritur supra mediam ipsam regionem, qua hujusce
musculi caput fieri incipit, quod in se ipso etiam aliud
ligamentum continet. Hinc autem descendens musculus
per priores partes brachii, ipsum usque ad medium bra-
chii tangit: abhinc sublimis alteri musculorum, qui inibi
sunt, incumbens, in dearticulationem gibbi cubiti inseri-
tur. Alter vero primum quidem prope brachii caput ex-
oritur: deinceps vero per exteriores partes obliquus in
priores usque ad gibbi cubiti dearticulationem pertingit
et demum in ulnae seu cubiti os inseritur insertionem
moliebatur. Musculorum autem gibbi cubiti dearticulatio-
nem extendentium alterum quidem principium ab humi-
lis costae scapularum dimidio, quod scilicet versus hume-

πρὸς τὸν ὤμον ἀναφέρεται, ἡ δὲ ἑτέρα μετὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ βραχίονος ἐκ τῶν ὀπισθεν μερῶν αὐτοῦ ἐκπέφυκε¹. συναμνεῖσαι δὲ ἀλλήλαις αὗται μέγιστόν σοι δόξουσιν ἐργάσασθαι μὴν ἓνα καταφυόμενον εἰς τὸν ἀγκῶνα τένοντι πλατεῖ· ἀλλ' εἰ ταῖς ἄνωθεν ἐκφύσειν εἴ πως κατὰ τὴν τῶν ἰνῶν εὐθύτητα φανεῖται σοι διαφῆς ὁ τένων οὗτος, τὸ μὲν ἔξωθεν μέρος ἀπὸ τοῦ προτέρου ρηθέντος ἔχων μύος, τὸ δὲ ἔτερον ἀπὸ τοῦ δευτέρου. ἐκτείνουσι μὲν οἱ μύες ἀμφοτέρω τὴν κατ' ἀγκῶνα διάρθρωσιν, ἀλλ' ὁ μὲν πρότερος ἅμα τῷ παρεγκλίνειν ἐκτός, ὁ δὲ ἕτερος ἔσω καὶ οὗτος ἐπὶ βραχὺ ποιεῖται τὴν ἔγκλισιν. ἡ δὲ περιπεφυκυῖα τὸ τοῦ βραχίονος ὁστοῦν μοῖρα τοῦ δευτέρου ρηθέντος μύος· ἔστι γὰρ ὥσπερ τις διαφῆς σαρκώδης ὕλη διαμένουσα κατὰ τὸ ὀπισθεν ἐμβάλλει μέρος τοῦ ἀγκῶνος, εὐθειᾶν πως μᾶλλον ἔκτασιν ἐργαζομένη περὶ τὸν πῆχυν εἴσω βραχὺ ῥέπουσα. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη τις ἔμφυσις εἰς τὴν κατ' ἀγκῶνα διάρθρωσιν ἐπὶ τῶν πιθήκων λοξὴν ἐπὶ τὰ ἔσω τὴν ἔγκλισιν

1. Cod. ἐκπέφυκε.

rum adscendit, incipit: alterum vero post brachii caput ex posterioribus ipsius partibus exoritur, quae cum mutuo coaluerint, maximum tibi musculum, qui in gibbum cubiti lato tendine inseritur, effecisse videbuntur. Sed si superioribus exortibus * secundum fibrarum rectitudinem mentem adhibueris, bifidus tibi tendo hic apparebit, qui exteriorem quidem partem a primo memorato musculo, alteram vero a secundo obtinet. Sane ambo hi musculi gibbi cubiti dearticulationem extendunt. Verum primus una etiam extrorsum inclinatur, alter vero introrsum et ipse leniter inclinationem facit. Musculi vero secundo nominati portio (bifidus enim musculus iste est) tota carnea permanens, brachii ossi in orbem adnata, in posteriorem gibbi cubiti partem inseritur, rectam quodammodo magis extensionem circa os cubiti introrsum leniter vergentem efficiens. In similibus porro alia etiam quaedam in gibbi cubiti dearticulationem reperitur insertio, quae obliquam inclinationem versus exteriora efficit. Nam in

ἐργαζομένη· καὶ γὰρ καταπέφυκεν εἰς τὰ ἐκτὸς ὁ τῆς διαρθρώσεως ἀπὸ διαφύσεως ἐγκαρσίας. ἀρχομένη τοῦ μεγίστου τῶν κατὰ τὸν ὤμον μυῶν, ὃν ἀπὸ τῆς ῥάχews καὶ τῶν πλευρῶν ἔφην ἀνέρχεσθαι.

Περὶ τῶν κατὰ τὸν πήχυν μυῶν, ὑφ' ὧν ὁ τε κερκὶς καὶ καρπὸς καὶ οἱ δάκτυλοι κινοῦνται.

Κατὰ διαφέροντας τρόπους διδασκαλίας ἄλλοτε ἄλλως ὁ ἀριθμὸς δύναται λέγεσθαι τῶν περὶ τὸν πήχυν μυῶν, ὡς ἐν ταῖς ἀνατομικαῖς ἐγχειρήσεσιν ἐδείκνυμεν. ἀκριβολόγου μὲν δεκαεπτὰ, διδάσκειν δὲ βουλομένῳ τοὺς πρώτους ἀρχομένους δεκαπέντε. τεταγμένοι δὲ εἰσιν ἐκ μὲν τῶν ἔνδον τοῦ πήχews ἐπὶ τὰ μύες οὔτε πλείους οὔτε ἐλάττους ἀριθμεῖσθαι δυνάμενοι, κατὰ δὲ τὴν ἔξω χώραν ὁ μὲν ἐλάχιστος ἀριθμὸς ὀκτώ, διαχωριζομένων δὲ τῶν συμφυῶν μυῶν ὁ πλείστος δέκα, μίσος δὲ ἀμφοῖν ὁ τῶν ἐννέα. δῆλον δὲ ὅτι τῆς χειρὸς ἐσχηματισμένης οὕτως ὡς ὑποκεῖσθαι μὲν τὸ τοῦ πήχews ὀστοῦν, ἐπικεῖσθαι δὲ τὸ τῆς κερκίδος, καθὸ ἡ ἔνδον

exteriores dearticulationis partes inseritur, a transversa maximi musculorum in humero existentium divisione incipiens, quem a spina et costis adscendere diximus.

De musculis qui in cubito sunt, a quibus radius et brachiale digitique moventur.

Pro diversis doctrinae modis diversus nonnunquam statui potest musculorum circa cubitum numerus, veluti in anatomicis administrationibus ostendimus. Nam si exacte loqui velimus, decem et septem erunt; si vero tirones instituire, quindecim. Sunt autem ab internis cubiti partibus septem musculi collocati, qui nec plures nec pauciores numerari possunt. In exteriori autem regione minimus quidem numerus octo est, si vero connati musculi discendantur separenturque, maximus erit decem, medius novem. Jam vero perspicuum est, quod figurata ita manu, ut cubiti seu ulnae os subjiciatur, radii vero superponatur, quatenus aliquid intra vel extra cubitum esse dicunt

ἢ ἔξω τε λέγουσι τοῦ πήχεως οἱ ἀνατομικοὶ, κάτωθεν μὲν οὖν ὅλως οὐδεὶς ὑποτέτακται τῷ πήχει μῦς, ἄνωθεν δὲ ἐπιβέβληται τῇ κερκίδι. περὶ ᾧν ἐσφάλησαν ἅπαντες, ἀλλ' ἡμεῖς γε σαφῶς αὐτὸν ἐξηγησόμεθα τοῖς ἔξω προσνέμοντες ἐννέα τὸν ἀριθμὸν οὖσι χωρὶς τούτων· τοὺς μὲν γὰρ τέσσαρας δακτύλους ἄνευ τοῦ μεγάλου μῦς εἰς μέγας ἐκτείνει κατὰ τὴν μίσην μάλιστα χώραν τεταγμένος ὅλου τοῦ κώλου τέσσαρας ἀποφύων τένοντας εἰς ἕκαστον δάκτυλον ἓνα. δύο δ' ἐφ' ἑκάτερα τοῦδε μύες· ὁ μὲν τοὺς μικροὺς δακτύλους ἀπάγει λοξοὺς ἀπὸ τῶν ἄλλων, ὁ δὲ τοὺς ὑπολοιπούς τρεῖς τοίτοις προσάγει. εἰ δ' ἀκριβολογεῖς, δύο μῦας ἂν εἴποις εἶναι τούτους ἀλλήλοις συμφυεῖς· οὗτοι μὲν οὖν ἔπαντες ὑφ' ἑνὸς συνδέσμου καλύπτονται κατ' αὐτὰς μάλιστα τὰς κεφαλὰς τῶν τενόντων ἐκπεφυκότες τῷ πρὸς τῷ καρπῷ πέρατι, πήχεως τε καὶ κερκίδος ἐκάστης κεφαλῇς ἰσαρίθμους ἀποφυούσης τένοντας τοῖς κινουμένοις δακτύλοις. ἄλλοι δ' ἐφ' ἑκάτερα τούτων ὁ μὲν τῷ πήχει παρατεταμένος ἔξωθεν εἰς

anatomici, inferius nullus omnino musculus cubito sub-
sternitur, superius vero unus radio incumbit, in quo om-
nes errarunt. Verum nos aperte ipsum declarabimus, qui
hunc exterioribus aliis novem connumeramus. Digitos
enim quatuor pollice excepto musculus unus magnus ex-
tendit secundum mediam praecipue totius cubiti regionem
situs, quatuor tendines in unum quemque digitum singu-
los produciens. Duo vero musculi ab utraque hujusce
musculi parte siti sunt, quorum alter parvos digitos obli-
que ab aliis abducit, alter tres reliquos his adducit. Si
vero exacte loqui velis, duos musculos hos esse sibi mutuo
connatos affirmabis. Hi ergo omnes ab uno ligamento
velantur apud ipsa praecipue tendinum capita exorto prope
inferiorem cubiti et radii extremitatem. Unumquodque
autem caput tendines producit, digitis, quos movent, nu-
mero aequales. Alii praeterea ab utraque horum parte
sunt musculi, quorum alter cubito extrinsecus porrectus,
in postbrachiale seu palmam, qua versus parvum digitum

τὸ πρὸς τῷ μικρῷ δακτύλῳ μετακάρπιον ἐμφύεται δι' ἐνὸς τένοντος, ὃ δὲ εἰς τὸ πρὸ τοῦ λιχανοῦ τε καὶ μέσου διὰ δυοῖν· καὶ τρίτος ἐπὶ τοῖσδε δι' ἐνὸς εἰς τὸ πρῶτον ὅσπου τοῦ καρποῦ τὸ κατὰ τὸν μέγαν δάκτυλον ὑπὸ τούτων τῶν τριῶν ὁ κορπὸς ἐκτείνεται κατὰ μὲν τὸν μικρὸν δάκτυλον ἐγκλινομένης ὡς ἐπὶ τὸ προηγνὲς σχῆμα τῆς ἄκρας χειρὸς, κατὰ δὲ τὸν μέγαν ἐπὶ τὸ ὕψιον. ὁ μέσος δ' ἀμφοῖν οἶον μῦς μέσην ἀμφοτέρων ἐργάζεται τὴν ἔκτασιν τοῦ καρποῦ· μίσην ἀμφοῖν καὶ οἱ λοιποὶ δύο μῦες, ἐὰν ἐνεργήσωσιν ἅμα τὴν κατάτασιν, ἢ χεὶρ ἄκρα λαμβάνει. τῷ μέντοι κατὰ τὸν μέγαν δάκτυλον κινεῖν τὸν καρπὸν, ὥς εἴρηται, παραπέφυκεν ἕτερος μῦς, ὡς ἓνα τίθισθαι ἀμφοτέρους καθήκων εἰς τὸ πρῶτον ὅσπου τοῦ μεγάλου δακτύλου καὶ κινεῖ γε αὐτὸν τὴν ἀνάλογον ἐπὶ θάτερα κίνησιν τῇ προειρημένῃ λοξῇ κατὰ τοὺς πέντε δακτύλους, ἣν ἀπὸ τριῶν ἔφην γίγνεσθαι μυῶν. σύνδεσμος δὲ καὶ ταύτης ἀμφοτέρας τὰς κεφαλὰς περιλαμβάνει κατὰ τὸ τῆς κερκίδος ὑψηλὸν καὶ τὰς ἑτέρας δι' οὗ τὰς

spectat, per unum tendinem inseritur, alter in eam post-brachialis regionem, quae ante indicem mediumque digitum est, per duos inseritur tendines: tertius autem praeter hos per unum tendinem in primum os carpi apud magnum digitum insertionem molitur. Enimvero ab his tribus musculis brachiale extenditur: secundum quidem parvum digitum, ubi extrema manus veluti in pronam figuram inclinatur, secundum vero magnum, ubi in supinam. Musculus autem qui inter hos medius est, mediam inter hos ambos brachialis extensionem efficit, quemadmodum etiam si reliqui duo musculi una agant, mediam quoque manus constitutionem acquirit. Sane musculo qui brachiale apud magnum digitum (ut dictum est) movet, alter adnatus est musculus, ut ambo unus dici possint, qui in primum os magni digiti devenit, illudque in alteram partem ea movet motione, quae obliquae quinque digitorum motioni a tribus, ut diximus, musculis factae, proportionem respondet. Ligamentum porro et haec ambo capita in radii sublimitate, aliaque etiam duo brachiale

τὸν καρπὸν κινούσας. εἰ δ' ἄμφω ταθεῖεν ἅμα ἀκλινῇ τὴν ἔκτασιν ὁ μέγας δάκτυλος λαμβάνει. λοιποὶ δὲ τῶν ἔξωθεν τοῦ πήχεως μυῶν εἰσιν ὁ τε ἐμφυόμενος τοῖς ἄνω τῆς κερκίδος μέρεσι λοξὸς ὅλος σαρκοειδής· ὁ τε ἐπικείμενος ἄνωθεν αὐτῇ μακρὸς οὐκ εἰς ἀκριβῇ τένοντα τελευτῶν οὐδ' αὐτός. διαμένει γὰρ τὸ πέρας αὐτοῦ σαρκοειδὲς ἡρέμα πλατεῖ τένοντι μιγνύμενον ὑμενώδει. καταφύεται δὲ εἰς τὸ κάτω πέρας τῆς κερκίδος τὸ πρὸς τῷ καρπῷ κατὰ τὸ ἔνδον αὐτοῦ μέρος, τὴν κεφαλὴν δὲ ἀνήκουσαν ἐπὶ τὸ τοῦ βραχίονος ὅστουν ἔχει. τῶν ἄλλων μυῶν τῶν προειρημένων αἱ ἄνωθεν ἀρχαὶ τόνδε τὸν τρόπον ἔχουσιν· ἐκ μὲν τῆς ἔξω κεφαλῆς τοῦ βραχίονος, ἣν δὴ καὶ κόνδυλον ὀνομάζουσι, τρεῖς ἐκπεφύκασι συμφυεῖς ἀλλήλοις, ὑψηλότατος μὲν ὁ τῶν τεσσάρων δακτύλων, ταπεινότατος δὲ ὁ κατὰ τὸν μικρὸν δάκτυλον τοῦ καρποῦ, μέσος δ' ἄμφοῖν ὁ τῶν δυοῖν δακτύλων τῶν μικρῶν, οἱ δὲ τῶν ὑπολοίπων τριῶν δακτύλων δύο μύες ἐνούμενοί τε καὶ συμφυόμενοι κατὰ τι μέρος ἑαυτῶν

moventia complectitur. Si vero ambo simul extendantur, extensionem in neutram partem inclinantem magnus digitus suscipit. Reliqui vero e musculis cubiti extrinsecis adhuc supersunt, tum qui superioribus radii partibus obliquus inseritur, totus carnosus: tum etiam qui superius ipsi prolixus incumbit, exacto nec ipse finiens tendine. Ejus siquidem extremitas carnosa permanet, lato leniter tendini membranoso mixta atque in inferiorem radii extremitatem, qua ad brachiale spectat, in intrinseca ipsius parte inseritur, sicuti caput habet, quod ad brachii os pertingit. Caeterorum porro praedictorum musculorum superiora capita hoc se habent modo. Ab extrinseco capite brachii, quod et condylum nominant, tres mutuo connati exoriuntur musculi. Atque altissimus quidem quatuor digitos extendit, humillimus brachiale apud parvum digitum, medius vero inter hos ambos, digitos duos exiguos extendit. Duo vero reliquorum trium digitorum musculi in quadam sui ipsorum parte uniti atque coaliti

ἐκπεφύκασι τοῦ πήχεως ὀλίγου· δεῖν ὅλου. ὁ μὲν εἰς τοὺς δακτύλους ἐμβάλλων τὸν τε μέσον καὶ τὸν λιχανὸν ἐκ τοῦ πρὸς τὸν καρπὸν μέρους, ὁ δὲ εἰς τὸν μέγαν δάκτυλον ἐκ τοῦ μετ' αὐτὸν τοῦ πρὸς τὴν κατ' ἀγκῶνα διάρθρωσιν ἀνήκοντος. ἡ δὲ ἀρχὴ τῆς ἐκφύσεως αὐτοῦ, τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ μέρος ἐστὶ τῆς κεφαλῆς τῆς κερκίδος. ταύτης τῆς ἀρχῆς σμικρὸν κατωτέρω καὶ ὁ τὸν μέγαν δάκτυλον κινῶν ἐκφύεται διὰ τῆς μεταξὺ χώρας πήχειός τε καὶ κερκίδος ἐπὶ τὸ κάτω φερόμενος. ὑψηλότερος δὲ αὐτοῦ τὴν τε ἐκφύσιν ἐκ τῆς κερκίδος ἔχων καὶ τὴν μετὰ ταῦτα χεῖράν ἅπασαν ὁ τοῦ καρποῦ μῦς ἐστίν ὁ κατὰ τὸν μέγαν δάκτυλον. ὁ δ' εἰς τὸ πρὸ τοῦ λιχανοῦ τε καὶ μέσου μετακάρπιον ἐκφύομενος ἐπὶκείται μὲν ἔξω ἐν ἅπαντι τῷ τῆς κερκίδος ὅσῳ, τὴν δ' ἐκφύσιν ἐκ τῶν ὑπεράνω μερῶν ἔχει τοῦ ἔξω κορυφίου τοῦ βραχίονος ὑποκειμένην τοῦ πρώτου πάντων ῥηθέντος μυός, ὃς ἐκτείνει τοὺς τέσσαρας δακτύλους. οὗτος ὁ μῦς ἄπτεται μὲν αἰεὶ καὶ τοῦ βραχίονος αὐτοῦ κατὰ τὴν πρώτην

a toto propemodum cubito exoriuntur, alter quidem in duos digitos, medium et indicem, e regione, quae apud brachiale est, sese injiciens, alter vero in magnum digitum ex ea, quae supra hanc ipsam est, ea, inquam, quae in gibbi cubiti dearticulationem adscendit. Huic exortus principium est illa sui ipsius portio, quae capiti subjecta est. Hoc ipso principio paulo inferius musculus ille exoritur, qui magnum digitum movet per eam regionem, quae inter cubitum et radium media est, deorsum tendens. Sublimior vero hoc ipso (tum exortum a radio obtinens, tum totam etiam regionem, quae post exortum est, occupans) est, qui brachiale apud magnum digitum extendit. Qui vero in eam postbrachialis partem, quae ante indicem mediumque digitum est, inseritur, extrinsecus quidem universo radii ossi incumbit, exortum originemve a superioribus partibus externi condyli brachii obtinens, primo omnium dicto musculo quatuor digitos extendenti subjectam. Hic musculus perpetuo quidem et ipsum brachium

ἐκφυσιν ὀλίγον τι προσαναβαίνων ἀπὸ τοῦ κονδύλου. φαίνεται δὲ ἐνίοτε καὶ μέχρι πλείονος ἀνατεινόμενος· οὐ γὰρ ἐκριβοῦσι τὰς εἰρημένας ἐκφύσεις διὰ παντὸς οἱ μῦες, ἀλλ' ἐν τῷ σπανίῳ ποτὲ προσεπιλαμβάνουσιν ἥτοι τῶν ἄνω μορίων ἢ τῶν ἐφ' ἐκάτερα. τούτων δὲ ἀνωτέρω τὴν κεφαλὴν τῆς κερκίδος ἴδιος ἔχει μῦς, ὁ καθ' ὅλης αὐτῆς ἀνωθεν κτεταμένος, ἐνέργειαν ἔχων ὑπτιαν ἐργάζεσθαι τὴν χεῖρα. λοιπὸς δὲ ἄλλος μῦς ἐστὶ τῆς κερκίδος ἐν τοῖς ἔξω χωρίοις λξός, ἐμφυόμενος αὐτοῦ τοῖς ἄνω μέρεσιν οὐχ ὥσπερ ὁ προειρημένος τῷ κάτω· καὶ διὰ τούτων ἐκάτερος αὐτῶν ἐκπνέ τὸ μέρος κινεῖ τῆς κερκίδος, εἰς ὃ καταπέφυκεν. ἀμφότερων δὲ ἐνεργησάντων ὁμοῦ τὴν ὑπτιαν κατάστασιν ἢ χειρὸς ὅλη λαμβάνει, ἐκπέφυκε δὲ ὁ μῦς οὗτος ἐκ τε τοῦ περὶ τὸ ἄρθρον ὑμενώδους συνδέσμου καὶ τῶν ψαφόντων αὐτῆς τοῦ πήχεως περάτων, οἷς καὶ ὁ ταπεινότερος ἀπάντων τῶν ἔξω μυῶν τῶν τὸν καρπὸν κινούντων ἐπιβαίνων μετὰ τὴν πρώτῃν ἐκφυσιν ὅλῳ τῷ πήχει πορεμπέφυκεν. οὕτω μὲν

in primo exortu attingit, parum a condylo ad superiora adscendens: nonnunquam tamen etiam longius adscendere videtur. Neque enim ad unguem semper praedictos exortus musculi hi servant, verum aliquando, rarissime tamen, aliquid etiam vel superiorum vel earum etiam partium, quae ad latera sunt, sibi assumunt. Sane caput supra hos habet musculus illi, qui ipsius radii proprius est, per totum eum desuper extensus, cujus actio est, ut supinam manum reddat. Reliquis vero alius musculus est radii, in externa regione situs, obliquus sane, ac superioribus ipsius partibus, non, quemadmodum nuper dictus, inferioribus insertus. Ideoque uterque ipsorum eam radii partem, in quam inseritur, movet. Si vero ambo simul agant, supinam tunc constitutionem manus suscipit. Exoritur sane hic musculus tum ex eo ligamento membranoso, quod circa articulum est, tum ex cubiti extremitatibus hoc ipsum ligamentum tangentibus, quas et qui omnium exteriorum musculorum brachiale moventium humillimus existit, post primum exortum conscendens, toti

ἔχουσι θέσεώς τε καὶ φύσεως καὶ κινήσεως οἱ ἔξωθεν μύες, τῶν δ' ἐντὸς τοῦ πήχεως μυῶν ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν ὄντων δύο μὲν τὸν καρπὸν κάμπτουσι, δύο δὲ τοὺς δακτύλους, οἱ δὲ ἄλλοι τὴν κερκίδα περιάγουσιν ἐπὶ τὸ πρηνές. ὁ δὲ ὑπόλοιπος εἰς ὃς καὶ πάντων ἰσχυρότατός ἐστιν, ἐπιπολῇ μὲν ὑπὸ τοῦ δέρματος τέτακται, κατὰ μέσον μάλιστα τὸ κῶλον ἀνωθεν κάτω φερόμενος, ἐς τένοντα δὲ τελευτήσας ἓνα στρογγύλον, ἵνα ὅπου πρῶτον ἀποφύεται τοῦ μυός, ἀνωτέρου πολὺ τοῦ καρποῦ καὶ διαμένων γέ τοι οὗτος ἄχι τοῦ καρποῦ πλατύνεται τὸν τεῦθεν οὕτως, ὥς ἀποφύεσθαι παντὶ τῷ τῆς ἄκρας χειρὸς ἔσωθεν δέρματι τῷ ψιλῷ τῶν τριχῶν. οὐδὲν ἄρθρον ὃ μῦς οὗτος κινεῖ, καίτοι νομίζουσι γέ οἱ ἀνατομικοὶ πάντες οἱ πρὸ ἡμῶν ἐπισπᾶσθαι τε καὶ κάμπτεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἅπαντας τοὺς δακτύλους. τοῦτον μὲν οὖν πρῶτον ἀνατίμνειν χρή, διότι καὶ πρῶτος ἅπαντων ὑπὸ τῷ δέρματι τέτακται. μετὰ τοῦτον δὲ τρεῖς μύες ἐφεξῆς ἀλλήλων κεῖνται κατὰ τὸ μῆκος ἅπασαν κατελιηφό-

cubito adnascitur. Ejusmodi igitur positionem et naturam et motionem exteriores cubiti musculi obtinent. Ex iis autem, qui intra cubitum sunt, musculis, septem numero existentibus, duo quidem brachiale, duo vero digitos flectunt: totidem autem alii radium in primum circumagunt; reliquus vero unus, qui omnium gracillimus est, summa sub cute porrigitur, per medium praecipue membrum a superiore ad inferiorem partem tendens atque in teretem tendinem, qua primum ipse a musculo enascitur, longe supra brachiale finiens, ejusmodique usque ad brachiale perdurans, usque adeo postea dilatatur, ut toti interiori extremae manus cuti pilis nudatae subnascatur. Nihil vero sane, quod consideratione dignum sit, musculus hic movet. Quamquam omnes dissectiones, qui ante nos fuerunt, singulos ab hoc musculo digitos contrahi flectique arbitrati sunt. Hic igitur musculus primus omnium disse-candus est, quippe qui primus omnium sub cute porrigatur. Post hunc vero tres alii deinceps sibi mutuo secundum longitudinem siti sunt, universam internam cubiti

τες τὴν ἐντὸς χώραν τοῦ πήχεως. ἔστι δὲ αὐτῶν ὁ μέσος μὲν τῇ θέσει καὶ ἀκριβῶς ὑποκείμενος τῷ προειρημένῳ μὲν εὐρῶστος εἰς τοὺς τέσσαρας δακτύλους διανεμόμενος· εἰς δὲ ἐκατέρωθεν αὐτοῦ μῦς ἕτερος, ὁ μὲν εἰς τὸν καρπὸν ἐμφυόμενος, ὁ δὲ εἰς τὸ μετακάρπιον ἀπλῶς τένοντι. καὶ δὴ καὶ κάμπουσιν οἱ δύο μῦες οὗτοι τὸν καρπὸν· ὁ μὲν εἰς τὴν πρὸ τοῦ μικροῦ δακτύλου χώραν ἐμβάλλων τοῦ καρποῦ μετὰ τὸ παριγκλίνειν ἐπὶ τὸ ὕψιον, ὁ δὲ εἰς τὴν πρὸ τοῦ λιχανοῦ τοῦ μετακαρπίου μετὰ τῆς εἰς τὸ πρηνές ἐγκλίσεως, ἀμφοῖν δὲ ἐνεργούντων ἡ μέση τε καὶ ἀπαρέγκλιτος καμπὴ γίνεται τῆς κατὰ τὸν καρπὸν διαρθρώσεως. ἀνατμηθέντων δὲ καὶ τούτων τῶν τριῶν μυῶν ἄλλος εὐρίσκεται μῦς μέγιστος ὑποκείμενος τῷ μέσῳ κάμπτιν καὶ αὐτὸς τοὺς πέντε δακτύλους. τῶν μὲν τεσσάρων τὸ πρῶτον καὶ τρίτον ἄρθρον δι' ἐνὸς ἀμφοτέρω τένοντος, τοῦ δὲ μεγάλου τὸ δεύτερον καὶ τρίτον ὀστοῦν. τοῖς δὲ τούτου τοῦ μυὸς τένουσι μεγάλοις οὖσιν οἱ τοῦ προειρημένου μυὸς ἐποχοῦνται

regionem occupantes. Ex his, qui exacte positione medius est, praedicto musculo subjacet, validus sane atque in quatuor digitos distributus. Ab utraque vero hujus parte musculus unus est, alter in brachiale, alter in postbrachiale simplici tendine insertus, atque hi duo musculi brachiale flectunt, alter quidem cum inclinatione ad supinum, nimirum qui in eam brachialis regionem, quae ante parvum digitum est, sese injicit, alter vero cum declinatione in pronum, is scilicet, qui in eum postbrachialis locum, qui ante indicem est, inseritur. Ambobus vero agentibus, medius in nullamque inclinans partem flexus fit illius, quae ad brachiale est, dearticulationis. Tribus vero his musculis dissectis, alter invenitur maximus musculus medio subjectus, quinque et ipse digitos flectens, nempe per unum tendinem tum primum tertiumque quatuor digitorum articulum, tum secundum tertiumque magni digiti os movet. Sane hujusce musculi tendinibus magnis alterius praedicti musculi tendines supervehuntur,

καθ' ἕκαστον δάκτυλον εἰς ἑφ' ἐνὶ πλὴν¹ τοῦ μεγάλου δακτύλου, καθάπερ εἴρηται. ἐπειδὴν δὲ πλησίον ἤκωσι τῶν μέσων ἀρθρώσεων ὁ μικρὸς τένων διδαχθεὶς ἐν ἑκατέρῳ μέρει περιλαβὼν τὸν ὑποκείμενον ἑαυτῷ τὸν μέγαν εἰς τὴν ἀρχὴν ἐμαρτίζεται τοῦ μέσου τῶν κατὰ τὴν διάρθρωσιν ὁσίων. τὸ δὲ πρῶτον τε καὶ τρίτον ἄρθρον ὑπὸ τοῦ μείζονος κάμπτεται τένοντος, οὐ μὴν γε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀμφότερα. τὸ μὲν γὰρ τρίτον ἄρθρον αὐτὸς ὁ τένων δι' ἑαυτοῦ κάμπτει, τὸ δὲ πρῶτον διὰ τοῦ συνδέσμου. ὅτι μὲν οὖν πάντες στρογγύλοι τέ εἰσιν οἱ τοὺς δακτύλους κινουντιες τένοντες, ὥσπερ νεῦρα, καλῶς εἴρηται τοῖς ἀνατομικοῖς, οὐ μὴν οὔτε τὰς ἄνωθεν ἀρχὰς ἔγραψαν ἀκριβῶς οὔτε τὸν ἀριθμὸν τῶν μυῶν, ὥστε τινὲς αὐτῶν οὐδὲ τοὺς τὴν κερκίδα κινούντας μῦς ἐδήλωσαν, ὥσπερ οἷδὲ Αἰλιανός. περὶ μὲν οὖν τούτων ὀλίγον ὑστερον εἰρήσεται. τῶν δὲ προειρημένων πέντε μυῶν ὁ μὲν κατὰ τὸν μικρὸν δάκτυλον κάμπτων τὸν καρπὸν ἀπὸ τοῦ ἔσωθεν ἄρχεται κονδύλου τοῦ βραχίονος συνεφαπτόμενος

1. Cod. πλήσιον.

singuli singulis digitis praeterquam magno digito; veluti dictum est, inserti. Postquam autem prope medias articulationes accesserint, parvus tendo utrinque sibi subiectum magnum tendinem comprehendens, in principium ossium, quae in dearticulatione sunt, in medio inseritur. Primus vero et tertius articulus a majore tendine flectuntur, non eodem tamen utrique modo, quippe tertium articulum tendo per se ipsum flectit, primum vero per ligamentum. Quod ergo universi tendines, qui digitos movent, teretes veluti nervi existant, probe dissectores tradiderunt, non tamen superiora tendinum capita musculorumque numerum exacte scripserunt, ita, ut neque radii motores musculos quidam ipsorum ostenderint, inter quos etiam fuit Aelians. De his igitur paulo post dicetur. Ex praedictis vero quinque musculis, qui brachiale apud parvum digitum flectit, ab interiore condylo brachii incipit, cubitum etiam contingens; qui vero idem brachiale

καὶ τοῦ πήχεως. ὁ δὲ κατὰ τὸν μέγαν ἐκ τῶν ἄνω μερῶν
 ἄρχεται αὐτοῦ τοῦ κονδύλου, μετὰ δὲ ἀμφοτέρων τῶν ἀρ-
 χῶν ἢ τοῦ καθήκοντος εἰς αὐτὸ τὸ δέσμα τῆς χειρὸς μνὸς
 ἐκφυσις τέτακται, ὑπόκεινται δὲ οἱ δύο μῦες οἱ μεγάλοι
 ταύτῃ τῇ ἐκφύσει, τὸ μετὰ τοῦ πήχεως καὶ κερκίδος
 ἀναπληροῦντες ἅπαν· ὁ μὲν οὖν μικρότερος αὐτῶν, ὅσπερ
 καὶ μέσος ἀκριβῶς τέτακται, τῆς ἐντὸς κεφαλῆς ἐκφύεται
 τοῦ βραχίονος ἐφαπτιόμενός πως ἐνταῦθα καὶ τοῦ πήχεως.
 ὁ δὲ μέγιστος ὑποτέτακται τούτῳ τὴν μέσην χώραν πήχεως
 τε καὶ κερκίδος ἅπασαν κατεilahφῶς καὶ συμφυόμενος ἀμφο-
 τέροις τοῖς ὀστοῖς, τῷ δὲ πήχει κατὰ τὰ πρὸς ἀγκῶνα
 μέρη περιφυόμενος ὡσαύτως· ἀλλὰ τοῦτο μὲν τὸ μέρος τοῦ
 μνὸς κατ' εὐθὺ τῆς εἰς τὸν μικρὸν δακτύλον ἐστὶν ἐμφύ-
 σεως. ἄλλο δὲ μέρος ἐστὶν ὃ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν ἔχει τῷ
 προειρημένῳ μὲν τῷ τοὺς τέσσαρας δακτύλους κινοῦντι.
 κατ' εὐθὺ δὲ ἐστὶ τοῦτο μάλιστα τὸ μέρος τοῦ μνὸς τοῦ
 λιχανοῦ δακτύλου. τὸ δὲ τρίτον αὐτοῦ τῶν μερῶν, ὅπερ
 δὴ καὶ μέγιστόν ἐστι, τὴν μετὰ χώραν κατεilahφῃ κερκίδος

apud magnum digitum flectit, ex superioribus partibus
 ipsius condyli incipit. Inter ambo vero haec principia
 origo exortusve illius musculi, qui in manus cutem per-
 venit, collocant. Huic vero ipsi exortui duo magni mu-
 sculi subjacent, totam eam regionem, quae inter cubitum
 et radium media est, replentes. Horum ergo minor, qui
 et medius exacte situs est, ab interiore brachii capite ex-
 oritur, quoquo etiam modo et hic cubitum tangens. Ma-
 ximus vero huic substernitur, mediam cubiti radiique re-
 gionem universam occupans, ambobus ossibus connatus:
 tum ipsi cubito apud partes, quae propter gibberum sunt,
 tum brachiali circumnascens. Verum haec ipsius musculi
 pars e directo illius insertionis, quae in parvum digitum
 fit, sita est. Est vero et alia ipsius pars, quae idem prin-
 cipium cum praedicto musculo quatuor digitos movente
 sortitur; haec autem musculi pars indicis digito e directo
 praecipue est. Tertia vero pars, quae sane maxima est,
 regionem, quae inter cubitum et radium media est, occu-

τε καὶ πήχεως. τῶν δὲ λοξῶν μυῶν τῶν τὴν κερκίδα κινούντων ὁ μὲν ἐκ τοῦ ἔσωθεν κονδύλου τοῦ βραχίονος ἐκφυόμενος συμφυῆς ὦν τῇ κεφαλῇ τοῦ κατὰ τὸν μέγαν δάκτυλον κάμπιοντος τὸν καρπὸν μυὸς ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν ἐκφύεται τοῦ κονδύλου. καθήκει δὲ εἰς τὸ τῆς κερκίδος ὁστοῦν σχεδὸν τι μίσος ἐκτεινόμενος ὡς ἐπὶ τὰ ἄνω, περιάγει δὲ ταύτην ὡς ἐπὶ τὸ πρηνές, ὁ δὲ ἕτερός ἐστι μὲν ἐλάττω πολὺ τούτου καὶ τῷ μήκει βραχύτατος ὀλίγου δεῖν ἔγκαρσίαν τὴν θέσιν ἔχων, ἐν τοῖς πρὸς τὸν καρπὸν μέρεσι συνάπτων ἀμφοτέρων τῶν ὁστέων τὰ πέρατα τοῦ τε τῆς κερκίδος καὶ τοῦ πήχεως, ἀτρίμα λοξὸς ἐγκεκλιμένος ἀπὸ τοῦ πήχεως ἐπὶ τὴν κερκίδα. ἡ δὲ ἐνέργεια καὶ τούτου τὴν κερκίδα¹ περιάγειν εἰς τὸ πρηνές.

Περὶ τῶν τοῦ θώρακος μυῶν.

Τῶν τοῦ θώρακος μυῶν οἱ μὲν ἐν τοῖς μεσοπλευρίοις δύο καὶ εἴκοσὶ εἰσὶ τῷ μήκει τὰς ἵνας ἔμπαλιν ἔχοντες. οὐ

1. Codicis ἐνεργεῖαν mutavit Corrector in κερκίδα.

pat. Ex obliquis vero musculis radium moventibus alter tum ex interiore condylo brachii exoritur, capiti ejus musculi connatus, qui ex sublimioribus condyli partibus exoriens, brachiale apud magnum flectit: tum in radii os devenit, ad mediam fere ejus regionem in superiore parte exporrectus. Sane musculus hic ipso longe minor est, longitudineque brevissimus, transversam fere (fibrarum) in partibus brachiali vicinis positionem obtinens, atque amborum ossium, cubiti nimirum et radii extrema copulans, leniter obliquus, a cubito in radium inclinans. Hic musculus manum in supinum, quemadmodum ante dictus in pronum, circumagit.

De musculis thoracis.

Ex thoracis musculis qui intercostales appellantur, duo et viginti sunt fibras nacti longitudine contrarias;

γὰρ ὥσπερ οἱ μύες ἀπὸ τῆς ῥάχεως ἄχρι τοῦ στέρνου πα-
ραίνουσιν, οὕτω καὶ αἱ ἴνες αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ πλευρᾶς εἰς πλε-
υράν ἐμπεφύκασιν¹ λοξαὶ τῷ χ γράμματι παραπλήσιαί ἐγκαρ-
σίαν ἀλλήλαις αἷ τε ἔξω καὶ ἐντὸς ἔχουσιν τὴν θέσιν. αἱ
μὲν οὖν ἐκτὸς ἴνες ἐν τοῖς ἄνωθεν κάτω φερομένοις μέρει
τῶν πλευρῶν διαστελλοῦσι τὸν θώρακα, συστέλλουσι δὲ αἱ
διὰ βάθους, ἐναντίως δ' αὐταῖς αἱ κατὰ τὰ χονδρώδη τὰ
πρὸς τῷ στέρνῳ. προστέλλουσι μὲν αἱ ἐπιπολῆς, διαστέλ-
λουσι δὲ αἱ διὰ βάθους. ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ τὰς νόθας πλε-
υρᾶς μυῶν ἄχρι τῆς πλευρῆς αὐτῶν ἡ αὐτὴ φύσις ἐστὶ τῶν
ἐνῶν, οὐδὲ γὰρ ἔχουσιν αἶδε τινα καμπήν. ἑτέρα δὲ συζυ-
γία μικρῶν μυῶν ἀνασπᾷ τὰς πρώτας πλευρᾶς, ὥσπερ ἑτε-
ραι δύο κατασπῶσι τὴν δεκάτην τε καὶ τὴν ἑνδεκάτην. ἡ
γάρ τοι δωδεκάτη πλευρὰ τοῦ διαφράγματος ἔξωθεν ἐστὶ
συμπεφυκυῖα τῷ λοξῷ κατ' ἐπιγάστριον μὲν τῷ μικροτέρῳ.
φαίνεται δὲ ἐνίοτε καὶ περιγραφὴν ἰδίου μυὸς ἔχουσα τοῦ

1. Correctori hanc lectionem debemus pro vulg. ἐμπεφυ-
κασιν.

neque enim; quemadmodum musculi a spina in pectoris
os finiunt, ita etiam eorum fibrae; sed a costa in costam
oblique contraria inter se positione exteriores et interio-
res ad χ literae similitudinem inferuntur. Exteriores ergo
fibrae a superioribus in inferiores costarum partes proce-
dentes, thoracem dilatant, quae vero in profundo sitae
sunt, ipsum contrahunt. His vero contrariae sunt, quae
secundum cartilagineas costarum partes, eas inquam, quae
ad pectorale os vergunt, habentur. Nam quae in super-
ficie sunt, contrahunt; quae in profundo, dilatant. (At
in notharum costarum musculis ad extremum usque eadem
est fibrarum natura: hae siquidem nusquam inflectuntur.)
Altera vero exiguorum musculorum conjugatio primas co-
stas sursum trahit, quemadmodum duae aliae decimam
undecimamque detrahunt. Duodecima enim costa extra
septum transversum obliquo abdominis musculo minori
connata est, nonnunquam tamen circumscriptionem pro-
prii ac peculiaris musculi ipsam detrahentis habere con-

κατασπώντος αὐτήν· ἄλλαι δὲ τρεῖς ἐκ τραχήλου καθήκουσαι συζυγίαι μυῶν διαστελλουσι τὸν θώρακα, μέγιστη μὲν ἡ κατὰ τὰ σιμὰ τῶν ὠμοπλαιτῶν, ἐλάττω δὲ ἡ πρόσθεν αὐτῆς, ἐλαχίστη δ' ἡ ὀπισθεν. αἱ δὲ ἄνωθεν ἀρχαὶ τῆς μὲν πρώτης λεχθείσης ὁ πρῶτος τῶν ἐν τραχήλῳ σπονδύλων ἐστὶ· τῆς δευτέρας δ' ὁ δεύτερος, ἡ τρίτη δ' ἐκ τῆς ἀκάνθης ἐκπέφυκε δι' ὑμενώδους συνδέσμου. τοῦ τε ἡμίσεως μέρους τοῦ κάτω τῶν καὶ τὸν τράχηλον σπονδύλων καὶ τῶν πρώτων δυοῖν τοῦ μεταφρένου. προήκει δὲ ἡ μὲν πρώτη συζυγία μέχρι καὶ τῶν νόθων πλευρῶν, ἡ δὲ δευτέρα μέχρι τῆς πέμπτης, ἡ τρίτη δὲ ἐπιπέφυκε μὲν καὶ τῇ τρίτῃ πλευρᾷ· καταπέφυκε δὲ ἰσχυρῶς ὅμως εἰς τὰς ἑφεξῆς τέσσαρας. οὗτοι πάντες οἱ μύες διαστελλουσι τὸν θώρακα καὶ πρὸς αὐτοῖς αἱ φρένες. συστελλουσι δὲ οἱ τε μεσοπλεύριοι ταῖς ἡμισείαις ἰσὶ καὶ οἱ τοῖς ῥαχίταις παρατεταγμένοι κατὰ τὰς ῥίζας τῶν πλευρῶν καὶ τῶν ὀρθίων κατ' ἐπιγαστριον ἢ ἄνω μοῖρα καὶ οἱ τὰς ἐσχάτας πλευρὰς κατασπώντες. συντελοῦσι δὲ τι πρὸς τὰς συστολὰς τοῦ θώ-

spicitur. Aliae vero tres musculorum conjugationes, a cervice descendentes, thoracem dilatant: maxima, quae in sinus scapularum est: minor, quae ante hanc conjugationem: minima, quae posterius collocatur. Superiora porro principia primae quidem memoratae conjugationis est prima cervicis vertebra, sicuti secundae secunda: tertia vero per ligamentum membranosum ex apice tum dimidiae partis ultimae colli vertebrae tum duarum primarum dorso vertebrarum enascitur. Sane prima conjugatio ad nothas usque costas procedit; secunda ad quintam usque, tertia vero licet tertiae costae adnascatur, valide tamen in quatuor etiam succedentes inferitur. Omnes hi musculi atque ultra hos etiam septum transversum thoracem dilatant. Contrahunt autem tum intercostales musculi dimidiis ipsarum fibris: tum qui spinalibus musculis secundum costarum radices sunt exporrecti: tum superior rectorum musculorum abdominis portio: tum denique qui costas ultimas detrahunt. Thoracis etiam contractioni conducunt non-

ρακος ἐνίοτε καὶ οἱ κατ' ἐπιγαστριον. ἐπιδέδεικται δὲ περὶ τούτων ἀπάντων ἐν τοῖς περὶ τῶν τῆς ἀναπνοῆς αἰτίων, ἅπερ εἴ τις ἀνελέξατο, γινώσεται σαφῶς ὀλίγου δεῖν ἀπάντων τῶν εἰρημένων μυῶν ἡγνοημένην τὴν ἐνέργειαν τοῖς πρὸ ἡμῶν ἀνατομικοῖς.

Περὶ τῶν ραχίτων μυῶν.

Οἱ ραχῖται μῖες ἄρχονται μὲν ἀπὸ τοῦ δευτέρου σπονδύλου τῶν κατὰ τράχηλον, ἥτοι δὲ τοσοῦτοι τὸν ἀριθμὸν εἰσιν, ὅσοι περ οἱ ἀπὸ τοῦδε σπονδύλου συμφυεῖς ἀλλήλοις ὄντες ἢ εἰς μέγιστος ἐκατέρωθεν τῆς ἀκάνθης ἐκ πολλῶν μυῶν σύνθετος. ἀπάντων δὲ αἱ ἵνες ἀτρέμα τε λοχαὶ τυγχάνουσιν οὔσαι καὶ ταθεῖσαι βραχὺ παρεγκλίνουσιν ἐφ' ἑαυτὰς ἕκαστον τῶν συνεχόντων¹ σπονδύλων. ὅταν δ' ἀμφοτέρωι ταθῶσιν ἐκ τε τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν ἕκαστου σπονδύλων τηνικαῦτα ὀρθὸς καὶ ἀρρεπῆς μένων ἀνακλᾷται πρὸς τοῦπίσω. καὶ εἰ καθ' ὅλην τὴν ράχιν οὕτω γένοιτο,

1. Codex male συνεχῶν.

nunquam abdominis musculi. De his vero omnibus in commentariis de causis respirationis ostensum est, quae si quis perlegat, evidenter fere omnium memoratorum musculorum actionem cognoscet, quam superiores dissectiones ignorarunt.

De musculis spinalibus.

Musculi spinales a secunda quidem cervicis vertebra incipiunt: verum aut tot numero sunt, quot et ipsae vertebrae a secunda incipiendo, sibi ipsis mutuo connati aut unus maximus ab utraque spinae parte e pluribus muscularibus conflatus. Omnium horum musculorum fibrae leniter obliquae sunt, quae si paululum tendantur, unamquamque ex continuis sibi vertebrae ad se ipsas inclinant. Si vero ambae, tum quae a dextris tum quae a sinistris cujusque vertebrae sunt, tendantur, recta tunc permanens in nullam partem vergens spina in posteriora recurvatur et si per totam spinam ita fiat, cum moderata quidem tensione,

μετὰ μὲν μετρίας τῆς τάσεως ἐκτείνεται πᾶσα, βιαιότερον δὲ ταθéntων ἀνακλᾶται πρὸς τοῦτίσω τὴν ἐναντίαν τῇ κυφώσει καλουμένην λαμβάνουσα διάθειν.

Περὶ τῶν καμπόντων τὴν ῥάχιν μυῶν.

Κατὰ μὲν τὴν ἄνω μοῖραν ἅπασαν μέχρι τετάρτου, ποτὲ δὲ καὶ τοῦ πέμπτου τῶν κατὰ θώρακα σπόνδυλων οἱ δύο μύες, οὓς ὑποβεβλησθαι τῷ στομάχῳ πρόσθεν εἶπον, οἱ κάμπτοντες τὴν ῥάχιν εἰσὶ. κατὰ δὲ τὰ κάτω τὰ κατὰ τὴν ὀσφύν ἢ ἔνδον πᾶσα χώρα μεγίστους ἔχει δύο μύας, οὓς ψόας ὀνομάζουσιν οἱ ἀνατομικοὶ πάντες. ἐκφύονται δὲ ἀνωτέρω τοῦ διαφράγματος οἷδε κατὰ τὸν ἐνδέκατον ἢ δέκατον ἐνίοτε τοῦ θώρακος σπόνδυλον κάμπτοντες τὸ καθ' ἑαυτοὺς μέρος τῆς ῥάχεως, τὸ δὲ ἐν τῷ μεταξύ τούτων τε καὶ τῶν προειρημένων, ὅπερ ἐστὶ τοῦ θώρακος τὸ μέσον οὐδένα κέκτῃται μὴν ἴδιον, ἀλλὰ τοῖς ἐκατέρωθεν μέρεσι συγκινεῖται.

tota extenditur: valentius autem ipsis tensis, retrorsum recurvatur, affectionem gibbositati, quae vocatur, contrariam acquirens.

De musculis spinam flectentibus.

In superiori quidem parte universa ad quartam usque, nonnunquam ad quintam thoracis vertebrae duo sunt musculi, quos stomacho subjici diximus, spinam flectentes. In inferioribus vero, quae secundum lumbos sunt, tota interior lumborum regio duos maximos habet musculos, quos omnes anatomici ipsas nominant. Sane supra septum transversum isti musculi ad decimam, aliquando vero ad undecimam thoracis vertebrarum inferuntur, eam spinæ partem, quae secundum ipsos est, flectentes. Id vero, quod inter hos et praedictos interjacet, quod certe thoracis medium est, nullum peculiarem musculum obtinuit, sed simul cum partibus utrinque existentibus movetur.

Περὶ τῶν κατ' ἐπιγαστρικὸν μυῶν.

Ὅτι μὲν μυεῖς εἰσὶν οἱ κατ' ἐπιγαστρικόν, ἐκατέρωθεν ἰέσσασθαι, ἔξωθεν μὲν ἀπάντων οἱ ἀπὸ τοῦ θώρακος καταφερόμενοι λοξοὶ μέχρι τῶν τῆς ἥβης ὀστέων μέγιστοι τῶν ἐνταῦθα μυῶν. δευτέρον δὲ ὑπ' αὐτοῦς οἱ ἀπὸ τῶν λαγόνων ἀναφερόμενοι καὶ τρίτοι τούτοις συνάπτοντες οἱ εὐθεῖς· καὶ τέταρτοι οἱ τῷ περιτοναίῳ συμφυεῖς ἐγκάρσιοι τῇ θέσει. ἀλλ' οἱ μὲν εὐθεῖς ὅλοι σαρκώδεις εἰσὶν ἀπὸ τοῦ στήθους ἄχρι τῶν τῆς ἥβης ὀστέων ἐκτεταμένοι· καὶ μέρος μὲν τοῦ ὀμφαλοῦ καὶ μικρὸν ἔτι προσωτέρω παράκεινται τε καὶ ψαύουσιν ἀλλήλων, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε συμφύονται καὶ τελειωτῶντες εἰς τὰ τῆς ἥβης ὀστέα καταφύονται. ἡ κορυφή δ' αὐτῶν ὑμενώδης τένων ἐστὶν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ θώρακος ἀναφερόμενος· ἀλλ' ἐπικειμένων αὐτῇ τῶν κατὰ τὸ στήθος μυῶν ἔλαθεν εἰκοτῶς τοὺς ἀνατομικοὺς. ἀρθέντων δ' ἐκείνων ὁ ὑμενώδης τένων οὗτος ἐναργῶς φαίνεται συμπεφυκῶς ἄκρῳ τε τῷ στέρνῳ· καὶ προσεῖι τοῖς πλαγίσις αὐτοῦ μέρεσιν ἅπασι, καθ' ὃ συναρθροῦται τοῖς χονδρώδεσι μέρεσι

De musculis abdominis.

Octo in abdomine sunt musculi, utrinque quatuor. Omnium quidem exteriores ac primi, qui a thorace obliqui descendunt, maximi omnium, qui inibi sunt, musculorum. Secundi sub his, qui ab ilibus adscendunt. Tertii istis contigui recti sunt. Quarti, qui peritoneaeo con-nati transversi sunt. Verum recti toti carnosii existunt, a pectore ad pubis usque ossa exporrecti et circa quidem umbilicū, ac paulo etiam ulterius sibi mutuo adjacent, seseque tangunt; abhinc vero coalescunt ac tandem in pubis ossa inferuntur. Eorum vertex tendo est membranosus, ad thoracis principium adscendens. Id tamen dif-fectores ob id jure latuit, quod, qui in pectore sunt musculi, sibi ipsi incumbunt. Nam si auferantur, membranosus hic tendo evidenter tum cum summo pectorali osse, tum cum transversis etiam ejusdem ossis partibus univer-sis, qua ipsum cartilagineis costarum partibus coarticula-

τῶν πλευρῶν ἄχρι τῆς πρώτης ἀναφερόμενος, ἐξ ἧς ἀνήρ-
 ζηται. κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην πλευράν ἐστι καὶ ἄλλη
 τις σαρκώδης κεφαλὴ τοῦ προειρημένου μυὸς εἰς τὸν αὐτὸν
 τοῦτον ἐμβάλλουσα τένοντα. τὴν δ' ἔκφυσιν ἐξευγμένην ἔχει
 τῇ καταφύσει τοῦ κατὰ τὴν κλεῖν μυὸς τοῦ μικροῦ· καὶ
 μέντοι καὶ κάτω πρὸς ὑποχόνδριον διάγυσσις ὁράται κατ'
 αὐτὴν λευκανθίζουσα, μεθ' ἣν τὸ ἄνω πᾶν ἄχρι τῆς κλει-
 δὸς ἕτερον μὺν ἐγχωρεῖ τίθεσθαι συστέλλοντα τὰς συναρ-
 θρώσεις τῶν πλευρῶν. οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ θώρακος πρὸς ἐπι-
 γαστριον καταφερόμενοι δύο μύες ἄρχονται μὲν ἀπὸ τῆς
 ἑκτῆς ὡς τὸ πολὺ πλευρᾶς. ἐκφύονται δὲ καὶ τῶν μετ'
 αὐτὴν ἀπασῶν ἐκδιεστηκυῶν ἀρχῶν μίαν καθ' ἑκάστην
 πλησίον τῶν χονδροειδῶν, ἔχοντες ἀποφύσεις ἐν τοῖς κάτω
 μέρεσι τοῦ τε ἔμπροσθεν μυὸς τοῦ θώρακος καὶ τοῦ κατὰ
 τὰ σιμὰ τῆς ὠμοπλάτης. λεπυνόμενοι δὲ τοῖς τε κενεῶσι
 παραφέρονται καὶ τοῖς τῶν λαγόνων ὅστοις ἐπιβάλλουσιν εἰς
 ὑμενώδεις τένοντας τελευτήσαντες. ἐμφύονται δὲ δι' αὐτῶν

tur, coalescere conspicitur, ad primam usque costam, cui
 appensus est, adscendens. In hac eadem costa est et aliud
 praedicti musculi carnosum caput, quod tendinem in hunc
 ipsum injicit. Exortum autem cum parvi illius musculi
 in claviculis existentis insertionem conjunctum habet. Et
 sane infra quoque ad hypochondrium intercurrentes divi-
 densve linea in ipso albicans inspicitur; postquam totum
 illud, quod superius est ad claviculam usque, alius muscu-
 lus statui potest, costarum coarticulationes contrahens.
 Qui vero a thorace ad abdomen deferuntur musculi duo,
 incipiunt quidem plerumque a sexta costa, enascuntur
 vero et ex omnibus succedentibus costis, ex distantibus
 nimirum principiis singulas propagines secundum unam-
 quamque costam prope eam regionem, qua os in cartila-
 ginem degenerat, fortiti, in inferioribus partibus antero-
 ris musculi thoracis et ejus, qui in scapularum simis
 collocatur. Dum autem ipsi attenuantur, tum per inania
 loca s. ilia deferuntur, tum ilium ossibus insiguntur, in

τοῖς τε τῆς ἡβης ὅστοις καὶ τοῖς βουβῶσι καὶ δὴ καὶ τέ-
 τρηνται κατὰ ταύτας καὶ διεξέρχεται διὰ τοῦ τρήματος ὁ
 τε καταφερόμενος εἰς ἑκάτερον ὄρου μῦς, ὃ κρεμαστικὸν ὄνο-
 μα καὶ σὺν αὐτῷ τό τε σπερματικὸν ἀγγεῖον καὶ φλέψ καὶ
 ἀρτηρία καὶ ἡ τοῦ περιοναίου ἀπόφυσις. ὅσον δὲ πρὸς
 ἐπιγαστρὶον αὐτῶν ἀνήκει μέχρι μὲν τῶν προειρημένων
 μυῶν τῶν εὐθειῶν, ἀποπλύνεται κατὰ βραχὺ· τούντεϋθεν
 δὲ εἰς ὑμενώδη τένοντα παυσάμενον ἐπιφύεται τοῖς μυσὶν
 αὐτοῖς ἔξωθεν, ὥς δοκεῖν ἐκείνων εἶναι ἴδιον σκέπασμα
 τοιοῦτον, οἷον τοῖς πλείστοις αὐτῶν ἱμέρες εἰσίν. ἡ δὲ τρίτη
 συζυγία τῶν λοξῶν μυῶν ἔμπαιν τοῖς εἰρημένοις ἔχει τὰς
 ἵνας ἐκ τῶν κάτω μερῶν ἀναφερομένης λοξάς. ἄρχονται
 μὲν οὖν ἀπὸ σερκώδους ἐκφύσεως ἐκ τῶν κατὰ τὰς λαγό-
 νας ὀστέων, περιέχονται δὲ ἄχρι τῶν εὐθειῶν μυῶν, κἀν-
 ταῦθα παύονται τοῖς ἐγκαρσίοις μυσὶ κατὰ τὴν ἄνοδον ἐπι-
 φύομενοι καὶ τῶν νόθων πλευρῶν τοῖς τέσσαρσι, κατ' αὐ-
 τὰς μάλιστα τὰς χονδρώδεις ἀποφύσεις. ἐπιβάλλει δὲ τις

membranofos tendines terminati, per hos ipsos autem ten-
 dines pubis ossibus inguinibusque inferuntur. In hoc vero
 loco perforati sunt, ac per id foramen tum musculus ille,
 qui ad utrumque testiculum descendit, cui cremasteris
 nomen est inditum, tum etiam una cum hoc musculo
 seminale vas, vena inquam et arteria et peritonaei pro-
 pago quaedam pertranseunt. Quidquid vero horum mu-
 sculorum ad abdomen ad praedictos musculos rectos ad-
 scendit, paulatim expanditur, hincque in membranofum
 tendinem cessans exterioribus ipsis musculis inseritur: ut
 peculiare operculum ipsorum tale esse videatur, quale plu-
 rimis ipsorum membranae esse consueverunt. Tertia vero
 conjugatio obliquorum musculorum contrarias praedictis
 fibras obtinet, ex inferioribus nimirum partibus oblique
 adscendentes, carnosio igitur exortu ex ilium ossibus inci-
 piunt, ac ad rectos progrediuntur musculos, illicque
 cessant, transversis musculis in adscensu (sefe inferentes,
 costisque quatuor nothis) apud ipsos praecipue cartilagi-

καὶ τούτων τῶν μυῶν ὑμενώδης ἀπόφυσις λεπτή τοῖς εὐθείαις
 μυσὶ τοῖς κατ' ἐπιγαστρίον ὑποβεβλημένη τῇ τῶν ἔξωθεν
 κατιόντων λοξῶν τῶν μεγίστων. ἡ κάτω δὲ αὐτῶν ἀπονεύ-
 ρωσις ἐνουμένη τῷ τῶν ὑποκειμένων ἐγκαρσίων εἰς τὰ τῆς
 ἥβης ὅσα καταφύεται, κατὰ τὰ ἔνδον ἤδη πως αὐτῶν μέρη
 μᾶλλον ὁμοίως τῷ τῶν προειρημένων διατειρημένη. ἔσωθεν
 δὲ τῶν εἰρημένων οἱ ἐγκάρσιοι μύες εἰσὶν, ἡ λοιπὴ δὲ καὶ
 τετάρτη συζυγία τῶν ἐπιγαστρίων μυῶν ἀπὸ τε τῶν κατὰ
 τὰς νόθους πλευρὰς περάτων ἐκφυόμενοι κατὰ τὰ ἔνδον αὐ-
 τῶν μέρη καὶ προσέτι τῆς πλαγίας ἀποφύσεως τῶν ἐν ὀσφυϊ-
 σπονδύλων· εἴθ' ἐξῆς ὑμενώδει συνδέσμῳ συναπτόμενοι πρὸς
 τὴν εὐθείαν ῥάχιν τοῦ τῆς λαγόνος ὀστοῦ τελευτῶσιν εἰς
 ἐγκαρσίαν ἀπονεύρῳσιν ὑμενώδη τε καὶ λεπτὴν ἐπιπεφυκτιᾶν
 τῷ περιτοναίῳ, καὶ λανθάνει γὰρ τοὺς πλείστους τῶν ἱατρῶν
 τὸ σύνθετον ἐξ αὐτῶν καὶ τοῦ περιτοναίου περιτόναιον εἶ-
 ναι νομίζοντας. ἀμέλει καὶ ταῖς καλουμέναις γαστροῤῥα-
 φίαις, ὥσπερ ὑμένα διαῤῥάπτουσιν αὐτὸν καὶ γράφοντες ἐν

neos eorum processus. Sane et quaedam horum musculorum membranosa ac tenuis propago rectis abdominis musculis infigitur, obliquorum extrinsecorum descendendum, qui maximi sunt, processui subjecta. Inferior vero ipsorum aponeurosis subjectorum transversorum aponeurosi unita, in pubis ossa, in interioribus jam quodammodo eorum partibus inseritur: aequae ac praedictorum musculorum aponeurosis perforata. Intra memoratos obliquos musculos transversus musculus habentur (quae est quarta ac ultima musculorum abdominalium conjugatio), qui a nottharum costarum finibus in internis partibus ipsarum atque a transverso processu vertebrarum lumborum enati, ac deinceps membranoso ligamento copulati apud rectam tandem spinam ossis ilium in transversam aponeurosin membranosa ac tenuem peritoneo insertam finiunt. Atque id, quod ex hac aponeurosi et peritoneo conflatur, multos medicos latet, peritoneum id esse opinantes. Quin et in vocatis gastrorhaphiis tanquam membranam

τοῖς ἱπομνήμασιν ὅπως χρὴ ποιεῖσθαι γαστρορῥαφίαν, ὡς περὶ ὑμένος διαλέγονται. καταλείπει μέντοι τὸ περιτόναιον ἐν τοῖς κάτω μέρεσιν ἢ ἀπονεύρωσις αὐτῇ· καὶ φαίνεται μὲν ἐκεῖνο μόνον γυμνόν. ἢ δ' ἀπονεύρωσις ἐκ τῶν ἔσω μερῶν περιβαίνουσα τοὺς εὐθεῖς καὶ σαρκώδεις μῦς ἐνωθεῖσα τῇ τῶν ὑπερκειμένων μυῶν τελευτῇ τοῖς τῆς ἥβης ὁσίοις ἐμφύεται. τούτων δὲ τῶν ὀκτώ μυῶν ἡ χρεῖα τε ἅμα καὶ ἡ κίνησις εἴρηται μὲν ἐπὶ πλεόν ἐν τοῖς περὶ χρείας μορίων, εἴρησται δὲ καὶ νῦν. τό τε κεφάλαιον ἐκάστης αὐτῶν, εἰς τε τὰς ἐκφύσεις¹ καὶ τὰς καλουμένας καταλήψεις τοῦ πνεύματος καὶ τὰς μεγάλας τε καὶ ὀξείας φωνὰς ἐμέτους τε καὶ διαχωρήσεις γαστρος εἰσι χρήσιμοι. συντελεῖ δ' αὐτῶν ἡ κάτω μοῖρα² καὶ μάλιστα τῶν ἐπιβεβλημένων τῇ κύστει τῇ κατὰ τὴν οὐρῇσιν ἐνεργείᾳ προστέλλοντες εἶσω τὸ ὑπογάστριον.

Περὶ τῶν ἐπὶ τοὺς ὄρχεις καταφερομένων μυῶν.

Δύο πρὸς ἐκάτερον ὄρχιν ἀφικνουῦνται μῦες ἰσχυροί, ἐκφύεται δὲ ὁ μὲν ἐκ τῆς ἥβης, ὁ δὲ ἐκ τοῦ τῆς λαγόνος

1. Legendum ἐκφύσεις. 1. Corrector χώρα.

ipsum consunt, modumque in suis commentariis scribentes, quo sutura abdominis fieri debeat, tanquam de membrana differunt. Itaque aponeurosis ipsa in inferioribus partibus peritonaeum relinquit, ipsumque solum nudum ibi apparet. Aponeurosis vero ab extrinsecis partibus rectos carnososque musculos circumambiens extremitati superpositorum musculorum unita, ossibus tandem pubis inferitur. Horum octo musculorum usus simul et motus in libris de utilitate partium abunde dicti sunt. Dicetur tamen et nunc eorum summa. Itaque ad expirationes et ad vocatas spiritus cohibitiones atque ad acutas magnasque voces, tum ad vomitus ventrisque dejectiones conferunt. Eorum insuper inferior portio, praecipueque illorum, qui vesicae incumbunt, mingendi actioni conducit.

De musculis in testes descendantibus.

Duo graciles musculi in utrumque testem perveniunt: quorum alter a pubis, alter ab ilium osse per membrano-

ὅστιος δι' ὑμενώδους συνδέσμου λεπτιοῦ. καταφέρονται δὲ ἐντεῦθεν¹ ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν διὰ τοῦ καθήκοντος ἐπὶ τὸν ὄρχιν πόρον, καὶ πάλιν πλατυνόμενοι περιλαμβάνουσι τὸν ἐρυθροειδῆ. τὸ δὲ ἔργον αὐτῶν ἀνατείνειν τὸν ὄρχιν. ὅθεν ἔνιοι κρεμαστιῆρας αὐτοὺς ὀνομάζουσι.

Περὶ τοῦ κατὰ τὸν τράχηλον τῆς κύστεως μύος.

Σαρκώδης μῦς ἐν κύκλῳ περιβέβληται τῷ τραχήλῳ τῆς κύστεως. τὸ πλεῖστον δὲ αὐτοῦ μέρος ὑποβέβληται κάτωθεν. οὗτος ὁ μῦς κλείει τὸ στόμα τῆς κύστεως ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἐκρεῖν ἀκουσίως, συναπλωθεῖ δὲ καὶ τὸ δι' αὐτοῦ φερόμενον οὖρον.

Περὶ τῶν τοῦ αἰδοίου.

Δύο μὲν ἔχει πᾶν λοξοὺς καὶ μικροὺς μῦς τὸ αἰδοῖον, εἰς τὴν ἔκφυσιν ἐμβάλλοντας αὐτοῦ, δύο δὲ ἄλλους συμφυεῖς ἢ ἓνα διφυῆ σαρκώδη, κατώθεν μὲν ὑποκειμένους αὐτῷ

1. Corrector in margine: ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δὲ ἔνθεν.

sum ligamentum tenue exoritur. Illic vero per meatum, qui ad testem devenit, deferuntur, postea dilatati, erythroidem membranam complectuntur. Ipsorum officium munusque est, testem sursum attollere, unde nonnulli ipsos cremasteres appellant.

De musculo qui in collo vesicae est.

Carnosus musculus in orbem circumjectus est vesicae collo: maxima vero ipsius pars inferius subjecta est. Musculus hic vesicae osculam, quo nihil involuntarie effluat, claudit, simulque urinam, quae per ipsum fertur, propellit.

De musculis pudendi.

Duos quidem valde obliquos exiguosque musculos pudendum habet, in ejus originem insertos, duos item alios connatos aut unum bifidum carnosum, inferne qui-

μᾶλλον οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περιλαμβάνοντας ἐν κύκλῳ. τούτων μὲν οὖν εἰς οὐδὲν σαφῶς ὁσίου ἀνήκουσιν αἱ κεφαλαί, τῶν δ' ἄλλων δυοῖν εἰς τὰ τῆς ἥβης ὅσῃ ὀνομαζόμενα, δύνανται δὲ ἅπαντες οἱ προειρημένοι τέσσαρες μῦες, τὸ τ' ἀρρέπες ἐν ταῖς ἐκτάσεσι παρέχειν τῷ αἰδοίῳ καὶ τὰς ἐν τῷ διασεῖν τε καὶ ἀνασεῖν αὐτοῦ κινήσεις.

Περὶ τῶν κατὰ τὴν ἔδραν.

Αὐτὸ μὲν τὸ ἐξωτάτω πέρας τῆς κεφαλῆς συγκεκριμένον ἔχει τῷ δέρματι μῦν, ὡς ἦτοι γε δερματώδη μῦν εἶπεν¹ ἢ σαρκῶδες² δέσμα καὶ μάλιστα τοῦθ' εὐρεῖν ἐστὶν ἐν τοῖς πρόσω μέρεσιν. ἄλλος δὲ μῦς ἀκριβῶς³ στρογγύλος, ἐγκάρσιος περιβέβληται τῇ ἔδρᾳ κλείων αὐτὴν ἀκριβῶς καὶ ἰσχυρῶς εἰ ταθεῖη. κατὰ μὲν τὸ σῶμα μέσον ἑαυτοῦ ψάνων τοῦ καλουμένου κοκκύδος, ἐκατέρωθεν δὲ εἰς τὴν ἑκφύσιν τοῦ αἰδοίου τελευτῶν, λοιποὶ δὲ δύο μῦες ὑμενώδεις ὄντες ἐκφύονται μὲν ἐκ τῶν ἑνδον μερῶν τῶν τε τῆς ἥβης ὅσῳ

1. Corrector in margine ὀνομάζειν. 2. Suprascriptum μυῶδες. 3. In margine ἄζυγος.

dem ipsi subjectos magis, nihilo secius tamen in orbem id ipsum complectentes. Horum igitur capita in nullum os manifesto perveniunt. Reliquorum vero duorum sic dicta in ossa pubis. Sane praedicti omnes quatuor musculi pudendo tum rigiditatem, dum ipsum tenditur, tum motiones, dum ad latera vel ad superiora quatitur, praebere possunt.

De musculis sedis.

Extrema sedis ora musculum cuti commixtum obtinet, ut vel cuticulosum musculum dicas vel carnosam cutim, hocque praecipue invenire licet in prioribus partibus. Alius vero musculus exacte teres, transversus, fedi circumjectus est, qui si tendatur, ipsam claudit, atque in medio quidem sui ipsius corpore os coccyga vocatum tangit, ab utraque vero parte in pudendi originem terminat. Reliqui duo musculi membranosi existentes, exoriuntur

καὶ τοῦ καλουμένου πλατέος ὀστοῦ. καταφύονται δ' ἑκατέρωθεν εἰς λοξοὶ τείνοντες ἄνω τὴν ἔδραν, εὐθύς δὲ καὶ τὴν ἔκφυσιν τοῦ αἰδοίου συνανασπῶσιν οἱ αὐτοὶ μύες.

Περὶ τῶν τὴν κατὰ τὸ ἰσχίον διάρθρωσιν κινούντων μυῶν.

Δέκα μένουσι μύες οἱ τὴν κατ' ἰσχίον διάρθρωσιν κινούντες, ἐσφάλησαν δὲ οὐ μικρὰ περὶ αὐτοὺς οἱ τε ἄλλοι τῶν ἀνατομικῶν ἀνδρῶν καὶ ὁ τοῦ Κοῖντου μαθητῆς Λύκος πέντε νομίζων ὑπάρχειν αὐτούς· ἔσωθεν μὲν τρεῖς, ἔσωθεν δὲ δύο, τῶν δ' ἄλλων πέντε παρέλιπε μὲν τρεῖς, ὑπῆλλαξε δὲ δύο, τὴν τε ἐνέργειαν ἀγνοήσας αὐτῶν καὶ τῇ θέσει μόνη προσέχων· ἅμα γὰρ τοῖς ἄλλοις ἅπασι τοῖς κινούσι τὴν κατὰ γόνυ διάρθρωσιν ἐπικεκταὶ τῷ μηρῷ. ἔχει δ' οὐχ ὡς ὁ Λύκος οἶεται ἀληθές, ἀλλ' ὡς ἡμεῖς ἐροῦμεν. ὁ μὲν ἕτερος αὐτῶν, ὅσπερ καὶ μέγιστός ἐστιν ἀπάντων τῶν ἐνιεύθεν μυῶν, εἴσω τε καὶ ὀπίσω προσάγει τὸν μηρὸν, ὁ

quidem ex internis partibus tum ossium pubis, tum lati vocati ossis, inferuntur vero utrinque unus, obliqui sursum sedem attollentes, simulque etiam pudendi originem iidem musculi trahunt.

De musculis coxendicis dearticulationem moventibus.

Decem quidem sunt musculi, qui coxendicis dearticulationem movent, in quibus non parum oberrarunt tum alii dissectores viri, tum Lycus ipse, Quinti discipulus, qui ipsos quinque esse opinatus est, intrinsecus quidem tres, extrinsecus vero duos, ex quinque autem aliis tres quidem omisit, duos vero permutavit, quippe qui actionem ipsorum ignorabat, positionemque solum considerabat. Nam una cum aliis omnibus musculis dearticulationem genu moventibus femori incumbunt. Non ita tamen se habet rei veritas, ut Lycus arbitratur, sed ut nos dicemus. Alter quidem ipsorum, qui et omnium, qui illic sunt, musculorum maximus est, introrsum retrorsumque

δ' ἕτερος εἴσω μὲν τι βραχὺ καὶ τὴν κνήμην κινεῖ. τὸ πλεῖστον δὲ σύμπαντα τὸν μηρὸν, ὥστε λοιποὺς εἶναι τοὺς μόνην κινοῦντας τὴν κνήμην ὀκτώ. εἰ δέ τις βούλεται σαφῶς θεάσασθαι τοὺς τὴν κατ' ἰσχίον διάρθρωσιν κινοῦντας μῦς, ἀφελεῖν χρὴ προτέρους τοὺς περὶ τὸν μηρὸν ἅπαντας, ὑφ' ὧν ἡ κνήμη κινεῖται. ἐπεὶ δὲ ἡ τάξις τῆς θέσεως ἐπὶ τοὺς κατ' ἰσχίον ἡμᾶς ἄγει προτέρους, ἐντεῦθεν ἄρξομαι τοῦ λόγου. τῆς ψόας οὐ μικροῦ τινος οὔσης μνός, ἀρχομένης δὲ ἀπὸ τῆς ἐνδεκάτης τοῦ θώρακος πλευρᾶς, ἡ μὲν ἔνδον μοῖρα δι' εὐρώστου συνδέσμου καταφύεται τῷ κατ' ἰσχίον ἔσωθεν μέρει, καθ' ὃν μάλιστα τόπον ἄρχεται μὲν τὸ καλούμενον ἥβης ὀσtioῦν, παύεται δὲ τὸ τῆς λαγόνος, ἡ δ' ἔξωθεν εἰς τὴν ἀρχὴν καταφύεται τοῦ τῆς λαγόνος ὀσtioῦ, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἅπαν τῆς ψόας τοῖς ἔνδον μέρεσι τοῦ τῆς λαγόνος ὀσtioῦ παραφερόμενον ἄρχεται τινα καὶ ἐξ ἐκείνου συχὴν ἔμφυσιν σαρκώδη· καὶ πάλιν ἄμφω μία γενομένη δι' εὐρώστου τένοντος αἰρέμα πλατέως ἐμφύεται τῷ μικρῷ τοῦ μηροῦ τροχαντήρι τὸ περιφερὲς ἅπαν αὐτοῦ κατεληφώς.

femur adducit. Alter vero introrsum quidem nonnihil etiam tibiam, maximopere vero totum femur movet, ita ut reliqui tibiam solam moventes octo sint. Si quis vero aperte intueri musculos coxendicis dearticulationem moventes voluerit, illi opus erit ut qui circa femur sunt, universos, a quibus tibia movetur, prius auferat. Sed qui positionis ordo ad eos prius, qui in coxendice sunt, nos ducit, hinc etiam nos sermonem inchoabimus. Ipsius psoae, quae haud exiguus musculus est, ab undecima thoracis costa incipiens, interior quidem portio per validum ligamentum interiori coxendicis parti inseritur, eo praecipue in loco, ubi os quidem pubis vocatum incipit, os vero ilium definit, exterior autem in principium ossis ilium inseritur. Reliquum vero ipsius psoae universum juxta internas ossis ilium partes progrediens, densum quendam ex illo osse exortum carnosum suscipit, postea cum ambo unicus evadit, per validum tendinem leniter latum parvo femoris trochanteri inseritur, totam ipsius.

οἷτος ὁ μῦς κάμπτεται τε ἅμα καὶ πρὸς τοῦτον μᾶλλον ἐπιστρέφει τὸν ὅλον μηρὸν τῷ προειρημένῳ τροχαντηρίῳ τῷ μικρῷ καὶ ἑτερός τις ἐμφύεται μῖς μικρὸς ἀπὸ τῆς βάσεως ἀρχόμενος τοῦ κατ' ἰσχίον ὅσπου παρὰ τὸ ψιλὸν καὶ ἄσαρκον τῆς πυγῆς τοῦ πιθήκου, πελιδνὸς τὴν χροᾶν. ὁ τένων δ' αὐτοῦ παραπλήσιος ὑπάρχων τοῖς προειρημένοις τὸ κάτω μέρος ἅπαν κατεῖληφε τοῦ μικροῦ τροχαντηῆρος ἐπιλαμβάνων τι καὶ τῶν ἐνδον αὐτοῦ. ταπεινῆς προσαγωγῆς ὁ μῦς οὗτός ἐστιν αἷτιος οὐ δυνάμενος ὁφθῆναι πρὶν ἀφαιρεθῆναι τὸν μέγιστον τῶν κατὰ τὸν μηρὸν μυῶν, ὅστις ἐπίκειται μὲν ἅπαντι τῷ τῆς ἥβης ὅσπῳ συνεπιλαμβάνων τι καὶ τῶν ἰσχυῶν ἐκ πλαγίων τε ἅμα καὶ κάτωθεν ἄχρι τοῦ ψιλοῦ καὶ ἄσάρκον. καταφύεται δὲ εἰς ὅλον κύκλῳ τὸν μηρὸν σαρκώδεσι λαβαῖς ἀντεχόμενος αὐτοῦ. ταῖς μὲν ἐκ τῶν κάτω μερῶν τῶν παρὰ τὸ ψιλὸν καὶ ἄσαρκον ἐκφυμέναις¹ ἴσιν, αἷς ἐγγὺς τῆς κατὰ γόνυ διαρθρώσεως ἐξικνεῖται, πρὸς τοῦπίσω μᾶλλον ἀπάγων τὸν μηρὸν ἅμα τῷ

1. Corrector ἐκφυμέναις.

rotunditatem occupans. Musculus hic flectit simul et introrsum magis totum femur invertit. Huic etiam praedicto parvo trochanteri alter quidam exiguus musculus colore lividus inseritur, ab ossis coxendicis basi incipiens, prope eam clunium simiae regionem, quae nuda excarnisque conspicitur. Hujus musculi tendo praedictis existens similis, totam inferiorem partem parvi trochanteris comprehendit, nonnihil etiam internae ejusdem occupans. Musculus hic humilis adductionis est auctor, qui conspici prius non potest, quam maximus ille omnium musculorum qui in femore sunt auferatur, qui toti pubis ossi insidens, ac nonnihil etiam coxendicis ex transversis simul imisque partibus ad nudam usque excarnemque regionem comprehendens, in totum femur carnosus ipsum ansis amplectens inseritur. Atque eis quidem fibris, quae ex imis partibus apud nudam nimirum excarnemque regionem exoriantur, proximeque ad genu dearticulationem perveniunt, retrorsum magis femur abducit, ad alterum femur simul

προσάγειν ἄτρεμα πρὸς τὸν ἕτερον μηρόν· ταῖς δὲ ὑψηλο-
τέραις τούτων προσάγων μόνον, ταῖς δὲ ὑψηλοτάταις ἄνω-
θεν μὲν ἀρχομέναις, εἰς δὲ τὰ πρῶτα μέρη τοῦ μηροῦ κα-
ταφυομέναις προσάγων τε ἅμα καὶ ἀνατείνων αὐτόν. ἀνα-
τεινομένου δὲ τούτου τοῦ μυὸς ὁ προειρημένος ὁ πελιδνὸς
ἐναργῶς φαίνεται· καὶ τινες ἕτεραι περιγραφαὶ μυῶν οὐκ
ἐναργεῖς, ἐνίοτε μὲν δυοῖν, ἐνίοτε δὲ τριῶν οὓς ἂν τις ἐν
τοῖς μυσὶν ἀριθμῇ, πλείονας ἱρεῖ τῶν δέκα τοὺς κινούντας
εἶναι τὴν κατ' ἰσχίον διάρθρωσιν. ἐκ δὲ τῶν ὀπίσω με-
ρῶν τῶν κατὰ τὴν πύγην πρῶτος μὲν ἐστὶν ὁ ἐπιπολῆς
μῦς ἀνάλογον ἔχων τῷ τὴν ἐπωμίδα κατειληφότε κατὰ τε
τὴν θέσιν καὶ τὴν χρεῖαν. ἐκτείνει γὰρ ἀκριβῶς τὸν μη-
ρόν ἐπισπώμενος εἰς τοῦπίσω. τῶν δὲ ἄνωθεν ἐκφύσεων
αὐτοῦ δύο μὲν εἰσὶ σαρκώδεις, ὑμενώδης δὲ μία. τῶν σαρ-
κωδῶν δὲ ἡ μὲν μείζων ἄρχεται ἐκ τῆς ὀρθίας ῥάχτιος τοῦ
τῆς λαγόνος ὀστοῦ, ἡ δὲ ἐλάττω ἐκ δυοῖν ὀστοῖν ἰσχίου
τε καὶ τοῦ καλουμένου κόκκυγος, τὸ μέσον δὲ τούτων ὑψη-
λὸν ὑμενώδεις ἅπαντες. οὗτος ὁ μῦς περιλαμβάνει τὸ ὀπί-

leniter adducens; iis vero, quae altiores sunt, adducit
solum, sicuti illis, quae altissime sunt, superneque inchoan-
tes, in primas femoris partes inferuntur, adducit, simul-
que etiam ipsum sursum attollit. Hoc ergo musculo dis-
secto, tum praedictus musculus lividus evidenter, tum
aliae etiam musculorum circumscriptiones haud evidenter
apparent, aliquando quidem duorum, nonnunquam vero
 trium, quos si quis inter musculos numerare voluerit,
plures quam decem esse musculos coxendicis dearticu-
lationem moventes affirmabit. Ex potioribus vero natium
partibus primus quidem est, qui in superficie collocatus
est musculus, positione usque musculo epomida occupanti
proportionem respondens. Exacte enim femur extendit, in
posteriora trahens. Ex superioribus vero ipsius exortibus
duo carnosii et unus membranofus existunt. Ex carnosii
major a recta ossis ilium spina incipit, minor a duobus
ossibus, ischio et coccyge vocatis, medium vero horum
quod altum est, membranofum totum existit. Hic muscu-

σθιον τῆς κεφαλῆς τοῦ μηροῦ καὶ βραχύ τι προελθὼν ἀπ' αὐτῆς εἰς τένοντα πλατὺν τελευτήσας κατάντη φέται τοῖς ὀπισθίοις μέρει τοῦ μηροῦ. παρακείμενος ἀκριβῶς ἐνταῦθα καὶ συμφυόμενος τῇ ἐκφύσει τοῦ πλατεῖαν τε καὶ σαρκώδη τὴν ἀπονεύρωσιν ἔχοντος μυὸς, ὃς εἰς τὰ τῆς κνήμης ἔξω καταφύόμενος μέρη τὴν κατὰ γόνυ διάρθρωσιν ἐπιστρέφει πρὸς τοῦτόν. οὐδέ ἐστιν ἀκριβῶς θεάσασθαι τὴν προειρημένην τοῦ κατ' ἰσχίον μυὸς ἔμφυσιν, εἰ μὴ τοῦτόν τις τὸν μὴν ἀνατέμῃ πρότερον. ἔστι δὲ αὐτοῦ καὶ ἑτέρα τις ἀπόφυσις σαρκώδης ἐπὶ τὸν μηρὸν καθήκουσα μεταξὺ τῶν δύο τῶν προσθίων μυῶν, ἐπιφυομένη τέ πως αὐτοῖς καὶ ὑμενώδους τένοντος ἐκπιφυκότος ἐξ ἀπάντων τῶν κάτω μερῶν αὐτοῦ περιλαμβάνουσα τοὺς προσθίους μῦς ἄχρι τοῦ γόνατος. δεύτερος δὲ ὑπὸ τῷ προειρημένῳ μὲν τῆς ἐπιπολῆς, ἑτερός ἐστι μῦς ἱκανῶς παχὺς καὶ σαρκώδης ἐξ ἀπάντων σχεδόν τι τῶν ἔξωθεν μερῶν ἐκφύόμενος τοῦ τῆς ἧβης καὶ λαγόνος ὀστοῦ. συνεπιφυόμενος δὲ καὶ τῷ τῶν κάτω τοῦ

1. Corrector ἐπὶ.

lus posteriorem capitis femoris partem comprehendit, parumque etiam ab ipsa progrediens, atque in latum tendinem declivem finiens posterioribus femoris partibus inferitur, exquisitè hoc in loco inhaerescens coalescensque exortui illius musculi latam et carnosam aponeurosin habentis, qui in externas tibiae partes inferitur, genu dearticulationem ad exteriora invertit. Sane nec praedictam musculi coxendicis insertionem intueri poteris, nisi hunc prius musculum diffeceris. Est autem et ejusdem altera quaedam carnosa apophysis, quae ad femur inter duos anteriores musculos descendens, ipsisque etiam aliquo modo sese inferens, per membranosum tendinem ex omnibus inferioribus illius partibus enatum anteriores musculos usque ad genu circumprehendit. Secundus vero sub praedicto musculo in superficie collocato alter musculus est admodum crassus carnosusque ex omnibus fere extrinsecis partibus ossis pubis et ilium enatus, simulque etiam musculo ex inferioribus ossis lati partibus exorto usque ad

πλατέος ὁστοῦ μερῶν μυὶ μέχρι τοῦ κόκκυγος. κατὰ μὲν τὸ τῆς λαγόνος ὁστοῦν ὑπόκειται τῷ προειρημένῳ μυὶ, τὸ δὲ ἄνω μέρος αὐτοῦ τὸ πρὸς τὴν ὀσφύν ἀνατεινόμενον ὑπὸ τῷ δέρματι τέτακται, περιπεφυκνίας αὐτῷ τῆς λεχθεΐσης ἑμεινώδους ἀρχῆς ἐκείνου τοῦ μυός. οὗτος ὁ μῦς εἰς τένοντα πλατὺν εὐρωστον τελευτῶν ἐμφύεται τῇ κορυφῇ πάσῃ τοῦ μεγάλου τροχαντήρος, ἐκτείνων τε ἅμα τὸν ὅλον μηρὸν καὶ πρὸς τὴν ἐκτός¹ χώραν ἐπισπώμενος αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν. ὑποφύεται δὲ αὐτῷ μῦς ἕτερος πελιδνός τὴν χροᾶν ἐκ μὲν τῶν ἔνδον μερῶν ἐκφυόμενος τοῦ πλατέος ὁστοῦ, τὴν δὲ ἀπονείρωσιν συμφυῇ ποιούμενος τῇ προειρημένῃ τοῦ μεγάλου μυός ἀπονευρώσει. ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἐπὶ τὰ πρόσω τῆς κεφαλῆς ὑπερβαίνει τοῦ τροχαντήρος. αὕτη δὲ ἐκ τῶν ὀπισθεν ἐκείνης ἐστὶν ἄχρι τε τῆς κορυφῆς ἀνιούσα τοῦ τροχαντήρος καὶ συνεπιλαμβάνουσα² τε καὶ τῆς ἔνδον χώρας. οὗτος ὁ μῦς ἀνατείνει τε ἅμα καὶ πρὸς τοῦκτός ἐπισπᾶται τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ· καὶ ἄλλος δὲ τις μῦς μικρὸς καὶ

1. Corr. ἐντός.

coccygem infertus, ac prope quidem ilium os praedicto musculo subjacet. Superior vero ipsius portio, quae ad lumbum sursum extenditur, sub cute sita est, cui praedictum illud membranosum illius musculi principium circumnatum est. Hic musculus in tendinem validum terminans toti vertici magni trochanteris inferitur, totum ipsum femur simul extendens et ad exteriorem ejus regionem caput ipsius trahens. Huic musculo alius colore lividus musculus subnascitur, ex internis lati ossis partibus exorians, aponeurosinque praedictae magni musculi aponeurosi connatam gignens, quamquam illa in priora capitulis trochanteris adscendit: haec post ipsum caput est, ad verticem usque trochanteris adscendens, ac nonnihil internae regionis simul occupans. Hic musculus sursum simul et extrorsum femoris caput trahit. Alius praeterea musculus parvus crassusque est, qui ex externis infernis-

παχὺς ἐκ τῶν ἔξω τε καὶ κάτω μερῶν τοῦ τῆς λαγόνος ὀστοῦ καὶ τοῦ κατ' ἰσχίον τὴν ἔκφυσιν ποιησάμενος ὑποφύεται τῷ προειρημένῳ μεγάλῳ μυὶ τελευτῶν καὶ αὐτὸς εἰς εὐρωστον τένοντα πλατὺν ἐμφυόμενος τοῖς ἐντὸς μέρεσι τῆς πρώτης ἐκφύσεως τοῦ μεγάλου τροχαντήρος ἄχρι τοῦ γλουτοῦ. οὗτος ὁ μῦς ἀνατείνει τε ἅμα καὶ πρὸς τοῦκτός ἐπιστρέφει τοῦ μηροῦ τὴν κεφαλὴν, ὑπόλοιποι δὲ δύο μῦες εἰσὶ τῶν κινούντων τὸν μηρὸν εἰς τὴν ὀπισθίαν ἐμφυόμενοι κοιλότητα τοῦ μεγάλου τροχαντήρος ἰσχυροῖς τένουσιν ἀτρίμα πλατέειν. ἐκφύονται δὲ ἐκ τῶν τῆς ἥβης ὀστέων ὧν ὁ μὲν ἔσωθεν, ὁ δὲ ἔξωθεν καὶ ἔστιν ἡ τοῦ ἔσωθεν τροχαντήρος κατάφυσις ὑψηλοτέρα, συνεχῆς δ' ἐστὶ καὶ ἡ ἔξωθεν. οὗτοι οἱ μῦες καὶ τὸ φυσικὸν τρεῖς κατελήφασιν τοῦ τῆς ἥβης ὀστοῦ τὸ μέσον ἔχοντες ἑαυτῶν ὑμενώδη σύνδεσμον. ὀπίσω δὲ εἰς ταῦτόν ἀλλήλοις ἤκουσι παραφυόμενοι τῷ κατ' ἰσχίον ὅστις σαρκώδεις λαβαῖς. ἔργον τούτων τῶν μυῶν ἐστὶ περιστρέφειν τὴν κεφαλὴν τοῦ μηροῦ ἔσω¹ μὲν ἅμα καὶ πρόσω

1. Corr. in margine: ἔσω μὲν ἅμα καὶ πρόσω τοῦ πρώτου μυός.

que ilium et coxendicis ossis partibus exoriens praedicto magno musculo subnascitur, in validum et ipse tendinem latum finiens, internis partibus primi processus magni trochanteris usque ad natem insertus. Hic musculus sursum simul et extrorsum femoris caput trahit. Duo adhuc ex iis, qui femur movent, supersunt musculi, in posteriorem magni trochanteris cavitatem, robustis ac leniter latis tendinibus inserti. Exoriuntur sane ex totis pubis ossibus alter intrinsecus, extrinsecus alter, atque ejus quidem, qui intrinsecus exoritur, insertio in trochanterem sublimior est; ejus autem, qui extrinsecus, continua existit. Hi musculi naturale etiam foramen ossis pubis occupant, in media ipsorum regione membranofum ligamentum existentes, ac in posterioribus quidem partibus in idem mutuo coeunt, coxendicis ossi carnosus anslis in orbem adnati. Musculi hi femoris caput circumagunt, ad interna quidem simul et priora primus musculus, ad externa vero et po-

τοῦ πρώτου μυός, ἔξω δὲ ἅμα καὶ ὀπίσω τοῦ λοιποῦ. δέκατος δὲ ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις ἐστὶ μῦς ἐκ τῶν ἐνδον μερῶν τοῦ μηροῦ κείμενος, ὃν ἴσως μὲν τις καὶ τὴν κνήμην φήσει κινεῖν, ἐναργέστατα μὲν ὅλον εἶσω προσάγει τὸν μηρόν. ὀλίγον δ' ὑστερον ὁποῖός τις ἐστὶ διηγήσομαι, μετὰ τῶν κινούντων τὴν κατὰ γόνυ διάρθρωσιν, ἐπειδὴ σὺν αὐτοῖς τέτακται.

Περὶ τῶν κινούντων τὴν κατὰ γόνυ διάρθρωσιν.

Ἐννέα μῦες εἰσὶν οἱ τὴν κατὰ γόνυ κινοῦντες διάρθρωσιν, οὐχ ὥς ὁ Λύκος οἶται δέκα σὺν πολλοῖς καὶ ἄλλοις ἀνατομικοῖς ἀνδράσιν, ἀγνοῶν ἓνα μῦν ὅλον, ὑπὲρ οὗ τελευταῖον ποιήσομαι τὸν λόγον, ἔξαπαιώμενος ὑπὸ τε τοῦ καθήκοντος εἰς τὸν ἐντὸς τοῦ γόνατος κόνδυλον τοῦ μηροῦ καὶ προσέτι τοῦ μεγίστου τοῦ κατ' αὐτὸν μυός τοῦ τὴν ἐνδον ἅπασαν αὐτοῦ χώραν κατειληφότος, ἐπιλαμβάνοντος δὲ καὶ τῆς ὀπισθεν οὐκ ὀλίγον. ἀλλ' οὕτως γε οὐ μόνον οὐκ ἐμφύεται τῷ τῆς κνήμης ὀστέῳ, δέον ἐμφύεσθαι γε πάντως

steriora alter. Decimus vero ultra memoratos musculus ab internis femoris partibus locatus, quem quispiam fortassis et tibiam movere affirmabit, evidentissime certe totum femur introrsum adducit. Verum paulo mox qualisnam hic musculus sit, in musculorum genu dearticulationem moventium enarratione, quandoquidem inter eorum numerum reponitur, declarabimus.

De musculis, genu dearticulationem moventibus,

Novem musculi sunt, qui dearticulationem, quae in genu est, movent, non decem, quemadmodum Lycus unicuique plerisque aliis dissectoribus existimabat, unum musculum ignorans totum, de quo postremo dicturus sum: nimirum tum ab eo deceptus musculo, qui ad internum femoris condylum ad genu descendit, a maximo etiam illo femoris musculo, qui totam internam regionem simulque posterioris non parum occupat. Verum hic non solum non inferitur tibiae offi (cum tamen omnino inferi

εἴπερ κινήσειν αὐτὴν ἔμελλεν, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς κατὰ τὴν διάρ-
θρωσιν συνδέσμοις, ὡς εἶναι τῶν ἀμυδρῶν τινα κίνησιν
ἐργαζομένων μυῶν. αἱ μὲν γὰρ σφοδραὶ κινήσεις πᾶσαι
ὑπερβαίνοντων τε τὰς διαρθρώσεις ἐμφυομένων τε τοῖς ἐφε-
ξῆς βόλοις ἀποτελοῦνται. μικρὸν δὲ τι συνεπιλαμβάνουσιν
αὐταῖς αἱ τῶν εἰς τοὺς συνδέσμους ἐμβαλλόντων, ἀλλ' ὁ γε
μέγιστος τῶν κατὰ τὸν μηρὸν μυῶν οἶκ' ἐμφύεται τῇ κατ'
ἄρτυ¹ διαρθρώσει, καίτοι πλησίον ἀφικνούμενος αὐτῆς. εἰ
δὲ τις αὐτῶν ἐφάπτεσθαι πως λέγει τῶν συνδέσμων τῆς
διαρθρώσεως, οὐδ' οὕτω δίκαιον ἢν ἐκείνης μόνης ἴδιον
ὑπολαμβάνειν τὸν μῦν τοῦτον. ἀλλ' εἴπερ ἄρα κοινὸν ἀμ-
φοτέρων τῆς θ' ὑπερκειμένης τῆς κατ' ἰσχίον καὶ τῆς νῦν
ἡμῖν προκειμένης. τὴν μὲν γὰρ κατ' ἰσχίον ἐναργῶς καὶ
σφοδρῶς κινεῖ, ὡς ἂν τὴν ἐκφυσιν ἐξ ὅλου τοῦ τῆς ἥβης
ὀσιοῦ πεποιημένος καὶ τὴν κατάφυσιν εἰς ὅλον τὸν μηρόν.
ἡ δὲ κατὰ γόνυ κίνησις εἴπερ καὶ ἦν, ἀμυδρά τις ἂν ἦν
παντάπασιν, ὡς ἂν ὑπ' ἐλαχίστων λαβῶν ἐπιτελουμένη. περὶ

1. Ita leg. Corr. pro κατέρνει.

deberet, si ipsam moturus esset), sed ne ipsis etiam, quae
in dearticulatione sunt, ligamentis, quemadmodum non-
nulli ex iis musculis facere solent, qui obscurum quen-
dam motum efficiunt. Vehementes enim motiones uni-
versae, musculis dearticulationem praetergressis, succeden-
tique membro insertis perficiuntur; parvae vero ubi mu-
sculi in ligamenta infiguntur. Sed qui inter omnes fe-
moris musculos maximus est, nequaquam genu dearticula-
tioni inseritur, quamvis proxime ad ipsam accedat. Quod si
quis quoquo modo ab hoc musculo dearticulationis liga-
menta attingi dicat nec ita profecto aequum sit suspicari
illius dumtaxat dearticulationis ipsum esse proprium, sed
certe ambarum communem, superioris inquam, quae in
coxendice et praesentis illius, quae in genu est. Nam
coxendicis dearticulationem evidenter, vehementerque mo-
vet, quippe qui exortum ex toto pubis osse et insertio-
nem in totum femur molitus est. Motio vero, quae in
genu est, si sane ulla est, obscura certe omnino est, quan-

μὲν δὴ τοῦ μεγίστου τῶν κατὰ τὸν μηρὸν μυῶν ἱκανὰ καὶ ταῦτα. τῶν δ' ἄλλων πρῶτος ἐπιπολῆς ἐστὶν ὁ σιενότατος τε καὶ μακρότατος τὴν μὲν ἄνωθεν ἔμφυσιν ἐκ μίσης τῆς ὀρθίας ῥάχιδος τοῦ τῆς λαγόνος ὅστου πεποιημένος. διὰ δὲ τῶν ἔνδον τοῦ μηροῦ φερόμενος ἐπὶ τὸ γόνυ, κἀνταῦθα καταφύομενος εἰς τὸ καλούμενον ἀντικνήμιον οὐ μεία πολὺ πῆς διαρθρώσεως. οὗτος μὲν οὖν κάμπιει τε ἅμα πρὸς τοῦκτος¹ τὴν κνήμην καὶ αἰατεῖναι πως ὑψηλὴν καὶ εἰς τοῦτ' ἄγει τὸ σχῆμα τὸ σκέλος σύμπαν, ἐν οἷῳ μάλιστα καθίσταται μυλατιόντων ἡμῶν αὐτὸ καθ' ἑτέρον. ὁ δ' ἐφεξῆς τοῦτω τὴν ἔμφυσιν ἔχων εἰς τὸ τῆς κνήμης ὅστου οὐ διὰ σαρκώδους πέριαιος ὡς τὸ πρότερον, ἀλλὰ διὰ τένοντος ἡρέμα πλατίος. ἄρχεται μὲν ἐκ τῶν τῆς ἥβης ὀστέων, καταφύεται δὲ εἰς αὐτὸ μάλιστα τὸ ἀντικνήμιον, ἔσω καὶ αὐτὸς ἐπιστρέφων τὴν κνήμην μετὰ τῆς ἐπὶ τὸ ὀρθιον ἀνατάσεως. ὁ δ' ὡς τὸ πολὺ μὲν ἐκ τῶν ἔνδον μερῶν, ἐνίοτε δὲ βραχὺ τοῦ προεξηγμένου κατωτέρω, συνεχῆς αὐτῷ μῦς

1. Sic legit Cpr. pro τοῦκτος.

doquidem a minimis anlis peragitur. Verum haec de maximo musculo femoris sufficiant. Ex aliis autem musculis primus in superficie est angustissimus longissimusque, ex media ac recta ossis ilium spina enatus, atque per interiora femoris ad genu delatus, illincque in dictam anticnemion non multo post dearticulationem insertus. Hic igitur musculus ad interiora simul tibiam flectit et sursum ipsam altam quoquo modo attollit atque ad eam figuram totum crus agit, in qua praecipue constituitur, cum nos subigentes ipsam super alterius femur attollimus. Proximus vero huic insertionem in tibiae os non per extremitatem carnosam, quemadmodum prior, sed per tendinem leniter latum molitur atque incipit quidem ab ossibus pubis: inseritur vero in ipsum maxime anticnemion. Introrsum igitur et hic tibiam invertit, in rectum etiam ipsam attollendo. Qui vero plerumque quidem ab interioribus partibus, nonnunquam vero paulo infra praedictum musculum illi continuus existens, per tendinem similiter

ὁμοίως τένοντι καταφυόμενος εἰς τὸ ἀντικνήμιον κάμπτει τε ἅμα καὶ πρὸς τοῦκτὸς ἐπιστρέφει τὴν κνήμην λοξήν, ὥσπερ καὶ αὐτὸς κείται λοξός· ἐκφυόμενος γὰρ ἐκ τῶν κάτω τε καὶ ἔξω μερῶν τοῦ κατ' ἰσχίον ὀστοῦ, κάπνεται διὰ τῶν ὑπίσω μερῶν τοῦ μηροῦ παρενεχθεὶς λοξός· εἶθ' οὕτως εἰς τὴν διάρθρωσιν ὅλην ὑπερβάς τὴν κατὰ γόνυ, μετὰ ταῦτα ἐπιστρέφεται πρὸς τοῦκτὸς ἐμφύεται τε λοξός ἐπὶ τὸ τῆς κνήμης ἄσκαρον ὃ δὴ ἀντικνήμιον ὀνομάζεται. τούτῳ τῷ μὲν συνεχῇ τὴν ἐκφυσιν ἔχοντες ἄλλοι τρεῖς εἰσι μῦες· ὁ μὲν ἐκ τῶν ἔξω μερῶν σκέλους¹ εὐρωστός ἱκανῶς, ὅστις καὶ διὰ τῶν ἐκτὸς τοῦ μηροῦ ἔξωθεν καταφερόμενος ἐμφύεται μετὰ τὸ γόνυ τοῖς ἔξω μέρεσι τῆς κνήμης, ἰσχυρὸν καὶ πλατεῖ πέρατι σαρκώδει πρὸς τοῦκτὸς ἐπιστρέφων αὐτήν, οἱ δὲ λοιποὶ δύο τὴν μὲν ἄνωθεν ἀρχὴν ἐκ τῶν ἔνδον μερῶν ἔχουσι τῶν προειρημένων δυοῖν ἐφεξῆς, ὥς εἶναι τὰς τέσσαρας ἐκφύσεις ἀλλήλαις ὁμιλούσας ἐκ τῶν ἐμπροσθίων μερῶν τῆς βάσεως ἐμφυομένας τοῦ κατ' ἰσχίον ὀστοῦ. κα-

1. Haec vox e margine addita est.

in anticnemion inferitur, flectit simul atque ad exteriora invertit tibiam oblique, quemadmodum et ipse obliquus locatur. Nam ex internis externisque ossis coxendicis partibus enatus ac deinde per posteriores femoris partes oblique exporrectus, moxque totam genu dearticulationem praetergressus, in interiora tandem invertitur, obliquusque in eam tibiae partem, quae excarnis visitur, quam sane anticnemion appellant, inferitur. Huic musculo continentem exortum obtinent tres alii musculi. Alter quidem ab exterioribus partibus validus admodum, qui sane et per externas femoris partes extrinsecus delatus, infra genu in externas tibiae partes extrinsecus delatus, infra genu in externas tibiae partes lato gracilique sine carnosio inferitur, extrorsum ipsam invertens; reliqui vero duo superiorem quidem originem ex internis regionibus, quae nuper dictis duabus proximae sunt, moluntur, ita, ut quatuor exortus mutuo sibi congregientes ac proximi sint, qui ex prioribus partibus basis ossis coxendicis exoriuntur.

θήκουσι δὲ ὁ μὲν ἐφεξῆς τῶν προειρημένων δυοῖν, ὅσπερ καὶ τὴν χροάν εὐρίσκεται τοῦπίπαν πελιδνὸς εἰς τὸ τῆς κνήμης ἔνδον οὐ πολὺ τῆς διαρθρώσεως κάμπτων τε ἅμα¹ καὶ πρὸς τοῦκτὸς ἐπισιρέφων αὐτὴν διὰ τένοντος ἡρέμα στρογγύλου, ὁ δ' οὐ πάλιν ἐφεξῆς τῶνδε τοῖς ἔνδον μέρεσι τοῦ μηροῦ τοῖς πρὸ τῆς κατὰ γόνυ διαρθρώσεως ἐμφύεται μέχρι τοῦ κονδύλου τοῦ ἑκτὸς, ὅθεν καὶ ὁ ἕτερος τῶν κατὰ τὴν γαστροκνημίαν ἐκπέφυκε μυῶν, ὃ καὶ αὐτῷ συνεπιφύομενος ὁ προκείμενος ἐν τῷ λόγῳ μῦς συνεπισπάται δι' ἐκείνου βραχὺ τι τὴν κνήμην ἐπὶ τὰ ἔνδον μέρη καὶ μάλιστα ὅταν κατεσκληρυμένοι τυγχάνουσιν ὄντες. οὗτος ὁ μῦς ἔσω τε ἅμα καὶ ἐπ' ὀλίγον ὀπίσω τὸν μηρὸν ἄγει. δέκατον αὐτὸν ὠνόμασα τῶν κινούντων τὸ κατ' ἰσχίον ἄρθρον. ἀνεβαλλόμεν δὲ τὴν διδασκαλίαν ποιήσασθαι τῆς ὅλης φύσεως αὐτοῦ μετὰ τῶν κινούντων τὴν κατὰ γόνυ διάρθρωσιν, ἐπειδὴ σὺν αὐτοῖς τέτακται, ὑπὲρ οὗ πρόσθεν αὐτιάρκως διήλθεν². οἱ δὲ ὑπόλοιποι τρεῖς μῦες τῶν κατὰ τὸν μηρὸν οἱ πρόσθιοι τὴν κατὰ γόνυ διάρθρωσιν ἐκτείνουσιν· οἱ μὲν ἐπιπολῆς

1. Correct. in marg. κάμπτων τε ἀλλὰ καὶ. 2. Verba ὑπὲρ οὗ—διήλθεν expuncta sunt a secunda manu.

Deveniunt autem alter quidem praedictis duobus proximus, qui sane maxima ex parte colore lividus invenitur, in internam tibiae regionem haud multo post dearticulationem inseritur usque ad externum condylum, unde et musculorum in posteriori carnosa tibiae parte (gastrocnemia) collocatorum alter enascitur, quocum etiam musculus, de quo nunc edissero, inseritur, tibiamque per illum nonnihil ad internas partes simul trahit, praecipueque cum praedurati ipsi fuerint. Hic musculus introrsum simul et parumper extrorsum agit femur. Hunc ipsum musculum superius inter coxendicis articulum moventes decimum nominavi, doctrinamque ac institutionem de universa ejus natura tradere hucusque distuli inter musculos geni dearticulationem moventes, * de quo superius abunde pertractavi. Reliqui vero tres femoris musculi anteriores genu dearticulationem extendunt. Duo quidem in super-

εὐρωστοι δύο τελευτῶσιν εἰς ἰσχυρὸν τένοντα πλατὺν, ὃς ἐμφυόμενός τε καὶ περιφυόμενος ἅπαντι τῷ τῆς ἐπιγονατίδος ὀστέῳ προέρχεται μέχρι τῆς κνήμης ἐμφυόμενος αὐτοῖς τοῖς προσθίοις. ὁ δ' ὑπὸ τούτοις κατακεκρυμμένος εἰς τὴν ἀρχὴν ἐμφύεται τῆς ἐπιγονατίδος καὶ τοῖς περὶ τὴν διάρθρωσιν ἐπιφύεται συνδέσμοις. οὐ νευροΐδης ὥσπερ οἱ προειρημένοι τὸ πέρας, ἀλλὰ κατὰ μὲν τὰ πρόσθια, σαρκώδης δὲ κατὰ τὰ ἔνδον ποιούμενος· καὶ γὰρ διπλοῖς σαφὺς ἐστὶ καὶ ἔγωγε αὐτὸν οὐχ ἓνα μῦν, ἀλλὰ δύο μᾶλλον ἐτιθέμεν. εἰ μὴ τὸ διαφύρεσθαι ταῖς τῶν πρεσβυτέρων διδασκαλίαις ἐφυλαττόμεν, ἔνθα μὴ μέγα τι τὸ ἀναγκάζον ἐστίν. αἱ δ' ἀρχαὶ τῶν προσθίων μυῶν τούτων τέσσαρες εἰσι τὸν ἀριθμὸν· ἡ μὲν τις ἐκ τῆς ἀνάγνους τοῦ τῆς λαγόνος ὀστέου τὴν ἐκφύειν ἔχουσα κατωτέρω τοῦ πρώτου πάντων λεχθέντος τοῦ στενοῦ, ἡ δὲ τις ἀπὸ τῶν ἔξω μερῶν τοῦ μηροῦ κατ' αὐτὸν μάλιστα τὸν γλουτόν. αὕτη μὲν οὖν ἡ κεφαλὴ τὸν μέγιστον τῶν προσθίων ἀπογεννᾷ μυῶν, ἅπασαν τὴν ἐκτὸς χώραν κατεληφότα τοῦ μηροῦ. ἡ

ficie fiti, validi, in robustum ac latum finiant tendinem, qui insertus in orbemque adnatus universo patellae ossi usque ad tibiam progreditur, prioribus ejus partibus sese inferens. Qui vero subtus oblitescit, in patellae principium inferitur, ligamentisque, quae circa dearticulationem sunt, inhaerescit atque in extremitate quidem non sicut praedicti, nervosus existit, sed in prioribus partibus, in interioribus vero carnosus, duplex enim est. Atque ego hunc non unicum muscolum, sed duos potius posuisssem, nisi mihi ab antiquorum doctrina discrepare, ubi magna me non cogeret necessitas, praecavisssem. Anteriorum vero horum musculorum principia quatuor numero sunt, atque aliud ex acclivi adscendenteque spina ossis ilium infra eum muscolum angustum, qui primus omnium dictus est, exoritur; aliud ab externis femoris partibus secundum ipsam praecipue natem. Hoc igitur caput maximum ex anterioribus muscolum gignit, qui universam anteriorem

προξηρημένη δὲ τὸν τῶν ἄλλων μὲν μείζονα, τούτου δὲ ἥ-
 τονά πως τὸ μέγεθος ἅπασαν καὶ τούτον κατειληφότα τὴν
 προσθίαν χώραν τοῦ μηροῦ καὶ τι καὶ τῆς ἔνδον. ἔρχον-
 ται δὲ εἰς ταυτὸν ἀλλήλοις οἱ δύο μῦες οὗτοι καὶ μίαν ἀπο-
 νεύρωσιν ἐργάζονται. καθήκουσι δέ, ὡς εἴρηται, πρόσθεν
 εἰς τὸ τῆς ἐπιγονατίδος ὀστοῦν, ὃ δ' ὑποκείμενος αὐτοῖς
 μῖς διπλοῖς ὁ περιεσφύμενος τῷ μηρῷ τὴν μὲν ἑτέραν τῶν
 κεφαλῶν ἀπτομένην ἔχει τῆς τε πρώτης ἐκφύσεως τοῦ με-
 γάλου τροχαντήρος καὶ τοῦ κατὰ τὴν κεφαλὴν αὐχένος τοῦ
 μηροῦ, τὴν δ' ἑτέραν ἐκ τῶν ταύτης κάτω μερῶν ἐκ τῆς
 προσθίου χώρας ἐκφυομένην τῶν μηρῶν, καθήκει δ' αὐτῇ
 μὲν ἀκριβῶς εὐθεῖα διὰ τῶν προσθίων τοῦ μηροῦ μέχρι
 τῆς ἐπιγονατίδος ὅλη σαρκώδης μὲν εὔσα· ἡ δὲ ἑτέρα ἢ
 ἄνωθεν ἀρχομένη τὸ πέρας ὑμενώδης ἐργασαμένη κατὰ τὴν
 ἐντὸς κεφαλὴν τοῦ μηροῦ τελευτᾷ. διὸ καὶ πολὺ μᾶλλον ἂν
 οὗτοι δύο μῦες ὀνομάζονται ἢ οἱ τὸν ἓνα τένοντα γεννῶν-
 τες. οὗτοι μὲν οὖν ἅπαντες οἱ εἰρημένοι μῦες ἄνωθεν κα-
 ταφερόμενοι διὰ τοῦ μηροῦ καὶ τὴν κατὰ γόνυ διάρθρωσιν

femoris regionem occupat. Quod vero nunc prius dictum
 est, musculus licet hoc ipso quoquomodo minorem, aliis
 tamen magnitudine grandiore gignit, quippe qui totam
 priorem femoris regionem, nonnihilque etiam interioris
 occupat. In idem vero duo hi musculi coeunt, unamque
 aponeurosin efficiunt atque (ut ante dictum est) in pa-
 tellae os deveniunt. Musculus vero ille bifidus duplexve
 ipsis subjectus, qui femori in orbem adnascitur, alterum
 quidem caput obtinet, quod primum magni trochanteris
 processum cervicemque capitis femoris regionem infra na-
 per dictum enascitur, atque hoc ipsum exacte rectum per
 priores femoris partes ad patellam usque devenit, totum
 carnosum permanens. Alterum vero, quod superne inci-
 pit, extremitatem membranofam efficiens in internum fe-
 moris caput definit. Quamobrem hi multo magis duo
 musculi censentur quam illi, qui unum efficiunt. Prae-
 dicti ergo omnes musculi desuper per femur descendentes

κινούντες. ὥς μὲν ἐγὼ φημι, δικαιότερον ἂν ἐννέα ῥηθεῖεν, ἵνα δὲ μὴ δοκῶμεν ἐπὶ μικροῖς διαφέρεισθαι πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους ἡμῶν ἀνατομικοὺς, ὁκτώ. μικρὸς δὲ τις ἄλλος μῦς ἐγκατακέκρυπται τῇ διαρθρώσει κατ' αὐτὴν τὴν ἰγνύαν σύνδεσμον ἔχων τὴν κεφαλὴν ἰσχυράν καὶ στρογγύλον ἐκπεφυκότα κατὰ τὸν ἔξω κόνδυλον τοῦ μηροῦ. καθήκει δὲ οὗτος εἰς τὸ τῆς κνήμης ὀσίου λοξός πως μᾶλλον διὰ τῶν ὀπίσω μερῶν ἐποχοῦμενος τῇ διαρθρώσει κάμπτειν αὐτὴν πεφυκώς.

Περὶ τῶν κατὰ τὴν κνήμην ἰφ' ὧν ὁ τε ποῖς ὅλος καὶ οἱ δάκτυλοι κινούνται.

Τεσσαρτεσκαίδεκα μῦες ἐν κύκλῳ περικεῖνται τῇ κνήμῃ· ἑπτὰ μὲν ἐκ τῶν ὀπίσω μερῶν, ἑπτὰ δὲ ἐκ τῶν πρόσσω. διὰ τί δὲ ὁκτὼ νομίζουσιν αὐτοὺς ὑπάρχειν οἱ μάλιστα ἀκριβῶς τὰ ἰοιαῦτα δοξάζοντες ἐν ταῖς ἀνατομικαῖς ἐγχειρήσεσι λέγεται. τῶν μὲν οὖν ὀπίσω τῆς κνήμης τεταγμένων μυῶν οἱ τρεῖς μὲν εἰς τὸ τῆς πτέρνης ὀσίου τελευτῶσιν, οἱ δὲ

genuque dearticulationem moventes, ut ego quidem existimo, rectius utique novem dicerentur. At ne in minimis rebus ab antiquis anatomicis discrepare videamur, octo dicantur. Parvus vero quidam alius musculus sub dearticulatione delitescit in ipso poplite, ligamentum habens capite validum ac teres, quod prope externum femoris condylum enascitur. Devenit hic musculus in tibiae os, obliquus quodammodo magis per posteriores partes dearticulationi supervectus, ad ipsam flectendam natus.

De musculis qui in tibia sunt, a quibus tum totus pes, tum digiti moventur.

Quatuordecim musculi tibiae in orbem circumjecti sunt, septem ex posterioribus partibus et septem alii ex prioribus. Cur autem qui talia magis accurate perpendunt, octo ipsos esse existimarint, in administrationibus anatomicis dicitur. Igitur ex iis, qui in posteriore parte sita sunt musculi, tres in calcanei os finiunt, tres alii tum

τρεις τοὺς δακτύλους κάμπιουσι καὶ τὴν διάρθρωσιν ὅλου τοῦ ποδός, ὃ δ' ἔβδομος εἰς τένοντα τελευτήσας ὑποφύεται τῷ ψιλῷ καὶ ἀσάρκῳ τοῦ ποδός ἅπανι πλατυνόμενος. τῶν μὲν οὖν εἰς τὴν πτέρναν ἐμφυόμενων οἱ δύο μὲν ἀπὸ τῶν ὀπίσω μερῶν ἐκπεφύκασι τῶν ἐνταῦθα τοῦ μηροῦ κεφαλῶν, ὃ τρίτος δὲ ὑποκείμενος αὐτοῖς ἐκ τοῦ τῆς πτέρνης¹ ὅσιου κατ' αὐτὴν τὴν κορυφὴν· οὗτος μὲν δὴ σαρκώδης ἄχρι πέ-
ρατος μένει καθήκων ἐπὶ τὸ τῆς πτέρνης ὅσιον ὀπισθεν, οἱ δύο δὲ ὅταν εἰς ταυτὸν ἀλλήλοις ἀφίκωνται καὶ διεξέλ-
θωσι τὴν καλουμένην γαστροκνημίαν τένοντα γεννήσαντες εὖρωστον ἐμφύονται δι' αὐτοῦ τῷ πέρατι τῆς πτέρνης ἐφε-
ξῆς τῇ προειρημένῃ καταφύσει τῇ σαρκώδει τοῦ τῆς πτερό-
νης ἐκπεφυκότος μυός. ἄλλος δὲ τέταρτος μὺς τὴν αὐτὴν μὲν ἔχει κορυφὴν θατέρῳ τῶν προειρημένων μυῶν τῷ κατὰ τὸν ἔξω κόνδυλον ἐμφυόμενῳ τοῦ μηροῦ, κατὰ δὲ τὴν γα-
στροκνημίαν ἀποχωρίζεται, σαφῶς αὐτοῦ καὶ τελευτήσας εἰς εὐρύτατον τένοντα· πρῶτον μὲν ὑποτείνεται τῷ τῆς πτέρνης

1. In cod. πτέρνης.

digitos tum totius pedis dearticulationem flectunt. Septi-
mus in tendinem finiens, sub nuda excarneque tota pedis
parte in latitudinem expansus inseritur. Eorum igitur,
qui in calcaneum inferuntur, duo a posterioribus partibus
capitum femoris illic existentium exoriuntur, tertius vero
ipsis subjectus ex fibulae osse in ipso vertice exortum ha-
bet. Hic musculus ad finem usque carnosus perdurat, in
calcanei os in posteriore parte descendens. Duo vero post-
quam in unum pervenerint ac vocatum gastrocnemion
praetergressi fuerint, tendinem validum gignentem, calca-
nei fini inferuntur, proxime praedictae insertioni carnosae
musculi illius, qui ex sura exoritur. Alius vero quartus
musculus eundem verticem, quem alter praedictorum mu-
sculorum, is nimirum, qui ab externo femoris condylo
exoritur, obtinet, verum in tibiae ventre ab ipso mani-
feste separatur et jam in latissimum tendinem finiens pri-
mum quidem ossi calcanei deorsum dilatatus, postea (ut

ὅστῳ κάτωθεν πλατυνθεῖς, ἔπειτα δ', ὡς εἶπον, ὅλῳ τῷ ποδί. τούτου μὲν ἡ χρεῖα δυσπερίρεπτόν τε καὶ τεταμένον καὶ σκληρόν, ἔτι τε καὶ ψιλὸν τριχῶν εὐαίσθητόν τε κατασκευάσαι τὸ καλούμενον πέλμα¹. τῶν δὲ εἰς τὴν πτέρναν ἐκβάλλοντων ἀπάγειν ὀπίσω μετ' αὐτῆς ὅλον τὸν πόδα. τούτων τῶν τετάρων δύο μὲν ἴσοι πῶς εἰσὶ κατὰ τὸ πάχος, ἔξ ὧν συνιόντων ὁ καταφυόμενος εἰς τὴν πτέρναν ἐλέχθη γεννᾶσθαι τένων. ὁ δ' ὑψηλοτέρα τε καὶ σαρκαιοδὴ τὴν εἰς αὐτὴν κατάφυσιν λαχὼν ἡμῶς πῶς μέρος ἐστὶν ἑκατέρου τῶνδε, πελιδνὸς ὧν τὴν χροὸν· ὁ δὲ τὸν ὑποφυόμενον τῷ ποδί γεννῶν τένοντα τρίτον πῶς μέρος ἐστὶν αὐτῶν, τῶν δ' ὑπολοιπῶν τριῶν μυῶν τῶν ὀπισθεν· ὁ μὲν τῷ τῆς περόνης ὅστῳ παραφυόμενος ἐκ τῶν ταύτης μερῶν, ὅσπερ καὶ μείζων ἐστὶν εἰς εὐρωστόν πῶς τελευτήσας τένοντα μεταξὺ τοῦ τῆς πτέρνης ὀσίου καὶ τοῦ τῆς κνήμης πέρατος ἐπὶ τὰ κάτω τοῦ ποδὸς διεξέρχεται. παράκειται δ' αὐτῷ κατὰ τοῦτο καὶ συνιδιέξέρχεται κάτω τοῦ ποδὸς ἕτερος τένων ἀπὸ μυὸς γε-

1. In cod. τέλμα.

dixi) toti pedi substernitur. Hujus utilitas est, ut solidum et tensum durumque, ac pilis etiam nudum facileque sentiens pedis plantam efficiat. Eorum vero, qui in calcaneum infiguntur, officium ac usus est, ut simul cum osse totum pedem retrorsum abducant. Horum quatuor musculorum duo quidem crassitie fere sunt aequales, e quibus coeuntibus tendo in calcaneum insertus gigni dicebatur. Qui vero sublimiorem carnique similem insertionem in calcaneum sortitus est, dimidia fere est pars utriusque horum, colore lividus existens. Qui autem tendinem pedi subinhaerentem gignit, tertia quodammodo est ipsorum pars. Reliquorum vero posteriorum trium musculorum alter quidem surae ossi adnatus ex (sublimioribus) ipsius partibus, qui et major est, in validum quodammodo tendinem terminans, inter calcanei os et tibiae finem ad inferna pedis praetergreditur. Huic autem hoc in loco alter tendo adjacet, simulque ad inferna pedis praetergreditur, a musculo ex tibia exorto genitus. Hi igitur

νόμενος ἐκ τῆς κνήμης ἐκπεφυκός. οὗτοι μὲν οὖν οἱ δύο τέ-
νοντες εἰς τοὺς δακτύλους ἐμφύονται τοῦ ποδὸς ὁ μὲν πρότερος
εἰς τε τὸν μίσον καὶ τὸν παράμεσον, ὁ δὲ δεύτερος εἰς τε τὸν
μικρὸν καὶ τὸν οἶον λιχανόν. ὁ γὰρ μέγας δάκτυλος μόνος
τῶν ἄλλων πρὸς ἀμφοτέρων ἀπόφυσιν λαμβάνει οὐ δυοῖν
τενόντων εἰς αὐτὸν ἐμβαλλόντων, ἀλλ' ἑνὸς ἑξ ἀμφοῖν γεν-
νηθέντος. ἐνίοτε δὲ τοῦτο καὶ τῷ μέσῳ συμβαίνει δακτύλῳ.
ἄλλος δὲ τις τένων ἑξ ἑτέρου μυὸς μέσον τῶν εἰρημένων
καταφερομένου τὴν ἑκφυσιν ἔχων μετὰ τὸ πλησίον ἀφικέ-
σθαι τῆς πτέρνης ἀποχωρεῖ μόνος ἐπὶ τὰ πρόσω κατὰ τινος
χώρας ἥρεμα κοῖλος ἐστηριγμένος ἐν τῇ τῆς κνήμης ἐπιφύ-
σει κάτωθεν, εἴτα ἐντεῦθεν ἐπιστρεφόμενος αὐθις εἰς τὰ
κάτω τοῦ ποδὸς καὶ αὐτὸν μάλιστα τὸν ταρσὸν ἐμφύεται
πλατυνόμενος ὡς πρὸς τὰ τοῦ μεγάλου δακτύλου μέρη μάλ-
λον, ὀπίσω τε ἅμα καὶ πρὸς τοῦκτὸς ἐπιστρέφων ἥρεμα τὸν
πόδα, καθάπερ οἱ εἰς τὴν πτέρναν ἐμβαλλόντες ὀπίσω τε
ἅμα καὶ πρὸς τοῦκτὸς ἀπῆγον τὸν πόδα. καὶ δοῖται αὖ ὁ
μὺς οὗτος μέρος εἶναι τοῦ προειρημένου μυὸς, ὃν εἰς τε
τὸν μικρὸν δάκτυλον καὶ τὸν οἶον λιχανὸν ἔλγον ἐμφύεσθαι

duo tendines in digitos pedis inferuntur; primus quidem
in medium et annularem, secundus in parvum et eum,
qui veluti index est. Magnus enim digitus solus omnium
ab utrisque propaginem assumit, non quod duo tendines
in ipsum infigantur, sed quia unus ex utrisque genitus
sit. Nonnunquam vero medio etiam in digito hoc usū
venit. Alius vero quispiam tendo ex alio musculo, per
medium praedictorum descendente, exortum habens, post-
quam proxime ad calcaneum pervenerit, secedit solus ad
anteriora quodam in loco leniter cavo, deorsum in tibiae
insertione innixus, postea inde inversus rursus ad interna
pedis, in ipso praecipue tarso inseritur, dilatatus versus
magni digiti partes magis retrorsumque et extrorsum le-
niter pedem invertens. Quemadmodum qui in calcaneum
infiguntur, retrorsum simulque extrorsum pedem abduce-
bant. Videreturque musculus iste praedicti illius musculi
portio esse, quem in parvum digitum et eum, qui veluti

μέρος μικρόν τοῦ προειρημένου τένοντος εἰς τὴν προειρημέ-
νην ἐμφύεται τοῦ μεγάλου δακτύλου φάλαγγα λοξὴν ἔκτασιν
ἀτρέμα πρὸς τοῦντος ἐργαζόμενον αὐτοῦ, αἱ δὲ ἄνωθεν ἐκ-
φύσεις ὧδε ἔχουσι. τοῦ μὲν εἰς τοὺς δύο μέσους ἀφικνου-
μένου δακτύλου ἡ ἔκφυσις ἐκ τοῦ τῆς πτέρνης ἐστὶν ὅστου
κατὰ μῆκος ὅλης ἐκ τῶν ἄνω μερῶν ἀπὸ τῆς ἄνωθεν κορυ-
φῆς ἄχρι τοῦ κάτω πέρατος. καὶ ἐστὶν ἡ τοῦ τρίτου τῶν
εἰς τὴν πτέρναν ἐμφυομένων μυῶν ἀρχὴ παρακειμένη τε καὶ
ὑπερκειμένη τούτου κατὰ τὸ ὀπισθὲν τε καὶ ἔνδον μᾶλλον·
οὗτος γὰρ τὴν ἔκφυσιν ἔχει κατὰ τὰ ἔξω μᾶλλον τοῦ σκέ-
λους. ἡ δὲ θατέρου μυὸς ἀρχὴ τοῦ τὸν μικρόν τε καὶ ὅλον
λιχανὸν κάμπτοντος ἐκ τῶν ὀπίσω τῆς κνήμης μερῶν ἐστὶ
κατὰ τὴν κεφαλὴν. ἐστὶ δὲ τῷ πάχει σχιδὸν ἡμισυς ὁ μῦς
οὗτος τοῦ τοὺς μέσους δακτύλους κάμπτοντος, ὁ δὲ τρίτος
μῦς ὁ τούτου μέρος νομιζόμενος, ὁ εἰς τὸν τάρσον ἐμβάλ-
λων τοῦ ποδὸς οὐ δυνάμενος ὀφθῆναι πρὶν τούτους ἀνα-
τμηθῆναι, κατείληψε τὴν μεταξὺ χώραν κνήμης τε καὶ πε-
ρόνης ἀμφοτέροις τοῖς ὅστοις παραφυόμενος ἄνωθεν κάτω

index est, inferi dixi. Non parva praedicti tendinis por-
tio in praedictam magni digiti phalangem inseritur, obli-
que ipsum leniterque extendens. Superiores vero exortus
hoc se habent modo. Ejus, qui ad duos medios digitos
pervenit, exortus e surae osse est, secundum totam ipsius
longitudinem ex superioribus partibus a vertice summo
usque ad imum finem principiumque tertii musculi ex iis,
qui in calcaneum inferuntur, huic in posteriore ac inte-
riori magis parte adjacet superjacetque: hic enim in po-
sterioribus magis ipsius cruris regionibus exortum habet.
Alter vero musculus, qui parvum hunc digitum et eum,
qui veluti index est, flectit, ex posterioribus tibiae parti-
bus infra caput principium sumit. Musculus hic crassitu-
dine fere dimidia illum, qui medios digitos flectit, supe-
rat. Tertius vero musculus, qui hujus ipsius pars esse
existimatur, quique in tarsum pedis insigitur, viderique
non prius potest, quam hi dissecentur, regionem, quae
inter tibiam et suram media interjacet, occupat, ambobus

κατὰ τὸ μῆκος. ἔστι δὲ αὐτοῦ καὶ ἡ κορυφή κατὰ τὴν κεφαλὴν τῆς κνήμης εἰ συμβάλλει τῇ περόνῃ καὶ ὁ ἀποφυόμενος τένων σαφὲς ὑπάρχει καὶ πρὸ τῶν σφυρῶν ἐν ταῦθα μὲν σφίγγονται δι' ἐγκαρσίου συνδέσμου ῥωμαλείου συνδέοντος τὴν πτέρναν τῇ κνήμῃ. οἱ μὲν οὖν ὀπισθεν μύες τῆς κνήμης οὕτως ἔχουσιν, οἱ δὲ ἔμπροσθεν ὅσον μὲν ἐπὶ ταῖς πρώταις ἐκφύσεις συνήμην ἂν εἰκότως τρεῖς ἐνομίσθησαν ἐνίοις τῶν ἀνατομικῶν. ἄμεινον δ' αὐτοὺς ἐπὶ τίθεσθαι, καθάπερ ἀποδείκνυνται διὰ τῶν ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων. ὁ μὲν οὖν ἀνατείνων ὅλον τὸν πόδα καὶ καταφυόμενος εἰς τὸν ταρσόν, ὅσπερ καὶ μέγιστός ἐστι τῶν προσθίων μυῶν ἄρχεται μὲν ἐκ τῶν ἔξω μερῶν τῆς κνήμης ἀπ' αὐτῆς τῆς κεφαλῆς, ὅλη δὲ αὐτῇ κατὰ μῆκος περιφύεται. ὁ δὲ παρακείμενος αὐτῷ καὶ μέρος αὐτοῦ νομιζόμενος εἶναι τὴν μὲν αὐτὴν ἐκφυσιν πεποίηται τὸ ἄνω, τῷ δ' ἄλλῳ παντὶ κατὰ τοῦ προειρημένου μυὸς ἔξωθεν ἐπιβέβληται, μὴ καθαρπτόμενος μηδαμόθεν τῆς κνήμης. οὗτος ὁ μὺς εἰς

ollibus superne deorsum secundum longitudinem adactus. Hujus vertex in tibiae capite est, qua ipsa surae conjungitur et qui enascitur tendo, conspicuus ante talos evadit. Quo in loco (tendines hi) per ligamentum transversum validum, quod calcaneum tibiae ligat, constringuntur. Posteriores igitur musculi tibiae hoc modo se habent. Priores vero, quantum sane ex primis exortibus cognosci potest, jure tres esse a nonnullis anatomicis judicati fuerunt. Satius vero fuerit, ipsos septem constituere, quemadmodum in anatomicis administrationibus demonstratur. Qui igitur totum pedem extendit atque in torsum inferitur, qui et omnium anteriorum musculorum maximus est, ab exterioribus tibiae partibus ab ipso sane capite incipit ac totum ipsi tibiae per longitudinem circumnascitur. Qui autem ipsi adjacet, parsque ipsius esse judicatur, eundem exortum in superiore parte facit, reliqua vero universa parte super praedictum muscolum extrinsecus incumbit, nequiquam tibiam ipsam attingens. Hic muscu-

τὸ πρῶτον ὁστοῦν ἐμφύεται τοῦ μεγάλου δακτύλου ἀνατεί-
νων αὐτὸν ἀτρέμα λοξόν· ἐφεξῆς δὲ τούτων ἐστὶν ἀπονεύ-
ρωσις εἰς ὅλον τὸν μέγαν δάκτυλον ἐμβάλλουσα κατὰ μῆκος,
ὅφ' ἧς ἐκτείνεται. ποιεῖται δὲ τὴν ἔκφυσιν ὁ τῆς ἀπονευ-
ρώσεως ταύτης μῦς ἰσχνὸς ὧν ἱκανῶς ἐκ τῆς μεταξὺ χώρας
κνήμης τε καὶ περόνης ἀμφοτέρων ἀντιλαμβανόμενος τῶν
ὀστέων. ὅταν δὲ ἐγγὺς ᾗ τῷ μεγάλῳ δακτύλῳ σύνδεσμός τινα
διεξέρχεται τοιαύτην ἔχοντα χρεῖαν, οἷαν ἐπὶ τῶν ἀρμάτων
οἱ κυκλίσκοι, δι' ὧν τὰς ἡνίας διεκβάλλουσι καὶ δύναιτ' ἄν
τις τοὺς τρεῖς μῦς τούτους ἓνα νομίζειν, ὁ δὲ μετ' αὐτὸν ὁ
τοὺς δακτύλους ἐκτείνων, ἄρχεται τε ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τῆς
περόνης καθὰ συνάπτεται τῇ κνήμῃ καὶ συμπάσῃ παραπέ-
φυκεν αὐτῇ μακρὸς πάντων, μέσος κείμενος τῶν ἐμπροσθεν
μυῶν. ἡ δὲ ἄνωθεν ἔκφυσις ἡ πρώτη τοῦ μυὸς τούτου σύν-
δεσμός ἐστὶν ἐκ τῶν δεξιῶν μερῶν τῆς κνήμης ἐκπεφυκώς
παρ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν κεφαλὴν τῆς περόνης, μετὰ δὲ
τούτους τρεῖς ἄλλοι μῦες εἰσὶν ἐκ τοῦ τῆς περόνης ὁστοῦ
τὴν ἔκφυσιν ἔχοντες· εἷς μὲν τὸν μέγαν δάκτυλον κάμπτιον

lus in primum os magni digiti inferitur, ipsam oblique
leniter sursum trahens. Post hos deinceps aponeurosis est
in totum magnum digitum, a qua extenditur, secundum
longitudinem inserta. Hujusce aponeuroseos musculus gra-
cilis admodum existens exortum ex media inter tibiam
et suram regione molitur, ambo haec ossa comprehendens.
Cumque prope magnum digitum fuerit, ligamentum quod-
dam praetergreditur, quod eam utilitatem habet, quam in
cruribus circuli, per quos aurigae habenas trajiciunt. Pos-
setque hos tres musculos quispiam unum censere. Qui
vero post ipsum est, qui digitos extendit, a surae capite,
qua ipsa tibiae conjungitur, incipit, totique ipsi adnasci-
tur, caeteris omnibus prolixior, ac in anteriorum muscu-
lorum medio collocatus. Porro superior primusque hujus
musculi exortus ligamentum est ex exterioribus tibiae
partibus enatum apud ipsum exquiste caput. Post hos
vero alii tres musculi sunt, ex surae osse exortum haben-
tes: unus magnum pedis digitum flectens, alter gracilis

τοῦ ποδὸς, ἕτερος δὲ ἰσχνὸς τὸν μικρὸν ἐκτὸς ἀπάγων, ὁ δὲ τρίτος ἀνατείνων ὅλον τὸν πόδα. τὴν δὲ ἔκφυσιν ὁ μὲν πρῶτος ῥηθεὶς ἐξ αὐτῆς τῆς κεφαλῆς ἔχει τῆς περόνης ἐπιπολῆς ἐπὶ τῷ δέρματι τεταμένος· ἀφικνεῖται δ' ἐντεῦθεν ὡς ἐπὶ τὴν πρὸ τοῦ μικροῦ δακτύλου χώραν τοῦ ποδὸς παρεχόμενος ἐκ τῶν ἔξω μερῶν τὸν ἀστράγαλον, ἵνα περ καὶ τελευτήσας εἰς τένοντα στρογγύλον διὰ τῶν κάτω μερῶν τοῦ ποδὸς ἐπὶ τὸ πρῶτον ἄρθρον ἀφικνεῖται τοῦ μεγάλου δακτύλου. ἔνθα δὴ τούτου τοῦ μυὸς ἔκφυσις πᾶνεται τοῦ δευτέρου τῶν εἰρημένων μυῶν ἐστίν· ἡ κεφαλὴ καὶ οὐ μετὰ πολὺ γε τῆς ἀρχῆς ὁ μῦς οὗτος εἰς τένοντα τελευτᾷ στρογγύλον, ἰσχνὸς ὑπάρχων ὅλος. ἐφεξῆς δ' αὐτῶν σχεδὸν ἤδη πλησίον ἐστὶ τὸ μέσον τῆς περόνης. ὅθεν ὁ τρίτος ἐκφύεται μῦς ὁ σείων τὸν πόδα, καθήκει τε καὶ οὗτος ἐπὶ τὰ ἐκτὸς μέρη τὰ παρὰ τὸν σφυρὸν καὶ τὸν ἀστράγαλον εἰς τένοντα τελευτῶν ἕνα καταφυόμενον εἰς τὸ προτεταγμένον ὁστοῦν τοῦ μικροῦ δακτύλου. δισχιδῆς δ' οὗτος κατὰ τὴν ἔκφυσιν γίνεται τοῦπίπαν ἀνίσοις μέρεσι καὶ διεξέρχεται τε αὐτὸν μέσος ὁ τὸν μικρὸν δάκτυλον ἐκτὸς ἀπάγων. οἱ τρεῖς

parvum extrorsum abducens: tertius totum pedem sursum tendens. Horum primus ex ipso surae principio exortum habet, summa sub cute tensus; illinc vero ad eam pedis regionem, quae ante parvum digitum est, pervenit: ex exterioribus partibus astragalum amplexatus, quo etiam in loco in teretem tendinem finiens per inferna pedis in primum magni digiti articulum pervenit. Ubi autem hujusce musculi exortum cessat, ibi secundi ex memoratis musculis caput est nec longe post principium musculus iste in tendinem teretem definit, totus gracilis existens. Post hunc vero fere jam proximum est ipsius surae medium, unde tertius musculus pedem resimans exoritur. Devenit vero et hic ad externas partes, quae propter malleolum et talum sunt, in unum finiens tendinem, qui postea in os parvo digito praepositum inseritur. Bifidus autem ipse in exortu evadit, inaequalibus fere portionibus, per mediumque ipsius transit ille, qui parvum digitum

οὗτοι μύες εἰς ἐνομίσθησαν ἐνίοις διὰ τὴν κοινωνίαν τῆς πρώτης ἐκφύσεως· τούτων τῶν ἐπὶ τὰ μυῶν μέγιστος μὲν ἔστι καὶ παχύτατος ὁ πρῶτος εἰρημένος. ἴσοι δὲ πως ἀλλήλοις ὁ δεύτερος καὶ ὁ πέμπτος ἄμφω καθήκοντες εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πρώτου κατὰ τὸν μέγαν δάκτυλον ὅσπου· ὁ μὲν δεύτερος ἐκ τῶν ἄνωθεν τε καὶ ἔσωθεν τοῦ ποδός, ὁ δὲ πέμπτος ἐκ τῶν ὑποκάτω μερῶν· μετὰ δὲ τοὺς εἰρημένους ὁ τε μέσος ἀπάντων ὁ τοὺς δακτύλους ἐκτείνων καὶ ὁ ὕστατος εἰρημένος ὁ τὴν διάρθρωσιν κινῶν ὅλην. ἴσοι μὲν πῶς εἰσι τὸ πάχος, οὐκ ἴσοι δὲ τὸ μῆκος, ἀλλ' ὁ τοὺς δακτύλους ἐκτείνων μακρότερος. λοιποὶ δὲ δύο μύες ὁ μικρὸς, ὁ τε τρίτος εἰρημένον ἐπὶ τὸν μέγαν δάκτυλον ὅλον καθήκων ἄνωθεν καὶ ὁ ἔκτος ἐπὶ τὸν μικρὸν ἔσωθεν, οὐδ' αὐτοὶ κατὰ τὸ πάχος αὐτοῖς ὑπάρχουσιν ἴσοι· ἀλλ' ἔστιν ὁ ἐπὶ τὸν μέγαν καθήκων δάκτυλον τριπλάσιος καὶ τετραπλάσιος τὸ πάχος· πάνυ γὰρ ἰσχνός ἐστιν ὁ ἐπὶ τὸν μικρὸν καθήκων δάκτυλον, τῷ μῆκει δὲ ἴσοι ἀλλήλοις πως τυγχάνουσιν ὄντες. ἐν τού-

extrorsum abducit. Tres hi musculi unus esse ob primi exortus communitatem a nonnullis iudicati fuerunt. Horum septem musculorum maximus idemque crassissimus est, qui primus omnium memoratus fuit. Mutuo vero inter se sunt aequales secundus et quintus, ambo in principium primi ossis magni digiti descendentes; secundus quidem ex superioribus interioribusque pedis regionibus; quintus autem ex infernis partibus. Post praedictos tum medius omnium, qui digitos extendit, tum postremus numeratus, qui totam dearticulationem movet, crassitudine fere sunt aequales, longitudine vero haud aequales, sed qui digitos extendit, longior existit. Reliqui vero duo musculi, tum parvus tertiusque numeratus, qui in magnum totum digitum superne, tum sextus, qui in parvum extrinsecus descendit; crassitudine nec ipsi inter se aequales sunt, sed qui in magnum digitum devenit, tripla vel quadrupla est crassitudine. Gracilis enim admodum est, qui in parvum digitum devenit: longitudine autem mutuo inter se quodammodo aequales sunt. Itaque in omnibus his musculis

τοῖς μὲν οὖν πᾶσι τοῖς μυσίν, εἰ καὶ παραλείπον τοῖς ἀνατομικοῖς ἀνδράσι καὶ ψεῦδος εἴρηται παρεωραμένον, ἀλλ' οὐ τί γε μῦς ὅλως ὑπ' αὐτῶν παρῶπται. τὸν δὲ κατὰ τὴν ἰγνύαν μὲν οὐκ οἶδ' ὅπως ἅπαντες παρέλιπεν ὄντα μὲν τῷ μήκει βραχὺν, οὐ μὲν ἄρρωστόν γε καὶ μάλιστα κατὰ τὴν κεφαλὴν, ἥτις ἐστὶ σύνδεσμος ἰσχυρότατος ἐκφυόμενος τοῦ ἔξω κονδύλου τοῦ μηροῦ¹. κατακρύπτει δὲ αὐτὸν ἢ τε διάρθρωσις αὕτη καὶ ὁ σύνδεσμος ὁ παρατεταμένος ἔξωθεν ἐκ τοῦ μηροῦ εἰς τὴν κνήμην. ἔστι δὲ αἰρέμα πως λοξὸς ὁ μῦς οὗτος· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν τῆς κνήμης καμπὴν οὐκ ἀκριβῶς εὐθεῖαν, ἀλλ' ἐκκλίνουσιν ἡρέμα πρὸς τοῦκτός ἐργάζεται. πεντεκαδέκατος οὗτος ἡμῖν ἀριθμείσθω μῦς τῶν κατὰ τὴν κνήμην ἔσχατος εἰρημένος. ἐν τοῖς κινουῦσι τὴν κατὰ γόνυ διάρθρωσιν.

Περὶ τῶν ἐν τῷ ποδί.

Οὐχ ὥσπερ ἐν ἄκρᾳ τῇ χειρὶ δύο γένη μυῶν ἐστὶ μόνον κατὰ τὸ ἔνδον αὐτῆς ἑκάτερον κείμενον, οὕτως ἔχει καὶ πῖ

1. Ita legi voluit Corr.

quamvis aliquid diffectores praetermiserint, mentitique ac hallucinati fuerint, ne unum tamen omnino ipsorum neglexerunt. Eum vero musculus, qui in poplite est, haud scio, cur omnes praeterierint, longitudine quidem brevem, haud tamen imbecillum et praecipue circa ejus caput, quod est ligamentum quoddam robustissimum ab externo femoris condylo enatum, hunc vero occultat tum dearticulatione ipsa, tum ligamentum, quod extrinsecus ex femore in tibiam porrigitur. Est autem leniter quoddammodo obliquus musculus hic, ideoque et tibiae flexionem non exacte rectam, sed sensim ad exteriora inclinantem efficit. Quintus decimus ex iis, qui in tibia sunt, musculus hic a nobis numeretur, hic inquam, qui inter eos, qui dearticulationem genu movent, postremo dictus fuit.

De musculis qui in pede sunt.

Non, quemadmodum in summa manu, duo tantum musculorum genera, utrumque in intrinseca ejus regione

τοῦ ποδός. ἀλλ' οἱ μὲν ὅλους τοὺς δακτύλους τὴν λοξὴν κίνησιν κινουῦντες ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν ὄντες ὁμοίαν ἔχουσι θέσιν, ἀνάλογον δὲ καὶ οἱ τὸ πρῶτον ἄρθρον ἐκάστου δακτύλου. δύο δὲ ἄλλα πρὸς τούτοις ἐστὶ γένη μυῶν ἐν ποδί· τὸ μὲν ἐτέρῳ ἄνωθεν ἐπικείμενον τῷ ταρσῶ, τὸ δ' ἕτερον ὑποβεβλημένον ὁμοίως κάτωθεν. οἱ μὲν οὖν ἄνωθεν τοὺς δακτύλους κινουῦσι λοξὴν κίνησιν, ὁποίαν τοὺς ἐν ταῖς χερσὶν ἐκείνων, οἱ ἐκ τοῦ πήχεως καθήκοντες, οἱ κάτωθεν δὲ τὸ δεύτερον ἄρθρον ἐκάστου τῶν δακτύλων κάμπιουσιν.

Τὰ προεκδοθέντα περὶ τῶν κατὰ τὸν πόδα μυῶν.

Ἐπειδὴ τοῖς ἐτέροις ἔδοξε συντομώτερον ἢ κατὰ τὴν τῶν ἄλλων ἀναλογίαν ἐρμηνεύσαι τὰ κατὰ τὸν πόδα, διὰ τοῦτο τὰ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἀνατομικῶν ἐγχειρήσεων εἰρημμένα καταλέγειν ἐνταῦθα μετήνεγκα τόνδε τὸν τρόπον ἔχοντα· κατὰ τὸν πόδα τέσσαρα γένη μυῶν εἰσιν, οὐχ ὥς ἐν χειρὶ δύο· τρία μὲν ἐν τοῖς κάτω τοῦ ποδός, ἐν δὲ ἐν τοῖς ἄνω

collocatum, inerant, ita etiam in pede se habet. Sed certe, qui totos digitos obliquo motu movent, numero septem existentes, similem positionem obtinent, ac hi praeterea, qui uniuscujusque digiti primum movent articulum, eandem proportionem habent. Duo autem alia ultra haec in pede sunt musculorum genera, alterum superne tarso incumbens, alterum similiter inferne subjectum. Qui igitur superne incumbunt, digitos obliquo motu agunt, cujusmodi sane motu musculi, qui a cubito descendebant, digitos manus movebant. Qui vero inferne subjiciuntur, secundum articulum cujusque digiti flectunt.

Quae prius de musculis pedis in lucem edita fuerant.

Quoniam amici mei judicarunt de musculis pedis compendiosius, quam pro aliorum proportionem, hoc in libro a nobis declaratum fuisse, idcirco ea, quae in secundo anatomicarum administrationum libro dicta fuerunt, in hunc librum legenda transtuli. Quae ita ad verbum se habent. In pede quatuor sunt musculorum genera, non quemadmodum in manu duo; tria fere in interioribus pedis par-

κατὰ τοῦ παραλλήλου τεταγμένον. εἰσὶ δὲ καὶ οὗτοι μὲν οἱ
 μύες πέντε λοξῶν κινήσεων ἐξηγούμενοι τοῖς δακτύλοις ἀνά-
 λογον τοῖς ἐπὶ τῆς χειρὸς ἔξωθεν, οἱ δὲ ὑποκάτω τοῦ πο-
 δὸς ἐπὶ μὲν κἀνταῦθα ταῖς ἀνάλογον τοῖς ἐπὶ τῆς χειρὸς
 ἐπὶ μὲν μυσὶ κινήσεσιν ἕκαστον τῶν δακτύλων κινούντων, ὧν οἱ
 δύο μύες καθάπερ ἐν τῇ χειρὶ τῶν πρώτων κατὰ τὸν καρ-
 πὸν ὁσίων ἀπεφύοντο καὶ οὗτοι κατὰ τὸν πόδα τῶν πρώτων
 κατὰ τὸν τارسὸν ἐπὶ πλεῖστον ἀπάγοντες τῶν ἄλλων δακτύ-
 λων τοὺς ἔξωθεν, ἄλλοι δὲ ἐκ τῶν κάτω μερῶν εἰσι μύες
 μικροὶ ἐκπεφυκότες ἐκ τῶν τοὺς δακτύλους καμπιόντων τε-
 νόνων πρὶν ἀκριβοῶς ἕκαστον αὐτῶν σχισθῆναι. τὸ δὲ ἔρ-
 γον τῶν μυῶν τούτων κάμπτειν τὸ μέσον ἄρθρον ἑκάστου
 δακτύλου· τοῖς γὰρ ἰσχυισμένοις ἤδη τένουσιν ἕτεροι μικρό-
 τεροι μύες ἐπιφύονται. τοῖς δ' ἔνδον ἐν τῇ χειρὶ τῆς λοξῆς
 κινήσεως ἐξηγουμένοις ἑκάστῳ δακτύλῳ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν
 ἔχοντες. τίσσαρες δὲ εἰσι καὶ οὔτοι τὸν ἀριθμὸν ὥσπερ
 κακῆνοι. προσελθόντων δὲ αὐτοῖς δυοῖν μὲν τῶν τοὺς ἐσχά-

tibus, unum vero in superioribus, tarso exporrectum. Hi
 sane musculi quinque obliquis digitorum motibus praesunt,
 proportionem respondentem septem illis musculis, qui in
 externa manus regione habentur. Qui vero sub pede siti
 sunt septem et hi cum septenis, qui in manu sunt, pro-
 portione similes sunt, singulos digitos obliquo motu mo-
 ventes, quorum duo quemadmodum in manu a primis bra-
 chialis ossibus exoriebantur, ita et ipsi in pede a primis
 tarfi ossibus exorientes, extrinsecos digitos longissime ab
 aliis abducunt. (Reliqui autem quinque paulo post dicen-
 tur.) Alii autem ex internis regionibus sunt musculi exi-
 gui, qui ex tendinibus digitos flectentibus, priusquam illi
 (tendines) singulatim scindantur, exoriuntur. Horum mu-
 sculorum munus est, medium cujusque digiti articulum fle-
 ctere. Scissis enim jam tendinibus alii quoque minores
 musculi innascuntur musculis iis, qui intus in manu ob-
 liquum unicuique digito motum suppeditant, proportionem
 respondentem. Quatuor sane et hi numero sunt, quemad-
 modum etiam illi. Accedentibus vero tum duobus illis

τους δακτύλους ἐπὶ πλεῖστον ἀπαγόντων, ὥσπερ εἰρήκαμεν, ἐνὸς δὲ ἔτι τοῦ μεγάλου προσάγοντος τῇ λιχανῷ τὸ σύμπαν πλῆθος ἐπὶ γίνονται. τρίτον δὲ ἄλλο γένος ἐστὶ μυῶν ἐν τοῖς ποσὶ κάτω τῶν αὐτοῖς τοῖς ὀστοῖς¹ ἐπιπεφυκῶτων ἀνάλογον τοῖς ἀγνοηθεῖσι τελείως ἐν μυσὶν² οὕς δηλονότι θεάσθαι, τοὺς τένοντας ἅπαντας ἐκτεμῶν, ὥσπερ καὶ κεῖ. καὶ ἡ γε θέσις αὐτῶν πᾶσα καὶ ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ χρεῖα κατὰ τοὺς ἐν τῇ χειρὶ προειρημένους ἐστὶ· διό γὰρ ἐκάστου δακτύλου τῆς πρώτης διαρθρώσεως προτεταγμένοι κάμπτουσι μετρίως αὐτήν, ἅμα μὲν ἐνεργήσαντες ἰσούροπον, ἰδίᾳ δ' ἐκάτερος ἐγκλίνων ἀτρέμα³ πρὸς τὸ πλάγιον, εὐρίσκονται δὲ ἐνίοτε ἀλλήλοις συνεχεῖς οὕτως, ὥς ἓνα δοκεῖν εἶναι καθ' ἕκαστον δάκτυλον.

1. Corr. ποσίν. 2. Haec lectio a Corr. pro χερσίν. 3. Sic legit Corr. pro ἡρέμα codicis.

praedictis, qui extremos digitos ab aliis longissime abducunt, tum uno etiam illo, qui magnum digitum ei, qui velut index est, adducit, totus eorum numerus septenarius evadit. Tertium autem aliud est musculorum genus, qui subter pedem ipsis ossibus inseruntur eis, qui in manu penitus ab anatomicis ignorati fuerunt, proportionem respondentes, quos profecto contueri poteris, si tendines omnes, sicut illic, excideris. Horum sane positio omnis, numerus atque utilitas pro illorum sunt ratione, quos in manu esse praediximus. Duo enim ante primam singulorum digitorum dearticulationem collocati mediocriter illos flectunt. Atque si simul ipsi agunt, cum nulla in latum inclinatione flectit; nonnunquam tamen sibi invicem adeo continui reperiuntur, ut unus esse in unoquoque digito videatur.

CONTENTA VOLUMINIS XVIII. PARTIS II.

I.	Galenī comm. I. in Hipp. Prognostic.	p. 1 — 109
II.	— — II. in Hipp. Prognostic.	— 110 — 220
III.	— — III. in Hipp. Prognostic.	— 221 — 317
IV.	— — I. in Hipp. de fractur.	— 318 — 417
V.	— — II. in Hipp. de fractur.	— 418 — 531
VI.	— — III. in Hipp. de fractur.	— 532 — 628
VII.	— — I. in Hipp. de med. offic.	— 629 — 718
VIII.	— — II. in Hipp. de med. offic.	— 719 — 815
IX.	— — III. in Hipp. de med. offic.	— 816 — 925
X.	— de musculorum dissectione ad tirones (Primum e cod. bibl. reg. Parif. editus liber.)	— 926 — 1026
